קבלה · זהר

מקדש מלך, פירוש הרמ"ז על ספר הזהר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מקדש מלך, פירוש הרמ"ז על ספר הזהר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מקדש-מלך-פירוש-הרמז-על-ספר-הזהר/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

כרך א 8
דף ה. 8
דף ה: 12
דף ו: 15
דף ז. 26
דף ח. 29
דף ט. 36
דף עו: 53
דף קמט. 58
דף קמט: 60
דף קנ. 62
דף קסה: 64
דף קסו. 66
דף קסו: 69
דף קסח. 71
דף קסח: 72
דף רו. 73
דף רו: 76
דף רז. 79
כרך ב 84
דף כג. 84
דף לב: 90
דף לג. 94
דף לה: 98
דף לו. 100
דף מ. 103
דף מ: 104
דף מא. 107
דף מג: 107
דף מד. 108
דף מד: 108
דף מה. 111
דף מו. 115
דף מו: 116
דף מט. 121
דף נב. 121
דף נב: 124
דף נג. 126
דף נד. 127
דף נה. 131
דף נו. 132
דף נח. 132
דף ס: 132
דף סא: 133
דף סב: 134
דף סז. 134
דף סז: 139
דף סח: 140
דף סט. 144
דף עח. 145
דף צד. 150
דף צה. 156
דף צה: 158
דף צו. 161
דף צז. 162
דף קח: 164
דף קכו. 165
דף קכו: 167
דף קכז. 168
דף קכז: 171
דף קכח. 174
דף קל. 175

דף קלד: 176
דף קמ: 178
דף קמא: 178
דף קמב. 178
דף קמז: 179
דף קמח. 179
דף קמט: 181
דף קנב. 181
דף קנד. 181
דף קנה. 187
דף קנו. 187
דף קסה. 187
דף קסח: 188
דף קעג: 188
דף קעח: 189
דף קעט: 189
דף קפ: 191
דף קפא: 192
דף קפב. 196
דף קפב: 197
דף קפד. 199
דף קפד: 200
דף קפז. 203
דף קפח. 208
דף קפח: 210
דף קפט. 212
דף קפט: 214
דף קצא. 217
דף קצא: 219
דף קצב. 220
דף קצב: 224
דף קצג. 231
דף קצד. 232
דף קצד: 233
דף קצה. 235
דף קצה: 239
דף ר: 245
דף רג. 246
דף רו: 247
דף רח: 248
דף ריב: 248
דף רכ. 249
דף רכ: 251
דף רכא. 253
דף רכא: 254
דף רכב. 254
דף רכג: 255
דף רכד. 257
דף רכד: 258
דף רכה. 260
דף רכה: 260
דף רסב. 263
דף רסג. 264
כרך ג 264
דף ב. 264
דף ג: 271
דף ד. 274
דף ד: 275
דף ה. 278
דף טו. 283
דף טו: 285
דף טז. 288
דף טז: 290
דף יח. 294

דף כה. 297
דף כו. 297
דף כז. 303
דף כח. 309
דף כח: 311
דף לא: 313
דף לב. 316
דף לב: 319
דף לג. 320
דף לה. 321
דף לה: 325
דף לו. 327
דף לו: 329
דף לז. 333
דף לח. 336
דף לח: 337
דף לט: 341
דף מ. 344
דף מ: 344
דף מב. 345
דף מב: 347
דף מג. 351
דף מד. 363
דף מו. 363
דף מז. 367
דף מט: 368
דף נב: 370
דף נג. 375
דף נה: 378
דף נו. 381
דף נז. 389
דף נז: 391
דף נט. 391
דף נט: 393
דף סח: 395
דף פ. 396
דף פ: 402
דף פא. 404
דף פו. 407
דף פו: 408
דף פח. 410
דף פח: 412
דף פט. 415
דף פט: 419
דף צ. 421
דף צ: 423
דף צב. 423
דף צב: 424
דף צג: 425
דף צד. 428
דף צד: 431
דף צה. 434
דף צה: 438
דף צו. 442
דף צו: 446
דף צז. 449
דף צז: 453
דף צח: 456
דף צט. 458
דף צט: 462
דף ק: 465
דף קא. 466
דף קא: 471
דף קג. 477

דף קג: 482
דף קד: 491
דף קד: 492
דף קו: 496
דף קז: 496
דף קח: 498
דף קח: 503
דף קי: 505
דף קיב: 509
דף קיג: 515
דף קיד: 521
דף קטו: 523
דף קיז: 525
דף קיז: 530
דף קיח: 534
דף קיח: 537
דף קיט: 540
דף קכ: 542
דף קמח: 544
דף קמט: 548
דף קנ: 555
דף קנא: 559
דף קנב: 561
דף קנו: 563
דף קנז: 565
דף קנז: 567
דף קנח: 568
דף קנח: 569
דף קנט: 574
דף קנט: 577
דף קס: 577
דף קס: 579
דף קסא: 580
דף קעא: 580
דף קעו: 581
דף קעו: 583
דף קעז: 586
דף קעט: 594
דף קפ: 598
דף קפא: 606
דף קפא: 608
דף קפב: 611
דף קפג: 612
דף קפד: 615
דף קפה: 618
דף קפו: 622
דף קפו: 625
דף קפח: 634
דף קצה: 639
דף קצז: 639
דף ר: 642
דף רא: 642
דף רב: 644
דף רב: 646
דף רג: 647
דף רג: 648
דף ריג: 648
דף ריג: 655
דף ריד: 664
דף ריד: 668
דף רטו: 674
דף רטו: 679
דף רטז: 680
דף ריז: 680

דף ריט: 681
דף רכ. 684
דף רכא. 688
דף רכא: 691
דף רכב. 693
דף רלא. 693
דף רלא: 696
דף רמט: 697
דף רנ: 697
דף רנא. 699
דף רנא: 702
דף רנב. 703
דף רנג. 704
דף רנד. 708
דף רנה: 709
דף רנח: 709
דף רנט. 717
דף רס. 723
דף רס: 725
דף רסא. 733
דף רסג: 736
דף רסד. 739
דף רסד: 741
דף רסה: 742
דף רסו. 750
דף רע: 753
דף רעא. 754
דף רעא: 766
דף רעב. 771
דף רעב: 776
דף רעג. 779
דף רעג: 787
דף רעד. 792
דף רעד: 792
דף רעה. 806
דף רעה: 812
דף רעו: 817
דף רעז. 822
דף רעז: 830
דף רעח. 832
דף רפ. 837
דף רפב: 838
דף רפג: 839
דף רפד. 844
דף רפה. 847
דף רפה: 849
דף רפו. 850
דף רפו: 859
דף רפז. 860

כרך א

דף ה.

והרמ"ז כתב ואשים דברי לשון רבים נודע כי פרד"ס מתקן אבי"ע סוד מתקן אצילות פר"ד מתקן בי"ע ועיקר פנימיות עולם האצילות הוא עתיק סוד מלכות דאד"ק ונקראים בי"ע עולם הפירוד ועלמא דנוקבא ה"ס מלכות זעיר המתפשטת בהם ולכן בענין הסוד אמר לקמן שנעשה ממנו רקיע אחד: ומכל שאר מלין דאורייתא שהם פר"ד אמר שנעשו ארצות וכנגד ב' בחינות אלו אמר דברי. כי דבר בכל מקום ה"ס נוקבא והן הב' מלכיות הנז'. וסוד בקיעת הפה הוא בכח הגבורות בסוד ה' מוצאות וע"י הזווג סוד אחע"ה גיכ"ק העולה רי"ו. ואז"ל תורה ניתנה מפי גבור"ה גי' רי"ו כמלת דבר"י ולכן עסק הפרדס יהיה בדיבור ממש כמ"ש כי חיים הם למוצאיהם שבעליית ההבלים למעלה מקבלים חיים שמתערבים עם האורות העליונים וז"ש ואשים דברי פי' שימת דברי אלהים חיים בהבל היוצא מפיך ולפי ערך החידוש נעשה רקיעא חדא. סוד רקיע הוא אור מקיף המתפשט ונעשה רקיע החופף גם מפר"ד נעשה ארץ הוא המתפשט כמו שכתוב לרוקע הארץ:

ולבאר פרטות המאמר נאמר אין ספק שבסגולת עסק התורה מאירים העולמות כל א' תוך חלק הראוי לו דהיינו ג' חלקי הפר"ד מוסיפים הארה בבחינת ג' כלים של הפרצוף פנימי אמצעי חיצון. חיצון בפשט אמצעי ברמז פנימי בדרש. והנה לג' עולמות בי"ע שבהם מתפשטים ג' הכלים לסוד נשמה להם כנודע וכל ג' הכלים וג' עולמות הם בסוד עלמא דנוקבא וכללם נקרא ארץ. אבל הסוד הוא כנגד החיה והוא סוד פנימיות האצילות בסוד עתיק. ובעוסקו האדם בפרד"ס מוסיף כח בד' עולמות ומזה ימשך זוהר עליון על נשמתו בלי ספק. ונלע"ד שעיקר התיקון הוא לזמן תיקון העולמות אחר זמן המשיח שאז יהיה בנו כח להמשיך הטיפה מפנימיות עתיק משא"כ עתה כמ"ש הרב בכוונת ק"ש (ונרמז במ"ח דף ס"ו ע"א פרק ד' פיסקא ה' ע"ש) ואז יתעלו העולמות ממה שהיו קודם חטא אדה"ר והם שמים חדשים וארץ חדשה חדש ממש. כי אז תבאנה נשמות חדשות כמ"ש בספר הגלגולים פ"ז ושם נאמר שאלו האורות החדשות יאירו על העוסקים בתורה בעוה"ז וזכו בה לנטוע שמים וליסוד ארץ ועומדים לפניו גנוזים עד בא יומם שיתעלו העולמות והעשייה תוכלל באצילות והאצילות יתעלה עד כנגד טיבור דאד"ק ויזדכך גופו בסוד ארץ חדשה וצלם נשמתו בסוד שמים חדשים:

ודע שכפי החידושים שמחדש האדם לפי כח וזכות שיש לו מעלה ניצוצי נשמתו מקליפת נוגה לפי יגיעו וטרחו. ובתשובת הרב כששאלו הרח"ו ז"ל איך השיג כל כך בתורה והשיב לו שטרח הרבה יותר מכל בני זמנו. וכתב בדרוש מרכבת יחזקאל פ"ה

וז"ל אלו הלבושים הנזכרים בפרשת ויחי דף כ"ד ע"ב אין פי' שנעשים מחדש אלא שמתבררים מהרע שנתערבו בו על ידי חטא אדה"ר ונעשים חדש ממש וכפי מה שחסר לאדם להשלים מלבושו כך ימים קצבו לו וז"ש שם מן יומא דבר נש אתעבידו מלבושוי. וז"ש כאן לדבר פר"ד עטרין לה בע' עטרין ומלה דחכמתא שטא בע' אלפין. שהכל בסוד ז"ק ימי עולם או ימי קדם:

והנה התורה כלולה ממ"ע ול"ת ששרשם מחו"ג שהם בדעת ויסוד דהיינו יסוד של עליון מאיר בדעת של התחתון והבן שבכל קו האמצעי של כל האצילות לא יש בכללתו כי אם ב' דעות שהם דעת אריך שבתוכו יסוד עתיק. ודעת זעיר שבו יסודות או"א וכתב בפרשת משפטים דקכ"ג ע"א דעת גניז בפומא דמלכא ופירש בו הרב בשער אריך פרק ג' שהוא דעת דעתיק בפה אריך. ובס' א"י שער טנת"א פירשו על יסוד אימא בפה זעיר. נמצא שכללות התורה הוא בשני פיות. פה דאריך בכח דעת ויסוד דעתיק. ופה דזעיר בכח דעת ויסוד או"א וז"ש וחרב פיפיות. ובמ"ת נתעלה זעיר עד דיקנא דאריך כמרז"ל שנדמה להם כזקן ואז נתחברו ב' הפיות: וידוע שמן הגרון יוצאים ז' הבלים גי' גרו"ן ומקיפים ז' קצוות. והנה פר"ד מאיר בסוד ז' הבלי זעיר. הפשט מזעיר דעשיי' לנוקבי' אשר שם. והרמז מזעיר דיצירה לנוקביה והדרש בבריאה. וזה שאמר: קב"ה נטיל להאי מלה ונשיק לה ה"ס התעלותה עד שרשה שהוא הפה ואז מקבלת כח לבירור שלה שהוא בהורדת אור עליון שלה וז"ש בע' עטרין:

גליפן ומחקקין פירוש שבעליית מ"ן גורם זווג עליון דחיך וגרון ויוצאים משם ז' הבלים בסוד פתוחי חותם דמתרגמינן כגלף דעיזקא וה"ס מוצאות הפה וכ"ז בחידושי פר"ד אכן הסוד הוא עליון:

וסלקא ויתבא על רישא דצדיק כ' הרב שיש שני דיעות בזעיר א' המכריע בין תרין עטרין שהם חו"ג שלו וזהו השולח פארותיו להסתעף בגופא דזעיר והב' הוא המכריע בין חו"ב ומקורו הוא מתיקון ז' דאריך שהוא ואמת גי' ז' פעמים ס"ג שמז' מילואיהם יוצאים ז' הבלים וזה הוא פנימי ואינו מתפשט למטה. ודעת תחתון הוא נק' ראש צדיק שהוא ראש ליסוד בסוד עליונו של חוט השדרה כמ"ש בכוונת הלולב שתחתונו יסוד ועליונו סוד הדעת וזהו ויתבא על רישא דצדיק שהוא הדעת:

וטסא מתמן פירוש שמשם מקבלת עוז לעופף לגבוה ממנו: ושטא בשבעים אלף עלמין אחר שעלתה לדעת עליון שמקורו מתיקון ז' דדיקנא משם מתעלית עד שורש הדעת שהוא תיקון הז' עצמו וכל אורות אריך הם בסוד אלפים ומשם מתעלים עד הפה ששם גנוז אור דעת עתיק הנז"ל וז"ש וסלקת לגבי' ע"י ואמר מלין דע"י מלין דחכמה ירצה

אע"פ שה"ס מלין ודברים הכל סתום אפילו הפה דידיה כמ"ש בא"ר דקל"ד ע"א ודא הוא טמירא דכולא דלא אתדבק וכו' ופירש בו הרב בשער אריך פ"ג שעדיין הכל סתום משום שבזה הפה דאריך איתטמר ויתיב דעת דעתיק:

ברזין סתימין עילאין ירמוז לכמה בחינות של יסודות נעלמים שיש בתוך זה הפה דהיינו יסוד חכמה סתימאה בסוד חיך וגרון. ויסוד עתיק והארת דעת שלו. ואז בהתעלות חידוש הסוד:

אתחברת באינון מילין דע"י מפני שבפה ה"ס חיבור האורות כנודע מסוד עולם הניקודים והחיבור הוא כעין זווג בין מלה העולה ובין מלין דע"י וז"ש וסלקא ונחתא בהדייהו שה"ס העלאת מ"נ והורדת מ"ד אח"כ: עאלת בח"י עלמין וכו' ה"ס פנימיות יסוד עתיק שהוא סתום וגנוז ודאי שאין שום כח להמשיך משם הטיפה עד בוא משיחנו שיזכה לסוד יחידה דאצילות כנז"ל: עין לא ראתה ה"ס חכמה סתימאה המלבשת לגבורה דעתיק המתוארת בשם אלהים ובתוכה גנוז יסוד עתיק ואז בכח זה הבירור הנפלא שנתבררה בתכלית: נפקי מתמן מלאין ושלמין בסוד טיפה שלימה כלולה מחו"ג דפנימיות יסוד עתיק ואז יכולה לעמוד ברום עליון ואתעטרת קמי עתיק. א"נ ח"י עלמין גניזין ה"ס ג' רישין דאריך כתרא ואוירא ומוחא שבהם ט' הויות וט' אהיה הם ח"י כמ"ש באוצ"ח שער ג' רישין ואז נפקי מתמן באותו מקום שבין ראש האצילות לעתיק ושאטן ואתיין שלמין ואתעטרו קמי ע"י ממש:

בההיא שעתא ארח עתיק ידוע שסוד החוטם הוא שם ס"ג כמספרו ודרך בו עולים האורות עד הדעת שה"ס המצח וגם הוא סוד ס"ג כנזכר בדרוש ג' רישין ווהו בירור מעולה עד מאד כנזכר בס"ה סוד ריח ההדס בליל שבת והכוונה לעלות אותו הסוד עד המקור העליון ואז אעטר לה. בש"ע אלף עטרין שאלו באים מכמה בחינות. א' מסוד החוטם שיש בו ב' אל שבמילואו ב' פעמים הק"ף הם ש"ע כמ"ש בא"ר ק"ל אורכא דחוטמא שע"ה עלמין שהם ב' אל הנז' וכללות ה שבנוקבא דפרדשקא הם שע"ה. עוד בחי' ב' בסוד דעת עתיק שכולל בו ג"ר והוא שורש לז"ת הרי ש"ע ש כנגד חב"ד הכלולים בו ע כנגד חג"ת נהי"מ שהוא שורש להם ועם י כוללים אתעביד רקיע ומכאן יאיר אור נפלא על נשמתו להשיג הסודות עד שרשם העליון חידושים נפלאים. ואם תצרף ב' ההי"ן שיש בשני נוקבי החוטם עם רקיע יעלה שמים. ולהיות סוד שמים אלה מסוד ש"ע נהורין שבפנים ב' אל מליאים ושבחוטם שהוא בפנים לכן נאמר בהם אשר אני עושה עומדים לפני שמאירים מפנים העליונים ושאר מלין דאורייתא שהם פר"ד אחר שכל אחת נתעטרה בעולמה בע' עטרין כנזכר לעיל:

וסלקין ואתעבידו ארצות החיים פירוש עולים כולם כלולים עד נוקבא דאצילות ומקבלים הארות ממלכיות או"א שהם סוד העטרות של יסוד ואז נחתין ומתעטרין לגבי ארץ חד היא רחל העליונה. ומשם שורש הגופות הזכים העתידים להיות בזמן התחיה שאז יהיו ג' בחי' הכלים שהם מז' מלכין קדמאין מצוחצחים כמו שהיו קודם שבירתם וידוע שסוד ז' מלכין הם מ"ה וב"ן וג"פ מ"ה וב"ן כנגד ג' בחי' הכלים יעלו ארץ ותצרף לה שם הוי"ה יעלה גי' חדש"ה שהרי מקבלת חידושה ממלכיות או"א שהם י"ה והארץ עצמה שהיא סוד מ"ה ב"ן שהם ו"ה הרי הוי"ה והבן שחידוש הגופות יהיה ממ"ה וב"ן ושל הנשמות משם ס"ג שהוא ישלוט לעוה"ב כבתחלה כקודם מיתת המלכים:

מהו ובצל ידי כסיתיך דק"ל מה ענין כיסוי זה לנטיעת שמים וארץ. והשיב בשעתא דאתמסר וכו' זו הצעה לתירוץ ויובן כמ"ש בס' א"י (ונרמז קצתו במ"ח דף כ"ט) שהמלאכים יצאו מזווגי הנשיקין שהם ז' מינים והמשובח שבכולם הם הנשיקין שהיו בין או"א קודם שנבררו זו"ן והם המלאכים היותר מעולים שהם קיימים לעד. אבל נשמות בני אדם באים מנשיקין ומזווג תחתון של היסודות דזו"ן שהם יותר מעולים. פי' אותם דעיבור שני דמוחין גדולים מכל המלאכים שכולם מבחינת חיצוניות והצדיקים מהפנימיות שהוא זווג היסודות. אמנם המלאכים אינם סוברים כן אלא מחשיבים עצמם יותר מכל הצדיקים להיותם רוחניים מדנשיקין דוקא. לכן כשעלה משה למרום אמרו מה לילוד אשה שהוא זווג תחתון בינינו ורצו לשורפו בהבל פיהם באומרם שהם באים מן ההבלים דנשיקין דאו"א והם הם מלאכי עילאין האמורים פה שנתקנאו במשה וקב"ה חפא עליה וחיפוי זה הוא אור מקיף מאימא עילאה כי היא הסוככת ומגינה:

והשתא דהאי מלה סלקא וכו' ירצה שאז מימי מרע"ה הוכן אור מקיף האמור לחפות על החידוש ועל הת"ח המחדשו שלא יתקנאו בו. ההי"ד ובצל ידי: הידים הם חו"ג. ויד החסדים בצל שלה שהוא אור מקיף ירד למטה כעין צל וחופה על מרע"ה. ובזה מתורץ מה ענין כיסוי זה שאלמלא הוא לא היה די בשימת דבריו בפה הת"ח לבא לידי גמר נטיעת שמים וארץ כי יהיו לו מונעים ועיכובים מהמלאכים העליונים: אבל עתה בכיסוי זה יבא לגמר טוב כי בעודם דברי בפיך כסיתיך אתה והם ואין די בכיסוי למחדש אלא צריך לכסות גם החידוש מעינא שלא יתראה לעין כל. וזה לתועלת גבוה שיתעלה החידוש ביד רמה לנטוע שמים חדשים בקיום נצחי לבחי' עתיק יומין כנז"ל. ומכוסה שלא ישימו בה המלאכים דופי לעכב עלייתה. ועוד ולאמר לציון וכו' ר"ל שגם בחיים תועיל תורתו להמשיך חו"ג מיסוד אימא הנקרא ציו"ן ע"ש חו"ג שיש בו לתיקון זו"ן: ואמר תרעין ומלין סוד ב' מיני חו"ג. א' הנמשכים תוך זעיר שהם חג"ת נ"ה נ' שערי

בינה וזה בבחי' פנימי. והב' ה' מוצאות הפה בסוד ההבלים וא"ש אמרו אלין על אלין שההבלים מקיפים מבחוץ על הפנימיים:

ואי תימא וכו' ע"ד ולגלוגו עלי אהבה לאו הכי וכו' מרן האר"י ז"ל גרס דלאו אורחיה ברזין דאורייתא. נלע"ד שטעמו מה שמגזים בכאן הוא בענין הסודות ולא בפשט כמ"ש בספר נגיד ומצוה בפסוק האזינו שהסוד עורף ליוצא מההקדמות המקובלות. ואינו יכול להמציא הקדמה מפלפולו או מחמת קושיא אם לא יהיה יסודו אמיתי ומקובל מהראשונים או מושג ברוח הקודש כמעלת האר"י ז"ל. אך אם יודע הקדמה מקובלת מצוה גדולה לו לפרש דברי תורה ומאמרי רז"ל עפ"י ההקדמה. והא זו דרך ישרה בנל הפירושים הנמצאים בזוהר. זה אומר בכה וזה אומר בכה וכולם דברי אלהים חיים אחר שהיסודות אמתיים. וכן מחלוקת הלל ושמאי כי זה דרש במדה א' וזה במדה א'. ע"כ תמצית דברי הרמ"ז ז"ל עם שאינו לשונו ממש באורך:

דף ה:

והרמ"ז כתב אין ספק שזה המאמר הוא למעלה בעולם האצילות כשהיו מתכוננים ו"ק דזעיר לקבל שפעם וכחם כדי שיוכלו לברוא העולמות התחתונים. ותחלה נתן כח בו"ק דזעיר והם נתנו חילם במלכות ואחר כך פעלה המלכות בתחתונים. וידוע שהתפשטות אור אימא בחג"ת הוא בהעלם ואין שם גילוי עד הגיעו לחזה דזעיר ששם מתחיל כתר רחל. וגם נודע שע"י הנקבה מתגלה אור הזכר כי הוא כסותו לבדה ולעיל דף א' אמר עת הזמיר הגיע דא יום רביעי ופי' בו הרב ז"ל שה"ס המלכות שראשה דבוקה בת"ת:

ויום חמישי הם נ"ה דכחד חשיבי ויום ששי הוא היסוד. וזאת המ' הנזכר ביום ד' היא שוה לת"ת שבת"ת ועל שניהם נאמר א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר א' וזמש"ה ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים עכ"ל הרב ז"ל וא"כ המלכות הוא יום אחד משמש ימים כמ"ש כי ששת ימים עשה ה' וכו' ולא אמר בששת. ר"ל שעשה ה' ששת ימים שהם זו"ן שמים וארץ וביום השביעי היא המלכות ג"כ:

ואמר כל יומא ויומא גלי עבידתיה ויהיב חיליה וכו' אימתי ביום רביעי שהיא המלכות כמ"ש בתיקונים דף ד' איהי רביעאה לכל תלת ושביעאה לשית שהוא שבת. ומ"ש נ"ה כחד חשיבי היינו לפי בחי' הארתם בנוקבא כשהיה באחוריו כבזמן הבריאה ואז המ' ביום רביעי אבל בשבת שנתעלו הו"ק המ' היא שביעית והוא כנגד היסוד דבוקה עמו בלי פירוד ושם הם שני שבתות כדלקמן

דכולהו הוו סתימין שאין גילוי לאור יסוד אימא הסתום בתוך זעיר. אלא עד הגיעו למקום רחל דהא אשא ומיא ורוחא וכו' אין כח ג' יסודות גשמיים נגלה אלא ע"י הארץ

ומינה דגם חג"ת שלשה יסודות עילאין אין כחם נגלה אלא ע"י יום רביעי שהיא המ' ארץ יסוד רביעי שמקבל מג' ובו נכללים. ומארבעתם נתהוו הנמצאות והקדים אש למים כי חג"ת דזעיר נגד חג"ת של נוקביה שמאחוריו וסימן יום ליום יביע אומ"ר:

כלהו תליין וכו' סוד היותם כמוסים בתוך הזעיר ומשם בוקע האור ומאיר לכתר רחל לכן תמצא שמיום רביעי ואילך מתחיל כח השבת. כיון דאתא יום רביעי שהם המלכות כי הגילוי האמיתי הוא ע"י המלכות: ולקמן כתב הוו תליין ביומא דשבתא שה"ס המ' ועד עתה קורא אותה יום רביעי והיינו בהיותה דבוקה הצדיק שמוסיף לו הארה. כמנא שהבינו כוונתו על מ"ן דנוקבא שנרמזים במן ודבש שה"ס גבורות. והם לא ירדו מיד לסוף דעתו ושאלוהו על שם אביו. אבא דילי וכו' שהיה רב המנונא סבא גי' ס"ג שהיא רוחא דשבק אבא באימא. דיוריה בימא רבא היא הבינה ואיהו הוה פי' מפאת עצמו ובחינתו: חד נונא ה"ס יסוד אבא שסתמו של יסוד נקרא דג כמ"ש ביוסף וידגו לרוב כי הוא פורה. וגומל דלים במה שמושך מן הדעת ומתפשט דרך ז' ספי' חגת"ם נה"י במספר ד"ג. ואהי"ה בחגת"ם ויה"ו בנה"י ז' אותיות ומכאן סוד יפה לאכילת דג בשבת שכל עיקר שבת הוא ב' שמות אהי"ה יה"ו בסוד המרגלא:

רב ויקירא וכו' פי' הטיפה של יסוד אבא נמשכת מיסוד עתיק המאיר במזלא דדיקנ' ומשם בא לדעת אבא וליסודו וז"ש רב שהוא נמשך עד כל קומתו דזעיר. ויקירא בסוד הדיקנא דיקנא יקירא כנז' באידרא ועתיק יומין כמשמעו. וכל כך היה כחו. עד דהוה בלע וכו'. נודע שכל העלאת מ"ן הוא מסוד היסודות והדעת וידוע שתחלת כל הבירורים נעשה בעתיק. ומשם נמשכים מן מרגה למדרגה שכל פרצוף יתברר מה שראוי לו במה שלמעלה ממנו. בעתיק מתברר דאריך ובאריך דאו"א ובאו"א זו"ן ובזו"ן עולם הבריאה. וגם בה יש ה' פרצופין באופן שהכל מתעלה תחלה לעתיק כמ"ש בא"ר וכל גולגולתין יהבין אגר אודאיתא לעתיק יומין. ואולי שר"ל שהוא נוטל מכולם סוד הכתרים לעצמו והוא בליעת שאר נונין שהם היסודות מה שראוי להם למוחותיהם ולזרעיהם. ואחר הבירור אחר שבלעם ונהנה מהם לצרכו:

אפיק לון חיין וקיימין כי תחלה שעלו יצאו מסוד המיתה דמלכין קדמאין ואח"כ הוא תחיית מיתתם ומליין מכל טבין שהוא טוביות היסודות שהם טובים ומטיבים: ושאט ימא ברגעא חדא בתוקפיה ר"ל שפעם א' עשה ייחוד עצום למטה בעת רצון עד ששרשו העליון שט ימא ה"ס הזווג שנעשה בתוקפו בסוד והקימותי את בריתי. וזה היה ברגעא חדא. שבזמן הגלות אין היחוד תדירי לצורך הורדת נשמות רק בהיות איזה צדיק עצום

שיש לו סגולה לעורר זווג עליון פנים בפנים וכמ"ש ר"ש אסתכלנא דאתהדרו אנפין באנפין:

ואפיק לי כגירא בסוד יורה כחץ שם ע"ב פשוט ומלא גי' ח"ץ סוד טיפה דאבא וכל טיפה כלולה מחו"ג שהם מ"ה ב"ן עם הכולל גי' ח"ץ ונקודת הוי"ה אדנ"י גי' ח"ץ. וטמיר לי בההוא אתר הוא יסוד רחל בסוד רוחא דבגווה כדבסמוך: והוא תב לאתריה רמז לפטירתו. בריה דבוצינא קדישא סוד יסוד אימא בריה דנהירו דאורייתא לרמוז שהוא כח אבא בתוך אימא. לאודעא לן שמיה הוא שרשו ומקורו למעלה שה"ס השם וכמ"ש הרב בליקוטים בענין חיבוט הקבר ששואלים שמו ר"ל מקום אחוזתו כי שם הטייעא כבר לא רצה להגיד להם ולכן פתח:

ובניהו כי היה משרשו וכמ"ש בשער הנבואה פ"ג וז"ל נודע כי המ"ן ה"ס ב"ן דההי"ן שהוא ה אחרונה דהוי"ה וזהו בניהו בן יה"ו יה"ו הם ג' אותיות ראשונות וב"ן היא ה תתאה דסלקא לעילא לגבי יה"ו. ונודע כי ההוא רוחא המעלה מ"ן נקרא ב"ן ונמשך מיסוד הזכר ליסוד הנקבה בסוד בנימן וזהו בן איש חי כי הוא שם ב"ן הנמשך מיסוד דכורא הנקרא חי. ולכן בניהו מתגלה ונמצא בכל מקום שמיחדים. כי א"א לשום יחוד בלי העלאת מ"ן שמשם שרש בניהו עכ"ל:

ובספר א"י סמוך לדרוש הנשיקין מקודם כתב ה תתאה של הו"יה שיש באימא נחלקה לסוד דו שהם זו"ן ושש יש שם ב"ן שנותן בה אבא בסוד רוח קדמאה דשדי בגווה. ואותו ב"ן לוקחו זעיר שהוא בנה ואח"כ נחלק לשנים ולוקח לעצמו הפשוט דשם ב"ן ונותן לנוקביה המילוי שלו ושכן הוא ממש ברחל ה אחרונה שלשם הוי"ה שלה היא דו ושם הוא שם ב"ן שנותן זעיר ביסודה דהיינו נמי ההוא רוחא ומשם שורש מע"ע וסנדל שבבריאה ומסיים שם שכך היא המדה בכל הנקבות לפי מדרגותיהם עכ"ל. מובן כי דו ה"ס זו"ן ואמר ובניהו על רזא דחכמתא ה"ס יסוד אבא הנכנס ונגנז תוך יסוד אימא. וכתב הרב בליקוטי תורה בפ' חיי שרה שיהוידע ובניהו שניהם משרש זה דההוא רוחא שאותיות שמותיהם שוות שהרי בשניהם יש שם יה"ו ואותיות ידע הם כנגד ב"ן דבניהו כי ידע גי' פ"ד שה"ס מ"ן של מ' הנקראים ב"ן של בניהו שהם פ"ד כנודע בדרוש מ"ב זווגים דריש פרשת בראשית. שטיפת הזכר היא מ"ב א' ושל נוקבא היא פ"ד. ושם ידע הוא לשון תשמיש בן איש חי דא צדיק ח"י עלמין פי' בהיות ב"ן זה ביסוד הנקבה פעמים שחסר ממנו בסוד בצאת נפשה כי מתה אבל בחינתו שבזכר עצמו זה לא יחסר ולא ימות והיינו איש חי. מארי דכל עובדין כל העולמות בסוד מחדש בכל יום מ"ב. וכל חילין עילאין הם הנשמות והמלאכים דכלהו נפקי מיניה והוא המקור שלהם ומעמידם תמיד

ואי אפשר להם להתהוות בלעדו כי הוא מעלה אותם בסוד מ"ן. אות הוא וכו' שרישומו ניכר לעיקר בכל חילו היינו שאר הבירורין המתבררין בכל זמן שהרי נתן בהם חלקו:

רב מכולא שהוא מתחיל משורש האצילות ומתפשט עד סוף אבי"ע. וכמ"ש הרב שכל נקבות העולמות יש להם בחינת ב"ן ותחלת שרשו עליון מאוד שמצד מקורו יצדק בו תואר רב פעלים. האי אילנא ה"ס יסוד דזעיר הנקרא תמיד אילן פרה ורבה. רב שיש בו לתת חלק לכל נמצא ויקירא הוא הנבחר מכל בחי' שם ב"ן הקודם. מאן אתר נפק ומאן אתר אתא. ב' מלי בעי א' על מקום שרשו וא' על מקום גילויו. דרגא עילאה סתימאה הוא יסוד אבא הסתום תוך יסוד אימא ונקרא נתיב לא ידעו עיט. או ירמוז לסוד נעלם לזיווג הנעלם של או"א בסוד הדעת שלהם וז"ש דרגא עילאה סתימאה הוא יסוד אבא שבדעתו מסתתר בשל דעת אימא ואז היא דרגא דכולא ביה שאז ביסודה יש חו"ג:

דף ו:

פירוש הרמ"ז וכניש בגוויה מגו נהורא עילאה ה"ס דעת עתיק המאיר במזל הח' והוא במזל הי"ג. היכלא קדישא אימא. ובגופא דהאי היכלא. הם יש"ס ותבונה שהן ממש סוד הגוף שכן בתוכם מתלבשים או"א עילאין. וגם שהם מלבישים עיקר הגוף דא"א ובו קיימין כל עלמין זו"ן מיש"ס ותבונה יצאו:

מניה אתזנו שמשם יורד השפע לחיות העולמות ותשכיל עתה משך השתלשלות זרע קדש שהוא מדעת עתיק אל המזלות ומהם לאו"א וזה נרמז במלת קבציאל קבוץ וכנוס שם אל דהיינו דעת עתיק שבו שם ס"ג כמ"ש בדרוש ג' רישין שבתיקון קרומא דאוירא יש שם ס"ג ושם נגנז דעת עתיק. ועיקר מילוי ס"ג הוא ייא"י דהיינו אל. גם הדיקנא כולא בכלל ופרט היא שם אל עד שצריך לכוין ולכלול שם אל בכל א' מי"ג מדות כנזכר בסה"כ. גם אבא נקרא אל כמ"ש לקמן נהירו דחכמתא גם באימא יש בחי' שם אל משם אהי"ה ושם אל של שם ס"ג ולכן קרא לר"א ור"א פניאל שזכו לסודות הרמוזים בשל אל. גם שורש ההוא רוחא הוא הוי"ה אשר ה אחרונה שבו בצורת דו שהוא יה"ו דו גי' א"ל. הוא הכה את ב' אריאל ב' מקדשין להודיע מה גדלה מעלת אילן זה כי הוא המקיים מקדש א' וב' שהם אימא וברתא שבהתעלמו נחרבו ונודע שהבנתה של אימא הוא בהורדת רי"ו העליון ומשם יורד לברתא רי"ו תחתון ה"ס אריה גי' רי"ו. ולפי שהוא רב פעלים כנזכר לכן בהעדרו מהם הכה ב' אריאל וכמ"ש האר"י ז"ל שבעונות מ"ן דאימא נפלו ונתערבו כל כך עד שהוצרכו יה"מ ליהרג וכן לקמן אמר ונהר יחרב בבית א' ויבש בבית ב' בה' עילאה וה' תתאה:

כיון דאיהו אסתלק שנעלם אור היסוד ונמשך משך שפע עליון אז הכה לון וחריב לון ושצי לון ג' בחי' נגד בי"ע. וכרסייא קדישא נפלת הם ט' ספירות ראשונות דנוקבא דזעיר דאצילות שנתלבשו בקליפות כנזכר בדרוש הקליפות: ההוא דרגא דאיקרי אני הוא בתוך הגולה היינו ט"ס שלה. והנה שם מ"ה גי' גאולה ואם יחסר א' שבתוך וא"ו יעלה גולה. וה"ס חסרון אור אימא בחזה דזעיר. והרב פי' במאמר דפ' ויחי דף רל"א כשהוא בסוד אני שיוצאה לחוץ ואויביה יביטו בה ויכירוה אז הוא בתוך הגולה אבל בהתעלותה עד החזה דזעיר אז נקראת אבן והסוד שיש א' בוא"ו שלה ואז יש לה גאולה. על נהר כבר הוא היסוד הנקרא נהר וזה היה כבר לעולמים ועכשיו פסק מימוי ולכן אני בתוך הגולה:

ויבש בבית ב' דחרבן ב' חמיר לן דיבש ממש כמ"ש יבשה הארץ נעשית כגריד: דהוא מאב דבשמייא נודע שכל בחי' ההוא רוחא הוא מאבא כנז"ל:

וכל נהרין וכו' כיון שנתעלה אור היסודות גם קוי ימין ושמאל אתחשכו מכאן תשכיל כמה יפה כחו של ב"ן הנזכר: בזמנין קדמאין ר"ל אע"פ שסוד ההוא רוחא בהיותו בתוך הנקבות ה"ס גבורות וגם הוא עצמו גי' גבורה ששרש מקורו הוא מג' ע"ב דס"ג מ"ה ב"ן כנודע מסוד עיבור ע"ב חסד ריו"ד גבורה מ"מ היה משתלשל למטה בקדושה גמורה שלא תהנה ממנו הס"א והיה מוסיף כח בישראל להעלות ניצוצי נשמתם ולתקן העולמות וזאת כפרתם בהעלות ניצוצותיהם אם הפילום בקליפה בעונם. חד אריה מסוד ריו"ד ע"ג מזבח הוא שם הגבורה יו"ד ה"י ו"ו ה"ה גי' ז"ן: אכיל קרבנין. ה"ס הבירור הנעשה ע"י אכילה: כלבין. הם מ"ן דקליפה כלב גי' ב"ן כמ"ש הרב על פ' בנ"י נכ"ר יבולו שרמז לשני ב"ן אחד נגלה וא' ר"ת וה"ס דכורין ונוקבין שכולם מתטמרין בנוקבא דתהומא רבא ושם לוקחים התמצית לחיותם:

דרגין דלתתא ירמוז לכלים החיצוניים שביסוד ששם ה"ס בא נחש על חוה. וקטיל להההוא אריה שחיסר ממנו השפע הטהור היורד עליו. וכיון שירד השפע לדרגן דלתתא נהפך לו ללענה וז"ש בתוך הבור ריק והנה בשמואל כתיב באר ובד"ה כתיב בור ודריש שניהם קרי וכתיב שהבאר הקדוש של רחל היה מסובב מהבור ריק:

לחד כלבא ה"ס ב"ן דידה במקום מ"ן הקדוש שסודו אריה ושמו אוריאל פניו פני אריה ומלאך זה הוא בת"ת ויש לו ב' שמות אוריאל בנטותו לחסד נוריאל בנטותו לגבורה והוא שלוח מרחם הנקבה הקדושה: בלאדן גי' אלהים עם הכולל כולו דין בלי מיתוק הנרמז בשם אדם. השלג גרמו חובין שנקרש השפע. לא תירא לביתה משלג בליקוטי תורה פ' וירא פי' הרב ז"ל רחל הקדושה לא תירא ח"ו שתבוא לה פגימת השלג מפני שכבר היא

מלובשת בגבורות אבא והן סוד האש היוצא אליה מחשבון וז"ש דיכיל למסבל אשא תקיפא הם גבורות אבא. ובזה יתבטל קרירות השלג שלא תבא לידי כך:

נהיר לון לישראל שבכל דור מתנוצץ אורו של מרע"ה. והנה משה עיקרו יסוד אבא בהיותו מלובש תוך יסוד אימא בסוד פק"ד קס"א ומביא פ' איש מצרי כי אז היה מאיר באורות אימא: אבל של אבא עדיין היו כמוסים ונסתרים. תמן אתיליד שם היה לו כל ג' בחינותיו. א' דקטנות היינו אתיליד. ושנית דיניקה ותמן אתרבי וג' דגדלות ותמן סליק לנהורא עילאה תכלית הגדלות שעולה עד הדיקנא. איש מראה ה"ס לאה שיוצאה ממלכות דבינה והוא נקרא בשם אלהים והוא היה בעלה איש האלהים ולפי שזכה לפנים של אימא לכן נאמר בו ומראה ולא בחידות. כי על אור אבא נאמר לו ופני לא יראו ועל לאה כתיב וראית את אחורי גם נקרא לאה מראה לא כרחל עולימתא שפירתא וכו' אלא ועיני לאה יאיאן:

דא מטה האלהים יובן במ"ש באוצ"ח שלשני צדדי לאה הנקרא דור המדבר יוצא אור מיסוד אבא ונוטה באלכסון משני הצדדים דימין ושמאל של דור המדבר והם הם ב' המטות שנוטות לכאן ולכאן והימיני נקרא מטה משה או מטה סתם. והשמאלי נקרא מטה האלהים. ובליקוטים פ' חקת שחטא מרע"ה היה שאז בזמנו היתה רחל עומדת אחורי זעיר ומשם רצה להטות לה ב' האורות הללו של המטות בהיותה באחור. וחטא בזה כי ילכו האורות שהם מצד הפנים אל האחור והוא פגם לאורות וגם רחל שהיא סוד הסלע ובגי' קס"א שעיקרה מיסוד אימא לא תוכל לקבלם אלא כשתבוא פנים בפנים. וכתב הרח"ו ז"ל בהגהת אוצ"ח ענין הסלע שחטא בה מרע"ה חטא אדה"ר ממש בענין הכאה במטה. פי' אין האשה מתעברת מביאה ראשונה כי בראשונה יוצא דם וכו' ואח"כ מתעברת וז"ס שפעם א' היה נוטף דם ובשנייה יצאו מים רבים דמיון הזרע ובא החטא בהוצאת דם מצד מטהו הנהפך לנחש טו"ר והוא סיבת הדם כי דרך נחש עלי צור ולא עלי סלע והבן כי הדברים עומדים ברומו של עולם עכ"ל. נראה שחטא אדה"ר היה במה שקדם להזדווג ע"ש בהיות עדיין רחל באחור והיתה עדיין שליטה לעה"ד טו"ר ואז השליט את הנחש ונידון למיתה מפני שגרם שבא נחש שהיא גי' ד"ם שד"י על חוה. ודוגמתו היתה הכאתו של מרע"ה עודנה רחל באחור שם למטה מן החזה שהוא סוד עץ הדעת טוב ורע. טוב אם תהיה בצד פנים. ורע בהיותה באחור שאז היא בחינת צו"ר שהוא אלהים דההי"ן:

אבל עתה שהיו קרובים לבוא לא"י כבר היתה רחל מוכנת להיות סלע אי נמי צור הוא בחינת הכלים החיצוניים ששם יש שליטת לנחש וצורך לנשיכתו לאילה וכמו שהיה

בקי"ס כנרמז בזוהר בפ' בשלח אבל הסלע ה"ס הכלים הפנימיים ואין שם דרך נחש. ובאוצ"ח איתא שהמטה ה"ס ו להיותו אור יוצא מיסוד דאבא. גם אות ו דוגמא דמטה. ולהיות שהמקום שמהחזה ולמטה הוא טו"ר לכן נהפך ממטה לנחש ומנחש למטה. וה"ס מט"ט שר הפנים שיש בו רמז לב' המטות והנה להיות שרחל היתה אז באחור לכן חשב משה שיצטרך להטות ב' ההארות דשני המטות אליה וחשב להכות בכח מטה השמאלי שה"ס גבורה דתמן קר"ע שט"ן. דקרע לאיילתא ההוא אתר כמ"ש בפ' בשלח. והכה פעמים כנגד ב' המטות ובראשונה יצא דם כנגד השמאלי ובשנייה יצאו מים מן הימיני. ועונות ישראל גרמו עיקר חטאו שלא נתן לב למ"ש לו ודברתם אל הסלע דיבור דוקא שה"ס זווג דנשיקין שאין שם כח לחיצונים חלילה וארז"ל שנה עליו פרק א' שאז יהיה מוכן לקבל אור אבא ביחוד ב' המטות סזד התורה במצות עשה ומל"ת ובזה נפרש המאמר:

וביד המצרי חנית פי' שלכן נקרא חנית שהוציא דם כבחנית. סוד המטה השמאלי הנקרא מטה האלהים כמ"ש ומטה האלהים בידי שאז הוצרך להאיר כח הגבורה להתגבר על עמלק. ובידי סתם הוא השמאלי:

ודא איהו מטה דאיתברי ע"ש ירמוז לב' דברים הא' לשרשו של מעלה שהוא הנק' ע"ש לגבי רחל דאיהו סוד השבת והיא בין השמשות ממש בין יעקב וזעיר והדבר השני הוא מהות סגולת המטה שאז בין השמשות היה עדיין כח עה"ד טו"ר בעולם לכן תוכל להתהפך לנחש ולמטה:

ובהאי חב בהאי דייקא שהוא מטה האלהים הנז' והוצרך להכות פעמים: משה לא יהבית פי' לא להכות בסלע נתתי לך את המטה שלי אלא להכות בצור וענשיו אם היית מדבר כאשר צויתיך היית מאיר בסלע אורות המטה בסוד הפנימיות פנים בפנים. מיד וירד אליו בשבט בדינא קשיא. פירוש נודע שסוד התעלמות האורות ה"ס ירידה כמ"ש הרב בפ' ויוסף הורד מצרימה. ושיעור הענין שבניהו האמור שה"ס ההוא רוחא נפגם ונתעלה לדעת שה"ס ו כנודע והיינו שבט. ורמז שכביכול כשבט נתיבש והוא דינא קשיא שחזר המטה לנחש וקרוב לומר שבכל ענין זה נק' מצרי לפי שחזר לסוד הקטנות להתעלם בדעת שסודו מצרים. ויגזול את החנית לרמוז שכמעט הוה לו זה כעין נספה בלא משפט אלא בוגזילה משום דכוונת מרע"ה היתה לטובה לשמים כי כל חשקו לתקן את רחל שאליה חשק או"א כנודע אלא שעון ישראל גרם והיינו לשון גזלה:

דמההוא שעתא אתמנע מניה דאל"כ למה לא נזכר שנשתמש בו בת"ת הוא ד' רגלא ד' דכרסייא חגת"ם ביחד ובהיותה עם היסוד נק' שבת שאז היתה שביתה לו"ק ומ"ש ויכל אלהים ביום השביעי פירושו שכל המלאכות נעשו ונגמרו ע"י יום השביעי מלכות:

רגלא רביעאה דכרסייא ר"ל לא מבעיא בהיותה בסוד יום רביעי שאז היא סוד רגל רביעי אלא אפילו כשהיא יום שבת אדרבא אז היא רגל חזק מאד מפני שמתרחבת בכל מקום נה"י שנתעלו למעלה והניחו מקומם פנוי. וז"ס מ"ש דוד הע"ה רגלי עמדה במישור שהוא מקום פנוי אז במקהלים אברך ה': אי הכי וכו' ירצה א"כ שהכל דבר א' בין לגבי חג"ת ובין לגבי נה"י ותמיד הוא רגל רביעי למה אמר את שבתותי תרי והשיב שבת דמעלי שבתא דערבית ה"ס המ' ושבתא דיומא ה"ס שרשה שבת"ת שהוא ג"כ שביעי בחב"ד חג"ת ששם מתעלה היסוד דזעיר שה"ס שבתא דיומא. אי נמי בסוד עטרת היסוד ששם כלולה בו המלכות. מהו ומקדשי דס"ל שיש לפרשו על השבת ולקמן פירשו על רחל דאתמשכא מלעילא ה"ס אור אבא הנקרא קדש המאיר עליה:

עבדת לשבת וכו' שנראה שבתותי לחוד ומקדשי לחוד וקרא כתיב כי קדש היא שהיא גופה קודש גמור. והשיב היא לאו דוקא שהרי הכתוב מחלקם שבת לחוד וקדוש ה' לחוד. מאן קדוש ה' היה לו לומר מקדש ה' ולא קדוש ותירץ ר"א שהשבת נק' מקדש מפני שהוא מכון ובסיס לקדושה אבל קדוש ה' היא הקדושה עצמה דנחתא מלעילא פי' שהשרש נק' קדש והוא חכמה. והאור היורד משם נקרא קדוש. וחזר והקשה דא"כ אין השבת מכובד אלא עונג וכתיב וכבדתו ומוכרח דקאי אשבת דאל"כ כפל כבוד למה לי: תחום שבת ב' אלפין בספר הכוונות של שבת כתב הרב שמן התורה הם י"ב מיל שהם ג' פרסאות והם כנגד נה"י שבהתעלות הקדושה למעלה היה נשאר זה המקום פנוי ולא היה כח לקליפות ליכנס שם אבל משגברו העונות גבר כחה להתהלך שמה לערך ב"ס וחצי שהם יסוד והוד וחצי נצח התחתון שהם שני פרסאות וחצי ונשארו ד' אלפים אמה שהם שני מילין שלעולם לא תוכל הקליפה לבוא בהם ורז"ל החמירו ולא התירו אלא אלפים כדי שלא להתקרב אל החיצונים אמנם תקנו עירובי תחומין שה"ס המשכת אור למיל השני ובזה יברחו החיצונים יותר למטה וע"י היכרא דעירוב לא חיישינן שיצא חוץ לקדושה. והתורה תרמוז שלעולם יהיה הבדל בין קודש לחול ולא יפחות מאלפים אמה ונמצאו לתלמידי הרב סודות אחרים בענין תחום שבת והמחוור שבהם הוא זה. והנה מכל צד שתרצה הקליפה לשלוט ולהכנס מקרי דרך כניסתה לכן צריך אלפים לכל רוח. שבת עילאה עטרת יסוד אימא סוד מלכותה שמסתיימת בחזה דזעיר שגם הת"ת הוא שביעי שבת תתאה שורש ראש רחל המושרש בחזה דזעיר ושניהם כלולים

כחדא תוך זעיר וסתומים בפנימיותו שבסיום עטרת יסוד אימא שם מתחיל שורש רחל וכאחד נחשבו:

שבת אחרא דלא אדכר היא רחל העומדת חוץ לזעיר: והקשה הר"מ דלונזאנו ז"ל דלמה לא תוכלל גם היא בשם שבתותי ותירץ דשבתותי משמע דוכרין שבתות י' והיינו ב' שבתות שבפנימיות ת"ת ובלאו הכי מיעוט שבתות שנים. וכ"ש כדיהיב טעמא דהנהו תרין כלילן כחדא וסתימין כחדא לכן חששה המ' כיון דנגזר עליה גלות ומיעוט בעונותינו ובלילה יורדת לבריאה שאז אין לה בחינת שביעיות שמא לא תוכלל בשם שבת:

מיומא דעבדת לי ר"ל שבשעת הווייתי הייתי שביעית ונקרא שבת בעצם ואין ראוי שמחמת שינויים שעוברים עלי מצד עונות ישראל אשתנה מטבעי הראשון. ועוד יומא לא הוי בלא ליליא. רמזה לו שא"א לשני השבתות הראשונים שסודם ביום לעלות אם לא ימשכוה אחריהם כי אין ריקות נמצא והתחתונים נמשכים אחר העליונים והכל מלא ויומא אין לו הוייה ועליה בלא ליליא:

ברתי שבת אנת פייסה בשם בת בסוד הנודע בפ' ה' בחכמה יסד ארץ דאבא יסד ברתא מפני שמקומה במקום גילוי יסוד אבא וכל עיקר קדושת שבת הוא מאור אבא הנק' קדש. וא"כ איך אפשר שיתפשט אורו והיא לא תהנה מבית אביה. ורמז לה שבת אנת. ידוע שעיקר השם השולט בשבת הוא י"ה אדנ"י. אדנ"י מלא עולה תרע"א עם יו"ד ה"א והכולל עולה שבת:

ושבת קרינא לך וכיון שכך קראתיך מתחלה לא יזוז שמך לעילם אפילו בכל הרפתקי דעדו עלך אי נמי כשאמרתי שבתותי תשמורו גם עליך היתה כוונתי. אבל חוששני שמא הס"ד דילך יעלה על לב צבא מרום וידמו בלבבם החיצונים שיהנו ממך בשבת כמו בחול:

ולכן אעבר כרוזא וכו' להטיל מוראה על כולם. ומקדשי להיותה מושרשת וגדלה במקום גילוי אור אבא שהוא קודש וגם הוא יראה ושרייא בה יראה המ' הוא יראת העונש סוד התכלת ושרייא בה חכמה שהיא יראת הרוממות ועליה נאמר ראשית חכמה יראת ה'. אני ה' המקדש האמור נקרא אני:

ודייק את וכו' כתוב בסה"כ ריש כוונת יוה"ך דג' אהי"ה העולה חותם יורדים למטה ביסוד המ' ואהי"ה דיודי"ן הוא מציאותה עצמה וב' דאלפי"ן ודההי"ן הם ב' אלפים דתחום שבת וזמ"ש אביו של הטעייא קדישא ור"ת א"ת "אלפים "תחום שבת למלכות:

שבתותי דא עיגולא וריבועא דלגו וכו' תמצית דבריו עולה בסגנון אחד עם פירוש מורינו זלה"ה דעיגולא הוא עטרת היסוד סוד מלכותה ואות ס' רומזת למ' ולכן עד שלא נולדה חוה לא נזכרה אות ס' בפרשה ועוד עטרת היסוד עגולה בסוד שפולי מעים דנוקבא:

וריבועא דלגו הוא היסוד שהוא פנימי וישבו שני דלתות כמ"ש בדרוש בריאת המלכות ד' אחת מקבלת מזעיר והשנית מאימא ומשניהם מתחברת ם סתומה ביסוד רחל וז"ש ריבועא דלגו לפנים מהעטרה שהיא ס' עכ"ד וכמרז"ל מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים לפי שיסוד ומלכות דרחל אין להם על מה שיסמוכו בזעיר מפני שיסוד זעיר אינו מגיע אלא עד ת"ת שלה ונמצא יסוד שלה פורח באויר. המכוון בזה דעיגולא וריבועא הם יסוד ועטרת דמ':

ואינון תרין לא כמו זעיר שאין לו רק ט' ספירות. אך רחל יש לה י"ס שלימות יסודה ומלכותה. אבל עטרת יסוד דזעיר אינה נחשבת לעצמה אלא הנוקבא משלימותו לעשר כמ"ש הרב ז"ל:

ולקבל אינון תרין ר"ל להיות שאין לשנים אלו סמיכה ע"כ צרכים אנו להמשיך להם הארה מן מוחי רחל ממה שמאירים בשבת מסוד ב"פ י"ה במילוי יודי"ן מחו"ב ע"ב ס"ג וכל אחד עולה ל"ה גי' כתיבות ויכולו דקידוש ומאלו השני מוחין אנו ממשיכין ליסוד ומ' דרחל שגם בהם יש ב' בחי' ל"ה כמ"ש בליקוטי הרח"ו פרק י"ט וז"ל יסוד גי' י"ה אדנ"י שהוא בחי' שבת כמ"ש בר"מ פרשת יתרו דף צ"ג ע"ב ואמנם י"ה ביסוד עצמו ואדנ"י היא העטרה ע"כ. והנה י"ה במילוי יודי"ן עולה ל"ה כנזכר ומילוי המילוי דאדנ"י יש בו ל"ה אותיות אל"ף למ"ד פ"א דל"ת למ"ד תי"ו נו"ן וא"ו נו"ן יו"ד וא"ו דל"ת. וזה דוקא בשבת כי בחול לא יש מילוי יו"ד בתי"ו של הדל"ת ואז אינם כי אם ד"ל אותיות יו"ד זו היא בחי' גדולה כנזכר בספר הרב הרי שבהם ב' בחינות ל"ה ומקבלים ב' בחינות ל"ה מן המוחין:

וסליק כולא לע' שמהן ע' תיבות שבמילוי ד' הוי"ה וג' אהי"ה ורחל אתעטרת בהו ומורידה הארתה ליסוד ומ' שלה שהם עיקר סוד השבת ויצדק בהם שם שבתותי טפי ממה שפי' ר"א וממה שפי' הטייעא שבת עילאה ותתאה דלדידהו לא א"ש תשמורו שהרי אותם הבחי' הם בחזה דזעיר דאיהו דכורא ושייך בהו זכור ולא שמור. ועוד דוקא לאלו השנים יכון שם שבתות משום שבשני הקוים מתפשטים נ"ה מראש ועד סוף. אבל בקו אמצעי מתפשט יסודו עד ת"ת שלה דוקא ושם פסק כחו ונשארו יסוד ומ' שלה בבחי' שביתה ממש שאין להם על מה שיסמוכו. וז"ש ובגין דעיגולא וריבועא דא אינון שבתותי ויצדק בהם שם שבתותבעצם וכלילן תרוייהו בשמור בנקבה:

שבת עילאה הכא וכו' ר"ל עם היות שבינה נקיבה. עכ"ז הכא במקום גילוייה בחזה זעיר היא נכללת בזכור שיסודה תוך זעיר ושם נשלמה ונקרא זכור על סיומה בזכור והחכם כמוהר"ר יעקב צמח בליקוטים שלו ששלח לי מירושלים כתב שזה מובן במ"ש בדרושים שזעיר אין בו רק ט' ספי' והנקבה הוא שמשלימתו לעשר. וז"ש מלכא עילאה שהוא זעיר בזכור שהוא יסוד מסתיים:

וע"ד איקרי מלכא דשלמא דיליה כלומר השלום שהוא יסוד הזכר עד שם הוא פרצוף דיליה עכ"ל ההקדמה אמיתית אלא דלא א"ש לישנא דאיתכליל. וגם אומרו דשלמא דיליה לא יכון שהרי גם אבא הוא כן דעוד וכי משום דמסתיים ביסוד זכר יאמר דשלמא דיליה ועוד דלקמן בדף כ"ט מוכח בהדיא שהבינה היא שנקראת מלך שהשלום שלו:

ולפי דרכו נוכל לפרש על אימא שהוא כפי דרכנו. שהרי מלכות אימא יוצאה לבנין לאה ולא נשאר בה אלא היסוד. אך הנכון כמו שפירשתי כמ"ש בפ' ויחי דף רמ"ו ע"ב רישא דגופא נוקבא עד דנחית לסיומא וכד סיומא אתחזי הא עביד כולא דכר. ופירושו פשוט שראש בינה נוחבא אבל סיומא שמתלבשת בזעיר עביד כולא דכר שהכל הולך אחר הסיום. וכן פי' הרב בספר הליקוטים וז"ש דהא מלכא עילאה שהיא בינה. בזכור שהוא זעיר אסתיים דיקא. ואצלי הטעם שבלוחות ראשונות נאמר זכור ובשניות שמור כי משנה תורה סודו ברחל וכנזכר בסוד הו"ר. וקודם העגל היה בהם כח לקבל אור משבת עילאה ואחר העגל לא יכלו לקבלו אלא ע"י שמור שבתותי ודוק:

ושלמא דיליה זכור איהוי פי' שיש לו שלום רב הוא יסוד אבא בתוך יסודה וע"ד לית מחלוקת לעילא דאינון ריעים דלא מתפרשי לעלמין והכל בחי' זכר שהוא המשים שלום והייחוד עצום עד שאין כח לחיצונים משם ולמעלה. אבל משם ולמטה אע"פ שלא יצדק שם פירוד מ"מ יש חילוק פעולות. ונק' אימא שלמא דיליה לפי שיסוד אבא כמוס בתוכה ואין שום הארה יוצאת ממנו אלא על ידה לפי שהוא מוקף ביסודה:

חד יעקב וחד יוסף נודע שבסיום יסוד אימא שם מסתיים בחינת יסוד אבא היינו דשלמא דיליה. אבל משם ולמטה הוא בחינת עטרת יסוד אבא ושם ב' מעלות א' בחי' יעקב שיוצא ממקום סיום היסוד תחלת העטרה ושם יעקב יבקע אור היסוד בתוך זעיר ונעשה בחי' יעקב. בחי' ב' היא התמשכו עד תוך יסוד דזעיר שה"ס יוסף ועל ב' בחי' אלו אמר שלום שלום לרחוק ולקרוב והוא מובן למי שיודע סוד בנין פרצוף יעקב שהוא רחוק וחוץ מהזעיר וכן הוא מאיר לרחל שגם היא חוץ נזעיר. ועל ב' בחי' אלו הביא ב' הפסוקים מרחוק ה' נראה לי לרמוז ליעקב. ופ' ותתצב אחותו מרחוק שנדרש על רחל שהיא מרים ואע"פ שהוא יותר עליון מבחי' יוסף מ"מ רחוק מיקרי לפי שעומד בחוץ.

וכלל גדול בידינו שאין אורות אבא מאירות כשל אימא שבסיום יסודה בחזה יוצאות הארותיה לתוך גוף זעיר ממש. אבל של אבא הם בריחוק. ולפי שהאור היוצא ליעקב הוא בשני בקיעות דיסוד וגוף דזעיר אע"פ שהם הארות מתוך היסוד מ"מ נקרא רחוק. אמנם לשל יוסף קורא קרוב מפני שהוא מתלבש ממש בתוך יסוד דזעיר:

מרחוק דא נקודה עילאה וכו' היינו יסוד אבא בחינת עליוניותו. לא העטרה דהיסוד הוא דקיימא בהיכליה בתוך יסוד אימא:

ומקדשי דא נקודה וכו' בפי' ספרא דצניעותא פי' הרב ז"ל שהוא נקודת ציון ובס' ערכי הכינויים של הר"ן שפירא ז"ל שליקט מדברי הרב ז"ל כתב הם חדרי יסוד דנוקבא ששם עיקר קבלת הטיפה והיא ממש באמצעיתא דעיגולא ורבועא. ונקרא מקדשי שהרי פה יסוד אבא שהוא קודש הכולל הוא שוה לשל זעיר. ובהשפיעו בנוקבא אז מקבלת אור הקדוש ולכן בה עיקר היראה שהרי עצמיות שבת הוא מסוד אבא ולכן המכנס שום כח חיצוני לתוך חלל עיגולא וריבועא פוגם באותה נקודה וברושם אור אבא שבתוכו ולכן מיתתו בסקילה שהיא כנגד יו"ד של שם:

וההוא נקודה אקרי אני ששם עצם הנקבות דהיינו כלי ההזרעה. וגם שם ב"ן עם ט' אותיותיו עולה אני כמ"ש הרב ז"ל:

ועלה שרייא ההוא דסתים וכו' הוא אור יסוד אבא ונודע שאין אור טיפת יסוד אבא נכנס בה בסוד הפנימיות אלא בהתלבשו במלבוש דק דמצד אימא ומצד זעיר. דלזה רומזים ב' שמות כוז"ו טדה"ד שהם פני הוי"ה ואחוריה ועולים גי' אני וכמ"ש האריז"ל אני ראשון טדה"ד ואני אחרון כוז"ו. וע"י המסכים של ב' שמות אלו העולים אני היא מקבלת אור אבא:

וכולא חד פי' אני וה' כולא חד שהרי הוא סוד הוי"ה פניה ואחוריה כנזכר ועוד טעין חמרי ה"ס התלבשות הצדיק בחלוקא דרבנן לבא לעוה"ז בבחינת נפש לבד ובתיקון כ"ג מספר ר"א לר"ש זה המעשה ואמר ואזדמן לן כגוונא דמחמר בתרי חמרי:

ולמה ב' ר"ל שאם צדיק זה שהיה בן רב המנונא כמ"ש לקמן הוא אותו ינוקא דפ' בלק שגם הוא היה בן רב המנונא. הלא אמר שם שאביו היה מתנוצץ בתוכו ולכך היו ב' חמורים כנגד נפש אביו ונפש שלו. ועוד כתוב בשער הנבואה שאין כח לצדיק להתגלות אם לא יתלבש בתוכו ניצוץ של מרע"ה עד דייתי ההוא דטעין חמרי. מלך המשיח:

אתר בי מותבי איהו טב יש מי שכתב שרמז להם שהיה מיושבי לוד ל מגדל הפורח באויר הוא"ו רומז להקב"ה:

וחד מסכינא הוא ד ואין שאר המאמר מיושב ונלע"ד ששאלוהו על מקום מנוחתו בג"ע והשיבם שהוא ביסוד הנקרא טוב. וג"ע הארץ ה"ס מלכות המקבלת אורה מנקודת הטבור של זעיר ששם סיום יסוד אימא כמ"ש באוצ"ח סוד ג' נקודין דפ' תצוה וזהו כללות סוד ג"ע אבל מ"מ כל מה שיש תחת כיפת הרקיע הוא בחי' מ' שבמ' והיא מתחלקת לפרצוף שלם כמ"ש בדרוש ציור העולמות וגן עדן שבארץ ה"ס בינה של מ' שבמ' שלמעלה ממנו סוד ט' ספי' של המ':

ובינה דמ' שבמלכות שהיא ג"ע מתחלקת לי"ס כנז' שם והעמוד שיש בתוך ג"ע שמשם עולות הנשמות הוא יסוד בינה שבמ' שמשם מעלות הנשמות מ"ן כמ"ש בדרוש מרכבת יחזקאל פ' י"ג ומשם עולות לרקיע ונכנסות ביסוד דמ'. ובתוכיות עילוי עמוד זה היה מושב נפש הטעייא. ועליו אמר איהו טב ומועיל אצלי ששורש אחיזתו היה שם כמ"ש לקמן ומצא מין את מינו וניעור. שלא כל הזוכה לג"ע זוכה לשוב למקור אחוזתו. כי יצטרכו לחזור לעוה"ז להשלים נפשם להחזירה לשרשה. ומ"ש ואיהו מגדל חד דפרח וכו' ה"ס אותו העמוד שהוא מגדל ממש וכל יסוד נרמז במגדל:

דפרח באוירא כתב בדרוש אטב"ח שיסוד זעיר מגיע עד ת"ת דנוקביה ועל כן יסוד שלה אין לו על מה לסמוך ליעשות מדה א' ומפני זה הוצרך שהנקודה של הת"ת שלה תרד ותתחבר עם נקודת יסודה. וה"ס גוף וברית חשבינן חד. ולכן קרא ליסוד הנוקבא מגדל הפורח באויר כי אין לו סמך (ובמ"ח דף י"ט ע"ב פרק ז' פיסקא ב') גם מפה יסוד זעיר שמגיע עד ת"ת דנוקביה יוצא הבל מופלא מתוכיותו וגם כי סתם זעיר ה"ס רוח ואויר: ואינון דדיירי בהאי מגדלא שהוא יסוד דנוקבא קב"ה הוא ת"ת דנוקבא דסתם ת"ת נקרא קב"ה וכ"ש שעד שם מגיע התפשטות זעיר:

וחד מסכנא ה"ס היסוד שלה הנקרא דל ועני מפני שאין לו במה לסמוך ואין לך עני גדול מזה. ודא הוא אתר בי מותבי כפל הדברים להורות כי משם אחיזתו ושרשו קודם בואו לעוה"ז ולשם חזר לנוח. אבל ברצונו גלה משם וז"ש וגלינא מתמן שלא נדחה ח"ו אלא שגלה מדעתו ללקוט שושנים שעל ענפי שם ב"ן מוטלת חובה זו כי בעל אבידה מחזר על אבידתו:

אנא טעין חמרי להאיר שכל הצדיקים בסודות התורה אשגחו ר"א ור"א ביה ואטעים לון מלוי כי גדול כח הסתכלות בפני במלחמותיו עם סיחון ועוג כמו עם עמלק. אלא ודאי דאתמנע מניה ולא הוה בידיה לעלמין לא כמ"ד בילקוט שבפטירת מרע"ה דחפו לס"מ במטה: אלא כמ"ש במדרש רבה שנצחו בטענות ואפי' כשנתעבר בשלמה ששמו כשם למשה לא זכה עוד למטה:

ויהרגהו בחניתו על ההוא חובה שהפכה ממטה לחנית ולא עאל לארעא כאשר חשק. מכללם של דברים למדנו מעלת ההוא רוחא שבהתעלמו למעל' נמנעו מישראל כמה אורות גם נתבאר שרש בניהו ב"ן יה"ו וז"ש מן השלשים הכי נכבד שהוא בהיותו מעורר אותיות יה"ו שהם חב"ד שבהם ע"ב ס"ג מ"ה ל' אותיות: משם מתרבה בו שפע המוחין: **נטיל מנהון סוד קבלת האור** ואנגיד לתתא משך הזרע דרך חוט השדרה מן הדעת כמ"ש בסוד הלולב. הוה נטיל ה"ס זווג החיצוני התדירי. ואתקרב ה"ס זווג הפנימיות שהוא בקירוב גדול:

ואל השלשה לא בא הם חג"ת ויובן במ"ש בסוד הגדלת פרצוף זעיר שעולים חג"ת לחב"ד ונה"י לחג"ת. ולכן יש בחינת יסוד בת"ת והוא המזדווג עם לאה מן חזה ולמעלה. ולכן יש שם שרש גדול לרחל כשנכנסת מן החזה ולמטה ששם הוא כתר שלה בת"ת כנודע ולפי בחי' זו לא יכון לומר שאין היסוד עולה לאבות השלשה כי אדרבה שם יש לו עיקר גדול לכוין לאותו מקום לצורך ב' האחיות לאה ורחל זו לסיומה וזו לראשה ובחינות אלו נוהגת בגלות אכן בזמן ההצלחה לא היתה מגמת היסוד לזה אלא להמשיך עד למקומו התחתון נה"י כדי להתחבר עם רחל שאז רחל גדולה כמוהו כבזמן בהמ"ק דקיימא סיהרא באשלמותא וז"ש ואיהו לא הוה אתי לגביהון שאין מגמתו לבוא בין חג"ת ולהמשיך אורם שם: אע"ג דאינון יהבי ליה ברעותא דלבא עכ"ז אין כוונת ההוא רוחא בהעלותו מ"ן אלא להמשיך משלשים שנה עילאין עד לתתא למקומו בין נה"י שזו כוונת הבורא אם לא יגרום החטא. ולכן גם שיש בחי' יסוד תחת חג"ת. אינו עולה בשם ובחשבון כי אם למטה בין נה"י וז"ש דלא עאל בחושבנא:

דוד אל משמעתו פי' שדוד היה נשמע לו כפי' הרד"ק אל עצתו כי דוד שהיא המ' דורש תמיד פני בניהו כנז' כי בלתו לית לה מגרמה כלום:

והבינו ר"א ור"א חשיבותו של הטייעא ששרשו בניהו ההוא רוחא שם ב"ן ושכל העולם צריך לו ולכן בכו על חסרון אותו אור שחסר מהם והלך לו. וסיום המאמר בסגנון פי' מורינו אלא מ"ש לקמן ר"ש נהירו דאורייתא רב המנונא סבא זכיתון וכו' כתב דמשמע מהרמ"ק ז"ל שהיה רב המנונא עצמו והקשה עליו מדברי הטייעא עצמו שאמר אבא חד נונא וכן א"ל ר"א אנת הוא בריה דרב המנונא. ובתיקון כ"ג אמר ר"א לר"ש בהדיא שהיה בנו של ר"ה. ותכלית הכוונה שאביו היה מתנוצץ בו וכן כתב מוהר"י צמח ז"ל ועשה לו סמוכות ממ"ש בפר' בלק בריה דרב המנונא הוא נהירו דאבוי מנהרא עליה ולהיותו עיקר בהתנוצצו בו הזכירו בשמו ותלו בו הגדולה:

אזל ליה ולא עשה כרב ייבא סבא שאמר ואנא ייבא סבא אלא הלך לו שלא למדנו עוד ממנו בעו למיטען חמרי אותם שהניח הטייעא וכשלא רצו לזוז ממקומם הבינו סוף הדבר ושבקו לון:

דף ז.

מה רב טובך ב' פירושים שמפרש ר"א בפסוק מיוסדים על ב' בחינות שיש לאימא בסוד התחלקה לבינה ותבונה כנודע ותבונה היא המשפעת מוחין לזעיר תמיד. עוה"ב שכבר בא ונמשך תמיד לזעיר עלמא דאתי תדיר וה"ס מ'. והבחי' הב' נקר' בינה וה"ס ס' ונקראת לעתיד לבוא כשיגדל זעיר יהיו לו מוחין עליונים מצד הבינה. והנה פירוש ראשון יסודתו על העידון שיש לנשמות הצדיקים עכשיו שהוא מהאור הנמשך להם מאו"א וזעיר. וכתב הרב בפי' תוספתא דפרשת ויחי שכל היסודות בין דדכורא בין דנוקבא נקרא צרור החיים ששם צרורים וקשורים המוחין הנק' חיים. וסתם ישראל הזוכים לג"ע הם ביסוד דמלכות. והצדיקים הגדולים הם ביסוד זעיר ונהנים מאורות הזכר וזוכים להשפיע במלכות וכמ"ש בריה דרב ספרא אור זרוע לצדיק ואביגיל פירשה דבריה בצרור החיים דזעיר וזהו את ה' אלהך סוד עטרת יסודות ששם נצררים אורות או"א וזעיר יחד וז"ש כמה טבא מצד זעיר עילאה מצד אימא. יקירא מצד אבא דזמין באוצרו הטוב יסוד זעיר אנפין:

פעלת המדריגה התחתונה שיצדק בה שם פעולה והיא במ' הנקרא עשייה וזו לשאר בני נשא אבל לאינון זכאין עילאין זוכים למדרגת רב טובך. טובך לא כתיב שהוא אור יסוד הגנוז במלכות אלא יסוד זעיר הנק' רב טוב סוד החסדים המגולים אשר שם כמ"ש הרב לקמן דף ל"ח שהוא סוד נהורא דאחזי קב"ה שהוא אור החסדים המגולים ועליו נדרש שם פסוק זה:

זכר רב הוא יסוד הזכר מבוע מים חיים עגונא דחיין הם המוחין הנקראים חיי המלך: הפי' הב' הוא בסוד אור הבינה הנק' לעתיד לבא בהתחברה לאבא ולא אמר ד"א כמשפטו לפי ששני הפירושים הם מתן שכרן של צדיקים אלא שזה של יש"ס ותבונה וזה של או"א. וכ"ש שתכלית השלימות הוא כשיתחברו או"א ויוכללו בהם יש"ס ותבונה ויהיו פרצוף אחד לזה לא אמר ד"א ואם תדקדק בפי' זה תמצא שנכללו בו כל הבחינות שיש להבחין בסוד צרור החיים דהיינו ה' יסודות צרור ה' חיים ולזה רמז באומרו רזא דחכמתא: ה"ס יסוד אבא שכל יסוד נק' רז. וכל רזין איתכלילו ביה הם שאר היסודות שהוא כולל אותם בין מפנימיותו בין מחצוניותו: מה כמה דאתמר. הוא יסוד זעיר הנקרא מה:

רב ותקיף הוא יסוד אבא המבריח מן הקצה אל הקצה ונקרא כן בגין דאית אילנא אחרא זוטא שהוא יסוד זעיר שאינו מתפשט כי אם בו בעצמו וליסוד הנוקבא אבל יסוד אבא

הוא רב שאינו מתגלה אלא בסוד אחוריו מלובשים במסך יסוד אימא ומילוי אהי"ה דההי"ן עולה ק"ל. וע"ב ק"ל גי' ר"ב. גם רב באורך והתפשטותו בכל קו אמצעי דזעיר: ברום רקיעין שהוא מושרש ביסוד עתיק וידוע שכל בחי' יסוד נק' רקיע ושל עתיק הוא המרומם שבכל האצילות: אור דאיתברי ביומא קדמאה. הוא חסד עליון דעתיק הנמשך עד יסודו המתעלם ביסוד אבא בפנימיותו. דגניז כאן דאיירי בלעתיד לבא ועדיין הוא נעלם. לכן אמר דגניז ורמז לג' יסודות מ"ה דזעיר: רב דאבא. טובך דעתיק הרי ג' יסודות דכורין. אח"כ רמז לב' בחינות הנוקבין אימא וברתא:

פעלת דא ג"ע עילאה היא אימא כי כולם בחכמה עשית בבינה חכמה אומר ובינה עושה. ועוד שאור יסוד אבא הוא צפון וכמוס וז"ש צפנת ובהיותו ביסוד אימא אז יסוד אימא פועל. ג"ע דלתתא יסוד רחל ורמז לו נגד בני אדם. ויראיך דקרא היא יראת הרוממות שהיא באבא קיימי ברוחא כי עד שלא יכלה הבשר הרוח הוא בג"ע התחתון והנפש על הגוף ובכלות הבשר נשאר על הגוף הבל דגרמי והנפש עולה לג"ע עם הרוח ואח"כ עולים למתיבתא דרקיעא ה"ס יצירה דמט"ט ופרח באוירא ה"ס עלותם דרך העמוד שבאמצע ג"ע וכל צדיק כפי זכותו. אפרסמונא הוא נועם הבינה הנק' אפרסמון כמ"ש בפרשת תרומה נהירו דבוצינא עילאה שאור אביו מתנוצץ בו. ושם בוצינא כינוי לניצוץ מרע"ה. גם רשב"י נקרא בוצינא קדישא והנה רב המנונא סבא שרשו באימא כי סבא ס"ג ויסוד אימא הוא בוצינא עילאה שמשם שרש רב המנונא ורבי נהוראי סבא דפרשת תצוה הוא ג"פ אהי"ה גי' סבא ורב ייבא סבא הוא שני מילואי ס"ג וב"ן שהם ל"ז כ"ו גי' סבא נמצא העליון הוא רב המנונא לכן קראו עילאה. אינון בוצינין הנה לא כל הצדיקים זוכים לבוא לעוה"ז אלא אותם מבחינת יסודות הנקרא בוצינין שיש בהם סגולה להשפיע באחרים ממה שמקבלים מלמעלה ולומדים בישיבה:

טנרין תקיפין הצדיקים הבאים מהחסדים שביסוד הנקרא צור ופטשין הם הבאין מן הגבורות שביסוד מארי דגוונין הוא מט"ט וכן מצאתי כתוב והוא כולל ו"ק שה"ס הגוונים:

אצטוונא כסא גבוה מושב השלטונים וה"ס הדעת להמשיך השפע לבני ישיבתו: **אתכנשו התקבצו יחד חו"ג לקבל האור מתוך הדעת** ב' עטרין סודות ב' פסוקים את שבתותי ובניהו. והנה פסוק את שבתותי הוא בסוד אור אבא כי קודש היא ופסוק ובניהו על ההוא רוחא שבתוך אימא וברתא ולהיות ר"א ור' אבא סודם בחו"ב לכן אמר לאעטרא לכו לכו דייקא שהם הן סוד ב' עטרין:

חבקוק הרב ז"ל פי' מאמר זה בדרוש מ"ן וכתב ע"ב שמות דויסע וכו' בהם רי"ו אותיות גי' חבקו"ק ותחלה גליף עלוי רי"ו אותיות שהם גי' חבקוק ואח"כ גליף עלוי ע"ב תיבין עצמם והנה רפ"ח ניצונין הם ע"ב רי"ו ע"ב חסד והוא באבא רי"ו גי' גבור"ה והם מאימא ולמטה ורי"ו הם ע"ב דס"ג וע"ב דמ"ה וע"ב דב"ן גי' רי"ו ונמצא דגליף עלוי ד' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן כל אחד בבחי' ע"ב ואלו הם כללות כל הניצוצין עכ"ל. וכתב הרח"ו בליקוטים שלו שבדעת עליון דדיקנא יש ג' הויות דיוד"ן שעולים רי"ו והם סוד רי"ו אתוון שבשם בן ע"ב והוא ניתן למ' בסוד ביאה ראשונה לסוד ההוא רוחא דשבק בה כדי להעלות מ"ן ואח"כ נותן בה הוי"ה דיודי"ן שה"ס ע"ב תיבות דשס בן ע"ב שמות וה"ס מיין דוכרין נמצא שג' ע"ב ראשונים הם מן ס"ג מ"ה ב"ן שהוא גי' גבורה שהם מבינה ולמטה. וה"ס רי"ו אותיות דשם בן ע"ב. אבל ע"ב שמות שה"ס הוי"ה דיודין סודו חסד עכ"ל. ובזה יובן מאמרנו שתחלה כשנתן הבן לשונמית שהיה בר"ה אז יומא גרים שהוא גבורה וניתן לה מסוד הגבורה שהם ג' ע"ב דס"ג מ"ה ב"ן וזהו חיבוק דידה יד שמאל ולכן שלטה בו המיתה כי חסר ממנו אור אבא שהוא המחיה. והגם שמצד אביו היה בו כח זכר. סטרא דידה גבר ולכן אלפא ביתא דאגליף ביה אבוי כד מת פרחו מטה. ולכן אלישע שם כוונתו להמשיך עליו סוד מ"ד היינו ע"ב שמות וז"ש בספרא דשלמה שמא גליפא דע"ב שמהן אגליף עלוהי בתיבין דייקא ע"ב תיבות וה"ס חיבוק אלישע יד ימין חסד ואז הם ב' חיבוקין. והנה אלישע חזר לעורר בו ג' ע"ב דגבורות ולייחד עמם ע"ב שמות דחסד באופן שהמשיך בו את הכל וז"ש חבק ליה אגליף ביה כל אינון אתוון וכו' בקרב שנים יהון חייהו כמו חייו נודע שכל המשכת המוחין היא מתחלת מדעת הגנוז בין גולגולתא ומוחא סתימא וה"ס קרומא דאוירא הניתקן מת"ת דעתיק. כי הנה גולגולתא ומוחא סתימאה נתקנו מחו"ג דעתיק וידוע שז' דעתיק נק' שנים קדמוניות כי דז"א נק' ימי עולם ושנים סתם ולכן נזכרו ב' פעמים שנים בפסוק. והנה דעת עתיק נקרא בקרב שנים לפי שהוא מתפשט בתוך הו"ק שה"ס שנים קדמוניות ובקרבם ועוד שהוא נתון באמצע קצוות דא"א דהיינו באמצע ז' תיקוני רישא דיליה: ואמר ששם יהון חייהו: וכל מאן דאתקשר ר"ל אפי' מי שתחלתו מסטרא דנוקבא אם יזכה לעלות למקום קשר של שנים קדמוניות שהוא דעת ויסוד דעתיק שהם קשורים ומיוחדים חיים איתקשרו ביה כלומר הוא עצמו נעשה קשר החיים ויכול להשפיע חיים באחרים שהרי הוא עצמו בסוד היסוד וכן התפלל חבקוק שחייו יהיו בקרב שנים הנז' ואז משם ישפיע לדעת התחתונה רחל שאין בה חיים כלל וז"ש בקרב שנים תודיע להההוא דרגא וכו' והכוונה להמשיך מדעת עתיק עד דעת רחל וזהו בקרב שנים הב' שנים דזעיר שכתר רחל שם

בת"ת של זעיר ולשם הודיע הוריד לדעת שלה. ע"כ דברי ר"ש וסיום הפ' ברוגז אחר שהורד בדעת מלכות רי"ו שה"ס גבורה גי' רוגז ג"כ רחם תזכור הן בה אח"כ אור הזכר שהוא ע"ב ואז יהיו בה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן עם י"ו אותיותיהם גי' רחם. ונצטער רשב"י על שלא ראהו בהקיץ ונפל על אנפוי לעשות איזה ייחוד וראהו מעקר טורין עוקר הקליפות. מנהיר שרגין הם המ"ן עצמם בהיכלא דמלכא משיחא הוא יסוד המלכות שהוא היכל למשיח. ע"כ תמצית דברי הרמ"ז עם שאינו לשונו ממש כי לקצר אני צריך.

דף ח.

והרמ"ז כתב ראשית חכמה הן אמת שחכמה סתימאה דאריך יצדק בה תואר יראה לפי שמלבשת גבורה דעתיק גבורה גי' יראה. אבל האי קרא שמדבר על עושי המצות ויראי ה' לא יכון לפרשו בזה אלא על המתקנים השכינה. וא"כ סוף חכמה מ"ל ביען שהיא סוף האצילות ששם מתפשטת ספירת החכמה. והתירוץ צריך לדעת מהיכן מתחיל וראיתי להרמ"ק ז"ל שכתב שהקושיא נמשכת עד אוף הכי תרעא קדמאה וכו'. ותמצית כוונתו שכמו שיצדק לומר על המלכו' סוף חכמה מלמעלה למטה בסוד אור ישר. כן יצדק לומר עליה ראשית חכמה בסוד אור חוזר מלמט' למעלה. ולא נהירא לי פירושו כלל דהמתרץ מה הוסיף לחדש בתירוצו והלא בדרך זה החזיק ר' חייא והביא ב' פסוקים והמשל על זה. וכ"ש שאין הלשון מורה כן. וצלע"ד שהתירוץ מתחיל מן הה"ד פתחו לי שערי צדק וכו' שכן דרך הדרשנים כשיש להם ב' פסוקים שבהם ב' קושיות וביישוב אחד יתיישבו שניהם אז הדרך לומר הה"ד. והנה בפ' ראשית חכמה כבר גילה מה שהוקשה לובו ואח"כ מביא ב' הפסוקים פתחו לי וזה השער דק"ל תחלה אמר שיפתחו לו שערים הרבה ולבסוף אמר זה השער לה' דהול"ל אלה השערים לה'. ועוד קשה בפ' ראשון אמר אודה שם י"ה ובשני הזכיר לה': ותירץ ודאי שער אחד דוקא מסוגל ועיקרי להתנות משם י"ה והוא נקרא שער לה' דאי לא ייעול בההוא תרעא פי' בזה השער המיוחד לא ייעול לעלמין שאין שום אופן כלל להתנות מאור אבא אלא דרך שער זה. ואי תימא למה אמר שערי צדק דמשמע שערים הרבה וכן היא האמת שכמה מעלות צריך לעלות עד שיגיע לאצילות. לזה הביא משל נאה למלכא עילאה. ולפי גודל מעלתו מסתתר במקום מוצנע בחדר גבוה וטמיר וגניז מעלים עצמו בפרגוד לפניו:

והסולם שיעלו בו אל החדר יש בו תרעין על תרעין בסדר המדרגות ולסוף כל תרעין עבד: **תרעא חד למעלה ראש לסימן ששם מתחיל מצבו של המלך כי בכל השערים שלמטה שם מושב שריו ושליטיו** ולכן זה השער העליון שינה אותו לשבח ועשה בו כמה מנעולין ומפתחין והיכלין זה לפנים מזה. דרך משל בה"מ היו בו כמה שערים החיל עזרת נשים

ושל ישראל ושל כהנים ובסוף האולם היה השער הגדול בפ תחות ופשפשים. ולפנים ממנו ההיכל והדביר ולפנים ארון הקדש שבו התורה ומן ההיכל ואילך נקרא מקום קדש הקדשים:

וחנה מלך עילאה שהיא התורה טמיר וגניז בתוך הארון ועביד ליה תרעין מן החיל עד ההיכל ולסוף כל תרעין שער הגדול שיש בו פשפשים וכו' ואמר כל מאן דבעי למיעל לגבי לאפוקי שאר המדרגות שהם לשריו. תרעא דא דוקא בו יבואו אצלי ויזהר הנכנס בו שיהיה בקי בכל ההיכלות עד שיזכה לקרב אל חביון עוזי:

והנמשל אבא הוא המלך העליון כי כולם בחכמה עשית ומושבו באצילות והוא טמיר וגניז ביסוד אימא ויסוד זעיר: וכמה תרעין על תרעין. הם בי"ע. ולמעלה מהם רחל הקדושה בתיקון קומתה. והיא היכל גי' אדנ"י. ואדנ"י מלא עולה תרעא. וכל קומתה היא מתפשטת באורך ד' מדות זעיר. ויש בה ג' בחינות והם המנעולים הם יסוד ומ' שבה ששם ה"ס חותם בתוך חותם. והפתחים הם חג"ת נ"ה שלה סוד נ' שערים. וההיכלות הם חב"ד שלה שהם כנגד תנה"י דזעיר. ונודע מ"ש ה' בחכמה יסד ארץ דאבא יסד ברתא ועניינו שאין יסוד אבא מתגלה אלא דוקא מהחזה דזעיר ולמטה לצורך תיקון רחל כמ"ש בא"ז דף ר"ץ אמאי ו"ד כלולן ביו"ד וכו'. ונהר יוצא מעדן. עדן דא חכמה וכו'. והכוונה על יסוד אבא שהוא נהר יוצא ומתפשט בארכו בכל קו אמצעי של זעיר הוא מכוסה עד ת"ת שלו שהם ו' מדות כחב"ד ת"ג ומשם ואילך הוא מתגלה וכוונתו להאיר לד' ראשונות דרחל כחב"ד וז"ש ומשם מן הת"ת שהוא ו' יפרד מיסוד אימא והיה לד' ראשים כחב"ד שהם סוד ראשי רחל הרי שהיא סוד דל"ת. והיינו שער:

והנה עד שם לא יוכלו להתנות מאור אבא כי אם משם ולמטה ששם מתחיל להתגלות לכתר רחל ששם האור נוקב ויוצא אליה והרי שם יצדק לקרות ראשית חכמה. וז"ש אוף הכי תרעא קדמאה לחכמה וכו'. דוק שלא אמר דחכמה אלא לחכמה ששם דוקא מתגלה מאבא מה שיוכלו המדות לסבול:

יראת ה' ה"ס כתר רחל כמש"ה עקב ענוה וכו' ודרז"ל **מה שעשתה ענוה עקב וכו'** דהיינו עקב ענוה שהיא לאה הוא על ראש רחל. ירא"ה גי' תורה שהוא יסוד דאבא כמ"ש תורה צוה לנו משה ושם כתר רחל בית לחכמה שעליו נאמר ה' בחכמה יבנה בית. תרין אינון דאתחברן כחדא. עטרת אבא וכתר רחל מחוברים כחדא:

ואינון תרין נקודין עטרת אבא שהיא י' של שד"י וכתר רחל שסודו יו"ד גי' עשרי"ם כמנין כתר:

גניזא וטמירא אע"פ ששם מסתיים יסוד אימא. מ"מ אין עטרת אבא מתגלית בהדיא ששם לובשת מסך דק מיסוד אימא שנמשך עליו כנודע מסוד הכפור'. ועוד טמיר בגופא דזעיר והיינו טמיר וגניז:

וחד קיימא באתגלייא הוא כתר רחל שהוא מגולה בחוץ אי נמי נקודה החיצונה המגולה ה"ס אותו השרש שיש למ' שם כנגד הנקודה הפנימיית וה"ס הראשית ממש של בנין המ'. וכן שם הראשית לגילוי אור החכמה:

ובגין דלית להו פירודא אקרון ראשית מפני שהכל נחשב לבחי' חכמה וגם רחל נקרא בשם חכמה ולכן הם חד ולא תרין. ואע"פ ששם ב' ראשים ראש רחל וראש גילוי אור אבא הם מיוחדים כי א"א שיתגלה שם אור יסוד אבא ולא תבנה ממנו המ'. וא"א שתבנה המ' אם לא יתגלה יסוד אבא: הוא ושמיה חד. שמו יו"ד ורחל היא סוד ה'. אי נמי אבא הוא י"ה וכל בחי' זעיר ו' ורחל שבחזה ה':

אתה שמך ה' הנה עיקר היחוד שיש לנוקבא עם הדכורא הוא בקו אמצעי ששם משך הדעת שבתוכו יסוד אבא וז"ש וידעו פי' ימשיכו ויעשו חיבור בסוד משך הדעת והטעם כי אתה שמך. המ' נק' אתה בעצם שהיא הנגלית כישאר הפרצופים נסתרים ונרמזים בשם הוא:

ועל המ' נאמר והוכן בחסד כסא ור"ל הגם שיש נקבות אחרות מ"מ אין תואר שם שמגלה הדבר ומתארו אלא לרחל דוקא הנקרא אתה לבד והיינו בסוד הכתר שלה שהוא על כל קומת רחל הנקרא ארץ ולזה ירמוז פ' כולם בחכמה עשית פי' שהאיר אור החכמה ברחל הנק' עשייה שבעולם האצילות ובזה יובן פי' הפסוקים אמר דוד פתחו לי שערי צדק הם כל תרעין שבבי"ע. אבוא בם אודה י"ה ה"ס אבא המולך בכל. אבל דע זה השער הפותח לזעיר הנקרא ה' צדיקים המתקנים את רחל יבואו בו הם דוקא כי כן יסד המלך מאן דיעול בהאי תרעא ליעול. כי הגם שרחל יש לה ג"כ שרש בעטרת זעיר שעד שם מגעת עטרת אבא. מ"מ אין לה הנאה משם כי אם בהיותה בנויה בקומתה ומגעת עד שרשה שבחזה כי אז היא מקבלת הארה גדולה מפי האמה. אכן בהיותה תחת היסוד אז היא נקודה חסרה ומועטת ועתה הוקשה לו:

אמאי איקרי יראת ה' ר"ל אא"ב כדס"ד מעיקרא יראת ה' היא מ' במדרגתה התחתונה שתחת היסוד נהי דק"ל דהול"ל סוף חכמה. מ"מ ניחא מה שקראה יראת ה' משום דשם היא קרובה להתמעט וסמוכה לעולמות הפירוד שתחתיה ויש לה יראה לבל יהנו ח"ו החיצונים ממנה אבל השתא דאמרת שראשית חכמה היא בהשתרשה בחזה והיא נבנית עד שם בקומתה מאי יראה שייכא התם. ותירץ בגין דאיהו אילנא דטו"ר. ויובן במ"ש

בל"ת בפ' עץ הדעת טו"ר. בחינה א' בסוד זו"ן שניהם. ובחי' ב' היא ברחל עצמה מן החזה שלה ולמעלה הוא טוב מפני שעד שם מגיע התפשטות יסוד ז"א בקרבה. וגם כי ג' גבורות דחג"ת שלה הן ממותקות ברדתם אל היסוד דזעיר כמ"ש בדרוש ירידת החו"ג אבל הגבורות שמן החזה ולמטה לא קבלו אלא הארה מועטת לכן הם חזקות. ועוד שאין שם התפשטות יסוד זעיר וז"ש אילנא דטוב ורע זכי בר נש הא טוב שגם בגבורות התחתונות יש קצת המתקה ויש שם דין וחסד משמשים בערבוביא טו"ר ועל זה נאמר רגליה יורדות מות ר"ל רגליה כשיורדת למטה אז הוא מות גמור אכן כשאינן יורדות הן בבחי' רע לבד לפי שיש שם אחיזה לחיצונים. ואם יגבר הזכות אז כתיב רחצתי את רגלי ומתחזק כח מימי החסד להסיר משם כל סיג: וז"ש הא טוב גובר צד הטוב שיש שם: לא זכי הא רע היינו רע בתגבורת הדין אשר שם: וע"ד שריא בהאי אתר יראה שלטעם זה השרה הבורא במקום זה כח גבורה גי' יראה: כדי שישתדל האדם להמתיק הדינים ויזכה למצוא הכל מתוקן:

לאעלא לכל טובא דעלמא וימצא עולם שכולו טוב לפניו ואחר שהזכיר קו אמצעי שבו ראשית גילוי אור חכמה חזר והזכיר נ"ה דזעיר שהם שכל טוב שבהם מתגלים ב' חסדים וה' חסדים נק' ה' שערים ואלין תרין תרעין שהת נ"ה דאינון כחדא כנודע שהם תרי פלגי גופא וכאחד חשיבו וקראם שכל שמהם תיקון חו"ב דנוקבא. טוב מפני שהם חסדים מגולים כמ"ש בסוד גומל חסדים טובים: ור"י סבר דאין לפרש כן משום שגם באחורי זעיר יש אחיזה לחיצונים וגם בו יבחן טו"ר כנזכר בל"ת הנז"ל. וכיון שתיקון חו"ב דנוקבא שהוא מנ"ה דזעיר הוא באחוריים לא יאמר עליו שם טוב ואע"ג דלגבי דידה נקרא טוב לפי שאין נוקבא דקליפה יונקת אלא מתחתוניות נוקבא דקדושה הנה זכר דקליפה יונק מאחורי זכר הקדוש. ואין שם טוב בהחלט ולא יכון בו תואר שכל טוב בנ"ה דידיה שמהם תיקון חו"ב דידה. ולזה פירוש שכל טוב דא אילנא דחיי ירצה כי ראשית חכמה וכו' נזכר בחינת רחל המתחלת מן החזה בכח אור אבא היוצא אליה כאמור: אבל שכל טוב מדבר באור הפנימי שבחזה דזעיר במקום סיום יסוד דאימא ששם סוד לב דזעיר שבו מקור השכל ושם מאירים ב' יסודות דאו"א שהם ב' חיים ולכן משם ולמעלה נקרא עץ החיים שלא יש שליטה לחיצונים כלל כי כל האורות מכוסים ביסוד אימא. לאפוקי משם ולמטה שאע"פ שאין אחיזה לרע בפנימיותו מ"מ באחוריים שלו יש אחיזה. באופן שעיקרו של עץ החיים דאיהו טוב בלא רע כלל הוא עד מקום המכוסה משום דאף אחוריים שלו הם מכוסים. אבל מהחזה ולמטה לא נוכל לומר שהוא טוב בהחלט. אבל אמר ועל דלא שרא ביה רע איהו שכל טוב אע"פ שיש יניקה לחיצונים

מאחוריים של מקום הנכחי לקומת רחל בכל זאת יקרא טוב משום שבפנימיותו לאיגורהו רע. ובפרט בכל הת"ת דזעיר שהוא קרוב ודבק ליסוד אימא שמסתיים שם. ותחלה דבר על עיקרו של עץ החיים שהוא עד שליש הת"ת והחליט מעלתו ואמר אילנא דחיי שכל טוב בלא רע כלל ואח"כ דבר על האור המתפשט בתוך הזעיר מהחזה ולמטה כי שכל טוב הוא פנימיות הת"ת. גם לכל עושיהם אלין חסדי דוד שהם נ"ה שבהם ב' חסדים המכוללים חו"ב דנוקבא שלכן נקראים חסדי דוד ודע שהנ"ה דזעיר שם הפנימי שבהם היא הוי"ה אדנ"י גי' אמ"ן והיינו נאמנים שהם אומנים את המ' ומגדלים אותם והיינו תמכן אורייתא תורה שבעל פה. גם מנ"ה דזעיר מתכונן יעקב ועוד דאיהו בנצח ואיהי בהוד והוא תורה שבכתב:

כביכול אינון עבדין וכו' כי הם גורמים לתורה שתצא לאורה וכאלו הם נותנים כח לזעיר לכונן את יעקב ורחל להתחבר יחד. אינון דלעאן באורייתא לית בהו עשייה פי' שהם גורמים זווג עליון של נשיקים בסוד קול ודיבור והיא רוחני מאד שלא יכון לומר עליו עשייה. אבל זה דוקא בעוד דלעאן בה כי אחר גמר לימודם ודאי שימשך האור למטה ויעשו זווג היסודות התחתונים כי תלמוד תורה כנגד כולם:

אינון דתמכין לון אית בהו עשייה שזוכים שיעשה זווג תחתון בעוד שהלומדים לומדים כי אז מתעורר זכותם לגרום הטוב ההוא. ודע כשהחסדים מתפשטים בנ"ה דזעיר ושאז יסוד אבא מתגלה שם אז יש קצת מיתוק לה' גבורות שיתקבצו ביסוד דזעיר ביחוד ושיהיו ניתנות בדעת רחל ביחוד גמור ומשם מתפשטים הארתם בכל גופא דנוקבא כמ"ש באוצ"ח בדרוש עשיית פרצוף רחל וזהו סיום הפסוק שאמר ובחילא דא תהלתו עומדת לעד וקיימא כידוע שהנוקבא נקרא תהלה ובזה קיימא:

כורסייא ה"ס המ' הנקרא כסא וכל כסא יש לו ו"ק שית דרגין וד' סמכין כחב"ד וה"ס עשר ספירות דילה והכסא עצמו הוא ד' אורות תנה"י דזעיר המאירים בה:

ועוד נפרש לכל עושיהם שהם נ"ה על מאמר הובא בפ' מצורע דנ"ג וז"ל מאן תומכיה אלין אינון דמטילין מלאי לכיס ת"ח זכי לנביאי מהימניה דיפקון מניה מאושר אל תיקרי מאושר אלא מראשו אינון תמכין לאורייתא מראשו ועד סופו מראשו דא רישא דכולא דאיקרי ראש דכתיב מעולם נסכתי מראש. וראש דא חכמה דאיהי רישא לכל גופא וגופא אתפשט ביה עד סיומא דשית סטרין כמד"א שוקיו עמודי שש דאינון דמטילין מלאי לכיס ת"ח אינון תמכין לאורייתא מרישא ועד סיומא דגופא וכל מהימנותא ביה תלייא ואיתמך וזכי לבנין דאיתחזון לנביאי מהימני עכ"ל:

ויובן על ב' הפירושים שפי' הרב ז"ל בתיקון ב' על ומבינה לנביאים וכתב בשער הנבואה

שר"ל שעיקרה של נבואה הוא בנ"ה דזעיר שעד שם מתפשטת בינה נבי"א גי' ס"ג שבבינה. ולכן אמר שתומכי התורה שמדרגתם בנ"ה כנ"ל זוכים לבנים ראויים לנבואה ומשום דהול"ל ותומכיה מאושרים ואמר מאושר צירוף מראשו להודיע שהמהנים לת"ח תמכין לאורייתא מראשו ועד סופו אע"ג דנ"ה תרי פלגי גופא וכחד חשיבי כמ"ש במלאכים ורגליהם רגל ישרה וכמ"ש לעיל גבי שכל טוב תרין תרעין דאינון כחדא. וא"כ אין קושיא מאומרו מאושר לשון יחיד זה אינו דדוקא באחור נ"ה מחוברים והיינו מה שניתן מהם לנוקבא שמאחוריו. אבל מצד הפנים הם נפרדים וקרא דשכל טוב באור הניתן לנקבה קא לכן אמר דאינון כחדא אבל הכא איירי בנ"ה דזעיר בבחינת עצמו ובסוד הפנים ולכן הול"ל מאושרים אלא לרמוז על צירוף מראשו:

והפירוש הב' הובא בס' הליקוטים בפרוש נה"י החדשים כי בינה נוטריקין בינה יסוד נ"ה כי מבינה נעשו שוקים לזעיר כי זעיר עצמו אינו אלא ו"ק בסוד ו' שבשם. אבל בהכנס בו בחי' הגדלות אז החג"ת שלו מתעלים לחב"ד ונה"י לחג"ת וחסרו לו נה"י והם נעשים מהארת נה"י דאימא כשמגעת לחג"ת דזעיר שהיו נה"י ומשם האירו ויצאו נה"י חדשים ולכן אמר בזוהר דירכין הם לבר מגופא ונמצא עיקרו של זעיר הוא מחכמה שלו עד הת"ת שלו וה"ס מראשו מראש ו' וז"ש מראשו דא רישא דכולא דאיקרי ראש פירוש הגם שהוא סוד חג"ת הנה עתה נתעלה ונעשה ראש לכל הגוף הנקרא ראש בדווקא. לאפוקי זמן היניקה אע"פ שגם אז יש בחי' ראש אינו נקרא רישא דכולא מפני שחג"ת הם גוף ולא ראש אבל בזמן הגדלות שנתעלו ונעשו חב"ד אז הם ראש גמור ואמר מעולם נסכתי מראש שהם דברי התורה שה"ס זעיר בהכנס בו או"א שאז יצדקבו שם תורה כמ"ש שם לעיל מניה אמאי אקרי תורה בגין דאורי וגלי במה דהוה סתים ר"ל שהזעיר הוא מורה ומגלה אורות או"א שהם נעלמיס ועל ידו מתגלים וז"ש מעולם נסכתי מראש שלי הוא חב"ד מקדמי ארץ הם חג"ת שקודמים לארץ שהרי עיקרה כנגד נה"י:

ראש דא חכמה שלא תחשוב שכוונתו על הכתר שהוא ראש למנין י"ס בכל מקום שכאן אינו מדבר אלא על חכמה הנקרא ראש לכל גופא אפי' לבינה ודעת. וקראם גופא שתחלתם היו גבורה ות"ת אלא שנתעלו ונעשו בינה ודעת. ועוד דגופא אתפשט ביה עד סיומא דשית סטרין. שתמיד מכל בחי' חכמה נמשך כח לכל מה שתחתיה. וכלל גדול כולם בחכמה עשית. כי הכתר הוא נעלם במה שלמעלה ממנו ואורו נורא מאד. וזה אחד מהמקומות שמורים באצבע קבלת הר"י סגי נהור בן הראב"ד מפי אליהו שהכתר אינו נכלל מכללות זעיר. שהעצמות והכלים שבו הם מתבונה עלמו כנז' בס' א"י. ומענין נה"י החדשים ושהו"ק נתעלו תוסיף טעם לשבח שאין הכתר בחינת ראש אלא הראש הוא

חכמה. וז"ש ראש דא חכמה משא"כ הכתר שאינו נקרא ראש. ועוד קרי ביה מראש ו שה"ס שית סטרין של עצמו דזעיר. ובזה ינעם מ"ש ותומכיה כד"א עמודי שש ולא שבע. כי הראש הוא מחכמה כי נה"י באים מחדש ותומכים לכל הש שנתעלו ונשארו בלי סמך וסעד ובאו נה"י לסומכם ולכן נקרא ווי העמודים. והודיענו מעלת תומכי התורה ומטילי מלאי לכיס ת"ח ותהיה להם תורה שיש עמה מלאכה וגורמים להאיר אורות או"א דזעיר במלאכה שהיא מלכות:

ועד סיומא דגופא שאלמלא נה"י החדשים אי אפשר לשש עליונות לעמוד כי על כן שרו של עשו התחכם ונגע בכף ירך יעקב לרמוז שזה כחו להשטין ולמנוע תומכי התורה מישראל ובזה תשתכח תורה מישראל ויחזור זעיר לקטנות. כמש"ל שעל זה נאמר מי יקום יעקב כי קטן הוא. אבל הסומך את בעל תורה נותן כח בזעיר להתעלות ולהתפשט:

ועוד כל מהימנותא ביה תליא ואיתמך: שכל האצילות בכלל תלוי בזה התחתונים פרצוף יעקב ורחל התלויים בנה"י וז"ש ביה תליא: והעליונים זעיר ואו"א שנסמכים עליו וז"ש ואיתמך ושכרם של התומכים וכו' וזכי לבנין דאיתחזון לנביאי:

מהימני מדה כנגד מדה כי הוא בצדקו הפריא בנים שהם נה"י מן האבות חג"ת וגרם שהבנים הראשונים נה"י ראשונים דו"ק. יתעלו ויהיו חג"ת אבות. והוריד שפע אבות העליונים או"א עד נה"י. מבינה לנביאים. לכן יזכה לבנין דיתחזון לנביאי אם יהיה הדור ראוי וזכאי לכך אף בגלות. כלל העולה מכל האמור שיפה כחן של תומכי התורה שהם גורמים קיום והעמדה לעמודים העליונים שהם נה"י בסוד תוספת ועשייה חדשה בזעיר. וז"ש כביכו"ל אינון עבדין. פי' עושים מעשה ממש. דהיינו מציאות ובריאה חדשה שהוא הוצאת נה"י החדשים מן הכח אל הפועל ואז הזעיר ארם שלם: ומלת עושיהם לרמוז דקרי ביה עושי הם שעושים בחי' אדם. כי תחלה בקטנות נקרא איש כנודע: וג"כ ירמוז עושיהם עושים להם. פי' עושים את עצמם. וזה לא יצדק בעצם אלא בתומכי התורה כי בשאר מצות שבהם תהיה אחיזה לאדם בו"ק דזעיר הלא הן קודמות לאדם כי כן הו"ק היו לזעיר מקדמי עולם שז"ס ששה נקודות של עולם הבלימה. ונמצא כבר הקדימתו אותה הספירה דשייכא לה אותה המצוה. אבל תומכי התורה הם עושים המדה שיתקשרו בה שהיא נ"ה ע"י הבינה כמ"ש ומבינה לנביאי שהבינה עושה נה"י דזעיר:

ובחילא דא תהלתו עומדת לעד הוא התפשטות החסדים דאימא בכל הזעיר עד נה"י שלו. שגם הבינה נקרא תהלה כמ"ש הרב ז"ל ותהלה גי' אמת חסר א' וה"ס שער הנ' שה"ס כתר דזעיר והוא ת"ת דאימא הנשאר למעלה חופף על ראשו אבל נה"י דאימא מתפשטים בכל הזעיר עד רגליו. ואז רגליה ורגליו שוים וזהו עומדת לעד שהיא עומדת

בעמודי הזעיר שהם רגליו וזה ע"י פעולת תומכי התורה בממונם הנקרא יקום אשר ברגליהם על שמקים האדם על רגליו. ובזה הם מקימים רגלים העליונים:
אבל לומדי התורה לית בהו עשייה ממש כי בכח הבל פיהם העולה מעלים את עיקרו של זעיר למעלה לקבל אורות. או"א. וגם ממשיכים אותם בזעיר עכ"ל מהרמ"ז זלה"ה:

דף ט.

והרמ"ז כתב שייך ליל שבועות למאמר הקודם שעיקרו על תיקון נה"י דזעיר ותיקון נוקביה ודוגמתו הוא ליל שבועות שיורדים לנה"י דזעיר מוחין שהיו לו בראשו בליל פסח והמוחין שהיו בו בד' שבועות של ספירת העומר הראשונות יורדים לחג"ת ובאים לו מלמעלה מוחין מעולים בראשו. ונשלמו כל חלקיו כל חלק לעשרה חלקים כמ"ש בסה"כ ואז הוא זמן דכלה אתחברת וכו'. ואין הכוונה זווג כי אין זווג עד למחר. אלא הכוונה כי כל ימי העומר הם ימי ספירת הכלה הקדושה להתקדש מדמיה ותיקון גבורותיה והטהרה במימי החסדים שמקבלת והולכת בכל ימי הספירה. וידוע ששבוע שביעי עיקרו למ' כי ה' חסדים מתפשטים עד הוד בה' שבועות ובששי נכללים ביסוד. ובז' כל נכלל במלכות הנק' כלה ואז מאירים נה"י דזעיר אור גדול מכח התתקנם בחסדים בימי הספירה ומכח המוחין של פסח שירדו לתוכו ואז הנוקבא מתתקנת תיקון גדול וראויה ליקרא כלה כי היא עצמה שם ב"ן וג' מדות נה"י גימטריא כלה ועל תיקון זה נאמר דאתחברת בבעלה כי ירכין לבר מגופא ומציאותם הוא לבנין הכלה ושם היא עיקר חיבורה: ומזומנת ליכנס לחופה למחר ביום. אבל חיבורה בלילה הנזכר הוא התדבקותה לנה"י שלו:

כל אינון חברייא דבני היכלא דכלה הם הצדיקים שהם שותפים לנשמות הקדושות הניתנות בצרור החיים שהם בני היכל הכלה ועוד שכולם מיוחדים לבכות את היכלה:
אזדמנת למהוי וכו' זימון זה יובן בהקדים קיצור סוד חג השבועות כי ביום החג הזה עולה זעיר עד אריך עצמו ושם קונה בחי' יחידה עצמה האמיתית והוא תיקון העולמות שנפלו ממקומם. כי מקום זעיר האמיתי הוא במקום שהוא עתה אריך כמ"ש בס' א"י ואיתא תו התם שאז לוקח כתר מיסוד דעתיק המתלבש בת"ת דאריך. ולזה רמזו רז"ל באומרם שביום מתן תורה הורה הקב"ה לישראל שהוא יחיד בעולמו וה"ס עלותו למעלה וקנה בחי' יחידה. וכתב הרב ז"ל שלכן נדמה להם כזקן שאז היה בסוד עתיקא גם אפשר שלכן ישראל פסקה אז זוהמתן וחירות ממ"ה ומשעבוד מלכיות כי היו העולמות בתיקונם וזעיר במקום א"א ותפס כל האצילות בהתפשטותו. ובדברות כת"ר אותיות כנגד גדלות זעיר שעלה עד הכתר שהוא אריך ולקח כתר מיסוד דעתיק. ודע שעלייתו

היא דוקא ביום כי בלילה הוא במקומו ושם מקבל אור העליון. ונודע שחמשים שערי בינה הם סוד ה' חסדים בכללותם מעשר. והנה בכל קומתו מתפשטות מ"ט בחי' ובזה נשלמו כחותיו בשלימות. ואלו המ"ט בחי' נכנסו בו במ"ט ימי הספירה ולא חסר לו כי אם סוד הכתר שהוא שער הנ' וזה נכנס בו בליל חג השבועות שהוא יום הנ' ופשוט הוא שבחינה זו היא חשובה מכל המ"ט והיא כוללת כל שרשיהם. וכללא הוא שהכתר כולל כל מה שתחתיו וכתיב ז' שבתות תמימות וכו' עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והכי. פירושו תתלה תספרו ז' שבועות יום ליום נגד כל אחד מהבחינות שנכנסת בכל יום ויום שבין כולם הס מ"ט וזה ימשך עד ממחרת השבת הז' כי אז תספרו נ' יום שה"ס הכתר הכולל כל הנ'. והנה מתחלת הלילה עד הבוקר הוא זמן ירידת הכתר לזעיר בהיותו במקומו כי עד שם הכתר נמשך ויורד. וז"ל הרח"ו ז"ל שמעתי ממורי ז"ל כי הכתר דזעיר והכתר דנוקביה נעשים ברגע אחד והוא שהחסד שבת"ת נחלק לשנים חציו עולה למעלה בכתר וחציו יוצא לאחוריים לצורך המלכות וכשעולה חצי החסד למעלה אז יורד הכתר דאריך מלמעלה עד ראש הזעיר ונתקן אז בחי' הכתר דזעיר. נמצא שבחי' החסד העולה הוא גורם ירידת הכתר. והנה הכתר נקרא שער הנ' דבינה לפי שאין הכתר דזעיר נעשה כל עצמו אלא מגוף הבינה כנודע. והנה יש בה ן' שערים וז"ס ה' חסדים וכשנגמר תכלית כל החסדים ליכנס אז יורד הכתר. נמצא כי הכתר כל עיקרו אינו אלא מבחי' חסדים והוא אחרון שבכולם. ולכן אותו החסד שנחלק וגורם לכתר לירד הוא הוא המשפיע לנוקבא וטובלת בו ונטהרת עכ"ל. נקטינן שבליל שבועות נעש' הכתר לזעיר במקומו ולנוקבא במקומה. ולזה הטעם לימוד הלילה הזאת הוא ג' פסוקים מראש הפרשה רומזים לכתר זעיר. וג' מסופה רומזים לכתר נוקביה. וטעם היותם ג' כנגד נה"י דאימא החדשים ובאוצ"ח ובא"י כתוב בסוד ל שתחלתה ה"ס כתר דזעיר וסופו ה"ס כתר נוקביה. ולעומת ב' הכתרים באו ס"ר מלאכים להכתיר את ישראל בשני כתרים שקיבל כל א' ממלאך א' כי ב' הכתרים נעשה הוא כתר רחל עשייה והב' ונשמע הוא נגד כתר זעיר הנעשה מגופא דאימא בין אורות בין כלים. וסוד השמיעה באימא:

ולהיות אלו ב' הכתרים שניהם ביחוד ונעשים ברגע ושרשם במקור א' לכן מלאך א' הביא ב' הכתרים אבל אחר מעשה העגל שאז גרמו פירוד בזו"ן ירדו ק"ך רבוא לפרקם כי אז נתעוררו ק"ך צירופי אלהים המתפשנוים מחיצוניות נה"י דבינה כנודע. מכל האמור תשכיל סוד זימון הכלה הקדושה שהוא בטהרה במימי החסד המושפעים עליה גם בהכנת כתר על ראשה ובזה היא מזומנת להכנס למחר לחופה עם בעלה:

וסוד החופה כתב בס' א"י בדרוש מ"נ ומ"ד שה"ס היכלי או"א ונלע"ד שנק' חופה על שם שאו"א הם מחופים ומכוסים בדיקנא דאריך. ואיתא בסה"כ שהדיקנא מאירה ומתכוננת מג' מוחין חב"ד היושבים לעילא בגולגולתא גו ג' חללי דגלגלתא וסיומא עד המצח וסודם ג' שמות אל ויורד' הארתם מן המצח דרך צדדי הדיקנא והפנים. ואז נעשים י"ג תיקוני דיקנא מהארת ג' שמות אל כמ"ש בכוונת האל הגדול. ונודע שכל שם אל מלא גי' הקף כי סודו מקיף והיינו הקף והיינו חופה. ועוד ג' שמות אל הם אל שד"י אל הוי"ה אל אדנ"י בסוד ג' עלמין ועולים תצ"ט ע"ה וכן עולה חפ"ה במילוי ח"ת פ"א ה"ה ולהיות שאין שופה זו על הראש לבד אלא שמקפת אותם לגמרי לכן דייק בלישניה גו חופה בתוכה ממש:

למהוי עמה כל ההוא ליליא: נראה שר"ל שאין לכוין בזאת הלילה בזווגים של לאה והיינו טעמא שאסור לישראל עם קדוש הזווג דאם איתא שיש זווג ללאה כבשאר הלילות א"כ למה יאסר הזווג הלא כל הימים שמר"ה עד עצרת אין זווג לרחל כי אם ללאה ולא נאסר הזווג לעם קדוש אלא בליל שמחת תורה משום דבכל שאר ימים יש זווג לאה. אבל בשמחת תורה אין זווג אלא לרחל ובתפלת מוסף דוקא כמ"ש בסה"כ וה"נ לא שנא. וזה שאמר למהוי עמה דווקא ולא עם לאה:

כל ההיא ליליא לאפוקי השוהים באכילתם עד שליש הלילה ומפסיקים בשינה או בסעודת מיני מתיקה ושיחה בטילה והטעם כמ"ש הרב דעשיית הכתר דזעיר היא מתחלת הלילה עד הבוקר באשמורת לכן צריך להתחיל הלימוד מיד למחדי עמה בתיקונה פי' להמשיך לה הארת הלב דזעיר שבו תלויה השמחה ובו היא שרשה וכנגד תנה"י דזעיר הם בחב"ד שלה לכן ילמוד מתורה לנביאים שה"ס תנה"י דזעיר. תורה בת"ת נביאים נ"ה. כתובים יסוד ומלכות. ואח"כ דרשות דקראי ה"ס אורות אימא המסתיימת שם. ורזי דחכמתא אורות יסוד אבא אבל מדרש באימא בסוד פרד"ס:

תיקונין ה"ס איבריה המתתקנים תכשיטין ה"ס הארות מבחוץ שהם כ"ד צירופי אדנ"י: י"ב מאירים אליה מאריך: וי"ב בגופא מזעיר. כנז' בדרוש מקור' דג' שמהן בשער א"א. ולזה רומזים כ"ד שמות היוצאים מסוף כל ספר יָפְ בָן וכו' ולהיותם לנוקבא לכן נרמזו בסוף הספר או רומזים. לשליש אחרון דת"ת דזעיר שהוא כ"ד. ולהיותו אחרון נרמזו בסוף הספר. ולהיות שממנו ב' כתרים דזו"ן לכן באו בר"ת וס"ת. של ר"ת רומז לכתר זעיר. ושל ס"ת לשל נוקבא. וניקודם קיבוץ וקמץ כי מקבלים אור מהוד דאריך לכתרם שניקודם קמץ ויש לי דרך אחרת שכתבתי בתיקון שבועות שהדפסתי:

וזאת הלילה משתנת לשבח מכל הלילות בכמה בחינות א' שבשאר הלילות יורדים ג' כלי רחל לג' העולמות הפנימי בבריאה. האמצעי ביצירה. החיצון בעשיה. אבל הלילה הזה כולם כלולים בה ביחוד גדול. מעלה ב' שבכל הלילות הצדיקים עולים למעלה בסוד מ"ן. ובליל שבועות השכינה יורדת למטה לזה אמר ואיהי ועולימתהא שהם בי"ע בסוד פנימיות' שהוא בחי' כליה. עאלת היא באה למטה. ואין די שעומדת על ראשי הצדיקים אלא עאלת ממש כמ"ש בדרוש קשר הרח"ו עם החברים. כי לכל צדיק יש ב' בחי' לנשמתו א' הנכנסת בתוכו וא' המקפת על ראשו והוא הצינור שיש לצדיק להתקשר עם עולם העליון להמשיך לו השפע מלמעלה. וכביכול מצמצמת אורה ונכנסת באותה צינור של כל א' וא':

וקיימת על רישיהון הוא בחינת הנשמה המקפת על הראש ועאלת הי' בחי' הנכנסת בתוכו:

והנה בשאר הלילות המלאכים הם המייחדים ומעלים מ"ן כי התחתונים ישינים ועבודת יחודם נעשים ביום כנזכר בספרי הרב ז"ל אבל בליל שבועות שאינם ישנים כלל: אתתקנת בהו. לאפוקי תיקונה מצד המלאכים:

וחדת בהו וכו' שבכל הלילות זו"ן יושבים להקשיב קולם של הלומדים בחצות וה"ס השעשוע. ועתה משתעשעים בלימודם כל הלילה ולכן ליומא אחרא לא עאלת לחופה אלא בהדייהו פי' כמו שהיא בלילה מתלבשת בנשמתם כמ"ש לעיל עאלת וכו' כך ביום מחר שהיא עולה להיכלי או"א שהוא סוד החופה כנז"ל היא מתלבשת בנשמתם ומעלה אותם עמה ודייק לא עאלת וכו' שהוא לשון שלילה לומר אע"פ שבלילה כשירדה להתלבש בנשמתם ירדה איהי ועולימתהא שהם חיילותיה שבבי"ע ואמר בפ' תרומה כל אינון שמשהא עיילין לה לחופה בהדי מלכא עילאה. הנה ביום שבועות שאני כי היא מתפשטת ממלבושיה ומתלבשת בפנימיות נשמות הצדיקים: ואלין איקרון בני חופתה. שהם חופפים עליה ונעשים לה מלבוש ממש וחופה וכיון דעאלת לחופתה קודשא בריך הוא שאיל עלייהו נותן פניו במלבושים היקרים ומשכיל ערך כל א' וא' ומברך לן באור פנימי ומעטר לון באור מקיף כנגד ב' בחי' נשמותם הנזכר לעיל:

נשמט כאן תמצא בסוף הקדמה

ולהבין מהו שם אל שיש בה כל ימי שתא אביא מ"ש בס' א"י סדר בינה ותבונה על מתכונתו וז"ל ואמנם מוחי זו"ן דבכל השנה הם מסוד התבונה בסוד בן בת ו' ה' שהיא מתפשטת בזעיר עד ו' מדותיו ושליש דהיינו ס"ג כנודע ומשם כמשכת הארה לרחל משם ייא"י העולה א"ל וע"י זעיר שגם הוי"ה שבו סודה א"ל עם ד' אותיות והכולל. וגם

מילוי ב"ן שבה בחול המילוי שהוא ודהו"ה עם ה' אותיות גי' אל עכ"ל והכל עולה למקום א' לרמוז שבחול הארתה משם ס"ג התחתון מתבונה אבל בשבת ושבועות עולה לבינה עילאה הנק' כבוד ואז זוכה לשם ס"ג העליון אימא עילאה ואז נק' כבוד אל העולה ס"ג וליישב גירסת הספרים איקרי כבוד ואיקרי אל פי' בחול איקרי אל כדפירשנו והשתא בעלותה לחופה היא מתפשטת בכל קומת אימא עילאה ועולה עד מוחיה וזוכה לתואר כבוד שהוא בינת אימא שסתם בינה נק' כבוד כי כל נוקבא מלבוש וכבוד לדכורא ובפרט בינה שיש בה ל"ב אלהים שהם לבוש לל"ב הויות שהם ל"ב נתיבות ועוד עולה רחל לחכמת אימא שה"ס בינת אבא שבה שם יה"ו שה"ס אל בד' מילואיו שיש בהם ל"א אותיות וז"ש איקרי כבוד. ועוד איקרי אל בעלותה עוד לחכמת אימא ואז נוספים לה ג' מעלות על מה שהיה לה במקומה כי בהיותה למטה היא מקבלת הארות או"א וזעיר מהחזה ולמטה ועתה בעלותה למעלה עולה כל קומת זעיר ועוד כל קומת אימא ומקבלת אור אבא מקומו ולעומת כן אמר יקר על יקר נהירו וכו' ג' מעלות טובות:

בדין בההוא שעתא דשמים עאל לחופה שזעיר עולה למקום אבא ואתי ונהיר לה ה"ס זווגו עמה שם ברום חביון ומושך אור זרעו מלמעלה אליה כי זה דיוק מלת ואתי ואז נמצא שיסוד רחל הוא ממש במקום יסוד אימא שהוא ספר הזכרון והוא נק' רקיע כמש"ל בדף זה אז מאירים ומתנוצצים שרשי נשמות הצדיקים המושרשים ביסוד' וזהו ומעשה ידיו מגיד הרקיע מעשה ידיו ה"ס הנשמות שכללם מחו"ג שהם ב' הידים ועוד שבשם ב"ן שה"ס מ"ן שלה שהן הן הנשמות סודו ה' ידות כנודע מכוונת ע' דשמע ולעומת כן אמר מארי קיימא דברי' בהדי כלה דהיינו שהם מושרשים ביסודה ומכוננים אותו והביא ראיה מפסוק ומעשה ידינו כוננהו שלפי עניינו אנו מבקשים ממנו ית' שהוא יכונן הפועל שאנו עושים במקום שרשינו שהם הידות הרמוזות בשם ב"ן שה"ס המ"ן שלנו ותחלה כוננה עלינו בהיותה רחל למטה במקומה האמיתי עשייה הרוחני' ואח"כ כוננהו כונן ה"ו פי' שתעלה עשייה במקום הבריאה ותהיה ה' על ו' כמו עתה בליל שבועות אנו מכוננים את רחל במקומה ולמחר ביום עולה למקום אימא ואז סלקא ה' על ו':

רב המנונא וכו' דמסיק וחבל את מעשה ידיך כי בעלי ברית הכלה כל כחם בהבל לימודם וצריכים להתרחק מדבור רע שאם ח"ו אינו צנוע בפיו לא די שלא תועיל תורתו ולימודו אלא אדרבה יקלקל במקום שאמרו לתקן. והנה במדרש הנעלם דשיר השירים הקשה דהול"ל לחטא את נפשך ע"ש ולזה תירץ דלא יהיב בר נש וכו' סוד הדבר שנינו בס' יצירה ברית הלשון וברית המעור מכוונים באמצע. פי' ידוע שיש ב' מיני זווגי א'

רוחני נעלם שהוא זווג הפה מני' וביה. וה"ס זווג חב"ד ואח"כ בכחו נמשך האור דרך הפנימיות ויורד עד היסוד התחתון. ולכן המקדש פיו בד"ת גורם זווג העליון דקול ודבור. אבל המנבל פיו פוגם באותו זווג עליון ומשליט סמאל עליו שכן הוא מלא גי' לשו"ן. ועוד שמביא עצמו לידי הרהור ופוגם המוחין וגורם שתתעורר הנקבה הטמאה להזדווג אליו זווג תחתון ומקבלת כח טיפותיו ויולדת לילית כי ברית המעור תלוי בלשון וסי' פ"ה גי' מיל"ה וז"ש אל תתן את פיך כי פיך ברשות עצמך הוא אל תתנהו לאחרים שישלטו עליו ויומשך לך מזה לחטוא את בשרך ברית קדישא שאין לך אבר חיצוני באדם שכולו בשר ואין בו עצם אלא הברית. ועוד שהוסרה הערלה ונשאר בשרו מגולה. ואין לך אבר שבהתעוררותו יתפעל כל בשר הגוף אלא זה. והנה עון זה מגביר מאד הנקבה הטמאה יען היא מקבלת אור מסוד הדעת שבחינה זו אינה בחיצונים דאל אחד אתתרס. ובעון זה יש לו מה שחסרה ותאבה מאד אליו:

ולכן אע"פ שיש בידו תורה המעלה אותו ליסוד נוקבא דקדושה שהוא ג"ע על כל זה משכון לי' לגיהנם שהוא יסוד הנקבה הטמאה. וממונה עליה דומה אלילים אלמים ודוממים שכחם מבחי' הקטנות הגמור שה"ס נאלמתי דומי' ששני אותיות י"ה דוממות. ולכן החשתי מטוב שאין זווג לקטן בחי' הקטנות. ומי שדומם ואינו מנבל פיו לא ייירא מן סמא"ל שעולה קל"א. ונלע"ד שכמו שבנימין דקדושה הוא מקבל שפע מזווג דקדושה. דוגמתו דומה מתחזק מטיפות קרי וערוה. ומי שדומם ניצול מן הדמיון הפועל בחלום ואין לדומה שליטה עליו כי לא הגבירו בטיפותיו. והנה ר' יוחנן אמר שדומה היה שר של מצרים ערות הארץ שהוא נגד ציון יסוד דקדושה ואח"כ הורידוהו למדרגה התחתונה שבנקבה הטמאה. ולכן יש לו שייכות עם בעלי הזנות אבל שאר פושעים הם ביד מלאכי חבלה אחרים ואין דומה מורידם לגיהנם אלא זולתו. ולכן לא קטרג על דוד במה שהי' עוקר החטא היא הריגת אורי' בחרב בני עמון כמסקנת הגמ' כי אין לו שייכות אלא עם קלקול ברית ולכן קטרג על זה. ובענין קטרוג זה ראותו בס' קרית ארבע שהרמ"ק והרח"ו ז"ל בשיטתו הראשונה נתקשו בו. כי הרמ"ק ז"ל הקשה אחר שכפו האמת דוד לא חטא האיך העיד עדות ותירץ וז"ל דאוי לדקדק אומרו דחיל מה ענין וראה זו לכאן אלא בלי ספק היתה מגורשת. אמנם דוד לא ידע הענין ולכן דחיל שמא א"א ובא עליה ולא דקדק. ודומה תבע על מחשבתו של דוד שדימה לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר כבש שאז"ל צריך כפרה בפ' וה' יסלח לה. וזה תבע דומה דלפי מחשבתו של דוד חטא והיינו דחיל דאמר עכ"ל. ודבריו ז"ל תמוהים בעיני חדא איך מלאו לבו לשלוח פיו במשיח ה' ולומר שלא דקדק בתחלה ודימהו לרצה לאכול בשר חזיר ה"ו. ועוד קושייתו במקומה עומדת.

שהרי ה' עד אמונים שלא היה חטא בעולם. ואיך דומה העיד שקר. וא"ת שדומה טעה בזה א"כ מי הכריחו לרמ"ק ז"ל להחמיר הדבר על דוד שלא דקדק מתחלה הלא יותר יכון לומר מה שפי' ר"ת בפרק הזהב אהא דאמרינן מוטב לאדם שיבוא על ספק אשת איש ואל ילבין פני חבירו ומייתי לה מדוד עם אחיתופל ומפ' ר"ת דודאי מגורשת היתה דיוצאי למלחמת בית דוד היו כותבין גט כריתות ממש ולא כפרש"י שהיה על תנאי ומאמרינו מסייע לר"ת שאמר ראפטר בגט לאתתיה. מוכח פיטורי' ממש והא דקרינן לה ספק א"א היינו לסברת ההמון שלא ידעו בזה לפי שהיו מגרשים בצינעא שלא יקפצו על נשותיהם לנישואין וא"ב זה היה צודק להרמ"ק ז"ל לומר שדומה סבר לה כסברת ההמון ודוד נתייירא מחלול ה' לפי סברת ההמון:

והרח"ו ז"ל כתב וז"ל יש להקשות הלא אין מקטרג למעלה רק כשאדם חוטא אז העון עצמו עולה למעלה ומקטרג כי מהעון נברא ומאחר שהשי"ת העיד שלא חטא כלל א"כ מאין נתהוה המקטרג ובאיזה כח בא:

אבל דע כי זה הוא במקטרג הנברא מהעון אבל דומה נסתפק בזה כי הוא ראה דוד בא על ב"ש ולא ידע אם היתה ראויה לו כי אח"כ בא לו חידוש זה. ושאל מה' ית' הלא דוד קלקל ברית וראוי לרדת לגיהנם. ואיך איני רואה המקטרג הנעשה מהעון והשיבו השי"ת כי לא חטא עכ"ל והוא חריף אבל עדיין קשה מה עלה על דעת דומה לשאול איך לא יש מקטרג. וזה מופת חותך שאין כאן חטא שאם היה בודאי שהיה נברא ממנו המקטרג והנה בעיני לא קשה קושייתם כי זהו טבע השמן לחקור ולחפש למצוא חובה על ב"א כמו על איוב אחר ששבחו השי"ת כי אין כמוהו מלאו לבו לקטרג עליו. וטעמו שהוא יודע שד' ית' מהפך בזכות בריותיו אפילו לפנים מהשורה. והוא ית' בראו בטבע להפך שיתחזק למצוא עילה ולבוא בעלילה. ולא עוד אלא שרוצה שהשי"ת יורהו מהיכן דן לזכות את הזכאי. גם הוא ית' חפץ בזה להצטדק עם בריותיו ולא תלקה מדת הדין ולכן אחר שומעו מפיו ית' דוד זכאה הוא העיז פניו שיורהו מהיכן זיכהו אחר שמרננים אחריו לומר לו הכא על א"א מיתתו במה ואם יתחייב בדין אז יהיה נברא המקטרג:

ומה שנ"ל בענין זה נדקדק מה עלה על דעת דומה וכי משוא פנים לדוד להיותו צדיק גדול לא ידקדק עמו אדרבא איפכא שיקיים בו משפט כתוב בתורה ואם לא חייבו לבעל עבירה מהו קלקל ברית דקאמר. ועוד מה זו תשובה שהיתה מזומנת לו לבת זוגו וכי בשביל כך אם קדמו אחר ברחתים לא תקרא א"א ולמה דומה לא הקשה קושיא זו ואדרבה אמר אי קמך גלי קמיה מי גלי. משמע אי הוי גלי נמי קמי דוד היה מותר לו וזה אי אפשר:

ועוד מה שחזר ה' וטען ותו בהיתירה הוה וכו' למה לא הקדים טענה זו הגדולה להציל את דוד ולמה לא המתין דומה עד שיסיים ה' טענותיו לזכותו ונכנס בתוך התשובה דמדקאמר ותו משמע שמתחלה כוונתו לצרף זאת הטענה עם הראשונה. ולמה דומה הפסיקו בדברים וכן לא יעשה. ועוד מי הכניסו לדומה לתגר דין הבחנת הזרע כי אין זה שייך לעון זרע לבטלה אלא בערוה ועוד שתשובת ה' דגלי קדמי וכו' נראה נגד הדין דקי"ל א' בתולות וא' בעולות וכו' ועוד למה לא נתן ה' תשובה לקושיית דומה מדשלח דוד לאוריה לביתו והוא קושיא אלימתא:

ונלע"ד ללמוד דבר מעניינא דאנן ביה קיימין שהוא הרהור רע המביא לידי השחתת זרע ואהא מייתי הא דדומה קטרג על דוד שעיקר כוונתו הוא על דבר כעין זה כי בודאי ידע שב"ש מגורשת היתה לגמרי אבל עיקר כוונתו על שדוד בעל בעילת זנות. כי בודאי לא נתכוון לקחתה לאשה וסופו מורה על תחלתו שציוה לאוריה ללכת לביתו. וגם בת שבע מסתמא היתה ממתנת לשישוב בעלה והיא תשוב אליו ולכן חובה על דוד לחוש שמא תתהפך כדי שלא תתעבר. וכדרך הנבעלת בעילת זנות. ובודאי שזו היתה חששת דוד אח"כ. והוא מ"ש דחיל דוד שמא ילך זרעו לאיבוד ולבטלה. וכעין מאמרינו במזריע לבטלה. ולכן בההיא שעתא סליק דומה פירוש כשראה שדוד נתייירא על איבוד זרעו עלה והקדים:

כתוב בתורה וכו' הכוונה להחמיר הענין יותר שאין ספק שיותר יגונה הבועל בעילת זנות כזו מכסתם זונה לפי שעדיין שם אוריה נק' עליה ובודאי אין כוונתם להפרד אלא לחזור ולהתחבר בשובו בשלום. ועוד למחר יבא בעליה עליה ונ"מ חורבה בעירבוב זרעו שלעומת כן נאמר ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע דקפי' רחמנא אזרע ולכן אמר שלפי ב' הטעמים האמורים. דוד דקלקל ברית בערוה מהוי פי' הוא גרם שאור ברית העליון ושפע בחיצונים הנק' ערוה. וזה גרע מהמביא עצמו לידי הרהור שאם אח"כ נטמא בקרי הוא גרמא בעלמא ולא עביד מעשה ממש או דילמא זה קיל מניה משום דסוף סוף בשעת מעשה לא הזריע לבטלה. ונסתפק בידינו ושאל בלשון בעיא מה דינו. אבל לא עלה על דעתו לפוטרו בלא כלום אחר שדוד עצמו דחיל ש"מ בר עונשין הוא. השיבו השי"ת דוד זכאה. ולא כסברתך שראוי לעונש על זה. (עיין מ"ש לקמן בפרשת משפטים שהיה גט זמן והמעשה היה אחר שעבר הזמן שקבע לה שאז נעשה גט כריתות. וא"ש לישנא דאפטר בגט לאתתיה ולקמן קרי ליה גט זמן. וניחא נמי פרש"י שהיה על תנאי ונתקיים התנאי ונעשה גט כריתות וסרו קושיות ר"ת מעל רש"י ז"ל:

וברית קדישא על תיקונוה קיימא ולא לבד שאינו כדבריך. אלא אדרבא ברית על תיקוני' קיימא בתיקונו הראוי דאזדמנת ליה:

מיומא דאיתברי עלמא כמ"ש בעלי הקבלה שנשמת דוד וב"ש היו ניצוצות אדם וחוה שנזדווגו בבריאת העולם. ואל יקשה בעיניך אם אדה"ר סודו בזעיר ודוד סודו במ' כי הלא תדע שכל א' מה' פרצופים העליונים כלול ממ"ה וב"ן. אלא שפרצוף הזכר הוא מ"ה דמ"ה ומ"ה דב"ן: ופרצוף הנקבה הוא ב"ן דמ"ה וב"ן דב"ן. ונודע שכל ב"ן הוא בחי' גבורה שעיקרה לנקבה. והנה דוד וב"ש שניהם בחי' ב"ן אלא שדוד הוא ב"ן דמ"ה ולכן היה זכר. ובתשבע היאב "ן דב"ן נקבה גמורה:

ולכן יכון ניצוץ אדם בדוד שהוא ב"ן דמ"ה סוד הזכר ואמנם בחטא אדה"ר נשקעו ב' הניצוצות הנז' בעמקי הקליפות והוצרכו כמה מיני גלגולים ואופנים להוציאם לאור כמ"ש בסבא דמשפטים והכל בהשגחה פרטית מהשי"ת וכמ"ש על תחלתו צדקה ממני ואז"ל ממני הין הדברים. ומאמר רז"ל רומז לזה שאמרו ראויה היתה ב"ש מו' ימי בראשית אלא שאכלה פגה דאיכא דאמרי תאנה אכל. ודכולי עלמא בתאנה נתכפר ויתפרו עלי תאנה ויש תאנה הנק' ב"ש כמ"ש בפרק ב' דמעשרות וארז"ל דוד נוצר תאנתו הי' וממתין אליה אלא שאכלה פגה שלא נתבשלה עדיין והי' זה בהשגחה עליונה כמ"ש בספר הגלגולים בסוד יציאת נשמות העשוקים מיד עושקיהם שלא מדעתם ובעת אשר שברו לשלוט כנשמות מעין נשמתו של אברהם שהיתה בעמקי הקליפה והקליפה השפיעה אותה במעי אמו בהזדווג אליה תרח בנדותה עכ"ז גברה הקדושה ונטלה את שלה:

וכן היה בענין ב"ש שהיתה עשוקה ביד החיצונים והיתה עצתם שתנשא לאוריה נושא כליו של גלית והיה בו שורש הנחש. כמ"ש בספר הקנה והובא בספר הגלגולים ובזה נתפייסה דעת הקליפה ובטחה שלא תנשא לדוד ושלא תכון מ' הקדושה. וצור נורא עלילות שלח לדוד מלאך הממונה על התאוה כמ"ש לזקינו יהודה ושלח בעדה ומצא את מינו וניער דמזלייהו חזי שהם ראויים זה לזה ולא היתה בעילת זנות. וזאת היתה כוונתו ית' בתשובתו לדומה. אבל דומה לא הבין והקשה אי קמך גלי וכו' כלומר מה בכך שהיתה בת זוגו הלא מענה זו תכון למה שהוא לקחה אח"כ לאשה. אבל בשעת אותו מעשה לא ינצל דוד ממחשבת ערוה. ואז השיבו ית' בהיתירה הוה וכו' שלא היו מים גנובים אלא בהיתר גמור ולמה תאמר שהיתה בעילת זנות. לפחות תדיננו לזכות שמאתי היה הדבר ק"ו מיהודה שהי' באיסור כלהו כ"ש הכא דבהיתרא הוה. וזה שרמזתי דגלי

קדמי וכו'. והשיב דומה אי הכי שנתכוון לשם אישות למה לא המתין ג' חדשי ההבחנה שהמהירות מורה על התלהבות היצר:

והשיבו השי"ת הני מילי באתר דחיישינן לספק מעוברת ובדוד לא היה זה החשש וכמ"ש בסמוך כוונתו שודאי דוד אוריך ג' ירחי וטעה דומה בדבר פשוט לכל העולם ועוד הודיעו שבהשגחו ית' נתן בלב אוריה שלא לקרב לבת שבע ולכן התם שמו בו לעדות. ובגליון הזוהר של הר"מ לונזאנו מצאתי כתוב שהרבה לתמוה וז"ל. אני מנחם תמה למה ליה כולי האי הי' די שיאמר גלי קדמי שלא היתה מעוברת ותו מה זו ראיה אלא מעתה ישעיהו ירמיהו בניהו חזקיהו לא קרבו לנשותיהם ותו לא תהיה אלא ארוסה והלא עונשה בסקילה. ותו הלא אוריה עצמו אמר ולשכב עם אשתי עכ"ל. ובמ"ש סרו כל תמיהותיו כי הראשונה לאו כלום הוא כי עיקר פיטור דוד הוא שכפי האמת עברו יותר מג' חדשים אלא שמגמת השי"ת באומרו קדמי גלי וכו' היתה להודיע השגחתו על מלכות בית דוד ושאין לו לדומה ולא לחיצונים לשום שמץ במלכותא דארעא:

ועי"ל בפשיטות שתשובתו ית' היתה שדוד סבר כעין דר' יהודה בפ"ד דיבמות דאמר כל הנשים יתארסו חוץ מהארוסות שביהודה מפני שלבו גס בה ובאוריה כיון שלפי האמת לא מלאו לבו לקרב אליה כל ימיו מסתמא לא נראו בו סימני גסות לב מעולם והיה מפורסם לכל שב"ש עדיין בתולה וזאת היתה כוונת דומה כמ"ש ותו אי ידע דלא שכיב וכו' חדא קמיה מי גלי בבירור גמור ותו אפי' את"ל שב"ש פרסמה לכל שאוריה אינו נזקק לה ועדיין היא בתולה ונודע זה לדוד בבירור גמור א"כ אמאי שדר ליה וכו'. ותמיהתו השגית אוריהו שאני שהשי"ת העיד והוא אמת. ותמיהתו הג' אינה שהרי לעיל אמר דפטרה בגט כריתות והכא לא איירי אלא לחשש מעוברת. ותמיהתו ד' האי דקאמר ולשכב עם אשתי היינו לפי דברי דוד שציוהו לירד אל ביתו. ומ"כ שלזה רמז הכתוב ותהי לו כבת מה בת אין אביה בא עליה אף ב"ש כן והדיוק נכון דאל"כ קרא יתירא הוא שכבר אמר מפתו תאכל וכו' ובחיקו תשכב אלא לומר שלא בא עליה כאב ובתו. ונלע"ד דבהשגחתו ית' לא נודע דבר זה לחיצונים כדי שישמחו במה שבא דוד על בת שבע באיסור לפי דעתם ויחשבו שמעתה היא אסורה לו עולמית כדין א"א המזנה שאסורה גם לבועל ובזה לא תהיה התחלה למלכות בית דוד. ואם תזכור מ"ש הזוהר על מעשה יעקב עם עשו וערממיותו לנגדו תבין שכך היא המדה העליונה כד"א עם עקש תתפתל. וסוד שעיר עזאזל שרש לדרוש זה:

דהכי תנינן בכ"ה בניסן וכו' פשוט שאלו הם דברי מסדר הזוהר שמשנתו שגורה בפיו כי בו ית' לא יצדק לומר תנינן בשעת המעשה עצמו. ועוד דקאמר ואית דאמרי בז' באדר וכו' ולא יפול ספק במה שהיה אז לפניו ית':

ואין ספק שדוד מצא את ב"ש בתולה כמו שהעיד השי"ת ואז ידע שלא קרב אליה אוריה מימיו ולכן לא חשש לצוות עליו שילך לביתו שידע ודאי שלא יקרב אליה אלא שעשה זה לחפות על עצמו מפני חילול ה' ויסברו שמאוריה נתעברה מכל האמור יצא דוד זכאי בדינו ובמקחו:

ואהדר דומה בפחי נפש שראה שמ' הקדושה התחילה להתכונן במה שזכה דוד בבת זוגו כי מה' היתה לו להתנוצץ מלכות ישראל. ואמר דוד לולי ה' עזרתה לי שהפלה חסדו לי יותר מלשאר צדיקים כמ"ש רז"ל כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמאריה סייעיה. ועזרתה מורה עזר גדול בטענת גלי קמאי וכו' והדין דין אמת כי שורש מדתו של דוד שהוא סוד המ' צריך לזה שאם ח"ו תחזיר ס"א לשלוט בו תקשה מאד ההצלה וז"ש כמעט שכנה דומה נפשי מפני שהמ' קרובה אל החיצונים והיינו כחוטא דקק. כשיעורא וכו' כתב מהרי"ץ ז"ל ב' דברים ורמז הזוהר האחד נפשי היינו נפש דוד וסמוך לה הוא ס"א. והנה מ' היא ד' דוד ובנקודה שיש בינה לאות ר' שהיא הס"א בההוא שיעורא הוה דלא שכנה דומה נפשי:

ונלע"ד שהיא קליפת נוגה הנקרא קליפת השום כמ"ש בספר הגלגולים אצל מאמר בן עזאי כל החכמים לפני כקליפת הסוס והיא הקליפה הדקה שעל האגוז הנקרא קול דממה דקה כמ"ש במרכבת יחזקאל. ודע שבימי דוד היתה פעם ראשונה שיצאה נפש דוד מתוך הקליפה וכמ"ש בס' הגלגולים פ' ט' ואלו היתה ח"ו חוזרת להמסר בידה היתה נשקעת שם מאד. וז"ש שכנה דומה נפשי ולא אמר שכנתי דומה לרמז שדוד כל עצמו היה רק בסוד נפש אלא שהיתה נפש עצומה כמ"ש בס' הגלגולים הנזכר:

מכל האמור נלמוד כמה חמור פגם הרהור רע ובגין דא בעי לאסתמרא וכו'. דלא יימא מלה כדוד. ל"מ שלא ידבר נבלות הפה שמביא לידי רע אלא אפילו דבור אחר הגורם לזה כדוד שאמר בחנני ה' ונסני שגרם לו לבוא לידי אותו מעשה שלא תטעון לפני דומה שגגה היא כדוד שבאמת שגגה היתה לו מה ששאל בחנני ה' וכו' לפי שאז היתה מחשבתו נקייה בתכלית עד שעלה על דעתו שיוכל לעמוד בנסיון של דבר ערוה ואתה לא כן כי בדבריך תבוא לידי הרהור רע ומיד יקצוף ה' על קולך הבל הטמא היוצא מפיך:

וחבל את מעשה ידיך דא בשר קדש הברית נקרא מעשה ידיך לכמה סיבות סיבה א' כל האיברים נבראים בתיקונם מלבד הברית שצריך לתקנו בכריתת הערלה החופפת

עליו שה"ס קליפת נוגה המשתרשת בצינור השמאלי שהיא היא חוטא דקיק הנז"ל שהיא חוצצת בין ב' הצינורות צינור הזרע הקדוש וצינור המותרות. ולכן היא נקרא טוב ורע טוב מצד ימין ורע משמאל. סיבה ב' שבפועל המילה מתגלים החסדים ומתמתקות הגבורות כנז' באוצ"ח. והן הן ב' הידות שבכל א' יש תיקון ומעשה. החסדים להתגלות והגבורות להתמתק. סיבה ג' שהטיפה היוצאת מהברית היא כלולה מחו"ג שה"ס ב' הידים. כלל העולה שמעשה הידים הם החו"ג. ומינה מעשה ידיו אלין אינון:

חברייא שהם סוד חו"ג שביסוד הכלה: ואמר דאתחברו בכלה דא ירצה בהיותה בעילוי זה שנקרא כבוד אל שאז היא במקום אימא ויסוד שלה הוא במקום יסוד אימא שהוא מופף על זו"ן במקומן וה"ס רקיע. ועל כן אמר מאן הרקיע דא וכו' שהוא יסוד אימא שבו שורש זו"ן שהם חמה ולבנה. ושרש חו"ג שהם ככבים ומזלות ושם נרשמים אברי השכינה להטיב להם כל השנה כי בזכות לימוד ליל שבועות ייטב להם כל השנה כנזכר לקמן בפ' אמור והטעם שביום שבועות נעשה הזווג המובחר שבכל המועדים והוא שרש לכל אותה שנה עד בוא שבועות אחר ושרשי נשמותם למעלה הם מ"ן פרטיים בכל מ"ן שבכל השנה ולכן נזכרים לטובה בכל זווג יזווג של כל אותה שנה:

יום ליום יביע אומר יומא קדישא וכו' איתא בכוונת העומר שצריך לכוין בכל יום להשפיע מיום א' ממ"ט יומין דכורין: אל יום א' ממ"ט יומין נוקבין ור"ל בחי' חסד אחד מהזכר על בחי' גבורה שבנוקבא. ונלע"ד שהמ"ט תיבות של מזמור ה' יחננו הם כנגד יומין דכורין שהם שלימים בסוד חו"ג ומ"ט אותיות של פסוק ישמחו ה"ס יומין נוקבין. ולכן הוא באמצע המזמור פסוק ד' בסוד המ' ששם שרשה כמ"ש הזוהר לעיל חגת"ם והנה בליל שבועות נמשך הכתר לזו"ן וידוע שבו מושרשים כל המ"ט חסדים וגבורות כי הכתר כולל אותם ומאיר בהם לכן התורה שלומדים בזאת הלילה יומא גרים להזהירה. וגדול כחה להשפיע אור בכל מ"ט יומין דכורין ומ"ט יומין נוקבין והנוקבין נזכרו בשם לילה כמשפט וז"ש:

יומא קדישא מאינון יומין עילאין רמז לשפע הנשפע מן הכתר שהוא שער הנ' לכל א' מהמ"ט. וידוע שהכתר שלזעיר נעשה מאותו החסד המתעלה למעלה. ואז יורדת שם הארה מאו"א ואריך וכנז"ל ולכן נקרא יומא קדישא שהוא קדוש יותר מכל הבחינות של החסדים שנתעלו לחב"ד הנק' יומין עילאין דמלכא ואלו הם העיקר שהם הראש ששם החכמה וממילא השפע נשפע לכל הימים התחתונים:

יביע נעשה כמין מבוע להביע ולהשפיע אומר ההוא אומר שאמרו וחידשו חברייא בסודות התורה נשפע והולך מכל א' מה נ' ימים מזה לזה:

ומשבח ליה מוסיף הארה מדידיה על זוהר אור החידוש ור"ל שמוסיפים עליו חידושים נפלאים שיזכה בהם זה המחדש אחר פטירתו:

ולילה ללילה ה"ס ן' יומין נוקבין שנזכרי' בשם לילה שגם בהם נמשך השפע וז"ש כל דרגא דאשלים בליליא משבח וכו' ה"ס הגבורות שהם תיקון הנוקבא. והנה הזעיר הוא העיקר שכולל חו"ג אבל הנוקבא אין לה אלא הארת הגבורות המאירות בה מיסוד זעיר אלדעתה לא בצינור ממש. משא"כ זעיר שמתפשטים בתוכו חו"ג עצמיות מיסוד אימא להגדילו. ולכן אמר לשון דרגא בנוקבא. כי עצם לימוד התורה הנקרא אומר שהוא הבל ממשיי זה שייך לזעיר הנקרא יום. אבל בנוקבא שהיא לילה יחוה דעת ההיא דעת דכל חד מחבריה. פי' מה שכל א' מהחברים מוסיף לדעת ממה שומע ומקבל מחבירו. הלא תוספות זו מאירה במדריגות הנוקבא שכן מדתה ממשפיע בה שמקבלת ע"י הדעת שלה ולכן התחיל הפסוק יום ליום שהאומר שהיא התורה הנאמרת בהבל המתהוה מן א"ש מי"ם רו"ח הוא תיקון לזעיר שהוא העיקר לקיבול הכתר בזאת הלילה וממנו נמשכה הארת הדעת לנוקבא ואז בשלימו סגי שהוא יחוד גמור. אתעבידו לון חבירין ורחימין. פי' החסדים נעשים להם חברין לפי שהוא הוסיף בהם כח להביע אומר כנז' וגם הגבורות נעשות לחברייי' אוהבים ורחימין מפני שהם מיתקו אותם ומכאן טעם שחובה על ת"ח להתחבר זה עם זה בלימוד הלילה ובפרט בלילה הזה כדי שישמע כל אחד מחבירו ויוסיף דעת במה שקיבל מזולתו כדי שגם הנוקבא תוסיף דעת במה שמקבלת מדכורא בדעתה אין אומר וכו' אין ספק שאינו ר"ל בשאר שיחה בטילה ח"ו אלא אפילו בשאר צרכי האדם אין לדבר בזאת הלילה כי אם בתורה לבד כמ"ש הרמ"ק ז"ל וז"ל מלין דעלמא הם דברי עסקי העולם לצורכי בני אדם. ואין ספק שמחשבות בני אדם גלויות לפניו ית' אבל לא בעי למשמע לון והיינו שמסלק השגחתו מהם וזהו בלי נשמע קולם עכ"ל אבל הני מילי דתורה הנז"ל שהם אומר ודעת יצא קום בכל הארץ:

והנה למעלה הפליא ר"ש להגדיל סגולת התורה עד שנעשים מהם שמים חדשים וכו' עד דקיימי קמי עתיק יומין:

וכאן נראה כמי שגורע כחם שלא הזכיר רק רקיעין וארץ סתם ואינו מחלק בין סוד לפשט ונלע"ד דהכא תורה דלילה יומא גרים ודאי בתוספת מעלה מרובה על של שאר ימים כי אפי' בשבתות אין כחם של זו"ן יפה כמו בשבועות שעתה קדם להם מוחין דפסת ותיקון מ"ט ימי הספירה ועליהם יבוא יום החג שאז מקבלים כתר מלמעלה הנמשך עליהם בכח התורה שלומדים ישראל שנאסר להם הזווג כדי שבתורתם יתקנו זו"ן ובכחה יכנסו ביום לחופה וכזנ"ל דלא אעלת כלה אלא בהדייהו:

וא"כ מלבד שזוכים לכל האמור למעלה עוד יש להם תוספת לתקן העולמות בעצם כי לימוד תורה של כל השנה נגנז לע"ל אחר התחייה. אבל של ליל שבועות תקון כחה מיד לתקן זו"ן גם באותו יום. ותשאיר ברכה לכל השנה. וזה כי בהתעלות זו"ן לחופתם בכח התורה מעלים מ"ן עד מוחא סתימאה ואז עבדי משיחא אינון מלין. פי' שממשיכים כח ממוחא סתימאה ששם סוד בוצינא דקרדניתא שמשם שרשי התורה שניתנה מפי הגבורה אש דת למו. ובזה נעשים מדורי עילאי ומדורי תתאה לזו"ן והיינו זיכוך כליהם בהארה חדשה ממש. וז"ש אינון מלין דייקא הנאמרים ליל שבועות וקורא אותם מדורי שקבוע להם מדור באותו יום עצמו ולא לע"ל. ואחר התעוררות מוחא סתימאה נעשים הזווגים העליונים דכתרא ומוחא ומושפעים חו"ג מיסוד עתיק יומין ואז מאלין אתעב ידו רקיעין פי' מאותם מדורים מתפשטים בכח אור יסוד עתיק ונעשים רקיעין

ומאלין ארץ ר"ל מאותם מדורי תתאי. והוא יפוי כח נוקבא דזעיר והיינו בההוא תושבחתא דמשבח דא לדא והידיעה שמקבל כל אחד מחבירו נעשית המ' ארץ חדשה וז"ש בכל הארץ יצא קום פי' קו המדה היא בחי' שם ב"ן בציור י"ז ווי"ן כזה יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה עולים ק"ב ועם ד' אותיות של הוי"ה גי' ק"ו כמ"ש האר"י ז"ל ולכן מתייחס אל הארץ ומלת בכל גי' ב"ן שהוא שורש הקו:

ואי תימא דאינון מילין וכו' יהיו כמוסים באתר חד כשל שאר הימים הגנוזים לע"ל דע לך שאינו כן אלא משטטי בעלמא. ירצה מתפשטים בכל העולם העליון מלמעלה עד קצה תבל שה"ס יסוד המ' הנקרא תבל. ויסודה היא הקצה שלה. וכתב הרב ז"ל שהמ' נקרא תבל כשמקבלת ב' רי"ו א' עליון דמזלא קדישא. וא' תחתון מצדה בסוד ע"ב קד"ם. הרי במלת תבל נרמז שורש העליון שבעליונים שהוא יסוד עתיק שממנו סוד רי"ו העליון. וקצה האחרון שהוא יסוד דמ'. וז"ש בפ' תרומה ובקצה תבל מליהם מרישא דסייפי עלמא עד סייפי עלמא שבמלת תבל נרמז רישא וסיפא הרי שהם מתפשטים בכל האצילות. וכיון דאתעבידו רקיעין וכו' פי' כיון שנעשו רקיעין מיסוד עתיק מאן שרייא בהון שמא תחשוב יהיו גנוזים עד לע"ל:

הדר ואמר לשמש שהוא זעיר שם מיד שוי מדוריה ומשכניה בהו וקרי לז"א שמשא קדישא שביום זה עולה עד קדש הקדשים שהוא למקום אריך ועתיק יומין ששם שרש המוחין שהם סוד הקדושה כנודע. ולפי מה שדקדקתי מדברי הרב ז"ל בסה"כ נראה שיש עוד תוספת מעלה לשבועות על יום שבת שבכוונת מנחה של שבת כתב שמה שעולה זעיר לדיקנא היינו בג' מוחין דיליה ושאר הקצוות נשארים למטה אבל בכוונת שבועות כתב וז"ל ועתה צריך לעלות עד אריך ואז הוא סיום הזעיר שאז לוקח כל מדת

אריך לגמרי ונעשה כמוהו. והוא מה שזכרנו למעלה שמקום זעיר האמתי הוא במקום שהוא עתה אריך. ודע שכל פרצוף נבחן לג' בחינות א' הכתר. ב' המוחין שהם חב"ד. ג' כל שאר הגוף ולעומת כן אמר שר מדוריה ומשכניה בסוד הראש והגוף ואתעטר בסוד הכתר ואזי. כוון דשרי באינון רקיעים שנשתהה שם בכדי שיהנה ויתאמץ באותם אורות המופלאים. כדין והוא כחתן יצדק בו תואר הוא בשם אריך כהיותו נעלם. ועתה זעיר במקומו באותם הרקיעין ואתעטר בכתרו וב' העניינים נרמזו במלת אה"ל שר"למדור ואור בסוד המדורים והעטרה. חתן נוטריקון חיוור"י תיקונ"י דיקנא. נימין שהם באריך ועתה ז"א במקומו:

חדי ורהיט באינון רקיעין נרמז באומרו ישיש כגבור כמ"ש בפ' תרומה ישיש מסטרא דאור קדמאה דלא אשתכח ביה דינא כלל:

כגבור מסטרא דגבורה ואע"ג דגבורה איהי דינא שלים כגבור כתיב ולא גבור. ומעין זה נאמר כאן שכן מקבל אורות חו"ג ממקורם העליון. ולפי שהכל בסוד הכתר לזה אמר ישי"ש גי' כתר ואז נפיק וכו' גו מגדלא וכו' הוא ירידתו למקום אבא ששם ממתנת לו כלתו הקדושת שאינו עולה לדיקנא כנודע שאין זקן לנשים אבל היא סוד ארץ חדשה שמתחדשא תושבחתא ומקבלת הארה בהיותה במקום אימא ממזלא דוקא. ולכן מתגדלת ונעשית מגד"ל גי' מזל. וגם שם אדנ"י עם י"ב אותיות המילוי עולה מגדל. וידוע שיש שם אדנ"י עליון בדיקנא בסוד י"ב אותיות כמובא בפ' בלק. והנה בעלות זעיר לדיקנא אז רחל עולה עד מקום אבא כמ"ש בכוונת שבת ואז נקרא קדש ממש. אמנם בירידתו ממקום אריך אז הוא עומד במקום אבא והיא במקום אימא וז"ש:

באתר אחרא פי' אחר ממה שהיתה בו תחלה. וזה נרמז במש"ה לרוץ אורח פי' ישיש כגבור באורותיו העליונים לרוץ בארח שה"ס יסוד הנוקבא ואח"כ יורד למקומו מעוטר וגדול במה שקיבל ושם מתפשט כמשפט מעלמא עילאה: יסוד דאימא שהיא קצה העליון שמשם התחלת הזעיר וסיומו בקצה דלתתא שהוא יסוד שלו וכ"כ הרב ז"ל וב' פעמים קצה עולה שמים:

תקופת השנה היא סיבוב השמש בי"ב מזלות וחוזרת למקומה והנה י"ב חדשים ה"ס ו"ק מלמטה למעלה וגם ו"ק מלמעלה למטה בסוד אור חוזר ואור ישר כי מתשרי ועד ניסן הוא זמן גבורת חורף אור חוזר. ומניסן עד סוף השנה הוא קיץ. אור ישר נמצאת תקופת השנה היא ביסוד שהוא קצה השמים לתתא יו"ד סמ"ך וי"ו דל"ת גי' קצו"ת:

ואיתקשרת מן השמים עד רקיעא דא היינו בסוד התעלות היסוד והתקשרו עם הדעת שהוא נקרא משכיל כמ"ש בסבא דמשפטים. (וכתב הרב ששם אהו"ה שבדעת במילוי שם מ"ב עולה קצו"ת):

[אמר המגיה מ"כ בסוף זה הספר בלוח התיקון ע"ז בזה הלשון שם מ"ב ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן כצ"ל והוא תמי' אם לא שהשומע סבר ולא תיקן כי כצ"ל ששם אהו"ה שהוא בדעת כשהוא במילוי ע"ד ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן גי' קצוות וזה פירושו כי האל"ף משם הנ"ל אינו נכנס בחשבון המילוי ר"ל בשינוי הד' שמות הנ"ל כי הוא שוה בארבעתם כמו יו"ד דע"ב ס"ג וכו' רק השינוי במילואים הוא בשלש אותיות הו"ה שהוא ממש כמו בשם הוי"ה וכשמתמלאים כדרך ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן בצירוף האל"ף דשם הנ"ל הרי אלף ד"פ גי' תמ"ד ועם ד' מילואים דהוי"ה ע"ד ע"ב ס"ג וכו' הוא גי' קצות דוק ותשכח):

ואין נסתר מחמתו בסוד אין קישוי אלא לדעת שאז כל המוחין וכל האיברים מתנענעים ופשוט שהוא בסוד התעוררות הגבורות שעיקרן מנה"י דאימא ששם ג' אהי"ה במילוי קס"א קמ"ג קנ"א גי' חמתו. וגם עטרת היסוד סודה אותיות אחרונות של מלוי שד"י שי"ן דל"ת יו"ד העולים חמתו:

לית דיתכסי מניה מכל דרגין עילאין שכל העליונים משפיעים בו במקומ': דהוו כולהו מסחרן וכו' כמש"ל שבליל שבועות עודנו עומד במקומו יורד עליו אור הכתר שלו מאו"א ומאריך. כן אחרי התעלותו וחזרתו למקומו שם שם בשובו למושבו מאירים עליו האורות העליונים שהיו באים על ראשו בראשונה. ואומרו מסחרן לרמוז שגם האורות העליונים מאירים בו בסוד סיבוב ותקופת אורם בו"ק שלהם דהיינו יסוד עתיק בו"ק דאריך וכן כיוצא בזה. וגם לפי שהם נכנסים זה בתוך זה:

בשעתא דאיתחמם וכו' ה"ס התעוררותו בכח גבורות שלו המשמחות ומעלות כח היסוד הנקרא יצחק קץ חי שאז הוא חי ממש בסוד ואת בריתי אקים את יצחק ועולה עד המוחין וכל אחד וא' משפיע בו ביחוד שלם:

כל שבחא דא שבח הלילה בירידת הכתר עליו בהיותו למטה במקומו. וכל עלוייא דא עלייתו ביום במקום אריך: בגין אורייתא. לאפוקי שאר המועדים. ודוקא בגין אורייתא דכתיב בענין תורת ה' תמימה וכו':

שית זמנין וכו' ושית קראי רומזים לשש מדרגות שעולה זעיר דהיינו בינה ותבונה יש"ס ואבא אריך ועתיק ושש הויו"ת רומזים לשש קצותיו שהן הן כל עצמו ועיקרו שהרי באים לו נה"י חדשים מחדש. ועי"ל ששה פסוקים רומזים לשרשים הנעלמים בדעת זעיר והו' הויו"ת לשש קצוות ממש דהיינו להתפשטות הדעת בקצוות. ולפי שהשרשים

נסתרים ולא נגלים לכן נרמזו ברמז סתום במנין הפסוקים ולעומתם שית אתוון דבראשית שגם הוא יותר נעלם שיהיו אותיות ולא תיבות שהן יותר מפורשות וגם כי במלת בראשית דרשינן ברא שית שהם סוד השיתין והיסודות שבדעת שהם ו' והתיבות שמורות גילוי יותר הן לנגד ו' הויו"ת שהן בו"ק דזעיר ולכן כתב הרב ז"ל שו' הויו"ת אלו הם בו"ק זעיר ומפרש תורת ה' הוי"ה דיודי"ן בסוד חסד וכו'. אח"כ מצאתי שגם הרמ"ק ז"ל פי' לפי דרכו ו' הויות בו"ק ולנגדם התיבות והו' אותיות דמלת בראשית נגד ו' פסוקים:

קראי אחרוני לקבל ו' זמנין ה' ר"ל פסוקי תורת ה' עד משפטי ה' הם לסוד הנרמז בשש הויות שהם ו"ק זעיר ממש כי ההויו"ת רומזת לאור הדעת המתפשט בהם והוא חלוק הג' פסוקים בסוד ו' מדות וכלים של הקצוות תורת ה' בסוד החסד עדות ה' בסוד הגבורה. פקודי ה' בת"ת ולהיותו כלול מב' הצדדין חו"ג לכן בא בלשון רבים וכן משפטי ה' שהוא ביסוד גם הוא בא בלשון רבים שאף הוא מכריע. והשתא דלא לן חספא נשכח מרגליתא כי משם ע"ס המזמור יש ה' פסוקים בסוד ה' גבורות הנשפעים לדעת הנוקבא מהיסוד ולמטה. ואע"פ שהגבורות מתפשטות בו"ק הנוקבא מ"מ אין כל קצוותיה אלא בחינת ה' נקודות שהרי נקודת הת"ת שלה ירדה אל יסודה כמבואר בדרוש אטב"ח וא"כ אינם אלא ה' וכנגדם ד' פסוקים עד סוף המזמור ובזה נרויח טעם חדש למה הנוקבא סוד ה' והזעיר סוד ו' כי עיקרו של זעיר ו' נקודות ועיקרא של הנוקבא ה':

דמלה דעתיקא קדישא איהו פי' פסוק ובניהו מדבר בסוד המשכת השפע מיסוד עתיק עד המ' כמ"ש במקומו למעלה. איש מדה ידוע כי לאה נק' מדת ימי ושרשה מאימא דאיהי מדה כמ"ש מי מדד בשעלו מים. ועוד בלאה יש שם יו"ד ה"א וא"ו ה"ה גי' מדה. ועוד ב' בחינות לאה לקח משה א' אותם שיצאה מדעת זעיר סוד קשר של תפלין ד' שמאחוריו: והב' הנק' דור המדבר שאף היא יוצאה מיסוד אבא. מ"מ סתם לאה היא מאימא ונקרא מסטרא דיובלא כמ"ש באוצ"ח דרוש דור המדבר. והנה זו השנית נקרא מראה שכן היא במקום המגולה. ומראה גי' מדבר. ומדה היא לאה הע יונה. ולפי ששתיהן ממ' דאימא לכן אמר שהכל אחד ושהוא סוד שבת ותחומא שבת ה"ס לאה אם השבעה שעיקרה מלכות דתבונה:

ותחומא ה"ס דור המדבר שהיא מחוץ לעיר ואלפים אמה ה"ס מוחותיה חו"ב כנודע מסוד תפלין דיעקב. ומשה היה איש מראה ה"ס דור המדבר. ולאה העליונה גם היא שלו. ולכן אמר לעיל שלא היה כמוהו דזכה לאנהגא דרגא דא בכל רעותיה בארעא שהרי אחרי מותו נסתלקה אותה הארה ולא היה אדם שזכה אלי'. וזכה ג"כ למטה האלהים שהוא ההארה דשייכא לדור המדבר:

עוד י"ל על כי שמשה הוא רמוז בסוד הזעיר בסוד פנימיות ור"ל שהוא איש שיש לו קומה גבוהה שמתחיל מסוף אימא ומתפשט ע"ס המלכות. וז"ש מסייפי עלמא עילאה עד סייפי עלמא היא סוף המ' וה"ס שם מדה מ"ה וארבע אותיות השרש ולכן אמר שגם אדה"ר היה כן. ואי תימא הא כתיב חמש באמה שנראה שהוא בסוד יעקב שבגדלותו הוא כנגד גופו של זעיר כמבואר בכוונת חזרת העמידה ושם הוא התפשטות ה' חסדים דהיינו חמש באמה. ותירץ אינון חמש באמה מסייפי עלמא והיינו בסוד הגדלת החסדים שעולים עד למעלה ואז משתלם זעיר בכל קומתו מסוף העולם וע"ס שה' חסדים מתגדלים בעלייתם ער המוחין והגדלה זו היא כי ב' חסדים של ה"ג דזעיר נעשים ו' שלישים ואז שני שלישים מחסד שבחסד עולה לחכמה ושליש אחד עולה לדעת. וכן שני שלישים מחסד של גבורה עולים לבינה וא' לדעת ואז יש בזעיר מ"ט שערי בינה שהם ה' חסדים בכללות עשר ושער ה' ה"ס הכתר שהוא כנגד כולם. אבל הכתר נחשב לחלק אימא כנז"ל ונשאר בזעיר לשל עצמו מ"ט גי' מדה וגם הגדלתו בשלישים אלו הם במדות ח"ג שהם הזרועות שבהם מדת האמה בזרוע. עד כאן לשון הרמ"ז:

דף עו:

והרמ"ז כ' וז"ל בתוקפא וכו': תחלה אתן טעם לשבח להיות ספר הזוהר כולו סודות א"כ מאי אונמא איהו דהני שנקרא סתרי תורה. ונלע"ד כי עיקר סתרי תורה הוא מיוסד על בחי' הדעת שהן פנימיות ועצמיות עצמי של קו האמצעי המתפשט בתוכיו' זעיר הנקרא תורה סתם אבל תחלת מקורה המתחנת להיות בסוד אצילות היא ביסוד עתיק וחו"ג הם סוד מ"ע ומל"ת אמנם דכל שהחו"ג דעתיק הם בתכלית היחוד והמקום הראשון שמתחיל גילוי שלהם היא בדיקנא דאריך שעיקרה ב' מזלות נוצר ונקה והנה מזל נוצר כולל י"ג תקוני דיקנא שהם י"ג הויו"ת ומזל ונקה ג"כ כולל י"ג תי' דיקנא אבל בסוד י"ג אהי"ה צרף י"ג פעמים הוי"ה אהי"ה של ב' המזלות יעלה גי' תור"ה הרי סוד שם סתרי תורה מיוסד על סוד הקו האמצעי הוא הדעת מתחלתו והמשך התפשטותו ולכן לעיל דף ע"ד ששם מתחיל סתרי תורה ששם מדבר על סוד לשון הקודש שהוא פנימיות הדעת ברית הלשון ואולם מה שנז' שם הוא על סודות ההבלים היוצאים מפנימיות הדעת אבל כאן מדבר על המשך פנימיותו מלמעלה למטה. ונודע כי נשמות ישראל יוצאות מן הדעת וכללותם הוא אברהם אע"ה שהוא רומז בכל החסדים שבאצילות כי המקור הראשון הוא יסוד עתיק המושפע מדעתו דעתיק שבו שם ס"ג בפנימיותו ואמנם המקיף הוא אל שבמילואו הק"ף עם ס"ג גי' אברה"ם ואח"כ מאיר דעת ויסוד עתיק בנוצר חסד שהוא תיקון ח' וח"פ אל שכן ה"ס הדיקנא המתחלת בשם אל הם גי' אברה"ם. א"כ

נאה דרוש זה לכאן גם ענין הנשמה המתברכת בצאתה לעולם יכון מאד כי כן כשזכה אברהם לנבואה זכה לנשמה עליונה וברכו ה' נמצא ענין לך לך הוא באברהם בין למעל' בין למטה:

בתוקפא ר"ל באמצע כי תוקפא הוא תרגום של חזק הורמנו דמלכא הוא האצילו' המושפע ממ' דא"ק שהיא סוד עתיק:

דנציב חד וכו' הוא המשך כללות הדעת שה"ס יסוד כנ"ל שהוא העושה פרי. רבא ותקיף הוא בסוד החו"ג:

גו נטיען וכו' הם ג' רישין שבאמצעם הוא הדעת דעתיק ושם הוא שורש כל הדעות והוא בתוך ב' רישין כתרא ומוחא שנתקנו מחו"ג דעתיק:

אילנא דא ה"ס התחלת התפשטו' הדעת שהוא בדיקנא בנוצר חסד שהוא מוקף מי"ב מדות ומדות היינו תחומין וגם הם סוד י"ב צירופי הוי"ה ואהי"ה. ולהיות שבחי' זו היא בתחלת המשכו מפנימיות הדעת דעתיק הנסתר לכן חזר ואמר אילנא דא כי בחי' דעת עתיק הוא השורש: וכל הנמשך הוא אילן ודו"ק:

בד' סטרין וכו' סתם עולם הוא זעיר אשר על ראשו מגיע סיום דיקנא דאריך שה"ס רג"ל כי שם סיום תרין מזלי שהם ע"ב קס"א גימ' רג"ל וד' סטרין הם כחב"ד כי מזרח כתר מערב דעת ח"ב הם דרום וצפון:

ת"ק פרסי מטלנוי ה"ס התפשטו' חגת"נה ושיעור ת"ק מלבד שהוא מילוי שד"י גם ירמוז בחי' ט"ו אמה לכתף ובסוד י"ה וקראם פרסי משום שנמשכים מהארות הרגל שעל הראש כנזכר:

כל רעותין דאינון פרסי ביה תליין ר"ל כי אלו הפרסי שהם חגת"נה הם רק ענפים המתפשטים מן הדעת אבל עיקריהם נשאר כמוס בתוך הדע' ואל אותם העיקרים קורא בשם רעותין מפני שכללו' הדעת ה"ס הרצון:

כד איתער וכו' ה"ס התעוררותו אל הזווג כי אז כל פנימיו' הגוף מרגישו וטעמו כי טיפת הזרע היא מכל הה' חסדים שכולם מקבלים כח חדש מהדע' ומתקבצים ביסוד. וז"ש לית מאן דנפיק מרעותיה וכו'. שהרי כולם הם בקו האמצעי מכוונים לנכח הרצון:

עי"ל כד אתער דא ר"ל ה"ס עשיית היסוד כמ"ש בכוונ' קונה הכל ואל ענין זה יצדק לקרותו בשם התעוררו' לב' טעמים א' הוא שאז מקבל הדעת כח חדש ממזל ונקה והיינו התעוררו'. טעם ב' כי בעשיית היסוד מתעורר הדעת שהרי היסוד הוא סוף המשך הדעת ובסוד הלולב ואז כולהו מתערין בהדיה שכל הה' חסדים מקבלים כח חדש להשפיע בחי' כללותם ביסוד:

ולית מאן דנפיק וכו' ירצה שגם בחינת התכללו' זה הוא כמוס בדעת שהרי יש בו ו' בחינו' כמ"ש בכוונת נענועי הלולב שהם ששה צירופי יה"ו וז"ש שאין מי שיוצא מרצונו שאפי' ההתכללו' הנזכר הוא בו בדעת וממנו יקבלוהו כל הה' להכלילו ביסוד ופי' זה נ"ל עיקר:

לבתר כולהו ברעותא וכו' בזה ירמוז החזרת החסדים ממטה למעלה להגדיל את הזעיר בהתגלו' החסדים ואפילו הדעת עצמו מתגלה ונקרא דעת מגולה כנז' בס' א"י בדרוש הגדלת זעיר וז"ש לבתר פירוש אחרי שיש בחי' חסדים בתוך היסוד דזעיר שאז חוזרים ההחסדים להתעלו' ולהתגדל עד שכל הזעיר מלא חסדים מגולות מתוכו חוץ ממחיצת נה"י דאימא ואז כולהו ברעותא חדא הדעת וכל ענפיו. משא"כ בתוכו שהוא היה סתום והם מגולים ואז הם מלעילא וכו' שחוזר ומקבל אור חדש מלמעלה מעתיק ואריך ויורד דרך א"וא ומשם נכנס בזעיר ומשם לצוקבא:

מניה ימא איתמליא דווקא מיסוד זעיר העיקרי הים מתמלא וכמו שכתוב לעיל בפרשת נח: איהו מקורא לכל מיין וכו' פירוש הדעת הוא מקור לכל מיין דכורין:

תחותיה וכו' ה"ס מים הנזכרים במעשה בראשי' שהם ה"פ מים דיום ב' והם ה"ו. שהם נעשים מצע תחת החסדים ובכחם גם הם נחלקים לנחלים להיות ניגרים ומושפעים. א"נ תחותו ה"ס דעת דנוקבא שהוא מושרש ביסוד של זעיר שהוא תחתיו' של הדעת יש ה' חדרים לה' גבורו' שהן מימי בראשית כנז' והן שקיו דגנתא המפרה ומרבה את הנוקבא ואלו הם תלויים בו לפי שאין עצמות הגבורו' נותנות בדע' הנוקבא אלא הארתם לבד ונשאר שרשם ביסוד שגם מפני זה נק' דעתה קל. ושיעור הלשון כך מימוי דבראשי' שהם שקיו דגנתא ביה תליין כל נשמתין וכו' הן דווקא של ישראל הנק' נשמו' אבל של א"ה הם נפשו'. ודע שהנשמו' באות מתוך ב' זווגים האחד הוא זווג דנשיקין שהוא מסוד ברית הלשון והוא בסוד הבל היוצא מהפה ולעומת כן אמר פרחין. וזווג השני הוא מ"ש נשמתין אלין וכו' שהוא הזיוג בברית המעור מיסוד זעיר ליסוד נוקביה שהיא נקראת גנתא שבה נזרעות הנשמו' לצאת משם עם לבושיהון ע"ד החטה ואז יש בהן התכוננו' לנחתא להאי עלמא משא"כ המלאכים שהם רק מזווגהנשיקין ולכן אינם נגשמים בגופו' כמ"ש בס' א"י. והנה כל ענין זה הוא לכללו' נשמות הרבה שיוצאו' מזווגם ויורדו' בזווג הב' לרחם הנוקב' ומתעברת מהם והוא צרור החיים ששם הנשמו' צדורו' עד בוא זמן ירידת כל א' וא' לע"הז או לעשייה או יצירה או בריאה כנודע בסוד חי ה' אשר עמדתי לפניו ולכן אמר בלשון יחיד נשמתא כד נפקת מיסוד רחל או לאה כי רבו המדרגו' אז אתברכא בז' ברכאן והן האמורו' בס"ת דף ע"ח ובספר הליקוטים מפרשם בסוד ז'

המדו' חג"ת נה"ים ד' בפ' ראשון חגת"ם וג' בפ' ב' נגד נה"י ושבעה ברכות אלה לתת כח לנשמה שתגדל ותכונן הגוף שתבוא בו להיו' הולך וגדל בכח התפשטו' ז' חסדים כמו שבהם נגדלים כלי פ' זעיר וז"ש למהוי אבא לגופא ולמהוי בסליקו וכו'. פי' המוחין נקרא אבות וסתם גוף ו"ק שהם עצמו של זעיר ובהכנס בו החסדים נגדל ומתעלם חג"ת לח"בד להיו' כלים למוחין ואז נשלם בפרצוף כן בכח ז' ברכו' שהן מז' חסדים הנשמה משפעת מוחין לגוף ובהם יהיה בסליקו פי' עילוי דיוקנא עילאה שח"גת מתעלים לחב"ד כמר"זל ואעשך לגוי גדול זה שאומרים אלהי אברהם ואברכך וכו' שהוא ממש עילוי חג"ת לח"בד ורמז אברהם שה"ס הנשמה שהיא אב לגוף לרוממו ולגדלו:

כד בעיא לנחתא וכו' ענין השבועה ידועה מסודה שה"ס ז' הבלים היוצאים מפה זעיר להקיף לנוקבא ואלו מאירים בנשמה בצאתם לעו"הז לעוזרה להיטיב וז"ס שבועת אמת ז' הבלים מז' שמות ס"ג שה"ס ז' קולות שבהם ניתנה תורה והיינו למיטר פקודי אוריית' ובזה תבין מרז"ל מושבע ועומד מהר סיני כי אותם הז' קולות הם סוד השבוע:

למעבד רעותיה ה"ס הדעת העליון של זעיר המושפע מתיקון ואמת כנודע:

ומסר לה וכו' פי' הרב ביחוד שם שד"י שה"ס מילוי ע"ב הנמשך לה ממזל נוצר חסד שהוא מ"ו גי' מא"ה ונקראים מפתחות להיותם סוד היסודו' שהם בחינות מפתח הפותח רחם הנוקבא ולכן אמר לאשלמא דרגין עילאין שה"ס מזל העליון. ונראה שבמאה ברכו' הוא משלים כל האצילו' מן אריך עד למטה עשר כלולים כל ספי' מעשר הם מאה גי' לך לך. מארצך דא גנתא ה"ס ג' בחי' הנפש דהיינו נשמה מג"ע יסוד אימא. רוח מזעיר אילנא דחיי נפש מרחל שהיא בית אביך בסוד ה' בחכמה יסד ארץ. ובספר יודעי בינה שלי פירשתי באופן אחר. ע"כ מסתרי תורה:

ר' חזקיה אמר דמתרחקין מקב"ה וכו': ר"ח מפרש הפ' בישראל שנולדו בקדושה והם חטאו והפילו עצמם אל הטומאה ויובן במ"ש הרב ז"ל ששורש עץ הדעת טו"ר הוא מהחזה דזעיר ולמטה ששם יציאת יעקב שהוא מן החסדי' טוב:

ומן השמאל יוצאת רחל שבניינה מהגבורו' שמשם המשכת כח לרע ומשם יוצא יצ"ט ויצה"ר שני לבבות וב' חללים של הרוח מצד ימין ושל דם משמאל. והצדיקים שמגבירים הטוב על הרע מהפכים של דם לרוח ואין להם אלא לב אחת כמש"ה ולבי חלל בקרבי ואין בו עביות דם. והרשע כולו מלא דם וגם הוא אין לו אלא לב א' רע כמש"ה לבו רק רע כל היום. ואז נק' אביר לב לאפוקי הרוח שהוא חלש ועוד נקדים מה שידוע שיש ל"ב אלהים דמעשה בראשי' שהם ביסוד אימא ויש ל"ב נתיבו' חכמה ביסוד אבא שה"ס ל"ב הוי"ות ויש בהם רפ"ח אותיו' מפני שמשם תיקן רפ"ח ניצוצין והוה רשעי ישראל:

תקיפין לבייהו בחוזק הרע שהרי חמאן שבילי אורייתא שהם מיסוד אבא ואורחי אוריית' שהם מיסוד אימא שהם שורשי החו"ג מ"ע ומ"לת שבתורה והם אין נותנים עיניהם בהם שכמו שלעשות הרע אמרינן עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה ופירוש שב' עינים גם הם סוד החו"ג דהיינו עי"ן ק"ל ק"ל ולהיותם כפולים מצד או"א נמצא שכל א' מהם הוא ס"ר וב"פ ס"ר סר"סר לעבירה ומהם נמשך כח הטומאה אל הלב הפנימי:

וכן לטובה כשמתקדשים העינים בלימוד התורה קדושתם מתכנסת לתוכיות הלב דתמן סוד ב' הלבבות מצד או"א:

והצדיקים מגבירים החסדים וממתיקים הגבורות שמזה נמשכ' הכנעת יצ"הר אז נקרא יחוד שלם כי כן דרך הגבורות להכנע אל החסדים כמש"ה והוא ימשול בך אבל כשח"ו יצה"ר גובר אז החסדים שמשם יצה"ט כפופים כשבויים ולא מחפצם ובזה יובן מרז"ל ר' פלוני שושביניה דמ"ה הוה הנה גם השטן מתפייס להכנע אל הצדיקי' ואוהבם משא"כ הרשעים אעפ"י שמלאים חרטות תקיפין לבייהו דלא מהדרין וכו' ר"ל שאין חרטתם נמשכת ממיתוק הגבורות דהיינו התשובה כמ"ש ביו"הך שמתעלה מ' אל אימא לקבל גבורות מתוקנות ושאז אין כח לשטן וכו' אין זו חרטתם אלא מכח שכבר עשה יצ"הר את שלו ובאותו רגע שמחטיאו ירפה מלעבוד את היצ"הט שבזה הוא נראה כמתעורר לברוח משיעבודו וז"ש דלא מהדרין בתיובתא לגבי מאריהון שהיא אימא ואדרבא משתקעין בטומאה בנוקבא דתהומא רבא שהיא כנגד אימא בקודש ואז איקרון אבירי לב בכח הדין החזק שממנו זו הקליפה הקשה. הרחוקים מצדקה זו מלכות בסוד התבסמותה דקבילת דכורא ה' על צדק באופן שר' אבא מפרש הפ' על רשעי ישראל שתחלתם מן הקדושה ומתרחקי' מן התורה:

אבל ר' חזקיה מפרש הפי' במגולגלים כבר בעולם תוך הקליפו' וכשבאים לעולם להתתקן חוזרים לסורם וז"ש דמתרחקי מקב"ה בחזרתם לעולם:

ואינון רחיקין מניה פי' כבר קודם בואם לעולם הם רחיקין מניה ואפ"ה עומדים בקשיותם עתה שבאו לברור סיג טומאתם אנו רואים שהם רחוקים מצדקה וכיון דאינון רחוקים מצדקה רחוקים אינון משלום סוד הענין כי המ' בהיותה בסוד הגבורות לבדם נק' צדק דאוקידת עלמא בשלהובוי ומשם נמשך כח לחיצוני' ואינון רצועות הדין אמנם בהמתקה בה' חסדים אז נק' צדקה דקבילת דכורא כנודע. והנה החוזרים בגלגול העולה חסד הכוונה היא שיתבררו ויעלו בירוריהם בסוד מ"ן לקבל מ"ד שהם החסדים ולכן הרשעים שהם מתחלה אבירי לב ועוד שבים על קיאם הם רחוקים מצדקה שאינם מתעוררים להברר ונודע שהמ' נקרא צדקה כשמקבל' מן הצדיק וכנזכר בכוונת צדקה

של פורים ולכן אמר כיון דאינון רחוקין מצדקה רחוקין אינון משלום הוא צדיק יסוד הנק' שלום והוא בסוד הדר הנותן כח לבירור שדוחה הרע ולוקח הטוב:
ועי"ל כמ"ש בליקוטי תורה פ' לך לך שעונש הכרת הוא שנכרתת אותה הנפש ממקורה ואינה יכולה להעלות מ"ן ולגרום זווג למעלה לשום שלום בבית. עי"ל כמ"ש בליקוטי תורה פ' בא שנפש הצדיק נקשרת ברוח שלה ומקבלת הארה גדולה ממנו משא"כ נפש הרשע שנכרתת מן הרוח וז"ש דלית לון שלום הוא הרוח שהוא מבחינת הזכר דכתיב אין שלום וכו':
מ"ט בגין וכו' וירצה שאינה קללה מאת ה' אליהם דא"כ הו"ל לא יהיה שלום לרשעים אבל אומרו אין שלום כלומר ממעשיהם נמשך להם דכיון דרחוקים מצדקה ממילא אין להם שלום:
ת"ח אברהם בעי וכו' קים לן ממר"ן האר"י ז"ל שאברהם נשמתו היתה שקועה בקליפות ועוד בחטא יחמתהו אמו דתרח ארתח לקב"ה ואפ"ה היה בו כח להתקרב אל ה' והוא ראיה לרשעי' שיוכלו לשוב ולהתקרב אל ה':
הה"ד אהבת צדק נודע שיש ב' מיני זווגי לאו"א א' תדירי לחיות העולמות וב' ע"י הזכיות לסוד הפנימיות וכתב הרב שמן הזווג התדירי נמשך כח אל התחתונים כדי שיוכלו להעלות מ"ן ואא"עה המשיך כח החסדים. אל מדת הצדק כי סוד אהבה הם החסדים. ותשנא רשע. עשית הבירור ודחית חלק הרע והרשע. אוהבי מ"ט הו"לל אהובי ותירץ שהשפיע בי סגולת האהבה:

דף קמט.

והרמ"ז כתב וז"ל: נבואה לשעתא יובן במ"ש הרב שמדריגת גלות בבל היתה שנתמעט' רחל עד חדוהי דזעיר ובסוד ד"ל הידוע גי' בב"ל שהוא כח"בד דידה כנגד תנה"י דידיה וצא"ל שכל בחי' הנבואה הן בנ"הי דזעיר שאורות אימא מגולי' שם דאיהו ס"ג או ג' אהי"ה שעולים נב"יא גי' ס"ג:
וידוע שבחזה דזעיר שם א' דס"ג שה"ס אהי"ה המאיר בו"או דמ"ה וכשמתעלמת האל"ף הוא ד"ם והם סוד גולה וכשיש האל"ף אז הוא גאולה. גם גלות גי' י' פעמים ד"ם חסר א' לרמוז שחוסר הא' גורם גלות וכתב בכוונת ק"ש שא"לף של אה"יה היא ללאה ואותיות הי"ה הן לרחל. ובזה יבואר מ"ש נבואה לשעתא ר"ל הוראת שעה לפנים משורת הדין שלא היה ראוי ששם תגלה הקדושה ועד אותו זמן לא נתגלת' נבואה בח"ל כי אין יכולת לחיצונים לעשות צינורו' לשפע הנבואה עד שהוצרך להוות הוי"ה חדשה והטעם לחזק לב ישראל על צרתם בגלות ולהאיר לשכינה שתתחזק להגין על ישראל ולפי שהוצרכה

אותה הנבוא' נתעורר השפע ממרומי' וירדה השכינה בישראל פי' נתלבשה בנשמותיהם כמ"שה ואני בתוך הגולה ע"ד ושכנתי בתוכם וירידת השכינה הוא מיעוטה מן הראש דזעיר עד החזה:

ועוד כתוב בזוהר הרקיע פ' יתרו שיחזקאל נבואתו ממ' בריאה שהאירה בנ"ה דיצירה וזהו היה לה ירידה גדולה שהרי ישעיה השיג אותה בעולמה עולם הכסא והשרפים אבל יחזקאל היה כבן כפר שלא ראה אלא בתי החצרים בתי בראי וזה היה לפי שעה דרך מקרה ולזמן מועט. וגם לפי מדריגת אותה השעה שקומת רחל כנגד נה"י דידיה ובסוד ויהי בל' שנה והאור האיר למטה גם שהיה במקום בלתי ראוי. הָיָה מקור שמורה המשכת הדבר זמן רב. אבל הָיָה עבר לשעתא:

בארץ כשדים לרמוז שנגלתה לו השכינה בארץ כשדים הטמאה ששם מלכות הרשעה ותחתית הקליפה ועכ"ד על נהר כבר ולמה נקרא נהר כבר שבב"ר אמרו שהוא פרת ולמה כאן שינה שמו ותירץ דהוה כבר וכו':

והסולם כתב הרב שה"ס יסוד כמ"ש בדרוש הקטנות וידוע שיסוד עולה בכל קו אמצעי בסוד משכיל ובו כל שרשי הנקבות באופן שסולם נדרש בין בנקבות בין ביסוד. פני הסולם ק"ל ריבוע של שם מ"ה. ואחוריו מילואו ריבוע דב"ן קד"ם וכל זה ה"ס הקטנות. אבל והנה ה' נצב עליו וכו' שבזכות יעקב האיר הגדלות סוד הוי"ה בד' ספי' האמצעיות כד"תי י' בכתר ה' בדעת וכו' וזהו קשורא דמהימנותא שכן יסוד דאבא שהוא שורש האצילות הוא מבריח בכל קו האמצעי:

נצב מלך ירצה שהסולם ה"ס הדינים ומט"ט שלט עליו

חמא מט"ט וכו' בשולטנא על עלמא בשם שד"י גרסי' ופי' בכח המלכות שנקראת שד"י שולט על כל העולם:

בסליקו דמאריה הוו"ה פי' תחלה מט"ט נקרא שד"י על שם המ' ואח"כ נקרא הוי"ה ע"ש זעיר לפי שקיבל הארה מזעיר:

אתר דיעקב אשתלים ביה לבתר פי' שיעקב תחלה השיג המ' ואח"כ השיג זעיר:

וראשו דשם שד"י איהו יו"ד פי' ראש המ' הוא יו"ר שהוא היסוד:

ודא מגיע השמימה פי' יסוד אחוז בת"ת כיון דמטי וסליק את דא להוא אתר פי' כיון שיו"ד שהוא יסוד עלה לת"ת והמ' קשורה בו לכך עלה מט"ט למדריגת הת"ת: (ע"ב) הוי"ה שלטא על כולא פי' זעיר:

דכתיב והנה ה' נצב עליו פי' זעיר נצב על הסולם שהיא מלכות תרעא לאעלא לגו פי' מלכות שהיא השער היא בית גבורה שנקראת אלהים או בית הבינה הנק' אלהים וז"ש

זה השער לה' וזה שער השמים כלא חד שר"ל שהמ' היא שער זעיר הנקרא שמים ונקרא הוי"ה: ע"כ לס"ת:

דף קמט:

ת"ח ויחלום וכו' ראיה למ"ש שהנבואה צריכה הכנה בין מצד הזוכה לה בין מצד המקום ושל יחזקאל היתה הוראת שעה וראיה מיעקב והקשה וכי יעקב שהיה אחוז בדעת ששם מקור המוחין שהם סוד הקדושה וכן כתיב קדוש יעקב והוא שלימא דאבהן שלא יצא ממנו שום פיסול דבאתר דא קדישא שהוא מושפע מלבנת הסכיר שהוא יסוד הבריאה ששם משך הדעת כנזכר בסוד המרומם לבדו מאז:

לא הוה נסיב פי' עדין לא היה אלא בבחי' קטנות כמ"ש בדרוש מוחי הקטנות ולא היה לו כח להמשיך מוחי הגדלות:

ויצחק הוה קיים ואז היה נמשך השפע מצד הבינה באופן שהיו לו שני מונעים א' מצדו שעדיין לא היה גדול שני מצד גדולת יצחק שאם לא היו לו שניהם היה זוכה למדריגת נבואה:

תמן אתר גרים חוצה לארץ והתנגדות טומאת לבן הרי חוסר ההכנה: וע"ד כתיב ביה חלום ירצה שכאן היתה לו מעלה יתירה על הראשונה שלא נזכר בה שום מראה אלא חלום שהיא המדריגה הגרועה אבל כאן מראה אלא שהיה על ידי חלום וכמ"ש גבריאל הבן להלז את המראה

לארעא קדישא עם שבטין פי' שהיתה לו הכנת המקום והכנת עצמו ובודאי זכה לגדלות שהרי כבר היו לו שתי נשיו המתהוות מדעת ות"ת שלו אז זכה למדריגת נבואה הנקרא מראה ולא חלום כמ"ש ת"ח וכו': ויובן במ"ש בליקוטים פ' וישב שבחינת החלום הוא שבצאת מוחי הגדלות בעת השינה שאז שולטת הקטנות ושם במוחי הקטנות שהם גי' אלהים ונשארו סתומים ג' מוחין דגדלות שהם ג' הוי"ות דחב"ד העולים חל"ם וזהו אצלי וילך חרנה שה"ס ג' אלהים העולים חר"ן ואז ויחלום וכן בהיותו בחרן שהיה מושפע ממוחי הקטנות כתוב וארא בחלום וז"ש לעיל תמן אתר גרים. עוד רמז אחר בסוד החלום כמ"ש בזוהר הרקיע פ' וישב כי נבואה ה"ס אור נה"י דאצילות המתפשט דמתגלה בנה"י דבריאה:

ומראה ה"ס נה"י דבריאה המתגלה בנה"י דיצירה וחלום ה"ס היכל עצם השמים המתגלה בפרק אחרון דהוד דיצירה שהוא בעקב ולפי כל הנז' נמצא שסוד חלום הוא רשימו דחב"ד דגדלות הנשאר בחב"ד דקטנות. ואור זה מתפשט עד פרק אחרון דהוד דיצירה וזהו חלם גי' ג' הוי"ת המסתתר בפ' ששי והוא דרגא שתיתאה דנבואה כי עיקר

הנבואה הוא בפרקין קדמאין דנ"ה ושם הוא גבריאל בפרק אחרון דהוד. וז"ש דאיהו לתתא ביצירה דרגא שתיתאה דנבואה. ונ"ל שהוא הוא מלאך אלהים שדבר עם יעקב בבית לבן וגם הוא האיש שמצא את יוסף תועה בשדה מראה על ידא וכו' היא מדרגה יותר עליונה כנז' וה"ס נ"ה דמ' דבריא' ששם שליטת הלילה כנודע כי ביום מאיר האצילות כנודע ונקרא חיה כי סתם החיות שבקדושה סודן בחי' נפש כנז' בזוהר הרקיע פ' ויקרא וגם חיה גי' כ"ג אותיו' שבמילוי המילוי דב"ן וג"כ דאהי"ה דהה"ין וגם כ"ג אותיות שבד' מילוי ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שכולם סוד הנוקבא:

ואי תימא וכו' שנראה שהיא מדריגת גבריאל שהוא בסוף היצירה לכן נצטווה להבין את דניאל שהשיג עד עתיק דעשייה:

הכי הוא ודאי וכו': הוא הנ"ל שמראה הוא מנ"ה דמ' דבריאה ששם חביון עדן הכסא ושם מקננא אימא שהיא מעולם הנסתר ומראה זו מתעלמת בנ"ה דיצירה ולכן צוה את גבריאל הבין משום דהוא אור הבינה ולכן מראה גי' גבריאל וכל זה היה לדניאל שלא עלה מן העשיה אבל לאבות היה במראה עצמה שבבריאה שסודו אל שד"י כמ"ש וארא אל האבות באל שדי:

יעקב בההוא זמנא שהיה עדיין במדריגת הקטנו' היה בסוד חלום כאמור מהו סולס כתוב בסוף דרוש הקטנות שסולם זה היה בסוד הקטנות דהיינו מוחין דאלהים המתקבצים בו באותו זמן:

מהו סולם דרגא דשאר דרגין ביה תליין ירצה היסוד בו נכללות כל המדות שעל כן נק' שמו כל: גם כל המדרגות דרך בו משתלשלות ויורדות בעולמות בין דעיבור בין דיניקה בין דגדלות כל המעלות באות על ידו. והוא יסודא דעלמא פי' יסוד דאצילות שהוא יסוד דזעיר הנקרא עולם ובו עולים למעלה שהוא תחילת קו האמצעי חוט השדרה העשוי מדרגות הן הן החוליו'

הכי הוא לאתקשרא וכו' כן הוא משפטו שנקשר עם הת"ת עד שאומרים גוף וברית חשבינן חד.

מאן ראשו מרגיש דהו"לל סולם מוצב ארצה ומגיע השמימה אלא רומז ענין אחר שלא היה מובן בלתי אומרו וראשו דהיינו ראש המטה הוא יסוד ישראל ויסוד לאה שהם בחזה במקום סיום יסוד דבינה וכמ"ש לקמן ראש המטה מאן הוא דא יסוד שהוא רישא דערסא ר"ל לא בחינה הדבוקה בסוף הגוף אלא אותה שהיא ראשית לזווג העליון של ישראל ולאה ששם יסוד אימא ולכן נק' ערסא קדישא ששם יסוד אבא בתוך של אימא

ויצדק שם שם קדישא שה"ס א"וא ומנה נהיר וכו' ר"ל מבחי' ראש המטה הזאת: מאיר סולם זה שהוא יסוד זעיר:

מגיע השמימה מדייק מגיע: גם אמרו השמימה ולא שמימה ע"ד ארצה ומפרש בגין דאיהו סיומא דגופא ר"ל שעיקרו של יסוד הוא במקום סיום הגוף שהוא הת"ת ומשם מקבל כח ואור מלב השמים שהוא ראש המטה האמור ונמצא שעומד בבחינת זו בין ה' עליונה ה"ס יסוד אימא ולאה ובין ה' תחתונה רחל וזהו עלאה ותתאה וה"ס ב' הה"ין שבת"ת דהיינו שמים בין שתיהן:

כמה דברית וכו': כמו שסתמו של יסוד הוא ממש סיומא דגוכא ומתאריך ועומד ביו נ"ה ות"ת כך ראשו ה"ס התעלות התפשטותו עד טיבורא דלבא: וע"ד מגיע השמימה ולא שהוא בשמים אלא שעד שם הוא מגיע:

מאיך ההוא סולם ידוע שיש ביסוד ב' צינורות א' להשפיע הזרע וא לדתות המותרות וזה השני הוא שמשפיע לחיצונים כמ"ש בזוהר הרקיע באותיות דרב המנונא בפי' אות ח' ט'. ושם אמר שכשיש ח"ו עון בישראל הוא משפיע לחיצונים ואז מתערבים ניצוצי קדושה עם של חול ואין זה אלא כשהיסוד ח"ו בסוד אבר מת וזהו אומרו מאיך האי סולם כי בעון הפרת הברית תשש כח היסוד כמ"ש צור ילדך תשי שעל סוד ההולדה נק' צור ילדך בסוד קשוי לדעת וכה"א הביטו אל צור חוצבתם שהוא אברהם אב"ר מ"ה רמ"ח עלמין אורכיה כמ"ש בא"ר וכשתשש אז יוצאים ניצוצי קדושה עם של המותרות ועולים ע"י שרי א"ה ומקבלים אותו השפע מן הצינור השמאלי ולהפך כשישראל זוכים אסתלק האי סולם וזוקף ראשו למעלה ומשפיע אור זרע אמת וכולהו ממני נחתי לתתא מהדר גאון ה' ואתעבר שולטנות' הם ניצוצי הקדושה שהיו בתוכם נקבצו ועלו למקומם: כולא בהאי סולם קיימא כי גם בעת הרצון צריך הוא לקיים הס"א במה שהוא חלקה שהם המותרות לבדם בלי צחצוחי זרע ולפ"ז יכון אומרו עולים ואח"כ יורדים כי ע' שרים מקומם למטה ואם לא יעלה אין בהם ירידה כי הם ירודון מעצמם וכסדרו של עולם שהקליפה קדמה לפרי:

בתלמיה שולטנותא שזה כחו במדריגת החלום ששיורי הגדלות נשארים בקטנות ומה שהפריד עשו משאר אומות הוא מפני שעשו הוא באצילות דקליפה כנז' במרכבת יחזקאל ושאר ע' אומות הם בבי"ע:

דף קנ.

ובגין דאתיהיב וכו' טעם למה כל דרגין קיימין על ההוא סולם לפי שעומד בין ימין ושמאל ומתווך ביניהם הה"ד אני ה' וכו' שלא אמר לך ולזרעך אתן הארץ אשר וכו' אלא

כיוון ליתן את הארץ באמצע בין ב' צדדים שכולם משפיעים בה. אילין אינון תרין ירצה לא אמר אלהי אברהם ויצחק לרמוז בשם אלהי למדת חכמה ובאברהם למדת החסד וכן באלהי יצחק לבונה וגבורה וז"ש תרין סטרין בימינא ושמאלא:

רתיכא קדישא היינו חב"ד וחג"ת משפיעים בלאה ורחל הרמוזות בהארץ אשר אתה שוכב עליה ששתיהן מתיחדות יחד וזשר"זל שכפל ארץ ישראל תחתיו:

דכיון דאיתקשר ביה במלת אביך א"כ קרוב הוא לאברהם והלא יצחק הולידו אלא דישב לו ביניהם והוא נוטה לצד ימין:

ולבתר הארץ ה"ס רחל ולאה שהן בחי' רגל ד' לשני המרכבות דהיינו לאה לבחי' חב"ד ורחל לשל חג"ת ועכשיו שהיו הכל מיוחדות נבחן לסוד רתיכא חדא שהכל מרכבה אחת ולפי שעיקרו חב"ד לכן אמר קדישא שה"ס המוחין:

ודאי איהו באמצעיתא פי' מדלא כתיב אברהם ויצחק אבותיך ע"ד אב ובנו ובן בנו אלא ייחס תואר אב לאברהם להורות שיעקב קרוב לו: דקשיר לתרין סטרין היינו יחוד תרין מוחין חו"ב ואחיד לון היינו יחיד חסדים וגבורות ולפי שאלו הם עצמות הדעת לכן אמר ואחיד לון ר"ל שאוחז אותם לעצמו:

קשיר לסטרא חד מלמד שבאומרו אברהם אביך רומז לשני מוחין חכמה וחסד עכ"ל הרמ"ז ז"ל

עוד כתב הרמ"ז דרך אחר וז"ל עכשיו שיעקב הולך לישא בת זוגו ראה סולם שה"ס רחל ולאה כי כן סולם מלא סמ"ך למ"ד מ"ם גי' רחל לאה ובלי ספק שאז נעשו למעלה יחודים מופלאים להשפיע נשמות שבטי ישראל.

נצב עליו לשון מישל ושליט כמו נצב מלך שכאשר הזכר משפיע אל המ' אז יקרא בשם מלך כי המ' שלו היא:

חמא דכל דרגין קיימין על ההוא סולם כתוב בספר א"י שתכלית גדלות זעיר הוא בהיות לו ד' פרצופי' זה בתוך זה דהיינו פ' של כתר בתוך של חב"ד ושל חב"ד בתוך של חג"ת ושל חג"ת בתוך של נה"י וה"ס אבי"ע של זעיר והם כל דרגין קיימין חד זה בתוך זה. בסוד פרצוף א' מתייחדים להשפיע על רחל שגם בשלימותה יש לה ד' פרצופים כזעיר והיא סוד הסולם שבו מעלים המ"ן ומורידין המ"ד סלם גי' ק"ל סוד ה' גבורות שהם עיקרה להתגדל כנודע גם ריבוע שם מ"ה הוא ק"ל שה"ס השפע המקבלת מזעיר ויש בו ד' חלוקים דהיינו ד' חלק' הריבוע וזשר"זל שהסולם היו לו ד' מדריגות והוא ממש ד' פרצופים הנז' שאז הוא עולה עמו בסוד שני מלכים משתמשין בכתר אחד. ואומרו לאקשר' כולא בחד קשרא ירצה מ"ש בס' א"י שכל א' מד' פרצופים יש בו בחינת יסוד

פרטי אך כש"זון שלמים לגמרי אז זווגם ביסוד א' כולל הכל כענין מה שאנו מכוונים בזכר למעשה בראשית: וזהו חד קשרא שה"ס היסוד הנק' קשר שהוא קושר הזכר עם הנקבה ובו נקשרות יחד כל המדות: עכ"ל הרמ"ז ז"ל:

דף קסה:

והרמ"ז כתב וז"ל מיד אזדמן בהדיה יצה"ר כתוב במרכבת יחזקאל שקודם חטא אדה"ר היו החסדים קודמין לירד בזעיר ואח"כ הגבורות. ואחר שחטא ה"ס השיב אחור ימינו וקדמו הגבורות לחסדים וזהו טעם קדימת יצה"ר שהוא נמשך מהגבורות ודבק עם נפ"ש האדם שהיא גי' ת"ל ה"פ אלהים ולכן בשעתא דבר נש אתי לעלמא שהוא יציאתו מבטן אמו שאז ג"כ נפשו יוצאת מיסוד רחל דעשייה משא"כ קודם לכן בעודו בבטן שאין בו רק הבל דגרמי ובצאתו מיד אזדמן ליה יצה"ר שהוא מבחי' נוקבא של נוגה שכנגד נוקבא דקדושה שממנה סוד הנפש:

לפתח חטאת רובץ פתח זה ה"ס יסוד נוקבא דקדושה ור"ת לפתח וכו' רחל למפרע:

חטאת רובץ דא יצה"ר מדהוו"לל חטאת רובצת ואמר רובץ לרמוז ליצה"ר שה"ס מלאך שלוח מנוקבא דקליפה הנק' חטאת ועוד ירמוז למ"ש שם בדרוש הקליפות בסוד יותרת הכבד שגדל כחה של לילית מס"מ כמ"ש בפ' פנחס דאיהי שלטא על דכורא. ולפי שהיא עדיפא מהזכר שלה לכן אמר רובץ:

ודוד ה"נ קרייה וחטאתי לרמוז שהוא מנוקבא דקליפה וכוונתו של דוד על נוקבא דקליפה שהיא נגדי תמיד כי דוד ירמוז אל המ' דקדושה: שאם כוונתו על חטאתיו הו"לל וחטא"תי לשון רבים כמ"ש כי פשעי וכו': ויצ"הט אתי לבר נש ביומא דאתי לאתדכאה שיצה"ט הוא נמשך מהחסדים שיש בהם סגולה ללבן ולמתק הגבורות וביומא דאתי לאתדכאה בי"ג שנים שאז משפיעים עליו כח הרוח שהוא מהחסדים והטעם כמ"ש הרב ז"ל שעיקר עץ הדעת טו"ר הוא בנוקב' ובמקום אחר אמר שהוא מהחזה דזעיר דיצירה ולמטה: והיינו הך שהרי כל עולם העשייה שהיא נוקבא דיצירה מקומו מן החזה ולמטה. ואם ידעת מדריגת העולמות בבריאת אדה"ר תבין שתחתית העשייה היה מגיע עד מקום החזה דזעיר דיצירה ומשם ולמטה היו י"ד מדריגות עד תחום הקליפה בסוד שד"י שאומר לעולמו די ולכן אותיות אחרונות של מילוי יצ"ר יו"ד צד"י רי"ש הם שד"י באופן שבי"ג סנה עולה האדם ממטה למעלה כל י"ס דעשייה ונה"י דיצירה הם י"ג וביום א' משנת י"ד מתחיל ליכנס בת"ת דיצירה שהוא בחי' רוח:

איזדווג ב"נ בתרוויהו שאז מזדווגים רוח ונפש שה"ס חו"ג ולכן הם מתחלקים חד לימינא וחד לשמאלא פי' חסדים לימין הלב שהוא הרוח וגבורות בחלל שמאל שהוא של דם

ואלין אינון ב' מלאכים ממש כמ"ש במרכבת יחזקאל כי יצה"ט ויצה"ר הם ב' מלאכים בחי' חו"ג של חלקי אותה הנפש וע"ש כי הוא דרוש ארוך ואלו המלאכים הם ממונים לשמירת האדם מפני שהם מתהוים מן לבושי הנפש שהם מסוד חו"ג:

אתי בר נש לאתדכאה וכו': הוא מ"ש בריש פרשת וישב בפ' טוב ילד מסכן וכו' שהגם שיצה"ר יש לו קדימת הזמן מ"מ יצה"ט יש לו קדימת המעלה להיותו מושפע מהחסדים ולכן יצה"ר אתכפיא קמיה כדרך הגבורות הכפופות לחסדים כמש"ה ואל אישך תשוקתך ושליט ימינא כמ"ש והוא ימשל בך:

הה"ד כי מלאכיו וכו' פי' בא ליטהר אז נכלל הרע בטוב בא ליטפל בבקשת מזונו ולהזדווג וכיוצא אז הטוב מסכים עם הרע שהוא מעורר לדברים אלה כמ"ש בכל דרכיך: ר"א מוקים ליה להאי קרא ביעקב ומפרש מלאכיו של ה' יצוה לשמור לכל צדיק מלבד ב' הנז"ל שהופקדו מיום שנברא וליעקב שולחו לו ראשי צבאות ה' בזכותו ובזכות י"ב שבטיו ששורשיהם למעלה משפיעים באותם המלאכים וכנז"ל דאשתקיין ממיא דימא רבא שה"ס השכינה דאצילות המקננת בהיכל ק"ק שהי"ב שבטים הם בזרועות ושוקים שלה כמ"ש בל"ת בפרשת ויגש ומלאכי מרכבה שלה שהם מגא"ר הם בהיכל הרצון וז"ש מלאכיו יצוה לך מלאכיו ממש ואומרו משריין ממנן ר"ל שבאו החיילות והממונים שלהם שהם מגא"ר הממונים על סך מלאכים כמ"ש בהדיא בפ' בהעלותך ע"ש גם אלו משריין שבאו ליעקב כולם ממכן ושרים על מלאכים אחרים:

והכא כיון דאישתזיב וכו' בא ללמד מה ענין זה לשל מראה הסולם כי הנה בצאת יעקב לח"ל נתלבשה נפשו הקדושה בלבושי חול ובסוד הקטנות שה"ס החלום דהיינו גדלות הסתום בתוך הקטנות. כי אז היה יעקב יורד לבין החיצונים ללקט ניצוצות קדושות מתוך קליפת לבן העצומה ולכן עשה עצמו מתחפש ונכנע ולכן נסתרה השכינה וחיליה בסוד החלום. אבל הכא כשהגביה כבר כסאו של יעקב בהצילו מיד עושק את העשוקים ונתיאש לבן מלהטפל עוד אליו כמ"ש וישב לבן למקומו. אחר שביררם והוסיף לבן משלו ונכנע אל הקדושה באומרו ואלהי אביכם וכו' ונשארה טומאת לבן כמצולה שאין בה שום מה לברר ולכן לא יספו עוד מזרע אברהם ליקח משם אשה כי כלו כל הניצוצות לצאת:

כדין איזדווגת וכו' ז"ל ס' הדרושים היכל הז' ה"ס הים וה"ס הכסא וד' יסודות מג"אר הם סוד ארבע רגלי המרכבה והם מעוררים סוד הזווג להכלל היכל הו' בהיכל הז' עכ"ל עוד איתא שם שלבן ובלעם הם משורש א' דהיינו מסיגי הדעת שהוא אחורי היכל הרצון ושם ירד יעקב ללקט בירוריו לחרן סוד דיני הגרון אצל לבן בן נחור כי נחר גרונו ולהיות

שהוא היה כולל בקרבו גם קליפת נחור לכן לבן נוטריקון "לבן "בן "נקור וכאשר נצל יעקב את לבן הריק כל כחו והוא שב למקומו כמ"ש גם בבלעם ואז נאמר ויעקב הלך לדרכו שנכנס לתוך הקדושה להיכל הרצון ולכן מיד פגעו בו מלאכי מרכבה וקבלו כח גדול לעלות ולהכלל בהיכל ק"ק ששם השכינ' ואז נק' משריין קדישין להיותם בק"ק ובמקום המוחין שהרי היכל זה ה"ס כחב"ד דבריאה ובאו ליחדא ליה כי כן הצדיקים הם הפנימיות והמלאכים חיצוניות מבחוץ וכידוע שבהתעלות העולם התחתון אל העליון נעשה חיצוניות שלו כמ"ש בסוד התכללות העולמות באצילות בשעת הזווג והמקובלים כתבו שהיו ג' מלאכים רפאל אוריאל מיכאל ר"ת רא"ם וז"ש כאשר ראם ובודאי גבריאל וחילו היה נכלל עם האחרים ולא נגלה בגילוי שהוא גבורה שר הפחד שמהשתלשלות דיניו יונק עשו.

דף קסו.

רבי יצחק אמר וכו' מחלק בין מלאך למלאך לומר שיש מלאכים סתם ששרשם משם אלהים כי סתם מלאך הוא מחצוניות העולמות אך מלאך ה' הוא בסוד השכינה ומינה שהמלאכים ששלח יעקב הם מהנז"ל מחנה אלהים ולפחות היו שנים כמ"ש כי מלאכיו יצוה לך ואותם וישלח יעקב מלאכים. ומדייק חונה מלאך ה' והכוונה שהשכינה מתלבשת במלאך מסוים והוא מיכאל שבמילואו עולה שפ"ה גי' שכי"נה ובג"כ חונה וכו' כי החניה עצמה היא מצלת אותו ובה ויחלצם כי כל החיצונים בורחים מפניה כי מלכותו בכל משלה. משא"כ מלאכי אלהים שלפעמים צריכים להלחם עם איזה מלאך רע הבא להזיק לצדיק.

וכד שכינתא שרייא וכו' זו מדריגה יתירה כשזוכה להיות מדור ומשכן לשכינה אז כל מלאכי המרכבה מזדמנים שם וכעין כסא הכבוד הנ"זל בפ' כאשר ראם.

ת"ח כד דוד וכו' שאירעו בלכתו לאכיש כמ"ש בילקוטו שאחי גלית רצו להנקם ממנו ואמר להם שהוא הרגו במלחמה ואין לו משפט מות אמרו לו א"כ עמוד מכסאך שהמלכות לדוד ובאמת נכנסו דבריהם באזניו אלמלא שהתהולל בידם ולכן הוצרך להיות מוקף מהשכינה וא"ת ולמה לא זכה דוד שתשרה שכינה בקרבו אלא דווקא בהקפה מי גרע מהצדיקים לכן אמר:

מה כתיב ויתהולל ויובן במ"ש הרב כי הפוגם בדעת יוצא מדעתו כמ"ש גבי בן זומא הציץ ונפגע ע"ש והכה דוד שורשו בלאה שהיא מושרשת בדעת זעיר ואר"זל שאמר דוד את הכל עשה יפה בעתו לבד מהשטות. ובאה שעה שהתפלל לה' שיתן לו מעט ממנה ולפ"ז נראה שממש היה לו קצת שטות באותה שעה. מפני שהחיצונים היו רוצי'

להתגבר עליו אז ובפרט בין פלשתי' שה' מן הדיני' הקשי' והם אחוזים בשערות אשר אחורי העורף ומנגדים ממש ללאה הקדושה לכן קמו נגדו בני ערפה. והנה יש כמה מיני הקדושה לכן קמו כגדו בני ערפה. והנה יש כמה מיני שטות יש קורעים בגדיהם ויש חושבים עצמם מלכים או עשירים וזה המין נק' הוללות וכאר"זל שהיה אומר אכיש חייב לי כ"כ אלפים ואז נתרפו ממנו החיצונים כי חשבו שכבר הוא תחתיהם. ולכן שכינתא שרייא סחרניה ולא בקרבו כי כליו הפנימים היו כעין פגומים ואינם ראויים עתה להשראת שכינה. וגם על אשר לא טוב משה שהלך אצל מבקשי נפשו לכי לא זכה אלא להקפת שכינה:

ארי"ת אי הכי הא כתיב ויותר יעקב לבדו וכו' הוסיף האר"י ז"ל בהגהותיו מלת וכו'. דקאי אשארה דקרא איך הניחו לבוא לידי האבקה.

בגין דאעיל גרמיה וכו' ס"ל שבתחלה באו לסבבו אבל אחר ששלח מלאכים לעורר את עשו אז הניחוהו כי הוא הכניס עצמו באותה סכנה והטעם כי אז היתה קליפת עשו בתוקפה כרמוז בארצה שעיר שרה אדום שמובן במ"ש הרב שבעולם האצילות של הקליפה לא יש שם תיקון אריך ואו"א אלא הכל הוא בז"ון דאותה קליפה וה"ס עשו ואשתו והיינו ארצה שעיר שהם השערות היתה יחד עם שדה אדום הוא ז"ון דאותה קליפה: ואמרן בזוהר פרשת תזריע שראה יעקב מקטרג כמין שלהבת שהיה מהלך בתוך מחנהו וז"ש והוה חמי להיא סכנה ולפי שפירשו ממנו אמר:

קטנתי מכל החסדים הם המשריין קדישין שהלכו ועזבוהו ולפי הנ"זל רא"ם החסדים ירמוז למחנה מיכאל: והאמת למחנה אוריאל שהוא מסוד הת"ת ומ' שהוא מחנה רפאל אדוקה בו וז"ש אינון משריין קדישין שכבר נז"ל שהם מלאכי המרכבה ולזה אמר ועתה הייתי ולא אמר אני לפי שכבר הלכו להם השני מחנות של החסדים והאמת כנזכר:

ר' יצחק אמר בגין לשבקא ליה וכו' מקיים סברתו מ"ש דלא אשתאר בלחודוי ולכן לא ניחא ליה מ"ש ר"י שקודם לכן הניחוהו אלא שבגזירת ה' היה הדבר להורות כחו למלאכו של עשו. גם הוכרחה הליכתם עתה לומר שירה ומיד חזרו והודה לה' על חסדיו ששלח לו מלאכי מרכבתו הרמוזים בחסדים והאמת:

ההוא ליליא שולטנותא וכו': הוא ליל יום ד' ורמזו הכתוב במ"ש בלילה ההוא שהוא מיותר שהיה די והוא לן במחנה אלא לרמוז ללילה הא' הנז' בתורה שביום ד' נאמר להבדיל בין היום ובין הלילה ויום ד' נגד נצ"ח תחילת הבחינה הנק' לבר מגופא גם יום ד' היה תחלת קו שמאל של הנוקבא כי ביום ג' נתקן כתר שלה כנגד הת"ת פי' באחוריו שלכן ב' מאמרות ביום ג' כידוע. ואח"כ ביום ד' נתפשטה בינה שלה שהיא אחורי הנצח

לכן מצדה גברו הדינים ושם הוכן הכח ליניקת הקיצונים כשיגרום החטא וזהו מארת חסר שחסר ממנה הארתהוא"ו שהוא זעיר להיותה באחוריו וכן מארת לשון חסרון.

ובג"כ ויותר וכו' ירצה מפני שהיה באותו לילה שמשם שולטנות עשו שהוא מפני היות הנוקבא באחור שאז בעלה לבדו ואינו מאיר בה יש שם אחיזה לחיצונים ובכח אחיזה זו מלאו לבו לס"מ להאבק עם יעקב ונגע בכף יריכו לקעקעה:

ואע"ג דנטירו וכו' פי' אע"ג ששמירת ה' לא עזבתו לגמרי כי סוף סוף נאמר וישר אל מלאך שאעפ"י שהיה צולע נצחו כמ"ש לא אשלחך כי אם ברכתני. וע"ד לא יכול לו פי' לו ודאי בבחי' עצמו לא יכול. והענין הוא שעיקרו של זעיר הוא ו"ק שנעשים חב"ד וחג"ת ואין שם אחיזה לחיצונים שכל כח החיצונים מהנוקבא ולהיות כל קצה כולל מו' הם ופ"ו גי' ל"ו ואז לא יכול לו כי אברהם תקן החסד ויצחק לגבורה ויעקב תקן הת"ת באמצעי לכן אין לחיצונים שום אחיזה שם. ומפני זה ויגע בכף יריכו נגיעה בעלמא דבר מועט ע"ד שכתב הרב שהיה בזמן החרבן שרגע כמימריה ניתן רשות לחיצונים ליהנות מהקודש וכן היה בכאן שניתן כח לעשו לשלוט בע"הז ממש כי למעלה מנה"י ה"ס עץ החיים ועו"הב:

כחד עמודא דסמיך ולא בעיקר הגוף חלילה אלא בכף הירך וגם זה לא היה בכחו של ס"מ אלא ותקע ממילא בגזירת עליון וגם בלתי ידיעת יעקב שהרי לא הרגיש מיד בצלעתו והוא ע"ד שכתב הרב בפורים עד דלא ידע בין ארור המן וכו'. עוד טעם לזה היא שהאחיזה שניתנה לעשו היתה בהוד דנוקבא כי מ"ש בפרשת בראשית שנפגם הנצח היה בבחינת האור שבנצח השייך להאיר בנוקבא ולכן היה אותו המאורע בליל ד' שנצח הוא יום ד' והלילה שלו היא מדת הלילה בחי' הנוקבא והיינו בהוד שלה הדבק בנצח דידיה. אבל היה זה בפרק תחתון של נצח דזעיר הנק' כף הירך. פי' אותו כף של ירך שהוא הג' לגבי הנוקבא היה כף הירך ממש וא"ת הא כתיב בגיד הנשה שנראה שהיה למעלה בשיק העליון. י"ל שא"א שיפגם התחתון אם לא יחסר כח העליון וע"יל כשנדקדק שתחלה אמר כף יריכו ואח"כ אמר כף ירך יעקב אלא הענין ידוע שיעקב הוא מן החזה ולמטה והוא שוה לקומת רחל וכמו שלגבי רחל היה הפגם בהוד דידה כל ג' שלישיו כך יהיה בנצח של יעקב ממש בכולהו ודווקא בבחינת האורות שנותן לנקבה אבל לגבי זעיר לא היה אלא בפרק תחתון שלו שהוא כף של ירך ולכן בעת האביקה והנגיעה לא הוזכר גיד הנשה אלא למטה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה והזכיר עתה הפסוק ישראל על כן לא יאכלו בני ישראל וכו'. שעל זה נאמר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם הוא ישראל שחלץ רגליו והניחם למעלה במקום חג"ת דאקיף ליה בכל

סטרוי ממש שכל ו"ק עיקרים דזעי' הוקפו ולא נגע בהם רע. ועבר מעבר יב"ק דהיינו שגדלו חב"ד שלו שבהם יחוד ברכה קדושה ושם זווג ישראל ולאה שה"ס הוי"ה אלהי"ם גימ' יב"ק וידוע ששמואל תקן פגם זה להיותו מושרש בפנים של נצח זעיר ומשח את שאול שהיה מבנימין מבחי' הוד דנוקבא שג"כ בעת הזוג הוא לצד ימין של זעיר ומשחו בפ"ך דהיינו כ"ף למפרע:

חייש ליקרא דאבא דע שבחי' הקטנות לא יש בה כי אם ב' מוחי חו"ב והם בסוד ב"ן דאלהים כנודע ולהיותם מנ"ה דא"וא הם ד"פ ב"ן גי' יצ"חק ולהיותם מבחי' הקטנות הם מבחי' העקביים כי ב"פ עק"ב גי' ד"פ אלה"ים והוא א' מסודות שם יעקב דהיינו עק"ב ב' אלהים יו"ד עשר אותיות דשנים האחרים הרי שיצחק ויעקב סודם ד"פ אלהים אלא שיצחק הוא שורש הגבורו' הוא בבחינת מילואים וריבועים אבל ביעקב הם בבחינת אותיות אלהים בעצמו שאינו כ"כ דין ובזה תראה איך מיצחק יצא יעקב ואמנם בראש עשו היו שני אלהים מצד ההוד ויעקב היה רוצה לקחתם ממנו וידו אוחזת בעקב עשו פי' בעקב ששם אחיזת עשו: ועלתה בידו ונשאר בו עקב הנצח ואח"כ תקנו שמואל ועיין בל"ת פ' תולדות. כי צי"ד בפיו ב"פ ב"ן ולכן היה אוהבו יצחק וגם עשו היה מכבדו וחייש ליקרא דאבוהי מפני אור הקדושה אשר בתוכו: ולעולם לא ארגיז קמיה שזה מורה שאותה הקדושה קיימת בו שאל"כ היה נהפך לאויב אל צד הקודש כדרך הקליפה ע"ד שאמרו רז"ל שמכחישים פמליא של מעלה ולכן:

וישלח יעקב מלאכים פי' מבחי' יעקב שסודו ד' שמות אלהים שלח מלאכים דהיינו שם אלה"ים גי' פ"ו מבחינה ראשונה וחמשה אותיות מבחי' האחרת גי' מל"אך והן הן מלאכי אלהים אשר פגעו בו עוד כתוב באוצ"ח שם עשו גי' יע"קב צד"ק שהיה שרשו בשמאלו של יעקב היוצא מיסוד אבא וכנגד זה אמר אל עשו וכנגד האור של הנצח אמר אחיו מבחי' נ"ה דקטנות הנ"זל ונל"עד שלכן השיבוהו המלאכים באנו אל אחיך שבחינת הקטנות גברה בו והיא עלולה להאחז בה החיצונים ולכן חשב עשו לנשכו ככלב מבחי' ב"ן דאלהים ובצוארו ששם בחי' ג' אלהים וה' היה בעזרו:

דף קסו:

טוב נקלה פשטיה דקרא כולו מקשה ולכן מפרשו על יצה"ר כמ"ש ויצ"הר איהו ארים וכו' פשוטו שעיקר החטא נמשך לאדם כשמתגאה לבזות דברי חכמים ולסמוך על היקש דעתו ומהלך אחר המותרות אבל לפי הסו' ידו' מ"ש הרב שפג' עון הגאו' פוג' בש' י"ה שש' היא גאות מלכות שמים וגם נודע שאין אחיזה לחיצונים אלא באותיות ו"ה ולכן מגמתו להחטיא האדם בגאוה ליהנות מאור העליון ודוקא בגידול שערות שהם בראש

וידוע שהשערות העליונים הם צינורות לרדת האור למטה והשערו' הם שרשי הדין וכוונות יצ"הר לגדל השערות להאחז בשרשי הדין העליון שבראש ולעומת כן היא מדת הענוה שהיא בלאה שמקורה מן הראש כנגד השערות אבל היא נהנית ודאי מהפנימיות ולכן נקראת ענוה. ובמדה זו נכנע ס"מ שהוא גי' ענו"ה כמ"ש הרב ולכן מזמור לא גבה לבי הוא בסי' קל"א ולכן הענו משעבד את הס"מ וזהו ועבד לו פי' שבודאי הנקלה שהוא ענו יש לו עבד. אך המתכבד בבחי' החיצניות הוא חסר לח"ם דהיינו פנימיות הי"ב נימין שהם ג' הויו"ת העולות לח"ם וגם לחם הפנים י"ב חלות הוא משם ועל כן נצטווה הכהן שלא להיות פרוע ראש בעת עבודתו.

טוב נקלה דא יעקב וכו' תמצית ענין זה הוא בסוד שליט האדם באדם לרע לו וזו היא חכמתו של יעקב ובזה יש טעם לשבח למה יעקב היה משפיל עצמו לפני עשו שאין זה דרך הצדיקים אלא הכוונה ע"ד הסוד הנז' כדי להכניעו לעתיד וזהו שיעור הכתוב טוב נקלה וכו': פי' אף כי אין נאה לצדיק להקל בכבודו לפני הרשע יש בחי' שהוא טוב לו לעשות כן כיעקב שהיקל בכבודו בהיות כוונתו והבטחתו שיהיה לו עבד לעובדו משל אותו המתכבד וחסר לחם כנזכר עכ"ל הרמ"ז.

והרמ"ז כתב וז"ל לאדוני לעשו מלבד הטעם שרצה להסיר קנאת הברכו' מלב עשו שעיקר המשטימה היתה הוה גביר וחזר וקיימה בברכו לעשו באומרו הן גביר שמתיו לך ומה שקנה עבד קנה רבו ועתה בהודאת יעקב לאדוני לעשיו נהפך העבדות ליעקב וכל מה שקנה הוא לעשו וסרה קנאתו. עוד כוונת יעקב שלא רצה להשתמש באותן הברכות עד לעתיד לבוא וממילא יהיה עשו בגדולתו כי בכל לבו לא רצה יעקב להיות גביר עתה וזה היה לרע לו לעשו: רי אלו רצה יעקב להשתמש בגבירותו היה צריך שעשו יקיים מ"ש אביו ואת אחיך תעבוד והיה עבד מלך מלך והשפע שיושפע עליו יהיה מתמצית קדושה ממש: אבל עתה שפטרו מהשתעבד לו נפרד מהקדושה והלך לדרכו שעירה וז"ש לעיל דאלו הוה ידע עשו חכמה דא וכו' כי בזה אבד שורשו מהקדושה שהיה בצד יעקב ואז"ל בילקוט עובדיה שלעתיד יבוא עשו וישב בצדו של יעקב וידחפוהו משם ודוק אומרו בצד יעקב כי יחשוב לחזור למקומו הראשון ואז יכרת לעולם:

לבן קליה אזיל בעלמא שהיה אוחז באחורי הדעת

ולבן חכם דייקא שעיקרו מהמובחר של אחורי הדעת מבחי' הימין ולכן היו בתוכו ב' פרידות קדושות לאה ורחל כנז' בס' א"י על פ' וללבן שתי בנות והיה ממש נגדיי אל יעקב שעיקרו מאבא ולכן היו שייכות אליו שתי בנותיו:

ועכ"ד לא יכיל ביעקב כי יעקב נתאמץ בתורתו וקדושתו נגד לבן וז"ש עם לבן גר"תי תרי"ג מצות שמרתי ובהם נתחזקתי נגד ניחושיו שהיה עצום בהם וראיה שהש"ת הזהירו בחלום פן תדבר כי בדיבור בעא למקטליה בפומיה ולשיצאה כולא כמ"ש לקמן וכתיב ארמי אובד אבי הגם שלא יצאה מחשבתו לפועל קרא עליו אובד אבי ויצדק בו תואר אובד אבי להיות יכולת בידו לעשו אותה הפעולה כמו הרופא שנקרא רופא על היותו בקי בחכמת הרפואה הגם שלא הוציאה לפועל וכן לבן נקרא אובד על היות בידו כח לאבד לולא ה' שהיה לו עד כאן לשון הרמ"ז זלה"ה:

דף קסח.

והרמ"ז כתב וז"ל דאדם קדמאה יהב ליה וכו' סמך ענין זה לשופריה דיעקב כשופריה דאדם שנתן לדוד ע' שנה שה"ס ז' קצוות כי יעקב גי' ז"פ הו"ה ולהיותן סוד החיים נתן לדוד הוא ויוסף בנו המושרש ביסוד חי העולמים גוף וברית חשבינן חד נתנו לו ס"ה שנים כמנין אד"ני שהוא עצמות המלכות.

לא הוו ליה חיים כלל ידוע שהחיים הם מבחי' החסדים והמיתה היא מן הגבורות וכן מיתה גי' ה"פ אלהים עם כ"ה אותיותיהם. ודוד היה מן המ' הנק' נפ"ש העולה ה"פ אלהים גי' ת"ל והיא אספקלריא דלא נהרא דלית לה מגרמה כלום דהיינו אין לה אור שה"ס החסד. ולכן היא נק' עניה חסרת השפע וה"ס העושר. דאדם קדמאה יהב ליה וכו. ה"ס מה שמשפיע בה זעיר בראשה בכ"חב שלה והיינו בן ישי חי. ב"ן שני חסדי דוד. ח"י שני שלישי חסד שבכתר שלה כנודע מסוד ע' רבתי של שמע. וכך הוא קייומיה דדוד ולכך מלך בן ל' שנה בסוד ג' מדות שלו המאירו' בחסדים שהם כח"ב העולים ל' והם ל' מעלות של המלכות ויהודה כך מספרו עכ"ל הרמ"ז:

וכל בני עלמא וכו' שכן א"ל ה' ונברכו בך כל וכו' ותפילת האבות היתה על כל כללות העולם. דהיינו על קיום החצוניות אבל זכות תורתם וצדקותם שהוא בסוד הפנימיות זה היה לישראל:

וקיומא דיעקב שאין בו ימין ושמאל שמהם קצת הארה לישמעאל ועשו אבל יעקב מטתו שלימה:

אמאי בוא"ו פי' משא"כ בכל התורה בגין דאיהו דיוקנא וכו' ירצה שצורת ו' הוא קו ישר קו האמצעי ורומז לששה חסדים ולו' גבורות שבדעת ויעקב באמצעם ולכך נכתב אף ביצחק ואף באברהם כלו' שהם כטפלים ליעקב וזה לפי המסורת שמילוי הו' רומז לדעת. אבל בת"כ אמרו כדאי הוא הקטן ואם אינו כדאי הרי יצחק וכו' וזה לפי המקרא אבל האף לא יפורש אלא לשון אף וחרון ור"ל אם עדין יתעורר האף הרי יצחק וכו':

באספקלריא דנהרא הוא אור הפנים המאירים מפנימיות הדעת ודע כי יעקב מלא ו' עולה ד"פ הויה וד"פ אהי"ה שה"ס עיקריות כל המוחין כנודע:

מקסטר בקוספוי מקושט במלבושוי ה"ס לבושי יקרו שהוא אור המקיפו וסודו משם אהי"ה והפנימי הוא דהוי"ה וידוע שסוד חיים הוא אהי"ה הוי"ה אהי"ה ואמרנו שיעקוב כולל הוי"ה אהי"ה גם סוד הדעת שם אה"וה וד"פ אהו"ה גי' חיים כמ"ש בכוונת חיים טובים עכ"ל הרמ"ז. וז"ל מורינו:

דף קסח:

והרמ"ז כתב וז"ל: אמר יעקב ידענא וכו': שהיה ריאה אור השכינה מופיע עם לאה ורחל שהרי שורש נשמתן מושרש בתוכיות קו האמצעי המאיר מן הדעת העליון ודייק מלת ידענא. וכיון שכן תהיינה שמורות כי אין כח בחיצונים להתגבר על אור הדעת: וכשבא עשו וישם את השפחות ואח"כ ואת ילדיהן כי הם יוצאי יריכו: ונלע"ד להסביר הענין בהקדים שלכל מדה ומדה יש עיבור ויניקה ומוחין שהוא הגדלות: וכנגדן ג' כלים פנימי אמצעי חיצון וידוע שחיצונים יש להם יניקה משנים מהם אבל מהפנימי שהוא של הגדלות אין להם שום יניקה ולכן חשב יעקב שאם ח"ו תגזור מדה"ד לתת כח לעשו עליו לא יהיה כי אם בשפפות שהם מבחי' החיצוניות או גם בילדיהן שחשב שהם מהאמצעיו' ולכן אמר אם יקטול לאלין יקטול אבל לאלין שהם מהפנימיות והגדלות איני מתירא עליהן כי גם שהן נקבות הן ממותקות בכח החסדים הממתקים אותם ונודע שסוד הבטחון הוא בחסד כמ"ש והבוטח בה' חסד יסובבנו:

וע"ד והיה ודאי והי"ה צירוף הו"יה המאירה בגבורה כמ"ש בפ' והיה אם שמוע ולהיותם סוד גבורות ממותקות לכן והיה ענין שמחה יין המשמח ולכן אמר המחנה הנשאר לשון זכר כי כח הזכר שהוא חסדי הזכר שולט עליהם. אבל בקודם אמר האחת והכהו נקבה וזכר יחד נגד השפחות וילדיהן ולכן והכהו נקרא ביושר ולמפרע נגד בחי' שפחות וילדיהן אבל המחנה הנשאר כח הזכר וסוד הפנימיות ודאי יהיה לפליטה:

כיון דעביד וכו': **שקיבל עליו גזירת שמים אם נגזרה גזרה** אתקין צלותיה על השפחות והילדים:

מה כתיב וכו' שכיון בתפלתו לחב"ד להמשיך כח הגדלות עד חג"ת נה"י וז"ש אלהי אבי אברהם וכו' לפי פשט הסוד כוונתו ע"ד מר"זל לא ימושו מפיך וכו' התורה חוזרת על אכסניא שלה כי כבר נשתרש בג' הקוים ימין ושמאל ואמצע שהם ג' דורות אברהם יצחק יעקב. אבל בעומק הסוד שיש לז"א מא"וא ב' מוחין וב' עטרין והנה ב' מוחין נקראים אבות דאינון אחסנתא מנהון ואין בא לזעיר אלא הארה שלהם אבל שרשי האור נשאר

בהם וכנגדם אמר ב"פ אבי: אך לנגד ב' עטרין אמר אברהם ויצחק שהם חו"ג ועוד צ"ל מ"ש הרב שיש ב' בחי' דעת הא' המתווך חו"ב והוא נעלם וזה כיון בו' של ואלהי לדעת עליון. אבל לדעת המתפשט ונגלה אמר ה' האומר אלי ולכן הזכיר הוי"ה שה"ס הדעת הנגלה שבו מתקבצין תרין מוחין ותרין עטרין י"ה חו"ב ו"ה חו"ג וידוע שהדעת מקומו על חג"ת ושם שרש לאה וכשיור' עד טיבור' דלב' ששם שרש רחל הנק' ארצך ולאה היא מולדתך והודיעו שיתעלה ממטה למעלה. ואטיבה עמך אמשיך מדת הטוב הדעת ששמו אהו"ה גי' טו"ב:

צלותא דאקדימת מפני שהוא מושרש בעצם במ' דלית לה מגרמה כלום ולכן לו נזקקין החסדים תחלה צלותא דאבהן וכו' פירוש שהשי"ת ברא העולם כדי שהצדיקים יקיימוהו בצדקתם וידוע שהע לם נבר' בג' מדות שהאבות מושרשין בהם וקיומו על ידי יחודיי מזווגים שעשו האבות בתפלותיהם ולזה נקראים אבות העולם כי גם המקיים נקרא אב:

דף רו.

איהו קיומא קראן קיומא לרמוז שאין בהם כרת כמו שיש לנפש דכתיב ונכרתם הנפש לא כן רוח ונשמה וכמ"ש בס' הגילגולים:

דרגא עילאה ירצה שפרצוף הרוח אינו מתלבש בשל הנפש כי אם בז' תחתונות שלו וחב"ד דיד"ה הם עליונים:

לקיימא עליה בכולא ר"ל כמ"ש בח"א דס' הגלגולים שהנפש צריכה להתעלות כל ה' חלקיה דיח"נרן דידה עד אריך דעשייה ואז תחול עליה הרוח וז"ש בכולא כדקא חזי שיהיו כל חלקיה מושלמים כראוי.

דרגא קדישא כי הנשמה היא מן המוחין דתמן הקדושה א"כ שבריאה שה"ס הנשמה רובה טוב משא"כ ביצירה ועשיה. גם י"ל דרגא קדישא ירמוז לחיה ויחידה שהן בסוד אור מקיף על כל נר"ן ולכן אמר על כולהו ולהיות שתיהן אחוזות יחד כי חיה היא יו"ד של שם ויחידה היא קוצו של יו"ד ולכן אמר דרגא לשון יחיד על שתיהן. א"כ לא ירמוז כי אם על חיה כי יחידה לא יזכה לה אדם עד המשיח:

ואלין ג' דרגין הם נר"ן כלולות בתוך הגוף זו בתוך זו דהא בקדמייתא וכו' יורה סדר הדרגות עליית האדם כי בתחלה יש בו נפש. ואינה במעלתה האמתית כי בראשונה יש בו נפש הבהמיות שהיא אותה אשר בו בזמן העיבור והיא מחיצוניות דעשייה. אח"כ מתלבשת בו נפש מקליפות נוגה הכלולה מיצה"ר ויצ"הט: אח"כ נכנסת בו נפש מסטרא דאופני הקודש והיא הנפש העיקרית של האדם וזו נכנסת בהדרגות נפש דנפש ורוח

דנפש ונשמה דנפש והנה בזו הוא עצם התיקון של האדם מצד שבה יש אחיזה לחיצונים כמ"ש נפש כי תחטא ולא כתיב רוח כי תחטא. ובהתקנה כראוי אז גוף האדם מוכן לחיות בתחיה כי היא מתיחסת אל הגוף וז"ש לאתקנא בר נש כי תיקונה הוא שיתיחדו יחד נר"ן שלה שה"ס פרצוף הפנימי ובזה יאיר ויתקדש כל פרצוף החיצון שהוא הגוף: **דאתי לאתדכאה וכו'** זהו בהגיעו לי"ג אז נכנסת בו נפש מצד החסדים הממתיקות את הגבורות שבזה הרע נכנע והטומאה כלה והולכת ושאז עולה מעשיה אל יצירה אבל תחלה בהאי דרגא אתתקן כמ"ש במרכבת יחזקאל שבהגיעו לי"ג נכנסת בו נפש מצד החסדים כי תחלה נכנסה של הגבורות שממנה יצה"ר ואז בהתחברם יחד זהו התיקון של הנפש וז"ש בהאי דרגא שהוא הנפש איתתקן ובתיקון זה זוכה לאתעטרא ברוח דאיהו דרגא קדישא כולה קדישא משא"כ הנפש שיש בה הבהמית ודנוגה.

לאיתעטרא וכו' כי נר"ן מסודרים כסדר המדות העליונות שכל עליון מתלבש בתחתון וראשו מגולה למעלה ומקיף לתחתון כן הרוח נכנס תוך הנפש ומתלבש בו ועיקרו הוא למעלה ממנו כעטרה עליו אור מקיף על הנפש ושרייא על נפש לאפוקי מה שנכנס בפנימיותה. כי מי"ג ואילך עולה הנפש מעשיה ליצירה ואיתעטרת ברוח: לאיתעטרא בה בר נש פי' שגם הנפש חלק ממנה נכנס תוך האדם והשאר מקיף עליו. ומקיף של הרוח על הנפש ונמצא האדם מעוטר בנפש וברוח ואמר ההוא דזכי כלומר שאין יחוד של נפש ורוח שוה בכל כי לפעמים אין אדם זוכה אלא לנפש בלבד וכ"ש אם הוא מגולגל כמו שאמר בספר הגלגולים עיין שם.

כיון דאיסתלק בהו וכו' זה מובן במ"ש בס' א"י שאין כח באדם להעלות מ"ן ולהמשיך שפע הפנימיות עד יהיה בן י"ג שנה כי עד זמן זה הוא פטור מהמצו'. ובהיותו בר מצוה שכבר נכנס בו הרוח אז הוא מושרש בז"ון הרומזי' לנפש ורוח. והענין שכל י"ג שנה הוא בסוד י"ג אותיות דאלהים. שה"ס הגבורות ולכן יצ"הר שולט בהם אבל בהגיעו לבר מצוה שאז זוכה גם לנפש דחסדים אז מאיר בו שם ב"ן דהה"ין שהיא נפש דחסדים שבתוך המ' ונכנס בת"ת דזעיר שהוא שם הוי"ה ושורש כתר רחל שה"ס ד' אותיות הוי"ה כנז' בדרוש הנז' והנה ט' אותיו' דב"ן וד' דהוי"ה הם י"ג ואז נק' בן הוי"ה כנז' בריש פ' משפטי' ונמצאו בו ב' בחי' ב"ן דהו"יה ואלהים וז"ס בני"ם אתם ליה"וק אלהיכם ושם סוד מ"ע ול"ת שהם בז"ון חו"ג. אח"כ עד כ' שנה יש ז' שנים שהם כחב"ד חג"ת דזעיר וזהו ועאל. ואיתתקון בפולחנא דמאריה שהוא נכנס תוך זעיר ומתעלה ומתתקן כדין שרייא עליה נשמה שהיא מאימא עצמה. דרגא עילאה קדישא דשלטא על כולא ופי' הענין באמת שבהגיעו לי"ג שזוכה לרוח ומשתרש גם בזעיר מיד מעלה מ"ן שנכנס

ועולה ביסוד אימא שבחזה דזעיר אבל הכל נק' בחי' רוח שכל אותו האור הוא של זעיר. אמנם בהגיעו לשנת כ' אז זוכה לבינה ונשמה מצד בינה וזהו לשלטאה על כולא.

בגין לאיתעטרא וכו' ירמוז שגם אור חיה מאיר בה מלמעלה שהרי א"וא כחדא שריין ולא מתפרשן א"כ א"א שלא תאיר חיה בנשמה שהיא בשלימותה וז"ס כל הנשמה כשהיא שלמה בכל נר"ן שלה. אז תהלל י"ה שהה א"וא וז"ש וכדין שלימא דכולא.

שלים בכל סטרין ז"ון שהם ז"ק: למזכי לעלמא דאתי כי אין עיקר עונג הנשמה אלא לעולם הבא:

רחימא דקב"ה שיש לו כח לייחד א"וא כיון שמושרש בהם כל אשר נשמת רוח חיים וכו' כבר מתו פי' להודיענו שלא נשתייר שום ניצוץ מהם שכולם נתקנו מתו ר"ל נח נפשייהו כמ"ש בפ' ושבח אני את המתים שכבר מתו כי אותם הצדיקים שבעשרה דורות שמאדם ועד נח היו קדושים וכ"כ בליקוטי תורה בפ' שמות שכולם היו קדושים וניתתקנו היטב. עוד הודיענו דלא אישתאר מנהון וכו' מובן במ"ש בס' הגלגולים שכאשר הנשמות מתעלות ממדרגה אל מדרגה בכח מעשיהם מניחות רושם גדול בכל המעלות שהולכות ועולות ואלו הן היורדות להתעבר בצדיקי עולם מדי פעם בפעם ולא עיקר הנר"ן שלהם שאלו ודאי נשארים בצרור החיים כל א' במקום שנתעלה ושם נהנים ממעדני ה'. וכלפי זה אמר כאן דלא אשתאר מנהון כלו' ששום בחי' או רושם שלהם לא ירדה עוד לעולם אלא כבר מתו ונחו.

לבתר וכו' לרמוז לא לבד למ"ש לעיל דאתי לאתדכא שהוא מי שבא לו הרוח דוקא בזמן הגיע לי"ג שנים ויש מי שבא לו בזכותו קודם לכן כמ"ש בספר הגלגולים וכתבתיו בפרשת משפטים לכן אמר לבתר לכלול ב' הבחי':

דשרייא על נפש וקיימא עלה כי מקום הנפש הוא בעשייה ומשכן הרוח הוא ביצירה באופן שחונה על הנפש אבל כשהעשייה עולה לצירה למקום נה"י. אז נה"י עולות לחג"ת וחג"ת לחב"ד ונמצא שהרוח קם ומתעלה להתקומם על הנפש: נשמה דרגא וכו' רומז לכתר זעיר שבא לו בשנת עשר"ים גי' כת"ר כמ"ש הרב ואמר דסלקא מפני שכתר זעיר נעשה מחסד העולה. ואז יורד כתר דידיה שהוא ת"ת דאימא וזהו נשמת רוח חיים כי ת"ת בכל מקום נק' רוח ואור דאימא סוד חיים כמ"ש בסוד התפילין ואולי שירמוז גם לחיה ויחידה מפני שג"ר חשובות כאחת וידוע שתכלית מלוי כתר דזעיר הוא כשכולל ג' תפארות דא"וא ואריך. ור"ת יחידה חיה נשמה גי' חיים ותבין סוד זה בדרוש יחוד הוו"ין שמכוונים לג' אהי"ה בסוד עתיק ואריך וא"וא ע"ש:

דא נפש דוד כענין נר"ן שבאדם נמשך בדבריו להודיע מקור שרשן כי נפש היא במ' וכו': א"נ י"ל שעד עתה מיירי בנר"ן מב"יע ועכשיו מדבר בנ"רן דאצילות ואמר שנפש מאצילות היא נפש דוד והענין ידוע מסוד פ' הודיעני ה' קצי שדוד אחוז ברחל ולאה והיינו בכתר מלכות ששם עקבי לאה כמ"ש באוצ"ח שמלת את במ' ומלת ג"ם בלאה ושניהם גי' נפ"ש ד"וד גי' מד"ת ואמר שהיא מקבלת נפש מההוא נהר שהוא יסוד אימא דנגיד במכוסה ונפיק במגולה ונפש זו ה"ס מלכות דתבונה:

רוח דקיימא עליה נפשא פי' ה"ס החסדים שהם לזעיר והענין מובן במה שנודע שבשעת רצון החסדים יוצאין תחלה ונמצאו הגבורות אז יותר עליונות אבל מ"מ החסדים גוברים אח"כ על הגבורות שהם יורדות ליסוד זעיר ומשם לדעת מלכות וגם אחרי כן היא נבנית ומקבלית מזעיר וז"ש דקיימא עליה שפי' בבחי' היות הגבורות יותר עליונות אבל להיות שאין זו מעלה לכן אמר ולית קיומא וכו' והבן ולהיות שעיקר יציאת החו"ג בזעיר הוא בקו האמצעי ששם הצנור וחוט השדרה לכן אמר ודא רוח וכו' שעומד בין ב' הקוים של החסד והדין. והקדים האש למים בסוד תואר נו"רא שהוא בת"ת. עכ"ל הרמ"ז ז"ל:

דף רו:

והרמ"ז כתב ריש פ' ויגש וז"ל כד ברא קב"ה עלמא סתם עולם הוא זעיר בעל ו"ק והענין מובן במ"ש הרב כי תחלה היה זעיר בלי תיקון בסוד עולם התהו ואחר שבא התיקון נתעלו כל הו' נקודות למעלה למעי הבינה שהיא סוד עולם הבריאה דאצילות וגם ז' הבלים עלו מעולם הבריאה עד אימא עילאה ושם נתקנו בסוד ו"ק מזרח דרום וכו' ולעומת כן שייכא שפיר לישנא דבריאה בזעיר:

א"ר יצחק לר"י הא תנינן דכר ברא וכו' דרוש זה מכוון מאד לאחר חצות שכל סודו לקמים באותו זמן להשתדל בתיקון רחל היא סוד הארץ העליונה מדריגת עשייה שבאצילות אשר כנגד זה נשתלשלו העולמות בכללות אל ד' עולמות אבי"ע. וידוע שסוד ג' כלים של כל פרצוף ופ' הם כלים לנר"ן שהם בסוד בי"ע כי סוד חיה אינה נגבלת בכלי וכמו כן עולם האצילות תמן מקנו אבא. והוא בסוד איהו וחיוהי חד בהון כי בחי' הכלים הם להיות נשמה לג' עולמות בי"ע שהם נקראים עלמא דנוקבא ולכן ג' שמותם בריאה יצירה עשייה לשון נקבה. ובכלי הספירות והקצבה שבהם מתעלם אור פנימי ואמרו עלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה ירצה שבאצילות יש ג' כלים שיכון אמצעי חיצון שהם בסוד בי"ע וכנגדם יש ג' עולמו' תחתונים שהם בי"ע הנק' עולם הפירוד:

וכולא דא לקבל דא מובן במ"ש הרב שג' כלים של הפרצוף יורדים לג' עולמות דהיינו כלים הפנימיים שהם כלי הנשמה הם נשמת בריאה: וכלים האמצעיים שהם כלי הרוח הם נשמת היצירה וכלים החיצונים שהם כלי הנפש הם נשמת העשייה:
ואיהו יקרא וכו' פי' שהיא לבוש אור הפנימי דר"י הוה קארי למאניה מכבדותי כי באותם כלים מתלבשת בחי' נר"ן ומזה נמשך שבין בינה ובין מלכות נקראים בשם כבוד מפני שכל בחי' כלי הוא מבחי' הנוקבא:
וברא אדם על כולא עיקר הייחוד של העולמות הוא ע"י האדם שמייחד עולם האצילות עם ג' עולמות בי"ע ובסוד שם אדם יו"ד ה"א וא"ו ה"א כנגד ד' עולמות וה"ס הפנימיות כי העולמות הם בבחי' חיצוניות:
אנכי עשיתי ארץ וכו' דייק למה לא אמר אני. ב' למה לר' הזכיר גם השמים ולמה הזכיר עשיה בארץ ובריאה באדם הפך הכתוב ברא ה' את השמי' וכו' ובאדם כתיב נעשה אדם ולזה השיב אנכי עשיתי ארץ ודאי. ויובן בהקדים מ"ש הרב ז"ל שהארץ נבראת משלג שתחת כסא הכבוד שנ' כי לשלג יאמר הוי ארץ שהוא בסוד ג' אלפין שיש במילוי מ"ה שהם גי' של"ג. ומז"לן שידוע שבבחי' א' מתחלק שם מ"ה בזעיר כל ד' אותיות יו"ד בכתר ה"א בדעת וא"ו בת"ת ה"א ביסוד א"נ כמ"ש באוצ"ח בדרוש הצרעת שמחלק שם מ"ה שנמצאו ג' אלפ"ין בד"תי. וצא"ל שג' אלפי"ן אלו הם סוד ג' שמות אה"יה הידוע. וגם נודע שעיקרה של ר"ל הוא מאומא הנק' אנכי והיא בסוד התפשטותה בכל זעיר באופ' זה תחלה תשכיל ג' שמות אהי"ה בבחינה העליונ' שהיא בסוד האותיות שהן י"ב שכן הוא שרשן במזל ונקה שה"ס ג' שמות אהי"ה י"ב אותיות ואח"כ מתפשטים בתוך זעיר בסוד ס"ג שהוא מספרם והיינו בכחב"ד ח"ו. דזעיר הם ס' ושליש ת"ת הרי ס"ג והרי ע"ז עם ב' כוללים של י"ב וס"ג ואח"כ תשכיל ג' כללותם כנגד הארתם בנה"י דזעיר בסוד נה"י חדשים שלו הנעשים מאימא וכמ"ש הרב בסוד שם בינה שהוא בינה יסוד נצח הוד הרי פ' עד היסוד וכללות הכולל המאיר בעטרא דזעיר ששם שורש המ' בבחי' התחתונה הרמוזה בשם ארץ הרי פ"א גי' אנכ"י וה"ס אנכי שהוא מסוד שם אהי"ה עשיתי ארץ. א"נ ג' אלפי"ן דשם מ"ה הם ג' שמות אהי"ה המתפשטים בג' חלקי זעיר חב"ד חג"ת נה"י שיש בהם ג' בחי' של כ"ז אותיות התורה שמהן בנין כל הפרצוף וידוע שהן ג' פרצופים האחד דקטנות בסוד נה"י והב' דיניחא בסוד חג"ת והג' דגדלות בסוד חב"ד ובכל פרצוף יש כ"ז אותיות והיינו ג"פ ט' ספיר' פנים תיכון חיצון. וה"ס ג' אלפא ביתות דאותיות גדולות ובינוניות וקטנות וג"פ כ"ז גי' אנ"כי וגי' כס"א ולהיות שבחי' ארץ הוא התחתונה שתחת היסוד הרי שארץ נבראת משלג שהם גי' אלפ"ין שתחת כסא הכבוד

והיינו אנכי עשיתי ארץ שה"ס אימא המכונג' ברת' בבחינתה. התחתונה שהיא ארץ והיא עשיה והיינו עשיתי ארץ. גם ידוע אהי"ה פעמים אהי"ה גי' אמ"ת שהוא נוטריקון אלף מאתים תשעים ונרמז בדניאל בכתב אמת ואמר שם אלף ר' ותשעים גי' אר"ץ וז"ס אמת מארץ תצמח:

וזהו אנכי עשיתי ארץ כי מסוד אנכי שה"ס כסא משם נעשית ארץ בבפי' התחתונה דהיינו עשיתי וסודה מג' אלפ"ין שבשם מ"ה העולים של"ג ואמנם תמצא שלא נתנו אל ארץ כל של"ג אורות של ג' אלפ"ין רק רצ"א כמנין אר"ץ וחסרה ממספר של"ג מ"ב שאלו נשארו לזעיר סוד שאר האותיות של שם מ"ה מלבד ג' אלפי"ן. ולכן נשארו בו מ"ב אורות מג' אלפין שאם תקח הארץ כולם יחסרו באדם וז"ש מ"ט עשיתי ארץ בגין דאדם וכו' ירצה למה נעשתה בבחי' ארץ ולא לקחה כל השל"ג ומשיב בגין דאדם עליה בראתי פי' מפני שקודם לה בראתי אדם שה"ס זעיר והוצרך ליטול מ"ב אורות כנגד שאר אותיות הנשארות:

ופשט הענין מ"ט עשיתי ארץ פי' למה נשתלשלו העולמות עד בחי' ארץ שהיא דומם ומה שבח יש מזה לבורא ית' והשיב משום דאדם עליה בראתי שהוא גשמי ויש לו כח לקיים העולמות וזה שאמר דאיהו קיומא וכו' והוא ממשיך בכח התורה שסודה תרי"ג מצות גימטריא בראת"י השפע העליון עד למטה:

דא קב"ה לעילא לעילא פשט הענין הוא על ב' אורות המושפעות מבינה לזעיר א' אור מקיף האל שסודו הקף: והב' פנימי בחב"ד שלו סוד הוי"ה אבל פרטיות הסוד הוא כמ"ש בס' א"י שסוד התבונה היא ה ראשונה שבשם ושם ס"ג ה אחרונה שלו נחלקת לג' ההי"ן בסוד חב"ד חג"ת נה"י וחלק השלישי שהוא בה' אחרונה מהג' ההין שהיא בחי' נה"י נכנסת בתוך זעיר ולפי סדר המדרגו' הם בג' מילואים ה"י ה"א ה"ה. נמצא ב' מילויים ה"י ה"א ה"ס אותיות אה"יה הם לאור מקיף. ומילוי ה"ה הוא בתוכו לגדלות פרצופו. וה"ס ה' זעירא דבה' בראם. וג' המילואים גי' א"ל וז"ס הא"ל ה' וזהו לתיקון פרצוף זעיר בתחלת הוייתו בעל ו"ק דהיינו בריאת שמים. אח"כ באים המוחין לגדלו דהיינו ונוטיהם שר"ל פושט התפשטותם וז"ש דאיהו בורא השמים ואתקין וכו' ותיקונו הוא גדלותו שנעשה לפי הזמנים שבתות וי"ט:

רוקע הארץ הכוונה על רחל בבנין קומתה בכל אורך זעיר שהוא בגדלותה שאז ראשה כנגד ראשו וזהו ארעא קדישא להיותה נגד מקום הקדושה הם המוחין ונק' צרורא דחיי ע"ד שאנו מכווני' במוסף שבת זכר למעשה בראשית שאז מקבלת מכל היסודות הנק' חיים והיינו צרורא דחיי.

אכניש עפריה מד' סטרין יובן במ"ש בדרוש ציור העולמות שהארץ הזו התחתונה ה"ס מ' דמ' דעשייה ושהיא פרצוף אחד שלם ובינה שלה הוא גן וחכמתה עדן ודעתה נהר היוצא מעדן ונמצא לפ"ז שאר העולם בחינת גוף פרצוף זה מחסד ולמטה וא"כ ד' רוחות הם ח"ג נ"ה זרועות הארץ ורגליה. ואכניש עפריה מד' קרנות העולם מזרחית דרומית מזרחית צפונית הם ח"ג ומערבית דרומית ומערבית צפונית הם נ"ה ובזה יהיה לו יחוד נאה בכל העולם ואח"כ עבד גרמיה הנכלל מכל הד' ואז היה בו בחינת ת"ת שהוא מקור לזרועות ורגלים כמ"ש בספר זוהר הרקיע בפרשת במדבר. ולהיות שת"ת ויסוד דמלכות הם אחורים יחד כנזכר בדרוש אט"בח לכן עשאו באתר מקדשא לתתא הוא היסוד שלה ששם התולדה ועיבור:

ואמשיך עליה היינו מפני שב"ה מכוון ביושר לקו האמצעי ומקבל מכל היסודות שפתח לבנת הספיר מכוון ממש עליו וזהו אצלי פי' הפ' נותן נשמה לעם עליה וכו' והוא דקי"ל שארץ ישראל מושפעת מיצירה וח"ל מעשייה. אך ב"ה הוא מושפע מהבריאה שמשם הנשמה וזה ידוע שמקום ב"ה גבוה מכל ארץ ישראל וז"ש נותן נשמה לעם עליה ממקום עליון וגבוה הוא הנקרא עליה. ורוח להולכים בה בכל ארץ ישראל שמקבלת מהיצירה שמשם הרוח. באופן שלהיות עשיית האדם במקום המקדש לכן משם המשיך עליו נשמתא דחיי שהיא מסוד המוחין שהם חיי המלך כנודע וזו נמשכה מבי מקדשא דלעילא הוא עולם הבריאה סוד ה' ראשונה ירושלים של מעלה. וב"ה הוא היסוד לבנת הספיר ששם המשך הדעת כנזכר בכוונת המלך המרומם. וסתם דעת הוא אהו"ה וד"פ כנגד ד' מוחין גימט' חיי"ם וזהו נשמת חיים:

בתלת דרגין וכו' שאינם ג' כוחות בעלמא כסברת החוקרים אלא ג' מעלות שונות תלת שמהן כל אחת בשם מיוחד בפ' הנז' נותן נשמה ורוח וכן רוחו ונשמתו. ועוד ראיה כגוונא דרזא עילאה שפשוטו הוא אימא וז"ן וסוד ה' שהיא אימא ד"ו ז"ון ו"זש לעיל כלילא בג' דרגין. גם ירמוז לסוד ג' רישין עילאין שהם בסוד נ"רן כנז' בדרוש ג' רישין ע"ש:

דף רז.

והרמ"ז כתב וז"ל א"ר יהודה רזא דמהימנותא הכא ידוע שעצמיות פנימיות השפע הם ב' אורות של החו"ג שהם ביסודות א"וא והיינו רזא דמהימנותא הוא האצילות ששם כל אמונתינו:

דהא כד רעותא שהיא מזל נוצר חסד שורש החסדים וה"ס רצון העליון וכשהוא משפיע במזל ונקה ששם שורש הגבורות אז הרצון נמצא: כי אם לא ישפיע ויתלבש במזל ונקה לא ימצא אורו בעולמות וקשורא אתעטר:

כחדא פי' הנה החו"ג נקראים תרין עטרין לפי שיורדים עד ב' עטרות דב' יסודות א"וא ואח"כ יורדים לידעת זעיר וז"ש וקשורא שה"ס יסודות א"וא זה בתוך זה איתעטר בב' עטרין כחדא בתוך דעת זעיר:

כדין תרין עלמין וכו' הם ז"ון שכל עצמיותם הם מחו"ג:

מתקשרן כחדא הוא כאשר דבוקים זה בזה אחור באחור שהוא דוקא בקו אמצעי:

ואזדמן כחדא כשחוזרים פנים בפנים להזדווג:

דא לאפתחא אוצרו הוא זעיר שפותח אוצרו הטוב הוא יסודו ודא ללקטא וכו' היא הנוקבא. ולפי שיש ב' זווגים אחד לכנונה לכלי והב' להוליד לכן אמר ללקטא ולמכנש.

וכדין כי הנה המלכים וכו' שאז שניהם מולכים בעטרות שלהם שהן הן ב' המלכיות כנז' ואז נודע כי יש בתוכם אורות א"וא סוד הקדוש' ונקראים עלמין קדישין בין העליון שהוא זעיר בין התחתון שהיא נוקביה. ונקראי' המלכים בה' הידיעה כי ג' העליונים אריך וא"וא הם נסתרים וה"ס מ"ש מלך מלכי המלכים:

רזא דמלה וכו' שכאשר יש עונות בעולם אז יש ביאות נחש על חוה שיש דינין קשים ביסודה המונעים העיבור העליון ואין אור המ"ד עובר עד תוכיות הפנימות דנקודת ציון. וכן אין המ"ן עולי' לעורר פנימות הדעת דזעיר. אבל כשיש זווג שלם אז עברו יחדיו ונותנים של זה בזה בלי עיכוב וז"ש דכד מתחברן וכו' הוא זווג השלם מכתר עד מלכות ב' הפרצופים שלמים וזהו כחדא יחדיו יהיו תמים למעלה ולמטה שני המלכים חו"ג

כדין עברו שאורות שניהם עוברים ומתפשטים ביחד בכל העולמות בלתי שום מניעה מן המקטרגים

לא אתעברן לאתכפייא וכו' מלה זו הנוספת בהגהה ללמד שכפיית הדינים היא בב' בחי' א' שנכפים בכח עליון ונגד רצונם כמו שהיה ביציאת מצרי'. השנית היא בחפצם כמו במ"ת שאפי' מ"ה נתן מתנות למר"עה וזה היה מפני שהיו כל העולמות מתוקנים והרע נמתק ונכנע לטוב וז"ש איתעברן לאתכפייא משא"כ ביציאת מצרים שהוכרחו לירד למצולות טומאתם והיינו ועובר על פשע דאיתא בא"ר שזהו תיקון ג' מי"ג תי' דיקנא הוא ארחא דתחות ב' נוקבי דחוטמא דאתפני שערא והאי ארחא איתתקן לאעברא שערא וכו' ואיתא תו התם דפשע נעשה שפע וזהו ועובר על פשע שמהפך פשע לשפע:

וע"ד עברו יחדיו: והכי פי' דקרא שתחלה אמר שהר ציון הוא ירכתי צפון פי' מלאה דינים ולכן אלהים בארמנותיה נודע למשגב כי כחו תקיף כחומה נשגבה שאין השפע יוצא לחוץ אבל כאשר המלכים שהם ז"ון נועדו בבית ועד שלהם גי' יסו"ד שבו מתייחדים

תרין עטרין שהם ב' מלכיות דא"וא והיינו המלכים. אז עברו יחדיו הדינים כי עברו כל חובין ונתכפרו:

האי שיעורא זעיר לישן כשינת הסוס:

ולא הוה איתער וכו' זו קושיא אחרת והיא שעיקר הקימה לצדיקים היא בחצות לילה שאז הקב"ה בא לג"ע להשתעשע בנשמות הצדיקים ואז היא עת רצון. וא"ת שהוא היה מכוין למשמרות לקום באשמורת ראשונה גם זה אינו כי לא היה ניעור אפילו בשליש הלילה כי שיעור שינתו קצר מאד.

א"ל בשעתא וכו' שלא היה הולך לישן מיד בתפלת הלילה:

עם כל רברבי ביתיה כי היכי דלימטי להו שיבא מכשורא

ודאין דינא ואע"ג דקים לן אין דנים בלילה ואין לומר דינא דמלכותא שאני שהרי משמע שהיה דן בין אדם לחבירו ולכן היו מתחברים לו גדולי ביתו. וי"ל כמ"ש הב"י בח"מ סי' ו' שאם נתרצו בעלי דינים מותר לדון בלילה א"נ בגמר דין. וכוונתו לתיקון המ' שהיא דינא רפיא וכשיש דין למטה אין דין למעלה שהגבורות נמתקות:

נאים שנתיה ומעלה נשמתו לבאר העליון במ"ן של תורתו ומ"ט עד פלגות ליליא שאז נשמתיהון של צדיקים יורדות ואז הוא זמן השעשוע העליון. וקם בפלגות לילא דווקא באותו רגע שאז לאה תופסת את שלה ושל רחל שדוד אחוז בשתיהן וע"ד היה מתעורר כי אז מאירים המוחין העליונים.

ואשתדל בפולחנא דמאריה הוא סוד הזווג שנעשה באותו זמן שהוא זווג גבו' דוד מלכא חי וקיים וכו' איתא בס' זוהר הרקיע שמקום דוד בפנימיות יסוד הנוקבא מקום כניסת האבר הקדוש כשהוא חי. וידוע שיש זווג תדירי לפי זכות העולם שבלתי זווג לא יתקיימו העולמות וזהו לעלם ולעלמי עלמין שה"ס ג' בחי' קטנות ויניקה וגדלות וכנזכר בכוונת הקדיש. ובכל א' מג' הזמנים השפע מתמיד והזווג תדירי. לכן דוד היה עשיר כל ימיו משפיע כדי שלא תתבטל בחי' שורשו מלהשפיע.

בגין דשינתא חד וכו' ידוע שבמיתה נשאר באדם הבלא דגרמי שהיא פחות מהנשאר בשינה ס' חלקים וזהו אחד מס' במיתה:

בגין דוכתיה דאיהו חי שהוא הנקרא הר ציון כנז' בזוהר הרקיע ועליו כתיב כהר ציון לא ימוט ציו"ן גי' ו' הויו"ת שכוללם יוס"ף וה"ס ו"ק דהיינו בחי' ששים הנכללים תמיד ביסוד ולכן הוא חי ס' נשמי. והענין שבשינה מסתלקין המוחין ולא נשאר בזעיר אלא ו"ק ואין בהם אור אלא העשירי מאור המאיר למ' כשיוצאת מן החזה בסוד נקודה: וזה

האור מתפשט בו"ק שלו ונקרא קסטא דחיותא כנזכר בק"ש שעל המטה. והוא מתחלק בו"ק יפ"ו גי' ס' והיינו ס' נשמי:

דעד ס' נשמי חסר חד איהו חי דע כשיש בחי' השינה בזעיר ומוחיו מסתלקים אז בהיותם למעלה שואפים חיים וחסד לזעיר כנז' בכוונת ר"ה וז"ס הנשימה שהוא חיות הנמשך לו"ק בכללם ועד נ"ט מתפשט עד יסוד שביסוד. ובס' עד מלכות שביסוד והיא המדרגה התחתונה וה"ס מ"ש דוד כי כפשע ביני ובין המות והיא מדרגת מלכות של יסוד. וכל עוד כשמתפשט האור ביסוד היסוד הוא חי וכל אותו התפשטות נק' נשמי עילאין ורזא דחיים הוא יסוד אימא ששם עולה נשמת זעיר לשאוב חיים וחסד.

מכאן והלאה טעים וכו' ושליט ביה סטרא וכו' היא קליפת נוגה שמצד החיצון היא דבקה עם הטומאה וזהו סטרא דרוח מסאבא: עוד יש מי שפי' שנודע שעץ הדעת טו"ר הוא נוגה דהיינו עד החזה שלו טוב ומשם ולמטה רע והנה הצד העליון הוא ו' מדות דנוגה כחב"ד ח"ג והינו ס' אבל משם ולמטה הוא ת"ת שלה ושם בחי' המות. גם פי' אחר נאה בעיני והוא שידוע שעיקר הלילה הוא בלאה והיא באחורי הדעת שהוא נשמת ו"ק המחייה אותם אלא שיש חילוק בזה שכל עוד שהאדם ניעור מסתמא עוסק בתורה או מהרהר במע"ט ויראת שמים ואף על פי שהמוחי' עליונים מסתלקים מפני שהזמן גרמא לזה שהוא לילה מ"מ יש בו חיות מרושם המוחין מבחי' הרוח וזה מחיה חיות הטבעי קסטא דחיותא הנ"ל שהוא מבחי' נפש ועיקר כח התפשטות הדעת הוא בשליש העליון דת"ת ששם יסוד בינה ושם הריאה בעלת ששה אונות בסוד ו"ק ומשם יוצאה הנשימה: וכשאדם ישן מסתלקים ועולים אורות רושם הרוח אור א' בכל נשימה. וכשגומרים להסתלק כולם שהם רזא דחיים ב' יסודות או"וא נשמי עילאין אז נשאר רק כח הנפש והם נשמי תתאין ויש כח לטעם המות להתדבק הם ואתה דע לך שלאה נקרא דמות גי' ה"פ מים ומהמים שזכים נעשה קשר של תפלין לאה וה"ס ד' של דמות ונשארו ג' אותיות מות לשורש הקליפה כמ"ש בסי' א"י והנה דוד אחוז ברחל ובלאה כמ"ש הרב בפ' הודיעני ה' קצי. ולכן היה נשאר קיים הארת הדעת למעלה ולמטה. דלא יטעום טעמא דמותא למטה ברחל. ולא ישלוט ביה סטרא דרוחא אחרא הוא אותיות מות: שלא יצדק לומר סטרא אחרא שאינו כן שהרי אותיות ג' מו"ת למעלה הן קודש אלא שאינם כ"כ קודש כמו אות ד' של דמות. ומ ת הוא בצדה. ומכאן טעם נכון לנט"י דשחרית כי מות של השינה נמשך מפסולת המים ולכן בנטיל"ת ידים שהם חו"ג שמהם תיקון פ' לאה. מושלך העכירות ונפרד.

משער שיעורא דליליא דעד חצות היא לאה מן החזה ולמעלה ומשם ואילך היא מתפשטת במקום רחל וקודם חצות היה מכוין באורות לאה ס' נשמי עילאי ובזה היה אתקיים בחיים שהם המוחין.
בגין דכד אתפלג ליליא וכו' כתב המד"ל מכאן שהקם בחצות אעפ"י שישן מתחלת הלילה לא אתקשר ברזא דמותא וס' נשמי לאו דווקא אלא ו' שעות כנגד ו' ספי' דזעיר כל א' כלולה מעשר עכ"ל ולא דק דשאני הישן אחר חצות לילה שזה נקשר במותא אבל ס' נשמי אינו מתקשר בה אלא טועם טעימה לבד. גם מה שהוקשה לו איך אפשר לשער נ"ט נשמי ל"ק מדי דיכול למסור שנתו לאחרים: עכ"ל הרמ"ז ז"ל:
והרמ"ז כתב וז"ל כד ברא קב"ה עלמא וכו' פי' בס' זוהר הרקיע שהיא סוד המ' שלא היה בה כח להתקיים שהיא דינין תקיפין עד דאיתלבש יסוד חכמה שה"ס התורה בתוך יסוד דזעיר. והענין כמ"ש באוצ"ח שה"ג יורדות מיסוד זעיר וניתנות בדעת רחל ובהן מאיר יסוד אבא היוצא מהחזה דזעיר ולמטה ובזה נמתקו הגבורות והוא קיום רחל. וא"ת ואיך תוכל המ' לסבול ולעמוד אל מול פני האור הגדול ההוא לכן אמר בגין דמינה נפקין וכו' ירצה שהיא שורש לכל ההויות וממנה יוצאים חקות שמים וארץ כל אחד לפי מדרגתו ושרשו:
ובה קיימי וכו' שהרי יסוד אבא מבריח מן הקצה אל הקצה:
הה"ד כוונתו לתרץ למה הזכיר תבונה כיון שיסוד אבא עובר בכל קו אמצעי דזעיר אבל הענין שאור אבא אינו מאיר בזעיר אלא מלובש בתוך יסוד אימא ולכן הקדים תפלה יסד ארץ לפי שמאיר בה בתוקף גדול כי אין לו שם אלא לבוש דק מאד שה"ס הכפרת כנז' באוצ"ח וז"ש אף כי בחכמה יסד ארץ מ"מ כונן שמים ע"י התלבשו בתבונה וגם שעיקר אור המאיר בזעיר הוא של אימא מ"מ ייחס התכוננות שמים לחכמה. דהא בחכמה קיימין וכו' כח קיום כל העולמות הוא בחכמה כי עולם התהו הוא משם ס"ג ושל התיקון הוא מחכמה וכן בירורי העולמות נבררי' בחכמה וכן הזווגים המוציאים כל הנמצאי' יוצאי' מחכמה בסוד עיבור ע"ב רי"ו כי אין מציאות להולדה אלא בשם ע"ב וז"ש וכולהו נפקי מגווה:
לכך נאמר ה' בחכמה יסד ארץ ולא אמר ובתבונה כונן שמים לומר כשם שבחכמה יסד ארץ כך בחכמה כונן שמים:
בתבונה דא עלמא עילאה כתוב בזוהר הרקיע עלמא עילאה הוא זעיר שנתיחד באבא חכמה עילאה ומשם יסודו הא' טיפה דדכורא. ועלמא תתאה מלכות שנבראת בחכמה תתאה חכמת זעיר. נמצא שחכמת זעיר בכח אבא מיסד ברתא מלכות. ובזה יאמר הפ'

ה' שהוא זעיר בחכמה יסד ארץ מכוון למ"ש בליקוטי כתובים שמילוי ע"ב מ"ו עם י"ט מילוי מ"ה עולים גי' אדנ"י וידוע שכל המלואים הם לבטן המלאה כי ב' יסודות דאבא וזעיר משפיעים ביסוד דמ' והיינו יסד ארץ עכ"ל הרמ"ז זלה"ה.

כרך ב

דף כג.

והרמ"ז כתב בריש פ' זו וז"ל עדי עד איתא בס' זוהר הרקיע בפ' זו עד הוא היסוד ויובל הוא לאה: ומז"ל דאין יובל סתם כי אם אימא ועוד דאיך אמר לאתעטרא ליה דאדרבא לאה הוא מקבלת ממנו. וגם עד שהוא היסוד אין בכאן ענין לזה דאיך יאמר בטחו עדי עד ולע"דנ עד הוא בדעת זעיר דתמן יסוד א"וא ששם הוא עיקר ותכלית הכוונה כמ"ש האר"י זל"הה ונרמזה בס' הכוונות בתחילתו וז"ל צריך שיעלה מתשבתו עד מקום השקאת עמיקא דבירא דנגיד ונפיק לזעיר וכו' ע"ש וכו לעיל פרשת ויחי. פי' יאכל עד על אימא דכתיב בה ושבת עד ה' אלהיך. ואתי שפיר כל הפ' בטחו בה' שהוא זעיר עדי עד דאיהו הדעת דאיהו השקאת עמיק' דביר' ממש ונתן טעמו כי ביה ה' דהיינו כשמתלבשים א"וא שהם י"ה בהוי"ה אז הוא צור עולמים ונק' הדעת עד מלשון יעוד וחבור וגם שבו חדרים ימלאו. ובו חו"ג ואמרו בא"ז דעת סהדותא דתרין חולקין. עד מלא עי"ן. דל"ת גי' תקס"ד י"ב צירופי הוי"ה וי"ב צירופי אהי"ה שהדעת כולל הכל כנודע: והוא אחיד לכל סטרין חו"ג ומייחד א"וא:

והוא תיאובתא דכולא אימא יובל חושקת לעטרו דייקא וכן חו"ג נקראים תרין עטרין: ולנגדא עליה ברכאן היינו מנ"ה הנק' ברכות לראש צדיק:

ולארקא עליה מבועין מת"ת דידה שהוא כתר שלו שהוא מבועין של כל הד' כנודע והרי השפעת בינה בכל בחינותיה:

ותיאובתא דשמטה היא נוקבא לאתברכ' מניה משני חסדי נ"ה ולאתנהרא מניה מיסוד וז"ש ברכות אביך שבקו האמצעי גברו על ברכות הורי שהם לימין ושמאל וברכותי אלו הם מן ע"ד שהוא דעת שבו תאות גבעות עולם שהן אימא וברתא זו להשפיע וזו לקבל אבל משם ולמעלה הוא סתום והנה בס"הכ בדרוש תלמידי הרב אמר עדי עד הוא בבינה וקאי על מאמר זה עצמו והוא על סוד שם אכד"טם שה"ס גבורה דגדלות. ד"פ אכד"טם הוא גי' רצ"ו וז"ש ביה ה' צו"ר. אבל נ"ל שאין לשון עד יוצא ממשמעותו דהיינו יסוד אימא שבתוך זעיר עדי עד ר"ל שני עד שהם חו"ג המתייחדים בעד אחד הוא הדעת וע"ש בענין מוחין דזעיר ותראה שאין עלייתו ר"ל כח יניקתו בהתלבשותו כי אם עד חג"ת

דאימא משום דח"בד דידה הוא סוד הראש שאינו מתלבש לעולם במה שלמטה ממנו. וז"ש שלמעלה מבחי' עד שהוא סוד חג"ת דאימא שעד שם מגיע התלבשותו והשפע שיכול להכנס בתוכו ואז הוא בסוד עדי עד דהיינו ג' עד שהן המתלבשים בחב"ד דזעיר וכולם מאירים בדעתו אבל למעלה מזה שהו' בחב"ד דאימא ששם המוחין בבחי' ד' ואז הוא צו"ר כנ"זל. אין בחי' זו שייכא לזעיר להמשיך שפע זה. אלא משם בא כח יצירתו והוייתו בעצמו וז"ש כי ביה דאיהו רישא משם הוי"ה הוא צור פי' זעיר קבל משם יצירתו עם נוקבא דידה והיינו עולמים. ולכן ר"י הביא ראיה לזה מפ' כי שאל נא לימים ראשונים שהם ז' תחתונים דאימא שעד שם יכול האדם לשאול ולבטוח שאור זה ימשך למטה ודוק. והרמ"ז כתב עוד בראש הפרשה וז"ל דבר אחר. בטחו בה' עדי עד אקדים מ"ש בשער התפילין בפ' והבוטח בה' חסד יסובבנו כי הבוטח בכח אבא ששם הוא מעלת הבטחון. ואיפשר שלכן בטח"ון גי' ע"ה שהם ה' פעמים י"ה שסתמו באבא וה"פ בסוד ה' חסדים ולכן הזכיר שם י"ה בפ' זה כי ביה ה' צור עולמים וידוע שה' חסדים הם אבל יש בהם ז' בחי' כנגד יסוד ומ' ונודע כי ימי שנותינו בהם ע' שנה בסוד ז' ימות עולם וז"ש כל יומי דבר נש וכו'. ולפ"ז נראה שמלת ע"ד ה"פ י"ה כנז"ל שהוא בדעת שממנו מסתעפים ז' החסדים כמבואר. א"נ ביסוד אבא שמאיר לכל ז"ק זעיר כאשר יסוד אימא הוא במקומו בדעת זעיר. עוד איתא בס' הליקוטים בסוד הטבי"ל כי חכ"מה עם הכולל עולה ע"ד כמנין הוי"ה כזה יו"ד הי"א וי"ו הי"א ולפי ענינינו יכון מאד שה"ס יסוד אבא שסודו מילוי יוד"ין בתוך זעיר שמילואו באל"פין ולכן יש בו יוד"ין ואל"פין:

דהכי אמר דוד נודע שמדת דוד היא במ' ואיתא בס' זוהר הרקיע בענין דלהיות שאין לנוקבא מדילה כלום לכן אדם קדמאה שה"ס חכ"מה כ"ח מ"ה הוא בתוך זעיר שנותן לה הארה מז' ספי' דזעיר מחסד ולמטה סוד ה' חסדים והוא מכוון יפה לענייננו כי להיותו מקבל מחסדי ז"ק ומאור אבא המאיר בם לכן אלהי בך בטחתי. מכלל האמור תשכיל איך מעלת הבטחון הוא באבא כנ"ל כי הוא שורש החסדים:

ומאן דשוי ביה בטחוניה וכו' כתב הרב שסוד הצרעת הוא הסתרת חסדי אבא ולא נשארו רק חסדי אימא כי בה יש אחיזה לחיצונים משא"כ באור אבא ולכן אמר שמי שיש בו מדה זו לא יכלין בני עלמא לאבאשא ליה וטעמו כי כל הבא להרע לאחר הוא שליח של מדה"ד וזה אם הוא חייב למד"הד כי דין ד' מיתות לא בטלו. וזה הבא לעשות רע הוא רשע המקבל כח מן החיצונים. ושום א' מהם לא יוכל להרע לבוטח בה'. אפי' גרמא בניזקין כי גדול כח אור אבא למתק כל דין ולהכניע החיצונים:

דכל מאן דשוי תוקפיה וכו' זו מעלת הבטחון שהוכחתי מפ' רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' ר"ל אפילו הוא רשע שבעונו הוא מוכן ליסורין ומכאובים. מ"מ אם זה הרשע יש בו מדה טובה זו שבוטח בה' חסד יסובבנו להגין עליו וז"ש דכל מאן ר"ל יהיה מי שיהיה ואפילו רשע דשוי תוקפיה בשמא קדישא אתקיים בעלמא. ופי' הפ' בטחו בה' עדי עד הגם שיהיו במדרגת רשעים ולכן מקשה לשאול. מ"ט כלו' מנלך דבר גדול כזה ומ"ט יש בו ומשיב. בגין דעלמא בשמיה קדישא אתקיים כמ"ש שעיקר הכל הוא כאשר מאיר אבא בזעיר לאפוקי מדרגת הצרעת כי אז הוא הוה על הוה. אבל בהצטרף יו"ד בראשו אז היא הקיום כי החכמה תחיה בעליה וחכמת אדם תאיר פניו ובלתה אזיל סומקא ואתי חוורא הוא הצרעת אוי לה לאותה בושה אבל בושת פנים לג"ע נמשכת מזיו החכמה שבה סוד יראת הרוממות כמ"ש בסוד דחילו ורחימו ומדת הבטחון יסודה על אמונת יראות הרוממות ועליה אמר דוד אלהי בך בטחתי אל אבושה. ועינינו רואות שהעולם מלא עונות ומתקיים בחסדי בוראו. וזו ראיה שכל מי שיש בו מדת הבטחון שסודה באבא יתקיים גם שלא יהיה ראוי לכך מצד מעשיו:

הה"ד כי ביה ה' צור עולמים התחיל בי"ה ומסיים בה' ומה שייך כאן צור עולמים אלא הכוונה לטעם גודל כח הבטחון אפילו לרשעים משום כי החכמה שהוא סוד י"ה הוא שורש כל האצילות הרמוז בשם הוי"ה ולהיות שהכל גנוז בתוכו והוא מקור הכל לכן הוא מפליא לעשות פעולותיו ולברוא כל העולמים:

צור צייר וצור הוא תואר על משקל סוג לב:

דהא בתרין אתוון וכו' כבר פי' לנו הרב שסוד עלמא דאתי היא התבונה הנמשכת תמיד ובאה בתוך זעיר שה"ס ו' של שם ועלמא דין היא מ'. ונ"ל כי שם י"ה שבאבא ירמוז ענין נכבד והוא כי הנה אבא מקורו תרין רישין דאריך כתרא שהוא שורש החסדים ומוחא שהוא שורש הגבורות וכמ"ש הרב שצדק החייט באומרו שיש כח דין בחכמה ושסודו מוחא סתימאה וידוע שכתרא ומוחא אינון ברזא דדכר ונוקבא ולכן אבא ברא עלמא דא בתוך זעיר דאיהו בסוד הי' ועלמא דין בכח הדין בסוד ה'. ומפני זה אבא ה"ס דחילו יראת הרוממות מסוד גבורות דעתיק:

עלמא דא בדינא וכו' הה"ד בראשית וכו' מובן במ"ש שהרי ראשית היא חכמה וכתיב ברא אלהים היא מדה"ד:

מ"ט בגין וכו' ירצה כי גם שיש בחינת דין באבא מ"מ עיקרו חסד וא"כ למה נברא העולם בדין והשיב שדין זה הוא חסד גדול שהרי בו נתן גבול לכל נמצא ומזה ימשך שיתנהגו בני אדם ביושר ויזכו לקבל בדרך קו הישר מעולמות הקדושה ומזה ימשך להם האדיקות

והבטחון בה' כי בזה יזכו להמשיך אור בזו"ן. ויהיה ה' שלם בהשתלשלות האור כמ"ש בבריאת העולמות ויאמר אדני באל"ף דל"ת נו"ן יו"ד:

חמי וכו' פי' כי משה לא מחוסר בטחון חלילה אלא שחשש לחלול ה' ולחוסר אמונת ישראל שלא יגרמו אורך גלותם מפני כל זה היה חפץ שיתגלה אור מקורו שהוא מדעת זעיר ששם שרשו ומפני שמחשבתו היתה על קידוש ה' ושלפי האמת הוא היה מושרש במקום יותר עליון לכן לא נסמכה מיד תשובת מדה"ד ופי' הענין וישב משה אל ה' ששם שרשו ואז נתרעם ואמר אדני שהיא מ' למה הרעותה ע"ד הרעותי כלומר שגרם להם להיות רעי'. ואז הפך דעתו למדתו שם הוי"ה וא"ל למה זה שלחתני ולא גלית כחך. ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך שבודאי משה לא היה הוגה את ה' באותיותיו אלא בשם אדנ"י וזהו בשמך ולכן הרע לעם הזה וא"ת מפני ערב רב הנקרא עם שעדיין לא נבררו מתוכם. למה והצל לא הצלת את עמך אותם שכבר נבררו ואחוזים בך איך לא הצלתם:

דידע דהא דרגא אחרא עילאה וכו' זה נודע לו כשקרא ה' משה משה בלי פסיק טעמא שסודו על שני מקומות סתום וגלוי בתוך פני זעיר שאין בו שום אחיזה לחיצונים אפילו מהחזה ולמטה שהרי הוא ביסוד אבא משא"כ באבות שנקרא בפסיק מפני שהם מבחינת זעיר ולכן קדמאה לא שלים אבל משה משה כיון שאין בו הפסק מאז ידע שמזומן לדרגא עילאה בלי ספק: דאתיהיב ליה ביתא שזו בחי' התחתונה מהחזה ולמטה שה"ס ה' בחכמה יסד ארץ ושם הוא בחי' בחכמה יבנה בית שהוא אור שני שלישי כתר רחל והיינו אתיהיב ליה ביתא:

ולכן פקיד ליה פי' המשיך עליה אור פק"ד שזו היתה נבואתו פקוד יפקוד כפול בסוד ב' האורות וע"ז נאמר ונות בית תחלק של"ל גי' ה' חסדים שלקחה חלק בהם בדרך שלל בסוד ותגנוב רחל את התרפים כמ"ש באוצ"ח ולכן כיון שנתן לו כח זה שהוא יתקן ביתו לא נתייירא שיפגום ח"ו בשכינה אדרבה דבר בפומבי להכניע החיצונים ולהמתיק הגבורות וזהו וידבר אלהים גזרת דינא שנתעוררו הגבורות נגדו בג"כ ויאמר וכו' פי' מיד האיר אור החסדים והתמתקו הגבורות וזהו אני ה' כי מלת אני רומזת למלכות בסוד שם ב"ן וט' אותיות העולה אנ"י. וגם כו"זו טד"הד בסוד אני ראשון ואני אחרון ונתייחד עם הוי"ה: אי כתיב וידבר וכו' כוונת ר"ש להקשות לר"י שבדבריו לא נעשה שום פועל בהתעוררות הגבורות כי מיד נמתקו וא"כ למה לנו ההפסק ביניה' במלת ויאמ' אליו כי יותר נכון להודיע עצם הפעול' בלי הפסק:

אלא לא כתיב וכו' מובן במ"ש באוצ"ח במדריגת דור המדבר ואח"כ מאיר ביעקב וממנו חוזר להאיר בקבע בד"ה ע"ש והנה נוקבא זו של יעקב נקרא לאה וסתמא מסטרא דיובלא:

ולפ"ז כוונת הפ' בכאן שעכשיו נתכוננו יעקב ונוקבא וידבר אלהים הוא אור הא' המאיר בדור המדבר ולבתר אני ה' ה"ס יעקב שהוא הוי"ה וסוד ד"ה בבניינה אמיתי וכאן יצדק בה שם אני בסוד פנים ואחור דהוי"ה כנזכר אני ראשון ואני אחרון בסוד ב' הבחינות א' וב' שבה באופן שכאן כמוס סוד יעקב ודור המדבר וקודם רמז לו עתה תראה שלא יכנס לא"י כי בני ד"ה לא היתה להם שייכות בא"י שהיא רחל ולא יכלו להכנס לה:

תושבחן דאבהן וכו' ידוע שאברהם ויצחק מושרשים בחו"ב שהם ראשי שני הקוים ימין ושמאל ולפי זה שאין שם צנור וגם שהאור שיש בהם ה"ס אחסנתא דאו"א שאינו רק הארה לכן לא היו שלמים בתולדותם ויצאו מהם ישמעאל ועשו. ואין עיקר האור שבהם אלא מן הדעת כנודע מסוד עליית החסדים וז"ס שיעקב היא שבח האבות שהוא משביחן. כי הדעת הוא משלים הכל בהתפשטות חסדיו ומאיר בכל ושם א"ב נאה לדעת כי הוא א' המייחד שנים שהם חו"ב או ח"ג בשני בחינות זעיר. יניקה שאז חג"ת הם אבות. וגדלות שאז חב"ד הם אבות בכלהו כתיב וכו' כמ"ש שיש להם ב' אחיזות בחו"ב או בח"ג ולכן אין ביניהם ו' שאין בהם יחוד כמ"שה ופניהם וכנפיהם פרודות וביה אתוסף ו' ענין חיבור שמחבר בין האבות. ועוד דבר פרטי והוא שבין בדעת בין בת"ת יש כללות כל הו' בסוד ו' חו"ג וה"ס יושב אהלים ו' חסדים אשר בכללותם ופ"ו ל"ו גי' אה"ל וכן הגבורות הרי אהלים עוד ידוע שיעקב ה"ס החסדים המתפשטים. ומשה בסוד השרשים הפנימיים:

וגם הקימותי וכו' זו היא בחינה אחרת שגם האבות שהם בח"ב עוד יש בהם מעלה תבונה בסוד הדעת כמ"ש בכוונת השופר שיש חג"ת בדעת עצמו. וכנגד ב' הבחי' הנזכרי' תמצא בפרשת שמות. אלהי אבותיכם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב הוא בחי' חב"ד ואח"כ אלהי אברהם יצחק ויעקב שם אלהי א' לכולם והוא בסוד חג"ת שבדעת ולעומת כן אמר וגם הקימותי את בריתי שכשנימולו נכנסו כולם בבחינת הדעת שבמילה מתגלים החסדים והוקם הברית במיתוק הגבורות כנודע מסוד המילה ואז מאירים חו"ג ברישא דנוקבא וזהו מ"ש ועמך כולם צדיקים הגם שיש כמה בעלי עבירות עכ"ז נקראים צדיקים ע"ש שכולם נימולים ויש להם חלק ביסוד שמעבירים מהם הערלה ולכן נאחזים בארץ שבעבור המילה מאירים אותה:

כל מאן דאתגזר העיקר שצריך לקיום קדושת המילה לשומרה בטהרה דאל"כ אין המילה מועלת שהרי בעריות כתיב ולא תקיא הארץ אתכם ומלת לעולם קאי אצדיקים שלעולם יהיו בצדקתם שומרי בריתם אז יירשו ארץ וראיה מיוסף שלא נקרא צדיק עד דנטר ברית קיימא קדישא הוא יסוד אבא המאיר בזעיר מאחוריו בכל קו האמצעי מן הדעת ולמטה ואז חג"ת נה"י דידיה כולם מאירים מאור אבא וזכו כולם צדיקים כי מאיר בקו אמצעים יסוד אבא מוקף מחמשה חסדי אימא שמתפשטים בכל קומת זעיר:

לא זכה בהו ב"נ עד דאתו אבהן מזל"ן שתוכיות הענין הוא שהרי בבריא' יש ב' בחי' אחת הוא אור העצמי שלה ר"ל האור שבעצם יקרא בשם בריאה והשני אור אימא דאצילות המאיר בבריאה ונודע שבחב"ד דזעיר יש ג' אל דאינון ג' עלמין הנודעי' ואל שד"י הוא בדעת והוא שורש אור העצמי שבבריאה כי גם שהוא תחתון מ"מ אורו רב שכן הוא צנור והוא קו אמצעי בין חו"ב ובזה בא על נכון היות אל הוי"ה בחכמה ואל אדנ"י בבינה כי גם שהם גבוהים מן הדעת אין אורם ממשיי רק מתפשט לימין ושמאל. באופן שהאבות זכו לאל שד"י הוא אור הבריאה בעצמו שהוא ממש בחינת עולם הבריאה הנזכר בס"הכ בענין עליות העולמות ומילוי בריאה בי"ת רי"ש יו"ד אל"ף ה"י המילוי עולה תכל"ת ובגוון זה יש רשות להסתכל שהוא נהורא דלא נהרא אמכם שרשו מאל שד"י שהוא בדעת בבחי' שורש עולם הבריאה. ומר"עה גם הוא בדעת אבל בפנימיותו ולכן אמר רשב"י ואלין מלין רזא עילאה דמהימנותא וכל רזא ביסוד וכן בדעת כל תחתון יש יסוד העליון ממנו וזה כלל גדול שלכן יש שם אל שד"י בדעת והוא ביסוד וע"כ היו ימי האבות ח"ק כדר"זל שהוא מילוי שד"י אך מר"עה ה"ס פנימיות הבריאה בבחינה היותר עליונה והוא בסוד אור האצילות המאיר בה כי כן משה סודו פק"ד אחורי אבא המאיר בקס"א דהיינו תוכייות הבריא' שמאיר ביום שבת כמ"ש בכוונת ויהי נועם ומ"ם שי"ן ה"י עולה תנ"ה ואמרו משה זכה לבינה שה"ס אצילות מלובש בבריאה וכמ"ש בל"ת פ' שמות ע"ש גם משה גי' אל שד"י הרי שכל בחי' יסוד אימא שבו תוכייות אבא רמוז במשה והנה אורות אלו אינם מתגלים לעין כל נביא כי מקורם מהאצילות שהוא שם הוי"ה ודו"ק אומרו לא נודעתי ולא אמר הודעתי שהוא מורה המשך הדעת. שזה ידעו ונראה להם:

אבל נודעתי כלומר לא השיגו עצמות הדעת אבל השיגו חיצוניות הדעת שהוא אל שד"י המאיר בבריאה רצוני שהוא עצם הבריאה וכלל הענין הוא שעצם הבריאה שרשו מהדעת החיצון המאיר במ' דאצילות שהיא חיצוניות האצילות ומשם יורד לבריאה:

אבל התוכיות בוקע ממש הפרסה ויורד להאיר בפנימיותה ולזה זכה משה להשיג בהסתכלות נשמתו וזוהר הרקיע הוא אור יסוד אימא שהוא רקיע דמשה ממש וקיימים

באמצעיתא שהוא הדעת ואיהו סתים וקיימא ממש על רחל שכן כתרה מתחיל ממקום סיום יסוד אימא בסוד סוכ' שלום ויורד דרך קו אמצעי של רחל עד יסודה והוא רקיעא דאתחזיין ביה נהורין ולא באצילות עצמו כי לא יראני האדם אפי' החי אבל הוא המשיך אור המלכות עד מ' דבריאה כי כן הדעת דנקודין ירד מד מ' דבריאה כנזכר בספר אוצ"ח ושם ראו האבות ממש והיינו דכתיב וארא י וג' נהורין ידוע שהם חב"ד שבזעיר: ונהורא דלא נהיר היא מלכות והוא מבואר עכ"ל הרמ"ז:

דף לב:

והרמ"ז כתב ריש פרשה זו וז"ל ה' באור פניך יהלכון נקדים מה שנודע כי שני בחי' יש באצילות א' בחי' הפנים והפנימיות. שנית בחי' האחוריים והחיצוניות. ונודע שעיקר הפנימיות הוא בקו האמצעי דהיינו מוח הדעת שבו חדרים ימלאון. ולעומתו בחי' אחורי הדעת היא המעולה שבכל בחי' אחוריים ומהשנים הנז' היו משה משל פנים. ופרעה מאחוריו הערף למפרע פרע"ה. ולכן א"ל ה' בא אל פרעה כי די בזה להכניעו ואמר לו עד מתי מאנת לענות מפני דייקא כי היה מכחיש באור הפנים והיה חושב שהעולם מתנהג דוקא באור החיצוניות ושאין ממשלת הפנימיות בעולם העשייה כי בודאי קודם לכן הי' זעיר בכל זמן השיעבוד בקטנות ושמות אלהים היו שולטים ולזה אמר לא ידעתי כלומר אין כח בדעת זעיר למשול בעולם וקודם לכן כתיב אשר לא ידע את יוסף והיא הוא כי שורש יוסף הוא בדעת ולכן פתח ר"י אשרי העם יודעי וכו' כוונתו להודיע ההפרש שבין ישראל. ויובן בהקדים להביא ענין התרועה שהוא כל עיקרו לתיקון הנקבה לתת לה גבורות ממותקות כי בזה ימשך אור הפנים בעולם שהרי היא בתחלתה באחור. ובסגולת השופר נמשכות לה גבורות ממותקות בסוד ק"ל ק"ל דשופר שה"ס חו"ג וז"ש יודעי תרועה פי' ממשיכים כח הדעת על התרועה רחל ובזה תשכיל למה לא הזכירה התורה התקיעה שכל עצמו של שופר הוא בעבורה. ועוד פרטות התרועה הוא להעלות עיטרא דגבורה שירדה בשברים עד הוד דזעיר ולחברה אל החסדים שביסוד אימא והיינו ממש יודעי תרועה שמעלים אותה עד יסוד אימא שבדעת זעיר ואז ה' באור פניך יהלכון כי מאור הדעת מאירים פני זעיר דדעת אסהיד באנפוי. באופן שכוונת ר"י בפתיחה זו להורות במה נתעלו ישראל מהאומות שהם אחוזים באחוריים שהוא פרעה. וישראל מאירים מאור הפנים מקו האמצעי ואמר כמה אצטריכו בני נשא ר"ל הלא הבורא ברא האדם בחומר שהוא מחיצוניות העולמות ובנשמה מן הפנים אבל נתן לו כח לזכך את הגשם עד שיתעלה יותר מהמלאכים כחנוך ואליהו.

ולהיותם בעלי גוף צריכים הרבה למיהך בארחי וכו' פי' להדריך כל מגמתם לאור באור הפנים שהוא בארחי ה' ששרשם בפלגותא דשערי דאריך דתמן חד ארחא דאזיל לע"ר עלמין שה"ם י"פ כ"ז אותיות התורה וגם בסוד החו"ג דאינון י' הויו"ת ועשרה כוללים ומתמן מתפרש לתרי"ג כנזכר בא"ר שהיא התורה הכלולה ממ"ע ול"ת חו"ג. וכנגד ב' בחי' אלו אמר ארחי דקב"ה ופקודי אורייתא:

בגין דיזכון לעלמא דאתי שאז יזדכך החומר ויהיה כלו בחי' פנים והקדים ולשיזבא וכו' מפני שזו היא סיבה התכלית לבריאת האדם לאותה הסיגים. א"נ עלמא דאתי הוא המוחין הפנימים הבאים תמיד לזעיר כנזכר בא"ר בחילוק שבין עלמא דאתי אל לעתיד לבוא שהוא מעותד עדיין לבא ועלמא דאתי הוא הכא תדיר וכמ"ש בספר הבהיר ומזה ירויחו לשיזבא לון מכל מקטרגין שהם מכח אלהים אחרים הנמשכים מאחוריים שהם הקליפות תכלית סיגי החיצוניות והמה בטלים ונכנעים לפני הפנים העליונים הנראים בעולמות בזכות הצדיקים: דקיימו עלייהו דבני נשא ירצה הממונים בדבר ה' על עסקי בני אדם ולאפוקי סברת ר"ח במה שהקשה אח"כ כמ"ש בסמוך:

דעבדי פקודי אורייתא ואזלי וכו' הן השני בחי' הנז"ל ובמקום ארחי דקב"ה אמר בארח מישור מכוון לאותו אורחא דפלגותא דשערי כנז"ל:

בדחלא דמאריהון ה"ס אבא הנק' דחילו כמ"ש הרב בפי' דחילו ורחימו ששם כל סוד אמונתינו בפנימיות האצילות שה"ס הוא וחיוהי חד בהון וחיוהי דייקא שהיא בחי' אבא מדרגת חיה וה"ס מהימנותא האמורה בכ"מ כמה סניגורין וכו' קשה איך מביא ראיה שיש הרבה סנגורים. ועוד מאי אי הכי וכו' ויובן במ"ש בפ' וישלח וז"ל בהאי קרא תשכח ברירא דמלה וכו' עד דא איהו מלאך דממונה עליה דבר נש בסטר שמאלא דכתיב יפול מצדך אלף וכו' שכוונת הפסוק שאפילו יצה"ר הוא סניגוריא ואם ראש המקטרגים מלמד סניגוריא ממילא כל מחנהו עושים כן וכ"ש מלאכי חסד והיינו דקאמר כמה אינון סניגורין. וע"ז הקשה ר"ח כי הוא מפרש הפסוק כמ"ש בפ' נשא שמלאך מליץ הם מע"ט העולים ומתראים לפני ה'. וז"ש אי הכי פי' אא"ב כסברתי לא קשיא דלעולם ה' רואה הכל אלא שהסניגור הם המע"ט שעומדים לפניו והיא היא הלצתם על האדם אלא לדידך דאפילו צדיקים גמורים צריכים סניגוריא של היצה"ר אמאי איצטריך הכא בצדיקים גמורים מלאך שהוא יצה"ר שיליץ. כי אפילו יקטרג אין קפידא כי ה' יציל הצדיק כמ"ש ה' לא יעזבנו בידו וגם יצילנו מגזירות רעות המתרגשות בעולם דהא קב"ה חמי וכו' ואין צריך לעדים וראייה:

א"ל כולא הכי הוא שלי ושלך אמת כי אין נסתר ממנו ית' וגם ענין הסנינוגריא.

הא כתיב ותסיתני בו פי' כשאור פנימי מסתלק ושל החיצוניות מתפשט ואז העולם בהסתר פנים עד שה' הכתוב עליו ותסיתני בו לבלעו חנם כנודע שיסורי איוב בלא עון. והונח להתפתות ונתרצה להיות ניסת וטעמא דהא רשו אתמסר לס"א כיון שנסתלקו פני עליון מפני חטא הדור ורשו אתמסר על מלין של עולם החומרי השפל כמ"ש אל עצמו ואל בשרו אך את נפשו שהיא מצד הפנימיות שמור כי אין לך שליטה עליה רק על החומר שהוא שלך וחלקך וזה לאות שנמסר רשות למאן דלא איצטריך וכו' וא"ת א"כ נמצא שהשי"ת עוזב מלכותו ח"ו לס"א וזה מבהיל מאד לכן אמר ולכל אלין וכו' ולהיותם טמירין אינך כדאי וכו' כי לא תחקור אותם מסברא:

בגין דאינון נימוסין דקב"ה בבר נש חוקים שחקק בבני אדם שהם תכלית הבריאה הם סתרי הנהגותיו:

בר אינון זכאין וכו' שצריך זכות להבין קצתם וצריך דידעין רזי אורייתא הן הקדמות מקובלות איש מפי איש עד מרע"ה בסודות מקובלים. ותמצית הענין ה"ס הגלגול שהוא א' מטעמי איוב שהיה גלגול תרח כמ"ש הרב ז"ל כיון שכבר היה מסור לקליפה אין צריך למוסרו בידה מחדש שכבר הוא שלה לכן ניתן ביד המקטרג ליסרו ויסוריו הם סיבה להנצל מידה ויש עוד כעין יסורין של אהבה והם אשר שלט האדם באדם לרע לו וכמ"ש בשיעבוד מצרים שגרם שישראל לקטו כל הניצוצות של אד"הר שנתקבצו שמה להיות ארץ מצרים ערות הארץ כמו שבנקבה הברוכה כנ"י שמה יאספו כל העדרים כך כל הבירורים שהיו בקליפה נקבצו בנקבה הטמאה אדמת בני ח"ם מ"ח צירופי אלהים. ומצרים מצ"רי"ם י"פ מ"ח גי' לילי"ת ערות הארץ. ומלכה פרעה זעיר דקליפה:

ואח"כ עשאוה כמצולה שאין בה דגים ונכנעו לקדושה בעשר מכות שהיו לזו"ן דקליפה כמ"ש בס"הכ כי דצ"ך בם הוכתה נוקבא דקליפה. עד"ש כל שיעור הזכר שכנגד הנקבה מהחזה ולמטה. באח"ב משם ולמעלה שהו' השייך לזכר מצד עצמו שאינו רק ו"ק הנעשים חב"ד חג"ת כנודע. ולכן תמצא שדוקא במכת הברד נכנע פרעה הרבה כי נגע אל לבו ודאי כמ"ש את כל מגפותי אל לבך:

דא ר"ה ונקרא היום לפי שהוא יום הששי שבו נברא אד"הר היום הידוע ועוד אר"זל לך יום אף לך לילה שיום ששי לא היה בו לילה שלכן לא נאמר ויהי ערב ויהי בקר יום השביעי. נמצא שיום ר"ה היה יום בלתי לילה לכן נקרא היום ובו נברא אדם לכן הוקבע ליום הדין כי בו עמדו זו"ן אחור באחור וכן הוא מצב של יום ר"ה. קאים למידן כי מתעלית אימא מעל בנהא ומתעוררות הגבורות כמ"ש בפ' אמור כד ההוא שופר עילאה דנהירו דכולא ביה איסתלק ולא נהיר לבנין כדין דינין מתערין וכו': י"ט דר"ה הוה נודע

שקודם תקיעת שופר ה"ס הדין אבל אח"כ כבר הגבורות נמתקות וזהו שרמז בכאן י"ט דר"ה הוה כבר בסוד דין מתוק ולכן היטיב לשונמית בהנתן לה בן:

בני האלהים נודע שהמלאכים מבחינת חיצוניות העולמות שעיקרו משם אלהים ונודע שסוד קטנות דזעיר הוא ב"ן דאלהים דהיינו פשוט ומלא ומלא דמלא והם ד' שמות כמ"ש הרב בל"ת על פ' צחוק עשה לי אלהים וד"פ ב"ן גימטרי' יצח"ק שהוא מקור כל הדינים ולכן משם מתפשטים הממונים שלוחי הדין.

בהאי קרא אשכחנא וכו' מלבד מה שתראה חבת ה' לעמו מגופא דהאי עובדא דמייתי שה' נתן איוב לשטן להתעסק בו עוד תגלה אהבתו וסבתה בפ' זה והענין הגם שבכל יום ויום נעשה תיקון למעלה בבנין הנוקב' והורדת המוחין לזעיר הלא הוא תיקון פרטי לאותו יום ושורשו נמשך ממה שנגזר בר"ה גזרה כוללת לתיקון זו"ן ולכן אותם שלוחי הדין אין בהם כח לקטרג בכל יום על הכלל כולו. אלא נטלין אינון עובדין שהולכים ומקבצים על יד על יד. אבל וביומא דקאי דינא שאז מתעוררות כל הגבורות והדינין ושכל עליות זו"ן הם בגבורות דאריך ושאין זווג לרחל דאיהי דינא רפייא אלא כל הזווגים אז בלאה דינא קשי': איתעבידו קטיגורין שמתאכזרים על בני אדם בכח הדינים הקשים וכל כוונתם למנוע תיקון רחל אמנו הברוכה ולכן אין כוונתם לקטרג על או"ה אלא להגביר כחם נגד ישראל. בגין דאינון בנין שמדרגתם מהוי"ה דההי"ן שהוא ב"ן ולפי ששם זה תוכו כברו שה"ס ב' הויו"ת לכן נקרא בני בכורי ישראל שיש להם פי שנים בחו"ג שיר א"ל: וא"וה הם בני אלהים:

על ה' ודאי קיימין הענין הוא כי אז מסתלקים נ"ה דאימא מזעיר וידוע שדינין מתערין מסטרהא שהם נ"ה וז"ש להתיצב כי על הרגלים הוא התיצבות. ולהיות נ"ה אז חוץ לזעיר לכן נאמר על ה': יהבין תוקפא וחילא שמעלים אליו מבירורי קודש וממשיכים אליו שפע חדש ותוקפ' הוא כח הנוסף מהעלאת הניצוצין וכשחוטאים ח"ו מונעים המוחין מלירד בתוכו ובזה מתישין חילא וכו': תנו עוז ע"י מצות ומע"ט מעלים הבירורים שהם מבחי' י"א ניצוצי' באחורי או"א וי"ס ו"ת וז' דזו"ן שסודם ו"ה וז"פ ו"ה גי' ע"ז וע"ד בההוא יומא שה"ס התיקון הכולל. כולהו רברבן ממנן כולם מתקבצים יחד למנוע התיקון הכללי:

על ה' הכוונה להתיש חילה דקב"ה דהיינו מניעת הורדת המוחין אשר עליו וכולם מתחזקים להמשיך עליהם כח מחיצוניות נ"ה דאימא ומזה תמשך מניעת הכנסם תוך זעיר עם המוחין שה"ס השופר. גם לאסגאה עלייהו שכחו של שטן גדול להסטין ולקטרג יותר מבני האלהים כי סודו ד"פ שם אלהים גי' שמ"ד ועם עשרים אותיות של ד' אלהים

גי' השט"ן שהוא מבחי' דין יותר חזק ויבוא בתוכם כנותן כח בקרב בני האלהים ומרגיזם לקטרג והכוונה שאז היה זמן קטרוג גדול והוצרך הקב"ה להקניאו באיוב:
מיד ויאמר וכו' נל"עד בראות הקב"ה ה"ס אימא שבאו כולם לקטרג על תיקון העולם מיד מהרה ליכנס תוך זעיר ולכן כתוב ויאמר ה'. ואין לתמוה על דבר זה כי זה רצונו ית' בקיום עולמו ועמו וגדולה מזו היא גאולת פסח ומה שלא כעס בימי בלעם לכן עשה לשטן כמו שעשה לבלעם ששאלו מי האנשים האלה עמך להטעותו ח"ו שלא היה דעת בעליון כלומר שהיה בקטנות שאין שם דעת וכן כאן הראה פנים לשטן כאלו היה עדין סוד השינה ושח"ו לא היתה ידיעתו שלמה באיוב.
מכאן אוליפנא וכו' הענין כי סתם ארץ היא ארץ ישראל וכוונתו של שטן לומר שכ"כ גרמו עונות ישראל עד שהיתה לו יכולת לשלונו בארצם ולהתהלך בה כרצונו. א"נ משוט בארץ רמז על התפשטותו בה בלי מי שיעכב על ידו.
מיד ויאמר ה' וכו' אזיל לשיטת רז"ל שסוברים שאיוב היה דר בארץ ישראל כמ"ש היש בה עץ סר צלם וכו'. וא"ת והלא באותו זמן היו ישראל עדין במדבר וא"כ ממ"ש משוט בארץ לא משמע דבעי לקטרגא על ישראל. וי"ל כוונתו משוט בארץ העליונה כלומר שהיתה לו אחיזה במ' כנסת יש' וזה בעון ישראל.
חמא שעתא וכו' ידוע שאיוב גלגול תרח והיה צריך למירוק יסורין לטובתו וכ"ש שיהיה כפרה על ישראל תחת אשר מאז רצה לאבד אברהם אבינו כשהלשינו לנמרוד עכשיו תהיה תשועת זרעו על ידו. והבן יושר דרכי ה' ולכן קראו חולקא מפני שהיה ראוי לו מצד מעשיו הראשונים ועכשיו שנמסר בידו פנה להתעסק בו כי חשב להחטיאו ויחזור להטמע בקליפה בידו:

דף לג.

בשעתא דעאקו כשמתעוררים החיצונים מצד העונות והיא עת צרה לישראל וצנורות השפע בהם צרות מלהוריד האור כי גבר הדין החזק הנק' צרה אלהים דהה"ין העולה כן ומתעוררת הקליפה צרת הקדושה ורוצה לקבל שפע ואז נגזר ליתן לה חלק חיותה ובאותו חיות היא שמחה כמ"ש במרכבת יחזקאל שיותר נהנה ס"מ בשפע שניתן לו מלמעלה ממה שהוא גונב וגוזל מנשמות שנמסרו בידו שבהכרח צריך שאור הקדושה ישפיע עליהם לקיומם ומשם נהנה ס"מ אבל יותר שמח כשבא לו במתנה וז"ש אתיהיב חולקא חדא ורומז למ"ש בס' א"י שיש לזעיר דנוגה דאצילות ב' מוחין שהם חו"ב והם מתעלים בעונות ישראל לינק מן החצוניות דיסוד ומ' דאצילות הקדושה והם דדי בהמה והגם שיונקים בשני מוחין שלהם. הלא עיקר מה שניתן להם לחיותם הוא המוח שמאלי

דהיינו בינה חולקא חדא וחלק זה מעורב ט"ור ואמנם בכח התשובה שעושים ישראל בעת צרתם מתברר אותו חלק שהיה שם מעורב בקליפת נוגה ושב בתשובה למקומו וז"ש איתפריש לבתר מכולא. פי' אחר שניתן לו אותו חולקא הוא מתפריש מכל טוב ונשאר רע גמור ונכנע לקדושה וסופו בטל דוגמת המן בקום עלינו אדם שנק' אדם בעבור הכח שניתן לו מתחילה עד שחשב לשלוט ולכלות את ישראל. ואח"כ בכח התשובה נפל ואבד כי נפרד ממנו הכח שניתן לו. כגוונא דא שעיר בר"ח ידוע שבחסרון הלבנה גובר כח החיצונים ולכן היא עת צרה ולכן המנהג הנכון להתענות בער"ח ונק' כפור קטן אבל אין ספק שיש חילוק גדול בין יו"הך לר"ח שביו"הך דוקא ניתן לו שעיר המשתלח שמתפייס בו ס"מ באותה סברא שיש לטועי לב לחשוב שהוא כמין ע"ז ח"ו ואדרבא כוונה זו להכניעו בתכלית שלכן השטן גי' שס"ד לאפוקי יוה"ך. ובסגולת עצומו של יום ותשובתם של ישראל נפרד ממנו כל הטוב אשר בידו ונדבק בקדושה וז"ס זדונות נעשות לו כזכיות ע"ש בס' א"י. והכא מטא זמנא וכו' גם שענין איוב היה בר"ה כנ"זל ואין לו חלק בר"ה כביו"הך ור"ח מ"מ היה ענין מחודש כמ"ש בסמוך שקטרג על יצחק אבינו שהוא כללות ושורש כל האומה ולכן נתן לו מכל זרעא דאברהם וכו' וידוע שכל זרע אברהם ה"ס רפ"ח שנבררו בעולם התיקון והם אשר ירדו למצרים ונתקנו. והנה בסיגיהם נשארו רפ"ח בקליפה כמש"ה שמנה אלה ילדה מלכה כי הם המלכים דמתו דכתיב בהו ואלה המלכים וגם שהם ז"ון חג"ת נה"ים הלא גם הדעת שהוא שורשם נשבר ולפי שהם ו"ק כל אחד כלול ומ' ופ"ו גי' אל"ה וח' אלה ילדה מלכה לנ"חר גי' רפ"ח ולכן נתן לו איוב שהוא עוץ בכורו והוא מבחי' הדעת הכולל כולם:

בשעתא דאמר משוט בארץ וכו' פשיטו שהיה לו טענה לשוט בארץ ולקטרג על יושביה

א"נ שכיון שיצחק היה מתחילתו מצד הנוקבא היה ראוי שימות בפועל כמו שמת חבקוק וזהו משוט בארץ שהיא רחל שהיתה לו תביעה עליה. ולפי הסוד הוא מ"ש בל"ת בענין העקדה שהיתה הכוונה להמתיק ג' גבורות תנ"ה וכמ"ש על בנך יחידך אשר אהבת ושם מבואר שהם ג' גבורות דתנ"ה דכורין וה"ס אלהים דאל"פין העול' אר"ץ וזהו משוט בארץ כלומר שהי' לו כח לדון ולאחוז באותן הגבורות. ותבע דין על יצחק שהי' צריך למות בין מחמת היותו מן הנוקב' ובין להיותו מהבל שהציץ ומת כמ"ש הרב על פסוק השה לעולה בני ר"ת הב"ל והואיל שכבר נגזרה עליו מיתה אין להחליפו באחר. וכן בכל סטרא דיליה בכמה קדשים שמבחי' הגבורות סטרא דיצחק שאין להם פדיון וחלול לא הוה ליה לאחלפא וכו' אפילו באדם אחר ולא בשה ויובן במ"ש הרח"ו בסוד העקדה שאברהם חשב שישחוט ממש את יצחק שה"ס ה"ג פנימייות בסוד ד' בנים וה' הודיעו שהיה די

להעלות לבוש שלהם סהוא גבור' פנימים א"ם מאימא דהיינו אהי"ה פשוט ומלא ומלא דמלא יש בו א"ם אותיות. והם ג' בסוד חצוניות נה"י דאימא וזהו אי"ל בסבך אי"ל ביסוד. סב"ך בקרניו ב"פ א"ם שהם נ"ה וזהו טעם שהיה מעכב השטן את האי"ל וכד"רזל שהיה רוצה שימסר בידו יצחק ושלא יומתקו דינים החיצונים שבהם עיקר אחיזתו ולכן קטרוגו היה בר"ה שאז התעוררות הגבורות ואנו תוקעין בשופר שסודו בנה"י ומזכירין עקדת יצחק בתקיעת קרן האיל ולכן הוא מעורבב בשופר מפני שבו נמתק השורש שלו ואין לו אחיזה בקדש וזהו ערבובו ולכן השכים השטן ביום ר"ה כמ"ש ויהי היום בהנץ החמה קודם זמן התיקון הכולל בכל ישראל ומכאן תדע מה יפה חלקם של המקדימין לתקוע בהנץ החמה. והכא קאים יצחק ע"ג מדבחא ירמוז למ"ש הר"חו ז"ל בסוד העקדה שמפני ב' טעמים לא נעשה הדין ביצחק. אחד מפני שהיה די בהמתקת החצוניות וכבר קטרג השטן על זה באומרו וכן בכל סטרא דיליה שלא היה בדין שיעשה המיתוק בסטרוי הוא החיצוניות. וטעם ב' שאז היה ג"כ לתיקון הבל והוא זכה במה שהביא מבכורות צאנו ומחלביהן שיובא ג"כ קרבן בהמה תחתיו ולא יעשו הדין בגופו. ולנגד זה אמר השטן והכא קאים יצחק וכו' כלומר תינח אם מעיקרא צוהו ה' להקריב איל החרשתי שיהיה כענין הבל שהביא קרבן. אבל הכא כיון שעלה ע"ג המזבח לא ירד:

לא איתעביד ביה שום דין כמרז"ל שהי' רוצה אברהם להוציא ממנו דם וא"ל ה' אל תעש לו מאומה ולשני הטעמים הנז' נזרק' נבואה בפיו של אברהם באומרו אלהים יראה לו ר"ת אי"ל השה לעולה בני ר"ת הב"ל ונלע"ד שבא הר"ת הפוך שהוא הלב כי יצחק היה מהנוקבא בבחי' קומתה כנגד תנ"ה ושם הוא מקום הבל היוצא מפי יסוד אימא במקום הלב דזעיר והיה יצחק אז בן ל"ז שנה הל"ב. ולכן עדיף חיליה מהבל היוצא מיסוד זעיר שאין למעלה כ"כ אחיזה לחיצונים ואדרבה משם יוצא כח להכניעם כשישראל זוכים כמ"ש בברכת למלשינים שהיא בכתר רחל:

ונלע"ד שאז לא קטרג השטן שירא מגדולתו של אא"עה אבל לאחר זמן שבאו בניו להנצל בזכותו ויש בהם עונות אז קטרג שלמה תועיל להם. וכן היה בענין דיניה דיוסף ששתק כל עוד שלא היה עון רב אבל בזמן י' הרוגי מלוכה שאז היה העולם מתמוטט כמ"ש הרב ז"ל אז קטרג והי' לרעתו כמ"ש בסוד אל נקמות ה':

דאישתזיב יצחק מעונש המוטל על הבל:

ואיתחלף קרבניה בבחי' האיל:

זמין ליה קב"ה כמ"ש אחר הדברים האלה ויוגד וכו' את עוץ שמאז הוכן עוץ שממנו יצא איוב שגם הוא היה מבחי' הבל כמ"ש הרב בפ' היא בנים לנחור ר"ת הבל ואמר הרב שמת עוץ שהיה מכח דין ובנו שהיה משל הבל יבם את אשתו ומשם יצא איוב.

הנה נתן לו הבל תחת הבל כדי שלא יקרב לס"א פי' לצד אחר מזרעו של אברהם ויפנה לאיוב ויעזוב את ישראל:

וכולא בדינא וכו' דפרעה בעא לקטלא לישראל והיתה כוונתו לבטל כל שרשי הנשמות שבקדושה כי אותו הדור הוא שורש הבל ששים רבוא שרשים:

ואיוב א"ל טול ממוניהון וכו' הכוונה שאין לו מזה הנאה אדרבא אם יהרגם יעצם כח הקדושה כי גדול כח הרוגי מלכות. רק שיכניעם חיים תחתיו ליטול ממונם ולשעבדם תחתיו כי בזה יסגור נשמותם בממשלתו ויהנה מחיצוניות שלהם כי עיקר אחיזת החיצונים הוא בכלים ובמלבושים:

בההוא דינא וכו' ואע"ג שגם בבניו נעשה הדין מה שלא יעץ הוא. י"ל שמתו בחטאם. קץ דאתי מסטרא דחשך מובן במ"ש בכוונת ר"ה שה"ס ג' גבורות צפ"ך העולים ק"ץ והן הג' גבורות שהמתיק אברהם בעקידה שהן גבורות תנ"ה כמ"ש בל"ת בפ' וירא ומהן אחיזת החיצונים המקבלים כח מגבורות הנק' חשך ולכן נק' קץ הימים כי סוף הימים הם לילות סוד הגבורו' שמהן קציצת ימי האדם ולכן ולכל תכלית הוא חוקר. ולכל בשרא שהוא המתרויה מהגבורות:

בגין דאית קץ אחרא וכו' ה"ס חו"ג ממותקות שנותנים קצבה לשפע שיבוא כהוגן וזהו קץ הימין קץ הנמשך מצד ימין. קץ ה"ס י"פ שם מ"ה שיש בהם ק' אותיות והם שנות אברהם כשנשלם גם י"פ שם ב"ן שיש בהם צ' אותיות כשנות שרה ק"ץ מיצחק. באופן שהמד' וקצבה הבאה על ידי הגבורות המתוקות הוא קץ הימין. והבאה מסטרא דשמאלא היא הקצבה התכליתית הנעשית ע"י החשך והקליפ' ומשם החומר העכור שעליו שליטת הקליפ'. ותמצית הענין שקטרוג השטן היה על שלא נמתקו הגבורות הפנימיות בעקידת יצחק אלא החיצוניות שזה רעה גדולה לחיצונים: ואיוב יעץ לפרעה שישלוט רק על החיצוניות דישראל בעבודת פרך המפרכת הגוף ולכן שלט השטן בגופו ולא בנפשו וא"זל שזה היה צער לשטן יותר משל איוב דהו"ל שבור את החבית ושמור את יינה והנה איוב גי' י"ט שהיה מסוד יבום כנז"ל שסודו משם ב"ן גי' יב"ם והוא מסוד ההוא רוחא דשדי בה בעלה והיא היא נפשה שהיא ביסוד הנוקבא וז"ש לעיל בגין רזא פי' שלא ישלוט בתוכיות היסוד:

ותסיתני בו וכו' לא ס"ל כר"י בפ"ק דחגיגה דהוה בכי על האי קרא ואמר עבד שרבו מסיתין אותו עליו תקנה יש לו. שא"כ ק' מ"ש כאן שלקתה מד"הד:

כולא בדינא אפי' התחלת דברים שנראה שה' נתפתה וכ"ש עונשו שהכל היה במשפט צדק:

כי פועל אדם ישלם לו פי' המקטרג שהאדם פועל בעונו הוא הפוקד עליו ומשלם לו מדה כנגד מדה ואז אותו הפוקד נשלם וכלה: וכאורח איש ימציאנו לפי דרך סברותיו ודעתו כך ימציאנו עונשו ע"ד ואם תלכו עמי קרי:

כמה דאיהו גזר פי' מעונשו תשכיל שלא היה מפתוי של השטן כי הוא לא קטרג על עצתו שיעץ לפרעה. והוא לא נענש אלא על העצה וזו ראיה שמאת ה' יצא משפטו:

אלא ותסיתני פי' אינו אומר ותסיתני וא"ו בשו"רק. דמשמע לעתיד אלא ותסיתני והוסיף מלת בו להורות כי ביה קיימא וכו'. לפי סברתו אתה תסיתני ואתה מצאת זו סברה רעועה בדעתו שסובר שדעת עליון יוכל להיות ניסת והטעם כי לאו"ה אין הארה מפנים של הדעת אלא מאחוריו בחי' בלע וז"ס לבלעו חנם. כי חנם הוא מצד החיצונים דלית בהו צורך: ואע"פי שכן היה דינו על עצתו לפרעה מ"מ טענת השטן לא היתה כי אם החנם ירא איוב אלהים. וארז"ל בשפתיו לא חטא אבל בלבו חטא והיינו ע"פי דעתו ודבריו מהשפה ולחוץ כעין גונב דעת עליון. ע"כ תנו עוז לאלהים וכו' נודע שכל שלמות העולם תלוי במיתוק הגבורות כי בזה מתכוננת המ' ונעשית כלי לקבל שפע ולעוצרו בתוכה בסוד עצרת שאז בא השפע לעולמות במדרגות הקדוש' ובמדה נכונה מכח דין הממוזג ואז יש כח להתקיים בקדושה שלא להתפשט ח"ו עד מקום אלהים אחרים: שאם חלילה לא תתכונן המלכות אז ה"ס הנפילים. ונמצא כי התפשטותו עד ס"א הוא מחוסר מעמיד השפע: והנה כל המעשים הם בבחי' הנפש והחומר ובהיותם כהוגן מוסיפים כח בגבור' של מעלה. בגבורה דייקא וז"ש במה ניתן עוז לאלהים בעובדין דכשראן:

דף לה:

האי קרא קשיא וראה את הדם משמע שצריך לסי' חלילה שכבר אמר שיתנו הדם על המשקוף וא"ת בגין וכו'. פי' יתור זה לרמוז לדם מילה שגם הוא ניתן על הפתח א"נ יקשה אמאי לבר מבפנים היה ראוי שיראו ברית צורם וישמחו. וגם למה בג' מקומות ובמקומות אלו דוקא:

כתיב וירא וכו': **הראייה היא החוש הראשון המושפע מהחוש המשותף הוא הדעת** וב' עינים הם בסוד חו"ג ונודע שהחו"ג הם מקור כל הנשמות הזכרים מהחסדים. והנקבות מהגבורות ולכן כל המעשי' הם פועלים בחו"ג מעשה הזכרים בחסדים ומעשה הנקבות

בגבורות הן לטוב הן לרע ולעומת כן אמר וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו וענין זה נוהג בכל אבל יש מצות ועבירות שפוגמים בחו"ג יחדיו כמו הזנות שעליו נאמר רע בעיני ה' דהיינו י' חסדים חו"ג שהן י' הוי"ות העולות ר"ס עם עשרה כוללים שנכללים יחד החו"ג הרי ר"ע ולעומת כן אמר וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וז"ש כתיב וכו' וכתיב וכו'. פי' ב' מיני פגמים אחד מפאת החוטאים וא' מצד החטאים.

ותנינן לא איתחזי וכו': הענין שנודע שהידים ב' שבהם נעשה כל פועל גם הם סוד עשרה חו"ג והוא החוש החמישי הנמשך מן המשותף וכן אצבע עולה אל"ף ה"י יו"ד ה"י ולכן בעשות בהם איזה מעשה נעשה ממנו פועל למעלה המעורר מוח הדעת שהוא החוש והמרגיש כמ"ש ויש דעה בעליון. ואז מראה השגחתו העליונה בהשפע חסדים או גבורות בעולם. הרהורא דע"ז שעיקרה היא המחשבה עד שקים לן העובד ע"ז מאהבה או מיראה פטור. והנה מחשבה היא במוחין למעלה מהתפשטות החושים שעל כן ארז"ל מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה מפני שמעוררת מחשבה העליונה שכל עיקרה לטובה אבל שאר המעשים הם של החושים הנגלים המתפשטים באיברי הגוף כיון כי תראה חמור שונאך. שמע ישראל ומעוררים ההשגחה העליונה ולכן נאמר וראה את הדם ופסח והכוונה שתתראה פעולת השגחתו בזכות אותו הפועל וכמו כן בס"א גדול כח המעשה להעיר אותן הכוחות לרוצה בהם. ועל זה אר"י כל שוקי מצרים וכו' כי מצרים היתה ערות הארץ יסוד הטומאה. ופרעה אחוז באחורי הערף כנגד הדעת לכן נכללו שם כל הקליפות ורבו שם מאד ע"ז כי היתה פלילת דופי:

ורזא דמלהי תנא וכו' ידוע מסוד טהרת המצורע שאזוב סודו ביסוד והנה שם לא נאמר רק אזוב ולא אגודת ונל"עד ששם מכוון לבחי' יסוד לבדו כמו שעץ ארז ושני תולעת סודם בדעת ות"ת. אבל כאן ירמוז לבחי' כללותו לחג"ת נ"ה וזהו אגודת אזוב האגד והחבור שמתחבר. באזוב. ועוד נלע"ד שעיקר סוד האזוב בכאן הוא יסוד ישראל שבחזה זעיר ששם סוד שני יסודות דאימא וברתא ולכן ארז"ל אגודה היא ג' קלחים וטעם הענין יובן בהקדים מה שנודע שישראל לא נצטוו במצרים על הפריעה כי אם על המילה כמ"ש ביבמות פרק הערל. הקדמה ב' מ"ש באוצ"ח דסגולת המילה היא להמתיק ע' אורות דגבורות עם ע' דחסדים המתגלים בתוכה כמנין מ"ל. אבל סוד הפריעה הוא לפרוע ולגלות ח' אורות חסדי השליש המכוסה למתק ח' אורות דגבורות וה"ס י"ו מיוסף. ולא נצטוו אז על הפריעה כי אם דוקא על כריתת הערלה לדחות הקליפה ולהוריד ע' אורות דחסדים בתנ"ה ששם הית' אז מדרגתם כנזכר בשער תיקון הנוקבא ולא היה העולם כדאי ליותר מזה לכן לא היתה אז פריעה. אבל צוה ה' שיקחו אזוב שעולה י"ו ויחברוהו

לדם המילה אשר בסף ס"ף מיוסף הוא יסוד בע' אורות. ואז בו ידחו רוח הטומאה שאין אחיזה לקליפות באורות אימא שהם מכוסים ולפי שהעיקר היה בע' אורות לכן נתן הדם בהני ג' דוכתי ב' המזוזות נ"ה והמשקוף ת"ת שעליהם ועל הפתח היא רחל המושרשת שם בת"ת. דחמי שמא קדישא הוא שם הוי"ה הרומז בר"ת הפתח ולא יתן המשחית:
אמאי דמא ר"ל איך היו רמוזים הג' קוים שה"ס ג' גוונים בדם שהוא אדום ואין ספק שר' יהודה הבין שר"י לא היה יודע הסוד על בוריו וא"ל לאו הכי אלא וכו'. לא פליג עליה במה שאמר דמילה רחמי דפסחא דינא שכן הוא האמת. אלא רבי יהודה רצה ללמדנו הסוד בבחי' המילה לבדה כמו שהוא האמת שה"ס ע' דחסדים דתנ"ה הממתקים ע' דגבורות. והענין הוא כמ"ש באוצ"ח בברכת היין שסודה עירוב החסדים עם הגבורות וזהו דאחזר ההוא דינא לרחמי דהיינו דין ממותק.

דף לו.

כתוב שמי ה"ס מזוז"ה גי' אדנ"י הנקרא שם ה' כי שם הוי"ה נקרא באדנ"י גם נודע שאד"ני במילואו עולה תרע"א וזהו ושוי לפתחך. א"נ שמי ירמוז לב' פרשיות דמזוזה שמע והיה אם שמוע שה"ס חו"ג כי ואהבת חסדים. והיה גבורות דכתיב השמרו לכם וכו' וידוע כי י"ה חסדים ו"ה גבורות וזהו כתוב שמי עוד אמרו בפ' ואתחנן והיה מלגאו. שדי מלבר למהוי בר נש נטיר מכל סטרין מלבר ומלגאו. אתיב לבר בפתח כי משם יוצא האור לחיצונים כידוע ששם סוד יצה"ט ויצה"ר שני לבבות ועץ הדעת טו"ר לכך צריך כח עליון לשמור מבית ומחוץ. והיה שד"י גי' ש"ם וזהו כתוב שמי הרי שבמלת שמי רמז עיקר ב' הארות של חו"ג שהם בתוך יסוד אימא שבחזה זעיר הנקרא הוי"ה והיסוד שד"י ומאירים בכתר רחל שה"ס אדנ"י:
לפתחא ידוע שבחזה זעיר סוד א' שבו"או של שם מ"ה שהיא סוד שם אהי"ה שברבועו הוא דם ושם רזא דמהימנותא דהיינו יסוד או"א ולהיות שמם התחלת רחל לכן נקרא פתח. וגם כנזכר לקמן פתח הגוף. ולהיות שלא היו צריכים שמירה מבפנים אלא מבחון למנוע ביאת המשחית לזה אמר נטיר לך לבר כמש"ה לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר:
פתח הגוף מזל"ן שה"ס בחינת יסוד העליון שבת"ת זעיר ששם סיום יסוד אימא וה"ס יסוד העצמי דזעיר שעיקרו עד שם בסוד התעלות ו"ק שלו לחב"ד חג"ת ומשם ולמטה נקרא לבר מגופא הרי שיסוד הנזכר הוא פתח הגוף ממש וידוע שעד שם ה"ס ס"ג המתפשט בזעיר שהוא הוי"ה וס"ג וכ"ו גי' גוף. ועוד ששם בת"ת יש הוי"ה פרטית גם סוד המילה הוא בסוד שם הוי"ה כנזכר בדרוש האונאה כי י"ח חלקים הם המגולים בשני

שלישי הת"ת. וח' הם בשליש המכוסה. ונלע"ד שלזה רומז זמן המילה ליום ח' כי במילה מתגלים אותם ח' אורות. וז"ש ופסח ה' על הפתח. פי' שמדלג למעלה ממקום הפתח.

רש"א בשעתא דאיתפליג וכו' יובן בהקדים מ"ש בס' א"י בסוד ב' מלכים המשתמשים בכתר אחד שסודו שמשליש החסד התחתון דת"ת נעשו ב' כתרי זו"ן ברגע אחד שחציו יצא לאחורי זעיר ונעשה כתר רחל. וחציו עלה עד ראש זעיר ונעשה כתר שלו וז"ש בשעתא דאיתפלג שהכל נעשה בשעה א' ונחלק החלק השייך לכתר רחל כמ"ש דאתפלג. פי' שנחלק כתר רחל לצאת לחוץ וה"ס חצוניות של הכתר ר"ל הכלי של הכתר שסודו מגוף הת"ת דזעיר בעצמו. ואז איתערב ביה דכורא כאמור ונעשו שני הכתרים דזו"ן. והיינו התפלגות הכתר שמשתמשים בו ב' המלכים ואז איתערב ביה דכורא:

ומאן דכורא והלא כל עצמו של כתר רחל הוא מהחסד ומי היא זה הזכר שמתערב בו והשיב חסד עילאה והענין כמ"ש בסוד שבועות כי בחינת חסד זה שמתעלה להיות כתר הוא נקרא שער החמשים והוא חסד עילאה. וידוע שעיקרו של כתר זעיר הוא מת"ת דאימא ובזה תבין מ"ש בכ"מ שגאולת מצרים מצד הבינה משער החמשים דהיינו שגדל זעיר בכל חסדיו שהיו סתומים במצרים העליון ועכשיו גמרו לצאת ולהתגלות. ואמנם בהעשות כתרו אז משפיע משם עד כתר רחל כנזכר בסוד שבועת וז"ש איתער ביה דכורא היינו שפע חסד עילאה המשפיע בכתר רחל ממש:

בשעתא דאיתפלג משום דמשמע דדא בלא דא לא סלקא כמ"ש ששני הכתרים נעשים ברגע א' ואם אין חסד של זעיר עולה ראשון. לא נעשה כתר רחל. ובג"ד דא מחי ודא מסי. מובן במ"ש הרב בסוד עשר מכות מכה העשירית מכת בכורות יצא מכתר מ' לראש זעיר דקליפה ולהיות שנערב חסד עילאה בכתר שלה לכן הוה מחי ומסי:

וכולא בשעתא חדא מהטעם הנזכר:

וכתיב ופסח ויחוס ה' לשון חמלה וחסד והיינו שפע חסד עליון הנשפע על רחל והיינו על הפתח לרמוז לרחל הנקרא כן:

מאי הפתח הו"לל השער כמ"שה זה השער לה' ותירץ משום דאיהו פתחא וכו' ר"ל מפני שדרך הכתר נכנס לך המשך הרוח והגוף שכן ב' בחי' של הכתר כלי ואור הם סוד רוח וגוף:

ות"ח עד לא אתגזר וכו' הכוונה להורות איך זכו להכתיר ב' מלכים בכתרם לכן גילה סוד המילה שהוא להמשיך ולגלות החסדים שהוא העיקר להגדיל זעיר וסיום הגדלתו הוא הכתר כנודע. ואמר כי קודם המילה האדם הוא אטום וסתום וידוע מ"ש באוצ"ח בסוד המילה שב' בחי' יסוד הם בזעיר הא' בין נ"ה שהוא החסדים המגולים. והב' בין חו"ג

מקום החסדים המכוסים. וקודם שימול האדם הערלה חופפת על ב' היסודות ואז כל החסדים מכוסים וז"ש אטום במקום היסוד התחתון קודם חתיכת הערלה. וסתום בעליון קודם הפריעה והיינו מכל סטרוי כי כל הו"ק אטומים וסתומים בלי הארת החסדים. אבל מדאתגזר אתפתח מכולא שהרי בחתיכת הערלה נפתח יסוד אימא ויורדים החסדים המגולים והמכוסים ובפריעה מתגלה שליש העליון: דאיתגלייא יו"ד עכ"ל המשנה וסיים רש"בי למלתיה.

ובעי הזוהר מאי קא מיירי פי' מה שייכא האי מלתא הכא גבי דם פסח הניתן בשערים אלא אר"י דהוה אשרי וכו' ירצה לא די לנו להבנת הענין בהצעת לשון המשנה לבד אלא צריך תוספת ביאור. ולגודל שכלו של רשב"י די לו בהזכרת המשנה אבל לנו צריך לבאר עצם הענין והוא שבסגולת המילה היו שרויים יחד והיינו הוה אשרי גלוייא דא של יו"ד. חסד בצדק ה"ס החסדים הנמשכים מיסוד אימא שממנו חסדי זעיר העצמיים כי אין לו משל אבא אלא מהארת אחורי יסוד שה"ס העטרה שלו שצורתה י' יסוד אחורי היסוד הוא פק"ד שהם עשרה תיבות ויש בהם י' יוד"ין פק"ד עם י' תיבות עולה צד"ק שבזה מאירה רחל שמיסודה ה"ס פתח כי הוא מסוד הגבורות כנז' בכוונת פסח ולכן באה המילה ג"כ למתקן כי זהו כח המילה להשרות יחד החסד עם הצדק. ולגרסת דהוא אשרי פי' שאברהם השרה החסד בצדק. וחסד יצא מיסוד אימא בהתעלותו לדעת. וז"ש ודא הוא פתחא וכו' ירצה שאותו פתח האהל הוא של משכנא עילאה שהוגב' למעלה. קדישא שהוא משכן לאב' שבו כל סוד הקדושה והיינו האהל הידוע שכן יסוד אימא ה"ס רקיע שמאהיל על כל גופו של זעיר שה"ס ו"ק הכלולים מז' ופ"ו גי' אה"ל. גם אהל נק' אור כמ"ש לשמש שם אהל בהם וכל חסד סודו אור והם ה' חסדים גי' אל"ף ל"ה היינו אה"ל. ואומרו הידוע לרמוז שנתעלה אל הדעת:

אר"א כד איתגליא ירצה שמאז שנגלה החסד מיד נתבשר שיגרום זווג ז"ון ויוליד את יצחק שסודו מיתוק כל הגבורות כנודע מסוד ד' בנים ופתח האהל רומז ליסוד רחל המאהיל על בי"ע ונתבשר שעתיד פתח האהל דהאי צדק לאתבסמא בחסד ה"ס הזווג דרחל הה"ד כחום היום שידוע שזווג רחל הוא בשחרית והוא חולקא דאברהם כי של בין הערבים הוא חלק יצחק וזווג לאה:

ומנלן דהאי פתח האהל משום דכל עצמה של המילה אינה אלא לגילוי החסדים וביסום ג' גבורות ביסוד זעיר כנזכר באוצ"ח בברכת היין. לכן שואל מנין היה לו כן. פי' ביסום הגדול דיסוד הנוקבא דהיינו הזווג שהוא תכלית הביסום:

דכתיב וה' בירך את אברהם מדאיתגלייא יו"ד דייק דלא אמר ויברך ה' אלא בירך ר"ל מקדם ומאז שנגלה היו"ד מאות' טיפה הוכנה רחל דאיהי בכל להתברך עם אברהם שהוא אב"ר מ"ה ואם תשכיל תמצא כל סוד זה באות יו"ד: כי פי' הרב ז"ל בפי' תוספתא דפ' ויחי על מ"ש בא"ר אורכי' דההוא אמה רמ"ח עלמין שמדה זו היא על עטרה לבד כי אמה עצמ' היא יותר מזה. גם אמר שהטיפה עצמה סודה רמ"ח עלמין. והנה צורת העטרה י' וסוד החסדים שהם ע"ב שהוא דיוד"ין במילויו. ועוד י' י"ו יו"ד גי' אמ"ה ומילוי ע"ב מ"ו. ועוד יפ"י יפ"ו יפ"ד עולה מור ועם ב' כוללים דריבוע וההכא' הרי רמ"ח הוא אברהם גם יו"ד יו"ד וי"ו דל"ת גי' מל' המקבלת מב' רמ"ח דאמה וטיפה שהם ב"פ רמ"ח גי' מל"כות וז"ס וה' בירך שעולה רמ"ח:

את אברהם כי עם אברהם שגם הוא רמ"ח ואז נתברך בכל מ"ו הנז' עם ו' אותיות דמילוי גי' בכ"ל:

א"ר אבא שהוא יושב וכו' כוונתו לפרש וה' ברך ע"ד שפי' הרש"בי לעיל בענין בחינת ב' הכתרים של ז"ון ששניהם נעשי' מסוד החסד שה"ס אברהם דכמה דיתיב בהאי יתיב בהאי. וכתרא עשיראה היא של רחל שהרי ה' פרצופים הם באצילות בסוד זכר ונקבה וכל א' יש לו כתרו נמצא של מ' היא עשירי:

דף מ.

בתר דאתפרעו אמר קב"ה וכו' מזל"ן שקודם הפריעה היתה ענייה עד שלא נתגלה עדין שליש העליון דת"ת שאז לא יש לרחל לחלקה קבוע כי אם שני חסדים ושליש התחתון כי האמצעי אינו שלה בקביעות מפני שגם ללאה משתמשין בו ואז היא נקרא דך שאין לה. כי אם כ"ד אחד שהוא שליש החסד דת"ת רצוני התחתון ולכן אכלו מלחם המצות ס"א סעודות שהם ב' הוי"ות ושליש. וידוע ששני שלישי ת"ת העליונים הם המתעלים לדעת בעת הגדלות והנה אחרי שראו ישראל שבמרה כבר קיימו מצות פריעה העולה שס"ה גי' ה' חסדים שבודאי בהתגלות שליש העליון דת"ת מאירים כל החמשה חסדים ואז יסוד אימא מתעלה לדעתו וישראל עיקרם מהדעת ובפרט דור דעה ובמילה ופריעה חשבו שמיד יתגל' השליש העליון ושתקו כל עוד שלא חסרה החררה. וכשחסרה מיד וילונו כל עדת בני ישראל סוד הדעת ואמרו מי יתן מותנו במצרים עודם סתומים בדעת. והקב"ה עשה כן לנסותם מעט אבל כיון שבדין שאלו:

כתיב הנני ממטיר וכו' פ' מדת הת"ת הנני כבר מוכן ומזומן להמשיך לחם דהיינו ג' הוי"ות שהם מתמלאים לי"ב הוי"ות שכל אות מי"ב אותיות דג' הו"יות ה"ס הוי"ה אחת הרי ט"ו הוי"ות גי' שמי"ם וז"ס לחם מן השמים וז"ש הו"א הלחם. י"ב הוי"ות עם לח"ם.

גם לחם עם כללות י"ב הוי"ות גי' מ"ן ועוד לחם מן השמים ע"ה גי' תקס"ד כמנין י"ב הוי"ות וי"ב אהי"ה כי ירמוז לסוד נעלם והוא כי אז נזדווגו תרי מזלי שהם י"ב הוי"ות וי"ב אהי"ה כנודע גם ידוע שסוד הדיקנא הוא מוחא סתימאה שבה ג' הוי"ות דאלפי"ן וג' אהי"ה דאלפי"ן שהם קל"ה תכ"ט ג' תקס"ד ומשם היה נמשך הטל מטלא דבדולחא לכן עינו כעין הבדולח. ועוד העיקר והכח הממצי' ומהווה הדיקנא הוא יסוד דעתיק בסוד י"ג בריתות לכן כשקיימו מצות המילה כתיקונ' אז נגלה כח היסוד וממנה נמשך לישראל הדרת פנים כמר"זל שהיו מזהירין בכח אכילת המן וז"ש רז"ל הלחם ששאלו כהוגן פי' משום דכבר פרעו. נתן להם בפנים מאירות:

דף מ:

פקודא דא לבער חמץ וכו' ק' אמאי אסמכי' להאי קרא. אם מקרא מלא הוא לא יראה לך חמץ. ועוד מה ר"ל דהא פקודא דא אתמסר לישראל. מאי רבותי' דהאי פקודא מהאחרים שכולם ניתנו לישראל. וי"ל בהקשות עוד למה תקנו רז"ל לשון ביעור חמץ אחר שהתורה אמרה לשון תשביתו שאור ונל"עד כמ"ש בס"הכ ששאור הוא במוחין דאימא דינין תקיפין דמחמץ לאחרים מפני שדוקא ממנה. יש הכח הגמור לקליפות כי מתני"הי דתבונה מתפשטים ק"ך צירופי אלהי"ם כמבואר באידרא בסוד שם בו"כו העולה ד"ל וד"פ ל' הוא ק"ך ואחר כך ברדתם לבי"ע משם מתפשטים עד בחינת אלהים אחרים. וז"ס דמחמץ לאחרים וידוע ששם שאר כולו בשם אלהים כנזכר בס"הכ. אבל חמץ הוא מדינים דאבא. והרב ז"ל לא פי' בי כלום ונל"עד שהוא באחד מב' פנים. א' שהוא גי' ב"ך אלהי"ם. כי ידוע שכל ד' מלויין דעס"מב המושרשים מאבא המדרגה. היותר החתונה היא ב"ן. ובהצטרפו לשם אלהים שבבינה שממנה בחינת שאר אז הוא חמץ כנזכר. והשני הוא שידוע שאחורי' דאבא נפלו עד סוף האצילות והוא פק"ד כנודע מסוד שם קר"ע כמ"ש באוצ"ח. גם ידוע שהאחוריים אלו הם סוד יעקב ששם שורש יוצאי מצרי' דור המדבר ולכן סי' גאולתם היתי' לשון פקוד יפקוד. ויש במלה זו פקידה לטוב' בבחי' שלא ירד לעולמות התחתוני' וז"ס כי פקד ה' את עמו ישראל. אמנם ישנו גם לרעה פוקד עון וזהו למצרים נגוף. ורפוא לישראל. והנה פק"ד זה הוא יו"ד יו"ד ה"י יו"ד ה"י וי"ו. יו"ד ה"י וי"ו ה"י והמילוי לבדו ו"ד וד"י וד"י י"ו. וד"י יו"י גם הוא מרובע עולה יב"ק ותצרף לו י"ו אותיות ועשרה חלקי הריבוע יעלה חמ"ץ הרי חמץ הוא דיני אבא ושאר דיני אימא שמהם יניקת החיצונים בכל אבי"ע שלהם. מן החמץ לאצילות שלהם ומן השאר לבי"ע שלהם:

ולהיות שהשאר מחמיץ לאחרים כנזכר לכן לא היה אפשר להתחיל הכנת הקדושה אם

לא ישבתוהו מחצות שאז מתחלת להתנוצץ הארת הקדושה:
ובליל פסח שאז האיר אור האצילות הקדוש מצד אבא דכתיב ביה ועברתי אני בכבודי ובעצמי אזי נתבטל גם החמץ בכח עליון ונאמר וישא העם את בצקו טרם יחמץ והשי"ת הפריחם בענני כבוד כמ"ש לקמן בפקודא כ"ז ומאז נשאר לנו כח לבטל החמץ וז"ש פקודא דא לבער חמץ כלומר זהו השורש למצות ביעור חמץ. ולכן לא ציין הרב כאן מנין מצוה זו כמו שציין בכאן בכל שלאחרי' פקודא כ"ו כ"ז כ"ח משום דכפי האמת אין כאן עיקר מצות ביעור חמץ אלא אח"כ בפ' קדש שנכתב' אחר יציאתם ממצרים כמ"ש זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים וידוע שפ' קדש בתפלין היא בסוד מוח חכמה. והנה בליל פסח נעשה ביעור חמץ יניקת הקליפה אפי' עד שרשם בעולם האצילות שלהם. וא"ת א"כ איך לא בטלה הקליפה מאז ובלע המות לנצח. ועוד ק"ל מ"ש הרב שסוד הקטרת שאלמלא לא מסרו ס"מ למר"עה לא היה בדין שהקב"ה יגלהו לו. כיון שהוא נתן לו קיומו למה יבוא בטרוניא עליו ע"ש. ומעתה יקשה בכאן איך למד ה' לישראל סוד ביעור חמץ לבטל הקליפה ולבערה מן העולם. לזה משיב דהא פקידא דא אתמסר וכו' והענין שב' מיני חיות יש לקליפה האחד מה שנקצב לה בגזירת עליון. והשני מה שמוסיפין החוטאים ח"ו בהפלת הניצוצות של הקדושה והנה קודם חטא אד"הר כבר היה מציאות לקליפה אלא שהיתה בשפל המצבים מתקיימת בחיותה מצומצם וה"ס י"א אורות מכללות ד' אחוריים דאו"א וישס ותבונה וז' דז' מלכים והם י"א אלופי עשו וה"ס י"א סימני הקטרת. והנה חיות זה המוכרח לו הוא שלא למד ה' למר"עה אלא ס"מ מסרו לו. אבל אחר שחטא אדם ונתחייב מיתה חזר וניער מיתת המלכים ונפלו רפ"ח ניצוצין בקליפות ובדין הוא שישראל שהם תיקונו של אד"הר ימסר להם הכח לתקן המעוות דז"ש והא פקודא דא שהוא לבער אפילו החמץ איתמסר לישראל משא"כ בקטרת וז"ס על ביעור חמץ. ביעור גי' רפ"ח שהיו באב"יע דקליפה ולא נזכר שאר כי בביעור חמץ שהוא השרש ממילא יפלו הענפים. ולרמוז לב' הבחינות של השרש ושל הענפים מביא ב' פסוקים וישא העם וכו' דכתיב שאר לא ימצא וכו' כלו' שזה של החמץ בא בכח ה' ובליל פסח. ובזה יבוא על נכון שדוקא על החמץ נברך אשר קדשנו בכח טובו וצונו על ביעור חמץ. ואח"כ נאמר כל חמירא שהוא תרגום של השאור. נמצא שנבער החמץ בכח ה' אשר קדשנו וכל קודש הוא בחכמה. ואח"כ נזכיר. גם השאור שהוא ברשותנו:
ורזא אוקימנא זהו קיומו של האמור שנמסר כח זה לישראל לתיקון מעוותם ולכן אמר שהחמץ הוא יצה"ר שכל עצמו לבער הרע ממנו ולהכניעו תחת הקדושה ואחר שהוא נכנע נשתמש בו בקודש לזכות התורה שניתנה בשבועות כדתנן בשלהי סוכה.

אומרים לו הילך מצה הילך חמץ. ועוד יש לפ' בכלל שיש לנו שמלת רזא תרמוז ליסוד דנודע שיש עץ הדעת טו"ר מתחיל ממקום התחלת יעקב ורחל שמשם ממש בחינת טו"ר והוא המקום שמתגלה יסוד אבא. ואיתא בס"הכ שהמצה סודה ג' מוחין דאבא שהם ג' שמות של ע"ב. וידוע בכוונת אלהי אברהם שהם ג' מילואי ע"ב והם מאירים בג' תחתונות של זעיר ששם עה"ד טו"ר וג"פ מ"ו גי' חמ"ץ נמצא מצה סוד מוחין דגדלות וחמץ דקטנות. ועי"ל שידוע שיש ביסוד ב' צינורות והשמאלי סודו אות ח' כמ"ש הרב בסוד בני חת ובאותיות דרב המנונא באות ח' ולכן אין בין חמץ למצה אלא באות ח. ואות ה' אחרונה שבשם היא בימין היסוד ולכן פתוחה לצד ימין שלה. וח' היא השמאלי ומשם ב' היצרים יצה"ר משמאל שבמספר קטן עולה כ"א וכן חמ"ץ במ"ק כל הקטנות הוא לבחינת החיצונים:

דאישתעי וכו' פי' שבכל המשך השנה הוא מזכיר יציאת מצרים דקי"ל לרבנן זכור את היום הזה הוא להזכיר בפה: ובההוא ספור חדי בחדוה ר"ל בקריאת ההגדה בליל פסח שסודו המשכה מעץ דעת שהוא היכל הרצון:

זמין איהו למחדי צריכין אנו להקדים חילוק מדריגות יציאת מצרים לביאת המשיח וזה שמזל נוצר חסד שהוא דעת של הדיקנ' שבו פנימיות וחצוניות ובתוך פנימיותו הוא פנימיות דעתיק. והנה מרע"ה קי"ל דלא זכה אלא למדרגת חיה והיא מפנימיות אריך שהוא חיצוניות עתיק המושפע לאבא במקומו. אבל המשיח יתעלה למעלה בפנימיות עתיק ויזכה ליחיד' והוא אור יסוד עתיק המושפע מפנימיות דעת שלו שהוא שם ס"ג כמ"ש בדרוש השמות. ומילואו ל"ז כמספר יחידה ולכן ארז"ל שתהא יציאת מצרים טפילה כדרך החצוניות שהוא טפל לפנימיות. וז"ס מ"ש שמשיח יתר על משה י"ג כמ"ש יבא שי"לה גי' מש"ה. יבא גי' י"ג בסוד מזל עליון והוא תיקון יכבוש עונותינו העולה י"ג הויו"ת עליו אמר מרע"ה שלא נא ביד תשלח. וידוע שלעתיד תהיה מלכות עטרת בעלה שיאיר שם ס"ג כנזכר ולכן יציאת מצרים טפילה שהיתה בבחינת החסדים. והעתידה בבחי' הגבורות ולכן זמין למחדי בשכינתא דייקא. שהוא חדו מכולא דהיינו בבחינת יחידה. וגם שאז יבטל כל הרע וכל העולם יעבדו ה' שכם א':

דהאי איהו וכו' שבאה לו האר' ממקום שרשו והיינו מאריה: וקב"ה חדי שבאים לו מוחין מעולים מלמעלה: פמליא דיליה מלאכים הפנימים הנקראים מלאכי שלום וידוע שעיקר שבחם לה' הוא בלילה שאז זווג העולמות. אבל עתה בליל פסח באים לו מוחין מעולים שהוא הפלא דיציאת מצרים שבאים מוחין מא"וא עילאין מש"אכ בשום לילה אחרת אפי' בליל שבת:

כולהו מתכנשין וכו' שגם הם ששים רבוא כנגד ס"ר של יוצאי מצרים שהיו השרש של כל אומה ישראלית ולהיות המלאכים קרובים לנשמות לכן כל אחד נהנה משרש של כל א' מישראל וז"ש ומתחברן בהדייהו דישראל ואז מחמת הנאתם מודים להקב"ה על הניסים שעשה שהוא מכח הפנימיו' וכמ"ש לקמן וכן מודים שישראל גדולים מהם. שהרי מתחלה לא היו נתנים משפע הפנימיות עד שנתחברו לישראל וז"ש כדין איתוסף וכו'. שנוסף בעולמות חילא וגבורתא בפנימיות ובחצוניות:

וישראל בההוא ספורא פי' לא די שמורידין המוחין בליל פסח אלא שאחר עבור הפסח נשאר כח יפה למעלה כמ"ש בכוונת ספירת העומר שביום ראשון נכנס גדלות ראשון דאבא וזה בכח המוחין שנכנסו בליל פסח:

דף מא.

בתר דא לאכול וכו' מובן במ"ש בס"הכ בכוונת ב' כוסות הראשוני' שהם חו"ב דאימא ואח"כ נאכל מצה שהיא חו"ב דאבא ע"ב ס"ג גי' מצ"ה לכן אחר ההגדה שנכנסו שני מוחין דאימא אנו מצווין לאכול מצה. וג' מצות הם ג' מוחין דאבא בסוד לח"ם ג' הוי"ת כמ"ש בס"הכ: והוא רזא דמהימנותא סוד אבא שסודו בפנימיות האצילות ויסודו מבריח בכל האצילות עוד נודע מר"זל שאם ישראל היו שוהים עוד רגע היו נכנסים בשער הן' של הטומאה שה"ס שם טמא ט"מ לחוד א' לחוד ואיתא בס' א"י בדרוש שלוח הקן ששער הן' של הקדושה שה"ס כתר כלול באבא ע"ש וז"ס א' שבאבא הוא פלא ובשל הטומאה הוא אפל וז"ש מרזא דטעוון שהוא אבא דטומאה כי כבר היו מזומנים ליפול לולי חמלת ה' שהאיר אור האצילות שהוא מאבא וגאל אותם משם:

דף מג.

שם ה' נקרא ר"ת שי"ן ודע כי דוקא בשל ראש יש הוי"ה ממש דהיינו חו"ב חו"ג אבל בשל יד אינו כך אלא כעין דוגמא שהרי אין בה חו"ג אלא ב"פ חו"ב. פי' חו"ב דאבא וחו"ב דאימא שהם בערך חו"ג לגבי חו"ב דאבא וז"ש דדרועא כגוונ' דא ר"ל דמיון לבד ומ"ש לעיל וכמה דאינון ד' פרשיין וכו'. פי' הרב ז"ל בשער התפילין פ"ט דאיירי בענין הפרשיות שהך שוות בהן אבל לא שישתוו בסוד הארות שהרי של ראש הם חו"ב חו"ג. ושל יד חו"ב והוא האמור בא"ז ונהירו כתרין מוחין גליפן בה. דוק אומרו ונהירו ולא אמר תרי מוחין והענין שאינן מוחין ממש אלא הארה מחו"ב שנתפשטו עד נ"ה דזעיר משם מאירים בה בסוד חותם ולכן להיותם הארת נ"ה לכן הם בבית א' כנ"ל. וא"ת וגם בזעיר מאירים נ"ה דא"וא ולמה הם בתים חלוקים כבר תירץ הרב ז"ל שנה"י דא"וא נכנסים בזעיר ממש ולכן יוצאת הארתו חלוקה משא"כ בנוקבא שאין בה כלום

אלא ההאר' הנמשכת לה מחו"ב שבנ"ה דזעיר וזש"ל שתפלין דנוקב' בבית א' משום דלית לה מגרמ' כלום אלא מה דנקט מלעיל. פי' חו"ב שהם העליונים אבל דעת שלה נרמז בקשר של יד והוא בסוד הארת הגבו' הבאה אליה מיסוד זעיר והיינו דקאמר הכא מתקשר אתרא רזא דברית קדישא והוא משונה מקשר של ראש והדברים ארוכים באורך בשער התפילין עכ"ל הרמ"ז ע"ה:

דף מד.

והרמ"ז כתב בראש הפרשה וז"ל על שגיונות שבהתעורר הנבואה עליו ע"י המ' היה נבהל והוצרך למיני זמר וכן היו ישראל בצאתם מסבלות מצרים חלשים ומטורפי הדעת. וה' השביח שאונם בריח טוב ונעים ובשירי המלאכים:

דף מד:

באברהם כתיב שוב אשוב וכו' ליישב ענין זה עם הנזכר בכמה מקומות מהזוהר שיצחק בא מסטרא דנוקבא מז"לן שיובן במ"ש הרח"ו בדרוש הבאים מסטר' דנוקבא שיש זווג עליון דנשיקין הנק' דבקותא דרוחא ברוחא וכללותו ב' הבל היוצא מפה הזכר וניתן בפה הנקב' בנשיקתו. והשני הבל היוצא מפיה לתוך פיו בנשיקתה. ונסתפק הר"חו ז"ל איזה מהשנים מעולה כי יש פנים לשני הצדדים והעלה דיותר חשוב של הנקבה המושפע לתוך הזכר כי אע"פי ששרשו נקבה אח"כ נהפך והיה זכר וזה היה שורש יצחק. ולכן מצד שהיה תחילתו נוקבי הוצרך לעקידה שאז פרחה נשמתו אבל לא היתה מיתה ממש מפני שסופו ועיקר מציאותו הוא זכר ולכך נאמר באברהם אשוב אליך ולא אליה דלא אזלינן בתר ההתחלה. אלא כך אתקשר אותו הבל המיוחס בראשונה אל שרה יתקשר ויתיחד בך וז"ש שוב אשוב אליך והנה בן לשרה פירוש הגם שהוא בנה של שרה מבחי' הראשונה מ"מ אשוב אליך ולא אליה. אבל חבקוק בא מהבל דידי' המושפע לתוך פיה ונהפך לבחינת נקבה והוצרך למיתה שכיון שהוא שלה שנשאר בה כשבאה אותה נשמה למטה באה מסיטרא דנוקבא האמנם בפ' וירא על יצחק אמר וז"ל דהא נוקבא נטלא ליה לבר מדכורא והוא הפך מהנזכר כאן:

ושמא ס"ל כאידך פירושא שנסתפק הרח"ו ז"ל דגדולה הנשמה שניתנה מהבל הזכר לתוכה דבתר עיקרה אזלינן וז"ש נוקבא נטלא ליה לבר מדכורא פי' היא קבלתו בהיותו כבר חוץ מהזכר:

ואמר כך מפני שיש עוד ב' הבלים בנשיקין שהם שני שרשים הנשארים בתוך שניהם שאינם יוצאים לחוץ. אמנם של יצחק היה אותו הבל שבחוץ הזכר וצריך להבין איך נרמז בשם חבקוק ששרשו מזווג דנשיקין כנזכר. ואם נאמר כמ"ש בפ' בראשית מסוד שם ע"ב

קשה מלבד שלא הזכיר בכאן רמז לזה. עוד למה חוזר ונשנה כאן ענייננו של חבקוק אחר שר"ש עצמו אמר כל ענינו בפ' בראשית. ויובן בהקדים מ"ש האר"י זלה"ה שב' מיני דעות יש אל זעיר דעת עליון ודעת תחתון. העליון הוא המכריע בין חו"ב ושרשו מתיקין שבע דדיקנא עילאה תיקון ואמת שה"ס ז"פ ס"ג ומשם נמשכים ז"פ מילוי ס"ג דהיינו ז"פ ל"ז שהם ז' הבלים. והנה הזווג דפה שהוא זווג דנשיקין הוא זווג שלש עליונות דהיינו חיך חכמה וגרון בינה ודעת הוא המזווגם וידוע שזווג זה הוא בסוד גיכ"ק ואחה"ע שעולים ריו"ו גי' חבקוק והנה בתחלה היה חבקוק מושרש בגרון שה"ס הגבורה ולכן מת כי אין חיות וקיום אלא בביסום החסדים. ולכן אלישע המשיך עליו ז' הבלים הבאים מתיקון ואמת ב' תפוחין קדישין שרשו של אלישע אלי ש"ע דעתה עשה יחוד בדעת העליון והשפיע סוד גיכ"ק שהם ה' חסדים על אחה"ע והחייהו. וצא"ל שגם הנשמות הבאות מזווג דנשיקין צריכות לחזור ולבא בזווג תחתון דזו"ן שהוא בשני יסודותיהם ואז זווג זה נמשך מדעת התחתון כמ"ש בספר א"י ולכך הוצרך אלישע לחזור ולהמשיך על חבקוק סוד שם בן ע"ב כנזכר בפרשת בראשית ולכן ויגהר עליו אלישע ב"פ אחד לביסום זווג דנשיקין ואחד לזווג זו"ן בסוד יסודותיהם. ונתעטש הנער ז"פ כנגד ז' הבלים הנז"ל וכנגד זווג תחתון שהוא זווגא דגופא בסוד חג"ת נהי"ם:

מעלת אלישע שזכה לקירון פנים כמשה כי שמו מורה ע"ז ש"ע נהורין היוצאים מב' אל מלא וזהו אלי ש"ע. ואז"ל שהיה מתהלך בהרים שלא ינזקו הרואים פניו ובפרט הנשים כנזכר בפר"א. והנה קין דכתיב ביה ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויפלו פניו. הוא אור הפנים. הנה אלישע שהיה מהמובחר של קין ש"ע נהורין מאירים בפניו וז"ס אלי ש"ע. פי' שיש לי מסוד אל שלי ש"ע נהורין:

והשונמית היתה אחות אבישג שתיהן יפות מאד כי היו מסוד ב' האמהות בלהה וזלפה כמ"ש בליקוטי תלמידי הרב והשונמית היתה מסוד רחל ולכן היתה גדולה בעובדהא כי כל מעשה הוא תיקון רחל דוקא:

דכל בני דרא וכו' להיותה ניצוץ מאמן של ישראל וגם לגודל יופי פניה כי על כן היה לה שייכות עם אלישע: והיא עיקרא דביתא כי על כן רחל עקרת הבית:

ובגין דבעלה וכו': כתב הרב שיש ב' בחינות ריו"ו א' דס"ג מ"ה ב"ן וה"ס ריו"ו אותיות דג' פסוקי ויסע ויבא ויט והם גי' גבורה שעיקרם לתיקון הנוקבא והם בחי' נר"ן והשני הוא השם דע"ב שמות שהוא מסוד ע"ב דיוד"ין גי' חס"ד ויש בו ריו"ו אותיות ג"כ וה"ס ארי"ה אל הימין והוא ענין טיפת הזכר דחסד איתגליא בפום אמה ואז נקראת הנקבה תב"ל ב"פ ריו"ו שהיא מתובלת מחו"ג שאז הוא לה זווג פנים בפנים. משא"כ כשאין בה

אלא רי"ו דגבורות אז הוא דאחור באחור כנז' בס' א"י ואז היא שליטת הנוקבא כי אין האיש בביתו והנה השונמית היתה מתוקנת כל צורכה ברי"ו שלה לכן אמר לה אלישע את חובקת בן שכל כחה היה משם ב"ן שהוא הגבורות שתחילתו משם ס"ג כנודע: ולכן הוצרך חבקוק למות דוגמת מלכי אדום. ואלישע החייהו בהורידו עליו סוד מלך הדר מהדרת פניו שהם מסוד אל דאיהו חסד אל וה"ס שני החבוקין דימין שלו ושמאלא שלה ובזה יש ג"כ שייכות לענין זה עם הפרשה שבה נז' יציאת ישראל בכח שם ע"ב דויסע ויבא ויט: מלבד מ"ש לקמן בהנחת רוחם של ישראל בשירי המלאכים דוגמא דשל חבקוק. באופן שהשונמית נקרא אשה גדולה להיות בה ניצוץ רחל אמנו עקרת הבית. וגדולה לגבי בעלה שהיתה משפעת בזכותה מכח גדלות השכינה ונמצאת גדולה כלפי כל דורה. תו ושם אשה גדולה כי כל הנשים סתמם צרות עין להיותם מבחינת ההיא עולימתא שפירתא דלית לה עיינין וזה מפני שאין לה הארה כי אם מהגבורות שסודם ק"ל ה' הוי"ת ואין להם אלא דעת ק"ל לאפוקי כשרחל מושפעת מהחסדים שאז יש לה שני עינים והיא רחבת ידים. וכ"ש לאפקא עליה ממונא. ידוע שאין היחוד והאחוה נמצאת אלא מהחסדים שהם נקראי' אהבה משא"כ בגבורות שאין מגמתן מצד עצמן להשפיע אלא לקבל מהחסדים כמ"שה ואל אישך תשוקתך ולכן אין נדיבות בנשים. אבל זו חדאת ביה באושפיזא כי האשה גדולה מושפעת ונמתקת ממדת הגדולה הוא החסד כי היא ניצוץ רחל שיש בה מיתוק החסד לכן שמחה באורח להוציא עליו ממון. **ותחזק בו וכו' ומזלה חזי כי עתידה לקבל שפע ממנו ומתוק גדול** וע"ד שבחא דכולא דאתתא הוא כי הנהגת הבית היא של האשה כמר"זל ביתו זו אשתו כי ע"י רחל מתנהגים העולמות בהיותה בבניינה מהחזה דזעיר ולמטה כי אז יש להב' אורות בסוד כד וב"פ אור גי' בי"ת כמ"ש באוצ"ח ואז נק' אשת חי"ל גי' כד כ"ד ואל זה רמז באומרו שבחא דכולא שהוא האלפ"א בית"א דאשת חיל והיינו אושפיזא דביתא דאתתא הוא.

הוה סליק ריחין וכו' אלא שפיר קאמרי פי' לעולם כדר"זל שלא נראה זבוב על שולחנו. וכי תימא למה יחס הכתוב הידיעה להו לא לאחרים לזה אמר היא לבדה ידעה שזה נמשך מקדושת ריח טוב הרוחני שהיה במטתו ואז"ל שלא נראה קרי במטתו מעולם והגם שביאתו לשם היתה מפעם לפעם. מתוך שהריחה ריח טוב בכל בוקר ידעה שמה שלא נראה קרי במטתו היה נסיי מכח קדושתו ושלא יראנו לעולם. וטעם אל זה הריח הוא לפי שהוא מושפע מחוטמא דאריך דאורכו שע"ה עלמין כמ"ש בא"ר והוא בסוד אל כמ"ש בסה"כ דתפלת ר"ה והוא בסוד הדעת ע"ש. ובפשיטות נאמר שבכל לילה

היתה נשמתו עולה לג"ע ומביאה ריח טוב על גופו: ד' אלין למה לו להזכירם ודאי שהם מוכרחים ואין צורך לפרשם:

אלא בגין וכו' פי' שהכוונה לתקן תיקון השכינה השורה על הנביא ולכן פרט אלו הד' שבהם נרמז תיקונה דכ"י:

ולהכריח סוד זה הקשה לאו אינון כתיקון שימושא כי סדרן כסא שולחן מנורה מטה ולמה הקדים מטה המאוחרת ומשני

בגין דהיא חביבה עליה פירוש בחינת המטה הוא הביסום יותר עיקרי כמ"ש לקמן ואין ספק שגם ג' דברים אחרים יש לה סוד לסידורם:

והנה ד' הטבות הן שעושה זעיר לנוקבא דהיינו ב' בבחינת בניינה וב' בבחינת הזווג כי תחלה הוא בונה אותה בתתו לה ט' מלכיות מט' ספירות כנזכר מסוד הנסיר' ואז היא נקראת כסא.

כ' חכמה ובינה ס' ו"ק א' מלכות והנקודה שלה העצמית הרי י"ס שלה ולפי שכל קומתה היא כנגד נה"י דזעיר לכן נק' כסא כי בנה"י היא הישיבה אח"כ נותן לה הגבורות לתיקונה מיסוד שלו לדעת שלה וז"ס המנורה כמ"ש בל"ת בפ' בהעלותך ע"ש סודה והרי היא מתוקנת ובנוייה וראוייה לזווג. והזווג יש בה שני בחינות אחד זווג הפה שלכן נקרא האשה בשם לחם. והאחד זווג היסוד ולעומת שני אלו מטה ושולחן ולהיות שהעיקרי תוא זווג היסוד לכן הקדימה המטה ומיד אחריה שולחן ואח"כ כסא ומנורה באופן שלהיות עיקר תיקונה להזדווג הוה ליה סוף המעשה קודם במחשבה וסימנך משכ"ן מטה שלחן כסא נר יומא טבא דר"ה רומז ליום שני שהוא דינא רפיא ועוד כמ"ש בכוונת שני ימי ר"ה שביום אחד ננסר כתר מלכות וביום שני חכמה שלה וע"כ אמר דאתפקדן ביה עקרות מפני שחכמה הוא כללות כל המוחין וביום שני נתקנה חכמה שלה וירד מחכמה דזעיר מה ששייך לחכמתה. ולהיות חכמה בעצמה המוח העיקרי להולדת כנזכר בסוד ע"ב רי"ו לכן הוא יום פקידת העקרות: הנה חרדת אלינו בד' דברים שהם תיקוני השכינה ומעשיך בהשכל לעוררני על תיקון השכינה:

אלא יומא וכו' ירצה בר"ה העולם חרדים מהדין וחשב שגם השונמית יראה ופחדה מהדין ורמז לה לדבר לך אל המלך כי אז איקרי קב"ה המלך המשפט:

דף מה.

דאלישע דאתחבק עמיה פי' של אלישע נתחבק ונתאבק עם של אמו ולכן נקרא חבקוק שם המורה יחוד כי כן אחה"ע וגיכ"ק שהם סוד חו"ג חיך וגרון ושניהם גימטריא חבקוק וז"ש תרין חבוקין הוו ביה וכמ"ש למעלה ולא יכיל לאעקרא ליה מאתר דאתקשר ביה

בדינא בקדמיתא אלא שהכלילו משניהם יחד ועי"ל מ"ש תרי חבוקין לרמוז למ"ש למעלה מזווג שני התחתון וכנזכר בפרשת בראשית והם ממש סוד חו"ג דהיינו ע"ב שמות דויסע ויבא ויט וריו"ו אותיות שבהם:

בין להאי סטרא וכו' שאלישע הוצרך לעשות שני חבוקין האחד משל אמו שהיה בו בראשונה שנסתלק ממנו במותו וז"ש דהוה תלי ביה בקדמיתא קודם מותו והוצרך אלישע להחזירו ובכח חזרה זו ויחם בשר הילד שכל ענין הבשר הוא מצד הנקבה:

חבוקא אחרינא וכו' זו היא פעם שנית שגהר עליו להמשיך עליו כח החסדים כדי שיחיה. ועי"ל במ"ש הרב ז"ל שיש שני בחינות באורות הנקבה האחד בהיותם עדיין בתוך הזכר שאז הן בבחינת דכורין. והשני כשיצאו וניתנו ממש אל הנקבה שבודאי אז גרע כחם:

ובזה יתורץ עוד מ"ש לעיל בך אתקשר והקשיתי שנראה להפוך מהאמור בפרשת וירא. אבל הענין נראה שיצחק היה מבחינת הגבורות דנוקבא שעדיין הן במקורן בדכורא ועל כן להיותו מגבורות השייכות לנוקבא נאמר בו בן לשרה. אבל להיותו מבחינת היותן בדכורא נאמר אשוב אליך בך איתקשר. אולם בעבור זאת לא הוצרך למיתה ממש וכנז"ל אבל חבקוק היה מבחינת הגבורות הנקבות בהיותן כבר בנקבה לכך אמר את חובקת. והוצרך אלישע לכל זה כי לא דיו בגבורות הראשונות שאז החזיר לו את שלו. אבל הוצרך לנסירה שנייה. שאז המשיך עליו כל בחינת הזכר גבורות חסדים וז"ש וילך בבית אשת הנה ואחת הנה פירוש שמאל וימין וז"ש לדרגין עילאין יתיר הם מדריגת גבורות הזכר ומדריגת חסדי הזכר:

ובג"כ חבקוק תרי פירוש גם חבקוק רומז לשני חיבוקים חדשים שנמשכו עליו משני דרגין עילאין הנזכר. מאי תפלה אלא דא היא וכו' הענין מובן ליודעי סוד התפילין כי תפילין ש"ר הם מוחי הזכר ותש"י הם מוחי הנקבה סוד החו"ג הבאות לה מן הזכר ולכן אמר אתר דהוה קשיר ביה בקדמיתא. ר"ל המקום שהיה נקשר בו בראשונה שהם אורות הזכר ולפרש דבריו אמר ודא תפלה ש"י שה"ס האורות הבאות לה מזעיר והוא הוא ענין מדריגתו אחר תחייתו כי כן התפלין נקראים חיים כנודע. ולמעלה אמר אתר דהוה תלי ביה כי מדבר דוקא במדריגות הנוקבא בעצמה מה שהיה לו קודם מותו:

וכאן אמר אתר דהוה קשיר ביה מיירי בבחינת קשר המשך אורות הזכר אל הנוקבא שהוא מקומו אח"כ ולזה אמר על שגיונות וכו' שידוע שר"ה ענייננו בגבורות הנוקבא ונודע שיש ג' בחינות עון חטא פשע: והחטא שהוא שגגה הוא פוגם במ'. ועכשיו היה חבקוק מתעלה על מקום זה והיינו על שגיונות אבל ידוע שבר"ה נמתקים הדינים בסוד

השופר שה"ס גבורות מתוקות הניתנות לה מזעיר: וע"ד איתקשר ביה האי תפלה פירוש בחינת תפלה ש"י שאמרנו ולא בחינת תפלה הידועה שהיא הנקבה מצד עצמה:

דא תפלה וכו' ר"ל תפלה שהיה מתפלל חבקוק בעדו להתמיד קשורו שקשרו אלישע בזכר ולכן יעשה תפלה זו והענין מובן במ"ש בס"הכ שתכלית עליית מחשבת האדם בתפלתו הוא עד עמיקא דבירא שהיא פנימיות נקודת ציון היינו יסוד אימא ששם הוא המשכת פנימיות אור יסוד אבא ועוד שים דעתך למ"ש הרב ז"ל שיסוד אימא הוא מסתיים בלבו של זעיר ולכן כוונתינו להעלות השכינה עד שם בעמידה כידוע מסוד הזקיפה בראש ברכת העמידה כי שם הוא מקור הברכות ביסוד אימא שבת"ת זעיר. והנה אמרנו למעלה שחבקוק הוא מעלמא דנוקבא ושלא יכול אלישע לעוקרו משם אלא להעיר עליו רוח חיים מלמעלה בסוד שני חבוקין אור חו"ג שסודם שם י"ה כנודע ומילאם יו"ד ה"י יו"ד ה"ה ואם תרבה יו"ד פ' ה"י ש' יו"ד פ' ה"ה ר' ועם י"ה גימטריא תפל"ה שזהו תכלית כל התפלה להוריד חו"ג משני יסודות שגם הם י"ה וב' מילואים כנודע וזהו כוונת חבקוק להמשיך אור מלמעלה על הנוקבא ונקרא נביא גימטריא ס"ג כנגד התפשטות מידות זעיר עד שליש ת"ת. אבל נבואתו היתה מצד הנוקבא ולכן בהתעורר עליו כח הנבואה היה ירא שמא ישלטו בו הגבורות והיה ממהר להתפלל ה' שמעתי שמעך יראתי ופירש בו הרב ז"ל שיש לכתר תר"ך אורות ונותן י"ש לאבא וי"ש לאימא ושל אימא הם י"ש עולמות שתחת כסא הכבוד המתחלקי' בח"גת. והגם שבכוונת ר"ח כתוב שאין לאו"א אלא י"ש לשניהם קנ"ה חכמה קנ"ה בינה:

הנה יש אורות אחרי' קנ"ה ליש"ס קנ"ה לתבונה והעליוניס שניהם נקראים אבא בסוד יו"ד שלשם: והתחתונים נקראים בשם אימא בסוד ה' של שם ואלו מתחלקים תחת כסא הכבוד. ואמר הרב לפי שאלו הם בחג"ת לכן הם הפוכים דהיינו ר"ת שמעך יראתי מפני ששם יש אחיזה לחיצונים: ור"ת "יהוה "שמעתי הם יש העליונים ונתכוין חבקוק להמשיך יש העליון להגין על התחתון ולהאיר לכתר רחל וזהו יראי"תי גי' כת"ר ע"ה דהיינו ב"פ י"ש ע"ה שהוא הכח המייחדם. אחר כך פירש כוונתו באומרו פעלך בקרב שנים חייהו למאן פעלך וכו'. קרא עצמו כן לפי ששתם בני אדם נעשים ע"י ג' שותפים אבל חבקוק כשחזר וחיה היה פעולי של ה' לבדו בקרב שנים הוא הת"ת שהוא בתוך השנים העליונים כי נהי"ם הם תחתונים. חייהו שימשך שם מן החיים העליונים שהוא מחב"ד ששם עץ החיים חייהו גימטריא ט"ל להמשיך כח התחיי' הוא יו"ד ה"א וא"ו בחב"ד באופן שכל כוונתו להאיר אור החיי' על שרשו שבת"ת ובזה מדויק שמעתי

שמעך יראתי בלשון מדבר בעדו שר"ל בחינת המלכות ששם היה הוא בעצמו. ואח"כ בדברו על שרשו שהוא בתוך זעיר אמר חייהו מדבר על הנסתר:
רוחיהון תביר איתא בספר א"י שכשהניצוצות יוצאות מהקליפה עדין אינן ראויות להתקן כראוי ונלע"ד דהוי דוגמת הנשמה כשיוצאה מהגוף שאז אינה מזוככת כראוי ליהנות מאור העליון וכ"ש היוצאות מתוך הקליפות כמו שהיה עכשיו ביציאת מצרים שהיו שקועים עד מ"ט שערים של הטומאה ולכן היה רוחם נשבר בקרבם:
והוו שקועין וכו' השירים שמשוררים המלאכים תמיד ועוד כשיצאו ישראל ממצרים יצאו המלאכים עם השכינה כמ"ש יצאו כל צבאות ה' לקיים מ"ש ואנכי אעלך גם עלה. אוכלוסין ורתיכין שני מיני מלאכים. חיצונים קדושים ופנימיים דוגמת הן אראלם וכו' ואז כולהו ארימו וכו' נתייחדו שני הבחינות והרימו שירים מעולים וה' העיר את רוחם של ישראל לשומעם. כך ישראל כד נפקו הענין לפי דעתי שבאותו פרק של היציאה ניתוסף אור מופלא בעולמות כנודע ואחר יציאתם חזר האור להסתלק כמ"ש בסוד העומר והו"ל בבחינת הדורמיטא שהוא אחד מס' במיתה וזהו טעמא דמותא:
והקב"ה אסי לון וכו' איתא בס"הכ שבזמן ב"ה שהיו מביאים העומר היה כח להוריד בכל יום מהמ"ט ימי הספירה אותה הבחינה השייכה אליו בשני בחינות מקיף ופנימי. אבל עכשיו שאין מנחת העומר אין בנו כח אלא להוריד האורות המקיפין לאט לאט אבל ביציאת מצרים שמיד האירו כל המקיפים יחד שהם ענני כבוד שנרמזים בפסוק וה' הולך לפניהם יומם כנזכר בפרשת אמור על ענין זה לכן היה כל האויר מלא ריחין מן העננים לחזק רוח ישראל:
ת"ח נוקמא עילאה וכו' פשט הסוד הוא שלאה היא הנקרא לילה כשדיניה נמתקים ואז מתחזקים להכניע החיצונים שמהם הנקמה כי לאה במילוי למ"ד אל"ף ה"ה גימטריא נקמ"ה ולפי שהיא למעלה בדעת לכן תקרא נקמה עילאה וכן ממנה תהיה הכנעת מ' הרשעה כד"א לשפיט את הארץ ר"ת לא"ה ובפרט על פרעה שהוא באחורי הדעת:
ואמנם בהמתק דיניה מתברר הזך שבהם לצורך הקדושה ויורדים הסיגים למטה דינים קשים ומתגרים זה בזה וזהו נגוף למצרים ורפוא לישראל בדינים הקדושים ולפי שהיא כנגד הגרון שסודו ג' אלהים לכן היו ג' מיני מיתות. ונל"עד להעמיק יותר בהקדים מ"ש בליקוטי' דישעיה על פ' וסכסכתי מצרי' במצרים והענין בקיצור שבזמן הקטנות מתעלים שם י"ה משם אלהים בסוד נאלמתי דומ"יה כי שם י"ה מסתלק למעלה וכשגורמי' העונות החיצונים יונקים ממנו וז"ס גאוה של ישראל שניטלה מהם וניתנה לאו"ה י"ה גימטרי' גאו"ה ומקומו באלהים שבגרון שה"ס הנקרא מצרים כי הוא המקום

היותר צר שבגוף ושם היתה יניקת מצרים. וכשהקב"ה רוצה להכניע האוחזים שם מאיר משם י"ה שבדיקנ' משני מצריו בסוד מן המצר קראתי י"ה וזהו סוד וסכסכתי מצרים במצרים ואז נמתקים דינים שבמצר הגרון וגם נשפלים האוחזים שם. וידוע שכל זמן הגלות היה בסוד הקטנות הגדול בסוד אלם דומיה ושר מצרים היה שמו דומ"ה וד"פ אלהי"ם גי' פרע"ה שזו היה עיקר אחיזתו. אבל בכח הגלות היה יונק גם מאותיות י"ה. ושם גאוה שלו. ולגבי דידיה היה אז שם אלהים מלא ולכן היה מודה בו. וכשהגיע זמן הגאולה האיר י"ה העליון דדיקנא והיה סכסוך מצרים במצרים למעלה וכמו כן היה למטה. והנה מכת בכורות הוא בכח"ב של הקליפה כמ"ש בסה"כ והוא כנגד שם י"ה דקדושה והיה בט"ו לחדש ונמשך התעוררות הדין בבכורות והרגו כל אשר נמצא לפניהם ואח"כ נתעורר הדין בפרעה והרג שריו וגדוליו:

קם בלילה ממש ירצה נעשה דין בדיני לאה שנקרא לילה כי קודם חצות נקראת ליל ואז אין כח להכניע הקליפה אדרבה מתעוררים כל החיצונים. אמנם אחר חצות ששולטים הדינים הקדושים לתיקון העולם אז נכנעים החיצונים ואותו כח ההכנעה נמשך על פרעה ועשה נקמות בעמו הה"ד ויקם פרעה לילה שהשפיע עליו טבע מדת לילה להיות פועל דין באנשיו להנקם מהם ובמקום שהיה ראוי לו להכנע לפני ה' שירחמהו נתמלא רוגז וכעס על הדין שנעשה בבכורות והרי הוא ככלב המתרגז ונושך האבן כשמכין אותו בה ואינו נכנע לברוח מלפני המכים. ולגירסת לחבריה פי' שברוב רוגזו נושך את חבירו כמותו וכן פרעה הרג רעיו ומיודעיו ושריו ותלה הקלקלה בהם וכן בערה חמתו על משה ואהרן וקראם מזיקין כמ"ש ויקרא למשה ולאהרן בשם לילה כלומר פועלי הדין כי אתם הרגתם כל חילי כיון דבידכן הוה כולא הרי שלא שב עד המכהו רק יחס הכל אל שני הצדיקים וכך אמר וברכתם גם אותי ולא אמר העתירו עלי אל ד'. ולהיות כל גאותו מי"ה דאלהים ושם י"ה נהפך נגדו לכן אמרו בשירה עזי וזמרת יה ויהי לי י"ה זה לישועה:

דף מו.

וה' הולך לפניהם יומם וכו' כללות ענין זה בו נותן טעם להליכת ה' לפני עמו יומם ולילה שהוא לייחד מדת יום במדת לילה והוא הוא עיקר סגולת העבודה בזמן אילת השחר שהוא מתווך בין יום ולילה ואז הוא יותר רחמים מכל זווגי הלילה. כמ"ש בדרוש הקשר של הרב ז"ל עם תלמידיו:

אילת פ' המפרשים אור א' כוכב השחר וה"ס יעקב ולאה ולכן אז היה מתגבר דוד שהוא מלאה ולהיות שאז הוא זווג חדש לכן נמשלה לאילה שרחמה צר. ולהיות שזווג יעקב

בכל אורך זעיר מתחיל מחצות ואילך לכן אז גדולה מעלת לימוד התורה ולכן מקדים גדולת התורה ומעלת לומדיה:
רחים הוא לעילא שיש לו כח לזווג שני הזווגים דמוחין ודגופא שהרי חלקי הפרדס הם כנגד או"א וזו"ן וכן ב' התורות שבכתב ושבע"פ וכמ"ש על רשב"י וחביריו שהיו פטורים מן המצות כי בתורתם היו משלימים הכל:
קב"ה אצית וכו' כי פיו מקודש בד"ת וההבל שלו הוא מקיף מעולה:
לא שביק ליה שבכל הזווגים הנעשים תמיד הוא יזכר שם בין בחייו בין במותו: ומביא פסוק אם לא בריתי שלא תאמר דוקא לאדם גדול כיהושע יאות להגות בתורה יומם ולילה:
תינח ביממא וכו' שהתורה הוא מיסוד אבא והיא תורת חסד אבל לילה דין הוא:
בגין דיהא שכיח וכו' כי הלילה היא של ה' אחרונה: יום הוא של ו' כמ"ש יומם יצוה ד' חסדו חסד ו' ובלילה שירה שיר ה':
כמה דלית יום וכו' כמ"ש הטבעיים שאלמלא השמש בא בערב לא היה אפשר לעולם להתקיים מרוב חומו וכן אי אפשר לחסדים בלי הגבורות כי לא יוכל העולם לקבל רוב החסדים ורבוי השפע. והוסיף לאו איהו שלים ע"ד אברהם שלים וכו' וכמ"ש בסוד העקידה ששלימות החסדים הוא התערבם עם הגבורות:
כך בעי אורייתא וכו' שהיא כלולה מ"ע ומל"ת חו"ג ולכן בעסוק בה יומם ולילה יהיה היחוד שלם אשא במיא ומיא באשא והוא הוא שלימות יומם ולילה העליונים יום בלילה ולילה ביום:
והא אתמר דעיקרא וכו' ירצה שבתחלת הלילה ועד חצות הדינים חזקים ואין כח למתקם שלכן אז יוצאים החיצונים ותרעין סתימין כדאמר בסמוך. ושלימות הלילה הוא מחצות ואילך. שאז מתפשטת לאה בכל קומתה של רחל והיינו תנהי"ם דזעיר וה"ס ה' הנוספת על ליל כי קודם חצות ה"ס לאה מן החזה ולמעלה וז"ש בפלגו קדמיתא שהוא בחי' ליל מ"מ העיקר הוא חצי האחרון סוד ה' שלאה מתפשטת שם:

דף מו:

מאן קאמר ליהוכו' הגם שיש הרבה מקראות קצרים כמו ויאמר ליוסף ויגד ליעקב כיון שאמר ויוגד ולא ויגד דריש:
הא אוקמוה כרז"ל ששלח איקטורין אבל חכמוי וכו' שאם הוא ששלח איקטורין הול"ל ויגידו אבל ויוגד הוא מהבנין שלא הוזכר שם פועלו כמ"ש ויוגד לרבקה ברוח הקודש לכן פי' שגם הגדה זו היתה בדרך העלם מחכמוי וחרשוי מנגדי הקדושה אויבי משה

וכוונתם לומר שאינו אמת שעלה על דעתם שצד הקדושה עליונה גברה וכמ"ש פרעה ה' הצדיק ושאפילו ישראל עצמם לא חשבו כך שא"כ לא היה להם ללכת בבריחה אלא שחשבו עדיין לא הגיע קיצם כי לא היה כי אם מספר בר"ח לכן היו בורחים והולכים יומם ולילה ובדדך מעוקם כדרך הבורח פן ירדפו אחריו ולכן שבו אל פי החירות שלא ידעו אנה ילכו. מכל זה גזרו חכמוי שאינו אמת מ"ש משה שעולמות הקדושה היו כבר מתוקנים ושולטים אלא שהוא פעל בדרך השבעות או איזה דרך נעלם מהם ולכן יש כח ביד פרעה להחזירם למצרים ולהגביר צד שלו וז"ש כי שלחנו את ישראל מעבדנו. לכן ויקח שש מאות רכב וכו' כוונתו להתקומם נגד הקדושה. ויובן במ"ש הרב כי מצרים היתה אחוזה במ"י דאלהים בח"ם צירופיו והיה פרעה מכחיש אותיות אלה ושמהם באו עליו המכות כמש"ה אותותי אלה והענין שהיה מכחיש מציאות זעיר שה"ס אלה כמ"ש מי ברא אל"ה גי' ל"ו וכ"ו שהוא זעיר. ו"פ ל"ו רי"ו שהוא שם ע"ב שמות המתחלק בו"ק שהוא זעיר ואיתא בס"ה כי ת"ר רכב כנגד ו'. ורכב מצרים נגד מלכות כי מצרים היתה ערות הארץ. וי"פ ח"ם גי' לילי"ת. ועי"ל כמ"ש לקמן דדבר רתיכין דשאר עמין והם מחנות סמא"ל כמ"ש במרכבת יחזקאל שהוא בעל ו"ק ויש בו ששה ניצוצין וה"ס אדו"ם ו"פ אד"ם גי' ר"ע ובזה תבין שאחר אומרו ואת עמו לקח עמו חזר ואמר ויקח ת"ר רכב ורומז למה שאמרו תלמידי הרב כי מאות רכב לקח ו' שהוא ששה נצוצי ס"מ ונשאר בחו"ר גימטריא ריי"ו לעומת ו' פעמים ל"ו:

הרם את מטך דביה רשים שמא קדישא איתא בתיקונים דמטה שנשתמש בו משה דאיהו דיוקנא דזעיר ששמושו במגי"ט ונקרא מטה מפני שמטה לחסד ולדין וכן התהפך ממטה לנחש ומנחש למטה. ואיתא בפ' כי תצא דה"נ דכוותיה שד המתהפך למלאך וממלאך לשד כפום עובדוהי דבר נש וכו'. ולכן אם תסיר שד מנח"ש ישאר מט"ה. והענין הוא כי מט"ט הוא דיוקנא דיוסף והוא נער וידוע דיסוד ה"ס ו' דאיהו בציורא דו' וכן המטה צורתו ו' כמ"ש באוצ"ח והוא כולל חו"ג שהם ב' המטות לפי מ"ש ר"ש בסמוך. אבל עדיין לא אסיקנא אדעתין הכי. ואולי לא פליג אר"ש אלא י"ל כי מט"ט כולל ב' הארות כמו שיסוד כולל ולובש ליסוד דאבא ומט"ט הוא לבוש ליסוד דזעיר כמ"ש בל"ת בפרשת בהעלותך בפ' אם יהיה נביאכם ה' והן ב' טתי"ן דמט"ט. וידוע שכל א' מב' המוחין דחו"ג הוא פרצוף בעל ט' מדות והם ט' וו"ין הרי מטה. א"נ כל א' מהפרצופים יש לו בחינת ג' כלים פנימי תיכון חיצון וכל א' ט' כלים ג"פ ט' כ"ז וב"פ כ"ז גי' מט"ה דביה רשים שמא קדישא הוא שם שד"י כמספר מט"ט ששמו כשם רבו שכן הוא לבוש אל היסוד שסתמו שם שד"י. ארכין ידך בסטרא קדישא הענין מובן במה שהגיה הרב

ורשם בכאן מורה מקום תיקון כ"ב ושם כתוב וז"ל מטה אלהים ודאי ודא מט"ט והא אוקימנא דאתהפך מדינא לרחמי וכו' וביה אשתנו כל פרצופים וכו' עד וכד אתהפך משמאלא לימינא אחזי פרצופא דאריה והוא בחינת הצד שצוה ה' למשה שיטה בו את המטה וה"ס ט' אחת שבשם מט"ט כי סוד הב' טת"ין הוא טהור טמא ששם ביצירה שקול הרע והטוב סוד ימין ושמאל. וגם לזה ירמוז שם ע"ב הרמוז בכאן ויסע ויבא ויט שסודו חסד והוא אריה:

וידוע שסוד שם זה הוא ע"ב ריו"ו העולה רפ"ח שהוא מארבע מלוי הוי"ה עס"מב ועם העיקר שהוא הוי"ה הרי גי' שד"י וע"ז כתוב מוליך לימין משה שה"ס סטרא קדישא הנז' כאן דהיינו צד החסד. וכיון דיחמון מיא שמא קדיש' יערקון. דע כי ים סוף סודו בסוף היצירה בראש העשייה כמ"ש הרב וא"כ היא מלכות דיצירה שמושבה תמיד בראש העשייה. ולכן מיוחד המטה שהוא מבחינת יסוד דאצילות המלובש במט"ט לבקוע את הים. וכ"ש לפי מ"ש מר"ן ז"ל שקריעת ים סוף ה"ס זווג הקטנות והוא ממש בחי' מט"ט האדם הקטן כמ"ש מט"ט אדם זעירא דסליק לחושבן שד"י וכן שם הוי"ה במ"ק עולה י"ז בסוד יוסף בן י"ז שנה והוא נער ונאמר הים ראה וינוס אז"ל ראה ארונו של יוסף דכתי' ביה וינס ויצא החוצה מדלא כתיב ראה ונס ומדשני קרא דרשו דרמיז ליוסף. עוד איתא באוצ"ח בדרוש השמות שג' כלי זעיר דיצירה שה"ס מט"ט הם ו' צירופי יה"ו בפנימי. ואל שד"י בתיכון ועשרה צירופי אלהים בחיצון והנה ו' צירופי יה"ו גי' קכ"ו כמנין וינס ועליה רמז בכאן וערקין מניה מקמיה פי' מניה שהוא שמא קדישא שד"י ומקמיה סוד יה"ו שהוא הפנימי שהוא לפני ולפנים:

דסטרין אחרנין דההוא מטה וכו' נל"עד מובן במ"ש באוצ"ח שחיצוניות זעיר דיצירה הוא י' צירופי אלהים ובהם נשתמש להכות את הצור וכמ"ש בשם הגהות הרב והוא ז"ל כתב כי צור הוא אלהים דהה"ין והיינו סטרין אחרנין עוד נל"עד שרומז לסוד אחר והוא שידוע שלכל דבר יש ארבע צדדין ימין ושמאל פנים ואחור והן הן ד' חיות המרכבה שמט"ט כולל כולם כמ"ש בתיקונים ושם שד"י הוא בצד פנים ושם יה"ו בצד ימין ובצד שמאל הם אלהים ובצד אחור שם תכ"ה שהוא אחורים של שד"י ואלו הם הסטרין דאיצטריכו לצור לכן צוה והכית בצור לשם תכ"ה וע"י הכאה יצאו המים כמ"ש הרב בסוד זה יפ"י ק' יפ"ה נ' הפ"ה כ"ה הפ"ו ל' ופ"ו ל"ו ופ"ה ל' הפ"ה כ"ה הכל גי' צו"ר. והרמז הוא שבהיות הצור שם אלהים דהה"ין שה"ס אחור אז האיר בו שם הוי"ה בהכאה דרך שם תכ"ה שהוא אחורי היסוד:

ובזה מובן מ"ש מלפני אדון חולי ארץ הוא היסוד שהוא בורא ארץ חולי ארץ גי' א"ל שד"י שה"ס משה ר"ת מט"ט שר הפנים והפסוק מפרש בחינת יסוד הנז' והוא מ"ש בגליון שהוא יסוד אבא שממנו יצאה נוקבא דיעקב ודור המדבר וז"ש חולי ארץ מלפני אלוה יעקב כלומר אותה הארץ שנתחוללה ונבראת מלפני אלוה יעקב שהוא יסוד אבא שממנו יוצא יעקב גם יש לומר מה שכתב מלפני אלוה יעקב ירמוז סטרא דימינא סטרא דרחמי שבו נקרע הים כנ"ל כי סתם שם אלוה הוא בימין וה"ס מר"זל ה' נתן ימינו על ימין משה והרי בקיעת הים בכח אל שד"י. אח"כ אמר ההופכי הצור אגם מים לרמוז שבאותו המטה שנבקע הים בו נבקע הצור ונעשה אגם מים:

אר"ש תרי הוו יובן במ"ש באוצ"ח בדרוש דור המדבר שמהפרצוף הנקרא דור המדבר בת זוגו דיעקב ממנו יוצאות ב' הארות אלכסונות מימינא ומשמאלא ונוטים באלכסון ולכן נק' מטות שאינם הארות ביושר אלא נוטות וגם שיציאתם מיסוד אבא שממנו כל הארות זמן המדבר והיסוד סודו ן' דמות מטה. ואר"ש תרי הוו מטה משה הוא הימיני ומטה האלהים השמאלי ואמר שם מטה משה ומטה ה' הכל אחד וז"ש בספרא דר"ה סבא שפיר קאמר דכולא חד בין תימא וכו'. פי' רש"א תרי הוו. ואנו מוצאים ג' א' מטה סתם ב' מטה האלהים ג' מטה משה: וע"ד ונטה את ידך וכו':

ובמ"ש בספרא דרב המנונא א"ש דמטה משה ומטה סתם שהוא של ה' כולא חד ולפ"ז הוו להו תרי ולפי ששני הארות אלו הם אל צדדי הנוקבא שעיקרה מגבורות דאבא לכך היא עיקרה לאתערא סטרא דגבורה שהן גבורות אבא שהם חסדים דאימא שנתהפכו לגבורות אבא בסוד הבן בחכמה תמצית הענין מטה דמט"ט הוא לבוש אל היסוד וקיימא לן יסוד נטיל לשמאלא ובודאי שהוא מקבל מבחי' ב' המטות ששרשן מיסוד אבא הגנוז ביסוד זעיר שבו שרש מט"ט ולכל הבחינות עיקר המטה הוא להעיר הגבורות:

מ"ש סטרא דגבורה ולא אמר דאיהו גבורה יובן במ"ש באוצ"ח בסוד הוא משה ואהרן הוא אהרן ומשה וקיצור הענין הוא כי שניהם ביסוד אבא אלא שעיקרו של משה הוא בצד ימין של יסוד אבא אלא שיוצאת הארתו לחוץ לצד שמאל דהיינו הוד של זעיר ומכאן סוד המן הנמשך מצד ימין בזכות משה אלא שיצא מצד שמאל בסוד קשין מזונותיו של האדם כקי"ס שהוא מצד הדין והגבורות וא"כ ז"ש כאן נטה את ידך ידא דשמאלא דאיהו בסטרא דגבורה לא גבורה ממש אלא תחתיה שהוא ההוד שמצבו בצד הגבורה ולפ"ז מה שמדמה המזונות לקי"ס הוא ממש כפשוטו: האמנם קשה שכיון שהמטה הוא לאתערא סטרא דגבורה וגם נטיית יד שמאל הוא ג"כ לזאת הכוונה. למה לא ערבינהו קרא ולימא ונטה את ידך במטך. ולזה

אר"ש ת"ח בסטרא דגבורה וכו' פי' מתערי מייא הם המ"ן המתעוררות מלמטה ונפקי מייא הם היורדים מלמעלה וה"ס גבורות גשמים ב' מיני גבורות שהם גבורות דאבא הנעשית חסדים באימא וחסדים דאימא נעשים גבורות באבא והיינו מ"ן ומ"ד. ולהיות שכפי האמת אינם גבורות עצמיות אלא שנק' כך על שם ההתחלפות כי גבורות דאבא תחלתם חסדים דאימא אלא שניתנו בצד שמאל דאבא. וכן גבורות דאבא גם כי תחלתם גבורות הלא נהפכות לחסדים באימא. לכן אמר דמתערי ונפקי בסטרא דגבורה ולא גבורה ממש ודוק. וא"כ יקשה והשתא בעי קב"ה וכו' כוונת הקושיא מבוארת אלא שצריך ליישב מה שקשה והוא דמוכח בהדיא דאי הוה כתיב ונטה את ימינך הוה א"ש משום דהיוצא בה מצד הימין והדבר קשה להבין. והר"מק ז"ל עמד בזה בערכי הכנויים ערך נגב שהוא נוגב ומשיבה מטעם קשר אמיץ שבין הספירות ומסיק כי פני החסד שהם כנגד פני הגבורה חמים. ופני הגבורה שכנגד החסד קרים ע"ש אבל אנו קבלנו ממ"רן ז"ל כמ"ש בס' א"י שיש עש"ס דנפש וי"ס דרוח ושהחסד של הרוח הוא בכלי של הגבורה. והגבורה של הרוח הוא בכלי של החסד וז"ס שמאלא בימינא וימינא בשמאלא הנז' בכל הזוהר והוא מ"ש בפ' וארא שצד דרום הוא חם ויבש משמע שכן הוא בעצם ולא במקרה כמ"ש הרמ"ק ז"ל. ובזה מבואר התעוררות ויציאת המים בסטר גבורה פי' אור החסד הגנוז בצד הגבורה. ולפ"ז הקשה ר"ש שפיר דהו"לל ונטה את ימינך כיון שהכוונה לנגב המים:

אלא הרם את מטך לנגבא מייא פי' שיסלק לפי שעה בנין נוקבא דיעקב כדי לבטל כח הגבורה שממנה המים ואז ישאר כח יעקב לבדו שהוא דרומי דאיהו בנצח ונאמר בו בית יעקב אש. פי' תוכיות יעקב אש ולכן בו יב"קע המים אותיות יע"קב. אבל ונטה את ידך לאתבא מיא. אין ספק שנטייה זו היא מיד אחר ההרמה קודם בקיעת המים שכן כתיב בפי' ויט משה את ידו ויבקעו המים. והענין הוא להתנות עם הים שישוב לכסות המצריים וכפשט מר"זל וישב הים לאיתנו והקשו קמאי אדרבה מה שחזר לקדמותו אין זה תנאו אלא כשנקרע. ובמ"ש מבואר דהתנאי כפול היה שיקרע דוקא לפני ישראל. ויחזור להדביק קרעיו להטביע למצרים וקיים תנאו כששב על המצריים:

לאתערא סטרא דגבורה שצריך להעיר צד הגבורות מצד ההוד כדי לדון המצריים שאם ינוסו יחזור וינערם בתוך הים:

ובג"כ תרין מלין וכו' פירוש לאפוקי פירושא דלעיל שההרמה והנטייה היתה לכוונה אחת:

והוו אזלי וכו' פירוש כיון שקפאו תהומות לא כשאר שום לחלוחית של הים והיו הולכים ביבשה ולא בחרבה שהיא כמין טיט שקרמו פניה כי יבשה הוא גריד:

דף מט.

אעבר וסליק ההוא אתר קדישא ר"ל בחינת המלכות המשפע' גם לחיצונים כמ"שה ומלכותו בכל משלה ששם ב"ן העולה בכ"ל היא הנותנת קיום וכח לכל וכשמגיע זמן אבידת גוי או ממלכה מסתלק השפע הנוגע לה.

ואינון רתיכין וכו' ידוע שבשני עולמות התחתונים יש אחיזה בעצם אל החיצונים כי ביצירה יש ע' שרים של א"וה ועליהם נאמר סביב רשעים יתהלכון כי הם סביבות משכן מט"ט. אבל בעשייה שם עיקר הקליפה ושם ירדה השכינה עם יעקב וז"ס שכינה בגלות. והנה הרתיכין הם בעשייה ועליהם רוכבים המשריין שהם מחנות שרי האומות והם דוגמת הקדושה חיות עם אופנים שהם רתיכין ומשריין וכיון שנסתלק' הקדושה מן הרתיכין לא יכלו המשריין לעשות מאומה וז"ש ויסר את אפן מרכבותיו אפ"ן גימ' סמ"אל שהוסר כחו והועבר בנורא דדליק הוא נהר דנור:

אעבר וסליק היינו מ"ש בשם הרב שפרעה לקח ו' מאות רכ"ב ונשאר בחור ריי"ו גבורה והקב"ה לקח ממנו א' ונשאר יר"ה וא' זו היא סוד הקדושה שהיתה מנהגת אותם דכתיב אחת היא יונתי תמתי:

וכדין שלטנותא דמצראי אעדיאו ונקרא מת כי מיתה היא ירידה ע"ד כי מתו כל האנשים ועוד יכון בעצם על שנתמנה על המתים ועל גהינם כי ירד עד דיוטה התחתונה היא נוקבא דס"א שהיא גהינם ומצרים ערות הארץ ממנה ירד עוד לדיוטה התחתונה:

והנה נהר דנור היא הגבורה ושופך על מלכות הים סוף במלכות היצירה בראש העשייה וז"ש דהוה בשפתא וכו' פירוש שלא העבירו במקום שורש הנהר דנור שהוא בעולם הזכר: אלא במקום בפיכתו שהוא בנוקבא ומשם ירד לעשייה וזהו מת על שפת דומה גי' הי"ם:

דף נב.

אר"י כולא אתכליל בהאי שמא קדישא וכו' כוונתו על שם ע"ב ומובן במ"ש בכוונת ר"ה כי ג' דכיון הראשונים הן בחג"ת בסוד ריי"ו אותיות ובכן צדיקים הוא במ' ובתר חדוהי ובסוד ע"ב תיבות שבה סוד שלימות הפעולות וז"ש

כולא אתכליל וכו' פירש ג' ובכן הנז' נכללים בהאי שמא קדיש' ואסתיים ביה. ואסתיים דייקא כי בו נרמזות כל ג' אבות ודוד רגל ד' וכנגדם ד' ע"ב דע"ס מ"ב ולכן אנו מכוונים בד' ע"ב והד' הוא רבוע דהויה"ה שהוא במ' ועיין בר"מ פ' פנחס. והנה רשב"י הוסיף

ללמדנו שורש סוד שם זה על בוריו. ויובן במ"ש הרב ז"ל בשער זעיר אנפין על שם זה ותמצית הענין הוא כי שם ע"ב סודו טיפת אבא שהוא חסד ובהנתן באימא אז נעשה בסוד מים ואז נעשה זעיר בסוד ו"ק בבחינת ג' כלילן בג' ואלו הג' הם ויסע ויבא ויט שמהם יוצא שם ע"ב דהיינו חסד אבל סוד התפשטותו בחג"ת הוא בחסד דחסד וחסד דגבורה וחסד דת"ת ולעומת זה אר"ש האי הוא שמא קדישא להיות מקורו מאבא שבו סוד כל הקדושה וידעת שעיקר שם ע"ב הוא ד' יודי"ן שכל אחד סוד ק' ועם כללות ארבעתם גי' קדש. וקראו עיטורא דאבהן על שם שמתפשט בחג"ת. ואם תבחין כל אחד מהם בסוד ג' פרקים תמצא שעיקרו בהתפשטותו הוא בחכמה של כל אחד שהרי החסד מתעלה לסוד חכמה והיינו ממש עיטורא דאבהן דחב"ד הם אבות וחג"ת בנים ונה"י בני בנים והנה כל זה בבחינת העיבור שסודו ע"ב רי"ו דהיינו ששם ע"ב מתחלק לרי"ו הם ג' כ"ד לג' מדות ובכל כ"ד שמות יש ע"ב אותיות והוא רי"ו שהוא ג' ע"ב דהיינו ג' חסדים דחג"ת הנז' והיינו בבחי' ג' פרקים שבהם בסוד חסד חסדים גבורה גבורות שהם חב"ד חג"ת נה"י של כל א' וא' אמנם יש סוד עיטור אחר והוא בהיות זעיר בסוד יניקה ונכנסים בו ו"ק דגדלות וע"ז אמר דמתעטרא בגלופייהו וכו' ונלע"ד להבינו כמ"ש בכללי הרח"ו ז"ל שבבוא ו"ק של גדלות דאימא אז חג"ת נק' רישא כי ג' פרקים ראשונים דנה"י עולים ומתחברים עם חג"ת פרק עליון דנצח בחסד וכן של הוד בגבורה ושל יסוד בת"ת ואז יש בחסד ד' פרקים וכן בגבורה וכן בת"ת ונמצאו יחד כלולים בחסד שני פרקים שלו העתידים להעשות חכמה וגם פרק תחתון של החסד ופרק עליון דנצח שישאר בחסד עצמו וכן בגבורה וכן בת"ת ואז מתכללת החכמה עם החסד והבינה עם הגבורה והדעת עם הת"ת וזהו אומרו ומתעטר בגלופייהו ר"ל בהתחקקם בחבורא חדא הוה בהיותם יחד משמשים במקום ראש שה"ס החקיקה המתחדשת בהם עתה מחדש ואז מתחלק שם ע"ב ואתכליל במ"ח תיבותא דהיינו כ"ד אחד במה שיהיה אח"כ חב"ד וכ"ד א' במה שיהיה אח"כ חג"ת ובין שניהם הם מ"ח גי' גדו"לה הרי לפניך שב' שמות שיש למדה זו רומזים לשני בחי' האור המהווה והממציא אותה כי חס"ד גי' ע"ב בסוד השרש הראשון שהוא טיפת אבא מילוי יו"דין וממנו סוד שם ע"ב שמות בכללו. וגדולה רומזת להתחלת הגדלות זעיר שאז מתחלק לב' בחי' מ"ח וכ"ד מ"ח לח"בד חג"ת דזעיר. וכ"ד בנה"י שלו והטעם לחלוק זה הוא מ"ש דאיהו שלימו דכולא ועיקרא דשרשין. פירוש מפני ששם זה הוא משלים את זעיר ואת נוקביה שהרי יסוד אבא הוא מבריח מן הקצה עד הקצה ומאיר בזעיר לבחינת עצמו עד הת"ת שלו ומשם ואילך לנוקבא בנה"י דזעיר:

ולכן מתחלק לבחי' מ"ח לכל שהוא עיקרו של זעיר ובחי' כ"ד לאשר יאיר לרחל. והוא עיקרא דשרשין כי טיפתו היא העיקרית לעיבור ולכן סוד הטפה שהוא י' מתמלא יו"ד כי ו"ד הם ז"ון כמו שכתב באידרא זוטא: א"נ ר"ל דקאי למ"ח תיבות ואויר שנחלק לשני חלקים מפני שחלק זה של מ"ח הוא עיקרו של זעיר והיינו שלימו דכולא כי נה"י לבר מגופא. ועוד שמקום התפשטות מ"ח אלו הוא בעיקרים של הו"ק שהם שרשיו דזעיר דהיינו כל ג' פרקי דח"גת וג' פרקין קדמאין דנ"הי כנז' והיינו עיקרא דשרשין והנה בהיות כלולים יחד ב' פרקים בחסד וכן בגבורה וכן בת"ת כנז"ל ושאז יש מ"ח שמות כאמור אז יש בחינת אחרת והיא שיש י"ו שמות בחסד וכן בגבורות ובת"ת ואז השם אנ"י הוא בסוף שליש הראשון דת"ת שהוא השם הל"ז והוא גופא דאילנא שכן הוא הגוף ממש ושם הוא ראשית לראש רחל הנק' אני שהוא שם ב"ן וט' אותיותיו. אך ענפי גוף האילן הראש שלהם הוא שם וה"ו דהיינו ראש לח"ג הוא שם וה"ו הראשון שהוא ראש כל השם וכן יש שם וה"ו בראש כ"ד האחרון שהוא לנה"י שהם ענפין תתאין ובזה יצדק מ"ש רישא דכל ענפין וה"ו:

והא אתרשים בתלת עלמין עילאין וכו' מז"לן שר"ל ששם ע"ב הוא בח"גת ישר הפוך ישר ובנ"הי כולו ישר וידוע שעיקרו דזעיר הם ו"ק ובהם מתפשט שם ע"ב הנז'. י"ב שמות בכל מדה מו"ק והיינו בין בהיותו בסוד העיבור וכנרמז לעיל בתוספת' כמבואר בדברי הרב ז"ל ובין בהיותו בבחינת יניקה כמ"ש בק"ש:

ואמנם בבחי' הגדלות שהוא בהתעלות ב"פ דחג"ת לחב"ד כנודע אז נמצא שם ע"ב מתחלק ח' שמות בכל א' מט' ספירות דזעיר כ"ד בחב"ד כ"ד בחג"ת כ"ד בנה"י וכאן באה לדרוש ושמתי כד כד שמשותיך משום דמוחי הנקבה חב"ד דידה הם עכשיו בנ"הי וחסרים ממנה ו' מדות כ"ד כ"ד אבל לעת יד שתשוה לזעיר תקרא אז אשת חי"ל והנה ג' עלמין עילאין הם סוד מוחי דזעיר חב"ד דידיה שאליהם נתעלו ב' פרקין דחג"ת וג' עלמין תתאין הם חג"ת שאליהם עלו ג' פרקי נה"י והכל נחשב לסוד גופא דזעיר וכללותם הם ג' עלמין תחתונים או אפשר שקורא עלמין לחב"ד חג"ת דזעיר שה"ס עיקרו של זעיר:

ותתאין הם נה"י דידיה שעיקרם לנוקבא וגם להיות שחב"ד חג"ת נכללים במ"ח שמות ונה"י בכ"ד האחרונים. ולסוד זה נכוין בקדושה שסתמא לעלות ולקבל שפע מלמעלה וזה בשני בחינות שעליהן מיוסד סוד כל הקדושות כי ב' קדושות של מיושב דיוצר ובא לציון היא הראשונה שהזכיר כאן קדוש לעילא וכו' והוא מ"ש בס"הכ לכוין שת"ת דזעיר שהוא ו' עולה לחכמה שהוא סוד קדש כנודע ואז הוא קדוש:

דהיינו קדש שמאיר בו' ואח"כ יורד ו' זה למקומו באור הקדש ושם הוא קדש דאמצעיתא ואח"כ מאיר בנ"הי וזהו קדוש לתתא ונמצא שמתעלה לעלמין עילאין ומשפיע לעלמין תתאין וכל השפע הוא מחכמה ששם שרש שם ע"ב כנז'. והכוונה השנית היא מ"ש בכוונת העמידה בנקדישך. קדוש אחד עולה חסד לחכמה וזהו קדוש חסד. וכן גבורה לבינה. ות"ת לדעת ואז חג"ת נקראים קדושים שנתעלו למוחין. וזה בסוד שם ע"ב המתעלה ומוריד מעלמין עילאין לעלמין תתאין:

דף נב:

מגו עאקו דלהון מז"לן טעם לצרה זו מפני שאז היה זעיר בסוד הקטנות כמ"ש הרב בסוד קי"ס וידוע שבחי' הקטנות היא שמות אלהים ג' מוחין דקטנות שעליהם נאמר נח"ר גרוני דהיינו שז' הבלים אינם יכולים לצאת מהגרון והוא הוא ענין הצעקה וכנזכר בחילוק שועה לצעקה כי צעקה אינו אומר כלום כי צעקה היא בלב שנאמר צעק לבם אל ה' והיינו מתוך הצרה שאין הקול יכול לצאת וז"ש כאן ויצעקו מגו עאקו דלהון והזכיר קודם שראו אוכלוסין חילין ומשריין ג' בחי' נגד ג' שמות אלהים לכן רבו המקטריגים על ישראל והוצרכו לעזר עליון דרך נס כמו ביציאת מצרים כן היה כאן כי.

ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא וכו' יובן במ"ש בכללי הר"חו שיש בדעת העליון דדיקנא דאריך ג' הוי"ות דיו"דין ושהם סוד שם ע"ב תיבות ע"ש וזוהי הארה שנמשכ' עתה מעתיקא להמתיק ג' אלהים. חר"ן עם רי"ו גי' דע"ת.

ואז אשתכח רעוא רעוא דייקא שה"ס הארת הדעת הנקרא רעוא בכ"מ. וזה טעם מופלא לשם ע"ב הנז' בקי"ס והבן שהוא הורדת כח הרצון העליון ואז הוא עת רצון כנודע:

ואמנם בס' דצניעותא אמר אלי דייקא בעתיקא תלייא ויתבאר במ"ש הר"חו ז"ל בל"ת על פסוק זה והוא שר"ת "מה "תצעק "אלי הוא אמ"ת שה"ס תיקון ז' מתיקוני דיקנא ואליו כיון מרע"ה ע"כ. וידוע שתיקון זה ה"ס תרין תפוחין קדישין שה"ס ז' שמות ס"ג העולים אמ"ת וממנו שרש הדעת הנעלם בזעיר כמ"ש בסוד פ' תורת אמת היתה בפיהו. וקי"ל דעת אסהיד באנפוי דמלכא. והטעם כי הדרת פנים נמשכת מסוד יסוד העליון המאיר בפרצוף התחתון שלמטה ממנו. ולכן אין לסריס הדרת פנים זקן. והנה תיקון זה של ואמת הוא ז' והוא ממדות חכמת הכתר. והוא בסוד חסד בבחינת המקיפים. ובסוד יסוד בחי' הפנימיים ע"ש. והנה הפנ"ים גי' א"ל מלא שה"ס חסד בבחי' הקף דהיינו אל מלא. ואם תחבר לו שם אל פשוט יעלה רי"ו והוא בסוד הטיפה הפנים שביסוד ושממנה שרש שם ע"ב שמות הנזכר כאן וה"ס מל"ת אל"י ר"ל שמות אל שלי. והבן כי סוד תיקון זה דב' תפוחין ה"ס ב' שפולי יסוד הנוקבא דעתיק שהיא לאריך כמדריגת בינה לזעיר.

והרי תיקון זה ה"ס מ' של מ' העליונה שיש באצילות ולכן משם נתן כח לים סוף ה"ס רח"ל סופא דכל דרגין. ועבד ימא נימוסין עילאין. ואיפשר דמשום דאיהו בחי' נוקבא לכן אמר הרב ז"ל שאז נמשך ש"ע נהורין בסוד קר"ע ואז נקרע שטן בסוד נח"ש הנז' לפנינו. וש"ע גי' א"ל ב"פ מלא והיינו אלי:

וגם כי תיקון זה הוא בסוד חסד לבחי' הפרצוף. מ"מ עיקרו גבורה דמ"ס והוא מסוד ס"ג או אהי"ה בחי' בינה שגם שם אל כתיב בו ואל זועם בכל יום שזועם בחיצונים וכ"ש להיותו סוד מקיף שכל מקיף הוא גבורה. אבל הוא מבחינת מיתוק מופלא:

רח"א מהכא אשתלים ידא וכולהו אצבען הרגיש דהו"ל היד החזקה. ולזה אמר שאז נעשה תיקון גדול ומאז נתייסד לתיקון העולם. וז"ש מהכא פי' מכאן זכה העולם לאותו שלימות שהוא הכנעת הגבורות ומיתוקם:

ובזה יכון שהתחילה גזרת בין הבתרים ת' שנה מלידת יצחק שהוא שורש הדינים. והנה סתם יד היא השמאלית גבורה והיא נחלקת לה' אצבעות שהם ה' גבורות חג"ת נ"ה. ואולם שם אהו"ה במילוי יודי"ן שהוא גי' אצבע ה"ס ה' אצבעות יד ימין ה' חסדים. אבל שם אהו"י הוא ה' גבורות בהתכללותם עם ה' חסדים כמ"ש בכוונת שמע וכן אל"ף ה"י וי"ו יו"ד גי' אצב"עה והוא רמוז בר"ת. וירא ישראל את היד. והרי אישתלים ידא היא היד הנז' בפסוקת וכולהו אצבען הרמוזים בר"ת. אמר עוד ואישתלים ידא דאיתכליל ביה בימינא יובן במ"ש בס' א"י שער טנ"תא שיש בחי' חסד שהוא בפנימיות כלי הגבורה. ויש בחי' גבורה שהיא בפנימיות כלי חסד וה"ס התכללות שמאלא בימינא וימינא בשמאלא כנזכר בכ"מ בזוהר ובתיקונים. ולעומת כן אמר שנשלמה היד הנכללת בימין שר"ל שגם היא נשלמה להמתק ובעבור זה נרמז בס"ת וירא ישראל את היד גי' תל"ה שהוא ה"פ אלהים ה' גבורות שנכללו עם ה' חסדים שבתוך החסד. באופן שיש ב' רמזים בר"ת וס"ת המורים שכל בחי' הגבורות נשלמו לימתק ועל כללות ענין זה נקרא היד הגדולה פי' שיד שמאל נעשית גדולה שהיא ימין וכן היד הגדולה גי' חס"ד:

כולא בימינא איתכליל הוא מ"ש בזוהר ע"ש יומם יומא דכליל כולהו יומי שכל חגת"נה כלולים בו בין ה' חסדים בין ה' גבורות והרי זה לעומת מ"ש ואישתלים ידא דאיתכליל בימינא. ועוד נקרא יומא דאזיל עם כולהו יומי שהוא בחי' התפשטות החסד בחג"ת נ"ה וממתק ה"ג וזהו ובימינא תליא ששלימות הכל תלוי בחסד:

הה"ד ימינך ה' דק' נאדר מב"ל וכמ"ש לקמן ועוד כפל ב"פ ימינך אך יתורץ במ"ש כי מדבר על ב' מיני המיתוקים הנז' כי התחיל מבחינת התכללות שנכללו ה' גבורות בה' חסדים ולכך הוסיף י' במלת נאדרי. וכן נאדרי גי' רס"ה דהיינו עשרה הוי"ות וה' כוללים

לרמוז שה' חסדים וה' גבורות נכללו ונתייחדו כל כך עד שיחשבו לחמשה לבד ור"ת גי' חס"ד שהכל נעשה חסד. ונתחזק החסד בזה ע"ד האמור באברהם קדמאה לא שלים. פי' קודם העקידה.

ובתראה שלים אחר העקידה וידוע ששם הוי"ה מתחלק י"ה בחסד ו"ה בגבורה. ועכשיו כל השם שלם ביחד במקום אחד. פי' שלם בחסד בבחי' אחת ושלם בגבורה בבחינת השנית ולכן הזכיר הוי"ה ב"פ גם הוי"ה בנקודתה שעולה מ"ו גי' חס"ד הרי ששניהם נעשו חסד שלם. ועוד ב' ידות הם מילוי דמילוי י"ה. יו"ד וא"ו דל"ת ה"א אל"ף הם י"ד אותיות יד ימין. וא"ו אל"ף וא"ו ה"א אל"ף יד שמאל ושניהם יחד הם כח וז"ש נאדרי בכח. תרעץ אויב כי זו היא הכנעת הס"א כשנמתקו הגבורות שאז אין לה אחיזה וחלק בקדושה:

וא"ר יצחק וכו' נותן טעם למה שנז' במה נתחזק כח החסד מה שלא נמצא במקום אחר ואמר שהוצרך הכל להכניע תוקף לב פרעה שהוא היה מקור כל החיצונים ונתאמץ בכל כחות חיצונים נגד הקדושה. לכן רצה הקב"ה למתק כל בחי' הגבורות כמש"ה היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים. פי' שה' עשה לו יד גדולה במצרים כי בתחלה היתה חזקה ואח"כ נעשית גדולה. א"נ בתחלה היו ב' ידות ואו נתחברו שתיהן ונעשו יד אחת גדולה כשתים בכח יחודם המופלא: סיחון ועוג ה"נ שהרי כמו שכתוב ואני אקשה את לב פרעה כן כתוב בסיחון כי הקשה ה' אלהיך את רוחו ומצינו שרק אותם הזכיר דוד בהלל הגדול ולא כללם בכלל למכה מלכים גדולים:

אינון לגבי ישראל אתתקפו פי' שהיו מאמינים שיש כח במהימנותא השולט על הכל וחשבו שהם היו ראויים לקבל השפע יותר מישראל. וזה במה שראו גדולתם מופלאת על כל בני עולם לכן לא רצו ליכנע לישראל. וה' הקשה לבם להלחם עמם כדי שיראו שאינם ראויים לקבל הכח כי אם ישראל כמ"ש למען תתו בידך כיום הזה ולא אמר למען הראותם את כחי כמ"ש בפרעה:

דף נג.

ולאו רישיה סיפיה שקראם ישראל ואח"כ עם עוד וירא לשון יחיד ויראו העם לשון רבים:

דנחת עם בנוי בגלותא כדי לעוזרם לעשות הבירורין וסביל עליה גלותא שירד שם על מנת לסבול הגלות גם שלא היה לו כן כי אדרבה ויחי יעקב בארץ מצרים מ"מ הוא ירד אדעתא לסבול גלות אע"פ שכבר עשה את שלו בק"ל שנים כמ"ש ק"ל שנה מעט ורעים:

ואעיל לבנוי בגלותא כמ"ש ואלהים פקוד יפקוד אתכם הרי הזהירם לקבל הגלות עד בוא ישועת ה':

הוא ממש חמא וכו' לא כרבי שחזר לזה העולם בצלם דהבלא דגרמי או במלבוש חלוקא דרבנן כמ"ש בשער הנבואה אלא הוא ממש בגופו הקדוש:

אעלך גם עלה דוק שייחס עלייה ראשונה לו ית'. לפי שאז בפטירת יעקב התחיל השעבוד ולכן היה צריך כח עליון להעלותו כי אז נתעוררו הדינים הקשים כמ"ש בפרשת ויחי גורן האטד הכא איתרמיז שולטנותא דמצראי דאיתערי אבל בזמן הגאולה שנכנעה הס"א נאמר גם עלה כלומר אתה תעלה עצמך בלי מונע:

סליק קב"ה להאי סבא כי הצדיקים הנפטרים נפשם בטוב תלין בג"ע וגם גופם בשובה ונחת ואין להם פנייה ועסק בענייני עוה"ז אם לא יהיה להם איזה מעורר כמרז"ל באיכה שירמיה העיר את האבות ומרע"ה מקבריהם וכן קב"ה ג"כ א"ל ליעקב קומי חמי ברך וכו' ואין די בהודעה לבד כמ"ש בכניסת הארץ אמר ה' למשה זאת הארץ אשר נשבעתי וכו'. שילך ויודיע לאבית וכו' אלא קום ממש וחמי בעיניך:

עמא תקיפא כי קליפת מצרים היתה כוללת כל הס"א כמרז"ל וגם את הגוי אשר יעבודו לרבות ד' מלכיות נבוכדנצר רישא דדהבא ופרס ומדי הזרועות וכו' אבל גלות מצרים היה כולל כל הקליפות וזהו עמא תקיפא וטעמו כי שם נבלעו כל הנשמות שנשרו מאדה"ר עד דמטו רגלין וזהו גוי מקרב גוי ממש. עד שע"כ אמר יעקב דחילנא דישצון בני כדלקמן כדי שלא יטמעו ביניהם וה' השיבו אנכי ארד וכו' ולהבין התשובה כי הוא פחד על בניו וה' השיבו על עצמו: אקדים מה שנודע שק"ל שנה היו פגם של אדה"ר וכנגדם נתאמץ יעקב דאיהו הוה שופריה דאדה"ר ועשה תיקון פרטי בכללות ק"ל שנים כמ"ש הוא עצמו מעט ורעים כנז"ל: גם סביל עליה גלותא ואעיל לבנוי בגלותא כדי שיעשו התיקון בכללות. וה' רמז לו אנכי ארד עמך גי' ק"ל ירצה עם הק"ל של הבחינות שלך שעמה יהיה סיוע גדול לבניך ועם שכינתי שאשתף אל שלך בזה יצאו גאולים ולזה אמר חמי ברך בחוש הראות. חמי גבוראן וכו' בראיה שכלית תראה עשר מכות שבהם הוכנעו כל עשר מדריגות כוללת כל טומאה כמש"ה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים. דחילו ואימתא שהגם שידע גזירת השעבוד וקבלה עליו. לא חשב שסיום הגזירה יהי' במצרים הטמאה:

דף נד.

כל נסין וכל גבוראן וכו' יובן בהקדים מ"ש הרב ז"ל שב' מיני זווגים יש למעלה א' מסוד החיצוניות שזה אינו פוסק שום רגע שאינו צריך למ"ן והוא המקיים העולמות ובו

מתקיים הטבע המוטבע בנמצאות ולא שינו שמים וארץ מדתם והזווג השני הוא זווג הפנימיות שזה צריך להעלאת מ"ן לאו"א ואו"א לאריך כנודע מסוד ק"ש. ואז מורידים לזו"ן הטיפה מלמעלה הכל לפי הזמן אבל היותר מובחר הוא בהמשכה מעתיק כנודע ואז תתחדש בעולם הנהגה מחודשת והיא עשיית הנסים השולטים על הטבע. עוד נודע שביסוד אימא יש שם ב"ן כנזכר בכוונות. ועיין היטב בדרוש הבאים מסטרא דנוקבא שאמר שם שה"ס חו"ג וידוע שמילוי זה ה"ס זו"ן דהיינו האותיות העיקריות חסדים הן שלו. ושל המילוי גבו' שלה. והנה בהאיר ד' אותיות הוי"ה זו כזו יהי נס כי יפ"ה נ' הפ"ו ל' ופ"ה ל' הכל גימ' נ"ס שסודו הארת אריך באבא ואבא באימא ואימא בזעיר וזעיר בנוקביה. והנה כמו שיש ענין נס באותיות הוי"ה בהתקרבן ובהאירן זו בזו כאמור כך הוא ממש באותיות המילוי ו" פ"ה הפ"ו ופ"ה וז"ס נס בתוך נס וכן מילוי נס נו"ן סמ"ך גימ' נ"ס. גם בכאן יש רמז למרז"ל אין בעל הנס מכיר בניסו דהיינו כשאין כח וזכות לגלות הנס שאז נעשה בהעלם הוא מסוד המלוי נעלם. כי בזמן הזכות אז מתגלה לעין כל כמש"ה ה' נסי. פי' שהנס נעשה משם הוי"ה. ועוד אנו מכוונים בכוונת תקע ושא נס אל שם מ"ה ושם אדנ"י העולים נס והוא בסוד ענינינו שידוע ששם אהי"ה יוצא מא' של שם מ"ה כי א' דאדנ"י הוא משם אהי"ה כנודע. מכלל כל הנזכר למדנו שסוד הנס הוא כשיש חבור פנימי בכח קבלתה אור מלמעלה ע"י יסוד או"א ביסודם א' וע' בפ' צו שמפרש נס על הוי"ה אדנ"י. ואמר כד איתנהיר נהירו דעתיקא רומז למה שקבלנו שלא תמשך הטיפה לזו"ן מפנימיות עתיק אלא בזמן המשיח ולכך לא אמר כד נהיר עתיקא אלא נהירו דעתיקא שסודו הארה מחיצוניות שלו משם נמשכה הטיפה היותר עליונה ואמר בעטרוי ה"ס תרין עטרין חו"ג ואלו הם גליפין. פירוש חקוקים בשני עטרות של שני יסודות או"א לאפוקי תרי מוחין שנק' אתסנתא דאו"א שאין לזו"ן מהם רק הארה בלבד ועוד אמר רשימין באז פי' שיורדים ונרשמים בדעת דזעיר שסודו יחיד הרוכב על ז' שכן בו החו"ג בתכלית היחוד וממנו מתפשטים לז"ון ולגירסת רשימין בא' ר"ל שבאות א ממש רשימין החו"ג כנודע בסוד ב' יו"דין וו' מ"ד ומ"ן ובסוד שם יאהדו"נהי יו"ד בראש יו"ד בסוף ו' אותיות בנתים. עוד ידוע שיסוד אימא סודו אל"ף בינה. ויסוד אבא סוד פלא ואזי עשו פלאות וז"ש רשימין בא' וא' אנקיב וכו'. וגירסא זו עיקר שהכוונה לא' דו"או דס"ג שהוא בחזה העיר. ובמקום אחר הנז' דוא"ו דס"ג שהוא בחזה יש סוד א' בכמה בחינות ציורים האחד בסוד א שעולה ל"ב שמושבו שם באמצע. השני בצורת רי"ו א ה"ס ריאה:

השלישי שני יו"דין ו' באמצע א ה"ס כבד:

הרביעי הוא יו"ד א גי' ח"זה וידוע כי ציור זה הרביעי הוא השייך למלכות וכן חי"ת זי"ן ה"ה גי' מלכו"ת וכן יו"ד ומלא יו"ד ו"ו דל"ת גי' מלכו"ת היוצאת מהחזה ועל כל אלו הבחינות שהן בסוד א' דו"או דס"ג שהוא בת"ת דזעיר אמר וא' אנקיב שכן ממש נוקב להוציא הנקבה. שבחזה שסודו א' היה מכה האור ונוקב וז"ש וא' אנקיב וכמ"ש בא"ר ונקיב ואעבר בגיסא אחרא שהוא מ"ש כאן אנקיב בחשוכי דהיינו בצד האחורים שלו ששם מקום המלכות בחשך ממש מופרשת מאור פני המלך עולימתא שפירתא דלית לה עיינין ואז זעיר חוזה בחזה שלו וממשיך שם אור עיניו שגם הם בסוד א' כנזכר בכוונת המפיל כי עינים סוד ס"ג ועפעפים סוד מ"ה:

ונהיר לכל עיבר ה"ס כמה הארות היוצאות מהחזה יעקב ודור המדבר והמטות כמ"ש באוצ"ח שיעקב הוא מצד פני זעיר והמטות מן הצדדין ורחל מאחור הרי שמאיר לכל עיבר:

וכד אתנהיר נהירו דא' הכוונה אף שאמר ונהיר לכל עיבר קושטא דמילתא קמ"לן אבל אין כוונתו בפרטות אלא על רחל ולכן שואל מאן ז"ין מפני שכל ההארות אשר שם כלם בערך שביעית שיוצאות במקום הת"ת שהוא הז' מלמעלה למטה ואין מגמתו עכשיו עליהם כי אם על רחל שהיא אחוזה בעצם באות ז"ין בין בצורתה ז' דמות חרב בין בפירוש כלי זיין בין במספרה גי' אד"ני וי"ב אותיות מלואו ועל כן אמר דא חרב לה' סודו על שם ב"ן שסודו חרב כמ"ש בכוונת וחרב פיפיות בידם וכמ"ש בריש פר' שופטים. והיינו חרב לה' שסודה משם הוי"ה. מלאה דם ה"ס א' שבחזה שהוא בסוד אהי"ה מרובע העולה דם כנודע שמשם שרש יציאת הנקבה. כדין עביד נסין וגבוראן ירצה שאז מקבלת כח הגבורות העליונות דאיתחברת אימא לברתא שהוא א' עם ז' ועושה נסים נפלאים לישראל וגבורה לא"וה וז"ש א שצורתה רי"ו גי' גבו"רה ומילוי א' גי' נ"ס הרי שבא"לף רמוזים נסין וגבוראן:

ודא היא שירתא שכל כח השיר ה"ס גבורה כידוע שבגדלות הגבורות הם נבחנות לנ' יפ"ה נ' ויפ"נ הוא ש"ר ועם י' בחינות הרי שיר ואז כל הגבורות נמתקות בין דדכורא בין דנוקבא ובזה נכנעים החיצונים ומודים בגדולת כח הקדושה וזהו שירתא דכל סטרין שהכל משבחין שמו הגדול.

מלה דא תלייא פי' שהיחוד הנרמז במלת אז עדין לא נעשה בתיקונו כמו שיהיה לעתיד וכמ"שה אז תראי ונהרת אז תשמח בתולה וזולתם:

ואשלים להההוא זמנא ירצה לפי מדריגת אותו זמן שיצאו ממצרים עשו בה תיקון אבל לעתיד יעשוהו בבחינה יותר מעולה:

דזמינין ישראל וכו' כי גם לעתיד נאמר והחריב ה' את לשון ים מצרים וגם כי יזכרו גאולת מצרים שהיתה ראש הגאולות ואז תעקר אחיזת כל החיצונים מכל וכל וידוע שפרעה הוא ראש לכולם וזהו השייכות שיש לשירת הים עד ימות המשיח:

מכאן אוליפנא וכו' שאע"פי שיש פסוקי' אחרים שמהם נלמדה ת"ה מ"מ פסוק זה אצטריך בפרטות ללמד שיש לאותו הדור חלק לע"הב ודלא כרע"ק ולכך השוה אותם למר"עה משה ובני ישראל ודייקא צדיקיא קדמאי שאין הכוונה לאפוקי האחרונים אלא שאותו הדור הם שרשים וראשונים לכל כללות ישראל כמ"ש בספר הגלגולים ואמר שאף הם יחיו אע"ג דאיסתלקו שזו היתה סברת רע"ק לומר שמפני גודל מעלתם לא יחיו שזה יהיה להם ירידה שהרי היו אחוזים בא"וא וזהו דרגין עילאין ולא לבד בי"שס ותבונה אלא דלעילא:

ואיתקשרא בקישורא וכו' ידוע שצרור החיים הוא יסוד אימא שבו מיוחדים מוחי זעיר שנקראים חיים והקשורה הוא יסוד אבא הקשור שם לעולם מ"מ ישובו לרדת למטה. הה"ד אז ישיר משה שאפי' מרע"ה שהיה שרש לכל אותם שרשים גם הוא יקום:

רש"א מהכא וכו' ר"ש לא ניחא ליה בדיוקא דישיר דאיפשר לפ' אז אמר אל לבו שישיר וכמו שמוכרחים אנו לפ' בפ' אז יעלה חזאל במלכים לכן מכריח מפסוק יוסיף ה' שנית ידו דאיירי בזמן המשיח ואמר יוסיף דמשמע ב' דברים א' שיעשה מה שכבר עשה. ב' שיהיה בתוספת מעולה ועוד אומרו אד"ני שרומז למדרגה עליונה ה"ס דיקנא קדישא וכמ"ש בפ' אם עונות תשמר יה אד"ני מי יעמוד וידוע שהדיקנא יוצאת ממוחא סתימאה המתוקנת מגבורה דעתיק דהיינו ידו ומשם יביא טל אורות להחיות המתים לכן ניתקן מוריד הטל בת"ה באתה גבור וסמוך ליה מחיה מתים אתה. ואמר יוסיף ה' ידו לקנות שאר עמו דהו"לל את עמו אלא דקאי אצדיקים דאיקרון שאר וזה ידוע שכך היא המדה שהקליפה קודמת לצאת והפרי נשאר לאחרונה וכמ"ש במצרים שכל הק"ל שנה עד שלא נולד מר"עה יצאו נשמות מעורבות מטוב ורע ומשה היה ראש לטוב הברור דכתיב ביה כי טוב הוא כמ"ש הרב ז"ל ומביא ראיה מפ' וישארו וכו' מפני שאלדד ומידד היו חשובים מכל ע' זקנים כמ"זל: ואיפשר דדריש וישארו מלשון שאר עמו כמר"זל שהתנבאו על ימות המשיח.

ותנינן וכו' מלבד פשוטו עוד י"ל שדרכן של צדיקים להקדים תיקון הרבים לשלהם שכל ימיהם יוצאים בצרכי זכות ישראל ובעת השינה מפקחי' על תורתם:

אמאי ימות וכו' קשה ליה למה לא יחיו במדרגה העליונה שנברא בה אד"הר שאמר בזוהר אדם קדמאה לא הו"ל מהאי עלמא כלום ופי' הרב בס' הגלגולים פרק י"ח ע"ש ואז"ל תפוח עקיבו וכו' וז"ש אמאי יחית שירדו לארץ ממש:

רוחין ונשמתין וכו' איפשר שיכוין על רוח ונשמה דזיהרא דאד"הר שנסתלקו ממנו בעת חטאו וגם שהיו בו בהיותו במעלה העליונה. מ"מ כיון שירד עד היות גופו מן העשייה לכן הוריד ה' את רוחו ונשמתו למטה. א"נ יכין לנשמות צדיקים העליונים שהיו במדרגה מופלאת ואפ"ה ירדו למטה לתיקון בני דורם:

כ"ש השתא וכו' שהוא לתיקון עצמם שמלבד צרכם לימות המשיח להשלים מה שעותו אפי' בשוגג וכמ"ש הרב בס' הגלגולים על מ"ש ר"י אביא חטאת שמנה וכו' ע"ש:

אבל העיקר הוא לישרא לעקימא וכו' שהרי מחמת איזה פגם אפי' שיהיה קטן יש צד אחיזה לחיצונים באותו הגוף ובהבלא דגרמי דילי' וכמ"ש בדרוש הקטנות בענין שמואל ובעלת אוב ע"ש ולכן א"א אלא שיחיו באותו הגוף שמתו בו.

ואי תימא וכו' ענין זה מבואר בספר הגלגולים שאלה לא היה להם פגם פרטי משלהם אלא מצד כללות פגם אד"הר: ואפ"ה הוצרכו למות להפריד אותו חלק רע הכולל כי אותו העקמימות הכולל צריך שיתוקן אחר התחיה בעלוי ממדרג' למדרג'. והקב"ה ימלאם דעת עליון עד שיזכו להיות בעלי עצת המשיח חלף היותם עשוקים בעצת הנחש שהוא מנגדו של משיח: אראנו ממש קאי אדור המדבר שהם עצמם יראו בעין נפלאות ימות המשיח שהם כיציאת מצרים: אראנו בישע אלהים דוגמא לענין זה ממש שהרי הנשמה קודם בואה לעולם היתה במעלות עליונות וכשחוזרת שמה בזכותה היא רואה בעין מקומה הראשון שחוזרת לו:

דף נה.

סלייק קב"ה לציון כאן קורא ליסוד ציון וכן כתב המ"דל. והגם שאין הכרח לזה כי יש לפרשו ככל המקומות שהוא יסוד הנוקבא שהוא מצויין בההוא רוחא דשבק בה בעלה. ובעת החרבן נסתלק אותו רוח ממנה ונסתם יסודה ולכן נקראת בתולה וצריכה מדי פעם בפעם רוח חדש כנזכר בדרוש ק"ש שעל המטה ועיין בויקרא זהו כללות המאמר אמנם פרטיותיו צריכים ביאור מהו ואנגיד ליה לקבליה ומה ענין כפל אומרו השתא דאיתגלייא ולמה תחלה אמר לקבליה ואח"כ לגביה: {

הגה"ה אמר המסדר נלע"ד שיובן במ"ש הרב בפסוק וזרעו מבקש לחם כי תמיד הלחם שהיא הנוקבא מזומנת בעת צאת הזרע מהצדי' לקבלו ואינו צריך לבקשה כי אינו נעזב ממנה בעת הרצון. אבל בעת החרבן שגלתה הנוקבא אז הוכרח ז"א להעלות יסודו

ולהמשיכו בתוכיות הת"תואנגיד ליה למעלה עד כנגד הת"ת ונבלע בגוף בסו' אבר מתו כד תתהדר כ"י כדין יתיב ז"א יסודו למקומו בולט בסוד אבר מ"ה ע"י הארת מזל ונקה כמ"ש בכוונת קונה הכ"ל כי אז הוא אבר חי בסוד הקמת הברית להזריע וצריך שתחלה תהיה כ"י מזומנת לקבלו וכשגלתה הוכרח לסלקו כנז' כי אז אינו ראוי להזריע. וכשתחזור כ"י ישיב אז היסוד לאתריה בין נ"ה מתוקן להזריע כי כ"י מזומנ' לקבל זרעו ועיין בפ' תרומה דף קמ"ה יוסף אתכליל ביעקב ומ"ש שם וכו' ע"כ:}

דף נו.

וכל רקיעא ורקיעא בהלוכו ר' שנין וכו' המ"דל תמה איך יהיה הלוכו של עליון שוה לשל תחתון ולא שת לבו שכל מדות אלו הם בסוד המדות וכמ"ש הרמ"ק לפי דרכו דמאתן הם בסוד עשר ספי' מלמעלה למטה וי"ס ממטה למעלה כל א' כלולה מעשר וכו'. ולפי דרך האר"י ז"ל שהכל בסוד השמות שידוע שכל גבול הוא מכח הדין. והנה שם אלהים בריבוע הוא ר' ובמילוי יוד"ין וההי"ן ת"ק וגם מילוי שד"י ת"ק. וה"פ אלהים דיו"דין הם אל"ף ת"ק:

משיעורא דקב"ה פי' בבחינת כלי הספירות. כי לנשמתם אין גבול ושיעור ומ"ש בס' היכלות שיעור של רצ"ו אלף הוא דוקא בכלים וז"ש כאן שיעורא דקב"ה.

דף נח.

ומה בהאי דאשתאר ביה לא הוו יכלין לאסתכלא המ"דל ז"ל תמה דזה לא היה באותו פעם כי בהבאת לוחות שניות הוא דויראו מגשת אליו. וזה מחמת העון אבל לעולם אימא לך שאם לא היו חוטאים שיוכלו להסתכל אפילו במאי דאסתלק מניה. וי"ל דאה"נ שאם לא חטאו ודאי שיוכלו להסתכל בו. ק"ו ממה שזכו למדריגת פנים בפנים. אבל השתא לגבי דידן הוא דמפריז ומגדיל הזוהר זיהריו של מר"עה. בכת דא אורייתא אבא מתלבש בתוך אימא ועיין מ"ש בפרשת עקב:

אתקריאת עוז גי' מ"ו ל"ז:

דף ס:

להוא קול דעאלו ביה: מז"לן ה"ס שרש רחל שבת"ת שה"ס קו"ל ה' אלהים א"וא ששם מתגלים דאינון ע"ב ס"ג עם הכולל גי' קו"ל. ועוד שהנה שם ע"ב סודו בחסד ושם מ"ב בגבורה. ושם כ"ב בת"ת ושלשתם גי' קו"ל שממנו נעשה הדיבור והוא אמ"ר אש מים רוח. וקול גם הוא מילוי קול ק"וף ו"ו למ"ד המילוי גי' קו"ל וז"ס בת קול וז"ש ההוא קול דעאלו ביה. פי' בתוכיות מלוי קול שהוא שרש מלוי המלכות בת"ת והיינו בסוד המילה. ואז זכו ג"כ לשני חולקין אחרנין הם א"וא אשר שם. והמבין יבין שכל אלו הד'

מדות הם בסוד אברים הפנימיים הפועלים סוד הזווג ולכן שאל מאי משמע. כלומר מה שייכות יש לאלו השנים שהם נ"ה תינח יסוד ומ'.

והשיב אינון תרי וכו' שהוא בין בחינת תרין ביעי ובין בחי' ב' כליות ששניהם בנ"ה בסוד הפנימיות. ולכן תמצא שבנצח אמר מצותיו. ובהוד חוקיו לשון רבים לרמוז לשני בחי' אלו הרמוזים בכל א' שנים שהם בסוד הפנימיות ואז הם בסוד תרי פלגי גופא כי בסוד החיצוניות הם חד גופא. רצוני נ"ה בפנימיות תרי פלגי גופא כמ"ש בדרוש השמות נמצא שכל אלו הבחי' הם באברים הפנימיים. ובשמירת המילה דאז איתגליא רשימא קדישא ואז מתתקנים ד' בחי' אלו. והנה הבא על הגויה פוגם במ' כי מגביר במ' כח הנחש שכל כחו מסוד ד"ם שד"י. והנשמר מעבירה זו זוכה לעלות עד מלכא קדישא עילאה שה"ס יסוד אבא שבת"ת. וכיון דאלו אלין תרין דאינון זו"ן:

עאלו בתרין חולקין אחרנין או"א כנ"ל ואשתלמו ד' קול ומחיה מתי רפ"ח שסודם מסוד הערלה עוד ידוע ששם הפנימי שבת"ת דזעיר והחיצון דחכמת זעיר היא שם מ"ה כנז' בדרוש השמות. והסוד כי בתון ת"ת מתראה חיצוניות החכמה ולכן ס"ת כי אני יהו"ד רופאך גימטריא מ"ה לרמוז לסוד זה כי אז בהנצל מזווג בהמה הקשורה ככלב דאיהי בת נכר ר"ת ב"ן אז נקרא אדם שלם. דע כי שייכות כל דרוש זה נכון במ"ש בפ' נשא שבמרה נבדקו ישראל שלא באו על המצריות:

דף סא:

ת"ה כל מזוני דבני עלמא מלעילא אתיין מזל"ן יובן במ"ש שסוד המן הוא מסוד מזו"ן ה' קולות חצוניות הבינה שמשם מזו"ן זו"ן כל ימות השנה. והנה מזו"ן זה סודו ט' יודי"ן כמ"ש בכוונת יוה"ך ועיקרו נמשך מהוי"ה בנקודת אלהים וכן מ"ן גי' ט' יודי"ן ומילויו ס' ז"ן גי' הוי"ה בנקודת אלהים. עוד ידוע שט' יודי"ן אלו הם מן ע"ב קס"א כנזכר שם ומילוי ע"ב קס"א הוא קפ"ו גי' מ"ם נו"ן הרי סוד המן בכל פרטיו. גם דע שסוד מזון זה הוא מבחי' אכילה השנית שהיא ממוחא סתימא שהיא מסוד תיקון טלא דבדולחא דאית בה תרי גווני שלהיותו מגבורה דעתיק נראה בו קצת דמדומי אודם. אבל חכמה בעצמה סודה חסד. והנה טל זה נוטף ברישא דזעיר כדלקמן לאתר דאיקרי שמים והוא דעתו הכולל מחו"ג אש ומים וידוע שבו שם אהו"ה למוח חסדים ושם אהו"ה לגבורות כמ"ש בסוד ק"ש ושניהם גי' ט"ל הרי שטל העליון יורד למקום טל התחתון ואולי שלכן היה טל מלמעלה על המן ומלמטה. וב"פ טל נעשה לח"ם וי"פ ט"ל גי' שמי"ם. והנה שם אהו"ה באלפי"ן ואהו"י בההי"ן עולים טר"ף גי' ט"ל ומט"ר וגי' דו"ר דע"ה שלכן נקרא דו"ר דע"ה גם דעה ב"פ ט"ל עם הכולל הרי סוד הפסוק דקאמר זעיר הנני ממטיר

לכם לחם מן השמים. אמנם מזונא דחברייא הוא מה' קולות הפנים שהם סוד מזון בינה בעצמה שהוא משפע חכמה סתימאה בעצם שבתוך פנימיות הבינה ועיין בסה"כ כוונת יוה"ך ולכן כתיב למען אנסנו הילך בתורתי ואז"ל לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן והוא מבואר:

דף סב:

עד דבעא בעותיה קמי קב"ה נראה שהיה מתפלל שישפע על מאכלו רוחניות של מזון הת"ח כנז"ל והוא מחכמה והיינו קמי קב"ה. פי' למעלה מזעיר. ואח"כ היה ממתין שיעור מה עד שימשך השפע לחכמה תתאה ששם בחי' אכילה גי' אדנ"י ועוד א' סוד פלא וגם כל סודות האכילה הם באות א בכמה ציורים כנז' בסה"כ וחכמה תתאה שהיא מלכות מאירה באור חכמה עילאה נקרא בי מלכא כי צריך השפע לירד עד העשייה. ונ"ל שאותה תפלה היתה ביחודים וכוונות עכ"ל הרמ"ז. זלה"ה:

דף סז.

והרמ"ז כתב בריש פ' זו וז"ל: וישא אהרן את ידיו פשט הסוד טעם הרמת ימין על שמאל הוא בסוד תגבורו' החסדים על הגבורות כי הזכר כובש את הנקבה וז"ש וישא אהרן את ידו פי' היד בפרטות שהוא החסדים וכן כתוב באברהם הרימותי ידי ולא יָדַי כי ירמוז ליד שלו אעפ"י שהוא נשא ב' ידיו מ"מ הרים ימינו על שמאלו להגביר כח ידו הימנית: ועוד נעמיק לפי סוד ברכת כהנים שהוא להמשיך מקיפים דל"ם דצלם כמ"ש בס"הכ. דאיתא בס' א"י בדרוש פרטי עיבור ומוחין שג' בחינות דמוחין דצלם הם בסוד ידו. דהינו מ' בסוד י' חכמה. צ"ד בינה. צ' הוא ו' דעת. וידוע כי צ' הוא הנכנס בתוך זעיר וב' בחינת ל"ם הם בסוד המקיפים והם בסוד חו"ב: שלהיות בחינת המ' עליונה לכן היה מרים אות' של ימין על השמאל שהוא סוד ל' ונרמז במלת ידו שר"ל היד של הכהן שהוא בסוד החכמה כ"ג. גם ידו הוא צירוף יו"ד וכוונת פתיחה זו להתחיל ענין נשיאות הידים דוקא בתפלה או בברכה כדי להפיל בקדושה גם את שרשי החיצונים ולכפותם וכמ"ש ענין יתרו שנכפה לכח עליון כמ"ש לקמן בס"ד. ולזה התחיל בס' דשלמה:

דכל מאן דארים ידוי וכו' ואקדים מ"ש באוצ"ח בדרוש תיקון לאה ובדרושים אחרים

ששורש חו"ג הוא מתרין כתפין דאריך ומשם יורדים לדעת א"וא עד יסודותיהם. ואח"כ נכנסים נה"י שלהם בג' קוי זעיר. ובנ"הי אלו יש ג' פרקי' ובהגמר' להכנס בתוך זעיר אז חג"ת שלהם שהם הפרקי' האמצעיים הם בחג"ת דזעיר. וזה נרמז ג"כ במ"ש בפ' ויחי חסד חסדים גבורה גבורות. פי' שבחסד דזעיר יש עוד ב' חסדים שהם מחג"ת נה"י דאו"א. וכן ביד שמאל דזעיר גבורה דזעיר ושני גבורות דאו"א והרי זה בבחינת הכלים:

אמנם חו"ג של אימא שהם ביסוד שלה ונכנסים בדעת דזעיר הלא הם מתפשטים בשני זרועותיו והן הן סוד ידים דזעיר בה' אצבעות והם בסוד חג"ת נ"ה שהם ה' חסדים בימין וה"ג בשמאל וסוד התחלקותם לפי סדר האמור בשער הציצית גודל אצבע אמה קמיצה זרת נחלקים בה' ספירות חג"ת נ"ה שהגודל ה"ס ספי' החסד ואצבע גבורה אצבע אלהים. אמה ת"ת שתמיד נדרש בו' ה"ס הת"ת. קמיצה נצח לקמיצת הכהן ושרשו שם זרת הוד שהיא סוד המדה ושמים בזרת תכן שעד שם הוא סוד מדות השמים:

ואמנם נודע שמדת החסד מעולה על כולם דאיקרי יומם דאזיל בכולהו יומי ולכן ה' אצבעות הם בסוד שם יד דהיינו י' חסד ד' ארבעה האחרים. ובזה נמצא טוב טעם לסדר אותיות כמנ"פץ שבא"לף בי"ת כ' לבדה מ"ן סמוכות וכן פ"ץ והטעם כי אות כ' היא סוד אצבע הא' והיא ממש מושרשת בעיקריות כף היד וגם לה ג' פרקים אלא שהפרק התחתון הוא מובלע ביד עצמה וז"ס התחלקות אצבעות הכהנים בעת נשיאות כפים שמתחלקים לג' חילוקים. כ' הגודל לעצמו. מ"ן אצבע אמה ביחד. פ"ץ קמיצה זרת יחדיו. וטעם התיחדם בסדר זה הוא כי בכל בחינת ובחינת נ"ה הם בסוד אורות מגולים. ות"ת וגבורה מכוסים. ודע שאע"פי שיד ימין היא בסוד החסד היינו דוקא בסוד חסדים דאימא שהם גבורות דאבא כמ"ש הרב ז"ל בפירוש בס' הדרושים בסוד טלית ותפלין:

וז"ס נמרץ בפ' וישא אהרן את ידיו ידו כתיב כי הנה יד סתם היא השמאלית בכל מקום ולמה יקראו שניהם בשם יד. אדרבה הו"ל לקרותם בשם הרומז לימין שהיא השולטת על השמאל. והשתא א"ש שכל יד היא גבורה אלא ששל ימין היא גבורה דאבא שהם חסדים דאימא וז"ש ידו כתיב. פי' היד השמאלית של אהרן שה"ס אבא וממוצא דבר למדנו סוד הידים שהם סוד חו"ג ולכן בהתפשטותם בסוד חו"ג בזרועות והתחלקם לה' אצבעות הם מבקשות לצאת לחוץ שכן טבע כל חו"ג להתפשט ולצאת. אמנם אין שם צינורות ממש כשל היסוד לכן בוקעות כעין בקיע' בכל א' מהאצבעות בסוד הארה לבד וז"ס ויפוזו זרועי ידיו שהוא כעין קרי היוצא מהברית. ואולם זרועות זעיר הם מתנועעים לשיוכלו להנשא למעלה. או להשפיל למטה:

כי לפעמים מעלה אותם למעלה כעין נשיאות כפים הכהנים על הכתפים לרמוז לחו"ג ששרשם מכתפי אריך ואז באותה הנשיאות מאירים למול פניו הארות הבוקעות מסופי האצבעות ונכנסות אותם ההארות בפנימיות מוחיו ומשם מאירות ומתקנות ח"וב דלאה. אכן כשגומר לתקנה אז חוזר ומשפיל ידיו ומגיעות עד רישי ירכין דידיה. ושם נכנסים בנ"ה ונמשכים בתוכה דרך קוים. ובלי ספק שגם לרחל הנאה יש מהם בחו"ב דידה שהם כנגד נ"ה דידיה. אכן כל זה הוא כשישראל עושים רצונו ש"מ:

אבל כשאין ער"שמ אז כ"ביכול מתרפים ידי זעיר וצריך להתחנן ולומר אל נשא ידיך שיגביהם למעלה שלא יתאחזו ויהנו מהם החיצונים. ונודע שה"סא נקרא בור ריק שאין בו כי אם לחלוחית תמצית השיורין לקיומו. ולכן הבטלן המתאפא ממלאכתו שהוא מכת ריקים ופוחזים חבר הוא לאיש משחית. דייקא משחית כמשחית זרעו:

דש מבפנים וזורה בחוץ כי הטיפה נקרא יקר כשהיא מושפעת כהוגן. ולהפך קרי לריק בסוד ניצוצי זרועי יוסף:

ולכן הנושא ידיו בחנם איתלטיא מעשר שולטנין הם עשרה מלאכים הנמשכים מאותה הארות של הידים ונקראים שליטים כי עיקר כח האדם וממשלתו ומעשיו הוא בידים כמ"ש בבכורות השולט בשתי ידיו ועשר' שליטים שהיו בעיר היינו עשרה אצבעות שמאירי' בלאה הנקרא עיר ובסוד כמנ"פץ שהם שני הידים. וכבר ידעת שהידים מסטרא דאימא שממנה עיקר האורות של זעיר כד"א כונן שמים בתבונה. אבל מ"מ הארת אבא גם שעליה כתיב וראית את אחורי. הנה גדולה מעלתו משל פני אימא. שלכן מרע"ה שהוא פק"ד קס"א אנו אומרים שהוא יסוד אבא.

וזש"ה החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים פי' יותר מי' הארות של הי' שליטים. ואמר אשר היו בעיר ולא אמר שהמה בעיר לפי שלא כל שעה הם מאירים בלאה והנה כשהאדם נושא ידיו בתפילה וכיוצא אז מזדמנים הי' שליטים ויהבי ביה חילא וכו' להעלות מ"ן שהם מבחינת ו"ה ז' מלכין קדמאין והעלותם עד בחי' י"ה ואז מתיקר שמא קדישא. איתברך מתתא רומז עתה גם לבחי' האורות היוצאות לרחל בהשפלת ידי זעיר וגם אלה עולות מלמטה ואז מוסיף כח מלמעלה בשפע הבא אליהן. ואתיקר מכל סטירין ר"ל שגם צד החיצוניות הנרמז בצפרנים שמשם אחיזה חיצונים גם הוא נרצה לקדושה. והן הן רתיכין פנימאין ורתיכן דלבר הנזכר בסמוך שה"ס בשר האצבעות שבפנים. ובחי' כו' הצפרנים שמבחוץ כמ"ש בדרוש פרצוף לאה:

אבל אם הוא למגנא לייטין ליה בר"מח לייטין הענין הוא שההארה הנמשכת לזעיר בנשיאות ידים הוא בסוד הצלם שלו ספניו מאירים בו. ועל כן המרים למגן נאמר עליו ולא יראו פני ריקם. וידוע שיש בצלם רמ"ח איברים כמ"ש בכוונת אמ"ור להם שעם הכולל עולה רמ"ח ולכן מקולל ברמ"ח קללות:

רזא דעשר אמירן הוא בסוד חו"ג דנשיקין שהרי בנשיאות הידים מזדווגות חו"ב על ידי הדעת ואחר כך כשמשפיל ידיו מוריד ההארות לרישי פרקין דתמן חו"ב דיעקב ורחל ואז יתיחד כולא כחדא עילאה ותתא:

ת"ח ברזא דשמא קדישא איהו מלך וכו' יובן במ"ש הרב ז"ל שעל כל עולם מד' עולמות בי"ע יש סוד עתיק דהייכי מז' תחתונות דמ' דעולם העליון המתלבשות בראש התחתון בזה מתקשר עולם תחתון בעליון. והנה עתיק דאצילות ה"ם ז' ה' תחתונות דמ' דאדם קדמון שעיקר הארתם היא בכ"חב דאריך עוד איתא בס' א"י בענין א"וא היוצאים מבינת אריך וז"ל פירשנו בפ' יומם יצוה ה' חסדו כי יש ב' מיני חסד האחד הוא חסד העליון אחרי הבינה שמקום זה הוא בראש כתפין דאריך קודם התחלקות ב' הזרועות ושם הוא מקום חסד עליון הנקרא יומא דכליל כולהו יומי. וכבר ידעת כי לעולם החסד הזכר. והנה האור הנמשך מגרון עליון דאריך ירד ונתלבש בחסד הזה. וכשיצא בחוץ אז אבא נעשה בבחינת החסד ההוא. עוד כתב הרב בכוונת יוה"ך וז"ל כל מיני שפע הם משתנים ברדתם למטה מה שאין כן בחינת החסד שהוא אור קדמאה שהיה מאיר מסוף העולם ועד סופו אינו מתעבה ומחליש כחו כי כל אורו גדול למטה כמו למעלה:

פירוש ככחו למעלה במקומו כך הוא למטה ביסוד. בסוד חסד דאיתגליא בפום אמה ולכן כל מיני שפע צריכים להתלבש בו לירד למטה וז"ס יומם יצוה ה' חסדו והענין שהחסד שבחכמה הוא מתפשט בכל הבינה וע"י מתפשט השפע בבינה כולה. ואח"כ חסד שבבינה מתפשט בזעיר וע"י מתפשט השפע בכולהו. ואח"כ החסד דזעיר מתפשט במ' כנ"ל וזה החסד שעליו נאמר יומם יצוה ה' חסדו יומא דאזיל עם כולהו יומי. וממנו נשמע דה"ה בההוא חסד עליון הנ"ל שהוא מתפשט באבא כנ"זל. ובזה נבאר המאמר כי מלך סוד עתיק המולך על עולם שלמטה ממנו ושהוא מסוד מלכות כאמור כהן ה"ס החסד המשמש והאי ברזא דקדושה. שכן הוא הממשיך השפע בכל המדות:

והנה עתיק הראשון הוא ממ' דא"ק שהוא עתיק דאצילות המתלבש בכח"ב דאריך וז"ש אית מלך לעילא דאיהו רזא דק"ק הם כח"ב דאריך כתר קדש חו"ב קדשים. ואיהו מלך עילאה דהיינו רישא דלא אתיידע דלעילא מכ"חב ומתלבש בתוכם שבעה קצוותיו:

תחותיה אית כהן וכו' הוא אותו החסד העליון שהוא החסד הראשון שמאיר ומתגלה באצילות והיינו אור קדמאה ממש ומפני שאינו מדה מעשר מדות דאריך שהרי הוא מסתתר עד יציאתו לחוץ לזרועו הימנית שמשם נעשה אבא כנז"ל לכן אמר משמש קמיה ולא משמש ליה כדבסמוך גבי מיכאל משום דדוקא לפניו נגלה שמושו ולכן אמר כהן דאיקרי גדול רצה לומר שראוי לקרותו גדול מפני שהוא סטרא דימינא ולא אמר מפני שהוא לימינא כדלקמיה במיכאל משום דמיכאל כל עצמו בצד דרום. אבל ההוא חסד עליון שיוצא אחר בינת אריך כנ"ל הוא חסד בעצם אבל הוא בתחלתו באמצע בריש כתפין אלא שאח"כ יוצא לצד ימין:

כלל העולה שמלך וכהן ה"ס כללות כל עולם. מלך הוא עתיק והוא חבור עולם תחתון בעליון. וכהן הוא האור הממשיך השפע בכל העולם. ולפי שמלך זה הוא עתיק המסתתר בכתר דאיהו אריך. וכהן זה הוא המתגלה באבא נמצאו שניהם רמוזים באות יו"ד וקונו. וז"ש ברזא דשמא קדישא שידוע שתמיד אבא נקרא בשם רזא. מפני שאינו מתגלה באצילות אלא על ידי התלבשו באימא:

אית מלך לתתא וכו' היא מ' דאצילות הנעשית עתיק בהיכל ק"ק דבריאה כנודע ואמר דאיהו כגוונא דההוא מלך עילאה בסוד אני אין.

ואיהו מלך על כולא לתתא פי' על כל בי"ע שנקרא חילותי'. ותחותיה הוא מיכאל שבצד הימין בהיכל הרצון כמ"ש בהיכלות דפקודי:

ודאי בסטרא דקדושה וכו' הוא כלל גדול לעולמות שלמטה עתיק דיצירה מ' דבריאה. עתיק דעשייה מ' דיצירה. וכן במלאכים הימניים כהנים הם כי סתם כהן גי' חסד עם ג אותיותיו. ובזה נמצאו העולמות מיוחדים ומתקשרים ומיני שפע נמשכים בה כראוי וז"ש ודא איהו רזא דמהימנותא שלימתא:

בסטרא אחרא וכו' נודע שזה לעומת זה עשה האלהים וכמו שיש אב"יע בקדושה כך יש ד' עולמות אבי"ע בקליפה אלא דיש חילוק והבדל בתיקונם. כי דע שגם בכל א' מד' עולמות דקליפ' יש ה' פרצופים. אלא שבקדושה נתקנו כל א' וא' מה' פרצופים בכלים ואורות אבל בקליפה אינו כך אלא כל עוד שירדה ונתרחקה נתרבה תיקונה שהרי בעשייה דקליפ' נתקן בהארות אפי' עתיק שלה. אבל ביציר' לא נתקנן כי אם מאריך שלה ולמטה ובבריאה רק מא"וא ולמטה. ובאצילות רק ז"ון שלה. ואמנם באצילות הקדוש שנתקן כולו בשלימות נתהוו השערות למעלה באריך דמחפין על א"וא ונתלבנו. וקוצא דשערי דאריך נגיד עד רישא דזעיר ונשאר כל פרצופו מגולה שאין עליו שער בסוד ואנכי איש חלק. אבל באצילות דקליפה לא נעשה תיקון לא בא"א ולא באריך שלה ולא יצאו השערות רק בזעיר דידיה וז"ס עשו איש שעיר. ונודע שמקום מעמד ואחיזת אצילות זה אף כי הוא נגד זעיר הקדוש. אין לו כח לעמוד נגד ג"ר שלו. אלא כחו אינו מתחיל כי אם מכנגדה חסד אכן משם ולמטה מתפשט בכל בי"ע:

נמצינו למדין שזעיר דקליפ' דאצילות אינו עומד כנגד רובא דרובא דאצילות המבורך שאפי' עד בינה דזעיר אינו מגיע וכ"ש משם ולמעלה וז"ש בכאן כסא דלאו איהו סטרא דקדושה. פי' שאינו מדבר בכל ס"א שכנגד בי"ע שהוא עומד בצד הקדושה כולה. אלא באותו ס"א שאינו צד הקדושה שלא הגיע אפי' נגד כח"ב דזעיר הנקרא קדושה שהרי המוחין נקראים כן ושם אית מלך זקן וכסיל הוא זעיר דקליפה ונקרא מלך שהוא ראש

הניתקנים בקליפה. וזקן וכסיל שבו סוד השערות דהוו שייכי לאריך וא"וא דידיה אם ח"ו היו ניתקנים.

זקן כנגד עתיקא סבא קדישא וכסיל דאין הארה בח"וב דידיה: ותחותיה אית כהן און הוא יסוד זעיר זה כמ"ש לקמן ולכן ירבעם שהוא משבט יוסף בעשותו ב' עגלים שהם כנגד ז"ון כמ"ש הרב המשיך כח טומאתו מאון זה ואמר מצאתי און לי דייקא לי שהוא נגדיי לשבט יוסף ששלט בקדושתו על כהן און והוציא אותה פרידה ממנו היא אסנת ונהפוך הוא ירבעם שנכנע לאון. והצליח מפני שהמשיך כח המעולה שבכל בי"ע דקליפה שכן הוא כולל כל ו' אורות דזעיר דקליפה. והוא לעומת יסוד הקדוש שמוציא אור החסד המתגלה בפום אמה שהוא כהן שבקדושה:

רזא דמלה בשעתא דהאי מלך וכו' דייקא דהאי ר"ל שכאשר יכנעו אלה השני' שהם ראשי הס"א. שהם כנגד האצילות הקדוש. אז הקב"ה שהוא זעיר:

שליט בלחודוי שכן הס"א שכנגדו נכנע והודה בגדולתו וכ"ש שאר כוחות החיצונים שבכל העולמות וכנגד זה הכה ה' את פרעה שיונק מזעיר דקליפה הנז' שהרי אחיזתו מאחורי הדעת המתפשט בו"ק זעיר דקדושה כי פרעה הוא ג"כ הע"רף כנודע. ואחריו נשבר ונדכה כהן און ויצאה נשמת יתרו מתוכו וחזרה אל הקדושה וידוע שיתרו הוא משרש קין שהוא מהגבורות. וכל כח החיצונים הוא מסוד מלכי קדם כי אין יניקה לחיצונים מן החסדים אלא מן הגבורות וז"ש ודא הוא כהן און ס"א דשמאלא שאחיזתו מהגבורות ולכן חשבה רחל שח"ו בנה היה מבחינה זו כי ראתה שמתה בלדתה אותו ושהיה נגדיי ליסוד דקדושה שממנו החיים דאיהו חי העולמים. אבל יעקב ידע שהוא בסוד צדיק דנפיק מנה כמ"ש בפרשת ויצא והוא בסוד ההוא רוחא דשבק בה שהוא מהחסדים וקראו בן ימין כמ"ש בספר א"י. והוא בסוד שם ב"ן וה' תתאה נחלקת בצורת דו גי' או"ן דקדושה:

דף סז:

יודוך עמים אלהים וכו' כל ג' פסוקים מיודוך א' עד הב' שעניינם אחד הכנור אומר אותם ויובן במ"ש הרב כי זווג הנעשה בלילה הוא של יעקב ולאה בכל אורך זעיר והוא בסוד הגבורות כי אין התעוררות חסדים עד הבקר כמ"ש בזוהר הרקיע בפרשת רקרא. ולא תגיע שעת הזווג עד חצות כי קודם לכן נקרא ליל ומחצות ואילך דקבילת דכורא נק' לילה. והנה רחל כל חלק חצי הראשון הולכת ומתמעטת ועוזבת כליה ללאה. רק נקודה העצמית שלה כי זו יורדת ברגע חצות להיכל ק"ק דבריאה ותשלח פארותיה להחיות כל העולמות דבי"ע ובכח תחנוניה בסוד אלהים אל דמי לך ובכח לומדי התורה בזמן ההוא.

היא מבררת בירורים להעלות מ"ן בבוקר וז"ש הפ' ותקם בעוד לילה דייקא לילה ולא ליל. ותתן טר"ף לביתה ה"ס רפ"ת בירורים כי היא טורפת אותם מיד טורפיהם. וטרף זה ניתן לביתה לה לעצמה בתוך יסודה להבנות בבוקר. וחק לנערותיה הם כל עולמות בי"ע הנק' נערות ולהם תתן חק מזונותם משיורי רשימו של הברכות אשר קבלה מאימא עילאה ע"י עיר בעלה שהם ב' שמות ס"ג מ"ה גי' ח"ק ואל תקשה ותרד מבעי ליה. כי נאמר ותקם בבחינת היותה ראש לשועלים. ועוד קימה יש לה בזווג הנעשה באצילות באמצעות תורת העומדים בבית ה' בלילות אשר היא משתעשעת בהם. והנה מאיר אורה בכל ג' עולמות והם אומרים אלהים יחננו ויברכנו:

רוח צפון כתב הר"חו בפ' ויקרא שרוח צפון ה"ס ההוא רוחא דשדי בגווה שהן גבורות דנוקבא דזעיר שבאו לה מיסוד אימא ליסוד זעיר ומשם לדעתה ומתקבצות בהוד שלה שה"ס הכנור להודות לה'. ושם אומרת שירה כמשפט הגבורות להתעוררות הזווג. ולפי שה' גבורות כללותם ביסוד וכללות כללותם במ' הן ז' לכך היו ז' נימין בכנורו של דוד וז' פסוקים במזמור זה ומ"ט תיבות בכולו ומ"ט אותיות בפ' ישמחו כולו בסוד שביעיות דהיינו ז"פ שבעה. והנה אותו הרוח אומר לדעת בארץ דרכך:

ויובן במ"ש הר"חו בזוהר הרקיע בפ' מקץ דיסוד אימא נק' דרך ומ' לוקחת הגבורות דיסוד אימא ונכנסים לה דרך דעת שלה כנודע. והוא הוא עצם רוח צפון הנז' ולכן היה אומר לדעת בארץ דרכך ואז תתפשט בכל גוים ישועתך הוא כח הגבורות המושיעות מן החיצונים כמ"ש בסוד כוס ישועות אשא. והכנור שהוא ההוד אומר יודוך בלשון הוד. וכללות הפ' היא תפלה לאל שימשול בכחו על החיצונים עד שיכירו גדולתו ולא יתקוממו עוד להכחיש פמליא של מעלה אלא יודו בפיהם כי אך לו ית' המלוכה. וישמחו וירננו במשפט צדק הנהגתו אשר בארץ ינחם ועוד יודו וישבחו לשמו ית' כי יודוך הא' לשון וידוי והב' לשון שבח והודאה וכל זה מתפלל הכנור בסוד ז' גבורות שמהן ע' אומות ולכן תחפוץ בקיומם כשיתחברו לקדושה וב' שרשים הם השוררים בחיצונים ישמעאל ועשו. וכשאלו הב' יודו לקדושה כמ"ש יודוך עמים אלהים ממילא יודוהו כל שאר ע' אומות:

דף סח:

חמוי דיוסף כהן און וכו' איתא בליקוטים חדשים פ' זו וז"ל דע שיש בס"א כהן מדין והוא כנגד יסוד אבא שבקדושה כי שם בקדושה הוא אהבה ובקליפה איבה ומריבה. ויש כהן און כנגד יסוד זעיר ששם כחי וראשית אוני ובס"א הם פועלי און. וידוע שיוסף ה"ס יסוד דזעיר ולכן כנגדו כהן און ומשה שה"ס יסוד אבא כנגדו כהן מדין ולפי שיסוד

אבא מתווך בתוך יסוד זעיר לכן שניהם רזא חדא וסוד אחד בסוד ו' גדולה ו' זעירא. ונודע שלמעלה ביסוד אבא לא מתפרשן לעלמין מאימא כי תמיד הם באחדות ושלוה משא"כ בס"א דלעולם לא יש זווג ביניהם ולכן יסוד אבא דקליפה נק' כהן מדין. דלא מיבעיא כהן און שהוא כנגד יסוד דזעיר שאין לו חבור כי זה אינו חדוש שהרי גם בקדושה נקרא ז"ון דודים לזמנין ידיעין כמ"ש בפ' ויקרא. אלא אפילו באותו שכנגד יסוד אבא לא יש אחדות וזווג דאל אחר אסתרס וז"ש ומה דאתמר כהן מדין רזא דא אשת מדינים ובית חבר כי משים שלום בבית בטל.

שמא דא דאגין וכו' איתא בשער הקליפות פ"ג שמוחין דקטנות דזעיר המלובשין בנה"י דאימא הם בחינת אלהים ושהלבוש היותר חיצון שבהם אינו נכנס בתוך הזעיר אלא נעשה מקיף עליו להגין עליו מן החיצונים והוא בסוד החשמל והוא הנרצה בכאן שמא דא אגין וכו'. שאז היה זעיר בסוד הקטנות והוצרכו ישראל לשמירה מעולה ומלת עשה עם ג' אותיותה גי' חשמ"ל. ולפי שלפעמים כשישראל חוטאים מסתלק החשמל הזה. לזה אמר שלא היה כך בגלות מצרים דלא איתעדי מנייהו בגלותא שהגם שהיו שולטים בהם עכ"ז בדרך נס היו ניצולים מהבנין ומהיאור בנפלאות גדולות כמר"זל אמנם בעת הגאולה לא הוצרכו לשמירה כי אז הזהיר יסוד אבא המכניע כל החיצונים וז"ש שמא עילאה כנודע שדור המדבר כולם היו מיסוד אבא שהאיר ביסוד אימא כמ"ש הרב וז"ש שמא קדישא דאפיק לון ברזא דיובלא ר"ל על ידו והוא היה העיקר. ודיקא דקאמר ברזא דיובלא הוה. ולא רזא דיובלא. וכן דקדק הרח"ו ז"ל באוצ"ח במסטרא דיובלא. ופי' הפסוק כי שמע והבין יתרו כי שם אלהים הוא שהגין על משה ועל ישראל בגלות. משא"כ ביציאתם שהיתה ע"י שם הוי"ה. והד"א מפרשו בפרטות הנעשה למשה בשם אלהים כמ"ש כי אלהי אבי בעזרי פי' בקטנותי שהייתי נטפל לאבי עזרני והיינו כשהושלכתי ליאור. ואח"כ ויצילני מחרב פרעה. וכן היה בפרטות לישראל כמ"ש וישמע אלהים את נאקתם וירא אלהים את בני ישראל:

כד פריק וכו' נבאר איך נרמזו ג' גאולות בפסוק. דע שיש הפרש בין פדות לגאולה. כי פדות הוא לנוקבא ואינו לחלוטין. גם צריכין ליתן פדיון תחת הנפדה כמ"ש בל"ת ע"פ ציון במשפט תפדה ועוד נודע שבזמן יציאת מצרים לא היתה קומת רחל רק מן הת"ת ולמטה ששם סוד דור המדבר. וכן היה בזמן גאולת בבל וידוע כמה אלפין מתו בימי החשך וכן כמה אלפים נשארו בגלות כשעלה עזרא לפי זה יצדק שם פדות בגאולת מצרים וגלות בבל בין שלא נגלה יסוד אבא שהוא הגואל האמיתי כי אם מת"ת ולמט' שה"ס עולם הנוקבא ובין שלא היה לחלוטין שהרי גלו אח"כ ובין שניתן כפר' תחת

הנפדה ונוסף עוד שהיה ע"י שליח כמ"ש פדות שלח לעמו כי בדין לא היו זוכים ליגאל לכן הוצרכו לנסים להודיעם גבורותיו. כמ"ש ולמען תספר. וז"ש ועבד לון נסין וגבורן מה שלא הוצרך בגאולת בבל כי כבר נודעה יד ה' את עבדיו וכו'. צוה לעולם בריתו זו כנגד גאולה מיון שכל מגמת היונים לבטל מהם ברית המילה. וה' בחסדו צוה לעולם בריתו. ולעומתו בגאולת מצרים שנכנע כהן און שהוא כנגד יסוד דקדושה כנז"ל. ואז היה פתח שיצאו הניצוצות מהקליפות להיות גרי צדק וראשון לכולם היה יתרו שקיבל בריתו ית' באהבה כנרמז במלת בריתו אותיות ביתר"ו:

מתמן והלאה קדוש וכו' הוא הנז"ל אתא יתרו כומרא וכו'. ולבתר יהב אורייתא בשלימו דשולטנו וכו' כי אז בליל מתן תורה עלה הזעיר עד דיקנא עילאה בסוד נדמה להם כזקן. ובבוקר עלתה רחל שם והוא יותר ממה שהיא במנחה דשבת כי אז נזדווגה עמו בשווי לה והיה חרות ממ"ה ומשעבוד מלכות: והיינו בשלימו דשולטנו על כולא. שלא היה אז שם חסרון לנוקבא כמ"ש בסה"כ והיינו קדוש ונורא שמו כי שמו היא רחל אז היא בקדושה עליונה שהוא בסוד חכמה סתימאה שמשם יראת הרוממות כנודע וכן יהיה לעתיד:

וכללות כוונת זה המזמור יובן במ"ש בס' א"י בל"ב נתיבות נברא העולם שהוא זעיר בעל ו"ק מעלה ומטה וד' רוחות. ול"ב נתיבות הם סוד טיפת יסוד אבא שהם כ"ב אותיות ועשרה נקודות. הרי שיש ביסוד אבא כ"ב אותיות. וכבר ידעת שעיקר גילוי יסוד אבא דהיינו יציאות מיסוד אימא הוא בדעת זעיר ונמצא שאז מאירים ו"ק זעיר מהארת יסוד אבא ולכן השלים המזמור בג' ג' לאשלמא שית סטרין דזעיר ומפני שיש כמה בחי' אלפ"א ביתא דכורין ונוקבין הנה א"ב של מזמור זה הוא א"ב דאבא ועניינו מוכיח שהוא מיוסד על מעשה ה' דכתיב ביה כלם בחכמה עשית. ועל המצות והפקודים שהם מיסוד אבא כמ"ש תורה צוה לנו משה גם יסודו על הגאולה שעיקרה מיסוד אבא כנודע. ועל תנ"ך שכולם ממקום הארת יסוד אבא הנקרא תורה בקו האמצעי היוצאת מפי הגבורה דהיינו מיסוד אימא נביאים בנה"י דזעיר הנהנים מהארות בקיעות יסוד אבא. כתובים בחג"ת דמ' המכוונים ב' פרקים אמצעיים דנ"ה דזעיר ועד שם מגיע יסודו של זעיר אשר בתוכו מבריח וכמוס יסוד אבא:

ולכן נעשו הכתובים בר"ק רוח דזעיר וקודש דאבא והפ' מבאר ראשית חכמה פי' המקום הראשון שבו מתחיל לצאת החכמה הוא יראת ה' יראא"ת גי' תור"ה ששם התחלת קומת רחל הנק' יראת ה' כמ"ש באוצ"ח על פ' עקב ענוה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם הם הכה"י ששם הכליות יועצות ומשם חו"ב דרחל וכלל גם היסוד במלת טוב וגם הוא

נקרא משכיל ושלשתם עושים ובונים את יראת ה' הנזכר שהיא מדרגת עשייה. ומתקנים אור ראשית חכמה ליראת ה' והיינו עושיהם דקאי אחכמה ויראה.

תהלתו עומדת לעד ר"ל הארתו הגדולה היוצאת מפי יסוד זעיר ששם חג"ת דנוקבא ושהיא גם היא עיקרא מהארת אבא בסוד ה' בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא היא עומדת לעד שידוע שההארה היוצאת מיסוד אבא אינה בטלה לעולם כמ"ש כל הכתובים עתידים ליבטל וכו' ודרשוהו בדברי הרב על זה. ולהיות כל האל"ף בי"ת ועניינו בסוד אבא לכן חתם ואמר וכולא תלייא בהאי חכמה דוק בהאי שר"ל במקום גילויה ויציאתה מיסוד אימא ששם הוא גנוז. וטעם שלא נזכרה גם גאולת מצרים לפי שכבר נרמזה למעלה כח מעשיו הגיד לעמו והיא דוגמא כוללת לכל הגאולות לכן הפסוק הרומז לג' גאולות דהיינו בבל ובכללה מדי ופרס והשנית דיון והג' העתידה. חזר ופרטו בפרט על גאולת מצרים. דא אלהים חיים ה"ס אימא המקבלת מאבא שורש החיים כמ"ש החכמה תחיה ואינון רעין דלא מתפרשן וזוגייהו תדיר לכן נקראת אלהים חיים שתמיד ב' יסודות הם מיוחדים דהיינו חיים ב' חי שתמיד הם חיים ומשפיעים:

דאסתכל לאנהרא פירוש שהמשיך אור ב' העינים סוד חו"ג לאנהרא באור מקיף: ולאשגחא באור פנימי:

בכללא חדא שאז היו העולמות כולם ביחוד ובשלימות והזהיר אור האצילות בכל העולמות בסוד אור שאינו מתעבה. ויעוד על זה נשמת אדה"ר שהיתה מזיהרא עילאה מעולם האצילות וכמ"ש בספר הגלגולים וז"ש בכללא חדא אור כולל ושוה ולא מתחלק למדרגות שונות בבחי' אבי"ע אלא הכל שוה עד עולם העשייה וז"ש את כל אשר עשה ואומר כולם בחכמה עשית. ופי' בזוהר כולם בחכמה עשית בבינה כי מבינה יצאו:

והנה טוב דא וכו' הוא מן החסדים שהושפעו בראייתו ית' והחסדים נקראים טובים כי הם מטיבים לעולמות מאד דא סטרא דשמאלא. כי הגבורות מרובות על החסדים שהרי זעיר בניינו מחו"ג והנוקבא בניינה מהגבורות. ועוד שכפי האמת הגבורות מעולות מהחסדים כנודע מסוד ועטרותיהם בראשיהם. ואמנם מאד גי' מ"ם ה"א גי' אלה"ים:

טוב דא מלאך חיים ידוע ששם החסדים שבדעת הוא שם אה"וה גי' טו"ב וכל מוח כלול מד' ד"פ טו"ב גי' חי"ם וזהו חיים טובים:

מאד דא מלאך המות שכן עקרו על או"ה והם מרובים מישראל כמ"שה כי אתם המעט: ור"ת "מלאך "המות גי' מא"ד:

וכולא רזא חדא ירמוז למ"ש הרב שביסוד יש ב' צינורות הימני לשפע הקדושה ושל שמאל למותרו' הנשפעים לחיצונים ז"ש את כל אשר עשה הוא היסוד הנקרא כל והוא

יום הששי ולזה אמר וכולא רזא חדא שהיסוד נק' רזא ור"ל שב' המלאכים יוצאים מיסוד אימא:

תוספתא רשימו חד פי' בזוהר הרקיע שהוא יסוד אבא. ונקרא רשימו כי היסוד נק' אות ובטמירו דטמירין ה"ס יסוד אריך שהוא סתו' בתוך דאבא. דטמירין תרי יסוד א"ק ויסוד עתיק. א"נ ב' יסודות דעתיק דכר ונוקבא: ונל"עד שרומז למ"ש בל"ת בפ' בראשית ע"פ ויקרא האדם שם אשתו חוה שמת"ת ומ' שבחכמה נאצלה הבינה דהיינו מו"ד שבי"וד שהם ת"ת ומ' דחכמה. ונעשית ה דהיינו דו וז"ש אפיק ליה מגרמיה ומתח ליה. בסוד ה והיינו היכל. ואז בהתחבר ה' על י' יהיה יפ"ה שהם נ' שערים גי' כ"ל והיינו ה"יכל:

תקונא דדינין וכו' פי' משום דיתרו הוא מסוד ניצוצי הטוב של קין. והוא מצד הגבורות והדינין. ולו נאה ליעץ על דבר המשפט. ועוד שבזה תקן מעוות קין שאמר לית דין ולית דיין ובקרבנו רצה להגדיל כח הס"א. ועכשו הודה לה' שהוא דיין אמת הוא מלך המשפט ולפי שמתחלתו היה מתבוסס בדינים הקשים. עתה הושפע עליו רוח ה' ליעץ את משה שהיה ממקור החסד על תיקון הדינין. וא"ל נבול תבול שהחסדים יש להם ב' בחי' א' היא שרשם בדעת ב' הוא התפשטותם בגופא דזעיר וגם זה בב' בחי' מכוסה ונגלה:

והנה דין אמת הוא משפט לזה שמעמידו בשלום כמו שהגבורות מגבילות הקצבה הנאותה לכל א' כפי מה שראוי לו:

והוא הוא פועל הדין הממותק לכן אר"זל משפט לזה שמחזיר לו את שלו. וצדקה לזה שמוציא גזלה מתחת ידו:

והנה משה להיותו ממקור הדעת ששם מחוברים יחד חו"ג השיב לחותנו כי יבוא אלי העם וכו' כלומר לי נאה הדבר כי נקל הוא אצלי המתקת הגבורות. ויתרו השיבו נבול תבול והענין ע"ד משר"זל שנגלו דברים לר"עק שלא נגלו למר"עה והוא דרשת תגי האותיות פירש השכלת העניינים הפרטים כי זה לא יכון למרע"ה רק כל כללות החכמות והסודות. אבל פרטי הענפים היה ראוי להטיל על יחידי סגולה מס"ר. שהם מענפי הדעת והם ישפטו הדבר הקטן הם הפרטים אבל הדבר הגדול כגון כללים הכוללים יביאון אל משה כי כל משפטים יש להם סוד למעלה כמ"ש באוצ"ח דיני האונאה וכמ"ש הרב ז"ל מפ' סוגיות הש"ס ע"ד הסוד וזה נקרא באמת עומק הדין:

דף סט.

מזדווג באתר אחרא הוא זווג הפנימיות של הנשיקין קול ודבור וכשהוליד בניו היה מבחינת גופא בגופא ועכשיו היתה מדרגתו רוחא ברוחא וכמ"ש בסמוך שאז הוה משה ממלל בשכינתא. ואיתא בס' א"י שרק משה זכה להמשיך אור מדעת עליון דזעיר בסוד

אל דעות ה' וז"ש באתר אחרא קדיש' עילאה דייקא עילאה והנה גם יעקב זכה לדעת בסוד ישראל אלא שהוא התחתון המתפשט בו"ק. הוא השרש שבדעת תחתון שממנו מסתעפים ו"ק דזעיר. אבל משה נתעלה עד דעת עליון וזכה אל האור מן הקול הפנימי אל דבור הפנימי הנק' כלת משה: ולאו יקרא דיליה וכו' לייחס אליו הולדת בנים בע"הז שכולם באים מן דעת התחתון: מ"ט נ"ל מ"ט קראם אח"כ בניו ותירץ מפני שאותה שעה היה מזווג זווג עליון דקול ודיבור כמו שאמר לקמן:

דף עח.

דשליט ביה אורי"אל שהוא בת"ת והוא לצד מזרח כי מיכאל וגבריאל הם בח"ג והוא החדש הג' ולפי ששם גילוי האורות היוצאים מיסוד אימא לכן אמר ביום הזה שהוא מורה דבר המגולה וידוע שבני ישראל הם החו"ג שיר אל שמהם נשמות ישראל שיצאו ממצרים גם מצרים סוד דעת שבו ב' מצרים גבול החסדים וגבול הגבורות: ושס"ה רבוא וכו' פשוטו של מאמר זה כי אוריא"ל גי' רמ"ח מ"ע. ושס"ה מחנותיו נגד מל"ת ובין שניהם תרי"ג מצות שניתנו בסיני וידוע שת"ת הוא שרש לח"ג ונ"ה ובו יוצאים החו"ג מיסוד אימא וה"ס פ"י הגבורה שממנו יצאה תורה שה"ס החו"ג מ"ע ומל"ת.

וכלהו אית לון שס"ה מפתחן ה"ס ה' חסדים של יסוד אבא שהיסוד נקרא מפתח שפותח רחם הנקבה בינה וה"פ ס"ג עם עשר אותיותיו שעולה ע"ג הם שס"ה. ודי במפתח א' לרבוא א' להאיר לו כי הוא ניצוץ מהאור הגנוז ביסוד ורב איכותו להאיר את הגבורות. דנפקא מגו חשמל נודע שכל חשמל ה"ס אור מקיף והוא גי' מלבו"ש. וג' מלבושים הם דזעיר וזה בין לנר"ן שבו מצד אימא ובין דמצד אבא. והאמור כאן דמצד אבא וז"ש עילאה והוא מלבוש הנשמה והיינו פנימאה וכמ"ש בסה"כ שאורי"אל נק' פני"אל כשיונק מהפנים חשמל גי' מלבו"ש הפנים אוריא"ל הוא לבוש הגוף גי, רמ"ח כמנין אברה"ם שהוא החסד. וזהו סוד אור פנים שהוא אור פנימי שבמקיפים והוא מסוד שם אל העולה במילוי הק"פ. גי' הפנ"ים וב"פ הק"ף הוא ש"ע ועם ו' אותיות המילוי וב' אותיות של אל פשוט גי' חשמ"ל:

באופן שחשמ"ל זה הוא לבוש הנשמה דמצד אבא וכל נשמה הוא משם ס"ג. ואנן קיימינין הכא באור היוצא מיסוד אבא שהוא תוך החשמל היינו מגו חשמל והיסוד הוא ששי ו"פ ס"ג גי' חשמ"ל. א"נ בחינת זו ה"ס ו' דהיינו יסוד אבא שבת"ת זעיר ואם תחבר ו' אל שס"ה יעלה חשמ"ל:

גניז וסתים כי יסוד אבא גנוז בתוך זעיר סתים בתוך בינה:

די רזין דאתוון ה"ס ד' מוחין דמצד אבא שהם בסוד ד' אותיות הוי"ה וידוע מיחוד שם שד"י שהשפע בהיותו באבא נקרא אור לכן גם לבושו הוא החשמל הוא אור פניאל כי הפנימיות הוא תמיד בחינת אור שאינו מתעבה והוא הנק' אור הגנוז בתוך יסוד כמ"ש בס' א"י ועיקרו ד' יודי"ן דע"ב ד' טפין בבחי' חנר"ן ואלו נקרא בשם רזין כי כל רזא הוא ביסוד שכן טיפת האור שהוא ו' שבשם. יסוד י' סו"ד. ואלו הד' הם רזין דאתוון קדישין עילאין כי הקדושה הוא במוחין חב"ד אבל אלו קדישין עילאין היותר עליונים שבקדושים של שמא קדישא: תליין ביה מפני שביסוד נגנז האור ההוא לצדיקים. וגם לסוד כמוס הנזרר בס' א"י ובס' הליקוטים ביחוד שד"י. שד' יודי"ן דבחי' אור נמשכים ממזל נוצר חסד מד' יודי"ן של ע"ב אשר שם ועוד נמשכים משם בחינת ד' יוד"ין אחרים מהמזל עצמו. והוא במדרגת ס"ג לגבי ע"ב. ונשמה לגבי חיה. ולכן יו"ד ראשונה דבחי' זו גם היא אינה מתלבשת רק ג' יו"דין האחרים מתלבשים בג' יוד"ין של אה"יה דיוד"ין דמזל ונקה וע"ש באורך:

ומכללם של דברים למדנו שהם בחינת ח' יוד"ין ולכן היסוד נקרא חי רומז ח' י' וכולם מבחינת חיה וכל אלו ח' יוד"ין נקראים רזין שסודם מדעת דעתיקא ששם יסוד דעתיק יומין. גם ר"ז ג' א"ור וז"ס אורי"אל העולה ח"פ א"ל כי כל בחינת הדיקנא סודם אל כמ"ש בס"הכ וז"ל דע כי בכל מדה מאלו הי"ג צריך לכלול בה שם אל. והטעם הוא כי שרש כולם הוא שם אל עכ"ל ועוד איתא התם שד' יודי"ן הראשונים וגם יו"ד ראשונה של ד' יו"דין האחרונים אינם מתעבים כלל. אבל ג' התחתונים שמתחילים מה' ראשונה של שם בחינת ס"ג הם בחי' מים שהם נעשים לבוש דק אל האור ונמצאו בחי' חמשה אור. ונל"ע שד שהם ה' אור דמ"ב. והם מתלבשים בבחי' ס"ג וידוע שכל ס"ג עם עשר אותיות סודו ע"ג ולכן יוצאים שס"ה נהורין מתוכיות החשמל שהם ה' הארות המתנוצצות מתוך שם ס"ג. וגם אור מים גימ' נוריא"ל. הרי אוריא"ל מבחינת האור שהוא חסד לבדו. ונורי"אל מבחי' השנית שהוא האור שלבושו בשם ס"ג ולכן זה בימין וזה בשמאל. והכל. בת"ת ששם מתגלה יסוד אבא:

ואיהו רזא דאיש תם כללות הענין מובן במ"ש באוצ"ח בסוד יעקב ודור המדבר שנק' איש תם בעלה דתם כמ"ש בפ' שלח לך ותמצית הסוד הוא שידוע שיעקב נבנה מהאחורים דאבא דהיינו פרצופו אמנם תוכיותו הוא מהארות יסוד אבא שבתוך פנימיות דעת דזעיר ונמשך עד מקום הת"ת ושם בוקע האור בסוד יעקב יבקע ויוצא ליעקב וה"ס התורה ועליו אז"ל נובלות חכמה של מעלה תורה והנה בת זוגו היא הנק' דור המדבר דור דעה וז"ס מ"ש ואיהו רזא פי' שיסוד אבא דאמרן דגניז וסתים. הוא רזא יסוד של יעקב הנקרא

איש תם בעלה דתם היא נוקבא דיליה. ואית' בליקוטי החברים שביעקב יש שם יו"ד ה"א ו"ו ה"א גי' ד"ם וי"פ ד"ם עולה ת"ם גם קראו איש האלהים מפני שכל בחי' לאה היא מאימא כמ"ש באוצ"ח בפי' מסטרא דיובלא. והנה יעקב סודו הוי"ה. והוא אלהים:

תם דתמן סיומא וקשרא דתפילין פי' מלת תם מורה סיום מפני ששם סיום יסוד דאימא שמשם מוצאם דדור המדבר ועוד כי הוא סוד קשר תפילין דיעקב בסוד ד' שהיא ד' אלפי"ן דאהי"ה העולים מד"ת שגם הוא לשון סיום כי כל מדה הוא גבול ואולם ד' אלפי"ן השרשים נשארו בזעיר ושל דור המדבר הם ד' מלוי אל"ף העולים מד"ת כמ"ש באוצ"ח. וגם שם סיום הארות יעקב כי משם חוזר האור ליכנס בתוך זעיר לצורך תפלה של יד ע"ש. ויעקב איש תם הוה בסוד זכר ונקבה חו"ג מ"ע ומל"ת כי אור הגנוז הוא ד' יודי"ן דע"ב שה"ס אתוון קדישין הנז"ל ועולים מ' ובצאתם ליעקב מתרבים יפ"י ק' וארבעתם ת' הרי ת"ם: ובדיוקניה קיימא ז"ס אחר שאמר שם בענין יעקב יעקב שגם בתוך זעיר יש יעקב פנימי שתחלה נבקע יסוד אבא בתוך זעיר ויש שם יעקב יותר גדול ומעולה וסודו יצא יצא יעקב. גם בזה יובן יעקב יעקב אפסיק קדמאה לא שלים בתראה שלים. והוא ממש רזא דחשמל תוכיות שלו וכנ"ל:

וכל נהורין סתימין עילאין נקיט איהו פי' שאורות אבא אינם מתגלים בשום מקום אלא דרך בו וממנו הם יוצאים לחוץ שבודאי אינם בתוקפם הראשון שהרי עוברים כמה מדרגות כמבואר:

וכולהו משריין וכו' ר"ל שהמחנות הנז"ל דרך בו לוקחים אותם מפתחות שאמרנו ולכן יעקב יעקב ע"ה עולה שס"ה להורות שכבר התיחד בשני בחי' יעקב ויצאו משם שס"ה מפתחות שהם שני בקיעות כמנין שס"ה:

וההוא נהורא כליל וכו' הם שני אורות הכלולות יחדיו בת"ת שמהם יצאו יעקב וזוגתו ועוד י"ל שהם אורות א"וא עילאין שבהם מוכתר זעיר. ואמנם איתא בס' א"י שסוד החשמל הוא בת"ת בין דאימא בין דזעיר. והנה בכל ת"ת יש כללות חו"ג כאחד ולכן חשמל דרז"ל ת"ת מצד החסד מ"ל מצד הגבורה וכן אמר הרב ולפי שכלולים יחד לכן חשמל הוא מלה אחת. והנה יום נ' נקרא חג השבועות מפני שבהם נתקן זעיר בכל ז' בחי' המוחין חו"ב חו"ג חג"ת כנודע ואח"כ מאותו החסד שבת"ת זעיר נעשה הכתר שלו שסודו מת"ת אימא שבתוכו אור הת"ת דאבא שהם שני הנהורין הנכללים יחד. ואיתא בזוהר בראשית אל נהירו דחכמתא שה"ס י"פ א"ל גי' י"ש שהוא בחכמה שה"ס שם יי"אי שהוא רוחא דיהיב אבא באימא. גם שם ס"ג מלויו ל"ז מצד אימא וב' דברות מתחילים אל "אנכי "לא יהיה לך. וב' דברות ל"ז "לא תשא "זכור. והנה אוריא"ל ח"פ

א"ל. נוריא"ל ח"פ ל"ז. והאי אוריא"ל רב ממנא וכו' כי יש אם למקרא אוריא"ל בשורי"ק לשון אש. ואם למסורת לשון אור וירמוז לשני הגוונים:

לכן ביה אתיהבת אורייתא הכלולה מחו"ג באופן שהאיר אור כתר דזעיר בת"ת שלו ומשם ניתנה תורה בהר סיני שהוא ת"ת זעיר ושם ראש רחל וזשרז"ל הרכין שמים העליונים שהם ת"ת דאו"א ודבר עמהם על הארץ:

מסטרא דיובלא המד"ל כתב וז"ל מסטרא דיובלא פחד יצחק וכאן נראה שסותר מ"ש בשאר מקומות עכ"ל וכוונתו שבכ"מ אמר שהיתה מצד היובל דהיינו בינה וכנזכר בפ' בשלח ובמקומות אחרים ואישתמיטתיה דרוש דור דעה שבאוצ"ח:

פוק וחשוב רחבעם כו' המד"ל ז"ל הקשה למה לא מנה את יהויקים ביניהם התינח. יהואחז ויהויכין שמלכו זמן מועט. אבל יהויקים שמלך י"א שנה למה לא מנהו ולא תירץ כלום. ונל"עד חדא כמש"זל בטעם קדימת מלך יהואחז שהוא הבן השני ליהויקים שהיה גדול ממנו ואמרו מפני שיהויקים לא היה ממלא מקום אבותיו וכמ"ש רד"ק בסוף מלכים והואיל וכן לא זכה להיות נמנה. ועי"ל דאינו מונה כי אם הדורות דהיינו רחבעם דור אחד אביה ב'. אבל יהואחז ויהויקים ויהויכין וצדקיה כולם דור א' הם שארבעתם אחים בני יאשיהו ומנה את צדקיהו שהוא אחרון ושבו נודעה פגימת הלבנה בחרבן הבית. ואולם בש"ר פ' ט"ו מנו את יהויקים ועיין מ"ש יפה תואר ומ"כ:

אי תימא דנחת לסיני על וכו' כתב המד"ל וז"ל אינו רואה קושיא עכ"ל ואני רואה שתי ראיות חדא דכיון דדרך התורה לקצר וגם לפרש ולא לסתום אם איתא דירד לגופו של הר הול"ל להר סיני כמ"ש ירד לגנו ורבים כמוהו אבל הר סיני ק' יתור מלת על. ועוד דאימא דירד עד הרקיע האתרון מכוון על ההר. א"נ שהיה כסא הכבוד מרחף באויר על ההר מגבוה. וכ"ת שכך היה שלא ירד עד ההר אלא שמן השמים דבר עמהם ק' פסוק ויט שמים וירד דמשמעו שהרכין השמים והציעם על ההר כדרז"ל. וא"כ יקשה ויט שמים וירד להיכן ירד משם וא"ת כי ויט שמים ר"ל שהשי"ת נטה השמים ומשם ירד ג"כ קשה להיכן ירד השתא ניחא מלת אלא ויט וכו' דהאי אלא אין לו שחר אך במ"ש א"ש שזה קושיא שנית שא"ת דעל הר סיני ר"ל בשמים מכוון על ההר תינח אלא ויט שמים מה תימא ביה. ותירץ ויט שמים הוא וכו':

דא סעודתא חדא לקבל עתיקא וכו' מזל"ן דצ"ע שנראה סותר למ"ש הרשב"י גופיה מעבר לדף. ששם אמר בפירוש לר"א בנו שהסדר האמיתי הוא סעודה ראשונה למטרוניתא וכ"ת דהכא לאו בסדרא מיירי אלא בפירושא דקרא. אקרא גופיה תקשי דלא נקטינהו כסדרן. וי"ל במ"ש הרב והובאו דבריו בס' נגיד ומצוה וז"ל ומש"ה אז תתענג

על ה' שה"ס סעודה שחרית ואח"כ אמר והרכבתיך על במותי ארץ שהוא רומז לסעודת הלילה. הטעם הוא שבלילה המ' מקבלת שפע מהעתיקא קודם שתשפיע. ופי' הפ' כך הוא אז בלילה המ' תתענג מהעתיקא שהוא על ה' ואח"כ תשפיע לנו וכשנותנת לנו הוא והרכבתיך על במותי ארץ עכ"ל באופן שלעולם אימא לך שכוונת הפ' למנות ג' סעודות אלא דהקדים סוד העתיקא לרמוז שבכל הסעודת צריך שתקדום השפעתו. ובזה תבין גם מ"ש אכלוהו היום וכו' דמניה ילפי ג' סעודות והנה ישראל באו שחרית של שבת והגידו למשה שהניחו מאתמול המן ולא הבאיש. ואז משה השיבם אכלוהו היום שודאי היום הזה אשחרית קאי. כי שבת היום ר"ל כל היום מתחלתו והרי סעודת הלילה היום לא תמצאוהו בשדה כל היום עד סופו והרי סעודת מנחה. האמנם פ' ויכלו דאדכר ביה יום הז' ג' זמנין כמ"ש בסמוך שם באו כסדרן ממש כי על כן בראשון שרומז לנוקבא ובשלישי שרומז לזעיר כתוב שם אלהים שסודם נוקבא כנודע וגם זעיר נקרא כן כמ"ש באידרא זוטא ופי' הרב זללה"ה בסוד ה' הוא האלהים ביוה"כ. אבל ביום הז' האמצעי כתב סתם שרומז לעתיקא סתימאה דכתיב ביה ואין אלהים עמדי. ודע שג' פרצופין הם הנראים באצילות א"א וזו"ן כי או"א טמירין אינון תחות דיקנא ולכן ג' סעודות הם כנגד ג' האמורים ובשלשתם צודק שם שביעי כי עתיקא שהוא אריך עיקר מוצאו הוא בת"ת דעתיק יומין. ותחלת זעיר הוא בת"ת דאריך. וראש דנוקבא היא בת"ת הזעיר. ושל ת"ת הוא שביעי בערך כחב"ד חג"ת. וכמ"ש בפי' פ' זה אז תתענג שבכל סעודה צריך שיקדים שפע עתיקא:

תבין מ"ש עוד ד"א כד הוה יתיב בסעודתא וכו' דצריך לדקדק למה התחיל גם כן בסעודת שחרית ועוד אומרת בסעודתא אחרא וכו' דודאי היא דמנחה והרי שתי סעודות אמורות וא"כ מאי האי דקאמר אח"כ וכן בכולהו סעודתי כי לא נשארה רק סעודת הלילה ומאי בכלהו דקאמר אלא שנלע"ד שבתחלה כייל כללא לכל הסעודות והיא הכוונה במקור השפע שהוא אריך שממנו מתחלק לכל הסעודות. ולעומת כן אמר הוה חדי בכל חד וחד. שאם סעודה זו היתה של שחרית כנראה מפשטן של דברים איך אמר בה שהיה שמח בכל אחד ואחד. אלא ודאי שזה הענין כולל לכל ג' סעודות וכנז"ל ואח"כ הודיענו סוד הפרטות שהיה מפרט בכל סעודה דהיינו שהיה מפרש בפרעות מי הוא בעל אותה סעודה כי במנחה היה אומר סעודתא דקב"ה וכו':

וכן בכולהו פי' שגם בשנים האחרות היה מפרש בלילה סעודתא דמטרוניתא ובשחרית סעודתא דעתיקא והא דנקט בענין הפרטות סעודתא דקב"ה שהיא אחרונה ולא אמר הראשונה דמטרוניתא הוא להודיענו חדוש גדול דאע"ג דבסעודת מנחה הזעיר עולה

בדיקנא דעתיקא וסד"א דתתקרי סעודתא דעתיקא על שם המקום קמ"ל דאפ"ה העיקר הוא בעל הסעודה. ואע"פ שהוא במקום גבוה הוא מזכירו בשמו המיוחד לו שהוא קב"ה. עכ"ל הרמ"ז זלה"ה:

דף צד.

והרמ"ז כתב בראש הפ' וז"ל פתח ר"ש דתסדר קדמיהון אלין אינון סדורי דגלגולא כי שימה בפיהם תרגומא שויה בפומהון וכאן לא אמר תשוי אלא תסדר רומז לסדורי דגלגולא משפטי ה' הנעשים בנשמות בסדר הגלגולים ואין הכוונה לבד על הדינין הנוגעים לגוף אלא גם על דיני הנשמות דאתדנו כל חד וחד לקבל עונשהא. ויצדק לשון תסדר להיות הגלגול בסדר נכון לאיש ואיש כמעשהו. ונרמז עוד זה הסוד במלת ואלה כי נודע שכל שרשי הגלגולים הם ממלכי קדמאי דאתמר בהו ואלה המלכים להיותם סוד הקצוות הנק' אלה. גם ואלה גי' מ"ב שהם ז' שמות הנודעים שבהם נרמז סוד השבירה כמ"ש באוצ"ח על שמות אב"ג ית"ק קר"ע שט"ן:

גם בסמוך אמר שאין הגלגול אלא בנשמות שהן מסטרא דההוא עבד ובכלל זה גם הנוקבא נק' אמה כמ"ש לקמן והיינו כנגד עולמות בי"ע שבהם יש בחינת טו"ר בעצם וה"ס ב' ט"ט דמט"ט וידוע שעולמות בי"ע נתהוו משבירת הכלים ולכן שייכא בהם העבודה לתקן עצמם משא"כ בשל האצילות שהוא מבחינת עצמו מבלי חסרון שהרי אורותיו הראשונים חזרו לתוכו ואתמר ביה איהו וחיוהי חד בהון כי לא הוצרך ענין עולם התהו אלא להתהוות ג' עולמות בי"ע התחתונים ולהיות מציאות לקליפות. ועיקר התיקון הוא לרפ"ח ניצוצין ולזה הוצרך ענין הגלגול לתקנם וזה דוקא עם גבר לאפוקי אשה שאין גלגול בנשים כמ"ש בס' הגלגולים. ולפ"ז מה שנמצא ענין גלגול בנשים כגון חוה באמותינו רחב בחנה תמר ברות וכיוצא. נלע"ד שהוא בסוד העיבור וחלוק עיבור לגלגול מבואר בספר הגלגולים:

ונבאר סוד הגלגול במ"ש בס' הגלגולים ובו יבואר מאמרנו כאן וז"ל סוד הגילגול הוא אותיות גלגל כי נשמות הזכרים הבאות מאות ו' שבשם הן מתגלגלות ואות ו' עם גלגל נעשה גלגול כי הגלגל מגלגל הו'. וענין הגלגל ה"ס יו"ד דשמא קדישא עגולה כמין גלגל והיא מתגלגלת עם אות ו' ונעשית גלגול כנזכר בפרשת פנחס ולסוד זו הו' נאמר בתורה שש שנים יעבוד והבן זה לתקן ו' קצוות אלו עכ"ל:

והדבר צריך ביאור ונלע"ד שסוד הי' הוא בחסד כנודע ששם יה"ו הוא בחג"ת וגם הוא בסוד הארת החכמה על החסד כי ע"כ נקרא החסד אל הנק' נהירו דחכמתא כנז' בפ' לך לך ומכח החסד בא הגלגול. וסוד יו"ד וי"ו עולה אלו"ה ששם זה מגין על הנשמה מן

החיצונים כמ"ש כימי אלוה ישמרני ושם אלוה הוא הכלי הפנימי דחסד דזעיר שהוא המאיר ביצירה דתמן מט"ט שבו סוד הגלגול כאמור כאן. וידוע שהחסד נק' יומם דכליל כולהו יומי ואזיל עם כולהון. והיינו ענין גלגול היו"ד עם הוא"ו שהוא התפשטותו בכל השש קצוות הנתקנים בסוד גלגול כל א' וא' לפי הפגם שפגם בספי' א' מו"ק וז"ש שש שנים יעבוד שלא נאמר בשש שנים יעבוד ור"ל שיעבוד ויתקן בעצם את השש שנים ובתיקון ס"ט שרש סוד הגלגול ע"פ דבר צוה לאלף דור ע"ש. ועוד הגלגל המתגלגל ה"ס מט"ט דכליל ו' סטרין גם גלגל מלא גימ"ל למ"ד גי' מט"ט ועם כללות ו"ק הרי גלגול. ואפשר לומר שמה שנק' מט"ט גם ביו"ד מיטטרו"ן הוא בסוד היו"ד המאירה בו:

אבל אם נשמתא היא מסטרא דשכינתא יובן במ"ש שאין גלגול לנשים והן הבאות מסטרא דשכינתא וכן מוכח מס' הגלגולים שזכרתי שכתב אחרי הנז"ל וז"ל אמנם השביעית שהיא ה' דשמא קדישא שהן נשמות נקבות אין בהם עבודה וגלגול:

וזה מכוון למאמרנו שהרי אמר קודם שהגלגול הוא אל הזכרים ליתקן בסוד ו"ק בסוד שש שנים והוא מ"ש בכאן דאיהו כליל שית סטרין וכו' עד דאשלימת שית דרגין ופשוט דהיינו הך ואח"כ אמר שהנשים אין בהם עבודה וגלגול שהוא כמ"ש כאן כיון דלית ביה מלאכה לית ביה שעבוד אבל לא נתבאר אצלי מ"ש דצדיק ודאי לית ביה מלאכה. דק' מה ענין צדיק אצל גלגול. שאם הוא צדיק אין צריך לו ואם כוונתו לצדיק יסוד עולם והלא הוא נכלל בכללות ו' סטרין. וכ"ש שכל עצמו של מט"ט שבו סוד הגלגול הוא מהארת יסוד דזעיר. ועוד ק' לי דהכא משמע דהא דנשמתא דמסטרא דשכינתא לא מתגלגלא היינו משום חשיבותא כדמסיק לקמן דאיהי בת יחידא. ואלו בס' הגלגולים נותן בו טעם לפגם שכתב שלהיות הנשים מצד הגבורות והדינין לכן נכנסות לגיהנם למרק ולא תבאנה בגלגול:

ומצאתי כתוב בקונטריס אחד שהנשמות המושפעות בחול הן מבי"ע ושל שבת הן מאור אצילות עכ"ל אבל לא פירש מה ר"ל דצדיק ודאי לית ביה מלאכה. ועלה בדעתי לפרשו במ"ש בסוד השבת שעולה השכינה עד מקום או"א ואז הוא זווגה ביסוד האמיתי כמ"ש שם בסוד שם מוסף והיינו צדיק וגם הוא אז סוד צ' דשקוצי"ת ולכן שם המאיר בשבת הוא י"ה אדנ"י שהוא במילוי יודי"ן גי' שבת. והסוד שהשכינה שהיא אדנ"י עולה עד או"א אינון י"ה ד גם י"ה אדנ"י גי' יסו"ד שהוא מה שאנו מכוונים במוסף בזכר למעשה בראשית. ואמנם כל ימי החול מקור ההנהגה הוא מאימא ולכן עושים מלאכה העולה אל אדנ"י שהיא מאירה במ'. אבל בשבת שסודה באבא היא מאירה באל הוי"ה וזה דוקא בזווגה במוסף דאיהו יוסף יסוד האמיתי שבו שם יג"ל פז"ק גי' א"ל הוי"ה מליאים וגי'

צדי"ק ה'. ואמנם בימי החול שיסוד זה הוא למטה ואין אז זווג אמיתי אז נאמר זעיר מקנן ביצירה סוד יוסף נער גימטריא מטטרו"ן בו' אותיותיו. והוא בן י"ז שנה גי' הוי"ה במ"ק ואז הוא עבד עברי גימט' מט"ט חול שאז מקבל מחול שבשפת הים העליון ה"ס יסוד אימא מהחזה דזעיר ולמטה ששם עץ הדעת טו"ר ושם רבוע דאהי"ה גי' חול. אבל בשבת אנו אומרים רצה והחליצנו בסוד החליצה שאנו מתפללים שלא ישלוט אז העבד עברי שכן נקרא יוסף בקטנותו בהיותו משועבד. אבל בשבת הוא עולה למקום דרור קודש הוא אבא ואז יצא לחפשי שאז מלכו"ת מולכת שהוא גי' חפש"י חנם ואז כבר האירו בה אותיות שקו"ץ של שמה גי' מלכו"ת המושל בשבת והגיעה עד צ' רמז לצדיק המשפיע בה אז נשמות חדשות ולא ממקום הבירור כנזכר בדרוש השביעית כי אז אין מלאכה. ולכן הנשמה הבאה משם אינה משתעבדת לגלגול. וסוד הענין שמי שיזכה לאותה נשמה אם יבא לידי עון מיד מסתלקת ובורחת אותה נשמה משם שלא תתלכלך בעון כי אינה באה אלא להשלים שאר בחינת נר"ן של בי"ע שכנגדם הם הקליפות ושם היא המלאכה וכמ"ש לקמן בע"ה:

מה תוספות לנשמתא וכו' ירצה למה נצטוינו להשבית העבדים ושפחות ובהמות שכולם מבחינת עולם המלאכה למה לא ישתנו ממנו כיון שאנו מבחינת המ' וכמ"ש לקמן את בתו אלו ישראל וכו'.

א"ל ר"ש ואת שאיל דא וכו' יובן במ"ש בס' הגלגולים כי יש בבחינת נר"ן בבי"ע א' מבחי' עצמו דבי"ע עצמם. שנית מסוד האצילות שמת לבש בבי"ע בפנימיותם. ונודע שיש ב' בחינות בעולמות. א' אל שד"י. אל הוי"ה. אל אדנ"י שהם סוד פנימיות בי"ע. שנית ס"ג מ"ה ב"ן שהם סוד בחי' אצילות שבתוכם. וז"ש לר"ש. ואת שאיל דא הלא אתה יודע החילוק שיש בין בחי' האצילות לשאר בחי'. דודאי האי וכו' ירצה כי ודאי באלו הבחי' דאצילות שבבי"ע שהם נשמתם של הצדיקים המעולים אין בהם שום דביקות צד רע כמו שיש באותם שהם מבחי' בי"ע עצמם וכמ"ש עליהם:

דאינון נשמתין דבני נשא שהן משל בי"ע עצמם אך בשל דאצילות שאין בהן עצירות הרע לא מבעיא שאינן צריכות יסורין. אלא אף לבחי' המעשה אינן צריכות כי די להם בלימוד התורה וסודותיה. וז"ס אותם שתורתם אומנותם ופטורים מכל מצות ולכן יש ד' בחינות פרד"ס לתקן אלו הנשמות בכל בחי' אבי"ע ובזה תבין טעם יפה למה הצדיקים הגדולים נק' בשם שבת שב"י וחביריו משום דכל בחי' אצילות ה"ס יום השבת אינו צריך מעשה ומלאכה שהוא מבחינת בי"ע. וז"ש בצדיק דאיהו יום השבת כי להיות נשמתו מסוד אצילות הוא יום השבת:

אבל סבא סבא נשמתא דאיהי בת וכו' כוונתו לתרץ קושיא א' והוא שא"כ שהצדיק הוא תמיד בסוד שבת א"כ למה בחול הותרה לו מלאכה ולזה השיב כי גדול כח השבת משל החול כי בחול ה"ס בחי' האצילות שבעולמות בי"ע אבל שבת ה"ס אצילות עצמו בתוקפו שבשאר ימי החול נעשה הכל ע"י ו"ק שכל א' משפיע בה ביומו. אבל בשבת היא יחידה שאז הוא זמן שליטתה בכח אור אבא קודש הוא המאיר בה לכן קראה בשם בת וידוע שיסוד אבא מתגלה מהחזה דזעיר ומתפשט עד יסוד דזעיר שהיא כנגד כל מקום קומתה שה"ס מילוי ס"ג העולה ל"ז והוא גי' יחידה. וז"ס שם שבת יה אדנ"י פירוש י"ה דאיהו חכמה המאיר באדנ"י. ועוד י"ה אדנ"י גי' יסוד י"ה כנגד יסוד. אדנ"י בסוד העטרה. וע"ד ואיהי בת זוגיה דצדיק וה"ס מ"ש בהקדמת התיקונים איהי רביעאה לכל תלת ושביעאה לשית והוא בסוד שם המרגלא אהי"ה יה"ו כי אה"י הוא בחג"ת יה"ו בנה"י ה' אחרונה דאהי"ה הוא בכתר רחל כנגד ת"ת דזעיר וידוע מסוד ז' שמות המרגלא כי ב' שמות אה"י יה"ו מתנוצצים זה בזה ויוצאים ו' שמות מהם ונשארה ה' אחרונה של אהי"ה וממנה יוצא שם י"ה אדנ"י גי' ת' ועם ב' השמות הוא בת. ולפי שנשארה ה' זו לבדה לכן נק' בת יחידה. וגם לפי שהיא מוקפת מב' שמות אה"י יה"ו העולים ל"ז כמנין יחידה. עוד נודע כי אחר חטא אד"הר שפרחו ממנו בחינת זיהרא עלאה נשארה בו נפש דאצילות שהנחילה לקין והבל ומשם הנשמות החשובות של הצדיקים כמ"ש בס"הכ ולפי שפרחו ממנו נר"נח דזיהרא עילאה וזו כשארה לבדה לכן נק' בת יחידה:

עוד ידוע מל"ת פ' כי תשא ע"פ את שבתותי תשמורו שהם ב' שבתות א' דמ' של ז' מלכים קדמאין והשני בחי' הדר שה"ס יוסף. ולפי דמלכות קדמאה בלי זווג ולא היתה בסוד אשה דהיינו בעולם התהו נק' בת ולא אשה ויחידה בלי בן זוגה והדר הוא צדיק בן זוגו והוא שבת. עוד רומז ענין גדול והוא כי מ' עולה במנחת שבת עד אבא ואז זעיר למעלה בדיקנא ונמצאת היא בת להיותה בבית אביה. ויחידה לפי שבן זוגה למעלה והיא לבדה שולטת בכל האצילות ואז בי"ע נכללים באצילות כנודע ולכן כל העולמות במנחה עבד ואמה ובעירן:

כד איתיליד יהבין ליה וכו' מלבד האמור בהקדמות אמתיים שזכרנו עוד נל"עד בעיקר מאמר זה בהקדים מ"ש בס' הגלגולים שיש ג' בחינות בנשמות. א' היא נר"ן מבחי' בי"ע ב' נר"ן מבחי' אצילות שבפנימיות בי"ע. ג' מסוד אצילות בעצמו ואמר שם שאדם קונה תחלה הבחי' הראשונה ואח"כ השנית. שהרי אצילות דפנימיות העשיי' הוא גדול מהבחי' היותר גדולה של הבריאה שמבחינת עצמה. דהיינו שהנשמות היותר תיכונה דבחינת בריאה הוא פחותה מנפש דבחי' אצילות שבתוך העשייה. ואחר שזכה לשני

הבחי' דהיינו בי"ע דאצילות שבבי"ע אז זוכה לנפש דמ' דאצילות עצמו העליון ומסיק שם שכל אלו הג' בחי' נטלו קין והבל. והוא ממש מה שנזכר במאמרנו פה והוא עז"הד שתחלה מדבר והולך בבחי' הראשונה ואומר כשנולד בן אדם וכו':

וקודם נ"ל להסמיך מ"ש בגיליון ס' הגלגולים בישוב ב' העניונים הנראים סותרים זה את זה שבכאן תולה תוספות הנר"ן בזכות. ובדף צ"ח מייחסו אל השנים ואמר שכאן מיירי בנשמות של קין והבל. ובדף צ"ח מיירי בנשמות חדשות. וזה רומז כאן באומרו בר נש כד אתיליד דכו"לל כד אתיליד ב"ן אלא שרומז לאותו שכבר הוה בר נש קודם שנולד והוא משל קין והבל כי זהו אשר יתעלה בזשות דוקא ולא תלוי בשנים. ואמר שאז בהולדו נותנים לו נפש מסטרא דבעירא וכו'. ולפי הנז' במרכבת יחזקאל פ' י"ב יש ג' מדרגות בכללות העשייה א' הרקיעים. ב' קליפת נוגה. ג' בתורה הקדושה דבחי' העשייה. והנה מן הראשונה מושפעת נפש בהמות טמאות וטהורות וזה מן החיצון. ומן הפנים מושפעת נפש הבהמות של האדם. מפנים של הטהורות נפש הבהמית של ישראל. ומן הטמאות לא"וה. וז"ש מסטרא דבעירא. ועוד יש בתוכה נפש מקליפת נוגה וזו נק' סטרא דדכיו מפני שיש בה צד טוהר שהוא אותו הקרוב לקדושה. נקרא דכיו מפני שקרובה ליטהר. ובתוך זו של נוגה מתלבשת הפנים שהיא נפש האדם מצד אופני הקודש שבעשיה ושלשתם יחד הם הנפש. זכה יתיר וכו' זהו החילוק שיש בכאן לנז' בדף צ"ח שזה תלוי בזכות מפני שצריך תיקון עצמי עד שצריך להשלים לגמרי כל חלק וחלק. ר"ל בתחלה ישלים את הנפש עד שתוכל לעלות לשרשה. ואח"כ בכוונתו בעת השינה יעלה נפשו ויורד הרוח. ואחר השלימו הרוח ושיעלנו בכוונתו. יתנו לו הנשמה. ובהשלימו הנשמה ירדו רוחו ונפשו ויעמדו שלשתם יחד בגופו. והטעם שכיון שזכה לנשמה שוב אין פחד לנפש ורוח לחטא כמ"ש הרב במ"א:

ותלת אלין וכו' יחדם יחד להורות שבהשתלמם יעשו כסא של שלשה רגלים למלכות שמים וגם להורות שבחינתם היא מפנימיות בי"ע שהם לתשמישה ולבושה של השכינה האמה היותר קרובה בסוד הנערות הראיות לתת לה. ועבד הוא מט"ט שהיא יוצאת בו לחוץ. ושפחה היא העשייה שעושה תשמישיה הפחותים:

זכה יתיר וכו' אחרי שזכה לנ"רן מבחי' בי"ע זוכה לנפש דבחי' אצילות שבתוכיות העשייה כנ"ל שהוא גדולה מנשמה דבריא' ולכן אמר באורח אצילות שאינה אצילות גמור: מסטרא דבת יחידה היא נפש הזיהרא דקין והבל ונק' בת יחידה לטעמים הנז"ל. ואז נפש זו שזכה אליה נקרא בת מלך שהיא בתה של מלכות שהיא בסוד מדריגת זכר

אל ג' עולמות. אח"כ זוכה לרוח מסוד אצילות שבפנימיות יצירה. ונק' בן לה' שהרי זעיר מקנן ביצירה ואז"ל על פסוק בנים אתם לה' לאפוקי המלאכים שאינם כ"כ חשובים: **בנים אתם לה' ולא המלאכים כי הם מהחציונית מב"ן דאלהים שנ' בני האלהים אח"כ זוכה לנשמה דבריאה מאצילות שבפנימיותה** וידוע שיש בבריאה ב' בחי' דאצילות. א' היא מאימא דמקננא בבריאה והוא בחינת יום טוב. ב' מאור אבא המאיר בבריאה שהוא בחי' שבת.

הה"ד ויפח באפיו פירש שבזה מיושב אומרו נשמת חיים שנים שרומז לא"וא.

אשתלים ביה הוי"ה פירוש בבחינות אצילות שבתוך בי"ע.

זכה יתיר וכו' פירוש זו היא המדרגה העליונה של קין והבל שהיא נפש דאצילות ואל תתמה שמייחס לה שם מ"ה שהרי ה"ס אדם שעל הכסא והיא זכר לעומת בי"ע. ועי"ל שבהצטרף הוי"ה של נר"ן דבי"ע הנז' אל מילוי מ"ה שה"ס מלכות נעשה אדם והענין מאור זעיר שבתוך הנוקב' ולכן נק' נפש ככתוב אצלינו בנדב ואביהו. ולפי שבחינת זו הוא דאצילות ממש לכן אמר באורח אצילות דלעילא. ירצה שהאצילות המאיר בפנימיות בי"ע הוא מבחינת בקיעה שבוקעת במסך שבין כל ג' עולמות. אבל זו היא בדרך אצילות דלעילא שהוא דרך חלונות זו רחבה מזו כמ"ש. בדיוקנא דמאריה שכל דמות בחי' נוקבא:

ועליה אתמר וכו' פי' דגת הים בריאה עוף השמים יצירה. בכל חיה עשייה.

והם הג' שאמר אופנים וכו' ולהוראת האמת הוא מאי דמסקינן.

כד בר נש זכי וכו' הרי שלא עלה למעלה ממדריגת בת יחידה היא נפש הזיהרא שנק' יחידה מפני שנפרדו ממנה ר"ן דזיהרא ולכן לא ישיג יותר וכן אמר בס' הגלגולים. ודע שמ"ש שם שהנזכרות בדף צ"ח תלויות בשנים ר"ל שצריכות גם המשך השנים כי לא יזכה לחלק הרוח דיצירה עד היותו בן י"ג. ולחלק נשמה דבריאה עד שנת העשרים. אבל הנשמה שהיא מירושת קין והבל יכולה להשיג רוח קודם הי"ג שנים ונל"עד שגם זה סוד הינוקא הנז' בזוהר בפ' בלק וכו' והגם שכתבתי שם שהיו מסוד מגולגלת גם יוכלו להיות מירושת קין והבל. וא"ש שהתפלל עליו רש"בי שלא תראה אמו צער עליו והטעם הוא מפני שאותו ינוקא השיג כל מה שהיה אפשר לו. מפני שהבא מניצוצי קין והבל איפשר לו להשיג קודם י"ג שנה עד נפש דאצילות שה"ס מה שהוריש אדם לקין והבל כמ"ש בס' הגלגולים:

אבל תמיה לי טובא שבפי' כתוב שם שא"א להשיג בפעם א' יותר מנפש דאצילות ושם כתב דהא דקאמר הכא זכה יתיר וכו'. אייריי בשל קין והבל והלא בכאן הולך ומתרבה

עד יחידה דאצילות. וע"ק במאמרנו המיוסד על פ' וכי ימכור איש את בתו וכן מסיק כד ב"נ זכי בנפש מסטרא דב"ן. אהייא קאי אי על תחלתו של אדם הרי אמר שבתחלה יהבין ליה נפש מסטרא דבעירא שהיא מצד חלק הטוב שבעשייה ה"ס אופני הקדש והוא משם ב"ן הפנימי שבעשייה כמנין בה"מה טהורה והרי זו תחתונה ואינה בת יחידה שה"ס נפש דאצילות:

ואי אסיפיה דאדם קאי הרי הוא מתעלה עד אדם באורח אצילות. שה"ס אריך דיצירה בסוד הפנימיות וה"ס הדר שם מ"ה ואיהו אדם ממש שאשתו ממנו בסוד חוה מילוי מ"ה אדם והוא תכלית זוהר האור והעצמות של האצילות דעילא לאפוקי פרצוף אדם דכלים שהוא מסוד ב"ן. וא"כ האי בת יחידה מאי שייכיה הכא:

ונל"ע דליישב הכל כמ"ש בס' הגלגולים בחילוק בין גלגול לעיבור והוא שהגלגול הוא מאותה נשמה המגולגלת היא של אותו הגוף שנתגלגלה בו ומתחלת ליכנס בו בצאתו לעולם:

אבל עיבור ה"ס איזו נפש או רוח או נשמה הנכנסת בו אחר הוולדו ואחרי הגיעו לשנת הי"ג ולא קודם. וביאתה בין להשתלם ובין להשלים אותה הנשמה המגולגלת. והנה הכא עסקינן ודאי בנשמה מירושת קין והבל כמ"ש הרב ז"ל ולפי שהיא נפש דאצילות נק' בת יחידה ועד אותה מדריגה יכול האדם לזכות אליה בפעם א' בדרך גלגול שתהיה הנשמה העצמית שלו. ואח"כ יוכל להשיג עד יחידה. אבל בסוד עבור לסיוע ולהוסיף חכמה עד להפליא:

דף צה.

היא בתרומת הקדשים וכו' האי קרא וכו' הרח"ו ז"ל פירש דדייק מלת היא המיותרת לומר היא לא תאכל לאפוקי בת כהן אחר שהיא האלמנה השבה אל בית אביה שזו תאכל. וז"ש אקרא אחרא סמיך. ומובן במה שפי' בו הסבא לקמן איש זר יצ"הר:

איש גר קליפת נוגה: ופ' כי תהיה אלמנה וגרושה פירש בדף ק"א שהוא על המת בלא בנים שיורד מעלמא דדכורא לעלמא דנוקבא. ולפ"ז אם תבחין סדר המדריגות תמצא שפסוק האלמנה הוא קודם לפ' איש זר וזה מפני שסתם הנשמות מקורן בזעיר וכמ"ש לקמן ועאלת בגו סתימו דאילנא דחיי שה"ס יסוד אימא שסגור וחתום בתוך זעיר כמ"ש בכוונת ק"ש שעל המטה וכמ"ש באוצ"ח בדרוש ג' כקודין שהנקודה הסתומה ה"ס ג"ע. ועיין בפרשת תצוה ותמצא ששם מקור הנשמה. ואם אחר בואה לעולם תזכה לחזור למקורה אז יש בה א' משני ירידות א' שתרד מעולם הזכר לשל הנקבה והוא הרמוז בפסוק כי תהיה אלמנה וכו'. הירידה אחרת יותר תחתונה אם תושפע בתוך גר או שתרד

לקליפת נוגה והיא שנרמזה בפ' לאיש זר. ונמצא דהאי קרא הוא ממש סמוך לפסוק האחר ודייק מה שחזר ואמר ובת כהן כי תהיה וכו' דהו"ל וכי תהיה אלמנה וגרושה דקאי על פ' ובת כהן הראשון. אבל לפי הסוד ב' מינים שונים הם. כי בת כהן אלמנה שאין לה בנים אפשר בצדיק שלא הלך אחר איש זר הוא יצ"הר וכ"ש דלא שייכי הפירושים האחרים ולכן לא יכון לכתוב וכי תהיה אלמנה וכו' אלא ובת כהן שהוא ענין אחר:

הני קראי כמשמען זה כלל גדול אצלנו בתורתנו הקדושה שכמו שאור ה' המחיה כל העולמות מקורו בקודש העליון והולך ומתפשט עד העולם הזה החומרי. כך דרכי פרדס התורה גם המה קשורים זה בזה מכוונים א' אל א' עד שהיותר טפל שבהם שהוא הפשט יהיה לו יחס ושייכות עם הסוד שהוא העליון כמר"זל אין מקרא יוצא מדי פשוטו הגם שתפרשהו בדרך סוד או דרש ורמז לא יהיה משונה מהפשט. ואלה ב' הפסוקים יהיו למשל שהרי לפי הסוד בת כהן היא הנשמה לפי שמקורה מן החסד והיא נמשכת ממש מזווג העליון כמ"ש בויקרא היך גופ' דלתתא מדכר ונוקבא אוף הכי נשמתא. וזה כולל כל הנשמות ובת כהן הגשמי שאביה אחזו בפרטות במדת החסד וקודם נישואיה היתה אוכלת בתרומה וחזה ושוק ואחרי הנשאה לזר לא תאכל כלום משום קודש ובהיותה אלמנה חוזרת ואוכלת בתרומה אבל לא בקדשי מזבח ואלו הפרטים עצמם ישנם בכללות הנשמות שהיא בת כהן העליון שבהיותה במקורה נהנית מן הקדש ואח"כ בתשובה אל בית אביה אינה נהנית אלא בתרומה שהוא בעלמא דנוקבא. באופן שמלבוש הפשט הוא צלם דמות הסוד. וז"ש הני קראי כמשמען אבל מלין דאורייתא וכו'. מלין דחכמתא ממש הסוד והפנימיות המעולה בסוד האצילות דאבא תקנן באצילות:

לאו מלין דחלמא וכו' דע לך שהחלום נמשך מרושם אור הגדלות הכמוס בקטנות שנשאר שם אבל בפתרון מתגלה אותו האור ויוצא מן הכח אל הפועל: ועכ"ד איצטריכו למיפתר וכו' שיהיה שייכות ודומוי לפתרון עם החלום. דאלת"ה לא יתגלה האור מסתימותו. והנה אוריית' לאו מלין דחלמא שהוא רשימו לבד. אלא היא עצמות פנימיו' העולמו' ממעל' הגדלו' המעולה שבכל האורו' וצריך להמשיכם ביושר כדי שיתפשט האור ביושר ממעלה למטה כי ישרים דרכי ה' ופושעים בעוות הסדר עושים רקיעי שוא ותוהו כמ"ש בפ' בראשית ובהם יכשלו. והקדים הסבא זה על אודות סודות הנשמה והגלגול שגילה בכאן לחברים רמוזים בפ' עבד עברי ואמה שנראה דבר רחוק מפשט הענין וכן פסוק בת כהן. לכן הודיע שהם סתרי תורה ופנימיותה:

נשמתא עילאה ברתיה וכו' ידוע ששני מיני זווגים יש למעלה א' הוא לעשותה כלי והוא מסוד ג' ע"ב דס"ג ודמ"ה ודב"ן שהם רי"ו. והשני ע"ב דע"ב והוא טיפת הדכורא הנשפעת

ביסוד הנוקבא אימא וממנה הנשמ"ה וה"ס עיבור ע"ב ריו"ו וז"ס כה"ן שעולה ע"ב וג' יתירים כנגד ע"ב דס"ג מ"ה ב"ן. ועוד מקור הכהן הוא בחכמה כמ"ש לקמן ובו שם י"ה וה"פ י"ה גי' כה"ן. ושם הוא מקור הנשמה באבא כמ"ש כל הנשמה תהלל י"ה ונקרא ברתיה דאא"ס שימיו היו קע"ה שנה ה"פ יו"ד ה"י. וכשהיה בן ע"ה כמנין כה"ן יצא מחרן והוציא הנפש אשר עשו. ונק' קדמאה לגיורין בין מפני שנשמתו היתה הראשונה שיצאה מהקליפות ובין שהוא היה הראשון שהוציא נשמות אחרים משם וזה בהמסרו על ק"ה לקבל אור מחכמה:

ואיהו משיך וכו' שידוע שכל האור היורד מלמעל' בתוקפו בלי השתנות ממעלת עצמותו צריך הוא שהחסד ימשכנו בסוד יומם יצוה ה' חסדו מלשון צוותא ולויה. ולא כהן ממש ידוע שיש ד' בחי' בפרצופי זעיר דהיינו דקטנות דיניקה וגדלות ו"ק וגדלות גמור הן מ"ש אח"כ הוה כהן והוה סגן וכו'. פירש כהן הדיוט הוא מקטנות.

וסגן הוא מיניקה והענין כי הקטנות הוא שמות אלהים ועיקר הארתו י"ה דאלהים וה"פ י"ה גי' כה"ן. ואמנם ביניקה יש כבר הארת הוי"ה והיא בסוד ה' אלהים וגי' סגן בהכללם יחד. וכ"ג הוא מסוד הגדלות כ"ף ה"ה נו"ן גי' ריו"ו. וכהן דלאו איהו גדול הוא כהן שנתקן לסניף הכ"ג וכן משוח מלחמה והוא מבחינת ו"ק דגדלות והנה להיות שכהן הדיוט הוא מבחינת הקטנות שאין שם הארת חסדים לכן אמר ולא כהן ממש שמסתמא כל כהן מסוד החסדים וידוע ששם איש נאמר על בחי' הקטנות כמ"ש ה' איש מלחמה. וע"כ נק' איש כהן במקום פגימתו דהיינו ובת איש כהן כי תחל לזנות שעון הזנות מעורר מדריגת הקטנות שעושה מעשה בהמה. וע"ד אית נשמתא ידוע שנפש מן הקטנות רוח מן היניקה נשמה מהגדלות והן בנות ג' בחינות הכהנים האמורים. מאתר עלאה ה"ס ע"ב דעיבור המשוך ממזל נוצר חסד:

דף צה:

סתימו דאילנא דחיי הוא יסוד אימא הסתום בתוך זעיר הנק' עץ החיים מן החזה ולמעלה מקום שבו יסוד אימא והענין שנמשכת הנשמה בכל מוחי זעיר ממזל נוצר למזל ונקה ומשם לאימא והיא נכנסת בזעיר ויסוד סתום בתוכו ושם הנשמה שהיא מחו"ג דאימא. וכד רוחא וכו' ה"ס הנכנס מוחין דאבא שחו"ג שלו הם סוד רוח שלו וכאשר הוא נותן את שלו בזעיר אז הוא שעת זווג עם נוקביה:

ואז פורחות הנשמות ממקום סתומם ונכנסות במ' שה"ס האוצר של מעלה דקא משכין הענין שאחר חטא אדה"ר יש עירוב טו"ר בכל מעשה האדם והצדיקים מתחזקים להפריד הרע מהטוב וממתיקים הגבורות ולכן השפע שממשיכים הוא כולו טוב. אבל

רוב בני אדם אינם נשמרים ממחשבות חיצוניות ובזה ממשיכים הנשמות בחינת יצה"ר שהוא איש זר הוא קליפת נוגה שהיא פרצוף אדם כנודע:

משיכו בהדי איש זר כי הצדיקים מושכים נשמה קדושה שיש לה כח לירד למטה בלי משך הקליפה אבל הבלתי הגונים מעבירים אותה דרך נוגה שהיא איש זר. א"נ משכין משיכו בהדי איש זר שבתחלה הגם ששולט היצה"ר הצדיקים מכניעים אותו אבל שאר בני עלמא ממשיכים ערבובו כל המשך ימיהם שלא יכניעו יצרם הרע:

בניינא דאיש זר הכוונה שכל הנשמות צריכות לעבור דרך נוגה לע"הז ושם מוצאות בנין המלבוש הראוי לכל א' וא' מטו"ר וזה לעומת מדריגת הנשמה ומקורה מכל א' מבחינת הפרצוף הקדוש דזו"ן שיצאו משם או חסד או גבורה וכיוצא וגם לפי האיפה שהיתה להם באד"הר כמרז"ל איפה היית ביסדי ארץ דידוע ששליטת נוגה באד"הר היה במלבושי נשמתו כתנות אור ונעשו לו כתנות עור. וכן של כל נשמה שהיתה תלויה בו אור בעור וזוהו הבנין שמוצאת באיש זר הנזכר ולכן ל"ג דאיש זר שהוא אין כח לעשותו וגם איננו מנוגה עצמה רק מה שנפל שמה. וכ"ש מה שגרמו מולידיו שכפי זכותם או חסרונם עושים לבוש לנפש הבן כמ"ש בס' א"י ואם אינם נשמרים בזווגם מושכים השפע בערבוביא והנשמה מוצאת הבנין מעורב ובע"כ נכנסת שם ונכפית לרע המעורב שם. וגרסינן באיש זר:

עלובתא איהי נשמתא בפרשת בראשית הארכנו בסוד נפשות הגרים כמה מינים הם ואמרנו שהתחתונ' שבכולם היא הבאה מקליפת נוגה ומן הנציצות שנפלו לתוכה בעון אנשים או שנפלו משל אדה"ר ונבלעו שם עד שצריך לזווג זו"ן דנוגה להוציאם ולהשפיעם לבני אדם וכאן מיירי בענין אחר כשאיש ואשתו עושים איזה עון חמור ונזדווגו יחד ולפי סבוב סדרי ההשפעו' היו מעותדים להשפיע משרשם בבן הנולד להם איזו נשמה קדושה אבל בעונם כמו שהבנים שכבר נולדו מתים בעון אביהם כן אותה הנשמה שכבר היתה בג"ע למטה מוכנת לבוא לע"הז: והנה הבן הנולד בטומאה משפיעים בו איזה נשמה פגומה ומגולגלת ואותה הקדושה שהיתה ראויה לו ודאי שנפגמה בעונת הוריו ולהיותה מעותדת לבוא לעו"הז לכן נפלה בקליפת נוגה וז"ש ופרחת עליה. הענין שהעון מגלה את השכינה לבין החיצונים ואז היא בסוד בתולה שסותמת יסודה שה"ס ג"ע שלא להשפיע בהם ואותה נשמה יוצאת דרך אותו האורח הסתום: ואומרו ופרחת עליה ר"ל שה"ס א"מ על הנפש הפנימית של אותו הגר בהיותו בגיותו שהוא בניינא דאתבני וכו'. היא ערלת הגוי אביו שאין לה תיקון עולמית והיינו ערלה מסאבא. לא כערלת ישראל שיש לה תיקון במילה ופריעה ואטיפו דדמא:

בעמודא דקיימא לטקלין ה"ס היכל לבנת הספיר שהוא יסוד של בריאה ושם מצד שמאל נמשך שפע לקליפת נוגה שעיקרה באחורי הקדושה. ודע שכל משקל ה"ס חו"ג שהם שני כפות מאזנים. ובחינת ת"ת מכריע ביניהם הוא הלשון שבנתים שפעמים מכריע לימין ופעמים לשמאל להשפיע מן היסוד גבורות או חסדים וז"ש עמודא דקיימא לטקלין. גם יש לפ' על נה"י שביסוד שנ' שוקיו עמודי שש מיוסדים שמשפיעים ביסוד שביסוד גו אוירא דנשבא ידוע שמן היסוד יוצא הבל וה"ס אויר הנושב בהתנועעות צאתו והמשכו ודע שביסוד יש ב' צנורות כנזכר בסוד בני חת ויוצאים ממנו ב' הבלים. הטוב מצנור הימני והרע מהשמאלי ובימני תלויים מאזני צדק כולם קודש חו"ג כאמור. ובשמאלי מאזני מרמה ימין ושמאל דקליפת כוגה שכל עוד שאינה נכללת בקדושה אפילו ימינה שהוא הטוב שלה מעורב ברע. וזו היא רמיזתה כאשר היא גוברת מרמזת הנשמו' היוצאת מהיסוד של בריאה ומראה להן צד הטוב שבה ובזה עושקת אותם ושולטת להבליעם בתוכה.

והאי טיקלא לא שכיך ע"ד גלגלי המרום שאינם נחים מתנועתם בכח השפע תמידי המושפע עליהם וזהו אוירא דנשבא הנזכר שהוא אותו הבל היוצא מיסוד דבריאה ששם ס"ג ומלויו ל"ז דהיינו הב"ל ולהיות שכל שפע כלול מכל הג' מוחין ימין ושמאל ואמצעי לכן ממנו מתהוה המאזנים שהם ג' קוים.

ונשמתין סלקין פי' שיש ב' מיני עושק בנשמות א' כשהנשמה גורמת עשקה מחמת חטא האדם ונשמתו מסתלקת ממנו כשעולה בלילה למעלה.

ואז לרע לו ודאי פי' על רעתו וחטאתו ושולט בו האדם דקליפה לרע לו וליסרו:

אבל האי נשמתא וכו' ירצה יש אופן שני והיא הנשמה שלא חטאה ומפני שהיא עת רעה אשר שלט וכו' היא עשוקה מהקליפה וזה דבר מתמיה שנראה שאינו משפט צדק דע לך שהוא לרע לו להאי איש זר וכו' שסופה לברור ניצוצות שבתוך הקליפה להצילם וזה רע גדול לקליפה שמוציא הטוב ונשאר בה הרע וז"ש לרע לו הרע לבד נשאר לו:

ואיהו בתרומת הקדשים וכו' שלא תאמר בזמן שהיא עשוק' שיבוא לה השפע הגדול הראוי לה ותהיה הנאה לס"א אינו כן. שכל עוד שהיא שם אין לה אור הקדושה כפי מדריגתה אלא כדי חיותה והיא מסתרת פני הודה עד שהשי"ת יוציאה משם והכל בדין צדק:

היך מתעשקן כי נראה ח"ו כעוות הדין שהרי נאמר דמעת העשוקים וכו' אין הכוונה על המין הראשון נשמות החוטאים אלא התימה הוא על המין השני ונא רומז הפ' כי תהיה לאיש זר שה"ס קליפת נוגה דעולם היצירה דתמן מקנן זעיר שהוא המשפיע בנקבתו

הקדושה. משא"כ זעיר דנוגה שהוא איש זר לאשתו דהא איסתרס וה"ס עה"ד טו"ר שהרי ע"י עון אדה"ר הוא מתנהג וכשיש זכות הוא נכלל בקדושה וכולו טוב וכמו בשבת שאז זמן הזווג והנשמות יוצאות בהרווח'. ואם ח"ו יש עונות צד הרע גובר ומתעורר והנשמות נעשקות:

איתא ביחוד עלינו לשבח שסוד זה רב ייבא סבא הוא ל"ז כ"ו שהוא מילוי ס"ג וב"ן וא"כ הוא ממש בסוד מחזה דזעיר ולמטה ששם רחל עולימתא שפירתא ולית עיינין מדילה אלא אור בעלה המאיר עליה שם וכנודע מסוד הציצית לכן אתעטף ההוא סבא. וידוע שבערך פרצוף הכולל לד' עולמות ס"וד יצירה הוא מהחזה ולמטה. גם הציצית סודו ביצירה כנודע. ולפי שמן החזה ולמטה ה"ס עה"ד טו"ר לכן פתח באלו הפסוקים לומר שהוא היה מושרש בקדושה ולא ירא משום מנגד: ודאי טיקלא לא שכיך או נכללת בקדושה כבשבת או ע"י זכות או להפך לכן לא שכיך שתמיד פועלת כמו כן:

נשמתין סלקין וכו' פעם עולות למעלה פעם נכנסות לגוף וחוזרות עוד לעלות ואז אית נשמתין וכו' ר"ל אז בזמן העליה וירידה שלהם יש מציאות לעושקם והדר מפ' ואומר כד שלטא וכו' שיצה"ר גורם העון שאז הנשמה נמסרת ח"ו לש"א. הוא לרע לו לס"א כי לסוף תתנצל הקליפה מכל טובה גם בהיותה תוך הקליפה היא בתרומה לא תאכל כי היא מתחפשת שלא תהנה הס"א.

וז"ש אתא קרא ואמר ובת כהן וכו' ירצה זאת היא הכוונה העצמית אל פסוק ובת כהן כי תהיה לאיש זר. פי' שיהיה לה בעל דרך מקרה שתהיה לאיש זר ופירש דבריו באומרו הכא אית רזא:

דף צו.

דבתר כתלייהו וכו' פי' הרמ"ק ז"ל מאותם דס"ד למימר דאיקרי קב"ה מלך הגוים כמ"ש לעיל ואי תימא וכו'. ולא נהירא לפ' כן וכי מפני שהקשה רבי חייא מפ' זה יאמר שאף הוא מהטועים. כי הוא ?נק' לדעת האמת. ועוד מה ר"ל בתר כותלייהו הוי"ת. ונל"ע שרמז בזה סוד גדול הובא בל"ת שיש ביסוד שני צינורות ימין ושמאל הימני משפיע הזרע והקדוש'. ושמאלי דוחה את המותרות ומשם אחיזת או"ה ויש בין ב' צינורות קליפה מפסקת והיא נוגה. ועוד איתא בהקדמת אידרא רבא שעשרה חברים שנמצאו באידרא מושרשים בעשר ספירות ור' חייא שרשו ביסוד ולכן מזליה חזי שיש אחיזה לגוים למעלה. וא"ל הסבא אנא חמינא בעין חכמתי אני מסתכל בשרשך העליון ואני רואה שבהיותך למעלה במקורם היינו אחר כתלם ה"ס הקליפה המפסקת בתוך יסוד ולפי ששרשך מצד הימני הקדוש כנז"ל נמצאת עומד ממש אחר כותל של הגוים שזה

הכותל המפסיק הוא נוגה והוא שלהם מחלקם וע"כ יצאת לסייעא לון שמשטחיות לשון הפסוק נראה לך לייחסו לשי"ת שכתוב בו מלך אלהים על גוים.

ואני ראוי לי לתרץ מה שהקשיתי אבל כיון שנצבת לנגדי בקושיתך אעמידך על האמת. ומתמן איהך לתרץ קושיותי ע"פ מי לא יראך. והכוונה בקיצור שאין לייחס כלל תואר מלך הגוים סתם אל השי"ת. כי אם דוקא שם אלהים הוא המולך על גוים ולזה מקדים. כל שמהן כגון י"ה אהי"ה וכו' וכל כנויין רחום וחנון וכו' ובכלל זה כל הצירופים והחילופים וכו': יתפשטון לארחייהו דרך השתלשלותם ממקורם שם זה לימין וזה לשמאל. ומתלבשים כנודע שיש כמה לבושים פנימי תיכון חיצון. לארחין ידיען כגון ע"ב גשרים למימי החסד ובכל גשר יש גשרים קטנים והם שבילין ור"ל המדות גדולות וקטנות:

בר שמא חד הוא שם הוי"ה שהאיר אחר עולם התהו שנתבררו הסיגים שאז הוא יחוד שלם כי הסיגים מפרידים ושבטי בני יעקב שהיתה מטתו שלימה בלי סיג הובררו לנחלת הוי"ה ואיהו שם מ"ה שהוא הדר ואשתו. ואיהו שמא יחידא כמ"ש בזוהר דדוקא דכר ונוקבא איקרו חד ובשם מ"ה חבור שלם כי מילואו חו"ה ולכן ישראל קרויים אד"ם הכולל עיקר ומילוי ולכן הזכיר שני פסוקים א' לעיקר שם ה': ואתם הדבקים בסוד המילוי הדבק בעיקר:

ואיקרי אלהים ז"ס אור המתפשט מנוגה מזעיר דבריאה ה"ס העשיי' שמתפשט לק"ך צירופים כידוע ואח"כ אלהים אחרים אלילים גי' קכ"א שמתחילים אחרי ק"ך. ואפי' ע"ז בשמא דא איקרי וא"כ מ"ש שצריך לירא משם אלהים המולך על גוים היינו מאלהים דקדושה כמ"ש בפ' ויקהל על פ' ויראת מאלהיך:

דף צז.

פרישו דלבישו דמלכא דפריש עלה אלוה כתוב בשער הנבואה פ"ג ששם זה הוא האמצעי של חסד דזעיר כמ"ש בדרוש השמות. ולפי שהוא סוד חסד יש כח בידו להגין על הנשמה שמתלבשת בו וה"ס יומם יצוה ה' חסדו כמ"ש בס' א"י. ושם נאמר שיש לנשמה ב' מלבושים א' מן האב וא' מן האם. דהיינו בסוד חו"ג שמחיבורם נתהוית הנשמה. ולפי הנראה לא נתבאר כאן כי אם של האב דהיינו מן החסדים. ואפשר שאע"פי ששם זה עיקרו של חסד מ"מ גם לבוש הגבורות נכלל עמו אלא ששל חסד גובר ועיקר וכן מוכח ממ"ש בפ' לך לך וז"ל מ"ט וא"ו ה"א אזלינן כחדא אלא חד דכר וחד נוקבא אישתתפו כחדא ואיקרו חד שמא כדין חסד עילאה שרייא עלייהו באן אתר שרייא בסטרא דדוכרא. ומאן חסד חסד אל דאתי ונפק מחכמה עילאה דאיתעטר דכורא ובג"כ

איתבסמת נוקבא. תו תנינן אלוה הכי הוא אל נהירו דחכמתא ו' דכר ה' נוקבא אשתכחו כחדא אלוה איקרי. ונשמתא קדישא מהאי אתר אתאחדת עכ"ל נמצא שסוד שם זה ה"ס חסד המחבר זו"ן והיינו אל ו"ה ואמר ששם היא אחיזת הנשמה שהיא מחיבור חו"ג וא"כ יפה נאמר ששם זה הוא לבוש החו"ג ועליו נאמר ויסך אלוה בעדו והוא נרמז בס"ת לא ימשול למוכרה בבגדו. ור"ת אלו גי' חס"ד שהוא עיקר הלבוש:

טנרא הוא רשב"י שסודו בדעת דזעיר ששם יסוד אימא שסודו סלע:

אזדרעו פולין פי' הרב ז"ל שפע' א' נתעסקו רשב"י וסבא דידן בסודות הקטנות שהם סודות אלהים פשוט ומלא ומלא דמלא שעולה נ"ב והסימן גדליה בן אחיקם עכ"ל ר"ל שבשם גדליה יש צירוף כל ג' חלוקות דהיינו ה' דגדליה ה' אותיות אלהים ג"י י"ג אותיות המלוי ד"ל אותיות מלוי המילוי וזהו גדליה ב"ן ואיתא בס"הכ סודות ימים נוראים שג' בתשרי סודו בבינה שמשם הגבורות ולכן שלטו אז הדינין ונהרג גדליה ואיפשר כי ז"ס יומא דתלגא דאיתא בזוהר ע"פ הכה את הארי ביום השלג ביומא דגרמו חובין ודינא אתדן לעילא מעם בי דינא עלאה. והמשילו לפולין שהם גרעינין שהם גולמי החומר שבה כמוסה הצורה המצמחת וכך הם מוחין דקטנות שהם חומר למוחי הגדלו'. שממוחי הקטנות נעשים קרומות. וכו' ומפני שיש סכנה בהתעסק בסודי הקטנות לא רצה לעסוק בהם. אבל אמר להם שילכו אצל רש"בי דרב חיליה:

והדר אקרינן פ' ואם לבנו יעדנה וירמוז לשם ב"ן כמ"ש לקמן בס"ד והם לא הבינו ענין הנ"ב פולין ושאלו ממנו שיפרש להם הסוד. והוא השיבם שראוי להחכימם ברמזי חכמה אבל אין בדעתו עכשיו להאריך באותם דרושים וכשיבואו לפני רש"בי ויזכירו לו סי' נ"ב פולין הוא ישלים להם הדרוש. אבל השתא צריך לדעת מי הוא הנקרא ב"ן לקב"ה לאפוקי בן אחר שהוא ב"ן דאלהים וכדמפרש:

ת"ח כל ההוא וכו' תחלה צריך לדעת הנ"ז וכי ימכור וכו' לתרץ הא דהתם נראה כסותר הך דהכא. דהתם איירי בנשמות דקין והבל והכא בנשמות חדשות ובסדר ביאתם והוא כי מזמן היציאה לעולם נכנסת נפש דגבור' מלובשת במוחין דקטנות. שה"ס י"ג אותיות דאלהים מלא. ולכן כל י"ג שנה הוא בסכנה להענישו בחטא אביו ואמו. כי הוא אחוז בדינים בכל י"ג שנים וכן אחוז בסטרא דנוק' דהיינו ט' אותיות שם ב"ן בסוד ט' מדותיה וד' אותיות יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה בסוד תנ"הי דזעיר המאירים בה ובהכנסו בשנת י"ד אז איקרי בן לכ"י דהיינו שנכנס באות' הבחינ' הפנימית שבת"ת דזעיר הנקראת כ"י כמ"ש בסוד כלת משה. ובשרש רחל שבתוך זעיר בבחי' הלב ואז יש לאדם ב' לבבות דחו"ג ששם מושרשים ואז הוא חייב במ"ע ומל"ת שהם חו"ג וה"ס מצוה מב' אורות י"ה דאו"א

שהם שם בלב ומאירים לרחל: וכל מאן דאיהו מבן עשרים שאז מגיע לכתר זעיר כי עשר"ים גי' כת"ר ואז זוכה לנשמה דמצד אימא ובחי' ב"ן זה ה"ס הוי"ה ביושר ובהיפוך סוד זו"ן חו"ג. ולעומת כן נאמר אספרה אל חק שה"ס יסוד אימא הנחקק בתוך הת"ת: **ה' אמר פי' ולא בחי' אלהים שה"ס ער"לה ש' אלהים דיודי"ן ה' חמש תיבות המילוי** היום ודאי ששם בחינת מדת יום: אני ולא ס"א שאין שם אחיזה לחיצונים. אני בלחודאי כי עד י"ג היתה מאיר' דרך הנוגה דהיינו הערלה ועכשיו היא לבדה:

לאבי ממש ודאי פי' ולא לאמי שהיא כנסת ישראל אלא לאבי הוא זעיר וידוע שזעיר מושרש בחכמה כ"ח מ"ה והוא בסוד מילוי מ"ו דהיינו מ"ה עם הכולל. וז"ש לאבי אבי ממש. ותמצית כל האור זה הוא בהיותו בר מצוה אז זוכה לנפש דחסדים דגדלות משרש כתר רחל שבתוך זעיר ואז נקרא איש כי יש בו בחינת זכר קטן. ואח"כ נכנס בו הרוח שהוא מזעיר שהוא מת"ת שלו עד כתרו שהוא עיקרו של זעיר. ובהיותו בן עשרים אז זוכה לאור או"א שבתוך זעיר סוד הנשמה כמ"ש כל הנשמה תהלל יה ואם לבנו יעדנה זה פרט למה שכלל בדף שקודם זה על פ' זה שפירשו על הנשמה כשיוצאת מן העולם הזה זכה ונקיה שהקב"ה משתבח בה ואומר של פלוני בנו ושאליו היא ראויה להתיעד מקודם. ועכשיו מפרש הזמן שבו התחילה להיות ראויה לו שהוא קודם היותו בר מצוה. שאף שאינו מצווה עושה הרבה לשבר כח הערלה שהוא עדין ברשותה. לכן הקב"ה מקדים להשפיע זוהר בנשמה היעודה לו:

לאידרא דיליה הם היכלות הנוקבא: לחופה ה"ס זווגה אחר שנת י"ג שאז נכנסים בה החסדים שמהם יצה"ט כמ"ש בס' א"י וז"ש בפ' וישלח דאיזדווג בתרוייהו ע"ש. וסוד החופה הוא היסוד דאימא שאז נכנסת ממקום כתר רחל ומעלה והבן. ונמצא כי פ' כמשפט הבנות הוא רמז למה שייטב לנשמה קודם הכנס' לגוף וגם מה שייטב לה אחר צאתה מן העולם הנזכר:

דף קח:

ובשם המפורש קטליה הק' המ"דל ויצו המלך את בנייהו וכו' ויפגע בו ולא תירץ. וי"ל דגם גבי משה כתיב ויך את המצרי וא"זל בשם המפורש המיתו כי כך קבלו. וה"נ לא שנא. ודייק מ"ש ויצו המלך וכו' מה שלא נאמר במיתת אדוניה ולא ביואב. משמע דשינוי הוה הכא דהוצרך לצווי. ובמצרי אמרו משם הרב שהרגו בשם תכ"ה שהוא אחורים דש"די ולכן כששמע דתן שאמר לו משה למה תכ"ה רעך א"ל הלהרגני אתה אומר זאת המלה כאשר הרגת את המצרי. ויובן ג"כ מ"ש רע"ק כל ימי הייתי מצפה מתי יבוא לידי מקרא זה ואקיימנו בכל נפשך אפי' הוא נוטל את נפשך. מאי קאמר מתי יבוא

לידי וכי ברצונו היה והלא בע"כ היו מיסרים אותו במיתה קשה. וג"כ ידוייק מ"ש לו תלמידיו עד כאן רבינו שאין לו הבנה הו"לל עד זה הצער וכיוצא. אלא להיות שר"עק היה אומר פ' א' שמע ישראל וכו' ומאריך באחד. ואמר ואהבת ולא יותר והנה מסופי תיבות את יהו"ה אלהיך יוצא שם תכ"ה והיה מקובל אצלם שבשם זה הרג משה המצרי וכשראו התלמידים שהיו מיסרים אותו במיתה אכזרית אמרו לו עד כאן רבינו למה לא תגמור הפ' את יה"וה אלהיך ותכוין בס"ת שם תכ"ה להרג שנאיך ולהציל עצמך. והשיב להם כדבריכם כן הוא שבידי להמית שונאי ולהציל עצמי. אבל נמנעתי מלעשות כן כי כל ימי הייתי מצפה מתי יבוא לידי דיקא לידי כי ברצוני אני חפץ ליהרוג על קדוש ה' ולקיים ואהבת את ה' אלהיך בכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך כי ידעתי נאמנה כי הוא יתי' נוטל הנפש שלי ולא אמרו הם נוטלים את נפשך אלא הוא. כי עשרה הרוגי מלוכה אין כל בריה יכולה לעמוד במעלתם ועליהם נאמר ממתים ידך ה' חלקם בחיים: **זבח תודה לה' הק' המ"דל מפסוק זבח לאלהים תודה וכו' והניחו בצ"ע** ולא על הסבא לבד קושיתו כי גם על רז"ל שאמרו כן בריש ת"כ על קרבן לה'. ועיין מ"ש הרמ"בן ז"ל בפי' על ריש פ' ויקרא בסוד הקרבנות. ובר מן דין יש לפרש דהאי תודה אינה קרבן אלא וידוי דברים ע"ד מר"זל בפ' זובח תודה על זביחת יצרו. ועי"ל דלא אמרן אלא בשעת נדבת הקרבן והקרבתו. אבל בדברים בעלמא דמשתעי גבר עם חבריה לית לן בה. עכ"ל הרמ"ז ז"ל:

דף קכו.

והרמ"ז כתב בראש הפרשה: כי יעקב בחר לו יה וכו' דהול"ל כי את יעקב בחר יה ויובן בהקדים כלל שבידנו שבכל זמן אשר יתכוין כל עלול לעלות ולהדבק בעילתו. היא תקדים להשפוע לו עוז ותעצומות כדי שיוכל להתעלות כמ"ש בברכת הנהנין. ומדה זו קדמה מקדמי ארץ כי כן טרם תחל הוית כל נמצא הלא מרגלא בפומייהו דרבנן כשעלה ברצון ב"ה לברא וכו' גם בזוהר אמרו כד סליק ברעותא. וסוד הענין כמרז"ל מחשבתם של ישראל קדמה לעולם. ירצה שצפוי העתיד להיות מיושר נשמותן של ישראל קודם הבריאה נתן כח להעלות כעין סוד מ"ן לעורר רצון העליון להוות הויות"יו וזה נרמז בפ' כי יעקב בחר לו יה כי נודע שכללות כל האצילות נקרא בשם יעקב כמ"ש הרב ז"ל על פ' עקודים נקודים וברודים. וטעמו כי סתם יעקב הוא המתהווה נגד זעיר דהיינו מול תנ"הי שלו וכן כל העולמות דאב"יע הם מחצי ת"ת דא"ק ולמטה והרי הוא כל האצילות בסוד יעקב ועוד כי עולם התהו ה"ס הקטנות וגם ביעקב נרמז הקטנות של זעיר כמ"שה מי יקום יעקב כי קטן הוא. ועוד עולם התהו ה"ס מ' ה' דהו"יה ועולם התיקון דאיהו

הדר סודו ו"ק דהיינו ו' נמצאו שני העולמות בסוד ז"ק וה"ס ז"פ הוי"ה גי' יעק"ב וה"ס ב' אותיות ו"ה ומשם ולמעלה הם ב' אותיות י"ה שהם חו"ב דא"ק וז"ש כי יעקב שהוא ו"ה בחר לו י"ה כי נשמות הצדיקים שבכל העולמות וכן כל העולמות בעצם עצמותם בחר בהם י"ה והשפיע עליהם רצונו להוותם ולבררם. וכשבא אא"עה והיה מסתפק שמא אין לבירה מנהיג והציץ עניו בעל הבירה מיד: וכן לישראל שהיו שקועים בטומאת מצרים: איתרעי בהו להשפיע עליהם אומץ מן הדעת העליון שה"ס הרצון המאיר במזל נוצר חסד:

ובעא לאתדבקא בהו רומז למ"ש הרב בסוד וכנפיהם פרודות שאין דבוק עצמי לכנסת ישראל אלא בקו אמצעי שהרי יש בו ג' שרשים לרחל סי' דת"י המלך דער ת"ת יסוד ושם היא דבוקה עמו. ועוד לאתקשר' עמהון ה"ס ביאת פב"פ שאז הוא הזווג בקשר אמיץ שמתקשרים החסדים והגבורות יחד. ומשם הוא שרשי נשמותיהן של ישראל והוא הרמוז בפסוק כי יעקב בחר לו י"ה. שידוע שהדעת שבו נשתרשו ישראל ה"ס תרין עטרין דמקוריהון בתרין כתפין דאריך שסודם שם י"ה כנודע מפ' י"ה אמה קלעים לכתף.

ועבד לון עמא יחידא בעלמא שאע"פי שהם למטה בעוה"ז. שהוא מוקף מהקליפה מ"מ סדר ותקן שלא ישלטו החיצונים על ישראל בהיותם זוכים לשבת בארץ ישראל שאין רקיעי העשייה שולטים עליה. ועוד שב"ה מכוון ביושר כנגד היכל לבנת הספיר שבבריאה שה"ס היסוד. ונמצאו תמיד אחוזים ומושפעים מאורות קו אמצעי שהם אורות עצמיים וז"ש גוי אחד בארץ בא"י הנקרא ארץ בסתם שהיא בגי' ג"פ מ"ה ב"ן בסוד ג' השרשים הנז"ל שהם דת"י:

ואינון איתרעו ביה ירצה שקבלו שפע הרצון והעלו מ"ן לעוררו ואיתקשרו ביה שנתעלו לסוד היסוד דנוקבא וגרמו הקשר העליון שכל קשר הוא בסוד קו האמצעי כנודע:

הה"ד כי יעקב בחר לו יה פי' שבזה יובן הפ' דמשתמע לתרי אנפי שר"ל כי את יעקב בחר לו יה לו לעצמו והיינו בבחינת א' בסוד הודדת השפע מלמעלה למטה בלי קדימת התעוררות התחתונים וכנגדו אמר ויקחו לי תרומה שהוא הורדת הקדושה ממעלה למטה. והפי' השני כי יעקב הוא אשר בחר לו את יה הנכבד בהתעוררו ממטה למעלה. וז"ש מאת כל איש וכו' שלהורדת שפע השני צריך שהם יתנדבו מאיליהן. ודע שגם פסוק כי חלק ה' עמו מתבאר בשני האופנים הנז"ל כי זולת פשוטו עוד יש לפרש שהחלק המגיע לה' לשיגבר כחו להוסיף עוז בגבורתו הם עמו. לאפוקי או"ה שדעתם להכחיש פמליא של מעלה ולכן הזכיר פ' זה דדמי בשני הבנותיו אל הפסוק כי יעקב וכו':

דף קכו:

מי זאת הנשקפה וכו' הכונה לכלול בזה כל בחינות נוקבא דזעיר כשהיא תופסת כל אורך זעיר

וג' בחינות הן אחת כמו השחר עלה שאז הוא זווג לאה ויעקב בכל אורך זעיר שאז לאה לוקחת ט' כלי רחל שאז היא בבריאה כידוע. ולפי שזווג זה הוא בסוד הגבורות לכן נקט לישנא דהשקפה. בחינת שנית הוא זווג יעקב ורחל בכל אורך זעיר שהוא בשבת בחזרת עמידה דשחרית. א"נ זווג לאה עם זעיר בחצות לילה הא' של שבת וזווג רחל אחר חצות בשבת שגם היא עם זעיר בכולו. ובכל אלו הבחינות הגם שהוא שוה אליו. מ"מ מקבלת ממנו כמו שמקבלת הלבנה מהשמש וז"ש כד בטש נהירו דשמשא. בחינת ג' כשהיא גבוהה כמוהו ומקבלת מאימא כמוהו. ואז היא ברה כחמה וקיימא סיהרא בשלימו ואז היא איומה וכו' כי אז אין אחיזה לחיצונים בה משום דאינה נתלית בבעלה אלא יש לה שלימו ותקיפו בסוד שני מלכים משתמשים בכתר אחד ועתה אפרש המאמר על הסדר:

רזא דתרין עלמין ה"ס לאה ורחל מחוברות יחד ולכן לא אמר מי וזאת כי ידוע ששרש שתיהן הוא ביסוד ומלכות דתבונה כי לאה עיקרה ממ' דתבונה כנזכר באוצ"ח ורחל היא יוצאת במקום סיום יסוד דתבונה ועל כן אמר רזא כי רזא סודו ביסוד:

ודא היא עולם ועולם פי' שכל אחד היא בחינת עולם אחד כי לאה סודה מאחוריים דמלכות דאימא שנפלו בעולם התהו לכן סודה מאימא שהיא עולם העליון. ורחל היא נקודה העשירית בעשר נקודות ועל שתיהן נאמר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם כי אלהי ישראל הוא בדעת ודם שם אהו"ה מלא יודי"ן אשר המלוי לבדו עולה עולם:

מי הא אוקימנא וכו' איתא באוצ"ח כי חצי העליון דתבונה נק' מ"י ומחצי ת"ת שלה ולמטה המלובש בזעיר נקרא אלה וחיבור הכל ביחד הוא אלהים. ומבחינת אלה ה"ס לאה. וז"ש כאן דרגא עילאה לעילא מפני שבחינת מי היא למעלה מזעיר:

והוא שירותא דקיימא בשאלתא להיות שמחוברת אל אלה שהוא בזעיר עולם הנגלה

וא"כ אי אפשר שלא תהיה בחי' ממוצעת בין עולם הנסתר או"א ובין הנגלה שהם זו"ן. ובחינה זו היא התבונה הנ' המתלבשת בחציה תוך זעיר שהוא הנגלה. וחציה העליון אינו נגלה ואינו נסתר לגמרי אלא עומד לשאלה. וז"ש

שאו מרום עיניכם היא לאה הנקרא מרום וכמ"ש בס"הכ על כי הוא לבדו מרום וקדוש וכמר"זל יעקב משמש במרום וראו מי ברא אלה. פירוש כשתסתכלו במרום אז תראו מי שברא אלה כי מתוך אלה שהיא לאה תראו ג"כ את מ"י:

זאת דרגא תתאה ידוע שכל פרצוף יש בו שני מדרגות שהם ממראה מתניו ולמעלה וממראה מתניו ולמטה וז"ס יהי רקיע בתוך המים שהוא אותו הפרסא המבדיל בין איברי הנשימה לאיברים שלמטה וממנו נמשך חילוק ב' הבחינות הנזכרות והנה בחינת מי היא מחצי ת"ת דתבונה ולמעלה כאמור. וזאת היא מחצי ת"ת ולמטה וזהו דרגא תתאה לתתא שהוא בזעיר והוסיף עלמא תתאה הוא רחל. ולמעלה לא אמר עלמא עילאה כי אין הכוונה על התבונה בבחי' עצמה אלא על התחברותה עם לאה שאז נשלם שם אלהים כאמור ואז דרגא עילאה שהיא מ"י מחצי ת"ת ולמעלה מתחברת עם לאה שהיא מחצי ת"ת ולמטה והיא הנקרא עולם והנה עלמא עילאה ותתאה שהיא רחל תרוייהו בחבורא חדא שמחוברות בקו האמצעי:

רזא בקישורא חדא ששתיהן תלויות ביסוד דאימא שהוא הקושר אותם בה' גבורות המאירות ממנו אליהן ובהן נקשר פרצוף כל אחד ואחד. ועוד כחדא הוא כמ"ש ששני הפרצופים נכללים יחד ונעשים פרצוף א' כנ"ל:

הנשקפה ולא כתיב הנשקפות לומר שאף שהם שנים נכללו בשם יחיד

כד מתחברן תרווייהו כחדא כמו שחר כי לאה בקדרותא דצפרא שאז היא כנגד כל הזעיר היא הנשקפה ונגלית הגם שקודם לכן מכוסה.

ולבתר איתנהיר אין מלת לבתר אח"כ ממש אלא לפי סדר הדרגות הזווגים והיא המדרגה הב' הנ"זל שאז היא מאירה מן החסדים והיא מלאה ומגעת עד חכמה שלו שמשם הארת הפנים והיופי כמ"שה חכמת אדם תאיר פניו. והנה בחכמה דזעיר יש הוי"ה בפתח באור פנימי. ואה"יה בפת"ח באור מקיף ושניהם גי' יפ"ה. והנה זעיר כולו סוד מ"ה וראשו סוד מ"ב כנזכר בברוך שאמר ושניהם גי' לב"נה. וזה כשהיא שוה לו אבל מקבלת ממנו.

ולבתר כשמשא שאז היא ברה יותר מיפה ואז היא מקבלת מן אימא שכללותיה הוי"ה בצי"רי עולה ק"ו ואהי"ה בצי"רי עולה ק"א ושניהם גי' בר"ה או"ר ואז היא כחמה שיש בה שם ב"ן באל"ף בו"או גימ' חמ"ה ואז היא איומה שמקבלת מתבונה שבה שם יו"ד ה"י ו"ו ה"י העולה איומ"ה וכן ר"ת "נשקפה "יפה ברה גי' איו"מה רמז שכוללת כל הבחינות דהיינו שלימו ותקיפו של שני בחי' נשקפה יפה ונטלא חילא וכו' היינו איומה:

דף קכז.

תחות אילני בבקעתא וכו' יובן במ"ש הרב בס' זוהר הרקיע בפר' בראשית שאפריון ה"ס הנוקבא ואקדים מ"ש בספרא דצניעותא כי ששת ימי אפריון הוא בסוף הבריאה:

עוד נודע כשנפלו הכלים אל הבריאה הראשון שירד הוא הדעת ונפל למקום מ' דבריאה. עוד נודע שדוקא מלכות דמלכות דבריאה היא המתקשרת עם היצירה והווה ליצירה

לעתיק והיא נק' ים כנרת בסוד שמקבלת מהוד דמלכות דבריאה וכמ"ש בפי' ספרא דצניעותא. ולפי כל זה נאמר שסוד אפריון הוא ו"ק דיסוד דנוקב' דבריאה שנשאר שם רשימו דו"ק של הדעת שנפל שם והם סוד עצי הלבנון כמ"של אינון נטיען דעקר לון קב"ה ושתל לון באתר אחרא ולהיות שהדעת מכריע בין ח"וב לכן לבנון ל"ב נו"ן. עוד ידוע שהדעת כולל כל הד' מוחין חו"ב שהם הוי"ה אהי"ה וחו"ג הוי"ה אד"ני וארבעתם גי' לבנ"ון ונרמזו ג"כ ד' צדיקים שבכאן נמצאו כי לפי סדרם באידרא רבי אלעזר ור' אבא הם חו"ב ור"ש בדעת שורש כל החסדים. ורבי יוסי מלכות והם הד' שמות הנזכרים ממש והיתה כוונתם להוריד ד' שורשי החסדים שבדעת אל האפריון שסודו נוקבא וגבורות וגם הרשימו שנשאר שם מן הדעת הוא גבורה לכן בהיותם באותה הבקעה גי' ג"ן עד"ן. גבי ימא דגנוסר הוא ים כנרת שסודה מ' דמלכות ואותם האילנות רומזים לעצי הלבנון של אפריון אשר ההוד הוא אחד מהם ובלי ספק ששם האיר אור האפריון עליהם כי מצא מין את מינו וניעור לכן אמר ר"ש כמה יאה צלא דא וכו'. שראו בו אור קדוש:

ואנן צריכין וכו' הוא להמשיך שם אור עטרא דחסדים והיינו לאעטרא בדברי תורה שה"ס החסדים כנודע:

הא אוקימנא בפ' בראשית דף כ"ט אבל אפריון וכו' ירצה הסוד הפשוט של אפריון זה הוא היכל התחתון שבבריאה והוא מכוון ממש על ב"ה של מטה שעליו נאמר וזה שער השמים:

דאיהו כגוונא וכו' היא אימא עילאה שממנה כל תיקונה. וידוע שבה"מ של מטה היא בחינת יסוד כנז' בדרוש ציור העולמות וכן הוא מכוון כנגד יסוד ומ' דבריאה והוא המתתקן ע"י יסוד אימא שבדעת זעיר שה"ס המלך שלמה כנזכר בפ' בראשית וזהו לשון אפריון שבה פריה וההולדה:

וקב"ה קרא ליה גנתא דעדן הכוונה היא שיש ג"ע סתם שהיא אימא שהיא מקבלת מאבא ממש והיא נק' גן ה' אבל אימא תתאה היא גן אלהים שהיא מקבלת מיסוד אימא כל תיקונה ונודע שכל האורות הבאים לנוקבא הם דרך זעיר וע"כ אמר שהוא קראו ג"ע כלומר שהוא סבה לשם זה דאיהו נטע ליה להנאתו להשפיע בתוכה וזהו תכלית עדונו כי חפץ חסד הוא וזה בהשתעשעו עם הנשמות אשר שם וידוע שכל הנשמות הן מבינה וזהו ג"ע האמיתי ובצדק יקרא ג"ע לפ"ז כי אורות ג"ע בתוכה:

כולהו קיימין ורשימין בגויה פירוש קיימין. אותם ששם מנוחתם ושרשם.

ורשימין אותם שהיו שם ונתעלו למקום יותר עליון ונשאר רושם קדושת אורם שמה ועליהם אמר אינון נשמתין דלית לון גופא וכו' עלה בדעתי לומר שכל הכוונה על אותם

הנשמות החדשות שעדיין לא באו לעולם ויש להם גוף מיוחד אבל לא דייקא אומרו בהאי עלמא גם אומרו סלקין תמן אינו נכון לפ"ז דמשמע שהן למטה ועולות למעלה וזה לא יצדק בנשמות החדשות. לכן נל"עד שיובן במ"ש בזוהר בפ' זו שכל זמן שהגוף קיים בקבר נמשך הדין על האדם באופן שכל עוד שלא תם הגוף אין לנשמה מנוחה שלימה. וע"כ כיון שנתעכל הגוף ולא נשאר להגוף בעו"הז תוכל לעלות לנועם ה' הוא ג"ע העליון ששם סוד האפרסמון הגבו' הקדושות בתכלית המיתוק שה"ס ע"הב כי אז יחזור שם ס"ג לאיתנו כנודע וזהו אפרסמון פי' אפ"ר בחינת גבורות מיוחדות וממותקו' סמ"ון גי' נו"עם. דא היכלא עילאה היא סוד בינה שהיא עילאה מתבונה. ואיתא בס' א"י בדרוש שלוח הקן שבינה עליונה היא סוד ו"ד שבמילוי יו"ד ונחלקת בשני אותיות לרמוז להתחלקותה לשנ"י כרצופים שהם בינה ותבונה דהיינו בינה ו' כח"ב ח"ג וחצי ת"ת. ותבונה משם ולמטה. ולפי שבינה עיקרה עד ת"ת לכן נרמזה באות ו' שרומז לת"ת. ותבונה שהיא עד מ' נרמזה באות ד' שה"ס מ'. עוד איתא התם שהתבונה נק' עלמא דאתי עולם הבא שהוא הבא תמיד כמ"ש בספר הבהיר עולם שכבר בא. אבל בינה נק' לעתיד לבוא שהוא מעותד לבא כשיזכו בני אדם שיתעלו ז"ון למעלה ומפני זה נק' טמירא. עוד איתא בספר א"י שתחת הגרון דאריך ברישי כתפין יוצא אור חסד עליון קודם התפשטותו לשני הזרועות ובתוך חסד זה מתלבש אור הגרון ואבא נעשה מבחינת חסד ההוא אבל בינה נעשית מאור הגרון שהיא בינה דאריך הנעלם בתוך החסד הנז' לכן קראה גניזא:

דא היכלא דלתתא ה"ס ו"ק מ' דבריאה כנז"ל וכל היכל יש לו ו"ק אלא שהעליון הוא בינה ונק' היכלא עילאה והאפריון הם ו"ק תחתונים ואע"פי שיש לו ו"ק אינם בבחי' סמך שאין לה סמך מעצמה להנצל מהחיצונים כמ"ש בסמוך. ובג"כ את סמך איהו סתים ירצה מפני שני הטעמים הנזכרים אחד שהבינה גנוזה והשני שהיא סומכת התחתונה לכן ס' סתומה שה"ס הו' מדות העליונות בחי' בינה כל א' כלולה מעשר. כגוונא דא את ם סתומה פירוש גם בחינת התבונה היא ם סתומה. מה בין האי להאי שבהכרח צריך שיהיו טעמי' חלוקים לשני הסתימות דסמ"ך ומ"ם.

ומפרש בשעתא דסתים ואתגניז פי' כשאורה מתעלם מהתחתונים והוא סתום ונגנז בעצמו בסוד ו' שבתוך יו"ד שהוא נהורא עילאה אז היא בדמות ס' שהוא סתום בתוכו ואין בו שום פת"ח.

ובשעתא דהדרא וכו' וזה נעשה בבחינת התחתונה שהיא התבונה שמתנ"הי שלה שה"ס ד' ובקבלה האור מהיו"ד היא יפ"ד גי' מלכות והיא מרובעת כבית מושב שרובצת על

בניה זו"ן שהיא סתומה מפני שלסתמה בתוך ראש זעיר כח"ב ח"ג שלו שהם ד' סטרי עלמא. ובזה מבואר היטב אות ס' ואות מ סתומה שהיא סתומה בתוך הזעיר וכמ"ש בסוף פ"ק דס' דצניעותא אתא מפתחא דכליל בשית וסתים פתחהא דאימא. ופירש בספר א"י שבהיות זעיר בבחי' יניקה שהוא בעל ו"ק אז נכנסים בו נה"י דאימא ונמצא מקורה סתום בתוכו ולכן אמר בכאן לינקא לבנין שהרי הוא בסוד יניקה:

דף קכז:

וע"ד איהו אפרסמון פירש מפני הנזכר שאפריון צריך סמ"ך מן אפרסמון לכן הם שוים בשמותם ואין חילוק ביניהם אלא במ"ש תרין אתוון וכו' שה"ס בינה ותבונה כאמור.

קיימא י' וכו' ה"ס יסוד דנוקבא שהוא הוא עצם אפריון וכל יסוד נוקבא נקרא נקודה וכמו כן של הזכר נקרא כן כמ"ש באוצ"ח בדרוש ג' נקודין דפר' תצוה י ולכן אמר שהוא ברזא דברית.

כי רזא הוא יסוד וברית הוא ג"כ יסוד ולפי שיסוד הזכר נכנס בשל הנקבה לכן אמר ברזא דברית. א"נ ברזא דברית ירמוז למה שידוע שיסוד אבא מבריח מן הקצה אל הקצה למעלה מאיר באימא דהיינו ו"ד כאמור:

מ' ס' ולמטה מאיר בברתא שהיא נקודה א' לבד ולכן יפ"א הוא י' דאפריון ואחר היותה בסוד פרצוף עשר ספירות אז מאיר בו י' יפ"י הם ק' וז"ש ואת י' איהו אשתלים לרזא דמאה כגוונא דלעילא שאז הבת כאמה בעלת עשר ספי'. דאיהו זמין לנטלא כולא דייקא זמין והוא מבואר כמ"ש שסוד ס' נקרא לעתיד לבוא. וז"ש זמין מעותד לנטלא כולא כלומר שעתה מקבלת הארת התבונה שהיא אות ם אבל לעתיד היא מזומנת לקבל הכל גם ס' רזא דאינון מאה ברכאן הסוד הוא שבעת רצון אז בינה ותבונה נעשות פרצוף אחד. ואיתא בס"הכ שיסוד אבא נק' ברוך ויסוד אימא נק' ברכה. וגם בסוד יחוד ברכה קדושה. הברכה היא בבינה ובהיותה בפרצוף אחד אז כל מאה אורות שנקר' מאה ברכות הם מתקבצו' ביסוד שלה הכולל וז"ש רזא דאינון ק' ברכאן. האמנם צריך לדעת כי בהעשות בינה ותבונה פרצוף אחד אז התבונה עולה ומתלבשת בינה עד החזה שלו ונשארו ששה ספי' שלה העליונות גולת והן סוד ס'. והארבע תחתונות שלה הן מוחין לתבונה ולכן מפרש בכאן הברכות בשני בחינות ס' ומ' ואמר שתין לקביל שית סטרין וכו' ואמר דנפקי וכו' מפני שנמשכים מאת ס' עד יסודו ארבעים לקבל ד' סטרי עלמא. היא המ' שהיא כנגד תנ"הי דבינה שהם ד' סטרין וגם ארבע מוחותיה הם ד' סטרין ולפי שאלו של תבונה נעשי' מוחין לזעיר לכן אמר ד' סטרי עלמא הוא הזעיר הנק' עולם.

וכולא אשלימו למאה פי' ששתיהן נעשות אחת בינה ותבונה ונשלם מאה:

ואת יו"ד איהו אשלים וכו' פירוש שאורות האלה מאירות בזעיר ונמשכו' עד יסודו ובהכנסם בנקודת ציון מתרבות יפ"י ונעשות מאה וז"ש איהו אשלים ר"ל הוא בעצמו משלים מניה וביה. וע"ד דא אפרסמון ודא אפריון בהפרש שבין אפרסמון לאפריון יפורש מה שאמר לעיל באפריון אין לו סמך עד דאסתמיך וכו' והוא כמ"ש בס' א"י בדרוש שלוח הקן שכשאין בזעיר כי אם מלכות לבד אז ז"ון נק' נופלים. שגם באורות התבונה יש אחיזה לחיצונים שהרי היא יורדת עד החזה ומשם יש אחיזה לחיצונים וכ"ש בז"ון:

אבל בעת רצון מתעלים שלשתם למעלה ונכללים זה עם זה ואז הבינה שהיא ס' סומכתה ואין אחיזה לחיצונים בשום אחד מהם וז"ס סמ"ך ס' בינה. מ' תבונה. ך' ז"ון. גם בזה יובן מרז"ל דוד לא רצה לומר פסוק נ' באשרי אבל הזכיר סמיכתה בפ' סומך ה' לכל הנופלים. והענין שבמה שלא הפסיק באות נ' אלא שייחד פסוק מ' עם פסוק ס' זה לזה היינו סמיכת הנופלי'. אינון נהרי נפקי וכו'. לפי הנזכר ס' ומ' דאפרסמון סודם מן ו"ד שבמילוי יו"ד שמאיר יו"ד בו"ד ונעשה ס' ומ' והיינו שמן אפרסמון. שכל שמן הוא מאבא ולכן בהזדווגו באימא בסוד היסודות שיש בהם י"ג בריתות נעשים י"ג נהרות יוצאים מיסוד הבינה העליונה שה"ס וא"ו שבשם ס"ג:

ונשמתון עילאין וכו' חזר להזכיר זה להבחין בין עונג הצדיקים שכבר מתו ואין להם גוף בעו"הז ודע שאותם הצדיקים המעולים שאין גופם כלה גם הם נק' דלית לון גופא בהאי עלמא מפני שגופם נזדכך ושוב אינו מהעו"הז וכמ"ש לקמן ואמר שנשמות הצדיקים שמתו יונקים מאור אפרסמון שהוא יסוד אימא. ומתענגי בענוגא דא עילאה ה"ס נועם ה' לבקר בהיכלו כי יסוד אימא הוא ציון עם ד' אותיות גי' נו"עם.

ונשמתין דאית לון גופא וכו' שכל בחינת גוף הוא ממ' כנודע ולכן נשמות הצדיקים החיים העולות בלילה וחוזרת ויורדו' שיש להם שייכות עם הגוף עולות ויונקות מאפריון שהוא יסוד דמ'. יהבי ונטלי הוא העלאת ניצוצי קדושה שבהם מעלות חלקי הקדושה מבין הקליפות וממעטות אור שלהן שכללותו מי"א סימני הקטרת כנודע וזה הריח שמעלות. גם סוד הריח הוא בסיום הגבורות. וזהו שמעלות אותן ניצוצות מבוסמות ונטלי מההוא ריחא כמ"ש לקמן בסוד אור זרוע. שהוא בסוד הרשימו שנשאר במלכות: ונל"ע שהוא מבחי' ההוא רוחא קדמאה דיהיב בה בעלה שממנו לוקחים כח לבושי הנשמות ובו מתחדשות לבקרים כי אין כח לחדש זווגים חדשים אלא בזמן בה"מ ולכן מביא מפסוק אשר ברכו ה' שנשארה בו ברכה.

וכולהו קיימי בההוא גנתא ה"ס מ' הנקרא גן בסוד שם ב"ן ואל"ף בתוך הו"או הרומז לי"ס שלה וכתרה מתחיל מיסוד אימא שהוא בסוד נקודת הטיבור כמ"ש הרב בדרוש תלת נקודין. וסופה הוא יסודה שהוא האפריון. נמצאו המתים למעלה והחיים למטה. הכי הוא ודאי בגין וכו' שדבר ידוע שהאפריון הוא מקום שעשוע הנשמות. והייתי חושב שאין הכוונה בו אלא להנאת הנשמות ושעלייתם שם הוא השעשועי' שלהן לכן הוצרך לכתוב עשה לו. לומר שעיקר השעשוע הוא השפע היורד שם מלמעלה שהוא רצון ה' ושמחתו להטיב לברואיו וגם האפריון עצמו שהוא יסוד המלכות נהנה מהשעשוע ומלת לו קאי אשלמה וגם לאפריון. לכן לא נאמר עשה המלך שלמה לו אלא עשה לו כדי שמלת לו תשמש לכאן ולכאן ופ' שאחריו מפרש העיקר באומרו תוכו רצוף אהבה שהנשמות הם בתוכיותו ונהנים מסוד אה"בה שהוא אור י"ג נהרי:

מלכא דשלמא וכו' הוא יסוד אימא שבתוך זעיר סוד ג"ע העליון ויסוד אבא שהוא השלום המעולה הוא בתוכו גם ידוע שלאה יוצאת ממ' דבינה ולכן היא מלכא משיחא שהיא ממ' אימא ונמשחה מאפרסמון.

וה"ס כתר רחל פי' מלך המשיח הוא מכתר רחל שבתוכו יסוד לאה. ולפי שלאה נעשית מ' דבינה לבד לכך נק' המלך סתם:

אבל יסוד בינה שבתוך זעיר שודאי יש שם בחינת העטרה: נקרא המלך שלמה מלך בסוד העטרה. ושלמה בסוד היסוד. וז"ש דשלמא דיליה לאפוקי המלך סתם שאין בו בחינת יסוד: אינון אילנין הם ו"ק דזעיר אחר שנתקנו בעולם התיקון בתר כמה הרפתקי דעדו עלייהו בעולם התהו שנעקרו מעולם האצילות וירדו לבריאה לעולם הפירוד מפני שהיו נפרדים בסוד רה"ר כמ"ש באוצ"ח וכל עצם התיקון לעשותם בדרך קוים ולהשריש שרש התחתונים בעליונים וז"ש ושתיל לון באתר אחדא הוא הדעת שבו נטעו ונשתלו: ואלין איקרו ארזי לבנון איתא בפ' תזריע ומצורע שארז סודו בדעת וכן עולה ח' הויו"ת כי ה"ס יחיד רוכב על ז' וז"שה ישבעו עצי ה' הם ו"ק המסתעפים למטה. ארזי לבנון אשר נטע ה"ס שרשיהם שבדעת וכמ"ש בפרשת בראשית מאן אינון ארזי לבנון אינון שית יומין עילאין. פי' שורשי ו"ק אשר נטעו בו"ק שבדעת:

ולא איתבני וכו' כנז"ל שהאפריון הוא יסוד דמ' דבריאה וכמ"ש בספרא דצניעותא שסוף עולם הבריאה שהיא מלכות דמ' הוא אחר ששת ימי האפריון. ונודע שבעת מיתת המלכים ירד הדעת למ' דבריאה ורשימו של ו"ק נשאר שם ומהם נבנה האפריון משונה לשבח משאר יסודות שאר המלכות. וטעם הדבר הוא מפני שמ' דאצילות היא כולה בראש הבריאה ולכן יפה כחה לקבל אור אימא דאצילות המקננת בראש הבריאה. ומ'

דמ' דיצירה שהיא בראש העשייה מקבלת אור מלכות דאצילות המקננת תמן אבל מ' דמ' דבריאה שהיא בראש היצירה צריכה לקבל אור ו"ק דזעיר דאצילות ולכך נתכונן האפריון שהוא יסודה בו"ק כאמור:

ועוד בא שם הארה מעצי לבנון אליו וכו' הם ו"ק דזעיר דאצילות מבחינת הדר ובהם נתקן רשימו של ו"ק שבדעת שנפלו שם והיו בלתי סדר כידוע. ובהארת ו"ק דמ"ה נעשה בהם התיקון והזווג והוא ענין הסדורים אשר הזכיר:

דף קכח.

האי מאן דבעי וכו' דרך פשט ג' קניינים לאדם גוף ונפש וממון ולמדנו רש"בי שאין די בקיום המצות בעשייתם ע"י הגוף ובכוונתם לשמים ע"י הנפש. אלא צריך ג"כ דלא אשתדל וכו'. כגון שישאל תפלין ולולב מאחרים. אלא צריך להוציא ממונו וז"ש בכל לבבך זה הגוף שעיקרו הלב ונפשך היא הכוונה. מאדך הוא ממונו. וסוד הדבר נקדים כמה דברים שאמר הרב ז"ל שבחטא אד"הר נפגמו כל ד' חלקי דצח"מ ונתפזרו בהם ניצוצי נשמות וכמ"ש בס"הכ בכוונת האכילה ויש ביד האדם לתקן כל הד' מינים במצות הנעשות בהם ואפי' בדומם כמר"זל מי מנה עפר יעקב המצות הנעשות בעפר. הקדמה ב' מ"ש הרב שהשלמת הנפש תלויה במעשה המצות שהרי הנפש היא מן העשייה. ובלימוד התורה הרוח שמיצירה ובעיון והשכלה הנשמה שהיא מן הבריאה. והנה כסף וזהב הם מתכות מתחתית העשיה וכשיקנה המצוה בדמים נשלמים גם ניצוצי אור שבאותם הדמים ונוספים על של מעשה המצוה. הקדמה ג' שיש כח בקדושה להחיות אפי' הדומם כאבנים שמראשותיו של יא"עה כאשר לקחם לצרכו חל בהן הרגש וכ"א אמרה עלי יניח צדיק ראשו. וכן אבני המקדש היו מתרווחות או מתצמצמות כפי רוב העם. וכתיב בנחמיה היחיו את האבנים וכו'. והמה שרופות. היוכלו להחזיר להן חיותן הראשונה אחר שנשרפו:

ולכן נכון להכין המעות ליקח דבר מצוה כדי שתחול קדושה על אותה הכנה וז"ש דלא ישתדל ביה בריקנייא היינו חוסר ההכנה.

ובמגנא חנם אין כסף: כפום חיליה כמ"ש בפ"ק דב"ק בהידור מצוה עד שליש וסוד הדבר כי כל מצוה היא בנוקבא ששרשה בת"ת זעיר ששם יסוד או"א דהיינו מ"ץ שהוא י"ה באת"בש. ו' ת"ת זעיר. ה' ראש רחל וידוע שבת"ת זעיר יש החסד הג' הנחלק לג' שלישים העליון הוא ללאה והתחתון לרחל. והאמצעי פעם הוא של שתיהן ופעם תזכה בו רחל. והנה כל הידור הוא מן הת"ת וכשאדם מוסיף שליש נותנים לו משלו היינו שמאיר ברחל שליש אמצעי שהוא דידה. וכשמוסיף יותר נותנים לו משל הקב"ה דהיינו

הארה מהשליש העליון שהוא בתוך יסוד אימא וז"שה איש כמתנת ידו דהיינו מדידיה. וכברכת ה' אלהיך מהקב"ה:
אשתדלותא דאורייתא הענין שלימוד התורה הוא שלימות הרוח וההשכלה שהוא אשתדלותא למנדע הוא שלימות הנשמה ואין להם שייכות עם הממון שהוא חיצוניות הנפש:
אסיר לנטלא ליה כאן הוסיף איסור מפני ענייינים שמוסיף בהן:
בגין דלא זכי וכו' הטעם שאין ספק שכל הדברים התחתונים תלויים בעליונים כי של העו"הז מושפעים מלמעלה ד"מ הזהב מושפע מן השמש בכח הסגולה שמקבלת מלמעלה. וארז"ל שלא נברא הזהב אלא לבנין ב"ה וכמ"ש חכמי קאשטילייה על פ' כל הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקדש. וא"כ בהכרח הוא יש לזהב איזה סגולה רוחנית יותר מן הכסף וכן לכסף יותר מהנחשת כי יש למעלה שרש מקורם ואם כן אם יתחבר התוספת הנוסף מכח הממון על של המצוה ימשך השפע באור שלם. ועוד טעם אחר:
בספרא דחרשי וכו' רוח מסאבא הם ג' קליפות הגסות שהשלימות הוא להעבירם לגמרי. ורוחא אחרא הוא של קליפת נוגה שהעיקר הוא לכפותו ולהכלילו בקדושה והרוצה להמלט מכל צדדי הטומאה יהיה טוב עין במצות ויתן בעבורם כל אשר ישאלו ממנו וכן היה דרכו של הרב זל"ה כי בזה מוסיף אל הקדושה כל מה שיהיה אפשר לו מרוחניות הדומם. ומזדכך צד חומרי דהיינו העכירת הקליפו' האוחזות בנפש כי הממון נקרא דמים כי יש לו שייכות עם הנפש ששוכנת על הדם. וע"כ רע עין הוא משכן לס"א שדרכה להזדמן תדיר במגנא ובריקניא שהיא ריק בלי אור והליכותיו בקרי בלי הכנה ובכל מקו' שרואה מגנא וריקניא שורה שם ומתחבר לכילי בלי מחיר כעבדא וכו'. ואחריתו יהיה מנון ששולט עליו ומפתהו להוציא ממונו בהבלים וטיולין. משא"כ המוציאו במעשה המצות לכן אמר ויקחו לי תרומה שכן אותו הדומם מתרומם ומתעלה:
באגר שלים הרי ממון באשתדלותא וכו' הוא זריזות וטורח הגוף. וברעותא הרי הנשמה:

דף קל.

מאן דבעי למיפק וכו' לפי הנראה מדף ק"ז דלעיל שהרב ז"ל סימן אות ו' בכאן לומר שאין סגולת זה הסוד אלא למי שמשכים קודם אור הבוקר וזכה ליהנות מזווג הלילה. וז"ל שם בשעתא דנהיר צפרא משכין עליה חד חוטא דחסד מסתכל ברקיעא שריא עליה נהירו דחכמתא. ומ"ש יקום בנגהא ר"ל יקום מתלמודו ויסתכל לצד מזרח שה"ס זעיר בהאירו מאור המוחין:

בחיזו דאתוון יובן במ"ש בשער התפלין שבלילה מסתלקים המוחין מראש זעיר ושל רחל מתעלמים בתוך זעיר בסוד שימני כחותם על לבך. ובתחלת אור הבוקר שעולה כתר רחל מן הבריאה מתעורר הרשימו של מיחיה ומושכו מתוך זעיר להיות לה לתפלין על ראשה. ואז גם הוא מושך מלמעלה רשימו של מוחין וזהו ענין חיזו דאתוון: פירוש הרשימו שלהן:

דא סליק ודא נחית פי' כי רושם של רחל נקרא סליק מפני שהיא עולה שכל אורותיה הם סוד אור חוזר. ודא נחית אורות זעיר היורדים מלמעלה לתוך ראשו שכולם אור ישר. ניציצו דאתוון וכו' כי התפלין הוא אור המוחין שהם אותיות השרשיות והשמות שבהם והם חיי המלך שבהם תלוי מציאות המלכות והיינו שמים וארן:

איהו ידע וכו' נודע ששרש עיקר התפלין הוא שם אהי"ה בין בסוד ד' בתים שלהם בין בסוד כ"א אזכרות שבהן ובשתיהן של יד וש"ר הם מ"ב. גם נודע כי שם מ"ב הוא בראש כמ"ש בכוונת ודברת בם וז"ש אינון רזא דשמא קדישא דמ"ב. וקי"ל דבכל בוקר מתעורר ומאיר שם אבגי"תץ בסוד עולת תמיד והוא מילוי יסוד יו"ד סמ"ך ו"ו דל"ת שכן היסוד סודו בוקר ונל"עד שז"ס חוט של חסד ר"ל אור החסד הכלול ביסוד שה"ס חוט ו' זעירא וגם הוא קצה חוט השדרה המסתעף בכל הגוף שבו מתחלק שם מ"ב בחג"ת נהי"ם ולכן כשיזכרהו בכוונה יאיר אור הדעת בכל קו האמצעי. ונל"עד שה"ס הארה מיסוד אבא המאיר באמצעו והוא אור השמש כמ"ש בסוד ברכת כהנים ולכן בהתחיל הבוקר מתנוצצים זהרי אור אבא להאיר בכל קו אמצעי דזעיר וה"ס היו"דין מאבא והוו"ין מזעיר וי"ל על דרוש זה פ' וארח צדיקים כאור נוגה שהוא אור הבקר מיסוד הולך ואור עד נכון היום שה"ס גדלות זעיר:

דף קלד:

הכא איהו יחודא ע"ד שאנו מכוונים לייחדא י"ה בו"ה יחוד כולל בכללות העולמות. עילא ותתא.

אצילות ובי"ע בכללא חדא וכו' ירצה שאע"פי שיש פרוד בין בי"ע לאצילות היינו בבחי' כלי העולמות אבל לא בבחינת האור הפנימי המתפשט בהם שהרי סודו שם הוי"ה. י' באצילות. ה' בבריאה. ו"ה ביצירה ועשייה. עוד ידוע שאור חכמה מתפשט בכל העולמות כמ"ש כולם בחכמה עשית והוא שם ע"ב שעיקרו ד' יוד"ין גי' ל"י וזש"רזל כל מקום שנאמר לי קיים לעולם כי נשמת העולמות קיימת לעולם לנצח. אבל במלבושי העולמות שייך מיעוט וריבוי וה"ס כבוד ה' ר"ל המלבוש של הפנימיות ועליו נאמר וכבוד ה' מלא את המשכן. ואר"זל שיעורו רל"ו אל"ף פרסאות והוא מלוי משכן וכמ"ש

בריש פרשת ויקרא באופן שבמדות יש שיעור ובשפעם יש חסרון ומילוי אבל באור המתפשט שהם בכל אב"יע אין בו פרוד ח"ו ולא מיעוט ואליו תכלית כוונתנו. ולכן בעשיית המשכן נצטוו להמשיך הקדושה בייחוד מופלא מהמקור העליון על תרומתם ומפרש מהיכן יתחילו ההמשכה:

מאת כל איש רוא הכא וכו' פירש הענין סוד יסוד דאבא שפנימיותו הוא עיקר האצילות ולשם תכלית כוונתנו להמשיך השפע מבחינה העליונה שלו הנק' קודש עליון אל הבחינה התחתונה הנק' קודש סתם והיא המתגלה בחזה דזעיר ששם ראש רחל הנק' חכמה תתאה.

צדיקיא דידעי וכו' שהם מושפעים מן הדעת ויש בהם כח לשואה רעותא דלבהון ששרשו בקודש תחתון ששם הלב דזעיר לגבי מלכא עילאה שהוא קודש עליון. ודע כי שם ע"ב עיקדו ד' יו"דין וה"ס קו"דש דהיינו כל אחד מד' יוד"ין מתרבה בעצמו הוא ת'. וכללות י' הרי ת"י נשארו משם ע"ב ודהוו"ה שעולות ל"ב. והצדיקים מעלים הלב לשרשו ועושים יחוד מופלא ביחודים וכוונות ולאתדבקא לעילא כי נשמותם נקיים מכל סיג ומתי חדים במקור הקדושה. ואע"פי שסתם מ"ן העולים מלמטה אין בהם כח לגרום מיד הזווג למעלה כמ"ש בספר א"י שכל ב"ן צריכים שני פעמים להתקן. אבל יחודי הצדיקים עצומים להדבק במקורם מיד ומיוחדים במ"ד דמאריהון וחוזרת נשמתם מלאה זיו ואור ומאן אתר וכו' נאמשכא וכו' ירצה איזהו המקור העליון שבו מתעלים ומתדבקים כדי שיוכלו מיד להמשיכו עליהם. ומשני נטלי ליה וכו' הוא יסוד אבא והיינו קודש עליון הנ"זל שהוא כולל היסודות העליונים המושפעים בו ממזל נוצר חסד דביה אחיד אבא ומאן הוא וכו' דבר בלשון שאלה לפי ששביל יסוד אבא האמור לא אתידע כמ"ש בספר' דצניעותא ולכן תמה ושאל ומאן הוא והשיב כל איש וכו' ירצה היא בחינת התחתונה שהיא נודעת בתוך הזעיר שנק' כל שבו תלוי הכל כמ"ש כולם בחכמה עשית:

כד"א ויתרון ארץ בכל היא כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא וזהו יתרון המ' על זעיר שהרי בכל חב"ד חג"ת דיליה. שהם עצמו דזעיר ו"ק שלו שמתעלים להיות חב"ד חג"ת דיליה אין יסוד דאבא מתגלה בהם אלא במקום בנין רחל. ולפי שבהתגדל זעיר נה"י שלו מתעלים לחג"ת לכן יצדק שם ארץ ברחל שהיא ממש הדום רגליו. ולהודיע מעלת כל זה הביא פ' על כן כל פקודי כל ישרתי שהתורה כולה היא ביסוד החכמה חי"ת כ"ף מ"ם ה"י גי' תר"יג ובבחינה זו נק' התורה תורת חסד כי אבא כולו חסדים ואפי' מל"ת שהם גבורות. באבא הכל חסדים ע"ד ישב אדם ולא עבר וכו':

איש כד"א איש צדיק וכו' ידוע שנח סודו ביסוד אבא ונק' בשם איש מפני שיסוד זעיר גם הוא נק' צדיק וגם כי הוא זכר ומשפיע מ"מ הוא כולל חו"ג ממש אבל יסוד אבא כולו חסדים וזהו כל איש כולו איש. ולכן הוא מיוסד המ' שיצאתה במקום גלוי החסדים כמ"שה והוכן בחסד כסא ולכן אמר דא איהו צדיק הנקרא כל איש מאריה דביתא ממש כי בחכמה יבנה בית. ובסוד כתר שלה שהוא בב' אורות המגולים ב' או"ר גי' בי"ת כנודע. דרעותיה תדיר וכו' בספר זוהר הרקיע פירש שיש בחינת רחל הפנימית הנק' כלת משה ואיהו נק' מטרוניתא בעצם ואמר כבעלה דרחים לאתתיה ה"ס יעקב הפנימי הנבקע בתוך זעיר בסוד יעקב יבקע. ולפי שיעקב הוא מאבא. אמר שאבא שהוא יסודו הוא תמיד אצל מטרונית' כבעל:

דף קמ:

איהו לגו מקליפה דהאי עלמא מובן במ"ש בס' א"י במרכבת יחזקאל וז"ל נוגה היא משכא דחווא כי הרי היא קליפה החיצונה שבכולם בערך הנחש הדבוקה עם הקדושה. וקליפת רוח סערה היא יותר פנימית בנחש. והעוה"ז נתון תוך הנחש לכן מתתא לעילא מתחיל רוח סערה נמצא שהע"הז סמוך לקליפת האגוז הקשה שעליה היא הירוקה בעודה לחה ואינה כל כך קשה. וזו לגבי דידן נקרא חיצונה אבל לגבי הקדושה המקפת היא פנימית ודו"ק:

דף קמא:

וההוא רוח אתער לגבי אבהן וכו' בפ' ויחי ובפ' אחרי מות לא נזכר התעוררות הרוח לגבי אבהן ונל"עד דשם מיירי שמוציאים ס"ת לבית הקברות לכן די לעולם בקדושת ס"ת ואין צריך להעיר האבות ובפ' אחרי מות מיירי שיש איזה צדיק גמור המתפלל ולא גרע אולמיה מס"ת. אבל כאן מדבר בסוד הייחודים שעושים הצדיקים כמ"ש עושה האר"י ז"ל ואז הולך הרוח ומעורר האבות. ותמצא בזה בפ' אחרי מות שמדבר בייחוד שטושים צדיקים החיים עם המתים והזכיר הייחוד עם האבות שהם שרש כל נשמות ישראל. ולשון אתער שהוא התעוררות ירצה שבכח הייחודים מורידים טל אורות על נר"ן של הצדיקים וניעורים ממש כעין תחיה וכמ"ש בשער הנבואה מהרח"ו ז"ל שיש כח בייחודים לקשר נר"ן של הצדיקים המשתטח עליו ולגרום זווג ז"ון:

דף קמב.

דנפוק שבתא בשער הנבואה כתב שבכל מ"ש באות הנפשות של הצדיקים לקבריהם ומתלבשות בתוך העצמות ממש כאלו בחייהן לפי שעה לייחד את בוראם בסוד ועצמותיך יחליץ עכ"ל והטעם כי בשבת הרוח מתקשר למעלה בנהירו עילאה. ובשעתא

דרוח נחתא מלא אור וזוהר אז מאיר בנפשו והיא מחלצת עצמות הגוף בהתלבשה בלבוש שלה הוא העומד על הקבר בסוד חלוקא דרבנן. ובשבת הנפש עומדת בג"ע התחתון ומתעדנת שם. ולכן לא יועיל לעשות יחודים בשבת כמ"ש שם בשער הנבואה.

דף קמז:

דאתער אברהם בס"א לא אשתכחו גיורין וכו' משום הכי קרי לאברהם קדמאה לגיורין מפני שהוא פתח להם הפתח אבל תוכיות הענין נראה הוא מ"ש בליקוטים חדשים וז"ל נשמת הגרים היא ממ' דאימא. ורוחם היא ממ' ת"ת. ונפשם ממ' דרחל ודע כי נשמות הגרים באות בהיות המ' מתלבשת בחיצונים כשיש אז זווג כי אז היא זווג מצד הנקביות פי' ממ' דת"ת ושל בינה. ומפני שאז מקבלת מזווג הנקביות לכן כל בחינת מצד מלכות ומ"ש בפ' שלח לך שנפשות הגרים באות מזווג נשמות הצדיקים בג"ע ר"ל שכשהזווג הוא מצד התעוררות התחתונים שאז נכללי' שש שבו בשש שבה ואז הם נשמות חשובות מזווג פ"בפ. אבל כשהוא אחר מיתתם אינו כי אם שעשוע לבד לכן אינו אלא בסוד מ' לבד השורות עליהם ולכן מן המלכיות נשמות הגרים עכ"ל. ובודאי שבהיות אברהם בחרן היתה השכינה מתלבשת בחיצונים והן הן הנפש אשר עשו בסטרא אחרא לאפוקי נפש יצחק שנמשכה בסטרא דקדושה והנה בחילוק הנזכר במדרגות נפשות הגרים יתיישב לע"נד מ"ש בפר' שלח לך שהשכינה נושקת נפשות הגרים ושמחה בהם. ובפ' משפטים אומר עלובתא איהי נשמתא כי תהיה לאיש זר דקא אתמשכת על גיורא דאתגייר ופרחת עליה מג"ע באורח סתים על בניינא דאיתבני מערלה מסאבא דא הות לאיש זר. אבל החילוק הוא כשהשכינה מתלבשת בחיצונים ואין כח בתחתונים לעורר הזווג שאז היא באה באורח סתים כי אז דרכי ציון אבילות א"נ יובן במ"ש בס' א"י במרכבת יחזקאל וז"ל כשהמ' רוצה לזון את החיצונים בסוד ומלכותו בכל משלה היא מפרנסם על ידי קליפת נוגה ואז בהזדווג דכורא דנוגה עם נוקביה יוצאת משם נפשות הגרים בסוד ואת הנפש אשר עשו בחרן כנז' בזוהר תרומה ובפ' שלח לך והבן זה עכ"ל. ואין ספק שענין זה אפי' בזמן שב"ה קיים שהרי כל עוד שיש החיצונים בעולם צריכים הם להתפרנס. אבל מ"ש בפ' משפטים הוא כשהשכינה בגלות מחמת העונות ואז עלובתא איהי נשמתא:

דף קמח.

תלתא אינון דהוו נביאי ושמשו בכהונה ק' דשמואל לוי היה מבני בניו של קרח. ותירץ הרמ"ק דשימוש זה בעבודת המותרת בזר וע"כ נאמר והנער שמואל משרת וכו'. וכתב עוד ואיפשר ששמש בבמה למ"ד זר מותר בבמה עכ"ל והדבר תמוה הגם שאחר שמת

עלי וחרבה שילה חזרו הבמות להיות מותרות מ"מ דוחק לאוקומי כסברת יחיד המתיר זר בבמה. ועוד שהזוהר אמר כאן בפירוש ושמואל ביומוי דעלי שמש. ונל"ע לתרץ דהוראת שעה היתה לו מפי הדיבור לגודל חשיבותו לפי שהו' היה רוחו של קין ונתקן בו ולגבי דידיה היה במדרגת העתיד לבוא במ"ש בסוד הכהנים הלוים. א"נ מצד מדריגת נבואתו שיניקתו למעלה כמ"ש הרב בשער הנבואה שעיקר נבואתו היתה מפ"ק דנצח דזעיר מהפנים שלו והיה גם ההוד נכלל בו. וכיון שעיקרו מנצח שהוא הימין הותרה לו הכהונה ועיין מ"ש בריש פרשת קרח. אח"כ מצאתי כתוב משם הר"חו ז"ל בליקוטי נביאים בשמואל על פסוק ודבר ה' היה יקר וכו' וז"ל משה היה מבחינת אור של חכמה וג"כ אהרן וז"ש משה ואהרן בכהניו:

אבל שמואל בקוראי שמו ממקום שמתקנת שמו מ' והוא נ"ה בינה ושניהם בחי' חסדים אע"פי שזה ימין וזה שמאל. אבל הכל הוא אור החכמה שהוא בתוכה וע"ז שמשו כולם בכהונה עכ"ל:

מ"ש שהכל הוא אור החכמה הוא כמ"ש סוד התכללות אבא באימא שגבורות אבא הם חסדים דאימא שסודם מים ולכן שמואל נענה במים מיד שכן סגולת החסד: אבל לא סליק בדרגא עילאה כמשה מפני שעיקרו של משה מנ"ה דאבא שה"ס הזכר העליון ועוד שעיקר אחיזת משה היא בנצח דאבא שהוא בנצח דאריך. ושמואל בסוד הוד דאריך ששם אחיזת בינה. וידוע שנ"ה הם בסוד מעלה ומטה. ולפי הנזכר בכאן נל"ע שמה שנז' לעיל משער הנבואה דנבואת שמואל בפרק ראשון דנצח. הוא בסוד נצח דאימא שבתוך זעיר מפנימייתו. אבל משה סודו קפ"ד קס"א אחוז בא"וא אהרן סודו ע"ב קפ"ד שהם ב' מיני אחור דיסוד אבא כמ"ש באוצ"ח. אבל לא סליק בשמושא עילאה כאהרן כלומר אע"פי שאהרן כולו מבחי' אחורים ושמואל משל הפנים מ"מ הוא חשוב בשימוש הכהונה יותר משמואל שידוע שגדולים אחורי עליון יותר מפני תחתון ולבן כהונת אהרן היתה לו ולזרעו ולא של שמואל כי הנה משפחתו לוים גי' אלה"ים שהם גבורות הבינה. אבל שמואל לבדו היה מסוד חסדים שלה עוד נאמר שמשה נאחז שרשו בשני מזלות נוצר חסד ונקה שהם תיקוני כתר שבכתר ושמואל מתי ?ון אל עד נוצר כי נו"צר א"ל גי' שמו"אל מתיקוני חכמה שבכתר:

ד' רוחין אינון בנשיקה וכו' לפי מ"ש בס"הכ בסדר זיכוך הנפש שה"ס חבור הוי"ה אהי"ה ד' אותיות של זה בד' אותיות של זה יא"ה הוי"הה הם ד' רוחין כל חד כליל בחבריה. פי' שידוע שכמו שד' אותיות הוי"ה הם סוד חבת"ם דאבא כן ד' של שם אהי"ה הם חב"תם דאימא וא"כ בהתכללם זה בזה הם חכמה בחכמה בינה בבינה וכו' וז"ש כליל בחבריה

ואמנם ב' מיני חבורים הם א' יא"ה הוי"ה הוי"ה קודמת. שני איההיו"הה אהי"ה קודם ועל שניהם אמר וכד האי רוחא כליל באחרא. פי' דהוי"ה כלול באה"יה. והאי אחרא כליל בהאי הוא אהי"ה כלול בהו"יה אז הם יאהה"ויהה או איהה"יוהה ותמצא שתמיד חוזר להיות אהי"ה הוי"ה וז"ש אתעבידו תרין. פי' אם תתחיל ותשלב הוי"ה באה"יה הרי יא"הה אותי"ות אה"יה וכן ויה"ה הרי אותיות הוי"ה. וכן בשילוב האחר והיינו תרין כתרין כחדא כי תחלה הוי"ה אהי"ה ובשילובם חוזרים ונכפלים ונראים הוי"ה אהי"ה:

דף קמט:

דימא דגנוסר דאיהו בעדביה דזבולון הראשונים הקשו דימא דגנוסר הוא בחלקו של נפתלי והחלזון היה גדל בים הגדול שבחלק זבולון והרמ"ק ז"ל תירץ דלאו בים הגשמי איירי אלא בשל מעלה והיא המ' עכ"ל ולא ידעתי למה קראו ים גנוסר. ונל"עד דלא דק דחלזון לא היה גדל בים הגדול אלא בים כנרת והוא ים גנוסר כמ"ש המתרגם ביהושע. אע"ג דבקעת גנוסר לא היתה של זבולן ימה של גנוסר היה שלו כמ"ש זבולון לחוף ימים ישכון ימים טובא משמע. וכן אמרו בפ"ק דמגילה אמר זבולון לי נתת ימים ונהרות ולאחי נתת ארצות הרי שממשלתו היתה במים וים זה של כנרת הוא גדול שהרי עד מזרחו מגיע חלקו של גד שהוא בח"ל ככתוב ביהושע. וכן כתב האר"י זל"הה שחלזון גדל בים כנרת והוא בחלקו של זבולון בסוף ירך שמואל הוד:

דף קנב.

תרין אתוון חט הקשה המ"דל שהיה די שתתחסר ח' ולא ט' שהיא אות טובה ולא תירץ וי"ל כיון דאי אפשר לומר חט' בלא ט' והיא סמוכה לה לכן נחשבת כא' וז"ש באותיות דפ' בראשית דח' לקבלך. ובודאי אישתמיטה להמ"דל מ"ש לקמן בדף ר"ל כי שם הקשה קושייתו ותרצה כמ"ש:

ההוא אל כללא דכלהו שית סטרין ההוא צדיק וכו' מז"לן שלכן בצלאל מלא עולה תש"עה בסוד כ"ה פעמים א"ל. וסודו ה' חסדים כל אחד כלולה מכולם וכו'. עולה קנה וה' פעמים קנ"ה שמתחברי' ביוסף העולה קנ"ה ואחד דידיה הכולל הרי תש"עה.

דף קנד.

ועשית שלחו וכו' להבין מאמר זה אקדים הקדמה כוללת והיא כי כל המזונות סודם מן הגבורות הממותקות בחסדים דהיינו מבירורי ניצוצי מלכין קדמאין שסודם ז"ק ותכלית האכילה היא לכוונת הבירור כמ"ש הרב בס' הגלגולים ובס' הכ' ולא לחנם אז"ל קשים מזונותיו של אדם מפני שצריך למיתוק הגבורות. ועוד סוד אכילה גי' אד"ני ע"ה. אוכל גי' א"ל הו"יה שה"ס יצירה ועשייה. מאכל גי' הוי"ה אד"ני והכל אחד וענינו מז'

מלכין שה"ס ז"ון וכן תמצא שם הפרנסה הוא חת"ך שסודו ב"פ רוח מאלהים דיו"דין או דמצ"פץ כמ"ש בכוונת פא"י דאשרי. ואם תסיר משם חת"ך כללות ד' יו"דין שהם השרשים דשם ע"ב ישאר מספר שפ"ח גי' של"חן היא אימא עילאה שלחן גבוה שמשם מזון ז"ון כי שלחן שהיה במקדש רומז לבינה דנוקבא דזעיר שממנה הפרנסה של כל העולמות תחתונים ועליו אומר מאמרנו:

שלחן דא איהו לתתא וכו' לאפוקי העליון שהיא אימא עילאה ותתלה נדבר על סוד לחם הפנים שעל השלחן ואומר שלשון לחם מורה כעין מלחמה חדא שמציאות האכילה היא סוד מחתיכת האוכל בשניים שהם בשני הלחיים שסודם א"וא הבוטשים תמיד זה בזה וע"כ הנקבה קרויה שלחן כמ"ש שלחן ערכתי לו וכן נק' לשון מאכל כמ"ש אכלה ומחת' פיה וכן נק' לחם כמ"ש הלחם אשר הוא אוכל. ואל תתמה על שייחד האכיל' לזכר אע"פי שהוא המשפיע והמאכיל כי ב' טעמים בדבר אחד דגם הוא נהנה בהעלאת מ"ן. ב' דגדול כח אבא בפעולת הבירורין. דניצוצין במחשבה איתבריאו ולכן אכילה היא מגזרת ואכלת את כל העמים שהוא ענין כליון. וכן באכילת הצדיק שהיא לשובע נפשו היא השכינה וזה במה שמכלה הסיגים מן הקדושה המתבררת מתוך האוכל והוא הוא עצם המלחמ' בחרבות השנים. ועיקר הנצחון הוא מאבא. וא"כ יפה אמר אשר הוא אוכל ומספר או"כל א"ל הוי"ה אשר הוא מוח חכמה. ולכן שם דיקרנוסא שהיא שם חת"ך עם אותיותיו עולה מפרנ"ס וניקודו יוצא מפסוק והריקותי פת"ח חירי"ק חו"לם. ומפ' נסה שב"א קמ"ן:

והנה זה השם עם ניקודו יחד ה"ס ז"ן ומפרנס וגם ז"ן סודו שם הגבור' שהוא יו"ד ה"י ו"ו ה"ה שעניינו אימא וברתא כי יו"ד ה"י משם ס"ג ו"ו ה"ה מב"ן ואינון צדק עילאה צדק תתאה ב' כחות דין שהוא הנותן מז"ון בצדק וכללות ב"פ צדק גי' שלחן והעיקר בלאה ורחל שגם הם סוד אימא וברתא והוא שלחן תתאה הנז' כאן שעליו ניתן לחם הפנים. ה"ס בירורי הניצוצות הגבורות הממותקות בזווג החסדים. ולכן אמרו הקדמונים שיש במזמור ה' רועי ז"ן תיבות ושראוי לכוין בהוי"ה דה' רועי כזה יודהיווהי שהוא נקוד יה"בך העולה חס"ד רמז ששם ז"ון שה"ס הגבו' כמ"ש הרב ז"ל שה"פ ז"ן גי' פר"ה והוא מספר רוע"י ע"ה. וידוע שהגבורו' הממותקות הם ג' וג"פ שם ז"ן בנקודותיו שעולה קכ"ט יעלה שלח"ן ע"ה שעליו נערך הלחם שסודו ג' הוי"ות ולהיות ששרש האכיל' הוא בא"א כד"א אכלו רעים לעילא כמ"ש בזוהר ויקרא דאינון רעים תדיר ביחודם לברר הניצוצות דאינון ש"ך גי' רעים כמ"ש הרב לכך נק' לחם הפנים שהם תמיד פ"בפ והיה חם ביום הלקחו רמז להתלהבו' הזווג תדירי חם גי' יאהה"וי ה"ה ע"ה. ודע כי המזון הנמשך למט'

הוא מסוד ו"ק דא"וא. כי דשל ג"ר שלהם הוא המזון השייך להם. אבל מו"ק שלהם הוא המושפע לז"ון. ולכן לחם הפנים היה ב' המערכות של ששה ששה בסוד ו"ק דא"וא:

ועוד לאלוה מלין בסוד לחם הפנים כמ"ש בס"הכ על לחם הפנים של שבת הלחם של המוציא ביום שבת שעל השלחן י"ב לחמים כנגד י"ב נימין:

י"ב תיקוני דיקנא י"ב חוורתי דרישא וכולם יורדים אל היסוד. ושם מה שהיו י"ב חלות שהם ג' הוי"ות שהם י"ב אותיות נעשו כמנין לח"ם ג' הוי"ות. ועתה כשיורדים ביסוד נעשים מלח ואז מתמתק זה בזה שהם ג' גבורות בג' חסדים עכ"ל. ועתה תבין למה היה נערך לחם הפנים בשבת שהוא להוריד האר' של תלת רישין בסוד ג' בחי' דנימי וחוורתי ותיקוני שזהו הסדר לג' סעודת בשבת וסימן נח"ת שלחנך מלא דשן. וכל הג' בסוד הפנים העליונים שכל השערות נמשכים ויורדים בשני צדדי הפנים וכל שער בחינת ו' ולכן היו י"ב בסוד ו"ו וגם שכל א' מהג' בחינת היא י"ב ו' מצד אחד וששה מצד אחר והם ב' מערכות לחם הפנים וידוע מדרוש ג' רישין שיש בהם ג' שמות ע"סמ ועולים ק"ף כמנין פנ"ים. והיינו לחם הפנים לחם ג' הוי"ות. פנים סוד מילואם ומשם היה נמשך המן כי לחם ג' הוי"ות ועם י"ב אותיותיהם הרי מ"ן. גם ידוע שכל בחי' נח"ת הנ"זל הס י"ג ע"ה ושל חוורתי הם י"ג דע"ב ונימין י"ג דס"ג ודדיקנא י"ג דמ"ה שבכל אחד יש ק"ל אותיות לכן קראוהו לחם הקלקל וג"פ ק"ל גי' שמ"ים. וז"ס לחם מן השמים. וגם הג"ר נתקנו מח"גת דעתיק שהם שמים:

ומסוד זה השרש המקורי לעיקר הקדמתנו שהרי סוד השערות הנזכר הוא מקור הדינים הראשון שיש באצילות והם מסוד ניצוצי מלכין קדמאין דאריך שנתקנו ויצאו בדרך אור חוזר ובסוד שערות כידוע והם גבורות ממותקות נשפעות מאימא שהיא מלבשת גבורה דאריך והיא סוד השלחן העליון כנ"זל. אבל אח"כ יורדין עד היסוד שגם הוא מסוד גבורות ממותקות בסוד יצחק דכתיב ביה ואת בריתי אקים את יצחק שבסגולת הדינין תשב באיתן קשתו ה"ס מלת אקים שאז הוא אבר חי וה"ס יצחק ק"ץ ח"י וגם במ"ש בסוד וארבה את זרעו הנאמר ביצחק העולה ארב"ה שסודו ג' גבורות ממותקות מתוק עצמי הם בסוד ו' הויו"ת גי' קנ"ו ועוד יש ב' הויו"ת הרומזות לב' גבורות דנ"ה ונמתקות דרך עליה וסוד ב' הויו"ת העולות נ"ב עם קנ"ו גי' יצח"ק שכללותו ה"ס ד' הוי"ת דחסדים הממתקות את הגבורות ואז ניתנו אל הנוקבא:

וידוע שכללות החסדים הם מבחינת מ"ה והגבו' מבחינת ב"ן וד"פ מ"ה ב"ן גי' שלח"ן שהיא הנקב' הנבנית מאלו הגבורות אחרי התכללות' והמתקותם ולכן השלחן הוא רמז לכתר מלכות בסוד ג' כתרים תורה ומלכות וכהונה. ולפי שהשלחן ה"ס הנקב' וגם ב"ן

עם רבועו קדם ואד"ני עם רבועו קכ"ו גי' שלח"ן ע"ה והיינו שלחן דלתתא אבל העיקר שלה ה"ס ג' גבורות שהם הנמתקות בעצם בדרך ירידה ובתוך היסוד ולכן נקרא לחם הפנים שלמטה כי היסוד כולו פנים וממנו הדרת פנים ומשם עיקר המזון היורד למטה ולכן אומרים המוציא לחם מן האר"ץ. פי' אע"פי שהנק' נבנית מסוד ד' גבורות הנמתקות בד' חסדים ובסוד שלחן כאמור. מ"מ מה שיוצא ממנה לעולמות ה"ס לחם ג' הויו"ות מן הארץ כי ג"פ מ"ה וב"ן עולה הארץ. נמצינו למדין כי בחינת לחם ה"ס הגבורות בבחי' הנתנן ביסוד זעיר. ושלחן ה"ס הגבורו' אחרי הנתנן בנקב' לבניינה. וזה נראה שהוא טעם הספק הנזכר מאן עדיף דא מן דא. פי' איזו בחי' הוא יותר מעולה לחיות ולהנאת העולמות. אם של הלחם היא עיקרית להיותה גבו' הזכר או של שלחן מפני שרומז לכל הד' יחד:

אי תימא דכולא איהו חד שבכלל השלחן נכלל הלחם הוא שלחן מתסדרא לגבי ה'. פי' הניחא אם היה הלחם דבר דבק בעצם השלחן: אבל הלא השלחן נסדרת בצפון ולגבי' ההוא לחם ונראה שאינו נכלל בכללות השלחן. ועוד שלחן לתתא ולחם עלי' שנרא' שהלחם הוא דבר עליון שעל השלחן וא"כ לא נוכל לומר שהכל אחד.

אלא שלחן איהו עיקרא וכו' ירצה בנין השלחן והיותה סדורא בצפון זהו העיקר לשפע הבא לעולמות שאם זה יחסר לא תבוא שפעת החצוניות שהרי בהיות' נבנית כראוי אז יכולה לקבל ברכאן דלעילא שהוא לחם מן השמים היורד ליסוד בסוד לחם כאמור ומשם בא מזונא לעלמא שהוא לחם מן הארץ. וא"ת כיון שהיא גופה נבנית מסוד ד' גבו' הנמתקות ובסוד שלחן למה לא יבוא השפע מכולם. לכן חזר ואמר ומרזא דהאי שלחן שה"ס יסוד שלה נפיק מזונא לעלמא במה וכו'. שהרי מה שיורד מלמעלה עד יסוד זעיר ה"ס לחם ולכך באותו הכח שיש לג' הגבו' בעדיפות התמתקן לכך פרה ורבה מתוכיותם: איבא ומזונא דקא נפיק מהאי שלחן שהוא פרי שלה שצומחת ומוציא בכח הניתן לה באופן שהלחם הוא מדידה דהיינו יוהיא מקבלת הלחם מיסוד זעיר ואוכלתו ונבלע באיברים. ומשם מרד לעולמות בי"ע ולנגד שלשתם אמר פרין ואיבין ומזונא כי בריא' מקבלת הפרי העיקרי ואחריה היצירה תקבל איבין שהם כעין פרחים וניצנים. והעשיי' מקבלת מזונא לחם מחטים או שעורים או דבר אחר. ולהסביר זה אמר אי לא דלא אשתכח כרם וכו' שהרי אם יטעו גרגיר או גרעין ענבים לא יעשה פרי אם לא תגדל תחלה הגפן שבכחה נבלעת צורת הענבים והיא המוציא' אותם מעצמות' והביא ב' משלים על השתייה הוא היין היוצא מהענבים ואכילה משאר האילנות. ועוד בכרם ירמוז לשפע הבא מן המ' ובשאר אילנות לשפע הבא מהיסוד למלכות שבכל אחד מהם יוצא המזון

מסגולת הטבע המוצנע בתוכו שהרי גם בהתקבל השפע לתוך היסוד משתנ' לסוד ג' הוי"ות בסוד לח"ם כנז"ל ונראה שכיון שהלחם עיקרו מג' רישין ובסוד נח"ת כנ"ל לכן ג' הויו"ת הם ביסוד בסוד עס"מ העולים פני"ם ובהנתנם בנוקבא אז הם לחם סתם ושניהם יחד לחם הפנים וז"ש מזונא דנפיק מניה איהו לחם פנים. גם איפשר שבהיותו שם בסוד מלח שאז מתמתקים ג' גבו' דהיינו שני פנים פני החסדים ופני הגבו' וכיון שנתקנו הגבורות ונמתקו יצאו מגדר אחור לגדר פנים ולכן היה מתוקן לכהנים שהתחלתם משבט לוי שה"ס גבו' ואח"כ נמתקו בסוד החסדים:

מע"ש לע"ש קשה שאין חילוק לחם הפנים אלא בשבת וזיל קרי בי רב הוא וי"ל שהכוונה על ההכנ' שהיו מכינים מע"ש ליטול לחם מהשלחן כמ"ש בפ' שתי הלחם אין סידור הקנים ולא נטילתם דוחה שבת ובזה היה כמוכן להנטל והכנה זו היתה מועילה לכהנים לקבל שפע מן השלחן בסוד לחם היוצא מיסוד שלה שהוא יום ו' לכן היה בע"ש וז"ש לאחזאה דהא וכו' ירצה שאם היו עושים הכל בשבת בחצי היום הלא אז רחל עלתה למקום אימא שלחן עילאה ואין כח בעולמות לקבל אותו שפע הגדול אבל בהקדמת נטילת הקנים בע"ש שהוא התחלת הסילוק בזה מורים שהמזון נפיק מההוא שלחן. פירוש מההוא דוקא ולא מהעליון ואז היה בהם כח להכניע יצה"ר בכח הגבו' הממותקות וכבר הקדמנו כי לחם לשון מלחמה כנז"ל ועוד מלחמה עם יצ"הר שאז הוא ביורר ניצוצי הקדושה שבתוך המאכל ומי שזהיר בשני זווגי הפה דהיינו הדיבור והמאכל מובטח לו שלא יחטא ועליו נאמר שומר פיו ולשונו שומר פיו במאכל. שומר לשונו בדיבור: וא"ת כיון שהיתה סגולה זו בלחם הפנים למה לא יזכו גם שאר ישראל ותירץ:

לחם דא מזונא וכו' וע"ד איצטריך לכהני וכו' שהיו צריכי' להתקדש יותר משאר ישראל: ובג"כ שלחן איהו עיקר כלומר מטעם האמור שהלחם לצורך קדושת הכהנים לכן היה צריך שיעשה המיתוק ביסוד רחל ומשם יצא המזון לשושביניו הכהנים מיסוד עצמה ואז אין שום אחיזה לחיצונים שם כיון שנעשה מיתוק בתוכה:

שלחן דא איצטריך וכו' ירצה שעצם המזון הוא מצד הגבורות הנמתקות על כן היא מסודרת בצפון שהוא לצד אימא דמתמן שירותא דחדווה כי היא גבור' מתוק' שהיא סוד השמח' ואז בהשפיע אימא הוו להו צדק צדק שלחן כנ"זל. באופן שכל סוד הלחם סובב על קוטב א' שהוא גבו' נמתקות ולכן מפרש שורש הדבר של המיתוק:

ודע שד' מיני בחי' הם אחד מ"ש שמאלא נטיל מימינא תדיר בקדמיתא והוא כשמתחברות הגבורות עם החסדים ביסוד כנודע מסוד ירידת החסדים שאז נמתקות ג'

מהן והיינו שמאלא נטיל מימינא שהגבורות נוטלות כח מיתוקן מהחסדים שה"ס ימינא. בחי' ב' היא ובתר איהו אתער לגבי נוקבא ה"ס הנתן הגבורות במיתוקן בדעת הנוקבא לצורך בניינה. בחי' ג' היא מ"ש:

ובתר קריבת ליה ימינא לגביה ה"ס חבוק הימין בחי' ד' הוא הזווג שאז הוא תכלית ביסום הגבורות. והיינו דקאמר

ואיתדבקת ביה פי' הנוקבא מתדבקת בזכר ואז יולדת המזון לעולמות שהוא הלחם. ואחר שפי' סוד הלחם שהוא המתקת הגבורות רצה ללמדנו עוד סוד המתקה אחרת הקודמת לשל אכילה והיא הנטילה ולזה הקדים ואמר. מים אינון מימינא ויובן במ"ש הרב ז"ל שאבא מלביש זרוע ימין דאריך שהוא ימין העיקרי שבאצילות. ואימא מלבשת לשמאלו והנה מים סתם הם מן הימין דהיינו מאבא.

אבל ואיהו חדוה פי' שה"ס גבו' דאבא שכן ה"פ אור דבראשית ה"ס חסדי אבא וה"פ מים ה"ג אבל בסוד התחלפות הרמוז בהבן בחכמה וחכם בבינה. מיד יהיב לשמאלא דהיינו שתכף ומיד שעמדו א"וא פב"פ נתחלפו גבורות דאבא לצד ימין של אימא ונעשו מעצמות' והיו בסוד חסדים דאימא: וז"ש

ואיתדבקו ביה אינון מיא ירצה שנדבקו המים בצד שמאל לימין דאימא והיינו וחדאן ליה שמשמחים את השמאל ונעשים בו חסדים בסוד גבורות הממותקות דמצד אבא שהם מבחינת ב"ן דמ"ה: ולבתר איתכליל איהו בימינא ה"ס זווג או"א שאז מוציאים ב' מנצפ"ך שה"ס מקולות מים רבים ר"ת גי' מנצפ"ך כנודע מסוד השופר. ומורידים אותם אל רחל וז"ש ואיתער לנוקבא בההוא חדוה. ואמר וסי' מאן דנטיל מיא:

בידיה ימינא במאנא וכו' דע כי במאמר זה נשתבשו רבים כי חשבוהו מנגד למ"ש הרב ז"ל שהשפיכה הראשונה תהיה מן השמאל לימין. וכאן אמר קדמאה לארקא מיא בשמאלא איהו וחשבו שר"ל יריק המים על השמאל תחלה. ואינו כן כי האמת כמ"ש מהרי"ק ז"ל בב"י א"ח בישוב זה המאמר עם מ"ש בפ' וישב שתירץ דלעולם שהשמאל תחילה תריק על הימין והכא מיירי בנטילת הכלי דהיינו שהימין תתן הכלי לשמאל כדי שהשמאל תריק על הימין תחלה: ודייק מ"ש לארקא מיא בשמאלא ולא אמר על שמאלא. ומ"ש ולא משמאלא לימינא ר"ל זה שאמרתי שהשמאל תחלה לא תחשוב השמאל נותנת משלה המים אל הימין ושתתחיל לאחוז הכלי ביד שמאל והיא תתן מדידה אל יד ימין שאינו כן דהא מיא מימינא נטיל לון שמאלא וכנ"ל שהמים ה"ס גבורות אבא הניתנות לצד שמאל דאימא. ובג"כ מיא לא אישתכחו אלא מסטרא דשמאלא הוא צד שמאל של אבא:

דף קנה.

וע"ד כתיב בכל עת יהיו בגדיך לבנים נודע שתיקון אבי"ע הוא בסוד חנר"ן ולנגד נר"ן יש ג' לבושים פנימי תיכון חיצון שהם נשמה לבי"ע ושל אצילות הוא דוקא חיה כמ"ש על איהו וחיוהי חד בהון. נמצא שג' עולמות בי"ע תוכיותם הוא לבוש דנר"ן של אצילות וזהו לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהלבושין נקרא כבוד כי ר"י קארי למאניה מכבדות'. וכנגדם באדם אמר בכל עת יהיו בגדיך לבנים. אבל כנגד חיה אמר כל הנקרא בשמי שהוא האצילו' שם י' דאיהו אבא. וכנגדו באדם אמר ושמן על ראשך אל יחסר כי שמן ה"ס מוחי אבא כמ"ש הרב ז"ל בפ' שמן וקטרת ישמח לב והכוונה שייחד עולמות בי"ע והעלם למעלה באצילות שאז יהיו בסוד בגדים דוקא כי למטה בבי"ע אינם לבושים רק תוכיות. והזהיר על השמן שלא יחסר מעל הראש שכן חיה ה"ס תקיף ואם זה יחסר ח"ו תבא הצרעת כנודע מסוד' ודוקא בעולם אצילות יש לו בעצם שם הוי"ה שכן כולל בו כל ג' עולמות תחתונים וז"ש הנקרא בשמי שה"ס שמו הגדול:

דף קנו.

פלוג ארעא ישובא איהו לסטר חד וכו' כתב הרח"ו ז"ל שחילוק זה הוא העו"הז שהוא מוכן להתיישב בו הבריות לצד אחד וחרבה הוא גהינם התחתון לצד אחר דהיינו לצפון שאין בו חלק לישוב ומ"ש לקמן ממדבר שהלכו בו ישראל: אין הכוונה שהוא אות' החרבה. שהרי סביבותיו ישובים הרבה וגם בתוכו קצת ישובים כנר' מפ' מסעי. אלא הכונה שכל מקום שהוא חרב ואין בו יישוב בני אדם יש בו שליטה לאיתה החרבה הכוללת שהיא גיהנם וס"א ולכן דייק שביישוב אמר אסחר עלמא סחרני' דנוקבא חדא שהיא קה"ק אבל בחרב' לא אמר כן משום דמובן הוא שהוא מצב החיצונים אלא להודיע שאע"פי שהוא בצפון מ"מ יש לו שליטה גם במקומות שממה כמדבר ומכל מקומות שליטתו לא נמצא לו יותר כח וממשלה כי אם באותו מדבר הגדול נחש שרף ועקרב. וישראל שלטו בו כל עוד שלא גרם החטא זהו תמצית דבריו וכן מוכח ממ"ש בשליחות השעיר לארץ גזרה שמשם נראה אמתות הענין שהרי הוא בארץ ישראל. אלא לפי שאין בו הכנה ליישוב אדם לכן שלט עליו ס"א וכן מוכח מפ' תצוה ג"כ:

דף קסה.

סולו לרוכב בערבות וכו' מזל"ן סוד מאמר זה על דעת עתיק המתלבש בתוך רישא דאריך בסוד ההוא אוירא ועליו כתיב יהי אור י"ה אויר כמ"ש בליקוטים ובאוצ"ח. ולכן נק' רכ"ב בסוד ג' רישין כנ"ז בר"מ בפ' פנחס על נהר כבר ונק' ערבות על שם חו"ג המעורבים בו כמ"של דערבות אינון אש ומים. ולפי שאינו דעת דעתיק בעצם רק הארה ממנו כנודע

לכן תמה ואמר דאיך יתגלה. והשיב דאיהו ההוא פרוכתא דהיינו קרומא המפסיק שם והוא שמו כי קרום גי' שמ"ו. ועוד שסוד תיקון קרומא נתקן מן ת"ת דעתיק שהוא ממש סוד הרקיע. והוא ממש רוכב על נ"ה שה"ס ערבות דלולב. גם נק' ערבות ע"ש שמתערב ומתחבר בין למעלה בכתרא עילאה ובין למטה במוחא סתימאה כמ"ש באוצ"ח וע"ש שתרי"ג מצות ה"ס חו"ג. וכאן סוד כל התרי"ג שידוע כי י"ה בג' מילואין נדרש לכתר שהם תר"ך אותיות שבדברות שה"ס תרי"ג מצות וז' דרבנן. ולכן הזכיר סוד אמן כי הוא גי' ג' מילואין ואולי שהוא כנגד ג' רישין וידוע שהם ג"פ אור גי' כת"ר:

ועיין היטב בדרו' ג' רישין ותבין דברי. גם נוכל להוסיף שג' ספירות בח"ב הם סוד י"ה וכל מ' הוא בסוד י"ה. ועתיק הוא מלכות דא"ק וגם כל חכמה סוד י"ה וההוא אוירא יתיב על חכמתא סתימאה כנזכר. ועוד דהאי דעת יסוד נשמה כמו שכתב באוצ"ח:

דף קסח:

הזן את העולם כולו בטובו בחסד וכו' מז"לן יובן במ"ש בס"הכ בכוונת יו"הך שסוד המזון הוא בסוד שם אבגי"תץ בסוד שארה כי ה"ס יומא דכליל כולהו יומי ובמלת יומם תמצא סודו דהיינו הוי"ה בנקודת אלהי"ם העולה צ"ו גי' יו"מם והוא בחסד הבינה רצוני שיורד מסוד ראש הבינ' עד חסדה והוא מתפשט למטה לבוש בחסד אבא המכסה עליו שלא ישתנה וז"ש יצוה לשון צוות וחברות. וז"ש יומם שה"ס המזון היורד עד חסד אימא יצוה ה' חסדו הוא אבא המחבר לו חסדו: עוד ידוע שמשם אלוה נמשך הלבוש כמ"ש בסבא דמשפטים וה"ס כסותה והנה שם זה בריבוע הוא הפנימי דחסד זעיר כמ"ש בדרו' השמות והוא מספר יצו"ה הרי שרומז למזון דאימא הנק' יומם שזה מצות ומחובר עם כח חסד ה' שהוא אבא ומשם נמשך לחסד זעיר והרי סוד שארה כסותה:

וכל זה נרמז בפסוק נותן לחם לכל בשר כי נו"תן סודו אבגי"תץ דהייגו שאר"ה ומילוי שם אבגי"תץ כזה אל"ף בי"ת גי"מל יו"ד תי"ו צד"י המילוי לבד עולה תמ"ר ועם כל י"ט והכולל גימ' סת"ר כמנין תיבות לחם לכל בשר. ועוד לחם סודו ז' נקודות דשם הוי"ה בנקודת אלהי"ם שהוא ממוח הבינה היורד לחסדה ועם ז' כללותם בסוד שרשם הוא ע"ז וידוע שעוד ב' יוד"ין שבהם סוד מ"ן הם מא' דאהי"ה שבבינה דאימא ולכן סוד שניהם א' ועם ע"ז גי' לח"ם. ובלילה שירה עמי אז המ' מחלקת טרף לביתה מהחסד שקבלה שנתגלה בפום אמה והחסד לעולם אינו משתנה. וז"ש כל"ח:

דף קעג:

חד שמא גליפא דל"ב אתוון הרמ"ק ז"ל כתב שהוא י' אותיות המילוי דאה"יה וי' דמילוי הוי"ה וי"ב דמילוי אד"ני משולבים יחד. ומז"לן לפי קבלתנו מהאר"י ז"ל שה"ס שם

השולט בחצות לילה דרי' פ' שלח שסודו מנצ"פך הוי"ה אהי"ה כנזכר בס"הכ ובמילואם הם ל"ב אותיות וגם שם כל"ך וכו' במילואו הוא ל"ב באותיות. עד דאתא חזקיה ומ"ש רז"ל ג' חלאים חלה אלישע לבד מ"ש בפ' וישלח. עוד י"ל ששני חלאים ראשונים לא היו תחלואי מות כי חולאים בדרך טבע יוכלו להתרפות. והשתא א"ש חולי דבן ירבעם ודאחזיה בן אחאב ובן הדר מלך ארם. ששלחו לדרוש היחיו אם לא ור"ל אם היה חולי שלהם מחלאת מות או לאו אבל מה שחיד' חזקיה הוא שאפי' חולי של מות גמור שה' יוסיף ימים על ימיו כמו שהיה בו:

דף קעח:

ויסעו דייקא מז"לן יובן עם מ"ש בס"הכ בדרו' קריעת ים סוף שהזעיר הוא מלביש לעתיקא לנ"הי שלו שאז התעורר העתיקא להאיר בזעיר עכ"ל וידוע שבני ישראל הוא בנ"הי כמ"ש באוצ"ח: וז"ש דבר אל בני ישראל שהם מסוד זעיר המלביש נה"י דידי ויסעו ברגליהם דייקא להאיר רגלי עתיקא.

דף קעט:

והרמ"ז כתב בריש פרשה זו וז"ל:

ואתה תצוה ר"ח מפרש ואתה על משה עצמו והו' לרבות השכינה להכלילה עמו והנה יסודו של ר"ח במה שנודע שכל זמן המדבר היו ז"ון אח"בא והזווג היה ליעקב ודור המדבר כמ"ש הרב וכל אותו הדור היה מהארת יסוד אבא ששם חלקו של משה. בת זוגו היא כנסת ישראל הפנימית הנק' כלת משה ולכן נכללה עמו כאשה הנטפלת לבעלה. ולפי שאין הכוונה על רחל הגלוייה אלא על אותה הנסתרת הנק' שכינתא עילאה ע"כ אמר כולא ברזא עילאה. אבל ר"י סבר דא"כ הו"לל והקרבת וצוית ודברת ואז היינו מדייקים מדלא כתיב הקרב צו דבר אלא בחבור. אימא דהכוונה היתה לכלול עמו הנטפלת לו. ומדטרח וכתב מלת ואתה ש"מ לסוד אחר קא רמיז והם ז"ון ממש הנרמזים במלת ואתה כמ"ש בפ' בראשית ואתה כליל דכר ונוקבא. ולמאי דסבר ר"ח דזווג זמן המדבר לא היה בז"ון אלא ביעקב ודור המדבר כנזכר לזה אמר שכן האמת אבל זה היה בזמן החול בשבתו' וי"ט היה גם לז"ון הזווג. וא"כ גם אז בעת עשיית המשכן שהיתה עת רצון היה זווג לז"ון וז"ש בגין דההוא זמנא. פי' במלאכת המשכן שריא סיהרא בשמשא ונתן טעמו לשריא על אומנותא דעובדא שהרי המשכן רומז לכל האצילות והיה צריך שכל המאורות העליונים ישפיעו אורם:

ואולם ר"א הוא המכריע בין ר"ת ובין ר"י במשמעות דרשת מלת ואתה מודה לר"ח מפני שבכך מתיישבים הפסוקים כפשוטם שמשה היה המצוה והמדבר וכמ"ש אח"כ לר"ש

אביו. אבל בעצם הענין שהיה הזווג גם לז"ון מודה לר"י וע"ז אמר דלעולם ואתה כר"ח. מיהו להודיע זווג זו"ן לא ילפינן לה מהתם אלא מהכא אשר נתן ה' חכמה וחבונה בהמה דזה מורה ודאי שנתחברו זו"ן דכתיב בהו ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה דאלו ליעקב ודור המדבר אין להם חלק עיקרי בתבונה שהעיקר הוא אבא כנודע שבאותו הדור ארז"ל ואלו נבונים לא אשכח האמנם ר"ש מודה ג"כ בזווג ז"ון אבל לא ניחא ליה בראיית בנו משום דבאמת לא היו בעצם אבל מ"מ נקרא אותו הדור מסטרא דיובלא כמ"ש בפ' בראשית ומפרש באוצ"ח דא"א שלא יתערבו אורות אבא באורו' אימא בצאתם לחוץ אלא שעיקר ועצמיות הדור ההוא היה מצד אבא באופן שבזו הבחינה יצדק לומר נתן חכמה ותבונה בהמה דהיינו מסטרא דיובלא ולעולם דאין משם ראיה לזווג ז"ון הילכך מייתי לה ממלאתיו דקאי אלב שהוא לעולם שרש רחל דנפקא מטיבור' דלבא ומשם ראיה גמורה שנתקנה רחל במילוי הארת אבא יסד ברתא וכן נאמר במשיח שהוא ברחל ונחה עליו רוח ה' וכו'. אבל לעולם צריכין אנו לדרשת ואתה כר"י משום דאי לא כתיב אלא בחכמי לב הוה אמינא דשפע זה בא לחכמים בסוד נשמה יתירה בשבת כשהיו מזדווגים ז"ון דזה לכ"ע שבשבתות היו מתחברים. אך לשאר המקומות צריכנן לדרשת ואתה וז"ש וע"ד אתרשים כולא בכל אתר. פירש בכל שאר הפסוקים הקרב תצוה קח לך וכמ"ש

והנה ר"א גילה טעמו והקשה ואתה היך מתיישבן בקראי דלר"ח ניחא והשיבו ר"ש דמיושבים הם ומתחיל בהיותר קשה להדרש והוא ואתה הקרב אליך ליחדא בהדיה וכו'. פי' משה סודו קפ"ד קס"א והיינו חצי השם שם י"ה ובייחדו והקריבו גם סוד מלת ואתה דהיינו דכר ונוקבא שהם ו"ה אז נמצא ה' שלם וכוונת הפסוק הקרב ואתה וכן ר"ל קח לך ואתה כמה דאוקימנא בואתה הקרב. אבל בשני הפסוקים שמדברים על החכמים ועל בני ישראל מתפרשים ואתה תצוה ואתה תדבר לשון נקבה נסתרת מפני שלא היה בידם לעשות יחוד כמר"עה. אלא שבחכמים ובישראל היה נשפע ר"הק שהוא במ' לא בגילוי אלא בלחישו ולכן בא בלשון נקבה נסתרת והכוונה נקבה שהיא נסתרת תתייחד עם הו' ותשפיע רצון טוב על ישראל. ואנהיר עלייהו בהארה. ולהביא ראיה לרמז ואתה הנזכר פתח בפ' ואתה ה' אל תרחק דקשה האי ואתה מאי בעי הכא די שיאמר ה' אל תרחק ותרץ כולא חד ויובן בהקדמה ידועה שכל טוב העולמות והצלחתם הוא בהיות אור אבא בתוך זעיר והוא מלא מד' מוחיו שהם הוי"ה חו"ב חו"ג ואז מקבלת רחל תיקונה ובניינה כנודע. באופן שבהיות מוחיו או"א תוך זעיר ושממנו מאירים לרחל יצדק לומר בדייוק שא"וא וז"ון כולם פרצוף אחד וז"ש ואתה ה' אל תרחק ואתה ה' כולא חד. פירש ואתה

ז"ון. הוי"ה מוחותיהם. הכל אחד ומיוחד ואל ייחוד זה התחנן שלא ירחק ושלא יפרד ושלא יהיה ריחוק בין ז"ון.

למהוי סליק נהורא וכו' דע שג' בחי' ריחוק יש א' ריחוק לקרב הוא הנז' במרחוק ה' נראה לי ב' כשמסתלקים מז"ון אבל נשארו מקיפים על ראשם ונשאר בפנימותם רשימו מן המוחין ודי בזה להעמידם בקומתם כל היו' כמ"ש בדרוש התפילין. ג' כשמסתלקים המקיפים מזעיר ואז אותו הרשימו שלו נעשה מקיף לו ורשימו דרחל נכנס לתוכו ואז היא מתמעטת והולכת כמו שהוא בלילה כידוע באופן ששני הרחקות הראשונים עודם מקיימים את ז"ון ויצדק לומר ואתה ה' פי' שהוי"ה שהם המוחין עודם תוך ואתה. אבל דוד שאל שלא ירחק יותר משיעור זה שאז הוא סלוק גמור ואין כוונת העליונים להאיר ברחל עד שמפסדת גם הרשימו ונעשיית נקודה חשוכה בע"וה וז"ש דהא כד אסתלק נהורא וכו' איתחשך כל נהורא אפי' הרשימו וכן היה בימי ירמיה שנסתלקו המוחין דהיינו חב"ד לעילא לעילא. פי' לא פנימיים ולא מקיפים והיה בדעת עליון שיהיה סלוק גמור עד ביאת המשיח.

מפני שאע"ג שחזר ונבנה הבית לא חזר נהורא לאתריה כדקא יאות: פי' שבבית א' היו לרחל גם אורות ה' עליונות דח"בד ח"ג אבל בבית ב' חסרו לה ה' עליונות וכל קומתה היתה מת"ת דזעיר ולמטה כנזכר בדרוש תיקון המ':

רזא קדמאה יו"ד נקודה וכו' אמ"ז קבלנו משם האר"י ז"ל שמאמר זה סודו שם ב"ן. ועוד מז"לן שבסדר אותיות של זוהר חדש יש פתח גדול להבין מאמר זה. גם בדרושי אבי"ע שאחר הציצית מפרש מאמר זה בסוד שם ב"ן ע"כ. שמהן קדישין עילאין ביחודים שמסר שאין להזכירם בפה אלא במחשבה דוקא לאפוקי המתחכמים ומחברים לשונות של תפלה ביחודי הווי"ן ויו"דין ובפי' אמר בלא מלולא כלל.

ואית שמהן וכו' אלו בסוד היצירה דתמן רוח ממללא אבל צריך לחבר אליהם משיכו דמחשבה שאין הרוח נפרד מהנשמה אמנם גם יש שמות שהם בעובדא והם הנכתבים בקמיעים ואית שמהן אחרנין וכו' אלו הם בקליפת נוגה הוא ס"א המנגד לקדושה הסמוך לג' קליפות:

דף קפ:

בר תרין ואלין וכו' דע דאיתא בס"הכ בתפלת שבת שאותיות שקר הם כנגד אותיות שדה שהיא המ' דהיינו ש כנגד נה"י דזעיר ששם מעמדה ועוד מקבלת עד הת"ת ואז היא ד בסוד תנה"י ואחר שמזדווגת ומקבלת מהו' היא ה דהיינו עוברה ולעומתם ש דשקר לנגד ש' דשדה שבע"וה יש לקליפה אחיזת ברגלים ר היא נגד ד שחסר מהר' העוקץ

שה"ס יחוד ב' וו"ין כזה ו והראש של הו' הראשונה רומזת למוחין שבראשה. אבל ר' אינו כן. והנה אותה הר' לוקחת וגונבת לה הטבור שבתוך הה' ולא עוד אלא שמתפשטת למטה להועיל לחיצונים והיינו ק' כקוף בפני אדם. ואז הקב"ה ברוב רחמיו חוזר ולוקח ממנה אותו העיבור ונשארת ר' הרי שקר ע"כ תמצית הדברים ואיתא בל"ת על הסבא דמשפטים כי ק"ר גי' ש' אלא שנפרד היסוד מס"א דנ"ה דידה ומתקרר שאין לו חמימות להזדווג וז"ש שרי בחבורא הוא ש' דשקר וסיים בפירודא ק"ר דשקר ע"כ. דהשתא ניחא שלא באה אות ו' הרומזת ליסוד הזכר בין ק' דקרוב ה' לר' דרצון יריאיו יעשה מפני שהם מפורדי' גם תבין למה דוקא בין ק' לר' ולא בש' שהרי ש' רומז לקדושה שממנה נמשך הכח לקליפה בסוד נהירו דקיק וז"ש כאן:

וסמכין לה בסמיכו אתוון דשקר כלומר שיש לה סמ"ך מאות ש' והוא מ"ש בפ' בראשית ש' את קשוט וכו' מאן דבעי למימר שקרא יטול יסודא דקשוט. ומה שבאה בכאן אות ר' קודם לק' שאמר ואלין ר' וק' הוא מפני שזה דרכה שקודם היא ר' כנגד הד' ואח"כ לוקחת השפע ונעשית ק' אבל במזמור באו בדרך א"ב מפני שהקב"ה חוזר ולוקח העיבור מהק' ונשארת ר'. אשתמודען לגבייהו הן ב' אותיות ר"ק שהן האותיות שבהן רמז ממש לקליפה. משא"כ באות ש' שורש הקדושה וע"כ כתוב בבלעם ויקר אלהים אל בלעם ואז"ל שהיה חגר שהשקר אין לו רגלים כי אם רגל אחד שהוא ק' כמ"ש בס"הכ בכלהו כתיב ו' ר"ל שבשאר פסוקים יש ו' בין אות לאות באמצע הפסוק לבד אלו השנים ק' ר' שלא יש ו' ביניהם דה"ולל ולכל אשר יקראוהו באמת. ולא כמ"ש בספר כנפי יונה שכתב דמיירי בב' אותיות ק"ר הסמוכים במלת קרוב. ששכח ג"ד בפ' גדול ה' ומ"ש הוא נכון והר"מק הניחו בצ"ע אבל תמיה לי על הר"חו קודם שזכה לחכמת האר"י ז"ל שכתב בס' קרית ארבע משמו שמכאן נראה שיש שבוש בגירסתנו וצ"ל רצון יריאיו יעשה את שועתם ישמע:

דף קפא:

דחה לקץ ימין יובן בהקדים מ"ש הרב בענין חטא קין והוא כי קין והבל העלו מ"ן מנוקב' לדכורא אלא קין בהיותו נוטה לצד הרע עקר אותו הרוח שבתוך הנוקבא שהוא שם ב"ן כנודע וכוין להחזירו לשורשו לזעיר המשפיעו בנוק' כנודע ובזה תהיה היא חסרה ולא ראויה לקבל מ"ד וממילא תתגבר הקליפה לקבל השפע וז"ש דחה לקץ הימין ה"ס אותו הרוח דשביק בה שהוא מסוד חסד ונק' בנימין גם שרשו ממזל נוצר חסד כידוע מכוונת ק"ש שעל המטה להרוג המזיקים והיינו ממש קץ ימין שהיא מדריגה אחרונה שאליה יגיע השרש הא' של החסדים שהוא מזלא עילאה:

ובדחייתו זו הקריב לקץ הימים היא הקליפה קץ כל בשר כמ"ש פ' נח ודניאל להיותו מושרש במ' שה"ס העשייה בסוד אל אד"ני דהיינו דניאל וכן דוד שרשו בנוקבא נתייראו שח"ו תתגבד עליהם כת המנגדת והוצרך דניאל שיפרש לו ה' לקץ הימין. באופן שכל כוונת קין היתה לקרב הקליפה ולדחות הקדושה. אבל הבל תקן מעוותו בקרבנו שהקריב צמר הכבשים שה"ס הארת היסודות כנזכר בדברי הרב והעלה מ"ן כהוגן שיתעוררו מ"ד ויושלם החבור הקדוש שאז נעשה הבירור והקדושה נוטלת הסלת והס"א מסתפק בפסולת ולהיות שענין שניהם שוה בכונת העלאת מ"ן לכן נאמר בהבל גם הוא אלא קין חטא במחשבתו לעקרם מן מ':

והבל עשה כהוגן להעלותם לעורר מ"ד ושישאר אותו הרוח במקומו כדי שתלד ותשפיע

והבן אומרו מקץ ימים רזא איהו כי כל רזא הוא ביסוד: וגם קץ ימין הוא ביסוד הנקב' הקדושה. וקץ הימים הוא בשל הטמאה וקין דחה את המ' מאת פני הקדושה הפך סגולת הקרבן שהיא להקריב את המלכות וקין כיון לדחותה ולקרב חלילה הנכרי' היא קץ הימים. ובזה א"ש מ"ש מקץ ימים כי לא פירש כמה ימים. ועוד שכל ימיו של הבל לא היו כי אם חמשים יום כמש"זל וא"כ לא יצדק לומר מקץ ימים על זמן כ"כ מועט.

א"ל לאו קץ וכו' לפי הנמצא בדברי הרב ז"ל נשמת דניאל היתה ודאי גדולה ונפלה בחטא אד"הר למדרג' עמוקה בקליפ'. וכמו כן דוד כנודע. ולכן נתייראו שמא לא העלו כל בחינת נשמותיהם ושיצטרכו לחזור אל הגלגול ביסוד הנוקבא הטמאה לקבצם וע"כ כשא"ל ה' לדניאל לך לקץ שאל לאן קץ וכו' וה' הבטיחו ותנוח. דהא מס"א הוה כלא שהרי כל כוונתו היתה לחזק כח הס"א בעוקרו כח הקדושה וידוע מס' הגלגולי' שקין והבל היה להם נפש דאצילות שהורישם אביהם ולכן היה כח בקין לפגום פגם גדול דהיינו שחשב להעלות ההוא רוחא שהוא שם ב"ן אל מקורו הוא זעיר ולהכחיש כח המ' ולכן העלה פשתן הנק' פרי האדמה והוא ס"ת קרבן קו"ף רי"ש בי"ת נ"ון שכל עיקרו היה על מדרגות תחתונות. והנה שם ב"ן מתרב' בעצמו י"פ ו"ד הפ"ה ופ"ו הפ"ה עולה קפ"ו תסיר ממנו כללות ההוי"ה שהוא כ"ו ישאר קי"ן וחוה היתה רוצה לקרבו לקדושה ואמרה קניתי איש את ה' שרצתה להחביר אליו את ה':

אבל הוא נפרד מן הקדושה וכיון להמשיך כח לנוקבא הטמאה חוה ראשונה י"פ חו"ה גי' ק"ץ ולפי שכולה גבו' קשות לכן היא קץ הימים ועיקרה לילות כשמה. ונמצא שהעלה ב"ן לזעיר וז"ש אח"כ דיהיב חולקא לקב"ה וכו' אבל כל כוונתו על הס"א. אבל הבל גי' וי"ו ה"י כולו ימין שחבר ז"ון יחדיו במה שחזר והמשיך כח לדעת זעיר כדי שיחזור ליתן הרוחא בנוקבא כמ"ש בל"ת בפרשת קדושים ואמר גם הוא שכיון שרא' שנתעורר כח

הס"א במנחת קין התחזק לתקנו אבל הוצרך לתת לס"א חלקו הם החלבים שיש בהם צד איסור ונמשכים מסטרא דלהון כמ"ש במרכבת יחזקאל ולכן היו נשרפים בקדושה כדי להכניעם. ואז זכה להמשיך ש"ע נהורין י"פ הב"ל מאריך בתיקון הדעת דאסהיד באנפין. אבל בקין כתיב ויפלו פניו:

באיוב מה כתיב הכוונה שאיוב מדה אחרת היתה בו והיא שלא היה רוצה לתת שום חלק לס"א והיה לו צורך לעשותו יותר משאר בני אדם מכמה טעמי' אחד שהוא הי' משורש הבל כמ"ש בל"ת בפ' וירא בפסוק ילדה גם "היא "בנים "לנחור ר"ת הב"ל. ב' שהיה גלגול תרח דרתח לקב"ה להכעיס והיה צריך שלא יקטרג אתו השטן. ג' מ"ש כאן והלכו בניו וכו' כי הקיפו ימי וכו' שהיה מרבים משתאות בחברת ג' אחיותיהם וכמ"ש הרב יפה תאר בפרשת צו גנאי היה להם להתערב עם הנשים המביא' לידי זמה וז"ש דדא איהו עיקרא לס"א והי' שם מקום תפיסתו של המקטרג במקום רבוי המשתאות ק"ו מסתם אכילת בני אדם דאיתא בינוקא דבלק ששם מזדמן תמיד ס"א וצריכין אנו לתת לה חלקה במים אחרונים וכ"ש בריבוי משתאות:

ולבתר אקריב עולות דתמוה והלא אשמות תלויים הו"לל כי שמא חטאו בפועל ועוד עולה איהו דכר כי דווקא בה כתיב ריח ניחוח משום דסלקא לגבוה ואין לזרים אתו ולכן עולה באה מן הזכרים דוקא כי אם בסתם זכר אחיזה לחיצונים וגם סלקא לעילא כידוע שמקשרת העולמות עד א"ס בכח מיתוק הדינים הנרמז בד' תיבות ריח ניחוח אשה לה' כמ"ש הרב וגם שעיקר העולה הוא בלאה שהיא מכנעת החיצונים כידוע מפ' לשפוט את הארץ. גם "לשפוט את "הר עשו ר"ת לא"ה וזהו הטעם שבאה מן הזכרים שהיא עלמא דדכורא כידוע:

אבל נקראת בשם נקב' שכן היא נקבה. ולכל זה היה מכוין איוב לדחו' את החיצונים מכל וכל והשת' מ"ש במ"ר בפ' צו והעלה עולו' מספר כולם מספר כל העולו' שבתורה והוקשה להרב בעל י"ת כולם הוא לשון זכר. ועולות שם נקבה. ובזה א"ש שהי' מכוין לבחינת הזכרות והבן:

וקרבנא לא קריב לאכללא ליה וכו' ירצה שלא עשה עוד שום קרבן אחר שיהי' בו חלק לבני אדם. כדי שגם לחיצונים תהיה שום הנאה כי כן יסד מלכו של עולם עד יבוא זמן בלע המות לנצח לתת לס"א חלק הראוי לחיותו והראיה משעיר המשתלח כי בזה מתפרד מן הקדושה והולך לו למקומו בשיעור החיות המצומצם לו בגזירת עליון.

ות"ח דאלמלא וכו' כי בסגולות אותו החלק הניתן לחיצונים הם נכנעים לקדושה כעבד שאדוניו נותן לו ממותרי שלחנו שיודע שהוא חלקו לא יערב אל לבו להתגרות בבן רבו

הנהנה משופרי שופרי. כי החיצונים חפצים בחלקם הנגזר להם מהתפשטות השפע הכולל לכל העולמות לפי מדריגתם שנאמר ומשביע לכל חי רצון לכן כל אחד עומד בשלו ולא תשאר עוד תביעה לחיצונים וז"ש מקטרגא לא יכיל ליה. אמאי אבאיש ליה קוב"ה ירצה מתחלה למה ה' גרה בו את השטן:

בגון דגרים לכסייא נהורא שקליפת נוגה עלתה להדבק בקדושה לתבוע חלקה וגרמ' עכוב לשפע מלירד בעולמות וגם האור בעצמו נתעלם מלירד כי חשש פן ידבק בה הס"א וזהו לכסיא מצד הקליפה. ולאתחפיא מצד האור המתכסה עצמו:

ואיהו לא קריב וכו' כל ימי חייו לא הקריב שום קרבן אחר מצורף עם העולות. איתזנת בחולקא ר"ל ניזונית ומתפייסת בחלק הניתן לה מהקדושה כי נחשבת בעיניה לחשובה כשאר הנמצאים. וגם היא שבעה בעצם כי כח בוצינא דקרדינותא מקטין בטנה שמסתפקת באותו חלק. משא"כ כשהיא לוקחת השפע וטורפתו בעון האדם כי אז לא אמר הון. אתעבר מעל מקדשא שלא להבדיל בין קדש לקדש:

ואיסתלק מניה הרחק מאד כי האור גובר ועיניו כהות וסטרא דקדוש' מ"ן וניצוצות העולות ממטה סליק לעילא עד רום המעלות להעשות הבירורים כנודע וגם עולמות בי"ע עולים לאצילות ופרצופי האצילות עולי' למעלה ע"ד שהוא בשבת: ובג"כ כל מה דנטיל לבתר מדידיה נטיל הכוונה כיון שזכה שלא נהנה ס"א ממנו לעולם לכן כל מה שזכה אח"כ אחר יסוריו שזכה לאחרית טובה וה' קראו עבדי איוב: משלו נתנו לו שכן היה עבד נאמן לקדוש':

וע"ד איוב גרים וכו' כלומר הוא זכה לרוב הטובות על טוב כונתו לסור מרע. אבל מ"מ בתחלתו נתייסר מפני שגרם לחפות הערלה ויובן במ"ש הרב ז"ל שהיכל לבנת הספיר שהוא יסוד דבריא' עד שם מתעלה הקליפ' וה"ס הערלה החופפות על הברית. פי' מפני שתובעת את חלק' מהקדוש' שע"כ קוברים הערלה בעפר כידוע דלא הוה אעדי מני' ירצה שלא היתה נבדלת מן הברית כי ישראל היו ערלים. נוסף על זה ענין איוב ואז היתה שואלת חלקה להדבק מאד. ובזה יש ישוב למאי דקש' שאיש אחד הוא איוב יחטא ועל כל הכולל יהי' קצף להדביק הערלה על הברית. והשתא ניחא שבלא זאת הי' רובץ החטאת לפתח עליון ואיוב הוסיף בו כח ונתעבה המסך.

איתער לההוא מקטרגא וכו' פי' עבדי איוב שלי הוא בכל מכל ואין לך חלק בו. כי אין כמוהו בארץ החומריות שיוכן כולו לקדושה לזה השיב השטן שכוונתו ע"מ לקבל פרס. וכשהשליטו ה' על איוב נתמלא חמה וקנא' ושמח הרב' כי איוב היה חסיד ובעל נפש. לכן צוהו אך את נפשו שמור והוצרך ה' להשפיע שפע גדול על איוב לקיום נפשו וממנו

הורש' השטן ליהנות כל זמן ששלט עליו כי זהו חשק היצה"ר להחטיא האדם כמ"ש בס' הגלגולים:

דף קפב.

רוחא קדישא דכליל בג' הוא הפנימיות שכל אחד מתלבש בחבירו ועילא מכולא נשמה

פי' שכל תחתון מלביש לו"ק של חבירו העליון ונמצא כח"ב של הנשמה הם עליונים. דאיהו חילא עילאה וכו' כי היא כח השכל והיא מושפעת מחו"ב הכלולים בבריא' והוא לבד' ניתנה לישראל כי שם אין התגברות הרע על הטוב כביציר' ועשיי' ואדרבה שם הטוב הוא מרובה על הרע:

ההיא נשמתא וכו' כאן רומז למ"ש הרב חילוק עבירות הכעס משאר עבירות כי שאר עבירות אינן עוקרות הנפש רק פוגמות אות' ובתיקון מקביל צאות' עביר' יוסר ממנה הפגם ההוא. משא"כ בעון הכעס. וז"ש מסאיב לה פגם א' ונפיק מפולחנא דמארי' ויכול לשוב וליטהר:

בגין דתלת חילין וכו' נותן טעם כולל למ"ש ולמ"ש אח"כ שהרי אמר שהאדם מטמא נשמתו שנרא' דבר זר איך תשלוט הטומאה בעצם כ"כ רוחני ועליון שחוצב מכסא הכבוד היא בריאה לכן אמר כי טעם התייחסות טומאה לנשמ' כי מפני שנר"ן משתתפים יחד והיו לאחדים וכעין הפרצופי' העליונים שאע"פי שהם חלוקים במהותם כולם נקרא פרצוף א' מפני התלבשותם זה בזה וע"כ כיון שנפגמ' הנפש שהיא מהעשיי' ששם הרע מרובה על הטוב מזה מגיע הפגם עד נר"ן ע"ד הולך את חכמים וכו' ומינה דכיון שהנשמ' היא שלימה. ממנה יושפע אור לנ"ר שמשתתפים עמה ולהפך סיפא דקרא. ורועה כסילים ירוע:

ואי חזינן להאי ב"ן וכו' אחר שהקדים שבסתם עבירות מטמא' הנשמ' חזר לענין הכעס ודורש פ' חדלו לכם מן האדם שמדבר על הכעסן שאף על פי שהוא מופלג בחכמה ושראוי להקרא אדם נתחייב להתרחק ממנו. ונמשך ואמר שאם נראה אדם באלו הג' נר"ן שזה יודע ויתגלה בהיותו חכם גדול כאמור.

אבל עד לא קיימא בקיומי' פי' שאינו מוחזק לנו בחזקתו לדעת מה טיבו עד שיקרה לו מקר' לכעוס ובאותו זמן נדע אם יש מעצור לרוחו:

אי ההיא נשמתא וכו' שאין הכעס שולט בו בעצם ואין דעתו משתנ' ודייק לשבר כלים שבורים וכיוצא זה מעולם לא יעקור נשמתו מקדושת' כדי שיכנס בתוכו אל זר שהוא תחת כל ק"ך צירופי אלהים הקדושים למקום אלהים אחרים. וידוע כי ק"ך צירופי אלהים מתחילים מזעיר דבריאה ומסתיימים במ' דעשיי'. וזה בכעסו פוגם בכולם דהיינו

בנ"רן שלו. וידוע מדרוש ג' עלמין שבשם אלהים נמשכים מבי"ע ג' אל ולכן אחר ק"ך אלהי' שמתחילי' אלילי' יש ג' אל אל זר אל אחר אל נכר ולכן אמר לקמן שאסור לפנות אליו כאיסור הפנייה לאלילים והוא טורף נפשו שטורפ' וממיתה ועושה אותה טרפה: דא איהו עבדא דמארי' כמר"זל כל הכועס אפי' שכינה בינה עליונה אינה חשוב' כנגדו והענין שהכועס פוגם באהי"ה העולה כע"ס. ולעומתו גבר שלים בסוד מוח החכמה שהוא שלימות המוחין ונקרא אדם גדול חכמה כח מ"ה. אדם סודו ג"פ י"ה בסוד ג' מוחין מאירי' בחכמה יפ"ה נ' וג"פ נ' כע"ס ולפי שהוא שלימות המוחין אז"ל כל הכועס אם הוא חכם חכמתו מסתלקת:

ופסוק חדלו לכם מן האדם נ"ל כמ"ש הרב שהנשמ' החוזרת בשחרית אינה מתיישבת במקומה אלא עד אחר התפללו וזש"ה אשר נשמה באפו שעדיין היא באפו והטעם כי הרשימו של אור המוחין שנסתלקו בלילה ואין חוזרים להאיר ממש אלא עד שיתפלל ואור מועט שמאירים קודם תפלה במה נחשב הוא לכלום לערך מה שאחר התפילה. עוד פירש לעיל ואנא אוקימנא ענין זה דהמשכים לפתח חבירו בפ' מברך רעהו ומפר' לקמן דלאו איהו אסור עד דמברך ליה ברזא דקול גדול דאיהו עיקרא דשמא קדישא. וקול גדול הוא יסוד אימא שבדעת זעיר הנקרא מלכא דשלמא דילי' והיינו עיקרא דשמא קדישא כי בקו אמצעי הוא עיקר השפע. ולכן אסור להמשיך שלום לחבירו קודם שימשך לעליונים על ידי התפלה. ואע"ג דכולא שפיר וכל הפירושים אמת. עיקר פ' חדלו לכם וכו' הוא על המתכעס שעוקר נשמה שבאפו וכמ"ש:

דף קפב:

ז' ימים דסכות דאינון עילאין: בג' בחינות קורא עילאין לימי הסוכות מפני שבהם נכנסים ז' מקיפים דז' תחתונות דאימ' וז' מקיפים וז' פנימיים דחסדים דזעי' בהתפשטותם משרשיהם שבדעת ובכל יום ויום נכנסת בחינת שלימה מכל הג' הנזכרים ולכן הוא הלל גמור. אבל בפסח הם למטה תתאין מפני שחסר כל בחינות עלמא דדכורא דהיינו ו' כדמפ' ואזיל. ומתחיל בשאלה גדולה לאמר כיון דהאי חג המצות אתקדש אמאי נחתא. פי' שידוע שבליל פסח יש כל בחינות המוחין עד גדלות שני בחג"ת דא"וא שאין כמוהו בשאר המועדים עד שלכן אומרים הלל בלילה. ואם כן איך ירר' אח"כ שאתה קוראם יומי תתאי ותירץ הא כתיב וכו':

וסוד הענין מובן במ"ש בס"הכ העומר ומתמצית הסוד הוא שבהיות ישראל במצרים היה זעיר בסוד העיבור והחסדים היו נעלמים בדעת ולא היו מאירים אלא עשר' לבושים חיצונים בסוד עשר אחורי שם אהי"ה בריבוע העולי' ד"ם והם מיני דם טמא כנגד ה'

חסדים וה' גבורות והיו נאחזים החיצונים בדמי הטומאה אכן ברצות ה' לגאול את עמו הופיע והשפיע ברגע א' כל מעלות המוחין דזעיר ואז האיר האור המופלא בפתע ונכנעו כל החיצוני' וגבר' יד הקדושה אבל זה היה בחסד עליון בלי הקדמת מעשינו הכל לפי צורך אותו שעה עד שיצאו ממסגר אסירי ה' ואחרי גאולתם חזר הדבר לכמות שהי' בתחל' ונסתלקו המוחין וחזרו החיצונים להאחז באותם הדמים עד שע"י מעשינו וכוונותינו יחזרו המוחין לאט לאט מדי יום יום ביומו עד חג השבועות ונמצא שכל מה שנעשה ברגע בליל פסח חזר להיעשות במ"ט ימי הספירה שבכל יום ויום נכנס' בחינה אחד פרטית דהיינו חלק א'. בין במוחין בין בחסדים כגון גדלות אחת דאבא וחסד שבחסד וכע"זהד. וגם בענין זה נתעלו ימי סוכות על ימי פסח להיות שבכל יום מימי החג נכנס' בחינת שלמה ובפסח חלק אחד פרטי וא"ת א"כ מה נשתנו ימי הפסח ז' שהם מועד. משאר הימים שעד חג השבועות כבר נתיישב זה בס"הכ שאמר הטעם הוא מפני שבז' ימים הראשונים נכנסים ז' בחינות של המוח הגדול הוא סוד ע"ב וגם החסד הגדול שהוא חסד הראשון הנקרא יומם. וגם שאחרי שנכנסו כל המוחין דזעיר בליל פסח גם שחזרו להסתלק נשאר בו רושם גדול:

ואל כל זה כיון בכאן במ"ש האי דרגא שארי וכו' פי' שזעיר התחיל להתקדש באור המוחין וגם התחילו החסדים להתפשט בו ולצאת ממקום התעלמותם בגרון מפני כמה טעמי' ועתה התחילו לצאת בקדושה ונבלעו בו דמי הטוהר והיינו לכפרא עלי' וכל העיקר הוא לדחות משם אחיזת החיצונים בדמי הטומא'. וזה בסוד הבירור ובהארת החסדים להמשיך מיתוקם לגבורות דנוקבא וז"ש דנחית לתתא לקדשא ביתא היא השכינה אבל זה ע"י ישראל דוקא ר"ל שאינו כשל ליל פסח שהיה ברחמי שמים. כי עכשיו הוא על ידינו בכח מצות הספיר' שבה תטהר האשה לבעלה ומקבלת אור החסדים ואור המוחין עד כי בשבועות הם תאומים ושוים ולפי שזה כל תכלית הספיר' לכן אכן עבדין חושבנא בקיומא וכו' לטעם ב' הבחינות. אי מפני שאז הולכים ומאירים החסדים המתפשטים בחג"ת נה"י דידי' והיינו ירכין וגופא כחדא. לאפוקי בחינת הנוקבא שהיא כנגד נה"י דוקא שהם כלי הישיב' והיינו בנוקבא דאורחיה למיתב והטעם השני בגין שבתא דעלמא עילאה. ה"ס בחינת המוחין הנמשכים מאו"א עוד י"ל שידוע שבסוד הספירה נכנסין בזעיר אורות עליונים בח"בד חג"ת שלו ובשבוע ז' ה"ס המלכות שהיא דבוק' בת"ת זעיר באופן שהימים של הזכר הם ו' לבד. ועי"ל לפי שבכל יום נכנסת בחינה א' במוחין ונמצא שבשש ימי הפסח נכנסו ו' בחינות כי ז' של פסח ה"ס רשימו דגדלות שני דאבא. לכן אין בו הלל גמור ובפ' אמור דף צ"ה יש טעם אחר ע"ש:

דף קפד.

פתח ההוא סבא וכו' דינא עילאה תקיפא וכו' ומובן במ"ש הרב כי בר"ה הוא בחינת הדורמיטא שמסתלקים המוחין דזעיר שהם חו"ב חו"ג ואמנם חכמה וחסדים נשארים מקיפים על ראש זעיר ובינה וגבורה הולכות דרך אחוריו לתת מציאות דינין לנוקבא דזעיר שלא על ידו. והם עליונים שבאים ממש בלי אמצעי ולכן הם תקיפים כי הניתנים לה ע"י זעיר נמתקים בחכמ' וחסדים שבו אבל עכשיו הם דינים גמורים בלי מיתוק ונתינת דינים אלו בנוקבא נקרא התעוררות כי זעיר ישן אז והיא נעורה.

וכד איהו אתער פי' באותו זמן שיש איזה התעוררות אז מתחזק ס"א שאז שולטות הגבורות החזקות. ובאותו זמן סליק וחפי לסיהרא ידוע שתחלת אחיזת החיצונים הוא מן החזה ולמטה מקום התחלת כתר רחל. והנה היא בר"ה דבוקה אחור באחור עם זעיר והכוונ' היא לתקנה בנסיר' ולהאיר לה מסוד החסדי'. אמנם המקטרג רוצה למנוע הארתה דהיינו שלא תנסר ולא יעור זעיר משנתו ע"ד מ"ש המן ישנו עם א' ואר"זל ישן הוא אלהיהם:

ועוד י"ל שרוצה השטן לחפות על יסודה שלא יאיר שם בחינת מרדכי כמ"ש בדברי הרב מסטרא דדינא הוא קו השמאל דאו"א הוד וחצי יסוד של הגבור' וחסר ממנה כל צד הימין שנשארו מקיפים על רישא דזעיר. אבל מוח בינה דזעיר שהוא בהוד דאו"א וחצי יסודם דהיינו הגבורות דדעת דזעיר שנסתלקו ממנו לגמרי. הם נכנסים בנוקבא וכמ"ש בסה"כ. ואז היא מלאה מסטרא דדינא וכיון שהדיני' ההם ירדו לנקבה גם שהם מאימא יש כח לחיציני' להתחזק ולקטרג שיושפע עליהם כח ועוז ושלא יהיה תיקון לעולמות הקדושה: כדין כל עלמא איהו בדינא עילאין ותתאין. אפי' ספי' אריך מגבורה שלו ולמטה וכמו כן המתים והאיים כמ"ש ופוקד כל יצורי קדם שגם המתים נידונים להעלותם למדרגה אחרת.

וכרוזא וכו' ענייננו יתבאר בסמוך:

אתקינו כרסייא היא המ' הנקרא כסא דין לפי שכל בניינה הוא בדינין אבל בר"ה עיקר בניינה הוא מגבורות אימא שהיא מלך העולם: והכרוז מכריז שיכוונו לתיקונה של המ' שיהא בה כח לקבל גבורות הבינה וז"ש

דאיהו בעי למידן פי' אינו ככל שאר הימים שהגבורות נמשכות לנוקבא מבעלה שהן גבורות מתוקות אבל עכשיו איהו שהוא מלך העולם בעי למידן להשפיע הדינים. ועוד יש הפרש גדול והוא שבכל יום נעשה התיקון והיחוד לפי בחינות פרטיות הבירורין שנבררו באותו יום אבל בר"ה הוא לפי כללות כולל של כל השנה לעשות תיקון כולל

לכל השנה הבאה לכן צריך שיהיה ע"י אימא שהיא מארי' דכולא. ודוק אומרו בעי למידן שנראה שתלוי ברצון. והענין דבשלמא תיקון של כל יום ויום שבכל השנה הוצרך להעשות הדין לפי פרטות של אותו יום. אבל בר"ה הוא כללות כל מה שעבר ולשנה הבאה יצדק בו לשון רצון וא"ת אמאי אתער דינא עילאה ביומא דא משא"כ כל הימים לז"א רזא הכא יתבאר לקמן:

ואתנהיר לן במדברא לפי הנ"ל ההוא סבא היה ראש לכל אותם שפירשו מן הישוב ללילך לאותו מדבר לכפות להס"א ולהעלות ממנו ניצוני אורה ובכח תורתם ויחודיהם העלו כמה בירורים כל השנה וזכו שהאיר עליהם אור הבינה להבין הסוד שיבוא.

והוא אומרו אלא כל רזין וכו': רזין הם אורות הדעת שבו נגנז יסוד דאימא קדישין יקירין הם חו"ב וקראם יקירין לפי שהם סוד אחסנתא דאו"א והם בנ"ה שבח"וב דזעיר.

בשביעאה היא אימא בין בסוד דינה היוצאת מת"ת דאבא כמ"ש בספר א"י וכמ"ש בליקוטים בדרוש על שם תג"עץ. ובין בבחינת התבונ' שמוצאה מת"ת בינה ותמיד היא שביעית לחב"ד חג"ת. אבל פי' דבריו בפרטות ואמר וההוא שביעאה ה"ס התבונ' לפי שיש ג' בחינות תבונ' כנודע ולכן לא די לו שיאמר פעם אחת עילאה. דהוה משמע התבונ' השנית שהיא עליונה על הג' לכן חזר ואמר עלמא עילאה וכדי שלא תאמר שכוונתו על הבינה ע"כ אמר דאיקרי עלמא דאתי שה"ס התבונה עה"ב ונמשך לזעיר. אבל אימא נקרא לעתיד לבוא כמ"ש בספר א"י בדרוש שלוח הקן: ואמר

דמינ' נהרין כל בוצינין הם הכלים בענין נרות המנורה הבזיכין שבם נותנים השמן: קדושין הם חו"ב: וברכאן הם חו"ג וכמ"ש ברכות לראש צדיק. גם ברכות גי' ב"פ שד"י והם יסודות או"א שבהם חו"ג ואמנם צ"אל שיום ר"ה הוא בכתר דזעיר כמ"ש בס"הכ והוא נעש' מת"ת דאו"א. פי' ת"ת דאבא מתלבש בת"ת דאימא שהוא שביעאה. וכ"ז מיירי ביש"סות וידוע שבת"ת דתבונ' שם סיום יסוד או"א עילאין וז"ש לעיל רזא הכא. גם תבין ענין הכרוז הנ"זל כמ"ש בס"הכ בפסוק זכרנו לחיים שהוא בכתר דזעיר בסוד ע"ב קס"א מאו"א שמתפשט בנ' שערי בינה וז"ס יום הזכרון זכור היינו כרוז: ובכלהו רקיעין הם כתרי כל העולמות הנעשים מן ת"ת של העליון שעליהם:

דף קפד:

בתרין נקודין אתפרשת מלכו שמיא סוד זה מפורש באוצ"ח באורך ותמציתו הוא כי כל נקודה ה"ס יסוד בין דזכר בין דנקבה. והנה בזעיר יש בו ב' נקודות א' נקודת הטיבור שה"ס יסוד אימא המסתיים בחזה דזעיר ומרוב ההארות בוקעות ויוצאות לחוץ במקום הטיבור. והיא נקודה טמירא שהיא אימא המתעלמת תוך זעיר וכנגדה הוא ג"ע של מטה

שהוא אמצעות העולם הוא זעיר בעל ו"ק העולם. ומפני שהיא נעלמת והיא סוד עה"ב לכן שם מושב הנשמות. אך נקוד' שנית הוא יסוד זעיר המכוון כנגד רחל ר"ל שיסוד רחל היושבת באחורי זעיר הוא מכוין כנגד יסוד זעיר ולפי שכל קומתה דרחל הוא עלמא דאיתגליא לכן כל עולם זה הנקרא ארץ הוא מוכן לישיבת בני אדם. אבל העיקרי שבו הוא ארץ ישראל ובתוכה נקודה אמצעית בית קה"ק ואל כל זה קרא מלכו שמיא שכן הנקוד' הסתומ' היא בסוד לאה והנגלית היא בסוד רחל. שהרי לאה מסתיימת בסוד יסוד' עד כנגד הטיבור ורחל עד סוף התפשטות יסוד זעיר. ואמר סטרא דקדוש' דפי' אע"פי שמצבן מצד האחור מ"מ הוא צד הקדושה שהרי עומדת תמיד לחזור פנים בפנים. אבל נקוד' דחריבו ה"ס המותרות והשמרים היוצאים דרך האחור לס"א וה"ס פעור העומד תמיד באחורים ומקבל מסיגי העורף. ע"כ סוד תמצית הסוד בזה המאמר לפי הענין והוא פלא:

האמנם עוד יש לי מכ"י הר"חו זל"ה דבר נחמד לפרש המאמר ע"ד הפשט דהיינו ענין ג' נקודות כאן למטה וביאר והכריח מכמה ראיות שג' נקודות הן ג"ע התחתון והעו"הז וגהינם התחתון ואמר שבין ג"ע ובין גהינם הם חוץ לכיפת הרקיע שעלינו. ושים לג"ע רקיע יותר מעולה בפני עצמו משל העו"הז אבל הוא נוגע ודבק אל הכיפ' שעלינו. וכנרא' כל זה מפ' ויקהל:

ואמר שגם על גיהנם יש רקיע תוהו וזהו נרמז בפ' בראשית. כללו של דבר שג' נקודות הנזכרות כאן הם עו"הז וג"ע וגיהנם התחתונים. והגיהנם לצד צפון של העו"הז. ואח"כ העו"הז שהוא באמצע. ואח"כ ג"ע וצריך שתדע שאל כללות כל הג' קורא בשם עולם שהוא כולל כל מה שעשה השי"ת למטה. ושל עו"הז קורא ישובא שהוא המתוקן ליישוב האדם. ולגיהנם קורא חריבו כשמו כן הוא. לכן תידוק שבנקודות העו"הז שהיא ירושלים אמר אמצעיתא דכל יישובא כי כן הוא האמת שאין ירושלים אמצע העולם אלא אמצע היישוב. אבל בנקודה טמירא אמר באמצעיתא דכל עלמא:

וכך הוא צורתן צפון לדרום הג' ולפי שהגן # גדול מהעהו"ז גיהנ' עו"הז ג"ע חמשה פעמים # ועדן גדול מהגן ה' פעמים נמצא שהגן הוא באמצע כללות כל מה שנק' עולם והם ממש כמו זה #גהי"נם #עו"הז #ג"ע כשלש נקודות הנקרא קבוץ כל א' לפי מעלתו:

{הגה"ה אמר המסדר המעתיק כתב הציור # ??ן דרום צפון ג"ע עוה"ז גיהנם בטעות וצ"ל כך # והציור של שלש נקודות צ"ל כך "עדן גן "עו"הז "גיהנם כמו קבוץ ר"ל גיהנם למטה ועולם הזה באמצע וג"ע עליונה והם האלכסון כמו קבוץ ולעולם מקום גהינם בצפון

שהוא לשמאל האדם שפניו למזרח וימינו לדרו' מקום עדן והגן. דוק ותשכח בדברי הרמ"ז שכן הוא:}

ודע כי סביבות אלו השלש נקודין יש ח"י אל"ף עולמו' הנזכרות במעשה בראשי' וכן רבבות אוצרות הנזכרות בפרקי ר"א אוצרות ברכה וכו' ולא אאריך בזה שאינו מעניינו אם תשכיל היטב בג' ניקודין שציינתי תבין שג"ע הוא מושך לצד מזרח יותר מהעו"הז והוא הנאמר בפ' ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וגם ידוע מדברי רז"ל שעדן הוא גדול הרבה מאד מן הגן ולפ"ז נמצא שעדן הוא היותר ימיני והיותר מזרחי. והגן הוא צפוני לעדן. וז"ס מ"ש באותיות רע"ק באות ס' שג"ע הוא בצפון וכן כתב ר"א מגרמיזא בסודותיו על התורה וסמיך לי' מפ' וצפונך תמלא בטנם:

ומכאן יצא לו לר"ת ז"ל מ"ש בפ' י' יוחסין עד היכן הוא בבל וכו' שכתב שג"ע הוא בצפון העולם ובודאי שלמד כן מהנ"זל וצ"ל שמ"ש הכתוב גן בעדן מקדם משמע ליה קודם בריאת העולם כמר"זל ולא מצד מזרח. ומ"ש במסכת בתרא. שחמה מאדמת פנים בשחרית מאדמימות יורדי ג"ע. ובערב מחמת אור גיהנם. וא"ד איפכא דלכ"ע אחת במזרח ואחת במערב י"ל שדרכ' של חמה כמעט רוב השנה נוטה לצפון ולדרום כמ"ש הולך אל צפון וגם אנו צריכין ליישבו כן לשיטת הר"חו. אלא דיש חלוק גדול בין הר"חו לר"ת שלפי האמת צפון הנז' בדברי ר"ע ור"א הוא צפונו של עדן שהוא רוב הניכר מגודלו של עולם הכולל שהרי הוא ה' פעמים גדול מהגן גם הראיות שהביא התוספת בבכורות שג"ע במערב ממאי דאמרינן מטרא במערבא סהדא רבא פרת אין בהם הכרח שהרי הנהרות דרכם לפנות ולהמשיך מרוח לרוח ומה שהקשה בעל יפה תואר בב"ר ממ"ש בפ"רא ששערי גן עדן סמוכה להר המוריה אין זה קושי' שהכוונה שמתחת לארץ יש דרך מרווח ומקודש בקדושת ג"ע להגיע לשם וכמר"זל במערת המכפלה. כללו של דבר נקוט האי של הרח"ו בידך לאמת. שג"ע לדרום העו"הז ולצפונו של עדן. שהוא מיוסד ע"פי הסוד שעדן הוא חכמה וגן היא בינ' וכן בתחתונים עדן הוא חכמה שבמלכות והגן בינה שבמ' וההיא נקודה טמירא שבאמצע ג"ע הוא יסוד בינ' זו שבמלכות. וההוא עמודא הוא הדעת דבינה זו שממנו משך השפע ליסוד שלה והם ד' נהרות סוד ד' מוחין. ואמנם הארץ הלזו היא צפונית ונוטה למערב וה"ס מלכות שבמ'. והנקודה שבבית המקדש הוא יסוד שבמ' זו:

כגוונא דא דינא דנוקבא וכו' בס"הכ מיישב שנראה קשה עם מ"ש בספרא דצניעותא דדינין דנוקבא נייחין ברישא ותקיפין בסופא והכא אמר שרישא קשה וסיפי' רך. ותירץ דהכא איירי בכח שיש לה בפעולת' שבתחלה פועלת דיניה באומץ מפני שהיא מלאה

מן הכח שנתן לה זעיר. אבל אחר שמסתיים הכח שנתן לה. הולכת ומחלשת בפעולתם. אבל התם איירי בבחינת הדינים עצמם שמקבלת מנ"ה דזעיר והם מוחין בראשה אבל בסופא דילי' דהיינו נה"י שלה הם תקיפין שאינם נעשים מוחין עכ"ל ונל"עד דמעיקרא קושיא ליתא דהכא מפרש בפי' דהקושי הוא בר"ה והרכות בעצרת בחדווה שאז הוא זווג גמור כנודע. אך בס' דצניעותא אייריבדיני רחל בשאר הזמנים דנייחי ברישא מפני ששם גילוי החסדים מגעת לנ"הי שלה ודיני' קשים כנל"עד. אם לא שנאמר שהרב מפרש הא דר"ה ועצרת ענין שני לפי מ"ב ר"ך ושמ"ש בתחלה יומא דר"ה מ"ב וכו' לבתר ר"ך וע"ד תנינן ענין בפני עצמו ולא הוי כתני והדר מפרש בהא דר"ה ועצרת אלא שמ"ש בתחלה הוא מ"ש אח"כ ת"ח וכו' עד אבל דינא אחרא דלתתא שירותא קשה וכל מה דאזיל אתחלש עד דנהיר אנפין שנרא' שהוא החלוק הנ"זל מס"הכ:

ואמנם באוצ"ח בדרוש עקבי לאה המובלעים בכתר רחל: פירש שז"ס הנזכר בכאן דשירותא קשה משום דעקבי לאה הם תוקף הדינים כי עקב גי' ב"פ אלהים עכ"ל. וסוד הענין הוא כי בר"ה דקיימינן ביה כנסר כתר רחל היינו ר"ה וא"ש חילוק שאמר שיש בין דינא עילאה להאי דינא ור"ל שגם בר"ה ננסר כל פרצוף לאה והיא כולה דינים ויותר קשים הם בסופ' מבראשה שהרי כולה במקום סיתום החסדים ונה"י דידה בסוף וסתם נה"י יותר קשים דיניהם. עכ"ל הרמ"ז:

דף קפז.

והרמ"ז כתב ריש פרשה זו וז"ל:

ר"מ פקודא וכו' יש לדקדק מה ענין ו' למחצית השקל שהוא י' ועוד לקמן אמר ממחצית השקל דהיינו י' ועוד דאמר דאבן המשקל היא י' ואם מחצית השקל הוא ו' איך ישקל ו' עם י'. ונראה שבא ליישב ב' קושיות אחד שהקדי' הפסוק מחצית השקל קוד' שהודיע מהו השקל השלם דהו"לל זה יתנו עשר גרה בשקל הקדש. קושיא שנית מ"ש אח"כ מחצית השקל תרומה לה' שנראה מיותר לכן בא ללמדנו שיש ב' בחינות של מחצית השקל אחת כוללת וסתמית מבלי נדע סך השקל והוא ו' שחוצה ומתמצע בין ב' הה"ין. ב' חצי העשרי' גרה שהוא י' ודוגמתו חצי ההין שחוצה בין ב' ההין וגם במדתו הוא ו' שהרי הין הוא י"ב לוגין חציו הוא ו' כן הוא מחצית השקל שסתמו על ה' מפני שחוצ' בין ב' ההין ובבחינת זו יצדק לקוראו בשם מחצי' סתם. וע"ז התחיל ואמר מאן מחצית השקל כלומר למי יכון לקוראו בשם מחצית קודם הודעת כמות השקל. ותירץ שהוא כמו חצי ההין כאמור והוא ו' הממוצע בין שניהם. ואח"כ פי' מחצית השני כפשוטה ואמר שהאבן היא י' והשקל הוא יו"ד שהוא כפל הי' וא"כ שים האבן שהיא י' בכף א'

ותשקול לנגדה ו"ד והוא י' אחרי הודיע הכתוב שהשקל הוא י' חזר ואמר מחצית השקל תרומה לה' ירצה מחצה מעשרים גרה זה יהיה תרומה לה'. וסוד הענין נ"ל דס"ל דלא הוו צריכין ישראל לברכה תחלה וסוף כמש"ל דא"כ תינח בעשיית המשכן דהוצרכו לכפרה. אבל בשאר הזמנים יכתבו שמותם בפנקס וימנו אותם בברכות ולמה לא עשה כן יואב כששלחו דוד למנו' ישראל שבזה לא ישלוט בהם המות לכן פי' שלעולם יש כח בעין הרע לשלוט במנין אם לא יהיה ע"י השקלים. ובהם לא הוצרכו לברכות אלא די להם בכוונת סוד הדבר.

ויובן בהקדים שני הקדמות מ"ש הרב ז"ל אחד בפסוק מי מדד בשעלו מים ששם נתן כלל גדול שלעולם משקל הוא בסוד אור החכמה הנשקל ע"י הדעת שהוא לשון המשקל העומד באמצע ופי' משקל על סוד שם ע"ב דמילוי יוד"ין וכן פי' שם שקל כנודע. וגם קדש הוא ד' יוד"ן בכללות עשר דהיינו ת' וד' כוללים הרי קדש. הקדמה שנית שבהאיר אור אבא נדחה כל כח החיצונים כידוע. והנה ביסוד אבא יש ה' חסדים וה"ג ובהיותם תוך יסודו יש בחינת דעת בנתים המחברם והוא ו' הממוצע בין שני ההי"ן דקאמר שבו יוכר שווי השקל אם נוטה לאיזה צד ובודאי שכיון שי' זו היא הדעת מכריע ומחבר ב' ההי"ן הוא כלול מב' ויש בו בחינת ה' חסדים וה"ג ונמצא שהוא ו' והוא י' ודע שבהיות האור שם בדעת יש בו שני בחינות האחד אור העצמי והשרשי שזה לא נגלה לעולם בתוך זעיר כמ"ש ופני לא יראו. והשנית אור המתפשט בתוך זעיר שהוא בענפי השרש והנה האור העצמי הוא י' בסוד טיפת המוח והיא אבנא למשקל בה שהוא בדמות אבן וגולם. והאור המתפשט הוא מילוי היו"ד דהיינו ו"ד ולכן עשרים גרה השקל דא י' ונמצא שאבן השקל שהיא י' הפנימית שוקלת כנגדה י' אחרת להנתן לאחרים ונחלק לו"ד מפני שיש שני בחינות ליציאת יסוד אבא מתוך יסוד אימא אחת בהגיע יסוד אימא עד הת"ת בסוד רובצת על הבנים. ב' בהיותה בדעת זעיר והנה הו' ה"ס היותה בדעת שאז מאירים החסדים מגולים בכל הו"ק והשני בהרכינה את עצמה עד הת"ת שאז לא יש כי אם ד' מדות משם ולמטה שלכן נקרא רחל ד' להיות שאז אינה תופסת אלא ד' מדות דזעיר והוא מעין מ"ש בא"ז ונהר יוצא מעדן דא אימא. להשקות את הגן דא ו' ומשם יפרד והיה לד' ראשים דא ארבע. באופן שכל סוד השקלים הוא בסוד אבא:

ועוד הוסיף ענין גדול לחזק הסוד והוא מש"ה

העשיר לא ירבה דא עמודא דאמצעיתא וכו' והוא קבלה אמתית שיש בידינו מקבלת הר"י סגי נהור בן הרא"בד מפי אליהו כמ"ש בא"י שאין הכתר נכנס במנין עשר ספירות אלא התחלתם היא מחכמה וגם ידעת שכתר זעיר נעשה משליש החסד העולה מת"ת

זעיר. ולפ"ז היה עולה על הדעת שיכנס במנין ספירות ואינו כן אלא מחכמה ולמטה וע"ז אמר העשיר שהוא עמודא דאמצעיתא שהוא עשיר מכמ' אורות שמתגלים בו לא ירבה מעשרה. וג"כ הדל שהוא יסוד שנקרא יתום מאמו שאין יסוד אימא מגיעתו. לא ימעיט סך עשרה לומר שאין בו כי אם בחינת יסוד. ואינו כן שהעטרה שלו היא בחינת המלכות: וכל זה בא בכח החכמה שבה מתחילין ובה מסיימין. שכן יסוד אבא מבריח ונכנס ע"ס כל היסוד כנודע. והרי שמכח החכמה שהיא עשר יש בזעיר עשר ולא אחד עשר. עשר ולא ט' גם שהיסוד דל מאמו. אינו כן מאביו. ולמדנו שעיקר כוונת השקלים היא להאיר אור אבא בזעיר בכל הבחינות ואז בזה נדחים החיצונים ולא ישלטו כלל ועיקר. והנה בסוד זה טעם נכון למה שכיון המן לבטל כח השקלים כמר"זל וזה מפני שכל מחשבתו לבטל כח הארת יסוד דאבא דמתמן מרדכי מר דכי כמ"ש בס"הכ ונגדו היה עומד זכות השקלים לכן חשב שיוכל לבטל כחם:

א"ל ר"מ מלאך אנת בשמים וכו' מתוך הדברים נראה שרש"בי היה המתחיל בענין זה והוא אמר לר"מ מאן מחצית השקל והוא בעצמו נמשך והגיד כל הסוד ואח"כ קלסו ר"מ וא"ל מלאך אנת בשמים שידוע שמדריגת רשב"י היא משל מרע"ה וז"ש מלאך אנת בשמים. ועוד רחים אנת ממארך שכן ר"ש הוא בסוד הדעת של החסדים כמ"ש בריש א"ר גבי אנן בחביבותא וכו' ולכן לית תוהא וכו'. מלין יקירין הם אורות הדעת היוצאות מברית הלשון שידעת שטיפת החסדים נקרא יקר וקי"ל דדעת גניז בפומא דמלכא דהא מאן דאיהו מלכא ה"ס אבא עילאה בתוך הבינה וברא דמלכא הוא יש"ס בתוך תבונה כי אבא סודו מ"ה וכל פרצוף כפול הרי ב"פ מ"ה גי' מל"ך. ויש"ס סודו ב"ן דמ"ה כמ"ש בס' א"י והיינו ברא דמלכא בן המלך. ורמז על שני המעלות שהיו למשה בקבלת שני לוחות כי יסוד אבא הוא פלא אל"ף ובראשונה היה בסוד א' רבתי ואח"כ בבחינת א' זעירא ומבחינת זו השנית הי' רשב"י ולפי שבין מלכא ובין בן מלכא סודם פלא לכן לגבי דידהו לית תוהא וכו'.

א"ל בריך אנת ר"מ וכו' כלומר משלך נתנו לך וברוך תהיה שכל שלי משלך מתמן ואילך אימא אנת ור"ש בקש מר"מ שיחדש חדושין יותר עליונין שהוא מסודות הדעת הנעלם שרק משה זכה אליו כמ"ש בספר א"י שה"ס משה משה ולכן א"ל דעילאין ותאתין נחתו למישמע מינך כי בך נכללו כל בחינות הדעות:

א"ל אשלים מלולך שיוסיף עוד בסוד השקלים באופן הנזכר לקמן לפי מה שפי' שם מחצית השקל היא מ' שמקבלת מן הקדש כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ וז"ש לו אשלים מלולך עד הגמר שכן במ' נגמר ונשלם הכל. ורש"בי השיב לו אית כען למימר רמז לו

שאותו הדרוש היה חלק ר"א ורבי אבא שניהם יחד בזמן אחר. וכשהבין רש"בי שלא היה בדעת ר"מ לחדש מתמן ואילך לכן כשא"ל ר"מ אשלים מלולך שישלים דרוש השקלים משם ולמטה והוא השיבו שזה ראוי לזמן אחר לכן א"ל אימא אנת ובלום הסוד הנמשך אחר תשלום השקלים. לכן פתח ר"מ בסוד קידוש החדש שהוא משם ולמטה ואמר פקודא בתר דא לקדש וכו' יובן במ"של ג' מלין דרשימין באתוון דשמך מנור' שקלים החדש ולכן אחר שקלים באה מצות החדש וסוד הענין מבואר בס"הכ הסוד על ג' עליות שיש למ' לג' מקומות שבהם היא מושרשת:

והנה ה' של החדש הוא בחינת היותה תחת היסוד נקודה שאז היא ענין המולד שדרך היסוד שבו התולדה בא לה אור לצד עליון שבה שמתחילין להאיר ב' ראשיה חו"ב שלה מהארת נה"י דזעיר שמאירים מאור הת"ת וה"ס השמש המאיר על הלבנה בעת המולד. שקלים הוא עלייתה עד דרועי מלכא ועיין לקמן בסוד שקל ומחצית השקל. מנורה הוא עלייתה לשרשה העליון. ואם תשכיל ג' שמות אלו מנורה שקלים החדש תמצא בה כל צירופי שם מש"ה. כי ר"ת הוא מ"שה וס"ת המ"ש ולמפרע ממטה למעלה ר"ת הש"ם וס"ת שמ"ה. ור"ת וס"ת מנורה ור"ת שקלים מה"ש וכן הוא בס"ת שקלים ור"ת וס"ת החדש. וממטה למעלה ר"ת החדש מנורה ור"ת שקלים שה"ם וכן ר"ת שקלים וס"ת ור"ת מנורה שה"ם הרי כל ו' צירופין כנגד ו"ק דזעיר שבהם מאיר יסוד אבא דאיהו משה ומשם מאיר לנוקבא בג' שרשיה שבקו האמצעי דזעיר שבתוכו נכנס ומבריח יסוד אבא. בגין דסיהרא קדישא וכו' איתא בס"הכ שמג' שמות שיש ללבנה הפחות שבהם הוא כתר שהוא בחינת עשייה והוא בחינת תחת היסוד באצילות ולכן קראה סיהרא קדישא לאפוקי סיהרא דעשייה התחתונה. שכל שבאצילות נק' קודש דתמן מקנן אבא שהיסוד נקרא כל והיא תחתונה נקרא כלה: וגם לפי מ"ש שם ב"ן וכללות נה"י גי' כל"ה:

דמתקדשת על פה ב"ד וכו' צריך ליישב איך ייחס הקדושה אל הגבורות שנראה הפך הכלל שיש בפ' תזריע קדוש מצד חכמה וטהור מצד בינה. ונל"עד בהקדים מ"ש בכ"מ שכשיש דינים חזקים בעולם צריכין אנו להמשיך כח משורש הדינין מלמעלה ובזה הם נכפים והרחמים גוברים וכמ"ש בכוונת השופר. ונודע שהדין העליון שבעולם האצילות הוא בחכמה סתימאה הנתקנת מגבור' דעתיק ושם שרשי מנצפ"ך שבמילואם יש י"ג אותיות מ"ם נו"ן צד"י פ"א כא"ף והם בסוד י"ג תיקוני דיקנא היוצאים מח"ס ומשם יורדים הדינים אל בינה שממשיכות אותם אל הנוקבא דרך יסודה אשר בת"ת זעיר והוא א' מהפי' שנוכל לומר במ"ש בסמוך ובמי מתקדשת וכו' רמז שקדושת' במי היא בינה אשר בת"ת ואז הבינה נקרא בית דין כשר גי' תע"ו שהוא מילוי של הי"ג אותיות

דמנצפ"ך. ולפי שראשית ההמשכה בחזה היא מחכמה סתימאה וכל חכמה נקרא קודש לכן אמר מתקדשת. ובזה תבין אומרו בגין דתמן לואי דאיתמר וכו' שאין הכוונה ע"ש. שנתקדש והלא גם הכהנים כתיב בם וקדשתו גם ישראל קדושים הם:

אבל מובן במ"ש כי הנה הלוים שרשם בגבורה וצוה ה' למתק דיניהם בכח חכמה סתימאה וז"ש וקדשת את הלוים המשיך עליהם משרש הקדושה. ומפני טעם זה נקרא הכהנים הלוים להיות שמבחינת חכמה הם כהנים ומבחינת גבורה דעתיק אשר שם וגם מבחינת עצמם הם לוים באופן שיש שייכות ויחס גדול עם הלוים אל קדוש החדש ששניהם הם מקודשים. ומטעם זה ג"כ היו מקדשים ע"פ הראיה כי סודה בחכמה גי' גבו"רה ונודע כי נ"ה הם בחינת תרין עיינ"ין דאריך הנתקנים מנ"ה דעתיק והוא בסוד פנימיותם. וכמו כן מנ"ה דזעיר נמשכין ב' עיינ"ין לעולימתא שפירתא. ובבחינת חצוניות הם ב' עדים שכתוב בהם ועמדו ב' האנשים כי העמידה היא ברגלים ולפי דתרויהו חשיבי חד לכן בא בתור' עד לשון יחיד ופירשו שנים ובראית העדים נמשכה הראיה בלבנה ונעשו לה ב' קרנים מבחינת עצמם והדיין הנגזר מן הדעת אומר מקודש ואז אומרים הלל שהוא המשכת כח השיר ממקור הגבורה גם הלל גי' אד"ני שאליה בא האור והיא נגד נה"י שר"ת עולה ס"ה ג"כ:

ולבתר דאיתחזיא סיהרא דיאותו לאורה איתא בסה"כ שביום ז' היא עולה לת"ת שלו והיא מחצית השקל. ונל"עד כי מנין ז' הימים הוא עלייתה עד שרשה הב' שהוא בחזה שלו עד ב' שלישי הת"ת שהיא עד חג"ת נהי"ם של ת"ת זעיר ואז היא חצי מדת הזעיר ולכן חצייה מלאה ויאותו לאורה שכבר יש בה בחינת פרצוף להזדווג ולהשפיע. ולהיות ששם הוא פתח יסוד אימא לכן אז מברכין עליה דידוע ממ"ש בפ' עקב של ברכת הכהנים והמצו' הם לעלות תחלה בברוך אתה עד מלך העולם עד יסוד הבינה ואח"כ חוזר ויורד בשפע. אשר הוא ביסוד א"י שבת"ת ולכן דייק ר"מ להזכיר כל סנגון הברכה. במאמרו הוא מלכות בינה מאמר מלך העולם. ברא שחקים הם נ"ה כידוע שהם ב' רישי דסיהרא: וברוח פיו של מאמר זה היוצא לנוקבא דרך זעיר הוא בחינת הרוח כל צבאם הם י"ס פי' הנוקבא הנעשים מנ"הי דזעיר א"נ כל צבאם הוא יסוד בסוד צבא באות שלו. שהרי מנ"ה הפנימים נשפע צבא השפע והנשמות אל היסוד הכולל הכל והיינו כל צבאם. ואמר ברוח פיו משום דאין אור חו"ג דאימ' מגיע אלא עד הוד דאיתפשטת משם:

במי מתקדשת וכו' עכשיו הוא נותן טעם למה מיום ז' והלאה מברכין עליה ואמר הטעם הוא מפני שבין ראשית המשכת קדושתה בתחלת חדושה ובין גודלה וברכתה הוא מת"ת זעיר ששם עלתה ביום הז'. בגין דאיהי עטרת תפארת יש ב' פירושים א' שת"ת

שלו נקרא עטרת תפארת לפי ששם שורש מלכות רחל. ב' שעטרת שביסוד נקרא כך מפני שהיא מגעת עד ת"ת דנוקבא והנה בתחלת קדושתה היתה דוקא בעטרה זו. ואח"כ כאשר עלתה עד הת"ת שם מקום כתרה וה"ס ז' ימים הנז"ל ומאז מתפשטת זעיר בתוכה ומגעת עטרת שלו עד ת"ת שלה וגם זה בחינת ז' ימים כחב"ד חג"ת. ובת"ת סוד הבטן בין בו ובין בה ושם מושרשין ישראל. ואין לקדשה אלא בלילה ממש שניכרת זריחתה ע"ג קרקע ונהנין מאורה כמ"ש בר"מ בפ' כי תשא דף קפ"ח ע"א: ולבתר דאתחזיא סיהרא דיאותו לאורה מברך עליה ואם התחיל לברך ונעלמה תוך הענן מצי לסיים:

דף קפח.

קום וניהך שהיו פטורים מתפלה שתורתם אומנותם כמ"ש בגמרא:

דטורי נהורא הם הרים גבוהים שבמזרח שלרוב גובהם מאיר בהם אור השחר ולכן היושבים שם משתחוים לאותו האור להיותם נבדלים משרר החומות:

דהא כיון דנפיק וכו' וזה מפני שביציאתו נהנים לאורו וכמו כן אותם שבראשי ההרים הגבוהים עובדים לאותו האור.

וקראן להאי וכו' נפרש בסמוך

ואומאה דילהון ירצה שאע"פי שאותו האור בטל בצאת השמש מ"מ הם נשבעים בו כדי לקיים כחו חכמתא ידעי ביה נבארו בהקדים מה שידוע שמדת היום בזעיר שיש בו מוחין קדושים בשעת התפלה והרשימו שלהם כל היום:

אבל בלילי' מסתלק ממנו גם הרשימו שאז סוד הדורמיטא וגם אז מתעלם הרשימו שבראש רחל לתוך לבו של זעיר ובחצות הלילה יורד כתר שלה להיכל ק"ק דבריאה אמנם בהיות אור הבוקר עולה לאצילות ואז חוזר הרשימו לצאת חוץ לראש זעיר בסוד כחותם על זרועך כמ"ש בשער התפלין. ונראה שמזה האור מאיר אור הבוקר בעולמות. ובשעת התפלה שהיא עם הנץ החמה אז באים המוחין חדשים ואז הוא יום גמור והנה המלאך הממונה על השמש הוא המניע גלגלו והוא מקדים לצאת לפניו ועל ראש השמש אותיות הוי"ה בסוד התפילין.

ואמר רשימין על רישי' וכו' שקודם צאתו לעולם אין אור כי אם של הרשימו ואחר כך מאורות בו יותר מעולות. ואמר שאותו הממונה נכנס באותו האור של הרשימו ויושב שם עד שיצא השמש:

ואינון פלחין וכו' זו היא ע"ז שלהם שלאותו אור קורים אלוה דמרגלא דנהיר ונל"עד דסוד מרגלא זו היא כתר רחל שבלילה היא בבריאה בלתי אור ובבוקר עולה לאצילות ועומדת פ"בפ עם זעיר ואז היא מרגלא דנהיר וידוע שבכתר רחל מתחבר אור לאה. ורחל

ולאה גי' מרג"לא: ולפי שמשם היא התחלת יניקת החיצונים לכן היו קודמים לעבור אותו הממונה כי משם אחיזת בלק ובלעם העולים ג"כ מרגלא ולכן היו בהררי קדם שהם המתחילים להאיר ובניקודין וסימנים וכו' הם צ"ו ניקודין של חכמת החול כנזכר בל"ת על פ' הואל הלך אחרי צו. והוא בסוד אל אד"ני. וגם נל"עד שהוא נגד צ"ו אותיות כ"ד צירופי אד"ני ובקדושה הם צ"ו אדנים לרגלי המשכן. ואמנם לעיל דף ל"ה שציין הרב ז"ל. אמר

שיש ע"ב נהורין לשמשא והוו חייבי דעלמא ידעי בהו והוו פלחי לשמשא פי' ולא לאור המאיר בו שהרי או"ה אינם מוזהרים על השיתוף כמ"ש בהג"ה אוצ"ח. ואמנם ענין הע"ב הוא כי אותם צ"ו נקודים מתחלקים לג' חלקים דהיינו כולם בי"ו בתים אמנם י"ב מהם שבהם ע"ב נקודין וד' מהם בד' ניקודין ואפשר שאלו הכ"ד הם לאור הבוקר והע"ב לשמש ממש וידוע שסתם אור כתר רחל הוא באדם ועליו נאמר ודלת ראשך כארגמן שהוא אדום ולכן משם האודם והזהב שאותו הממונה פקיד עליהם בכח הארתו מאור הבוקר כי אז כתר רחל בגבורה דזעיר ומצפון זהב יאתה. ואח"כ בע"ב נקודין של השמש היו משתמשים למצוא המטמונים:

הוו פלחין לשקרא וכו' איתא במרכבת יחזקאל שכשקליפת נוגה מתחברת אל הסמוכה לה שהיא אש מתלקחת אז נעשית רע. נג"ה א"ש גי' שט"ן ואז משפעת מן הטוב שבה אל הקליפו' ואז יש להן חיות לפעול וכעין צלם דנבוכד נצר שבכח השם אשר שמו בפיו היה אומר אנכי ה' אלהיך בכישוף גמור ולפעמים משביעים הקליפות בהוי"ות וכו' ע"ש. אמנם מה שקורא בכאן שקרא הוא לחלק הרע שבקליפה שסופו לכלות. אבל ניצוצי הטוב שבהם מכמה בחינות. מבחינת נהירו דקיק המחיה אותם. ומהניצוצות הנופלות בתוכם. עליהם אמר נהורא וזהרא דנהיר ודאי קשוט כי בסוף ישוב למקורו: וכן כוכבי רומא דרקיע ידוע שנמשכים מניצוצי חי"ג שביסוד שהוא רום הרקיע כנזנר שי"ב מזלות הם בסוד צירופי הוי"ה וכמה סודות יש בחכמת העיבור אי בטפישו וחסרונא מחמת חסרון שכלם שאינם יגעים לחקור כאברהם אבינו עליו השלום:

לא בעי וכו' ירצה כיון שהוצרך סוד השתלשלות לירד עד מדרגת העשיי' הנגלית והחיצונה ולכן גם שהטפשים נפתים וסרים אל החיצוניות התחתון אין ה' חפץ לאבד מעשה ידיו:

אבל לזמנא וכו' שאז יתעלו העולמות לא מפני זה ישתצון ככבייא ומזלי אלא יעלו במעלה דאינון שפת אמת כי לא נאמר אמת תכון אלא שפת אמת הם ישראל שבפיהם ובשפתם מכריזים ומודיעים האמת שכל העולמות מיוחדים בכח אדון היחוד וכולא

איהו אמת מובן במ"ש בפ' שלח לך וז"ל ואלין תרין שמהן דשמע ישראל דאינון ה' ה' אלהינו אשתתף בהו ואיהו חותמא דגושפנקא אמת ופי' הרב ז"ל שהכוונה שכמו שזו"ן דאצילות מעלים מ"ן לאימא כן יצירה ועשיה לבריאה ואז ע"י יחוד זה ניתנים מוחין לזו"ן דאצילות. גם ניתנים מוחין לבריאה וידוע שאמת הוא באימא וכמו כן הוא בבריאה ונמצאו כל העולמות מיוחדים בראש תוך סוף וכמו שהם ג' אותיות אמת ראש תוך סוף דא"ב וז"ש וכולא איהו אמת. ועוד י"ל כי כשעולים זו"ן לאימא אז מאירים בסוד אימא שהיא שם אהי"ה שהוא סוד אמ"ת אהי"ה פ' אהי"ה. וגם ז"פ ס"ג שה"ס ו' אורות המושפעות ממנה שהם ו"ק דגדלות וזהו רזא דאמת שמושפעות מיסודה שם י"הו מלובש בשם אהי"ה וכל אחד עולה כאחד ואם תכה זה בזה יעלה אמת:

ואמנם הם ג' אותיות יה"ו העולים כ"א בר"ת יהו"ד אלהינו יהו"ד ומלובשות בג' אותיות אה"י שהוא ס"ת ידו"ה אלהינו ידו"ה. ומסיימי ה' אלהיכם אמת. הוי"ה אלהים מתרבים זה בזה עולים אמת כמ"ש בפ' תצוה וסוד הדבר לפי הענין הוא שסתם פנימיות הוא שם הוי"ה וסתם חצוניות שם אלהים ולהיות הכל של אדון הכל לכן ריבויים והתייחדם זה בזה עושים אמת. נמצא שבראש ק"ש עושים היחוד בבחינת הפנימיות ובסופה בחצוניות של הקדושה ודא איהו שפת אמת תכון לעד ר"ל מכח ב' ביאורים אלו מוכרח שישראל יהיו נצחיים בין בזמן הצלחה שהפנימיות גובר בין בהיותם בח"ל ששם השפע הוא מהחצוניות לעד יכונו כי כוונתם לאמונת האמת וכמ"ש ואף גם זאת בהיותם וכו'. ונתן טעם כי אני ה' אלהיהם. ויהא לי נייחא מפולחנא קשיא דעלי פי' השכינה אומרת שכאשר תרגיע מעבודתה הקשה שהיא לקט ניצוצי הקדושה מתוך הקליפה אז יכרת לשון שקר. ובמלת ארגיעה תמצא א' יתר על רפ"ח לרמוז שמרגוע השכינה יהיה כאשר רפ"ח ניצוצות של מת רפ"ח תהיינה מיוחדות בשרשן הראשון שהוא עולם היחוד וכן הוא שיעור הפסוק שפת אמת תכון לעד. ועד שאנוח תכון לשון שקר אבל בהרגיעי אז ישתצי לשון שקר:

דף קפח:

לא כתוב אלא דמשמע עתיד דאפילו בימי שלמה לא נתכוננה אלא עתידה להתכונן:

זמין קב"ה למעבד לישראל וכו' מאי קמ"לן זיל קרי בי רב הוא וי"ל ע"פ הסוד כי הנה בזמן המשיח יבוא השפע מפנימיות עתיק וכמ"ש כאור שבעת הימים שהם ז' מדות עתיק ולפי גדולת אותו השפע כך נתנבאו הנבואות ואותו האור הוא אצור ומסוגל עד בוא זמן השפעתו וז"ש זמין קב"ה ולא אמר עתיד להורות שכבר הוא מזומן ומוכן ולא יחסר כי אם הכנת העולמות לזכות אליו. ועוד ירמוז זמין למר"זל שהיו סדר זמנים קודם

לכן. ושורש סדר זה הוא בעתיק שהוא ז"ק בחי' זעיר ונוקביה שהם בחינת מ"ה וב"ן גי' זמ"ן וז"שה והי' אור הלבנה כאור החמה דהיינו שני מלכים יחזרו להיות מאורות גדולים ושוים. ואור החמה שהוא זעיר יהיה שבעתים ר"ל ב"פ שבעה דהיינו שעד עתה תכלית גדולתו היא עד גדלות שני שה"ס ז' קצוות דאו"א אבל אז יתוספו שמחות אור ז' הימים הוא עתיק. ואולם ידוע שעד זמן המשיח אין לנו כח לקבל כי אם עד חיצוניות עתיק כמ"ש במדריגות הק"ש. אבל אז יהיה מהפנימיו' וזהו אור ז' הימים:

והנה אין ספק שעתה בקבלנו אור החיצוניו' מתעורר להאיר בו הפנימיות רק שאין אורה מאיר אלא ע"י החיצוניות ואז אותו האור משפיע בנשמותנו הכח להתקיים בגלות וזה כדי שיבוא לידי קיום הבטחותיו:

ודע שאור דעת דעתיק המאיר בז' קצוותיו ה"ס שם ס"ג כנודע מדרוש ג' רישין ומשם הושפע כח לנביאים שנתנבאו עתידות ימי המשיח וזה רמז באומרו ע"י נביאי קשוט כי נבי"א גי' ס"ג ואמת ז"פ ס"ג והרי סיבה העצמית לקיים ישראל בגלותם. עוד סיבה ב' באומרו.

וישראל סבלי עליהון וכו' פ' שכל עצם הגלות הוא להכנעת החיצונים ע"ד שלט האדם באדם לרע לו כי בזה מעלים מ"ן בהעלאת הניצוצות ומדי עלות נשמותנו בהם כשהם מקבלים התיקון והמיתוק מחדש ה' את נשמותנו להתחזק בתיקון העולמות כי בהתתקנם יבוא המשיח ובדין הוא שנוצר תאנה יאכל פרי' ובודאי המתקן הניצוצות מושרש בעתיק שהוא מקור השפע המתוקן לימות המשיח.

ואלמלא כל אינון טבאן וכו' כי גלות מצרים גם שהיה חמור לא הי' בעון ישראל אלא לתקן חטא אד"הר ולא היתה ירידה כ"כ עצומה. ובגלות בבל היו ביניהם נביאים משא"כ עתה שנסתם כל חזון וזמן הגאולה עד דמטו רגלין ברגלין ולכן אין כח בישראל לסבול הגלות אם לא בעזר וסיוע של פנימיות עתיק. וז"ש אלמלא כל אינון טבאן וכו' לא יכלין למיקם מן העפר וגם לא לסבול הגלות. וז"ס נפלה לא תוסף ואמ"רזל במערבא מתרצי לה הכי לא תוסיף עוד לנפול קום בתולת ישראל:

וק' דהול"ל קומי בתולת ישראל כמ"ש נפלה לא תוסיף' ומפני קושי זה מלאו לבו לחכם לומברוזו ז"ל לומר ולא יתכן ע"פ הדקדוק ואח"כ אמר בדרך אולי שבנפילה תתייחס לנקבה. ובקימה לזכר. ובאמ' שאחד מהדרכים שע"ד דרש הוא זה הגם שהוא ז"ל דחה אותו בשתי ידים. שכן אז"ל שכל השירו' שנאמרו עד עתה הם שירה נקבה. אבל לעתיד שיר זכר והענין שאין בעתיק בחינת נקבה שהרי כולו פנים כמ"ש הרב ז"ל והאמת שלא יוכל לומר קומי וכמ"ש הזוהר בפ' ויקרא מפני שקימתה זו לא תהי' מעצמה וע"י בניה

הצדיקים כמ"ש בגאולה הא'. אמנם אין פי' קום צווי אלא מקור לרמוז שהקמתה תלוי' במקור העליון. והש"ס סבר לא תוסיף אנפילה קאי ור"ל שנפלה למעמקים שלא תוכל להוסיף עוד לנפול לדהיינו מטו רגלין ברגלין ואז תקום ע"י העוז המופלא:

אן הוא אלהכון ע"ד מ"ש המן ישנו וכו' ור"ל תשש כח הקדושה:

אן אינון טבאן וכלום אין כל חדש תחת השמש כי מתי נראה עתידה אשה שתלד בכל יום וכיוצא.

חרדים תדיר אל דברו פי' חרדים על גלות השכינה הנקרא דברו של ה' וחוששים על צרתה שודאי כשצרות באות. דינים תקיפים בה. בני עשו שאין בקליפות יותר קרובה לקדושה בעשו והוא באצילות דקליפה והיינו אחרים. אנן בנוי דאל חי זה כלפי מה שאנו אומרים דאל אחר אסתרס. שאין לחיצונים אחיזה בקו האמצעי כי אם יעקב שהיתה מטתו שלימה לכן יש יחוד בבניו שכל היחוד הוא בדעת בסוד יב"ק. אבל החיצונים הם מהארת הרגלים מצד אחורי אברהם יצחק ואין עצם היחוד בימין ושמאל כמ"ש וכנפיהם פרודות. ונגד זה אומרים בני עשו שהם בני אל חי:

ועוד י"ל במ"ש שהמלכים דמיתו נק' רה"ר ועולם התיקון רה"י והוא ממש אל חי לאפוקי מלכין דמיתו ובני עשו אומרים שהם מהתיקון ויש בהם היחוד שאפילו ת"ל שהם מהגבורות הם גבורות מתוקנות שהרי אביהם עשו נקרא בנו הגדול של יצחק שהוא שורש הגבורית וז"ש אנן שלטונין שידוע שהעו"הז הוא עולם העשיי' היא כולה גבורות והם אומרים שהם מושלים בו בסגולת אביהם עשו וכדי שלא תחשוב שהוא מבחינת גבורות תחתונות לכן אמר שנקרא בנו הגדול להורות שיש לו כח יפה וגדול:

והאמת הוא שנקרא גדול לפי שהוא מעולם התהו כדר"זל עשו הא שוא שהוא הקודם לעולם האמתי ובשמא דא איקרי קב"ה גדול זוהי טענה אחרת ר"ל שגם זעיר נקרא גדול כשהוא בגדלותו ושגם הם בגדולה ושפע וזהו אות שיש לנו התייחסות עמו ושעשו אבינו מושרש במקום הגדולה. א"כ ודאי למען שמי שאני גדול והוא גדול יכבד ה'. יעקב בנה הקטן כתיב ר"ל תורתכם מעידה שפלותכם יעקב לשון עקב. בנה מיוחס לנקבה הקטן מיוחס לקטנות גמורה. וא"כ אן אלהכון וכו' כי מגדולתנו המושפעת לנו מאתו נראה שהוא בגדלות ואין לכם שייכות עמו ולפי שודאי הם אין מאמינים שתבוא שמחת ישראל לכן אומרים דרך לעג ושחוק מאן יתן ונראה בשמחתכם שאתם בודים מלבכם:

דף קפט.

כמו הרה וכו' ר"ל הגם שיש קץ קצוב לגאולה מ"מ יכולה להתקרב דוגמת אשה הרה שסתם לידתה הוא לתשעה חדשים שהם ר"ע ימים בסוד ו"פ אדם ו"ק דזעיר. ואחר כך

בבוא יום רע"א כמנין הר"יון נולד הולד שאז נתקבצו כל הניצוצות הצריכות להתתקן בבטן מלאה. אבל יש שאינם צריכים כ"כ לשהות בתיקון ונולדים אפילו ביום א' לחדש הט' והענין כמ"ש בספר א"י שלפי זכות האב ואם כך מבררין בירורין בקליפת נוגה שמהם נעשה לבוש לנפש הבן ויש ניצוצות יותר קלים להתברר מזולתם.

וכל צירין וכו' כי אז הולד נגמר והסיגים מתעוררים לצאת והוא זמן הדין ולפי ערך זה יחיש זמן הלידה או יאחר כי הולד שנתבררו ניצוציו ונגמר להוולד נוסף עליו עוז וכח לצאת מבטן אמו. וטעם היותו מן הסתם בט' חדשים הוא בסוד ג' מוחין מבחינת הניצוצות דהיינו חב"ד שלהם וכל מוח כלול מג' הרי ט' כי הנה הם מתפשטים מוח חכמה בח"תן וכל בינה בב"גה ולפי שב' קווים אלו סתומים ברגלים אין שם בחינות לידה. אבל בהתפשט האמצעי בד"תי נמצא חדש ט' ביסוד שהוא המוליד והיולד:

ואע"ג דלא אעבר עליה וכו' כי בהכנס החדש הט' שהוא ביסוד יש בו הוולד מתוקן ומיד יוצא ביום א' של ט' כיון שכבר נתברר אין לו לשהות עוד בבטן:

אוף הכי ישראל וכו' נודע שבחטא אד"ה כל הנשמות שהיו כלולות בו באזניו ובעיניו וכו'. נפלו בתוך הקליפה והוצרכו ישראל לגלות מצרים לבררם ונשלם הבירור במ"ת חרות על הלוחות. ובחטא העגל חזר להתערב טוב ברע ולפי שחטא העגל לא הי' עיקרו כי אם בערב רב אבל ישראל על שלא מיחו לבד. לפיכך לא נגזר עליהם לגלות מיד אלא וביום פקדי וכו'. וכשחטאו אח"כ חזרה ונפגמה קומת הפ' של אדם שכן כתוב אדם אתם והוצרכו לגלות לתקן הנשמות שבתוך אדם בליעל וע"ז נאמר אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף והוא של גוף אד"ה שנפלו תוך גוף אדם בליעל:

ואומרים כל הנשמות ירצה ל"מ המעולות אלא אפי' התחתונות שברגלים וכמ"ש בזוהר עד דמטו רגלין ברגלין וזה טעם ליישוב יהודים יחידים בכפרים ועיירות כי ההשגחה העליונ' מנהלתם שם כמ"שה אשר ינהגך ה' שמה כדי שכל אחד יתקן ניצוציו במקום שנדחו שמה כי טעם הגלות לברר הניצוצות שבתוך הקליפות והוא ממש כמו הרה שמתקרב זמנה תזעק בחבליה ע' קלין דיולד' והנה היולדת לט' חדשים שלמים אין לה כ"כ חבלים בעת לידתה כי בהמשך חדש הט' יש לה צירים שונים שבהם מתפתחים קשרי האם שלה וצירי דלתותיה מתרווחים משא"כ היולדות באחד לחדש הט' כי יש לה כל הצירים יחד כמצא שיש לה צד טוב וצד רע. כך ישראל כיון דאטעמו וכו' אי יהדרון בתיובת' בחרטות וסיגופים לעומת חבלי יולדה. אז יהיו דוגמת ר"א ן' דורדייא שקנה עולמו בשעה אחת העלה כל הניצוצות שנפגמו בעונותיו בשעה אחת עד יסוד המלכות ונתקנו שם שהרת' מהם והאירו על נשמתו כך יהיה לישראל אם תהיה תשובה שלימה

יהיו נערכים סיגופיהם לערך משך כל התוכחות והקללות שבתורה כבזמן ארוך ובכח הבינה נמתקים הדינים לשעה קלה ומתקבץ השפע ביסוד שה"ס החדש הט' והיסוד הוא בחינת הגואל ויהיו ממש כמו הרה תקריב ללדת:

דף קפט:

כשושנה וכו' כללות הענין שרצה הקב"ה להעלות את ישראל למעלת עליונים כמ"ש ואביא אתכם אלי ולתקנם ממש כעין עולם האלילות שיהיו מושרשים בספירות שהם כלים לעצמו' ולשפע שסודן ד' אותיות הוי"ה שהן א"וא וז"ון והן הן ד' מדרגות מעלות ישראל כלים שלהם כהנים בחכמה. לוים בבינה ישראלים בזעיר. ומלכים במ'. וגם כמ"ש הקדמונים כי ר"ת כח"ב חג"ת נהי"ם גי' ישר"אל והיינו ממש כגוונא דלעילא. ובסוד נשמותיהם נקרא אדם שה"ס פנימיות:

ולמהוי שושנה חדא וכו' ירצה וכמו כן רצה להמשיך השכינה למטה לעזרת ישראל ומגינם לצורך הבירורי' המתעלים בתורה ומ"ט של ישראל וז"ש רז"ל גלו למצרים שכינה עמהם. פי' משתתפת בחברתם לעוזרם לתיקון העולמות. ודע כי שושנה העליונה הוא מלכות דאצילות הנקרא רעיתי ואז"ל מפרנסתי מפני שכל הבירורין המתעלים מלמטה ע"י מלכות התחתונה עולים עד מ' דאצילות והיא מעלה מ"ן לבעלה ועל ידי כן יורד השפע לעולמות. ואמנם שושנה זו אמרו בפרשת בראשית וגם בפרשת פנחס שיש בה ה' עלין תקיפין דסחרין וי"ג עלין בעקרא חדא והכל מכוין לבנין הנוקבא ע"י ה' גבורות וי"ג מכילן דרחמי שהם שרש הגבורות המתוקות בסוד מדות של רחמי'. גם ידוע שיש שם אדנ"י בי"ג מדות כמ"ש בפסוק אם עונות תשמור יה אדני מי יעמוד בפ' בלק ולכן שושנה סודה שם אד"ני מלא מלבד אות היו"ד שהיא נקודה הנסתרת בסוד אסתר כמ"ש בכוונת פורים ויש בה ה' עלין ה' גבורות המושפעות לה מי"ג מכילן וה"פ י"ג גי' אד"ני שכל אחד מה' גבורות מאירה מי"ג מדות ולכן הזכיר מר"עה שם אד"ני אחר שאמר י"ג מדות ואמר אם נא מצאתי חן בעיניך אד"ני פירוש מלכות העליונה שנמתקה בי"ג מדות. ילך נא אדני בקרבנו היא התחתונה ההולכת עם ישראל שהם ס"ה משפחות כמנין אדנ"י:

ושושנה דסלקא ריחא וכו' נותן טעם למה נקרא מלכות תחתונה שושנה בין החוחים ואמר שבדרך טבע היא יותר חשובה להעלות ריח טוב והנמשל הוא במלכות התחתונה שהיא בין הקליפות שהם שרי ע' אומות שנחלקות לב' ל"ה לימין קליפות ישמעאל ל"ה לשמאל קליפות עשו וב' בחינות עשו וישמעאל הרי ע"ב גי' חוח"ים. והנה שושנה הקדושה גדלה מהם שלוקטת תוכיות הניצוצות המובלעים ביניהם. וע"ד

זרע ע' זוגין וכו' פי' שאין כח לשושנה לפרוח אלא בכח התחתונים ולכן ירדו למצרים ע' בני יעקב כנגד ע' אומות וכדי שיושלטו על כולם יהיו ממש כעין גרעיני הזרע שכל גרעין מצמיח גרעינין רבים וכן היה לישראל במצרים שגדלו בניצוצות שלקטו משם וצריך לדעת שרק בחינת הנפ' היא היורדת לקליפות שה"ס עשיה. נפש גימטר' ה' פ' אלהי"ם כנודע שה"ס ה' גבורות המעלות הניצוצות והם עלי השושנה ה"פ ע' גימטריא ש"ן ר"ת שבעי"ם כפ"ש:

ואינון חוחים מיד וכו' פי' שבאור קדושת הע' נפש התחילו החוחים לצמוח וה"ס המיצר לישראל נעשה ראש ושליטו על עלמא שכל הניצוצות הנפזרות בכל האומות נכנסו לקליפת מצרים: וכדין פרחת שושנה שלקטה כל כחם שה"ס רפ"ח ניצוצות פרחה אז מהם והוסרה חרפת מצרים מישראל:

מכאן ולהלאה אימא ובא יסבלון וכו' המ"דל ז"ל תמה דהא תניא גלו לבבל גלתה שכינה עמהם שנאמר למענכם שלחתי בבלה. ולא תירץ. ונל"עד דשאני גלות בבל עדיין היתה נבואה לנביאים ושם נגלה ה' ליחזקאל ובזה תדוק מה שהקשו קמאי שהפסוק אומר שלחתי בחי"רק הש' והכוונה שאמר ה' למענכם כדי שיהי' לכם קצת רווח לבלתי תחשבו כנשכחים ח"ו שלחתי שכינתי בבלה באופן שעוד היה כח בשכינה להיות אפטרופוס על ישראל משא"כ בגלות זה שנתמעט' והיתה בסוד נקודה כמ"ש הרב ז"ל:

מאן ראש ההרים דלא כתיב בראשי ההרים ומי הוא שיצדק קרותו ראש להרים דא אברהם סבא הכוונה על חכמ' וז"ש דא אברהם סבא שנתעלה למקום הזקנה דהיינו חב"ד הנקרא סבין כנודע. ועוד מחמת חשיבות פנימיותו ויובן במ"ש הרב ז"ל בפ' כי ההרים ימושו שפי' כמ"ש הסבא דמשפטים דאית הרים לעילא מהרים וגבעות לעילא מגבעות ופי' הרב שסתם הרים הם חג"ת דזעיר. אבל פרקין קדמאין דנה"י דאו"א שהם בחב"ד דזעיר הם הרים יותר גבוהים. וסתם גבעות הם נה"י דנוקבא אבל נה"י דזעיר הם גבעות יותר גבוהות והנה ידעת שכל סוד הכהנים הם מקו ימין וכ"ג הוא בחכמ' וסגן כהונ' בחסד וכהן הדיוט בנצח ולפ"ז צודק ראש ההרים בחכמה דזעיר לפי שפרקים עליונים דנצח דאו"א נכנסים בו וכבר אמרנו שנ"הי דאו"א נקראים הרים הגבוהים וכנגד זה אמר כהנא רבא. והטעם הוא במה שקיבלנו שתחילת מנין י"ס הוא מחכמה כי הכתר נבחן לשל מעלה הימנו. ולעומת כן אמר

ראש דכולא פי' של כל ספירות הפרצוף. וגם בענין זה יכון ראש ההרים מפני שאמת הוא שחג"ת הם הרים סתם. וחב"ד הרים גבוהים בסוד נה"י דאו"א אבל גם נה"י דזעיר

נק' הרים בלווי כגון הר המוריה הר המור שה"ס יסוד דזעיר. ואולם כוונת פ' זה הוא להודיע שאז תהיה הנוקבא שוה לזעיר והיה אור הלבנה כאור החמה:

וצריך להקדים מ"ש בכוונת כוס קידוש ליל שבת שריש' דנוקבא הוא כוס של הקידוש דהיינו חב"ד מצד עצמם הם סוד אלהים גי' כו"ס שכן עיקר' של הנוקבא הן הגבורות. אבל פנימיות המוחין הוא הארת מוקי זעיר שאנו מורידים לה והם סוד יו"ד ה"י יו"ד ה"י י"ה גי' כו"ס ואחר שהורדנו לה אלו המוחין צריך לאחוז הכוס רק בצד ימין לכלול את כולם בימין בסוד והוכן בחסד כסא והנה בסוד זה יקרא ראש הנוקבא שפיר בשם הר בית ה'. וזה הר בסוד כוס דאיהו גימטריא אלהי"ם וכן ה"ר סודו שם אלהים בריבוע עם ה' אותיותיו כידוע. בית ה' ע"ש המוחין שבתוך הכוס וז"ש נכון יהי' י"ה י"ה סוד רישא דנוקבא והבטיחנו ה' יתברך שזה הראש יהי' נכון כאור הראש דזעיר וז"ש ובגין דאיהו ראש וכו' כלומר ראש יכון בראש:

וא"ת והלא חב"ד הם שיוכנו בחב"ד ולמה נזכר רק אברהם הו"לל בראשי ההרים שהם חב"ד. לזה אמר כוס דברכה איצטריך וכו' וכמ"ש שתכלית הכוונה לתקנ' בימין. ובזה תדוק שחזר ואמר בראש ההרים דא אברהם סבא שהוא הטעם הא' שכתבתי שהוא לסוד שם ראש בחכמה ואח"כ קדמא' לשאר הרים הוא טעם ג' שכתבתי לעיל. אבל כהנא רבא לא חזר לפרש בפירוש אלא בטעמו דהיינו סוד הימין ולפי שהוא העיקר לכן הוקדם למטה דא ימינא אברהם סבא דאיהו ראש ההרים ודאי. שגם בו הוזכרו ג' הטעמי' אבל חזר הפסוק ואמר ונשא מגבעות שהוא מיותר שאם הוא על ההרים הרמים כ"ש שינשא מגבעות שהם נמוכות מן ההרים אלא שעיקר פירושן של דברים רמז אותו באומרו איצטריך למהוי זקיף וכו':

והענין הוא שזרת הוא ה' אצבעות בסוד ה' גבורות שבקצוותיה ופירש הרב שעולה ז"פ אלהים עם כללות ה' אותיות והיינו בסוד ה' גבורות וכללותם ביסוד וכללות כללותם במלכות. ודע כי ז' היכלות דבריאה נקרא הרי בתר שהרי נאמר ומשם יפרד. והלא אמרנו שבשבת אנו מורידים הארות לנוקבא שהיא כנגד נה"י דידי' ואז היא קרובה לבריאה וכדי שלא תחשוב שמ"ש הכתוב נכון יהיה וכו'. הכוונה שיובן עם ראש ההרים דהיינו עם המשכת המוחין מלמעלה. לכן פ' שאינו כן אלא שיהי' נשא ומתעלה ממש ויגיע עד ראש ההרים דהיינו חב"ד דידה שוים לחב"ד דידיה. ונמצא שאז יתנשא רישא דידה ז' מדות למעלה דהיינו חג"ת נהי"ם. ולא תהיה עד נגד נה"י דזעיר שנקרא גבעות אלא ונשא מגבעות. ואז יהי' בינה ובין בתולות אחרי' ריעותי' הן היכלות הבריאה. שעורא דזרת. וידוע שעולמות בי"ע נעשים מנה"י דנוקבא ולכן נקראו גם הם גבעות וגימטריא

ה"פ א"ל אדנ"י. ועל סוד זה נאמר כוס ישועות אשא. פי' למעלה ממש. ואז ובשם ה' אקרא שהיא תשוה אליו:

דף קצא.

באימא חאבו דכתיב קום וכו' ידוע מ"ש הרב על מאמר יתיב על כרסייא דשביבין שה"ס אורות מקיפי' חיצונים שמקיפים על אורות המקיפים הידועים שיש לכל ספיר' ואלו סוד שם אלהים והם מתפשטים עד למטה בעשיי' עד הקליפה שנקרא אלהים אחרים וכמ"ש הסבא דמשפטים. בפ' מלך אלהים על גוים שר"ל שמשם אלהים נמשך השפע לגוים אבל כשישראל חוטאים ח"ו אז מתעלים ונכללים דרגין בדרגין. ולפי בחינות החטא כך הוא הפגם ע"ש. אבל מה שצריך לענייננו הוא מה שנודע שבחטא העגל חזר וניעור חטא אד"הר שבא נחש על חוה וענינו שבהתעלות הדיני' ממטה למעלה בהתכללותם זה בזה מחמת העון אז יש כללות אלהים אחרים בסוד ה"ג הקדושות שביסוד המ'. ואע"פי שאינם הם בעצמם חלילה. עכ"ז להיותם נכללים שם נחשב ממש כאלו הם עצמם שם ואז ח"ו יוצא השפע לחוץ. והנה עמא דלבר הם ערב רב כי ברע הוא שהיו אדוקים באלהים אחרים שהוא חוץ מהקדוש'. אבל הצרה היתה דאשתתפו ביה עמא קדישא המושרשים בקודש. שאלמלא כן אין חטא. אומות העולם נקרא חטא כמר"זל על פסוק חטא חטאה ירושלים אמנם אחרי שגם רבים מהם כשתתפו עמהם כנז"ל לכן אמר חאבו באימא היא מ' שבעון מחשבתם הכלילו שורש הקליפות ביסוד שלה:

אלהים ודאי פי' שלא אמרו אלהים אחרים אלא אלהים וכוונו לגבורות שביסוד שלה שנקרא כבוד ישראל שמשם נמשך האור החופף עליהם ונקרא מקום זה המקודש כבוד. והפכו ערוה. גם כבוד הוא לבוש הוא יסודה הקדוש הנקרא כסוי ולבוש ליסוד זעיר כמד"א אליך כסיתי. ואיפשר עוד שיש ביסוד אימא ל"ב נתיבות שה"ס ל"ב אלהים דבראשית. וכמו כן ודאי ישנם ביסוד אימא תתאה וגימ' כבו"ד אלהי"ם. ויש בהם ק"ס אותיות ומהם צל"ם אלהים וז"ש עשה לנו אלהי'. פי' אתה שאתה בעל החסד שהוא ממשיך כל מין שפע מלמעלה. המשך עד עשיי' לנו כח אלהים הם הגבורות ואהרן שהיה דעתו להפרידם מעל ישראל הסכים עמהם כי חשב שכוונתם להתנהג במדת או"ה ולא עלה בדעתו ששום ישראלי ישתתף עמהם:

אבל המה רמוהו שדעתם המרשעת היתה לעורר הדיני' התחתוני' של הקליפות ולטמא את מקדש ה' ועוד שעזרם שיתוף מחשבות ישראל ודא הוא רזא רזא ודאי הוא: יסוד אימא קדישא כבודם של ישראל כי לא נאוה לכסיל כבוד ואין לייחס כבודם לע"ז. שע"כ צריך לפרש כך שהרי שרשם של ע"ז היה התבנית שור כדלקמן. אלא ודאי כבודם

דישראל ה"ס המ' שעליה נאמר בשמואל גלה כבוד. פי' האור המוצנע והמכובד גלה ונגלה ופ' זה נאמר על ארון הקדש שאחד מסודותיה הוא יסוד המ' כמ"ש בל"ת בפרשת תרומה וזהו שנתן טעם כי נלקח ארון האלהים:

במה בתבנית שור ירצה שלא היה צריך לכתוב זה שהרי הקדים יעשו עגל וכו' וישתחוו למסכה גימטריא קכ"ה קנטרין של זהב העגל והענין ק"ך צירופי אלהי"ם ועוד ה' אותיו' אלהי"ם דלפ"ד ירמוז לכללות הקליפות שהם אלהים אחרים שלכן עשהו אהרן בכוונה שיהנו המה משם כדרך או"ה וזהו מסכה שר"ל יציקה מלמעלה למטה. אבל ע"כ לא נגלה רשעם כי יכולני לומר שתפו ש"ש ודבר אחר וגם שנתאחזו בכללות הס"א אבל נאמר וימירו את כבודם המרה ממש כי בחלו בקדושה ובחרו בתבנית שור סוד תולע המרקיב את הכל יסוד הטומאה שהוא גו שמרים בתוכיות של התחתוניות שלהם ומה שהוא תחלה אדם ואח"כ נעשה שור תבין ממ"ש הרב בפסוק לעוות אדם בריבו דרשהו משם: מאן העם טעם שאלה זו מפני בפ' בשלח אמר שכישראל היו יחד עם ע"ר היו נקראים העם אבל בכאן לא יכון לומר כן מפני שאלו לא היו אלא ע"ר לבדם וכמ"ש כי שחת עמך כנזכר שם בפ' בשלח.

וכי לודים פי' שהם אומות פחותות שלכן ערבבם בשם ע"ר והלא מצרים הוו זהו ג"כ דעת רז"ל. וז"ל הכשרים שבמצריים באו ועשו פסח עמהם ומלו עמהם שנאמר וגם ע"ר עלה אתם: וממצרים נטלו ר"ל שאפילו היו מאומה אחר' היה ראוי לקרותם מצרים כמ"ש דואג האדומי יתרא הישמעאלי שלפי הפשט נקרא כן ע"ש שהיו דרים שמה:

עמא חד ולישן חד נודע שמדריגת מצרים היתה מאחורי הדעת גי' ער"ב ר"ב ודעת גניז בפומא דמלכא ומשם הדיבור א"ל קב"ה למשה לא תקבל לון ולא הודיעו הטעם ומשה חשב הטעם כדי שלא יתהנו מהנאות ישראל כיון שלא נשתתפו בצרתם וזהו פייוס גדול לישראל. לכן השיב משה שגדול כח פייוס שמו יתברך מהפסת דעת ישראל כי לא גרעו אלו מיתרו שהשכיל גדולת ה' ונתאמץ לבוא אצל ישראל וקבלוהו. וכן אלו דחמו גבורתאן וכו' שאינם באים מחמת שלחן מלכים אלא שראו והשכילו כח הקדושה דאלים גבר ורצו להתגייר יהיה כמו יתרו. וכשראה משה שה' לא חזר להשיבו קבלם. באופן שאלה היו מצרים ומן החשובים שבהם וא"כ יקשה למה קראם ע"ר אדרבה הם היו הסולת המובחרי של מצרים.

אלא כל חרשין וכו' ירצה שמקורם היה הדין החזק ר"ל בקליפה היונקת ממנו בהתחיל השמש לערוב כמ"ש רש"י ז"ל על בין הערבים.

חרשין עילאין וכו' מלבד הנז' לקמן בסוד רב וקטן עי"ל כמ"ש במרכבת יחזקאל שבהתחבר קליפת נוגה לקליפת אש מתלקחת הסמוכ' לה אז מתגבר הרע על הטוב שמשתמש בו להרע. והוא ענין העגל והצלם שהיו אומרים אנכי ה' אלהיך דהיינו אותה הבלועה בתוך הקליפה ואלו הם חרשין עילאין הנעשים בכח עליון הבלוע הנכנס בתוכו. ומתגברים במנח' גדולה שאז הדין חזק מאד וכן מתחזק הרע של נוגה להתגבר על הטוב. אבל ערב קטן ה"ס חרשין זעירין שבהגיע מנחה קטנה אז מתחיל כח הדין הרפה והקליפות התחתונו' מתחילת להתעורר. וכחם מצד אש מתלקחת שהיא קליפה גמור' וחרשין נקרא להטיהם שהיו מלהטים מאש מתלקחת. אש נוגה גי' שט"ן:

דף קצא:

ותרי ערבי אינון וע"ד וגם ערב רב וכו' זה הגם מגומגם אם הוא כמובן משטחיות הפשט כי לא יכון להשוות עם הקודש והע"ר. אבל לפי הסוד יצדק שהכוונה דוקא להורות שע"ר היה מושפע מקליפת נוגה המעורב מטוב ורע והם מעירבוב ניצוצי זעיר דקדושה בתוך זעיר דקליפ' וכנז"ל שב' הערבים היו מן הדעת עד היסוד ולכן חשב משה שישתתפו לקדושה ויתמתקו כי חכמים היו וע"כ קבל אותם אבל הם נתחברו לצד הרע של נוגה וז"ש לו אהרן למשה אתה ידעת את העם כי ברע הוא. פירש שאתה ידעת שאלו נמשכים משלך הוא הדעת. אבל ברע הוא כלו' מעורבים עם הרע. ער"ב הפכוהו בר"ע ונעשו כולם רע והיתה כוונתם לתקן זעיר דקליפה לעומת מדריגת מר"עה שה"ס זעיר דקדושה ולזה תלו סיבת מחשבתם בהעדר משה לפי שטותם:

ואינון איסתכלו בשעתא דיומא נל"עד ששרשם של אלו הוא משפע המושפע אחר חצות ובסוד בין הערבים וגם הוא רמז שם ערב. והם הסתכלו בשני בחינות של היום ערב ובוקר. וכמו כן השכילו במדריגת משה והבינו שהי' כולל כל הו"ק כלולים אלו באלו וכמ"ש בסמוך ודרשו בשש משה באם למקרא ולמסורת בשש משה. פי' מדרגתו בו' שעות ראשונות. בשית דרגין עילאין אלו הם ו"ק עליונות שבדעת האחוזים בו במשה: ובכל סטרין בשית הוה ובעטרין ירצה שכשהי' משה למעלה היה גנוז בדעת שהוא ביסוד אימא והוא בבחינת היניקה שכל אחד מהו"ק כלול בו' וז"ש לא ידענו מה היה לו' בסוד לו' קצוותיו שהם היו יודעים שכשהאור מתרבה אז ו"ק דדעת העליונים משפיעים בכל הו"ק התחתונים וכן אמרו שהם חשבו שהיה משה מזומן להתחבר בעטרין של הו"ק שמשל הדעת ויהיו כולם מ"ב ועתה ראו כי בושש משה לרדת מן ההר הוא יסוד אימא. כי סברו שבחצות היום ירד משה מעוטר בו"ק העליונים וכשראו שלא ירד חשבו שתשש

כח משה וכח החסדים שבהם נבנה זעיר הקדוש. ולכן נתעוררו לתקן את שכנגדו: אמאי על אהרן כי כיון שכוונתם לחזק כח הקליפ' מה להם אצל אהרן.

בגין לאתכללא וכו' ידוע ששם מ"ב הוא בגבור' ושם אבגי"תץ הוא חסד וכל בחינו' חסד הוא לאהרן וזהו סטר' דימינא שאב"גית"ץ הוא לצד ימין של הגבורה שבגבורה ושור גימטריא אבגי"תץ שהוא ראש הגבור'. ונותן טעם דהא אינון שמאלא וכו' כלומר דא"כ אין לומר שהיו רוצים חסד ממש מן החסד. אלא הכל מן הגבורה. ובגין דלהוי כליל. ידוע שסתם חסד נקרא יומא דכליל כולהו יומי והם רצו שכל השמאל יהיה כלול בימין דהיינו שחסד שבגבור' יתכלל ויתפשט בכל השמאל ולכן כולם שהיו מושרשים בכל מדות הגבורה נאספו ונקהלו על אהרן לקבל כולם הכח ממנו ואמרו קום עשה לנו וכו' כי אז היתה השעה הראשונה של הערב שאז הוא שליטת החסד של הגבורה לכן הבהילוהו שיקום מיד ולא יעבור הזמן המוכן להם כמ"ש לעיל דאית ערב זעירא מט' שעות ומחצה ואית ערב רב שהוא מו' ומחצה ומזל"ן שז"ס מנחה גדולה ומנחה קטנה הם ערב רב וערב קטן ומזמן ו' ומחצ' מתחיל שליטת לאה שמשם כחם וז"ס בין הערבים ב' מיני ערב רב וקטן. אח"כ מצאתי זה בל"ת בפ' מקץ ואמר שם שערב רב מסוד הדעת כי דעת גי' ער"ב ר"ב. וערב קטן מן היסוד:

אלהים ודאי בעו סטר שמאלא פי' הי' רוצים שיתקן להם מדת אלהים למעלה בצד שמאל של הקדושה ולכן לא אמרו עשה לנו פסל כי רצו להיות מושפעים מצד שמאל של הקדושה. מאי אשר ילכו. קושיא אחת אשר ילך מבעי ליה. קושיא ב' מאי אשר ילכו מה ענין הליכה זו ותירץ ילכו לפנינו כמה דאזיל קמייכו. ולקושיא א' מתרץ אלהים שית דרגין אינון שהם חג"ת נה"י מצד הגבורה כי בשם אלהים רמוזים ו' דהיינו א' דאלהים נקודא בש"בא סג"ול דהיינו גבורה וחסד שבגבורה. ל' ת"ת.. ה' נצח. י"ם הוד יסוד וטעם שאין נקודות כי אם עד ה' שהוא עד נצח. מפני שעד נצח הוא לזעיר.. ומהוד ולמטה לנוקבא כמ"ש בדרוש אורך הרצועות. דאי תימא הא ז' אינון. היינו משום הנ"ז שערב רב הוא מהדעת וערב קטן מהיסוד וא"כ ז' הם דעת חג"ת נה"י:

ההוא אלהים עילאה וכו' רוצה לומר לא היה להם כח דעת בשורשו כי אם מהתפשטותו בחג"ת נה"י. קשיא לפרעה דכיון שלא הזכיר שם אלהי"ם חסר ונמנע כח דפרעה ואדרבה היה מזכיר שם הוי"ה להכניע שלטון הדינים:

דף קצב.

כספחת בבשר החי וכו' מובן במ"ש הרב בדרוש הצרעת שג' נגעים הם בסוד חסרון אור אבא מזעיר בכל ג' בחינות קו אמצעי שלו שהן דת"י: שאת כנגד החסרון המגיע ללאה

שכנגד ד'. ספחת ובהרת כנגד ב' מקומות של אחיזת רחל ת"ת ויסוד. ספחת הוא בסוד אור הת"ת ששם יש שייכות ללאה ורחל בסוד עקב ענוה. והיינו ספחת שפעמים נספח ללאה ופעמים לרחל ועיין מ"ש בפ' תזריע. וידוע כי משם יוצאים אורות לחיצונים בסוד סחטה ענבים כמ"ש רז"ל והנה כל הגרים הם מסטרא דנוקבא ולהיות שאינם בקיאים בתורה כמ"ש ביבמות: לכן קשים לישראל שהם מחו"ג מא"וא כספחת שגורמים העלם אור אבא דמתמן התורה וח"ו אבא לא יסד ברתא. כ"ש אלין דלא הוו כדקא יאות שהיו מבחינת סיגי הדעת. בכי בלע זה בלעם שהי' יונק מהדעת. והיוקשים כמו שאת שהוא נגד לאה. ועיקר כוונתם היה להמשיך כחות דינים קשים מדיני לאה בסוד אלה אלהיך: כי ידוע שאחיזת מצרים בעורף ומלכם פרעה הערף לכן נקרא עם קשי ערף. ולהיות שלאה היא מ' תבונה ע"כ פרקו נזמי הזהב להמשיך הדין שה"ס זה"ב גי' מילוי אלה"ם שיש בו י"ג אותיות ע"ה זה"ב ולהיותו דמילוי הה"ין לזאת כתיב הזהב ה' זהב.

ויקח מידם ירצ' כל הפי' רומז לבחינות הדין ויקח מידם סתם יד היא שמאלית יד אותיות אל"הים ויצר סוד מילוי אלה"ים דהה"ין עם ה' אותיות גימטריא יצ"ר. חרט סוד אלהים מרובע העולה ר' ועם ט"ו אותיות י"רה ועם ב' כוללים של סך הרבוע והאותיות הרי חר"ט ועשאו תבנית שור. ש' סוד יצר ור' סוד חרט בסוד אלהי"ם מרובע וה' אותיותיה והכולל. תרי שלישי בידא דחד ושליש בידא דאחרא להבין סוד זה אקדים כמה הקדמות. אחד על מ"ש יש עולמות דתחות עלמא דאתי. פי' הרב ז"ל בריש שמואל על פ' מעשרה בנים שי"ש עולמות אלה הם בלאה גימטריא י"פ א"ל. הקדמה ב' על מ"ש הזוהר שאלו י"ש עולמות נחלקים לב' חלקים ב' שלישים לחלק אחד שסודם אור גי' ר"ז והם לצד ימין והחלק הב' שהוא ק"ג לשמאל. פי' הרב ז"ל שעיקרם בח"בד דזעיר אלא שנמשכים עד חג"ת דיליה שעד שם התפשטות לאה. וב' חלקים העולים אור ה"ס מילוי אחוריים דמ"ה שאם תקח ממנו השרש שהוא מ"ה נשאר פה. וממילויו קמ"ג תקח השרש שהוא כ"א ישאר קכ"ב פ"ה קכ"ב גימטריא או"ר. וק"ג נשארים בגבורה כמנין עג"ל:

אך לא מצאתי בשום מקום סוד ק"ג מהו ונל"עד שהם מסוד אחורי ס"ג דהיינו קס"ו הסר משם השרש שהוא ס"ג ישאר ק"ג ולפי שהם מס"ג הם בשמאל. הקדמה ג' מ"ש בל"ת בפ' וישלח כי ז"ס מנחה ששלח יעקב לעשו שאחיזתו מצד שמאל אבל עשו א"ל יש לי רב. רמז לו שבעונות ישראל ח"ו יש לו כח לינק גם מן האו"ר ויהיה לו כל הי"ש אלו דברי הרב ז"ל. ובמה שכתבנו תבין כוונת אותם הרשעים במה שחלקו הזהב לב' חלקים ביד האחד שכנגד הנצח היו ב' חלקים. וביד האחר שהוא נגד ההוד חלק השמאלי.

כגון דהכי איצטריך וכו': כי כוונתם להמשיך דיני לאה שבהכל הי"ש עולמו' וזה בפוגמם באנכי גימטריא כס"א וגם במ"ע דאנכי. ומל"ת דלא יהיה לך ששמעום מפי הגבורה הוא יסוד בינה לכן אחזו בב' הצדדים דחו"ג ולעומתכן עשו דכר ונוקבא שסתמם חו"ג ואז ערבו טוב של או"ר ברע של ק"ג ונעשה עגל מלא: עי"ן גי"מל למ"ד גימטריא טו"ב ר"ע. ובכח אותו הטוב הי' מדבר כעין צלם דנבוכד נצר. וזהו הטעם שהכריחו את אהרן להטפל בו כי כשמו כן הוא ברמז בעל ההארה. חסידא קדישא שהוא מבחינת שורש החסדים בסגולת כוונתו אהרן משיחא שמבחינת עצמו היה מצד אבא כמ"ש בסוד ע"ב קפ"ד והיינו דאלהא רבא ה"ס יסוד אבא שהוא רב וגדול ומתפשט בכל הזעיר. ולכן הי' משיחא בשמן שה"ס מוחין דאבא כמ"ש בפסוק שמן וקטרת ישמח לב.

בחסידותך נפלו וכו' כבר נזכר שבכח קבלת הע"ר מבחינת אור הימין עושה זעיר דקליפה שהוא שור ו' שר ג' אלפים שנפלו מעמא קדישא קדישא. לאפוקי הנגפים מהע"ר דכתיב ויגוף ה' את העם וזה שאמר

בחסידותך: פירוש מכח הארת חסידותך:

ואנת לא הוית ידע בא לתרץ קושיא גדולה והיא דק"יל שהחסדי' ממתקים הגבורות ונכנעים החיצונים וא"כ איך גבר הס"א בהעזרו מכח ימין. לזה תירץ ואנת לא הוית ידע ירצה שהיו מים גנובים שלא מדעתו שבזה יועיל לחיצונים וכמ"ש הרב בשתיית יין בפורים עד דלא ידע וכו'. דאלו אהרן הוה אסיק אדעתיה בודאי היה מבטל כחם בסגולת מדתו כי כל עצמו של כהן הוא לבטל הס"א וראיה מ"ש לקמן שאפילו אחר עשיית העגל איתחלש ס"א במה שבנה מזבח שאז כוון לתיקון ועלה בידו. אבל השתא מיהא לא ידע. כד מטו שית שעתין כמר"זל בושש באו ו'. והענין שעד חצות מאירים החסדים וכמ"ש לעיל כחום היום חולקא דאברהם. כחום היום הוא חצות כמ"ש בגמרא: ונראה שה"ס ו"ק של החסדים ומשם עד הלילה ו"ק של הגבורה ויומא הוה במתקלא. פי' שאז מסתלקים המוחין וזעיר הוא בסוד הרשימו אז הוא כעין שקול. כי אין החסדים מאירים וגם הגבורות עדין לא שולטות. ובכן נטלו ההוא דהבא התחילו בנטייה לצד שמאל וגם להקדים הכנה שיחולו עליהם אותם תתק"צה דרגין הנז"ל שהם כחות דינין תקיפין הנמשכים מדיני לאה מסיגי הדעת ושם אלה"ים דדינין העולה רצ"ה ובריבועו עולה אל"ף ובהסיר ממנו ה' אותיות השרש ישאר כך:

מ"ט בגין דמאן וכו' ירצה כיון שודאי לא הי' מעכב להוציא מחשבתם לפועל שיהי' הזהב דנזמי' דוקא אלא שלא יכלו להתמהמה וגם לא לחוס על הממון. כי עד שלא יבוא משה יוכלו להצלח:

ואיתפרקו מעול שמיא ותברו אודנייהו נתכוונו לב' דברים אחד למעלה לפגום באוזן העליונה ה"ס התבונה הנכנסת בזעיר שסודה ס"ג והוא הוא עול שמים שצוום משה והיינו ויתפרקו מעול ה' השני שעשו רושם ניכר בעצמם להורות שהם נפרדים ומובדלים מישראל ונתחרטו ממ"ש נעשה ונשמע:

מה עבדו פליגו תרווייהו וכו' אע"פי שכבר הזכיר זה למעלה חזר להסדיר כאן כל המעשה ואמנם כוונו לסוד י"ש עולמות שבהיותם בזעיר הם חלוקים לימין ושמאל. וחוזרת הארתם להתקבץ בלאה בסוד י"פ אל כנז"ל ואח"כ יורדת לנ"ה דידיה:

עבדו חרשייהו לנגד הנוקבא דלהון בחרשא דפומא נגד הדכורא וזה לעומת נעשה ונשמע וגם להמשיך כח הדיבור משרשם שהם באחורי הדעת דדעת גניז בפומא דמלכא ומשם כח בלעם שהיה כחו בפיו:

אדימו תרווייהו ידייהו מובן במ"ש באוצ"ח שסוד ידי זעיר בהיותם בשפלות שמגיעות עד יריכו אז יש אחיז' משם לחיצונים מבין הצפרנים. וכשהוא מגביהן אז יאיר לחו"ב דלאה וה"ס נשיאות כפים ולכן כוונו ב' הרשעים ההם להגביה ידיהם ע"י אהרן כדי להרים כחם שהוא מבחינת הרגלים דלאה שעד שם מגיעות ידי זעיר בהיותם משולשלות וכוונו להגביר כחם על כח אהרן להכפות החסדים לגבורות:

אלא מידם ר"ל יד אחד של ב' ולפי הנ"זל שזה נטל ב' שלישים בידא חדא דהיינו ימינא וזה נטיל שליש אחד בשמאל. א"ש ידם ע"ד הנזכר בפר' בשלח וישא אהרן את ידיו כתיב חסר משום דשמאלא אתכליל בימינא ושני ידות חשבינן חד והיינו ידם וה"ס ב' שמות דאלהים שסודם עק"ב שעליהם רמזו לנ"ו אלהי"ם גימטריא עק"ב ואלו ב' הרשעים היו בני בלעם שהיו מסיגי הדעת הכולל חו"ג שהם ב' ידות ימין ושמאל וידוע מכוונת פסח כי אחורי החו"ג הם י' דמים שהם מריבוע אהי"ה א' א"ה אה"י אהי"ה גי' ד"ם ועם י' אותיות הרי יד"ם ולפי שהם י' נרמזו במלת ידם י' ד"ם וי"פ ד"ם עם י' כוללים גימטריא יונו"ס יומ"ברוס הרי דתרווייהו רמיזי במלת ידם ולכן יצאה בת קול ואמרה יד ליד וכו'. פי' אע"פי שרצו להתחזק מטומאת הדמים ויצא מידם ליד אהרן שהיה זך ונקי. לא ינקה רע:

רזא דמלה אינון וכו' ידוע מ"ש הרב בסוד בלעם שהוא מבחינת הדינים הקשים היורדים מאחורי הדעת עד עקבי לאה המתבלעים בראש רחל ואמר שלבן נתגלגל בו ונל"עד שלבן הוא יותר גבוה מבלעם ושהוא מכנגד הדעת ששם הוא סוד ההוא חוורא דקודלא כמ"ש בא"ר והיינו לבן ובגימטריא ב"פ א"ס בסוד כ"ה דאימא ולכן יצאו ממנו לאה ורחל שהן נבנות מאימא. ואלו הב' רשעים היו שניהם בב' האורות היוצאות לחוץ כי בלעם הוא

ממקום התבלעם. ולבן מן השורש העליון ואמנם עיקרם יותר מהארות אבא מקליפות הבל. ולכן רצו שיטפל אהרן עמהם כי היא שושבינא דמטרוניתא שמתקנה בחסדיו. והם חמו כוס של ברכה ה"ס ראש רחל ושם נבלעים ב' הארות של שרשם ורצו להמשיכם להם משם בתוקפם באור החסדים קודם הכנסם בכתר והוא ממש כחטאו של אד"הר כי חוה סחטה ענבים גימטריא עק"ב כנזכר בדברי הרב:

וצריך להקדים סוד התרפים ובו תבין ענין זה כי אליו כוונו אותם הרשעים בני בניו של לבן והובא באוצ"ח שסוד התרפים הוא שיסוד תבונה המתגלה בחזה זעיר ה"ס בית התורפה שר"ל גילוי ומשם יוצאת הארה לאחורי זעיר ששם כתר רחל שבתוכו נבלעים עקבי לאה ולפי שהם דינים תקיפים משם יש אחיזה לחיצונים ושם סוד בלק ובלעם. אבל כשיש זכות אז רחל גונבת את התרפים ונשאר לבן בלי דעת ותבונה. זהו תמצית הסוד הנזכר שם באורך. נמצא שתחלת אחיזת החיצונים הוא כנגד מקום גילוי החסדים. וע"כ רצו אותם הרשעים לשתף עמהם אהרן רישא דימינא ששם התחלת החסדים שרצו להמשיך להם אורם. וע"כ כיון דמטא ז' שעתין שהוא התחלת שליטת לאה והדינים. נתנו לאהרן הזהב: אי איהו הוה אמר לון שוו וכו'. סוד הענין הוא שרחל היא סוד קרקע עולם ולכן אלו ישליכו הזהב לארץ ה"ל כגניבת התרפים שתשלוט בהם רחל ולא תצא ההארה לחיצונים אבל אהרן לא נזהר ולקח מידם שה"ס לאה שעיקרה ביד שמאל דזעיר. ואז גבר כח הכשפים שהקדימו לעשות. מה שלא יצליח אם יושם בארץ כי יוחלש כחם ותתמעט הארתם ועוד רעה גדולה כי ויצר אותו:

דף קצב:

בחרט וכו' וטמריה מעינא בישא באתר ביש. נלע"ד שה"ס יסוד לאה שהוא כנגד יסוד תבונה וה"ס תרפים שנים. והעיקר שהוא בכתר רחל כי הרב ז"ל. פירוש שאע"פ שעקבי לאה הם שנים מ"מ נקרא בשם עקב אחד להיותם נכנסים בכתר רחל ושם מתייחדים כאחד ואז הוא שמור. אבל נקרא מקום רע מפני ששם עיקר אחיזת בלעם כנ"זל. ועוד צא"ל שיש סוד עקב בבחינה אחרת ופירשה הרב ז"ל בפסוק עקב אשר שמע אברהם בקולי. וה"ס ב' בחינות דין היורדים מנ"ה דחכמה למוחי זעיר והם סוד ב' דמעות של עיני זעיר בעת הדין וידעת שלאה כתיב בה ועיני לאה רכות מכח בכייתה ולכן כשאלו הב' דינין יורדים לנ"ה דידה אז יש שם כח עין הרע וז"ש וטמרוה מעינא בישא שהוא ודם הבלעתם בכתר רחל ומשם נבלע באתר ביש הנזכר כי כל כוונתם לפגום ברחל ולהשלים בכתרה דינים קשים וכבלעם דבעא לאעקרא להאי כח כמובא בזוהר לעוקרה

משורש החסדים בהשלים שם אלהי"ם שעם ה' אותיותיו עולה צ"א וידוע שכתר רחל הוא אדנ"י בריבועו העולה קכ"ו ועם צ"א שהוא אלה"ים עולה חר"ט ע"ה:
כדין סליק כולא לעובדא ויעשהו עגל ומסכה דכר ונוקבא דכר מצד לאה דאיהו מלכות דתבונה הנקרא עלמא דדכורא ונוקבא מצד רח"ל. עגל מסוד אחורי ס"ג כנזכר לעיל. מסכה ע"ה קכ"ו סוד כתר רחל:
ברא יחידאה הוא עם ישראל ששרשם מחו"ג מיוחדים בדעת שי"ר א"ל והם רמוזים בשם ב"ן בסוד העיקר והמילוי שהם חו"ג כנזכר בא"י ששם ב"ן זה לוקחו זעיר מיסוד אימא. רישא חוורא הוא זעיר הנקרא בן בסוד לבנונית ראשו באור כתרו מת"ת דאימא כמובא בספר א"י. מבשר דחמרי הם המצריים שהם מסיגי אחורי הדעת בסוד מצר הגרון. חמור עם ארבע אותיות גי' ג' אלהים שבגרון שהם ג' הורידין וג' שרי פרעה וגם סודו ג' אלהים כידוע. והנה אלה יטעון ליה בההוא וכו' שיטעו אותו ע"י אהרן שהוא המכניס מרגליות החסדים בזגם דדהבא שהן הגבורות. בלא דעתא דילי' כנ"זל שאין כח בהם לעמוד נגד הדעת הקדוש ולכן היה בלא דעתו:
קולמוסא דאנוש בסדר כתיבת התפלין כתב הרב ז"ל שקולמוס ה"ס אימא גם ידוע שענין הכתיבה הוא בסוד חג"ת שהם בסוד הידים הכותבות כמ"ש בכוונת ר"ה ולפ"ז נבין שיסוד התבונ' המתגלה שם הוא הקולמוס והוא נעש' מקנה שה"ס שם קנ"א אשר שם עם ד' אותיותיו א"נ מנוצה של כנ"ף קנ"א ע"ה וכתב הרב ז"ל ששם קולמוס הוא ארי"אל העולה קול"מו"ס: ואריה ע"ה גימטריא חר"ט. ואולם אנוש הוא מיסוד זה בו נתגלגל הבל והוא רצה להוציא הארת יסוד אימא לחוץ ובסוד התרפים כנז"ל. הוה רשים רשימין דכל דיוקנין שכן בינה ה"ס יוצר בראשית בשם אלהים דההי"ן שנקרא צור עולמים והוא ביסוד הבינה ואם תסיר ממנו העיקר שהוא פ"ו נשארו אותיות המילוי ל"ף מ"ד יו"ד עולים ר"ט ועם ח' אותיות גי' חר"ט וזהו ויצר אותו בחרט נקוד פת"ח בחרט הידוע והוא ההוא:
דאשתמורע פשוטו דקאי אחרט אנוש שהיה כבר נודע להם ועוד ירמוז מה שנודע שכל מקום שיסוד אימא מכוסה בזעיר נקרא עץ החיים כי אין משם שום אחיזה לחיצונים משא"כ במקום גילויו והודעתו דהיינו מהחז' ולמטה ששם עץ הדעת וזהו ההוא דאשתמודע. ודא הוא ברירו הם דברי רש"בי כלומר סוד מובחר וברור אבל וכולא הוה ודאי. הענין הוא מ"ש בסוד התרפים שהוא בחינת האורות היוצאים לחיצונים שתורף של תבונ' לעקבי לאה המובלעים בכתר רחל שה"ס הכיס ובסוד בלעם כאמור. באופן שבמלת חרט הודיע הכל שכל אותו מין כשוף נעשה בהמשך הארה מחרט דהיינו יסוד

בינה. אל חרט דהיינו הכללות האור בעקב א' המתייחד בתוך כתר רחל וז"ש ודא הוא עובדא וכו'. עד טמירא וכסויא שכן עיקרו הוא אחר שנתגלה אור יסוד אימא ויטמן בעקבי לאה והיינו טמירו. ואח"כ שיכוסה בכיס הוא כתר רחל והוא כסוייא בקדמיתא דיתכסי מעינא וכו'. מפני שאין לחיצונים כח ליהנות מאורות יסוד אימא כשהם בתוך זעיר מגולים אלא שיתכסו מן העין בתוך רחל עולימתא שפירתא דלית לה עייניו.

ובתר יפוק אומנא פי' שיצא האור אח"כ מאחורי רחל אל החיצונים העומדים שם והיינו ובתר ומלה דאיצטריך:

כסויא לבתר חזר ושנה זה ליישב מאי דקשה והוא שכיון שכל עיקרם היה להמשיך אור לאה אליהם למה לא יעשו כן מלאה מבלי השתמשם בשני הבחינות שנרמוז בחרט לזה אמר כי כל דבר שצריך להתכסות אח"כ לשיוכלו החיצוני' להנות ממנו איצטריך לגלאה בקדמיתא שם בחזה כדי שמשם יצא לחוץ דרך אחורי רחל שהיא נקרא פתח עינים משא"כ לאה מצד עצמה שהיא עלמא דאתכסיא שמכוסה בההוא חוורא דקודלא סוד נה"י דאימא החדשים ובזה נמתקי' דיניה ואין אחיזה לחיצונים בה בעצמה וכמ"ש בספר א"י ולכן משיח בן דוד בא ממנה ועתיד לעשות נקמה בגוים כי למ"ד אל"ף ה"ה גי' נקמ"ה ואומר ועלו מושיעים "לשפוט "את "הר ר"ת לא"ה:

השתא בני רחמאי קרא אותם כן מפני שהם מסוד החסדים כנזכר בריש א"ר אנן בחביבותא וכו' ולפי שרש"בי ה"ס היסוד שבהם לכן קראם בניו שהוא היה בסוד הדעת הכולל אותם וגם קראם:

רחימין דנפשא כי אלו הם רבי יוסי ורבי חייא כנ"זל והם בסוד ת"ת ויסוד והם בקו האמצעי מקבילים לדעת שה"ס רש"בי גם שעיקר הייחוד והארת המלכות שהיא סוד הנפש היא מהם. וגילה להם הסוד שעיקר אחיזת אותם הרשעים בעצם היתה בבי"ע ששם מתפשטים הכלים לזו"ן להיות נשמה לבי"ע אבל בנשמות של ישראל שהם מפנימיות דאצילות אין להם אחיזה. ואפילו בבי"ע עיקר אחיזתם והוא בחיצוניות וז"ש בסטר קדושה ההוא אלהים דקשוט וכו':

בדרך אחר י"ל שכוונתו על מ"ש באוצ"ח בדרוש השמות דבריאה כי ק"ך צירופי אלהים מתפשטים בב"יע ומתחילים מזו"ן דבריאה בסוד י' כלים החיצונים שלהם י' לזעיר וי' לנוקביה. וביצירה יש נ' צירופים באחורי כלי כל החמשה פרצופים. וכן בעשיה ומשם ולמטה הם אלהים אחרים. וז"ס מס"כה דהיינו שהמשיכו מכל הק"ך צירופים הקדושים בבבי"ע עם ה' אותיו' דאלהים אחרים והיו זכר ונקבה שכן בתחלה התפשטותם מזו"ן דבריא' שבהם נכנסים נה"י דתבונ' שהיא אלהים דקשוט ואינון מתערין מסטרהא ועל

כן נשתמשו בשם יל"י כמ"ש הרב על פסוק "ישראל "ל"א "ידע וניקודו אל"ה עם יל"י. העולה מ"י הכל אלהי'. וז"ס הנמרץ. שכתבתי בקול הרמ"ז שלי ששם לילית יש בתוכו שם יל"י וכן בשם אלילים שרומז לזכר ושם זה במילוי יו"ד למ"ד יו"ד קי"ד וב"פ קי"ד גימטריא עג"ל מס"כה והשם כפשוטו עולה נ' וב"פ נ' עם ג' אותיות הרי עג"ל. ק' זה כנגד ק' אותיות שבעשרים אלהים שבזו"ן דבריאה והם כנגד ק' שמות אלהי"ם שביצירה ועשיה:

נ"ל זה בפשט המאמר אבל ממה שהפליא רש"בי בהעירו את ר"י ור"ח השתא בני רחימאי וכו' נראה שה"ס כמוס ונסתר אשר לכן נל"עד שיורה לדבר א' יותר נעלם והוא הסוד שגילה באידרא רבא וביארה הרב ז"ל בדרוש ג' עלמין ואציג' לפניך תמציתו בקיצור:

דע שמהתקון א' שה"ס פאה שעולה אלהי"ם ואית ביה א"ל קוצי משם יוצאים ג' עולמות של דינים תקיפים ונמשכים באחורי בינה ת"ת מלכות. ואח"כ יורדים לבי"ע ושם מתחזקים בדיניהם בג' היכלי זכות שהם הגבורה שבכל עולם ועולם ומהם נתהוו ג' נהרות דנור ואמנם ג' עולמות אלו הם קדושים אבל הם דינים חזקים ולזאת יש באחוריים אחיזה לחיצונים. וז"ש בסטר קדושה ההוא אלהים דקשוט וכו' ירמוז לכמה בחינות של שם אלהים אחד סוד חכמה סתימאה שבו שרש בוצינא דקרדינותא שנתקנה מכח גבורה דעתיק. ב' כי כל כללות הדיקנא הוא סוד אלה"ים א"ל בתיקון א'. י"ה בתיקון ו'. ס' בתיקון י"ב. ג' שבתיקון א' בפרטות הוא פאה גימטריא אלה"ים וכנגד בחינה זו שהיא העיקרית שממנה ג' עולמות אמר מלך על עלמא מפני שאותו תיקון הא' ה"ס מלכות של חכמה סתימאה כנודע בסוד י"ג מדות והיינו מלך וגם מפני שמקומה הוא העליון שבכל התיקונים וטעמו מבואר במקומו:

בתלת אלין אתתקף בבי"ע כי דוקא בהם מתגלה תוקף הדינים:

והא איתמר רזא וכו' היינו סוד ג' עלמין שגילה סוד כל אחד ואחד באידרא רבא. והנה אותם הרשעים רצו להמשיך כח מכל שרשי דינים אלה:

אכן להבין מ"ש מלה דלא הוה שהם דברים בלתי מובנים אביא הקדמה מדרוש ג' עלמין והיא שג' עולמות אלו הם סוד ג' מלכין קדמאין. בלע יובב חושם. בלע סוד הדעת חושם יובב סוד ח"ג ועוד אמר שבלע נמשך עד הבריאה וכולל בתוכו שני' אחרי'. ואח"כ נתפשט יובב ביצירה וחושם בעשיה וידוע שבלעם הוא משורש בלע בן בעור וב' בניו הם משורש יובב וחושם וקראם לעיל בשם תרין חכימין לרמוז למ"ש שיובב וחושם שאמרנו שה"ס חו"ג הם בסוד חו"ב מפני שראש הקטנות הם חו"ג והרי שהם חו"ג והם חו"ב

ולכן קראם בשם חכימין. והנה אמרנו לעיל שהמשיכו נפש לבן כנזכר בספר הגלגולים וכוונו להעלותו מבחינת צומח לבחינת בעל חי שור אוכל עשב. והנה לבן דהיינו בלעם מושרש מבלע שהוא בבריאה. ולכן קודם שעשו כשפיה' לא היה כח רוח באותו זהב אבל אח"כ כשלקחו מידם נתקנה קליפות בלעם וז"ש לקבל בריאה ויקח מידם. פי' הוא הכח שקיבל הזהב מלקיחתו אותם מידם ואז ניתוספה בו מלה מה דלא הוה ביה עד כען. כלומר נתחזק כח בלע שסודו בבריאה. וכן ויקח מידם גימנוריא בר"יאה:

ועוד ירמוז למ"ש שבלע כולל כולם באופן שגבורה זו של בריאה שם יש גם ב' גבורות דיצירה ועשיה והיינו מידם יד א' של כולם שהיא יד השמאלי' של כולם הנכללות ביד אחד. ואח"כ נשתלשל בשני עולמות תחתונים כדמסיק ויצר ויעשהו.

ולכן אמר מאן חמא חרשין וכו' פי' שהיה צלם כולל כל ג' עלמין שה"ס אותיות הו"ה שבהם מתגלים הדינים כאמור הפ"ה ופ"ו הפ"ה הרי אלהים. ודע כי איתא בדרו' ג' עלמין שבאלו הג' עולמות יש ג' אלהים דההי"ן כל אחד ואחד עם ה' אותיות עולה ש' ועם הכולל יעלה א"ש וגם הוא בסוד ג' שמות א"ל שאף הוא בסוד אש מפני שעיקרו מג' יוד"ין ואל"ף משם ס"ג וכל אחד מהיוד"ין יפ"י הם ק' הרי ש' ועם האל"ף הרי א"ש. והשתא דאתית להכי הבן כי יו"ד יו"ד אל"ף יו"ד גימטריא קע"א דהיינו ענן ע"ה. ומכאן היו רוצים להמשיך ב' עמודים שילכו לפניהם כנ"זל:

יהא לן מאן דיהך קמנא והם ממש זכר ונקבה כנזכר במאמר הפסיעות גם אל מלא גימטריא הק"ף שרצו גם הם להיות מוקפים כישראל. ולכן אמרו לאהרן שסודו ח"פ א"ל עם ח' הכוללים. קום עשה לנו אלהים כי ידוע שהתיקון האחד שהוא א"ל הוא כפול מב' הפאות. עשה גימטריא ב"פ א"ל מלא עם האותיות. לנו אלהים ב"פ פ"אה. אשר ילכו לפנינו כי הפנים גימטריא קפ"ה. ונתנו טעמם כי זה משה וכו' שמשה בקדושה סודו נגד בלע ועולה א"ל שד"י שהיא עולם האחד דבריאה. ולהיותו כולל גם השנים האחרים קראוהו איש שהוא ר"ת "אדנ"י "יהו"ד "שד"י שהם ג' עולמות. ובמה שנזכר תבין סוד תתקצ"ה דרגין הנז"ל שהם נמשכים מג' עולמות אל מאחוריהם כי ג' אלהי"ם דיו"דין תת"ק וג' א"ל צ"ג ועם ב' כוללים בסוד התכללותם בבלע הרי תתק"צה וכעין מספר זה כתוב בדרוש ג' עלמין לענין אחר ע"ש ולכן אמר לעיל שאלו תתק"צה דרגין היו משוטטים על כל אינון חרשין בחרשייהו שהרי משם מוצאם:

והנה על כל הסוד הזה נאמר ואשליכהו באש כי כל ההמשכות היו מיסוד נהר דינור שסודו שני שמות הנז"ל א"ל ואלהי"ם סוד כל אחד מהם הוא א"ש כאמור וב"פ א"ש גימטריא בת"ר דה"ס ההוא נחש דסיים בפירודא ובגי' ז"פ אלה"ים. וכן עולים עג"ל

מס"כה מלאים כזה עי"ן גימ"ל למ"ד. מ"ם סמ"ך כ"ף ה"י שה"ס דכר ונוקבא והוא הוא ז"פ אלה"ים שהם זו"ן ז' מלכי אדום שנכללו בבי"ע ובגימטריא אל"ה אלהי"ך. וע"ה הוא עגל שהוא בן הפרה היא בינה שעליה כתיב ושם עירו דנהבה גימטרי' בי"נה שממנה יוצאות הדיני' וירדו לבי"ע ולכן התחילו מבריאה כנ"ל ולכן אמר מחילא דתרין אלין איתעביד והוא בכח המשכם מבריאה ויצירה אז ויעשהו בעשיה גימטריא שכינ"ה כי בה היה הפגם בעצם כי כפרו באנכי שהוא כתר רחל כנודע:

אמאי בתרין אלין כיון שכוונתם לזכר ונקבה למה בחרו בשני מינים שוני' ולא בזכר ונקבה ממין אחד וזוהי תכלית השאלה. אבל בתחלה שואל למה דוקא שור וחמור. ולזה התחיל לתרץ אלא שור הא אתמר הוא משרז"ל שגנבו פני שור במרכבה. א"נ מ"ש לעיל שהמלבוש הא' שמתלבש אותו המזיק הגדול הוא לבוש תבנית שור. ואח"כ חזר למ"ש שהוא תכלית הבעיא:

חמור אמאי פי' למה לא בחרו בפרה שהיא נקבת השור או אפשר ששואל שידוע שח"גת דקליפה הם שור כלב חמור סימן חש"ך והכלב הוא חשוב מהחמור שהוא באמצע. והפי' האחד עיקר. ותירץ שהטעם הוא מפני שהמצריים הם מצד החמור שהוא שמאל דקליפה הקליפה היותר תחתונה שלכן היו טמאים בכל התועבות. והא דלא בחרו באתון נראה שהיא ליליתת הרשעה אלא כשהיא מתגברת נהפכת לזכר כמ"ש בזוהר בפרשת ויצא בס"ת ואיתהדרת גבר תקיף. גם מצינו בלשון משנה חמור שבכרה כי שם חמור נאמר גם על הנקבה:

וע"ד כל אינון דישראל וכו' הטעם הוא מפני שאותם הג' אלפים שמתו היו מע"ר בני בנו' שמעון כשר"זל וע"כ מצא מין את מינו וניעור במחשבתו להדבק שם:

ובגין דהוו תרין וכו' האי דלא מייתי מאשר ילכו לפנינו שהם לשון רבים ג"כ משום דאיכא למימר שהם כוונו לכך ולא עלתה בידם. לכך מייתי מגופא דעובדא שאמרו אלה אלהיך ולא כתיב זה. אבל ממלת העלוך אין ראיה שכן מצינו שם אלהים מתייחס לו שם רבים כמ"ש אשר הלכו אלהים לפדות לו. אלהים קדושים הוא. אבל מדאמרו אלין תרין הוו כחדא היינו שני דיוקנין דשור וחמור מושכים עד שיכון להורות באצבע ולומר אלה. ומסוד מלת אלה מייתי דהוו כחדא כי סודה זו"ן כמ"ש מי ברא אלה ונעשה העגל גוף אחד ס"מ דכלילא ביה נוקביה העלוך גימטריא סמ"אל. והטס שנשתמשו בו שהיה כתובי בו עלה שור גימטריא סמא"ל לילי"ת:

דאהרן לא אמר מדי פי' לפי סברתו דאהרן דסבר טב איהו לאפרשא ע"ר מישראל כנ"זל הו"לל הא לכם מה שבחרתם וכיוצא. אלא הם דוקא שדבר מיד בצאת העגל אמרו אלה

וכו'. והא דלא כתיב ויאמרו העם מפני שהם היו העיקר בעשיית העגל כמ"שה אשר עשו את העגל. אלא שלהיות שבאהרן ע"ה לא היתה שום אופן כוונה אלא שטחיות הפעולה לבדה. ובע"ר היתה הכוונה להמשיך מה שחפצו לכן הוו ע"ר ואהרן ח"ו כאדם אחד שפועל איזו פעולה שהגוף עושה הפעולה והנשמה משתתפת בכוונ' והכל נחשב כאחד. לכן בתחלה כתיב ויעשהו לרמוז לשיתוף המחשבה שלהם אל פעולת היחיד. ואח"כ כתיב ויאמרו להורות שע"ר נתפרדו עתה ממה שהשתתפו באהרן ויאמרו אלה וכו':

קכ"ה כבר אמרנו שהוא בסוד ק"ך צירופי אלהים ושם אלהים ה' אותיות התפשטות לחיצונים. ועי"ל שנתכוונו להמשיך כח מה"ג כל אחד כלולה מה' היינו כ"ה ה"פ כ"ה גי' מס"כה. ולפי שלא היה אפשר להם לקבל הכל בידם. נטלי מלי ידיהו נתכוונו לשרש הגבורות שהוא ה' אצבעות גם ה"ס ה' אותיות אלה"ים וכוונתם להורידם עד העשייה ששם מספר קטן:

ואז ההוא זעיר איסתלק וכו' ובחרו זהב העולה י"ד וכן אלהים במספר קטן י"ד ואז היה יד ליד לא ינקה רע כנ"זל כי הורידוהו עד מקום הטומאה והשליטו אותה הטומאה בכל אחיזתם בג' עולמות וז"ש באותו המעט איסתלק על כולא. ולא חשיב כן אהרן שהרי ב' הדברים שהם ויקח מידם ויצר אותו הרומזים לבריאה ויצירה היו חוץ מדעתו כנ"זל. אבל ויעשהו הי' מדעתו כי רצה להאחיז' בעשי' מקום הראוי להם וכיון שניתן להם אותו הנהירו דקיק המחיה אותם. לכן לקח אותו המעט מידם. והיינו דקאמרינן לעיל אחד לקח בידו ב' שלישים היינו סוד בריאה ויצירה ואחד שליש אחד כנגד עשייה. ואי איהו הוה אמר שוו לי' בארעא אז לא יתאחזו כי אם בעשיי' שהיא הארץ. אבל כיון דלא אסיק אדעתי' זה כי לא חשב שיהי' להם כח או ויעשהו קרי ביה ויעש ה' ו' דהיינו העולה ה' שהיא עשיה על ו' שהיא יצירה וז"ש דההוא זעיר איסתלק על כולא ונתפשט הרע בכל ג' עולמות כי ה"ו פ' ה"ו גי' קכ"א כחשבון אלי"לים א' יותר על ק"ך שהוא במדריגת הטומאה:

ת"ח מה כתיב ראיה למ"ש דלאו אדעתי' דאהרן איסתלק ההוא זעיר כמש"ה וירא אהרן כדמסיק מאי וירא אהרן ר"ל כיון שהוא רצה לעשותו להם להפרידם מתוך ישראל וכנ"זל א"כ מה נתחדש לו עתה שאמר וירא אהרן. ואמר חמא דס"א אתתקף מה שלא עלו על לבו שיתחזק כך. ולכן נתן נפשו וכל דעתו לתקן ולהגן על העולם ויבן מזבח לפניו נתחזק לתקן את המ' שנפלו אורות גבורותיה לצד האחוריים והוא נתאמץ ובנה אות' לפניו דאהרן שהחזיר' לצד הפני' והאיר לה מאור אבא שהוא שורשו ע"ב פק"ד גימטריא אה"רן כמספר נו"ר. ונתקנו קצת ג' עולמות כי לסוד בריא' שאמרנו לעיל

שהתחילו מזעיר דבריאה איתא בס' א"י שסוד זעיר זה נמשך ממ' דאצילות והוא הבן שלה ובסוד הוי"ה דב"ן שה' אחרונ' היא בציור ד"ו וא"כ יו"ד ה"ה ו"ו הד"ו גימטריא מזב"ח. ולנגד יצירה ידוע ששה מאיר אל הוי"ה גימטריא מזב"ח ולעומת העשי' הוא סוד שם יו"ד ה"י ו"ו ה"ה. שה"ס שם הגבורה כנודע לנו בסוד נ"ו הנזכר בתפלת ר"ה הרי שבמזבח זה נתכוון לתקן ולייחד כל הבחינות שנפגמו באותו מעשה ובזה הי' קיום למלכות שה"ס העולם שאלמלא כן חס ושלום עלמא אתהדר לחורבנא. איתהדר דייקא שהי' חוזר לשבירת הכלים וחוזר העולם לתוהו ובוהו:

דף קצג.

אחוד באסוותא מכוין למ"שה באליהו וירפא את מזבח ה' ההרוס כי רפא סודו יחוד הגבורות הנשרשי' בדעת כמ"ש בסוד אפ"ר דהיינו פ"ר אחד כי משם כח התיקון לגבורות ואז נמתק הדין ובאה הרפוא' עלידי רפ"אל שבו סוד הקדוש'. וידוע מסוד האל הגדול שמוח חכמה סוד' א"ל הוי"ה וגם לזה כיון בבנין מז"בח העולה ב"ן: ושוי לי' קמיה הוא מה שפי' בויבן מזבח לפניו שר"ל לפניו דאליהו:

כיון דחמא סטרא וכו' עד ויבן מזבח להבין סדר הדברים שנר' בלתי מסודר והוא כי מיד בהתעוררותו על הנזק הגדול שם עיני קדשו בדעת לתקנו תכף הוריד מהעינים העליונים להההיא עולימתא שפירתא דלית לה עיינין ואז חמא סטרא בישא דיוקנא וכו'.

ואיתחלש תוקפי' כפל ב' מיני חוזק כנגד אחיזתו בבריא' ויציר' ואמר דהא איתתקף ר"ל כבר נתחזק מיד שראה אהרן שסייעוהו מלמעלה ונתעוררו אורות עליונים. אז בנה מזבח ומזבח זה של צד הקדושה איתגבר. ואיתחלש ס"א חזר לשנות זה להורות שבתחלה נחלש כחו בכח כוונת אהרן ואחר בנין המזבח נכנע גם הוא בעצמו בעשייה:

ת"ח מה כתיב ראי' שאין בנין המזבח לצורך העגל דס"דא הואיל ודעתו להפרידם מישראל בנה גם המזבח לע"ר. קמ"לן חג לה' מדהזכיר שם ה' בפי' ועוד דדחה החג למחר שיבוא משה ויתקדש ש"ש. ובפרט שהיה מצפה שיבא משה הלוחות. שאם היו זוכים שלא ישברם בודאי שאז יקבע חג וכמר"ז בילקוט בפ' פנחס בקש ה' ליתן לישראל מועד גדול בתמוז. וידוע שהלוחות סודם מנ"ה שמהם עיקר בנין המ' שבזה יגבר כחה לעשות דין במכעיסי' ודא אסוותא אקדים. פי' הקדימה קודם שהשתחוו וזבחו זבחיהם. שא"כ יגבר כח החיצונים מאד ולא יועיל אהרן בתקנתו לכן נתחכם להיות זריז מקדים מיד בראותו התחלת התחזק החיצונים:

ולפי הפשט קרי לי' אסוותא כההיא דתנינן אבדו רשעים מן העולם נסתלק חרון אף מן העולם:

ועכ"ד לא שכיך וכו' ששגגת תלמוד עולה זדון ודוק יושר משפטי ה' כי שורש הפגם היה בנ"ה דתבונה וזה בכל בחי' הנז"ל בין במה שכוונו להשליט כח הדינים שרשם מנ"ה דתבונ' בין בעיק' כוונתם להמשיך כח מעקבי לאה דהיינו נ"ה. הן בסוד ג' עולמות שהתפשטותם באצילות הוא באחורי הבינה ת"ת ומ'. ונ"ה הוא סוד החיצוניות של כל פרצוף כנזכר בספר א"י. הן בסוד ג' עולמו' בי"ע שהם מרגלי המ'. ולכן התאנף בו ה' להשמידו במיתת כל בניו כי ידוע שנ"ה הם הבנים וב"פ עק"ב גימטריא שמ"ד. וכל שם אלהי"ם מאותם הד' של ב' העקבים ה"ס שם ב"ן בסוד בני האלהים וכמ"ש הרבז"ל על פסוק כי ציד בפיו ועל פסוק צחק עשה לי אלהים. הרי שד' שמות אלהים העולים שמ"ד הם סוד בנים ולכן התאנף ה' להשמידו בכילוי בנים ד' והועילה תפלת מרע"ה שה"ס הגדלות. כי סוד הקטנות הוא שמ"ד שע"כ המומר נקרא משומד. ובתפילת מרע"ה. פייס דעת ה' ונותרו אלעזר ואיתמר שהם מנה"י דאבא ומתו נדב ואביהו שהם סוד נה"י דאימא כמ"ש הרב במקומו שעון נדב ואביהוא היה שרצו לתקן את המלכות בסגולת מקורם שהוא מנ"ה דאימא שמהם בנין הנוקבא. אך טעו במה שרצו לעשותו לבדם מבלי השתתף משה ואהרן ואלעזר ואיתמר ששרשם מאבא דאיהו יסד ברתא. פי' שהוא ממתיק ומתקן דיני אימא שיבוא אל רחל כהוגן ולא יהנו זרים מאורות אותם הדיני' ולכן כיון שנדב ואביהוא נתעוררו לבדם שלטו הדינים ונפגמה המ' וזה שאמר

דף קצד.

שוו לס"א לפניו וסטר קדושה וכו' ר"ל שנתאחזו החיצונים באורות המתגלים בזעיר מן החזה ולמטה ששם עץ הדעת טו"ר והיינו לפני ה' שרצו לתקן את הנוקבא ולהכינה לפניו בהיות כח לחיצונים להתאחז שם והיינו אש זרה. אבל אהרן תקן מעוות שגגתו כי שוי לי' להוא מזבח לפניו שלהיותו מסוד אבא הגין על השכינה והבריח החיצונים ונמצא שמעשה האב עשו הבנים לכתחילה כי הוא עשה מבלי דעת להשתתף עם מחשבת הזרים להמשיך דינים קשים לנוקבא. וכוונתו היתה לש"ש כי לא מבעיא שלא כוון לכך אלא אדרבה תשב להפריד הרע מן הטוב. ובניו עשו מדעת במחשבה טובה שחשבו שיהי' די בכחם לבנות הנוקבא:

חג לה' ולא לעגל פי' שלכן פרט את ה' כדי להכניע את כח העגל שכחו משם אלדים וכנז"ל כי משה במצרים שמא דאלהים לא אדכר אלא שם המיוחד שאין בו שום אחיזה לחיצונים משא"כ שם אלהים שהרי ממנו השתלשלות עד שמגיע כח לחיצונים ועיין לקמן דף ר"ו סוד פ' ויראת מאלהיך ומה שפי' הרב במ"ם דמאלהיך: ולסטר קדושה עבד

כמו שבעגל נצטרפו דיבור ומעשה כן רצה אהרן לתקן המעוות בדיבור ומעשה: ועכ"ד לא שכיך כי כבר נפגמה המ' וחזרו רגליה לרדת מות:

תרין בנך יפלון פשוטו הוא שיפלו בטעות וגם ר"ל יפלו למטה שיוכלו החיצונים להאחז בנפשם:

ועל חובא דא וכו' שחטאם היה מעין שגגת אהרן כנ"זל לכן איתפסו בחובא דא כי כך היא המד' פוקד עון אבות על בנים אם הבנים חוזרים ומעוררים העון עצמו של אב. כי אז שולח אש קדוש ממרום על המזבח ואז התקוטטה אש זרה. והשכילה דעת נדב ואביהוא כי ניעור האש שהושלך בו העגל ורצתה הנוקבא להנקות מאותו פגם וזה בהמסר בני אהרן ביד החיצונים כי בזה משכן ה' ואם תעמיק בענין תמצא שתקנת הקדושה נמשכה מאותו קלקול שעשו במחשבתם:

אהרן חשב דבין כך ייתי משה: מתרץ קושיא אחד שנראה שגם בתיקון שעשה אהרן בבנין המזבח היה פגם כעין של בניו. שהם חטאו במה שעשו לבדם ולא שתפו עמהם משה ואהרן כמ"ש הרב ז"ל וא"כ מה תיקון יוכל אהרן לעשות לבדו לזה השיב שאהרן נשתתף עם משה במחשבתו ונתייחד עמו בדעתו ומתרווייהו תסתיים מלתא לתקן המ'. כמה דחושבין שעשה כן לפייסם וגם לפי' רש"י שבצה מזבח לדחותם. מ"מ הרואים חשבו שנעשה לשם העגל. והכלי של תקרובת ע"ז חמור מע"ז עצמה וא"כ הו"ל למשה לנותצו קודם כל דבר ולא עשה כן דלא כתיב ויתוץ וכו'. פי' לא בתחילה ולא בסוף מפני שנעש' לש"ש ת"ח ויקרא זו ראיה על צדקו של אהרן ששרתה עליו רה"ק שסודו במ' כידוע שה"ס מזבח שבנה ובמצותה עשה דבר זה. לכן מביא ענין יונה שקריאתו היתה להתראת הדין במצות ה'. וג' דינין הוו על הסדר לפי מדריגתם כי דין אחד עשאו ה'. דין ב' עשאו משה בצווי ה'. דין ג' מדעתו של משה. החמור תחלת שהנהרגים ע"י בני לוי חטאו בעדים והתראה. ועל ידי ה' בעדים בלא התראה. וע"י משה בלא עדים ובלא התראה:

דף קצד:

ומותיה הוה בס"א כדמשה דהוה שליט בה גרסי' ומותיה קאי ליהושע כמו למשה ובס"א ר"ל מיתתו של משה לא היתה כשאר בני אדם אלא באופן אחר כי גם שכל מיתה היא מצד המלכות היינו משום דאין מיתה בלא חטא ולכן יונק ממנה מלאך המות ומקבל כח להמית כ"א אבל משה הוה שליט בה ומונע כח החיצונים לקבל ממנה. וע"ד לא הוה בה רשו שכיון שנפגמ' בעון [מועד] לא יכלה לקיים את יהושע ולא לשום צדיק

אחר כי לכן נקרא אהל מועד ע"ד בית מועד לכל חי. מועד גימטריא ק"ך צירופי אלהים עכ"ל הרמ"ז:

והר"מז כתב ריש פרשת ויקהל וז"ל

וקב"ה בכולהו קרבין וכו' ירצה למה הכניס הקב"ה עצמו לתגר זה לומר פקדתי ומייחד הדבר לעצמו הו"לל כדרך שאר מצות התורה זכור את וכו' ולא לומר פקדתי. ועוד מה שלא עשה כן לשום אומה מצרינו לחזור ולהזהיר על המעשה בקיום המצוה ותירץ אלא ודאי קרבא וכו' ואציע תחלה מגמת עמלק ומחשבתו כי נשתנה מיתר גויים אויבי ישראל שכולם היו רוצים בקיומם של ישראל. אבל השתדלו לשעבדם ולהכניעם תחתיהם להגדיל ממשלתם בשעבוד הבירורים ביניה' ולא מלאם לבם לחשוב מחשבות להרוס בנין הקדושה העל יונה רק הצר הגדול עמלק הוא היושב במארב לעשות קרבא:

בכל סטרין עילא ותתא דע ששורש עמלק היה מראשית עולמות הטומאה המתחילי' מכנגד אחורי היכל החיצון דבריאה כמ"ש בספר א"י. וטעם הדבר כי שם היה המקום הראשון שנפלו בו מלכין קדמאין כי כלי דעת דאצילות שם היתה נפילתו ולכן שם התחיל כח לתחלת השתלשלות העולמות דקליפה וגם ידעת שאח"כ ירד הדעת עד סוף הבריאה ששם היכל לבנת הספיר שהוא יסוד דבריאה וכו' בסוד העטרה:

עוד נודע מ"ש בזוהר דעמלק מחובר בבלעם ובלק דהיינו עם מבלעם לק מבלק שהם מסיגי הבל וקין. מן ימין ושמאל כמ"ש שור וחמור כלבא בישא נפיק מתרוייהו שה"ס ו' מ"ו מתוך שור וחמור העולה כל"ב. וקראו כלבא בישא מפני שבלעם ובלק שהיו מסיגי הדעת היה בהם קצת לחלוחית ניצוצי טוב אבל עמלק הוא חלק הרע הגמור שלהם כמ"ש הרב ז"ל בפ' בלק וז"ש ראשית גוים עמלק. כי אמת הוא שעמלק הוא ראשית גוים שכן שורשו מראש עולם הקליפות. אבל אין בו שום חלק טוב כי אחריתו פירוש הוא שמו שיוצא מאחרית בלעם ובלק עדי אובד. ואם תמלא ו"ו מ"ם יעלה בל"ע הוא המלך הראשון מהקדמונים. ועוד אם תכה ו"פ מ' גי' עמ"לק וכן מפ"ו עמ"לק והוא כנגד עילא ותתא דהיינו היכל הרצון ולבנת הספיר והיכל הרצון כולל ששה היכלות וכן לבנת הספיר. בסוד ו' רבתי ו' זעירא. וז"ש בכל סטרין דהיינו ו"ק וזה לעילא ותתא:

ואמנם מ' שבין הוו"ין הוא כנגד ד' היכלות שמהיכל הרצון ללבנת הספיר שהם אהבה זכות נוגה עצם השמים:

הרי שהיה רוצה לסתור כל בנין הקדושה ולהסיר השפע לצד הטומאה:

והנה נותן טעם לאיזו סיבה נתעורר אותו רשע ואמר דהא בההוא זמנא אתתקף ירצה מרז"ל שרפו ידיהם מן התורה שה"ס יסוד דאבא שהוא הבריח התיכון היותר פנימי

המבריח מן הקצה דלעילא בדעת עד הקצה דלתתא יסוד ומ'. שזה עצם תיקונם של ז"ון שהרי הוא במוח חוט השדרה שמעמיד כל בנין האדם ואם יפגם בעונות אז שדרתו נהפכת לנחש ולכן כשישראל רפו ידיהם מן התורה איתתקף חיויא בישא לעילא מכנגד הדעת. וקראו בישא מפני שיש נחשים שאינם כ"כ רעים שהרי גם קליפת נוגה נק' נחש ויש בה טו"ר אבל עמלק כולו רע כנז"ל. ויש לדקדק דלעיל קורא אותו כלב וכאן קורא אותו נחש. ויובן במה שידוע שיש ב' בחינת בדעת עליון ותחתון. וכן לעומת זה בס"א יש דעת למט' שה"ס חשך גמור חמור שור כלב ועל בחינ' זו נדרש לעיל פ' משלחי רגל השור והחמור שהוא חלק תחתון שלהם ע"ם מבלעם ל"ק מבלק כאמור. ויש עוד בחי' עליונה שהיא כוללת כל שני הצדדים והוא הנק' מלך ערד שכולל בלעם בלק והוא ערוד הוא נח"ש ר"ת "נחש "חמור "שור הרי נחש למעלה וכנגד זה אמר בכאן אתתקף שנתחזק ונתמלא כח להתפשט כנגד כל קו אמצעי דמות נחש ארוך ואחז בפיו למעלה ובזנבו למטה וע"ז נאמר ויזנב בך כל הנחשלים:

כמין על פרשת דרכים כדרכו של הנחש מחמת האיבה הגדולה שיש לו עם בני אדם וכן עמלק עברתו שמרה נצח הקדושה ועמד לו בשני היכלות העליון והתחתון ששם מעבר לעיקריות השפע שהרי הוא עומד באמצע העולמות וממנו מעבר לכל הקצוות. וגם במ"של שיש בכל אחד מאלו השני היכלות סוד ו"ק ואין לך פרשת דרכים גדולה מזו וז"ש אשר שם לו בדרך שידוע כי דרך הוא יסוד אימא שמושבו בקו האמצעי שדרך בו עובר השפע. קס"א ס"ג גי' דר"ך:

דף קצה.

כמין לעילא כמ"ש אשר קרך לשון קרי שידוע כי קרי נמשך מהדעת והיתה דעתו לחזור ולעורר שבירת הכלים שהיה בסוד קרי לחוסר הנקבה. ומלאו לבו להשפיע טומאה על מקדש העליון מכח דכורא דקליפת נוגה שבו עון הקרי כמ"ש בא"י וכל זה מפני שחשב שבעון רפיון ישראל מהתורה חסר אור אבא הנק' יקר כד"א מה יקר חסדך. ולכן רצה להפוך יקר ולעשו תו קרי כנגד הדעת.

וגם כמין הוה לתתא וכו' היינו בהיכל לבנת הספיר שמשם השפע מושפע לישראל והוא חשב להמשיך שם הערלה ולהטות השפע מהקדושה אל הטומאה באופן כי בחושבו להדבק בדעת ולהכניס שם כח טומאתו הוה ליה קרי גמור ומה שחשב להאחז בצד מטה בזנבו כוון להמשיך הערלה בהיכל לבנת הספיר ולכך היה חותך מילות הנחשלים וזורקן למעלה ואומר טול מה שבחרת ולצד עילאה ימלל כלומר אתה חשבת לדחותני מעליך בכח המילה הרי עתה גדול כחי להחזיר הערלה למקומה ולי נאה למלוך

וכוין להמשיך טומאת קרי על ישראל וזה לך כלל גדול שכל קרי הוא בקליפת נוגה ובפרט בהיות אחוזה ב"מ בחוט השדרה. ומייתי לה מאשר קרך כי אינו לשון מקרה. כי ויבא עמלק כתיב. גם במדרש דרשוהו לשון קרירות לאמבטי רותחת. וע"ד בבלעם ויקר לישנא דמסאבא כדבסמוך שהוא חשב להעלות מ"ן בצורת כלב שעל מזבחו ושבזה ימשיך טיפת המ"ד הנק' יקר:

מיד זמין לה וכו' שהקב"ה העיר והומיר לעומתו נוקבא דקליפה והיא העלתה מ"ן לגבי בעלה הטמא ואז נתקיים בו בני נכר יבולו. וכן ההוא חויא שהוא אחוז בקו האמצעי באחור בסוד ההוא נחשא דפרח באוירא וחשב להמשיך ולפשט טומאתו בכל הקצוות המסתעפים מן הדעת וז"ש לסאבא לך בכל סטרין ולכן הוצרך זכות משה למעלה בדעת וזכות יהושע בן יוסף למטה ביסוד כי כל תכלית כוונתו היתה לאעקרא אתקיימא מאתריה שישפיע לחיצוני' חלילה דינים וגבורות בהסתלק החסדים למעלה במקומם. ובג"כ פקדתי פקידה "הס יסוד אבא המתפשט עד יסוד זעיר והוא רזא דאת קיימא קדישא כי תחלה אמר את קיימא סתם. שהוא יסוד זעיר אשר בתוכו את קיימא קדישא הוא יסוד אבא שסוד אחוריו הוא פקד ור"ל המשכתי כח פק"ד עד היסוד. כדי לפקוד על עמלק עונו:

ת"ח מה כתיב הכוונה כמ"ש בפ' יתרו כהן און חמוי דיוסף וכהן מדין חמוהי דמשה כולא רזא חדא ופי' שם הרב ז"ל כהן און הוא יסוד זעיר דקליפה. כהן מדין יסוד אבא דקליפה. נמצא שביאת יתרו לחסות תחת כנפי השכינה היה ממש לנגד רשעת עמלק. כי אז הכניע אל הקדושה עיקרה של הטומאה שבה היה עצם אחיזת עמלק לכן תמה ואמר מאן יהיב בני יתרו הכא איך חזרו להתערב עם עמלק שהיה המנגד שלהם ואין לומר שישראל דחו אותם מביניהם דהא ביריחו הוו שריין מקום משובח:

אלא הא כתיב וכו' מספר בשבחן שהמקשן אמר למה עלו מיריחו עיר אשר לא יחסר כל טוב בה והמתרץ תירץ שאדרבה היא הנותנת דאורייתא לא בעא תפנוקין כמ"ש בפ' נשא דעבדו קנא במדברא כעופא דא בגין למלעי באורייתא כי כך היא דרכה של תורה: ומתמן שרו בתחומא דעמלק כי היתה כוונתם להכניע קליפת עמלק בכח התורה אשר היא ביסוד אבא כנז"ל. אבל מ"מ לא טוב עשו להתחבר לרשעים וסרו משם לבלתי יענשו עמהם:

ההוא ערבובייא מדלא קאמר ערב רב כדבסמוך נראה שמכוין למ"ש בפ' פנחס שהרבה מע"ר נשאו נשים משמעון ושבהם ובבניהם היתה המגפה בעגל ובשטים וקראם

ערבובייא שנתערבו יחד ישראל וערב רב ולכן נענשו ישראל על שהכניסו אותם בקהל ה' והיו לעם אחד:

ת"ח מה כתיב בקדמיתא ירצה מאחר שישראל הכניסום בקהל גם ה' רצה להקריבם ואמר מאת כל איש וכו':

במוחא וקליפה יובן במה שנודע ששורש ע"ר היה מאחורי הדעת פירש מבחי' ערבובייא דט"ור מבחי' הדעת כי ערב רב גי' דע"ת. לכן היה בחפץ עליון להכלל גם קליפת נוגה עם הקדושה:

לבתר סטא זינא לזיניה פירש צד הרע גבר בהם כמ"ש הרב ז"ל כי מאותם הר"פח ניצוצין נכללו ר"ב בחינות מהם והיו קרובים להתמתק ונשארו פ"ו השרשיות והחזקות. ואלמלא כוונה רעה של ע"ר בשעת מתן תורה היה הכל מתוקן: אבל הם גנבו שור מהמרכבה דתמן ביה שם אלהים גי' פ"ו וחזרו ליפול ר"ב וז"ש סטא זינא לזיניה ר"ב הלך לו אצל פ"ו ע"י ע"ר לכן נדחו מהקדושה וכמ"ש ויקהל משה את כל עדת בני ישראל דוקא:

ר' אבא פתח וכו' הוקשה לו יתור ויקהל משא"כ בכל התורה כמש"ה וידבר משה אל בני ישראל לעשות הפסח וכיוצא וממילא שהקהילם להודיעם מצות ה' ומתרץ שבא להורות על שורש ישראל כללא דכולא שהוא בהיותם כולם מיוחדים כמו שהם במקורם שהוא בדעת זעיר בסוד ו"ק שבו כדבסמוך וכן הקהל את העם שיכוין להמשיך עליהם כח יחודם שבדעת וז"ש כללא דכולהו כי שם הם נכללים ומיוחדים בסוד ו"ק שבדעת דזעיר: ומאן אינון ס' רבוא לרמוז שבדעת דזעיר נקבצים אורות כל הדעות העליונות עד דעת אריך שבו הרבבות כנודע ובו הוא המקום האחד ולכן קה"ל סודו ה' הוי"ות שבחגת"נה העולים ק"ל עם ה' כוללים ביסוד הרי קה"ל. ותמצית הענין הוא לפי שנפגמו ישראל בחברת ערב רב שעולה דע"ת ולא היו מיוחדים שהרע גבר עליהם כמ"שה כי ברע הוא אותיות ער"ב. לכן משה המשיך משלו כח יחוד על כל עד"ת צירופו ד"עת:

ר' אלעזר פתר קרא בישראל הוא כדמסיק בדף ב'. כיון דמחל קב"ה חוביהון דישראל הענין שבעון העגל נפגמו ז"ון וכמ"ש בסמוך וגרמו הסתלקות א"וא מז"ון ואח"כ כשנמחל להם עונם ביו"הך וחזרו א"וא לתוך ז"ון אז ויקהל משה שהוא מיסודות או"א שהם ע"ב ס"ג העולה קהל שחזרו ליכנס בז"ון וז"ש ויקהל משה כלומר ישראל שהם בני ז"ון היו נפוצים ופרודים משרשם א"וא ועתה הקהילם אליו יחד לשורשו העליון שהוא א"וא דלא איתפרשן לעלמין. כי ישראל בעון העגל ירדו מאצילות עד העשייה. ומשה ירד למדריגת מט"ט וז"ש כד נחת משה כי ירידה גדולה היתה לו בעו"ה. זוהי תכלית דעת ר' אלעזר.

ופרטות הענין הוא ומשה לא שמע וכו' שאם גם משה שמע היה די שיאמר ויאמר יהושע אל משה קול מלחמה במחנה. אלא לכך כתיב וישמע שלגבי יהושע היה חדוש כי לא ידע מאומה קודם לכן. עוד הקשה מאי ברעה הו"ל מריע או בתרועה ותירץ בה' כתיב לרמוז מדריגת הפגם שפגמו בעגל ויובן במ"ש באוצ"ח בפ' בעלותי ההרה והוא שאמת שפגמו בז"ון אלא שמתחילה לא ידע משה רק שפגמו בזעיר וע"כ כתיב בפרשת עקב שאמר ה' עשו להם מסכה שהוא כנגד קכ"ה כוחות הטומאה כחות זכרים ואח"כ כשירד אמר עשיתם לכם עגל מסכה כי עגל רומז לנוקבא ג"כ עכ"ל:

וקשה לי דאפי' לסברת משה שפגמו בזעיר: ודאי שמזה ימשך פגם לנוקבא המקבלת ממנו ונ"ל שיש חילוק בין פגם עצמי למקריי כי אם ח"ו הפגם בנוקבא היא יורדת למטה תחת היסוד בלי פ' ומזה נמשכה עוד פגימה שנוקבא דקליפה מתתקנ' בעצם כמר"זל אמלאה החרבה כנזכר בא"י. אבל כשהפגם הוא בזעיר אז אין כח בנוקבא דקליפה להתגדל אלא הזכר דקליפה לבד. ורחל חוזרת אחור באחור ואין לה זווג אלא ב"מ ז"ון דקליפה מזדווגים כי זכר דקליפה נותן משלו לנקבתו ואינה יתירה עליו ובזה אתרץ מאי דקשה שהרי בכי תשא אמר הקב"ה למשה עשו להם עגל מסכה. אלא ממ"ש בפ' עקב מסכה לחוד צ"ל שכשאמר ה' למשה עשו להם עגל מסכה חשב משה שר"ל תקנו ועשו יחוד לעגל עם מסכה פי' נתנו להם כח להזדווג. אבל סבר שהפגם לא היה אלא בזעיר לבדו:

ונלע"ד שמה' היתה זאת שאלמלא יבין גודל הפגם אולי יתיירא מלחלות ולהתפלל עליהם ועוד שלא ירצה להוריד הלוחות שאין ספק ששבירתם היתה תקנה לישראל ח"ו ע"ד משר"זל שפך חמתו על עצים ואבנים. ומשה לא הרגיש אלא בפגם הזכר שהוא שורשו אבל יהושע דהוה אנפוי דסיהרא ראה ושמע ברעה הוא פגם הנוקבא ואמר למשה קול מלחמה במחנה שה"ס השכינה שבה חניית כל השפע וז"ש לקמן יהושע שמע ומשה לא שמע כי מדריגתו בזכר. בההיא שעתא איתברו איתא באוצ"ח שמתחלה כשעלה משה למרום שעדין לא למד תורה נתנו לו לוחות אבנים שהיו מצד המ'. אח"כ הוסיפו לו לוחות הברית. מנ"ה דזעיר שהם מסוד בינה ר"ת בינה יסוד נצח הוד והם נה"י החדשים שלו ובעון העגל נסתלקו בחינת לוחות הברית ונשברו דשל אבנים שהיו לו בתחילת עלייתו להר: וזה היה באותה שעה שנתגלה לו שנפגמה הנקבה שאז נתגלו אורות הזעיר שה"ס נה"י החדשים ואז אין למלכות על מה להסמך ולכן איתיקרו על ידוי ונפלו וזהו משום דפרחו האותיות של לוחי אבנין דייקא:

דף קצה:

ת"ח בד' סטרין וכו' איתא בליקוטים ד' תקופות השנה הם כנגד הוי"ה ד' אותיותיה: והם י"ב חדשים י"ב הוי"ות ג' צירופים מתחילים ביו"ד הן תקופות ניסן חסד. תקופות תמוז גבורה נגד ג' צירופים מתחילים בה'. כי אז ימי החום תקופות תשרי ת"ת ו'. תקופת טבת מ' ה' אחרונה שאז קרירות וגלידת המים. והם ד' אותיות המתלבשות בד' לבושי שק בסוד הגלות שהם תהו ובהו וחשך ותהום ואלו הד' קליפות מעוררות דין וקטרוג בד' תקופות וז"ש בפ' ויקהל בד' תקופין קלא איתער עכ"ל ואם תשכיל תמצא שאלו הד' הם סוד רפ"ח ניצוצין כי הם ד' ע"ב מסוד עס"מב ואיתא בל"ת בפ' במדבר שי"ב מזלות הם בין בדעת בין ביסוד וה"ס ד' מוחין עס"מב הנז'. גם שם אמר שכל סוד התקופות הן במ' לשון תוקף ודין ולפ"ז נמצא שד' תקופות הן בסוד ארבע אותיות אל"ף למ"ד נו"ן יו"ד שהם י"ב כנגד י"ב מזלות. גם כל תקופה היא ג' צירופי הוי"ה העולים ע"ח כמנין מזלא ועם י"ב אותיותיהם הם צ' כנגד צ' מעלות שיש בין תקופה לתקופה שהרי כל מעלות השמש הם ש"ס נמצא כל רביע צ' ובפ' יתרו אמר ד' תקופין בשתא קלא אתפסק וכדין דינין מתערין בעלמא. וקול זה הוא אור הדעת שמשם סוד הקול כי דעת גניז בפומא ונמשך עד היסוד שממנו יוצאים ז' הבלים שהם ז' קולות דמזמור הבו לה' וטעם פיסוק הקול בד' תקופות הוא מפני שבכל תקופה נגמר התפשטות מוח אחד מד' מוחין בסוד רפ"ק וכל גמר סודו במ' וזהו ענין תקופה במלכות. וסוד הדבר לע"נד הוא כי הנה התפשטות השפע הוא כעין שמרי היין ושיוריו שהוא הסוף והתכלית וזה ניתן לחיצונים לקיומם ע"ד דשן הקרבנות וכיוצא. ונודע שכל התחדשות שפע חדש מבחילת מחודשת צריך להעלאת מ"ן שהוא כח הדין ובסוד הדורמיטא ואז הוא זמן התעוררו' הגבורת לכן בכל א' מהתקופות קלא איתפסק רגע שהוא מה שבין סוף התפשטות שפע הנמשך כל אותה התקופה. וסיומו ע"י מלכותו בכל משלה. לבין התחלת שפע העתיד לימשך בתקופה הבאה ואלו הם ד' סטרין דהיינו רפ"ח שסודם בחג"תם שהם ממש דרום צפון מזרח מערב בד' תקופין שהם ד' אותיות אד"ני כנזכר:

קלא איתער זוהי קליפת נוגה הנק' קול דממה דקה כנז' בשער הקליפות ונק' דקה בבחי' נהירו דקיק והנה קליפה זו היא המקבלת שפע ליתנו לחיצונים שעל ידה הם ניזונים שהרי היא סביב הקדושה וכמ"ש באליהו שברוח רעש אש אמר שאין שם ה'. אבל בעבור קול דממה דקה אז הוציא ראשו וכו' אמנם ההוא קלא איתערותא דס"א איתער ביה היינו במה שנודע שקליפה זו מעורבת מט"ור כי לפעמים הי' נכללת בקדושה שמתפשטת מן הרע שבה. וצד הטוב דבק בקדושה:

אבל כשהיא רוצה להשפיע לחיצונים ולקטרג על הקדושה: אז מתעורר צד הטומאה והרע שבה והוא מ"ש איתער ביה פי' מניה וביה. וההוא איתערותא שהוא בחי' התעוררות הרע: עאל בין קלא לקלא. ידוע שסוד קול הוא סוד ז' חסדים או ז' גבורות. דהייגו ה' הוי"ות גי' קל וה' כוללים שביסוד וכולל הכולל שבמ' א' הרי קול. ומפני שיסוד ועטרה הם יחד והם באמצע לכן נרמזו יחד באות א' ובאמצעות שהיא ו'. והנה מילוי קול קו"ף ו"ו למ"ד גי' קו"ל וה"ס ז' גבורות היא מ' היוצאת מזעיר וה"ס בת קול. ועל כן כשנוגה מתעורר ועולה אז כח שורש הדין מפסיק בין קול לקול.

ואיתחשך נהורא ה"ס מניעת מיתוק הגבורות ע"י החסדים שהם האור הנזכר בפ' יהי אור נמצא שהפסק נוגה מחשיך האור ובגין דלא מטא וכו' זה רעה אחרת והיא כי כאשר נפגמה המ' ודיניה קשים שאינה יכולה לקבל שפע הזכר אז היא בחינת קר"י ב"מ כי הנקבה המרשעת מקדמת לקבל השפע בעו"ה והוא נחש דמפתי לאתתא הוא מש"זנ בא נחש על חוה לכן נכתב ברעה בה' שהיא בחי' נקבה ולפי שבא על חוה נקרא ברעו וידוע שכל ענין הקרי נק' רע. ונקבתו המקבלתו נקרא רעה וקול מלחמה הוא הפך השלום ומדתו. כי בטישת החסדים בגבורות היא להגביר החסדים על הגבורות והיה זה שלום. אבל של החיצונים היא לקטרג ולהלחם ונק' קליפת נוגה קול מלחמה מפני שדרכה לינק בחשאי כדי חיותה כשהחסד גובר ובסוד שני אנשים מרגלים חרש כמ"ש בל"ת ביהושע אבל כשהדין גובר אז מתעוררת להדיא ותחת היותה דממה דקה נעשית קול מלחמה:

עוד ידוע כי חש"מל סודו ח"ש הקליפה מ"ל הקדושה בסוד המילה כנזכר בא"י וכשהקליפה גוברת ונוטלת כל החש"מל גם בחי' חיות אש ממללות שהוא צד הקדושה ואז היא מלחמה ותרועה כי גם צד הטוב דנוגה נהפך לרע וכ"ז מפני שנפגמה המ'. וע"ד שמע יהושע ולא משה:

ואיתא באוצ"ח שסוד יהושע ושרשו הוא באותו הבל היוצא מפי היסוד ע"ש וה"ס ז' קולות דמזמר הבו להי' כנז"ל. ולכן הרגיש שנפגם אותו האור שהיה אחוז בו:

ומשה דהוה אחיד בשמשא לא שמע כי קי"ל מש"ה סודו "משה "שת "הבל והבל הוא חלקו של יהושע דהיינו הבל היוצא מפי היסוד כנזכר בספר הגלגולים ומסיק שם שעיקר משה הוא על הבחי' העליונה שהוא בחי' אור אבא שבדעת זעיר וה"ס השמש. וישראל כולהו דייקא כולהו ר"ל כל בחי' אחיזתם בין בזעיר בין בנוקבא וז"ש בגין ההוא רעה דאתדבקת קרי ליה ההוא לשון זכר ואמר דאתדבקת לשון נקבה לרמוז לקרי ברעו וכתיב ברעה משום שאותה רעה לקחה סוד ה' דמשה סוד הבל דאיהו זכר. בריכו ברכתא מכאן נראה שא"צ להמתין עד הבוקר לברך ברכה זו כמ"ש הש"ע והטעם כתבתי בפ' בראשית.

השתא הוא זמנא אין לומר שידע כן מקריאת הגבר שהרי כמה תרנגולים אינם מכוונים לחצות ועוד גם ר' יוסי שמע קול הגבר ואין צריך לומר לו. אלא ר' אלעזר רוח ה' היתה בו כמ"ש בכמה מקומות ונהרין ליה שבילי דרקיעא. אמאי משתעשע קב"ה ירצה מה טעם לשעשוע זה בחצות לילה:

בכה ר"א וכו' כי לולא החרבן היה השעשוע תדירי ועכשיו הוא בא אחרי צער ויגון מתגבורת הדינים שלכן צריך השעשוע לקיום העולם וכדבסמוך: ש"ץ רקיעין וסי' אלביש שמ"ים קדרות וסוד הענין כמ"ש הרב שבחצות לילה יורד כתר רחל לבריאה ונשארו למעלה ט' ספירות שלה להיות מלבוש ללאה המתארכת ותופסת מקומה דהיינו חב"ד חג"ת נה"י דרחל וכבר ידעת שחב" שלה הם נגד נה"י דזעיר והם בחי' ש' רקיעין והט' הם צ' ולהיות שכולם מאירים מיסוד אימא לכן נקרא רקיעין. וטעם הזדעזעם הוא כי רחל היא אבן שתיה ועקרת הבית וכל כוונת זעיר הוא עליה באופן שבירידת הכתר מזדעזעים בין הנ"הי דזעיר בין הט' ספי':

ובטש בהו כלו' שאין דעתו נוחה באותו גדלות של לאה: ובכה על חורבן בית עולמים שה"ס רחל שהיתה תופסת מקום לאה למעלה דקיימא סיהרא באשלמותא. והבכייה עניינה להוציא מקור הדינים לחוץ. ומבשרי אחזה כי קודם הבכי האדם מלא יגונות בפנימיותו ובבכייתו ירויח לו:

וארחיב הענין כי ב' דינים הם ש"ך ופ"ר ואמנם ב' עינים הם נ"ה דחכמה וכבר ידעת שבכל מציאות החכמה יש שורש דין שהרי חכמה סתימאה איתתקנת מגבורה דעתיק. ואמנם יש יתרון גדול בסוד הדמעות שלמעלה שהרי מלבד תחילת התיקון שלהם בצאתם לחוץ עוד יש תיקון מופלא והוא מ"ש ואוריד תרין דמעין ופי' הרב סודו המתקת ב' דינין באור או"א היוצא מיסוד אימא שהוא ים הגדול ובזה אנו מכוונים בעיני כל אליך ישברו שעיני רחל כשיורדים בהם ב' הדינים היא מייחלת שיתמתקו באור שני יסודות דאו"א וזהו לכל חי רצון ר"ת רח"ל גי' ב"פ דמעה שמתמתקים בפ"קד קס"א שהם שני היסודות גי' רצו"ן והנה אור זה הממתק ב' דמעות הוא מיסוד אימא ולמטה שה"ס ל"ז כנודע וגי' בכי"ה וז"ש ואדכר לבנוי מגו בכייה כי זכור הוא ע"ב קס"א ב' היסודות שבהם ממשיך ההמתקה לרחל שבה מושרשים בניו ישראל ואז מרחם עליהם כי נמתקות ב' דמעות שבח"וב שלה שהם בסוד י"ה וההמתקה היא באורות או"א שהם י"ה שבשם. ואחרי ההמתקה אז הוא זמן השעשוע שהוא שנמשך האור ההוא עד הבריאה שהוא ג"ע ששם נשמות ישראל הצדיקים:

לתלת סטרין מצאתי בדברי האר"י ז"ל שג' משמרות אלו הם כנגד ג' תפלות של יום שהתקינו ג' אבות שסודם בחינת הפנימיו' אבל של המלאכים הם בבחינת החיצוניות לחיות העולמו' וזה עושים בלילה וכנזכר בכללי הר"חו ז"ל ומעתה ג' סטרין הם ימין ושמאל ואמצע שהם כנגד ג' אבות חג"ת אבל של המלאכים הוא בחינת נה"י שה"ס החיצוניו' והקטנו' ונקרא לבר מגופא. ועוד בכל בחינת מלאך היא מצד המ' כמ"ש בערכי הכנויים ושלכן זמן שירתם בלילה בזמן שליטת המ' ולפ"ז ג' סטרין הם חב"ד דידיה שהם כנגד נה"י שלו. דשירותא דלילייא אמר כן כלפי הנז"ל דשעות הנוספות בלילות הארוכים הם מבחינת היום ודוקא כשמתחילות שעות הלילה אז מתחילים המלאכים שירתא שה"ס העלאת מ"ן מבחינת העולמות וז"ש לשבחא למאריהון. פי' להעלות התעוררות מ"ן להשביח ולהמשיך שפע למאריהון:

נראה שהסדר שלהם הוא ע"ד תפלות של יום ומשמרה ראשונה משבחת לאבא ומקבלת ממנו ולכן קליפתה למטה חמור נוער שהיא קליפת אא"עה. משמרה שניה מקבלת מן ההוד לכן בתחילתה על נהרות בבל כי באלף ה' היה כולו חרבן כמ"ש כל היום דו"ה והודי נהפך וכו'. וקליפתה כלבים צועקים היא עשו הנקרא כלב והביא כלב מצידו כמ"ש כי ציד בפיו וב"פ כלב הוא ציד ולכן אמרו כלבים צועקים לשון רבים משא"כ בראשונה שאמרו חמור לשון יחיד. משמרה ג' מקבלת מהיסוד ואין קליפה כנגדה כי יעקב מטתו שלימה. אך היא בסוד תינוק יונק שהוא מט"ט דיוקנא דיוסף ומשבחין עד הבקר שהוא יוסף הנק' כן:

ומאי קאמרי לה' הארץ ומלואה וכו' הטעם שכל זמן המשמרה האחד יש למעלה לאה רחל וסתם ולאה היא אימא שהיא כנגד הפרצוף הנק' ישראל: ומלואה לרמוז למה שהיא מתמלאת בהתפשטותה:

תבל היא רחל שהיא מתובלת מחו"ג ולאה היא במקום החסדים המכוסים:

ויושבי בה הם הנשמות של ישראל העולות אליה בלילה עד כל מקום קומתה:

על ימים יסדה הם היכלות הבריאה שרחל מעותדת בלילה לרדת שם והם ז' ימים

ועל נהרות יכוננה הם ו"ק דזעיר הנקראים נחלים ונהרות:

מ"ע דא ירצה בשלמא ב' פסוקים ראשונים יש להם שייכות עם הענין והזמן אבל מי יעלה וכו' מה שייכות והשיב בגין דכד ליליא וכו':

פריש גדפוי יובן במ"ש בפר' אין דורשין גבי ז' רקיעים וילון אינו משמש כלום אלא נכנס שחרית ויוצא ערבית ופירש רש"י נכנס בתיקו והאור נראה. ויוצא ערבית מתיקו ומתפשט למטה מן האור והרי העולם חשוך ובודאי שבזה יתיישב מאי דק"ל שהנה

אחר שקיעת החמה לערך שעה א' העולם חשוך לגמרי אמנם בבוקר יותר משעה א' קודם זריחת השמש המאיר פני המזרח אור מתפשט בכל העולם: אך הענין הוא שבלילה מתפשט זה הוילון ומונע ההארה אך בעלות השחר מסתלק והאור נראה. והנה התפשטות זה הוילון נקרא ליליא פריש גדפוי וכפי הסוד וילון הוא מ' דלית לה מגרמה כלום ורקיע הוא יסוד ובזמן שליטת המ' כל בני עלמא טעמין:

טעמא וכו' וענין זה הבנתיו מס' חסד לאברהם מעין ב' נהר י"ו באומרו שעסק התורה בתחלת הלילה עד חצות הוא מסוכן. והטעם מפני שמיד בתחלת הלילה מסתלקת מכל אדם בחי' הנשמה שלו. והיא כעין בני אדם שיש להם נפש ולא רוח או נפש ורוח בלי נשמה. ואפי' דה"עה שלא היה ישן היתה נשמתו מסתלקת. וכל התורה שלומד אז עולה למעלה אל נשמתו אשר עלתה. ואם נשמתו כשעלתה אינה נדחית גם תורה זו אינה נדחית. ואם להפך ב"מ. אבל אחר חצות הנשמה חוזרת לגופה טהורה ועסק התורה אז יפה מאד ע"ש ותבין למה בעת השינה אומרים בידך אפקיד רוחי ולא נשמתי מפני שהנשמה מסתלקת מאליה בלי שינה. ורק הרוח עולה בשינה. והנפש נכנסת לה לתוך הלב כמ"ש בס' א"י וז"ש כאן טעמין טעמא דמותא ונפקא נשמתייהו דוקא ולכן מיד המלאכים אומרים מי יעלה בהר ה'. ואין ספק שיש למלאכים הנאה גדולה בעליית נשמות ישראל:

שאם מתקבלות בפנים תרבה ההארה בעולמות וגם המלאכים המלוים את הנשמה משתתפים עם מלאכי מעלה והם נקראי' מלאכי שלום כנז':

דא הר הבית ראוי לשים לב שמזכיר החיצון שבכולם שהוא הר הבית ומשם דולג לעזרת ישראל ולא הזכיר כל מה שבנתיים. ויובן במ"ש במ' פסיעותיו של אא"עה שעזרת נשים היא סוד קומתה כנגד נה"י בבחינת עצמה. אך עזרת ישראל היא בבואה לצד פנים כנגד נה"י בסוד ג' רגלים להראות בעזרה אל פני ה'. ואמר שעד שם יכולות הנשמות לעלות וז"ש בסמוך. דתמן איתחזיין כל נשמתין דייקא איתחזיין שה"ס פב"פ. ולפ"ז נאמר שמהר הבית עד עזרת נשים הם בחי' פ' המ' והר הבית הוא מ' דידה ומשם מתחילות הנשמות ועולות כל קומתה וז"ש מי יעלה בהר ה' ולא אמר להר ה' אלא בהר שר"ל שיעלה בהר ה' בדרך המדרגות שלה עד כל קומתה. ואח"כ אמר מקום קדשו הוא בחי' האור המאיר מנה"י שלו למ'. והנה אלו החכמים לא נזכר שעסקו בתיקון חצות כי אלים גובריהו בעסק התורה כי תורתם אומנותם והיא עיקר התיקון וכ"ש שהיו מכוונים לעסוק בסודות תיקון השכינה דבר הראוי לענייננו.

וא"ר אלעזר ואי אתוספן שעתי וכו' דיממא אינון ונל"עד דדוקא קתני שתוספת שעות של לילה הם של היום היינו משום דמוחין משל ערבית מתקיימים עד ג' שעות: אבל לילות הקצרים לא יתפשטו לתוך היום כי ישראל גוברים בהשכמתם לב"ה ובזה ישתקו המלאכים מלומר שירה ק"ו מהקמים בחצות לילה שהקב"ה משתיק המלאכים כמ"שה חברים מקשיבים לוקלך ונודע (דף קצ"ז ע"א) סודו. ולזה לא אמר ושל יום דמתוספן דליליא אינון:

אהדר לון כמלקדמין וכו' סברתו שמעשה המשכן שנצטוה בפ' תרומה היה קודם מעשה העגל. ועכשיו אחר שירד פעם אחרונה מההר חזר לצוות' כדק"יל מזהירין קודם המעשה ובשעת המעשה כולא כמה דאיתמר ר"ל הכל אמת בין מה שנאמר כאן בין מה שנאמר לעיל בדף קצ"ה דבעא קב"ה למעבד עובדא דמשכנ' מכל סטרין דמוחא וקליפה וכו' ובין מש"ל בדף קצ"ו שמפני העגל חזרה מיתה לעולם ושנתערבה עם הנשים לכן משה כניש גוברין לחודייהו. ובזה יכון הכל מה שחזר וצוה בשעת מעשה. וגם בני ישראל דוקא ולא ע"ר גם מ"ש בפי' שמשה הקהילם בכוונה להבדיל האנשים מהנשים ועובדא לא איתעביד ר"ל לא מבעיא שבנדבת הזהב ושאר דברים לא נצטרפו הע"ר אלא אפילו במלאכה המשכן לא נתעסקו ולא סייעו כלל אפילו החכמים שהיו בהם וז"ש מאינון ע"ר הנודע טבעם וחכמתם וכמ"ש במעשה העגל ודוקא כל חכם לב בכם ולא בע"ר:

בגין דאינון ע"ר אמשיכו וכו' הענין הוא כי כוונתם בחרשיהם היה בעגל לחזק כח זעיר דקליפה שהוא ממש נגדיי למקור מר"עה שהוא זעיר הקדוש שבו סוד החיים והטוב. ואלו הרשעים רצו לסתור הבנין ולכן המשיכו למלאך המות שהוא מושרש בזעיר דקליפה. וכיון דאיסתכל משה ביה שהוא מנגדו.

אשדי לאינון ע"ר וכו' כי אז היו מעורבים עם ישראל והבדיל אוכל מתוך פסולת כדי שלא יהיה מונע אל השכינה מלשרות עליהם ולכן פתח ר"ש מי עלה שמים וכו'. שסודו בזעיר דקדושה שבו נכללו ד' יסודות עליונים וכדבסמוך. והכא איהו רזא דרתיכא עילאה בד' סטרין דאינון יסודי קדמאי דכולא ועניינם שמים יסוד האש ורוח ומים וארץ ואם תעמיק תמצא שהוא בסדר נקודות ההו"יה כי שב"א הוא גבור' אש. חול"ם ת"ת רוח. קמ"ץ חסד כמ"ש בזוהר וקמץ הכהן מים וה' אחרונה אין לה ניקוד היא ארץ. וכולא בקב"ה הוא זעיר ועיין בפ' יתרו כי שם כתוב מה שמו חכמה. מה שם בנו ת"ת:

דף ר:

קחו מאתכם תרומה וכו' עניינו שכל אחד יקח משלו מה שיהיה תרומה לה' פירוש דבר הראוי להתרומם ולהתקבל לפניו ית'. כי ידוע שטעם ביאת הנשמה לזה העולם הוא לברר ניצוציה ולהרימם למקורה בקדושה וז"ש קחו מאתכם משלכם תרומה לה'.

ואי תימא וכו' ירצה שדבר זה קשה כי איך יוכל האדם חומרי להתעסק בעניינים רוחניים אלה. אם היה אפשר לעשות תכבד העבודה מאד. לכ"א כל נדיב לב כלו' יש לכם ב' סגולות עליונות רצון ושכלי שהן הן כוחות השכליים הפשוטים וזהו נדיב דהיינו חפץ: לב הוא השכל ומזה תשכילו שהדבר קל: מהו יביאה מלבד הייתור. למי יביאה או אנא יביאה: אלא וכו' הלא התפלה נקרא נדבה כמ"שה נדבות פי רצה נא ה' שהיא עבודה שבלב והיינו נדיב לבו וכן שנינו אל תעש תפילתך קבע שפי' שלא תדמה עליו כחובה המוטלת עליו אלא יעשה בנדבת הלב. וידוע שהתפלה היא יותר מסוגלת לתיקון העולמות מתמידין. ולכן בפ' זה מזהירם לתקן נשמותיהם בהעלות בירוריהם והעיקר בתפלה שהיא כוללת ענין זה יותר משאר מצות ובה יתבאר הפסוק כולו כי בתיקון העולמות ועלייתם היינו תרומה לה' התרוממות של הניצוצות והפרשתם מהקליפה יביאה. פי' ההכנסה בפנימיות: וזה תעשה עם תרומת ה' היא השכינה המתרוממת עד למעלה כדמפרש ואזיל:

רזא דצלותא סתם רזא הוא יסוד וידוע שיש עמוד בין כל עולם ועולם שבפנימיותו עולים העולמות והיינו ביאה בתוכיות בשירין ותושבחן שבהם השכינה מתוקנ' לעלות וה"ס קב"ה שבא לב"ה לעלות העליות שיפרש וצריך לבקש טעם לשבח למה מתחיל מעולם היצירה ולא הזכיר תיקון העשייה שהוא בקרבנות וכמ"ש בפ' במדבר בסופה. וי"ל דלא חשיב הכא אלא הבחינות והמדריגו' שבעולמות שיש בהם מצוה בתיקונם. ר"ל שכבר ידעת מסוד הכוונות שיש ד' בחינו' תיקון לד' עולמות. תחלה בפועל ומעשה ואח"כ בדיבור דהיינו טהרת גופו לתיקון עשייה וטלית גדול וקטן של יצירה. ותפלה של יד לבריאה ושל ראש לאצילו'. וכנגדם בסוד הדיבור דעד ברוך שאמר הוא בעשייה. ומשם עד יוצר ביצירה. והרי שלא יש מצוה חוביות מן התורה בתיקון מעשה לעשייה. אלא משל יצירה ואילך ולכן התתיל מחלק הדיבור שכנגדו יש מצוה בחלק המעשה ועי"ל דאינו מזכיר אלא מה שצריך להתאמץ בכוונת הלב שלא להפסיק כלל והוא מברוך שאמר ואילך כנודע. ומלאכין עילאין סגולתם לתקן הפנימיו' העולמו' וגם הם נרמזים בתואר נדיב לב כנז"ל.

סדורא דשבחן הוא מב"ש עד ישתבח שהוא מסודר על כל פרצוף היצירה וסודו לתקן נשמות של יצירה ופנימיותם וכנגד בחי' של המלאכים אמר קשיטת גרמהא. והם אורות פנימיים ומקיפים המושפעים על השכינה להתעלות עד לעולמו' העליונים. א"נ כעין כ"ד תכשיטי כלה שאמר בשער אריך. שלהיות הקליפו' הנקרא חשך סמוכות למ' ומחשיכות אותה לכן מאירים בה התכשיטין דוגמת תכשיטי הנשים. וז"ש כאיתתא דאיתקשטת לבעלה: ובסדורא דצלותא זהו מיוצר עד העמידה כי יש ביוצר סדר קדושה וקצת תפלות רחם עלינו אדון עוזינו וכו' וכן אהבת עולם רובה תחנונים:

עולימתהא הם ז' היכלות דזעיר דבריאה שכל היכלות הבריאה הם בחינת נקבות לגבי מלכות דאצילו'

וכל אינון דילה הם היכלו' מ' הנכללים ביום עם היכלו' זעיר דבריאה וזהו וכל פי' בהתכללו' דאיתתקן כולא אמר בקיצור לרמוז לכמה תיקונים שנעשים בק"ש בין באצילו' בין בבי"ע וכנזכר בפי' חותמא דגושפנקא דפרשת שלח לך:

ואיתסדרו ר"ל תיקון רמ"ח איברים דק"ש המסודרים מלמעלה למטה ויורדים אל היכל אהבה שהוא שמושל בו אברהם העולה רמ"ח:

איהי ועולימתהא חזר לומר זה לרמוז להיכלו' הכלולים בהיכל הרצון שהם אמת ויציב: לגבי מלכא עילאה ה"ס הארה לישראל היורד להיכל הרצון שעליו אמרו בזוהר ישראל נחית לקבלה:

דמטו לגאל ישראל פי' לתחלתו דהיינו לאל עליון גואלם. ולכן אנו עומדים אז מפני שאותה הארה היא מהאצילו' וידוע שכל ענייני האצילות הם בעמידה:

מלכא קדישא עילאה פי' יסוד אבא שאז מתחיל לירד במסעיו תוך זעיר. ובגאל ישראל כבר התחיל ליכנס תוך רישא דזעיר ונמשכת הארתו עד יסוד זעיר ומשם מאיר למ' שבבריאה ועיין בס"הכ בסוד תהלות לאל עליון גואלם. וז"ש

ונפיק לקבלה פי' נפיק אורו היוצא לבריאה:

דף רג.

אמאי כניש לון משא"כ בפ' כי תשא בציווי השבת לא הקהילם ותירץ וכו' ודא איהו דלא נטרו ירצה בענין המן כמ"ש יצאו מן העם ללקוט שהם הע"ר. אבל לא פקדו בפומבי האומנם כיון דשמעו ביני ובין בני ישראל אמרו וכו' אין לנו חלק בשבת שה"ס כנסת ישראל מיד ויקהל העם וכו'. וידוע שאהרן נק' שושבינ' דמטרוניתא.

סגיאין אבתרייהו הכוונה כמ"ש בפ' פנחס שכל המתים בעגל היו מע"ר מבני בנות שמעון שנשאו לע"ר:

הה"ד ששת ימים וכו' פי' שהוא הלשון שבה נמסרה להם השבת בפ' כי תשא והענין שעיקר מצות שבת שנצטוו אז ישראל היה להזהירם שלא ידחה שבת מפני מלאכת המשכן ואע"פי שאותה מלאכה היתה נעשית מאליה מ"מ לא תדחה שבת:

רזא דרזין תואר זה עצמי לסוד השבת שסודו קודש שהוא אבא שהוא פנימיות של כל הפנימיו' דהיינו עצמות האצילו' והיינו חכמתא עילאה שאליו מתעלה חכמה תתאה היא המ' והוא הרזא דאוקמוה חברייא וידוע ביניהם: אבל רזא הוא הסוד שר"ל אח"כ והוא עדיין אינו גלוי לכולם רק לחכימי עליונין:

ביומא שתיתאה וכו' איתא בס"הכ שקליפת נוגה יודעת שבשבת העולמו' מתעלים ומקבלים שפע מן הקדושה: ולכן היא רוצה להתעלו' גם היא ולקבל ממנו והנה יום שישי סודו ביסוד ולכן לעת ערב שקרובה קדושת שבת לבא אז מתעורר אותו הכוכב הצפוני שהוא יסוד דקליפה יום הששי שלהם שבו נכללים ז' מלכים דמיתו שהם הע' כוכבים: וכיון שהקליפה רואה שהעולמות עתידים ליכלל זה בזה גם היא מתקוממת לעשות כן ועל כן בטש באינון ככבין ליתן בהם כח להתייח עמה כדי שתוכל לעלות אל הקדושה ולקבל שפע ב"מ: ובהתכללם מתרבה אש להבתם ונעשה הכל מדורה ר"ל שמתחזק כח גבורתם:

סחרנייהו דאלף טורין וכו' בזוהר הרקיע אמר שאלף טורין הם בבריאה ששם מאיר אל שד"י שבמילואו עולה אלף. ונלע"ד שכאן ירמוז להיכל לבנת הספיר שהוא יסוד הבריאה וגם יש בו שם אל שד"י בפרטות. והענין שכל חשק הקליפה להדבק בהיכל זה כנז' לקמן בסוד החש"מל. עוד נל"עד שאלף טורין הם ה"ג ובכל א' שם אלהים מרובע העולה ר' ועם ה' כוללים של הריבוע הרי ה"ר. גם עם ט"ו אותיות של הריבוע הוא טור ואלו הם אלף טורין.

גוונין אחרנין פי' מלבד גוונו שהוא גוון האש. וענין אלו הגוונים הם כעין אורות מקיפים סביב יסוד הבריאה וזו המדורה מתגברת ונכנסת לתוכם וכדבסמוך וסלקא לעיל לאעלא גו גוונין עד שמתקרבת קרוב ליסוד עצמו למיטל נהורא ואז יורדת שלהבת יה ומשפילה עד מטה מטה.

ועל ענין זה נאמר לא תבערו אש פי' לא תגרמו ח"ו שאותה המדורה תבער ותשלוט וזה בחלול שבת:

דף רו:

ואפי' בחד תיבה נראה דערבוב תיבה הוא כגון מלה שהיא בפ' אחת מלעיל ובאחרת מלרע. כגון מן הבתים שהיא בפרשת וארא מלרע. ובפ' בא מלעיל: ובאת חד כגון לחטאת

שהוא בא' בכ"מ. ובפרשת שלח לחטת חסרה וכיוצא בזה שצריך להעמיד כל רתיכא באורותיו ובחינותיו שהן סוד התיבות והפסוקים והאותיו' כל א' בשלו:

דף רח:

איתעברת בוורא מז"לן ידוע שכל הבירורים נעשים בכח הדין כי בו כח ההבדלה בין קודש לחול וסימן מבדיל גי' אלהי"ם שבמילוי הה"ין עולה רצ"ה ועם ה' אותיות והכולל הוא אש. ומשם יוצאים ג' נהרי דינור שהם ג' היכלי זכות שבב"יע והם לליבון נר"ן ושרשם הא' הוא מתיקון א' דדיקנא עילאה שהוא מסוד אל שבה שורש הבירורין נהר אש גי' תיק"ון. וג"פ אל מלא שה"ס אל מאלהי' כנז' בדרוש ג' עלמין וגם אל מלא ע"ה גימטרא תיק"ון. והרע של הזוהמ' הנפרד מהנשמה בהתלבנה בנה' דינור הוא צואה רותח' מחמימו' האש.

דף ריב:

א"ט ב"ח וכו' מז"לן טעם א"ב זו מובן כמ"ש בדרוש אט"בח שסוד על תיקון הנוקבא שה"ס ג"ע זה התחתון וידוע משם כ' אלו הד' זוגות א"ט ב"ח ג"ז ד"ו ה"ס כח"בד שהם העומדים לנגו תנ"הי ולפי שכתר חכמה הם בסוד הראש כמ"ש בכוונת ב' ימים שלי ר"ה לכן אמר אתוון בגלגולתא דאינון א"ט ב"ח:

אבל דע כי אותיו' אב"ג של א"ט ב"ת ג"ז ה"ס חלקים עיקרים של המ' טח"ז הם הבאים לה בתוספת כנז' באותו דריש ולכן בשעת הדין מתעלמות אותיות אב"ג. ואולם ד"ו שהוא בדעתה הוא להפך שהד' הוא הנוסף והוא הוא העיקר:

כי אמר באותו דרוש כי ו' זו ה"ס הגבורות ע"ש ולכן גם הוא נשאר גלוי עם טח"ז כי אבג"ד נעלם להיותו סוד העיקר ונשארו סוד הענפים שהם סוד ו' גבורות המתפשטת בחג"ת נה"י שלה:

עוד נרמז כאן סוד אחר שהובא באוצ"ח בסופו והוא בסוד ז' מקיפים שיש למ' דהיינו כי אריך יש לו מקיף לעצמו בפרטו' שה"ס א' של א"ט ועוד מקיף כולל שמקיף כל ט"ס שתחתיו והיינו א"ט:

וכן יש לאבא מלבד מקיף הפרטי שלו עוד יש לו מקיף כולל ח' ספי' שתחתיו וזהו ב"ח וגם לפי סוד זה א"ט ב"ח הם כתר וחכמה. והוא מ"ש אח"כ שהם אתוון בגולגולתא כי כתר וחכמה הם ב' ראשים הנכלני' בסוד הראש י' וקוצו. ולאימא יש שני מקיפים כוללי' ולזעיר מקיף א' כולל. וד' אלו אריך וא"וא וזעיר ה"ס א"ט ב"א ג"ז ד"ו ע"ש. ודע שגם למ' יש ב' מקיפים א' פרטי וא' כולל ונמצאו לה ז' מקיפים שה"ס ז' גלגלים שיש לרקיע. ונל"עד שסוד ב' מקיפי מ' ה"ס ה' הנשאר באט"בח בלי זווג. כי לעשות י'

צריכה להשתמש בשלה דהיינו ה' ה'. וגם שיש לה ה' מקיפים משל מעל' כאמור. עכ"ל הרמ"ז זל"הה:

דף רכ.

והרמ"ז כתב ריש פרשת פקודי דף ר"ך וז"ל אלה פקודי המשכן הוקשה לו דהו"לל אלה פקודי כלי המשכן דהיינו משקל כלי הזהב וכסף ונחשת וכו'. לכן פתח בפ' כל הנחלים הולכים אל הים ואמר האי קרא אוקמוה שפירשוהו בפ' בשלח ובפ' ויקרא. אבל כל הנחלים אלין וכו' שלכל הפירושים כל הנחלים ה"ס נחלים ומבועי כי מלת כל מרבה המבועין וה"ס שני יסודות או"א כי יסוד אימא סודו נחל בהסתיימו בחזה זעיר ששם א' של וא"ו דשם מ"ה שהוא רבוע של שם אהי"ה העולה מ"ד ומה שנשאר משם מ"ה גם הוא מ"ד וז"ס מי מדד פירוש ב"פ מ"ד גי' נח"ל. ולפי שיש ביסוד זה צינורות רבים לה' חסדים שבו לכן אמר נחלים לשון רבים. מבועין הם ביסוד אבא שה"ס היו"דין וכמ"ש בזוהר י' נביעו. ולהיותם יסודות קראם רזין. והקדים נחלים למבועין מפני שיסוד אבא מתארך יותר משל אימא ונמצא כאלו יסוד אימא קודם ליסוד אבא. ואין ספק שפ' זה מדבר בענין שפע העולמות המוכרח תמיד להחיותם ולקיומם.

לכ"א דאיתמליין פי' שתמיד הם מלאים. משא"כ בזווג הפנימיות דנשמות שהוא נפסק ולכן אמר הולכים תמיד לשון הווה. והאמנם נודע שתמיד אורות אבא מכוסים ושעיקרם הוא לאצילות ולא לעולמות התחתונים וא"כ יקשה איך הזכיר גם המבועין. לזה אמר ונפקין מבועין לאנהרא:

ויובן ע"ד מ"ש הרב ז"ל באוצ"ח שמהנה גילוי אבא למטה מן החזה לייחד ה' גבורות בדעת הנוקבא וכמו כן נאמר בכאן כי צריכה הארת אבא להמשיך המזון למטה ולייחדו ביסוד הנוקבא שהיא סוד ימא רבא וכנז"ל בריש פרשת חיי שרה. ואפשר שז"ס שם ים כי ם סתומה היא ביסוד דנוקבא כנודע שהוא ב' דלת"ין כמ"ש ויסך בדלתים ים והוא אור אבא המאיר בתוכה ולכן נק' ימא דחכמתא כנז' בפרשת אחרי מות וכיון דהאי ימא איתמלי מסטר' דאינון נחלין. פירוש שמקבל השפע מבחינת הנחלים ולא מן המבועין כאמור שאינם משמשים שם אלא לאנהר'. מלשון ונהרו אליו כל הגוים שר"ל ירוצו כי לכן נקרא נהר שהוא רץ ונמשך. כדין הוא אפיק מייא. ירצה שאז הופך פניו למטה להשפיע לתחתונים ואז אפיק מיא ויובן במ"ש הרב בסוד אור מים רקיע כי אור הוא מצד אבא ולפ"ז מלת לאנהרא תהיה כפשוטה. ומים מצד אימא וכבר אמרנו שאור אבא הוא לאצילות. והמים לבי"ע. א"נ יכוין למ"ש בפ' בראשית ובפ' וארא כי המים הבאים לנקב' מצד אימא נקפאים בסוד מבטן מי יצא הקרח ואח"כ מסטרא דררום משתרן ונגדין

וז"ש אפיק מיא. וע"ז נאמר והים איננו מלא כמ"ש בפ' ויחי אמאי איננו מלא בגין דנקיט ויהיב ואעיל ואפיק. ובזה תבין פשט נעים בפ' וגם שייך לענייננו: דע כי יסוד מלכות מבחי' חיצוני: ותו הוא נקרא אלהים שמשפיע אל העולמות. וכל המזונות מצד הגבורה וכנ"ז והים משפיע לבריאה וידוע שהבריאה היא הכסא שעולה אלהי"ם וידוע שיסוד נקרא פה כמ"דא כלה ומחתה פיה. ואם ח"ו לא יכנסו בה ב' אותיות י"ה ישאר אלם. אמנם אם ימלא מן הנחלים אז הוא אלהים שלם וז"ש הולכים א"ל הי"ם אותיות אל"הים. אבל כאשר פונה למטה להשפיע בודאי שאז אינו מקבל מב' אותיות י"ה שאז הוא מלא אבל איננו מלא מפני שאין מליאתו לעצמו כי מיד משפיע למטה ואשקי לכל חיון ברא הם חצוניות העולמות שהוא מזון הכולל וז"ש חיון ברא שאין אנו מדברים עכשיו בפנימיו' הנשמו': מה כתיב לעילא וכו' כי מעינים הם מבועין סוד עינים. ושניהם בין הרים יהלכון שהוא בין חסד לגבורה שנקרא הרים וביניהם הולכים הנחלים והמעיינים שני יסודות דאו"א. ולבתר ישקו כל וכו' הם כל ג' עולמות בי"ע כי בבריאה מאיר אל שד"י. גם ביצירה מט"ט שגי' שד"י. ישברו פראים סוד סנ"דל העולה פ"ר וע"ה פר"א. ולפי ששם שולטות הגבורות לכן אמר ישברו צמאם להורות שיש שם שרב וצמא:

דכד ימא נקיט לון ירצה כאשר הים העליון מקבל אותם הנחלים: ועיין בפ' וארא דף ל' ולבתר אפיק מיין לס"א פירוש כשמקבל מסטרא דאינון נחלין כנז"ל אז הופך פניו לצד אחר הוא צד התחתונים ששם אינון רתיכין קדישין דלתתא ומחלק מזון לכולם איש איש לפי מדרגתו. וכולהו איתמנון על מלאכתם שאז מקבלים כח לפעול פעולתם:

והיינו ענין הקראם בשם שהוא קבלת כל אחד השפע לפי בחינתו ושרשו. ובג"כ אלה פקודי. ענין המספר הוא קיבוץ אחדים ומציאותו העיקרי הוא במ' שבה מתקבצים כל האורות ונבחנים בבחינת חילוק והבדל וזה מכח הגבורות שבהם נעשה ההתחלקות וההבדלה כי על כן היתה הבדלה בשני וסימן מבדיל גי' אלהי"ם. ואמנם אמר הרב כל המספר הוא בדעת וגם במ' ופירש מ"ם של מספר ה"ס מ' אותיות שיש בעשר הויו"ת של עשרה חו"ג ס' הם ס' אותיות שיש במילוי העשרה הויו"ת הנז'. פר הוא י"פ כ"ח של מילוי המילוי של י' הויו"ת הרי יסוד מספר שתחלתו בדעת ונגמר במ' עוד אמר הרב שגם מספר הוא בלבו"ש ז"ון שהם מט"ט וסנדל דהיינו מ' מט"ט ס' סנד"ל:

פר גי' סנדל"פון באופן שראש תתחלק המספר וקיבוצו הוא בדעת ועיקרו במ' ומשם ולמטה עולם הפירוד. והנה תמצא ענין המשכן ד' פעמים בתורה א' בתרומה. ב' בכי תשא ושניהם כנגד י"ה שבשם בסוד או"א:

ג' בויקהל הוא כנגד ו' יסוד זעיר. ד' הוא בפרשה זו כנגד ה' אחרונה מ'. ולעומתה אמר

אלה פקודי המשכן היא מ' משכן העדות כנגד הדעת הנק' עדות כנודע. ור"ת "משכן "העדות גי' מ"ה שבדעת. וס"ת י"פ מ"ה בסוד דמות העולה כן כנודע סודו:

דף רכ:

דכמה נהורין וכו' הענין שיש ב' בחינות באורות א' הם אורות השרשיות בעצמם. ב' הוא חבור האורות זה בזה והתנוצצם אלו באלו שמזה יתהוו אורות רבות שונות. ועל הבחי' הא' אמר כמה נהורין ועל הב' אמר כמה עדונין שה"ס החבורים והוסיף לומר בההוא עלמא לענין גדול והוא שעכשיו וגם מאז מעולם מחבור האורות מתהוים אורות אחרות זו תחת זו כמ"ש בדרוש השמות שהמדריגות הולכות ויורדות עד עולם העשייה: אבל לעולם התחיה יתעלו העולמות אל האצילות ויהיו העידונין מבחי' אצילות רבי האיכו' ועד אין מספר. וזהו פשט הפ' מה רב טובך שאין מי יכילנו לגודל אורו וזה מפני שהוא צפון ליריאיו וכבר ידעת כי יראת הרוממות היא באבא דמקנן באצילות:

ואחר שאמר הענין בכללות חזר לפרטו מה רב טובך והא אוקמוה. דאיתא בס"הכ בכוונת קונה הכל שאור הא' הוא מיסוד אבא שהיה מאיר בתחלה באצילות אור גדול וגנזו לצדיקים בתוך יסוד דזעיר ששם מתלבש והנה הוא סוד שם ע"ב שה"ס ע"ב מיני אורות וכשנעשה הזווג דיעקב ורחל. אז מאיר לתיקון פרצוף יעקב נ"ה אורות ונשארו י"ז כמנין טו"ב לצדיקים צדיק וצדק היינו לזווג ישראל ורחל שאינו רק בשבת כמ"ש בסוד זכר למעשה בראשית עכ"ל שם ולכן שבת נקרא טוב להודות לה'. באופן שרק בחי' טוב הוא הגנוז:

הה"ד וירא אלהים ר"ל כי בכל מעשה בראשית נאמר כי טוב על כל מעשה אותו יום בכללות אבל כאן נאמר את האור כי טוב לא נאמר כי טוב אלא על האור מפני שבו לבד יצדק שם טוב בעצם. ואם אח"כ נאמר כי טוב על שאר המעשים הוא מפני שבאותו האור היה מטיב לכולם כמ"ש בסמוך גבי פעלת בגין דההיא נהורא וכו'. ולכן לא יוכל לקרוא למעשה יום א' בשם טוב כשאר הימים מפני שהטוב שלהם נמשך ונפעל בזה האור שהוא הטוב העצמי ולפ"ז נאמר כי נוכל לפרש מלת טוב בשני בחינות הא' שם והב' פועל ע"ד מה טובו אהלך וכמ"שה וטוב לכם: וא"כ כי טוב האמור באור הוא שם עצמי. והאמור ביתר מעשה בראשית הוא פועל. ור"ל וירא אלהים כי היטב וזהו ממש פעלת. פי' שפעל ההטבה מכח הטוב העצמי. אך כי טוב האמור באור הוא תואר לאור הגנוז:

וכתיב אור זרוע פ' זה מפרש היכן נגנז אותו האור שהוא ביסוד דאיהו צדיק שבו בחי' הזרע ועוד ירמוז שידוע שבזמן העו"הז השפע הבא מלמעלה מתלבש בבחי' שונות

כמבואר ביחוד שד"י דהיינו אור מים רקיע. אבל בעו"הב יהיה אור גמור בלי התלבשות וזהו אור זרוע בלי שום התעבות:

ועוד נימא ביה מלתא רבתי וגם נפרש סיום הפסוק וע"ד מה רב טובך ירצה שהוא גדול שבא מחכמה ומתפשט בעצמותו עד יסוד זעיר. כתיב הכא מה רב טובך עכשיו יפרש פרטיות הסוד והוא שאור זה נק' טוב ע"ש שהטוביות והמובחר של כל האור דאבא הוא י"ז אורות הנז"ל והוא אור הגנוז שעליו נאמר וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל: ונל"עד פי' נחמד והוא שידוע שכל אור מאורות האצילות נק' בשם הו"יה להיותו פרצוף שלם י' חכמה ה' בינה ו"ה ז"ון. והנה אור דאבא הוא שם ע"ב הנבחן לד' חלקים חב"תם וכל חלק הוא חי שהוא רביע האור: וג"פ ח"י הם ד"ן שה"ס בינה וז"ון דאבא. ולפי שא"א בלא אור חכמה דחכמה: לכן יצטרך הנ"ד בחי' אחד ממנה להאיר בם ואז הכל נ"ה וה"ס נ"ה אורות הנז"ל לתיקון יעקב ורחל. ולפי זה בחינת הטוב ה"ס חכמה דחכמה וז"ש את האור כי טוב שהוא הטוב שבכולם: ואין ספק שהאור הזה הגנוז ושיתגלה לעתיד אז יתרבה ויתפשט בסוד ע"ב דע"ב ואז יתבטלו ג' בחינו' הגרועות באור המופלא ההוא וזש"רזל עולם שכולו טוב. פירוש שכל אורו המופלא יהיה מגדולת של טוב: ולפי שלא תאמר שזה יהיה למעלה בא"וא.

לכ"א עולם שכולו ארוך: פירוש שיתארך יסוד אבא זה הנפלא בכל האצילות וזהו מה רב טובך ר"ל שיתרבה מניה וביה ויתארך וזהו ג"כ אור זרוע לצדיק ר"ל שהוא זרוע שם צומח ומתרבה הזרע. ולישרי לב שהם הצדיקים שמחה שישמחו ויהנו באותו האור זהו פשוטו:

ועי"ל בהקדים שכאשר ז"ון נהנים מאור זה הוא דוקא כשהם שוים בקומתם כמ"ש בכוונת זכר למעשה בראשית ואז ב' כתריהם מכוונים תחת א"וא ס"ת אשר צפנת ליריאיך כת"ר למפרע ורומז לכתר רחל שעולה ממטה למעלה. ואז שניהם מכוונים בת"ת שלהם זה למול זה:

שאינו כשאר הזמנים שלב זעיר כנגד ראשה וזהו ולישרי לב. וגם שאז הם מיושרים בלב האצילות הכולל שמגיעים כתריהם עד לב אריך כנודע:

ולב אריך הוא הלב והאמצע של כל האצילות שה"ס ת"ת דת"ת דאריך. שבהיות ז"ון משתמשים בכתר אחד אז הם מיושרים כנגד הלב הכולל הלזה:

משא"כ יעקב ורחל וישראל ולאה שנוטים לצדדים. וכוונת הפסוק שיש אור גנוז לצדיק וממנו נמשכת השמחה הגדולה לז"ון כשהם ישרי לב בבחי' האמורות. עוד ירמוז למ"ש בעץ חיים בסוד נחל שה"ס חסד דעתיק המאיר במזל נוצר חסד ששם שורש אור אבא

והוא שמור להאיר בזעיר שבו שם מ"ה דאלפין וזהו לאלפים וידוע שעיקר שם מ"ה הוא יאא"א גי' י"ג להורות שבו מאיר מזלא קדישא הכולל כולם ובפרט כשמגיע זעיר עד לבא דאריך שאז נהנה בעצם ממזלא ואם תסיר י"ג משם מ"ה נשאר לב ואם תמלא יו"ד אל"ף אל"ף יעלה שמ"חה וז"ס ולישרי לב שמחה. בקדמיתא צפנת בתמיה שמתחלה היה לו לפעול ואח"כ יצפנהו. אלא וכו' הוא הנז"ל שתמיד הוא טוב שמטיב לעולם כמ"ש ובטובו מחדש בכל יום תמיד. ובב"המ ובטובו הגדול לא יחסר:

וטעמו כי נ"ה אורות יוצאות לייעקב ומאירות מהמקור שהוא הטוב ולכן חותמים הזן את הכל. ולזה גם ביוצר ובב"ה אומרים כי לעולם חסדו ירצה שאפילו בעו"הז מאיר חסד הלז כאמור בהבראם באברהם וידוע שאברהם הוא מקור החסד וסודו אב"ר ה"ם. פירוש שמתפשטים בעצמו עד היסוד. ואיתא בזוהר דירכא דההוא אמה רמ"ח עלמין:

דף רכא.

וכד בעא קב"ה למברי עלמא כוונתו להגיד כמה מיני בחי' שבהם העולמות מיוחדים זה בזה הא' הוא שכל העולמות הם בתמונה א' ובדמות א' זה משפיע לזה וזה מקבל מזה. וכל מה שיש בזה יש בזה עד שיומשך מסדר השתלשלות זה שיהיה בעו"הז החומרי מקום רוחני לנשמות שהוא בג"ע של מטה המכוון כנגד אימא עילאה הנק' עלמא דאתי ולא בבחינת היותה בתוך זעיר אלא בבחי' העליונה למעלה במקומה וז"ס עלמא דאתי דלעילא. והבחי' השנית לייחוד העולמות היא אבל אינון גווני וכו': הוא התלבשו' עולם התחתון לעולם העליון ע"ד שידענו אימא מקננא בבריאה: זעיר ביצירה מלכות בעשייה: וכמו כן ג' כלים שלהם משתלשלים לפנימיות ג' עולמות בי"ע כנודע. והבחינת הג' שהעולמות נתהוו בסגולת התורה הכלולה בד' דרכי פר"דס שהם בסוד ד' עולמות. והבחי' הד' ששמו הקדוש מחיה ארבעת' דהיינו י' באצילו' ה' בבריאה ו' ביצירה ה' בעשיה ועוד ירמוז שעולם הגנוז ונסתר שהוא י"ה נגלה ע"י ו"ה וכמו כן הגידים והאברים הפנימיים הם עיקרים להמשכת האור והחיות ולכן נרמזים בשם י"ה. אבל האברים של בנין הגוף הם החיצונים. ולהיות שם זה כולו דיו"דין לכן קוראו שמא קדישא:

ולהיותו רומז לתרי"ג מצות אמר שהוא כללא דאורייתא כיון לחכמה. חי"ת כ"ף מ"ם ה"י גי' תרי"ג ונאמר החכמה תחיה ואומר כולם בחכמה עשית בג' סטרין אחרי הקדימו התייחדות העולמות והתדמותם זה לזה בין בפנימיות בין בחיצוניות. התחיל לדבר בנמשך וכמר"זל שגם מעשה הצדיקים שהוא המשכן נעשה בכח האורות המקיימים העולם:

דף רכא:

בזמנא דקב"ה יסגי שלמא וכו': ידוע שבין מחמת עולם התהו ובין מחמת העונות מתהוות הקליפות ומתערב טו"ר ואז יש מלחמה בעולם כי ב' ההפכים מתקוטטים זה בזה הסולת עם הפסולת שה"ס י"א שרשי הסיגים שירדו משם ס"ג שלכן שם ב"ן הוא השולט בזמן הזה בלתי שלימות. ומ' בית דוד נפגמה: אבל לעתיד שיתמו הסיגים ירבה השלום ויהיה הזווג דז"ון תדירי. שהוא ממש רוב שלום ואז יתקיים יהיה ה' כי ו"ה שה"ס י"א בחי' דשם ס"ג יעלו לי"ה: שרשא דאילנא דחיי יסוד אימא שה"ס עץ החיים והנה ישי סוד ומשם ב"ן יו"ד פ' ה"ה ו"ו פ' ה"ה גי' י"שי וזהו דוד בן ישי. ושורש ב"ן הוא ס"ג כנודע: וא"כ שרש ישי הוא שם ס"ג שביסוד אימא עד למעלה. ויהיו כל החסדים בגילוי גדול ולא ישוב לירד עד החזה וז"ש יתקיים שרשא כי ישאר למעלה בקיומו תדיר:

דף רכב.

כד ברא קב"ה עלמא קב"ה היא אימא עילאה: עלמא היא זעיר בעל ו"ק העליונים עלמא דדכורא ועיין בפרשת ויחי ששם מעין מאמר זה. וכשרצה לבנות עולמות בי"ע אז אשדי חד אבנא וכו' ה"ס מ' שהיא תחת יסוד אימא שבחזה זעיר והוא ממש תחת כסא הכבוד: ומ' זו נק' אבן כי הוא ב"ן ומתחבר לה א' דוא"ו דשם ס"ג או א' דאהי"ה והכל עולה למקום א' ואז היא אבן. וכשרצה ה' לבנות עולמות הנוקבא שהם בי"ע המשיכה אורה משם עד ההוא תהומא שה"ס יסוד ומ' דבריאה הנק' לבנת הספיר: ונמצא שגם זה סוד י"ה דהיינו אצילות ובריאה שבהם י"ה דהוי"ה. וז"ש ורישא דההוא אבנא וכו' שהיא תופסת ב' עולמות בהתפשטותה: חד נקודה עילאה היא יסוד אימא שהיא באמצע זעיר שהוא עלמא הנז"ל ומתמן אתפשט לגדולה ולגבורה: ואתקיים שכן שם יסוד אימא בלב זעיר ונאמר כונן שמים בתבונה. וידוע שכל יסוד נוקבא קרוי נקודה:

וההוא אבנא וכו' עתה מדבר בהתפשטות מ' למטה ואמר שנקרא שתיה לשון שתיה ממש כעין באר מרים שהיתה אבן אחת וממנה ישתו כל ישראל וכמ"ש בפרשת ויחי ולזמנין נבעין מניה מייא ואתמליין תהומי וה"ס מ"ן שלה. או מלשון כי השתות יהרסון ר"ל יסודות וכמו כן היא יסוד כל עלמא דנוקבא. וזה שכבר אמרנו שהיא מתפשטת עד סוף הבריאה:

ואמנם שני עולמות יצירה ועשייה הם בעו"הז התחתון דהיינו היצירה היא רקיעי ארץ ישראל והעשייה דח"ל כנודע ונודע שהיכל לבנת הספיר זה הוא מכוון ומשפיע על היכל קה"ק ששם אבן שתיה התחתונה המעמיקה ונוקבת בראשה התחתון עד התהום:

באופן שאור המ' של בריאה מתפשט בכל יצירה ועשייה ושורה בהיכל ק"ק שסודו

פנימיות יסוד מלכות דעשייה. ובזה תבין מ"ש תו שתיה ש"ת י"ה קב"ה שוי וכו'. פירוש לשון שומה כמו כי שת לי אלהים וכו' כי הושמה ליסוד עולם כי מקורה וראש' הוא ביסוד אימא דאצילו'. וסופה ביסוד מלכות דבריאה וזוהי העליונה. ומשם מתפשטת עד יסוד מלכות דעשייה ועוברת דרך יצירה ועשייה. ויצדק בה לשון שומה שהושמ' לעולם בארץ ליסוד שלה שממנה משוכלל העולם ולכן שתיה גי' י"א פ' אד"ני שכן מלכות דבריאה שהיא שם אדנ"י מתפשטת בכל ו"ה שעולים י"א והם ביצירה ועשיה. ואמר ש"ת י"ה מפני שכל סודה על שם י"ה. שהרי בחזה דזעיר ששם ראשה שם מאירים יסודות א' וא' שהם י"ה וגם התפשטותה באצילות עד סוף הבריאה היינו י"ה של שם. ולכן היכל האחרון דבריאה נק' לבנת הספיר שהיא האבן היקר' כנז"ל. ושתילו דכלא שכל העולם נשתכלל ממנ' ולכן היא לבדה נקרא בשם ארץ שהיא היתה ראשונה להתגלות במעשה בראשית ואז"ל למה נק' ארץ שרצתה לעשות רצון קונה וגם סגולת כל העולם כמוסה בה וממנה מסתעפים גידים גידים לכל העולם כמז"ל בקהלת רבתי וגם רש"י על פ' ונטעתי בהם עץ כל פרי:

דף רכג:

הוה עשוי מההיא שעתא וכו' כוונתו לפרש מה ענין עשייה זו:

שאין ר"ל הנעשה בו דהיינו הכלים שנעשו מהזהב דא"כ הו"ל העשוי במלאכה:

ועוד למה אמר לשון פעול עשו הו"ל הנעשה. ומפרש שהכוונה על ענין מעשה שעשה בו והוא מ"ש בדף שאחר זה. וקב"ה אקדים לון דהבא דא לאסוותא. והענין שס"ל שפ' תרומה קודם מעשה העגל נאמרה ושמאז הקדישו ישראל כל זה גם למשכן וזו היא עשייתו שעשאוהו קודש ואמר עשוי ולא נעשה להודיע שהזהב שעשו קודש מההיא שעתא קודם העגל עמדה קדושתו בו ולא פרחה בעגל. ועוד רמז מש"זל בב"ר לא נברא הזהב אלא לבנין בה"מ:

ואמרו בירושלמי על פ' וזהב הארץ ההיא טוב שנק' טוב שהוא בלי שום סיג שאינו חסר כלום כשצורפין אותו וז"ש כאן העשוי עשייה ממש בימי בראשית. ואתתקן בלי סיגים מקדמת דנא מתחלת הבריאה כי מלת עשייה נאמרת על התיקון כמ"שה וימהר לעשות אותו ונתקיים מתוקן עד היום ההוא שנעשית בו המלאכה והרי פי' העשוי בין מפאת ישראל בין מצדו ית' א"נ בין מזמן נדבתו בין מזמן בריאתו. והיתה לו עשייה מופלאת שקיבל מעלה והושפע בו רוחניות בפועל כשבא לכלל מלאכת הקודש ואין ספק שזהב ארון נתעלה ביתר שאת משאר כלים שבהיכל. והם מיותרים על של הקרשים וכיוצא:

מ"ט בגין וכו' פי' ולמה היה דוקא זהב בכל הנז' ולא כסף ומשיב בגין דבכל דרגא ודרגא וכו' נראה שכיון למ"ש בס' דצניעותא דינין דנוקבא נייחין ברישא והטעם מפני שכנגד תנ"הי דיליה ישנם לכח"בד דידה. ושם יש הארת יסוד אבא. והנה זהב סודו הגבורות שהן ז' בדעת ומתפשטות בח"גת נה"ים שלה וז"ס זהב סתם. אבל צ"ל שכל מה שקרוי משכן דהיינו העשוי במ"ח קרשים הוא בסוד כח"בד דילה. ולכן נק' היכל בשם קודש דהיינו אור אבא המאיר שם שלכן מלכות נק' רה"ק. ואור יסוד אבא הוא ו' שבסוף מילוי ע"ב והנה הוא מאיר בתנ"הי בזעיר. הרי ד' הארות של י' וכל א' סודו י"פי דהיינו ק' וד"ה עם העיקר שהוא י' הרי קדש וכנגדו נק' משכן דאיהו ג"כ קודש. ואומרו ועשו לי מקדש ושכנתי קרי ביה ושכן ת"י בתוכ' וא"כ זהו רחמי ודינא שהוא זהב הטוב ממותק ומזהיר באור החסד אשר שם. וע"ד דהבא הוא אזיל בכל מלאכת הקדש דוקא המשכן שהוא קדש היה בו זהב ומפרש בכל ההיא עבידתא. שלא ר"ל המלאכה שהי' עושה הקדש שאינו כן. אלא סתם מלאכה היא מ' גי' א"ל אד"ני:

אבל לפי ששם נגלה הקדש הקדש גם היא נק' קודש ושם היה זהב המבורר דהבא בכולא זהו פי' למלת בכל וירצה שהכל היה מצופה זהב או של זהב לבדו כארון ומנורה וכו'. וזה לרוב מיתוקו ושלימותו שם:

דק"ה איתרעי בדינא כי הדין הוא קיום העולם כמ"ש מלך במשפט יעמיד ארץ כי בסגולת הדין העולמות מתעלים ונכללים זה בזה עד שמושרשים בשרשם. וז"ש לאתערבא דא בדאש ה"ס התכללות האמור אלה"ים גי' כו"לל. אריך דינא בחייבי שמאריך אפו להם. אמאי סליק ליה מחייביא כמש"ה מרום משפטיך מנגדו. טורין איתעקרו כמה אנשים גדולים נעקרו מן העולם בחקירה זו בראותם דרך רשעים צלחה. דינא בריר ה"ס הגבורות הממותקו' בתכלית המיתוק שהן יותר מעולות מהחסדים כנודע מסוד עו"הב וכמ"ש הרב שהן אורות עצומות. רשימו וחדוה וע"כ נק' יצחק שורש הגבו' ובו נאמר ואת בריתי אקים את יצחק. הגבורות הזכות מוליד חוט התלהבות התשוקה והיחוד ומכאן טעם נכון ליסורי הצדיקים שהכוונה בהם להתם העכירות מהם ויוכנו בזה להיות מושפעים מן הדין הברור ולהתייחד במקום עליון. אבל חייביא שגוברים בהם הסיגים והטומאה. דינא דלא איתרעי ביה קב"ה שהוא מתוקף מלכים דמיתו שה' אמר עליהם דין לא אהניין לי ונדחו מכל בירור וזהו דלא איתרעי דהיינו רצון העליון דנוצר חסד הממתיק דיני האלפים אין לו חפץ בהם ודוחק אותם מבלי יתאחזו חלילה ולכן לא בעי לאתערבא וכו' לחזור ולהופיע עליהם דין הצדק ולכן הרע גובר עליהם ואיזה ניצוצות שיש בהם פורחות מהם עד שנשארו סיגי הזוהמא וכלים ואובדים מעו"הב. כי אז לא יהיה כי אם

דינא בריר וטהור. והמשל בעצם הצלחת הרשעים לעשב ולא לזרע כי הזרע יש בו סגולה להוציא פרי הכמוס בזרע: אבל עשב יבש וימל:

דף רכד.

כד יהבו ישראל דהבא לעגלא ר' בנימין כהן נתקשה במאמר זה דמוכח מכאן שישראל נתנו זהב לעגל היא נגד מר"זל. גם כאן אמר הזוהר שבזמן עשיית העגל לא היה להם עוד זהב אלא מה שבאזניהם. ולעיל ריש דף קצ"ב אמר וכי לא הוה דהבא אחרא וכו'. שמכאן נראה שנתנו כל זהבם קודם לעגל. והוא כנגד הפסוק דדוקא בויקהל שהיה אחר יו"הך. וזאת היתה תשובתי אליו. דוק שהרב ז"ל ציין פה בדף קצ"ה וקצ"ו. וגם שם ציין בד' רכ"ד ללמדנו שאין מאמרים אלו סותרים זא"ז אלא שמכללות שלשתם יובן טעם הדבר וירצה שישראל הנז' כאן שנתנו זהב לעגל הם אותם הנז' בפ' פנחס שהיו אמותיהם משבט שמעון ואבותיהם מע"ר. ואמרינן בהחולץ כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה. וגופא דעובדא הכי הוה שלהיות שצפה הקב"ה שחלק מישראל נתנו זהב לעגל ושזה ודאי היה גנאי ועון לכללות ישראל שלא מיחו באחיהם דבנות שמעון. וכ"ש שבאותה שעה היו רבים שנשתתפו בהדייהו בלבא כאמור בפ' כי תשא. לכן הקדים דהבא לאסוותא. וענין רפואה זו היא שאם תזכור מה שפי' בדברי הזוהר בכל מעשה העגל תמצא שתכלית כוונת ע"ר היתה לתקן ז"ון דקליפה כנגד בי"ע. מתחילת התפשטות ק"ך צירופי אלהים עד הקליפה דעשייה וז"ש עשה לנ"ו אלהי"ם ב"פ אלהי"ם. וה' הקדים צווי תרומת הזהב לעשות מש"כן שה"ס ז"ון דקדושה ב' שמות אלה"ים בריבוע להקדים בזה התחלת תיקון לקדושה בגבורותיה. וצווי זה הקדים מ' יום הראשונים כנראה מסוף פרשת משפטים בפ' ונגש משה לבדו אל ה' וז"ל ובהאי שעתא איתבשרו למהוי בנייהו מקדשא וכו'. ואח"כ אמר ויבוא משה ויספר אל העם. וכשירד מר"עה גם שמצא שנעשה העגל אחר שעשה מה שעשה בהריגת העובדים. לא מנעם ממ"ש להם בתחלה מצות ה' בתרומה וכיון בזה שיהיה לכפרה. אלא שלא חלק בין ישראל לע"ר ואמר להם מאת כל איש הגם שה' צפה שע"ר יעשו העגל כל עוד שלא נעשה לא חלק ה' וביום מ"ת נגלה לכולם ואמנם תכף לצווי משה בפעם הא' מיד הרימו כולם ישראל וערב רב כל זהב שהיה להם והכינוהו בידם למעש' המשכן שהרי כלום נצטוו כמ"ש וכלהו איתפקדו:

וכן נר' מדף קצ"ו משה אהדר לון כמלקדמין עובדא דמשכנא משמע בפירש שכבר צוה אותם מתחיל' וזהו משמעות כל הזהב העשוי למלאכה ולא אמר במלאכה משמע שהיא ההכנה שהכינוהו לעשות בו המלאכה כל ישראל וגם ע"ר ולכן בזמן העגל א"ל אהרן

שיפרקו הנזמים שהרי אין להם עוד זהב אחר. וז"ש ואומר להם למי זהב כלומר הלא אין עוד זהב. ורמז להם שיזכרו שהם מרצונם יחדו זהבם לקדושה למיתוק ותיקון הגבורות הקשות עד שנתייחדו עם שורשם היא אימא וזהו למי זהב וא"כ איך ירצו עתה להוריד אותה קדושה עד תכלית הקליפות. ורמז להם שיפרקו מהאזנים שהם באימא כלומר שאם ירצו בעגל צריכים ליפרק מהאזן העליונה שסודם באימא. ומה שהקשה בדף קצ"ב וכי לא הוה להו דהבא יובן בהקשות עליו ודילמא לא היה להם בבתיהם. ומ"ש ושאלה אשה משכנת' וכו' בישראל כתיב ולא בערב רב אלא הכוונה והרי באזניהם עצמם היה רואהו בעיניו וכמו שאח"כ פרקו אותם וא"כ מה לו לשאול של הנשים והבנים הו"לל פרקו נזמיכם:

ואין שום סתיר' בזה למ"ש כאן. דודאי לא היה להם זהב בבתיהם דאל"כ לא יפרקו אזניהם כי הנז' תכשיטם. ואין לומר שעשו כן למהר עשיית העגל. כי מרז"ל ששאלוהו לנשיהם ולא רצו ליתן ואם איתא שהי' להם עוד בביתם למה יתקיטטו עם הנשים יקחו מביתם. ובודאי שלא מלאם לבם ליקח אותו המוקדש ומוכן למשכן כי יאמר להם אהרן אני רוצה לשנותו לדבר אחר הגם שעדין לא בא ליד גזבר שמיד עלה משה למרום ולא מינ' גזברים. ולכן נתאחר הדבר עד אחר יו"הך ואז הובדלו ישראל מע"ר דכתיב ויקהל משה וכו' וזהו החידוש שאע"פי שכולם הכינו הזהב לא רצה ה' בשל ע"ר כי נתחללה קדושתו במעשיהם הרעים. ולכן גם על ישראל הי' קצף על שלא מיחו בהם. לכן נצטוו ישראל לחזור ולהרים התרומה מחדש בכוונה מכוונת להבדילם מע"ר וזהו קחו מאתכם דוקא:

דף רכד:

אמאי איקרי זהב התנופה משא"כ בכסף ולכאורה איפכא מסתבר' כי כסף זה הוא של השקלים שהיתה בו סגולה מעולה יותר מכל הדברים שבאו למלאכת המשכן:

אלא תרין אינון וכו' ירצה בהערה זו יתמעט תירוץ אחד שהיינו יכולים לתרץ דשאני זהב שנאמ' בו בפר' ויקהל תנופת זהב לה' משא"כ בכסף. וזה אינו כי נחשת יוכיח.

ותירץ בגין דאיהו אסתלקותא וכו' שידוע שהדין כשהוא בשרשו הוא זך ובהיר מעולה מהחסדים. וקי"ל אין הדינים נמתקים אלא בשרשם כמ"ש בכוונת השופר: והנה הז"הב ה"ס הגבורות שהן בדעת וה' בה"ק בחג"ת נ"ה וב' כוללים יסוד ומ'. וכשהם מתעלות למקורם הן זכות ובהירות. וכן מצפון זהב יאתה מפרשו לשון אור ולזה היתה הכוונה בזהב המשכן וז"ש דאיהו איסתלקותא דלעילא וכו': דהא אית הכי לתתא ר"ל שהרי יש זהב בעו"הז אבל לא בשל המשכן. והענין כי סתם זהב שבעולם ה"ס המשכת הדין

למטה בסוד השתלשלות המדרגות עד שמתגשמים בסדר כל הנמצאים אבל הזהב שנדרו למשכן כוונו להעלותו למעלה לשורשו והורידו עליו משם בהירות קדושתו בלי עיבוי ע"י אמצעות המדריגות. וז"ש ולא לנחתא לתתא פירוש אינו כסתם השפע היורד לעולמות לקיימם ע"י מעשה הצדיקים שתחלה מעלים מ"ן למעלה ואח"כ ממשיכים אור ישר למטה על סדר ד' עולמות שהוא אור המתעבה מדי עוברו ממדריג' אל מדריגה. אבל זה הז"הב אינו יורד מקדושתו אלא תמיד דבק במקורו וז"שה כל הזהב העשוי וכו' שנעשה בו מעשה מופלא ולכך היה קיים שלא חסר כלום בהתוכו כי לא היה בו שום סיג:

איהו רזא דחושבנ' ר"ל שלסוד הנז' לכך נמנה סך הזהב להודיע שדוקא אותו זהב היתה בו סגולה הנזכר.

דכל אלין דרגין פירוש הארון והמנורה ושאר כלים הרומזים לכמה דרגין ורתיכין עילאין דכלהו קיימי בארמותא דא שכולם קדש קדשים קיימים לעולם:

ודא איהו דהבא פירוש לזה יכון לקוראו זהב באמת. אמר כל הזהב בה"א הידיעה משא"כ בכסף כי היה מצויין משאר המתכות והזהב שבעולם. אסתים חיזו אמר ג' דברים כנגד ג' עולמות בי"ע. א"נ חיזו הוא המראה כי ז' מיני זהב הם וטובו הוא מהותו ואיכותו. ונהירו היא בהירותו וזהרוריתו זהב טהור. ועליו נאמר וזהב הארץ ההיא טוב וטוב כולל כל מעלות טובות ורז"ל פירשו פי' פסוק זה על זהב של בה"מ:

ברזא דנהירו דיליה ר"ל שמקורו ביסוד החכמה הסתומה שבו שורש הדין המעול':

כל מה דאיתפשט לתתא פירש בפי' ספרא דצניעותא כי הימין אין ממנ' קליפה אבל השמאל עצמו בהתפשטותו למטה נעשה סיגים ואין קושיא מאברהם שהוליד את ישמעאל. כי הלא היה חלק הקליפ' שדבק בו מצד אבותיו ואח"כ נפרד ממנו ועוד כשהוליד אותו עדין היתה הערלה דבוק' בו. וכשנימול זכה לאות ה' שה"ס ה' חסדים. דא איתפשט לטב. שאפילו החיצונים צריכים לשפע להתקיים. וז"ס עשיית העגל ע"י אהרן וכדאיתא בספרא דצניעותא. אבל אין אור החסד משתנ' וכגון ההוא נהירו דקיק שהוא מקיים החיצונים. אבל הגבורות שמתפשטות. בתוכם נעשה קליפה וזהו פי' כפל מלות אלו דא איתפשט וכו'. ר"ל זה בצד זה:

ובג"כ דא איצטריך וכו' הוא הזהב צריך להעלותו למעלה שיהיה אדוק במקורו. ודא איצטריך וכו' הוא הכסף. והאמור בזהב התנופה שייך נמי להאמר בנחשת התנופה מפני שסודו בת"ת שהוא כלול חסד ודין. וצד הדין הוא שצריך להתעלו' למתקן בשורשו כאמור:

דף רכה.

אר"א ודאי נשתתף בהדי שכינתא יובן במ"ש הרב בעשר' חברים בא"ר כי רבי אלעזר סודו בחכמת העשר' חסדים וגם בר"מ בפרשת פנחס אמר כי ר"א סודו העיקרי בחסד והיינו הך כי חסד נתעלה לחכמה ואמנם ר' חייא שהיה עם ר"א איתא בא"ר שהוא מיסוד ח"י העולמים ונוטריקין ח"י "חסד "יסוד או ח"כמה "יסוד שידוע שחסד מתגלה בפום אמה ולכן בין חסד ובין יסוד נקרא שושבינא דמטרוניתא ולזה השכינה מתאוה להם בסוד אל אישך תשוקתך וע"כ אמר רבי אבא נשתתף בהדי שכינתא ואמנם שם בא"ר כתב כי רבי אבא הוא מן בינה. ור' יוסי מן מלכות דזעיר אך רבי אחא לא נזכר שם ונל"עד שהוא מסוד ת"ת שסתמו נקרא אח אל המ'. ובלי ספק שעיקר חברה קדושה זו הם ר' אלעזר ורבי אבא שהם ב' ראשי צבא קדש זה שורש החסדים מימין וזה שורש הגבורות משמאל. ומפני זה אוריכו כולהו עד דמטו לגבייהו:

אר"א ודאי כתיב עיני ה' פירוש ודאי בכאן מתעורר סוד פ' זה כי ידוע הוא שח"וב הם סוד ב' עינים שהם שרשי החו"ג שהרי עין גי' ק"ל וב"פ ק"ל הוא ס"ר לראות כמ"ש הרב והם סוד שני צדיקים יוסף ובנימין. האי קרא קשיא כי ודאי הנה בכל מקום עיני ה' צופות רעים וטובים. ומאי אל צדיקים בפרט. אלא ודאי שהוא דבר פרטי אל הצדיקים וכו':

דף רכה:

אי הכי מאי עיני ה' אל צדיקים זו קושיא אחרת כי אפשר לתרץ קושיא ראשונה דקרא איירי בצדיק בן צדיק והיינו אל צדיקים והוא צדיק וטוב לו. אך קשה דהו"לל עיני ה' צופים או מביטים אל צדיקים או משגיחים. ותירץ אלא רזא הכא וכו' נודע שיסודות או"א שם בדעת זעיר ששם שורשי החסדים והגבורות והם בוקעים ב' נקבי העינים. ולפי שהם ב' יסודות נפרדים לכן בזעיר כתיב עיני ה' לשון רבים. אבל באריך שאין בדעתו אלא יסוד עתיק הגם שיש בו חו"ג הם כל כך ביחיד מופלא ע"ד שאמרו בא"ר שעליו נאמר עין ה' אל יריאיו. משא"כ בזעיר להיותם נמשכים משני יסודות או"א וז"ש רזא הכא כי ידוע שכל רזא הוא ביסוד. ומפרש הענין:

ת"ח כל אינון ברייז וכו' רעים וטובים בין לסטרא דא ובין לסטרא דא שהרי ב' עינים ימין ושמאל הם שמשם השתלשלות עולם דקדושה ודמסאבא. אך דוק ותשכח שרומז למ"ש בא"ר שלצדיקים יש זכות ליהנות משני עינים ימין ושמאל שהגבורות נמתקות. אבל לרשעים הוא להפך שאפילו הימין הוא להם לשמאל וז"ש בין לסטרא דא ובין לסטרא דא וכו' ועתה מפרש תמצית דעתו ואמר לאינון דלסטר קדושה. ירצה אותם המתייחדים לסטר קדושה במעשיהם הטובים. אישתמודען לעילא לגביה. דע שב'

סגולת הן אל העינים א' היא הראיה והכרה שהמובט מצטייר באישון בת עין. וכנגד זה אמר אשתמודען והענין מובן כמ"ש בשני האידרו' שבעת רצון אז מתפקחות עיני זעיר ורוחצו' בחלב:

ונל"עד שרומז לד' יודי"ן שיש בע"ב דזעיר כמנין חל"ב ואז ב' עיני זעיר נחשבים לאחת בכח מיתוק הגבורות. בהארת הסתכלות אריך שעליו כתוב הנה עין ה' וכו' ואמר בא"ר דאיירי באריך דשני עיינ"ין דידיה חזרו לחד ועליו פירשו שם פסוק כי עין בעין יראו שנכלל א' בא' והנה עין ה' גי' ו' הויו"ת גי' יוס"ף בסוד היסוד העליון שהוא בדעת של התחתון וממנו סוד שני עינים חו"ג וז"ס בן פורת עלי עין פירוש שה"ס ו' הויו"ת דהיינו הוי"ה א' יתירה על עין שסודו ה' הוי"ות. גם ר"ת כל הפסוק גי' יוס"ף כנגד עין הנכלל בעין והוה להו י"ב הויו"ת ושע"ז נאמר עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה דהיינו י"ב חדשים כנגד י"ב הויו"ת וידוע מדברי הרב ז"ל שסוד העין דזעיר הוא רבוע דמ"ה העולה ע"ן. והנה אותיות הפשוט גי' ע"ב שהם סוד עפעפים ר"ל כחות הדין הסותמות ראיית אישון העין שסודו מה שיש בתוך הריבוע פי' אותיות המילוי העולות חן ואמנם בשעת רצון גם עפעפי' נפתחים ונמתקים ומשמשים להישרת הראיה כד"א ועפעפיך יישירו נגדך. ואז הם סוד חסד כמ"ש ביוסף תחלה ויט אליו חסד ואח"כ ויתן חנו והיינו לחן ולחסד בעיניך וז"ש המיחלים לחסדו. פירוש של העין שגם ע"ב שעליו נאמר עבים סתרו לו. מיחלים להפכו לחסד. ובזה אישתמודע לעילא שצורת נשמתו מצטיירת בבת עינו של זעיר. ב' היא הסגולה ששולח ניצוצי אורו שיש בהם עצמיות גמור כמ"ש הרב ממשל בת היענה בסוד י' הניקודי' ולעומת כן אמר ואשגחותא דיליה תדיר עלייהו הוא אור ה' החופף עליהם.

אבל אינון דלסטר שמאלא וכו' שגורמים סתימת עיני ה'. אז נמשכת יכולת מהשתלשלות העינים לפקוח ב"מ עין העור איש רע עין. ושולט על אשר לו בשני הסגולות הנ"זל ובאתר דשלטא ההיא אשגחותא וכו' כי האור הגדול של הקדושה מסמא עיניו ק"ו מאור השמש: ולא יקרב לגביה כי הוא אור פנימי ויש עליו א"מ שהוא שומרו שלא יקרב שם ליהנות ממנו: ולא יכיל לדחייא שבכלל עלילות אז קטרוגים שיעשה לא יוכל לדחות אותה קדושה שהיא קבוע' שם ע"ד והיו עיני ולבי שם כל הימים. וע"כ עיני ה' אל צדיקים כלומר שאור עיניו ית' נתונים אל הצדיקים וזוכים בהם תמיד:

ת"ח ישראל איהו קדש וכו' להורות סו' נחמד וזה שיש להקשות התינח אם ישראל לא היו מושרשים כי אם ברחל שלכן לא יהיה כח בבחי' קדש שלה לדחות החיצונים. אבל כיון ששרשם הראשון ביסוד אבא בעצמו למה הוצרכו לכופר ולמה לא יגין עליהם בחי'

קדש העליון וימנו לגלגלתם כי הלא נתינת הכופר נראה ח"ו כמחליש כח הקדושה של מעלה. לז"א כי ישראל הם בחי' קדש שאין בו חשבון בעצמו כי אין באבא בחי' מספר וחשבון יען כל חשבון הוא בחי' אחורים כמ"ש בדרוש רפ"ח. וא"כ אם ימנו לגלגלתם יפגום בשרשם שאין שם חשבון ולכן יתנו פורקן בחי' קדש דאיתגלייא. ואותו פורקן הוא הנמנה ולא הם ובזה מתוקן הכל כי במה שלא נמנו לגלגלתם נתקיים בהם כח שרשם העליון ובחינת כפרם נתקנה בחינת אחיזתם בקדש תחתון. ונתנו איש כפר נפשו נפשו דייקא מ"ט:

בגין דקדש איהו רזא וכו' נותן טעם למ"ש והכוונה שישראל הם דוגמא לשל מעלה כי קודש הוא יסוד אבא והוא רזא עילאה כי כל רזא הוא ביסוד והוא עליון כמ"ש מכוונים בתהלות לאל עליון. כי אבא היא עליון שבאצילו'. ואע"פי שהוא עליון וסליק על כולא מ"מ אית ליה לבר קדש אחרא היא רחל הנק' חכמה תתאה ואמר דקיימא תחותיה ירמוז לשרשה האחרון שביסוד זעיר ששם מסתיים יסוד אבא. וכנגדו הוא הדעת שלה ששם נכללות ה"ג בכח הארת יסוד אבא כמ"ש באו"צח בדרוש תיקון רחל. ולהיות גבורות ממותקו' עומדות בחשבון אוף הכי ישראל שהם מושרשים בחכמה קדש ישראל לה' ראשית דייקא:

ואינון יהבי וכו' הוא כופר נפש שלהם מצד אחיזתם ברחל כאמור לעיל:

ורזא דא ירצה כי יסוד דאבא שהוא הרזא הנז' יש בו ב' בחינות כנז"ל הא' עץ החיים שהוא אילנא לגו שכן הוא במקום הסתום ועליו נאמר ועץ החיים בתוך הגן מגין שלא יתאחזו בע"הד יותר מדאי והנה אז"ל שנתקשה משה וכו' וטעם קשויו הוא דאם ישראל מושרשים בחכמה ואינון קדש וכמ"ש ר' אבא. איך יעלו למנין. ואיך ישלוט בהם נגף אם ימנו לגלגלתם. וה' הראה לו מטבע של אש מתחת כסא הכבוד היא רחל היוצאת תחת יסוד אימא שהיא כסא הכבוד. ומטבע שבה טבועים ומצויירים כל האורות העליונים והיא של אש שנבנית מן הגבורות וא"ל זה יתנו כלומר אין הכוונה על שרשם הצפון בעץ החיים אלא על הנגלה שהוא נק' זה. ולפי שהי' קדש תחתון ע"ש אבא המאיר בה לכן אמר זה לשון זכר. וסוד השקל ה"ס ד' יוד"ין דע"ב כל א' כלולה ממאה הם ת' ועם כ"ו דהוי"ה וד' אותיות. הרי שק"ל כמ"ש בשער אריך. והנה עד החזה דזעיר חצי יסוד אבא ה"ס יו"ד ה"י. ומשם ולמטה וי"ו ה"י הרי ב' יוד"ין בכל מחצה שסודם ר' ונשארו בשנים הראשונים ו"ד ה' עם ר' גי' רט"ו שהוא חצי מספר שק"ל עם שני הכרעות הכרעות הקלבון לשני חצאים. דף רכ"ו שורה כ"ג ואת קדמאה וכו' מזל"ן שהיא אות ב' דבראשית. ואיתפלג היינו לג' וו"ין ו"ו וידוע שיש ג' מלויים לאות ו' וי"ו וא"ו ו"ו העולים מ"ו כמנין

הוי"ה אהי"ה ע"ה דהיינו הייחוד הרמוז בבראשית. והנה וי"ו פ' וי"ו גי' תפ"ד וא"ו פ' וא"ו גי' קס"ט ו"ו פ' ו"ו קמ"ד ושלשתם עולים תש"צו הסר האות שהיא ב' וכללותה מעשר הם ב' ישאר תש"עה:

דף רסב.

בתר דסיים קאים על רגלוי יש מקשים שנראה מכאן הפך מ"ש בס"הכ שצ"ל הוידוי קודם הי"ג מדות. והתשובה אדרבה מכאן ראיה לס"הכ: חדא אומרו בתר דסיים לשון סיום לא שייך בדבר ארוך שיש בו המשך ויש בו התחלה וסיום משא"כ בי"ג מדות שהוא פסוק אחד: ועוד מה ר"ל קאים על רגלוי וכי עד השתא לא היה עומד. אלא דקאי אמאי דקאמר לעיל שבעושה שלום ישוי גרמיה וכו' וימאיך גרמיה קמיה וע"ז מוסב בתר דסיים קאים על רגלוי וא"ת למה הפסיק ביניהם במכילן דרחמי. י"ל בהדי דקאי ברזי דצלותא דאיהו רזא דנגידו דברכאן בכולא וכמ"ש הכא אשתלים כולא עילא ותתא. שהוא שבתיקון הנעשה בעמידה שאנו ממשיכים בה הטיפה מלמעלה. מראש זעיר אנו מחלקים אותה לזווג ישראל ולאה ולשל יעקב ורחל וזהו עילא ותתא ויתר:

רוחא דשמא קדישא וכו' ה"ס חלק האור שממנו נעשה דיקנא דזעיר כמ"ש ריש כוונת י"ג מדות:

ולהיות שאין ספק שחלק המאיר בדיקנא הוא היותר חשוב לכך קראו רוחא דשמא קדישא שהוא שם ע"ב שה"ס הטיפה הנמשכת מחסד דעתיק כנז' שם ואמר שרוח זה הפנימי שולט למעלה בראש זעיר בו. ומפני שטבע הטיפה הזרעית לימשך למטה צריך כח אמירת י"ג מדות ויעבור ה' כדי שבכוונתנו תעלה למעלה. לכן אמר שליטה שרומז לכח עצום. ובזה תבין טעם ההפסק האמור. ונלע"ד ללמוד מכאן כשהיחיד גומר תפלתו ויפטר בג' פסיעות יעמוד שם ויתודה וזה מכמה טעמי חדא שהוא דרך ענוה ונמיכות רוח כלומר איני הגון לעמוד לפני צורי מפני אשמתי. והשני לפי הסוד כי בג' פסיעות נכוין להתרחק ע"ס העולמות ושם הוא מקום השטן המקטרג וכל שוטרי הדין ונכון לסתום פיהם בשומעם ויחיינו: ועוד שאלמלא חטאנו לא היינו מתרחקים עד העשייה: שכשנזכה ותעלה הקדושה יהיה הבדל גדול בינינו למקום הקליפות כידוע מזמן בריאת האדם. והעונות שגרמו הריחוק ראוי להתוודות עליהם במקום ריחוקינו וזה נרמז במ"ש קאים על רגלוי פי' במקום שנפטר:

ואח"כ ויקום בקיומיה וכו' ר"ל שיחזור למקומו שעמד שם בעמידה להתברך מבית המלך בין בסוד י"ג מדות שהוא זווג ישראל ולאה ובין בנפילת אפים שהוא זווג יעקב

ורחל ונראה שכל כוונת העמידה לייחדם. הוא בלחש. כי לא נזכר סוד הקדושה דנקדישך.

דף רסג.

לעילא ותתא פירוש למעלה במקום זה שהוא נגד תחלת הבריאה ג"ע עליון. ותתא בגיהנם למסור הנשמות למחבלים והוא נגד ג"ע תחתון:

האי דומ"ה כי הוא היה שר של מצרים וה' הורידו והעבירו בנהר דינור בשפתא דימא רבא דהיינו מ' דבריאה כידוע ששם משך הדעת כנזכר בסוד המלך המרומם לבדו מאז. ולכן. השירה פתחה באז. וז"ש ומלכותו ברצון קבלו עליהם. ואז"ל ראתה שפחה על הים וכו' כי השגת יחזקאל ביצירה. וזו בבריאה: ואחוריה הוא היכל זה ששם הושלך דומה. ויורד עד גיהנם תחתון למסור נשמות למדורות גיהנם. ולהיות שישראל זכו אז להשיג מ' דבריאה לכן ראו שר של מצרים שנדחה להיכל זה הנגדיי: ועמו אז היה גוסס על שפת הים כמ"ש במכילתא מת ולא מתים. כדי שיראו ישועת ישראל כנזכר שם: תושלבע

כרך ג

דף ב.

והר"מז כתב תחלת פרשה זו וז"ל:

ר"א פתח שאל לך אות וכו' אין ספק שכוונת פתיחה זו היא למה שנמשך אח"כ בסוד צירוף אותיות ויקרא ואמר דרין קדמאין הוו ידעין וכו'. ידוע שבזמן בהמ"ק היו הרבה נשמות חדשות שנמשכות מזוהר האצילות ולכן היו יודעים חכמתא עילאה היא המדרגה העליונה שבחכמת הקבלה לדעת תוכיות הסודות וסדר ההשתלשלות וסתרי האותיות וצירופיהן עד שהיו יודעים להשתמש בהם והיו זוכים להסתכל באורות העליונים וע"ד ד' שנכנסו לפרדס ע"י שם כפי' רש"י וז"ש ומסתכלין וכו' מה שלא אמר כן בחייבין שלא אמר כי אם הוו ידעי. ועוד י"ל דהאי חכמתא עילאה ירצה מ"ש בס' א"י בסוד ל"ב נתיבות חכמה שהם כ"ב אותיות התורה שנמשכות מן החכמה אל הבינה ובתוכם י"ס בסוד הנקודות. והם ל"ב נתיבות ובהם נברא העולם שהוא זעיר. וכבר ידעת כי יסוד אבא שבתוך יסוד אימא ה"ס נתיב בסוד פלא ושביל:

ונלע"ד שסוד האל"פא בי"תות הם רל"א פנים ורל"א אחור ושניהם גי' נתי"ב ואמנם דע כי האותיות הם סוד כלי הספירות ומהם נתהוו העולמות שהם בחינת החיצניות אך הי"ס שבתוכם ה"ס הפנימיות והנשמות:

וידעין גו אתוון עילאין מכוין אל מ"ש בא"י שיש בחינת אותיות שונות בצורתם זו מזו כי להיות שכל המציאות נכלל בט"נתא. יש אותיות מבחינת טעמים כזה #סם ויש מנוקדות כזה# א ויש מתגין כזה # א וכל אלה נכללות #סם בשם אתוון עילאין להיות' בסוד כח"ב אכן בבחינת האותיות הנהוגות ביניינו לספר תורה תפלין ומזוזה גם בהם יש ג' בחינות שהם גדולות דהיינו כלי הבינה שבתוך זעיר. בינוניות הם משל זעיר עצמו: קטנות בנוקביה ושלשתם נק' תתאין ואמר שמתוך אלו האותיות היו יודעים חכמתא לאנהגא עובדין בהאי עלמא:

מבואר כמש"ל שהאותיות ה"ס העולמות וכל צבא השמים והארץ. מלבד הנשמות אשר רק הנם מושפעות מן הפנימיות שהם ההוי"ות וביאר ענין זה של סגולת פועל האותיות באומרו:

בגין דכל את ואת וכו' דע דקי"ל משום מר"ן האר"י זלה"ה שכללות כל ענין אותיות הוא בז"ון שלהם קרא שם גוף האצילות בעצם והם נמשכות מז"ון דאימא הייינו ז"ת שלה המתלבשות בתוך זעיר. וכל הכ"ב אותיות שהם הגוף והכלי של י"ס הפנימיות. הלא הן נחלקות בכל פרצוף דז"ון דרך משל אות א' הוא כלי אל הכתר של הפנימיות הנקרא רוח כי הענין בסוד חומר וצורה. וכן יש אותיות פרטיות שהם כלי החכמה וכן כולם כנזכר בפ' אחרי מות דף ע"ח ע"ב אר"ש לר"א ת"ח הני כ"ב אתוון כולהו מתפרשן בהני עשר אמירן שהם י"ס הפנימיות ועוד אמר שם הא אוליפנא לון כל אינון אתוון דרשימין וידיעין בכל כתרא וכתרא. ואנו לא זכינו בהם כי אפי' הרח"ו זל"ה לא קבלם רק אמר שממוצא דבר נוכל להבין מספר יצירה ומזוהר שיר השירים באופן שעיקר האותיות שמהם נעשה כל פרצוף זעיר הוא מז"ת דאימ' אבל יש בהם עוד בחינת תגין שהם מג"ר דאימא הנק' נפש שמתחברות אל האותיות להחיותם בבחינת חיות המוכרח של קיום העולמות כנודע אצלנו בסוד לא אבוא בעיר שזווג א"וא בזמן הזה הוא דאותיות שהוא חצוניות העולמות בינה דאבא בבינה דאימא וחסרנו בעו"הר זווג הנקודות שהוא חכמה דאבא בחכמת אימא. ולכן בס"ת יש תגין אותיות שהוא המוכרח כנזכר ומכאן תבין כמה טפשים הסופרים שמחסרים תגין באותיות. וכנגד זה אמר הוו מתעטרין היינו תג שהוא עטרה. כמרז"ל כתרים לאותיות. ואפשר שז"ס רואים את הקולות ה' קולות כנגד ה' מוצאות היוצאות מפי הגבורה הוא יסוד אימא אשר בדעת זעיר. דדעת גניז בפומא דמלכא וכנז' בדברי הרב וה' פעמים קו"ל גי' פר"ת הוא יסוד אימא. ואת הלפידים הם התגין שהם כעין ענפים הבוערים באש ואחרי הראותם לעם הקדוש חוזרים וסלקין:

על רישייהו דחיוון ידוע שד' חיות הנז' בפסוק הן אריה חסד שור גבורה אדם ת"ת נשר מ' הדבוקה בגופא דמלכא. אבל יש עוד ד' חיות יותר מעולות והן בהיכל הדעת שהוא בסוד הדעת שמשם מוצא האותיות כאמור:

וכולהו חיון וכו' פי' אותם שלמטה מן הדעת:

הוו מתעטרי בהו מפני שדוקא מהאותיות נמשך המזון והחיות אל החיות וכנ"ל שמציאות העולמות הוא מן האותיות ועכשו ניתוסף בהם אור נוסף בזכות קבלת התורה:

ופרחין גו אוירא יובן במ"ש הרב שיש בזעיר ב' דעות א' הוא המתפשט למטה בגופא דזעיר וב' הוא העליון המכריע בין חו"ב:

ואיתא בס' א"י שדעת העליון הוא רוחני מאד והוא נשמה לדעת התחתון ושמקור דעת זה העליון הוא מתיקון ז' די"ג תיקוני דיקנא דהיינו ואמת שה"ס יז' שמות ס"ג ונל"עד שסוד ענין זה הוא כמ"ש הרב שדעת דעתיק מאיר ברישא דאריך והוא הראש השני מתלת רישין דיליה ונקרא אוירא ושבו שם ס"ג וכנז' ג"כ באוצ"ח. וקי"ל דדעת אסהיד באנפין ולהיות שסתם דעת מתפשט בז' מדות לכן נק' תיקון ז' ז"פ ס"ג והן הן תרין תפוחין קדישין ימין ושמאל בסוד חו"ג ואמנ' רישא זו השנית הנק' אוירא לרוב רוחנייותה וגם דקי"ל בסוד ברכת כהנים שמג' יוד"ין דס"ג זה יוצאים ג' שמות ע"ב והם רי"ו תצרף להם א' שבו"או שכבר ידעת שעיקרו של ס"ג הוא יי"אי הרי אויר ונמצא שדעת עליון דזעיר נמשך מסוד דעת הגנוז שבאריך. ועל זה נדרש תורת אמת היתה בפיהו כי מתיקון ואמת נמשך עד פה אימא ומשם ז' הבלים שהם ז' קולות של מ"ת ולכן תמצא שכל הא"לפא בי"תא מיוסדת על סוד ההבלים שהם ממילוי ס"ג. ואם תשכיל א"ב בסוד אי"ק בכר תמצא כולו מיוסד על ההבלים כי אי"ק גי' ג"פ ה"בל. בכר ו"פ וכו' עד שתראה טצ"ץ שהוא האחרון והוא ביסוד עולה כ"ז הבלים נגד כ"ז אותיות התורה. גם תבין כי כל התגין הם כ"ז דהיינו כ"א בשע"טנז ג"ץ ששה בבדק חיה. והנה אם תצרף כל ההבלים שבא"ב יחד כגון אי"ק בכ"ר הם ט' ג"לש ט' הם י"ח וכו' עד הסוף תמצא שיש בהם קל"ה ה"בל. תצרף להם המקור שהוא מילוי ס"ג בין הכל יעלה קל"ו הבלים והיינו קו"ל.

וידוע שמקורות המוצאות הם חיך וגרון שבהם סוד הזווג הפנימי דרוחא ברוחא. ומהם אותיות אח"עה וגי"כק הנק' אותיות רוחניות לפי שאין בהם רק הברה כמ"ש בזוהר איכה על מלת איכה ע"ש. ואח"עה וגי"כק גי' או"יר ולעומת כן אמר ופרחי גו אוירא פירוש שמתעלות האותיות מן הדעת התחתון אל הדעת העליון הנק' אוירא דנחית מגו אוירא עילאה וכו' הוא של רישא דאריך והוא תוספת אור אל האותיות והתגין. שהרי האותיות מז"ת דאימא שבתוך זעיר והתגין מג"ר שלה. והאויר מאריך. ואם תחבר ת"ג

אל אויר יעלה כת"ר. וז"ס כשעלה משה למרום. פי' כשנתעלה לסוד הדעת העליון שרק הוא זכה אליו. מצאו להק"בה בינה שהיה קושר כתרים לאותיות. ומשה שתק ולא נתן של"ם כי חשב שאין לו כח להמשיך אור משם בזכותו ואז ה' פתח לו פתח ואמר לו אין של"ם בעירך. פי' וכי אין בחי' מ"ן במ' מצידך להעלות מ"ן שהם בסוד פ"ר גי' עי"ר ולהמשיך לה אור מכאן. והוא השיב וכי יש עבד שנותן שלם לרבו. כלומר איך יוכל הוא להעלות מ"ן עד המקום הנורא ההוא וענהו ה' היה לך לעוזרני ר"ת אד"ני להורותו שהיה בו כח להמשיך משם אור אל הנוקבא. דהיינו משרשי ה' גבורות אשר שם כמ"ש בא"י שמשה זכה להמשיך אור ה' גבורות מדעת העליון אל הנוקבא שהיא עי"ר שלו בסוד ה' גבו"רות מנצ"פך ולכן אמר יגדל נא כח ה' יג"דל גי' הוי"ה אהי"ה שהם חו"ב אשר דעת העליון מכריע ביניהם. יו"ד דיגדל רבתי להורות י"פ כ"ח דהיינו עי"ר גבורים הנודעת:

וסלקין ונחתין אתוון רברבן וכו' נראה שכל האותיות היו מעלות מ"ן למעלה לקבל תוספת אורן ומפרש מי הם אותן אותיות ואמר. אתוון רברבן נחתין ופשוט הוא כי אותיות גדולות הם בסוד אימא שהיא היכלו של אבא ובסוד יו"ד ה"י יו"ד ה"ה גי' הי"כל: ואותיות קטנות הן מראל שהיא היכל אחרא גי' אד"ני: ולא נזכרו אותיות בינוניות שה"ס זעיר וה"ס תורה סתם שנבנית מאותיות בינוניות ואיפשר לומר כי אז נתקנה רחל ע"י אימא ולא ע"י זעיר שזה גדולתה של רחל כנודע להיותה שוה אל הזעיר: ולכן נתחברו יחד אותיות גדולות וקטנות ולכן אמר ואתוון דקיימין הוו נחתין. ור"ל אז באותו זמן היו יורדות הקטנות. ובאתוון רברבין לא אמר הוו מפני שתמיד יורד שפע אימא אל הזעיר:

דכולא הוו עיילין פי' אותם הקדמונים הנז' שהיו יודעים חכמה היו נוטלים חלק שפעם ברזא דאתוון. ידוע שרזא סודו ביסוד ושם הוא קיבוץ כל האותיות הזכרים בשל הזכר והנקבות בשל הנקבה ומהם נבנה כל גוף וכל חומרי הנמצאים. וכ"ז נקרא חיצוניות. אבל ההו"יות ומילואיהן וכל הנמשך מהם הוא בחי' הנשמות והפנימיות. ובזאת ההקדמה תבין שאותם החכמים דהוו עסקי בס' יצירה היו עושים חומר כעגלא תילתא וכרבא דברא גברא שהיה כל עוסקם בצירופי א"ב והאותיות. אבל לא רצו להשתמש בפנימיות שהם ההו"יות ולהמשיך נשמה באותו גברא ולא שלא היה כח בהם לעשותו. צא ולמד מאלישע שהחיה את חבקוק שחזר והמשיך עליו בין בחינת האותיות וכו' כמ"ש בפרשת בראשית דף ז' ע"ב דאתוון דאל"פא בי"תא דאגליף ליה אבוה בקדמיתא פרחו מניה ואמנם איתא בסוף שיר השירים שא"ב מלא אל"ף בי"ת וכו' עם אותיות מנצ"פך יש בהם ע"ב אותיו' והנה כל האל"פא בית"ות הם ג' כנ"זל והם בסוד ג' בכל פרצוף פנימי תיכון חיצון שהם סוד אימא זעיר נוק' וג"פ ע"ב גי' חבקו"ק וה"ס ב' חיבוקין

חד דאימיה וכו' הנזכר בריש פרשת בשלח כי כל האותיות הם מבחינת הנוקבא שממנה הכלי והגוף וחיבוק השני הוא שם ע"ב סוד הזכר ע"ם:
ואמנם ידוע שבאצילות נאמר איהו וגרמיה חד בהון שהרי אפילו הכלים הם סוד אלהות גמור אלא שההוי"ות הם בחי' הנשמות והפנימות:
ועתה אודיעך סוד שבת שאז מתעלים כל העולמות ואז מתייחדות האותיות וההו"יות ביחוד מופלא דהיינו אתה א' ושמך אחד כי אתה רומז לא' עד ת' וה' אותיות מנצפ"ך כמ"ש בכוונת עמידה ואם תרבה שם הוי"ה העולה כ"ו עם כ"ז אותיות כ"ו פ' כ"ז גי' שב"ת אבל ימות החול שסודם בבי"ע נאמר ואתה מחיה את כולם כי אין הארתם רק מן החיצוניות שהם הא"ב. והנה רזא הוא סוד אותיות הוי"ה שהם הפנימיות שבתוך האותיות:
דא אות ו' הסוד כתוב בליקוטים ביהושע שהיא שאלה שימשיכו עליה אות ו' להעלותה למדריגת זכר לכן שאלה אות ו' ע"ש ונלע"ד שרצתה להתעלות לבחי' שרש הנקבה שבתוך הזכר ואחר כך נתעלית למדריגת בינה היא חנ"ה גי' ס"ג בסוד רח"ב פי על אויבי כנז' שם:
ואי תימא וכו' שהרי אמת ראש תוך סוף לכל האותיות וכן כל אותיות אל"ף בי"ת עם הכולל עולים אל"ף תצ"ו וכן אמת מלא אל"ף מ"ם תי"ו ותמנה הא"לף לאלף. וכל התורה הנבנית מהם תורת אמת שמה. אות אמת איקרי. מפני שסודה בת"ת זעיר ששם בחי' ו' של שם והוא נק' אמת ועליו נאמר תתן אמת ליעקב:
גם אבג"דהו במספר הקודמי עולה כ"א וכ"א פ' כ"א גי' אמ"ת וכ"א זה ה"ס י"הו שהוא כללות כל בחינת הזעיר כי משם ולמטה עיקרם לנוקבא ועוד שאין בכל אותיות הוי"ה אות מורה באמיתות על ענייניה כאות הזאת שהרי עיקרו של זעיר הוא ו' קצוות:
אות ה' בתראה ידוע שאחז פנה אל החיצונים ופגם במידתו היא המ' והנביא מתעצם להחזירו למוטב והיה אומר לו שישוב להדבק בפנימיות. והענין כי יהודה סודו במ' היוצאת מבין חדוהי דמלכא כי ראובן שמעון לוי הם בח"גת בסוד יה"ו שמקבלים הארת חב"ד וגם מוכנים להיות חב"ד בגדלות ויהודה הוא בסוד כתר מלכות. וכענין שני מאמרות שיש ביום ג' דמעשה בראשית וה"ס ה' אחרונה של שם אלא דבהיותה באחורי זעיר היא ד ובבואה לפניו היא ה כמ"ש בפ' חקת דף ק"פ ע"ב ה ד הות וזהו דה של יהודה. והנה הנביא אמר לו שיחזור להדבק במדת שורשו אך לא בהיותם בבחינת ד. רק כשהיא סוד ה' שבשם דהיינו בהיותה פנים בפנים ומאירה משרשה אשר בלב זעיר כי שרשה זה הוא באמת ה בתראה וגם כי שם יסוד לאה ויסוד אימ' שכולם בחינת ה

אחרונה ועתה תבין אומרו ג' הערות בשני מלות העמק שאלה. א' למה לא אמר השפיל שאלה. ב' למה חזר להזכיר מלת שאלה שהרי כבר אמר תחלה שאל לך אות. וא"כ הו"לל השפיל למטה או הגביה למעלה ג' אומרו שאלה בה'. והכל יובן במ"ש הזוהר ופי' הרב שיסוד אימא נקרא עמיקא דבירא ושם יעלה האדם מחשבתו שבו סוד מהימנותא שלימתא ועיקר הפנימיות. וז"ש העמק. פי' לעומק נקודת ציון וה' עליונה והיינו שאלה שאל ה' ובמקום הבינה דקיימא לשאלה:

או הגבה למעלה וכו' הענין מובן במ"ש הרב שבת"ת דזעיר יש חסד שממנו נעשה כתר מ' ומתעלה חציו ונעשה כתר זעיר וה"ס שני מלכים משתמשים בכתר אחד ושניהם נעשים ברגע אחת כנודע מכמה מקומות וגם נודע שפרצוף לאה מתחיל מכתר זעיר ומסתיים בכתר מ': ולכן אמר הנביא לאחז שאם אינו מתפייס בה' אחרונה שהוא כתר רחל יגביה למעלה עד יו"ד רישא דבשמא קדישא פי' עד הראש שהוא קוצו של יו"ד שגם הוא י' וזהו הגביה למעלה ר"ל הגביה לי' ולמעלה קוצו של יו"ד והכוונה שישאל להשתרש בכתר לאה אמו ולכן לא אמר שישאל אלא אות א' או בכתר זה או בזה ואפשר שיכוין לשם של ב"ן שיש בו ב' הוי"ות העיקרי לזעיר והמלוי לנוקבא זה כנגד זה. והנה כנגד בחי' ב' כתרים הנזכרים שהם י' ה' שניהם נרמזו בשם יהודה יו"ד ה"ה. מפני שבימי מלכי יהודה היתה המ' בשני בחינות כי בימי שלמה קיימא סיהרא באשלמותא והיתה בסוד י'. ואח"כ כשגברו העונות נתמעטה עד בחי' ה אחרונה אשר הזכרנו ובזה שאמרנו שהרמז היה על שם ב"ן תבין אות מעם ה' ולא אמר שאל מה' ור"ל מאותה הבחי' שהיא עם ה': ומשכנא קאים על דא רומז למ"ש הרב על פ' וכבוד ה' מלא את המשכן שמילוי משכן מ"ם שי"ן כ"ף נו"ן עולה רל"ו שה"ס שיעור קומה של יוצר בראשית והוא בסוד שם ב"ן בדרך זה יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה י"פ ו"ד ק' ה"ה פ' ה"ה ק' ופ"ו ל"ו ועניינו ריבוי אותיו' הזכרי' מהם בהם דהיינו יו"ד ו"ו ואח"כ הנקבות זו בזו. וגם יוכל להיות בצירוף הה"וי כרמוז בס"ת תהיה לילה בו לעיני. ת"ח כד סליק עננא הכוונה להורות ייחוד העולמות בהשתלשלותם ואמר שמקדש של מעלה ירד ושרה ונתייחד עם מקדש של מטה וזה רמוז בפ' ויכס הענן את אהל מועד הוא התחתון. וכבוד ה' שהוא כל אותן הרתיכין ומאני מקדשא דלעיל מלא את המשכן העליון שהיה שם בתוך הענן ובזה מיושב למה קראו אהל מועד ומשכן. ומזה נראה הייחוד העצום של העולם העליון בתחתון שירד ממעלתו להדבק עם השפל ממנו. ומזה תתעורר קושיא א' שהיא שתים:

וזה שידוע שעיקר טעם ייחוד זה הוא באמצעות האדם והוא הסיבה העצמית לזה וא"כ נראה מוכרח שאם יש שייכות למקדש הרוחני העליון עם אהל של קרשים וכל שאר

הדברים שבהם נעשה ק"ו שיתייחד עם אדם בעל נשמה ומה גם מבחר האדם מר"עה. וראה מה כתיב שהוא מבהיל ולא יכול משה. וכ"ש דכתיב ויבוא משה בתוך הענן שכבר זכה לזה ונתעלה לעלות אל תוך הענן בהיות הענן במדריגה יותר מעולה שעדין לא דבק עם החומרי. וא"כ איך לא יכול לבוא משום דשכן עליו הענן ועוד יקשה מסוף הפסוק וכבוד ה' מלא וכו' שנראה שגם מטעם זה לא יכול ליכנס לתוך המשכן והלא מוכרח אתה לומר שבהיותו בתוך הענן שבו היה המשכן וכליו הרוחניי' ושבזה מובן היטב פ' ככל אשר אני מראה אותך וכו' כמה נתקשו בו כל המפרשים עד שרש"י ז"ל פי' שהוא מסורס. ולפי מאמרנו הוא כפשוטו שאמר ה' למשה ועשו לי מקדש וכו' דקאי אל ב' הדברים שיעשו מקדש ושהוא ישכון בתוכם ככל מה שהיה מראהו משכן העליון וכליו ושכינתו בתוכו. ולפי דעת הזוהר זה היה קודם עשיית העגל:

והנה מר"עה עלה אל הר סיני שסודו בכתר רחל שכנגד ת"ת דזעיר ששם ניתנה התורה מפי הגבורה הוא יסוד אימא אשר שם וה"ס מ' יום כנגד תנ"הי דזעיר ואיתא בדברי הרב שהוא סוד החשבון דהיינו בבחינת רחל למטה מן החזה ושהיתה אז בחול אחור באחור בסוד ב' שמות אלהים בריבוע שכל א' עולה ר' ועם ה' אותיותיו הוא ה"ר. וב"פ ה"ר בסוד ב' אחורים גי' מש"כן. ולכן תמצא בפסוק ויבוא משה ב' פעמים הר שתחלה עלה אל ההר הוא אחורי רחל. ואח"כ ויהי משה בהר הוא דזעיר. והנה בשני ריבועים יש ל' אותיות וב' שמות אלהים י' אותיות הרי מ' כנגד מ' יום שהיה שם וזוהי תמיהת הזוהר אי משה לא הוה יכיל לאעלא וכו': אלא תרי ענני הוו יובן במ"ש בזוהר בפ' בשלח דף נ"ח ע"א בענין עליית משה למרום בשעת' דעאל משה בגו ענגא וכו' ואמר שפגע בכמה מלאכים גדולים ולפי מה שמובן שם הכל היה בפנימיות עולם העשייה שהרי המעלה העליונה שעלה שם היתה עד סנד"לפון שהוא כתר העשייה כנז' באו"צח בדרוש שמות אבי"ע ואותו ענן היה משם ב"ן כזה תשים יו"ד ה"ה על ו"ו ה"ה ותרבה עז"ה יפ"ו ס' וד"פו ס' הפ"ה הפ"ה ן' הכל גי' ענ"ן וזהו הענן שעלה בו משה ושם ראה אותו המשכן הכל מבחי' העשייה:

וחד דשארי על משכנא זה היה מבחי' בריאה שה"ס המשכן כמ"ש בזוהר הרקיע בפ' כי תשא. וה"ס ירושלים של מעלה דאימא מקננא תמן. ומשם הושפע אור השורה על המשכן. ואמנם הענן ההוא היה מבחי' שם י"יאי שבמילויו יו"ד יו"ד אל"ף יו"ד גי' ענ"ן. וגם ממש בחי' אש לילה יפ"י יפ"י אפ"א יפ"י גי' א"ש וכל זה ממקיף:

והנה נשאר משם ס"ג ו"ד ה' ו"ו ה' גי' כבו"ד ועליו נאמר וכבוד ה' מלא את המשכן. שה"ס אור פנימי. והרי כמה נתייחדו העולמות העליונים עם זה התחתון. שהרי בריאה

נתייחדה עם רוחניות העשייה שהוא המשכן שראה משה ושניהם היו שרויים על המשכן התחתון וז"ש מְלֵא לא נאמר שהוא פועל יוצא אלא מלא שהוא פועל עומד מהפְּעֵל. וכמש"ה ויהושע בן נון מלא רוח חכמה וז"ש וכבוד ה' שהוא אפילו אור פנימי דס"ג וכ"ש מילוי דב"ן והיינו לעילא ותתא. הכל היה מלא ושלם עם המשכן התחתון:

ועוד הבן סוד גדול כי הרי אמרנו שכבוד סודו ו"ד ה' ו"ו ה' ואם תרבה ופ"ו דפ"ד וכו' יעלה קע"ד. ועם ע"ב דבחי' ב"ן שהוא י' י"ה יה"ו יהו"ד הרי ע"ב קע"ד גי' רל"ו. ואם תחבר אל רל"ו זה קע"ד הנז' משם ס"ג יעלה ת"י כמנין משכן הרי שבמשכן נתחברו בינה ותבונה דבריא' ורחל דעשיי' אלו דבריו: (ועוד אני מוסיף שר"ת וכבוד ה' מלא את המשכן גי' ס"ב כמספר שם יו"ד ה"י ו"ו ה"י ואם תרבה שם זה י"פ ו"ד ק' הפ"י נ' ופ"ו ל"ו ה"פי נ' הכל גי' רל"ו ונלע"ד שלזה כיון האר"י ז"ל שהרי לא הזכי' שם ב"ן והנ' מילוי משכן הוא רל"ו הרי שכל האורות נתחברו יחדיו. ודע כי שם הנז' ה"ס תבונה שבה קו המדה לז"ון ולכן משם שלה בהכאה יוצא השיעור הנז' אבל בה בבחינתה אין שיעור. וזהו גדול אדונינו ור"ב כ"ח רל"ו אבל לתבונתו אין מספר):

דף ג:

לאו רישיה קושיותיו הן ב' שהן ד' א' שהתחיל לדבר עם כלתו בראש הפסוק. וסיים בדברו לאחרים וזהו לאו רישיה סיפיה. ב' שבסוף מזמין ריעים ודודים לאכול ואת הכלה לא יזמין וזהו ולאו סיפיה רישיה. שענין ההזמנה שהוא בסוף לא ישנו בראש. ועוד יש ב' קושיות אחרות מן האמצע אל הסוף וז"ש כתיב אכלתי וכו' כלומר הבט לסדר הפסוק שאומר אכלתי ולבסוף אכלו שהוא קשה כי מאן דמזמין וכו'. פי' דרך ארץ לזמן אורחים קודם האכילה: והשנית שאם אחר שאכל הכל איך יזמין לאחרים כי מה נשאר להם לאכול:

אלא זכאין ישראל וכו' הרי זו הצעה כוללת לסוד הקרבנות שתכלית כוונתם להעלות ניצוצי טהרה המתבררים מפנימיות הטוב שבקליפות נוגה ועולים בסוד מ"ן וזהו אומרו בעא לון שה"ס הבירור המתברר מסיגי הטומאה ומתעלה לקדושה ממעלה למעלה ומתעוררים האורות העליונים להשפיע למטה. וז"ש ואיתרעי בהון. פי' שממשיך שפע הרצון העליון ששם מקור השפע וזה דוקא בישראל אבל לא שאר או"ה שנשמת ישראל מהפנימיות ויש לה כח לעורר ולקבל אור הקודש. משא"כ שאר הגויים שנפשותם מהחיצוניות:

ומדאיתרעי בהון וכו' ירצה כיון שהוא יתב' משפיע בהם שפע רצונו לכן משתדל שלא ידבקו בהם החיצוני' ולא יקבלו חלילה מאור המושפע על ישראל. וזה נעשה ע"י

הקרבנות וכוונתם. שמקשרי' העולמות והתחתון מתעלה לעליון והעליון לעליון ממנו עד א"ס כנודע. ואחר שהציע ענין זה הכולל נמשך לפרטו בפרטות. ואמר ת"ח בתר דאיתעביד וכו' אית' בזוהר הרקיע בפ' כי תשא שהמשכן סודו בבריאה והענין שקודם לכן היה השפע בא ע"י התלבשות בריאה ביצירה. אבל כשנעשה המשכן בעו"הז שה"ס ה' אחרונה שבשם אז ניתקן עולם הבריאה ה' ראשונה וכדי להרבות האור והקדושה האיר אור הבריאה על המשכן התחתון שלא ע"י אמצעות היצירה וז"ש אתתקם אחרא לעילא עמיה דייקא עמיה שר"ל שאור המאיר במשכן היה של המשכן העליון והוא ע"ד מה שאנו מכווני' במ"ש במלת כוננהו כונן הו' שהה' היא למעלה מהו' וידוע שאז תקן משה מזמור ויהי נועם הנק' שיר של פגעים שהרי בהמשך אור הבריאה על האדם כל החיצונים נכנעים דיש בה רוב טוב על הרע. כי בפסוק ויהי נועם יש ה' פ' נ"ו שהוא סנ"דל וסמיך ליה יושב בסתר גי' אכת"ריאל שהוא בבריאה וידוע שבבריאה מאיר אל שד"י ובעשייה אל אד"ני. ואם תחבר אל שד"י אל שם אד"ני יעלו משכן לרמוז להתחברות שני העולמות יחדיו ועליהם נאמר הוקם המשכן סתם ואחר כך ויקם משה את המשכן שהוא התחתון ומינה דמה שאמר הוקם המשכן סתם מיירי בעליון וזו היתה שמחתו יתב' התקשרות העולמות ועילויו של העולם התחתון שבו עמו ישראל אשר נשמתם חוצבה מכסא הכבוד הוא עולם הבריאה ועל כן גדל האור מאוד עד שנאמר ולא יכול משה וכו' כי היה מופלא אור המקיף הוא ענן ואש ששניהם משם יי"אי כנז"ל ועוד וכבוד ה' מלא וכו' הוא יתר אותיות שם ס"ג ו"ד ה' ו"ו ה' ובסוד כבוד אל והוא אור מקיף ואור פנימי דבריאה שהאיר בעשייה. ונל"עד מש"ה ולא יכול משה אינו מקוצר רוחניות וקדושה של מר"עה אלא ע"ד לא תוכל לאכול וכו'. כמ"ש בדף שאחר זה לא איתחזי למיעל אלא ברשותא. והשתא א"ש מה שהיה קשה שהרי למוד היה משה לבוא אל תוך הענן וכל ק"ך יום ישב שם אפי' אחר מעשה העגל. וא"כ מאין בא לו חוסר כח. אלא שפירש עצמו מענוה:

חנוכא דביתא במאי ירצה שבנין המשכן ודסמיך עליה הוא בבחי' תיקון העולמות אבל התכלית בכוונה הוא תיקון הפנימיות כמעשה הקרבנות ובכוונתם. והוא ע"ד אכילת האדם שמתקן הניצוצות שבתוך המאכל כנודע. וכן נק' הקרבן קרבני לחמי ועליו רומז פסוק באתי לגני שאף לפי הפשט מדבר בקרבנות וכמ"ש רש"י והתרגום בשיר השירים וכן במדרש חזית שאמרו באתי לגני לגינוני:

אבל באתי לגני וכו' כללות הענין שידוע שבהתעלות ניצוצי אור מלמטה בסוד מ"ן אז מתעלים ז"ון למעלה לא"וא אך זהו כאשר תהיה הכוונה לתיקון ז"ון אז יעלו שניהם

מ"ן. אבל כשהוא לתיקון מ' לבדה אז לא יעלה מ"ן אלא זעיר לבדו ועי"כ מזדווגי' א"וא ומתקנים את המ' שתהא שוה לו ובזה תחזור פנים בפני' כמ"ש בס"הכ בכוונת ר"ה עוד שם בכוונת ק"ש שהעלאת מ"ן דאימא הוא בסוד ס"ל ושל מ' בשם ב"ן ומעתה נבאר המאמר שתחלה אמר הא אוקמוה האי קרא וק' דמעיקרא הרבה להקשות דלאו רישיה סיפיה ועכשו אמר הא אוקמוה אלא אין כוונתו עתה ליישב הקושיות הנז"ל. אלא ר"ל מה הם אלו הו' דברים מורי ובשמי וכו' וע"ז אמר הא אוקמוה כלו' ענין גופו של פסוק זה והוא על ו"ק וכנז' בר"מ בשני דרכים. ואח"כ אמר אבל באתי וכו'. פי' מה שאני מחדש שזעיר אומר למ' אני באתי לגני לצורכך ולכן באתי לבדי אל גן עדן דלעילא. פי' נתעליתי לאימא עילאה שה"ס גן עדן של מעלה:

ר"ל למעלה מג"ע עליון שהוא תבונה. ולהיות מ"ן דידה שם ס"ג לכן גנ"י גי' ס"ג ודוק גני שלי בסוד בינה ב"ן י"ה כי תבונה היא של שניהם בן ובת ו"ה. ואז נתקנת להיות שוה לי וזהו אחותי. ואח"כ באת לצד פנים והיית כלה. ולעומת כן אמר דא כ"י שה"ס רחל וישראל בכל קומתם והנה היא שם ב"ן אבל בהזדווגה לבעלה מאיר אל"ף בו"ו שלה והוא נ"ג ולכן ר"ת באתי לגני אחותי כלה גי' ג"ן ולהיותם בי"ס שלימות י"פ ג"ן גי' כנ"סת. וכן גני ר"ל גן י'. ישראל גי' כח"ב גג"ת נ"הים הרי שמלת כנסת רומז עשרה אורותיה שמכנסת לתוך עשרה ספירותיה שהן סוד ישראל שהיא שוה אליו שנתחברו א"וא ויש"ס ותבונה יחד. וכן ישראל ויעקב בלאה ורחל וזהו בכולא זווג כולל בשלימו ואמר עוד אזדווגו זווגין בההוא גן עדן. ירצה שנתעלו ז"ון למקום א"וא ושם נזדווגו וזה היה השינוי המופלא של אותו ר"ח. שהרי בסתם ראשי חדשים הוא זווג יעקב ורחל בכל קומת זעיר. ואותו היום היה של ישראל ורחל למעלה במקום א"וא דוגמת זווג של מוסף שבת. ולהיותו זווג נעלם לכן לא קראה אחותי כלתי אלא כלה סתם להיותה במקום הנעלם סוד י"ה. ובהיות אורותיה מילואים וריבועים הלא יו"ד יו"ד ה"י גי' כל"ה. ואמר סיבת זווג זה היא מפני דאיתברכו:

כולהו משקיו דנחלא הם מימי החסדים היוצאים מיסוד אימא שה"ס נחל שבג"ע וממנו ישבעו עצי ה' שהם ו"ק שלו והוסיף עוד ואתקשרו וכו' ירצה שדרך החסדים להיות חלק סתומים וחלק מגולים ואז נחלקים גג"ת מנ"הי אבל בגדלותו של זעיר שמתעלה יסוד אימא. אז כל הו' חסדים מגולים ומחוברים יחד. ואל זה רצה באומרו אריתי מורי וכו' שהוא ממש ייחוד הקצוות. ואמר כולהון אישתקיין. והוסיף ואתרוו ממבועא. והענין ממה שנודע מגדלות החסדים שנוסף בהם כח להתרבות ולעלות לראש זעיר. וכח זה בא להם מהחסדים המקוריים. שהרי המתפשטים בקצוות זעיר הם ענפים. אבל למעלת

הגדלות צריכים להוסיף כח ממבועא דייקא. ואל תתמה על אומרו כולהון דמשמע הו"ק הנז'. שהרי בגדלות זעיר חג"ת נעשו חב"ד ונה"י נתעלו לח"גת. אכלו ריעים וכו' ה"ס היכלות של הבריאה דא"וא שהם ריעים שאין פגם מפסיק ביניהם. דודים הם היכלות ז"ון וכולהו ענפין בחי' המסתעפים כמו בחינות שלמטה מהם:

כד אלין איתברכו וכו' ובזה מתורצת קושית מאן דמזמין אחרא שהרי הנאת התחתונים תלויה בחיבור ז"ון ולכן לא שייך להזמין כלתו שהרי כל טובתם הוא היותה אחותו כלה. פירוש אחותו שוה לו כלה שמזדוג עמה:

דף ד.

איהי מלכות אד"ני בזוהר הרקיע מפרש מלת לגני כי גני הוא מלכות אדנ"י שה"סשני מלכיות ואמר שהיא מ' שנקראת אד"ני:

פי' שהיא הנקודה שירדה לבריאה כשא"ל הקב"ה לכי ומעטי את עלמך. והיא נק' אד"ני שדנה את העולם והיא ג"ן פרשיות. והמלכות נקרא אחותי שהיא שוה אליו ונק' ג"כ כלה עכ"ל ובס"הכ בסוד העמידה כתוב וז"ל ג' ברכו' ראשונות הם חג"ת שלו אלו הראשונים שאח"כ היו סוד חב"ד וג' ברכות אחרונות הם נה"י הראשונים שאח"כ היו חג"ת. ואמנם י"ב אמצעיות הם סוד תוספת כי מעיקרא לא היה הת"ת רק ו"ק והם ג' ראשונות וג' אחרונות. ואלו מעצמן אינן צריכין לתפילתנו אמנם סוד התוספת הנעשה אח"כ והם ג' לזעיר שהם נ"הי המחודשים וט' לנוקבא שלא היתה אלא בסוד פסיעה בסוד אות ו' שבה' הרי הם י"ב. אך יש עוד בחי' אחרת והיא כתר לזעיר כי זה ג"כ בסוד תוספת כי לרוב גדולתו לא היה צריך לתפילתנו. אך אחר שרבו המינין אז נסתלק בעונותינו. דמשם ולהלאה הוצרך לתקן ברכת המינין וביאור זה נתבאר בפ' ויקרא דף ג' ע"ב בפסוק באתי לגני ע"ש דבר נפלא. ואמנם ברכת אתה חונן והשיבינו וסלח לנו הם נה"י שלו האחרונים שנתוספו ונתהוו ג' מוחין לה נמצא כי אלו הג' חב"ד שלה. והנה דע כי אע"פי שאמרנו שע"י החסד שהוא ברכת אבות הראשונה אנו מעלים אותה אין הכונה רק התפשטות אותו האור של חסד הראשון שחזר אח"כ להיות חכמה דזעיר. והוא מעלה אותה מעט מעט וזהו והוכן בחסד כסא כי ע"י החסד שתיקן המלכות אותה פסיעה שנחלקה לי"ס ונתמעטה ונתלבשה בכסא שהוא הבריאה עכ"ל ואע"פי שזה מספיק להבין דברי ר"מ. אפרשם בפרטות ואקדים עוד כמה דברים אחד מ"ש בכוונת תהלות לאל עליון דנפיק מלכא לקבלא. וה"ס אור יסוד אבא המתנוצץ מעל ראש זעיר עד יסודו ומשם מאיר לנוקבא שהיא בבריאה וידוע שהבריאה ה"ס גן ששם ג"ע העליון וג"כ הבחי' היורדת שם בלילה סודה גן כמ"ש בס"הכ בסוד מעין גנים דפ' בלק דף ר"א ותמצא שר"ת באתי

לגני אחותי כלה גן לרמוז שהוא גן בתוך גן. ואמנם האומר כן ה"ס אור יסוד אבא שבתוך זעיר וה"ס משה ולכן תמצא שמונה ו' צדיקים אברהם וכו' ולא הזכיר משה כי ה"ס עצם הזעיר הבא לבריאה הנקראת גן. גם גני עולה ס"ג. ולע"ד שקראה אחותי במצב זה מפני שעתה מאירה בזעיר סוד עטרת אבא שהיא עכשו על ראשו ומשם מאירה דרך קו אמצעי עד יסוד זעיר כי עדין לא נכנס תוך הזעיר כנודע אצלנו. וידוע שכל עיקרה הוא במקום הארת מ' דאבא בסוד אבא יסד ברתא. ובבחי' זו קראה אחותי כי היא בת אביו. ויתר ע"כ נודע שיש לרחל ג' שרשים בזעיר בדת"י שלו ונמצא שהאחרון ה"ס עטרת יסודו והיינו סוד סמיכות גאולה לתפלה. והנה מבואר אצלנו שכל ברכת מגן היא לבנות המ' ועדיין היא בבריאה הנק' אד"ני כנז"ל וגם בהבנותה נק' אד"ני כי קודם בנינה היא בסוד ה אחרונה כנז' בכוונת הלולב ולעומת כן היא נק' כלה שנבנית פרצוף ועל כן איהי מלכות אד"ני דהיינו כנגד ב' תוארים אחותי כלה ודוק שלא אמר כלתי להיות שאינה עדין ראויה לזווג כי אח"כ עולה לאצילות ושם מקבלת כמה בחינות ואורות עד שתהא הגונה להזדווג ואז היא כלה דהיינו שם ב"ן וג' מדות אחיזתה גימטריא כל"ה והן הן ג"כ סוד י"ב ברכות אמצעיות כנז"ל כי שם ב"ן בן ט' אותיות:

דף ד:

דהא בחד ארץ סגי ולמה כפל בארצנו ובכינוי:

אינון נטיען וכו' הם סוד נה"י דזעיר שנעקרו ממקומם ונשתלו במקום חג"ת ואח"כ פרחו משם במימי החסדים והנצו נה"י החדשים ונקראים ניצנים שהם פרחי האילנות העליונים חג"ת. דהיינו נה"י שנתעלו לחג"ת ומהם הנצו נה"י:

נראו בארץ ששם החסדים המגולים במוחי מלכות ועל זה אנו אומרים גומל חסדים מלשון ויגמול שקדים והוא הוא ענין אלו הניצנים שבהם מתפשטים החסדים וגם שם מאיר אור יסוד אבא כנודע ועל ב' אורות אלו של החסדים דאבא נדרש יפה אל ה' ויאר לנו. ששם אל ה' הוא בחכמת זעיר כנז' בס"הכ בכוונת האל הגדול וגם הוא בזעיר שסודו יצירה כידוע:

אל הוי"ה במילוי יו"דין גי' נר"או:

ואמרו ארץ קדישא הוא בסוד אור אבא וארץ עילאה בסוד חב"ד שלה שהם עליונות שלה:

א"נ לאפוקי ארצנו הנז' אח"כ שהיא ארץ ישראל למטה ולכן אמר עילאה על מלכות הקדושה ארץ ודאי שכן היא מקום רגלי זעיר כמש"ה הדום רג"לי ובגי' נצ"ח הו"ד יס"וד ולכן ארץ גי' ג"פ מ"ה ב"ן שהם נה"י דידיה מאירים בחב"ד דידה. והנה גדלות זה היה

בזמן יציאת מצרים כמ"ש התרגום וגם שם אמר שהניצנים הם משה ואהרן וידוע שהם בנ"ה. עת הזמיר איתא בפ' פקודי דף ר"מ ע"ב שס"מ היה מעכב הקמת המשכן ומשה הכניעו והבריחו לנוקבא דתהומא רבא והוא הוא הטעם למש"רזל שלא היו ישראל יכולים להקים את המשכן והוכרחו להביאו למשה להקימו והענין כמ"ש שס"מ היה מתעצם לעכב. ורק משה היה בו כח להשפילו ולכן אז תקן י"א מזמורים לזמר בהם כח אחד עשר כוחות הקליפה שמשם הוא סמ"אל גי' יו"ד אל"ף. והרי זמן ההצלחה השנית שירדה שכינה לשכון בישראל אבל היה בבחי' לאה דור המדבר בסוד "למשה "איש "האלהים וכן "להקים "את "המשכן ר"ת לא"ה. אך אח"כ בא זמן ההצלחה הגדולה שהיא בבחינת רחל שסודה בא"י:

דא ארץ דלתתא שירשו אותה ע"י יהושע שסודו פני לבנה ושם נקבעה דידת השכינה לעולמים וזכו ישראל למעלה העליונה דלבנה באשלמותה שאז נאמר ותרב חכמת שלמה שגדלה עד למעלה והאירו אורות חכמה דהיינו חסדים שלה שהם ד' שמות אהו"ה עד"ז אל"ף ה"י וי"ו ה"י קס"ג אל"ף ה"י וא"ו ה"י קנ"ד. אל"ף ה"א וא"ו ה"א קל"ו אל"ף ה"ה ו"ו ה"ה קמ"ג וג' הראשונים הם ע"ד עס"מ והאחרון הו' בן ט' אותיו' כשם של ב"ן וארבעתם הם בסוד חו"ב חו"ג של מוח החסד דאבא ועולים תור והוא יסוד אבא שהוא התייר הגדול המבריח בכל זעיר בגודלו והוא נזדווג עמה בבה"מק ולפי מה שנל"עד דמילוי אל"פין הוא העיקר שהו' חסד והוא אור השמשיי המושפע. כי של חו"ב הם נעלמים ושם זה דאל"פין עולה קו"ל וזהו וקול התור נשמע. ואומרו אתעטר בעטרוי הם תרין עטרין חדא ליה וחדא לכלה:

בספרא דאגדתא וכו' מובן במ"ש הרב שקריאת התורה שבכתב הוא בעשייה ומשנה ביצירה ותלמוד או מדרש בבריאה. וקבלה באצילות. ולפ"ז ג' מדריגות הן בעולמות הזכרים והיינו תור. אבל שבכתב הוא בעשייה שהיא נקבה. ולפ"ז וקול התור שהוא אור אצילות בריאה יצירה יה"ו שבשם. נשמע בארצנו היא עשייה ה' אחרונה. וא"כ יהיה וקול התור נמשך אחר עת הזמיר הגיע שהוא יום הקמת המשכן כנז' ואז קול התור שהם ג' עולמות עליונים נשמע בארצנו הוא כללות עולם זה התחתון לאפוקי נראו בארץ שהיא העליונה:

כד"א ויקרא ירצה ששמע קול העליון שקראו:

דא שלימו ודא וכו' ר"ל שכשנאמר ויקרא בשלימות כל המלה אז הוא ענין שלימות גדול אבל דא לאו הכי פי' ויקרא של פסוק זה אינו כן שהרי הא"לף זעירא מורה חסרון. וכל זה הוא מספרא דאגדתא אבל אר"ש ואנא אוקימנא וכו'. פי' אני פירשתיו כמ"ש שהוא

על זמן שלמה וכן הוא שבזה מדוייק אומרו בארצנו. ועוד שכיון שאמר עת הזמיר הגיע על הקמת המשכן לא היה צריך לפרש ענין ויקרא שכבר נכללת בכללות עת הזמיר הגיע. ולר"ש א"ש שתחילה אמר הניצנים על גילוי שכינה במצרים שאותו הלילה היה הגדלות הגדול כמ"ש הרב ואח"כ מדבר בשני זמנים אחרים שירדה שכינה לדור עם ישראל. הראשונה במשכן והאחרונה במקדש:

כד נחתת שכינתא וכו' מובן במ"ש בפ' נשא דף קמ"ח ע"א וז"ל וביומא דנחתא שכינתא ההוא יומא דמתנסבא במשה נחתת הה"ד כלת משה כלת משה ממש. ומזה נשכיל שאז נתייחד משה יחוד פנימי וקבוע תדיר עם השכינה ובסגולת ייחודיו העצומים הורידה למשכן: חסר ו' עיין מ"ש בפ' חקת בדף קפ"ג ע"ב ובפנחס דף רנ"ד ע"א. וכלת משה זו סוד דור המדבר שהי' למטה מז' מדות דזעיר כנודע וזהו רמז חסרון ו' כלת משה ודאי שכן מקורה מיסוד אבא וגם התפשטותה מת"ת דזעיר ולמטה מאור יסוד אבא דמתמן משה:

אבל רזא דמלה מ"ש שכלת משה היא דור המדבר היינו בבחי' כללות ישראל שבאותו הדור שהיו מושרשים בה אמנם לגבי משה דהיינו שורשו בבחי' עצמו: דא כנסת ישראל ה"ס שכינה הפנימיות שבתוך זעיר שיוצאת בתוכייותו מיסוד ישראל סבא ומכונסת בתוך פרצוף זעיר הנק' ישראל וגם שיעקב זכה לה כשנקרא ישראל. וכולא חד מלה ר"ל שהיא וגם דור המדבר הן דבר אחד שכן דור המדבר החיצונית מושפעת מכנסת ישראל הפנימית: ולמלכ' עילאה איתמר הוא יסוד אבא בבחי' שונות דהיינו הנגלה והנסתר דקי"ל משה משה לא פסיק טעמא והבין: ההיא דביתא ה"ס דור המדבר שהיתה שוכנת על המשכן: ההיא כלה היא הפנימית שכל הבית התחתון ועליון שלה הוא ההוא דאיקרי קול הוא הפנימיות ששם מקורו של משה וינעם משאר"זל מדבר אליו שהיה ה' מדבר בינו לבין עצמו וזהו וידבר ה' אליו פי' אל עצמו: קב"ה אשתכח עמהון וקב"ה וכו' הכפל רומז לשני עניינים א' הוא שב' אורות עם ישראל אור מקיף ואור פנימי. והענין השני הוא אור החצונייות להגין מן האומות ואור הפנימיות ביניהם של ישראל ומתפאר ומתגדל ביניהם שבכחם הוא מתפשט בענפיו ומתפאר בפארותיו שהוא ענין גדלותו:

ולא עוד אלא וכו' ירצה שלא לבד מתקן העליונים למעלה אלא שממשיך המהימנותא שהוא אור האצילות בארץ הלזו וכמ"ש במצרים אני הוא ולא אחר:

וישראל שלימו וכו' חזר והזכיר שם ישראל לרמוז לסוד המופלא הנרמז בשם ישראל והוא שעיקר האור העליון הוא של קו האמצעי שהוא אור עצמי וה"ס החו"ג. ועוד ירצה שידוע ששם הוי"ה מתפשט בכל האצילות י' וקוצו כ"ח. ה' בינה. ו"ה ז"ון ור"ת כל הספירות כח"ב גג"ת נהי"ם גי' ישר"אל וז"ס שלימו דשמא קדישא אינון. והענין שהם

מושרשים בכל המדות ולכן אמר וכד ישראל אישתלימו וכו' ידוע ששלימות התורה והמצות הוא בג' עניינים מעשה דיבור וכונה. הלא המעשה והדיבור הם כנגד נפש רוח ו"ה שבשם. והכוונה היא בשני בחי' כונה פשטיית וכונה ע"ד הסוד והם בסוד י"ה וז"ש שכשישראל משתלמים במעשיהם שהם ד' עניינים שזכרנו אז כביכול משתלם השם הקדוש לתתא בעובדייהו. ר"ל שהבחינה היותר תחתונה היא של המעשה לבדו וכאשר זו אינה שלימה שהוא הקצה האחרון מהפחיתות שבזה מגורשים מא"י מאת פני ה' ומתחייבים גלות:

שמא קדישא לא שלים דוק שלמעלה אמר אישתלים וכאן אמר שלים. והענין שיש ב' בחי' באור השפע א' מה שנעשה על ידינו ע"י התעלות מ"ן. והב' מה שבא מעצמו לקיום העולם והוא מחצוניות כי הא' הוא מהפנימיות וה"ס שם הוי"ה כנודע:

וכאשר הוא מאיר ומשפיע כ"ש שמושלם החצוניות ולא יתכן לומר אישתלים שהו' פועל נכון ושם מלא הוי"ה אל"הים ועיין בדרוש קן צפור:

דא סליק ודא נחית וכו' ישראל דלעילא ה"ס י"ס בפנימיות זעיר ונקרא דלעילא לגבי ישראל נער וסליק לעילא שמתעלם בתוך הדעת וכמו שהיה בגלות מצרים:

כ"י נחתא לתתא כלת משה שהיא שושנה הפנימית יורדת למקום החיצונה והחיצונה אל תחת היסוד וכמ"ש בזוהר הרקיע בפ' בראשית דף א':

דף ה.

האי דאיקרי קרבן והוסיף מאי קרבן דעוד ק"ל למה נקרא קרבן באות ן' שהוא כינוי אל הנקבה. ותירץ ר"ש הא ידיע לבעלי הסוד. אבל בעלי הפשט מתפייסת דעתם באומרם שהיא מאותיות הנוספות אותיות האמ"נתיו. ואין זה דעת המקובלים כי אין לך שום אות בתורה שלא יהיה לה טעם וכאן הוא סוד גדול דהיינו קרבן מאינון כתרין וכו'. ויובן במ"ש האר"י ז"ל שהקרבנות הם בעולם העשייה לנקותו מזוהמת הקליפה אשר שם ששם הרע מרובה וגובר על הטוב ולכן אר"זל אין צו אלא ע"ז הנק' צואה דהיינו העבירות הגדולות. וכנגד זה בקדושה אשר שם מאיר שם אל אד"ני:

עוד כתב בדרוש אסרו חג שמזבח העולה הוא סוד מלכות היצירה ששם שולט אל הוי"ה העולה מזבח ולשם מתעלים ספירות העשייה כמ"ש. ואז נדחה זוהמת הקליפה:

ובהתייחד אל אד"ני עם אל הוי"ה יעלו קנ"ג ובהתכללם זה בזה יעלו קנ"ד גי' א"ל זו"עם דב' שמות אל מתיחדים יחד וכח יחודם זועם בקליפה ודוחה אותה מעל מדות העשייה שנדבקות בהן מפני עון בני אדם. ואמנם דיבוקם זה הוא מפני נפש כי תחטא שלא נאמר רוח וכ"ש נשמה. והנה צריך שתדע שג' בחינות נפש הן:

הג"ה (ועיין בע"ח דפוס קארטץ בדף קכ"ט ע"ד ותראה שכאן הוא טעות) החיצונה מקליפת נוגה שבה מתלבשת התיכונה שהיא נפש הבהמית שממנה נפשות הבהמות הטהורות ובתוכה מתלבשת הנפש הקדושה שהיא מאופני הקדש וזוהי נפש הישראלי והיא מתיחדת עם הרוח בהתעלותה בקדושה אבל כשאינה זריזה להשמר אז נדבקה בה נפש הבהמות הקרובה לנוגה להחטיאה ולכן צריכה להביא בהמה ולהקריבה על המזבח הנ"זל דהיינו שעכירות העון נשרף וכלה ממדות הקדושות שהי' נפרדות מעולם היצירה ואז הן מתעלות ומתקרבות למעלה וזהו קרבן בכינוי מן הצקבה שכן העשייה הוא עולם הנקבי באמת. עשיה גי' שכינ"ה. והוא פשטי ואמר קרבן:

מאינון כתרין כתב המ"דל דריש קרבן קירוב שלהם והענין שהספירות דבחי' ב"ן בהן יש אחיזה לחיצונים וע"י קרבן מן הבהמה נדחים והספירות מתקרבין כולהו שאין עוד מבדיל ביניהם ועוד דמתקשרן ה"ס התעלות ג"ר דעשייה ליצירה שבפנימיות כלי העשייה נעשה חיצוניות לחיצוניות דיצירה וכו' וזהו ענין קשורן של זו בזו:

דמתקרבי כולהו כחדא וכו' ילמדנו ב' מיני קירוב הא' שהקליפות המבדילות המדות זו מזו לפי שרש הפגם מגורשות ונדחות לחוץ ואז המדות מתקרבות אשה אל אחותה והב' הוא מה שידענו שפנימיות ג"ר דעשייה עולות ונעשה חיצוניות לג' אחרונות דיצירה. ומפנימיות ג' אחרונות דיצירה נעשה חיצוניות לגג"ת דיצירה ואז חיצוניות של ג' ראשונות דיצירה נעשה פנימיות לפנימיות ג"ר דעשייה שהן אז חיצוניות לחיצוניות היצירה וכעז"הד (גם בכאן הוא מוטעה ועיין בסידור האר"י קודם פרשת תמיד) וזהו הקשר שמתקשרות זו בזו עד דאיתעבידו וכו'. פי' שכל מדות אבי"ע עולות ומתקשרו' עה"ד הנז' ואז כל העולמות ביחוד גמור מלמטה למעלה:

לתקנא שמא קדישא ה"ס שם הוי"ה הכולל ד' עולמות ומיוחד ממטה למעל': לתקנ' שמא קדיש' ה"ס שם הוי"ה הכול' ד' עולמו' ומיוח' ממטה למעלה. ה' בו' ו' בה'. ה' בי' י' בקוצו עולם א"ס:

הה"ד קרבן לה' פי' דהו"לל קרבן לפני ה' אלא קרבן דאינון כתרין וזהו הנו"ן של קרבן שר"ל קרבן של המדו' שכולן נקבות לגבי השפע המושפע אליהן וגם שבעלייתן מעלות מ"ן בלי ספק לה' הוא לאתקנא וכו' ידוע סוד א' שביחוד הנעש' בד' אותיות הוי"ה ממטה למעלה צריך גם לכוין בתיקונובד' מילואיו ב"ן מ"ה ס"ג ע"ב שהם סוד השפע שנפגם בכל העולמות וזהו תיקונו וליחדא ליה היינו לקשרו בעולם א"ס:

בגין דישתכחו וכו' פי' אעפ"י שלפי האמת עיקר הפגם הוא בעולמות התחתונים מ"מ יהיה גם בעולמות העליונים לחדש ולהמציא רחמים בכולהו עלמין: ושמא קדישא יתעטר ה"ס מילואיו וריבוי אורותיו:

דלא לאתערא דינא פי' שאינו בלילה כמש"ה ביום צוותו מפני שאז הזווג הוא בסוד הגבורות כמ"ש בזוהר הרקיע בפ' זו וגם בס"הכ שאע"פי שהזווג ההוא הוא הכנה לשל היום מ"מ אין ללילה שייכות בקרבן להיות הזווג בגבורה. א"נ מפני סברת האומרים שהבאת הקרבן הוא כעין עונש בממון לזה אמר שאינו כן:

לה' אנן צריכין ולא לאלהים ביחוד שם הוי"ה כי רחמי בעיין שנתעלה עד עולם א"ס כנודע ואין שם רמז דין ח"ו:

קרבן אלהים לא כתיב בזה יכון מה שנמצא ביתרו עולה וזבחים לאלהים שלא נאמר קרבן:

רוח נשברה הוא מילוי אלהים דיו"דין שה"ס דין ממותק כנודע מס"הכ בסוד פותח את ידיך שהוא ב"פ רוח ע"ש:

וע"ד שחיטתן בצפון כי השחיטה מורה הוצאת הדם שהוא כח דין ועליו שורה הנפש שבה עיקר הקרבן ופעולה זו נעשית בצפון שבו שורש הגבורות כולן שהם בנה"י וז"ש ההוא סטר גבורה ה"ס גבורה דתבונה דמתערין מסטרהא כמ"ש הרב שהדינים מתגלים באחורי אימא היינו מסטרהא. אבל בדרוש שלוח הקן איתא שבבינה מתעוררין הדינין מאחורי ת"ת שלה ובתבונה מאחורי גבורה שלה ומתפשטים עד יסוד שלה וה"ס ה' צירופי אלהי"ם כ"ד בכל א' ולכ"א ההוא סטר גבורה שהוא בצד צפון דתבונה. ולהיותו שרש עליון לכ"א דיתבסם ויתבר רוחא דדינא היינו הדין שבגבורה דז"ון שיורדים מגבורה החיצוניות ונעשים פנימיים בז"ון וזהו רוחא דדינא ר"ל פנימיות של הדין:

ואתחלש דינא הוא דינים שבהוד כיון שנשבר כחם בגבורה דיים בהחלשם ויתגברון רחמי על דינא זהו ברדת הדינים אל היסוד שלהיותו בקו האמצעי יש בו חסדים ויגברו על הדין שכבר נחלש. וע"ד זבחי אלהים ירצה לכן נאמר זבחי לשון רבים ולא זבח לרמוז לכמה בחי' של התחלשות הדין בב"גה אבל אמר חולשא ותוקפא כנגד גבורה והוד לאפוקי של הבינה שודאי אינם חזקים ולפ"ז מיעוט רבים שנים:

ההוא רוחא תקיפא נל"עד שזה הרוח הוא הרוח שבנפש והענין שכאשרתדבק הנפש האנושי' לנפש הבהמית הקרובה לנוגה וכנ"ל שבזה היא נטמאת. אז מתעורר רוחה שהוא כח התאוה וממציא עשיית החטא. ובמקום שסתם רוח הוא בינוני זה נעשה תקיף וגאה. ובסגולת הקרבן שהנפש מטהרת אז נשבר גאות הרוח שאז באש הקדוש

שבו נשרף הקרבן ג"כ יאיר שם אלהי"ם דיו"דין דין קדוש שעולה א"ש ואז נטהרת ממש שסודה משם אלהים שנפש גי' ה"פ אלהים. ומאיר המילוי העולה רוח ומשבר כח הרוח. וז"ש זבחי אלהים דהיינו הריגת כח נפש הבהמות. מזה ימשך רוח נשברה ולא יתגבר רוחיה וכו' ג' אלו רומזים לג' מיני הטומאה של ג' הנפשות דהיינו דנפשו ודנפש הבהמית ודקליפה:

למיקם על מדבחא שסודו מלכות דיצירה נפש דרוח כי סתם יצירה בחי' רוח ברוח נשברה הרוח האמור:

ואכסיף מעובדוי שהם מעשייה כי בזה יתבטלו חטאיו ותדבק העשייה ביצירה כי ז"ס הקרבנות להתעלות העולמות ותחלת התעלותם הוא מעשייה ליצירה כי בזה עולים שאר העולמות כנודע:

מתקן עובדוי וכו'. ידוע שעיקר העונות הוא מן הנפש כמ"שה נפש כי תחטא והוא בעשייה עולם העשייה. כי נפש הבהמות של האדם מתדבקת בנפש הבהמ' והיא בנפש דנוגה ומחטיאה את נפש העיקרית של האדם ועיין בספר א"י:

ותיקון מעשים הרעים הוא ע"י הקרבנות שבהם נשרף הרע והעכירות שנדבק בנפש האדם העיקרית ע"י נפש הבהמית שנתלכלכה בנפש הבהמה ע"ש וז"ש מתקן עובדוי ע"י דקרבנא ואז כולא אתבסם נמתק הדין:

ואתקרב כי הקליפה שבין העולמים נתבטלה בביסום הדין:

דא בדא רומז לסגולת הקרבן שהוא העלאת העולמות עשייה ליצירה ויצירה אל בריאה ושל בריאה לאצילות וז"ש דא בדא עולם א' בעולם א' וה"ס ד' אותיות מלמטה למעלה ה' בו' ו' בה' ה' בי' ועל יחוד יו"ד בקוצו אמר ביחודא שלים. הה"ד אדם כי יקריב מכם מלת מכם מיותרת אלא שר"ל שהתיקון והקירוב יהיה משלכם דהיינו תקון עובדוי ע"י דקרבנא שהוא קירוב בנפשו של אדם וגם מתיישבת מלת יקריב שלא אמר יביא או יְקָרֵב א"נ כי תקריבו. אלא לאפוקי דמאן וכו' כי שם אדם נאמר. זכר ונקב' בראס ויקרא שמם אדם. וידוע שאדם סוד שם מ"ה שהמילוי שלו גי' חו"ה. קרבניה לאו קרבן פי' לא יכון לו שיהא הוא מקריב כי העלאת מ"ן לקרב העולמות ולתקן כללותם שהוא דוקא ע"י ז"ון יחד וברכאן לא אשתכחן לגביה וכו' לעילא הא"וא ולתתא ז"ן. ודע שגם בא"וא יש סוד שם הוי"ה וי"ס כנז' בכללי הרח"ו סי' ע"ד. דלאו איהו אדם וכו' כי יש אדם דגדלות ויש אדם דקטנות ולכולם יש נקבות. וזה הפגום אינו כלול בכללם ואינו ראוי ליקרא בשם אדם בגין דאיהו פגים:

בתולה דאתברכא וכו' ידוע שבתולה ה"ס מ' קודם שבא עליה בעלה דהיינו עודה אחור באחור שיסודה סגור שלא ימשול זר במעיין חתום. ומילוי בתולה בי"ת תי"ו וי"ו למ"ד ה"י גימ' מל"כות. ואמנם בבואה לינשא אל פני יעקב. מקבלת אור מכל האורות המגולים ששם התפשטות רחל כי ברכת ב"פ הגפן יסוד אימא שבחזה זעיר כי גפן גימט' ס"ג בנקודת אלהים. ברא לכבודו יסוד אבא שמתגלה שם בחזה ור"ל ל"ב כמנין כבו"ד ל"ב נתיבות. יוצר האדם ת"ת זעיר. אשר יצרי נצח. שוש תשיש הוד. דאיהו בנצח ואיהי בהוד. שמח תשמח יסוד.

אשר ברא מ' ועיין בפ' תרומה דף קס"ט אמנם צריך לדעת כי מצב זה שמלכות מתחלת מן החזה הוא מפני עון אד"הר. אבל בזמן הצלת ישראל היתה בשוה עם בעלה וזה היה רוב זמן בית ראשון. אבל אחר גלות עשרת השבטים חזרה להתפשט עד החזה והוא זמן יחזקאל שהיה משרש קין ולכן נק' בן אדם וכנז' בלקוטי נביאים. ולכן נאמר ואתה פי' מפני שאתה בן אדם שמיעט קומת השכינה לכן עליך לישא ולומר קינה אל נשיאי ישראל כנז' לקמן. ולפי הדרך הא' שאכתוב שמזכיר כוונת הענין ולא הפ' כמו שהוא כמש"ה ואתה הו"ל כאלו כתב בן אדם ור"ל אתה לפי בחי' שרשך שא קינה ואין צריך שיאמר בן אדם כי ממילא נשמע דאל"כ לישתוק מואתה. ועוד נלע"ד שבזמן ההצלחה לא יכון לתאר את המ' בשם בתולה שאז היתי' סיהרא באשלמותא והיו ז"ון תמיד פנים בפנים אבל כשנתמעטה והיתה לפעמים אחור באחור בלי זווג אז יש לתארה בשם בתולה ולישא קינה על החרבן העתיד לבוא:

ודא קשיא מכולא כי כמעט נראה ח"ו שאין לה תקומה:

והאי דקא אמרי וכו' הוא בפ"ק דברכות נפלה לא תוסיף עוד לנפול קום בתולת ישראל ואע"ג דנראה דהו"לל קומי. י"ל שכיון שיש לה כח מאת ה' שאומר לה שתקום יש בה כח זכר:

בהאי קינה שתאר בפ' זה דנפלה לא תוסיף קום שבעמוס ה' כתיב אנכי נושא עליכם קינה בית ישראל וא"כ אין לפרשו כדברי הש"ס שאותו הפי' הוא ענין נחמד. והא קרא אוכח הפי' שאינו אלא קינה שהרי נאמר נפלה לא תוסיף קום ויש שם זק"ף קט"ון להפסיק ומוכח שהוא קינה:

והנה צ"ע כי אין מקרא זה בכל הנביאים ולא נמצא שא קינה על בתולת ישראל כי ביחזקאל נאמר שא קינה אל נשיאי ישראל. ונל"עד שזה ע"ד מה שמצינו בגמ' שנא' כל החלומות הולכים אחר הפה ואין זה פסוק אלא כוונת הפסוק וכמו כן כאן כוונת הפ' פירושו על בתולת ישראל והראיה שבשאר המקומות כתיב על בהדייא על צור שא קינה

על פרעה. אבל כאן כתיב אל נשיאי ישראל ולא כתב על משמע שענין הקינה היא על בתולת ישראל אלא שישאנה ויאמר כה אל הנשיאים. וג"כ נראה מכל ענין הקינה מה אמך לביאה אמך כגפן וכו' ועתה שתולה במדבר וכו' הרי שכל הקינה נאמרה על אמן של ישראל ובזה מובן מ"ש ודאי עלה איתמר דאי הוה הפסוק כך בתולת ישראל מאי קמ"ל דעלה איתמר אלא משום דכתיב אל נשיאי ישראל אשמועינן רבותא שלא נפרש אל במקום על כפי' המפרשים:

א"נ י"ל שהוא א' מן החילופים שיש בין מערבאי למדנחאי דמצינו כגון זה יחזקאל י"ד למערבאי אז דבר אשלח אל בנות הארץ ולמדנחאי אל הארץ וזולתם וגם כי אצל המס' נפלה לא נזכר חילוף זה הלא כמה מסרות חסרו ממש ודרך זה יותר פשוט אצלי מפני שגם יש תוספת בן אדם מה שאין כן במקראות שלנו שלא נאמר אלא ואתה שא קינה:

דף טו.

אי הכי וכו' אא"ב כדאמרן בפ' בראשית דף נ"ג ע"א וז"ל איהו ישר כד"א צדיק וישר וע"ד יחזו פנימו כל בני עלמא ויתקנו ארחייהו למהך באורח ישר ור"ל שכולם יביטו את פניהם אם הם רשומים בעונות ויתקנו דרכם לישא פניהם ממום. וא"ש יחזו פנימו אבל לפי דבריך הניחא פנימו שנוכל לפרש כמו פניו וכדכתב רד"ק: אבל ישר יחזו ק' דהו"לל ישר יחזה או ישרים יחזו: רזא עילאה כי כל בחי' פנים של תחתון היא מסוד יסוד העליון ממש וז"ש רזא שסתמו ביסוד: ימי קדם ה"ס ז' תיקוני גלגלתא הנתקנים מעתיק יומין שהוא ימי קדם ולהיותו סוף עולם א"ס לכך קראו סתימא דכל סתימין שהוא סותם בתוכו כל הסתומים העליונים שלמעלה ממנו. ושבעה תחתונות שלו נק' ימי קדם וימי עולם דזעיר ה"ס אור לז' תיקוני עתיק המשתלשל ממדרגה למדרגה עד שיכנס ויאיר בז' דגלגלתא דזעיר כמ"ש בס' א"י. וכן בעתיק וכן בזעיר ז' תיקונים דגלגלתא מאירים בפניהם בדיקנא שלהם ואלה איקרון פנימו. פנימו ולא פניהם כי פנימו הוא לשון יותר נודע. וכן בכאן אלו הפנים היותר מיוחדים ועיקריים בעולמות. שבהאירם אז כולם מאירים כמ"ש בסמוך:

דאינון חמאן באורח מישור וכו' ה"ס אור ישר מתפשט בעולמות הקדושה שהם צריכים להשגחתו יתב' לאפוקי עולמות החיצונים ולפ"ז יאמר הפ' כי צדיק ה' צדקות אהב ירצה חפץ ורוצה במעשה הצדיקים שכולם צדקות וזכיות ולכן עליהם ישגיח ובאמת וביושר יחזו פנימו. פי' הפנים העליונים המה יביטו יחזו אותם להיטב להם והוא ע"ד ופניתי אליכם והרביתי אתכם וכו' שנראה שהפנייה לבד היא דבר גדול כי ע"כ לא אמר להרבות אתכם ודוק. וזו היא המעלה האמורה במ"ת פנים בפנים דבר ה' עמכם וירצה

שב' הפנים הנז' יתלבשו יחד ומבין שניהם היו מאיר השפע לישראל. אבל במשה נאמר פנים אל פנים. פי' דוקא מפנימיות של הפנימיות דהיינו משל עתיקא המופיע בזעיר כי כבר נודע שהיותר תיכון ונעלם הוא הנק' בחינת פנים וגם בזה תבחין החילוק שבין דבר עמכם לדבר עם משה. כי ישראל סתמם אדוקים עם הזעיר שנק' אחים וריעים ולכן היו נהנים מזיו שני הפנים מיוחדים יחד. אבל משה שהוא מושרש בא"וא כנודע זכה לאותו הפנימיות שבפנימיות זעיר בבחינתו הפרטית הנשפעת מרחוק וממעל וזהו ענין אל משה שהוא מורה כעין רחוק קצת כאשר ידבר איש אל רעהו. וע"ד מרחוק ה' נראה לי. כי אפי' בינה דאריך נתרחקה מאור עתיק כנז': אשגח בעלמא היא המ' ומעשה ישראל עולים לה:

דאתכשרן עובדיהון וכו' פי' שעושים רק לשם שמים וכ"ש אם יש להם כוונות אמיתיות. כי אז אע"פי שבני אדם הם למטה בעו"הז החומרי הם מתהוים רוחנים ופנימיים:

אתגלייא וכו' ומסתכלן וכו' ה"ס דעת שבגלגלתא דיליה ושם גנוז יסוד דעתיק ואותו האור הגדול נמשך למצחא דא"וא ונמשך לזעיר ואז יש כח לזעיר להסתכל במצחא דאריך וז"ש כל אינון אנפין. פי' דא"וא וזעיר:

באנפין סתימין מצחא דעתיק המאיר במצחא דאריך:

ומתברכות כולהו ה"ס הזווגים הנעשים בא"וא וז"ון א"נ זווגי המצחים שכל מצח סוד יסוד לדעת. וז"ש דמסתכלן אלין באלין בארח מישור שכל זה הוא בקו האמצעי ולא מן הצדדין וידוע שעיקד השפע הוא של האמצעי וז"ש דלא סטאן לימינא. כי הימין והשמאל שהם חו"ב אין אורם עצמיי רק הארה נמשכת אליהם וכמו שנז' בסוד אחסנתא דא"וא וגם סוף התפשטותם הם עד הרגלים נ"ה ששם יש סתימה משא"כ באור האמצעי מהמצח שבו יסוד העליון ממנו. שהוא חלול ופתוח בסוף התפשטותו וגם בו מתקבצים אורות חו"ב וחו"ג כנודע מד' פרשיות דתפלין הנתונים במצח וכמ"ש בס' א"י שכשמסתכלים א"וא או זעיר במצח דאריך אז הזווגים שלהם שלמים והם שלמים ושוים בקומתם. וכשמסתכלים בפנים ולא במצח אז אין זווגם שלם ולכך אמר מסתכלן בארח מישור דהיינו מצחא במצחא. דלא סטאן לימינא ולשמאלא היינו לשני הפנים וז"ש כי צדיק ה' שכל קו האמצעי נק' צדיק כי בראשו יסוד א"וא ובאמצעיתו יסוד דישראל ובסופו יסוד זעיר:

צדקות אהב שמחבר שני הצדקות לאה ורחל שנעשות פרצוף אחד ואז היא שוה לו וטעמו מפני שישר:

דף טו:

יחזו פנימו אינו יכול לומר ישר יחזה או ישרים יחזו כי אין ישר יהס' כאן איש ישר שהוא יראה פניו. אלא הראייה והמחזה מוסב אל הפנים שהם יחזו פנימו ישר ביושר ובמישור. ואמנם בהסתכלות פנים של זה בפנים של זה. נתון של זה בזה ושל זה בזה. וא"כ כל הפנים כפולים. וזהו כמים הפנים לפנים ירצה הפנים מתראים במים שפני אדם מתראים בם. וגם הם חוזרים ומתראים בפני האדם באופן שבכל אחד מהם יש שני פנים והם ממש כמים שכלולים זכרים ונקבות וכן מי"ם מ"ם יו"ד מ"ם גם המילוי עולה מי"ם. ושניהם גי' פני"ם. והנה נז"ל שעיקר ההסתכלות הוא במצח ואיתא בס' א"י שגם מבחינת מצח הרצון דעתיקא נמשך הארה לפנים שלו באופן שגם בפנים יש הארת המצח שהוא הישר באמצע וזהו ישר יחזו פנימו. ואמנם בין במצח בין בפנים יש שם הוי"ה וכשמסתכלים זה בזה אז יש בכל בחי' הו"יה כפולה. ובהתנוצץ זו בזו אז הוא יפ"י הפ"ה ופ"ו הפ"ה גי' קפ"ו והיינו פנימו: ומתברכאן כולהו א"וא וז"ון שנגדלים ונעשים פרצופים שלימים:

ומשקיין דא לדא ה"ס זווגם שעולה יפה ושלם: אסתים ולא אתגלייא ולשון יתיב לשון עכבה כמ"שה ותשבו בקדש אלא דקשה דא"כ איך נמשך ואמר לבושיה כתלג חיור וגו' שסודו על אריך כנודע: ואמר שהוא כתלג חיור והוא כמ"ש בל"ת בפ' תולדות שיש ב' בחינות בדיקנא שערות והפנימיות. וזה הפנימיות הוא מעתיק. והוא מאיר בזמן הרצון ובזמן דין נסתם ולא מאיר אלא בבחי' השערות אלא שלהיותם במקום עליון הם לבנים וכן שער רישיה: דאל"כ יחרב העולם ומפשטן של פסוקים נראה דמיירי בענין דין כמ"ש נהר דינור נגיד ונפיק מן קדמוהי והוא הנמשך מן אל דאלהים תיקון א' של הדיקנא ובסוד תלת עלמין:

מסטרא דאימא וכו' איתא בשער א"וא שאף ע"פי שבינה היא רחמים מ"מ מתחילים ק"ך צירופי אלהים מתנ"הי שלה מחיצונייות' ומשם תחלת שרש הדינים וז"ש מסטר' דאימ' דהיינו מחיצוניות צדדיה: וגם ידוע שאין עיקר אימא אלא מן החזה ולמעל': אבל משם ולמטה שייכה לתבונה והיינו נמי מסטרא דאימא כלומר לא מאימא עצמה אלא ממה שהוא בצדה: גרדינין שהם עזי פנים כמ"ש בפ' אין מעמידין הוה בהו חד גרדינא ופי' רש"י שאין לו בושת פנים: נימוסין גזרות דינין קליפין שכן הם מהקליפה ר"ל מהיותר חיצון:

ואוחדין בקלפוי דגבורה איתא תו התם וגם בס' א"י שבתבונה מתחילים להתגלות הדינין מגבורה ולמטה ושם ה' פעמים כ"ד צירופים הנודעים וז"ש שבהשתלשל האלהים

מתנ"הי דבינה כאמור יורדים ונאחזים בחיצוניות גבורת התבונה. וזה קולפוי ושם יש לה יותר אחיזה ואז שלטין על רחמי. שהם יונקים ממעל לזעיר וזהו על ה' ממש ומביא פ' הנז' בקרח ובעדתו שכן היה לדעתם להגביר הדין על החסד שהוא אהרן ולכך נקראו קריאי מוע"ד גי' ק"ך. עלמין חסרין דלא שלמין. כפל לשון למדנו הקדמה אמיתית והיא שכל הפגמים הנז' בכ"מ שפוגמים העונות בעולמות הם דוקא בבי"ע או במה ששייך להם באצילות דהיינו המדות שהם הכלים דאצילות שמבחי' ב"ן שבהם יש שורש עלמין קדמאין דמיתו והם המושפעים לפנימיות בי"ע: אבל במה שהוא בחי' אצילות אין שם פגם כלל. וז"ש כי כשיונקת הס"א מאחורי בינה ותבונה. אז החסדים מטבעם שהם בי"ע העומדים בבחי' גוף בלי מוחין. שכן עיקרם מז' מלכין דמיתו. אלו העולמות נמצאו שאינם שלימים מפני שנפגם שורש מוחיהן:

וקטטותא איתער בכולהו שכן הם מטבעם עלמין דפירודא ואין בהם ייחוד אלא כשאור האצילות מתפשט בהם ואם הוא חסר אז הגבורות קשות מאוד והפירוד הוא כאשר היה בתחילת הבריאה. ולס"א קטירין. ירצה שאז העולמות בקשרים שאינם שלימים דהיינו השתלשלות הק"ך צירופי אלהים שהוא קשר בלתי שלם. שאדרבה הקטטה מתעוררת בעולמות שע"ז נאמר בקשו חשבונות רבים. מכשירין עובדייהו לתתא הוא תיקון העלאת הניצוצות מהקליפ' שבז' מכשירין ומתקנין את מה שעשו למטה בקליפה שהורידו שם ניצוצי האורות בחטאתם ומעשיהם בעשיה אז אתבסמן דינין ומתעברן ואתערו רחמי. יכוין למ"ש בס' א"י כי כל המ"ן העולים שהם הניצוצות המתעלים מן הקליפה צריכים לשני מיני תיקונים בב' זמנים א' התעלותם למעלה ליסוד המ' ושם הם מתבררים דהיינו בביסום הדינים ובהפרד הסיגים וזהו אתבסמן דינין ואתעברן. ואח"כ יהיה זווג שני להמשיך אור החסדים ואז נוצר הוולד שה"ס האור הנולד לטובת הנמצאים כולם:

ושלטין על ההוא בישא וכו' ידוע שלאה היא דינא קשיא שהיא מאחורי מ' אימא וגם שהיא נגד העורף דזעיר. צירופו פ"ו ר"ע כלו' שם אלהים שממנו יונק הרע. וכאשר הרחמים מתעוררים ומתפשטים בקו האמצעי אז שולטים ממש על אותו הדין הקשה:

חדוא וניחומין חדוא על אור הרחמים המאיר אז בעולמות. וניחומין עלמה שעבר שהועם אור החסדים וזהרם בשליטת הדינים ועתה הרויח מאוד בשליטה וכח החדש שקנו בכח התשובה שבו הכניעו בעוז רב אותו הרע הה"ד וינחם שאלו היה לשון חרטה הו"לל וינחם ה' מן הרעה וכו' אלא שהוא לשון תנחומים מפני ששלט על הרעה דאתכפיא:

בשעתא דאתבסמן דינין ושלטין רחמי יובן בהקדים מ"ש בל"ת בפ' תולדות שיש בדיקנא (דאריך) ב' בחי' א' השערות שהם בחי' הבינה שמשם דינים מתפשטים ב' האור שבתוכם שהם חכמה והם י"ג מדות דמי אל כמוך שהוא אור עתיק ואמר כמעלה. עד די כרסוין רמיו דאינון כתרין עילאין וכו' שהם חב"ד. וכמ"ש ותמן אינון אבהן שהם חב"ד. ונקרא כתרין מפני כמה טעמים הא' שהם העליונים על גג"ת נהי"ם והם כתרי הג' קוים: וגם ידוע שסודם שם י"ה שיש לו ג' מילואים יה"א ובהתרבותם יו"ד פ' ה"י ש' יו"ד פ' ה"ה ר' יו"ד פ' ה"א ק"כ הרי כ"תר. ועוד ידוע שבכל כתר יש שורש ד' מוחין כמ"ש בס"הכ וממנו מושפעים המוחין בח"בד. ולכן חכמה בינה דעת עולים כת"ר. ואומרו כתרין עילאין נל"עד ר"ל א"וא עילאין שכשהוא עת רצון אז הם למעלה במקומם והוא זווגא שלים כדאיתא בס' א"י. אבל כשיש עונות אז מתמעט אורם וה"ס האם רובצת על האפרוחים שגם זעיר הוא במדרגת יעקב. שגם אין בו חב"ד במקומם העליון אלא יורדין למקום חג"ת. וכ"ז נק' כרסוון רמיו שח"בד הם סוד הכסאות לכתר ואלה הושפלו. ועתיק יומין יתיב ולא אתגלייא ואז שולט אור השערו' שהם בחי' דין. ומזה תבין מ"ש בפ' בלק בדף קכ"ה ע"ב אם עונות תשמר י"ה א"וא. אדנ"י סוד הדיקנא שגם הפגם מגיע שם והיינו בבחי' השערות. ואז דרגא חדא דנהדר לגביה ומאן איהו מ"י. ומלבד מ"ש שם עוד נ"ל שה"ס אור דעת דעתיק המתעלם בתוך אריך וכנז' בשער אריך. ולפי שהוא עליון מכל ז' דעתיק יומין שבתוך אריך. לכן קראו דרגא חדא כלו' מיוחד. וידוע שסודו שם ס"ג שבחינתו בינה הנק' מ"י. ונחזור לענייננו שביסום הדינין ה"ס השערות ושליטת הרחמי' הוא אור עתיק ואז כל כתרא וכתרא ה"ס א"וא עילאין וכל הפרצופים שלימים כח"בד שלהם ומתברכאן כחדא שלהיות כולם בשלימות השפע מתפשט בשופע וייחוד גדול כי זהו פועל הדין המבוסם לעלות כל דבר עד שרשו ומקורו ולייחד הכל בכללות ויחוד משא"כ ב"מ כשהדין חזק ובלי מיתוק שאז מתהוה הפירוד וההבדלה וכנז"ל. וקטטותא אתער בכולהו ולכן שם אלהים גי' כו"לל וגי' מב"דיל. והענין שכשהוא מתוק אז סגולתו לתת שיעור לכל דבר כפי הראוי לו ומזה יש בהם כח להכלל ביחוד אבל כשאינו נמתק אין בו רק כח דין גמור שהוא רק להבדיל ולהפריד וע"ד שהיה בעולם התוהו. אבל בשעת רצון הכל סוד רה"י ופרצוף א' וזהו כחדא:

בקלדיטי גליפין פי' השערים החקוקים. ונל"עד שה"ס ה' גבורות שמקבלת אימא מאבא כנודע בסוד תקע בשופר גדול ולפי שהם מן הזכר לכן נק' קלדיטי שר"ל מפתחות שכל מפתח מן הזכר. והשערים החקוקים הן הגבורות שהן בית קבול לשפע וגם שלפי שמקבלת אותן אימא בזווג יסוד אבא שהוא הפותח את רחמה ששם החקיקה בעצם שכן

יסוד אימא הוא עומקא דבירא ואפשר שזה א' מסודות פרו של כהן גדול דאיהו אבא. והפר סודו הגבורות שנותן לאימא ולכן בו היתה כפרת כל הכהנים. ותייבין לסטרהא. נר' שיכוין לשני עניינים. הא' שבעונו' העולם נסתלקו מאימא אותן הגבורות המתוקות אבל בעת הרצון חוזרות להתפשט בקצוותיה. והב' שאותן הגרדיני נימוסין הנז"ל דנפקין מסטרהא ואתפשטין למטה שזה גורם חוזק החיצונים אבל כשגובר הטוב חוזרים הדינים ומתעלים לשורשם דהיינו סטרהא. וכדין איקרי תשובה שלימה בין מלמעלה בין מלמטה:

ואז אתכפר עלמא כי ניקה מכל סיגים:

דהא אימא בחדוותא וכו' בזווגא שלים ובניה ז"ון מתיחדים יחד בה ואז נק' אם הבנים שמחה שכל המתעוררים ממנה חוזרים לשלימותם בין הפנימיים שה"ס שם של ב"ן. בין החיצוניים בני אלהים ובין לבושי הגבורות שה"ס א"ס כנודע אצלנו בענין אילו של יצחק שה"ס אהי"ה פשוט ומלא ומלא דמלא והיא שמחה בסגולת יין המשמח שהוא מיתוק הדינים כולם כידוע:

ואתקרי יום הכפורים כי אז עולה מ' לאימא עילאה כדקי"ל כפורים תרי משמע דכתיב ביה לטהר וכו' כפור לשון טהרה שכל הדינין מתבררים והסיגים יורדים למצולות:

תרעין דסטרין גליפין ה"ס הגבורות הפנימיות של אימא כנז' בס"הכ בסוד ה' היכלות של יו"הך:

ולפי שהן היותר פנימיות אמר שהן דסטרין גליפין חקוקים בעומק והם סתומים בשאר ימות השנה אבל ביום כפור נפתחים ונכנסת בהם רחל ומקבלתם וה"ס תכלית המיתוק שלא ע"י זעיר:

דף טז.

אימתי איקרי תשובה כוונתו לפרש תשובה בב' פירושים שיש לה א' לשון מנוחה ע"ד בשובה ונחת תוושעון ב' כפשטה לשון השבה. והתחיל בראשונה ואמר כד אימא מתכסייא וכו' והענין כשאין ישראל עושים רש"מ שאז מסתלקי' נה"י דאימא מתוך זעיר אז הוא סוד גילוי עריין. ואז יורדים הדינים במ' אל האחורים ונשפעים לחיצונים וזהו לשון גלות וגולה שר"ל גילוי וגם גולה גי' ד"ם כי אז נאמר דמים בדמים נגעו וכן גלות גי' י"פ ד"ם וענין זה נתבאר בכוונת פסח. אבל כשחוזרים בתשובה חוזרת אימא למנוחתה בתוך זעיר בהתלבשה בתוכו וזהו ענין אומרו:

אימא מתכסייא וכו' אבל עוד צריך למנוחה אחרת והיא דקיימא בחדוה. ה"ס זווגה עם אבא ומקבלת אור עליון על ידו וגם זה רמז במלת תשובה פי' תשוב ה' והענין כי ה' יש

לה ב' צורות ה ה וסי' ד"ו ד"י והנה כשמסתלקת מזעיר שהוא ו' נשארת ד' בסוד נהי"ם שלה שמתגלים ואז היא נקראת דל שהוא שם בוכ"ו שורש הק"ך צירופי' המתפשטי' מנ"הים שלה דהיינו ד' פעמים ל' כמ"ש בא"י באורך וזהו ד שנתעלתה ונסתלקה מעל ו וכמו כן חסרהבחי' ד"י דהיינו היו"ד שהוא אבא וזהו ענין ויהי דאמור רבנן שהוא לשון צער ויהי כלו' שחסרו וי"ו מן ה' אבל והיה לשון שמחה וה' ו' מושפע מן ה' י"ה משפיע י' לה' והיינו דקאמר וקיימא בחדווא ואז היא אם הבנים שמשפעת לז"ון בניה ושמחה בחיבור ה' שאז דינין בסוד יין המשמח. וכל ענין זה רמוז בהבנת תשובה מלשון בשובה ונחת כי מנוחתה לקבל אור מבעלה ולנוח בתוך בניה. ואז תשוב ה' תנוח כי במקום ד נעשית ה וגם שתפרשהו לשון השבה א"ש שר"ל שמה שהיה ד תשוב להיות ה ואח"כ פי' ענין הב' מלשון השבה והוא ג"כ רמז תשוב ה' שר"ל שתשוב ה' שלשם למקומה והוא מ"ש ותבת בקייומא:

והענין שבזמן הגלות אז מתפרדת לב' פרצופין בינה ותבונה וכנגדן י"שס ואבא והשפע בא רק מי"שס ו"ת אבל כשיש זכיות רבים בעולם כבזמן הגאולה אז נעשים פרצוף אחד ואז תבת בקייומה שחזרה לקומתה האמתית ומאן דהוה סגיר וכו' הן הניצוצות שהיו סגורין בתוך הקליפה עולים למקורן במ"ן וכולהו תבין חד וכו' ירצה שאחר התעלותם במ"ן חוזרים כל א' וא' להתברך הוא ענין הבירור שבכח השפע הבא על כל א' מתברר ממדרגה למדרגה שהיותר מובחר נשאר למעלה כעין נר"ן שבחי' הנשמה נשארת בבינה וכו': תשובה שלימתא פי' מושלמת:

וכן פי' תשובה סתם לאכללא כולא ירצה שאע"פי שפי' עיקר תשובה באימא שנחה ושבה לאיתנה מ"מ גם אבא חוזר לקיומו וכן זעיר וזהו לשון תשובה סתם דסלקא לעילא וכו': שמים הם ח"ג תנ"ה ובעבור אד"הר כתיב ויט שמים וירד שזעיר ירד ממקומו וגם אימא ירדה לת"ת שלו. אבל אם יהיה שלימות כולל בעולם שאז נתקן כללות העולמות אז מתעלה יסוד אימא עד הדעת שהוא למעלה ממקום הנק' שמים. וע"ז אמר שא"כ הו"לל על השמים שאז ירצה עד הדעת אבל מעל כי' יותר עליון ממקום הנקרא שמים והכוונה שזעיר מתעלה עד חג"ת דאימא שהוא גדלות שני וזהו לעילא לא מבעיא שעולה לנ"הי דידה דהיינו לעילא אלא עוד לעילא עד חג"ת ולב' הפירושים אמר חסדך לשון יחיד לפי שכשאימא יורדת לחזה זעיר אז יש שני בחינות חסדים סתומים וגלויים אבל כשיש איזה עילוי שאז כולם מגולים אז הם בחי' אימא:

איתגלייא עתיקא הוא מ"ש בא"ר דף קל"ג ע"ב שיש פעמים שפני אריך מכוסים והוא בנימין המכסים את הפנים כמ"ש בייחוד היו"דין והוו"ין ובעת רצון מתגלה פני מלך חיים:

מאן ישוב פי' הלא מי אל כמוך סודו בי"ג תיקוני אריך וכולם כאחד מאירים כי רק בשל זעיר צריך להוסיף עליהם כנודע מכוונת ויעבר. אבל באריך אין שייך חזרה. והשיב דההשבה אינו בעצמו אלא לגילו ב' תפוחין קדישין כנז' בא"ר הנז':

דף טז:

איש תהפוכות הוא הבלתי קיים בעבודת השם ומתהפך מטוב לרע ותוהה על מ"ט שעשה. והוא מהפך סדרו של עולם שהוא שהקדושה תגבר על החיצונים וזה עביד פגימו לעילא. שמחסר משם כל אותו האור והשפע של מ"ט שעשה ומורידו למטה ומגביר כח החיצונים להתגרות על הקדושה. והענין הוא שתחלה כשנתהוו הקליפות הושפע בהם רוחנייותם בצמצום ובזה היו נכנעות אל הקדושה. וכן היה רצונו של מקום אבל כדי שתהיה בחירה ושכר ועונש המציא בהם כח תאוה וחשק לפתות האדם להחטיאו והוא ממש ענין המשל שהמשיל בזוהר בפ' תרומה דף קס"ג ע"א מהזונה שצוה אותה המלך לפתות את בנו וכו' שאין ספק דההיא זונה תתחזק בפתויים לזנות עם בן המלך:

כי בזה מלבו תענוג הזנות הטבעי ואם תפתהו ותוכל לו. המלך יגרשהו מביתו והיא תתקרב לו ותהנה משלו ממה שיותן לו כן הדבר הזה. כי אם ב"מ יגבר השטן על האדם ישלוט בשלו. ומה שקיבץ ממ"ט בארצות הקדש. יתרוקנו ויותן אליו. ואז יתגאה ע"ד אין אריה נוהם מתוך קופה של תבן אלא וכו'. ויעיז להתקוטט עם הקדושה והוא מ"ש בא"י בסוד שם קדוש שהיה בפי הצלם של נ"נ שקשרו והכניעו הטוב אל הרע עד שכפר ואמר אנכי ה' אלהיך והיינו ענין כשפים שמכחישים פמליא ש"מ וז"ש ישלח מדון ירצה מתיר רסן החיצונים שהיו נכנעים לקדושה ובעון זה היא משולחת ופורקת עול מלכות שמים ועושה מדון ומריבה עם עולמות הקדושה. מד"ון גי' מא"ה צירופי אלהים שיש ביצירה ועשייה שבהם הרע מרובה על הטוב שהם סוד ו"ה שבשם שבהם כח אחיזה לחיצוני' א"נ יש לפרש בסוד מאה אמות דאד"הר המתחילות מזעיר דבריאה ששם מתחילין צירופי אלהים ועיין בס' הגלגולים ח"א פ' ט"ו:

ונרגן הוא בעל לה"ר מפריד אלופו של עולם הוא אבא בסוד אלף בינה כי הוא המאלף החכמים הנק' אלופנו וידוע שבעון לה"ר מסתלק אור החכמה מזעיר כמ"ש בפ' תזריע דף מ"ט ע"ב:

אלוף גי' ע"ב מ"ה דהיינו הפירוד שנעשה בין מ"ה לע"ב גם ירמוז למ"ש שם שנפגמים ג' אל"פין שבקו אמצעי דזעיר. ופשוטו של אלופו של עולם היא חכמה בסוד כולם בחכמה עשית:

ודא קב"ה הוא זעיר שהוא מרגיש הפירוד א"נ אלופו של עולם הוא זעיר שיש בתוכו אורות חכמה:

מהו ישלח למה לא אמר יגרה מדו כמ"ש כ"ח כ"ט:

ישלח לאינון נטיען ה"ס ו"ק של זעיר שעיקרן הת"ת ששולח פארות וענפי' ממנו שבהם מסתעפים החסדים מן הדעת ששם יסוד אימא המשפיע מתוכו את החו"ג. אבל החסדים גוברים ומיחדים כל הו"ק באהבה ויחוד. אבל איש תהפוכות שהוא מהמהפכים מ"ר למד"הד כמ"ש וה' המטיר על סדום. זה ישלח מדון מלשון שלחיך פררס רמונים. ר"ל יסעף הריב והמדון באותם שלחיים ונטיעות:

מסטרא דדינא ידוע דאימא המשפעת בזעיר היא עצמה רחמים. אבל דינים מתערין מסטרהא כנז"ל דהיינו מאחוריים שלה מבחי' בינה הנק' ס' ומבחי' תבונה הנק' מ' ושניהם מ"ס שהוא שרשל שכחה היונק מאותם אחוריים והוא משר"זל אינו דומה שונה פרקו מאה פ' לשונה אותו מאה וא': כי במאה עדין שולע מ"ס שר של שכחה כמ"ש בא"י אבל מיכ"אל עולה ק"א שהוא יונק מן הפנימיות מבחינת זכור. והנה מדון גי' מ"ס דהיינו ממש סטרא דדינא ונרגן וכו' כי איש תהפוכות הוא במעשים הפוכים אבל נרגן הוא מסכסך בלשונו ואינו מפוייס בדעתו. הפך המברך על הרעה וכו'. וזה תמיד מתלונן בעצמו. הרי זו רעה פנימית דבוקה בנפש. זה מפריד בפנימיות האורות:

ויחודא לא אשתכח אלוף רומז לזעיר שהוא נזכר באות א"לף וירמוז מפריד ייחוד מטרוני' ממלכא. כשמלכות היא תבונה ושכימה נק' מטרוניתא בסוד שם אד"ני. שלה המלכות והאדנות. וידוע שכל שרשיה הם גנוזים בזעיר ואותם הבחינות שלה סודם שם ב"ן וב"ן ואד"ני גי' אלו"ף לשון אדנות. וזהו הפרוד דמטרוניתא ממלכא שאינה יכולה להבנות. ויש עוד פירוד ממנו אליה דהיינו שהוא כולל חו"ג בתחילה משפיע כח הגבורה לבניינה. ואח"כ החסדים להמתיקן. והחוטא גורם שיושפעו בה הגבורות ולא החסדים. וזהו ב"מ תכלית הפירוד והיינו מפריד אלוף שנותן פירוד בין אל שהוא חסדים ובין ו"ף שהוא אלהים לא איקרי אחד וכדאמר לעיל דכר ונוקבא איקרי אחד משום דאיצון תרי פלגי גופא. ר"ל ימין ושמאל ולפי דברי רז"ל בפרק הייחוד: האציל אותנו אין לנו אלא הוא: הוא מטיב אותנו אין לנו אלא הוא. ור"ל הוי"ה חסדים. אלהינו גבורות. ה' אחד אז הוא יחוד ה' וכן ה' אלהים הם י"ג אותיות כמנין אח"ד. זכאין אינון צדיקייא

וכו' אחר שהודיע הפירוד שגורם החוטא. למד דעת שיש כח בידו לתקן את אשר עוות ולהוסיף מעלה על הצדיקים גמורים לכן הקדים ואמר זכאין אינון צדיקייא שהם מקיימין קיומא דלעילא. פי' העולמות במצבם בלי גרעון ופירוד אלא ביחוד גמור ועוד ירמוז שיפה כחם לקיים מדת היסוד ביחודו שנק' ברית קיימא שזהו סגולת הצדיקים להעמיד המוחין בזעיר ולזה רמז קיומא דלעילא שהוא יסוד א"וא בתוך זעיר והוא יחוד החו"ג הפך הרשעים המפרידין וזהו פי' שם צדיק דהיינו שעושה צדק וצדקה היינו חו"ג:
וזכאין אינון מאריהון דתשובה כלו' ויותר זכאין בעלי תשובה:
דתייבין כולא לאתרייהו כי בסיגופין ותעניות מכניעים החומר ומשפילין את הקליפה שנתעלתה בעון מורידים אותה למטה למקומה כמ"שה ותשליך במצולות ים וכו' וזהו תשובה. ובחרטות ובוידוי מוציאין חלקי הניצונות שהורידו מן החיצונים ומחזזרים אותם למקומם. וז"ס זדונות נעשים כזכיות דהיינו כמ"ש בא"י וז"ל ע"י התשובה נפרד הטוב מן הרע וזה הטוב הלך לקדושה לגמרי. א"כ זכות הוא ממש אותם בחי' של הטוב שהיו מעורבות עם הרע עכ"ל:
והוא ענין ר"א בן דורדייא שקראוהו רבי מפני שהעלה לקדושה ניצוצות הטוב של יוחנן כ"ג שנתערבו בתוך נוגה ובתפילות ותחנונים מחזירים השכינה למקומה וכל העולמות ג"כ למקומם וזהו ושב ה' אלהוך את שבותך עם תשובתך ורחמך לקבל תשובתך. ויאהבך מלשון ארחמך ה'. ואח"כ ושב וקבצך. פי' אחרי שובו למעלתו ולכסא כבודו ישוב לרדת הוא בעצמו לקבצך כבמצרים: וכ"ז נכלל במ"ש דתייבין כולא לאתרייהו:
אתר דבעלי תשובה יתבי ר"ל מקום מנוחתם למעלה הוא מעולה משל צדיקים:
מ"ט אלא וכו' ר"ל שבעלי תשובה מעלים מ"ן עד יסוד אימא בבחינת היותו בפניומיות הדעת שהוא הראש לקו אמצעי ואתר עילאה הוא הדעת. ואתר דשקיו הוא יסוד אימא שעליו נאמר ונהר יוצא מעדן ששם זווג תדירי דלא מתפרשן כנודע וז"ש דשקיו דגנתא דעדן משתכח תמן שתמיד נמצאו בו המוחין והשפע ותני והדר מפרש:
ומה הוא תשובה היא אימא עילאה הנק' כן מהטעם דבסמוך. וע"ד איקרון בעלי תשובה. פי' ע"ד יבעלוך בניך. שנשמותיהם העולות שם מוסיפין לה הארה וזהו בעלי ממש וטעם כל זה יובן במ"ש הרב שכל הסיגים נמשכו משם ס"ג. ותמצא באוצ"ח שבזמן מיתת המלכים ירד הדעת למקום מ' דבריאה והנה הבעל תשובה מעלה הניצוצות לשרשם שהיא אימא בהיותה בדעת זעיר וזה נקרא תשובה ממש ששבים הניצוצות למקורם וגם הוא לשון בשובה ונחת שר"ל מנוחה ששם נחים ניצוצות ה'. ואלין אתתקנו וכו' שכל כוונתם להשפיע מיסוד למ' ולזווג זעיר עם כוקביה:

אתר עילאה דעת:

ואתר זוטרא יסוד ולא יקראוהו תתאה מפני שהיסוד יש בו כח להתעלות עד הדעת כמ"ש באוצ"ח בסוד ו"פ הכל שאומרים ביוצר דשחרית דשבת. אבל לגבי הדעת הוא הקטן כמ"ש ביוסף שה"ס ו' זעירא:

מ"ט אלין תייבין יוסיף לשאול כן מפני שגם הצדיקים עושים זווג למעלה בא"וא ובפרט בק"ש וגם מעלים העולמות ופנימיותם: וא"כ מהו עצם המעלה שיש לבעלי תשובה על הצדיקים. ומשיב וכו'. והענין יבואר בהפרש שיש בין לעתיד לבוא ובין לע"הב הובא בא"י דרוש שלוח הקן שה"ס המוחין הבאים לזעיר מנה"י דתבונה. והוא עלמא דאתי שבא תמיד בכל יום. אבל לעתיד לבוא הוא מנ"הי דאימא עילאה וזה יהיה לע"ל. וזה לא נהיה אלא ביציאת מצרים. שאז היו ישראל כולם בעלי תשובה כנודע אמנם הבעל תשובה בכל. עושה כל תיקוניו למעלה ולא נמשך השפע למטה רק גנוז למעלה בצדיק שנק' אוצר ה' הטוב ואמר תייבין מייא ר"ל כי בעבור העונות נשאר הצדיק לבר ונהר יחרב ויבש אבל בתשובה חוזרים המים למקומם שהוא הנהר האמור מקור מוצאם הוא מאתר עילאה דבינה:

דא עמיקתא פי' מן הדעת של הבינה עילאה ונגנזים בצדיק לעתיד לבוא:

וצדיקים גמורים נגדין וכו' שהרי בצדקתם מקיימין קיומא דלעילא ואין הנהר חרב ויבש ולכן לא אמר בהם תייבין רק נגדין ממשיכין תמיד מוחין דעלמא דאתי:

מההוא אתר וכו' ר"ל ממקום שנאחזים בו זה בחכמה וזה בבינה וכיוצא ממשיכים דרך היסוד בזווג דזו"ן עד העו"הז ועוד ירמוז שזה כחם להמשיך השפע מן שרשם דרך מעבר לבד ולא שיתעבה ברדתו מעולם לעולם וז"ש מההוא אתר להאי עלמא: וע"ד אלין עלמין וכו' כאן יצדק לומר עילאין ותתאין. כי שפע של הב"עת הוא מבחי' הדעת העליון דאימא עילאה. ושל הצדיקים מן התבונה ובבחינה זו חתם ואמר זכאה חולקהון וכו' ק' דכבר אמר זה לעיל. ועוד כי כאן הקדים בעל תשובה לצדיקים. ולעיל הזכירם להפך. אבל הענין הוא כי לפי ערך מעלתם אין ספק שגדולה היא של הב"עת וכאמור. אבל לגבי מה שמהנים לעולם גדולים צדיקים שממשיכים השפע לעולם ולכן אמר זכאה חולקהון דמארי תשובה אבל יותר זכאה של צדיקים דבגיניהון עלמא מתקיימא במה שממשיכי' שפע דעלמא דאתי: לרחוק ברישא ולקרוב בסיפא שקורין לבע"ת רחוק ששפעם רחוק ומעותד לעתיד לבוא:

וקרוב לצדיקים כי קרוב שפעם לבוא ועוד הב"עת מתתקן בדעת שהוא רחוק ועליון. והצדיק מתתקן ביסוד אבא שהוא קרוב יותר הרבה. וידוע שבדעת מאיר שם אל שדי

ולכן רחוק בגי' שד"י וממנו עד היסוד ששה מדריגות ולכן קר"וב חסר ששה ממנין רחו"ק:

דף יח.

מכל בר נש אפי' שיהיה הש"ץ עצמו או חכם גדול קאים עליה רש"בי תלת יומין בסוד נה"י שהם סוד מלכיות זכרונות ושופרות שהם תיקון הנוקבא כמ"ש בריש מאמר הפסיעות וענין הטהרה היה מפני שידוע שאלה הימים הם ימי דין וצריך להתעצם שלא יתאחזו ח"ו החיצונים ולגרשם מעל הקדושה וזה בתשובה ויחודים שהיה מוסר להם:

דאנא מדכינא ידוע שיש נשמות מקורייות שהן כוללות כללות גדול ולכן תיקון שלהם הוא מועיל לכל העולם ויש נשמות פרטיות שצריכות לתיקון פרטי השייך להם וכהרב ז"ל שהיה מוסר כוונת פרטיות לכמה תלמידיו. אבל קבלנו שכל אותם שמסר להר"חו ז"ל מועילות לכל. להיותו מבחי' היסוד דאיקרי כל שהוא כולל הכל וכן הוא הרש"בי שהיה בסוד כללות הדעת. ולזה היה מטהר בתחילה לאותו הש"ץ ביחודים פרטים השייכים לו. ואח"כ היה מלמדו יחודים כוללים משלו ולכ"א האי ב"נ דאנא מדכינא הרי פרט וכלל ובזה איתכפר עלמא כולהו. וכ"ש בתקיעה וכו' משום דבשופר יש כוונה פרטית למלכות כמ"ש בסמוך גבי ואינוו עשר וכו'. ויש כוונה כוללת לזעיר ולאה ורחל וליחוד א"וא וכנגד זה אמר ברזא דתקיעה בקיצור הן לזווג א"וא בסוד תקע יה והוא להמשיך הז' הבלים אל יסוד אימא שהיא עצמות השופר:

וכ"ז נרמז ברזא שה"ס זיווג ויסוד. הני תקיעתא כסדרן. זהו סדר התקיעות בדרך יושר וכללות ליודעים. קדמאה כלילא מכולא הרי זה כלל גדול דקי"ל תש"רת הוא בראש זעיר שבו מושפעים בח"בד דידיה כל הד' מוחין כנודע. וזה אחר שעשינו הזווג לא"וא וגם נמשכות אורות למלכות. ושברים ה"ס דיני לאה. ותרועה דיני רחל והוא כוללם והם בשלימות כלילא מכולא:

תניינא חדא כסדרא וכו' הוא סי' תש"ת שהוא להמתיק דיני לאה שהם כנגד חג"ת שמשם היא נבנית וחג"ת ה"ס אל אלהים הוי"ה ולכן ב' הפשוטות משני קצוות גבורה שהיא בינייהו תלת:

חד הכא וכו' היינו תר"ת שהוא להמתיק דיני רחל ולתת לה מוחין שהם חב"ד דידה וחו"ב הם מאירים מנ"ה שהם חסדי דוד ולכן ממתיקים דעת שלה שהוא גבורה שלה. ולפי שאין הוד חסד מטבעו אלא מפני החסד המתפשט בו לכן לא אמר כאן בסדרא כמ"ש בחג"ת שסדרם הוא כן. אל מצד זה. הוי"ה מצד אחר אלהים באמצע:

פוסקא סלקא הוא שברים דתש"ת שהם פסקי פסקי ואמר סלקא מפני ששורש לאה הוא בעורף קשר של תפלין:
קוטרא נחתא היא התרועה דת"רת והיא יורדת לנ"הי וקוטרא לשון קשר שכן התרועה הטר מיטין שלה הם מקושרים זה בזה בלי הפסק וכן בתיקוני' בדף נ"ה ע"ב אמר תרועה שלשלת חד תקיפא שברים דינא קשיא היא לאה כידוע ולכן פסקא לא באריכות:
וחד רפייא היא תרועה דינא רפיא ולכן היא במהירות:
והא אוקמוה פי' כמה טעמים יש למה דיני לאה תקיפין ושל רחל רפים כי לאה במקום החסדים המכוסים ורחל במקום הנגלים. וגם לאה היא במקום אחורי הבינה שנפלו בעת השבירה. ורחל נקודה עיקרית באופן שקיצור הדברים הוא שתחילה אמר סוד סדרן:
תש"רת כלל תש"ת תר"ת פרט אח"כ אמר פיסקא וכו' והוא ענין המוחין שמקבלות ב' הנקבות כי לאה היא עולה לקבלם אחר שנבנה גופה מחג"ת ורחל יורדת פי' שהיא בדרך אור ישר מתחלת מן הראש ומתפשטת עד סיום כל הפרצוף וגם זה טעם אחר למה שדיני לאה תקיפין שהיא ע"ד אור חוזר ממטה למעלה ורחל אור ישר. ואינון עשרה וכו' יובן במ"ש ריש מאמר הפסיעות שגם כללות התקיעות הם בח"גת דנוקבא וח"חנ שלה שהיא הי' והיא הכוללת הכל:
ובהאי יומא מתעטרא יצחק וכו' הלא יצחק ה"ס כל הגבורות ואיתא בכונת ר"ה שבר"ה כל הספירות נכללות בגבורה דאריך ולכן יצחק הוא ראש לכל המוחין. פי' כולל כולם. ועוד י"ל שירצה מ"ש בפ' אמור דף צ"ט יצחק אתדבק בההוא נהר. שפי' שכל בחי' הגבורות שבמוח זעיר מסתלקות עם יסוד אימא למעלה ונשארת חכמה וחסדים למטה. וכבר ידעת שיסוד ומ' דאימא נק' עטרה וזהו מתעטרא ואז הוא רישא לאבהן ולכן בהאי יומא פחדו בציון וכו' ירצה בשאר ימי השנה יש ביסוד אימא חו"ג וממנה תוצאות חיים. אבל בר"ה פחדו בציון חטאים שהוא מלא דינים עם הרגלים והוא בחי' חג"ת נ"ה שהם ה' גבורות שנעקדו ונכפפו לאברהם שר החסד:
ועקיד כולא הוא מש"זל שבאותה שעה נכפו ונאסרו כל שרי או"ה היונקים מיצחק ושרה מלילת נראה שר"ל שאז המ' יש לה כח הדיבור כי קודם המיתוק הוא בסוד אלם כמ"ש בפ' נאלמתי דומיה. ולס"א מיללת הוא מפחד התעוררות החיצונים שהרי. ביום זה נאמר ויבואו בני האלהים להתיצב על ה'. דייקא על שהם מתקוממים למנוע תיקון המלכות שתחלתו היום הזה וכידוע שהשטן היה רוצה לעכב העקידה. וקול שופרא הוא אור יסוד בינה המתחזק לגרש החיצונים. מאן דעבר בינייהו וכו' כי הנה בהתעורר הגבורה

להמתק אז מי שיש לו עונות נידון כפי הפגמים שפגם כל השנה שבהם מתחזקים החיצונים לעכב המתקת הדינים:

מתעקד יצחק לתתא מלבד פשיטו עוד ירצה שקודם העקידה היה יצחק בסוד גבו' המ' למטה מן החזה שהיה בן ל"ז שנה כידוע והוה ליה נשמתו מהאי עלמא:

אבל אחר העקידה זכה להדבק בעלמא דאתי היא אימא כנז' בתוספתא דפ' נח:

אימתי איתקשרי כתב הר"חו ז"ל בל"ת בפ' וירא שאחר המתק הגבורות עם החסדים צריך לחזור ולהעלות הגבו' לשרשם למעלה שלא יתאחזו בהם החיצונים וענין זה לא מצינו שנעשה ביצחק אלא העקידה שהיא ההמתקה. ותירץ שזה ניתקן באי"ל שהם לבושי הגבו' ע"ש:

ונ"ל שזהו ששאל יצחק ואיה השה לעולה שצריך עולה ממש להעלות ולקשר:

ואברהם השיבו אלהים יראה לו ר"ת אי"ל. ואין ספק שדברי הר"חו אמת הם כמ"ש בתיקונו של איל. כי לכן אנו מכוונים לאילו של יצחק כלו' לתיקון שנעשה בו במיתוק לבושי הגבו' והעלאתן. אבל נל"עד שזה הוצרך לתיקון המלבושים עצמם אבל לפנימיות' היה פועל מופלא בסוד הפנימיות עצמו והיינו כשפרחה נשמתו למעלה שנשארה שם נשמתו דהאי עלמא וזכה לעלמא דאתי כנז' שז אין פחד שיתאחזו בה החיצונים. וז"ש אימתי איתקשר למעלה והלא איני מוצא פעולה לזה. והשיב בשעתא וכו' שאז פרחה נשמתו ואין לך העלאה מעולה מזו. מאי נסה ירצה למה לו להזכיר שזה היה לנסותו והלא עשרה נסיונות נתנסה ובשום א' לא נזכר שם נסיון מפני שמן הענין עצמו נודע. והו"לל והאלהים צוה את אברהם. והשיב שהוא לשון גדולה כמ"ש רש"י בפ' לבעבור נסות אתכם:

מאי קמ"לן פי' מהו הענין שבא ללמדנו אם הוא מפני זכותו גם בשאר הנסיונות זכה בודאי:

ותירץ דאשתכליל וכו' פי' שנשתכלל הימין עם השמאל ונשלם בזה כידוע בפ' אברהם אברהם קדמאה לא שלים בתראה שלים שעכשיו נודעה גדולתו וכחו בהמתיקו את הגבורה: הה"ד והאלהים נסה את אברהם ירצה בענין זה יתישב מ"ש נסה את אברהם דאילו הוה לשון נסיון עיקרו הוה יצחק ולפחות יאמר נסה את אברהם ויצחק: אבל השתא א"ש שאברהם הוא שהתנוסס וגדל במה שהרבה גבול ממשלתו גם במדת הגבורה ועוד יתישב והאלהים דייקא פי' שלא אמר ואלהים שהוא גבורה אלא בה' נוספת היא הבינה ה' ראשונה שבשם. ועוד שהוסיף לו ו' שהו"לל האלהים נסה אלא דא הוא ופחד יצחק. שאע"פי שנאמר אלהי אברהם אלהי יצחק ואין ו' אלא בואלהי יעקב מ"מ

כשהזכיר יעקב את שמו בשם פחד אמר ופחד יצחק. להחביר הדין בוי"ו החיבור עם אברהם מדת החסד וכן אנו אומרים עננו ופחד יצחק פח"ד יצ"חק גי' ברח"מים:

כי אלהים שופט וכו' הוסיף ענין אחר שלא די להמתיק הגבורה במדת החסד לבד אלא צריך לסגולת יעקב וכמ"ש אל אלהים הוי"ה. והוא בסוד תקיעה אחרונה כידוע וכן בשעת העקידה אמרו בזוהר ביום השלישי וירא את המקום דא יעקב שעם ד' אותיותיו עולה מקום וז"ש כי אלהים שופט שהוא בר"ה אז זה ישפיל איתא ריש פ' שופטים זה ה"א וזה ירים ו"ו והענין מבואר שהן אימא וברתא ישפיל ומכריע כף הדין אבל ו"ו זה שהם שני וי"ן בדעת ובת"ת ירים דהיינו נושא עון. ישפי"ל גי' ה"פ אל"הים. ירים י"פ הוי"ה שה"ס חו"ג ביחוד בקו האמצעי וזהו ואתסי שנרפא הדין: באש ה' נשפט ידוע שמשפט הוא הדין מתוק. ונשפט הוא נפעל ור"ל שבאש שהוא הדין ה' נעשה משפט ואז הוא רחמים מיעוט רבים שנים. כי גם הדין רוצה לרחם:

דף כה.

אית דרגין אלין על אלין: נל"עד ענין דרגין אלו הוא מ"ש בס' א"י בדרוש ציור העולמות שכללות הארץ ה"ס מ' דעשייה. וג' ספי' עליונות שבה הן דוגמת היכל קה"ק וכנגדן ג' קליפות העליונות דמ' דעשייה. ולכן אויר העולם נחלק לג' אוירים כנודע בשמושא דהיכלין דשידי ועיין בפ' בלק דף קצ"ד והם ג' מיני אוירים וכל בחי' החיצוניות שלהם זו מעולה מזו עכ"ל: ומכתיבת ידי הרח"ו ז"ל נמצא בהביאו ראיה שעיקר מושב הקליפות והס"א הוא לצד צפון כתב וז"ל נ"ב יש ראי' מפ' ויקרא דף כ"ה ע"א שאמר שיש בשידין ומזיקין ג' דרגין אלין על אלין והיותר עליון באוירא ומאן דזכי לרוח קדישא תבר באינון דאוירא ועאל בין מלאכי עילאי: וכל אלו הדרגין הם כולם רוחין ולילין ושידין דרגין תתאין. ואינם מכלל העשרה דרגין וז' היכלין דטומאה ואמר שהם באוירא ובעבור הרוח שעולה למעלה מהם פוגע במלאכין עילאין. נראה מזה כי הקליפות הם בצד צפון ולזה אינו פוגע בהם ודווקא הקליפות הם בצפון אבל אלו הדרגין הנקראין שידין ורוחין הם מתפשטים בכל אויר העולם לבר מעל ארץ ישראל כנזכר לעיל והוא כדוגמת האגוז כנזכר בפרשת תרומה דף ק"מ וקמ"א בסוד הקליפה הסובבת האגוז עד כאן לשון הרמ"ז:

דף כו.

והר"מז כתב ריש פרשה זו וז"ל: ת"ח האי עולה וכו' יובן במ"ש בס"הכ בסוד פרשת התמיד שכל סור עולה ה"ס לאה שהיא עליונה ושם הדינים הקשים כולם ולכן באה עולת התמיד כנגדה למתק דיניה. וקשה לי שהרי בכמה מקומות למדנו הרב זל"ה שעיקר זווג של שחרית הוא דיעקב ורחל. אכן נ"ל שלעולם כן הוא שזווג הבקר עיקרו

ברחל אבל הוא לא לבד כנגד נה"י דזעיר. אלא ג"כ עולה עד כנגד הדעת שלו ותופסת מקום לאה שהוא כנגד חג"ת כמ"ש בסוד חזרת עמידה ולכן צריך מיתוק לדיני לאה כדי שלא תהיה שום מניעה לרחל לתפוס מקומה וז"ש כאן סליקו וקשירו דכ"י לעילא היא רחל העולה מעולמות התחתונים ומתקשרת באצילות. והיא דבקה גו עלמא דאתי היא לאה הנעשית ממ' תבונה. ואז קשר זה הוא בחדוה שגם לאה נהנית מעליה זו שנמתקו דיניה. וגם כי בסגולת הקרבן מאירים כל המדות. ולאפוקי בלילה שאז לאה תופסת מקום רחל ומתלבשת בכליה ורחל יורדת לבריאה בזמן הגלות בסוד גלות. ובזמן בהמ"ק לתת טרף לביתה כי כך נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך. ואז התפשטות לאה במקום רחל אינו בחדוה. אבל בשחרית הוא קשר של אחדות ושמחה מפני שהוא התקשרות כל העולמות עד א"ס כנז' בסמוך והוא הנרצה בכאן באומרו ובגין דסלקא וכו' והענין במה שהודיענו הרב ז"ל שיש לא"וא ב' בחי' זווגים א' בסוד החיצוניות לחיות העולמות והוא בבחינת יש"ס ות' ולזה אין צריך העלאת מ"ן אלא מעצמו נעשה שאם יחסר רגע חלילה יחרבו הנמצאות. והזווג השני הוא בסוד הפנימיות והנשמות להוריד שפע חדש מלמעלה ולזה צריך שיעלו מ"ן ז"ון זעיר לאבא בסוד שם מ"ה ונוקביה לאימא בסוד שם ב"ן. והדברים ערוכים בפרטות בכללות ליקוטי הר"חו ז"ל סימן ל"ד ומ"ה. ואז מתחברי' יחד א"וא עילאין ויש"ס ות' ונעשים ב' פרצופים וגם הם מעלים מ"ן לאריך והוא לעתיק וכן עד ראש המעלות. וכלפי ענין זה אמר כאן. ובגין דסלקא לעילא לעילא. פי' אל א"וא עילאין כתיב זאת תורת דכר ונוקבא כי צריכים ז"ון להעלות מ"ן ואי איפשר אם לא ע"י שניהם יחד וז"ש לסלקא בחביבותא וידוע שעיקר הכח להוליד הוא סוד הנשמה לנשמה י. דהיינו בבחי' חיה כידוע וזו באה מאבא לכן פי' ואמר תורה שבכתב ותורה שבע"פ שהם סוד אור אבא שבז"ון ודע שאי אפשר לז"ון להעלות מ"ן עד שיקבלו כח מלמעלה לעלות והנוקבא קודמת לקבל הכח שה"ס מנצ"פך שמקבלת מאימא. ונל"עד שה"ס מ"ש במלת שמע שם ע' ופי' שמ' הנק' ש"ם מקבלת מז"ק אימא וידוע שה' גבורות הם בקצוות אימא סוד נ' שערים ובכללות דיסוד ומ' הם ע'. והנה בסוד העולה אז מעלה המ' מ"ן דילה מתוך הקליפות אשר מושבם בצד צפון כנז' בפ' תצוה דף קפ"ד ע"ב והיא עולה דרך צפון הקדושה מעוררת ומקבלת סוד הגבורות דאימא. וז"ש כד איתער סטרא דצפון וכו' שמתעוררות גבורות להעלות המ"ן שגם הן סוד גבורות ודיני מלכי קדם וידעת שסודם ש"ך ניצוצין:

וגם ידעת שרחל נק' תמר בסוד ב"פ ש"ך דידיה ודידה כי המלכים דמיתו ה"ס ז"ון וז"ס כבש התמיד כבש בצירוף ב' ש"ך ואלו נכבשים עתה בסוד הקרבן אל הקדושה ובכח מ"ן

אלו עולה למעלה היא ובעלה וזה שרמז במלת חביבותא ולפי שהיא העיקר בהעלאת מ"ן לפיכך תלה בה העלייה שאין צריך לחזור ולהזכיר עליית זעיר שכבר הזכירה לעיל בסוד תורה שבכתב ושבע"פ. ועוד רמז סוד אחר במלת חביבותא והוא מ"ש בברכת אהבת עולם ובלמען שמו באהבה כי בברכת אהבה שם נכוין שז"ון בהיותם בהיכל אהבה שבבריאה מעלים מ"ן לעורר זווג העליון דא"וא בסוד יחוד ק"ש כדי שיורידו המוחין לז"ון שהם מזדווגים אח"כ בעמידה. ובק"ש נכנסים בזעיר סוד ו"ק דגדלות ובברכה ראשונה דעמידה נכנסים בו כל המוחין. ורחל הולכת ומתתקנת על ידו עד אומרנו למען שמו באהבה שאז הוא סוד אהבה שנייה שבהיכל קה"ק שבבריאה והענין הוא שאז צריכה העלאת מ"ן פעם אחרת כדי שיזדווגו א"וא לסוד הנסירה כמ"ש ויבן ה' אלהים את הצלע. ואז נכנסת רק בינה בתוך רחל לגדלה ובכניסה זו מחברת את לאה ורחל יחד לפרצוף א' ואח"כ חוזרת פנים בפנים עם זעיר ומזדווג עמה בעמידה באופן שיש ב' בחינות היכלי אהבה בא' מקבלים ז"ון הארות שלמעלה והוא מה שרמז באומרו דב' התורות מתעלים בחביבותא פי' בהיכל אהבה ע"י הכהן שושבינא דמטרוניתא. ואולם לעילוי העצמיי של רחל שהוא בהיכל אהבה השני לגדלה בכל קומתו שהוא ככר גדל לכ"א:

כד אתער סטרא דצפון ה"ס אימא שהיא הנכנסת אז לבדה בתוך לאה ורחל הכוללת כל צד צפון ושאזמבריחין נה"י דאימא ע"ס קו שמאל והיינו תחת לראשי שהוא עד הוד שהוא המקום שהיתה בו ראשה קודם עלייתה ואז איהי לבדה סלקא ומתגדלת בחביבותא הוא היכל אהבה השני. ואח"כ חוזרת פנים בפנים והוא התעטרה בימין ומזדווגת עמו והיינו ואתחברת באמצעית' שהוא קבלתה טיפת מ"ד מיסוד זעיר תוך יסודה ואח"כ הודיענו מעלת זווג זה שהוא הורדת האור מדע' אריך. דקה"ק הן תלת רישין. קדש רישא עילאה קדשים הן תרין רישין אחרנין דא לגו מן דא וזה נגמר ונעשה בכח כוונת העומדים על הקרבן. כהן בעבודתו וכוונתו וישראל במעמדו ותפלתו. ולוי בדוכנו ושירתו שידוע דאינון בסוד חג"ת וכן תלת רישין דכתרא ומוחא אינון כתר וחכמה דאינון נתקנים בחסד וגבורה דעתיק. וקרומא דאוירא נתקן בת"ת עתיק. א"נ קרומא דאוירא שה"ס דעת עתיק הגנוז בין כתרא ומוחא והוא ממש כהן ישראל לוי. ועוד הוסיף טעם אחר להקראות העולה קה"ק וה"ס קשירו דג' רוחין וה"ס ג' דעות דהיינו דעת אריך הנקרא רוחא דכל רוחין כמ"ש הרב ז"ל ריש פר' לך לך וממנו המשכת האור לדעת ז"ון וידוע שחכמה סוד חיה ובינה נשמה. ודעת רוח ודעת אריך איהו קדש בסוד טיפת הזרע דאיהו ע"ב שבו ד' יו"דין וד' כוללים גי' קד"ש וטיפה זו בהכנסה ביסוד א"וא היא

קדשים. אך העיקר הוא אבא שיסודו מבריח כל הזעיר מדעתו עד יסודו ויוצא גם לדעת נוקבא בסוד רוח הקדש. אבל רוח הזעיר דנפיק מגו שופר כליל אשא ומיא חו"ג משא"כ רוח תתאה דדעתה ק"ל כידוע. ומשם דהעולה סוד קשר ג' רוחין. לכן כתיב והעולה על רוחכם. עלה חסר כתובה בתורה ובמילואה עי"ן למ"ד ה"ה גי' רו"ח. וז"ש אהדרת עולה רוח ממש פי' שבסוד כוונת העומדים עליה מתעלים מ"ן דמ' מתוך הקליפה שהם מלכי קדם בחינת שם ב"ן גי' בה"מה ואז מתבסמן בסוד הדר המלך החדש ועולים לבחינת רוח אדם. ומעכירות התחתון יש קצת חיות לחיצונים בסוד בהמה ולדעתי ז"ס רוח האדם העולה למעלה ורוח הבהמה היורדת למטה. וה"ס מוחא אחרא הנזכר לקמן. ונל"עד שהוא משם אלהים ורוח האדם הוא משם הוי"ה ואם תרבע הוי"ה בנקודות שבתוכה יעלה רוח ואיתא במרכבת יחזקאל פ"ג שמסוד הקרבנות ניזונית קליפת נוגה כי משם נפש הבהמית של האדם ולדעתי היא הארה גשמית לחומר. ונפש הבהמה הטהורה וז"ש מרזא דבהמה שהוא סוד נפש הבהמה ונפש הבהמית והענין הוא שנפש הבהמה הטהורה היא מחלק הטוב שבקליפת נוגה מצד החיצוניות ונפש הבהמית של האדם היא מן הפנימיות ובתוכה מתלבשת נפש העיקרית של האדם שהיא נפש דאופנים מסוד קדושה שבעשיי' ולכן נר"ן של אדם עולות למעלה בסוד מ"ן. אבל סוד ב' נפשות הבהמיות הן מסתפקות ומתזנות לקשר אל צד הקדושה הטוב שבקליפת נוגה. ונדחה ונשרף צד הרע וז"ש בסמוך ולבתר מפני ומעביר רוח דמסאבא:

ולכן עולה היא ק"ק שמיחדת כל בחי' הקדוש' אפי' התחתונים שבכולם והכל נמשך לרוחניו' ואין בעולה חלק לגוף כלל כבשאר הקרבנות. שכיון שיש בם חלק לגוף אוכליהם אין בה ביטול גמור לחיצונים ולא מיתוק לכל הגבורות כסגולת העולה שלכן היא ק"ק ושחיטתה בצפון. אבל השאר הם קדשים קלים כי אינם ממשיכין הקדוש' בכל המדות והעולמות ושחיטתן בכל מקום. ואע"ג דאיכא חטאות ואשמות לא מיירי כי אם במיני זבחים הבאים בלי קדימת חטא. כי אף חטאות י"ט ור"ח באים לכפר כדתנן פ"ק דשבועות אבל העולה היתי' באה נדבה ואפ"ה היתה מסוגלת להעלות מ"ן דמ' ולתקן כל הגבו' ולהאיר לכל העולמות שבה עיקר הקדוש' ולכן נזכרו דווקא בה לבושי הכהן לבוש בד שהוא לבון וזכוך הניצוצות דמלכין קדמאי וה"ס ב"ד שהוא בא"ת ב"ש ש"ק שה"ס הקליפה רמז שהשק נהפך לב"ד וגם בד פירושו מיוחד לבד. ועוד בד הוא פשתן הוא גבו' קין ומשום הכי בעי:

מ"ט דא קדש ר"ל ולמה לא ילבש בגדי צמר שהוא חלקו של הבל ותירץ דאדרבה זהו הסוד שכל צד הס"א נדחה וכל ניצוץ טוב נדבק בקדושה. אפי' מבחי' גבו' של קין דאיהו

קינא דמסאבותא. וגם מטעם זה אין איסור כלאים בבגדי כהונה כי קדש הם והו"ל כתכלת בציצית שאין למעלה קטרוג אלא הכל אחדות וקדושה וכן סוד העולה מיחדת כל בחינות הקדש מכל צד טומאה למדנו מכל האמור שיש כמה בחינות בענין הקרבן שיכון עליהם סוד אדם ובהמה זו מצד האדם המקריב ובהמה הנקרבת:

ב' שבסגולת הקרבן מתעלים במ"ן ז"ון ב' דתורות הנז"ל זה לאבא וזו לאימא ג' שמאירים ומתקשרים חסדים וגבו' רוח האדם ורוח הבהמה. ד' שאחר תיקון העולמות אין לך דבר שאינו כלול מן מ"ה וב"ן. ה' והוא העיקר שמקריב העולה היה מכוין להעלות נינוצות נשמתו. ובשל ציבור היה הכהן והעומדים על הקרבן מכוונים על תיקון כללות ישראל. ואח"כ להעלות מ"ן דמ' וז"ס אדם ובהמה שהיו מתקנים פנימיות וחיצוניות העולמות דהיינו בחי' אדם ובהמה. ועל כל אלו הבחי' יונעם טעם שהעולה דוקא אליבא דכ"ע טעונה כוונת זמן שאם שחט בכוונת חוץ לזמנה פיגול. כי זמן הוא סוד אדם ובהמה. ולהיות שזהו כללות הכל לכן בבריאת העולמות ברא השי"ת אדם ובהמה ואע"ג דבהמה קדמה ממ' עיקר תיקונם היה ע"י שקרא להם שמות. וכן היה בכללות העולמות שבתחלה קדם שם ב"ן עולם התהו. ואח"כ בא אדם ותיקן הכל. ומזה יצא לו ק"ו ואי תימא וכו'. דמדכתיב יעופף על הארץ נראה שאינה בכלל בהמה. ואמאן תרמייה והשיב ת"ח וכו' ואקדים מ"ש הר"חו על פ' ויהי יוסף יפה תואר וכו' וז"ל הנה מיסוד דזעיר דאצילות יוצאים המלאכים והם העופות ממש שיוצאים משם כענין שנאמר בגברי"אל מועף ביעף ומיסוד דזעיר דבי"ע יוצאים עופות ממש וזהו שנבראו מהרקק כי זעיר דבריאה הוא עלמא דנוקבא. שכל בי"ע הם חיילותי' דנוקבא דזעיר. ונמצא שהם מתמצית החסדים אחר שהלכו אל הגוף וזהו והעוף ירב בארץ דהיינו שיוצא מהארן ומהמים שעל הארץ שהם בחי' החסדים דיסוד דזעיר עכ"ל. והנה בהקדמה זו כבר מצאנו תירוץ לקושיא ואי תימא שהרי העוף יש בו בחי' ז"ון והיינו אדם ובהמה. אבל להבין דברי הזוהר צריך שנקדים מ"ש בפר' פנחס דף ר"מ ע"ב פני נשר אתפשט לעופין רוח מניה ונשר בתרין סטרין איהו ורזא דא ועוף יעופף תרין רוחין. ובג"כ אתפשט ונחתא מימינא ומשמאלא וקרבנא דעופי מכל סטר דכייא לא מתקרב אלא יונה ותורין דאינון בקשוט לזווגייהו וכו'. ונודע שפני נשר הוא בת"ת של מ' כמ"ש הרח"ו ז"ל במאמר הפסיעות. וגם כתב בביאור ענין ד' חיות הקדש על מאמר הזוהר דפ' ויקרא דף ב' ע"ב שד' חיות הקדש הן שרשי ח"ג נ"ה שמושרשים בת"ת. וידוע שיסוד דזעיר מתפשט ומגיע עד ת"ת שלה באופן דשפיר קאמר הרח"ו לעיל שהעופות הם מתמצית החסדים אחר שהלכו אל הנוקבא דהיינו סוף היסוד המגיע לת"ת שלה. ולכן ת"ת זה בסוד נשר מלך

העופות. ולהיותו באמצע איהו בתרין סטרין. ולפי שבה נכללו ח"ג ונ"ה אמר אתפשטת ונחתא התפשטות בח"ג. ולפי הנראה חילוק שבין המלאכים והעופות הוא שהמלאכים יוצאים מהארת יסוד האצילות בנוקבא דאצילות בת"ת שלה והיינו סוד מלאך דאיהו גי' הוי"ה אד"נות ע"פי הסוד שידעת שיש הוי"ה בחסד ואד"ני בגבו' ושניהם בת"ת כנז' בתיקונים דף ל"ב והובא בסה"כ בכוונת עמידת ר"ה. וגם בדרך הוי"ה ביסוד זעיר ואד"ני במ'. ואין ספק שמי"כאל וגברי"אל הם העיקרים ולעומתם בעופות יונה ותור. אבל להיותם מעלמא דנוקבא כנ"ל לכן יונה תור חסר גי' תר"עא אד"ני מלא. ולהיות שהם ביחוד גדול בהשתרשם בת"ת לכן שם תרע"א הוא בכללות שניהם כאלו שניהם גוף אחד ומשנה שלימה שנינו בסוף כריתות מלמד ששניהם שקולים. אבל מ"מ להיות שזה ימיני וזה שמאלי לכן שנינו בפ"ק דחולין כשר בתורים פסול בבני יונה וכו' שהוא מ"ש כאן:

מאי דאתכשר בדא פסיל בדא לפי שיש חילוק במה שמשתלשל מהם דשמאל מעטר וזיין לתתא להההוא סטר שמאלא לשמאלא וימינא לימינא. והקדים השמאל לימין משום דנוקבא סודה בשמאל וזה הצד גובר בה ולכן תורים שהם לצד שמאל הם גדולים מבני יונה. ת"ר חסר כתיב גי' ש"ך פ"ר שהם דינין דדכר ונוק' וגם זה כעין סוד אדם ובהמה ובן יונה סוד ב"ן. יונה גי' מ"ה הוי"ה. שהוא סוד חסד וגם בפרטות זה יש סוד אדם ובהמה: אך יש להבין שהרי קרבן העוף היה בא או מן התורים לבד. או מן בני היונה ואיך הזוהר מזכה שטרא לבי תרי לימינא ושמאלא. ונראה לתרץ שלהיותם מושרשים בשורש א' נותנים את של זה בזה. והדבר תלוי בכוונה. גם בזה תבין שיעור פ' ועוף יעופף דמוקמינן ליה בתרי מלאכי ופשט הפסוק הוא בעוף א' אלא מחוורתא כדאמרן דבכח יחוד שורשם חשבינן להו כחד. ואין ספק אצלי שיותר אחיזה יש לחיצונים בבהמה מעוף. שהרי הבהמה עיקרה מהמ' והעוף מן היסוד ולכן לא תמצא שיאמר הזוהר כאן מתעברא רוח מסאבא כמ"של בבהמה. אלא דזיין לההוא סטר שמאלא בסוד ומלכותו בכל משלה. ועל כן רוב העופות טהורים ורוב הבהמות טמאות. ובספרי קדמאי וכו' פליגי אהאי וסברי דלא יהיב מסכנא חולקא אלא לעילא מהטעם הנז'. אבל ר"ש חולק ואומר אבל כולא לעילא ותתא וכו'. ואין לומר דלא איקרי קרבן העוף קרבנא דמסכנא שהרי ישנו פחות מזה שהוא דלי דלות. כי הנה לעיל בפ' ויקרא דף ט' ע"א קראו בהדיא קרבנא דמסכנא. א"נ י"ל דלאו לפלוגי אתו קדמאי ומיירו בקרבן מנחה הבא מן החטה שסודה טפת החסדים שכתוב בסוד שתי הלחם. וסוד הענין שהעני מקריב נפשו למ"ן ומוריד החסדים וגם זה כעין אדם ובהמה שהרי העני אוחז במ' ושפע המושפע על נפשו

סודו אדם. וסברי קדמאי דאין מכל זה חלק לסטר שמאלא. ור"ש פליג ואמר דגם בזה יש לו איזה חלק. וזה במה שהיו לאכילת אדם וניזונית נפש הבהמות משופרי שופרי והמותרות נדחה לחיצונים:

האי עולה מז"לן מלבד כל הנז"ל כי לפי הפשט לא יתכן לקרוא עולה בכוון לקרבן זה על שמתעלה ע"ג המזבח שגם שאר קרבנות כן הם. אלא ע"פי הסוד שנתעלת כ"י במ"ן שמעלה מעמקי הקליפות והיא בעצמה עולה עד תכלית המקום שתוכל להתעלות שהוא הדבקה בלאה בכל קומת זעיר ומשם עד אבא ואימא. והרי שעולה ממש בעליית מקום. וכן במעלה שמנפש עלתה לרוח:

דף כז.

רזא הכא וכו' לית צו אלא וכו' יובן בהקדים ששני פעולות פועל הדין הקדוש כשישראל זוכין א' הבירור והבדלת הפסולת מעל הקדוש ה. ב' העלאת הקדושה למעלה וזהו תכלית הקרבן. וידוע ששם מ"ב לו הסגולה זו ולכן אנו מכוונים בפ' עולת תמיד לשם אב"ג שה"ס חסד שבגבו' המכניע תולע שבטומאה. ובו אנו מחלים תתיר צרורה. שהיא הקדושה המסורה בעשייה. ושם האחרון שהוא במ' דיצירה שבבחי' כללות היצירה ה"ס עטר' דזעיר וידוע דחסד אתגלייא בפום אמה. ולכן אהרן בן' רבתי דאי"ק עולה שקוצ"ית דאיהו שושבינא דמטרוניתא נמצא ראשו בחסד וסוף גילויו באמה. ור"ת ב' השמות א"ש ולפי שמתחלה נכללים מחמשה האחרים לכן הקרבן נק' אשה. והנה אהרן גם שהוא איש החסד. מתחלתו היה לוי. ועל כן יש לו כח לפעול בשני הידים שלכך כתיב הכהנים הלוים ולכן אמר בכאן:

אתייהיבת ליה וכו' כלו' ניתנה לו בידו קליפת צו לשרוף אותה מחשבה רעה הנז' בסמוך שממנה כל המחשבות הרעות ורש"בי סבר במדרש בפ' צו שהעול' באה על הרהורי הלב ולכן צוה ה' להקדים בבקר להכניעם ואחר שהיא נשרפת ונכנעת נח להעבירה מגו קודשא. כי באש מעביר האומן הסיגים מן הזהב. וזה נעשה בשני דברים א' בתחלת המחשבה לסוף המעש' שהו' לייחד הקדוש' הפנימית ולהעלותה למעלה ב' בפועל מעשה השריפה והעלאת קיטור עמוד העשן שלא נצחהו הרוח. ועולה למעלה לעשייה ומגיע עד הקליפות ואז מתעורר האש העליון של שם מ"ב שביצירה ומכניע הקליפות ומעלה הקדושה למעלה. ואומרו אין צו אלא ע"ז תבינהו במ"ש הרב ז"ל שהם קליפות העשייה שמאיר בה שם א"ל אדנ"י שהוא גי' צ"ו. ועיין בסוף המאמר טעם באורך בע"ב הסמוך:

תוקד בו אמאי וכו' ג' קושיותיו א' שהנה המזבח סודו הוא במלכות דיצירה. בראש העשייה וא"כ למה יצוה ה' שתהיה אש תמיד עליו שהרי כל מגמתה הוא להמתיק גבו' המ'. ב' מצד הזמן שהוא בבוקר שעת החסד: ג' מצד האדם שהוא כהן איש החסד: אשא בכל אתר וכו': פי' שיש כמה מיני אישים כנגד כמה מיני גבורות כגון אש לבנה גבורה שבחסד וכיוצא אבל תמיד ה"ס גבו': וכהן מסטרא דימינא ר"ל חסד שבחסד: דחסד הוא סגן וחסד שבחסד דנצח הוא כהן הדיוט ורחיקא הוא וכו' יצה שאין שום כח דין יוצא מצד החסד שהרי הגבורה כל עוד שמתפשטת למטה מתחזקת עד שנעשית קליפה ממנה. משא"כ החסד שאע"פי שיש קצת אחיזה בה לקליפות. מ"מ אין ממנה קליפה וכמ"ש בספרא דצניעותא. והוא מ"ש בפ' פקודי דף רכ"ד ע"ב כסף כל מה דאתפשט לתתא הכי הוא טב. אבל דהבא כל מה דאתפשט לתתא כולא הוא לביש. ואברהם לא יצא ממנו ישמעאל אלא קודם שנק' אברהם שאז נתייסד בחסדים וגם שהולידו מן הגר אבל עשו יצא מיצחק אפי' אחרי עקידתו ונולד מרבקה. וכנגד זה אמר לא אזדמן בדינא לעלמין אפי' במדריגה התחתונה:

והכא הוא בעי וכו' בתמיה שנצטוה להוסיף אש על אש: אוקיד גרמיה בשלהוביתא וכו' איתא בס' א"י שיצ"הט ויצ"הר שניהם הם מן הטוב שבקליפת נוגה דהיינו יצ"ה ט מהימין וה"ס הליחות השורשי שבאדם המשקה את כל הגוף. ויצה"ר מהשמאל ובסוד חום טבעי וידוע שממנו כח הכעס והתאוה. וזוהי שלהבת היצ"הר ר"ל כשמשתמש באשו לחטוא כי אז מתגברת השלהבת והיא כאש הקדחת המכלה את האדם ואז הוא נקרא יצ"הר וז"ש ויצ"הר מסטרא דרוח מסאבא קא אתייא. ולא אמר שיצ"הר הוא רוח מסאבא שאינו כן ואדרב' אז"ל טוב זה יצ"הט מאד זה יצ"הר ור"ל שאם היצר הזה מטה לצד ימין ונכנע ליצ"הט אז הוא טוב גמור. ונמצא שכח הטוב מתרבה והוא טוב מאד. ועי"ל שזהו עדיפות גדול שהרע יהפך לטוב וז"ש מאד זה יצ"הר שיותר יפה כח הטוב שנהפך לו היצ"הר מטובייות הטוב. כי זהו חפץ ה' ורצונו. אבל אם נוטה לצד שמאל להדבק בקליפות האחרות אז הוא רוח טמא:

ואז שרייא ביה רוח מסאבא פי' אז שור' על האדם רוח הטומא' וכמ"ש בס' א"י שכשמתדבקת נוגה לאש מתלקחת אז הוא רע כי א"ש נג"ה גי' שט"ן ואז מאש זו באה שלהובית יצ"הר. וכ"ז הוא כשאדם חוטא במזיד שאז מבעיר בו שלהובית יצ"הר ממש האמנם ולזמנין אשתמודען וכו' הכוונה במי ששגג שחייב קרבן ויובן במ"ש הרב ז"ל שהבהמות טמאות הן משלש קליפות הרעות. ופנימיות שלהם הם נפשות הנכרים. ובתוך פנימיות זה היא נפש הבהמות טהורות ופנימייותם היא נפש הבהמות של

ישראל והנה החוטא במזיד נדבקת נפשו בנפש הבהמות טמאות שמועדות להרע ולכן חייבים מיתה שאין להם תיקון אלא במיתה. ולפעמים באים בגלגולי אלו החיות טמאות וכו'. ואמנם נפש הבהמה טהורה חיצונייות' דבקה לצד הטומא' וזהו העכירות שלה כנ"ל בדברי רבי חייא ומסתמא אין בה רשעות וארס להמית אלא שחסרה ההשכלה לכן לפעמים זה העכירות עולה ונטפל לנפש הבהמות של האדם ומשם נדבק לנפש האמיתית של האדם שהיא נפש מעשייה:

ואז הוא חוטא כבהמ' שאין בה דעת להשמר. ולכן צריך האדם להביא בהמה ולשורפ' בדין הקדוש' כי בזה נפרדה אותה העכירות מנפש הבהמית שבאדם וזוהי כפרתה ר"ל הנקות' מסיגי העכירות. ולכן אחר שדבר רבי אחא בחוטא במזיד דשריא ביה רוח מסאבא ממש מצד הבהמות הטמאות שהם בג' קליפות הרעות:

אמר שלזמנין כי מקרה הוא. מודיעין קרבנותיו כלומר שנודע ממה שצוה לו ה' להקריב קרבנות דאתייא מהאי סטרא שנמשכה שגגתו מזה הצד של הרוח מסאבא דהיינו מצד עכירות של נפש הבהמית הקרוב לטומאה:

ובעא לקרבא וכו' צריך שיקריב על המזבח הדומה לו שהיא נפש בהמה טהורה ואם אח"כ תשחט הבהמה יהיה בזה די לבטל אותו העכירות ולמה צריכה להשרף כולה או מקצתה לזה אמר ולא אשתצי וכו' ויובן בהקדים מ"ש בכוונת עול"ת תמיד שהוא שם אבגית"ץ שה"ס חסד שבגבו' שהוא המכניע את התולע הטמא. הקדמה ב' שמ' דיצירה שהיא בכתר דעשייה כנ"ל שה"ס המזבח היא סוד שקו"צית כמבואר אצלנו שם אבגי"תץ עולה תול"ע ושם שקו"צית גי' תול"עת ור"ת ב' השמות א"ש שלהיותו שם גבו' סגולתו להפריד הקדושה מן הטומאה ולהעלות ממטה למעלה שלכן אנו מכווני' בו להעלות הנפש מעשייה ליצירה בלילה. ותשאר למטה בעשייה נפש הבהמית של ב"ח הטהורים. הקדמה ג' ששם הגבו' של המ' הוא שם יו"ד ה"י ו"ו ה"ה כנז' בתפלת ר"ה. ועניינו חצי שם ס"ג וח שם ב"ן ובגי' מז"בח:

והנה שם י"ה שהוא חצי שם זה ה"ס שלהבת י"ה שה"ס כח גבורה עליונה. ואם תכה זה בזה יוד פ' ה"י גי' א"ש והרי שני מינין של אש דעלייהו תנינן וכליל לאישים. והם אש מן השמים כי בגבו' בפנימיותה יש שם י"ה כמ"ש באו"צח והוא ממש אש מן השמים גבורות זכרים. ושל הדיוט הוא דמ"ב שסודו ביצירה דתמן מט"ט הנק' כהן הדיוט כמ"ש בפ' נשא דף קכ"א ע"ב והם גבורות נקבות שהן סוד מ' דיציר'. י"ה מ"ב גי' מז"בח ואפשר שאש העליון מבער רוח מסאבא שהוא הרע של נוגה. ואש תחתון מבער זינין בישין מעלמא. ולזה השני היה צריך הכהן לכוין לתקנא אשא וכו' דווקא לבער זינין בישין

שהם המתבערים באש שיתקן כהן הדיוט שבסגולת העלאתו את העשיה ליצירה דוחה ומכלה כל הזינין בישין הרוצים לידבק:

ועל דא בעי וכו' הוא על האש התחתון ולא אתחלש וכו' הוא האש העליון שגם שאינו עשוי להכבות מ"מ אין כחו יפה אלא בהאחזו באש התחתון. ובזה לא יהי' כח לאש זרה להתלהב: וע"ד לא תכבה והמכבה עובר בב' לאוין כנגד ב' מיני אישין. וכהנא יסדר עליה וכו' מלבד טעם פשוט שיש במה שהכהן איש חסד עוסק בהבערת אש והוא להיותו בכוונת רחמים וחסד עוד יש טעם פנימי וזה שיש לכהן ב' מיני אחיזה בגבורה א' בשם אבגי"תץ שה"ס החסד שבגבור'. ב' כמ"ש בס' א"י שהחסד דבחינת רוח של הספירות: הוא בפנימיות כלי של הגבור': ולכן היתה לו סגולה לבסם הדינים. וכ"ש שגם רוח של הגבור' בכלי החסד ומבחי' זו היה האש בצורת אריה שהוא גי' גבו"רה וכתיב ופני ארי' אל הימין. כהן מלא כ"ף ה"ה נ"ון גי' ארי"ה ואותו ארי"ה היה שמו אורי"אל גי' אבר"הם. ומכל הטעמים האלה הי' הכהן נותן אש בבקר בזמן שליטתו. והיה בהשכמ' בשעת תחלת התעוררותו וז"ש ואתער בעלמא שאז הוא בבחינת זו של חסד המעורב בדין משא"כ כחום היום שאז חסד ה' גובר:

בגין לבסמא עלמא פי' שאז העולם מבושם והשמאל נכלל בימין ויצ"הר נכנע ליצ"הט בביטול הזינין בישין. ולס"א דינא הוא דין העליון. וב' הביסומין אמת רק שביסום העולם הוא באש הדיוט הנ"זל. וביסום הדין העליון הוא באש מן השמים. והנה לממלה כתבנו אין צו אלא ע"ז היא קליפת העשייה וכתב הרב הטעם שנק' צו כי בעשיי' מאיר שם א"ל אד"ני גי' צ"ו ולפי ששם הרע מעורב עם הטוב וגם מרוב' על הטוב לכן שם בעשיי' עיקר הע"ז. וגם צד הרע התחתון שלה נק' צ"אה בלי מקום גי' צ"ו. וצריך כח וזכות לברר מן העשיי' ניצוצים המעורבים. אבל גדולה סגולת העולה שבה נמסר כח לעשותו וז"ש והכא אתייהיבת ליה לאתוקד' ההיא מחשבה. וידוע שתחילת הבירורים מתחיל במחשבה העליונה חכמה סתימאה שמשם סוד זריקת ש"ך ניצוצין ואח"כ הבירור נעשה במחשבות כל הפרצופים דאצילות וכן בכל הג' עולמות עד בחינת מ"ן דמ' דלא איתבררו אז והעירוב שיש במ"ן אלו נקרא מחשבה רעה ולכן דוקא בע"ז מצטרפת למעשה שגדול כחה בעולם העשיי' דאיקרי ע"ז. ובכל זאת נפלא כח פועל העולה בצירוף כוונת הכהן להעלות הקדוש' ולהעביר המותרות וכמו כן יש כח זה לישראל כל זמנא דעבדין רעותא דמאריהון ואמנם ידוע מסוד ג' עלמין בסוד ג' א"ל דאתגלו בדיקנא ושרשם במ"ס בסוד חב"ד כמ"ש בכוונת האל הגדול ושם אמר ששם א"ל אד"ני סודו בבינה ומשם נשתלשל ההשתלשלות עד עולם העשיי'. גם ידוע שסוד ג' עלמין אלין ה"ס ג' מלכין קדמאין בלע

יובב חשם שהוא אשר ממנו ההשתלשלות עד העשייה. ואם תחבר חשם עם א"ל אדנ"י יעלה תמ"ד שה"ס תמיד חסר יו"ד כמו שפירשו הרב על ד' אלפ"ין שבלאה. הרי שבכח התמיד ניתקן עולם העשיי' ומתעלה עד שרשו. גם ידוע ששם א"ל אד"ני כל עוד שמוסיף הארה הולך ומתמלא כנז' בכוונת שחרית דשבת כי באל אדון אנו מכוונים באל פשוט ואד"ני מלא העולים שב"ת. ואח"כ בעמיד' נכוין בו הכל מלא במלת כי לעמך ישראל נת"תו שכך עולה שם א"ל אד"ני מלא וזה רמז בפסוקינו כי צ"ו הוא אל אד"ני פשוט שהוא בעשיי'. וס"ת את "אהרן "ואת "בניו תת"נו לרמוז שמעלים וממלאים אותו בכל הארתו עד שרשו העליון לאתעטרא להאי רוח קודשא לעילא לעילא ואז יורדת הטומא' לתתא עד מדריגת צואה שאין למטה ממנה. ודע שעל מ"ש בזוהר בפ' ויקהל דף רי"ו בפ' ויראת מאלהיך ביאר הרב ז"ל שהסוד הוא שממלכות דעשיי' אף שהיא מהקדוש' אין לו לאדם ליירא ממנה מפני שהיא בלועה בעמקי הקליפות שבעשייה ושם הרע מרובה ומעורב נמצא שאם הוא ירא מאות' המלכות הוא ירא מהקליפות שהם אלהים אחרים ע"כ תמצית הסוד הנמרץ שגילה הרב ז"ל. והנה איסור זה הוא עודה שם בקליפה. אבל כשיש זכות להעלותה אז נפרדת מכל הערבובייא והיא בקדושתה ואז נק' אשה יראת ה'. ותוכן הענין שמצוה לאהרן שמה שהוא בסוד צ"ו שהוא ע"ז מפני רוח מסאבא הסובבת אותה שיכוין להעלותה לבחינת לאמר שאז היא יראת ה' ודרשת מלת לאמר הוא עון ג"ע כמר"זל על פסוק רצו ה' אלהים על האדם לאמר על איסור ג"ע מכח ג"ש דלאמר לאמר בב"ר ובסנהדרין דף נ"ו ע"ב וכתבו התוספות דאע"ג דהאי קרא דהן ישלח במחזיר גרושתו כתיב ובני נח לא הוזהרו בה מ"מ מייתי ראיה דגבי אישות כתיב לאמר ובעניינו צודק ממש דפסוק דידן מיירי בהחזרת מלכות דעשיי' שגורשה מימי קדם ונוסף עוד חטא אד"הר:

ולפ"ז שיעור הפסוק הוא שיכנס אהרן שושבינא דמטרוניתא בכוונותיו בתוך צ"ו דאיהו ע"ז ויאמיר ויעלה משם גרושת ה' הנק' לאמר:

א"נ אותה הנרמזת בג"ש דלאמר ואסיפי' דקרא סמוך דכתיב ושוב אלי נאם ה' ולפי כל האמור:

העולה דקרא רומזת למלכות דקדוש' העולה למעלה:

אבל רבי חייא מפרשה על המחשבה רעה וכוונתו בפשיטות יכולה להתבאר במה שהזכרנו לעיל שנפש הבהמית של אדם היא מקליפת נוגה ומקפת את הנפש העצמית שהוא נפש דעשייה ואיתא במרכבת יחזקאל וז"ל העכירות של נפש הבהמות שבאדם כשעולה לנפש דעשייה ליזון ממנה היא גורמת לו לחטוא. ומי גורם לה עכירות מה

שנמשך לה מנפש הבהמות של בחינת' שהוא חיצונייות נפש הבהמות שבאדם ולכן כשאדם חוטא ומקריב קרבן נפש הבהמות של בע"ח שהם גרמו לו לחטוא ונחית אש גבו' ושורף אותו העכירות ואז שורש נפש הבהמות שבאדם נמשך לה זכות וניקוי כי הכל משורש א' חוצבו ומתכפר האדם והבן היטב שרש הקרבנות עכ"ל:

ולפ"ז זאת תורת היא כ"י שה"ס המלכות היינו בסוד נפש העשיי' שממנה הנפש נמשכת לאדם. והעולה הוא נפש הבהמות מצד הרע והיינו מחשבה רעה שבהיות' עולה ליזון כוונת' להשטות את האדם:

עוד נל"עד לפרש המאמר באופן יותר עמוק ומתיישב והוא בהקדים מה שידוע דמלכות סיומא דמחשב'. וסוד הדבר שיציאתה דווקא במקום גילוי יסוד אבא דאיהו מחשבה ודאי:

ונודע שבשני מקומות שהיא דבוק' בזעיר יש שם הארת אבא א' כנגד לב זעיר ששם מסתיים יסוד אימא. ב' בלבא דידה שהרי עטרת יסוד זעיר מגיע עד החזה שלה. וכמו כן יסוד אבא שמגיע עד סוף יסוד זעיר. וכנגד ב' בחינות אלו נק' זאת התור' פי' מבחי' דידה איהי זאת כידוע שהיא היותר חיצונ' ונגלית שבאצילות. ובמלוייה זיי"ן אל"ף תי"ו עם האותיות גי' תו"רה עם הכולל דהיינו ברית. וז"ס אות הברית. שכן כל עצמה מסוד היסודות בין דאבא בין דזעיר. שהרי אפילו במקום תחילתה כנגד החזה יש בחי' יסוד כמ"ש הרב ז"ל שהוא המזדווג עם לאה בעמידת מנחה. באופן שהיא מצדה נק' זאת. ומצד דבוק' בזעיר במקום התפשטות גילוי יסוד אבא נק' תור'. ושפיר קרי לה הכא כ"י שכן בעלה הוא ישראל. ואבא שבתוכו הוא יש"ס ודע שבב' מקומות ה"ס עץ הדעת טו"ר א' בזעיר וא' בנוקבא והם ממש ב' המקומות שבהם דבוק' בזעיר:

כי בו מהחזה ולמטה מקום גילוי החסדים יש שם אחיזה לחיצונים האוחזים ברגלים. וגם ששם סיום רגלי לאה ב' עקיביים וכו'. וכמו כן מהחזה ולמטה של הנוקבא ה"ס עה"ד טו"ר כי משם ולמטה יונקת הנוק' דקליפ' אך משם ולמעלה נקרא טוב כי אינה יכולה להתעלות במקום שיש כנגדו שליטת הזכר הקדוש. אך דוכרא דקליפ' יונק מהחז' ולמטה דדוכרא קדישא. ועיין בערכי הכינויים באות ע' ששם כתוב ב' בחינות של מספר ור"ע. בשל זעיר הוא בסוד הכאת שם מ"ה כזה יו"ד פ' ה"א. ה"א פ' וא"ו. וא"ו פ' ה"א גי' רע"ו. ובשל הנוקבא פירש שהוא בסוד ג"פ אלהים דמוחין דקטנות העולים חר"ן ועם ט"ו אותיותיהם וג' כוללהם גי' רע"ו. וידוע שהמחשב' בלב כמש"ה וכל יצר מחשבות לבו. וטעמא משום דתמן סיומא דמחשבה. ותמן מתגלים קצת מצד אחוריים ומצינו שמחשבות רעות נק' עולות כמ"שה אף בלב עולות תפעלון. ואמר הרש"בי ז"ל בפ' ויקרא

רבה אין העולה באה אלא על הרהור הלב שנא' והעולה על רוחכם וכו'. וזו היא כוונת ר' חייא לפרש עולה על המחשב' רעה אלא דיהיב טעמא משום דסלקא וכו' ולדקדק היטב דבריו צריך שאביא עוד מ"ש הרב ז"ל בפ' בני נכר יבולו שאמר שם שעיקר פתוי העבירה הוא מצד נקבת הקליפ' שדרך האשה לפתות וכמ"ש בפ' ויצא בדף קמ"ח. אלא שהיא המתחלת לפתות תחלה ואח"כ נטפל לה גם הזכר ומחזיק בידה. ונל"עד שתחלת הפתוי הוא התחלת ההרהור שע"ז אר"זל שאין אדם ניצול בכל יום מהרהור עבירה אם לא גדול בחסידות כיחזקאל ע"ה שהעיד על עצמו שלא הרהר אפי' הרהור עראי כמ"ש התוספות בחולין דף ל"ז ע"ב:

אבל כשהאדם הולך ומשתקע באותו הרהור אז הנקבה המרשעת נעזרת בכח בעלה כדי שתוכל להחטיא אותו הטיפש. וז"ש כאן העולה דאיהי סלקא על רעותא וכו'. פי' שהיא מתחזקת על רצונו של האדם שנוטה אחר הרהור וחפץ בו. והיא מתאמצת להטותו מדרך אמת שאז גדול כחה לינק אפי' מעץ הדעת דזעיר בכח בעלה המרשיע ויונק משם מכנגד לבו דזעיר מצד חלל הצפוני שבלב ובזה משטה את החוטא מדרך אמת זה זעיר הקדוש אמת ליעקב. שיש לה שליטה בכל אותו האורך דהיינו מחז' דידיה עד סוף יסודו. ואז מתחזק כח השקר שהוא כנגד נה"י דקדושה כידוע. ואח"כ מרגיש הכתוב אטו ברשיעי עסיקנן לאחזוקי ישראל בכלל לרשעים שצריכין לקרבן זה. לכ"א היא העולה. פי' חלילה לחשוד בכשרים. אלא הא מיהא התחלת הפתוי דהיינו הרהור עראי שזה יש כח בידם. שאין אדם ניצול ממנו וז"ש איהי דסלקת ואסטיאת. שיש ספק בידם להרהור פתאומיי. וזה בכח שיונקת מעץ הדעת דנוקבא. ולכן בעי לאוקדא לה בנורא בגין דלא יתייהב לה דוכתא לאסטאה ר"ל כדי שלא תתחזק בהתמד' ההרהור ותגמור ההסטאה ולכן שריפתה מכח גבורות הנוקבא דאיהי זאת. כל הלילה להתם כח לילית. והביא ראיה לענין שריפה זו מנהר דנור הנמשך בכל עולם מהיכל הגבורה שבו. שבהגיע עת העברת אחד מהמלאכים ממשלתו מכניסים אותו בנהר דנור והכא נמי לא שנא. ואז נכפית זו המרשעת שכנגד נוקבא קדישתא. ואז היא סוד רוח הקדש שמתייחדת עם ב' שרשים שבשניהם הארת אבא דאיהו קדש כי עברה ממשלת זדון ותשש כחה שאין לה אלא התמצית מן העשן והדשן למזונותיה בצמצום:

דף כח.

רעיא מהימנא אש תמיד וכו' דא אורייתא. מלבד שהרגיש יתור כל הפסוק עוד מלת תמיד. עד שמפני כך פי' רש"י אש שנאמר בו תמיד. לכן פי' על התורה וארז"ל העוסק בתור' אינו צריך לא עולה ולא מנחה. ולזה אחר שאמר ציווי העולה והאש סיים באחרון

חביב שהיא התור'. ויצדק בה תמיד שכן היא בכל זמן ועל המזבח ר"ל שהתורה מעולה על המזבח. והנה התורה נמשלה לאש מכמה טעמים א' שעיקרה בחכמה סתימאה שתיקונה מגבור' דעתיק וסתם חכמה היא ראש קו הימין וזהו מימינו א"ש דת למו גי' אלהי"ם דיו"דין. ב' דאיתא בס' א"י שפנימיות הגבור' הוא בתוך הכלי של החסד. וגם זה מימינו א"ש ה"ס שם י"ה יו"ד פ' ה"י בסוד שלהבת י"ה. ג' כמ"ש הרב על ברוך אלהינו שבראנו לכבודו שהתורה שלנו היא מן הבריאה:

ונל"עד שהיא מפנימיות אצילות המושפע לבריא' שהוא אהי"ה דיו"דין כמ"ש בכוונת ויהי נועם ושם הוא שרשו של מש"ה פק"ד קס"א. ואמנם ד' עולמות אבי"ע הם בסוד פנים ימין שמאל אחור. נמצא שבריא' ימין:

ועיקר קס"א הוא יי"אי שאם תכה ג' יודי"ן זה בזה יעלה א"ש וגם זה סוד מימינו אש דת למו. וגם שבינה דמקננה תמן בבריאה היא ראש קו השמאל דהיינו גבורה אש וזש"רזל התור' ניתנה מהגבור' ולכן לא תכבה ודאי שאין שום אחיזה לקליפ' בשום א' מהמקורות של התורה שזכרנו כי אפילו בחיצוניות הבריא' רובו טוב מכ"ש פנימיות האצילות שבתוך הבריא' שהיא מדריגת שבת קדש ממש. וכן ניתנ' התורה בשבת והיא תורת אמ"ת בסוד אהי"ה או ס"ג כידוע. אבל עבירה מכבה מצוה ידוע שהעיון הוא תיקון הנשמ' שהיא מבריאה דאימא מקננא תמן ואין שם שליטה לקליפה. אבל המצוה שהיא תיקון הנפש שהיא מעשיי' ושם כל כח החיצונים לכן עבירה מכבה אותה:

דמאן דעביד עבירה וכו' דאין כל עבירה מכבה מצוה שאם המצוה גדולה והעבירה קטנה ודאי לא תכבה. אבל מי שעושה עבירה ששקולה כנגד המצוה אז היא מכבה אותה שהיא נקראת נר בסוד א"ל הוי"ה כידוע מנר שבת:

הכי מכבה נר דיליה מגופיה וכו' פי' כי נפש הישראלי היא ניצוץ קדושה קיימת שאי אפשר לומר בה כבוי ממש דהיינו כליון גמור אלא שבהאיר הנפש בזכות המצוה גם הגוף מאיר ומזדכך להיות זוכה לתחית המתים אבל כשהעבירה גוברת על המצוה מכבה האור שלה שמאיר בגופה. והוא הוא הכבוי. אבל המצוה והנפש אינן כבויות. ולקמן יבואר ענייניים. וקודם אקדים ענין השכינה שכשחס ושלום גולה ממקומה גורם כבוי וחשוכא לכל העולם שהוא הגוף המאיר באור השכינה:

וחשוכא להההוא אתר וכו' פי' שאז שולטים הדינים ויש יניקה לקליפות מאותו המקום שעלתה משם השכינה דהיינו שפחה כי תירש גבירתה. וכמו כן יקרה לגוף שהעבירה גורמת לו כבוי ממש. וחשוכא להההוא אור של המצוה שנופל לקליפה. וגם חשוכא לנפש דהיינו הכנסה לקליפה:

וסליקו דמצוה וכו' זה חילוק בין מצות הנעשות ע"י עם הארץ לנעשות ע"י ת"ח כי של ע"ה שהוא כלול טו"ר ומתחילה לא נעשית כהוגן אלא לאיזו כוונה חיצונית. כשעוברים עבירה אז יש בה כבוי המצוה הנזכר ונשאר אותו ע"ה בחשך:

אבל לגבי מארי תורה וכו' פי' גם שיעשו איזו עבירה שתגבר לכבות איזו מצוה מהאיר על גופם אינה כביה עולמית בו כי סופה לחזור ולהאיר להם משום דנהרין לה וכו' הן הכוונות שמכוונים בעשיית'. וכל זה הוא אור ומתוך שאינו כבה אור זה סופו להאיר על המצוה ותחזור ותאיר. מצוה דאורייתא וכו' והוא חילוק בין הת"ח עצמן כי הת"ח שאמר לעיל הם סתם ת"ח וכבר אמר מעלת המצות שעושים שאין להם כביה עולמי' ועכשו מיירי ברבנן שתורתם אומנותם שמלמדין אחרים שאינם חייבין בכל המצות אלא פרטיות. ואמר שאותה מצוה שהם עושין היא במדריגת תורה להם ואין לה שום כבייה וזה משום שאין להם אומנות אחרת אלא תורה עליהם נאמר אש תמיד וכו': ועשן דסליק מפומייהו הוא הבל פיהם העולה ובוקע רקיעים ועולה ביושר כעמוד העשן שלא נצחו הרוח וה"ס מ"ן שמתעלים בכח השכינה השרוייה על לומדי התורה שמסדרין אותה בדבריהם ומעריכים אותה בהשכלת עיונם שתעלה לגבי בעלה להמשיך אור שפע. וזה דומה לנר שעומד תחת נר דלוק שאם יש בו קיטור עולה ומתקשר עם אור נר הדלוק וימשיך האור אליו ויודלק גם הוא. ונמצא שעליית' היא הדלקתה. וזה יובן יפה במה שפי' רש"י בפ' אש תמיד אש שנאמר בו תמיד הוא שמדליקין בה את הנרות וכו':

דף כח:

אמאי הכי מלבד מה שהוקשה לו ביתור המאמרות גם ליצחק היה די שיאמר ויאמר יצחק אל אביו הנה האש והעצים וכו' ואביו ישיב לו אלהים יראה לו. עוד הוקשה לו למה ליה למימר אל אברהם אביו. ומה ר"ל הנני בני. ותירץ אלא ג' למעשה בראשית וכו' לפי' המפורש למטה. אלה הג' הם סוד גג"ת ג' ימי בראשית. והד' הוא במ' באחורי זעיר וכנזכר בזוהר הרקיע דף ד' וז"ל. מארת חסר כתיב הכוונה תגבורת הקליפה כי אור העליון רחק ממדה אחרונה ואע"פי שגם ביום ג' יש מאמר תדשא הארץ הדומה למ'. שם הוא בסוד שרשה שבתוך ת"ת. ולכן לא הזכירו בכאן. אבל מאמר דמאר"ת הוא יום ד' דהיינו כשהיא כבר מתהוה ונתונה באחורייי' ושם יש כח לדינין ולכך אמר הנני דחיקא הוא הד"גש המורה דחוק והוא מפני שיציאת ראש מ' היא במקום גילוי החסדים שסודם באברהם אלא שרואה עצמו בדוחק שאין לו כח להאיר במ' כשהיא באחורייי' ואע"ג שבימי בראשית הוא מאמר ד' וכאן בא שלישי י"ל שהוא ע"ד במה שמקדימים למוקדם מה שצריך להיות מאוחר כמו וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף ודרך

זה נקרא בלעז פארינ'טיסיס אך מ"מ צריך ליתן טעם למה נכנס של יום ד' בין הדביקים בין יום ב' וג'. ונ"ל כמ"ש בזוהר הרקיע דף י"ז ע"ב שביום ב' היתה המחלוקת דהיינו התחלקות נוקבא דזעיר מזעיר ע"ש באופן שתכף ביום ב' שנתגלתה הגבור' ונחלקה מהגדולה. שביום א' היתה כלולה בה מיד נתהוה המציאות לתוקף הגבורות ולהתחלק רחל מזעיר והבן היטב:

ואי תימא וכו' פי' ולמה נתחיל מיום א' באלו המאמרות דיצחק והיינו מהגדולה והלא יש עוד למעלה מאמרות דחב"ד. ותירץ אלא אינון סתומין וכו'. פי' שהג' שהם למעלה דרכם להיות סתומים כי מושב יסוד אימא הוא בדעת זעיר: ונשארו חב"ד סתימין במחשב' דייקא דאינון המוחין חב"ד ואלין איתגליין וכו'. הם גנ"ת שהיו מכוסים ביסוד אימא הנק' חשך שכל נקבה נק' חושך כמ"ש ובורא חשך שהיא הבריאה על שם דתמן מקננא אימא כמ"ש בס"הכ. והנה כשנתעלה יסוד אימא אז מתגלים חג"ת מגו חשוכא:

ויאמר יצחק וכו' ענין אלו המאמרות יובן בהקדים מה שידוע שכל עיקר העקיד' היה למתק הגבור' ועוד ידוע שבג' מדות גנ"ת יש התכללות ימין בשמאל ושמאל בימין שסוד התכללות זה הוא מ"ש בס' א"י שיש י"ס דרוח וי"ס דנפש. ושהחסד של הרוח הוא בכלי הגבורה. והגבורה של הרוח הוא בכלי החסד: ושזהו התכללות ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא הנזכר בכל הזוהר והתיקונים. וכ"ש שיש ייחוד זה בת"ת שבו שורשי ג"ג באופן שחו"ג מתייחדים ונכללים זה בזה בגנ"ת האמנם פשוט הוא שכל מקום שיש התכללות ימין ושמאל תמיד הימין גובר כמ"ש ימין ה' רוממה. ועל כן בב' המאמרות הראשונות נק' אברהם אביו של יצחק. אלא שהא' הרומז לגדולה ממש נאמר אל אברהם אביו שהרי הכלי הוא דאברהם. ובשני לא נאמר אלא אבי בסוד הרוח של החסד הנכלל בגבורה ואמנם במעשה בראשית נאמר יהי אור ויהי אור ואמרו בפ' בראשית דף י"ו ע"ב וז"ל ויהי רזא דחשך. אור דאתכליל שמאלא בימינא שהוא ממש רוח הגבורה בתוך החסד:

ויאמר אבי וכתיב וכו' זה מובן דמיירי בגבור' והכי אית' בזוהר שיר השירי' בדף כ"ג ע"ג ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המי' דא נקוד פ"תח פשיטו דנהירו דא נהיר בסטרא דדכורא בסטר שמאלא ואנהיר להההוא סטרא ע"ש:

ויאמר הנה האש וכו' ידוע שמאמר יקוו המים ה"ס יום הג' שהוא הת"ת שבו ודאי מתייחדי' החו"ג בין מצד יסוד אימא שהוא שם ובו מתאחדים שרשי החו"ג. ובין מצד הת"ת בעצמו שהוא יושב אהלים. ועל הכל מפני ששם תחלת גילוי החסדים. ועל כן לעומת מאמר זה יש מאמר תדשא שה"ס כתר רחל הכלול בת"ת ומפני כל אלה הבחי' אמר יצחק הנה האש והעצים. ויובן על נכון כשנעיר תחלה למה לא הזכיר יצחק

בשאלתו זו את המאכלת כמו שהזכיר האש והעצים. ועוד מה ר"ל אברהם באומרו אלהים יראה לו השה וכו'. ועוד למה אברהם העלה את יצחק על המזבח קודם ששחטו שהרי שנינו בפ"ט דזבחים עולה שעלתה לראש המזבח תרד וא"כ הו"ל לשוחטו למטה מן המזבח אחר הבערת האש כדי להעלות איבריו על האש כמשפט העולה:

וי"ל בהקדים מ"ש בל"ת על פסוק ויקח את המאכלת לשחוט את בנו שאברהם חשב שהיה צריך לתקן גבורות פנימיות ושהיה צריך להוציא דם ושאח"כ אמר לו ה' שהיה די לו בתיקון חיצוניות והוא האיל שסודו אהי"ה פשוט ומלא ומלא דמלא שעולה אי"ל שה"ס לבושי הגבורות עכ"ל לענייננו. ואע"ג דבס"הכ בסודות פסח אמר שלבושי החו"ג ה"ס אהי"ה בריבוע העולה ד"ם. נל"עד דהיינו בהיותו בתוך הגוף ואז נק' פנימיות. ובחי' זו חשב אברהם שהיה צריך למתק ולכן העלה את יצחק ע"ג המזבח כדי שכל דמו ישרף ולא תאבד טפה ממנו. ויצחק סבר שהיה די בשחיטתו. אף כי יחמיר שיוציא דמו ויקבר ויכוסה. כי דוקא גוף עולת בהמה צריכה הפשט וניתוח וכליל לאישים לשרוף כל חלקי החומריות. ולזה אמר תינח המאכלת שצריך לשחיטה. אבל כיון שאתה מביא אש ועצים א"כ צריך לשריפה וזה לא שייך אלא לבהמה וא"כ איה השה לעולה. והנה כשראה יצחק שאביו הניח את נעריו עם החמור והתחיל להכניעו למעמסת העצים אז הבין שבזאת תגבורת אברהם היתה עליו ולמיתוק וכפיית דיניו. ואז תמה וסבר דאין צורך לשום פועל שהרי הוא היה נכלל בחסדים בכל ג' קוי האצילות דהיינו גג"ת שבכולם היה ייחוד פנימי לחו"ג. והנה הוא אז בזמן ההוא עברו עליו ל"ז שנה שבחי' בהם היתה בכל מקום התפשטות הנוקבא שעד אז היה נק' בן לשרה שחייה האמתיים היו כמנין ויהי"ו חיי שרה. אבל עכשו כבר היה נכנס בשליש העליון דת"ת זעיר ששם יסוד אימא שהיא מקו"ה המים גי' קנ"א ושם שם הוא מקום רביעית דם שבלב ולכן אמר לאביו אפילו לסברתך דצריך להוציא דמי. הנה כיון שכבר יצאתי מבחי' הנקבה שבה הדינין תקיפין והיא סוד ב"ן דמשם בהמה. אין צורך לשריפה. וא"כ איה השה לעולה. ואברהם השיבו אלהים יראה לו וכו' וירצה דע לך כי גם אנכי סובר כסברתך ואני מצפה אשר "אלהים "יראה "לו ר"ת אי"ל שהוא סוד החיצונייו' ואם ככה יגזור הרי טוב:

ואם לאו "השה "לעולה "בני ר"ת הב"ל וה"ס גלגול הב"ל ביצחק כמ"ש בל"ת בעקידה. ורמז לו שנגזרה עליו מיתה על עון הב"ל:

דף לא:

שבע קלין וכו' ידוע שה"ס האורות של ז' מדות דהיינו ק"ל ה' הוי"ות דחג"ת נ"ה וכללות החמשה ביסוד וכללו' כולם במ'. וגם מילוי קו"ל קו"ף ו"ו למ"ד עולה קו"ל ה"ס ה' גבורו'

שכל מילוי דין. ואמר שבכל ימות השנה תליין במלה. יש לפרשו כמ"ש בס' הכוונות על כולם בחכמ' עשית בבינה שחכמה אומר ובינ' עושה ולמדנו מכאן שהדבור הוא בזכר והמעש' בנקבה וידוע שכל ימות השנה כל תיקון הנקב' מצד זעיר שהוא בחי' הדבור רוח ממללא אבל בימי החג העיקר הוא מצד הבינ' שהי' בחינת מעשה: ועי"ל כמ"ש בספר א"י כלל גדול שכל מצות מעשיות כגון סוכה ולולב וכיוצא הן בחיצוניות העולמות. וכל מצות הדיבור כגון תפלות ועסק התורה היא בפנימיות של העולמות דהיינו השפע והברכות שהש"ית משפיע בעולמות:

ואנן עובדא קא בעינן פי' אנו חפצים בחג בחינת מעשה גמור שהוא השפעת המים ממש לעולם ולא מלה אין עיקר כוונתנו לפנימיות הנשמות. והטעם בגין דבזמנא דא וכו' שהרי אימא היא השולטת וכמ"ש בפ' פנחס דף רנ"ח ע"ב כל הני יומין אזלת אימא על בנייא ולהיותה כוללת כל בחינת זו"ן דהיינו בחי' ימים וחדשים לכן יש עכשו ברכה כוללת לכל השנה:

וביומא שביעאה וכו' לשון זה מדוייק כמ"ש בס"הכ ליישב מה שנראה סותר מכאן לפ' ויחי דף כ"ב שיש זמן לתשובה עד עצרת. ואמר ששם מדבר על איזה פרטי. אבל כללות ישראל אין לאחר תשובתם:

וז"ש כאן סיומא דדינא דעלמא. פי' בכללו:

ופתקין נפקין מבי מלכא היא מ' שממנה יוצא הדין והגזרות אבל עדיין לא ניתן ביד השוטרים לפעול הדין ואינו כי אם הודעה להם וכן אמר לקמן פקיד מלכא למיהב פתקין. פי' ועדיין לא ניתנו:

וגבורן מתערי ומסתיימי איתא בס"הכ משם הה"ר גדליה הלוי ז"ל שאלו הם הה' גבורות שכבר הן ביסוד שלה ביו"הך ואחר גמר כניסת כל החסדים בימי החג אנו חוזרים ומעוררים אותן בחביטת הערבות כדי שיהיה להם כח להעלות מ"ן בעצרת לעשות הזווג. ואמנם הר"חו כתב שהן ה' גבו' לצורך המ' וכן הוא במהדורא בתרא. שבהושענא רבא ניתנות במ' רחל כלולות הה"ג דשייכי לה וה"ס החותם השני. ונל"עד דהא והא איתא דא"הנ שהעיקר הוא הה"ג דמלכות. אבל אין ספק שגם אז מתעוררות אותן שביסוד שלה שממנו תתפשטנה אותן של מלכות. וזהו דייוק מ"ש מתערי פי' של יסודה:

ומסתיימי של מלכותה ששם הוא הסיום והתכלית של האצילות ולכן נחבטות בקרקע ואז יש בה כל הז' גבורות וע"כ ז"פ אד"ני גי' חות"ם שכיון שנתפשטה הגבורה הז' אז נסתיימו הדינין ואולי שלזה רמז באומרו סייומא דדינא שהוא צירוף אד"ני:

וערבי נחל תליין בהו פי' אלו הגבו' תלויות בערבי נחל שה"ס נ"ה דאצילות ואמר זה ללמדנו שז"ס הערבה שאנחנו לוקחים ה' בדים ממנה כנגד ה' גבורות. וא"ת ומה טיבן של גבורות אלו ביום הז' אחר שכבר האירו בה כל בחי' החסדים. והלא הסדר היא ליכנס בה הגבורות תחלה ואח"כ יאירו החסדים למתקן. לזה אמר בעינן גבורן וכו' ירצה שני מעשים נצטרך לעשו' א' מ"ש בס"הכ לכוין כי הערבה גי' זר"ע שהם מ"ן וגי' עזר כנגדו להכין אותה שתהיה עזר כנגדו להעלות מ"ן ולקבל מ"ד כנגדו. וז"ש גבורות בעינן עתה בהו"ר לאתערא למיא הם מ"ד של זווג עצרת שיושפעו בה ע"י התעוררות מ"ן ולכן מים מ"ם יו"ד מ"ם גם המילוי מים שאח"כ בבואן לעולם ירדו מים זכרים ומים נקבות כנודע:

וגם פשוטו של שם מים מורה שני מיני מים והרי הפעולה א' שהיא חדושו של יום ולכך הקדימה:

ב' ולסחרא ז' זמנין הם ז' הקפות של יום זה בלולב דוקא ולא בערבה וראיה שלא אמר ולסחרא בהון דאז הוה ס"ל כמ"ד בגמרא שמקיפין בערבה. וגם לטעם זה לא הזכיר בסמוך אלא בטישת הערבה ולא חזר לדבר בהקפות. ואמנם בהקפות דהו"ר יש ג' בחי' הנרמזות בשם אד"ם אדם דיבור מעשה:

וה"ס המשכת כללות ז' מקיפי החסדים מדעת אימא וכמו כן מדעת זעיר וכמו כן מז"ק דזעיר:

כל זה לרוואה להאי מזבח היא מ' שכל בניינה מהגבורה וידוע ששם כל גבורה הוא יו"ד ה"י ו"ו ה"ה דהיינו ממש ברתא ואימא. כי י"ה דמילוי ס"ג ו"ה דמילוי ב"ן גי' מז"בח ולעומתו בזמננו בימה העולה כן ולכן להיות' מלאה גבורו' על כן צריך לרוות אותה בחסדים מרובי' שאף החסדים המקיפים מרבים השפע והמים:

והראיה שעננ כבוד שהם סוד המקיפים כנודע היו מגהצים מלבושי ישראל כמ"ש רש"י ז"ל בפ' עקב אמנם אמרו ממיא דיצחק הענין הוא שהם סוד החסדים דאימא שהם מגבורות אבא כנודע בסוד הבן בחכמה וחכם בבינה באופן שכל חסדי חג הסוכות הם בחינת יצחק שהוא שורש הגבורות ומושרש בגבורות אבא אלא שנעשה חסדים באימא והיינו כללות בחי' יצחק ששרשו בבינה אלהי יצחק. ובזה יצדק מה שאנו אומרים בברכת גבורות מוריד הגשם דאיתא בס"הכ בברכת הנהנין שגשם ה"ס מ"ן שביסוד הבינה הנק' גבורות גשמים וסודם מסוד שם אהי"ה כנזכר שם והן הן החסדים דאימא ולזה אמרינן ג"כ משיב הרוח שה"ס ס"ג וקנ"א. ועוד נלע"ד שגם לטיפה שנותן לה בזווג עצרת קורא מיא דיצחק ע"פי מ"ש במהדורא בתרא בס"הכ שבעצרת נותן לה זעיר בזווג

גבורות. ובפסח חסדים ועוד אמר שם וז"ל ויום שמיני הוא הזווג. ונותן בה ה' גבור' של זכרות עצמו שלו בבחי' טפה זרעיית עכ"ל:
ונראה שה"ס ב"ן דמ"ה אבל בפסח נותן לה מ"ה דמ"ה שגאולת מצרים היתי' מיסוד אבא ע"י משה וכל אותו הדור הם משם:
בגין דאיתמלייא פי' מפני שבזה מתמלאת באר דיצחק ולקמן נבאר למה ייחסו ליצחק. ודע שיש בכל א' מהמקיפים בין דאימא דבחי' סגולת הימים דסוכות ובין מקיפי זעיר שהם בלולב. בחינת ריי"ו. כי דשל אימא הוא אל ועם המלא אל"ף למ"ד הרי ריי"ו: ודשל זעיר יש ג"כ בחי' ריי"ו כמ"ש בערכי הכינויים ערך תבל וכן הושענא גי' ב"פ ריי"ו. אבל ביום ז' שהמקיפים שלו הם מן השרשים שבדעת אימא וזעיר כנז' נק' הושענא רבא ב' ריי"ו הם רו"י שהם המרוים את המזבח:
ובהאי יומא וכו' חזר להזכיר צורך הגבו' להתעוררות מ"ן להמשיך ואומר. ולסיימא וכו' והוא מה שנודע שבליל הו"ר נעשה החותם מג' מילואי קס"א קמ"ג קנ"א והוא חותם מלכות דרחל. וז"ל הרב בס"הכ אחרי שנתננו בה ה"ג ביום הו"ר בסוד ה' בדי ערבה אז צריכה אל החותם. לבל יכנסו זרים לקחת מהגבו' שמשם שרשם ומשם נאחזים עכ"ל וז"ש ולסיימא לון לבתר. פירוש אחר שנתננו הגבורות צריכים אנו לסיימם ולהחתימם. ואח"כ מפרש תמצית כל הענין ואמר דהא בהאי יומא. מסתיימי דינא ה"ס ה' גבורות המתפשטות במלכות שלה ששם הוא הסיום:

דף לב.

ובג"כ וכו' ענין החבטה מבואר בס"הכ ובסוד חביט חביט ולא בריך שאמר הרב ז"ל שס"ת עולה ט"ל וצריך לכוין בשם יו"ד ה"א וא"ו ולא פירש בו כלום ונל"עד שהכוונה אל דעת זעיר שמשם נתנות הגבורות. א"נ אל מוחא סתימאה טלא דבדולחא שהיא הגבורה הראשונ' שבאצילות ומשם ימשך כח לסוף האצילות בסוד אין אני: ולסיימא לון אחרי נתינת הה' גבורות צריך לסגור בעדם בחותם הנז':
דלא מישתכחי פי' אינם נמצאות בזה אל החיצונים שיש חותם וחומת ותחום והכל ענין אחד: אתערות' וסייומא ההתעוררות הוא הרמת הערבה. וסיומא החבטה בקרקע:
מסטרא דנחל הרב ז"ל ציין בכאן ויחי דף כ"ב ע"ב ושם אמרו וערבי נחל אלין אינון גבורן דאחידן ביה ביצחק דאתיין מסטרא דההיא נחל עילאה ולא מסטרא דאבא עכ"ל. ונלע"ד לפרשו במ"ש בס' א"י בסוד שלוח הקן שתחילת גילוי ק"ך צירופי אלהים בסוד ה"פ כ"ד הוא מגבו' דתבונה ולמטה. אבל בחסד שלה אינם יכולים להתגלות. וא"כ הוו להו ה' גבו' בבחי' ה' חלוקי הצירופים:

ואחידן ביצחק הוא שמתחילין מגבורה וערבי נחל גי' פ"חד יצ"חק. ואל"הים דיודי"ן. ונחל ה"ס תבונה כמ"ש במאמר הפסיעות על פ' מנחל בדרך ישתה. ונקרא נחל ע"ש יסודה שהוא עיקר מקום השפעתה. וידוע שמקום השפעתה הוא בחזה דזעיר ששם סוד דם האדם וב"פ דם הוא נח"ל וגם אימא מושרשת במוחא סתימאה שיסוד שלה הוא נוצר חסד לאלפים ר"ת נח"ל ולפי שאין גילוי ה"ג היום אלא בבחינת אחורי התבונה לכך אמר מסטרא דנחל ולא אמר מהנחל. בארת חסר כתיב. הכוונה כי ידוע שיסוד ומ' דנוקבא הם זה בתוך זה כידוע מסוד חותם בתוך חותם ועכשו רוצה לפרש הפסוק על כוננות המ' שה"ס הבאר היותר חיצון. והטעם שלא נרמז בפסוק עשיית הבאר היותר תיכון שהוא יסוד דנוקבא. נראה משום שזה נעשה בהיות הנוקבא בתוך אימא ביו"הך ועוד שנעשה מאיליו בלי שום מעשה משא"כ בחותם השני שנעשה למטה בהיות כבר רחל במקומה וגם שנעשה ע"י מעשה הערבה. ועכשו שואל מהו וישב. דלא ניחא ליה לפרש שיאמר כך לגבי אברהם. ועוד דמלת וישב יתירה והו"לל ויחפור יצחק וכו' ולזה אמר אלא יומא קדמאה וכו' והענין שבר"ה נעשה החותם של לאה. אלא שאין כוונתינו אליו בעצם. ראשונה כי רחל היא העיקרית ועליה כל מחשבותינו כדי שתהיה מתוקנת לחג עצרת. וגם דבשל לאה אין בו מעשה מצדנו אלא בדברים שנתפלל כתבנו בס' וכו' שיסוד לאה נעשה בין הזרועות ולכן הוא נק' כתיבה כנז' בס"הכ ועל כן לא נכתב בתורה בפי' רק ברמז מלת וישב. כלו' כבר קדם יצחק לחפור באר אחרת והוא בר"ה שאז היא שירותא דדינא בכל עלמא פי' שאז נעשית הנסירה מראש זעיר עד ראש רחל וננסרה כל לאה וזהו ענין בכל עלמא:

ויצחק קיימא וכו' ה"ס בינה דזעיר ועטרה דגבורה שלו שכשמסתלקים מזעיר נ"ה דאימא נשאר חכמה וחסדים שלו סוד מקיף על ראשו והבינה וגבורה נכנסים בכל פרצופו עד ראש רחל וז"ס כסא דין:

בהאי יומא של הו"ר וישב יצחק לאתערא וכו' ויצדק אומרו וישב שהוא מעין מה שעשה בראשונה שגם הוא חפירת באר דהיינו יסוד לאה ועכשו חזר לעשות כן שהוא כוננות יסוד רחל. ועוד ירמוז וישב יצחק לאתערא דינין הוא מה שנז"ל שגם הגבורות שכבר הם בה מזמן הנעילה חוזרות ונעורות באופן שגם בהו"ר יכון אומרו וישב לפי שהעיר דיני היסוד וסיים דיני המ' ובזה יצדק אומרו בארת חסר וקרינן מלא שלפי האמת יצחק עשה תיקון בשני בארות דהיינו יסוד ומ' אבל עיקר התיקון היה בבאר אחת שהוא הנוגע בעצם והוא המ' לכן אמר בארת. וענין חפירת הבאר מבוא' אצלנו בכוונת "בידך "אפקיד "רוחי ר"ת ב"אר. ויש ב' ידים א' בידך. והב' ס"ת בידך אפקיד רוחי והוא למפרע

לפי שה"ס יד השמאלי והנה ב' הידים הן חסד גבורה העולות חפ"ר כי בזה מתכונן הכלי הטהור לקבל טיפת הזרע לעניין עיבור. ועוד מרגיש למה לא נאמר ויחפור את הבארות ולא יזכיר מים ולכן אמר לארקא גבורן שהן ב' מנצ"פך משני הידים החופרות הבאר. ותכלית זה הוא למיא. פי' שתקבל המים העליונים מ"ד:

דהא מיא בגבורן וכו' הם מ"ן שבתוכם מתלבשין מ"ד ובכח הגבורות מצתררים המים בעבים כמ"ש צורר מים בעביו כי יסוד הנוקבא ה"ס הצרור גי' מל"כות. וגם צריך כח דין לחלק כל טיפה וטפה. מבדי"ל גי' אלהי"ם. ועוד איתא בס"הכ שהחותם הנעשה בהו"ר שהוא מלכות הנוקבא הוא ממלואי ג' אהי"ה עולה גשמ"יס. ובתוכו מתלבש השפע והוא צוררו וחותמו והיינו גבורות גשמים: ועוד נ"ל שידוע מכוונת ק"ש שעל המטה שלהעשות כלי הנוקבא נתן לה רי"ו שהוא ע"ב קד"ם והם ג' ע"ב ואם תצרף פ"ר דה"ג אל רי"ו יעלה מלכות וצרור והיינו צורר מים בעביו. ומפני כ"ז אנו אומרים משיב הרוח שהוא מלוי אל"הים דיו"דין שה"ס דין מתוק כמ"ש בשני פעמים רוח שבס"ת פותח את ידך. שהדין החזק שהוא שם אלהים מונע ומקפיא המים. והמילוי שהוא יותר רחמים מפשירין שירדו למטה וזהו משיב הרוח ומוריד הגשם:

ערבה וכו' בהאי יומא מאי היא בשלמא בכל ימי החג ב' ערבות שבלולב שהם כנגד נ"ה הם בסוד שפתי הנקבה הנעשית מנ"ה דזעיר. אבל ערבות של הו"ר מה שייכות להם עם השפתים:

אע"ג דלדרשא כי עיקר הסוד הוא בנ"ה דזעיר שהם בו בחינת שחקים והוא פשוטו של הסוד אלא שח"זל דרשו בו שפתים. כמו בהדס עינים וכו' ויש בו כמה סודות לעניין דרשות. אבל דרוש לחוד וכוונה לחוד. וכן בערבה דהו"ר הכוונה העיקרית והאמיתית בשעת המעש' היא ה' גבורו' כנז"ל:

הכי הוא ודאי דהא וכו' והענין שבפה יש ה' מוצאות שהן ה' גבורות שנבקעות בראש זעיר מכח אורות גבו' דיסוד אימא שהוא בדעתו. וקי"ל דעת גנוז בפומא דמלכא ואלו ה' מוצאות נק' פתוחי חותם וכמ"ש בא"י בדרוש ל"ב נתיבו' ולכן יש בחי' עצמיית לערבו' בשפתיי' ליום זה שאותיו' השפתי' הן בו"מף ב"פ דין כנגד ש"ך פ"ר וברית הלשון מכוון כנגד ברית המעור. וכמו שבהו"ר מתעוררות ונוספות ומסתיימות הגבורות בברית התחתון כך ג"כ נעשה למעלה בברית הלשון. ובפרט שעיקר כונתינו בז' הקפות היא להמשיך לנוקבא מכללות האורות שבדעת אימא ומכללות האורות שבדעת זעיר. ואע"ג שכוונתינו להמשיך ז' כוללי מקיפי החסדים דאימא ודזעיר. מ"מ אין ספק שגם הגבורות אשר שם מתעוררות. ועוד שכל מקיף הוא בחינת דין כידוע. אשר על כן בהו"ר

נגמרים גם הדינים העליונים דמוצאות הפה ולכן בהאי יומא פקיד וכו' שמפני התעוררות כל בחי' הדינין מתעוררין גם החיצונים ונחתכו בפה העליון הגזרות ובזה מסתיימים ונחתמים הדינים ואין עוד פתחון פה לחיצונים כי הדין דין אמת שהוא חותמו של הק"בה בסוד שמו' אהי"ה אהי"ה פ' אהי"ה גי' אמ"ת והיינו חותם אמת:

שירותא וסייומא כי בצינור האמצעי ששם עיקר השפע העצמיי יש שני פתחים הפה והברית באופן שראש הגילוי הוא בפה וסוף הגילוי הוא ביסוד וז"ש שירותא וסייומא: **ת"ח ביומא דא וכו'** זו בחי' שירותא וסייומא שלאומות הוא סיום זמן נתינת השפעתם והתחלת הכנעתם. ולישראל סיום הדינים כנז' והתחלת ברכתם האמיתית. והענין הוא שהאומות אין להם שום שפע ממקור האורות שבדעת זעיר אלא הארות מבחינת הענפים המסתעפים בז"ק שהם מסוד הנהו ז' מלכין ולכן הם ע' אומות וע' שרים ל"ה מימין מישמעאל. ול"ה משמאל מעשו המתמעטים כפרי החג כי מנצ"פך שהוא גי' פ"ר שהם ה' גבורות רמוזים בה' אותיות אלהים שבמילואם הם י"ג אותיות כנגד י"ג פרים. ושם אלהים מתפשט בכל חיצונייות זעיר א' בכתר ל' חב"ד ה' חגת"נה י"ם יסוד ומלכות ולפ"ז נמצא שכל הארת או"ה שהיא מהחצונייות דוקא מהארת התפשטות של ז"ק כאמור ולא של המוחין. באופן שמסיימים ליטול ברכותיהם ונשארים בדינים. אבל ישראל בהו"ר: מסיימי דינין דלהון דלהון דייקא שהן הגבורות הקדושות ועושים הקפות שסודם המשכת אור מי הראש וארא פני אלהים שהוא שם אל שבמילואו הק"פ כמנין הפ"נים. ולכן נחתם שם אל ביעקב אע"ה ונק' ישראל על שם פני אלהים כי עשו חשב לתקן ראשו ולזכות אל שע"ו אורות. אבל נשא' לו ע"ש יאכלהו. אף ישראל אומרים הושיעה נא להמשיך אור ש"ע נהורין. ואח"כ ביום ח' זמינין לאשתעשע במלכא. כי מאינון תפוחין קדישין נמשך שורשם כולו זרע אמת. ומתמן הדרת פנים בסוד ר"ת מפני שיבה תקום העולה ש"ע ש"ע וזהו יום שמחתנו:

דף לב:

דא אורי"אל כבר כתבתי על סוד אש המזבח דף כ"ז וכ"ח ושם נאמר שהיו ב' אישים דהדיוט משם מ"ב ודשל גבוה משם י"ה. והנה במאמרנו נזכר אחר יותר עליון שבו יצדק לומר מלפני ה' כלו' ממי שהוא קודם לו. והענין כי אש מן השמים הוא מסוד יה שבפנימיות גבורת זעיר שממנו נעשית שלהבת י"ה כנז' בס"הכ בענין רחיצה של ע"ש. ועליו נאמר בסדום מאת ה' מן השמים: מאת דייקא ממה שהוא אתו עמו בפנימייותו. אבל כתיב מלפני ה' והיינו מאימא שיש בה שם קס"א וס"ג שיש בהם שני שמות פנימיים דהיינו א"יי"י וגם יי"אי שהם שני שמות אל שמכל אחד מהם יוצא א"ש בהתרבות כל

אות בעצמה. אפ"א יפ"י וכו' וכן בשם יי"אי והכל א"ש אחד לפי שהוא מן אימא שכולה גבורות חמשה דאבא וה' דידה כידוע מסוד התכללותם זה בזה והנה העשירייות של א"ש היא אל וה"ס הגבורה הראשונה שבכל העשרה גבורות שהיא החסד שלהן לכן נקרא אל:

דף לג.

והיינו אור"יאל דאיתחזי בשלהוביתא וכו' פי' היה נראה בשלהבת שהוא שם י"ה שהוא היה אש מן השמים שהוא תמיד על המזבח וזה שנק' אורי"אל היה דוקא רביע על קרבנא כמ"ש לעיל בדף הקודם ואתחזי כאריא רברבא רביע על קרבנא. ולכן יש בהג"ה כמה דאיתמר. דקאי לעיל. והנה ח"פ א"ל גי' אורי"אל גם אור"יאל הוא בת"ת זעיר. ואם תמנה מאימא עד ת"ת זה תמצא שממנה שמנה כח"בד חג"ת בסוד יחיד רוכב על שבעה. ונמצא שהיו שם ג' מיני אש של בינה ושל ת"ת ושל מ'. ועל כן כולם נרמזו בפ' ותצא אש מלפני ה' סופי תיבות א"ש י"ה הרי דז"ון ואש שבפסוק הרי ג': וכדין חדוותא וכו'. שכל שמחה היא מן הגבורות המתוקות סוד יין המשמח ופועל השמחה התעלות הנשמות למקורן בכח הגבו' וכמ"ש והיה כנגן המנגן. וכן היה בכאן שנתעלו הגבורות עד שרשן וז"ש דהא אתקבל ברעווא ה"ס מזל נוצר חסד שבו שורש יצחק בבחינת השערות כמ"ש בל"ת בפ' תולדות. וה"ס ריח ניחח שהיא התעלות הגבו' למתקן:

אי לאו הוה ערבובייא דבני אהרן וכו' כמ"ש פה יש התנצלות גדול לנדב ואביהו וסברתם שהרי עניינם היה שלהיותם נפש דאד"ה מאצילות וכמ"ש הרב ז"ל דעל כן נאמר בהם אצילי בני ישראל. היתה כוונתם לתקן המלכות שממנה שורש נשמתם וזה בהמשיך אורות אימא שסודם קטרת וטעם סברתם היא במה שראו מיתוק הגבורות כאמור וחשבו שכבר בטלו החיצונים ושנתקנו מ"ן דרחל ודאימא כמו שיהיה לעתיד. ולזה רמזו רז"ל באומרם בילקוט בפ' שמיני וז"ל ויקחו בני אהרן אף הם בני אהרן בשמחתם כיון שראו אש חדשה שירדה מן השמים ולחכה את העולה ואת החלבים עמדו להוסיף אהבה על אהבה וכו' דוק אומרם שראו אש חדשה שהוא גבורות חדשות שלא ירדו עד הזמן ההוא ושהיו מאימא שנק' בשם מרום לכן גמרו בדעתם שהגיע עת תיקון המ' בגבורות אימא לבדן ושלא היה צריך להם להשתתף עם משה ואהרן שהיו מיסוד אבא מפני שכבר הגיע זמן העתיד שהגבורות יהיו עיקר. אבל טעו בזה כי עדין לא היו מתוקנות מ"ן דאימא וברתא ועדין היתה אחיזה לחיצונים בגבורות. ולכן נאחזו אז באש הקדוש שלהם ונתערב קדש בחול וזוהי הערבובייא הנז' במאמרנו. ומ"ש דע"ד אז לא אשתכח רעווא וכו' אע"ג שכבר היה מתן תורה. י"ל דשאני התם שירדה שכינה

לאותו יום בלבד:

ועכשו ירדה בקבע. ועוד שאז היה שלא ע"י ישראל אלא ברצונו יתברך. ועכשו הם גרמו השראת שכינה ע"י מעשה המשכן ותשובתם:

דף לה.

צור תעודה וכו' מז"לן שכוונת כל פסוק זה הוא על תיקון רישא דנוקבא דהיינו כח"בד דידה שאחוזים ונחבאים בתנ"הי דידיה. והתחיל בצור תעודה שהוא יסוד זעיר הבונה דעת רחל ועליו אמר דא סהדותא דדוד וכמ"ש בזוהר דעת אסהיד באנפוי דמלכא כי דעת ועדות שוין באותיותיהם כי הדרת פנים נמשך מן היסוד דכתיב ביוסף יפה תואר וכו'. ומשם רחל היתה ג"כ כך כי דעתה קשורה ביסוד הזכר וע"כ נאמר אם ישמרו בניך בריתי ועדותי זו אלמדם. ולעומת כן אמר צור היא קשורא וכו'. והתחיל בבחי' היסוד שהוא המתחיל בבנין הנקבה שהיא בסוד נקודה ומאיר בתחילה סוד היסוד לתיקון דעתה כנזכר אצלנו בכוונת ברוך שבתחילת העמידה. אך צריך להקדים מ"ש באוצ"ח בתיקון רחל והוא שה' גבורות יורדות ליסוד ושם הם נקבצות יחד וזה בכח הארת יסוד אבא המתגלה מהחזה ולמטה והוא מקשרם ומחברם יחד והוא ממתק הדינים הקשים שבהם זהו תמצית הענין הנז'. ופי' הענין ואמר כמאן דקטיר קטורה באתר חד ירצה שהיסוד נק' צור ר"ל קשר על שם שבו נעשה קשר במקומו. ומזה נמשך שגם בהנתן הגבו' מן היסוד אל הדעת נקשרות יחד שם ומתמתקות כמ"ש באוצ"ח. ולרמוז לשני בחי' אלו הפך בכאן הסדר ופי' תחלה מלת תעודה סהדותא. מפני שתכלית התקשרות הגבורות ביסוד הוא כדי שתהיינה קשורות בדעת רחל ומשם מתפשטת הארתן בגופא דנוקבא. ולכן מקדים פי' שם תעודה שהוא תכלית הקשר הנרמז בצור כלו' כשתשכיל סוד תעודה אז תבין סוד צור. והנה שורש תעודה הוא עו"ד גי' יסוד ה"ס הוי"ה בדרך זה יפ"ה נ' ופ"ה ל' גי' עו"ד והענין כי שם ביסוד מאיר אור אבא שהוא י' בחמשה גבורו' ואח"כ מאיר יסוד שהו' ו' ברחל דאיהי ה'. והנה ביסוד עצמו יש עוד הוי"ה העולה מקו"ם לפי שהוא מקום קיבוץ האורות. והיינו אתר חד. גם תעודה גי' א"ל מלא ואל"הים מלא יוד"ין בסוד ה"ג המתוקות א"נ ע"ב ס"ג דהיינו אור אבא המאיר בגבורו' אימא גי' קל"ה ומה שמאיר לנוקבא הוא בסוד האחוריי' דהיינו פק"ד קס"ו ועם קל"ה גי' תעו"דה באופן שתעודה סודה הארת אור אבא בגבורות שביסוד הניתנות לדעת רחל. אבל מ"מ הכל בסוד ה"ג כי דעתן של נשים קל"ה. ולכן פסולות לעדות לפי שאין אור החסדים ממש בדעת שלה. ואנן קי"ל אין עדות פחות משנים. אבל ב' מוחותיה שהם חו"ב המקבלים מנ"ה דזעיר עליהם נאמר חתום תורה בלימודי הם נ"ה הנקרא כן מפני שבהם מתגלה אור יסוד אבא שה"ס התורה

ולכן נק' תלמידי חכמים ולכן הוי"ה אלהים צבאות גי' תו"רה והיינו חתימא דאורייתא משום דלגבי הנוקבא שם הוא חותם אור אבא. שהרי דווקא ב' מוחותיה הם מסוד חו"ב דאבא כנודע מסוד התפלין. ולפי שאין אור זה נמשך לדעת שלה כי אם בדרך הארה מרחוק. לכן אמר ששם חתימא דאורייתא. וכ"ש ששם ב' חסדים האחרונים בין דאבא בין דאימא ועליהם אמר וכל נגידו ורבו דנגיד וכו' דוק אומרו דנגיד שה"ס החסדים הניגרים מלעילא דהיינו מן הדעת ואמנם הוסיף כאן חתימא דיליה וכו' לרמוז ענין גדול והוא כי ברית החסדים מדעת זעיר דרך חוט השדרה מקבלים כח ותעצומות בהגיעם לב' בחינות פנימיות של נ"ה בסוד תרי ביעי ששם נגמר בישולם בכח האורות המגולים דיסוד אבא דהיינו נמי חתימא דיליה פי' גמר ההכנה שמתכוננים בין תרין קיימין ה"ס תרין ביעי שעומדים בין ב' יריכים שהם ב' קיימים ועמודים. דהיינו נ"ה שבסוד חיצוניותם הם ב' יריכין והוסיף לומר אתר כנישו דכולא ור"ל ששם הוא מקום אסיפת כל החסדים בסוד הטיפה הכלולה מן רבות ומשח. מצד אבא ואימא:

לאשדאה ליה ירצה דוקא בנ"ה ה"ס חתימתם ובישולם כי היסוד אינו משמש רק לנחל ושביל ששם יורר אותו הרבות ומשח. ונל"עד שגם ירמוז ברבות ומשח לחו"ג הבאות בסוד טפה הכלולה מחו"ג שבדעת זעיר והענין יובן במה שמצינו ששם משחה משמש לשני לשונות או כמשמעו משיחא בשמן או לשון גדולה כמ"ש אונקלוס משח רבות קודשא וידוע שזוהי גדולתו של זעיר על נוקבא שהיא דעתה קל ודעת שלו מלא וגדוש: ולארקא להאי תעודה ה"ס יסוד שלה שגם הוא נק' תעודה כמו שיסוד זעיר נקרא עד כמ"ש הרב ז"ל בפ' וארא על פ' בטחו בה' עדי עד. ובר מן דין דעת ויסוד כולם דבר אחד כמש"ה וידע אדם וסי' תע"ודה גי' יס"וד ת"ה וגם סוד הטפה הכלולה מה' חסדים וה' גבורות ה"ס ה"פ מ"ה וב"ן גי' תעו"דה:

וכדין אתקשר כולא וכו' פי' משא"כ בבחי' הראשונה שפי' סוד תעודה לעי' שאינו קשר גמור כי אם בסוד הזווג שאז הוא הייחוד הגמור והביסום המוחלט כי גם הגבורות הנוקביות שהן מ"ן דילה מתבסמות. האמנם יש לדקדק בפסוק דכיון דגם אורות אימא הן מגדלות רישא דנוקבא כנז' בשער התפלין פ"ט שד' מוחין יש בחו"ב דרחל חו"ב מאבא וחו"ב מאימא שה"ס ד' פרשיות של תפלה של יד וא"כ למה לא נזכר בפסוק כי אם של התור' שה"ס אורות אבא כאמור. לזה אמר ת"ח מה בין וכו' והכוונה במה שהקטן נכלל בגדול וכמו שהוא ממש במוחי הנוקבא שמוחיה חו"ב דאבא. אבל חו"ב דאימא הם במקום חו"ג דרחל כנז' שם ולכן עשה הפסוק עיקר דאבא העיקריים כי כן חכם עדיף מנביא:

בכל זמנא פי' אפי' בשעה שהוא עומד ומתנבא. כי החכמים קיימי לעילא באתרא וכו' ה"ס יסוד אבא דאיהו קיומא דכל מהימנותא שהוא תוכייתו של עולם האצילות וקיומו כנודע. ונביאי קיימי לתתא ירצה דאע"ג דנבואה מאימא אתייא שלכן נביא גי' ס"ג מ"מ אינו בסוד הבינה מצד עצמה. אלא בבחי' הכנסתה בתוך זעיר. ועוד שאינו בסוד מדותיו העליונות אלא בתחתונות: באתר דאיקרון נצח והוד. פי' דווקא באותן הבחינות שהן בסוד ירכין שהן הן נק' תמיד בשם נצח והוד. וע"כ כתיב כי יקום בקרבך נביא שהוא בבחינה שבה תלויה הקימה. ולאפוקי בחינת הפנימיות של נצח והוד:

וע"ד אינון דמשתדלי באורייתא וכו' עכשו מחדש טעם אחר הנמשך ממה שסיים והוא מ"ש לעיל שנ"ה הם חתמ' התורה בסוד הפנימיו' וכנז"ל וז"ש ועלאין מנהון יתיר דאלין וכו' שכ"ז יתור לשון. אלא מובן בדרכנו שמוסיף עוד טעם לשבח שלא די שבמקורם של חכמים עדיפי מנביאים במעלת העצמיות שהם מושרשים ביסוד אבא כאמור אלא אפילו אם תבחון אותם בבחינת ת"ח שהם בנ"ה שהיה נראה שאז הם שוים לנביאים מ"מ אינו כן אלא אפילו שם הם עילאין מנהון יתיר ונתן טעם דאילין קיימי לעילא בבחינות הפנימיות. ואלין קיימי לתתא הנקראים סתם נצח והוד: אבל אינון דאמרי מלין הם המקבלים מבחינות הנקבה דמצד עצמה כנז' בשער הנבואה:

מאן דלעי באורייתא וכו' דוק שכאן לא אמר דמשתדל כי כאן הוא סתם לימוד התורה. אבל לעיל. פי' העייון בטורח ועמל. כי זהו עיקרה של השגת רזי תורה וכמ"ש בח"ב מס' הגלגולים ששאל הר"חו להאר"י ז"ל במה זכה להשיג עוצם חכמתו והשיב מפני שהיה טורח הרבה מאד בעיון. והענין הוא שידוע שהתעלמות החכמה מן האדם נמשך מצד היותו אחוז בחיצונים ושיש הרבה מניצוצו' נשמתו בתוכם ולכן כשטורח ומדכא צד החומר ביגיעת העיון מדי התעמקו בו. וכשמתעוררים לו איזה קושיות וספקות. זה בא לו מפאת התעוררות קצת מניצוציו להתברר ואז בהבנתו ולימודו בתורה בקדושה וטהרה מעלה מ"ן לא"וא ששם החכמה והבינה והם משפיעים מ"ד להשתלם בירורו ואז ימצא יישוב קושייותיו וירוח לו: וע"ז אמר לא אצטריך:

לא לקרבנין וכו' שגם הם לסוד העלאת העולמות והורדת השפע אבל הוא ע"י קרנבות הבהמות. ושל האדם הוא בבחינת יותר פנימית וז"ש אורייתא עדיף מכולא זהו בבחי' הניצוצות העולות בכח לימוד התורה בהבל פיהם של ת"ח וייחוד עיינם מסגולת נשמתם וקישורא דמהימנותא דכולא ה"ס יסוד אבא המשפיע מאור פנימיותו כמו שהוא בסוד הזווג השלם דז"ון. ועל ב' בחינות אלו הביא ב' הפסוקי' כי פסוק דרכיה דרכי נועם רומז לכח הזווג. דב' יסודות דא"וא. כי של אימא נקראים דרך והיא הנועם העליון

כנודע: וכל נתיבותיה הם דיסוד אבא ששם סוד הל"ב נתיבות והוא שלום. והענין כי מיסוד אימא נפרדות ומתחלקות דרכי' שהם סוד ן' שעריה בחג"ת נ"ה דזעיר. משא"כ ל"ב נתיבות שאין מהם אלא הארה במקום הלב ששם מתגלה חיצוניותו בסוד פק"ד ונאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב שבאים ביושר קו האמצעי משמחי ל"ב אבל כשהוא זמן זווג דז"ון אז נאמר של"ם רב הוא יסוד אבא שהוא גדול ורב ומסתיים עד סוף כל יסוד זעיר באופן שאז מקבלת רחל מאור הגנוז לצדיקים צדיק וצדק ולכן אין למו מכשול שאין שום הנאה משם לחיצונים כמו שהוא בקרבנות והבן:

לרווח אובדא מז"לן זה מקיים דברי הרב ז"ל מ"ש בכוונת ההבדלה שצריך להריח דוקא באגודה אחת מהב' של שבת שכן ג' ענפים הם בכל אחת:

ומ"ש לרווח אובדא הוא ממש מ"ש בס"הכ שיכוין להשאיר כח תוספת נר"ן שבמ"ש נאמר וינפש ווי אבדה נפש ולא רוח ונשמה ועל שדבר בדיוק שבחו ר"א וא"ל שפיר קא אמרת וטעם אומרם ווי אבדה נפש ולא רוח הגם שג' מסתלקים. ידוע מ"ש הרב ז"ל. אבל עוד י"ל שנודע שעיקר סוד שבת הוא עליית הנוקבא עד מקום אבא שנאמר קדש היא וכו' וכמ"ש הרב ז"ל ואז עולים בי"ע למקומם לבינה ת"ת ומ'. ולכן במ"ש שחוזרת מ' למקומה אז אבדה נפש ממש וזהו חולשא דנפשא דאמר בסמוך ואז יורדים בי"ע למקומם למטה. ואז אנו מתחזקים להשאיר שייורי ברכה בג' חלקי נר"ן כמ"ש הרב שכנגד שלשתן צריכין ג' ענפים. וק' דכאן אמר שהן נגד ג' אבות וכמו שהוא האמת שהדס סודו בחג"ת כנז' בכוונת הלולב. אבל מתיישב במ"ש כי הלא ג' שייורי נר"ן הם מתקיימים בג' ימים הראשונים של השבוע שהם ממש בסוד חג"ת:

וגם בהם אנו מכוונים בסוד נר"ן ביום ראשון ששולט חסד לנשמה וכו' וטעם וקשירנא להו כחדא הוא שכל א' מהג' כלול מכולן שלכן צריך שיהיו משולשים וגם כי במ"ש צריך לכוין בשלשתם יחד. א"נ אפשר שהוא ע"ד שם דע"ב שמות שיש ג' בחי' דרי"ו אותיות בסוד חג"ת. ובחי' רי"ו הכוללם בסוד שמות ה"ס המלכות כנודע מסוד ג' ובכן והד'. וכן בכאן ג' ענפים ג' אבות והקשר ה"ס התקשרם בכללות דוד וכן ג"פ הדס עם ט' אותיות גי' רי"ו. ובמה שנודע אצלנו בסוד שבת ש"בת יבוא על נכון. ועוד נל"עד ענין אחר במ"ש בכוונת הלולב שיש ב' כוונות בהדס א' בסוד חג"ת דזעיר. והב' חג"ת דנוקבא כמ"ש שם שהלולב בסוד שם ב"ן וג' ענפי הדס הם בסוד יו"ד ובהיותם משולשים הוא בסוד מילוי יו"ד וי"ו דל"ת ונראה שה"ס ג' חסדים או ג' גבורות דחג"ת ואיתא בכוונת סעודת שבת שב' אגודות הם כנגד זכור ושמור וכמ"ש במס' שבת גבי ההוא סבא ולפ"ז א"ש שההבדלה מברכין על אגודה אחת שהיא דשמור. וידוע שסוד הריח הוא להעלות

הגבו' עד המוחין להמתיקן בסוד ריח ניחח אשה לה'. וכמ"ש בסמוך. וקיצור הענין הוא שריח ה"ס אלהים מרובע שעם ה' אותיות השורש וי"ג דמילוי גי' רי"ח וזה נכנס דרך ב' נקבי הח"טם בסוד ב' הבלים שה"ס ניחח ומשם לדעת סוד אש"ה שהוא אלהים די"ודין עם ה' אותיות והכולל והוא בסוד המצח שהוא הדעת ומשם להוי"ה סוד ד' מוחין ומשם מתמתקים וז"ש לריח שמניך טובים. פי' שמתעלה סוד הריח עד המוחין שהם שמן הטוב ולכן נדרש פסוק זה בזוהר שיר השירים על התפלין שהם יוצאים מד' מוחין ואז שמן תורק שמך הוא השפע היורד משם למ' הנקרא שם והוא מ"ש אתקיים חולשא דנפשא והיא הנוקבא שמתחלש כחה במוצאי שבת. ובזה יש כת להתקיים שיורדת נפש יתירה בכח המתקת הגבורות והורדת שפע מאימא בסוד חו"טם גי' ס"ג ומשם ירד כח לבריאה לקיום הנשמה ולכן זוהי ברכה שנית להבדלה כי ד' הן כנגד ד' אותיות הוי"ה וד' מלואים כמ"ש הרב וא"כ ברכה שנית היא בסוד ס"ג שה"ס חו"טם המריח. עכ"ל הרמ"ז:

דף לה:

והר"מז כתב ריש פרשה זו וז"ל: אורייתא קדישא חדוותא וכו' מז"לן להקדים מה שנודע שכללות כל המציאות יבחן בשני בחי'. והן העצמות מתפשט בעולמות שאין בו לא מיעוט ולא ריבוי ולא שינוי מעלייה וירידה וכמו שלימדנו האר"י זל"הה בעליית העולמות בשבת. והבחינה השנית הוא השפע המושפע בכל העולמות. בין להחיותם בין להוסיף אור וטובה יתירה לפי זכות האדם. וה"ס כל השמות והכינויים והמילויים וכיוצא שכולם גנוזים בתורה בכל מדותיה שהיא נדרשת בהם. שכל א' מהשמות הוא עצם עצמי במקומו ומקורו. ובהצעה זו אני מפ' מ"ש מרע"ה במעשה העגל אשר נשבעת להם בך אמר משה אלו בשמים וארץ נשבעת הייתי אומר כשם ששמים וארץ בעלים וכו'. דק' איך יושכל שה' ב"ה ישבע בשמים ובארץ. והרי אפי' אדם קי"ל בשבועות בשמים ובארץ פטורים אבל הענין הוא שאמר משה אלו נשבעת באותו השפע המושפע בשמים וארץ. הייתי אומר וכו' מפני שבזה יש חסרון ותוספת:

אבל אתה נשבעת להם בך וכמש"ה בי נשבעתי נאם ה' ואמרו בא"ר ק"ל שה"ס עתיק יומין ונל"עד מפני שמבואר אצלנו שהשבועה היא בז' תחתונות ולפי זה נשבע זעיר בשל עתיק שהן הם סוד העצמות המתפשט בתוכיות האצילות בכל קומת אריך. ואולי שזה רומז ב"י נשבעתי כלו' השבע דעתיק המתפשטות בכל י' דאריך והטעם לזה מפני שמקורות נשמות ישראל הן עד עתיק. וראיה לזה הוא מה שקבלנו ממר"ן שבימי משיח תמשך ההשפעה מפנימיות עתיק רצוני לומר מפנימיות המוחין שלו שבתוכם מסתתר העצמות העצמיי שבכל העולמות מאצילות ולמטה ולעומת כן אמר זכאין ישראל וכו'

וזה כי גם עתיק סודו ממש ישראל שהם סוד ז' קצוות ולכן זכו אל אורייתא קדישא היינו שורש התורה ונשמת הסוד בעצמו. שכמו שיש ה' בחינות לנשמה יחנ"רן כך ישנם לתורה:

פר"דס כנגד אבי"ע ופנימיות התיכון לנגד בחי' היחידה הוא עתיק אריך שה"ס כתר האצילות ונל"עד שלכן אר"זל שיש ז' ספרים בתורה כמ"שה חצבה עמודיה שבעה באופן שסודות התורה הם אותם האורות והמוחין היותר פנימיים. ועיין בפ' בראשית ד"ב מ"ש שם וכל מלין דע"י מלין דחכמתא אינון ברזין סתימין עילאין. דהיינו עליונים על של אצילות הסתומים:

חדוותא דכל חדוותא וכו' ידוע שכל האורות נבחנים לשני בחי' אור פנימי וא"מ. וכנגד א"פ אמר חדוותא שכן פי' בס' הכ' בפ' עוז וחדוה חדוה הוא יסוד ולפי שהוא הצינור העצמיי להמשיך א"פ לכן קראה חדוותא. ולפי שיסוד זה הוא פנימי שבכל היסודות אמר שהוא חדוותא דכל חדוותא. וכ"ש שתכלית מה שיש בכח האדם להמשיך הוא מפנימיות עתיק כנז'. ואמנם כנגד א"מ אמר ואטיילותא דיליה שהוא מתפשט והולך ויוצא מבלי התגדר בכלי לשוט ולהתרחב עד אין חקר. ואל ב' בחי' אלה ירמוז שם ישראל יש"ר א"ל כי ישר הוא הפנימי המתפשט ביושר והמקיף נרמז בשם אל שמלא עולה הקף כידוע ועל שני הארות אמר ואהיה שעשועים יום יום ב' בחינות שעשוע פנימי ומקיף ולעומת כי אמר שם בפ' בראשי' שכשהאד' מחדש סוד בתורה. עתיק עייל ההיא מלה ואעטר לה בש"ע אלף עטרין ופשט מספר זה הוא שממשיך אור מחב"ד שלו דהיינו ש' לז"ק הם עתיק יומין והיינו ע'. ומי שזכה לסוד המופלא שכת' מר"ן זל"הה בייחוד היו"דין והוי"ן בסוד ג' שמות אהי"ה שהזכיר ה' למשה שאמר כי אהי"ה הראשון ה"ס חו"ב דעתיק ע"ש. בזה יבין בעצם ואהיה שעשועים יום יום כי מבחי' א' דעתיק שסודו אהי"ה וביניהם הדעת המכריע הרי ש והז"ק ע'. וגם המוחין הפנימיים נרמזו בשעשוע כי ב' מוחין דחו"ב סתמם שם י"ה בסוד ע"ב ס"ג. ושם י"ה באלב"ם הוא ש"ע ואומרו יום יום ירמוז לב' בחינות דא"מ וא"פ שכל א' הוא אור בפני עצמו ואין לו ייחוד עצמיי כמו שהוא באורות הפנימים. ואורייתא שמא דקב"ה הוא בסוד האצילו' שאחדותו מופלא לכן אמר שהוא שם א' שמא דק"בה. ולפי שבאצילות יש כבר בחי' כלים גמורים לכן קראו שם ה' ועוד נודע שאבא מקנן באצילות והוא שם ע"ב ור"ת כל הספי' דאצילות כח"ב גג"ת נהי"ם גי' ישר"אל ועם ע"ב הרי תרי"ג היא התורה. וכן חכמה מלאה חי"ת כ"ף מ"ם ה"י גי' תרי"ג:

ובאורייתא אתברי עלמא הוא בסוד הבריאה ר"ל השתלשלות האורות עד מדריגת הבריאה ודע כי אלו ב' הבחינות הן הן עיקרה של תורה ולכן כתוב כי היא חכמתכם ובינתכם דיקא חכמה ובינה דהיינו אצילות ובריאה. ובזה מובן מ"ש בברכה ראשונה של התורה ונתן לנו את תורתו. ובאחרונה נתן לנו תורת אמת דהיינו תורת הבריאה וכאשר נכוין בברוך אלהינו שבראנו לכבודו ונתן לנו תורת אמת. אבל תורתו היא דאצילות תורת ה' ממש שהוא מתעסק בה שה"ס פנימיות העולמות. ואליה היו מלאכי השרת משתוקקים ולכן אמרו מה לילוד אשה בינינו פי' מה זה ועל מה זה נהיה אנחנו בבחינות חיצוניות והוא בבחינות פנימיות. והיינו בינינו דייקא.

דף לו.

הרי היא פתיחא לקבלא ליה ידוע שפתיחת הצנורות הוא בכח החסד והתורה היא מצד החסד ששרשה באבא ולכן אות ב' שרומזת לאבא שהוא הפרצוף שני שבאצילות פתוחה לצד ימין דידה וחתומה לשמאל כי אין אחיזה לחיצונים בו ולכן הבא להתעורר ולהטהר ולבוא דרך ימין ימצא פתח פתוח ובכח תורתו מתקבל ונכנס בחדרי תורה. והיא משתתפת לו ר"ל שמגברת בחינת זכיותיו בסוד זכ"ור ע"ב קס"א. ולא תעזבנו. אם האדם פונה לחיי שעה ומתרפה ממנה. הולך לו לצד צפון ונכנס בקליפה ששם השכחה מצויה. וצריך לו טורח כפול לשוב לקדושה. ור' יהודה מיירי בצורת ב' ואמר שצורתה ב' גגין ועמוד א' אוחזם ירמוז שבכח התורה אדם מייחד אימא עילאה הפרוסה ביסודה על ראש זעיר דאיהו ו' ואז ו' זה משפיע במלכות שה"ס גג עולמות התחתונים וה"ס ב' רקיעים הנז' בפ' ויקהל אית רקיע ואית רקיע ע"ש. ור"א אומר ג' נהרין הם ג' המוחין חב"ד בסוד ג' ווי"ן והיינו חכמה למעלה בינה למטה ודעת המחבר' וקרא אותם נהרין בסוד ג' רהיטי מוחא וע"ז נאמר בחכמה יבנה בית וכו' ובדעת וכו':

מ"ט מציון פי' יותר היה נראה שיאמר יברכך ה' מקדש כמ"ש ישלח עזרך מקדש שהוא בחכמה ראשית הכל. וגם יוסב אל מקום היכל ק"ק שבבית המקדש ששם עיקר שכינה בתחתונים והשיב בגין דתמן שראן וכו' ירצה שהוא יסוד דאימא ששם מאירים ומתקבצים יחד כל המוחין. ומשתתפים שם להמתיק את הגבורות ונמצאו יחדיו ביחוד גדול וז"ש לאשתתפא ולכן צי"ון גי' ו' הוי"ות שה"ס ו"ק שביסוד אימא המשתרשי' בו"ק שרשיים שבדעת. ולפי ששם ביסוד אימא מקום מושבם לכן אמר דתמן שראן וגם ידוע מס' א"י סוד ברכות לראש צדיק שהם סוד ב' עטרין שהן במלכות היסוד דהיינו בחינת העטרה שלכן נקראים עטרין ולפי שמקורם בין תרין ירכין דהיינו נ"ה לכן נקרא ברכות. ואיתא בר"מ דף רכ"ג ע"א על שם ר' אלעזר אל מימינא עזר משמאלא. שנמצא שהיה

כלול ר"א מחסד וגבורה ובזה מובן יושר ברכה זו וא"ל שיתייחדו ב' מקוריו וישתתפו זה בזה הה"ד כי שם וכו' דקרא משתעי בציון ואמר ששם צוה ה' את הברכה. ואמר בלשון יחיד לרמוז לייחודם עד שנחשבים לאחד וגם צוה הוא לשון חבור וכמר"זל כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה. וגם הבר"כה גי' רל"ב שהוא שורש ועיקר כל האורות דחו"ב חו"ג ושם הוא עץ החיים תרי משמע שהם יסודות דא"וא וכל יסוד נק' חי ואלו נמשכים עד העולם שהוא מלכות:

ובג"כ יברכך וכו' ירצה בשביל זה ששם אורות הברכות בייחוד יצדק מאד להמשיך אותן משם ויכון אמרו יברכך ה' מציון. והענין הוא כי ציון הוא גי' ו' הוי"ות כאמור וידוע כי עיקר האור שבא לזעיר הם ו' יה"ו ששם סוד צלם שלו וחב"ד דידיה וגם הם ו' שורשי הקצוות שבדעת כמ"ש בדרוש הלולב וה' אחרונה היא שרש המ' וידוע שכל אורותיה הם בחי' מילואים:

וה' זו היא דס"ג הי' ועוברת דרך זעיר והיא ה"א ובין שניהם הי' ה"א הוא שם אהי"ה. ואמנם ו"פ אהי"ה גי' קכ"ו שהוא ג"כ גי' ו"פ יה"ו. וב"פ קכ"ו גי' רנ"ב כמנין יבר"כך. צי"ון מלא צד"י יו"ד וי"ו נו"ן עולה ג"כ רנ"ב וזהו יברכך ה' מציון. הרי שמשם נפקי ברכאן לכולא לז"ון ולכן וראה בטוב ירושלים. פי' הזוהר כשתמשיך הברכות מציון תשכיל ותשקיף להטיב לירושלים להמשיך אליה הברכות שלה:

דבג"כ אתברכא ציון פי' שידוע דאית תרי מוחין ותרין עטרין. ותרין מוחין שייכי לא"וא ואין לז"ון מהם אלא הארה לבד כי לכן נקראים אחסנתא דא"וא אבל תרין עטרין הן דו"ק וניתנות לז"ון ובפרט לנוקבא דשייכא טפי לאורות אימא כנודע כי זעיר עיקרו מאבא דכיון דציון אתמלי וכו' שהרי משם יורדות הגבורות למ' להיבנות: ואשתכחו בה רחמים הם החסדים הממתקים את הגבורות וה"ס ירושלים מלא ביו"ד בסוד החו"ג כי בעו"הר עתה היא חסרת המיתוק ועולה תק"פו שהם דינים של שו"פר בג' מוחין דידה אבל כשיש בה יו"ד עולה תקצ"ו שאז היא מקבלת מכל קצוות הזעיר שבהם הנקודות הידועות סגו"ל שב"א וכו' והנה ו' הוי"ות שמאירות בה מכח ציון אם תנקדם בנקודותיה' לחסד קמ"ו לגבורה ק"ו וכו' יעלו גי' תק"צו שהוא מספר ירוש"לים מלא. כי הן הן הרחמים הנמשכים אליה:

וכד ירושלים אתברכא וכו' כלומר הטעם שאני מזהירך שתראה בטוב ירושלים ולא אומר לך להמשיך הברכות משם הוא מפני שאינך צריך לזה שהרי ממילא יהיה כן שהרי בשלום ירושלים בברכותיה יתברך כל העולם:

כל ימי חייך דלא וכו' תמצית הענין שסוד ג' חסדים דתנ"ה ממתקים ג' גבורות חג"ת וזה ברדת החסדים ליסוד שה"ס הקשת וג' גווני שהם ירוק סומק וחוור הם ג' גבורות חג"ת הנמתקות בג' חסדים המגולים דתנ"ה. ודע שגם סוד זה נרמז בציון שהוא ג' הוי"ות דחסדים וג' הוי"ות דגבורות. האמנם ענין זה כאשר יסוד אימא נשפל עד החזה שאז לא יש מיתוק כי אם לג' גבורות בג' חסדים המגולים והיא מדרגה שפלה אבל כשיש זכות צדיק גדול ורשום כרש"בי ע"ה אז לא נראתה הקשת שעניינו למתק ג' גבורות שלא להביא מבול שהוא גי' ג' הוי"ות. ובמיתוקם לא יבוא מבול. אך בזמן הרצון שאז מתעלה יסוד אימא אל הדעת ואז כל החסדים מגולים אז לא יש מציאות לענין הקשת. וז"ש יברכך ה' מציון שהוא סוד ו' הוי"ות וראה בטוב ירושלים מלאה העולה ז' הוי"ות בנקודת' דזהו כל ימי חייך שהם ו' הימים דבראשית וימי חייך הימים שהם החסדים כל ימי חייך הלילות שהם הגבורות. וגם אז הוא סוד ציון מלא הנז"ל ו' יה"ו וו' אהי"ה:

וראה בנים לבניך יכוין לגדלות הזעיר כשעולים החסדים למעלה שאז כל פרצופו מלא חסדים ויש בו בחינת אבות חב"ד. בנים חג"ת. ואז יש לו נה"י שהם בני בנים ואז יש שלום על ישראל הוא זעיר דהיינו הכתר שנעשה לו וחופף עליו והוא מת"ת בינה שגם ת"ת נקרא שלום. ובינה נקרא המלך שלמה כמ"ש בפ' בראשית דף כ"ט ע"א:

דף לו:

קפטר חד חויא וכו' כתבו הרח"ו ז"ל בשיטתו הראשונה שענין חמורו של רפ"בי מבואר בהקדמת סודות הגלגול בב"ח וכיוצא. ולא פירש פרטות הדבר. אבל אח"כ שזכה לתורת האר"י ז"ל כתב בח"ב מס' הגלגולים דף ל"א ע"א שר"פבי היה ניצוץ של אא"עה ושקליפת אברה"ם הוא חמ"ר זה לעומת זה וישמעאל נתגלגל באותו חמור דרפ"בי וכו' ע"ש והנה אא"עה שסודו מאבא כל עיקרו היא התורה ועייונה ולכן נענש החמור על שגרם לר"פ שיפסיק תורתו בזמן עוברו במקום הטינופת ברגליו ובהם נענש והמתינו עד שתהא שעת התפלה דאפי' נחש כרוך על עקיבו וכו'. כדי שיקבל החמור עונשו ולא יגרש ר"פ הנחש קודם שישלים שליחותו. וכשגמר שליחותו. אתנשר חויא ונפל קפסירי נתחים נתחים. וכמ"ש ר"פ אח"כ ודא חויא שליחא וכו'. ולכן תמה ר"א ואמר קב"ה כ"כ מדקדק וכו'. ירצה שאפי' שגגת בהמתן עולה זדון ליסרן ובדרך נס: א"ל ודאי וכו' נראה שהודיעו דמסתמא כל צדיק וצדיק זוכה לניצוץ צדיק אחר שמתעבר בו וכך היא המידה והדין שכיון שבאים לסיוע ולזכות של צדיק חבירם אינו ראוי שח"ו תבואם רעה אלא ונטיר לון ועוד מרויחי' שהקב"ה רוצה לאוספא לון קדושה כדי שלא יגעו ללא דבר:

האי חמרא פי' זה הידוע בסגולתו דאיכא דברים בגו שכל עצמו לא בא אלא להכנע לקדושה ולהתקן על דלא נטיר קדושתא דילי:

ה"ס הניצוץ הקדוש המתנוצץ בו שהוא של אא"עה ששרשו ממקור הקודש והתורה דהיינו אבא והוא בא לעוזרו כרחמי אב על בן. וגם שהוא ישמעאל ג' אִתון בא להתקן בכעין מצות כבוד אב ואם ולכן מיד ששגג במאי דרמיא עליה נצטער. ונל"ע שסוד חמור זה רמוז בפ' והוא יהיה פרא אדם פי' אדם מלובש בצורת פרא. וידוע שגדול כחן של צדיקי' להפך קליפת נוגה שלהם לטוב' וכ"ש אא"עה דאלים גובריה:

ולכן ישמעאל בא להתקן באותו חמור שהיתה קליפה ממותקת וקראו ר"פ בעירא דילי ר"ל צד החומריות שלי. ולכך ישגיח ה' עליהם בדקדוק גדול שהוא מר"זל אפי' בהמתן של צדיקים אין הק"בה מביא תקלה על ידם. שאם יארע שיתאחזו החיצונים בצד חיצון דקליפת נוגה שלהם תכף ומיד יציץ ה' להפרידם בהציל ע"י יסורין אותה הבחינה שנפלה ונפרדה מהקדושה שהיא הנותנת כח בחיצונים להשליטם ע"ד כל המיצר לישראל נעשה ראש דהיינו בכח ניצוצי טהרה שנפלו לאותה קליפה. ובזה נבין מ"ש ר"פ לר"א ואביך לא קאמר לך תמה עליו להיותו יסוד גדול בחכמה. והענין הוא שע"מ כן ברא השי"ת כל סטרא דשמאלא שהוא יסתפק בתמצית מצומצם סוד ההוא נהירו דקיק שיש בו מהבלא דגרמי דהנהו מלכי' דמיתו ולכן סתם החיצונים נק' זבחי מתים אבל כשישראל המושרשים בעצמיות החיים יחטאו חלילה. אז נופלים לתוך הס"א ומוסיפים בה חיות וכח. ואז תגבר יד האויבים המושפעים מצד שמאל שאין להם התגברות ותוספת אלא במה שחוטפי' ושנושר עליהם מנובלות ארזי ה'. ומטעם זה דווקא הם נעשים שלוחי ב"ד של מעלה ואפי' מדת החסד תסכים להשליט החיצונים בישראל ולייסרם כדי שיתעלו הניצוצות שעשקו מביניהם וז"ס חביבין יסורין. ומ"ד לא הן ולא שכרן הוא למכיר בעצמו שאין שום ניצוץ משלו תוך החיצונים. באופן שהשגחתו ית' גם בדרך נס להציל העשוקים ובודאי שאין מדה זו נוהגת ברשעים אדרבה עליהם כתיב בפרוח רשעים וכו' אלא דין זה נעשה או בצדיק גדול או בכללות ישראל וזהו שמדייק ר"פ להביא פסוקים שמדברים על ייסורי כל האומה. ואפי' ביד גוי וכו'. פי' לא מבעיא ביד החיות שאינם בנות בחירה שיש כח בעיניהם לראות סימני החוטא וכדר"זל אין הבהמה שולטת באדם אא"כ נדמה לה כבהמה:

אלא אפי' גוי בעל בחירה יתעורר מכח מלאכו שבמרום הכופה אותו לייסר ישראל וכמ"ש בנבוכדנצר שקראו ה' עבדו וידוע מר"זל כמה היה מסתפק אם ילך אם לאו וכמ"שה ישא ה' עליך גוי מרחוק וכו'. ואמר ישא ולא אמר יביא לרמוז שישאו ראש

תחלה בכח הניצוצות שנפלו בגבולם. והנה ר"א דייק דברי זקנו ר"פ שלא אמר ואפי' בידי אדם אלא ביד גוי:

לכן שאל ובידא דישראל עביד שליחותא ירצה שאתה אמרת ביד גוי משמע דוקא ולא ישראל. והשיב ר"פ אין כגון רשע בידא דצדיק. ויכוין על ב"ד ישראל שעונשים ע"פי התורה כי סודן עונשי ב"ד הוא כמ"ש ריש פ' שופטים פקודא לדון את סמ"אל וכו': שהוא כעין הבירור של העולמות הנעשה ע"י הגבורות העליונות שכל עיקרו הוא הגה סיגים מכסף וכן למטה אלהים נצב בעדת אל שה"ס אל מאלה"ים בסוד ג' עלמין הנז' בא"ר בדף קל"ב ומבואר אצלנו שאותם ג' עלמין נמשכים משרש הגבורות ומתפשטי' בג' היכלי זכות שבבי"ע ושם הם סנהדרין של מעלה ושם הוא נהר דנור וכל עניינם הוא לצרף ולטהר. ודוגמתם הב"ד של מטה:

אבל רשע בידא דישראל רשע וכו' ואין להקשות מכמה רשעים שמכים והורגים זא"ז במזיד. שזהו פועל העושים ברוע בחירתם והכא לא איירי אלא בבאי' בכח שליחות של מעלה. שאין לומר שרשע אחד יתחזק מכח עונות רשע אחר שאין מדה זו נוהגת אלא בנמשכים מסטרא דשמאלא כנז' ולא בבאים מצד ימין וכדמסיק. ויתבאר ענין ואשר לא צדה. כי ר"פ חשב שר"א כבר ידע כל זה. אבל ר"א עדין לא קבל מאביו סוד הענין ולכן שאל היכי עביד קב"ה שליחותא וכו' והענין שחשב ר"א שבכל מקום שתהיה מצות ה' על כל בריה שתעשה איזה שליחות צריך שיושפע עליה איזה כח להעירה לעשות אותה הגזרה ולכן הוקשה לו מאין תבוא הכנה לגוי או לבהמה לקיבול כח מאתו ית'. ור"פ השיבו בהקדים תחלה חילוק גדול שיש בין השכר אל העונש כי בהיות האדם מוכן לקבל טוב אותו טוב הוא תוספת וברכה ממש שמושפע עליו ואז ישלוט על הכל כל שתה תחת רגליו. וזהו פי' והוא ישקיט שבדרך חיוב נותן השקט ושלוה. ולהפך ויסתיר פנים פני עליון מלהשגיח עליו וממילא נשאר בלי מחסה. ודבר זה נוהג בין בכללות אומה או פרטות איש אחד. ולפרש היטב מהיכן ימשך התעוררות אותו גוי או בהמה המשולחים לזה אמר ת"ח בזמנא וכו'. ה"ס הכנת הניצוצות שהם בעשייה ושבה המעשים המעלים מ"ן כנודע:

אז אתער לגבייהו וכו' ידוע שב' זווגים הם לא"וא דחיצוניות רזא דיש"ס ותבונה. ודפנימיות דא"וא עילאין. גם נודע שא"וא מלבישים זרועות דאריך חו"ג שלו ואע"ג שהם שנים נקראים א' כמ"ש בא"ר לית שמאלא בהאי עתיקא. ולרמוז לזווג זה אמר לעילא. ולרמוז ייחוד ב' הזרועות אמר ימינא דק"בה כי אותיות מילוי ימין הוא ימין אחר יו"ד מ"ם יו"ד נ"ן:

כמה רחמין לא אמר חסדים מפני שבזווג נמתקים הגבורות והכל נק' רחמים:
כמה נטורי וכו' שומרי העולם הם מלאכים החיצונים שבקדושה. ושומרי האדם הם הפנימיים הנק' מלאכי שלום כמ"ש באוצ"ח ושני מיני המלאכי נהנים מזווג עליון דא"וא דהיינו האראלים שהם החיצוניי' מאירים מריבוע אהי"ה דהיינו תק"מד אם תסיר מ"ד שהם העיקרים נשאר ת"ק. ומלוי דע"ב מ"ו הכל גי' שו"מר. ודפנים מאירים מהפנים אהי"ה פ' הוי"ה גימט' שו"מר:
כדין איתכפייא וכו' הוא הס"א ולא יכול לשלוט אלא לפעול טוב:
דהא אינון דעברו וכו' ענין רשימין אלו מובן כמ"ש בע"ח והובא בנגיד ומצוה בענין אותיות שיש במצח האדם לפי מדריגתו אם אין לו אלא נפשהן אותיות קטנות. ובהארתן נודעו המצות שעשה. ובהפך נודעו העונות. ושלוחי ב"ד העליון בקיאים בחכמה זו ואז מעוררים הגויים והבהמות וכו'. ובענין זה נבין הפ' כי אז תשא פניך ממום וכו':
כולהו מן סטרא דימינא אע"ג דיש כמה וכמה ישראלים ששורשם בגבורה ויצחק אבינו שורש לכולם. מ"מ בקדושה מיוחדות הגבורות עם החסדים ובכח המיתוק נק' הכל סטרא דימינא. עי"ל ששני עולמות הם זה לעומת זה. וכל צד הקדושה נק' סטרא דימינא שכל מגמתו לטובה. והצד שכנגדו נק' כולו סטרא דשמאלא הלא תראה שעולמות החיצונים שורשם משם ס"ג ושם ב"ן הוא עולם התהו ועולמות הקדושה הם מע"ב ומ"ה בסוד התיקון. ולכן כשאין עושין רש"מ אז מתעורר כח עולם התהו ותשה ימין ה' וגוברת השמאל על נפשות החטאים הנלכדות במצודותיהם: וכל דדמי לון כגון רוח סערה ורוחות רעות ב"מ: דאע"ג דחייבי נינהו והם בתוך הקליפות אין טבע שורשם משתנה לשיעשו שלוחי הדין וכמשל הסנטירא הנז"ל:
וישראל חייבא דנפל וכו' הוא משר"זל ואשר לא צדה שמזמינם לפונדק א' וכו' והוא הדין כל הורג בשוגג שהנהרג חייב מיתה וההורג חייב גלות על אחת מעבירות השנויות באבות שעליהן גלות בא לעולם. ומ"מ משונים הם משלוחי מד"הד הבאים מצד שמאל שהם שלוחים לגבי אינון רשימין דאתערו להון ועושים השליחות ומכוונים להרע ושמחים בה. אבל ישראל אע"פי שהם רשעים אינם שלוחי ב"ד העליון שיתעוררו מעצמם לעשות דין. ומפני זה אפי' ראה איזה רשע שהרג בזדון אסור לעשות בו דין כי אין ישראל נעשה שליח לב"ד אם לא יהיה בכל האופנים של ד"ת בעדים והתראה וע"פ ב"ד. אבל באופן אחר אינו נמסר אלא לבאים מצד שמאל כגון גוי או חיה רעה וכמ"ש יהודה ן' טבאי דסנהדרין שראה א' שהרג וכו' וא"ל בעל מחשבות יפרע מאותו האיש ולא הספיק לצאת עד שנשכו נחש ומת. כי הנחש נתעורר לגבי אינון רשימין:

א"ל דא מנלן ספקו היה על מ"ש ר"פ שאפי' רשעים מישראל אינם מתעוררים מכח צד שמאל שהרי כיון שהם רשעים הם תחת ממשלת הקליפה והשיב לו ר"פ אינון בימינא וכו' דוק שלא אמר מסטרא דימינא קא אתו וכמ"ש למעלה מפני שכוונתו לענין אחר ויובן בהקדים מ"ש בס' הגלגולים ח"א פ"ב וז"ל הנשמה של ישראל הקדושה. גם שתחטא ותלך אל הקליפות לא ידח ממנו נדח אפי' ניצוץ קטן של קדושה ולכן הש"ית ממקום קדושתו ממשיך מזון לאותה הנשמה אשר אסורה תוך הקליפה ועי"ז ניזונת הקליפה כדרך האילן הממשיך המזון אל הפרי ומשם נמשך המזון אל העלין והקליפה. ועוד נקדים מ"ש במרכבת יחזקאל שקליפת נוגה נק' עץ הדעת טו"ר. הטוב מצד ימין והרע לשמאל. ואל כל זה כוין ר"פ באומרו ואינון בימינא פי' אע"פי שנופלים לקליפה. הם בצד הטוב שלה דהיינו בימין. ולא אתדבקו בשמאלא להיות ניזונים ממזון עצמיי של הקליפה. ולא אתערבו בהדה אלא הם מחולקים כפרי והעלים והקליפה. ולכן אפי' יהיו רשעים אין הרע שולט בעצמותם להעשות שלוחי דסטרא דשמאלא:

לזמנא אחרא איתעברו ר"ל אם לא יהיה אופן הנז' נמצא שי כל להזמינם לפונדק א' וכגון ששניהם הרגו במזיד הק"בה מאריך להם ומעביר פקידת עונשם לזמן אחר. אע"פי שכבר הם נידונו למיתה דנפקו פתקין מבי מלכא. ועל זה שאל ר"א מנא לן משום דתינח ארך אפים לרשעים שמא ישובו וכיוצא אבל אלו שאין להם עוד תקנה ומיתה גזורה עליה' מלמעלה מנ"ל שלא יפקד עליהם דין שמים ע"י ישראל אלא שיתארך להם זמן כי זה נרא' חידוש גדול. ולכן רצה ר"א שיביא לו ראיה. והוכיח לו ר"פ מפלגש בגבעה:

ופשט הענין האמור כאן מסכים לדעת שהזכיר הרב בעל לב אהרן בספרו וגם הוא נטה אחריו שכתב טעם נפילת ישראל פעמים:

על שהיה להם לטהר עצמם מפשעיהם ע"ד מי האיש הירא שר"זל הירא מעבירות שבידו. ויערב לסברתו טעם לשבח הנז' כאן. שכך היא המדה העליונה שאין ישראל החייב בעונותיו ראוי להעשות שליח למד"הד כי דווקא או"ה הם מוכנים לפקידי הזעם. וכמו שמלאך המות נברא להמית אבל כשהדין נעשה ע"י צדיקים הם שלוחים מהגבורות הקדושות והם כמו גבר"יאל המלאך הקדוש הלוקח נפשות הצדיקים. ועל כל זה רצה הש"ית שימותו כל ישראל שהיו חייבים מיתה לשמים ואח"כ כשנשארו:

דף לז.

זכאין וכו' בין מחמת שאין עליהם חטא מות ובין שצמו ובכו והעלו עולות וכו' אז היו שלוחיו של מקום שאמר מחר אתננו בידך. וז"ש באורח קשוט שהוא דין אמת. לא אתייהיב מלה וכו' הן עשרת אלפים מישראל שבאו מנגד לגבעה ונק' איש בחור.

פי' מובחרים בצדק מכל כללות ישראל שקילו עלמא ר"ל שכמו שהעול' העליון הוא פנים בפנים דהיינו א"וא. כך ז"ון פב"פ והם עלמא תתאה. ובכל זמן יש כח לצדיק גמור להחזיר ז"ון פ"בפ כנז' לקמן דף נ"ט ע"ב והאמת הוא מ"ש וההוא זמנא לא אשתכח וכו'. שכן מדריגת שילה היתה רחל ויעקב פעם פב"פ. פעם אחור באחור כנזכר בספר ערכי הכינויים ערך משכן. אבל אותם העשרת אלפים בחור היו צדיקים גמורים וראוים להגדילאת רחל בכל קומת זעיר ולהחזירה פב"פ וז"ש לא אתייהיב מלה אלא לאינון דאתייהיב כד שקילו עלמא וכו': מתל לבני נשא וכו' נ"ל שהביא המשל ליישב מה שקשה והוא שכיון שאין חייבי ישראל שלוחי המקום להרע לאחרים כמותם. היה די שלא יהי' הכח בידם להעניש אבל מפני מה נהפך הדין עליהם להקדים עונשם לאחרים. ותירץ שהוא גרם לעצמו במה שנתערב עם בני הסנטירא וחשב שיוכל להתחפש ולהסתר מעונש שנתחייב למלך:

מימינא ומשמאלא ירמוז למ"ש בסוד שו"מר שהוא מא"וא והיינו ימין ושמאל:

כדין אתכפייא וכו' שהכל נעשה ימין להציל לישראל ולהכניע אוביהם כמ"שה ימינך ה' כאדרי וכו' ודוק. שלימין האמיתי. שהוא חסד קראו בלשון זכר. ולשמאלית תרעץ אויב בלשון נקבה. והנה ביד יש ב' בחינות עצם היד שיש בו י"ד פרקים וה"ס ב"פ י"ד אותיות שבמילוי המילוי דהוי"ה ויש ה' אצבעות בכל א' חו"ג והם ה' הוי"ות לכל א' כמנין ימי"נך. אבל כשהם כלולות יחד שהם י"פ הוי"ה שאז הוא העוז של יד הגדולה. אז הם עולים ר"ס והתכללות חמשתן גי' נאד"רי ואז הוא בכ"ח כ"ח פרקין מתייחדין:

בשבעת ימים מב"על וא"ת שרומז לימים עליונים שואל לאיזו מדה רומז בכאן יום השמיני והשיב שיובן בביאור פ' כי שבעת ימים וכו' דאי קאי לק"בה הו"לל בז' ימים ימלא. ואם רוצה לסתום יאמר יְמַלֵּא. אלא הענין שידוע שהכהנים מצד ימין הם ומשם כל הארתם כי חס"ד עם. ג' אותיות גי' כה"ן וכהן עם ג' אותיות גי' מז"לא בסוד מזל נוצר חסד שבו שורש החסדים לאבא. וידוע שביסוד אבא יש י' חסדים דהיינו ה' מדידיה וה' משל אימא בסוד התכללות שחסדי אימא הן גבורות דאבא. וגבורות דאבא חסדים לאימא. ועיקר העטרין הוא בתוך עטרת היסוד ונמצא שיש בעטרה דיסוד אבא ב' עטרין. וז"ש דמתעטרי בעטרוי דמלכא קדישא שהוא יסוד אבא כנודע. ועוד יש להם דמשיחין במשח רבות וכו'. הוא הנז' בפ' ויקרא דף ז' ע"ב דנגיד ונפיק מעתיקא קדישא וכו'. ופירש בו הרב ז"ל שהוא בסוד דיקנא דאריך המגיע עד טיבורא דלביה ושם הוא רישא דמלכא הוא זעיר אנפין. ואותו המשח רבות דעתיק מאיר במוחי זעיר ומתפשט בדיקנא דידה שה"ס בגדי כהונה. וזש"ה שיורד ע"פי מדותיו הנז' שם בויקרא. וכנגד זה אמר

ומשיחין במשח רבות קדישא בגין דאתער משחא אחרא עילאה. פי' מלבד אור יסוד אבא הנק' שמן בסוד שמן וקטרת ישמח לב. עוד מאיר שמן אחר יותר עליון שהוא דדיקנא קדישא דנטפא על רישיה דמלכא ומשקי לכל ז' מדות דזעיר דהיינו בח"בד חג"ת שעד שם מתפשט דיקנא דזעיר עד טיבורא דלביה. ומלבד מה שמתפשט בתוך הז' מהארת המוחין עוד נבלע שם גם המשח דדיקנא בתוכם כד"א וכשמן בעצמותיו. ובזה נמצאו כל הז' מדות מאירות ומזהירות מבית ומחוץ וז"ש דמשקי לכל ז' היינו מבפנים. ואתמשחן מההוא רבות קדישא היינו מבחוץ ואז אתדלקו כל הז' בוצינין שהם הכלים הנק' בוצינין כמ"ש הרב ז"ל אהא דויקרא הנ"זל ועתה אבאר. שאם הימים הם המופעלים הו"לל ז' ימים ימלאו את ידיכם. ולכ"א והאי משח רבות הוא כללא דכל ז' וכולהו ביה אתכללו. ר"ל שמב' טעמים נקט קרא לשון יחיד. הראשון שזה שמן המקודש כולל כל הז' ומקיפם ואוגדם מבחוץ. וגם בתוכייותיהם כלהו ביה איתכלילו. והרי הם כגוף א' ובמנורה בכליה ובנרותיה:

והטעם הב' הכתר עצמו הוא הכולל כל שתחתיו וגם כל המדות מושרשות בו שהרי לפי בחי' הפרצוף בעצמו אין אנו מתחילין למנות כי אם מחכמה ולמטה ונמצא דשיתא אינון חב"ד חג"ת שהם עיקרו של פרצוף לעצמו כי נה"י הם נקרא מלבר שסתמם לתיקון הפרצוף שלמטה ממנו באופן שמב' טעמים נק' הכל אחד האחד מפני אור משחא דעתיקא שעל רישא דמלכא הוא הכתר. וזה המשח רבות כולל כל ז' מבית ומחוץ כאמור וה"ס נזר אלהיו על ראשו. נזר גי' ע"ב שהוא הוי"ה מלאה יו"דין בסוד אור אבא הנכנס בתוכיות. ועוד א"ל מלא גי' הק"ף שה"ס אור דיקנא עילאה שסודה שם א"ל כידוע הק"פ וע"ב גי' נז"ר וכן עולה אה"רן ע"ה. והטעם הב' מצד הכתר בעצמו שגם הוא סוד הנזר והוא כולל כל מדות פרצופו ומקיפם דהיינו כתר לשון סיבוב. וגם שרשיהם נשרשים בו וה"ס ע"ס מ"ב העולים רל"ב שה"ס הד' מוחין וסוד חב"תם. ועם הוי"ה פשוטה שבכתר הרי רנ"ח נז"ר ע"ה:

ובג"כ ז' ימים ימלא דהא בהאי תליין ולכן נאמר ימלא לשון יחיד וגם אמר ז' לשון זכר כי ז' לנקבה:

משום דאיירי בחסדים דאינון דוכרין וז"ש ימלא את ידכם היא יד ימין וגם שז' לשון כללות כמ"ש רש"י בפ' בא על פ' ג' ימים. וע"כ נאמר במכת הדם וימלא ז' ימים ולא כתיב וימלאו ואגב אורחין פירש לנו ר"א סוד תאר בת שבע דהיינו משום שיוצאה ממקו' סיום עטרת יסוד אימא שכוללת כל הו' קצוות שעליה ולפי שו' הנזכרות הם חב"ד חג"ת ושעל עטרת היסוד האמורה הן חג"ת נה"י לכן אמר דאיהי כללא משיתא אחרנין שמשונים

אלו הו' מהכל. אבל מכאן ראייה לפירושו במלת ז' ימים ימלא שהוא לשון יחיד ע"ש הכתר הנק' ז' מפני סבת התכללות כנז"ל וכן כ"י גם שהיא יוצאה במקום העטרה ואין לה הגעה והתקבלות עם שלמעלה מן העטרה. מ"מ נק' בת שבע שהעטרה נק' שבע ע"ש ההתכללות וה"נ הכתר יקרא ז' מטעם זה כי הוא כולל ומתפשט עד ת"ת דזעיר בסוד אור משח רבות דעד תמן מתפשט דיקנא דידיה ובאורו קבלו הכהנים שלימותם שע"כ נצטוו שלא יצאו מפתח אוהל מועד ז' ימים אלא שישבו שם כל אותו השבוע ופתח אהל מועד ה"ס מקום סיום יסוד אימא ששם פתחה פתוח ושם סוד החלון הנפתח למלכות בחדוהי דמלכא. אהל מועד גי' יו"סף וצי"ון אשר שם יוסף יסוד אימא ומשם האור מושפע לכהנים להשלימם ומתמן נפיק לרישא דנוקבא שה"ס יום השמיני:

ואז אתפקד אהרן לקרבא וכו' שידוע שכל כחב"ד גג"ת דזעיר נק' עץ החיים ואין לקליפה שם אחיזה. אבל משם ולמטה סוד עץ הדעת טוב ורע ומשם יניקה לחיצונים ולכן הוצרך לעשות התיקון:

דף לח.

מעולם נטל לון ידוע שקודם שבאו האבות לעולם היה זעיר במדריגת יניקה ואחר שבאו לעולם נק' אלהי אברהם וכו' שסודו חג"ת נתעלו לחב"ד וזהו וסליק לון לעילא. ואין ספק שלא נתקיים גדלות זה אלא עד שנפטרו האבות מהעו"הז וכמר"זל שאין הקב"ה מייחד שמו על החיים וזהו זכור שעלו למקום הזכירה הוא במוחין דתמן ע"ב קס"א גי' זכו"ר והיינו רתיכא קדישא דייקא חו"ב חו"ג. לאפוקי רתיכא תניינא חג"תם ואז יש בהם כח: לאגנא על עלמא בסגולת כח הגדלות שבמוחין יש ג' שמות א"ל א"ל שד"י א"ל הוי"ה א"ל אד"ני. וג"פ א"ל גי' מג"ן. גם ידוע שג' א"ל הללו מתפשטין בג' עולמות בי"ע וזהו לאגנא על עלמא:

ובגין דהוו מעולם וכו' פי' שכיון שהיו בעו"הז והעלו ניצוצותיהם בחייהם לכן יש להם כח לעורר הזווג העליון כנז' בשער הנבואה פרק שלישי שהצדיקים אחר פטירתם מיחדים כאשר כבר עשוהו בהיותם בחיים וכמ"ש בזוהר בפ' שמות דף י"ו ע"ב שאם לא תפילת המתים לא נתקיימו החיים. אבל להיות האבות שרשי ישראל לכן יש בהם כח לאגנא ולרחמא שלא די שמגינים מפני הצרות אלא עוד עדיף חילייהו להמשיך שפע ורחמים לעולם:

כגוונא דא וכו' פי' בבחי' הזאת השנית עושה בכל הצדיקים שמתעלים למעלה ומועילי' להגין וכמש"ה כי מפני הרעה נאסף הצדיק. אבל אין להם שייכות עם הבחינה הראשונה להיות מרכבה עליונה ותדירה: עוד יש לפר' מאמר זה בדרוש השופר שמסתלקין מזעיר

כל המוחין: וחכמה וחסד נשארים בסוד מקיפים. והם אברהם ויעקב ומפני שהחסדי' הם עצמיים לזעיר. משא"כ החכמה דאיהי מאחסנתא דאבא. לכן סמך הרחמים לה' שה"ס יעקב יותר מהחסדים דאינון אברהם: ועביד מנייהו וכו' דהיינו אברהם מ"ה וב"ן דחכמה דמ"ה. ויעקב מ"ה וב"ן דבינה דמ"ה. וארבעתם בבחי' חו"ב חו"ג: לאגנא על עלמא שלא יסתלקו המוחין לגמרי: ובגין דהוו מעולם וכו' ירמוז למאי דקי"ל כי כשאלו הב' מיחין הם על ראש זעיר מעלים מ"ן וממשיכים חדושי הזכירה דהיינו זווג או"א שהוא זכו"ר ע"ב קס"א להגין ולרחם. ויצחק לא אדכר שהוא בינה וגבורה: דאיהו אשתאר שלא העלה מ"ן ונכנס בנוקבא לגדל כחה לעמוד נגד המקטרגים על בניה:

ר' חייא אמר וכו' ראה שהוא מפר' כי מעולם שהם מבוקשים ונשאלים מבני עולם שבוחרים בהם מפני שמדות' רק להיטב וז"ש דבעינן להון לאגנא עלן שמובטחים אנו כי חסדם לא ימוש. נטל יצחק בעול' התהו נטל אברהם הדר סוד יסוד דאורכי' רמ"ח עלמין וגם הוא אברה' בהב"ר' לשון בריאות ותיקון. והוא העשייה בסגולתו של אבר"הם וזהו פי' אל תקרי בהבראם לשון בריאה שהיא נעשית ע"י יצחק. אלא בריאות הנעשה בסגולת אברהם. ולפי שהחסדים גרועים מהגבורות בסוד הכסף והזהב כנודע:

נטיל ליעקב ה"ס בחי' הת"ת שבין החו"ג לעשות ייחוד בין החו"ג וכנז"ל בדרוש השופר ובזה נמתק יותר יצחק וקדמו החסדים לגבורות וזה ה' אלהים ולפי שעיקר תיקון הגבורות הוא לצורך הנוקבא לכן נאמר ארץ ושמים ארץ תחלה ולפי שבכח קדימה זו שגרמה המתקה גדולה נשתנו לשבח ז"ון לפיכך לא נאמר השמים והארץ אלא ארץ ושמים כלומר לא הנ"זל אלא אחרים משתנים לטוב. ארץ שמים גי' רל"ב תנ"ה דהיינו סוד החו"ג:

באינון ז' יומין הם סוד כחב"ד חג"ת דזעיר כנזכר לעיל שהוא הוא עצמו דזעיר כי משם ולמטה הוא לצורך רחל כנודע. ואז יומא תמינאה שהוא סוד כתר רחל היוצא מת"ת זעיר והוא חדשניסן שסודו בכתר רחל כידוע מענין חדשי השנה כמ"ש בראש כוונת ר"ה:

דף לח:

אתערון עובדין לעילא מלה זו של הערה נהוגה מאד בכל הזוהר לרמוז סוד גדול בהמשכת השפע מלמעלה למט' וזה כי הורדת האור וטוב העולם נמשך מהמדות העליונות. אבל רק האדם השלם יש לוכח להמשיכו מהם. ולהעירם בהמשיכו עליהם המוחין המחיים אותם ומעוררי' חפצם להמטיר על העולם הכל לפי המעשה. אך בתנאי שלם שהפועל בעי לאחזאה וכו' שיהיה מכוון ומקביל לעובדא דלעילא דומה בדומה וכמושמזכיר ממשיחת כ"ג שהוא דוגמה דזעיר:

כל חדוותא וכו' וזש"ה שמן וקטרת ישמח לב ולא אמר ישמחו מפני שהעיקר הוא ההוא שמנא שה"ס מח אבא שהוא מבחר וראשית המוחין וכן ישמח לב גי' שמ"ן. ולכן אמר כל חדותא שהוא כולל הכל וכמ"שה כולם בחכמה עשית ובו שורש כל הקדושה. והמשכן וכל כליו נתקדשו בו והנה י"ה פעמים הוי"ה גי' שמ"ן. ועליו נאמר ביה ה' צור עולמים:

חדוה וברכאן וכו' הוא אור המקיף ואור פנימי: לכולהו בוצינין הם הכלים דאצילות כמש"ל דף ז' ע"ב וכהנא עילאה ה"ס זעיר שעיקרו החסדים והוא מושרש בחכמה כ"ח מ"ה כנודע. ואמר מיניה איתעטר בנגידו ומשחא. אתעטר בנזר אלהיו שרש שמן הוא ממוחא סתימאה שנמשך ע"י דיקנא דאריך בי"ג תיקוניו בסוד יאא"א דשם מ"ה שהוא במ"ס כמ"ש בדרו' תלת רישין. ומפני שהדיקנא נמשך עד טיבורא דלבא לכן כתיב ישמח לב. ואותיות שבשם מ"ה היתרות על הד' הנז' שהם ו"ד ה' א"ו ה' הם גי' ל"ב: ולשון בנגידו ירצה המשכה והורדה:

ובכ"ג כהנא וכו' הוא כ"ג התחתון שעליו נמשך זה השפע כמ"שה כשמן הטוב היורד וכו': **חידו אור פנימי בלב** והמקיף בפנים:

ברישיה ולא בלבושיה וכו' דדיקנא דאריך נוטף עד רישא דזעיר ומשם נמשכים ז' תיקונים שהם ח' לבושי כ"ג כמ"ש באידרא רבא:

אלישבע לאהרן וכו' מובן במ"ש בח"ב מתפר הגלגולים דף י"ב ע"ב וז"ל אהרן לקח לולאשה את אלישבע והיא עצמה בת שבע. ושתים אלו בחי' רחל נוקבא דזעיר אלא שאלישבע מורה על היותה מתוקנת בבחי' מוחין ויש לה זווג כי אותיות אל מורים על החסד וגם שלקח אותה אהרן איש החסד שושבינא דמטרוניתא. ובת שבע מורה היותה בלתי מתוקנת וכ"כ בזוהר ח"ג דף ל"ח ע"ב על אלישבע ובת שבע עכ"ל:

והנה מ"ש שבת שבע היתה בלתי מתוקנת ר"ל שחסר ממנה ביסום החסדים והיו הגבורות גוברות בה לעשות משפט בחיצונים שחשבו למשול בהוראיה שנלקחה לאוריה החתי. אבל הוא לא יכול ליגע בה כי גדול כחה בגבורותיה לשלוט בם וידוע שעיקרם של חיצונים הוא כנגד ג' עולמות בי"ע. שכולם עומדים בסוד ז' היכלות ומדורין והיינו בת שבע והנה בה שם ב"ן שאם תכה אותיותיו יו"ד פ' ה"ה ר'. ו"ו פ' ה"ה ק"כ הכל ש"ך דינין ועם שם ב"ן הרי שב"ע. ואולם כנגד הגבורה על החיצונים שכנגד בי"ע אמר לדינא בבריאה. לאגחא קרבין ביצירה. לאושדא דמין בעשייה. שלפי גודל רשעתם שם אין להם שמירה אלא סכין. אבל בבחי' אהרן איש החסד היתה מתוקנת ומבוסמת ואע"ג דקי"ל דרחל היתה אחור באחור כל עוד שלא נבנה הבית בימי שלמה נלע"ד דהא דקאמר

הכא הוא לפי שעה כאלו תאמר בשעת הקרבת התמיד. ואח"כ היתה חוזרת לאחור אבל בימי שלמה קיימא סיהרא באשלמותא כל היום כולו. והכי מסתברא דלא גרע אותו הזמן מזמן הגלות שמתתקנת ועומדת פ"בפ כל זמן התפלה. והנה בהיות רחל אחור באחור צריכה בכללות לג' בחינות. א' הוא ענין הנסירה דאתא חסד ופריש וכו' כנז' בא"ר דף קמ"ב ע"ב ובאתרהא שקיע רחמי וחסד. וחסד זה הוא חסד דבינה היורד ונשקע באחורי זעיר ואז הדינין נדחין לנוקבא ונפרדין ואולם חסד דבינה ה"ס שם א"ל והוא הוא השופט שלום לזעיר שכן דוחה ממנו הדינין ונותנם לנוקבא שכל עוד שהוא אחור באחור יש כעין קטטה בין הגבורות. וגם זעיר שטבעו חסד לא ינוח לו. אבל בנסירה שנעשית בכח אל עליון אז הוא שלמא ואף לרחל זה לה לחדוה ושמחה חדא משום שמתחלת להתקן להיותה ראויה לזווג. ועוד שאז מקבלת גבורות ממותקות דהיינו מנצפ"ך הנמשך לה מזווג א"וא שעשו בשעת שינת זעיר כנז' בסודות התקיעה ואז היא נק' אלהים דהיינו אל הי"ם דאתכליל ימינא בשמאלא כנז' בפ' בראשית דף י"ז ע"ב בסוד הבדלת יום ב' והרי בחי' א'. ואחריה בחי' ב' שהוא חזרתה פנים בפנים ואז מאירין בפניה ג' שמות א"ל דהיינו ג' י"אי בסוד מג"ן ככתוב בכוונת מלך עוזר בעמידת ר"ה והיינו נהירו דאנפין והבחי' הג' היא הזווג שאז נעשית בריכה לקיבול מימי החסד והיינו לאתברכא מאת היסוד הנק' ברוך:

וידוע שבטיפת זרע הזכר כלולים ז' חסדים שה"ס ז' פעמים א"ל גי' רז"י ל"י. שהיסוד ה"ס הסוד והר"ז וכנגד זה שהוא העיקר בא שם אלישבע שר"ל שיש לה ז' פעמים שם א"ל וגם שבע יאמר במקום רבים כמש"ה שבע יפול צדיק וקם. והענין שיש לה כמה בחי' שם א"ל בנסירה ובחזרתה לפלים ובחיבורה. ועוד ירמוז שיש לה ב' בחינות בנסירתה שם אל דחסד:

ושם אל דאלהים ובהחזרתה פנים בפנים י"פ א"ל הם י"ב פעמי' א"ל גי' שב"ע בכיון והיינו אלישבע רומז אל כל הבחי' האמורות. וזהו אומרו וע"ד אתקרי הכי. ויתר על כן בת שבע ר"ל שהיא למטה מכל הז' ויוצאה מהז' שהיא עטרת זעיר. ואלישבע ר"ל שיש לה שבע שהגיעה עד הגדולה וז"ש דאתחברו בחסד. והנה מפני שלמעלה אמר בשם בת שבע לדינא לאגחא וכו' שכולם פעולות דין חזק לנגד החיצונים כנז'. לא ניחא ליה בההיא לחוד שלא ירמוז כ"א לעונש ויסורין חזר ואמר ת"ח בת שבע לדינא וכו'. וירצה שגם יש רמז לענייני הקדושה שכן הדינין צורך לה לדין עמה בכסאות לבית דוד לירש המלכות ולחזקה. שכל עצמה הוא גבורות ודינין. דו"ד משי"ח גי' שב"ע ובגי' ב"ן י"שי. גם שב"ע נוטריקון "שבע "בת "עמיאל עמי"אל גי' קנ"א דהיינו מלכות אימא וכן אלה"ים

אד"ני וראוי לשום לב מה ענין כל מאמר ר"ש הנמשך בכאן. ונ"לעד שבא להוסיף סוד נסתר בשם אלישבע ולא פליג אר"א בריה אלא לאוסופי אתא:

כי ר' אלעזר פי' הענין בסוד זווג ז"ון התחתון דהיינו זווג היסודות. ור"ש בא והוסיף זווג הפנימיות שהוא בסוד קול שממנו יוצאים ז' קולות ולכן הקדים תחלה שרש הדברים לבוא אל תכונתו. והתחיל אר"ש. ולא רש"א מפני שאינו חולק אר"א:

דתנינן קול השופר הוא מ"ש ר"ש גופיה בפ' יתרו דף פ"א ע"ב.

ודא הוא יעקב וכו' נקדים מ"ש הרב ז"ל בסוד אל דעות ה' שב' דעות יש לזעיר א' דעת עליון שבין חו"ב שלו. והב' דעת תחתון שבין ב' עטרין חו"ג ומשה זכה לעליון ויעקב בסוד התתחתון ושניהם בסוד ס"ר לראות כי העליון נמשך מתיקון ז' דדיקנא עילאה וא"מת גי' ז"פ ס"ג וז' מילואיהם שכל א' הוא ל"ז גי' הב"ל נמשך מלמעלה ויוצאי' בסוד ז' קולות ז' מקיפי ז' תחתונות דבינה ונכנסים ביסוד פי' בסוד היסוד ממש. לאפוקי דעת התחתון שגם הוא סוד ס"ר י' הוי"ות דה' חסדים וה' גבורות שזה הוא סוד עטרין. והוא בעטרות א"וא בסוד ברכות לראש צדיק כנז' בא"י פ"ד מדרוש פרטי העיבור ומוחין ע"ש ואמר עוד שם בפי' אל דעות שלהיות שהשני עטרין ודעת הם תחת המוחין העליונים לכן שלשתם נק' בשם דעת המכריע בין חו"ב העליונים:

תו איתא בס"הכ שאלו הח"גת דשני עטרין והמכריע שלהם הם המוחין דאברהם יצחק ויעקב כמ"ש בכוונת השופר:

למדנו מכל זה שחג"ת דב' עטרין הם סוד האבות וששלשתם יחד נק' בשם דעת המכריע בין חו"ב העליונים. וז"ש יעקב דאיסתלק במחשבה דאבהן כי האבות הם חג"ת הנ"ל. ומחשבה שלהם הוא סוד חו"ב העליונים שיעקב נתעלה להיות מכריע ביניהם בסוד הדעת והאבות ויעקב יוצאים מיסוד אימא שהוא סוד השופר שהוא חלול כשפופרת לאפוקי נ"ה דידה שהם אטומים ואין בהם צינור פתוח למטה ויסוד זה משפר את הוולד כד"א ברוחו שמים שפרה. וב' עטרין ודעת המחברם יוצאים ממנו יחד בסוד קול. שהדבר נראה במורגש שהקול כלול מאש ומים ורוח יחד וסוד ה' יתן אמ"ר ר"ת "אש "מים "רוח שעיקרם הקול. וגם כי סתם שם ע"ב בחסדים. מ"ב בגבורות. כ"ב בת"ת ושלשתם גי' קו"ל:

כנראה בחוש שקול האדם מורכב מאש מים רוח. כן אימא עילאה אפיק לאבהן חג"ת הנ"ל כחדא. וגם מגו מחשבה דהיינו חו"ב העליונים אסתלקו כחדא בסוד קול פי' מתעלים ומאירים מדעת העליון בחד קול. שהרי בין חו"ב ובין חו"ג שניהם מיוחדים

בדעות שלהם בתוך יסוד דתבונה שה"ס השופר. א"נ כשמסתלקים מרישא דזעיר בעת השינה הוא בחד קול דהיינו ביסוד דתבונ' וכמ"ש בפ' אמור דף צ"ט ע"א:

מ"מ כד ההוא שופר עילאה דנהירו דכולא אסתלק וכו' ולהיות שכל החג"ת הנ"ל נכללים ביסוד אימא ובסוד הדעת. לכן נק' קול השופ' בלשון יחיד. גם שג' אבות הם כולם נקראו שם קול אחד. ועוד שלפי האמת תרי קלי נינהו דהיינו קול לזעיר וקול לנוקבא שהרי מזעיר נפקא נוקבא הנק' בת קול. אבל הקול העיקרי הוא קול שופר ששם קמוצים כמוסים מ"ן בייחוד גמור ומשם יוצאים שאר הקולות להתפשט לחג"ת ונהי"ם. ושרשם מזווגא דמחשבה הוא סוד אח"עה גיכ"ק שה"ס חו"ב כנודע ומהם יוצא הקול בסוד ע"ב ס"ג גי' קו"ל עם הכולל. ועוד צריכים אנו לומר שגם הגרון ה"ס השופר העליון שבכח זווג חיך וגרון דהיינו חו"ב יוצא הקול מתוך הריאה שעולה רי"ו וע"ה גי' אחע"ה גי"כק ואז יוצא הקול דרך פה בסוד מקיפים לשבעה תחתונות שלה ונכללים כל שבעתים ביסוד בינה ונכנסים בדעת זעיר וממנו לחג"ת נהי"ם שלו. וז"ש וז' קולות דנפקין בזווגא דמחשבה בשופר. ואח"כ דא שופר שהוא יסוד אימא שבתוך הדעת הוא דאשקי לון ורוי לון באותם ההבלים שמתהוים למים מקולות מים רבים לחג"ת בתחלה כשהיסוד בדעת. ולבתר לבנין נהי"ם כשמתפשט עד החזה דזעיר. ואחרי הקדים כל סוד הנז' מהתפשטות ההבלים מזווג הפנימי זווגא דמחשבה. אז נמשך ואמר ת"ח ויקח אהרן וכו'. כלומר במה שהצעתי לפניך תבין עוד סוד אחר בשם אלישבע יתר על מ"ש ר"א לעיל והוא שהמשיך אליה אור מזווג העליון ומשבע קולות. והנה אהרן עם ד' אותיותיו עולה ס"ר כנגד ז' הבלים היוצאים מתיקון אמ"ת שעליו נאמר תורת אמת היתה בפיהו ודרישנא ליה בפי' ה"ו דהיינו ה"י וי"ו גי' הב"ל ואמנם להיות תחלת יציאתם מפי אימא ונעשי' ז' מקיפים לז' תחתונות שלה כנ"ל יש בודאי גם בחי' שם א"ל מסוד יי"אי דס"ג כי א"ל מלא עולים הק"ף והם ז' פעמים א"ל העולים רז"י גי' אח"עה גי"כק ששם שרשם וז"ס אלישב"ע וגם זה נרמז במלת ויקח שהוא סוד ז' ברכות הנישואין כנגד ז' קולות. ואז כוין לבסמא לה בסוד החסדים ולמחדי לה בסוד הגבורות לחבר לה בזיווגא עילאה מסוד הפנימיות:

דף לט:

את התנינים הגדולים אלין אבהן נדקדק אמאי קארי לאבהן בשם תנינים ועוד דאטו עד השתא שהוא יום ה' לא איתבריאו אבהן. א"כ מאן נינהו יום א' ב' וג' וכל מה שנברא בהם. וי"ל דבקרא קשה למה לא קיצר ואמר ישרצו המים וכו' ויהי כן. שהרי בשרץ נפש חיה איתכלילו גם התנינים. ועוד דמתחיל בשרץ נפש חיה. ומסיים בנפש חיה. לזה תירץ דכל הנז' בפ' זה הוא דבר מחודש שלא נזכר בפסוק ישרצו המים. והענין מובן בהקדים

דרוש המתקת הגבורות הצז' בדברי הרב ז"ל בס' א"י ואציענו לפניך בדרך קצרה. דע שאחרי שירדו ונתפשטו החסדים המגולים בת"נה דזעיר מיד ירדו שלשתם דהיינו שני חסדים ושליש לתוך היסוד. ומיד יצאו הגבורות מיסוד אימא. וירדו ג' העליונות שהן חג"ת ליסוד והגם שירדו שלשתם זו ע"ג זו הנה ביסוד נעשו בבחי' קוים כסדר חג"ת. ואז נמתקו בחסדים אשר היו שם. ואמנם ב' גבו' הנשארות שהן דנ"ה נמתקו אח"כ בעליית החסדים כנז' שם. ואנן קיימינן השתא ביום ה' שה"ס התפשטות החסדים עד הוד. ומיד היה מיתוק החמשה גבורות. והן הן אבהן הנז' שהן סוד חג"ת שהם העיקר בהמתקה. ולהיותם בסוד גבורה לכן קראם תנינים גי' תק"ס שה"ס ב' מנצ"פך דהיינו חו"ג רמז למיתוק אותיות הסתומות בפתוחות. וגם התנינים הגדולים גי' אברהם יצחק ויעקב עם ג' כוללים ואומרו ויברא הוא על שם יציאתם מיסוד אימא וגם על מיתוקם דהיינו הבראם בריאותם. ואמר דאינון משתקיין בקדמיתא. פי' שהם המתמתקים תחלה במי החסדים: ומשתרשין על כולא ר"ל שיצדק לקוראם גדולים בסוד הגדולה שהוא שם החסד שבו נעשו בריאים וגם על שם שהם משתרשין בין בזעיר ובין בנוקבא שהרי דעתו דזעיר כלול מחו"ג. ודעת דנוקבא כל עצמו גבורות. וגם בהתחיל פרצוף הנוקבא להבנות הם משתרשים תחלה כנודע מסוד מלת ברוך של עמידה דהיינו כ"ו ק"ל ע"ב. ואולם אחרי שנמתקו הגבורות אז האירה נפש אד"הר בסוד נפש חיה שהוא בבחי' גילוי עטרה דיסוד אבא מחוץ ליסוד אימא מחזה זעיר ולמטה וידוע שחיה סודה באבא בסוד נרנ"חי. ונפש חיה הוא מנפש בחי' מלכות אבא דהיינו העטרה שלו. והיא היוצאת חוץ לעטרת יסוד אימא שהוא ההיא ארץ עילאה בסוד מ' התבונה דאפיקת מההיא חיה עילאה הוא יסוד אבא. וגם שאבא מוריש לברתא שם כ"ג הרמוז בר"ת יהו"ק בחכמה יסד ארץ דהיינו מילוי המילוי דשם ב"ן כמ"ש הר"חו ז"ל על הפסוק הנז' וזהו נפש חי"ה גי' כ"ג. וע"ז נאמר החיה הרומשת לעילא ותתא אבא וברתא:

נפש דאדם קדמאה דמשיך בגויה רומז לאותו חלק שנשאר באדה"ר אחר חטאו בסוד חלתו של עולם שהיא בחי' נפש לבד הנמשכת מאצילות עד סוף עשייה בתוכיות כל בי"ע כמ"ש בס' הגלגולים ח"א פ' י"ד ופ' כ' וכ"א והיינו דמשיך בגויה שהמשיכה מן האצילות בתוכו:

עוד נל"עד במה שידוע שאין בכל פרצוף ופרצוף אלא ג' כלים חיצון תיכון ופנימי שבהם מתלבשים סוד נר"ן אבל בחי' חיה אינה מתלבשת בכלי אלא מקיפת מבחוץ. וא"ת והרי יסוד אבא מבריח בכל קו אמצעי דזעיר בתוך יסוד אימא. וי"ל שאין זה אלא בסוד אחוריים שלו. שעל פנימיותו נאמר ופני לא יראו. וכל אחוריים הם בחי' נפש. וז"ש נפש

דאדם דמשיך בגויה שבחי' זו מתלבשת בתוך הפנימיות ומתגלה בתוך הזעיר. וכ"ש בצאת עטרת אבא חוץ ליסוד אימא שאז הוא ממש נפש חיה שהוא בחי' מלכות דיסוד אבא. וכי תימה מה ענין עתה לדבר זה שהרי ביום ששי הוא שנא' תוציא הארץ. והשתא קיימינן ביום ה' לכן חזר הכתוב ואמר אשר שרצו המים וכו'. וירצה שכיון שיצאו כל הה' חסדים מיד נעשו ממילא כל הבחי' הנז' ממיתוק הגבורה והארת נפש החיה הנז'. שכן דרכו של המים היוצאים מההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן להשקות ולהבריא את עץ החיים הוא זעיר לשישתרש בשרשיו העיקרים ולהיות בו חיות ומזון לכל. ולכך ממתקות הגבורות בתוכו:

ד"א החיה הרומשת דא הוא נפש דוד וכו' נראה דאין חילוק ביניהם אלא בפי' החיה הרומשת דלעיל פירושו על יסוד אבא דרמשא לעילא ותתא כאמור. ועכשיו יפרשהו על המ' עצמה ולא על נפש אד"הר והסוד הוא דמלכות לית לה מגרמה כלום אלא ע' שנה שנתן לה אדם בעלה. וה"ס ב' חסדים ושליש המתגלים וגם שליש האמצעי דחסד שבת"ת הרי הם ב' הוי"ות שעולים ב"ן וב' השלישים הם ח"י הרי ע' כידוע מסוד שם ע'. א"נ בסוד הגבורות הנמתקות שהם שני גבורות של חסד וגבורה ושני שלישי הת"ת כנז' בדרוש ירידת החסדים. ונמצא דג' אבהן הוא ממש כנ"ל שמהם נמשכו החיים לדוד מלכא. ולפ"ז מלת החיה בכאן אינו שם תאר אלא בינוני בל"עז להבי"ביין ור"ל שבאה לה תחייה למיתתה. וע"ז אמר דוד לא אמות כי אחיה וכו'. והשתא דאתן להכי נימא מלתא כמש"זל שאברהם ויעקב ויוסף נתנו לדוד הע' שנה ואמר הרב ז"ל שיוסף נכנס במקום יצחק בסוד קץ חי. ונ"ל שהענין הוא שגבורת הגבורה היא הקשה שבשלשתן ולא היה מציאות שתוכל לתת חיים לדוד אלא בהיותה יורדת ליסוד ולהתמתק בחסדים ואחרי שנמתקה אז גבר כחה לתת לדוד ל"ז שנה שהוא מש"זל שנתן יוסף לדוד ועתה דע לך שבין המלאכים הנק' עופות ובין העופות שבעו"הז כולם יוצאים מן היסוד. עוף גי' יו"סף אבל בסוד הבהמות והעופות הטהורים והטמאים כתב הר"חו בפ' שמיני שהעופות יוצאים מג' גבורות הנמתקות כנ"ל והוא בסוד ו' הוי"ות העולות קנ"ו גי' עו"ף. והוא בסוד ג' דגבורות וג' דחסדי' הממתקי' את הגבו' ולפי הענין שאנו עוסקים בו תבין שהכל דבר א' וזה ששרש העופות הוא מח"גת הנמתקות בתוך היסוד. והרי שהעופות מסוד חג"ת ומסוד יסוד. ואין הפרש בין המלאכים הנק' עופות לעופות ממש. אלא שהמלאכים הם מהאצילות. והעופות מעולמות בי"ע כנ"ל דף כ"ו ע"ב. והנה טעם העפיפה הוא מפני שבח"גת שהם הזרועות האורות סתומים ואינם יכולים להתפשט וגם שעומדים במקום צר. ולכן מתנועעים להתעלות אל הדעת שהוא שורשם ומזה שרש העפיפה בכנפים

שהם בסוד חג"ת ששם ג' שמות משם מ"ב אבגי"תץ קר"ע שט"ן נגד"יכש. ור"ת שלהם גי' קנ"א בסוד כנף ונרמז בהם דוקא מפני שהם העיקר לעופפות. אבל הם שש כנפים כי בהתעלות חג"ת יתעלו גם נה"י וכל הששה משפיעים בשם השביעי שהוא שקוצי"ת העולה ו"פ כ"נף וכנגד זה נכפל בפסוק שש כנפים שש כנפים לאחד. והנה מיכ"אל גברי"אל אורי"אל רפ"אל גם הם עולים בשם שקו"צית שכל בי"ע הם חיילי השכינה ואלה הד' הם הראשים למלאכים הקיימים ועומדים. ועליהם נאמר עף כנף למינהו והם מלאכין קדישין דמשתכחי. פי' שתמיד עומדי' ונמצאים לקדש שמו ית' ולעשות שליחותו. משא"כ כתות המלאכי' הנבראים לפי שעה ונ"ל שעל כללות כל המלאכים נאמר בתחלה ועוף יעופף. אבל חזר עתה ופירש אותם הקיימים תמיד.

דף מ.

באשישות אלין אינון אבהן וכו' דבר הלמד מענייננו הוא דקאי אדרשא דההוא רבייא בפי' התנינים שה"ס חג"ת דגבו' וז"ש אינון אבהן פי' אותם שזכר זה התינוק. אבל לא אמר אשתקיין כמ"ש הרבייא. משום דפסוק סמכוני מפרשו על זמן הגלות ואז יורדים הגבורות קודם לחסדים כמ"ש בדרוש חטא אד"הר ולכן אמר דאינון אתמליין וכו' להיותם סוד הגבו'. אבל מ"מ יש כח בחסדים המתייחדים להמשיך מתוק החסדים שהם התפוחין סוד חג"ת. כנודע מסוד חקל תפוחין. וז"ש כולא חד ר"ל שבין אשישות ובין תפוחין הם במקום אחד דהיינו סוד חג"ת. אלא שאשיתות הוא כלי לקבל היין והתפוח מפיג כחו ומבסמו:

דף מ:

ויכון בחסד כסאו מז"לן צ"ע שהרי אין פסוק זה במקרא אלא ויכון בצדק כסאו ונלע"ד שהוא ע"ד מה שכתבתי לעיל דף ו' ע"א גבי בתולת ישראל שפעמים הרבה שומרים הטעמים ולא המלות והכוונה בכאן היא לפי דהוקשה דלפי מאי דקי"ל שצדק הוא דין א"כ איך אפשר שיאמר שאחר שהוסרו הרשעים ותמוחטאים שאז יכון בדין כסאו אלא ודאי דצדק דהאי קרא הוא דין מתוק בחסד וכמו שהוא צדקה ומצינו שר"זל אומרים כך בפסוק בצדק אחזה פניך. ועל כרחך לומר כעין זה. דאי סבר דבחסד כתיב א"כ למה אמר בחסד ולא בדינא. וגם מאי בעי מאי משמע אם מקרא מלא הוא אלא ודאי דידע דבצדק כתיב ומפרש אותו בצדקה. ואמנם ידוע שאחורי אבא ה"ס פק"ד שעם י' תיבותיו הוא צדק וכמ"ש באוצ"ח גבי עשו שסודו גי' צד"ק יעקב והנה אותיות עיקר השם עולים ע"ב ושל המילוי יב"ק וידוע שתמיד המילוי דין ושל העיקר יותר רחמים באופן שבסוד צדק יש ב' בחינות חסד ודין ובשעת רצון גוברת להאיר אותיות העיקר וז"ש בחסד ולא בדינא.

פירוש יכון הכסא בהארת אותיות העיקר שעולות חס"ד ולא בשל המילוי שהן סוד דין. ועל כן שאל. מאי משמע. פי' לפי האמת למה לא נאמד ויכון בחסד ולמה נכתב בצדק והשיב משמע דעלמא תתאה וכו' ר"ל שהמלכות שהיא עולם התחתון תלויה בעולם העליון הוא אבא. והיינו שרחל יוצאה במקום גילוי מלכות אבא היא עטרת יסודו והיינו בהארת האחוריים שסודם פק"ד דהיינו צדק. וגם להיותם סוד עטרה שייך שפיר בה שם צדק. ועוד ועלמא עילאה לפום ארחי דעלמא תתאה. ירצה שאור אבא המאיר ברחל נקרא על שמה עכ"ל הרמ"ז ז"ל:

דף מב.

והר"מז כתב ריש פרשה זו וז"ל: ר"א פתח על משכבי במשכבי מבע"ל ועוד מהו על משכבי על מטתי הו"לל. ועוד מה ענין בקשת דודה לעל משכבה. וכי דודה היה נסתר שם במשכבה שתבקשנו שם:

אלא כ"י אמרה וכו' ירצה ידוע ששיר השירים קדש קדשים והוא בסוד חכמה כי קהלת ומשלי בסוד בינה ודעת והנה חכמה כנגד אצילות. ובינה כנגד בריאה ודעת סוד חג"ת ז"ון היינו יצירה ועשייה. ואמנם בימי שלמה הוה קיימא סיהרא באשלמותא. ורחל היתה תמיד פב"פ עם בעלה אכן מאז בהיותה קמי קב"ה ממש לפניו ובעת מניה:

על גלותא פי' על הגלות המעותד לבוא שמאז הקדימה תפלה לצרה והיתה הכוונ' על הגלו' הארוך הלזה ולא על גלות בבל חדא שעל אותו גלות הובטחה לשוב לסוף ע' שנה. משא"כ גלותנו זה שלא נתגלה קצו ועליו התחננה ליגאל כמ"ש בסמוך לאפקה לי מניה:

בגין דהיא יתבה בין שאר עמין וכו' והענין כי הנה בגלות בבל לא נתמעטה הנוקבא כי אם עד חזה זעיר כמ"ש בדרוש הנוקבא בסוד בבל שעולה ל"ד כמבואר על פסוק אורך היריעה הא' שלשים באמה ורוחב ד' באמה. וגם נודע כי מלכות בבל היתה רישא דדהבא כי ששך גם שנער גי' כר"ת כנגד הכתר דקליפה ונבוכד נצר נגד הכתר ואויל מרודך כנגד חכמה ובלשצר כנגד בינה ולכן היה שותה מיין המשכר. ועד שם ירדה השכינה בגלות בבל. אבל בגלות הזה יתבה בין שאר עמין כי ירדה בעו"הר עד המ' דקליפה ונפלו כל מ"ן שלה והיינו עם בנהא וה"ס בני ציון היקרים כי ידוע שהטיפה נק' יקר בסוד מלבושא דמוקרא שה"ס שם א"ל העולה ה"קף במילואו והפנימיות הוא שם ב"ן והם עשרה כנגד ה' חסדים וה' גבו' וכמ"ש הרב בענין עשרה בנים דאלקנה ואמר שהם יש שכר. כי יש גי' י"פ א"ל שכר גי' י"פ ב"ן ולכן כתיב רחל מבכה על בניה. והק"בה השיב לה יש שכר לפעולתך וז"ש ב"ני ציון בן י' כלומר י' ב"ן של ציון. היקרים בסוד אל. והנה בנ"י יק"ר גי' מש"כבי בסוד מש"כבי אשה:

ועליהן התחננה כ"י שהן הם כל פנימיותם כידוע לנו בסוד כנסת שעולה י"פ ב"ן עם הכוללים. ושכיבת לעפרא הרי עיקר הצרה שהיא שפלה בתכלית השפלות והוא לשון משכבי כד"א שכבו לארץ חוצות שר"ל שחו ושפלו עד עפר ולפ"ז יאמר על משכבי בעבור בני היקרים הנשפלים. אי נמי בעבור שכיבתי ושפלותי עם בני וזה בלילות שידוע ששני נקבות של הנוומאה נק' נוקבי דתהומא והן הנה ליל"ית סבתא כנגד בינה ולי"לית זעירתא כנגד רחל. והיינו בלילות פי' בשני הלילות כי בגלות בבל לא הושפלה ולא הושכבה רק עד כנגד בינה דקליפה והיא ליל"ית אחת. אבל הגלות האחרון הוא בשני לילות:

ועל דהיא שכיבת בארעא אחרא וכו' בא ליתן טעם לב' דיוקים נכבדים הא' שהיה נכון שיאמר על שכיבתי שמורה עצם הענין שהוא שפלותה ונפילתה כי משכב יאמר על המקום שישכב בו והיא המטה. והשני למה לא התחננה על שתי הלילות ותאמר על שכיבותי בלשון רבים. אלא אמרה בלשון יחיד שרק אחד הוא המיצר לה והוא היותה בארעא אחרא מסאבא היא מ' דקליפה שהרי ידעת שבה גובר הרע והטומאה ומה שלא היתה כך בגלות בבל כאמור ולכן צר לה מאד על שנחלית ונכאבה וז"ש על משכבי בעינא דכאיבנא:

בגלותא שהכוונה שהיא חולה ומוטלת על ערש דוי שכן מצינו לשון משכב אצל חולים ונפל למשכב:

וכמו כן טומאת ארץ הטמאה גורמת לה חולי וכאב כי זוהי מדת טומאת נדות שמסבבת צירים וחבלי לנקבה וכמ"ש ר"שי דוה לשון מדוה וחולי ראשה ואיבריה כבדין עליה. והוא מצד התעוררות הגבו' הקשות. ובסוד בא נחש על חוה כמ"ש הרב שבעו"הר יש לו אחיזה בחיצוניות יסוד ומ' שלה שהם סוד ב' חותמותיה חותם בתוך חות' כי ח"ת וא"ו תא"ו מ"ם גם המילוי שבתוכו עולה חו"תם. ובעוה"ר הסגיר ביד אויב חומת ארמנותיה ואז היא נד"ת גי' חת"ום ור"ת "נדת "דותה "תטמא הוא נדת. וזהו כאבה ומדוה חליה. אף זהו סימן טהרתה רצוני לומר שסוברים החיצונים שכיון שהושפלה עד תכלית השפלות אין עוד תקוה לגאולתה שהרי היא מגואלה ביניהם. ואינו כן שח"ו אין להם שליטה אלא בחיצוניות אבל תוכיות קדושה בל ימשול זר במעין חתום כי ע"כ נק' בתו"לה:

וע"ד בקשתי וכו' ירצה מחמת שאני מרגשת שפלותי לכן בקשתי את שאהבה נפשי ה"ס ההוא רוחא דבגווה הנקרא נפשה ממש ושבה נעשית כלי לבעלה כי אם ח"ו היתה נטמאת בין האומות כסברתם הלא הם אינם חפצים בחיבור החסדים כי אין בהם יכולת להתבסם והם במדריגת הנפש הנכרתת שאין לה עוד שייכות עם הרוח כידוע מסוד כרת.

אבל אני נפשי אוהבת וחושקת לצאת מהגלות לשוב להתחבר עם בעלי וכך הוא שיעור הכתוב. על דבר משכבי דהיינו בני שבין הגוים ושפלותי עד העפר שזה גורם לי להיות דאבה. על כל זה בקשתי את שאהבה נפשי לפדותני מצרותי בקשתיו ולא מצאתיו:

דלאו אורחיה וכו' הפ' אומר דורשני איך אמרה ולא מצאתיו שנראה ח"ו כמתייאשת והלא בלי ספק עתידה ליגאל. ואם ר"ל לא מצאתיו עד עתה והלא תפלתה היא קודמת לצרתה כנז"ל ועוד בקשתיו השנית מיותרת. לכן פי' שזו בקשה אחרת והוא שעודנה בתוך הגלות שישראל נותנים לה עוז ותעצומות בתורתם ותפילתם וביחודיהם לעשות זווג ז"ון ואין לאל ידם לעשותו בשלימות כי אין כח בימי הגלות רק לחדש נשמות ישנות ומגולגלות. א"נ לבחי' הספיחים המבוארים אצלנו וגם בסוד זווגה עם נפשות הצדיקים שהוא רוב הזווגים הנעשים בזמן הגלות כמ"ש בדרוש הציצית. והוא הטעם שנק' פטירת הצדיקים הלולא כמ"ש בסוף אידר' זוטא בדף רצ"ו ע"ב אתכנשו להלולא דר' שמעון וכו' אבל זווג עצמיי אינו אלא עד ביאת משיחנו:

ועי"ל דמ"ש דלאו ארחיה וכו' אף בזמן הגלות קאמר דאף על גב דיש זווג לזו"ן בשבתות וימים טובים הלא אין אותו זווג במקומם דז"ון אלא שמתעלים להיכלא דא"וא כי אין אופן להעשותו במקומן מפני שליטת החיצונים. והיינו דקאמר דלאו אורחיה ר"ל בגלות אלא בהיכליה הוא בהתעלותו להיכל א"וא. וזה לא נחשב כזווג שלו. ולעומת כן אמרה בקשתיו. פי' במקומו ולא מצאתיו בו כי עלה למעלה. קראתיו ולא ענני ודאי דאין זה סיום פסוק שהתחיל על משכבי וכו'. כי הוא פסוק פתחתי אני לדודי אלא שהוא סיומא דעניינה. שגם פסוק פתחתי אני מדבר בענין הגלות ונאמר בו ג"כ בקשתיו ולא מצאתיו ומסיים קראתיו ולא ענני:

דף מב:

רבי יצחק אמר וכו' הנה הוא מפרש משכבי מלשון זווג ואין ספק שגם הוא מודה מה שנ"זל מחוסר הזווג בזמן הגלות. אבל מפרש על זווג שנעשה בגלות בחסד ה' וכמעט שאינו ע"י בני אדם והוא של יעקב ולאה שגדול כחו כנודע מדרוש קשר האר"י והרח"ו ז"ל עם החברים ועליו פירש אמרה כ"י וכו' זו לאה שעיקרה כנגד ישראל ויש בה בחי' י' בנים כמ"ש על פ' אנכי טוב לך מעשרה בנים: והיא מתרעמת על זווג זה שאז יש לה ג' בחינות זווג א' מן החזה ולמעלה שהוא עד חצות וז"ש למחדי לי הוא בסוד היסוד הנק' חדוה וכנ"ל ר"פ שמיני והוא כנגד היסוד השייך לה שהוא בת"ת זעיר כמבואר אצלנו ב' מחצות ואילך שהוא בכל אורך זעיר והיינו ולברכא לי: בחידו שלים אמרה לשון ברכה משום שאז היא מתברכת ונגדלת וגם שנכנסים בה נה"י דאימא הנקרא ברכה ואז

הוא בחידו שלים שהוא בחי' יסוד במקומו וכ"ש זווגא דקדרותא דצפרא שהוא מעולה דהכי תנינא:

דמזיווגא וכו' הענין מובן במ"ש בדרוש קשר החברים הנ"זל ושם נאמר שכמה בחינות צדיקים יוצאים מאותם זיווגם ובפרט צדיקים שהם בחי' יסוד המלמד תורה וסודותיה לישראל. ועליהם אמר שמאותו זיווג משתכחי בעלמא כמה צדיקים ממש ירתי ירותת אחסנתא קדישא. שהם מבחי' היסודות שעליהם נאמר לעולם יירשו ארץ. ועל ענין זה נאמר על משכבי בלילות וכו' פי' דיש ליל' קודם חצות ולילה אחר חצות והיינו בלילות. ולפי שפעמים מועטות יוצאים הצדיקי' ההם לעולם וכמעט פעם אחת באיזה זמן רב לכ"א בקשתיו ולא מצאתיו אינו נמצא לי כרצוני:

אשת חיל דא כ"י הנה ר' יוסי מפרש חיל לשון מעלה כמו אנשי חיל וידוע מ"ש באוצ"ח בסוד כד כד דהיינו חיל והוא בסוד כתר שלה ונק' עטרת בעלה מפני שכתר שלה הוא משל בעלה כמ"ש בסוד ברכת הלבנה בסוד עטרת תפארת לעמוסי בטן:

וכוונת הכתוב שהיא ממנו ומעצמו ומיוחדת עמו ולפי שמן החזה ולמטה ששם מקום מוצאה שם הוא עה"טור לכן אמר וכרקב בעצמותיו מבישה על הגוים שבזמן העון ב"מ נאחזים ויונקים משם:

ור' אבא מפ' דהיא גבירתא מכמה חיילין היא על בחינתה בעטרת זעיר שהוא שרשה התחתון שלה בזעיר ואז היא יורדת לבי"ע ששוררת על הכל והנה בבריאה סוד י"ב צירופי אהי"ה וביצירה י"ב צירופי הוי"ה ובעשייה כ"ד דאד"ני בין כולם מ"ח כמנין חי"ל:

מי ימצא כד"א וכו' רומז לשכינה שעתידה לירד לתוך הקליפות עד בחי' דמטו רגלין ברגלין ואז כבי"כול תהיה כאבודה מבניה המבקשים אותה וסובלים צרות בעבורה. וזהו שרמז מי ימצא כלומר שהיא יפה כחה להעמיק בתוך החיצונים בהסתר גדול עד שיאמר עליה מי ימצא שיורדת למטה לקבץ נדחיה אשר אבדה אותם ביד החיצונים והם רחוקים הרבה מצד פני הפנים שה"ס האצילות שהוא לפני ולפנים. וגם מעולה מפנינים ומי שחוטא נופל ונמסר ביד אויב ורחוק מפנינים. זהו תמצית ענין זה:

בטח בה לב בעלה דא קב"ה יכוין להטעים טעם למה שנז' מירידת השכינה למטה שנראה זר ומבהיל למה תבוא כזאת מאתו ית' לבלי יחוש להגברת החיצונים חלילה. לזה בא ר' חייא אבתריה לתת טענה מספקת למ"ש ר' אבא בפ' ראשון וזה כי בטח בה לב בעלה הוא זעיר שמלבו היא מושפעת ושם מושרשת ולכן עצם כחה להתגבר על החיצונים כי סוף סוף גבורותיה הן נמתקות בכח החסדים ששם הבטחון כמ"שה והבוטח בה' חסד יסובבנו. ולעומת זה אמר כל זיונין דיליה אפקיד בידהא הן הן הגבו'

הזכריות שגדול כחן להכניע הקליפות ולהריקן מן הניצוצות הבלועים בהם וז"ש ושלל לא יחסר. כל ניצוצי טהרה שהשכינה שוללת מן החיצונים גמלתהו טוב וכו'. זה ענין נחמד נמשך אחר הנז' לכ"א אבתריה ג"כ. והוא כי אמת הוא שהניצוצות הן בקליפת נוגה מעורבות טו"ר וא"כ יכול האדם לחשוב שכאשר היא מעלה שללה אל בעלה יהיה בו ערבובייא של ט"ור לכ"א שאינו כן אלא גמלתהו תחת הכח שנותן בה טוב ולא רע. שאע"פי שמושבה במקום ע"הד ט"ור. והטעם מפני שיש עליה עץ החיים הידוע ומשם נמשך לה כח לעשות הבירור והזווג בשלימות. הא תנינן דקב"ה גזר. יקשה בכח שאם הדבר על הנוצר מאותה טפה אם יהיה זכר או נקבה. א"כ אין לטבע שום יד בזה ואיך אר"זל בדרך חיוב אשה מזרעת תחלה יולדת זכר דמשמע שזה בדרך טבע איברא דבש"ס לא אשכחנא שהק"בה גוזר אי ליהוי זכר או נקבה דפ"ב דנידה לא הוזכר אלא חכם גבור ועשיר. אבל סמכינן אהימנותא דר' אחא דקאמר הא תנינן וכו'. וכמה ענינים נישנו ולא הוזכרו בש"ס ותירץ ר' יוסי ודאי קב"ה אבחין וכו' ויובן במ"ש בפ' תרומה דף קס"א ע"ב שכן נמצא רשום בהגהות הרב ז"ל ששם מדבר שהנשמות עומדות בדיוקנייהו בחד אוצר וכאשר מזומנות לבוא לעו"הז הקב"ה מצוה אל הממונה על הנשמות זיל אייתי לי רוח פ' וכו' ולפ"ז נזכה שטרא לבי תרי שהנה זרע הזכר והנקבה מתערב יחד באותה טפה ואין כח במלאך לדעת ולהבחין בין זה לזה ולדעת איזה נזרע תחלה והוא ית' דוקא מבחין ולכך גוזר ואומר לך והבא רוח פ' זכר או נקבה. והכל לפי הכנת התחתונים בהתגברות זרע א' על האחר. וז"ש שם ובשעתא דזמינין לנחתא. ובזה מדוייקת לשון הברייתא דמייתי ר' אחא אי איהו דכר אי איהו נוקבא דלא תני אי ליהוי אלא אי איהו ור"ל שאותה טפה הנז' אם היא כבר זכר או נקבה. ועי"ל במה שידוע שיש ד' בחינות הנשמות יש זכר מצד הזכר דהיינו נשמה מבחי' זעיר עצמו. ויש נקבה מצד הזכר דהיינו נשמה מבחי' שורש הנקבה שבתוך זעיר ובבחי' זו מצאנו נקבות מתגלגלות בזכר כגון רחב בחבר הקני:

יעל בעלי ויש נקבה מצד הנקבה וזו סתם נשים ויש זכר מצד הנקבה כיצחק וחבקוק דהיינו מבחי' הזכר שבתוך הנקבה. וז"ש קב"ה אבחין בין טפה דדכורא ובין וכו'. פי' שהוא ית' מבחין בבחינת טפה דדכורא עצמה אם היא ראויה להיות זכר גמור או זכר מצד הנקבה. וכיוצא מבחין בשל הנקבה באופן שאע"פי שהאמת הוא שהאשה מזרעת תחילה יולדת זכר אבל מ"מ צריכה הגזרה לשתבחן איזו מדריגת זכר היא. וכן באיש מזריע תחלה להבדיל בשני בחינות הנקבה: ונל"עד שבסוד זה נדרש יפה מ"ש רז"ל איש ואשה י"ה ביניהם שהנה בפ"ג משער התפלין פירש על שם י"ה ענין אשה מזרעת תחלה.

ואיש מזריע בסוד יו"ד שהוא אבא שיש בו שרשי ז"ון דהיינו ו"ד והוא הנז' בא"ז בדף ר"ץ ע"ב והרי שיש בו שני בחי' דהיינו זכר ונקב'. וגם ה' סודו ד"ו שגם הוא נקבה וזכר באופן שו"ד הם זכר ונקבה מצד הזכר. ד"ו והם נקבה וזכר מצד הנקבה. והזכר האמיתי הוא מו' של יו"ד ונקבה מצד הזכר היא ד' של יו"ד. וד' של ד"ו היא נקבה מצד הנקבה. ו' של ד"ו הוא זכר מצד הנקבה:

וכי כיון דמזרעת יולדת וכו' כי הרי זמן העיבור מפסיק ואינו כאדם וחוה שעלו למטה ב' וירדו וכו': הכי אבעי ליה וכו' לדבריך שהזרעה לא תספיק להכריח לידת הזכר כי עוד צריך אל הגזרה א"כ לא יכון להסמיך הלידה אל ההזרעה והו"לל אשה כי תהר וכו' שמלת הריון כוללת ההזרעה והעיבור דהיינו יצירת הזכר בכח הגזרה שהוא דכר. ולפי ס"א תזריע ויהיה זכר. סוברים דלעולם צריכה מלת תזריע ללמד שהזרעתה היא הגורמת אבל במקום וילדה הו"לל ויהיה זכר שבזה יכון בין לפי הקושיא ראשונה שאינם תכופים כפי הטבע וגם לפי קושיא ב' מלת ויהיה תרמוז שאחר ההזרעה תבא ההוי"ה מכח הגזרה והשיב ר' יוסי אתתא מן יומא דאתעברא וכו' וקשה מה נועיל בענין זה. וי"ל בהקדים הקדמ' כוללת וידועה שכל ענין הזווג של מעלה הוא שהחסדים מבסמים את הגבורות שאז נעשה עיבור ע"ב רי"ו גי' חס"ד גבו"רה. וזאת היא כל מגמת הגבו' הקדושות כמ"שה ואל אישך תשוקתך. גם ז"ס משר"זל זכה עזר לא זכה כנגדו. כי הנה טבע החסדי' הוא להטיב ולהשפיע ומדת הגבורות להעלות האור למעלה שהוא ממש נגדיי לחסד. ואמנם בהיותו זוכה להגביר כח החסד אז נעשה לו עזר מה שהוא כנגדו. וזה כי כח הגבורות מעלה מ"ן וחושק להתייחס ולהטפל לחסדים ואז עוזר את החסדי' לתת קצבה ומדה נכונה לאותו האור היורד. כי בלתי זה לא יוכל לקבל האור. ואם לא יזכה יהיה מה שראוי לו עזר כנגדו. כי תשש כח החסד ונתבטל בין הדין הקשה ואז נפלט הזרע לחוץ ונופל אל הנפילי' ב"מ ובזה נל"עד ליתן טעם לאשה מזרעת תחילה יולדת זכר כי מאין לאשה לתת כח זכרות. ונשיב לזה ב' תשובות א' שידוע שיש ביסוד הנקבה ההוא רוחא דשדי דוכר' בגווה. וגם יש ה' גבורות מנצ"פך. והנה כאשר האשה מזרעת תחיל'. ודאי שזה מורה התגברו' אותו הרוח ששרשו מן החסדים ולכן יולדת זכר. ואם האיש מזריע תחלה זה מורה שאין חפץ הגבורות כ"כ להשפיע. אלא שמוכרחות להכנע לחסדי' והוה ליה דין נכנע ולכן יולדת נקב': ועי"ל קרוב לדרך זה שכאש' האשה מזרעת תחלה ואח"כ בא על זרעה זרע הזכר. מתגבר עליו בכחו עד שמהפך הגבורו' לחסדים. ולהפך בנקבה. (וקרוב לזהמ"ש הפשטנים כי הזרע שנזרע תחלה הוא כמו השדה המוכן לקבל הזרעים. והזרע השני שבא עליו הוא כמו גרעיני הזרע הנזרעים

בשדה שגדלים כמו מין הגרעין. ולכן אשה מזרעת תחלה הוא כמו קרקע השדה. והזכר אח"כ כמו גרעין הזרע. ולכן יולדת זכר. ולהפך ג"כ ולפי דרך זה הזכר יוצא מזרע הזכר שהוא כמו הגרעין של הזרע. והנקבה מן הנקבה כשמזרעת באחרונה שזרעה אז הוא גרעין הזרע הנופל בתוך זרע האיש שקדם לו ונעשה לו כקרקע הזרע. אבל ע"ד הסוד הוא כמ"ש) כלל העולה שתשוקת הגבורות הקדושים להתבסם ולכן תשוקת האשה לילד זכר והיא יושבת ומצפה ומייתלת עד שכמעט היא בדעתה מדמה שכבר ילדתו וע"ד:

אשה כי תזריע וילדה זכר כלומר ובזה מדוייק אומרו תזריע שהוא עתיד וסמיך ליה וילדה שהוא עבר ועתיד כי תשוקתה להיות בן זכר:

כמה סגיאין עובדוי יובן בהקדים שכל הריבוי נמשך מכח הגבורות וכמ"ש האר"י ז"ל על פ' אר"בה את זרעו גי' יצ"חק כי ממנו ריבוי הזרע ובזה יונעם ואתן לו את יצחק כי לפי הפשט יקשה כי יצחק יחיד היה ואיך אומר עליו וארבה אלא ירצה כי אברהם ה"ס החסד שהוא אור יחיד ומיוחד בלי הגבלה והבדלה אבל ע"י יצחק בא לו הרבוי כי הגבורות מגבילות ונותנות קצבה והבדלה לכל בחינה ובחי' וכן מצינו שביום ב' נאמר ויהי מבדי"ל גי' אלהי"ם. וז"ש ר"ח רבים מעשה מלכא הוא זעיר בכח אבא שבתוכו אבל ריבוי זה הוא בעלמא שהיא מלכות. ולזה הביא משל נאה:

דף מג.

כמה מקטורין שהם צרורי הזרעים כל א' וא' ממין אחת וכשהוא עת הזרע זורעם יחד ביום א' אבל יציאתם וצמיחתם הוא בזמנים שונים כאשר נראה במוחש. כך קב"ה עביד ויובן בהקדים מה שנודע שיש ב' זיווגים בכל זווג וזווג א' הוא לעשות כלי ביסוד הנוקבא ולהשפיע בו רוחא. וזהו מסוד ג' ע"ב דס"מב ועולים גבו"רה. ב' הוא ע"ב דע"ב שהוא חסד ובו כח ההולדה להוליד נשמות מכל הד' בחי' דד' ע"ב שמהם נעשים המוחין וכמ"ש בס' א"י:

ותו איתא בכללי הר"חו סי' נ"ד שהזיווג הראשון הוא בסוד רי"ו אתוון של וי"סע וי"בא וי"ט והב' הוא בסוד ע"ב שמות וז"ס עיבור ע"ב רי"ו. ונמצא ששם ע"ב זה כולל כל הד' בחינות של רפ"ח וז"ש שהק"בה עושה מעשיו בחכמה שהרי אין הולדה אלא בה כאמור ובחכמה נטיל כולא כחדא ה"ס התכללות רי"ו אתוון בשם ע"ב:

וזרע לון בכאן לא אמר בזמנא חדא מפני שלפי האמת הם שני זמנים אבל הוא דוגמא למשל שאמר בזמנא חדא מפני שבזיווג השני שהוא העיקר כולל בעצמו כל הזיווג הא' ונותן בו כח וחיות להיות גם הוא נזרע שהרי כל נשמה נכללת מכל הר"פח כנודע ולבתר נפקו וכו' זה כמ"ש בס"הכ בכוונת עצרת שהשפע נקלט ונעצר ברחם הנוקבא שלכן

נק' היא עצרת. אבל הלידה אינה בזמן א' שיש לבו ביום ויש לכמה ימים ויש לששה חדשים כמסוכות לפסח ע"ש. וז"ש ולבתר נפקו כל חד וחד בזמניה הה"ד כולם בחכמה עשית. לפי הפשט מלת כולם אינה מחדשת כלום דהו"לל מעשיך ה' בחכמה עשית. אלא הכוונה כי כל עשייה ומעשה הוא במ' שבה נגמר כל פועל ובה הוא הריבוי כנז"ל וזהו מה רבו מעשיך. אבל כדי שלא תבין שזה הריבוי נמשך ממנה לכ"א כולם בחכמה עשית. והוא מ"ש ובחכמה נטיל כולא כחדא ולכן בחכמה עשית ר"ת ע"ב לרמוז אל שם ע"ב האמוד. ועי"ל שמלת מעשיך תרמוז לאותם מקטורין והענין שכל א' משמות ע"ב דרפ"ח הוא פרצוף שלם וכל אחד מהם ממשיך שפעו במ' שלו וכל מ' נק' צרו"ר גי' מלכ"ות שבה נצרר ונעצר שפע כל הפרצוף ולהיותה בחי' עשייה נאמר מעשיך. ואח"כ אמר כולם בחכמה שהוא כוללם עשית במלכות כללות האצילות:

א"ר אבא וכו' סבירא ליה דלא צריכנא לייחס הריבוי למדת המ' כמ"ש ר"ח אלא גם בחכמה יצדק וז"ש כמה סגיאין אינון. כלומר הם בעצמם ולכן לא אמר בעלמא כמ"ש ר' חיוא. והענין שידוע שיש בחכמה שרשי דין מבחינת חכמה סתימאה. ולזה כל ההוי"ות במחשבה איתברירו וניחא לרבי אבא שמתייחס הריבוי למעשה ה' מפאת עצמם ולא מצד מקים השפעתם. אבל יקשה איך ייחס מעשים לאבא שהם מבחי' עשייה. ועוד שידוע שחכמה היא נעלמת מאד לכן אמר. וכלהו סתימן בחכמה ירצה לא תחשוב שהריבוי הוא בעצם בחכמה אלא בבחי' כללות להיותה מקור כל ההוי"ות אבל הוא בהעלם גדול והענין הוא שבה שרשי כל הנמצאי' אך היא בדרך כללות ע"ד מ"ש בהיולי שבו הבל דק שהוא בהתכללו' ובהעלם וכמו שהחושים מושרשים בהעלם בחוש המשותף:

הה"ד כולם בחכמה עשית מלבד דיוק מלת כולם עוד יש דיוק אחר שיותר נכון שיאמר כולם עשית בחכמה. אלא בא לרמוז ב' דברים גדולים א': כולהו בחכמה כלילן וזה בהעלם גדול:

ולא נפקי וכו' ה"ס נ"ב נתיבות שהם ל"ב הוי"ות ואלו ניתנים אל הבינה בסוד ל"ב אלהים דפ' בראשית ועליהם נאמר אלהים הבין דרכה:

ובשני בחינות ל"ב האמורים יש בחי' רפ"ח דהיינו בל"ב הוי"ות יש קכ"ח אותיות. ובל"ב אלהים ק"ס. הכל רפ"ח שבהם נעשה העיבור העליון. ועוד נל"עד לפ' כמ"ש בס' א"י כי ל"ב נתיבות ה"ס כ"ב אותיות וי"ס דבחינת נפש שהוא ב"ן ועל אנו מדבר הפסוק שלנו ולכן אמר מעשיך של בחי' עשייה. ואמת שיש עוד י"ס דבחי' רוח משם מ"ה אבל אינם נק' מעשים. ועל ב' הבחי' כתיב מה גדלו מעשיך שבהם הוא הגדלות והשיעור מאד

עמקו מחשבותיך הם י"ס דרוח שהם מאבא דתמן סוד המחשבה:
והנה אמר שכל אלו המעשים היו כלולים בחכמה וניתנים בסוד ל"ב לבינה. ומתמן אתעבידו שכן מכאן סוד כל המעשים וז"ש בחכמה יבנה בית היא מ' שהיא סוד העשייה אבל בתבונה יתכונן:
וע"ד כולם בחכמה שלכן הקדים חכמה לעשית לרמוז שתחלה נכללו בחכמה. ואח"כ עשית בבינה שהוא מסוד ב"ן ב"ן י"ה אבל חכמה כ"ח מ"ה כי הוא שורש י"ס הרוח ולהיות שאין כוונתו אלא על המעשים שה"ס החיצוניות לכן אמר מלאה הארץ ולא הזכיר את זעיר שהו' מסוד מ"ה רק ברמז מלת א"רץ ה"ס אלה"ים דאל"פין שמקבלת מבעלה א"נ ג"פ מ"ה וב"ן בסוד נה"י דידיה כנגד חב"ד דידה וכמ"ש והארן הדום רגלי ולכן קראה כ"י:
דמתמן אחמלייא דהיינו העיקר מבינה כל הנחלים הם אורות יסוד אימא הנק' נחל בסוד ב"פ מ"ד כנודע ואח"כ הוסיף ביאור דהיא אפיקת וכו' דאיירי בעולמות התחתונים שהם בסוד ב"ן ולכך נאמר בה' בראם דהיינו ממה שקבלה מהעליונים:
ת"ח בשעתא דכ"י וכו' כללות המאמר להורות שכמו שבאורות העליונות יש שני בחינות דהיינו תחלה בחכמה עשית ואח"כ מלאה הארץ כך היא המדה בהמשכת הנשמות לבני אדם שתחלה מתעורר כח המחשבה ועושה פועל מופלא. אח"כ נמשך פועל הזווג למלאת בטן הנקבה. וז"ש בשעתא דב"נ אתי לאתקדשא. ור"ל באותו רגע והזמן שאדם מתבונן לקבל קדושה מלמעלה ששרשה בחו"ב. והתבוננות שהוא לאזדווגא בנוקבא שלא יתן עיניו בכוס אחר והיין נוקבי ועוד שלא יהיה דרך מקרה וכגון שטבעו מתחמם מעצמו אין זה הנכון אלא שהוא יתבונן בכוונה להתעורר לזווג. וגם שיהיה בדעתא קדישא דיליה. פי' רצון קדושה ולא מבעיא שלא יכוין להנאתו אלא אפי' שלא יחשוב בזה צריך לעורר קדושה על רצונו הכל לפי מה שהוא אדם. דרך משל סתם כל אדם יכוין לקיים מצות בוראו על פריה וריביה ועל עונת אשתו גם יכוין שיהיה לו בן לגדלו בתו"מט. ויש אשר יכוין כונות קדושות בהמשכת הנשמה וכו'. ולכן אמר רעותא קדישא דיליה דיליה דייקא. ואז איתער עליה רוחא וכו' מובן במ"ש בתוספתא דפ' נח שכל צדיק וצדיק יש לו ב' רוחין א' שיורד לעו"הז וא' שנשאר שם לע"הב ובודאי שזה העליון הוא המאיר על התחתון ומשם מתעורר הרוח להנתן בבנו וזהו רוחא אחרא פי' אחר יתר על אותו שיש לו. ולהיות שרוח זה הוא ענף המתפשט מרוחו העליון לכן קראו קדוש כי אותו הרוח השרשי קדוש הוא ממש שהרי כל עו"הב הוא בקדושה דהיינו מאור המוחין שהם עצם הקדושה:

ורמיז קב"ה לחד וכו' כל זה הוא בשעת אותו התבוננות המחשבייי ולכן ה' רומזו לאותו הממונה ומצוהו לאיזה מקום עתיד אותו הרוח להפקד. הלילה אמר להההוא ממונה וכו'. צריך ליישב מאמר זה עם מאמר דפ' שמות דף י"א ע"ב ששם אומר שגברי"אל הוא הנפקד על רוחיהון דצדיקייא. ומקשה וז"ל ואיתימא ההיא מלאכא דאתמנא על רוחיהון דצדיקייא לילה. שמיה ואת אמרת גבר"יאל ומשני הכי הוא ודאי בגין דאתי מסטרא דשמאלא הכי איקרי ע"כ הרי שהממונה נק' לילה. וכאן אמר שהלילה אמר להההוא ממנא ונראה שהם שנים לילה וממונה. ונל"עד שלעולם לילה היא השכינה וכאמור כאן ובכ"מ. אלא שגברי"אל שהוא הממונה נקרא לילה בהשאלה. ובזה מובן מאמרנו שהלילה שהיא המ' אומר ומגלה לאותו הממונה שהורה גבר מפלוני. והשתא א"ש שאם הוא כפי הנראה מפשט מאמר רז"ל שהמלאך שנקרא ליל' הוא אומר הורה גבר קשה למי אומר כן ומה צורך באמיר' זו ובמ"ש ניחא שיש צורך גדול לאמירה זו שהשכינה אומרת כן לאותו הממונה כדי שידע לאיזה מקום יפקוד אותו הרוח וגם שאומרת לו כך בשעת התבוננות שעדין לא נעשה פועל ההריון ואין המלאך הממונה יכול לדעת מזה. אלא השכינה יודעת שאותו התבוננות יבוא לידי פועל. וז"ש הה"ד והלילה אמר כלו' בזה יכון הפסוק. ונ"ל שאותו הרוח שהוא כלול זכר ונקבה מושפע יחד בשעת ההריון ועומדים כך עד הגיע מ' יום ואז נפרדי' ונפש הנקבה פקודה ביד הממונה עד תבוא שעת יצירתה ולכן הקב"ה אומר הורה גבר פי' זה יהיה זכר ולכן נקבתו תרד עמו כי היא שפלה וטפלה אל הזכר. ובזה ידוייקו מר"זל מ' יום קודם יצירת הוולד בת קול שהוא השכינה אומרת בת פלוני לפלוני דק' לימא פלונית לפלוני:

או בת פלוני לבן פלוני אלא שהאשה עדין לא נוצרה בעולם לכן אומרת בת פלוני כי אביה כבר הוא בעולם. ואמר לפלוני כי הזכר כבר הוא בעולם במציאות ודרך זה מיוסד ע"פי הסוד שכן במעי א' מתאחזי' ומתהוים יחד ז"ון והיא דבוקה בו אבל אין לה צורה ופרצוף אלא בסוד פסיעה כנזכר בדברי הרב בתיקון הנקבה:

וקב"ה אפקיד ליה וכו' מכאן תשכיל מ"ש שכל האמור למעלה הוא קודם ירידת הרוח לעולם. דהיינו קודם ההריון ממש. שהרי עכשו מזהיר הקב"ה לאותו הרוח שישמור מצותיו:

וחד צולמא עמיה ענין צלם זה נזכר בס"הכ בכוונת ה"ר ובס' א"י והוא נעשה משם אהי"ה דיו"דין העולה צל"ם חסר א' שנל"עד שהוא השרש הנשאר ביסוד הנוקבא. ובצלם זה הנשמה נשמרת מן החיצונים. והוא ענין אמצעי בין הגוף והנפש והוא הלבוש שבו מתלבשת הנשמה בעומדה למעלה ובו נברא ובו מתקיים הה"ד אך בצלם יתהלך שמפ'

זה נראה שהצלם ענין אחד בפני עצמו ואיש ענין אחר. ופי' הפ' שאין האדם מתהלך לבטח רק כשיש לו הצלם. גם א"ך גי' אהי"ה ללמוד שממנו נעשה הצלם:

בעוד דהאי צולמא וכו' איתא בס"הכ הנז' שג' צלמים הם מהארת נה"י דאימא תוך יסוד הנוקבא והן לנ"רן מן קס"א קמ"ג קנ"א. ושהשדים לא יש להם כי אם משני שמות קס"א קמ"ג והם גי' ש"ד. אך של קנ"א הוא לאדם שיש לו גוף חומרי שהוא משם זה שסודו ממילוי ההי"ן שהוא בחי' המ' שממנה שרש הגוף. ובו קיום הגוף שאם יסתלק זה מיד הגוף נחלש והוא הצל המסתלק בהו"ר ממי שנגזר עליו למות ע"ש. באופן שזה יכון לקוראו בעצם צולמא דיליה שהוא הגורם אנושית שלו ובו יתהלך איש: ובזה נפרש מאמרנו דק' ליה אם הצלמים ג' למה לא נזכר בפסוק כי אם צלם א' לכן אמר שבעוד שאותו צלם העיקרי נמצא עם האדם בצולמ' דיליה. פי' שמחבר הצלם שלו דייקא שהוא של קנ"א אז קאים בהאי עלמא דוק שבו יש לו קיום בעו"הז דווקא שיתקיים גופו מפני דמתחברן כחדא ירצה ב' הצלמים מתיחדים כא' עד שיצדק לומר אך בצלם כאלו הם צלם א' וצלם וקנ"א גי' א"יש להורות שהאישות נמשך מאלו השנים. ולא נרמז של קמ"ג כי אם דווקא של קנ"א שהוא העיקר לגוף כאמור:

ושלמה מלכא אזהר וכו' אמר זה כדי שלא נטעה לומר שאינם אלא ב' לכן אמר ששלמה מזהיר על נסיעת שני הצללים שהם של קמ"ג וקנ"א כנז' שם בס"הכ א"נ יש לפרשו כעין הכרח לדבריו וכמ"ש שם בס"הכ שהשד יש לו רק בבואה א' מפני שאין לו גוף אבל האדם בעל גוף יש לו בבואה ובבואה דבבואה וזה נמשך מצלם קנ"א כאמור וא"כ מדקאמר שלמה ב' צללים מזה תדע שיש לאדם צל יתר מפני שיש לו גוף וא"כ נמצא שקיומו הוא ע"י הצל דקנ"א המתחבר עם הצלם כאמור:

חרשין מסטר שמאלא נלע"ד שיש גם חרשין מסטרא דימינא והם מ"ש בס' א"י דהיינו שמשביעים את הקדושה והטוב שבקליפת נוגה שיתקשר עם הרע. וזהו כישוף גמור שמכחיש פמלייא של מעלה להכניע הטוב שבנוגה וכענין צלם של נבוכדנצר שהיה אומר אנכי ה' אלהיך אבל יש להפך שמשביעין את הקליפה בהוי"ות שבתוכה. ולפי דעתי זהו שם טומאה שמסר אא"עה שנקראו מתנות. וע"ד שאנו אומרים בחכמי או"ה שנתן מחכמתו ולא שחלק כבחכמי ישראל שחכמתם אצולה והיא חלק עליון. ואע"פי שלפי דעתי אין איסור בזה. מ"מ לא נאה לנו להשתמש בו כי אם בשל עולמות הקדושה שהוא חלקנו וגורלנו. וכ"ש שאסור גמור מ"ש חרשין דסטר ימינא. ואצ"ל אותם דסטר שמאלא שכולם רע ברע נוגה בג' קליפין בישין. שחלילה מגדיל כח הקליפה. עא"כו לאתדבקא בהו. שמכוין למרוד בקדושה ולהתדבק. בטומאה:

צולמין דיליה שנים הם של הנפש והרוח הנק' צללים שהם דיצירה ועשייה ששם יש כח לרע כנודע לאפוקי הנק' צלם שהוא של הנשמה שאין שם הרע כי אם מעט ונראה שאין צל כנגדו לרוב רוחנייותו אבל אצ"ל ששני הצללים של ה"רן עיקר תחילתם מניצוצות הקדושה שבתוך נוגה. המתבררים ע"י האב והאם של האדם וכנז' בס' א"י ואח"כ מושפעים לתוכיותם שני לבושים פנימיים מהיכל לבנת הספיר שכולל רוח ונפש דשוו. יסוד ומ' ומשם יונקים ז"ון דנוגה כנז' בא"י שהם ממש ר"ן דנוגה. ואלו הקדושים הם הנז' בפ' ויקרא דף י"ג ע"ב חד רברבא וחד זעירא הגדול מיסוד והקטן ממ'. ולפ"ד הקטן שהוא של המ' הוא בבואה דבבואה. שה"ס כללות הכללות. ואמנם אין ספק שכל דבר גשמי יש לו צל. אבל מ"מ יש צללים טובים ורעים כמ"ש בפ' ערבי פסחים ה' טולי בישי וכו' וכ"ש שיש ענין נסתר בצל האדם שהרי בגופו יש נר"ן וצלמיהם. ולכן בצל שלו יש ודאי ציור הרוחניות והרי ראינו כמה פעמים שהמתים נגלים לאנשים בדמות צל וכנז' בפ' פנחס מההוא טולא קדישא שבא אצל ר' אבא ור' יוסי ע"ש בדף רי"ז ע"ב. ולכן החיצונים מתאוים להדבק בהם והוא ענין מאמרנו שהצלם של האדם יכולים החיצוני' להתתקן בו כאשר האדם. יזמינם וייחדם להם לשמם שאז באים ב' רוחין המקבלים לשני הצללים ומתראים בדמות בני אדם. והענין שאותו הצל שיוצא מן המ' סודו משם קנ"א והוא הגורם שיהיה גוף לאדם לאפוקי השד הנמשך מקס"א קמ"ג שאין לו גוף. והוא מבואר היטב בס"הכ בכוונת הו"ר כמ"ש בפ' תזריע דף מ"ג:

כד נפיק לעלמא שאז מתפשטת קומתו וגם נפשו נכנסת בתוכו ולכך צריך הצלם ליכנס בתוכו של הילד כדי שתכנס הנפש בתוך הצלם וכמו כן יקיפהו מבחוץ לסעדו ולשמרו וזהו אזדמן לגביה מבחוץ להקיפו ולהלבישו שמיד בצאתו מזומן ומוכן הצלם לכך ואשתתף בהדיה זהו מבפנים שזהו שיתוף גמור. ויתרבי עמיה וכמ"ש בפ' ומעיל קטן תעשה לו אמו ואומר והוא עוטה מעיל ואמר הרב שאמו היא בינה. חנ"ה גימ' ס"ג וגם הוא ג' אהי"ה שמהם ג' מלבושים של נר"ן וכנז' בס"הכ בליל החותם אך בצלם וכנז"ל ויתהלך שהוא מההתפעל מורה חוזק הלוכו בבריאות. וגם ר"ל מתפשט ע"ד מתהלך בגן: אישתתפו יומוי בזה אמר בזוהר הרקיע בפ' ויחי שכל צלם הוא בעל תרי"ג איבירים וגידים כשל האדם והם בלי תיקון כנפש האדם קודם בואו לעולם. ואח"כ הם נתקנים בתו"מט שעושים מדי יום ויום. ואין ספק שהימים הנגזרים לחיי האדם הם לפי הצריך לתיקון צלמו ואיבריו. וגם ידוע שבכל יום שולט כח א' מהימים העליונים ואין יום דומה לחבירו. ולפי המעשים הנעשים בא' מהימים כך נשפע עליו השפע ממרום המקביל לאותו מעשה ולאותו האבר שיתוקן בו ועצמיות אותו השפע המושפע באותו יום ושל

אותו האבר הנתקן בו הוא הוא א' מהימים של אותו האדם וזהו יראת ה' תוסיף ימים. פי' שמלבד השפע ההוה בכל א' מהם לקיום העולמות. הלא הצדיק מוסיף בו תוספת טובה. וב"מ להפך נק' ימי רע וז"ש אישתתפו יומוי דב"נ שמשתתפים ונוספים בחלקי צלמו ואיבריו. אבל תליין ביה בב"נ זה לטוב או לרע הה"ד כי תמול אנחנו וכו' שאין לו הבנה ויובן במה שנז' ואקדים מ"ש בזוהר הרקיע שכמו שהנשמה כבר היתה למעלה קודם בואה לעו"הז אלא שבאה להתקן: כך אלו הצלמים ואיבריהם היו ככר במציאות אלא שנתקנים בתו"מט. ועוד צא"ל שעיקרו של אדם הוא תיקון לבוש זה. ותיקונו העצמיי הוא בהעלותו ניצוציו מצלם דנוגה. וכל ניצוץ המתעלה בצדקו ושהוא מושפע בשפע עליון המזככו ומתקנו לאבר שלם של צלמו. הלא זה ענין עצמותו וה"ס חלוקא דרבנן וז"ש כי תמול אנחנו שהרי צלמנו שהם הם אנחנו כבר היו מאתמול פי' מקודם אבל מה שראוי לדאוג הוא כי לא נדע להבין כי צל ימינו עלי ארץ. ימינו שהם איברי הצל שלזה באנו עלי ארץ לתקנם. ועתה יפרש פ' גלמי ראו עיניך וכו' וירצה שקורא גולם לצלם טרם ניתקן שאין בו ציור איברים אלא גולם לבד. וזה ראו עיניך מתחילתו שהיה בלתי תיקון רמ"ח איברים אלא כולם בהתכללות אחד וכן גולם מלא גי"מל ו"ו למ"ד מ"ם גי' רמ"ח וא' הכוללם וכמו כן על ספרך כולם יכתבו ימים יוצרו. ר"ל הימים שיוצרו ויותן להם עצם וציור הלא הם נכתבים. א"נ ויותר נכון הלא הם עתידים להכתב בספרך מדי הצטיירם והתתקנם ולא א' בהם פי' מצד עצמם אין שום אחד שיהיה מתוקן קודם העשותו ע"י המצות. ואם יפורש הפ' על דוד עצמו יכון מאד שהרי לא היו לו חיים מצד עצמו א"כ ה' ראה גולמו ממש שלא היה לו שום הכנה להצטייר. ודרך חכמתו יתברך שעל ספרו כולם יכתבו הימים שיוצרו במעשה האדם. אבל לא היה לו לדוד שם בספרו אפי' רמז ליום א': ומן יומא דמתעברא וכו' הענין הוא שמתחלת העיבור ניתנים בו ניצוצות שונים כנזכר באוצ"ח בסוד הקליטה לג' ימים והיצירה למ' יום. וההיכר שיש עובר אחר פ"ו יום ואח"כ כל ימי העיבור רפ"ח ניצוצים כמספר עיבור. והענין שמתבררים מבירורי המלכים דהיינו מקליפת נוגה. וכמו הם לבושי הנ"רן. והכל הוא בסוד עליות כי בהתעלות הניצוצות להתברר עולים למעלה. והסולת והעיקר של האור הוא לצורך המוחין המושפעים בזעיר ומשם יורדין דרך העולמות שנהנים חלקם ומשם מתחלק לאדם. וז"ש רברבין ועילאין פי' רבים מאד למטה ועליונים למעלה:

הה"ד מה רבו מעשיך וכו' שכפל מעשיך וקניניך רומז לפנימיות של הנשמות ויצירת האדם והיינו מעשיך וקניניך הוא בחיצוניות העולמות:

ת"ח כל רוחין וכו' זהו פרטי א' מגדולת מעשי ה' והוא שפעולת הזיווגין היא של ה' והטעם מפני שכל הנשמות המתהוות מן הזווג דז"ון הם מתהוות והיינו חסדים וגבו'. ולכן מוכרח שכל טיפה וטיפה תהיה כלולה מחו"ג ומהם הזכרים והנקבות. וכמו כן לבושי הנשמות הם מר"מח איברים דיכרין ושס"ה גידין נוקבין: אי זכי ב"נ מדלא אמר אי זכיין. נראה שהדבר תלוי בזכר שבזכותו יזכה גם לאשה לשתהיה ראויה להזדווג לו ואין זה חוץ מהשכל שהרי הגבורות כפופות לחסדים ואם יצדק האדם ודאי שיתמתקו דיניו וגבורותיו. ואז צריכה שלא ישלוט יצ"הר באשה שנמתק שרשה:

תוצא הארץ ולא כתיב יצא מן הארץ כמ"ש יהי מאורות משמע שהארץ תוציא משלה: ודא רוחיה דאדם שידעת שהיתה כלולה בו חיה אשתו שהיא י"ט גי' מילוי דמ"ה אדם וא"ת ומנלן שהוא מן הזכר בעצמו דילמא שהמ' הוציאה מחו"ג שלה הניתנים לה לתיקונה לכן מביא פ' ומפרי העץ כו' והכוונה כמ"ש בסוף סה"כ שעיקר עון עץ הדעת ט"ור היה שלא יזדווג עם אשתו עד שבת שאז יהיה הכל טוב ומבורר אבל ע"ש היו עדין ז"ון אחור באחור ואז נק' מ' שדה והיינו גן. כי בהיות פנים בפנים נק' בית כנז' בריש הסבא. ולפ"ז אמר ה' שלא ימהר זווגו ולא יהנה להמשיך עדין נשמות בזיווגו וכמ"ש המפרשים שאותו עץ היה מעורר תאות המשגל. א"כ לא תאכלו כפשוטו. והטעם כטעם הנז'. ואגב אודיע חריפות השטן שאמר להם ה' אכל ממנו לברוא העולם. פי' שהרי יצירת אדם ואשתו בבחי' אחור באחור כנודע. וא"כ למה לא יהנו הם ג"כ כך כי אז יקיימו גם צד החיצונים וישלטו בכל. וכמו שה' ברא טוב מאד ב' יצרים הנמשכים מחו"ג שבדעת והיינו כי יודע אלהים. פי' דיש בו סגולת הדעת. והנה מכללות פ' ומפרי העץ וכו' נשכיל שהחו"ג הם מן הזכר שנתנם בתוך הנקבה שפרי העץ הוא של זעיר כי יפ"ה הפ"י גי' ק' ופ"ה הפ"ו גי' ס' הכל גי' ע"ץ. גם פרי העץ גי' ה' פעמים הוי"ה אדנ"י. ואלו ניתנו תוך האשה היא מ' שכבר היתה לה אישות עם אישה אבל בבחי' אחור באחור. ולכן נתייחס הפרי אליה. וגם ע"כ נאמר נפש חיה והוא רוחיה דאדם קדמאה. וק' למה לא נאמר רוח חיה לזה אמר היינו דכתיב וכו' כלו' לפי שעדין היה מבחינת האשה שעדין לא הוברר מ"ן דילה כנז' בס"הכ דף קצ"ב ע"ב שכל הנוקבין נתקנו חוץ מן המ' וז"ס שאמרה תורה בחוה מפרי עץ הגן נאכל. ר"ל מכל שאר השפע של הגן נוכל ליהנות. אבל מפרי העץ הידוע שהוא זעיר אשר בתוך הגן. שהי"לל אשר בתוכו דהוה קאי אל הגן הנזכר בפסוק. אלא שג"ע הכולל הוא בינה של מלכות. ועה"ד ט"ור היא מ' בסוד העטרה כנז' בדרוש ציור העולמות באופן שבינה של מ' היא ג"ע העליון לערך המ' הנזכר שהיא ג"ע התחתון ולכן אמר גן פעם אחרת. ועוד סוד גן הוא יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה שהאל"ף מורה שכבר

קבלה זרע מן הזכר אלא שעדין הוא ט"ור. וגם צריך שתדע שכל בחי' עה"ד ט"ור הוא מן הת"ת ולמטה וזהו תוך הגן שהוא א' שבמילוי וא"ו וה"ס ת"ת שלה. ומעתה נאמר דשאני שדה מגן ששדה עדין לא נזרע והגן כבר נזרע אלא שהיה בבחי' אחור באחור:

ולתוספת ביאור ענין זה הנחמד אוסיף עוד שאמרה חוה לנחש מפרי עץ הגן שה"ס כל שפע שאר הנוקבות העליונות שכבר ניתקנו א"כ פרי שלהם כבר הוא מבושל ונכון ולכן מותר בהנאה. אבל מפרי העץ דאיהו זעיר אשר בתוך הגן שעדין הוא כמוס ונסתר בתוך הגן התחתון כאמור. ולכן כתיב האשה מפני שכל מה שהוא למעלה ממנה הכל בבחי' זכר כידוע ליודעים. וגם שאשה נגזרה מאיש ואמנם זעיר היה באותו זמן בסוד איש דהיינו בקטנות ולא אדם גדול שלכן אד"הר יצא מזווג זה שהוא בסוד אח"בא ונל"עד שאע"פי שא"א להוליד אלא מכח חיה כי בחי' נר"ן דס"מב אינן מולידות כמ"ש בס' א"י ובכ"מ. וזו היא הבחי' העצמיית שהיתה לז"ון. ואע"פי שעלו לא"וא לא היו כדאים לקבל החיה האמתית אלא הנפש שלה וזהו נפש חיה. והנה מכלל כל הנז' נתבאר היטב טעם איסור אכילת ע"הד ט"ור מפני שעדין לא נתקנו מ"ן דרחל ומפני זה כשאד"הר נזדווג ע"ש עם אשתו נתקלקל גם המ"ד דזעיר ונאחזו החיצונים שם ונתערב הטוב עם הרע ונתהוה הפירוד בין ז"ון ובעבור זאת תנינן היינו וכו' ור"ל שאם לא היה עון אד"הר היו הנשמות יוצאות זוגות זכר ונקבה שיהיו החו"ג מיוחדות אבל לפי שחטא לכך נאמר אשה כי תזריע פי' שמ"ן שלה קודמין לזרוע שזה סי' שהם מתוקנים במיתוק בכל זאת וילדה זכר לבדו בלתי זווגתו עמו:

ולא כליל דכר ונוקבא פי' שאם היה העול' מתוקן היה כותב וילדה את זכר כי במלת את היתה נכללת הנקב' וכמ"ש ותלד את קין וגם בהבל נאמר ב"פ את לכלול שתי תאומותיו א"נ הוה כתוב וילדה בן כי גם בשם ב"ן נכללו חו"ג בעיקר ובמילוי ואז היה כפום אורחוי דעלמא. פי' מפני כללות מנהגו של עולם. עתה דאינון גרמו ליה בעון הכולל. אמת שלפרטיות אותו הזווג שהנקבה הקדימה היה זכות פרטי ולכן תזכה לילד זכר. אבל להיות כללות העולם בלתי מתוקן לא תצא אשתו עמו לאו הכי דהא וכו'. פירוש א"א שיהיה שתרד נשמת הזכר לבדו שהרי זהו זיווג העליון תמיד שמזדווגים ז"ון וכ"א נותן את שלו. וא"כ בע"כ שיהיו חו"ג יחד ברדתם ואח"כ מתפרדים ונבדלים בשני גופות:

אבל וילדה זכר כלילן וכו' הענין שיש בכל פרצוף מ"ה וב"ן דהיינו בזעיר יש מ"ה וב"ן דמ"ה ובנוקביה יש מ"ה וב"ן דב"ן דהיינו חו"ג דוכרין וחו"ג נוקבין ובהזדווגם אם יש זכות גוברים חו"ג דזעיר ויולדת ב"ן ובת אבל הנקבה נכללת בזכר ושניהם מסטרא דימינא וזהו אשה כי תזריע שהיא מקדמת ואח"כ מזריע הזכר וגובר על זרע הנקבה

וילדה זכר שהחו"ג של הזכר גוברים והוא שם הוי"ה העולה כ"ו וע"ב חסד וק"ל ריבוע מ"ה גבו' הכל גי' זכ"ר ע"ה. ואמנם תזריע גי' תרפ"ז שהם רל"ב ותנ"ה שהם עיקרי הארות דימינא ושמאלא דא"וא. וכן זכר מלא ז"ין כ"ף רי"ש:

ואם נקבה תלד כאן לא נאמר תזריע כי אין עילוי בהזרעתה להתמתק בתגבורת הזכר עליה אלא דידה גבר על של בעלה ולכן תקדים נקבה לתלד לרמוז שמשעת ההזרעה גבר שלה. ואיפשר דדריש יתור מלת תלד ולא סמך על וילדה דרישא לרמוז שהם כלילן כחד נוקבא ודכר מסטר שמאלא. ה"ס גבו' וחסדים דנוקבא דאז ודאי דשלטא סטר שמאלא שהן גבו' של הנוקבא: סטר ימינא הם החסדים דנוקבא ובהכי דייק לישנא דאמר סטר בתרוייהו ולא אמר סטרא משום דסטרא פירושו כמו רוח כמ"ש רוח דרומית או רוח מזרחית אבל סטר ר"ל אחד מצדדי אותו דבר:

ודכורא אתכפייא למ"הד לאטר יד ימינו מפני שעיקר הרוח החיוני קבוע בשמאלא ולכן היא גוברת. וא"ש ההוא דכר דנפיק וכו' שקרא לצד ימין סטר שמאלא משום דלגבי אטר יד ימינו היא יד כהה וכמ"ש בתפלין שהאטר מניחן בשמאלו שהוא ימין כל אדם. כל אורחוי כנוקבא וכו'. פי' מדותיו של הנקבה דדעתה קלה וכמו תשוש ונוטה לכיליות ולעצלות וכיוצא. ולזה רמזו רז"ל באומרם אוי לו למי שבניו נקבות. פי' שהזכרים שלו הם מצד הנוקבא:

ולא איקרי דכר פי' שיהיה סריס או טומטום ואנדרוגינוס או עקר. ונלע"ד שיצחק אבינו בתחלה נק' בן שרה שהיה מבחינה זו קודם העקידה ולזה לא ציוהו ה' שישיאנו אשה. פי' שלא נתן כן על לבו. אבל בעקידה פרחה ממנו בחי' הנקבה וניתנה לו של זכר וזש"רזל וה' בירך את אברהם בכל שנתן לו בן ור"ל שאז היה לו בן מצר הגבורה שלו והיתה בחינת זכרות ב"ן דמ"ה. שלגבי רבקה היה זכר ולכן השתדל להשיאו אשה: מגו ימינא הוא מטיפת זעיר שכללותו חסדים וגם הוא לימין האצילות ע"ד איהו בנצח ואיהי בהוד:

אתכפייא וכו' זשרז"ל בת פלוני לפלוני שהיא טפלה לו ומ"מ בתולה נשאת לרצון כדכתבו התוספות. כדי לייחד חו"ג זה בזה:

וילדה זכר פי' שלהיות הנקבה טפלה לזכר לכך הוא נזכר ולא היא שהיא נכללת בו וע"ד בריאת האדם שהוא היה העולה בשם וגם ע"ד וישא אהרן את ידיו ידו כתיב: וכמה אלף ורבבן נפקי וכו' נ"ל שזמן יציאת רוב הנשמות הוא כשיש זווג גדול וכולל כשמיני חג עצרת כמ"ש בסה"כ וז"ש בזמנא חדא ולא אמר בכל זמנא. ואמר לעלמא שהוא זיווג כולל לכל:

לא איקרון נפשין וכו' כי יש הרבה מהם שנשארות למעלה והן בבחי' מלאך כנזכר בס' הגלגולים בסוד אשר עמדתי לפניו. ואפי' אותן שיורדות לא נקרא נפש עד שתתישבנה תוך הגוף שזו היא מנוחתן וזהו לשון נפש דהיינו נופש:

היינו דכתיב כלומר שזהו טעם הפ' וכמו שיבוא וטמאה שבעת מתחיל לפרש סיבת עיכובן מהתיישב בגוף והיינו שבז' ימי נדות הנפש נבררת מזוהמא שהטיל נחש בחוה והוא מז' מלכי אדום שנפלו מסיגי אימא ולכן לא תוכל הנפש להתעלות לכנסת ישראל כי היא מתבוססת בדם טמא ומתנדנדת למצוא מקום מנוחתה בגוף:

והיה ז' ימים תחת אמו היא ארץ אדום אם העליונה וכן אמרו לקמן דאתיבש מזוהמא דאימיה שאף הבהמות נפגמו בחטאה של חוה וכדרז"ל בפ' ותתן גם לאישה עמה גם לרבות שהאכילה הבהמה וחיה ועוף והענין שידוע שמדריגת נפש הבהמית שבחיות טהורות היא סובבת בקליפה על מדריגת נפש הבהמית של האדם ואשתו ועוררו כח התאווני וחטאו שנחשכו והחשיכו ג"כ אל שכנותם שהם הבהמות. ובזה יכון מה שדורש כאן פ' והיה ז' ימים על האדם אע"פ שפשוטו בבהמה ומפרשו על האדם בהוולדו כעיר פרא הוא:

וביומא תמינאה אתהדרו רוחא ונפשא כי ה"ס המלך הדר שהיתה אשתו עמו והיינו רוחא וגופא ונראה שזה רמז במלת אתהדרו שגם בתרגום הוא מלשון הדר וכמ"ש אונקלוס ולא תהדר פני גדול ולא תהדר אפי רבא ולכ"א ולאיתקשרא בה ובדכורא:

בגופא וברוחא שנודע שסוד מהיטבאל הוא מ"ה וב"ן דכר ונוקבא ולכך קרא כאן המ' בשם מטרוניתא לרמוז לבחי' מיתוק הגבורה ואחר שנתקשר למעלה צריך ל"ג ימים לאתישבא רוחא בגופא להשפיע בה מיתוק בעצם כי סתם כל חומר הוא מבחי' הגבורה וטעם ל"ג ימים הוא שידוע שיסוד זעיר מאיר ברחל כחב"ד גג"ת שלה וגם יש לנו כלל שכל המוחין הם כוללים י' ספירות בכל אחד וכאמור בפ' חיי שרה דף קכ"ב ע"ב מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים לכן שלשים עשרה בכל א' ולפי שג"ר חשובות כאחת ויש בהם יחוד גדול לכ"א יום. אבל בסוד חג"ת שאין בהם כללות י"ס וגם אין בהם יחוד כ"כ אמר שלשת ימים:

וג' ימים מאי עבידתייהו ירצה בשלמא ל' יום ניחא שם הארת החסדים שאפי' דעת שלה שהוא מבין הגבורה כנודע שיש שיש בו הארת יסוד אבא כנז' באוצ"ח שהוא הממתק הגבורה. אבל חג"ת ששם ג' גבו' מאי עבידתייהו. ומשני ג' ימים דמילה:

דרבייא כאיב מובן במ"ש באוצ"ח שבעסק המילה נמתקות חג"ת שבגבורה וכנגד מיתוק של אלו יש עוד הכנעת ג' קליפות שסביב נוגה במילה ופריעה ומציצה ולכך התינוק כואב הג' ימים שכנגד חג"ת שיש קצת התעוררת הגבורה:

ורוחא לא שרייא בגופא כשאר יומין הם השלשים שבהם אור החסדים והנפש מתעסקת להתיישב בגוף ויש סברא לומר שעשרה ימים ראשונים מתיישבת נפש שבנפש. ובשניים רוח שבנפש ובאחרונים נשמה שבנפש. אבל בג' ימי הכאב מתעוררות ג' הבחי' להכנס בכללות ובדרך עראי:

וע"ד ול' יום וג' ימים לפי שיש בהם ב' העניינים הנז' התחלת הכנסת השרייה והמשך גמר שלה ולכן כולם דמים טהורים שהם ה' לבושי החסדים וה' פעמים דם גי' טוה"ר. כי גם הדמים הטמאים הם נמתקים ונעשים חלב כנודע:

בדמי טהרה בקדמיתא ולבתר ימי טהרה שהם ב' בחי' אחת למטה וא' למעלה כדמפרש בדמי טהרה אלין דמי מילה דמא בתר דמא. הנה שם ילד עולה ד"ם להורות ששני מיני הדמים נעשים א' ביחוד של הגבור' בשל החסדים וא"ת א"כ למה אמר דמי לשון רבים לזה אמר דמא בתר דמא הוא האמור בפ' אמור בדמיך חיי מאי בדמיך אלין תרין חד דמילה וחד דפריעה כי בדם המילה שכורתין הערלה מתבסם דמי טומאה ובדמי הפריעה נפרעים ומתגלים דמי טהרה הם של החסדים הנגלים וזהו דמא בתר דמא בתחלה של המילה ואח"כ של הפריעה:

וקב"ה נטיר לאינון דמי כל אלין יומין הה"ד וכו' לומר מה ענין לדמים אלו ל"ג ימים לכן אמר שאותם האורות המגולים במצות המילה הם מתקיימים בהארתם כל אותם הימים לתת כח לנפש שתנוח כראוי בגופה ולכן כתיב תשב בדמי טהרה והיינו מ"ש הה"ד ר"ל בזה יתיישב הקושי שיש לישיבתה כך ימים בדמי טהרה ואחר כך אמר טהרה סתום. מפני שרומז לאותה הארה שנתקיימה ברישומה:

ולא אדכיר ה' בתראה שלא יש מפיק באות ה' כשל ימי טהרה דמפיק ה"א השנית:

דלא תימא טהרה דמטרוניתא שלא יכון לפרש דקאי אאשה היולדת כנראה מהפשט שלא נזכר עדיין טוהר זה שיסוב אליו כנוי הטוהר ולומר טוהר שלה כי מהו הטוהר שיש לה שתכנה הדמים אליו וכ"ש שעדיין איננה טהורה שהרי אח"כ כתיב וכפר עליה הכהן וטהרה ולכן אם היה נא' טהרה במפיק ה' הייתי אומר טוהר ה' שהיא השכינה. ואין הדבר כן שהרי המשך קיום הארתם משום דם הברית דהיינו דמי טהרה אינו צורך גבוה אלא על הנפש הבאה להתלבש פה בעולם התחתון בתוך הגוף. וז"ש אלא טהרה סתם:

דמי טהרה איקרון פי' טהרה סתם ור"ל טוהר של מי ששייך וצריך לו. וגם טוהר סתם יצדק בדמי המילה שאינם נראים לעין אלא ביום א' וב' והשאר אין כאן כי אם רוחניותם הסתומה מראיית האדם. אבל ימי טהרה צודק בהם מפיק ה' שהרי ל"ג ימים הם כנגד חב"ד גג"ת של השכינה ונק' ימי טהרה דהיינו אור שלה שמקבלת מיסוד זעיר כנ"ל. וגם טהרה ממש מאחיזת הטמאים. לאפוקי נה"י שלה כי רגליה יורדות מות ושייך בהם ענין טומאה. וכמו שאמר הכתוב רחצתי את רגלי:

דף מד.

וע"ד כולא על חד תרין וא"ת איך שייך שיתבאר בה ענין דמי טהרה שאמר למעלה שה"ס דמים של המילה וכאן אין שייכות להם. ונלע"ד במה שנז"ל כי הזכר והנקבה הם מפרצוף א' או חו"ג דזעיר או דנוקבא ולפ"ז אפשר שזכות הזכר יועיל לזוגתו:

דף מו.

בזמנא דאיהו וכו' היינו בזמן שהיה הדיוט שזהו פשט ימי הבלי ואז בודאי חשך אור שכלו ואיך אמר שראה את הכל בין יהיה. פי' ראיתי בעין או לשון התבוננות אלא הכי אתמר. פי' ימי הבלי ה"ס גדול. ויובן בהקדים מ"ש ביומוי וכו' קיימא סיהרא וכו'. ה"ס התעלות רחל בכל קומת זעיר שאז היא מלבשת ליש"ס ותבו' והזעיר מלביש או"א עילאין ולכן אתחכם וכו' שידוע שלא היה כן מימי עולם ונלע"ד שכל מלכי בית דוד היו מושרשים באורות מלכות שהם בתוך הזעיר ונודע שג' מקומות הם מקורות המ' בתוך זעיר דהיינו דת"י שלו. ועוד צא"ל מ"ש בס' א"י שאו"א עילאין שהם בסוד יו"ד הם נקראים חכמה ולכן שלמה נתחכם על כל בני עולם וחכמת שלמה היתה אור של או"א המאיר ברחל בגדלותה ושרש שלמה היה בדעת זעיר ששם יסוד אבא גנוז ביסוד אימא. והיינו דשלמה מלכא דשלמא כולא דיליה:

ומאי חמא ירצה דמלת את הכל מורה על פרטיות הדבר שהוא נק' הכל ואחר שכן הוא שראה פרטי א' ששמו כל והוא יסוד זעיר האמיתי המזדווג עם רחל במקומה למטה במקום הגילוי. לאפוקי כשמתעלמי' לעולם הנעלם שהוא בא"וא כמ"ש במוסף שבת שאז אומרים זכר למעשה בראשית. אבל הם בהסתר שמה עד שאומרים המלאכי' איה מקום כבודו. אך זה שראה שלמה היה במקום הנגלה שעליו יכון לומר הכל בה' הידיעה. וגם ראיתי. והוה נהיר לה שמשא הוא אור אבא המאיר בזעיר. ולס"א ליה כשמשא ר"ל שזה הכל היה אור לו כשמש הוא עטרת אבא המתעלם ביסוד זעיר. ולפי שאינה בחי' היסוד אלא העטרה לכן לא אמר נהיר ליה שמשא אלא כשמשא:

הה"ד את הכל וכו' שבאור הבהיר יוכל לראות: מאן הבלי שנראה שהוא דבר הבל: דא סיהרא יש לפרשו בשני אופנים האחד שגולגולתא דרחל נעשית מהבל פה זעיר כמ"ש בס"הכ בסוד חדש ניסן והב' בסוד הנשיקין שכלולים מח"בד שעליהם נאמר ישקני מנשיקות פיהו פי' ה"י וי"ו גי' הב"ל. גם ה"ה בי"ת למ"ד גי' מל"כית: מייא ואשא ורוחא ה"ס חב"ד שמהם מתהוה הדיבור והם ר"ת אמ"ר וה"ס חג"ת שבדעת כמ"ש בכוונת השופר ושם הוא מקום שלמה ולכך חיבר ג' ספרים שהם ממש סוד ג' מוחין ולכן קרא זמנו ימי הבלי כי כל סגולתו היתה הדיבור:

והוא חמא כל פי' שזכה לזיווג הפנימי שאז לא יש כי אם הבל א' הכלול מכל הז' וז"ש דאחיד ביה ירצה עודנו נאחז ומושרש בתוכו והזווג ברחל הפנימית. יש צדיק אובד בצדקו כללות הכוונה של הפסוק הזה לומר שני ענינים משונים מן קצה אל קצה אשר ימצאו בעולם העליון הא' כשהוא בתכלית השלימות והשני להפך בהיותו חסר ובלתי שלימות. האחד הוא כשיש יחוד בכל המדות והפרצופים ושהזווג הוא ע"י היסוד האמיתי ובפנימיות הפנימיות דהיינו ייחוד רוחא ברוחא וכמו שהיה בימי שלמה שזכה לשיר השירים קדש קדשים והתחיל בפ' ישקני מנשיקות פיהו שהם סוד ז' ההבלים שהתחיל גם בהם ס' קהלת וכנגדם ז' תיבות בפ' ישקני. ולפי שזו המעלה המעולה לא זכה העולם זה אלא בימי שלמה לכך ייחס הענין לעצמו ואמר את הכל ראיתי וכו': ואח"כ דבר במדריגה ההפכיית שהיא הגרועה ובעו"הר נמצאת הרבה בכמה זמנים והיא מה שנפרש ביש צדיק אובד ולהורות שכונת הפ' על ב' ענייניים המעולה והגרוע לכך חזר להכליל מ"ש בפי' את הכל ראיתי ואח"כ נמשך בשל הזמן החסר ואמנם אמר שכשיש זכות רב:

האי כל לא אעדי מן וכו' ירצה שיש יחוד בכל ה' פרצופים שמשפיעים ביסוד שאז הוא נקרא כל בעצם לפי שמקבל מאריך וא"וא וזעיר ומשפיע תמיד במלכות שכולל הכל:

ועוד והאי כל נטיל וכו' הוא דבר גדול היינו שידוע שיש ב' מיני שפע הא' מתפשט לקיום העולמות שמדי רדתו ממדה למדה ומעולם לעולם הוא מתפשט מפני שכל מדה ופרצוף ועולם נוטל חלקו הראוי לו לקיומו. והשפע השני הוא הפנים שעיקרו תלוי במעשה הצדיקים וזה אינו מתעבה ולא מתמעט אלא ככחו למעלה כחו למטה. וכשזה נשפע לצדיק יסוד עולם להשפיע בנוקבא אז נק' כל משום דנטיל כל משח ורבו דלעיל ממש כמו שהוא. וז"ש משח ורבו כי משח הוא השמן דהיינו מוחין. ורבו ר"ל גדולה שהוא במדריגת גדולתו כמו שהוא למעלה:

ואיתמלי ידוי סוד ה' חו"ג והענין שבשאר הבחינות או הזמנים יח חלוק בין הסתומים והמגולים. אבל בזמן ההצלחה כולם מגולים ושלימים וחדי בהמתקת הגבו'. ורבי סוד הקמת הברית:

בגין לאזדווגא בסיהרא שאז היא שלימה בלי חסרון כי הצדיקים משלימים אותה באור החוזר שלה והוא מרויח בעביר שמאיר גם מאור שלה. ואז נק' בעצם כל. בין מפאת שיש לו כל החו"ג בשלימות נ"ה וכ"ה. ובין שנהנה גם מאורות הכלה הכלולה:

ובזמנא דא סגיאו זהו הזמן הגרוע כי אז הלבנה נקדרת מחמת הפגמים:

נאבד לא כתיב אין ספק שצריכים אנו לשמוע לקדמונים בפי' טוב לשון הקדש:

ולא נשמע לאחרוני' כי לפי המדקדקים אובד הוא פועל עומד והיינו ממש נאבד אלא הם סוברים שאובד גם הוא פועל יוצא וכפשט ארמי אובד אבי לבן בקש לעקור את הכל:

לא איתחזי בסיהרא וזהו אובד שאובד סגולתו מלהשפיע במלכות:

ולא נטיל וכו' זוהי אבדה אחרת אובד בצדקו ולא נאמר בצדקתו כי תואר זה הוא שלה כשהי' מוכנת להזדווג כי מתמתקת בה' חסדים ואז היא לשון נקבה המקבלת. אבל צדק הוא לשון זכר והיינו שפועלת דין וזה ע"ד נער ונערה כידוע וז"ש דלא אשתכחת וכו'. פי' שאין בה הכנה לזווג: הוא אביד דלא שאיב מחידו. הוא ענין מיתוק הגבו' כראוי שהוא הוא עיקר כוונתו ית' להשפיע לתחתונים:

כל סטר שמאלא כל צד השמאל אפי' הבינה שהי' ראש השמאל גם נכללת בשם צדק ואולי שגם זה נרמז במלת בצדקו מפני שהיסוד עיקרו ממזל ונקה כמ"ש בכוונת קונה הכל והוא שרש בינה הנק' צדק עליון. וידוע דיסוד נטיל לשמאלא. ולפי שאז בינה ומלכות פועלות דין ביחד לפיכך נרמזו שתיהן במלת בצדקו: וחייבין מאריכין בשלוה כי הבינה שהיא ג"ע העליון שבו נגנזים המעשים טובים לצדיקים. הלא עתה תשלם לרשעים שאר איזה זכות בעו"הז הה"ד ויש רשע וכו' דייק יתור מלת רש שהיה די שיאמר ורשע מאריך. אלא שאם אומר כך הוה אמינא ששניהם נמצאים יחד וכלומר שזה נמשך מזה שכשהצדיק אובד הרשע מאריך מחמת אבידת הצדיקי' לזה אמר שאינו כן אלא יש ויש ב' מציאות משונות ונמצאות בעצם דהיינו חולשת צד הקדושה ותגבורת צד הטומאה בעצם והיינו מאריך ברעתו ושואל מאי ברעתו דאי ר"ל בחטאו הו"לל ברשעתו:

בההוא סטר וכו' וירצה שאיזה זכות שיש לרשע מגדיל ומשפיע כח במדריגת אותה קליפה שנדבק בה בעונותיו באופן שמתהוות ב' רעות משונות שאין צדקת הצדיק מועילתו וזכות הרשע מהנה אותו להוסיף פשע ולהגדיל קליפה ב"מ שמתגדלת ומתפשטת כרצונו: בההוא סטר שהוא נוקבא דקליפה המנגדת למלכות הקדושה:

תו יש צדיק וכו' כללות הענין הוא שידוע שהצרעת באה על עון לה"ר ועכשו אומר שלא לבד תבוא על הדיבור. אלא גם על העדר הדיבור הטוב הוא התוכחה כי גדול כחה למתק הדינים בחזרת הרשעים בתשובה. ולכן עון זה פוגם בדעת ששם מיוחדים החו"ג וממילא הפגם במדת הצדיק כוון שנפגם מקורו הוא הדעת ואז המלכות בלי מיתוק ולא תקרא צדקה כי אם צדק. וזהו צדיק אובד בצדקו וזה כד חייבין סגיאו דאז מוכרחת התוכחה:

ודינא תלייא הוא כח הצדק כח דין לדון העולם אז צדיק אובד בצדקו לפי שהוא היה צדיק וגנז צדקו לו לבדו לא קיים תואר צדיק המצדיק לאחרים. והנה ידוע שכל מעשה האדם מושרשים ונרשמים במלכות הטובים והרעים. והפגמים בה ולזה מתקוממים הדינין והגבו' שבמ' נגד אותו צדיק שהיה גרמה להם בעון ואזי איהו אתפס בחובייהו שהעונות תופסים אותו ממש להפרע ממנו שהוא היה סבה להם וכל סבה קודמת. וגם כדי שישארו הרשעים בלי מגן ויתחזק הדין בהם. ואז הצדיק אובד בצדקו כי לו לבדו היה צדקו שלא היה מהנה אחרים ממנו:

וייצר בתרי יו"דין שהם נמשכים מחו"ג ושהם מים ואש אבל אחד מן היו"דין נקוד ונרגש והב' נסתר רמז שחפץ ה' שיצה"ר יהיה נכלל ביצ"הט ויכנע לו:

שם מלא הפשט הוא הוי"ה אל"הים חו"ג ועוד ירמוז הוי"ה דאל"פין מ"ה חסדים ומ"ם ה"א שהוא מילוי גי' אל"הים ור"ת מ"ה אלהי"ם "מים "אש:

את האדם וכו' א"ת סוד הנוקבא האד"ם סוד הזכר. א"נ אדם סודו כ"ו י"ט כידוע שהם ז"ון חו"ג: עפרא דארעא קדישא. הוא מ"ש בס' הגלגולים פ"ה כ"ה א' כי בעת שנברא אד"הר לא היה מעפר דבית המקדש התחתון הזה. אלא מעפרא דבי מקדשא דלעילא שה"ס ג' עולמות בי"ע בבחינת עלוי שלהם באותה שעה. וכל מה שתחת האצילות נק' עפר המקדש שה"ס מלכות דאצילות. ולכן חזר ואמר דמתמן אתברי כלו' אע"פי שהי' מקום גבוה ומעולה מ"מ משם נברא ולא מעפר עוה"ז של עתה. וז"של דף פ"ג ע"א אדם קדמאה לא ה"ל מהאי עלמא כלום:

והוא אתר דבי מקדשא ר"ל שגם בזמן הזה הוא מקום ב"ה מפני שארץ ישראל מושפעת מעולם היצירה ומקום ב"ה מושפע מעולם הבריא': מאינון חיין דלעילא הם א"וא כמ"ש בפ' משפטים דף צ"ד ע"בנשמת חיים. אינון י"ה דעלייהו אתמר כל הנשמה תהלל יה. יפ"ה עולה כ"ל והענין שאע"פי דקי"ל שהנשמה היא מבינ' אין הכונה מבינה לבד כי ב"מ זוהי בחינת הצרעת שחסר אור החכמ' כמ"של דף מ"ט ע"ב. אלא נשמה היא מאימא ואבא נכלל עמהוע"ד שאנו אומרים בסוד הצלם דאבא שסודו קס"א שנק' על שם אימא שמלבשת את אבא וכן הוא בנשמה והיינו כל הנשמה פי' בשלימות' והיינו י"ה. והבן

כי אבא סודו שם ע"ב ואם תנקדנו בפ"תח שהוא ניקוד חכמה יעלה גי' קל"ב ושל אימא ס"ג ואם תנקדנו בצ"ירי שהוא נקודת אימא עולה רס"ג ועם קל"ב גי' נש"מה. וז"ש כאן נשמת חיים דלעילא כי החכמ' תהיה בעלי' ובינה אלהים חיים. אדם אתכליל וכו' זו מעלה שהית' באד"הר והוא נקרא בשם זיהרא עילא' והיא כללות נר"ן דאצילות שסתמו נק' חיה כי נר"ן הם בי"ע וחיה סוד אצילות בסדר יחנ"רן. ושם נפש כולל כל הג' בחי' דנר"ן דזיהרא וז"ש דאתכליל בנפשא קדישא מחיה עילאה. ה"ס אבא הנק' חיה עילאה כנז' בתוקונים. ומלכות נק' חיה תתאה. ועוד י"ל שנקרא נפש ע"ש דאפיקת ארעא היא מ' שהיא נפש אבל כתיב נפשי חיה למינה לרמוז לכל נר"ן וגם במאי דקי"ל אבא יסד ברתא יכון אומרו תוציא הארץ נפש חוה:

דף מז.

דוד אזהר ללביה כתב המד"ל דא"כ הו"לל אל תט צי"רי כי תַט בפ"תח הוא יוצא והאמת כן הוא כי תט. בפ"תח הוא תפעול. אבל מ"מ לא קשיא מידי כלו' אל תטה מחשבותיך לדבר רע א"נ כמה פעמים מצינו כמה מלדת שהם מן ההפעיל ומשמשות במקום הקל כמו שוש אשיש לא ימיש מתוך האהל וזולתם ה"נ לא שנא. והעד באיוב כ"ג דרכו שמרתי ולא אָט דלא מסתפקון אבהן וכו' איתא בע"ח שג"ר דזעיר באים בבחינת תוספות כדי שיוכלו להסתלק העונות ולא יגיע' פגם שא"כ יהיה העונש של החוטא גדול. ומעת' תדע כמה חמור עון לה"ר שפוג' במוחין דזעיר דהיינו שמסלק מהם אור החכמ' וכנז"ל בדף מ"ט ע"ב וז"ש דלא מסתפקין אבהן שהם המוחין שדרכם שלא להפגם כ"ש בנין הם ו"ק שאלו עלולים ומוכנים להיות נפגמים והיינו דכתיב וכו'. ז"ל הרב ג' נגעים הם יוצאים מג' אלפ"ין שהם מ"ה שהם בד"תי וה"ס אדם כנודע ורבי יוסי נקט קרא דנגע צרעת ולא הפסוק הקודם אדם כי יהיה בעור בשרו משום דהתם כתיב בעור שהוא חצוניות זעיר שסודו עו"ר יו"ד פ' ה"א ק"ך ה"א פ' וא"ו ע"ח וא"ו פ"ה"א הכל גי' עו"ר והו' מקו' שנראי' שם הנגעי' אבל כאן מיירי במה שנפגם הפנימיו' אפי' דאבהן. ומשו' הכי אירי האי קרא בשאת שהי' כנגד לאה שהיא הנשאה והגבוהה וכמ"ש באוצ"ח והיא יוצאת מכנגד אבהן וז"ש באדם ממש. כלומר איני מדבר על היוצא בעור האדם אלא באדם ממש בפנימיותו. אבל שם אין נגע ח"ו אלא מכאן נתית למאן דנחית הכל כפי בחי' הנגע. ואפשר ששם נגע רומז "כהר "גן "עדן ממטה למעלה. נהר דעת גן בינה. עדן חכמה. ומורה הסתלקות אבהן חב"ד ולכן הוא במלמטה למעלה. אבל ענג הוא ביושר השפע. עדן חכמה מקור השפע נהר המשפיע:

גן הוא המקבל דהיינו בינ' אבל נגע הוא בהיפוך דהיינו התהפכות האור וזהו סגירו דסגיר ולא פתח אמרכן משום דגם יש התעלות מ"ן ממט' למעל' שאדרב' הוא לעילוי כדקי"ל שהזעיר כשהוא בסוד השינ' מוחיו מושכין אור וחיים כמ"ש. בכוונת ר"ה בסוד הדורמיטא ואז הוא סגיר ופתח. אבל בכאן סגיר ולא פתח: וכד סגיר הוא ולא פתח חזר ואמר זה ללמד שזה האור המסתלק אינו מאיר בפנים דרך הפתחים והצינורות אלא מוציא כח דין לאחוריים. ולכן נרמז בפי' לשון התרגום וכמ"ש צרעת כתרגומו סגירו מפני שכל התרגום סודו אחוריים:

דף מט:

אר"י והא כתיב וכו' אי הכי דא קב"ה איתא באוצ"ח דרוש ארוך בסוד הנגעים ואכתוב בקיצור מה שצריך להבין מאמרנו בע"ה. ידוע ששם מ"ה הוא בזעיר ויש בו ג' אל"פין והוא א' בדעת שני בת"ת ג' ביסוד ובג' מקומות אלו אחיזת לאה ורחל דהיינו ללאה א' אחת שהוא אור א' היוצא אחורי הדעת לבנות' והשנים ב' אורות לרחל שמקומ' בת"ת ויסוד זעיר. אבל אין כח לאורות אלו לבנות ב' הנקבות כי אם בהיות כבר בזעיר מוחין מצד אבא. אבל אם אינם בו אז הוא סוד ג' נגעים שאת כנגד לאה וספחת ובהרת לעומת שני אורות של רחל דבת"ת וביסוד. (ומז"לן לפרש בזה דבר נחמד והוא שאין הספחת שם נגע פרטי כשאת ובהרת. אלא הוא לשון טפלה כמש"ה ספחני נא אל א' הכהונות והוא רומז לשני תולדות שיש א' לשאת וא' לבהרת וכדתנן מראות נגעים שתים שהן ד'. ולפי הסוד הוא נכון מאד שהרי גם לפעמים יש ללאה אחיז' באור שבת"ת כנודע מסוד ותגנוב רחל את התרפים אבל עיקרו סתם לרחל ולכן נתייחס אליה. אבל אין ספק ששנים הם הפגמים הגדולים דהיינו שאת או בהרת. מפני שג' בחי' ג' האל"פין הנז' הם א' בדעת ששם קבוץ כל ה' חסדים. ב' בת"ת שעד שם שני חסדים ושני שלישים מכוסים ומשם ולמטה ב' חסדים ושליש המגולים. והמקום הג' הוא כנגד א' אחרונה ביסוד ששם חוזרים להתקבץ הה' חסדים. ולכן ר"ת "שאת "ספחת "בהרת שס"ב. ה"פ ע"ב שהם החסדים עולים ש"ס וב' בחינותיהם א' בדעת וא' ביסוד. א"נ ב' יתיר' ירמוז לב' התולדות שאין הפגם בעצם בכללות כל החמש'. והנה בהרת עזה כש"לג גי' ג' אלף ושאת כצמר גי' ש"ל שהוא המילוי של ג' אל"פין כי להיות לאה עליונ' אין הפגם מגיע לעיקר כי אם למילוי). ואמנם כתוב עוד באוצ"ח וז"ל הנגעים אינם הטומא' עצמה רק בחי' דינא קשיא קדוש אשר ממנו יניקת החיצונים הטמאים. ואינו ניתקן אנא ע"י אהרן הכהן אבא עילא'. ואח"כ אמר וז"ל נגע הזה הוא קדוש' אלא שהוא דין והוא דוחה את רוח הטומאה אשר באדם או בבית המנוגע והגורם לנגע הזה הוא הצרעת שתרגומו סגירו

כי סגירו דנהורא שהם מוחי זעיר מצד אבא שלא נגלו בזעיר הוא גרמת הצרעת שהוא אחיזת החיצונים וכו'. תו אמר לקמי' וז"ל והנה כאשר יש סגירו דנהורא עילאה שהם המוחין דמצד אבא. ואין שם מוחין אלא מצד אימא אז הוא נגע והוא מ"ש בזוהר שהוא כח דדינא קשיא דקדושה עילאה המגרשת את החיצונים והקליפות כנודע כי בחי' הבינ' דוחה את החיצונים בסוד התכלת. אלא שאין כח הזה בבינה רק בהיות' יחד עם החכמות אבל עתה שהיא לבדה בלתי חכמה אינו כך עכ"ל. והרי נראים דבריו סותרים זה את זה כי תחלה אמר שמשם יונקים החיצונים. ואח"כ אמר שדוחה את רוח הטומאה ונל"עד שתוכן הדברים הוא שיסורין אלו דצרעת הוכנו בעצם לעם ה' הנק' אדם. והכוונה בהם לעורר נפש החוטא שישוב בתשובה ואם הוא שב לה' ממהר וקורא את הכהן ששרשו מאבא. ואז יש כח בדין ההוא לדחות את החיצונים שכבר יש התעוררות להאיר אור אבא ולעשות תשובה. דתשיב ה' עילא' אל י': והבן ענין גדול שאין טומאת הצרעת ככל שאר טומאות שזו אין טומאתה נודעת ולא מטמאה עד שיבוא הכהן כנודע. וא"כ אין כח לחיצונים לינק או להאחז שם עד יבוא הכהן ואז כבר יש כח לדחותם. אבל אין ספק שאם בא הכהן וטמאו והוא לא שב אל ה' אז יתאחזו שם כל החיצונים. ואחרי הקדמנו זה נבוא לבאר המאמר לפי הנז' בע"ח ובתוספת ביאור קצת מן ההדיוט. ותחלה נדקדק מאי אולמי' דהאי קרא דוהובא אל הכהן שהקש' ממנו ר' יצחק מפסוק ובא אל הכהן שכבר הוזכר ונתבאר דדא הוא קב"ה ונ"ל לפי הפשט דאה"נ שגם בפ' ובא אל הכהן יקש' דהו"לל ויעלה אל הכהן. אלא הקשה מפסוק והובא שכתב בשאת הנז' אחרי הבהרת ובבהרת נאמר והובא אל אהרן הכהן וא"כ משמע דהכהן הלזה שנמשך אח"כ בשאת קאי אל הנז' בפ' לעיל. ותירץ לו רבי חזקיה שגם אם יפורש על הקב"ה יכון מפני שיצדק בו שם כהן משום דביה תלייא כל דכיותא וקדוש'. וחזר והקש' דמ"מ לא היה לכתוב לסתום כ"כ אלא הו"לל והועלה להעיר לב האדם על שינוי הענין. זהו לפי פשוטן של דברים. ולפי הסוד נראה דהוקש' לו פ' זה דוקא משום דכתיב בו שם אדם הרומז לזעיר. וא"כ אין לפרש כהן עליו. ותירץ לו דכהן זה הוא יסוד א"וא זה בתוך זה ששם שרש כל טהר' מצד אימא. וכל קדוש' מצד אבא. אז הקש' דא"כ ליכתוב והועלה שהוא לעליוני' שעל האדם. והשיב שהוא ענין הכנס' כמד"א והובא את בדיו בטבעות דעייל דא וכו'. וכתב על זה באוצ"ח וז"ל הוא ע"ד שביארנו בנתינת תרומה גדולה לכהן שהוא חזרת האור אל מקומו בזעיר. וכן הכוונ' כאן כי ע"י הראותו אל הכהן תחתון גורם למעלה שאותם האורות של החסדים דמצד אימא היוצאים לחוץ. ושאז שם נעשים בחוץ בחי' נגעים וע"י הראות' אל הכהן גורם למעלה שאותם האורות יחזרו למקומם בתוך

זעיר ויתחברו עם שרשם שהוא היסוד דאימא שבתוך הזעיר אשר בתוכו שרש החסדים הנקרא כהן כנודע וז"ש דיכנסון ליה לכהנא דיעלון מלה קמיה. פי' שלא יצא האור לחוץ ויפסק ממקומו ועי"כ יתאחזו בו החיצונים אמנם יהיה מטי ולא מטי יוצא לחוץ וחוזר ונכנס ומתדבק במקורו כנז' ועי"כ לא יהיה כח אל החיצונים להתאחז בהם ולינק מהם בהיותם דבקים עם שרשם וזהו אומרו ג"כ והובא אל הכהן דא כהן דלתתא. פי' שהם החסדים שבתוך יסוד אימ' בהיותו למט' תוך זעיר עכ"ל. וממוצ' דבר למדנו שאין אחיז' לחיצוני' באותם אורות אלא בהיותם נפסקי' ממקומם. ואין זה ודאי קודם הראותו לכהן שעדין לא שורה כח הטומא' אלא אחר גזרת הכהן שאומר טמא. ואז כבר יש התחלה לתיקון האורות ע"י ראיתו בהארת עיניו כי כל ראייה היא מסוד אבא ולכן כהן הסומא או כהה בא' מעיניו אינו רואה נגעים אך עיקר התיקון הוא ע"י תשובה כנ"ל וזהו שהתנה כאן לדכיא לי': כד אהדר ביה ולפי האמור באוצ"ח שכתבתי צ"ל דיכנסון לי' לכהנא קאי אנגע צרעת שיכניסוהו לפנימיות במקום היסוד שהוא הכהן. ומ"ש ויעלין מלה קמי' ירצה שיחזרו את האור מן האחור לצד פנים. עכ"ל הרמ"ז:

דף נב:

והר"מז כתב ריש פרשה זו וז"ל שדין כתיב כוונתו להוכיח מ"ש אח"כ שצריך האדם ליראה מהגבורות של הקדושה ולא מכח השתלשלותם עד מקום החיצונים וכמ"ש בפ' ויקהל דף רי"ו ע"א גבי ויראת מאלהיך וכמ"ש בזוהר הרקיע והענין שהגבו' הקדושות בהם יתכן לומר הוא הדין והוא הדיין וכמו שאנו אומרים המלך המשפט וכמ"ש מעין זה הפי' ריש הלכות ר"ה בשם הר"ר מנוח והנה מלת דון פירשו המפרשים תואר ע"מ סוג לב לנוס אל עיר מקלטו ור"ל דיין. וא"כ אם תפרשהו על הגבו' הקדושות א"ש הכתיב והקרי: לאסתמרא אורחייהו ירצה כל אדם המקיים מצות יוצרו בתדירות שם לו דרך למטה בין החיצוני' להעלות משם בירוריו דבר יום ביומו וכן מכין אורח למעלה להעלותם להתקן ועל כן צריך לשמור אורחותיו שיהיו מסולקים ממכשול אבן נגף. ולדחלא מקמי קב"ה. הוא הדבר אשר דברתי כי אע"פי שהוא נכנס בעמקי הקליפות להעלות ניצוציו. לא יירא את אלהי העמים וכמ"ש בפ' ויקהל כנ"ל אלא יירא מן מ' היצירה ולמענה שהוא לפני הקב"ה. משא"כ בכח המובלע במצולות:

דלא יסטי מארחא דכשרא הוא מרז"ל בטוב וישר. טוב בעיני שמים וישר בעיני הבריות ולפ"ד בענייניים שהם לפנים משורת הדין וכמ"ש למען תלך בדרך טובים וכו' ויש בזה תיקון לחיצונייות העולמות שהוא הנדא' והנודע לעיני הבריו'. וא"נ יכוין לכל הגזירו' וסייגים שגזרו רז"ל שהם ממש גדר להיישיר את ישראל באורח הישר שלא יסטו ימין

ושמאל ובזה מוסיפין כח בשכינה בהיותה בגלות: ולא יעבור על פתגמי אורייתא הוא מצות התורה המעשיות שבהן נתקנ' בחי' הנפש שהיא חיצונייות הפנימיות: ולא יתנשי מינה הוא הלימוד בה והעיון בדברי ה' שבקריא' מתוקן הרוח. ובכוונת ועיון תתוקן הנשמה: דכל מאן דלא לעי. היא ההגיון בה והעיון: ולא ישתדל בה הוא קיום המצות והעסק בהם. נזיפה הוא מקב"ה מנודה מב"ד של מעלה שהוא באימא וזה כנגד העיון: רחיקא הוא מניה. ה' רחוק ממנו והיינו כנגד הקריאה: לא שרייא שכינתא זה כנגד העסק במצות. ואינון נטורי וכו'. הם ב' המלאכים המלוים את האדם שעליהם נאמר כי מלאכיו יצוה לך לשמרך כי בהיות האדם צדיק גם יצ"הר נעשה שומר עליו כי גדול כחו להמתיק הגבו' ובזה היצ"הר שנמשך מהן נכנע ומתייחד עם יצ"הט הנמשך מהחסדים: ולא עוד אלא וכו' הענין כי יש על האדם ב' מקיפים בסוד ל' מ' וסודם מז' יו"דין דע"ב קס"א כמ"ש בס' א"י ולכן יוצא כרוז שעולה ע"ב קס"א ואמר אסתלקו סחרניה הוא העלאת והסתלקות הב' אורות המקיפי' וסובבים את האדם ואז נעזב מעילאין כל המדות הקדושות. ותתאין מלאכיו שומריו: ולית ליה חולקא בארחא דחיי הוא קו האמצעי שהוא אורח החיים סוד היסודות:

וכד איהו אשתדל וכו' כמה נטורין וכו' היינו שבהתעסקו בתו"מט מדי פעם בפעם זוכה לעיבורי נשמות הצדיקים המתעברים בו ולכל נשמה מתלוים ב' מלאכים השומרים אותה וכולם שומרים אותו:

וכולא מכריזין בין מלאכי החסד ובין מלאכי הדין:

אבל הרשע לאו כולא מכריזים הבו יקרא וכו' דיוקנא דמלכא הוא בסוד הצלם והדמות ובריה דמלכא כנגד פנימיות הנשמה א"נ הוא בסוד אחי וריעי שישראל אחים לזעיר וגם נקראים בניו הנודע אצלנו. והעולה מכל הנז' שצריך האדם להתקשר בקדושה וליראה מהירא' הקדושה ולא מן החיצונייות וע"ז נמשך ואמר ת"ח בלישנ' בישא וכו'. ידוע שכל מגמת הנחש לפגום בדעת הקדוש ולהמשיך אור גבורותיו עד עה"ד טו"ר לערב הקדושה בטומאה. פי' להמשיך הגבו' עד סוף ההשתלשלות וז"ש והייתם כאלהים כלומר ולא תצטרכו אל ייחוד ה' אלהים כי כן יפה לכם להיות כלולים מט"ור וכמו שהשי"ת בורא רע וז"שרזל שא"ל מאילן זה אכל וברא את העולם. דאם עיקר השליטה הוא מעץ החיים ולמעלה. איך היה מציאות לרע וא"כ חטא בלשון הרע ופגם בברית המעור. ודוקא נדבק לאשה שבה היתה כוונתו להמשיך כחה לחיצונים. והנה הלשון נק' חרב ולכן עמד כנגדו חרב ה' שהיא הנקבה הקדושה שהרי דעת רש"בי הוא שהסייף הוא המיתה הד' כנגד ה' אחרונ' וכנז' בסנהדרין ולשיטתיה אזיל כמ"ש ר"מ בריש פ' שופטים. וה"ס חרב

פיפיות וכמ"ש שם ולכן כתיב כי חמה עונות חרב שהרי בד' קליפות הנזכר בפ' והוא רחום. חמה היא הרביעית וכנגד שם יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה לכן נאמר זאת תהיה תורת המצורע מדת זאת שהיא הנגלית הוא הגוזרת דין על המצורע הא אתמר בפ' ויחי דף רי"ז ששם מגלה סוד תרין צפרין וכמ"של בע"ה:

אבל ת"ח וכו' פי' שם נתבאר סוד הצפרין ועכשו נבאר הדמיון שמדמה אליהן את בני אדם שאמר כהם יוקשים וכו': לא ידעין וכו' ג' המה המדריגו' אשר נתן ה' לאדם להבין ולהשכיל א' הוא הלימוד והעיון וזהו לא ידעין ב' כשזוכים לשמוע קול משמים. ג' אם מתעלים למדריגת נבואה שרואים הדברים בעצמם והן הן הג' הנז' שכיון שלא ידעו לא ישמעו ולא יראו ומזה נמשך שהכרוז קורא בכל יום ואין מי שזוכה לשומעו ועכשו מבאר הענין בפרטות:

ותרעין סתימין הם ב' יסודות דאימא וברתא כמ"ש בס"הכ בסוד ק"ש שעל המטה שמוחי זעיר מסתלקים למעלה וזהו סיתום יסוד אימא וכמו כן מסתלק מיסוד מ' ההוא רוחא דשדי בה בעלה כידוע שזהו עיקר כוונת אותה ק"ש לעשות הכנה ובכל היסודות בביאה ראשונה. לשיזדווג ביום בביאה שנייה ע"ס הנה כשנסגרים ב' השערים אז אתער נוקב' וכו' הוא בינה דקליפה המתעוררת ללדת בניה כמותה והם חבילי טריקין מלשון טרקיה חיויא. פי' שורפים ונושכים:

כדין קב"ה אפיל שינתא וכו' וזה לטובת הבריות בכללות כי אז הנפש מתצמצמת ומסתתרת בתוך הגוף וכמ"ש בס' א"י ועוד הנאה לישראל שעולים בסוד מ"ן לקבל כח חדש בסוד חדשים לבקרים. ואז הרוח עולה בסוד בידך אפקיד רוחי והזוכים עולים למעלה והבלתי זוכים הולכים ונעים בעולם ופוגעים באלו המזיקים שכוונתם להדבק בם ולכן מודיעים להם מלין מנהון כדיבין וכו' כי כל כחם הוא מעה"ד טו"ר קליפת נוגה ולכן יודעים גם עניני אמת אבל מן הקרובים לבוא:

אתקשרו בשינתא פירוש הם אסורים בשינה והטעם כמ"ש בס' א"י שהדם שהוא מתפשט בשס"ה גידים כי כל כח הנפש שהוא הדם כמש"ה הוא מתקבץ אל הלב ומשם דופק מרחוק בכל השס"ה גידים וזוהי מלת שינה ועליה נאמר אני ישנה כי השס"ה גידים הם מהנקבה הנק' אני ולבי ער ששם הנפש כולה: והסוד נלע"ד שהוא הסתלקות אותו הרשימו של המוחין שלה כמ"ש בדרוש התפילין ולכן שינה שי"ן יו"ד נו"ן ה"ה גי' מלכות. כי השינה היא לנפש שהרי הרוח עולה למעלה והנפש אסורה בלב והיינו אתקשרו כאמור. ועוד צא"ל מ"ש בפ' פנחס דף רכ"ב שבלילה מסתלק י"ה מאלהי"ם ונשאר אל"ם שר"ל סוד הקטנות והסתלקות זה הוא הסתלקות מוחי או"א למעלה ואז

נשאר אלם שר"ל קשור כמ"ש מאלמים אלומים. וגם מטעם זה הוא שם אלם שלשונו עצורה:

כד אתער רוחא דצפון פי' בו הרב זלה"ה בפ' ויקרא שה"ס מ"ן שלה ה' גבו'. ואני מוסיף עוד כמ"ש בסה"כ שבק"ש שעל המטה נשפע ביסוד הנוקבא ההוא רוחא דילה שהוא ע"ב קדם שסודו גבורה והוא ממש רוחא דצפון. ועוד רומז ענין גדול והוא שעד עתה היתה בחי' אלם שהוא בחי' קטנות אבל בחצות ה"ס היניקה שידוע שזה נפש וזה רוח ואז מאיר שם י"ה בתוך אלם ונשלם שם אלדי"ם וגם זה יכון ליקרא בשם רוחא דצפון שהוא פנימיות של שם אלהי"ם שהוא הוא סתם צפון. אבל לפי מה שנראה מס' אוצ"ח שם י"ה זה הוא הפנימי שבג' שמות גבורה דזעיר שמקבלת מבינה וממנו יוצאה שלהבת י"ה ע"ש וגם הוא בכוונת רחיצת ע"ש. והוא הוא רוחא דצפון וגם נרמז בשם י"ה יו"ד ה"א. כי יפ"י ו"ד פ' ו"ד הפ"ה אפ"א גי' צפון ולהיותו הפנימי שבגבורה נקר' צפון שהוא גנוז ואז הוא אתפליג לילה כי מדת לילה היא בנוקבא שכללותיה רחל ולאה ואמנם ברגע חצות יורדת מלכות לבריאה ונשארת לאה באצילות וזהו חצות לילה ולפי שאז מאירים כל ה' אותיות אלהי"ם לכן נוסף ה' על ליל ונעשה לילה וגם הוא גי' ה"פ י"ה בסוד ה' גבו' המתקבצות ביסוד זעיר הנקר' גבר. ולכן לילה לשון זכר לרמוז על גבו' הזכר המושפעות לנקבה. והנה בכוונת ק"ש דערבית נכוין בישראל שר אלי כנודע שה"ס חו"ב וחו"ג הכל בשם י"ה דאלהי"ם. והחו"ג ה"ס י"ה פשוט ויו"ד ה"א ולכן הלילה הוא ה' פעמים י"ה פשוט שבנקבה גי' ע"ה ותצרף לו ה' פעמים יו"ד ה"א שהוא ק"ל הרי גבר והורה פועל יוצא וזהו והלילה אמר הורה גבר:

כרוזא נפיק היינו כשמושפעות וניתנות ה' גבו' אל דעת הנקבה ודעת גניז במוחא דידה ומשם יוצא הכרוז שנעשה משם יו"ד ה"ה על זה האופן יפ"ו ופ"י ופ"ד דפ"ו דפ"ה הפ"ד הפ"ה. והכולל גי' כרוז עם ד' אותיות והוא כרוז הקורא הנז' בריש לך לך ובכ"מ ואז יורדת השכינה לג"ע שה"ס הבריאה. ושם מאיר שם י"ה הנז' יפ"י ופ"ו דפ"ד הפ"ה גי' גן עדן והשעשוע נעשה מסוד י"ה דיודי"ן כזה יו"ד פ' יו"ד ת'. יו"ד פ' ה"י ש'. ועם יו"ד ה"י עם ה' אותיות גי' ש"ע ש"ע:

וכדין שלהובית וכו' הוא הנז' בסה"כ בע"ש ובאוצ"ח בסוד שלהבת יה: ובטש תחות גדפוי דתרנגולא ה"ס גבריא"ל הנקרא גבר ואמר שזה התרנגול קורא הוא מ"ש בסה"כ שבחצות מכריזים שתחזורנה הנשמות של ישראל למטה לקום להודות לה'. ואם תצרף יו"ד ה"ה שהוא האור הנמשך אל גבריא"ל יעלה כנו"ר גי' עו"ר שזוהי כוונת ההכרזה לומר לאדם שיעור משנתו וגם מכאן סוד כנור דוד שבו היה מתעורר משנתו להודות

לה'. אבל שאר בני אדם לית מאן דיתער וכו' והרי שכל אותם האורות וההמשכות כולם בסוד שם י"ה:

כד אתי צפרא וכו' כלל העולה שאמר הרח"ו ז"ל בל"ת בפ' וירא על פ' וישכם אברהם בבוקר שלעולם בקר יסוד. ולילה מ' ומכמה מקומות ידענו שמדת יום הוא בזעיר. ולפ"ז נלע"ד שכל שלא זרח השמש הוא מבחי' היסוד שידוע דחסד גניז בפומא דאמה. ולהיות שהוא כולל ה' חסדים לכן גם בלילה שנגנז האור מ"מ לא יחסר ודאי רושם החסדים. ועליו נאמר המחדש בטובו היינו צדיק כי טוב. והנה רושם החסדים ה"ס מילוי של ע"ב העולה מ"ו וה"פ מ"ו גי' צדי"ק יהו"ה וגם שם יג"ל פז"ק. ואם תצרף שם ע"ב שהוא החסד השרשי שהוא המקיים רושם האורות אז יעלו בק"ר:

כרוזא קארי ידוע שבאור הבקר אז כבר נתעלה כתר המלכות באצילות ונעשה בחינת התפלין שאז זעיר ממשיך רשימו של המוחין לתוך ראשו והם ע"ס מ"ב גי' רל"ב ואם תשים א' בו"ו של ב"ן יעלה רג"ל והם מתקבצים בדעת דאיהו גניז ונמשך בפומא דמלכא ומשם יוצא כרוז. וגם שם בדעת ב' יסודות דאו"א ע"ב קס"א שנותנים כח בכרוז להמשיך כחו בכל העולמות. ואשר ב"מ רג"ל על לשונו פוגם בהם. אבל הצדיקים וגם חיילי מעלה מוסיפים כח להלל להקב"ה הה"ד ברן יחד ככבי בקר וכו' שידוע שבקדרותא דצפרא יש זווג גדול יעקב ולאה בכל אורך זעיר והוא בסוד ג' יחודים העולים נ"ר וקרוב לשמוע שממנו נמשך אור גדול ליסוד שבו סוד ככבי בקר שהם ניצוצי החסדים שהן כעין יודי"ן וזהו בר"ן יחד שיש יחוד של נ"ר בככבי בקר אז ויריעו:

כדין כמה תרעין וכו' הן הן ו"ק שביסוד ותרעא דאברהם וכו' ר"ל מ"ש בסה"כ בק"ש של לילה וג"כ בס' א"י שבלילה נעשה כלי יסוד דנוקבא ושורשו ממזל העליון שנמשך עד יסוד זעיר. וממנו ליסוד הנוקבא והוא הכנה לזיווג היום שבלילה הוא ע"ב קד"ם העולה רי"ו ובו נעשה ההוא רוחא דשדי בגווה. ופי האמה נקרא תרעא דאברהם מפני שדרך בו יוצאת טיפת חסד אברהם וגם היסוד עצמו אורכיה רמ"ח עלמין דהיינו אברהם גם רי"ו עם ל"ב נתיבות רמ"ח שהוא הנכנס ברחם הנוקבא גם ע"ב קד"ם עם אותיותיהם עולים רמ"ח עם הכולל דהיינו מט"ר כי ממנו עקר למטרין דנוקבא. והנה זה הוא השער שנפתח בכ"י דהיינו שהכלי הוכן לקבל מה שיעלו לו התחתונים במ"ן ומה שישפיעו לו העליונים במ"ד הה"ד ויטע אשל. לא קרא אותו עץ אלא אשל לרמוז לאותו הרוח שהוא נמשך מיסוד אימא שהוא בדעת זעיר שבתוך יסוד זה דאימא יש הרוח שקיבלה מאבא ומשם נמשך דרך ו"ק דזעיר שלכן נקרא רוח. וניתן ביסוד רחל וזהו א' דיסוד בינה כנודע אלף בינה. ובא דרך חג"ת דהיינו ש' לנ"הי שהם ל'. ומשם לבאר שבע שמקבל מז'

מדות. גם מילוי אשל ל"ף י"ן מ"ד יעלה ר"וח. באופן שמכל הנז' נודע חסד ה' שמסייע את ישראל. ואפ"ה לית מאן דיתער לפולחנא דמאריה אמר כן על אותם שאין נותנים לב לכוין בתפלותיהם ולכן לעיל אמר לית מאן דיתער רוחיה לפולחנא דמאריה היינו שאין קמים אחר חצות לכונן ולתקן התיקון שאז נעשה ובפרט העוסקים בתורה קודם השחר נותנים כח לכתר רחל לעלות לאצילות כנודע ולכן אמר לפולחנא. אבל כאן אמר בפולחנא משום דמיירי בזמן העבודה שלו ית' שהוא בבקר וכ"ש הישנים באותו זמן:

בהיך אנפין וכו' הפשט ידוע שתכסה פניו בושה ועוד ירמוז ענין אחר אמיתי שבשעת התפלה נכח פני ה' מאיר בפניו זוהר אורית' הכל לפי מה שהוא אדם עד שהעיד הר"חו ז"ל שכשהיה הרב ז"ל מתפלל היו פניו מאירות ובפרט במקומות פרטיים שהיה מכוין הרב בכוונות עצמיות. ואין ספק שיש בענין זה מדרגות מרובות. אבל הדעת נותן שכל בר ישראל תאיר נשמתו וצלמו באור ה'. והנה כאן מתרעם על מי שאינו מתעורר לעבודתו ית' לא ביום ולא בלילה א"כ ודאי שיפלו פניו מכל הבחי' בין ממדת יום ובין ממדת לילה. וז"ש בהיך אנפין יקום וכו': ויתפשון ליה בקולרא כשהוא קרוב למות שאז ניחר גרונו וקרוב להחנק בגרונו בהתעוררות הדינין אשר שם הוא מדה כנגד מדה תחת אשר לא עבד את אלהיו בתפלותיו. וכצפרים וכו' קשה שיש כאן זכר ונקבה. אבל מובן לע"נד במ"ש בפ"ה בשער הקליפות בענין אותן ב' צפרים הנז' בפ' ויחי שכתב הרב ז"ל שה"ס שני מוחי הקליפה דבי"ע כשעולות אל דדי בהמה דאצילות לינק שבאותה שעה רוצים להתגבר עוד ומשתמטי רגלייהו ונופלים לנוקבא דתהומא רבא. ואמר שם שלהיותם מעולמות בי"ע נקראים נקבות דבי"ע הן עולמות הנוקבא. ובזה אני אומר שכשעולות לינק באצילות אז יצדק בהם שם זכר כי אצילות עולם הזכר וז"ש כהם יוקשים פירוש שכאשר אלו הבחינות זכרים שהוא בעת יניקתם ואז נופלים כן בני אדם שכאשר תוסיף רוחם באור השכינה אז יגועון והשכינה מסתתרת מהם ונשארים ביד המחבלים וכמ"ש בסמוך:

דף נג.

האי קרא איתמר ואוקימנא הם ב' דברים א' משר"זל עד שלא שקעה שמשו של פלוני וכו' והכרחם מדכפל ב"פ השמש משמע שהם ב' משונים. ועוד דהו"לל כסדר עולם ויהי ערב ויהי בוקר ואמר ובא השמש וזרח השמש כמ"ש דור הולך ודור בא ונקראו החכמים שמש באור תורתם והרי זה דבר א' דבר שני הוא מ"ש ואוקימנא ליה בנשמתא וכו' ירצה שאפי' באיש אחד יש לפרש הפ' בענין הנשמה שהיא מאירה. לעולם והיא מתחדשת בכל יום בסוד חדשים לבקרים ובלילה היא עולה למעלה בכח מעשים ותורה שחדשה

אותו יום ואז היא משונה לטובה ממה שהיתה בשחרית. ובזה יכון מ"ש השמש ב"פ. גם יצדק בה שם שמש לגבי מעלתה שמתדבקת לאור הגנוז כמ"שה מה רב טובך אשר צפנת ליריאך. ולכן אמר בשעתא דהיא קיימא עמיה דב"ן בהאי עלמא. אבל בעלותה למקומה אז זורח הוא שם במקום הגנוז ודוק אומרו בשעתא דהיא קיימא דהיינו מי שמקיים את נשמתו עמו שהולך ומוסיף בתו"מט דאז נכון לקוראו בשם שמש ושני פעמים משום דאשתנית למעליותא ועי"ל כמ"ש בס"הכ בסוד השכיבה שבלילה קודם חצות אין ת"ת מזדווג עם מלכות אלא רק היסוד לבדו אבל ביום הוא זווג ת"ת וידוע שבין ת"ת ובין יסוד נק' שמש וז"ס בין השמשות. ויתר על כן איתא בספר א"י שכל המצות אינם אלא לצרף ולברר את החומר. אך הצורה אינה צריכה תיקון כלל ולא הוצרכה להתלבש בצלם וחומר רק להמשיך בהם אור לתקנם. וז"ס ירידת הנשמה לעולם. ונמצא לפ"ז שהנשמה בעצמותה היא אור הגנוז אבל מפני אורה שמאירה בצלם וחומר נק' שמש. וז"ש בשעתא דהיא קיימא וכו' שאז נק' שמש שהיא משמשת להאיר אור בצלם שודאי ערכו של אור זה המאיר בצלם הוא בערך אור השמש אל אור הגנוז. ואיתא בס' א"י שיש ה' אורות יחנ"רן וכך יש כנגדם להם ה' צלמים שסודם מרפ"ח נינוצין שנשארו בכלים. ניצוצי ב"ן הם צלם הנפש. ושל מ"ה לרוח וכו'. והנה שמש גי' ד"פ צ"לם שהן של חנ"רן. האמנם של יחידה שהוא יחיד ונעלם. נעלם במילוי ש"מש ש"ין מ"ם שי"ן שעולה כמספר צל"ם. וידוע שמדי התעלות חסידות האדם ומעשיו ככה הוא הולך וגדל במעלות העולמות ובקניית נפש יתירה. ואין ספק שלפי עילויו כך מתעלה ומשנה צלמים חדשים וזהו כפל ב"פ השמש:

אבל בזמנא דנפיק וכו' ואשתכח בתשובה וכו' פי' כשעשה תשובה ממש דהיינו שהשיב את הניצוצות למקומם שהוא לאימא ג"ע העליון שמשם ירדו רפ"ח ניצוצין ואימא נקרא תשובה:

כדין אל מקומו ופי' שואף ענין תקוה כעבד ישאף צ"ל. וג"כ פי' ענין נפיחת הנשימה שאפה רוח. ותרוייהו איתנהו בפסוקא. ור"ל מייחל ומקוה לשוב אל מקומו. וכאלו שואף וממשיך אותם הניצוצות אז זורח הוא שם ירצה שבהתעלות הנפש והצלמים למעלה אז מתלבשים בלבושי ג"ע העליון ותחתון ואז ניתוסף האור למעלה והוא אור מתמיד ולא כשל העו"הז שהיה בו חסרון וזרח ובא. אבל שם כל הניצוצות מתחברות יחדיו והאור רב ומופלא מאד:

אי זכאה איהו ירצה שזה נאמר במי שכבר השלים תיקוניו בגמר זמנו הניתן לו להשתלם כנודע אצלנו שמספר ימי האדם קצוב לו לפי מספר כיצוציו השקועים בנוגה. ותשלום שנותיו הוא כמספר הימים הצריכים לתשלום תיקונו ואז הוא זך בלי שמרים:

כד"א ובא השמש וטהר כמ"ש בגמ' טהר יומא שר"ל גמר כל אותו יום וכן בכללות ימי טוהר האדם צריך שיגמור כולם בתשובה שלימה לשוב למקום שרשו. האמנם מלמדנו ר' יצחק שלכל עבירות יש אופן לשוב בתשוב' לבד להה"ר וס"ל כמ"ד בערכין דכיון דספר לש"הר אין לו תקנה שכבר כרתו דה"עה והטעם מפני הפגם הגדול שפוגם בלאה ורחל ששם שורש דוד כמ"ש הרב. ועוד נל"עד שטעם חומר עון זה הוא מפני שפוגם בעור אדם העליון שה"ס חשמ"ל והצלם הגם שכל שאר עונות פוגמים בו הוא דוקא באיזה איברים פרטיים. אבל בלה"ר נפגם כל העור בכללותו. ובבחי' העיקריות שהוא בג' אל"פין וכו'. ולכן אמר ת"ח כל חובי עלמא וכו'. אלא שיש להקשות חדא דנראה דבר זר שיהיה שום דבר עומד בפני התשובה. ועוד דר' יהודה אמר לקמן כיון דאהדר בתשובה וכו' שנראה חולק אר' יצחק וא"כ הו"ל להסמיכם. וכ"ש דמוכח ודאי שמ"ש לקמן מן ביום טהרתו עד סיפא הוא. סתמא אליבא דכ"ע ועוד איך יתכן לומר שאיו לו תשובה אם הכתוב אומר ביום טהרתו. וכפר הכהן וכו'. אך הכל מיושב בדקדוק כפל אומרו לקמן דאהדר בתשובה וקביל עליה תשובה. אבל הענין הוא ע"ד שכתב הרב ז"ל בענין הרוצח שא"א שלא יתקיים בו ולארץ לא יכופר כי אם בדם שופכו ומעין זה הוא בל"הר דהורג ג' או מוציא שם רע שגורם דאזיל סומקא ואתי חוורא. ולכך צריך בהכרח שיהיה לו עונש הצרעת אלא שכח התשובה גדול להקל עליו שלא יצטרע זמן רב. או שלא יהיה כי אם מוסגר או שיבא נגעו בימי הרגל הכל לפי מדריגת תשובתו. אבל להמלט לחלוטין אי אפשר וז"ש זאת תהיה תורת המצורע גזרה היא מלפני עליון שודאי תהיה בו צרעת אבל כיון דאהדר בתשובה שנתחרט בכל לבו:

וקביל עליה תשובה שקבל כבר עונשו:

אסתאבן כל שייפוי מפני שבדעת חדרים ימלאון ובכל הגוף מסתעפים סעיפיו וידוע שדעת היא ברית הלשון וכו' שני יסודות דא"וא והנה אמר הרב שפגם להה"ר גורם הסתלקו' אבא מזעיר וטעמו הפשטי הוא כי ד' חלקי המציאות דצ"חם הם כנגד ד' אותיות הוי"ה. וא"כ חי מדבר הוא מסוד אבא ולכן ת"א לנפש חיה לרוח ממללא כי החיה היא מחכמה. וע"כ המדבר להה"ר פוגם באבא ומסלק אורו ואז יש שליטה לחיצונים ומתפשטים בכל הגוף כיון שנפגם הדעת שהוא מקור כל האיברים. ויתחזי לסגרא הוא הצרעת הנק' סגירו ואיתא לעיל דף מ"ז ע"א שנק' סגירו דסגיר ולא פתח וכד

סגיר ולא פתח נגע הו' דאיק'. כידוע שיסוד הזכר נק' מפתח מפני שפותח יסוד הנוקבא: וכ"ש יסוד אבא שהוא תמיד דבק בתוך יסוד אימא. ולכן נקודת אבא הוא פת"ח אבל של אימא הוא צי"רי לשון צרות. וגם שם ס"ג בנקודת צי"רי גי' סג"ר וזהו סגיר ולה פתח שביסוד אבא יוצא ממנו בדרך הסתלקות אז יסוד אימא סגור אבל ידוע שבהכנס המוחין בזעיר נכנסים תחלה נה"י דאימא ועדין לא באו דשל אבא. ואז יסוד אימא סתום בתוך זעיר ואטו לזה יקרא נגע. לכן אמר וכד סגיר ולא פתח לאפוקי בהכנסה תחלה בזעיר שהכוונה שיבוא אח"כ דשל אבא לתוכה. אבל כשהוא הסתלקות ממש ב"מ אז נק' נגע. ובאוצ"ח אמר נגע גי' מילוי קמ"ג. מלה בישא סלקא פי' עד הדעת דגניז בפומא דמלכא וזה פוגם בברית הלשון:

מסאבא עלוי ואסתאב ירצה שבחי' החיה מסתלקת ממנו וידוע שהחיה היא על האדם ומקיפתו ולזה בהתעלותה ממנו שורה עליו ממש רוח טמא. וגם בפנימיות יש פגם המוחין דאימא לכן ואסתאב וע"כ היה קורא טמא טמא שני פעמים כנגד המקיף והפנימי:

לא אשתרשן נטיעוי אלא בלבנון עץ ארז הוא בדעת המושרש ביסודי א"וא ל"ב נו"ן ארז נוטריקון א' רוכב על ז' גם אר"ז גי' ח' פעמים הוי"ה:

דף נה:

ת"ח בר נש דאשתדל בפולחנא הוא בעל תו"מט. אז הק"בה ושכינתיה משתתפים עמו השכינה בזכות מ"ט וזעיר בכח תורה. ועיקר השותפות הוא לשכינה כי היא מקננת בעשייה ואשתתפא בהדיה כשני שותפים שכל אחד מתעסק להרויח שבמילוי הניצוצות בכח מ"ט. השכינה נותנת בהם כח להתעלות: אתי לאסתאבא בהתנועעו לחטוא בפועל שכינתא אסתלקת. כבורחת שלא יתאחזו בה החיצונים כי היא קרובה להם. אבל הקב"ה הוא אור היצירה מתרחק ממנו כמו שהיצירה מתרחקת מן הרע הסובבה וכל סטרא דקדושה הם מלאכיו ואיזה ניצוץ קדושה שהיה בו:

ושארי עליה רוח וכו' היא נוגה ושאר הקליפות ובכל זאת שהוא כפוף ואסור ביד החיצונים. אתי לאתדכאה וכו' סיוע זה הוא הנרמז בסוד שלט האדם באדם לרע לו. והיינו שמעלה עמו ניצוצי קדוש' מתוך הקליפה. וגם השפע המושפע על אותם הניצוצות בהיותם בתוך הטומאה אז מתרבה כדי לעזור בעלייתם והכל הוא סיוע גדול לא תו שרוצה לשוב ליוצרו בתר דאתדכא שיצא מתוך הטומאה לגמרי: ואהדר בתשובה שמתקן פגמו ומתעלה במ"ן עד מקום שפגם כי לא די לו בהטהרו אלא שצריך לו תשובה גמורה ואז גדול כחו להחזיר עטרה ליושנה. ת"ח כתיב ולקח וכו'. מכללות הענין נדע

אמיתות ההקדמה כי תחלה צריך לו שיטהר ויבדל מהעון וכמ"ש נרפא נגע הצרעת מן הצרוע כלו' לא על דרך מקרה. או שנאמר שכבר נתמרק ביסוריו אלא צריך שמן הצרוע עצמו תהיה רפואתו שימלט מהטומאה. וזהו מטהר שהוא מההתפעל ואח"כ ימשך התיקון למעלה:

והתחיל לפרש הדבר בהעיר כיון דאמר שתי צפרים וכו'. כלו' ממה שנאמר בהן ושחט ושלח ידענו. שתהיין חיות: אלא הא אוקמוה דאר"זל חיות ולא טרפות אבל חיות וכו' רומז לחיות הקדש שיש להם רנפים דוגמת הצפרים ולהיותם רק שתים סודו לקביל אתר דינקי וכו': שמשם הדיבור הקדוש לנביאים והן בסוד נ"ה דאימא המאירים בחו"ב דז"ון. ואבאר הענין בהקדים מ"ש לעיל שפגם לה"ר פוגם באור אבא שהוא מקביל למדריגת חי מדבר בהבחין ד' מעלות דצ"חם וגם הוא בחי' נשמה הנק' חיה. וה"ס יו"ד של שם שעם ג' אותיותיה גי' חי"ה. ובעון לה"ר מסתלק אורו וכשמסתלקים נה"י דאבא אז מתחזק דין תקיף שהוא הצרעת אבל עיקר הפגם הוא בקו אמצעי דזעיר ששם ג' אל"פין כנ"זל ובהם נרמזו גם נ"ה וכמ"ש בכוונה ר"ה כי א' היא סוד יו"י והיו"דין הם בשני קוי"ם ימין ושמאל שהם נ"ה דא"וא שה"ס טיפי המוחין. וג' ווי"ן בד"תי: והנה ב' צפרים רומזות לב' היו"דין כי כן צורת הציפור בעצמה היא צורת י' ובפרט שהן קטנות כמ"ש הרמ"בן. והנה י"פי יפ"ו ופ"ד גי' פק"ד שהוא אור אבא שכתוב בו והחכמה תחיה. וע"ה קפ"ה וב"פ קפ"ה גי' צפ"ר:

סטר סומקא וכו' הלא נודע שלעולם תולעת שני הוא ת"ת ופי' על מ"ש בפ' תרומה כי שם בדף קל"ט ע"א אמר תולעת שני תרין גוונין כחדא ימינא ושמאלא חוור וסומק ע"כ. ומבואר הוא כי הת"ת כולל חו"ג ושם סוד עה"ד טו"ר שהם שני היצרים והרע הוא צד האדום סטר סומקא כי דבר רע על חבירו ו' ו' כחדא שמילוי ו' היא ו' אחרת. כי סטר חד עילאה הוא הדעת המשפיע: וחד זעירא כללות היסוד ושרשו ביסוד. וכשמבחינים אותו במקומו לתתא נק' תתאה והארז ארכו אמה שהוא ו' טפחים: וקריין להון ו' עילאה מפני שבשניהם יש כללות ו"ק למטה ולמעלה כידוע:

לקביל אלין פירוש לעומת אלה הג' מדות שנזכרו דת"י נמצאים למטה בעו"הז ג' דברים שנקרא עץ ארז ואזוב ושני תולעת ותלויים במדות העליונות שמשפיעות בהם ניצוצי סגולתן. וכאשר יזו על הצרוע בהם ז"פ יושפע עליו סוד אוחו כח והסגולה מן הי' עת עד היסוד. וזהו כלל גדול לכל מצות עשה שמתקיימת בעוה"ז בדברים חומריים כלולב וציצית וזולתם שרומזים למדות עליונות ובתוכם כמוס וגנוז ניצוץ אור מאותה מדה העליונה שבה תלויה אותה מצוה ואודיעך בקיצור טעם:

ושחט את הצפור האחד ושלח את השנית ע"ד שכתבנו שענין הנגעים הוא שנסתלקו אורות אבא ונפגמו אורות אימא וידוע שנה"י דאימא הם נכנסים תוך זעיר. אבל עיקר הפגם הוא ביסוד שלה שהוא מאיר בדח"י דזעיר ובסוד ג' אלפי"ן כנז"ל. ולכן כנגד נ"ה מביא ב' צפרים ושוחט אחד בסוד הוד שצריך יותר תיקון. ומחיה את שכנגד הנצח כי הוא לסוד הזכר דאיהו בנצח. ולנגד שלשה אלפי"ן שבדת"י מביא ארז סוד הדעת ושני תולעת סוד הת"ת כמ"ש בפ' תרומה דף קמ"ז ע"ב. ואזוב פשוט שהוא ביסוד ולהיות הדעת נשמת הת"ת וגם שבו שרשי ו' חסדים לכן נק' ו' גדולה. וכן ביסוד ששם חוזרים ונכללים הוא נק' ו' קטנה. וידוע שבשניהם שרשי הנגעים בסוד שאת ובהרת כנז"ל:

עץ חיים ה"ס יסוד בינה המתפשט בתוך הזעיר בכתר דעת ות"ת כמ"ש הרב ז"ל ולנגדם אמר עילאה בכתר רבא בדעת. ותקיף בת"ת ששם נפתח ומאיר ושם נקרא פי הגבורה:

תורה אמאי איקרי תורה בגין דאורי וכו' כי תורה שרשה ירה מלשון ויורהו ה' עץ ואמנם דרך הנקבה שבה מתגלה אור הזכר והיא מוציאתו ומשפיעתו לחוץ דרך הפתח והנקב שלה וגם הוא לשון פי' כמ"ש נקבה שכרך ולכן נק' תורה לשון נקבה בגין דאורי וכו'. וידוע שעד חזה דזעיר סתומים החסדים וגם יסוד אבא וז"ס שם ס"ג שהוא מתפשט בשש מדות ושליש. והנה מילוי מלואו של שם ס"ג כזה יו"ד וא"ו דל"ת. ה"י יו"ד. וא"ו אל"ף וא"ו. ה"י יו"ד הכל תרע"ד הסר ממנו העיקר שהוא ס"ג נשאר המילוי גי' תרי"א דהיינו תור"ה. נמצא שהמילוי הנסתר בתוך ס"ג הוא תורה. וזו נראית ונגלית מתוך עץ החיים. וכפל דאורי וגלי רומז לחסדים וליסוד אבא היוצא מיסוד אימא. וסתים רומז ליסוד אבא דאפילו בצאתו חוצה הוא סתום:

ודלא אתידע ר"ל החסדים שמושבם בדעת ולא נודעו שם אלא למטה בחזה דכל חיים דלעילא וכו' הם המוחין המחיים מבפנים ומבחוץ:

ביה איתכלילו כל הד' מוחין פנימאן בין מאימא בין מאבא ב' היסודות ב' חיים. ובסוד התפלין דר"ת ורש"י והיינו כל חיים דלעילא:

דאחדין בה דע כי עיקר התורה הוא בת"ת זעיר ששם סוד הוי"ה הכוללת בתורה שדבר עם משה כי שם ב' היסודות דאו"א ות"ת זעיר וכתר רחל שהם ארבע אותיות הוי"ה כסדרן:

אחיד בכולא כי בת"ת כלולים ג"ג נ"ה:

אחיד לעילא ותתא ביסודות או"א המכוסים למעלה והנגלים למטה כנודע מסוד הכפרת:

מלאי לכיסן של ת"ח הנה הת"ח שרשם בבינה וידוע כמה בחי' בנ"ה והפנימיות שבהם הוא תרי ביעי שנמשך בהם אור הדעת דרך השדרה ולכן הם מרבים שלום בעולם דהיינו היסוד המקבל מהם הזרע שמשפיע למלכות ולכן המסייע ת"ח הוא נותן מלאי לכיסן שהוא סוד לבושי תרי ביעי הנקראים כיסים שבהם הם מתקיימים. עכ"ל הרמ"ז:

דף נו.

והרמ"ז כתב ריש פרשה זו וז"ל דהא במילולא קדמאה סגי כי רובם של מצות נאמרו בלשון דיבור והיה די בדיבור ראשון:

אלא הכי תנינן ויובן בהקדים מה שנודע שבכח ה"ג של יסוד אימא נבקעו ה' מוצאות הפה וכמ"ש בס' א"י ושם נאמר עוד שחיך וגרון הם יסוד ומ' דחכמה וה"ס אחה"ע וגיכ"ק העולים אויר אור י' ונק' אותיות רוחניות כמ"ש בזוהר חדש דמגילת איכה דף נ"ג ע"א בסוד מלת איכה משום דלא אית בהון שותפו כלל לא לישן ושניין ולא שפוון כלל ולפ"ז ב' בחי' אלו הם מיסוד אבא וה"ס הקול שהוא יורד מפנימיות המוחין חב"ד והיינו פנימיות זעיר הנק' קול. אך פנימיות הנוקבא נק' דיבור כמ"ש בא"י. ולכן הקול הוא מן אשא ומיא ורוחא ר"ת אמ"ר וכנגד זה ג' שמות ע"ב מימין:

מ"ב משמאל כ"ב באמצע וסימן עמ"ך מקו"ר חיי"ם ושלשתן גי' קו"ל. ושרשו בחיך ובגרון שהם סוד ע"ב ס"ג העולים קו"ל ע"ה כנודע. אכן ג' הנשארים שהם לשון ושניים ושפתים הם כלי הדיבור ממש שבהם נחתכות המלות דטלנ"ת בומ"ף זשסר"ץ בג' מוצאות כלי הדיבור ותמצא אבג"ד הם ר"ת מוצאות אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת. ומשם עד ז' שהוא הראשון שבזסצר"ש שבשניים. שני מעלות כנגד שני היניקה שבהם גדלות השניים ממוצא דברינו אתה למד כי דבר שהוא פנימיות הנוקבא הוא מבחי' אימא. ואמירה משל אבא כמ"ש בזוהר דף כ"ב ע"א אמר אבא באמירה לגבי אימא יהא כדין וכדין. ובזה תבין סוד מאמרות דבראשית ודברות התורה כי במעשה בראשית כתיב כולם בחכמה עשית ולכן נקרא מאמרות. אבל הדברות נאמרו מפי הגבורה וע"כ כתיב וידבר אלהים ונק' דברות. והשכל היטב חילוק עצמיי בין דיבור לאמירה שלא כדברי בעל השרשים שכתב בשרש דבר כי האמירה אינה מבלי סמיכה אל אחר וכו'. והנה שכח האמירה ראשונה שבתורה ויאמר אלהים יהי אור. כי אל מי אמר כן. וא"ת שנסמכה אמירה זו להיולי לפי דברי הסוברים כך יקשה דאטו ההיולי היה אומן שבבראשית:

והמחוור אצלי הוא כי לשון אמירה תצדק על עצמות הענין ולשון דיבור על פועל הדיבור שלא יתכן לומר אמרתי לפלוני מבלי שיבאר מה אמר לו אבל יצדק לומר דברתי לפלוני מפני שתוכל להיות הכוונה רק על פעולת הדיבור כגון השונא לרעהו ואינו מדבר עמו

ואח"כ מתפייס ומדבר עמו. ובזה א"ש וידבר ה' אל משה לאמר. שה' דבר לו כל אותה הפרשה והיה משנייע בו שכל מופלא להבין כל פרטות נועמיה והסודות הכמוסים בה. אבל נצטווה לאמר לישראל ולא יספיק לו הדיבור לבד אלא צריך להבינם עצמיות הענין בכל פרטיו. ומעתה נבין טעם מאמרות דבראשית שאין הכוונה על הדיבור כי היה הוא ית' לבדו. אלא הכוונה לבאר לנו עצם הנמצאים שנבראו בכל יום ויום אבל בתורה כתוב וידבר אלהים שהכוונה היתה שישראל ישמעו מלה במלה. ולדידן עדיף טפי כי האמירה תחלתה באבא כי בו נכללו ונחקקו כל ההויו"ת. והדיבור באימא שהיא החותכת וגוזרת ומגבלת הכל ומוציאתו לפועל. ויש להעמיק בענין זה לפי מאי דאוליף לן מרן האר"י ז"ל בס' א"י כי או"א עילאין ה"ס אבא יו"ד שבשם. ויש"ס ות' ה"ס ה' ראשונה שבשם. ולפ"ז האמירה היא באו"א עילאין והדיבור ביש"ס ות' אלא שצריך להבחין כי לפעמים יתייחס הדיבור לאימא בבחי' אבא. וז"ס עשרה מאמרות בסוד י' העיקרית. ועשר דברות בסוד ו"ד. ובזה נבין מ"ש כאן:

כתיב ויקרא וכו' וכתיב ואל משה אמר וכו' שהרי לפי מאי דמסיק נראה דוידבר גרוע מן אמר. ולפי סדר התורה נראה להפך. וע"ק אמאי נקט פ' דויקרא ולא פ' דריש הדברות וידבר אלהים. וכמה וידבר איכא קודם זה דויקרא:

אלא דכוונתו על שתי הבחינות הכוללות דהיינו יו"ד ה"י הנז"ל וידוע מדברי הרב שלוחות ראשונות הן מבחי' אימא עילאה והשניים משל תבונה. ולכן במתן תורה בעלייה כתיב ואל משה אמר שה"ס יו"ד. ואח"כ כשירד כתיב וידבר שה"ס ה"י. ונמצא כי ואל משה אמר קדם במעלה. וז"ש מלה דהכא דרגא חד היינו וידבר דקרא שהוא מבחי' ה"י שבשם שהיא ממש מדרגה א'. ולבתר דרגא אחרא הנמשכת אחרי הראשונה. כי בתחלה יעלו לתחתון ואח"כ אל העליון. אוף הכא וידבר וכו' ולפי שאין הנדון דומה ממש לראיה דהשתא קיימינן אחר העגל שהיתה נבואת מר"עה מיש"ס ות' ולכן וידבר ה"ס התבונה ויאמר ה"ס יש"ס. לכך לא אמר בכאן הכי נמי אלא אוף הכא. וכולא בחד מתקלא סלקא ירצה דיבור ואמירה דלעיל ודיבור ואמירה דפרשתנו הכל אחד. דלעיל הדיבור הוא בבחי' יו"ד ה"א ושל פרשתנו בבחי' יש"ס ות' כי בין זה ובין זה ה"ס דוכרא ונוקבא דהיינו קול ודיבור:

ומן שרשא חדא כולא אתחבר יובן במ"ש בא"י כי אותיות אח"עה סוד גבורות ושל גיכ"ק **חסדים** והנה אמרנו שחיך וגרון הן יסוד דחכמה ומ' דחכמה. וגם אמרנו שקול ודיבור ה"ס פנימיות ז"ון דהיינו ודאי חו"ג. וז"ש ומן שורשא חדא שהוא יסוד ועטרא דחכמה. והוא ממש בחי' שרש האילן. כי משם כל גדלות הפרי:

כולא אתחבר קול ודיבור חו"ג שהקול מושרש בחיך. והדיבור מקורו בגרון ושם הכל מחובר ביחוד גדול:

וצ"ל מה שייכות יש לענין זה עם פרשתנו ויובן במ"ש הרב ז"ל שנדב ואביהו הם מבחי' נ"ה וחטאם היה מפני שרצו לתקן את רחל באורות אימא. ולא לקחו עמהם את משה ואהרן שהם מאבא עכ"ל. ולכן עתה שהזכיר מיתת נדב ואביהו כדי שלא יתעורר פגמם ח"ו. רצה הקב"ה לייחד הכל ולכן אצל נדב ואביהו הזכיר דיבור שהוא באימא ששם שרשם. ואח"כ במשה ואהרן הזכיר אמירה שהוא באבא. ולפי שעיקרו של אהרן הוא לצד שמאל של יסוד אבא וגם שסודו משני ריבועים ריבוע הוי"ה י'. י"ה יה"ו יהו"ה ופק"ד שהכל עולה אה"רן לכן אמר לו דבק אל אהרן אחיך. א"נ מפני שמשה שסודו קפ"ד קס"א מושרש בא"וא. ואהרן הוא מאבא לבדו כמ"ש הרב. והשתא קיימינן במצות יו"הך שעיקרו באימא לכך כתיב דבר אל אהרן. ירצה ייחד לו כח הדיבור:

ונפרש פ' וידבר ה' אל משה לאמר. וכן ויאמר ה' אל משה לאמר שהנה מר"עה היה מלגיו ולכן אר"זל וישמע את הקול מדבר אליו והוא כמ"ש רש"י שהיה מדבר בינו לבין עצמו וכו'. ולפי דרכנו שמשה היה שומע ומשיג הקול בפנימיות המתדבר בתוך זעיר ובהיות האור משל אימא כתיב וידבר. ומשל אבא כתיב ויאמר. אבל בין זה ובין זה הוא לאמר לישראל דהיינו ההמשכה מהפנימיות עד החזה להוציא האור אל רחל שהיא אמן של ישראל. ולפי שה' בחכמה יסד ארץ לכך כתיב לאמר ולא לדבר וגם כי רחל כ"י היא כוללת העניינים ביחד. ע"ד הנודע בשם ע"ב שבח"גת הם ג' ע"ב דאותיות. ובמלכות כללות הע"ב שמות ולכן יתכן מלת לאמר בנוקבא וכן אמרו בזוהר בפ' נח דף ס' ע"א ובפ' יתרו דף פ"ג ע"ב כי לאמר הוא בנוקבא:

הני קראי קשיין אהדדי איכפל ר"י לומר זה להורות שמלבד סתירת שני הפסוקים יקשה עוד בפ' עצמו ביראה וגילו ומשני דכל פולחנא וכו'. יודיענו מ"ש במרכבת יחזקאל פרק י"א כי עד י"ג שנה האדם בסוד נפש ונכנסות בו הגבורות. והמשך י"ג שנה הוא כנגד י"ג אותיות דאלהי"ם במילואו והוא גי' יצ"ר שסתמו הוא יצ"הר כמש"ה כי ידעתי את יצרו. ונל"עד שאחר השלמת הי"ג אז נשלם במדת המלכות שהיא בחי' הנפש והוא כנגד ט' אותיות דשם ב"ן. שלכן בן ט' ראוי לביאה ועומד להתחנך. ואח"כ נכלל בד' אותיות דהוי"ה פשוטה הם י"ג. ובמקום שהיה ב"ן אלהים נעשה ב"ן הוי"ה בסוד הוי"ה דב"ן וז"ש בסבא דמשפטים כי בן י"ג הוא בן לכ"י עיין בדף צ"ח ע"א. ובן כ' הוא בן לקב"ה והוא בסוד ב' הוי"ות לעומת חו"ג:

ואם תבחין עשר ספי' של רחל וג' נה"י דידה דשייכי לה ונקראו לבר מגופא הרי י"ג.

ואחר זה נכנס בגוף המלך ואז הוא בר מצוה שסודו ו"ה בת"ת שלו וכתר שלה. מ"ץ הוא י"ה בא"ת ב"ש כנגד שני יסודות דא"וא שהם בת"ת זעיר. ואז נכנס בו יצ"הט בסוד מצ"פץ העולה יצר וכחו יפה על של י"ג דאלהים ולכן י"ג וד' אותיות מצ"פץ הוא גי' טו"ב שהוא יצה"ט:

והנה ירא"ה מלבד שעולה גבו"רה על שם שהיא שולטת כל הי"ג. עוד גי' ע"ב קד"ם שסודם במ'. ומפרי שאז הוא בבחי' גבורות שהן הקודמות לכן עבודתו את יוצרו הוא מחמת יראה:

וע"ד כתיב וכו' הוא משר"זל הכל בידי שמים הוא זעיר חוץ מיראת שמים שזה במ' שממנה כח התעוררות והעלאת מ"ן העולים להתקשר ולהתקן בשרשן הוא עד בוצינא דקרדינותא בח"ס ששם יראת השם יראת הרוממות. כי יראת העונש הוא בעו"הז ששם החיצונים המענישים את הניצצו שבתוכם ולכן התחלת התיקון הוא להתעורר להעלותם בכח השכינה העוזרת את האדם בתיקונו שלכן היא נק' יראת שמים שמעלה מ"ן לזעיר דאיהו שמים. והנה ענין יראה זו היא משובחת גם שהיא יראת העונש כי זה כל האדם ליראה שלא יפלו ניצוציו בקליפה. ולהשתדל להעלות מתוכן את כל הנוגע לתיקון נשמתו. אבל יראת העונש שהיא פחותה הוא המכוין רק להנאת גופו. ועובד להשגת העושר וכיוצא כי זה עבודתו חיצונית וירא זו גופנית וזו נק' יראה רעה ומפני זה אמר דאסיר ליה לבר נש וכו'. שכיון שהוא שמח הרבה בטובות העו"הז יורה בודאי שיראתו אינה פנימית לסוד הנשמה ולכן צריך שיגיל ברעדה ורתת שלא יחטא בטובתו ושלא ינכו זכיותיו בהצלחתו ומזה ימשך לו שכל הנאותיו יהיו לשם שמים. ולסוד זה תמצא שמלת רעדה גי' ירא"ה וס"ג לרמוז לו שתהיה יראתו דבוקה בס"ג שהיא אימא:

האי בעלמא דין שרבו בו הסיגים והמותרות שלכן צריך לו לגיל ברעדה כי בזה יתקן בחי' החיצונייות כל הניצוצין שבו באכילה ושתיה וכיוצא. אבל במלי דאורייתא שהם בסוד הפנימיות. ובמצותיה אפילו במל"ת שה"ס גבורות הן בחי' יין המשמח שהן גבורות קדושות הרוצות להיטיב ולהשתלשל למטה. וכ"ש החסדים שזוהי פעולת השמחה להוציא ולשלשל כוחות רוחנייות בהתפשטות וגילוי. הפך העצבון שהוא מקמטם ומונעם. וידוע ששם מ"ה הוא נק' שקיו דאילנא שהוא בחי' הדר ובו שם יא"א כנודע. ובמילואם יעלו שמ"חה בכיוון. באופן שזהו החלוק שבין מלי דעלמא ובין מלי דקדושה כי של קדושה צריכין שמחה. אלא שתחילתן בבחי' יראה וגבורה:

אבל לבתר ישתכח וכו' ירצה כמרז"ל הבא ליטהר מסייעין אותו והכוונה כי האיש המתעורר בסגולת היראה להעלות ניצוציו מתוך הטומאה שזהו ענין הטהרה כי כל טהור

הוא מצד שמאל. וכמ"ש בזוהר לא איקרי טהור אלא מסטרא דמסאבא וכד נפיק מן מסאבא איקרי טהור וזהו בא ליטהר מסייעין אותו באור החסדים הממתיקים הגבורות. וזהו חסד ה' הגומל אותו לעוזרו. וז"ש לבתר ישתכח דייקא ישתכח ר"ל שהוא מעצמו ימצא מציאה זו שמעצמה תמצא לו:

רזא דמלה הוא הנה ר' אבא ור' אלעזר מפרש הפסוק בדרך הסוד על המדות העליונות. ולא ניחא להו לפרש ב' פסוקים בעניינים שונים כמ"ש ר"י האי במלי דעלמא והאי במלי דאורייתא. שהרי בשניהם כתוב בשוה וז"ש מה יראה הכא כלו' והלא גם פ' זה כתוב בעבודת ה'. ואע"ג שגם במלי דעלמא כשהם לש"ש יש בהם זכות. מ"מ אינו מדוייק לקרותו בסתמות יראת ה':

אלא כמה דאוקימנא פי' הפסוק יכוין להקדמה ידועה והיא רמוזה בהבנת ב' הפסוקים שא' קורא ליראת ה' ראשית דעת. והב' ראשית חכמה. ושניהם בענין א' שהוא רזא ממש שסודו ביסוד כידוע. ויובן בהקדים ב' הקדמות א' מ"ש בס"הכ שצריך האדם המתפלל להעלות את מחשבתו עד מקום השקאת עמיקא דבירא שהוא נגיד ונפיק לזעיר. וזה ע"י השביל העליון הנכנס בעומק הבינה ושביל זה הוא קוץ היו"ד התחתון והוא דעת העליון הנכנס בנקודת ציון ונקודת ציון שבה נק' נתיב עכ"ל. ושם פי' כמ"ש בשער התפלין שג' חלקי י' שהם רישא וגזעא ושבילא ה"ס חב"ד דאבא. הקדמה ב' שעיקר יראת הרוממות הוא באבא וכמ"ש הרב ז"ל בכוונת דחילו ורחימו. ומלבד מה שנודע שחכמה זו דאצילות היא יוצא' מח"ס כמ"ש בא"ז בדף ר"ץ ע"א האי עדן אתמשך מעדן עילא'. וח"ס נתקנה בגבורה דעתיק הנק' יראה גי' גבו"רה:

עי"ל שפנימי' האצילות הוא אבא ולכן בו יראת הרוממות. ושם כל אמונתנו שלכן נק' בשם מהימנותא בפרטות וגם כל האצילות נק' כן מצד אבא המקנן בגויה. ולפי כל זה אומר ר' אבא שזוהי כוונת הפסוק לעבוד את ה' ביראה וכמ"ש ששם צריך להעלות המחשבה ששם עיקר אור א"ס המתפשט בסוד אצילות. ולהורות כוונתו בעצם הביא ב' הפסוקים יראת ה' ראשית דעת. וראשית חכמה וכו' שא' מדבר על הפרטות שהוא הדעת העליון הנז' שנק' שביל וממנו הראשית וההתחלה הראשונה לדעת זעיר. והיינו ראשית דעת והפסוק הב' מיירי בכללות של היראה שהיא בחכמה. וממנו נדע של מי הוא הדעת שנק' יראת ה' וז"ש וכתיב ראשית חכמה. ירצה פסוק זה מפרש שאותו דעת הוא של חכמה. וגם נל"עד לומר שפסוק א' מדבר במלמטה למעלה כלו' שאם ירצה האדם לדעת עד היכן יעלה מחשבתו בבואו להמשיך שפע מאתו ית'. ידע שהוא בהגיע עד ראשית דעת פי' הבחי' הראשונה והתחתונה של קוצו של יו"ד התחתון. אבל הפסוק

השני מדבר במקור היראה הזאת הנשפעת לדעת הנז' והוא מראשית חכמה דהיינו מראש הקוץ העליון שהוא בחכמה דחכמה כאמור. והוסיף עוד ר' אבא ואמר יראת ה' קב"ה הכי איקרי הכוונה ללמדנו שלא נחשוב שנצטרך להתעלות עד בחינת הדעת הנז' בעילוי עליונותה דהיינו באבא במקורו אלא בבחי' היותו בפנימיות זעיר דהיינו בתוכיות השפע דנגיד לזעיר מיסוד אבא שבתוכו שהוא מהמשך הדעת העליון של אבא כאמור וז"ש קב"ה הכי איקרי פי' כאשר הוא הכי שר"ל ביסוד חכמה שבתוכו אז הוא נק' יראת ה' מפני שהוא כולל בתוכו כל כללות ד' אותיות הוי"ה של כללות האצילות. ועוד נל"עד דיראת ה' ירמוז שאפי' הזעיר ירא מגדולת אור זה שבתוכו שנאמר בו ופני לא יראו וז"ס הן יראת ה' היא חכמה כלומר שממנה ירא זעיר שנק' בסתם שם הוי"ה. מאן דבעי למיעבד. ר' אלעזד מודה לר' אבא בכל הענין שאמר שהוא אמיתי ויסוד כל החכמה המקובלת. אלא דלא משמע ליה דהאי קרא מיירי בהכי דא"כ לא הו"לל עבדו: **אלא דעו או השכילו וכיוצא** שיאמר על הכיונה והתעלות המחשבה. אבל מלת עבדו היא בעבודה ומעשה לכן צריך לפרשו על המדה הנק' עשייה והיא הצרינה וכמ"ש בא"י דתיקון הנפש הוא במעשה המצות. ותיקן הרוח בלימוד התורה. ותיקון הנשמה בכוונת התורה והמצות. ולבאר ענין זה שאם מעשה המצות היא תיקון למ' איך יתיישב זה עם מה שנודע שיש מצות התלויות בא"וא כגון שלוח הקן ויש במוחין דזעיר כתפלין ולולב וכיוצא. אבל הענין הוא כי הנה בעשיית המצות יש שני בחי' א' שבה נתקנת המ' בכל בחינותיה שמתעלת ממדרגה אל מדרגה שנפרדה ממנו הקליפה ומתתקן הפרצוף שלה. ב' היא ירידת אור עליה מן אותה מדה שבה סוד אותה מצוה שהמ' מושרשת בה. שהרי היא יש לה ייחוד עם כל המדות. ובכל א' מהנה יש שורש למ' וה"ס שם מצוה וכמו שנבאר. ואתן לך משל כולל הלא בשחרית אנו עושים ד' בחי' מעשה שהם א' יפנה וירחץ ידיו והכל הוא לתיקון העשייה. ב' ציצית שהוא ביצירה. פי' בבחי' מלכות שלה. ואז יורד אור מנפש דיצירה אל רוח דעשייה ג' תפלין של יד בבריאה ויורד אור מנפש שלה לנשמת העשייה. ד' תפלין של ראש באצילות ויורד אור מנפש שלו לחיות העשייה. באופן שהכוונה הכוללת בכל המצות היא לתיקון השכינה. וזו תקדים לכל וכנגד זה אמר מאן אתר שארי שהיא התחלת הכל לתקן המ' שתעלה בסוד מ"ן:

אמנם מצורף לזה הוא מ"ש עוד ובאן אתר יכוין ר"ל לאיזה מקום יכוין שתאיר ותועיל סגולת המצוה וזהו ששם ירד השפע כי בזה נמצא עושה יחוד בכל המדות שהם הפרצופים המיוחסי' לשם הוי"ה הרמוז בשם מצוה כנודע כי מ"ץ הוא י"ה בחילוף את"בש שהרי אורות או"א אינם באים אל הנוקבא בהדיא אלא ע"י זעיר ולכן ו"ה הן

כפשוטן שהם סמוכים זה לזה ומיוחדיס זה בזה. ודע לך ששתי כוונות הן בפשיטות המצוה. א' שידע שהוא עושה אותה המצוה. ב' שיכוין בה לשם מצוה. ואולם הראשונה מעכבת ולא השנייה וכדכתבו הר"ן ומ"מ אליבא דהרמ"בם הביאם הב"י בהלכות פסח סי' תע"ה. ויפה כיוונו שהרי הכוונה בידיעת המצוה שידע שזו מצה והיום פסח זה שייך לעצמות המעשה שידע מה הוא וזה יתייחס לעצם המ'. אכן הכוונה השנית לשם מצוה בה יורד השפע. ואין זה מעכב שכיון שנעשית הפעולה בשלימותה ממילא יורד ה' בחסדו את אור טובו. והכי דייק ממ"ש בס"הכ בתיקון ד' המעשים הנ"זל שכתב ואח"כ הטלית ואז יורד נפש וכו' כלומר ממילא ירד:

אבל אין ספק שהמובחר היא שיכוין גם לשם מצות כי בודאי יוסיף עוז ושבת בשפע היורד:

ועוד צריך שתדקדק דלא ערבינהו ר' אלעזר בהדי הדדי שלא אמר מאן אמר שארי ויכוין בפולחנא. וזה מבואר במ"ש שהם ב' מיני כוונות. ויתר ע"כ הכוונה הא' תהיה לכללות תיקון השכינה והשנית בתוכיות פנימיותה ששם יורד השפע. וז"ש ובאן אתר שהוא מקום פרטי. ונלע"ד ששניהם רמוזים בשני מלות את ה' כי מלת את היא במ' אליבא דכ"ע וגם בה כמוס סוד בניינה בשני השכלות א' שה"ס א"ב מאל"ף ועד תי"ו שכן כלי הפרצוף ה"ס האותיות גם א"ת ה"ס אל"ף ות' גבוראן ה' מנצפ"ך שהן הן נפש שלה ממש. ושם הוי"ה רומז לכוונה השנית ליחדא שמא דמאריה. הדר ואמר ביראה צריך לדקדק מהו הדר. ונראה שכוונתו ליישב שכיון שהיראה היא היא עצם העבודה כצורה לחומר ובלתה לא תקרא עבודה. א"כ הול"ל עבדו ביראה את ה' לזה אמר שדוקא כשהשכינה מתוקנת בשני התיקונים הכמוסים במלת את ה' אז היא נק' יראה שאז יש לה כח להראות נוראות וגבורות לכן הקדים את ה' ביראה. וז"ש דיראה הוא שירותא וכו' כלומר שאין השכינה נק' יראה אלא בתיקון הנעשה בה והעולה ממטה למעלה בכח מעשה וכוונת התחתונים שהם המגבירים עוז ותעצומות בשכינה בתקנם אותה כראוי שאז היא נוראה על כל סביבותיה והחיצונים נכנעים ואם לא תתוקן כהוגן אז ח"ו גוברת יראת העונש הנק' יראה רעה ולזה אמר ת"ח בני אהרן וכו'. הנה למעלה בפ' שמיני דף ל"ז האריך ר' אלעזר גופיה בענין בני אהרן וז"ש הא אוקימנא. אבל שם תמצא שהוכיחו ר' פנחס במה שר' אלעזר היה נראה שהגדיל עונם ולמדו ואמר לו לא תימא דאינון שארו לה לבר. אלא כ"י לא אתקשרא על ידייהו וכו' שר"ל שממה שלא עשו הייחוד כהוגן נמשך כח אל האש זרה דממילא באה וכמ"ש בל"ת בפ' שמיני ע"ש ולעומת כן אמר בכאן והא אתמר מלה שהוא דבר אחד שאמר לו יתר על מה דאוקים הוא:

ת"ח מה כתיב הכא וכו' ירצה מכאן יש ראיה למאי דאוקי התם וזה מבואר ממאי דסמיך דבר אל אהרן לאחרי מות. והענין שאהרן ובניו מושרשים ביסוד אבא דיסד ברתא דהיינו מן החזה ולמטה. וידוע ששם סוד עה"ד טו"ר וששם הארות מגולים. ולכן נקר' השכינה בשם זאת וכלו' נודעת ונגלית. ולכן יש סכנה עצומה למי שבא לתקן את השכינה שם שלא יגרום שיתערב ח"ו חול בקודש וכמ"ש ואל יבא בכל עת היא הקליפה הנק' כל עת. וכמבואר אצלנו בפסוק אברכה את ה' בכל עת. ובזה מיושב סמיכת אחרי מות לדבר אל אהרן שגם במדרש נתעוררו על זה. אך ר' אלעזר מיישבו במה שפירשנו וע"ד אמר מכאן שירותא לאזהרא. פי' שזו היא התחלה שהיא העיקר לאזהרת הכהנים בכל עבודתם שהיא לתיקון השכינה דאינון שושבינהא שיזהרו ביראתה לבל יארע להם להדבק שם כל עת הנזכר. ואפשר שזה גם כן נדב ואביהוא שלא נמלכו אפילו זה בזה ואם כן היה כעין מקרה ובלי הזמנה שהיא הצריכה מאד בתיקון הקדושה וזהו בכל עת כפשוטו שבקליפה נאמר ויקר אך בקדש כתיב הכון לקראת וכו':

מ"ט שני וכו' ועוד למה נתייחסו לאהרן בהזכרת מיתתם שאין זה כבוד לאהרן אחר שכבר ידענו שבניו היו. ומשני דעד כאן לא ברשותייהו קיימי וכו' יובן במ"ש שנו"א להיותם מנ"ה דאימ' היה להם להכיר מדריגתם ושהיו צריכין להשתתף עם אביהם שהוא מיסוד אבא ע"ב פק"ד גי' אה"רן כמ"ש שם הרב. אבל הם שמו עצמם כאלו הם זכרים בהיותם בחי' נקבות ונל"עד שהם בטחו על שהיו משוחים בשמן המשחה שהוא מסוד אבא וחשבו שהיה די להם בכך להיות להם כח לבדם לתקן את רחל ולא יפה ראו שהרי עדין אביהם קיים שהוא העיקר והם עדין ברשותו ומכחו היתה להם הארת שמן המשחה. אבל הם עצמם היו בחי' נקבה והיא היתה עדין אחור באחור עם זעיר כמבואר אצלנו והם נחשבו בעיניהם כזכרים וז"ש בקרבתם לפני ה' פי' אע"פי שהם היו מצד הנקבה נתקרבו לצד פנים. ועתה תבין מלת שני דקי"ל שנ"ה מצד פנים. נקרא תרי פלגי גופא והם נפרדים בסוד הוי"ה בנצח אד"ני בהוד ומאחור הם גוף א'. והנה הם החשיבו עצמם בבחי' שנים דהיינו לפני ה' כאמור. והם דחקו שעתא וכו'. פי' דחקו את השכינה להביאה בצד פנים בכחם לבד וזה בחיי אביהם:

ולכן נאחזו החיצונים היונקים משם. כי לא היה בהם כח להשפיע גבורות מתוקות לרחל רק תקיפות לחסרון יחודם באביהם. ולכן להטה אש זרה. וזהו העון והפגם שלהם. באופן שקרבתם לפני ה' בלי היות להם סגולה זו. הוא הסבה להקריבם אש זרה שזה תלוי בזה:

דף נז.

כתיב אחרי מות וכו' מרגיש ב' קושיות א' כפל אחרי מות וכתיב וימותו ב' לא יכון לומר וימותו אחר שכבר אמר אחרי מות פשיטא שכבר מתו:

חד לפני ה' וכו' זה ענין חטא נו"א בקיצור לפי דברי האריי"ז ז"ל כי נו"א שרשם בנ"ה דאימא וגם זכו לנפש דזיהרא של אדה"ר שהיא ממ' דאצילות. וכמ"ש אנחנו טמאים לנפש אדם. וזהו ששאל אלישע מאליהו ויהי נא פי שנים. נ"א נדב אביהוא ור"ת נפ"ש כמ"ש הרב ז"ל. ולהיות שעיקר בנין המ' הוא מהגבורות שהם מאימא לכן חשבו שהם לבדם יוכלו לתקנה ולהביאה פנים בפנים עם זעיר וזה במעשה הקטרת שסודו מאימא אבל העיקר חסר להם שהוא אור אבא שהיה להם להשתתף עם משה ואהרן ושני אחיהם שכולם מושפעים מאבא. וידוע שאם חסר אור אבא ב"מ שהוא י' של שם. אז הוא הוה על הוה. ומזה נמשך שנאחזה שם אש זרה כי איש ואשה י"ה ביניהם. ובהסתלקו נשאר אש והוא שלהבת י"ה הנזכר בדברי הרב. וזהו ס"ת ותצא אש מלפני ה' אש יה. והוא ממש מלפני ה' ממעל ממנו שה"ס או"א. ואש זה הקדוש יצא לדחות משם האש זרה. ולכן פגעה בנו"א שהיו גרמה לזה ולא שכוונו לזה חלילה אלא שהיתה הסיבה מטעותם אבל כוונתם היתה לש"ש. ובזה מובן הפסוק שתחלה אמר ויתנו בהן אש סתם ואח"כ ויקריבו אש זרה. והוא מבואר במ"ש שהם נתנו אש קדוש מגבורות אימא ובסוד שם ייא"י יפ"י אפ"א יפ"י יפ"י גי' אש טהור ומקודש המושפע מאל עליון. אבל בעוה"ר שגנתם עלתה זדון שנתעוררה בת זוגו של אל נכר גי' א"ש להתאחז בגבירתה והוא אש זרה אפי' לבעלה אשת מדנים ושניהם נק' הרי בת"ר שאין יחוד ביניהם וגי' ב"פ א"ש. וז"פ שם אלהים שהם ממש זו"ן דקליפה ונמצא שמפני קריבתם לפני ה' שכוונו להביא את המלכה אל פני המלך הם לבדם מזה נמשך שנתקרבה מעצמה האש זרה. וא"כ קרבתם לפני ה' הוא מה שכוונו הם. והקרבת אש זרה הוא מה שנמשך מאיליו. אך מפני שכוותם היתה מייוחדת לש"ש לכן מתו לפני ה' כי נשארה נשמתם למעלה אדוקה במקום כוונתם דהיינו בצד הפנים. וז"ש חד לפני ה':

וחד דלא הוו להו בנים וכו' שהבנים באים מיסוד חי העולמים ומי שלא זכה לבנים הוה ליה מת ולקמן נפרש למה נק' מת:

בג"כ אחרי מות וימותו ירצה בזה תבין כפל ב' מיתות. ואומרו וימותו אחר אחרי מות. מפני שזו המיתה השנייה שהוא לחוסר בנים לא יכון לייחסה למי שעודנו חי וראוי להוליד שאם לא יוליד היום יוליד למחר. וכן כו"א כל עוד שהם בחיים ראוים להוליד. אבל אחרי מותם אז יצדק לקראם מתים:

אלא רזא דמלתא וכו' דע לך הגם שנמצא בדברי רז"ל כמה סברות בחטא נדב ואביהו הלא האר"י זל"ה מזכי שטרא לכולהו. והיינו שתכלית כוונת כל דברי חז"ל היינו ענין אחד והוא שלא ייחדו א"וא לתיקון המלכות אלא שזה אומר בכה וזה אומר בכה. אכן הסוד אחד הוא:

ודע כי כשהאדם נושא אשה שאז י"ה ביניהם שהם בסוד א"וא ואם זוכה לבן ובת אז יש לו כל שם הוי"ה. ומי שמת בלא בנים נשאר בבחי' ו"ה שמשם מלכין דמיתו שגם בחי' א"וא ירדו לבחי' ו"ו י"פ ו"ה גי' ק"י וארבעה פעמים ק"י כנגד ד' ע"ב דר"פח הם גי' מ"ת. ולכן אמר חזקיה אמרתי לא אראה י"ה. והבן ולר' אבא זה היה עיקר עונם ולכן אמר והכי הוא ודאי. פי' זו היתה סיבת מיתתם ושיעור הכתוב הוא בקרבתם לפני ה' וימותו פי' הם היו מתים שלא היו להם בנים ובכל זה מלאם לבם להקרב לפני ה': אבל לא כשאר בני עלמא וכו' ר"ל שאלו השני צדיקים הוו להו מעין בן עזאי. שבכוונה מכוונת לא רצה לישא אשה מפני שהיה יודע שכך נאה לו וכנז' בספר הגלגולי' ע"ש. וכן נ"וא לא נשאו נשים כי חשבו שיעשו התיקון האמיתי במלכות שעצם תיקונה הוא מצד אימא וכנודע מסודות יו"הך. שלכן פ' זו נקראת ביו"הך שהוזכרה בה מיתת נו"א. ונל"עד שחשבו שכיון שנתכפר עון העגל וחזר העולם לתקונו דהיינו של טת הגבורות כתיקונן וכמו שיהיה לעתיד. ולכן היו אומרים מתי ימותו זקנים הללו שהיו מאבא וכנז' בדברי הרב ז"ל. באופן שכל כוונתם שלא נשאו נשים היתה לש"ש ולכן לא נידונו כשאר מחוסרי בנים שיש פגם בנשמתם שיש שיורדים לעולם הנקבה. ואתתיה אמיה וכו' ויש צריכים גלגולים שונים אבל אלו הצדיקים אין שום חסרון בנשמותיהם ולכן אמר הכתוב וימת נדב ואביהוא לפני ה' וידוע שכל מיתה היא מצד המ' ויש במ' בחי' פנים ובחי' אחוריים כנודע משער הנבואה ששני בחי' שבמ' נקראת אספקלריא דנהרא ודלא נהרא. ואהרן התנבא מהפנים של חו"ב דמטרוניתא שהם מכוונים כנגד ב' פרקין קדמאין דנ"ה דזעיר ע"ש ושם נדבקו נשמותיהם של נדב ואביהוא. ועל כן אמר שאו את אחיכם מאת פני הקדש. ונאמר בד"ה וימת נדב ואביהוא לפני אביהם. וגם בפסוקינו מסיים על פני אהרן אביהם ואמר הרמב"ן ז"ל שהנכון הוא שמוסב אל וימת נו"א ע"ש. ולפי דרכנו היינו לפני ה' היינו פני הקדש היינו פני אהרן ואמר וימת לשון יחיד דאיתא באוצ"ח שנ"ה הנק' תרי פלגי גופא היינו בבחי' זעיר. אבל בבחי' הארתו בנוקבא חשיבי כחד שהרי מהם נעשו חו"ב דמטרוניתא שה"ס ראשה והיינו אחד לכך כתיב לשון יחיד וימת להורות שנאחזה נשמתם בקדושה גדולה. והראיה העצומה לזה הוא מה ששאל מנא לן דכתיב ואלעזר וכו' והענין מבואר בפ' וארא דף כ"ו ע"ב ע"ש שרמזה התורה למ"ש בפ' פנחס דף

רי"ז ע"א שנתעברו בפנחס בדרך עיבור ושנתנו לו סיוע גדול ובעבורם זכה לכהונת עולם ולחיי עד. שבזכותו לנפש האצילות לכן נהפך גופו למלאך סנדלפו"ן כמ"ש הרב. וז"ס שלא נמנה פנחס בפ' במדבר ונמנה בפרשת וארא כי שם בפרשת וארא נרמזה גדולתו שזכה לשני נפשות המעולות כאמור שעל כן לא נתכהן בעת התכהן אביו. ואפשר לי לומר שבאותה שעה כבר הקדימו נו"א וגמרו בדעתם לעשות מה שעשו גם דעת ה' היתה לקדש בם את הבית כמו שכבר רמזו למשה ונקדש בכבודי ולכן לא צוה למשוח את פנחס מפני שהוא היה מוכן לאותו עיבור. וזש"ה ובנים לא היו להם לכן ויכהן אלעזר ואיתמר לבדם ולא פנחס:

דף נז:

בגיני כך פי' מפני שמקודם לכן כבר נגזר שהם יתעברו בפנחס לתת לו סיוע לפעולתו: **משמע אלה וכו'** ירצה כי מלת אלה מיותרת לנ"ה שהם מגולים והם עמודי שש ופ"ו גי' אלה. וגם ראשי נכונה בהם כי נ"ה דאימא הם תרי רישין דזו"ן: בן אהרן הכהן דקאי אפנחס רמז לנו"א שהיו בניו ולסייעם: ב' פלגי גופא נק' בן לשון יחיד וכנז"ל: ובאלעזר לא כתיב זה הכרח נכון למ"ש שבן אהרן הכהן אינו ייחוס לאלעזר שהרי במקומות שמדבר באלעזר לבדו אינו מייחסו לאביו אלא אומר אלעזר הכהן. וע"ד מיתת גרמיהון וכו':

דף נט.

ארכיב אליהו על דיליה שנאמר בסופה ובסערה דרכו את איוב מן הסערה ונלע"ד שה"ס א"מ מן הגבורה שהן הן המעלות ממטה למעלה וידוע ששם הגבורות יו"ד ה"י ו"ו ה"ה חצי ס"ג וחצי ב"ן גי' ז"ן וכן אליהו עם ה' אותיותיו. וה"פ ז"ן גי' פר"ה. וכל אחד מה"ג אלו בכללות ן' שערי בינה עולה סער"ה. ויש להבין דשאני הנמשל מן המשל שהוא האדם הרוכב על סוס המלך שחייב מיתה היינו כשרוכב מדעת עצמו. אבל אליהו הקב"ה הרכיבו הוי מעין אחשורוש שצוה לעשות למרדכי. וי"ל שמדייק בפ' שאמר ויעל אליהו ולא נאמר ויעל ה' את אליהו וכמ"ש ויהי בעלות ה' את אליהו בסערה. ומזה מדקדק שהוא התחטא לפני המקום כבן המתחטא על אביו. ודייק מש"ה והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם ויעלו את אליהו הול"ל ומדכתיב ויעל ש"מ מדעתו עלה שנתאמץ ביחודים וכוונות לעלות למעלה:

הכא מאי כתיב וכו' מקשה דכפי הפשט הזהיר לאהרן מלבא אל הקדש מפני שהוא דר תמיד בענן על הכפרת כמש"ה ה' אמר לשכון בערפל וכפי' רש"י והראב"ע. וא"כ ק' למהימנע מאהרן הכניסה שם מפני טעם זה והלא כך הוא דרכו ית' להתיר לנו להשתמש בכבודו. וכ"ש שהקב"ה הכניס את משה בתוך הענן ר"ל התיר לו ליכנס. הה"ד ויבא

משה וכאן אסר לאהרן ליכנס לפנים פן יראה הענן מחיצוניותו ותירץ כי בענן וכו' הה"ד וכו' כלומר שענן האמור בפ' אינו הענן שבו בא משה אלא ענן יותר חשוב מעין מש"ה וברא ה' על מכון וכו' והוא הוא מ"ש בפ' ויקרא דף ב' תרי עניי הוו. ושם פירשנו שאותו שבא משה בתוכו הוא מסוד שם ב"ן. והנז' על המשכן הוא משם ס"ג ע"ש. וז"ש וברא ה' והוא הנק' ענן ה' שר"ל אור מקיף של זעיר דהיינו מאימא והיינו דסמיך כאן וכתיב כי ענן ה' על המשכן יומם ועליו נאמר וכבוד ה' מלא את המשכן. ובו לא נכנס משה וכ"ש שיתמנע אהרן ושאר כ"ג. ואם תשכיל היטב במ"ש שם בפ' ויקרא שענן שנכנס בתוכו משה הוא תוכיות העשיה כתר שלה. וגם סערה של אליהו היתה מבחי' גבו' הנוקבא וכנז"ל:

בענן אראה מה שחזר להביא פסוק זה יכוין למ"ש ר' אבא לקמן. ולכן מקדים ענין הכרובים. וגם אפשר לומר שהכוונה דהיינו ענן שירד בו ה' והיינו ענן שהיה נראה בו על הכפרת:

תנא אתר דהוו וכו' ר"ל שאע"פי שהפסוק אומר על הכפרת לא היה על כל שטח הכפרת אלא דווקא במקום עמידת הכרובים וכמש"ה ה' צבאות יושב הכרובים. ויכוין תאר זה למ"ש בל"ת בפ' תרומה שי"א שהכרובים ה"ס ז"ון וי"א שהם נ"ה. וי"א שהם א"וא. והכל אמת ולזה היו כדמות זכר ונקבה דלא מתפרשן לעלמין והם בחי' נ"ה דא"וא הנכנסים בזעיר עכ"ל. וזהו ה' צבאות. ולכן אמר שהכרובים בנס היו עומדים כי לא היו תופסים מקום ומפני זה היו כסא לענן ונעשו רוחניים ובעלי חיים משכילים וז"ש ותאנא ג' זמנין וכו' שודאי זמן ג' תפלות הוא שיש זווג למעלה ומאיר עליהם. קדושא דמלכא הוא אור המוחין שממנו החיות וכח התנועה שכן המוחין חיי המלך הם:

אינון מגרמייהו וכו' כתב הרב שהכנפים מתהוים מן האורות הסתומים למעלה מן החזה ולפי שהם במקום צר בולטים לחוץ ומהם נעשים הכנפים וז"ש אינון מגרמייהו: שמהאור שבעצמות מעלים כנפיהם ופורשים אותם בהרחבה כל כך עד שמחפים על כל הכפרת:

לבתר קמטין אחר שגמרו ישראל תפילתם כשהמוחין מסתלקים חוזרים לקטנותם עד שנאמר בעמדם תרפנה כנפיהם ומצמצמין ומשפילים אותם למטה ונאחזים בגדפייהו שמקבצים איברי הכנפים יחד אחוזים זה בזה ולס"א בגופייהו. ר"ל שהכנפים היו דבוקים אל גופם עד שלא היו נראים: וכל זה להגדיל הנס ג"פ ביום:

פורשי ולא פרושי כי פורשי הוא תואר וכן סוככים ויורה שהן הפועלים מעצמם ולא פעולים מאחרים:

ומז"ל שאין ענין זה כאותו הנז' בפ' ויחי דף רכ"ח ע"ב כי בכאן קובע דרשתו על מה דלא כתיב פרושי ושם מפיק לה מדלא כתיב פורשים אלא פורשי:
ולטעות לא חיישינן כיון שלא נזכר טעות זה בהגהות האר"י ז"ל שיש בידינו ועוד דהתם מזכיר פ' של מלכים כי הכרובים פורשים כנפים ולא שייך לדייק פרושים כנפים כי בשלמא כשאומר פורשי היה יכול לומר פרושי כי הסמיכות יסמיכו אל כנפים משא"כ כשהוא מוכרת. ונל"ע. שעיקר הכוונה בכאן לאשמועינן עוד דבר אחר מלבד הנזכר בפ' ויחי. והוא שה' צוה למשה שמתחלה יעשה כנפיהם בלתי פרושות רק קמוטות כדי שהפרישה הראשונה שיעשו תהיה דרך נס ואח"כ יקמטו כנפיהם פעם אחרת כמו שהיו מתחלת עשייתם ולכן מפיק לה מדלא כתיב פרושי שאז יורה שהיו פעולים מאחר מהאומן שעשאם אבל שם בויחי מביא ראיה על שלא לבד עשו כן בפעם ראשונה אלא שבכל פעם היו כן. דאל"תה כי אם בפעם ראשונה ולא אח"כ הו"לל והיו הכרובים פורשים דמדלא הופעל בהם ובצירוף מלת והיו הוה משמע שהם יהיו פורשים אז ולא אח"ך אך מדכתיב פורשי שהוא תואר כדכתיבנא שם. מורה שהיה כח בהם לפרוש כנפים בכל זמן:

דף נט:

כיון דחמא לון אלו הב' חכמים היו מושרשים בנ"ה כמ"ש בראש אידרא אבא ולכן כשראה אותם רש"בי אמר פ' שבת אחים גם יחד שסודו על ז"ון שהם בנ"ה דאריך וא"וא כנודע דאיהו בנצח ואיהי בהוד והוא הוא סוד הכרובים כנז' בל"ת בפרשת תרומה. וא"כ מייתי קרא דופניהם איש אל אחיו הנז' בכרובים ורומז לז"ון כנז"ל. והנה נקראים אחים כאשר הם שוים בקומתם שמ' נבנית ע"י א"וא ולא ע"י זעיר ואז נה"י דא"וא משפיעים בו ונה"י דיש"ס ותבונה משפיעים בה וז"ש דהוו חד בחד. פי' שכל א' מהם הוא מיוחד בשלו והם משגיחין אנפין באנפין אז הוא תכלית ההצלחה שעליה עומד הכל:
מה טוב ומה נעים מובן במ"ש בס"הכ בכוונת קונה הכל שלזווג יעקב ורחל מושפעים נ"ה אורות משם ע"ב כמנין הכ"ל. וי"ז הנשארים הם המבוררים הנק' טו"ב הגנוז לצדיק וצדק ואז כל השפע הוא מבחי' זו שהיא גדולה מאד. וז"ש רז"ל עולם שכולו טוב ודוק. ואז הוא י"פ טו"ב בכל י"ס גי' נ"עים. והנה כשז"ון הם בשווי האמור ומזדווגים אז נאמר שבת אחים גם יחד. אחים מכונים שוים יחד בחבורם זה עם זה:
יח"ד גי' כ"ב שה"ס עשרה אותיות דשם מ"ה וי"ב של אד"ני מלא. גם מלת זווג עולה יח"ד והרי ז"ון בנ"ה וחיבורם ע"י היסוד הוא נה"י. גם ר"ת שבת אחים גם יחד גי' שד"י ואמנם גם ענין זה מתבאר היטב בסוד אהו"ה שהוא שורש החו"ג שהם עצם הז"ון ה"ח לו

וה' גבורות לנוקבא. וטוב הוא השורש הכולל. ונעים ה"ח וה"ג המסתעפים לגדלות ז"ון ואז הם אחים שמקורם א' הוא הדעת. והוסיף גם יחד לרמוז לשם אהו"י שסודו אהו"ה וכללות ה' חסדים כמ"ש בס"הכ על פ' את השמים ולא יהיה מטר ולפ"ז יאמר הפ' מה טוב ומה נעים שבת אחים. וז"ש חד בחד ע"י שכל א' מגודל בשלו שהם מכונים כל צרכם. אבל צריך עוד דבר אחר והוא משגיחין אנפין באנפין שה"ס הזדווגם והתכללם זה בזה:

וה"ס שם אה"וי שרומז התייחדם בייחוד וזהו יחד ובזה מיושב היטב אומרו שבת אחים שהוא כשהם גדולי' באורות' המושפעי' להם ממקורם. אבל צריך עוד להוסיף שגם יהיו יחד שה"ס זווגם וזהו תכלית הטוב. וכד מהדר וכו' שהוא אחור באחור:

כגוונא דא וכו' פי' אז הוא מעין מ"ש ויש נספה ולא לגמרי לאפוקי מה שיאמר בסמוך בלא משפט ודאי ר"ל מפני שלא נמצא הוא זעיר בסוד החסדים דאימא. כמ"ש בל"ת בפ' יתרו וכן ג' קמ"ג שה"ס נ"ה דאימא בתוך זעיר גי' מש"פט וידוע שחסדי אימא הם גבורות. ואע"פי שנפרש משפט כמשמעו ירצה לומר גבורות זעיר שהן מתוקנות אבל צדק הן גבורות אימא שנותנתם לרחל שלא ע"י זעיר והן חזקות כנודע מסוד ר"ה דאלו נקראים צדק שבאות לה מצדק עילאה. ולכן לתיקון פ' רחל צריכות לה צדק תחלה ואח"כ משפט ואז הכסא נכון במה שאין זה בלא זה:

אבל וכד מתרחק וכו' שהוא כאשר יורדת למטה:

כדין כתיב וכו' הענין כי מלת יש תוכל להתבאר על מקרה לפעמים כמש"ה ויש אשר יהיה הענן או תפורש על דבר עצמי כמו להנחיל אוהבי יש. ולפי ב' הפירושים מפ' פ' ויש נספה. א' הוא הנז"ל כשהם אחור באחור שעדין היא יונקת ממנו ולכן אמר כג ונא דא כנז'. ב' הוא כד מתרחק כדין כתיב. פי' אז הוא ודאי שיש בענם נספה שאין לה הארה מאורו ולא יש לה אלא דינים שלה שה"ס צדק גי' ג"פ אדנ"י חסר א' שה"ס א' דאהי"ה הממתקה. נס"פה גי' ג' אדנ"י שאפי' א' מסכים לדין:

והשתא חמינא שאין הדין גובר בקצה האחרון אלא שחסר הזיווג כי כח צדקת חכמי הדור היה מציל מן הקטנות הגדול. ויש לדרוש זה המאמר בסוד ב' השמות הנ"ל טו"ב ויחד ושניה' עולים ט"ל ובהתפשט' בסוד י"פ עולים ש"ץ וז"ש אח"כ כשמן הטוב שמן גי' י"פ ט"ל. ואח"כ כתיב כטל חרמון וכו' בסוד טו"ב ונע"ים ואז נאמר ויתן לך האלהים מטל השמים שמי"ם ש"ץ. וגם ומשמני הארץ שרשו שמן והיינו השפע המושפע מן השמים אל הארץ:

הנה אלה ב' השמות כזה אל"ף ה"א ו"ו ה"א גי' קל"ה. אל"ף ה"א ו"ו יו"ד גי' קנ"ג הכל

גי' רפ"ח. וגי' חס"ד גבו"רה וגי' ט"ל ומ"טר. נמצא שהעיקר עולה ט"ל. והשפט שהוא המילוי עולה מט"ר ובו יש אחיזה לחיצונים לעכבו ועליו נאמר ועצר את השמים ולא יהיה מטר אבל בטל שהוא השורש לא יש עיכוב:

דף סח:

נפשותיכם קאמר דהו"לל נפשכם כי דווקא בא"וה נאמר נפשות ביתו. ובישראל כל הנפש ולקמן יבואר טעם הריבוי:

אבל הקדים תחלה סוד הענוי ואמר בגין דישראל משתבחין וכו' והעניך שידוע שישראל מושרשים ברחל הנק' כ"י ובסגולת הימים שבין ר"ה עד יוה"ך ובזבות התשובה והשופר נעשית הנסירה שכל דיני הזכר ניתנו בה בהמתקה ואז מתערבב השטן כי אין לו עוד אחיזה באחורי רחל. וביו"הך היא מתעלה לתוך הבינה ומקבלת ה' גבורות פנימיות בסוד ה' עינויים וה' תפלות והיינו תשובה תשוב ה'. ואז ישראל משתכחין כל אותו היום קמי מלכא קדישא לפני ה' זכאין. כי אין כח לשטן עליהם ובודאי שיהא רצונם ליוצרם ולאתדבקא ביה ממש בסוד הפנים כדי שיתכפר להם בהמתקת כל הדינים. וע"ד מאן וכו'. פי' לפי שיפה כחם להתקן ולתקן השכינה לכן מי שאוכל בט' כאלו וכו': ומענגא נפשיה וכו' זה מובן במ"ש בס"הכ שבכל השנה אנו ממשיכין שפע לרחל מאימא באכילתנו והנאותינו בברכותיהם והאכילה היא בסוד חיצוניות הבינה אך ביו"הך הכל סוד רוחניות ונמשיך השפע מפנימיות הבינה וכו' כנז' שם. אך תחלה צריך שיושפע לרחל בחי' החיצונייות שהיא האכילה הגופניות כדי שתוכל לקבל הפנימיות. עוד צריך להקדים מ"ש שם בס"הכ שבימי התשובה נעשית הנסירה ספירה א' בכל יום עד שנמצא שביום הט' הוא בהוד והנה בו כלולים יסוד ומ' שהם מחוברים תמיד ואין להפריד ונק' מדריגה א'. ונמצא שבריבוי האכילה של יום הט' שהוא הוד נתקנה מדריגת יסוד ומלכות הכלולים בו וניתקנו בבחי' חיצוניות וננסרו יסוד ומ' ולכן יום העשירי שהוא כנגדם עולה רחל לבינה בפנימיות שה"ס ה' עינויים כנז' ונמצא שאכילת יום ט' גורם לעינוי יום י' שסודו יסוד ומ' גי' עש"ור וזהו בתרין חולקין כי סתם נפש היא רחל וב' חולקין שלה הם יסוד ומ' והיינו דכתיב נפשותיכם מיעוט רבים שנים. א"נ אפשר שיום ט' וי' ה"ס אלו הב' חלקים דאמרינן כאלו התענה ט' וי' ולכן נק' יום כפורים שנים:

דביה איתגנייא עתיקא וכו' נראה שהוא בסוד עליית ז"ון לדיקנא כמו שאנו מכוונים בפ' ה' הוא האלהים ולכן אלו אמר היום הזה הוה משמע שעצומו של יום שה"ס הבינה יכפר. אבל אומרו ביום יכפר ר"ל ביום הזה יכפר עליכם אותו הנסתר. וידוע שכל הדיקנא סודה שם א"ל ומלת יכפר גי' י"פ אל וזהו ג"כ לפני ה' תטה"רו גי' כת"ר:

הא אוקמוה שפי' רז"ל על האדם:
אבל עיר קטנה ירצה שיותר נכון לפרש עיר קטנה על המ' שכך נק' בין מפאת ישראל עיר עוז לנו דהיינו ירושלים. בין מפאת הק"בה ולא אבא בעיר עי"ר גי' פ"ר ה' גבורות מנצ"פך שהן הן כל עצמה וכחה והוייתה:
וזעירא היא היינו בתחילת הכל בהיותה בחי' פסיעה לבר:
תתאה מכולא בבחי' עטרת זעיר ששם הוא שרשה הראשון כנודע א"נ אחרי מיעוטה שהיא ממש נקודה התחתונה מכל האצילות שהרי הוא בראש הבריא': שורוי רברבין הוא פי' לפסוק הנז' עיר עוז לנו וכו'. ויאמר שאפי' שהיא נתמעט' והושפלה ביום הגאולה יושר שיר בארן יהודה עיר עוז לנו שהק"בה ישית לה ישועה בהקיף אותה חומות וחיל שהן ג' והן ג' כלי המ' תיכון חיצון ופנימי כמ"ש בדרוש תיקון הנוקבא דהיינו משלה ומשל זעיר ומשל אימא. שלה שהם החיצונים הם רברבין שהאחרים בתוכו תקיפין משל זעיר. וקדישין משל אימא ובתוכם אור אבא שלכן עיר הקדש איקרי בין מטעם דאבא יסד ברתא ובין שסתם כלי אימא יש בתוכם אור אבא:
ואנשים בה מעט לא אמר ואנשיה מעט שאינו כן שהרי כל ישראל מושרשים בה וממנה יצאו אלא הכוונה שמעט הם הזוכים להיות בה אנשים אנשי שם וזכרים להשפיע בה:
בהר ה' ה"ס מלכות דמ' בשר התפוח כהר:
מקום קדשו הוא בפנימיות היסוד ששם הקדש האמיתי שבהזדווג הזעיר עמה היא מתקדשת באור יסוד אבא שבתוך יסוד זעיר:
וע"ד ואנשים וכו' מדקאמר הפ' מי יעלה ומי יקום ש"מ דמועטים נינהו:
מלך גדול דא קב"ה ויצדק בו תואר מלך גדול ולא ליצ"הר כמאן דמפרש פ' עיר קטנה וכו' על היצה"ר כי זה שמו אשר יקראו לו מלך זקן וכסיל:
לאזדווגא וכו' והיינו ובא אליה ע"ד ויבא אליה:

דף פ.

והרמ"ז כתב ריש פרשה זו וז"ל בכמה זמנין אורייתא איתערת מזל"ן שידוע שעיקר החיות הפנימי של האדם הוא מצד אבא שהוא בחי' חיה:
ואומר והחכמה תחיה בעליה שהיא התורה ולכן איש חכם נק' חי להיות שהתורה היא החיות הפנימי וכל עוד שהאדם ניעור. ועוסק בתורה אז הוא חי בעצם כי יש בו חיים לשון רבים שנים. ובלתי עסק התורה אין לו חיים:
כי בעסק התורה גורם קיום יסוד אעא שהוא חי בתוך זעיר. ושהוא מתארך עד יסוד זעיר ונמצאו שני חיים כלולים. ואמנם בשינה מסתלקים כל המוחין ואפי' סוד הנפש

מתכנסת לתוך הלב ואינה מתפשטת בשס"ה גידים בסוד אני ישנ"ה שעולה שס"ה כמ"ש בא"י וידוע שלכל ישראל יש שורש במ' שהיא כנסת ישראל. ובכל לילה אנו מעלים כל בחי' פנימיות הרוחניות שיש בנו לפיקדון ביסוד רחל בסוד "בידך "אפקיד "רוחי ר"ת בא"ר כמ"ש הרב גם נודע בכ"מ מן הזוהר ובדברי האר"י שבחצות לילה מתפשטים המוחין בזעיר ולעומת כן אמר בכמה זמנין אורייתא איתערת שה"ס המחדש בכל יום מעשה בראשית דכתיב ביה כולם בחכמה עשית ואז מתחדש בכל נשמה כח חדש לחזור לתחיות גופה. ולכן כל ישראל מתעוררים בחצות כמ"ש בזוהר אלא שחוזרים לישן. וסוד התעוררות זה הוא בחי' זווג הנעשה למעלה להשפיע התחדשות לנשמות. ואם תדקדק בדרוש קשר הרב עם החברים תמצא שיש ג' מיני זווגים מחצות ואילך. אחד מבחינת הזווג דקודם חצות שהיה עד החזה דזעיר. והשני מבחינת יעקב ולאה בכל אורך זעיר והג' של קדרותא דצפרא ולהיות ששלשתם הם מסוד יעקב לכן קראם בסוד תורה כי יעקב מיסוד אבא הוא. ועל אלו הג' זמנים אמר בכמה זמנין כי הם ג' זמנים חלוקים קודם חצות ואחר חצות וקדרותא דצפרא כמה זמנין ארימת קלין וכו' הוא מ"ש בפ' שלח לך דף קע"ח ע"ב בשעתא קדמאה קארי ואמר קול ה' בכח קול ה' בהדר. ובשעתא וכו' וכתבנו שם שהם ממש קלין לכל סטרין. פי' לכל הו"ק. ואמר שכל התעוררות האמור והתפשטות אותן הקולות הוא לאתערא להו לבני נשא כי מי שאינו מתעורר בכח התעוררות הזווגים ושאין ניתן לו כח ההתחדשות. יתעורר בכח הקולות שבמרומים שנקל לנשמות לשומעם כי הן למעלה. אבל וכולהו דמיכין שחוזרים להשתקע בשינה: **בחוביהון ס"א בחוריהון** נל"ד שב' גירסאות נכונות אלא א' רומזת לסיבת השינה. והשנית רומזת לעצמיות השינה. הלא תראה מ"ש בר"מ בפ' פנחס דף רכ"ב ע"א שאחרי אומרו שבלילה סגורי' שערי ג"ע דאיהו עינין דלבא שפי' הרב בא"י שה"ס התכנסות והסגר הנפש וכחותיה בתוך הלב כנח בתוך התיבה מפני מי המבול שהם המזיקין. ואח"כ אמר וז"ל בגין דחב בי"ה ואסתלק י"ה מן גופא ואשתאר אלם בלא ראיה ושמיעה וריחא ודיבור ורזא דמלה נאלמתי דומיה וכו'. הרי שהעון גורם הסתלקות א"וא דאינון י"ה ובאה השינה ונשאר כדומם שחסרים ממנו כל ד' אותיות הוי"ה. פי' ד' המוחין דע"ס מ"ב בסוד ד' חושים הנז' והוא הוא עצמות השינה של הרשעים. והוא שיש להם הסתלקות בפנימייות שרשי החושים שהם ראשי הגידים המתפשטים מן המוחים שמשם הגידין והם חלולים בדקותם שדרך אותו החלל מתפשט כח סגולת החושים הד' שהם בסוד חנ"רן ולעומת כן אמרינן אלהי נשמה שנתת בי טהורה וכו'. והענין כי כשחוזר שם י"ה בתוך אלם נעשה אלהים ולכן נאמר אלהי לרמוז לאלהים שלי ואז חוזרים

כל הד' חושים שסודם מסוד אלהים של יו"דין העולה ש' ועם י"ג אותיות והכולל גי' חו"ש. ואמנם פנימיות רוחניותם הוא מסוד החכמה שממנה החיות כנז' ולכן הם ד' ע"ב ועם שם הוי"ה השרשית גי' חו"ש. והרי שהעון גורם עצמיות השינה שהוא הסתלקות רוחנייות החכמה המחיה את החושים ולכן לא מסתכלין ולא משגיחין לא בעין השכל ולא בעין המוחש כשהם רואים התגברות השינה עליהם שהיא א' מס' במיתה:

בהיך אנפין יקומון וכו' כי החכמה תחיה וגם כתיב בה חכמת אדם תאיר פניו כי בהיות פנימיות החושים רוחני כראוי הוא יראה סגולתו מבחוץ להאיר הפנים וכמש"ה והמשכילים יזהירו שה"ס אור יסוד אבא המאיר ביסוד אימא שה"ס הרקיע כי הנה אחר התחיה אז יהיה יום הדין העליון באימא עילאה:

כי עתה הוא במלכוה הנק' עו"הז ואז יתבע מלכא עילאה ה"ס אבא שאז יתנהג העולם בסוד הזיווג העליון כרמוז בפ' יהיה ה' אחד וכו' דקרינן ביה י"ה י"ה. כי עכשו הוא בסוד הוי"ה כי ההנהגה ע"י א"וא דאינון י"ה. בתוך ו"ה שהם ז"ון. ואז יתבע מאלו חשוכי הפנים עלבונה של תורה הוא היותה בלתי חשובה בעיניהם כי אם בדרך פשטיותה ולא יחפצו לחפש אחר סודותיה כדפי' הרב אל מושנינו על ברייתא דאוי להם לבריות מעלבונה של תורה. ולכן אין להם הארת פנים מן ש"ע נהורין דעתיק המאיר במחדשי סודות בתור' כמ"ש בפ' בראשי' דף ד' ע"ב ולכן שר חכמת האמת נק' יו"פיאל גי' קב"לה כנזכר בפ' פקודי דף רמ"ז והוא יוצא מהתכללות שני רוחין שיש שם והם אורפני"אל והדרני"אל אבל העולבים התורה ע"ש יאכלם כי הם בכלל מגלה פנים בתורה שלא כהלכה כמ"ש בפ' בהעלותך דף קמ"ט ע"ב וז"ל ומאן דאמר דההוא ספורא דאורייתא על ההוא סיפור בלבד קאתי תפח רוחיה וז"ש ולא אהדרוי אנפין לקבלה. ירמוז למה שידוע שיש לכל מדה ד' בחי' כנגד אבי"ע והם פנים וימין ושמאל ואחור והם כנגד פר"דס וד' בחי' חנ"רן וד' אותיות הוי"ה ואיתא בס' הגילגולים ח"א פ"ד שצריך כל אדם להשתלם בכל ד' בחי' פר"דס ומי שלא נשלם לפי חלקו ויכולתו. עליו ועל כל כיוצא בו נאמר דכולהו פגימי בכולא ובלי ספק שהעונש המבהיל הזה הוא לאותם שהיה ספק בידם ללמוד ולא למדו וכמ"ש בפ' פקודי הנ"זל:

ואי יכיל לאדבקא ולא אדבק פירוש השגת החכמה דחי ליה לבר. ואמרו בפ' י"ג דכתובות למ"ד עמי הארץ אינם חיים וכו' כל שאינו משתמש באור תורה אין אור תורה מחייהו אור תורה דייקא שהוא הסוד מצד החכמה שה"ס חיה וממנה כח התחיה אבל אמר אח"כ מצאתי להם רפואה מן התורה במשיא בתו לת"ח או עושה פרקמטיא לת"ח או מהנה ת"ח מנכסיו כמ"ש בצל החכמה בצל הכסף ואבאר הדבר כפי הסוד כי ידוע

שהיחוד הנכון הוא כשהיסודות דא"וא נכנסים בז"ון שה"ס היחוד השלם והטוב וכנגדם ד' מדריגות פר"דס. והנה מצינו בפ' שלח לך ובהיכלות דפקודי מעלות שונות לבעלי מקרא ועליהם בעלי משנה וכו' דמשמע שיש לכל א' וא' מדריגה באושר האלהי. והאמת הוא שהכל תלוי בטוב הכוונה. כי מי שיגע ולמד כי אם מקרא יש לו חלק בה' אחרונה ביחוד עם יה"ו ולשל משנה בו' ביחוד עם י"ה ולרמז בה' ראשונה בייחוד עם י' ולמי שא"א לו בשום א' והוא עם הארץ גמור אם מתדבק לת"ח להנותו גורם דבקות לארץ החיים היא השכינה עם זעיר וא"וא ואז מכח התייחדו עם ת"ח זוכה להיות אצלו בג"ע וממנו יקבל כח להשגת הסודות כי הת"ח הוא השורש. והענפים יונקים ממנו. ואם הוא משתלם בכל הפר"דס הוא משפיע משלו לדבקים עמו וישיגו כולם בעולם הנשמות גם עד מדריגת הסוד. והסברא מכרעת שאף שאותו ת"ח פגם את עצמו לבלי חפץ בחכמת האמת ובני דורו מהנים אותו או שהיו לומדים מה שידעו לש"ש שאפי' הכי יזכו לאור תורה. וכ"ש אם הת"ח יגע ומצא חכמה ודורו בלתי ראוי שודאי הוא ישתלם ולא הם באופן דהכא עסקינן שהראש לא בעא לאדבקא. ויתר הגוף פירשו מן התורה:

אז כולהו בין הפרנס ובין הדור פגימין בכולא פי' אפילו השיג ג' מעלות ולא רצה לדעת בחכמת הסוד. אז ימנע מהם אור תורה שהוא יו"ד של שם הוי"ה ותבואם הוה על הוה שלא יזכו בעולם הנשמות למעלת הסודות. ואז בעולם התחיה חשך יכסה עליהם וז"ש דלא ידעו מהימנותא דמלכא עילאה. פירוש שגם קודם התחיה אחר פטירתם לא ידעו אמונת המלך העליון הוא אבא כנ"ל והוא חכמת הסוד הנק' מהימנותא דיליה דווקא ווי לון בבחינת הגוף הקם בתחיה ווי לנפשיהון החוזרת לירד לאותו גוף הנגוף:

דהא אורייתא אסהידת וכו' שלא תאמר וכי כ"ע ידעי מאותו התעוררות או אותן ההכרזות הנז"ל: לזה אמר מקרא מלא הוא מי פתי יסור הנה. שאפי' למי שהוא פתי גמור התורה קוראה לו שיקרב אליה כי לכל ישראל יש להם חלק בתורה כמ"ש מורשה קהלת יעקב. ומי שאינו לומד חלקו פושע הוא כמ"ש בילקוט שאמר אליהו לאותו שלמד פרקמטיא כשם שהיה לך לפרקמטיא כך תהיה לך לתורה ולפ"ז מקשה בכח:

מהו חסר לב פי' בשלמא תואר פתי יצדק בו שהוא כעין תם חסר הלימוד וכמ"ש בב"ר פ' פ"ח בערבייא צווחין לינוקא פתייא אבל חסר לב משמע שחסר ממנו כח השכל ממש והוא כעין כסיל שאין עוד תקוה ממנו. והשיב דלית ליה מהימנותא שהאמונה היא קבועה בלב ומפני שלא למד אין אמונתו אמונה אלא כמצות אנשים מלומדה:

דמאן דלא אשתדל וכו' פגים הוא מכולא ע"ד דעת חסרת מה קנית כי הוא חסר מכל וזה ענין תורני אבל עיקר כוונתו לסוד לכן חזר והקשה: אומרה לו מב"ל ירצה שהרי

פ' מי' פתי יסור הנה הם דברי החכמה הקוראה ואח"כ נמשכו עוד דברים לכו לחמו בלחמי וכו'. וא"כ הול"ל אומרה לו שאז יבואר אני אומרת לו שהוא חסר לב. ולא נראה לו פי' הראב"ע שפי' וכן אמרה לחסר לב דא"כ יחסר הלשון:

אלא לאכללא וכו' ויובן כמה שידענו בסוד חכמה עילאה וחכמה תתאה שה"ס מש"ה ה' בחכמה יסד ארץ ולכן מתחיל ענין זה חכמת נשים בנתה ביתה שה"ס חכמה עליונה ותחתונה המתחברות יחד דהיינו יסוד חכמה המאיר בנוקבא. ואקדים מה שידוע שתחלת גילוי יסוד אבא הוא בלב זעיר כי שם מסתיים יסוד אימא. וידוע שיסוד אבא הוא שם ע"ב ועיקרו הד' יודין שה"ס המוחין העליונים ומה שמתגלה בגוף זעיר הוא ודהוו"ה שעולה ל"ב ולכן אורייתא דלעילא שהוא יסוד חכמה. קוראתו חסר לב להורות שכיון שאינו עוסק בתורה גורם שח"ו יסתלק מעל לב זעיר ואז הוא פגים מכולא כי עיקר החיות והקיום מאבא כנז"ל. ולכן אסור למקרב וכו' למי שאינו עוסק בתורה מפני שחסר ממנו עיקר ההשגחה וכן מי שהולך בדרך בלא תורה:

דמשתדלי וכו' כמה עיקרים גדולים להמשיך נשמה קדושה לבנים. א' העסק בתורה שבה מאיר פנימיות העולמות שהוא מקור הנשמות הקדושות. וכ"ש אם זכה לחדש חידושים בתורה שבהם מוליד אור חדש ממש במקורות נשמתו ובשעת זיווגו יזהיר ממנו בנשמת הולד היולד. עיקר ב' וידעין אורחוי דקב"ה שבקיאין בזמני זיווגין של מעלה ויודעים זמן ההגון להזדווג עם נשיהם שהעיקרי שבהם הוא ליל שבת אחר חצות שהוא זווג ישראל ורחל ולכן נאמר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי מפני שסתם ישראל קדושים ומזדווגים בשבת וגם יזהירם שישמרו השבת בענין הזווג כדי שיזכו לבנים קדושים שיקיימו מורא אב ואם. ואמר שבתותי לשון רבים לסוד מ"ש הרב בפ' כי תשא ששני שבתות הם מ' וזעיר בסוד עולם התהו ועולם התיקון מ"ה וב"ן. ולפי שב"ן קודם לכן הקדים האם לאב. עיקר ג' ומקדשי גרמייהו וכו' הוא מ"ש בסה"כ שיחשוב האדם את עצמו מדור אל האצילות הקדוש וכו':

ואשתכחו קדישין בכולא פירוש שבזה ימצאו עצמם הכל טוב בלי תערובות:

משלפי רוחא וכו' ידוע ששורש ישראל הוא בדעת שהוא אור עצמיי ולא הארה וגם הוא סוד הרוח ולכן אמר משלפי שהוא לשון ניתוק דבר ממקום למקום ועוד אמר דקדושה עילאה להורות שיש כח בידם להוריד רוח לא מבעיא מהחו"ג המתפשטים בגופא דזעיר. אלא אפי' משרשם שבדעת: זכאי קשוט היא מדת אמת שה"ס דעת זעיר בכמת בחי' או אהי"ה פ' אהי"ה שהוא יסוד אימא שבדעת זעיר גי' אמ"ת. או מסוד י' הויו"ת מנוקדות בשב"א קמ"ץ שכל אחד עולה קדם וי"פ קדם הם אל"ף ת"ם דהיינו אמ"ת כמ"ש בדרוש

מעונה אלהי קדם: בני מלכא מפני שמוצאם מזעיר זרע אמת. בנין קדישין מסוד המוחין שלו:

דכלהו חציפין הפך הזכאין בכולא והחצופין נמשכו ממצח אשה זונה מנגד לאור הדעת דאתמר ביה יראתו על פניכם דדעת אסהיד באנפין. ולכן ירתין בנייהו נפשא וכו' דוק שלא אמר משלפי כדלעיל. מפני שאין לחיצונים אור ממשיי אלא הארה שאין בה עצמיות. לכן אמר ירתין שמצד קרבתם באה להם כירושת האב לבן. ואמר נפשא מפני שאין בהם דעת ועליהם נאמר גם בלא דעת נפש לא טוב. פי' שכאשר יש על נפש האדם יחוד הרוח אז מתחלף כל רע שבה ונעשה טו"ב שה"ס שם הדעת אהו"ה ולכן נפש בחילוף א"ת ב"ש טו"ב. אבל כשחסר יחוד הדעת אז אין בה צד טוב. ואע"פ שהרבה יש שאין להם אלא נפש כיון שהיא מצד הקדושה וראויה היא לקבל הרוח טוב המבינה כרוח דמי. אבל של הרשעים היא מאותן שנאמר בהם ונכרתה הנפש ההיא שר"ל שכרותה מיחוד הרוח ואז היא ממש מסטרא דמסאבא וזהו ונטמת"ם מלשון אוטם וסיתום שנסתמו ממנו צינורות הדעת וזהו מסאבין ליה. כי משרז"ל בא ליטמא פותחין לו הוא לגבי צד הקדושה הנזכר תחלה כמאמרם מסייעין אותו שהוא ברוח קדוש שמשפיע בו והבא ליטמא פותחין לו שלא יצדק לומר מטמאין אותו שהרי כולם קדושים. אך מ"ש כאן מסאבין ליה הוא בבעלי צד הטומאה וזהו ונטמתם בם:

סוס הוא ס"מ ופרד לילי"ת הנק' אשת מדינים דסיימא בפירודא והם עיקרי הקליפות ולהיות שהם נפרדים לכן לא חברם בו' החבור כסוס וכפרד אין הבין:

דלא ישתדלון וכו' ירצה דמלת אין הבין אינה חוזרת לסוס ופרד דודאי אין בהם תבונה אלא מוסב אל בני אדם אשר מזהירם ואומר אל תהיו כסוס כפרד שבזה תהיו אין הבין והענין שידוע שיש לכל נפש ישראל ב' צלמים מא"וא דאינון י"ה השורה בין איש לאשתו:

וסודם מבינה כמ"ש הרב על פ' אך בצלם יתהלך איש כי הצלם הוא מאה"יה העולה א"ך וגם של אבא הוא מאהי"ה להיותו בתוך בינה. ולכן אמר אין הבין שיחסר מהם אלו הצינורות ובמקומם יהיה להם צל"מות דכר ונוקבא מס"וס ופ"רד והן הן הכלבים עזי נפש כמ"ש הרב על פ' בני נכר יבולו שיש שני בני בפסוק אחד מפורש בפסוק וא' בר"ת והן מ"ן ומ"ד דקליפה שכולם מבחי' ב"ן היינו כל"ב והוא בחי' נפש והסוד שהם מסיגי עולם התהו ז' מלכין ובהם י"א אלופי אדום בסוד ו"ה של שם ומהם ערוה ערו"ה שהוא גילוי וחציפות וז"פ ו"ה בגי' ע"ז. שנכרתו מיחוד י"ה. וז"ש מ"ט משום דלא ידעו הבין ה"ס ב' צלמים הנז' המכסי' הנפש. ושניהם מיסודות א"וא שבדעת. שאמרנו ששניהם

מיוחסי' לבינה ודוק אומרו לא ידעו הבין. וסודו שאמת הוא שמלכי קדם יצאו מהבינה ארץ אדום אבל לא היה יחוד ביניהם ואין אורתם אורות עצמיות רק הארות בעלמא בבחי' הבלא דגרמי וז"ש לא ידעו הבין אין בהם אור בינה בסוד הדעת:

מאי רועים וכו' כי שם רועים הוא לשבח. ואיך יתייחס לאותם הכלבים. לכן אמר שמכניסים החוטא לגיהנם שהיא בחי' נוקבא דקליפה. ולעומת הקדושה שכל חפצנו לזכות לגן עדן שה"ס יסודות דאימא וברתא ג"ע עליון ותחתון. ואיתא בח"ב מס' הגלגולים שיש מהלך ג' ימים של מקום חשך שבהם הולכת הנשמה בצאתה מהעו"הז עד שתגיע לירושלים של מעלה ויש מזיקים ממש בדמות כלבים הצועקים כשהנשמה עוברת דרך שם אם היא של רשע והיא מתבהלת ונופלת בידם ומשם לגיהנם. והבן ששם רועים יתבאר לשון הנהגה וגם לשון שבר. ומעתה תמהני על רד"ק שכתב וז"ל ומן התימה שתרגם יונתן רעים מבאישין ידמה שהוא קורא המלה בק"מץ הרי"ש. ולמה לא נאמר שתרגומו מלשון רועה עקרה שעניינו לשון שבר. והנה לכן לא אמר הנביא לאיזה מקום רועים אותם לרמוז שרעייתם רעות רוח:

לעלוקה שתי בנות וכו' הן הן ב' הכלבים וכנה אותם בלשון נקבה מפני שהם המוליכים לגיהנם שהיא נק' דתהומא רבא. ושרשם משני בחי' דמלכין קדמאין דז"ון כנודע וזהו רמז ה"ב ה"ב שהם ז' קצוות וז"ון הנז'. ולהיות שאין להם אחיזה בג"ר לכן הם חסרי כל וזהו לא ידעו שבעה. נמצא שיעור הפ' והכלבים וכו' לא ידעו שבעה ולכן הם רעים מריעים לנשמות להיות להם איזה מציאות חיות וטובה. וטעם כל זה מפני שלא ידעו הבין כנז"ל. ושיעור פ' אל תהיו כסוס כפרד שבזה תהיו מאין הבין בלא אור ב' הצלמים כמו שהם סוס ופרד שהם מסיגים דז"ון לבדם. והעצה להם במתג ורסן עדיו לבלום. פי' שלא תשיחו דברי נבלה בשעת הבעילה רק תבלמו פה אלו השנים המסיתים לנבלות הפה באותו זמן ור"ת בו"על כמ"ש הרב ז"ל ואז בל קרוב אליך שום א' מהם כלל:

דף פ:

סלקין על כל קרבנין משום שסגולת כל הקרבנות להקריב העולמות להעלותם ממטה למעלה. אבל התורה מיחדת אותם מלמעלה למטה בשפע שמשפיע בהם. וכנגדם יש בה ד' סגולות של פרד"ס: אע"ג דאתגזר עליה ורמז שהיה לבני עלי גזר דין שהיה בו שבועה וכדרז"ל עונשא אתקרע לקמן יתבאר טעם הדבר ולא מבעיא שנקרע גזר דינו אלא שהשי"ת מוסיף לאהוב אותו ומתפייס בזה עמו. שבזה עוזרו שיהיה לו כח לעסוק בתורה לשמה:

ות"ח לא אתדכי וכו' ידוע שהטהרה היא להעלות ניצוצי נשמתו מתוך הקליפות. אבל מועטים הם המעלים כל ניצוציהם לגמרי וכמ"ש בדרוש השובבים שלזה צריך טורח ושהות. אבל סגולת התורה היא לטהרו טהרה עולמית שלא ישאר שורש הניצוצות בקליפה. וז"ש איתדכי בר נש לעלמין. בגין דאיהי קיימא וכו'. שהיא ממש כמקוה מים דכתיב בו אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ואר"זל שהמים המחוברים לקרקע אינם מקבלים טומאה. והנטבל בהם מטוהר וכמ"ש רש"י בפ' שמיני. ואסוותא באורייתא אשתכח. ירצה שהתורה מתקנת הפנימיות שהיא טהרת הנפש מחולאת החיצונים וכן מתקנת החיצוניות שהוא תחלואי הגוף. ומייתי לה מפ' רפאות תהי לשריך ושקוי לעצמותיך שפי' בו שב' מקומות אלו צריכין רפואה א' חמה וא' קרה ואע"פי שהם הפכיים רפאות וכו' באופן שיש רפואות לכל מחלה. וז"ש אסוותא באורייתא אשתכח ר"ל תמיד נמצאת בה הרפואה ואח"כ חוזר להזכיר הטהרה לומר שגם היא תדירא ורא"יתו מפסוק טהורה עומדת לעד. ומקשה מאי עומדת לעד. ומשני שגם בה יש בחי' תדירות והיא דלא איתעדי לעלמין. כדקי"ל אין עבירה מכבה תורה. מסטרא דגבורה קאתיא שכן יראת ג' תו"רה וגם גבורה ג' יר"אה:

ראשית חכמה והחכמה היא ראש לקו ימין שהוא חסד. ואיך תאמר דאתיא מגבורה: **וכתיב יראת ה' טהורה** וכמו שיראת ה' דראשית היא בחכמה כך יראת ה' דטהורה היא בחכמה ולא בגבורה. ומשני קדושה אתקרי וכלו' דע שאין דעתו בגבורה סתם דאצילות. פי' דזעיר. אלא בגבורה ראשונה שמאירה באצילות שהיא גבורה דעתיק. שהיא מתקנת חכמה סתימאה דאריך ובה שורש התורה והיא מוחא סתימאה דאריך וכל מוחא נק' קדושה. וה"ס יראת הרוממות. ולפי שניתקנה מגבורה דעתיק לכן סגולתה לקרוע כל גזר דין וכנז"ל. ועליה נאמר למעלה דעונשא אתקרע. וזה בסגולת שם קר"ע שט"ן שהוא בגבורה דעתיק המתקנת חכמה סתימאה דאריך שהיא המוח הראשון שבאצילות וסתם מוח הוא בחכמה ועליה נאמר ראשית חכמה יראת ה'. שלפי שעיקרה בגבורה דעתיק ששם סוד יראת הרוממות לכן נק' יראת ה'. יר"אה גי' גבו"רה דהיינו גבורה דעתיק שהיא מעולם א"ס והמתקנת החכמה הראשונה של האצילות ולכן נקרא קדושה ומכאן יסוד מ"ש הרא"בד ז"ל שענין קדושה היא פרישות והשפעה. דהיינו פרישות מבחי' גבורה דעתיק. והשפעה מבחי' חכמה סתימאה ועליה נאמר כי קדוש אני ה' שהיא ההוי"ה ראשונה שבאצילות והיינו שמא קדישא עילאה: וע"ד מאן דאשתדל וכו'. כי מבחינת גבורה דעתיק אתרבי ומבחי' מוחא סתימאה אתקדש:

דף פא.

כללא דאורייתא כמרז"ל שרוב גופי תורה נאמרו בה דהיינו כל הי' דברות שחזרו ונאמרו מפני כמה חדושים וסודות שנאמרו בה וכנז"ל: תאני ר' אבא וכו'. והוא הקדים הקדמה זו להמשיך מ"ש מעב"ל מקיש דחילו וכו' כלו' שיש לשים לב למה שהיפך בכאן סדר אלו השני מצות ממה שבאו בעשרת הדברות ששם שבת קודמת לכיבוד אב ואם ולמה היפך בכאן הסדר. אלא ודאי שעשה כן להקיש מורא אב ואם לשבתות. ולא ניחא ליה מ"ש בגמרא אם א"ל אביו ואמו לעבור על המצות וכו'. דא"כ ליכתוב ואת מצותי תשמרו וכ"ש דכשנאמר שהוקשו לשבתות ממילא נשמע דעילאה גבר וכדשנינן באביו ואמו ששקולים הם אלא שאביו קודם מפני שגם אמו חייבת בכבוד אביו ותמיד נאמר סברא זו ולא איצטריך קדא למכתביה אלא להקישם לשבתותי וראוי לחקור מאי שייכי אהדדי:

אלא אר"י כלא חד וכו' הענין ידוע שאב ואם שם י"ה ביניהם שכן סודם בח"וב וידוע שכל עצמו של שבת הוא להעלות ז"ון למקום א"וא כמבואר אצלנו בעמידת מוסף וגם שם י"ה בג' מילואיו צ"א וג' רבוייהם תר"י הרי ר"ת את שבתותי תשמורו. וע"ה עולה שב"ת. ואח"כ מקשה למה מקדים האב לאם ביראה. ותירץ כמה דאוקמוה. הוא מ"ש פי' רש"י שהבן ירא מן האב יותר מהאם והם דברי רז"ל. ולפי הסוד ידוע שאורות אימא מתגלים בזעיר בסוד פנימיותם משא"כ בשל אבא דכתיב ביה ופני לא יראו. ולכן באבא ה"ס יראת הרוממות. והזעיר נק' נורא בסוד הקו האמצעי שלו ששם מתגלה יסוד אבא. ובזה תבין דקדוק תואר נורא שהוא נפעל מן היראה. אבל אימא דלית וכו' יפורש ע"פ הסוד כמ"ש הרב דאימא עד הוד אתפשטת ולא יותר וכמ"ש בל"ת על פ' ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה ר"ת יתו"ם מאמו. ולכן יעלה על הדעת להקל במוראה יען אינה מתפשטת ביסוד שהוא המוליד ועוד קי"ל בדרוש הצרעת שאם חסר אור אבא יש כח בחיצונים להאחז וליהנות. ואף על גב דקי"ל שאימא מקפת את ז"ון להגן עליהם מן החיצונים בסוד על גוזליו ירחף התירוץ הוא כי דווקא באורות הפנימיים הוא דאמרינן הכי עד שלטעם זה מן החזה ולמטה נק' עה"ד טו"ר מפני שהאורות דאי' מתגלים והחיצונים יכולין לינק משם:

אבל במקיפים אינו כן כי גדול אורם להכהות עיני החיצונים שאין להם יכולת להסתכל במקיפי אימא:

ועי"ל דשאני היכא דאיכא חסרון דהיינו מקום שצריך אור אבא אם יחסר אז הוא פגם ויש כח לחיצונים וזה אינו כן כי אם באורות הפנימיות אבל המקיפים כולם מבחי' אימא

הם כנודע בסוד התפלין. וממוצא דבר נשמע שאין כח לאימא כמו שיש לאבא ולכן התורה הקדימה מוראה מפני שיכול להפגם. ועי"ל שאורות של ס"ג לא יש להם כח כמו שיש לאורות ע"ב שבהם כח התיקון. וידוע שבעולם התהו היתה בחי' היראה כעין יראת העונש. אבל בעולם התיקון הוא יראת הרוממות. ודוק שמורא אב ואם הוא שלא להקל בכבודם. לא ישב במקומם וכו'. אבל בעולם התיקון אדרבה זהו חפץ א"וא שיגדלו ז"ון וישבו במקומם וישתוו להם. ואפי' בתחתונים הק"בה שמח כשבניו מבטלים גזרותיו וסותרים דבריו ואומר נצחוני בני. ומפני כל אלו הטעמים אקדים דחילו דידה דילה דייקא שר"ל בחי' היראה השייכא לה. ולפי כל עניינים אלו קדימת מורא האם היא מפני מיעוט ערכה לגבי האב:

אמנם ר' יצחק מפרשו באופן אחר והוא נמשך מהמשך הפסוק הקודם קדושי' תהיו שעיקרו הוא על האב ואם בהזדווגם וז"ש לאתקדשא באתתיה כחד. פי' כאשר הם מזדווגים ונעשים שניהם אחד ושם צוה ה' מצות הקדושה שבה תלוי שלימות הבנים הנולדים כנודע. שהרי חלק האם הוא העיקר בבנים. וכדקי"ל בנך הבא מבתך קרוי בנך. וא"כ יותר מסתבר לירא מהאם. והפסוק הוא ע"ד לא מבעיא אמו אלא אפי' אביו. ואמר בג"כ איש אמו אביו תיראו ולא אמר כלשון ר' יוסי בג"כ אקדים דחילו דילה וכו' והכוונה כמר"זל אשה מזרעת תחלה וכו' באופן שלזכר יש יותר שייכות באמו ממה שיש לנקבה ולכן דייק קרא איש אמו וכו'. פי' שבענין קדימת האם שייך בו האיש יותר מן האשה. שאע"פי שאמר תיראו לכלול גם את האשה מ"מ פירש דווקא האיש מהטעם האמור. ולפי הסוד הוא מש"ה ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. והרי שני דרכים שונים כי לפי ר' יוסי מקדים הקטן ולפי רבי יצחק מתחיל בגדול ע"ד לא מבעיא כאמור. אבל ר' יהודה אומר שהכוונה להראות ששניהם שקולים ומייתי לה מארץ ושמים שהוא דומה לפסוקינו שמקדים הנקבה:

ובאתר אחרא אקדים שמים לארץ הא דלא מייתי לה מרישיה דקרא גופיה נל"עד משום דאיירי בעולם התהו. ובעי לאתויי קרא דמיירי בעולם התיקון. כגון חקות שמים וארץ. ועוד דבעי לאתויי קרא דלא יהא ה"א הידיעה בשמים ובארץ משום דלא מיירי בז"ון באתרייהו דודאי זעיר קדם לנוקבא אלא הסוד כמ"ש בסוד יו"ד ה"י ו"ד דמילוי יו"ד. ד"ו דאות ה' דבכל א' ואי' יש סוד ז"ון יחדיו בי"וד קדם ו' לד' י ובד"ו קדם ד' לו'. ולכן מביא ב' פסוקים שנזכרו בהם שמים וארץ בדרך העלם ולא בגילוי ה' הידיעה: אוף הכא וכו'. והסוד נודע כמ"ש הרב הבן בחכמה דהיינו ממש ו"ד שבמילוי יו"ד. וחכם בבינה יו"ד של עוקץ הד"לת של ה'. א"נ יו"ד של מלוי ה"י. והכוונה שיחוד העצום שבין א"וא

לתקן ז"ון. וז"ש לאתחזאה דתרוויהו אשתדלו ביה. פי' אביך ואמך דדברות סוד היו"ד. ואמו ואביו דהכא סוד ד' או ה"י ובאב ואם התחתונים יש ייחוד מעין זה בסוד הנשיקין דמשתוים בג"ש לתת של זה בזה ושל זה בזה:

ואת שבתותי תשמורו שקיל וכו' פי' שבתותי מיעוט רבים שנים ובודאי שאינו מדבר על שני ימי שבת. דמה לי א' מה לי שנים. אלא הכוונה על ב' מיני שבתות דהיינו ב' בחי' שבת שיש בכל שבת והם של הלילה ושל היום דהיינו ז"ון. וידוע שבלילה יש עלייה לנוק' ולא לזעיר וביום לשניהם יש עליה למקום א"וא ואז שקיל דא לדא. פי' השבתות לאמו ואביו האמורים. ויתר ע"כ כולם כחדא אתקלו ירצה א"וא וז"ון שהם השני שבתות. וזהו בענין הקדימה לזה ולזה שכמו שא"וא זה קודם לזה וזה קודם לזה וכל א' במתייחס אליו ועל אלו שני המשקלי' כפל המאמר ואמר כחדא אתקלו במתקלא חד. ומייתי לה דכתיב ושמרתם וכו' דהיינו שבפסוק זה מזכיר רק את הנוקבא כמ"ש כי קדש היא וכתיב זכור את יום השבת לקדשו הכל זכר הרי שבפסוק א' מחשיב הנקבה. ובאחר מחשיב את הזכר. וזו היא מדריגת קדימתם במעלה ודוק שאין קדימה זו שוה לשל א"וא שבא"וא נזכרו שניהם בשני הפסוקים אלא שבאחד מקדים זה לזה ובאחר להפך. אבל כאן כל א' נזכר בפסוקו לבדו והטעם לפי שא"וא לא מתפרשי לעלמין משא"כ בז"ון ובפרט בשבת שבלילה מתעלים רגלי זעיר לחג"ת ולא יותר ואז רחל מתחברת וגדלה בכל אותו המקום ואז מאיר שם אור יסוד אבא בתוקף וזהו כי קדש היא כמעט בלי כסוי ובשבת ביום עיקרו לזעיר שעולה למקום א"וא וז"ש זכור ושמור. זכור שהוא ע"ב קס"א את יום השבת לקדשו להעלותו לקדש והוא עיקר ועמו טפלה הנקבה שגם היא עולה: אבל הטעם הוא מפני שהיא נגררת אחריו ולכן ביום נאמר זכור ושמור כי שמור היא הנוקבא בסוד אחוריים דזכור שהוא תק"מד קפ"ד ואם תסיר מהם השני עיקרי מילואם דהיינו ת"ק מתק"מד ומ"ו מע"ב גי' שמו"ר וה"ס הנוק' שגם היא עולה אצל א"וא שהם הוי"ה אהי"ה. כ"א פ' כ"ו הוא שמ"ור:

חד לאבא וחד לאמא ה"ס א"וא התחתוני' דהיינו ז"ון שהם לנו אב ואם כמ"ש בנים אתם לה' אלהיכם:

כתיב הכא וכו' נל"עד שזה הוא ענין אחר והוא כי תחלה דבר על א"וא עילאין ואח"כ א"וא תחתונים שהם ז"ון ועכשו רוצה לדבר על א"וא החומריים. והתחיל איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו דהיינו א"וא וז"ון וכתיב התם וכו' מהו מקדשי פי' מהו מקדשי זה שהוקשו לשבתותי והשיב כמשמעו: תו וכו' והקדים כמשמעו להסביר מ"ש אח"כ אלין אינון וכו' כמש"ה ועשו לי מקדש וכו' שר"ל שהצדיקים הן הן המקדש

האמיתי שהשכינ' שורה בקרבם וענין מקודשי אינו משנה המלה אלא מפרש שמ"ש הפ' מקדשי אין הכוונה רק על בית המקדש אלא על אותם שמקדשים עצמם שהם מקדשי אל ממש. וייחס קדושה זו בפרטות למתקדשים בשעת תשמיש. חדא משום דסתם קדושה נאמרה על העושה גדר לערוה וקובע עונתו משבת לשבת. והכי קאמר את שבתותי תשמורו ומקדשי הנעשה בהם שהם אב ואם המתקדשים בעונתם תיראו.

דף פו.

ת"ח כד ברא קב"ה עלמא כשבראה בינה את זעיר שה"ס העולם:

אתקין כל מלה וכו' היינו בריאות הו' ימי בראשית שה"ס ו' קצוות. וזהו בסטרוי כל בריאה ובריאה ביום א' שה"ס קצה א' ובכל יום ויום היה נעשה קצה א' עם כל הבחינות הכלולות בו כמ"ש כי ששת ימים עשה ה' דייקא ששת ולא בששת מפני שגם הימים נוצרו:

ומני עלייהו הוא שרשי הו"ק המתחלקים לג' קוים חסד דין רחמים ר"ת חד"ר ודוק שמלת ימלאו גם שהיא באתנ"ח שלכן הול"ל ימלאו למ"ד בציר"י כנודע למדקדקים שאתנ"ח הוא מן המפסיקים הגדולים אבל כתב הלמ"ד בשב"א לרמוז שאמת שבששת ימי בראשית אז היה מילואם שלם שה' נח ושבת ממנו וזהו טעם האתנ"ח אבל לא נכתב ימלאו בציר"י מפני שלא נפסק הכח המז"ל. כי אפילו עישבא זעירא שצומח מדי יום ביומו יש לו חילא עילאה לעילא שרש עניון למעלה וז"ש בסוף הפ' כל הון יקר ונעים והענין כי בדעת מתקבצים כל המוחין חו"ב וחו"ג והנה חו"ב יש בהם י"ש אורות שכתר סודו תר"ך אורות ונותן חצי לחו"ב כמ"ש בסה"כ וה"ס קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנ"ה גי' י"ש ונלע"ד שיש ב' בחי' א"ל א' משם הוי"ה דס"ג שעיקרו ייא"י גי' א"ל. ב' משם אהי"ה דהיינו א"יי"י של מילוי קס"א וה"פ א"ל גי' קנ"ה וזהו קנה חכמה קנה בינה וה"ס י"ש והיינו יקר ובדעת יש עוד חו"ג ושמם אהו"ה וי"פ י"ז גי' נעי"ם ונמצא שכלל האורות של הדעת הוא א"ל אהו"ה שעולים חי"ל וזהו שרמז חילא עילאה:

וכל מה דעבדין בכל חד וחד וכו' שיש בריאה הצריכה אל פועל בני אדם כגון נטיעות שצריך לנטוע אותם ולפקח עליהם וזהו דעבדין בכל חד וחד פי' שהפועל שבני אדם עושים בכל א'. ויש בריאה שהיא נפעלת מעצמה כעשבים ועצי יער וכן מה שכל אחד פרה ורבה אם מעט ואם הרבה הכל בתקיפו דההוא חילא עילאה שהוא הנותן כח לכל נמצא:

וכולהו נמוסין גזירין מדינא מוחא סתימאה בוצינא דקרדינותא שבתוך אימא שה"ס שרש הגבורות המושפע לאימא מח"ס שהיא נתקנת מגבורה דעתיק כנודע בראשית

בתרגום ירושלמי בחכמה. ברא אלהים אימא והיא הנותנת גבול לכל הנמצאים ונק' קו המדה:
על דינא נטלין בתנועתם להשפיע:
ועל דינא קיימין קיום מציאותם שבו נקצב להם הגבול והמדה והכח הראוי לקיומם:
לית מאן דנפיק מן קיומיה לבר אפי' עולמות החיצונים הם מתקיימים במה שנקצב אליהם ואין אחד נוגע בשל חבירו ואין א' מתגבר על חבירו אם לא יעירהו פועל האדם מלמטה הן לטוב הן להפך. אבל הם מעצמם אין אחד יוצא מגבולו אשר נגבל אליו אלא שמח בחלקו:

דף פו:

וכולהו ממנן מן יומא דאתברי עלמא שאע"פ שבעולם התחתון גם בעולם העליון יש חדושי יצירות וכמ"ש יוצר משרתים שבכל יום נוצרים כמה אלפי מלאכים לשבח ליוצרם ואח"כ נגנזים בנהר דינור והטעם מפני שחושקים להתעלות ממדריגתם ונשרפים. אבל יש עוד מלאכים ממונים מששת ימי בראשית וכמ"ש ואשר משרתיו כולם עומדים וכו' נקראים עומדים מפני שמתקיימים במעמדם ולא פורצים גבולם. וענין זה כתבוהו התוספות בפ' אין דורשין ע"ש. גם מר"ן זלה"ה כתבו בסוד הבירור: ומתפקדן שלטונין מצווים להיות שולטים על כל הנמצאים ולכל א' יש שייכות עם כל אשר תחת ממשלתו וכולהו נטלין על נימוסא אחרא ידוע שיש מדת יום שהיא מזעיר ומדת לילה מ'. ועד עתה דבר בממשלת היום ההוא חילא עילאה וכנז"ל. ועתה מדבר בממשלת הלילה. והנה הוא נימוסא אחרא היא מ' דאצילות היורדת לבריאה בלילה ועליה נאמר ותקם בעוד לילה שאז יש לה קימה:
ותתן טרף לביתה ה"ס אור הדעת הנז' למעלה שבו שם אהו"ה העולה י"ז וי"ז פעמים י"ז גי' טר"ף וזה נותנת לביתה הוא האצילות וח"ק הוא ס"ג ומ"ה שמגבלת בינה לתת לעולמות התחתונים הנק' נערותיה ומשרתיה: אקרון חקות לשון רבים שלכל א' יש ח"ק הקבוע לו. יגם חקות לשון נקבה מפני שניתנות להם מן המלכות. וא"ת א"כ הול"ל חוקה לנערותיה. לכן אמר וההוא ח"ק וכו' אינו מן הנוקבא מדידה אלא מן שמיא קאתי שמקבלתו מזעיר ומנ"ל דמן שמים קאתיין. ואע"פ שהפ' אמר חקות שמים אין משם ראיה שבאים מן השמים די"ל החקות שנחקקו בשמים ולא נודע שרשם מאין בא לכן אמר דכתיב כי חק וכו' שפירושו שהחוק הוא של ישראל הוא זעיר וידוע שהוא אחוז בבינה שממנה הווייתו כמש"ה כונן שמים בתבונה וממנו נבין שהוא מקבל החק מהבינה כי ח"ק ס"ג מ"ה כנז"ל:

וע"ד כתיב את חקותי וכו' כי סתם תורה שבכתב הוא זעיר והוא המדבר עם מרע"ה וישראל ולכן כתיב חקותי דהיינו ממש חקות שמים שבאות משמים העליונים הוא זעיר עד שמים התחתונים:

בגין דכל חד וכו' שהוא המושל והגוזר ובזה מדוייק הפ' הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ שלא אמר משטרם מפני שמשטר פי' המפרשים ממשלה וחק וגזרה ולא יכון לייחס זה לשמים שהם מקבלים הכח. אלא יתייחס לאותו הכח המושל והגוזר וז"ש בההוא חק שהוא המשפיעו למלכות והיא נותנתו לנערותיה. כי חק מלא חי"ת קו"ף המילוי עולה מלכות:

בג"כ אסור למחלף וכו' חילוף מינין ענייננו בכלאי בהמה וכלאי שדה שהפרי המתהוה הוא מוחלף ומשונה מברייתו בימי בראשית: ולאעלא זיוא בזיוא הוא כלאי בגדים שאין בהם שינוי מהוייתם שהרי הפשתים והצמר הם בעצמותם אלא שמתערבים זה בזה:

בגין דאעקר וכו' נראה דנותן ג' טעמים לעומת ג' דברים הנז' בפסוק: דאעקר חילא הוא עשיה בכלאי שדה וכנז"ל לית לך עשבא זעירא בארעא דלית ליה חילא עילאה לעילא:

ואכחיש פמליא של מעלה בכלאי בעלי חיים שהם מושרשים בד' חיות המרכבה והרבעת אדם בבהמה פוגם בפני אדם וכן כולם ואפשר שזהו לשון לא תרביע ופי' הבחור בספר השרשים ערך רבע וז"ל וטעם שנק' תשמיש הבהמה בלשון רביעה לפי שהם משמשים על ד' רגלים. אבל ארחי ורבעי זרית לא יכון לפרשו כך אמנם לפי הסוד יתכן לפרשו לפי שד' חיות המרכבה הם מיוחדות זו בזו כי בכל אחד מארבעתם ד' פנים פני אדם ואריה ושור ונשר לכן הפוגם באחדמהם פוגם בארבעתם וזהו לא תרביע:

פומבי דמלכא ר"ל פרסום המלך ופי' הענין שהבגדים ה"ס אור המקיף כידוע וכל אור מקיף הוא בבינה הנק' קו ירוק המקיף העולם. ונק' פומבי מפני שאור פנימי הוא גנוז בתוך הכלי אבל המקיף גלוי גם יש לפרש ג' עניינים אלו כמ"ש בסוד ח"ק שכולל ג' עולמות נערות השכינה ס"ג מ"ה ומילוי ב"ן מלכות ומבאר ע"ד הנז':

מהו כלאים וכו' זה לעומת מ"ש דאעקר לכל חילא שבעשיה הם שתולים הככבים והמזלות איש איש במקומו הראוי לו והזורע כלאים אוסרם שגורם שצריכים ב' המזלות או הככבים המצמיחים ב' המינים להעקר ממקומם ולהתייחד במקום אחר כדי להצמיח בשיתוף אותו מין הצומח משני המינין שהוא משונה מכל א' מהשנים. ובין כך אותם השני כוכבים בטלים ממלאכתם שנבראו לעשות ואין טבעם יוצא בעולם כלוא ולא יצא וענין זה הוא בעשייה דמ' מקננא תמן: כלאים מניעותא מלשון לא תכלא רחמיך ממני.

וזה לנגד מ"ש ואכחיש פמליא של מעלה שהם המלאכים ביצירה ששם שם מ"ה ואינם יכולים להשפיע על העשייה מה שהופקדו לעשות:
כלאים ערבוביא זה שייך שעטנז שבו נראה הערבוביא לעין בפועל וזה פוגם בס"ג המקנן בבריאה ששם השרפים שדרים בתוכה והם חילא דלעילא היותר עליונים. ועוד מכחיש פומבי דמלכא שה"ס א"מ וידוע שאין הקליפות יכולת ליהנות מאור מקיף שהוא אור גדול. אבל בפגם השעטנז נכחש כח המקיפין ומתחזק כח החיצונים וזהו שעטנז שט"ן ע"ז פירוש שט"ן הוא "שוע "טווי "נוז שכל אחד מהם מחזיק כחו. וזהו שסיים בפ' ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך שהוא המקיף: וטעם היותו דוקא בצמר ופשתים בארו לקמן בפ' דרשה צמר ופשתים עכ"ל הרמ"ז:

דף פח.

ואולם ענין דיבורם נבין ממ"ש בא"י דרוש מרכבת יחזקאל שד' קליפות הן רוח סערה ענן גדול אש מתחלקת נוגה. סי' יגמור נ"א ר"ע רשעי' והנה נוגה קרובה לחשמל שה"ס הבשר וכשנדבקת לחשמל ונפרדת מג' החיצונות היא נהפכת לטובה. אך בהתחברה אליהם אז הטוב שבתוכה שקבלה מן הבשר של גוף ומבין הפרקים שהיא כעין הבקיעה משפיעתו לחיצונים ואז מכחישין פמליא של מעלה וז"ס שם המפורש שבפי הצלם דנבוכדנצר וכו' ע"ש. וז"ש משמע כלו' מכללות משמעות הפרשיות של מעלה תמצא שרצה ה' לקדשא להו בכולא דייקא דכול' שהוא על כל הקדושות הכוללו' המשכת השפע מהמוחין בכל ב' הבחינות העיקריות דברית הלשון והפה. וברית המעור והשלישית שאינה כל כך הארה גדול' לא נפרשה בה קדושה רק שנסמכה אליה כאמור. והרי שנתקדשו בכל הקדושו'. כי בני ישראל בכללם הם כוללים הדעת בסוד ישראל יש"ר א"ל שהוא הקו הישר גם הוא שי"ר א"ל חו"ג:
ואח"כ אזהר להו לכהני וכו' ולא אמר בהם בכולא כי הרי הם בחי' פרטית ולא כללית כי הם מעיקרא מעיטרא דחסדים וז"ש לקדשא לון. הוסיף מלות אלו לבאר היטב כוונתו שקדושה זו היא להם לבדם:
לכהני מנין פי' מנ"ל שרצון ה' להשלימם בפרטות שלהם. ומביא ראיה ממלת אמו"ר אל הכהנים כי אמירה היא רבה ורומזת לחסדים. וגי' רמ"ח ע"ה כמ"ש הרב באמור להם של ברכת כהנים וגי' אבר"הם הוא שר החסד וגי' ח"פ א"ל. הרי שבמלת אמור רמז אור החסדים. וכמו כן לליואי מנין וכו' ירצה באיזה מקום נמצא ג"כ רמז בזה בשל הלוים. והשיב שהוא במלת תדבר כי בה נרמז שרשם שהוא בנוקבא שסודה הדיבור ואע"פי שגם נזכרה בהם אמירה. היינו ע"ד שאמ' ר"פ חוקת ע"פ וזאת עשו להם ע"ש.

וגם מצות המעשר הוא סוד העלאת הגבו' לשרשן שלא יתאחזו בהן החיצונים חלילה. והנה מג' הבחי' נמצאו עם ה' זכאין קדישין דכיין. זכאין הוא כולל לכל האומה בכללה וכמ"של בדיוק מלת בכולא וקדישין הוא בסוד הכהנים ששרשם הראשון הוא בחכמה שבה שרש הקדושה ודכייא הוא כנגד הלוים שכל טהרה היא מצד הגבורות שיש מהן אל מקום הטומאה ובהתעלות' הוא ענין הטהרה וכן נמצא בזוהר בכ"מ כי קדוש הוא בימין. וטהור הוא בשמאל ואמנם זכאי הוא תואר כולל לקדוש וטהור:

כמה עילאה ענין הקדמה זו הוא להורות שמתחלה שהיה אור ה' בעולם לא היה שום דבר רע ולא מיתה ואחרי כן כאשר נגנז אז התעתד אדם למות וכדמסיק אכן כוונתו היא על יסוד אבא שהוא עיקר חיותו של זעיר ותוכיות טובו עד שלא יאות להקרא טוב ה' לטעם האמור ואיתא בח"ב מס' הגלגולים. וז"ל הר"חו ז"ל לילה א' חלמתי עם ר' ייבא סבא ואמר לי פ' מה רב טובך וכו' וכו' שר"ת רמ"י ולא הבנתי ואמר לי תלך אצל רבך האר"י ואלמדהו לו והוא ילמדנו לך. ובבקר כשבאתי אצל מורי ז"ל וספרתי לו החלום ואמר לי שהכוונה שרמי בר חמא הוא מזווג שער הראשון לחמשים שערי בינה שבדעת העליון. ורמי הוא לשון ר"מ לרמוז לדעת העליון רמ"י גי' נ"ר והוא ייחוד הוי"ה אהי"ה הוי"ה אל"הים הוי"ה אד"ני ע"כ לענייננו. ולעומת כן אמר כמה עילאה דייקא כי הוא הראשון שבדעת העליון וסתם דעת נק' אהו"ה והוא גי' טו"ב וקראו יקירא כי בכל דעת יש שורש היסוד הנק' יקר בסוד הטיפה. והכוונה על יסוד אבא שמבריח בכל החמשים שערים. והנה יסוד אבא הוא ע"ב וה' חסדים וה' הו"יות ק"ל הרי ר"ב ועוד ד' שמות הג' יחודים של נ"ר והם הוי"ה אהי"ה אלה"ים אד"ני שיש בהם י"ג אותיות עם ד' אותיות שרש שם ע"ב הם י"ז אותיות כמנין טו"ב. ואם תמלאם תמצא כי בע"ב וקס"א יש ב' אותיות ובאל"הים ואד"ני מלאים כ"ה אותיות הכל מ"ה הרי מ"ה הרי "מה "רב "טובך. חזר ואמר מה רב טובך אור הגנוז הוא יסוד אבא המתפשט בכל קומת זעיר עד תוך יסוד שלו. ואז יסוד זה דזעיר מעולה מאד כי בתוכו סתום תוכיות האצילות:

דביה עביד קב"ה טב בעלמא שכן אנו אומרים ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית שעליו נאמר כולם בחכמה עשית. ולא מנע ליה בכל יומא זה יובן עם מה שאנו מכוונים בקונה הכל כי כל אור יסוד אבא הוא שם ע"ב והוא יוצא ומאיר ליעקב ממנו נ"ה אורות כמנין הכ"ל ונשאר גנוז י"ז כמנין טו"ב שהוא ודאי תוכיות ועיקר האור. והוא מאיר באותם נ"ה היוצאים ליעקב שבו תלוי קיום העולמות אפי' בזמן הגלות:

אשר צפנת ליראיך דתנן וכו' יתן טעם לשבח כיון שבו תלוי קיום העולם א"כ מהו זה שאמר אשר צפנת ליראיך. ומשיב שנאמר כו' על שם שהוא בעילויו גנוז לצדיקים. ופי'

בו הרב ז"ל אלו הם צדיק וצדק וה"ס זווג הנעשה בשבת שאז מקבלת רחל בהזדווגה עם ישראל מג' יסודות דהיינו יסודות דא"וא שבתוך יסוד דזעיר. ועל כן לא אמר לעלמא דאתי כמ"ש בסמוך אלא לזמנא דאתי. שהוא זמן השבתות שמשמש ובא תמיד ובזה יתורץ ג"כ שאם אמת הוא שבכל יום ויום העולם צריך לו לקייומו וכנז"ל:

א"כ למה גנוז ואיך יאמר שגנוז אם תמיד מקיים העולם אלא הענין מובן במ"ש שדוקא חלק המעולה שהוא הנק' טוב הוא צפון לצדיקים וזהו דיוק צפנת הה"ד אשר צפנת כי לא כתוב הסתרת או העלמת. אלא צפנת שר"ל אצור ומעותד להם ע"ד דודי צפנתי לך. פעלת בזמנא דאתברי עלמא ההוא נהורא וכו' דייק מדלא קאמר פעלתו לחוסים בך דהוה קאי רק אל בחי' הטוב. אלא הא קמ"לן כי בתחלה בזמן הבריאה היה מאיר כולו בשלימות בכל הזעיר ולא היה שום חלק צפון וז"ש פעלת בפועל גמור את כולו אבל הוא נגד בני אדם שאינם כדאים ליהנות ממנו ולכן נגנז אותו החלק המובחר:

וזמין לאנהרא כולא לצדיקייא לעלמא דאתי דייקא לעלמא דאתי שהוא בעולם הבא שאז יאיר כולו בשלימות גדול והוא נק' שמש צדקה. ומכאן ראיה שסוד השמש הוא אור אבא המאיר בתוך זעיר:

דף פח:

בתר דנפקא נפשא וכו' לדעתי אמת הוא שמומתי ב"ד יש להם חלק לעו"הב כדתנן אבל אין ספק אצלי שאין מיתת ב"ד תיקון גמור כי לא לחנם הוכפלה המיתה מות יומת וכמ"ש הרב בחיי בפ' משפטים. שודאי צריך לחזור בגלגול ולמות ולהקבר וזהו כפל תקברנו ומינה לכל מת שחובה לקוברו כמ"ש בסנהדרין רמז לקבורה מנין כי קבור תקברנו ופירש רש"י דמריבוי נפקא ליה. בגין דמיתא דישתהי יומם ולילה שהם סוד ז"ון שמבחינת כליהם נמשכת בחינת הגופות בסוד האב והאם שותפי הבריאה מזה האודם ומזה הלובן. ואמנם מיד שמת האדם שהוכן לקבורה מתחיל ענין הבירור שהוא העיכול בעפר. ואם ישהה יום ולילה יש חלישות באיברי המרכבה דהיינו בבחי' החיצוניות שלהם כי כל אדם תלוי באחד מאיברי הפרצוף העליון:

ומעכב עבידתא דקב"ה זה בסוד הפנימיו' דהיינו גלגול הנשמה שמתגלגל בסוד ו"ק כמ"ש שש שנים יעבוד כדאיתא ריש סבא דמשפטים ולפי מדריגת האדם שהוא מתגלגל בה צריך שיהיה לה תכונת הגוף השני שינתן לה. וכל עוד שאין גוף הראשון נקבר עדיין יש שיירי חיבור בין הגוף והנפש שלא תתפרד ממנו עד שיונח במקום תיקונו הוא הקבר:

ובג"ד אמרה אורייתא לא תלין וכו' דייק לא כתיב לא תלין אותו אלא נבלתו שרומז שיש פגם במיתתו דוגמת הנבלה. והיא הנותנת שצריך להמציא לו תיקון שהוא הגלגול

ומינה תבין ותשכיל שהוא הדין לכל הדומה לו דהיינו שלא היתה מיתתו ע"י השכינה אלא ע"י מלאך המות הנק' נבלה דהוא צריך גלגול:

דבר אחר כד אתפרשא וכו' הרי זה טעם אחר כולל לכל נוצר בר ישראל שחזקתם צדיקים ומסתמא מוכנים לעו"הב והענין כמ"ש בזוהר הרקיע בפ' ויחי שג' לבושים נעשים לנר"ן. בהאי עלמא לנפש ובג"ע הארץ לרוח ונשמה תוך י"ב חדש טרס עלותה לכסא ג"ע העליון ובג"ע העליון. ולפ"ז נראה ודאי שלבוש הנפש הוא הצלם המקיף את האדם עודו בחיים ומתחלק לג' בחינות. צלם וב' צללים. אבל לאחר פטירתו יש לו אחרים להיות בהם בג"ע העליון והתחתון והכי איתא בפ' פקודי רמז אחד שבהיכל עצם השמים שם מלבושי הצדיקים מסוד אור פני"אל שהוא הממונה העיקרי שבאותו היכל ועליו רומז בכאן באמרו גופא אחרא מנהורא דהיינו מסוד שע"ח נהורין גימ' או"ר פני"אל וגי' מלבו"ש וסודו משם א"ל כי ב"פ א"ל מלא גי' הק"ף והם ב"פ הק"ף ועם ב' אותיות א"ל ושאה דא"לף למ"ד הרי מלב"וש ועם ב' כוללים דשני הבחינות גי' ש"פ ועליו נאמר בגדי יש"ע שהממונה הפרטי שעל המלבושים שמו צדקי"אל כנז' שם לכן אמר מעיל צדקה יעטני:

ומאליהו תנדע וכו' הרי זה מופת לדעת שיש לכל צדיק ב' מלבושים אחד לעו"הז ואחד לע"הב וארחיב ענין זה כמ"ש על התוספתא דפ' נ"ח שיש לכל צדיק ב' רוחין רוחא חדא בעלמא דין ורוחא חדא בעלמא דאתי ופי' בו הרב דהיינו הבא מלמטה מחזה זעיר הוא דעלמא דין. והבא משם ולמעלה ממקום הסתום הוא דעלמא דאתי. ולעומת כן יצירה ועשיה הם בחינת עלמא הדין. ובריאה עלמא דאתי דתמן אימא. ולכן אמר שבמלבוש זה העליון אליהו אתחזי ביה בין מלאכין וכו' שהם המלאכים המעולים שבבריאה ולכן אמר ג' מעלות מלאכין עילאין קדישין. ואיתא בא"י כמה בחי' ש"ע בין מב' בחי' אל כנז"ל וגם מו"פ ס"ג שהם בשני הפנים העליונים העולים שע"ח. ואמר שאלו נמשכים עד היכל עצם השמים עד המלאך אור פני"אל שהוא כפשוטו אור פני"אל יי"אי מלא גי' פני"אל. ואני מוסיף שגם היכל זה הוא הששי כנגד ו"פ ס"ג. ובין בחול ובין בשבת כשנעלה להיכל זה נתחיל בא"ל. א"ל ברוך א"ל אדון. עוד אמר שם בא"י שגם י"פ ל"ז הוא ש"ע ועם ח' חיוורתי שבהם ב' הוי"ות כנודע הרי שע"ח ובענין זה נפרש פ' תודיעני אורח חיים והענין שהנשמה בתחלה עולה להיכל לבנת הספיר שה"ס יסוד ומ' דבריאה והייינו חיים. ועוד אמרנו שהמלבוש נעשה מבחי' יי"אי שהוא א"ל ומבחי' ל"ז ושניהם חיים. ומשם עולה להיכל עצם השמים. ולבושה צדקיא"ל כנז' וזהו שובע שמחות את פליך. שובע ה"ס שע"ח נהורין הנמשך מאור הפנים. ואלו המלבושים נקרא בגדי ישע ומעיל

צדקה. בגדי ישע לנשמה ולרוח. ומעיל צדקה לנפש. והכל גי' שמח"ות והיינו שובע שמחות. ואח"כ נמסרת ביד מיכ"אל הכהן להקריבה לפני ה' וזהו נעימות בימינך נצח:

וכל מה דגופא וכו' הענין כי כשנקבר הגוף נשארת הנפש שם ומשם אם זוכה שבעה בצחצחות שה"ס רוחניות נעלם המתלבש בעו"הז וכמ"ש בחסד לאברהם מעין ה' נהר מ' ואמר שם שהצדיקים הקדמונים זוכים להזדכך ולהכנס בו בחייהם לשאול צרכיהם בהצטרכם לזה כשמואל שנכנס לחצר מות כשהיו נכנסי' לבית הקברות היה נגלה להם אותו הרוחניות ומדברים עם אותם המלאכים וכו' והרוח הולך לג"ע ואז הנשמה עולה אל ג"ע שהוא הבריאה. ונראה שמ"ש בחסד לאברהם הוא להבלא דגרמי הנשאר שם. אבל הנפש הולכת אל ג"ע התחתון ומשם עולה לרום העשייה ומתחברת עם הרוח שהוא ביצירה וכל זה אחר שנתעכל הבשר ועיין בשער הנבואה. והנה כל עוד שלא נקבר הגוף אין הנשמה יכולה להתלבש בלבוש האור ולכן יש לה צער. ועוד ורוח מסאבא אזדמן וכו'. כתוב בגיליון שהרוח ונשמה הולכים להם והנפש נשארת ערומה בלתי מגיני ל"מ דצלם שהם אור מקיף המגין וז"ש ולסאבא להההוא גופא לאפוקי אותו שהיה לנפש עודה בחיים שהוא הצלם שלא יוכלו לשלוט בו. ונל"עד שאותו רוח מסאבא הוא מסיגי הבלא דגרמי שנשאר במלכין דמיתו. דלפי הנז' בס"הכ שארבעה מדריגות הטומאה הם כנגד קליפות אבי"ע מלמטה למעלה. ואב הטומאה הוא בקליפה שתחת העשייה. ואבי אבות הוא תוך אלו הקליפות התחתונות שהוא הוא סיגי הבלא דגרמי. ולכן כשמת האדם יוצאת נשמתו ונשאר הבלא דגרמי מיד אזדמן ממש מנגדו להאחז בו והוא רוח מסאבא המתפשט בלילה על בני אדם וכשמוצא גוף מת ממש מתאחז בו ומטמאו הרבה:

וע"ד אזהר לכהני וכו' ידוע הוא שהכהנים מן החכמה שהיא שרש הקדושה ואין בה אחיזה לחיצונים וע"כ לויים שהם מושרשים בבינה וישראל בדעת שיש שם גבו' מותרים להטמא אבל לא לכהנים ולכן טמא מת מותר במחנה ישראל:

כשמן הטוב דא משח רבות וכו' הוא סוד אבא הנמשך ויוצא דרך יסוד אימא כי ידוע ששמן סודו מוחין דמצד אבא כמ"ש על פ' שמן וקטרת ישמח לב. ואמר דנגיד ונפיק על ב' בחי' יסוד אבא המכוסה בתוך יסוד אימא. והגלוי במקום סיום יסוד אימא. ד"א דנגיד ונפיק מרישא וכו' כוונתו על יסוד דעתיק שהוא ממש ביסוד אבא לגבי נוקבתו כמ"ש בשער עתיק ושער אריך. וידוע שעתיק נק' רישא דכל רישין שהוא ראש על ב' ראשין עילאין כתרא ומוחא. וכמ"ש בראש אידרא זוטא. וגם הוא סתום יותר על הסתומים שבאצילות שהוא הפנימיות היותר נעלם ויותר תיכון והוא מאיר על רישא דאריך דהיינו כתרא עילאה שהוא ראש האצילות. כי עתיק הוא מעולם אין סוף כנודע:

וז"ש על הראש ודאי פי' על אותו ראש שנק' ראש בסתם ומפני שאריך הוא הפרצוף השלם שהוא הא' שמתפשט באצילות כי מעתיק לא יש כי אם הארות ז' תחתונות. לכן קראו אדם קדמאה. והענין כי גם כתר אריך נחשב מעולם א"ס כדרך כל כתר שמתייחס למה שלמעלה ממנו. ועיקרו של אצילות מתתיל ממוחא סתימאה שהוא חכמה דאריך. וידוע שחכמה סודה כח מה בכל מקום. וגם שבחכמה זו יש משם מ"ה כאמור בדרוש ג' רישין. ולזה יכון מאד לקראו בשם אדם קדמאה. ורישא דיליה הוא בכתרא עילאה שבו מאיר רישא דכל רישין וידוע מכמה דרושי הרב שיסוד עתיק מאיר בכתרא ומשם במ"ס וממנו יוצאה הארתו לסוד הדיקנא. והיינו יורד על הזקן. זקן אהרן דא כ"ג דלעילא. מובן במ"ש האר"י ז"ל בדרוש ראשון על י"ג מדות וז"ל. הנה התיקון הששי הוא חסד דעתיקא והוא כי חפץ חסד הוא כמ"ש בא"ר. וכנגדו בי"ג מדות שבתורה בתיקון ו' לפי מניניו ורב חסד מדה ששית. ומדה זו מדת כ"ג ומכאן מתחיל דיקנ' דכהנא רבא דאתתקן בח' תיקונים כנז' בא"ר דף קל"ב ע"ב. והיא איתגלייא קצת ע"י החסד עילאה דאיהו גופא דאתלבש ביה חסד דעתיקא דלגו דחסד דקשוט בחיי נשמתא. ע"ש באידרא ותבין פי' מלות אלו ולפיכך כתיב יורד על הזקן זקן אהרן כי הם זקן בתוך זקן. כי ממדה ח' ואילך מתחיל זקן אחר מתלבש בח' בגדים. ותיקונים אלו הם לו כנשמה ולפיכך נגלים ע"י התלבשות ח' בח' עכ"ל ולפ"ז תיקון כי חפץ חסד הוא שהוא הששי לתיקוני דעתיקא הוא הראשון לתתלבשות בפנימיות תיקון ורב חסד ומשם עד הי"ג הם ח' פנימיים בח' חיצונים. והנה חפץ חסד עם ששה אותיות גי' אהר"ן ואמנם השמן ה"ס הפנימייות המושפע דרך צנורות השערות.

ז"ש וההוא שמן יורד וכו' אתא לאפוקי שלא תאמר דתואר שיורד קאי אזקן אהרן. דמלבד שלא יצדק לשון שיורד. עוד מאי רבותיה שהיה לו זקן מגיע עד פי מדותיו שמפרשים מלבושים. וכ"ש דדיקנא מתפשט עד טיבורא דלבא. אבל השתא ניחא דר"ל שאותו השמן הפנימי יורד מאינון משיחן ר"ל מאותן המדות הן השערות:

דף פט.

זמין קב"ה ללבשא לבושי וכו' דייק מדלא כתיב יבא אלא בא מאדום שמאז הוא מזומן ובא והסוד הוא שאותה מדה שנתן בה ה' חלק יניקה לחיצונים לחיותם היה בכוונה שיניקתם בה תהיה גרמה לאבידתם מן העולם ולהבין הענין במ"ש שהספי' נקראים מדות הש"ית שאחד מפירושיהם ר"ל מלבושים כמש"ה על פי מדותיו. ואמנם פרצופי הנקבות הן בעצם מלבוש הזכר וכמש"ה של נעלך מפני שנה"י דידיה מתלבשים בה והנה לאה שבה שרש משיח בן דוד שהיא דינים קשים היא עתידה לעשות נקמה באדום

וע"ז נאמר ועלו מושיעי' בהר ציון וכו' הן הגבורות הנק' ישועות כנודע שיתגלו "לשפוט "את "הר ר"ת לא"ה וכמ"ש הרב זל"הה וכן למ"ד אל"ף ה"ה גי' נק"מה. ואיתא באוצ"ח שלאה אע"פי שהיא מכוסה מ"מ אחוריה נוטים לחוץ בגלוי להניק את החיצונים די חיותם. ע"ש ולפ"ז יכון אומרו מי זה שהוא גלוי וסתום:

דאחריבו ביתיה וכו' ירצה שבמקום שהיה להם לעזור את אחיהם ביום אידם וכמ"ש עובדיה עליהם שהיה כח בידם אם ינויבו מעשיהם להנות הרבה מן הקדושה שהרי זו"ן דאצילות דקליפה ה"ס עשו ואשתו כמ"ש במרכבת יחזקאל והוא שם אדום שבמ' דאי"ק עולה סמ"אל ולי"לית והם ברשעתם הרבו להרע לנו מכל הגוים וכוונו להרוס בנין הקדושה להמלא בחורבתה ולא עוד אלא וגלו לכ"י ביני עממיא שפזרו את ישראל בכל העולם וממילא שכינה גלתה עמהם. לכן להיותם ראש כל עולמות הקליפה ילקו על ההרים שהם גבהו שנ עולם:

דאינון לבושין יסתאבון נל"עד שכל ניצוצי חיותם ידבקו באותם לבושי נקמה כדי שלא ישאר שום חיות לחיצונים שהיה בא להם יניקה משם. ולפי שאלו שיירי תמצית הם מעורבים ברע לכן יטמאו הבגדים והוא משר"זל בילקוט בפ' זה שהקב"ה נוטע עונות ישראל שהיו על ראש עשו ונותנם על בגדיו ושוב מכבסן עד שנעשה כשלג. והענין שאחר שיתקבצו כל הניצוצות של הקדושה שנפלו בעונות ישראל וידבקו באותם הבגדים. אז יעשה הבירור והמיתוק בכח מזל נוצר חסד לאלפים. וישארו נקיים בכח ונקה. ולפי שהם ג' אלף כנודע לכן יעשו כשלג גי' ג"פ אל"ף: הה"ד וכל מלבושי אגאלתי דייק שלא נאמר טמאתי או טינפתי אלא אגאלתי דמשמע לשון טינוף ולשון גאולה. ולפי שהגאולה עתידה להיות אחר הטינוף. ואין כוונת הטינוף אלא לעשות הגאולה לאותם הניצוצות החיות. לכך הורכבה זאת המלה כך:

זה הדור בלבושו באינון וכו' שב' בחינות המלבושים של הניצוצות ושל חיות החיצונים נעשו להם אחד ביחוד ובמיתוק וזהו הדרו שכל הטוב שבנוגה שהיא סובבת הקדושה ילביש אותה: צועה ברוב כחו הוא חיזוק הקדושה עצמה אשר יגבר לשבר עול הקליפות: אני מדבר הם דברי ישעיהו ששמו מורה עליו ישע וכדר"זל פ"ק דב"ב ישעיהו כוליה נחמתא לכן אמר אני מדבר בצדקה לי נאה לדבר בענין גדול זה להיותי מזרע מלכות בית דוד אתנבא על גאולתה. והוא שרשו בשרש המ' שבתוך זעיר דהיינו בעטרה שלו והוא הוא ממש סוד הצדקה שהוא מיתוק דיני צדק בה' חסדים: ההוא דאיהו רב להושיע. הוצרך לפרש כן שלא תאמר שמוסב אל אני שהוא ישעיהו אלא מוסב אל צדקה וז"ש

ואיהו יצדקה ממש וכו' והענין כי צדקה ה"ס שרש מ' שבזעיר כאמור. ורב להושיע ה"ס בחי' זעיר בעצמו שהוא גדול מן הצדקה שבגבורותיו הנק' ישועות ממתקה:

וכל כך למה פי' מפני מה צריך לכל ההתעוררות וההזמנה הנז' ומשני בגין דגרמו וכו'. ור"ל שבגלות בבל לא הוצרך זה מפני שלא היתה ירידתה כ"כ מופלאת. כידוע מדרוש תיקון הנוקבא אך בגלות אדום היא שכיבת לעפרא וכו'. ואיתא בא"י שנסתלקו מרחל כל ט"ס שלה ויורד מהם כח למ' הרשעה. ועם בחי' אור א' שלה יש בה עשר אורות ולא נשאר למלכות הקדושה אלא מ' שבה בתחתית האצילות וזהו שכיבתה לעפר. אבל נפילתה לארעא היא נפילת ט' אורות לנוק' דקליפה. וא"כ אין כח ברחל להתקומם מצד עצמה וזהו ולא תוסיף קום מאליה. לכן צריך שהזעיר ירד להעלותה ולהקימה. וכ"כ למה דכתיב וכו' דק"ל למה לו להקב"ה כל הרעש הזה ולמה לא יבנה את המ' שבמ' שנשארה באצילות ויתקננה ע"י או"א בנין שלם ויבטל לגמרי בחינות רחל שנפגמו ונפלו לעמקי הקליפות. וזהו ע"ד שהיה רוצה לעשות כשעשו העגל כמש"ה ואמחה את שמם מיחוי וביטול גמור ברחל הנק' שמם וכמ"ש באורך באוצ"ח. וא"כ גם לעתיד יעשה כן ולמה לו להגאל בין החיצונים. והשיב דכתיב ולאחותו הבתולה. שכהן תחתון שהוא דוגמת כהן עליון שהוא זעיר שעיקרו מן החסדים. כתוב בו לה יטמא מצוה. לכך זעיר כמוהו מצוה עליו לגאל מלבושיו בעבור אחותו רחל וזה מכמה טעמים א' שהיא בת אביו שעליה דווקא מטמא הכהן וכן אמר אברהם על שרה אחותי בת אבי היא. כי גם שרש זעיר הוא באבא חכמה כח מ"ה. ב' הבתולה כשהיא בין החיצונים נעשית גן נעול שלא יהנו מפנימיות יסודה ואם תשכיל תראה שב' פעמים אלו אמר מר"עה להליץ על רחל ובניה וז"ש אל תשחת עמך ונחלתך והדר מפרש אשר פדית בגדלך בגדולתך שהוא בחכמה. והרי שהם מיחס שלך והיינו עמך אשר הוצאת מארץ מצרים מקום הטומאה שנשתקעו בה ובכל זאת לא נטמעו גם השכינה גלתה עמהם לשומרם באופן שמעולם לא פסקה קדושתם בנחלה שאין לה הפסק. והרי ב' טעמים. והג' הקרובה אליו. ירצה דאיתא בשער זעיר אנפין באוצ"ח שמתחלה יצא זעיר בו"ק בלי הג"ר ומ' יצאה נקודה בלי הט"ס כדי שאם יחטאו ישראל יסתלקו הג"ר דזעיר והט' דנוקבא ולא יופגמו בעצם וזה מפני שיש לחיצונים אחיזה בהם משא"כ בא"וא. אבל בז"ון ישנה וכנגד זה אמר הקרובה אליו ומקרה א' יקרה את שניהם והוא מה שטען משה זכור לעבדיך לאברהם וכו'. שהם מג"ר שלך שעכשו ח"ו הם כשכוחים לגמרי מפני שנסתלקו. וא"כ מתחלת הבריאה הקדמת תיקון לזמן החטא. ועתה תועיל מחשבתך שעל מנת כן בראת עולמך והבן. והטעם הד' אשר לא היתה לאיש. כי עשו הוא זעיר דאצילות דקליפה שאין בו

ג"ר ואינו כי אם בעל ו"ק כנזכר בדרוש הקליפות ולכן לא נק' אדם שסודו בי"ס רק איש מבחי' ו"ק לבד ואמנם רחל נתקיים בה כי לא ינוח שבט הרשע וכו' משא"כ לאה שלהיותה דינין קשים היתה ראויה לעשו לולא דמעותיה כנודע. ועתה אם לא יגאל ה' כל בחי' רחל מתוך הס"א ייחסוהו לתשות כח שיאמרו אשר מתחלה נתחזק שלא ימשול עליה זר ועתה מניחה ח"ו בתוך הטומאה והוא ממש מ"ש מר"עה פן יאמרו הארץ וכו' מבלי יכולת ה': לא יקרחה בה"א מ"ט משא"כ בלא ישרטו:

ההוא שמן וכו' מובן במ"ש בויקרא דף ז' ע"ב וז"ל מאי שמן הטוב דא משח רבות קדישא דנגיד ונפיק מע"ק דאישתכח בההוא נהר וכו'. ובס' זוהר הרקיע פי' בו מה שפי'. ומז"לן שיש ב' מיני שמנים א' שמן למאור. והמין השני הוא שמן המשחה. הא' הוא מכתרא עילאה. והב' ממוחא סתימאה שכן יש בו בשמים וכל ריח הוא מצד הדין ואיתא בר"מ בפ' בהר סיני דף ק"ט ע"ב מימינא שמן למאור כגון את המאור הגדול שמן משחת קדש איהו מסטרא דסמאלא דאתמר בה וקדשת את הלויים וכו' ע"ש באופן ששמן המשחה סוד אור כתרא שבתוך ח"ס. וידוע שח"ס היא טלא דבדולחא וי"פ ט"ל גי' שמ"ן וזהו כשמן הטוב על הראש וכו'. וכתיב בתריה כטל חרמון וטל זה הוא יו"ד ה"א וא"ו כנודע. ונמצא שההוא נהר ה"ס אימא היונקת ממ"ס וזהו הוי"ה במילוי אל"פין וגם הוא כמ"ס כמ"ש בדרוש תלת רישין וידוע שעיקרו של שם מ"ה יא"א ובמילואם גי' שנ"ג והיינו משחה. דאשתלים לכל שבעה ה"ס אור זה שהוא ביסוד אימא וגם נוטף מן הדיקנא שהיא ממ"ס על כתר זעיר שהוא כוללות כל המ"ט שערים כמ"ש בא"י בדרוש קן צפור וז' ימים ה"ס כחב"ד גנ"ת דזעיר שהם עצמו של זעיר ולהיות שהכתר הוא כולל הכל נק' ז' ימים כל כללות הז'. וע"ד שפי' רש"י שטיי"נא בל"עז וידוע שכתר זעיר שהוא הכולל כל המ"ט והו השער הן ה"ס ת"ת דאימ' ואור זה ה"ס ז' חסדי' כל א' כלול מז' וז"ש ז' ימים ימלא. פי' המדה העליונה הנק' ז' ימים הם חסדים והם נכללים בכתר זעיר זה האור ימלא את ידכם ה"ס הימין שהיא היד של כהנים וזהו ידכם יד עליונה שלכם שאתם מושרשים בה. וידוע מס' א"י שרוח הגבורות נכללת בתוך החסד וה"ס התכללות שמאלא בימינא הנז' בכל הזוהר כמ"ש התם. ובזה ינעם מ"ש רז"ל בפ' וישא אהרן את ידיו ידו כתיב כי יד שמאלא היא הגבורה שבתוך החסד והיינו ידיו וידו. וגם להיות חו"ג נכללים יחד הו"ל ז' דחסד וז' דגבורה. וב"פ ז' הוא י"ד וזהו ימלא את ידכם שתהיה יד גדולה כלולה משני מדות שלכן ישבו פתח אהל מועד יומם ולילה ז' ימים וז' לילות בסוד חו"ג באופן שמה שאמר ז' ימים ימלא את ידכם ה"ס אור הכתר אור ה' המושפע מת"ת

דאימא וסתם ת"ת כולל חו"ג וסוד זה מקורו מח"ס שסתמו חסד והוא נתקן מגבורה דעתיק כידוע:

ההוא אתעדי וכו' כי השערות הן צנורות של השפע הפנימי שבתוך הראש:

ואתקרח איהו אפגים רישיה שפגם בחסד שהוא בתוך הראש. קר"חה גי' שי"ג שהוא אל"הים דיו"דין וי"ג אותיותיו:

בגין דרישא דכהנא עילאה שה"ס אבא המלביש וזרוע ימין דאריך הנה הראש הוא מ"ס שהוא ראש לכל האצילות ומקור כל החכמות. וכבר נז"ל ששם סוד שמן המשחה. ובג"כ כתיב בה"א ה"ס אימא שהיא כתר זעיר כאמור וגם סוד גולגולתא דעל מצחא סודה בחי' בינה. ואיתא בא"י שכל כתר ה"ס בינה ושם שם אה"יה ע"ש. וה' בשלשה מילואיה סודה אה"י ה"א ה"ה ה"י אה"י עם ה' עצמה אה"יה. וזהו סוד שם בי"ט שהוא שמן בא"ת ב"ש גי' אהי"ה. וכאן יש להעיר כי אם טעם איסור קרחה הוא מפני שפוגם בשמן עילאה שה"ס כתר זעיר. התינח בכהן הדיוט דאמר לקמן שפוגם בה' תתאה. ופירושו שם שה"ס כתר דזעיר מבחינת התבונה. וכ"ג מבחי' אימא עילאה כשזעיר מתגדל כנודע. אבל ישראל מאי שיטייהו באיסור זה שנאמר בהם לא תשימו קרחה בין עיניכם למת. ונל"עד שמהפסוק עצמו נבין התירוץ כי בישראל כתיב בין עיניכם וה"ס הדעת שמוח הדעת באמצע ושם הוא שרש ישראל ובזה נאמר שני אופנים האחד שהכהנים פוגמים בחכמה שבכתר וישראל בדעת שבכתר. ולפי שג"ר חשובות כאחת לפיכך נתן את של זה בזה ושל זה בזה והוא ענין ג"ש דקרחה קרחה הנז' בגמ'. והאופן השני הוא מ"ש בא"י שהדעת נעשה מבחינת חיצונייות הכתר ולכן משלים לעשר ספי' במקום הכתר ולכן גם הוא נק' ראש ודוק:

דף פט:

מאן שבעת ימים בא להוסיף על הנז"ל כי מלת שבעת לשון נקבה הו"לל שבעה ימים. ותירץ הא אתמר. והוא מ"ש לעיל ששודו בת"ת דאימא שהוא כתר זעיר הכולל חב"ד חג"ת: איקרי שבע. דהיינו בבחי' עצמה היא נקבה של אבא וזהו שבע אבל בהיותה כתר זעיר נק' שבעת ימים. כי שבעה הוא זכר ות' רומז לנקבה והיינו ת"ת דאימא לכתר זעיר: ואיקרי תשובה כי ה"ס לובן ורחמים ונק' רישא חוורא כמ"ש בא"י. ובענין זה תבין פ' ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים. שידוע שפתח אהל מועד הוא בשליש תחתון דת"ת זעיר מקום יציאת ראש רחל. ונצטוו אהרן ובניו להדבק שם בכוונת לבם לקבל אור הבינה שבכתר זעיר המתפשט בח"בד חג"ת ולהפוך הדין לרחמים כי כן אימא נקרא

אחידא בימין כמ"ש בדרוש צייור העולמות ולזה נאמר כי ז' ימים ימלא את ידכם היא יד הגדולה:

שבע אנפי מלכא וכו' לקמן דף ק"ה ע"א מדבר בענין זה ואומר שמי שמחלימים אותו בשבת חלום רע הוא להיטב לו באור עתיקא המתגלה בשבת. לכן אמר קורעים לו לרמוז אל ש"ע נהורין העולים קר"ע וכ"כ בס"הכ בכוונת תענית חלום אבל אני רואה הפרש אחד בין הכתוב כאן למ"ש שם. כי שם אמר ששבעים שנה הם ע' כתרי מלכא דהוא אתחזי בהו וכאן אמר שהם שבע אנפי מלכא. ונלע"ד לפרשו במ"ש בס"הכ הנז' שפי' שם ב' ענייניים על סוד ע' שנה. א' ה"ס שבעים אותיות שיש בז' שמות עסמ"ב ושל קס"א קנ"א קמ"ג. וכנגד אלו אמר לקמן ע' כתרי מלכא שהם ע' ממש. וה"ס עטרין דיליה דהיינו מוחין הפנימיים שכשישנם בראשו הוא נמצא להיטיב ואם לאו אז הוא נעלם. והענין הב' ז' יו"דין דע"ב ס"ג ולעומת כן אמר כאן ז' אנפי מלכא שהם ז' אותיות. והפנים העליונים הם בסוד ז' ר"ל תרין תפוחין דעתיק תיקון ואמת שהוא תיקון השביעי וסודו ז' שמות ס"ג העולים אמ"ת וכן בזעיר יש ז' פנים שהם אלו הז' יוד"ין שבחו"ב שלו המאירים בפניו ואז הם ע' פנים לתורה דכתיב בה כי היא חכמתכם ובינתכם. ובשעת הדין ב"מ נאמר והסתרתי פני וז"ש אסתכמו עליה וכו' שנתעלמו מהשגיח בו ואפ"ה בכח סגולת התענית בשבת נקרע גזר דין.

מ"ט בגין דאחיד וכו' שידוע שכתר הוא שרש כל המוחין ולהיותו מאור אימא לכן יש בו כח להאיר את המוחין ולתקנם ולכן נק' שבע גי' הוי"ה אל"הים במילי יו"דין: ואיקרי תשובה כי לגבי זה האיש שמתענה הו"ל כיום הכפורים שחל להיות בשבת כי התענית הוא בפנימיות אימא. פי' לשאינו ניזון מאכילה החיצוניות רק מן הפנימית. כי אור המוח הוא המושפע בכל הפרצוף כמ"ש הרב ז"ל בסוד התענית. וז"ש דאחיד ביה בפנימיות הכתר שהוא ת"ת דאימא. וידוע שבינה ה"ס שבת הגדול. וגם ת"ת הוא ז' לכחב"ד חג"ת והוא היה היום הז' למילואים כי יום הח' הוא היה יום א' סוד ראש רחל כנ"ל בפ' ופתח אהל מועד. ואותו יום ר"ח ניסן היה שסודו בגלגלת רחל כנודע מסוד חדשי השנה. בכולהו אחיד שכולם נכללים שם: ואהדר בתשובה בתענית בפנימיות הכתר כאמור ולכן נקרע גזר דינו. בכולם שכולם נתבסמו ובש"ע נהורין הנ"ל וסודם באימא כמ"ש בדרוש שלוח הקן ע"ש: ואז האירו ז' אנפי מלכא האמורים שסודם ז' יודין וכל א' מתרבה בעצמו עולים ש"ת ועם ב' כוללים דע"ב וס"ג גימ' שב"ת:

ע' שנין איכא בחלמא הלא החלום סודו התעלם הגדלות בתוך הקטנות דהיינו הסתר פנים וכמו שהיה בגלות בבל שעליו כתיב פ' והסתרתי פני מהם. ואלו נתעלמו ע' שנה

שהוא מה שנרמז בחלום רע שמראים לו סתר פנים עליונים ממנו שהסי' התעלמות הע' שנה על זה נאמר היינו כחולמים. ירצה היינו רק כחולמים בהסתרת הפנים אבל לא זכינו אל התיקון והביסום של התשובה. כי ה' שב את שיבת ציון. ולא בזכותנו שאם היינו אנו השבים היינו זוכים למעלות רמות כמ"ש בדברי רז"ל:

כגוונא דא פי' מעין זה אבל לא כמוהו ממש כי הנז"ל ה"ס ע' שנה שהיא כללות גדול של כל המוחין. אבל בכהן הוא ז' ימים דהיינו ז' ימים דהיינו ז' מדות כח"בד חג"ת דזעיר. ושל ע' שנה הוא בסוד המוחין: כאן בה"א עילאה ה"ס אימא עילאה וכנז'. וה' תתאה ה"ס תבונה שסודה ממלכות בינה שהיא ה' תתאה:

דף צ.

שאל אביך הוא זעיר שהוא ישראל נער והוא אבינו כמש"ה בנים אתם לה' אלהיכם ז"ון כמ"ש באוצ"ח זקיניך הוא י"ס ור"ל שפגם באמא וברתא בתולת ישראל היא ברתא: אינון זכאין הכוונה על אותם שיראתם היא זכות להם ממש ומעלה גדולה והם שמגיעים למעלת יראת הרוממות שהם דחלי קב"ה ולא שיריאים מהעונש שאלו הם כבכי אדם היראים מהשוטרים ולא מיקר גדולת המלך:

דכל מאן דדחיל ליה וכו' פשט הדברים שהירא השלם הוא וודאי מבית המלך שיש לו ידיעה ממעלתו ומכיר שלו תאות ההכנע' מצד עוז רוממותו ואמנם למעלה בעולם האצילות מדרגה זו היא באבא כי הוא הפנימיות המופלא שעליו נאמר ופני לא יראו והוא המתפשט בתעלומות מסתריו בכל האצילות ומתעלם במ' הנק' יראת ה' והיא בת המלך שמתוך התעסקם בבית זה שיודעים מקצת חדרי גנזיו יכולים להשכיל שמץ רוממות החכמה ולכן זעיר נק' נורא דווקא בסוד ת"ת שבו כנודע מג' תוארים הגדול הגבור והנורא. מפני שבת"ת יש גילוי ליסוד אביו וזעיר הוא נפעל מיראת רוממותו. ירא את ה' מצד גדולתו ולא אמר ירא מה' ע"ד ויראת מאלהיך שזה נאמר על יראת העונש המגזמת את האדם שלא יחטא. אבל אשרי בכל מיני אושר איש ירא את ה'. וז"ש ליריאיו שיריאים אותו מפאת גדולתו:

מהו טרף וכו' אחר שהודיענו מעלת יראת ה' הנז' שואל מהו טרף נתן ליריאיו שאם הוא כפי' המפרשים שהוא מזון מה היא מעלה זו והלא הוא ית' נותן לחם לכל בשר. אלא ודאי דבר גדול הוא והוא הנאמר בפ' ותתן טרף לביתה. אבל תחלה מפרש ענין גדול הנמצא ביראה' והוא מ"ש:

מהכא אוליפנא וכו' ידוע שב' בחי' הן בלילה בסוד התפשטות לאה והן ליל קודם חצות לילה אחר חצות. עיין בפ' בא דף ל"ח ע"ב ותבין סודם ולעומת כן צריך הצדיק

ללמוד בתחלת הלילה ולקום בחצות כי בזה יגדל כחו מאוד בתיקון מלכות שמים. אבל העיקר הגדול הוא בקימת חצות כי אז היא שעה דכ"י אתערת וכו' והענין כמ"ש בס"הכ בכוונת ק"ש שעל המטה שסודה מיוסד על ב' עיקרים והם להמשיך מדעת עליון דעתיק עד יסוד הנוקבא אור מזל נוצר חסד. ובו ממיתים החיצונים בעלות הנשמה למעלה וטורפים הניצוצות העשוקות בידם. והנה האור הזה הוא המתקן יסודה לעשותה כלי בחצות והוא התכוננותה לזיווג שיעשה בתפילת שחרית. וזהו ההתעוררות דכ"י בחצות לתקן הבית לבעלה ולכן הצדיק שלמד בתחיל' הלילה מתחזק בכח תורתו להמשיך אור מזלא לתיקון חצות. ובקומו ממש בחצות אז אשתתף בהדה כי אז הוא פועל התיקון בעצם ואיקרי מבי מלכא וכמ"ש לקמן ויהבין ליה וכו' הוא מאור הזווג שהכין בחצות להעשות ביום. והוא ענין חוט של חסד הנמשך על הלומד בלילה שאר"זל. ועתה תשכיל כי בחצות מתחיל ענין קריאת הגבר לברך עליו שאז הוא רגע נטיית השמש שמתחת לארץ לפנות לצד מזרח בערך ארץ ישראל שהיא אמצע הכדור שמאבן השתייה הושתת העולם ועליה שהיא המרכז אנו דנים:

ואז הוא מיתוק הדין ונק' השכינה בשם לילה וז"ש ותקם בעוד לילה לאפוקי ליל ואמר בעוד לאפוקי שלא יהיה כבר יום כי אז מסתלקת הבחי' הנזכר ומתחיל תיקון רחל:

מאן ביתה כי נערותיה ידוע שה"ס היכלותיה אבל ביתה סודו בצדיקים שבעלותם למעלה ונפקדים בתוך יסודה הוא ממש ביתה כי נשמתם כלולה שם ונחשבת בחלקי ביתה. ואחר חצות שיורדת למטה הם בני ביתה:

מהו טרף יובן בביאור הנז"ל כי האור הנמשך מדעת עליון ה"ס עיבור ע"ב רי"ו שבהתכללם יחד עוליס טר"ף ואמר טרף ממש מפני שצריך כח עצום להתעלות במסירת נפשנו על ק"ה עד המקום העליון שה"ס מזלא דדיקנא עילאה שע"ז קדם הפסוק ואמר ממרחק תביא לחמה לח"ם גי' מז"לא וגי' ג' הוי"ות שהן המתמלאות ונעשית רי"ו. איש חרב"ו על ירכו. ואח"כ לתקן טרף ותתן טרף שהוא מאור החסד שהוא משם ע"ב זה נותנת לביתה לאותם שהם בפנימיותה. וח"ק הוא ס"ג ומ"ה לנערותי' בחי' העולמות ומאן זכי להאי טרף שהיא המעלה המעולה ואעפ"י שכבר נא' טרף נתן ליריאיו לא יספי' ללמד עניינו. כי יריאיו שם כולל לכל מיני שלמיות ולא נפרט פרטיו' הדרוש לכ"א כי בסו' הפסוק יש הוכחה כמ"ש יזכור לעולם בריתו פי' שלעולם אפי' בלילה שכינה שרויה עליו בלימוד התורה שהיא בריתו. ואמר דאסתכל ס"א דאשתדל. להורות ב' מיני לימוד התורה עיון דהיינו דאסתכל. וס"א דאשתדל ושניהם רומזים במלת יזכור כי העיון הוא בכח הזכירה והגירסא בפה ע"ד שארז"ל זכור בפה:

ולא עוד וכו' מפרש בריתו על היסוד ואומר שלעולם יעשה פועל הזכר ותמיד יהיה אחוז במ' וגם יש לפרש דצדיק חד עילאה ירצה יסוד יעקב בכל אורך זעיר שהוא הזווג דאחר חצות:

דף צ:

פתח ואמר לתורה ולתעודה וכו' קודם שאבאר המאמר אבאר הפ' כפשוטו כי הוא קשה הבנה ואומר שיובן שקודם לו אמר וכי יאמרו אליכם דרשו וגו' בעד החיים אל המתים. ור"ל הלא זהו דרך כל עם לדרוש למתים בעד החיים וכמ"ש בשמואל שהלך לחצר מות לשאול מאביו על מעות היתימים והתירוץ לזה הוא כי הנה יש לאדם מעין העולמות ופנימיותם שהרי חנ"רן הם בסוד אבי"ע וד' אותיות הוי"ה וזה בבחי' הגדלות ויש בהם יחוד גדול האמנם אחרי פטירת הצדיק והזדככו תעלנ' בחי' חנ"רן שלו כל א' וא' למקומו. ויש כח לצדיק החי לעורר אותן ביחודים וזה בכח כוונותיו שגורם זווג העולמות בפנימיותם והנה חצר מות כתב חסד לאברהם מעין ד' שהוא מקום זך וגנוז בעולם העשיה ששם מושב הנפשות ולשם נכנס שמואל ביחודים ע"ד אותם שנכנסו לפדדס ופירושו ע"י שם. וזה מעלה גדולה והתיחדות רב בקדושה. אבל דע שאחרי עיכול הבשר. ויח"נרן עולים למקור' נשאר בקבר בחי' הבל דגרמי מבחי' הקטנות שהחיצוני' יכולים להאחז שם וכנודע מסוד שמואל הנביא בענין בעלת אוב. ועיין בליקוטי נביאים. והנה אותם הפושעים לא ידעו להבחין העניינים והיו מדמים דרישת אוב אל מעלת היחודים הנז' ולא השכילו שהיחודים הם תכלית היחוד בכח הזווג הנעשה מז"ן. וענין אוב הוא תכלית הפירוד הנמשך מהקטנות הגמור וזוהי תשובת לתור' ולתעודה וכו' כלו' וזהו לזווג ז"ון שה"ס תורה ותעודה. וזהו אם לא יאמרו כדבר הזה או כיוצא בו אשר אין לו שחר שהוא החשך הגדול ולא אור קדוש אלא אחיזתו כיוצא מן הבקעים הסתומים משיחיו ומבין אצילי ידיו וכנז' בפרק ד' מיתות והוא פחות הרבה מהיוצא מבקיעי הידים והרגלים מבין הצפרנים ובזה תבין מ"ש תורה שבע"פ לא שרייא וכו'. פי' גם שהמ' רגליה יורדות מות. עכ"ז אינה שורה במקום פגום שהוא ענין האוב שהוא תכלית הפירוד:

דף צב.

ת"ח והיה ז' ימים וכו' אתגליפו אתוון וכו' המאמר הזה אומר דורשני וראיתי בו פירושים שונים להרמ"ק ולהרח"ו בדרכו הראשונה ולהמ"דל לא אוכל להולמם ונלע"ד דהכי פי' שידוע שז' חסדים הם מתפשטים בזעיר דהיינו חג"ת נה"י הם ו' וסוד העטרה הוא ה' של שם כנודע מדרוש הלולב וכל אותם הז' יוצאים מיסוד אימא והרי בחי' א' לסוד ז' אמנם

יש עוד בחי' שנית והיא המדות וספי' דזעיר שבהם נכנסת אימא ואלו רמוזים בשם י"ה עד"ז י' כללא דכולא הוא כתר זעיר שכולל כל מה שלמטה ממנו ולפי שלעולם אין הכתר נכנס בחשבון מדות הפרצוף לכן בא לבדו והרי א' והשש' הם כך ה"י ר"ל אימא וב' הם חו"ב דזעיר ונקראו בנים שהם בסוד י"ה כמוה וגם שנ"ה שלה נכנסים בהם. ונ"ה סתם נק' בנים ועוד שמוחי חו"ב נק' אחסנתא דא"וא והבנים הם היורשים והרי הם ג' אימא וחו"ב דזעיר. וא"ת ומ"ש שלא מנה את אימא עם הכתר דזעיר. י"ל משום דכתר דזעיר נעשה גם מאבא ומאריך שגם משום זה אמר י' כללא דכולא. אבל עיקר כניסת אימא להגדיל את הזעיר הוא מחכמתו ולמטה. לכן מנה את אימא בכללות הכנסה בזעיר א'. וברא חד הוא הדעת שגם הוא בנה א' כמו שהחו"ב הם ב' בניה ואמר שזה הבן כולל ב' אבהן שהם חסד וגבורה בסוד היות בו חסדים וגבו' והרי נחשב לשנים בסוד הכתר כנודע והרי כבר מנינו הכנסתה עד חסד וגבו' ואמנם הת"ת אינו נמנה עמהם חדא שנכלל בסוד הדעת ועוד טעם עיקרי שעיקר ירידתה עד שם לצורך הנוקבא ולכן אינה תופס כי אם עד שליש העליון ומפני זה לא נמנה והוא ממש כמ"ש האר"י ז"ל בסוד ששה בני לאה ודינה בתו שהששה בניס הם כנגד כחב"ד ח"ג ודינה כנגד השליש והיא ברתא המשלמת לז' והנה ידוע שכל נקבות שבאצילות הם בסוד ב"ן והזכרים בסוד מ"ה והם בסוד אדם מ"ה ובהמ' ב"ן תושיע היאך המצוה הזאת היא לבהמה ועיקרה שרש יציאתה והוייתה היא מנוקבא דזעיר. שהרי כל העולם העליון א"וא וזעיר הם בסוד דוכרין ומצד אחר יש לאימא שם ב"ן לכן לרמוז אליה צוה ה' שיהיה מנין ז' ימים שהן הם ו"ה של שם שאמרנו שבהם מתפשטים ז' חסדים אימא וז"ש תחת אמו. אתעטרו ז' ימים דהיינו בהגיעה עד הדעת שזה מקומה האחד תחת אמו אתעטרו בסוד החסדים הנק' עטרין ז' הימים וכנגד זה והיה ז' ימים ליקרה דאימא שאין כבודה ליזכר במצות בהמה אלא ברמז אורותיה המתפשטים בו"ה. אבל תחת אמו הוא כנגד רחל דבה שייכא ממש שם אמו כנודע. אבל רצה למצוא גם ברחל בחינת ז' הימים ואמר שהם ז' ימי הסוכה שידוע שכל סוד הסוכה הוא בסוד ז' חסדים המקיפים את רחל להמתיק דיניה שקבלה עד יום הכפורים. ועד אז היא עקרה עד שיתמתקו דיניה והיא שולחת ז' ענני כבודה אליו שאנו בניה ולאה שולחת ע' פרים בסוד הגבו' ולפי שאין להם התמתקות לכן הולכים ומתמעטי' שמדי יום ביומו מתרבים החסדים ומתמעטים הגבורות:

דף צב:

ות"ח יעקב כמה תבואה הות ליה המד"ל זל"הה תמה דהא כתיב ונחיה ולא נמות ולא תירץ ואני אומר דגם על גמרא שלנו יש להקשות כן דבפ"ק דתענית דף י' אמר למה

אתם מראים עצמכם שבעים וכו' ואם ונחיה ולא נמות הוא כפשוטו וכמ"ש המד"ל מאי איריא דלא יתראו. תיפוק ליה משום ונחיה ועוד ק' דאם אמת שלא היה להם אלא מעט מה הוצרך לצוותם שלא יתראו דמה להו לשקר. וכ"ש זרע אמת. אבל האמת הוא שבכל הארצות התחיל מיד הרעב כמר"זל על פ' ותחילנה וכו' שנרקבה כל תבואתם אבל בבית יעקב נתקיימה כל תבואתם ולכן חשש יעקב שבניו יתראו שבעים להודיע לבני אדם חסד ה' עליהם ויעקב הזהירם שלא יעשו כן חדא מהטעם הנז' כאן וגם הוא רמוז בגמ' שלא יתקנאו וכו'. וטעם ב' דאין סומכין על הנס דשמא ה' היטב עמהם כל עוד שלא היה להם זמן לילך ולקנות. אבל אם יתרשלו ולא ירצו לירד מצרימה שמא לא יעשה להם עוד נס וימותו. לכן ונחיה ולא נמות:

דף צג:

האי קרא אוקמוה אין ספק שהבנת הפסוק קשה ואר"י שהחברים אמרו בו פירושים שונים מיוסדים על הקדמות אמיתיות כדרך הרבה פירושים שבזוהר:

אבל האי קרא וכו' ר"ל שיש לו בו פי' מקובל מרבותיו וז"ש הא אתמר בסגנון זה דוד מלכא אמר וכו' וצריך להקדים מ"ש בסוד ה' בחכמה יסד ארץ דאבא יסד ברתא שהוא שיסוד אבא יוצא ומתגלה מחזה זעיר ולמטה ומאיר בנוקבא וזהו א' מהטעמים שנקרא כנסת ישראל מפני שמקבצת אור ישראל סבא. ונודע שמלכא קדישא הוא יסוד אבא. ולפי שהוא מתגלה במקום קומת המלכות לכן מדבר עמו לנכח לך והיינו לקבל מלכא קדישא. ומאי אמר לך אמר לבי. מפרש מה אמר אליך לבי בקשו פני. וא"כ לא שייך לומר כן למלכא קדישא. כי התחיל לך לשון יחיד. ועוד מה ענין בקשת פניו. ותירץ בגינך אמר וכו' כי מלת לך כמו אמרי לי שפי' בשבילי. ולהבין סוד הענין צריך להקדים מ"ש בערכי הכינויים בערך לב שהוא במ' ובת"ת ובבינה. ותמצית הסוד הוא שבת"ת זעיר מסתיים יסוד אימא ויוצא יסוד אבא ומתנוצצים אורות א"וא ומאירים אור נמרץ וקיבוץ אותם האורות ה"ס הלב ולפי הנמשך שם הוא שגם שהוא גדול הוא קטן מאד לפי מעלת המוחין. ושהוא מבחי' פק"ד קס"ו שיש בהם נ"ב אותיות אך תסיר העיקרים שהם אותיות ע"ב ס"ג וישארו המילויים לבדם שהם ל"ב אותיות וה"ס הלב והם בחי' אחוריים ודאי שהוא מילויו של ריבועים. ומשם הארת כתר מ' והרי שהוא בבינה ות"ת ומ': ומה שלא ייחסו גם לאור אבא נל"עד שהוא מפני שגוף הלב הוא מצד בינה כמ"ש הלב מבין. וטעמו מפני שיסוד אבא מתפשט משם ולמטה אבל יסוד אימא מסתיים שם ועושה אותו הרושם בסיומו. אבל אין ספק שגם יש שם אור אבא וכנראה שהוא מפ"קד קס"ו אלא שאור אבא שהוא פנימי ורוחני מאיר בחלל ימיני שבו רוח החיות

המתפשט בעורקים והם סוד דפ"ק וכמ"ש לקמן בסוד קול דודי דופק. ואמנם בבית השני של הלב הוא הדם מצד אימא כנודע ובזה תבין לב חכם לימינו וכו'. כי מצד הדם נאחז יצ"הר דאימא דינין מתערין מינה ולכן בשם לבבך אר"זל שני יצריך. כי יש בו ב' בתים. וכשהאדם צדיק מהפך הדם לרוח שמגביר כח החכמה על הבינה. ואז אין לו אלא לב א' כי יחוד אור א"וא יחד. ויחוד זה נעשה בהמשי' אור המוחין העליונים שהם ההו"יות שעיקרם מחכמה והם ממש הפנים. שהמילוי הוא אחור כאמור. ובזה תבין בגינך שהוא מלכא קדישא חכמה אמר לבי וכו'. כפל אמירה ואזהרה כנגד ב' חללי הלב כי הימיני הוא בלשון רכה אמר:

והשמאלי באזהרה ונתן טעם למה שיחסו דוד לעצמו ואמר לבי דאיהו אחיד ביה. פי' ששם אחיזת דוד בסוד כתר מלכות וכמ"ש בהקפות דוד איש ידיד חתום בכתר מלכותך ועל כן קרא אותו לב שלו ששם ממש אחיזתו ושרשו דהיינו בבינה שהוא עיקר הלב וז"ש דהא בגין מלכא עילאה וכו'. פי' שזה התואר והשם של לב אמרו דוד בשביל מלך העליון ה"ס עטרת יסוד בינה. כי מ"ש אומרים אבא יסד ברתא הוא מפני הארת יסוד המתפשט בכל קו האמצעי עד היסוד דזעיר אבל עיקר שורש מ' הוא בלב שהוא הבינה:

בקשו פני אלין וכו' שה"ס הה"ויות שהם העיקר והפנים כאמור והם בסוד חו"ב דאבא כי כל הוי"ה מחכמה וכל אה"יה מאימא. וכן פ"ני גי' חכמ"ה בי"נה וגם ידוע שד' מדרגות פנים ימין שמאל אחור הם בסוד אבי"ע וידוע שאור חכמה ה"ס אצילות וזהו בקשו פני ואז הלב הוא לב אחד ביחודו בפנים העליונים. וזהו שיעור הפ' לך שהוא מלכא קדישא המתגלה. אמר לבי להיות מיוחד לב אחד בקשו פנים הנעלמים ואמר שהם עטרי מלכא סתם הוא זעיר דאיהו אחיד בהו שממש אחיזתו בחכמה כח מה:

ואינון ביה בפנימיות אינון שמיה כי סתם הוי"ה הוא בזעיר: ואיהו שמיה ירצה שאין שם הוי"ה יתב' כשאר שמות העצם שהם מורים על עצם הנושא אלא בו ית' השם והעצם הכל דבר אחד:

בג"כ אמר וכו' וירצה את פניך שהם ממש הוי"ה אבקש ולכן לא אמר ה' את פניך אבקש שלפי הפשט כך הו"לל. שתחלה צריך להזכיר שם הנושא ואח"כ לדבר עמו ודוק:

כד"א דרשו וכו' מביא פ' זה ליישב למה אמר דוד אבקש דמשמע שעדין לא בקשם לזה מביא פ' דרשו שר"ל שצריך לכוין בשם הוי"ה ובמילואיו וזהו עוזו שהמילוי הוא המורה אותו הכח וגם התפשטות של אותו האור ורמז לשני ההוי"ות העיקריות שהן ע"ב שמילואו ל"ז ושניהם גי' עו"ז. אבל לא די לכם בזה אלא צריך להתעלות עוד למעלה להמשיך הפנים של ההוי"ה כגון אורות אריך ועתיק עד לאין קץ מעולם א"ס וזהו בקשו

פניו תמיד. ולכן אמר דוד אבקש מפני שהוא לשון עתיד שאין לו קצבה משא"כ העבר וההוה:

ת"ח יאות וכו' בא לתרץ שכיון שדוד עצמו מצוה לכל ישראל דרשו בקשו מאי רבותיה לייחד מעלה זו לעצמו. לכן אמר יאות הוא דוד כלו' שמלבד היות שרשו בלב זעיר כנודע. עוד מצד עצמו היה ראוי לכך שהרי רוח הקדש העידה עליו לבי חלל בקרבי. דהיינו שיגע בצדקו לעשות ייחוד שלם להפוך החלל כולו לרוח שאז יצדק בו שם חלל משא"כ בבית הדם שהוא מלא. גם חלל גי" חכ"ם דהיינו לב חכם לימינו. וכשיגבר כח החכמה יצדק מאד במלכות שם כנסת ישראל. עוד יש לפרש מאמר זה בדרך אחר וזה כי עיקר פנימיות ע"ב ס"ג הוא ד' יו"דין דע"ב וג' יו"דין דס"ג כי הא' דס"ג הוא לתיקון הנוקבא כמ"ש בתפילת ר"ה. והנה אם תסיר ד' יו"דין מע"ב וג' יו"דין וא' מס"ג נשאר בכל אחד מהם ו"ד ה' ו"ו ה' שהוא גי' ל"ב וז"ס החיצוניות של ב' שמות כמ"ש בא"י ואמנם עיקר הלב כבר נז"ל שהוא מבינה אלא שבפנימיותו נגנז של חכמה ומשם מתפשט אור זה של החכמה ומאיר לנוקבא שנק' רוח הקדש בסוד החלל הימיני שהוא רוח. ומקומה כנגד תנה"ים דזעיר. ושם מאיר אור אבא ולכך אמר לך לקבל מלכא קדישא דהיינו ל' תנ"ה. ך' י"מ. ועוד ופ"ו דפ"ד הפ"ה ופ"ו ופ"ו הפ"ה גי' קע"ה גי' מל"ת לך מלאה למ"ד כ"ף. אלו הסודות רמוזים במלת לך וכולם בסוד מלכא קדישא שהארתו מאירה שם לכנסת ישראל. והנה ידוע שמן הלב ולמטה ה"ס עה"ד טו"ר ובני העולם שהולכים אחרי החיצוניות שמה היא אחיזתם והוו להו מקצצי בנטיעות. ולא לחנם אר"זל אד"הר כופר בעיקר. כי חשב כי יש תיקון לעולמות בלתי אור אבא וכנז' בדרוש חטא אד"הר. ולכן אמר דוד בגין כ"י בגינך מלכא קדישא אמר לבי לבני עלמא דייקא. ואזהר לון לבי. אמר כן בסוד ב' לבבות דע"ב ס"ג דאיהו אחיד ביה וכו' וכנז"ל א"נ דאיהו אחיד פי' שהלב אחוז בלב בלי פירוד שהרי זה תואר הלב אמרו דוד בשביל מלכא עילאה הוא בינה המיוחד בחכמה:

בקשו פני אלין וכו' הכוונה אל תטעו חלילה להמשיך השפע מבחינת הלב לבדו. רק בקשו פני במעשיכם ותורתכם ותפלותכם וה"ס הפנימיות העיקרי שה"ס ז' יו"דין דאיהו אחיד בהו בסוד ל"ם והם תחלה בסוד מקיפים ומאירים הפנים ואינון ביה שנכנסים בתוכו לפני לפנים. ואז אינון שמיה ואיהו שמיה. פי' האורות והלב הכל מלה חדא. דהיינו הפנים מיוחד ומלובש בחיצונייות. כגוף ונפש האדוקי' יחד:

ד"א אלין זמנייא וחגייא בדרך פשוטה מצינו לשון מועד בהזמנת הפנים וכמ"ש ביחזקאל כ"א אנה פניך מועדות ותרגם יונתן לאן אפך מזמנין. וגם בחגים פני ה' מועדים להראות

כמ"ש ולא יראו פני ריקם. ודע שכל יום טוב סודו מאימא ולכן הם ימי דין. אבל בתורה ומעשים שנעשים בו מתהפך לחסד וכמו שיבוא. ואז אימא בדעת זעיר וכל החמשה חסדים מגולים. ואלה פני ה'. וכדבעינן למימר דכולהו זמין להו בא ליתן טעם למה שיש להקשות שודאי עצמו של מועד הוא מאימא וא"כ מהו זה שאמר לך בגינך מלכא קדישא: ומה צוה לבני עולם לבקש לזה יישב כמ"ש בס"הכ שבזכות המעשים והתפלות של המועדים נמשך בנה"י דאימא קצת הארה מאור אבא ולא עצם האור. כי זה דווקא לשבת הנק' קודש הוא וזהו ענין בגינך. והצווי בקשו פני שהוא אור היו"ד שהוא פנים של ה' ולפי שהוא רק הארה שמאיר בה לכן אמר לאתר דאיקרי קדש. בגין לעטרא לון וכו'. איתא במאמר הפסיעות שג' חגים הם בחג"ת שאורותיהם ודאי מגולים והם מאירים בנה"י. ונל"עד שז"ס ג' רגלים שחו"ג ג' רגלים הם נה"י. תחו"ג נוטרי"קון ת"ת "חסד "וגבורה. וז"ש אלה מועדי ה' אלה הם ו"ק ופ"ו. מועדי ה' גי' ו"פ הוי"ה. וזהו כל חד ביומיה שהם ו' ימי בראשית. ואור חג"ת המאירים מאור אבא הם ע"ב ס"ג מ"ה גי' פני"ם ואז המ' פני"ם בפני"ם גי' ה"פ חס"ד. ואפשר שכנגד זה לא יש מן התורה אלא ה' ימים טובים ראשון ואחרון דפסח וסכות ושבועות. ומ"ש כל חד וחד בזמניה רומז לבחי' שיש לכל אחד במצה בפסח ולולב בסוכות:

עמיקא דעמיקתא הוא יסוד אימא שבו אור אבא הנק' שביל ונמשך שם מפנימיות דעת שלה דנחלין ומבועין נחלין מאימא ומבועין מאבא. לכן עיקר כוונת הרגל הוא ע"ב קס"א ולכן כתיב יראה כל זכורך זכור היינו רגל ולכך נק' הי"ט רגל כלשון רז"ל. דלפי הפשט לא יכון שאם הוא ע"ש שלש רגלים. פשוטו הוא לשון פעמים וא"כ יצדק לקרוא הי"ט בשם פעם:

דף צד.

מהו מועדי ה' טעם השאלה הוא כי ענין הכינוי והסמיכות לדבר א' מורה יחס הפעולה אל פועלה כגון מעשה ה' מצות ה' שה' הוא העושה או המצוה. והתינח אם אמר מועדים לה' כמו שבת לה' פסח לה' ותירץ וכו':

דביה אתקטרו כי מלת מועד לשון קבוץ כמו ונועדו אליך הנשיאים והסוד על האורות שמאירים בזעיר בזמני החגים אורות מקיפים. ואף הפנימים הם מתתא לעילא כי היותר קטן ותחתון הוא המתחיל לירד ואחריו למעלה הימנו: אבל המקיפים הם להפך מעילא לתתא כי היותר גדול הוא הנכנס תחלה וכמ"ש בס"הכ בכוונת חג הסוכות. ובפסח הוא באופן אחר ואין להאריך כאן. ואלו האורות כולהו ביה מתקשרן. הוא א"פ שנכנס בפנימיות ודבק בכלי ממש כנפש הקשורה בתוך הגוף: מתעטרן הוא א"מ הסבב ומעטר

מבחוץ. א"נ מתעטרן הוא אור הדעת החופף עליהם. ס"א ומתעטרן וכו'. פי' שכל האורות מזומנים ברדתם ומוכנים להתקשר יחד ביסוד זעיר שהוא קשרא דמלכא כנודע באופן שהם נועדים יחד בשרשם שהוא הדעת וגם מתקבצים יחד ביסוד וז"ס אל"ה שהם ו"ק ופ"ו גי' אל"ה. מועדי הוי"ה גי' ו' הויו"ת יו"סף צי"ון. באופן שהם ממש מועדי ה' ייעודי האורות שנקשרים בו:

מ"ט פי' ואם הדבר כך שהם אורות המאירים בזעיר מהו הטעם שנצטוו ישראל לשומרם. ומתרץ דמלכא ירית וכו' שידוע הוא שסדר המוחין דזעיר שנ"הי דא"וא נכנסים בח"בד דזעיר וחו"ב שלו כשיש בהם נה"י דא"וא נק' אחסנתא דא"וא מפני שאינם אלא הארה נמשכת לחו"ב מח"וב דא"וא וז"ש ירית להא אבל בשני יסודות שלהם יש תרין עטרין חו"ג שאורותם בעצמם יורדים לדעת זעיר אמנם בי"ט אין אור אבא מתלבש בכלי עצמו. אלא משתתף עם אור אימא ושניהם יחד בתוך כלים דאימא. וז"ש ואחיד בההוא קדש וכו' היינו אור אבא שבתוך יסוד אימא יחדיו ושנשאר בדעת זעיר ולא מתפשט למטה בתוך זעיר כדרכו תמיד אלא שנשאר למעלה בדעת זעיר יחד עם אור אימא שביסוד' והיינו ההוא קודש. פי' אותה בחינה של קודש המחודשת בי"ט:

ואתטר בהו הם ב' עטרין המיוחדות ביסוד אימא:

דאחידן ביה במלכא הם ישראל המושרשים בזעיר זה בחסד וזה בגבורה וזה בת"ת כי ע"ד כתיב כי חלק ה' עמו כל א' בחלקו:

אתר עילאה דאיקרי קדש הוא יסוד אימא שבדעת זעיר כי גם שהוא אינו קדש בעצם נק' בשם קדש מפני אור אבא שבתוכו. וגם אמר דאיקרי. מפני שודאי כיון שאין אבא משתמש בכליו. אינו מאיר בתוקפו:

ובגין דאתייחדו וכו' כי צריכין ישראל לכוין בחפילותיהם אל הקדש כאמור שהיא מאיר באימא כמ"ש בס"הכ כי אימא משלה מאירה בעיצומו של יו"ם ט"וב גי' ס"ג עם י' אותיותיו. וע"י מעשנו ותפלותינו מזמנים את הקדש שהוא אבא שיכנס בתוך אימא וזהו לאזדמנא באופן שלכן נצטוו לשומרם כדי שיומשך אור הקדש לאימא יו"ם טו"ב: וע"ד מועדי ה' מאימא: ולבתר מקראי קדש לאתר שמאירים אורות דמועדים מאימא. אז יהיה מקרא קדש אור אבא: בהו אתעטר עם ב' האורות דא"וא. א"נ אתעטר הקדש עם המועדים שהם ו"ק כנז'. וקדש אתעטר בם בתוך זעיר כי המועדים מזומנים ומוכנים מצדיהם לבא בלתי קריאה אלא בכח סגולת עיצום הימים דהיינו אור אימא. ואח"כ נק' אל הקדש והוא נמשך שם ונעשה להם עטרה:

אשר תקראו וכו' כוונתו לפ' כפל ב' הקריאות שיספיק אומרו אלה מועדי ה' מקראי קדש במועדם ומפרש:

תרין חולקין וכו' ולעומתם באו ב' הקריאות כדמפרש ואזיל: מסטרא דמלכא ה"ס המוחין שלו שבהם נשתרשו אבותינו אברהם יצחק ויעקב וכמו כן באבא עצמו יש להם חלק קדש ישראל לה' ראשית תבואתו: וע"ד לכו אתחזי וכו'. והן הן הקריאות. א' למעלה מן הזעיר כשבאים להכנס בתוכו לזמן את אבא ליכנס בתוך אימא וזהו מקראי קדש כדרך העולם ועילוי הב' להכניסם בתוך זעיר והיינו אשר תקראו אותם:

ולתקנא קמייהו וכו' מובן במ"ש בסה"כ שכיון שלא יש אלא כלי נה"י דאימא ולא דשל אבא זוהי בחי' יתרה לי"ט על השבת וזוהי שמחת י"ט והיינו חדוותא וסעודתא וכו':

ומאן דמזמן וכו' כלומר אפילו לא היתה מצות ה' לשמוח בי"ט הלא זה מנהגו של עולם שמי שמזמן א' צריך להסביר לו פנים מאירים בשמחה הכל לפי טובו של המזומן וזהו לנטרא ארחיה והוא לשמור דרכו ומעלתו. וכן אנו עושים בכל ג' המועדים שכל א' מהם יש לו ענין א' משונה מחבירו. זה בפסח ומצה וכו'. וזה בשתי הלחם וביכורים וזה בסוכה ולולב. ולפי הסוד שלשתם מושפעים מחג"ת דאריך וכמ"ש בכוונת ר"ה. ואין ספק שגם אור אבא המזומן בהם יאיר לפי בחינת אותו המועד:

למלכא דזמין וכו' נראה כוונת המשל להסביר הענין שיש להעיר בו כי מה נשתנה מועד משבת שבשבת מאיר הקדש מעצמו. ובי"ט צריך לנו ולמעשינו. ולמה לא תקן המאציל ב"ה שגם אותה המדרגה של קדש המאירה בי"ט תאיר מעצמה מכח עיצומו של יום. לזה מביא המשל מאותו מלך שהיה לו במלכותו יום א' מיוחד לכבודו בחק קבוע שבו ינוחו עבדיו לכבוד מלכם והוא משפט המלכות ההיא תמיד. אמנם אח"כ אירע שהמלך זימן אורח נכבד ורצה המלך לכבדו וגם להיטב לעבדיו וצוה אותם לשבות ממלאכה מעין היום הנבחר וקבוע לשמו:

אבל שלא יהיה יקיר ומשובח כיום המיוחד אליו. שבו המלך הוא המתגלה לעיני עבדיו להיותו יום מיוחד לכבודו. אבל במועד לאושפיזא הם יכינו עצמם לקבלו בשמחה ובכבוד כי הוא יודע ההבדל בין ב' הימים כי היום שלי אני קבעתיו לעצמי מתחלה ופני בו יראו פנים אל פנים. אבל של האושפיזא שהוא מקרה שאירע אינו מן הראוי שישתוה ליום שלי רק שיתיחס אליכם קיבול פניו בבהירות. וסעודות שתעשו לכבודו וכיון שכן לא יכון שאראה פני בגילוי רק בדרך הסתר כעל ידי מסוה. כמרז"ל שבשבת אנו אומרים מקדש השבת שה' קדשו. ובי"ט מקדש ישראל והזמנים. מקדש ישראל שמושרשים בשני חלקי הקדש כנז"ל. ולכן מקדשים הזמנים וכיון שאין סגולת הי"ט

כשל שבת. לכן אין ראוי שאור שלו שהוא מועט משל שבת יבא מעצמו אלא ע"י ישראל שהם הסיבה לי"ט ביציאת מצרים וכשהשי"ת מכוין בהם לשמחם בשמחת י"ט א"כ הם הסיבה לי"ט:

דף צד:

סעודתא תליתאה מז"לן להקדים מ"ש בסה"כ בענין הפרש שבת מי"ט והוא כי בשבת יש לזעיר מוחין מנה"י דאבא עם הלבושין שלהם בעצמם. ושמעצמם בכח מעלת יום השבת נכנסים בנה"י דאימא. ושניהם נכנסים בזעיר אבל בי"ט אינו אלא נה"י דאימא בסוד יו"ם טו"ב העולה ס"ג עם י' אותיותיו אבל ע"י תפלותינו ומעשנו אנו קוראים ומזמנים את אבא בסוד מקרא קדש ולא קדש גמור כשבת שהוא סוד עצם אור אבא שנכנס מעצמו: אבל בי"ט הוא רק הארה מאורו שנכנסה בנה"י דאימא אלא שיש בזה יתרון לי"ט משבת. שההארה המאירה בי"ט אינה בכניסת כלי נה"י דאבא בנה"י דאימא. כי אם הארה מגולה וזוהי שמחת י"ט וע"ש. ובזה תבין בחי' המלך והאושפיזא המלך זה הוא בבחי' שבת שאז הזעיר מעוטר ונהדר בעצם אור אבא היושב בביתו היא בינה הנקרא בי"ת ראשי"ת. וכתיב בחכמה יבנה בית. יבנה אותיות בינה. והאושפיזא ה"ס הארת י"ט שאנו מזמנין אותו כאורח זה שצריך שיזמינהו ואינו נכנס לבית מעצמו ולכן אמר למעלה לא יסדר בר נש תרי פתורי וכו' מפני שהעיקר הוא המלך. והאושפיזא נמשך ממנו ואין להפריד ביניהם בסידור ב' שלחנות שהרי בבת א' משפיע אבא בתוך אימא ב' בחינות של שבת ושל יו"ט. ולכן שאל ר"א כשחל י"ט בשבת אי שבקין ליה לשבת לבלי עשות אותה סעודה או לא. והענין דקי"ל שסעודה ג' היא בסוד י"ג תיקוני דיקנא ששם עולה זעיר במנחת שבת ואין ליו"ט שום שייכות בעלייה זו שהרי בשאר י"ט שחל בחול אין הזעיר עולה לדיקנא. וא"כ כשחל בשבת אי לא שבקין ליה. פי' אם לא יעזוב את השבת ויעשו סעודה ג':

אושפיזא דחייא וכו' ר"ל שבחי' י"ט שהיא אותה ההארה המתגלית שמאיר אבא באימא שהיא שמחת י"ט דחוייה ועזובה. לפי שודאי שכשיעלה זעיר לדיקנא. ושאו"א מתעלים יותר למעלה ממנו ומשפיעים משם עליו כידוע אז בלי ספק לא תתגלה הארת י"ט בתוך אימא. כי אין מעלת י"ט כ"כ מעולה וא"כ נמצאת שמחת י"ט מתמעטת באותו הענין שבו יתר י"ט על שבת דהיינו האכילה שהוא עיקר השמחה: או שבקין ליה לשבת ולא יעשו הסעודה ג':

אשתכח פגימו וכו' שנראה שאינו אוכל אז אותו מזון העליון מבחי' הדיקנא והשיב ר"ש ברמז המשל הנכבד למלכא דאערע וכו' והענין דס"ל לרשב"י דבמנחת שבת וי"ט

אין עלייה לזעיר בדיקנא. וראיה לדבר שאנו מתפללים תפלת י"ט ולא אתה אחד של שבת. שאז עולה זעיר לי"ג מדות כמנין אח"ד וכמ"ש בסה"כ וזהו ענין:

דנטל מיכלא מקמיה דהיינו שאינו נהנה מאור הדיקנא שהם י"ב לחמי סעודת מנחה וענין סלקיה לאושפיזא נלע"ד שמובן עם מ"ש בסה"כ שסוד ההלל הוא כנגד י"ג מדות רחמים לפי שבין ר"ח ובין י"ט הם מאימא אבל בשבת שהוא קודש והוא מציאות אבא שכולו רחמים אין צריך הלל ולא י"ג מכילן לפי שאין שם דין כמו באימא ע"ש. ובזה תבין שימים טובים הם ימי דין כדתנן בד' פרקים העולם נידון. אלא שבמצות שעושים בהם הם ימים טובים ועומק סוד זה מובן במ"ש בל"ת בפ' תולדות שיש בדיקנא ב' בחינות א' בחי' השערות ושם מציאות אימא. והב' אור הפנימי שיש בתוכם והוא מציאות אבא ולפי הקדמה זו תבין מה שהזכרנו מס"הכ שבשבת הוא מציאות אבא שאין שם דינים כלל אלא כולו רחמים וה"ס אור פנימי שבדיקנא באופן שבי"ט שחל להיות בשבת שאין זעיר עולה לדיקנא לאכול מפנימיותה ויש הלל שהוא בחי' אימא לבן מלכא:

נטיל מיכלא מקמיה דייקא שהוא בפנימיות וסלקיה לאושפיזא פי' שמחזיק כח הי"ט דאין ספק שבעלות זעיר לדיקנ' לאכול מפנימיותה במנחת שבת שגם יש לו אור מבחי' אימא פי' ממציאותה שבדיקנא שהרי יש בתוכו מוחין דאו"א:

אלא דאלים גובריה ליהנות גם ממציאות אבא ולכן בשבת וי"ט יפה כח האושפיזא משל י"ט לבדו כי נהנה גם ממה דשייך למלכא ממציאות אימא בעלותו לדיקנא וז"ש אע"ג דמלכא לא אכיל עמיה. פי' במש"ק שהמלך הולך לו מ"מ:

ממיכלא דמלכא קא אכיל ודע דהכא מיירי בשני ימים של ר"ה כמ"ש בס' זוהר הרקיע כי בזמן הרש"בי שהיו מקדשים ע"פ הראיה לא היה להם י"ט שני של גליות אלא דווקא ב' ימים של ר"ה היו יכולים להיות וא"ת א"כ הו"לל ליכא י"ל דמ"מ הארת מציאות אימא שבדיקנא איכא ככתוב בכוונת התקיעות. והזכרתי ענין ההלל להורות שבכל מועד יש בחי' י"ג מדות אבל נדון דידן שהוא ר"ה אתי שפיר משום דהוו יומא אריכתא ומה שנעשה ביום א' הוא סיוע גדול לשני והבן היטב שזהו ענין סילוק הסעודה לאושפיזא:

ומלכא יהיב ליה למיכל זהו הוא ענין אחר שידוע שבמ"שק גם שהלכה הנשמה יתירה מ"מ נשאר רושם גדול ממנה וכ"ש כשחל י"ט במ"ש. והראיה שאין מברכין על הבשמים וכ"ש אם היה י"ט ראשון בשבת שאז נתייחדו יחד המלך והאושפיזא והוא אומרו ומלכא יהיב ליה למיכל ומסיק. וכל דא בגין וכו' פי' בין מ"ש ממיכלא דמלכא קא אכיל. ובין מ"ש ומלכא יהיב ליה למיכל הכל תלוי בגין דהוה אושפיזיה דמלכא שאז נתקרבו הדעות ונתייחדו כל היום ובזה יצדק מה שמבדילין בין קדש לקדש דהו"לל בין קדש למקרא

קדש. אלא שגם הארת י"ט שייך בו שם קודש משום תוספת הרשימו דקדש שנשאר בו. ובבי רב המנונא וכו' דע סעודת שבת יש בהן ב' כוונות ושתיהן אמיתיות. א' בסוד מה שמקבלין נוקבא או זעיר מלמעלה וכמ"ש בס"הכ. ב' שבלילה מזדווגת המ' מינה ובה זיווג הפה. ובשחרית זווג זעיר מניה וביה. ובמנחה זווג עתיק מניה וביה. ובזה יתיישבו ב' מאמרי הזוהר בענין סעודות שבת אותו דפ' יתרו דף פ"ח ואותו דאידרא זוטא דף רפ"ח ע"ב. וסבר רב המנונא שאף על פי שלא יש שייכו' לי"ט עם שום כונה של הסעודות. ומ"מ אין לבטל השלישי' מפני שאעפ"י שאין זעיר עולה לדיקנא מ"מ יש כוונה הב' דזיוג הפה דעתיקא שממנו נמשכת אכילה פנימיות זעיר בבחי' שבת ולהיות שסברת ר"ה מיוסדת על כוונה זו לכן מביא בהאי יומא מלולא אסור מפני שפוגם בהבלים היוצאים מפיות העליונים כל מהימנותא אתקשר ביה והוא בסוד הנז' שידוע שזיווג הפה הוא תכלית האהבה כדבקות רוחא ברוחא שהוא בסוד דעת גניז בפומא דמלכא. וז"ס הדעה ודיבור לחי העולמים והבן. והיך עבידנא דלא לסדרא ס"א לסלקא. תחלה אני אומר שאין בידי לישב זה הס"א כדרך כל ס"א שפירושו שבמקום מלה אחת גורסין הס"א מלה אחרת אבל בכאן אין בידי ליישבו כך משום דמ"ש דלא לסדרא ר"ל שלא לסדר בשבת וליתן אז הסעודה לאורח ומ"ש לסלקא הוא לסלקא עד הלילה. ולכן נ"ל דהכי פירושא. ואיך עבידנא דלא לסדרא כי אם לסלקא סעודתא דמלכא לאושפיזא והכוונה ודאי היא דאליבא דר"ה נדחה האורח שלא חושש לו אבל לדידך שאתה רוצה לכבדו במה שהמלך מסלק סעודתו מעצמו לעוזבה אל האושפיז' זה לא יתכן. דהא ארביסר וכו' וא"כ במה יודע הפרש שבת וי"ט לערב י"ט שהרי לדבריך שוים הם. הכי אמינא דאי וכו' וירצה דדווקא בי"ט שחל להיות בשבת שהיו יחד בייחוד ב' הבחינות אור שבת והארת י"ט אז הוא דיש יתרון גדול ליום טוב השני כי מכח יחודם כל היום התנוצצו זה בזה. ונהנה האושפיזא ממיכלא דמלכא ולכן כאשר הקשה לו ר"א משום שלא נתן דעתו היטב לדבריו אז פירשה לו אביו וא"ל הכי קאמינא. פי' כך הם הבנת דברי ואי נימא וכו' אית דחייא וכו' דייקא שבכאן לא אמר סלקא סעודתא כמו שהוא בי"ט שחל להיות בשבת מפני מציאות הייחוד שביניהם ולכן מקרי סלוק אבל דע"פ נקרא ד חוי גמור והנה על מ"ש הזוהר אשתכח אושפיז' דחי וכו' כתב המד"ל ז"ל שמכאן מוכח שאותם שעוש' סעוד' ב' וג' ביחד בחורף טועים הם עכ"ל ויפה כיון דלכל מפרשי הזוהר הרמ"ק והרח"ו ועל כולם האר"י זלל"ה מ"ש כאן אושפיזא דחייא ר"ל שלמ"ש לא יהא אדם תאב לאכול ואם כמנהג החולקים סעודתם לשנים. אין מקום לטעם זה שכיון שאינם

אוכלי' אלא כדי סעודה אחת למה לא יתאבו לאכול כ? במ"ש משום שחלקו סעודתם לשתים ומלבד זה גם התוספות חולקים על סברת הר"אש בזה וראוי לעשות כדבריהם:

דף צה.

אני ישנה וכו' יובן בהקדים מ"ש בס"הכ בכוונת המפיל וגם בשער התפילין כי בבוא הלילה מסתלק רשימו דמוחי דזעיר ממנו וגם רשימו דנוקבא מסתלק ממנה ונכנס לתוך לב זעיר ומשם מאיר לנוק' שהוא סוד השינה והחיצונים שולטים וכן היה בגלות מצרים שאז נתעלמו החסדים וארז"ל שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל שה"ס תנ"ה דזעיר שמשם הארת הע' חסדים לכח"ב דנוקבא וזה נגמר כשמתו כל יורדי מצרים ע' נפש ומיד ויקם מלך חדש אשר לא ידע הוא פרעה האחוז בעורף אחורי הדעת והיינו אשר לא ידע את יוסף שה"ס הפנים המתירים בהדרת פנים זקן וגם מצד האחור מאירים נה"י דאימא החדשים חוירו דקדלא אבל בהתעלם החסדים שמת יוסף ונתעלו מוחין דזעיר לגמרי אז כתיב אשר לא ידע את יוסף לא ידעתי את ה' והיה ממש שעבודא דקשיו בסוד קשה העורף קשה הלב דפרעה כנגד ב' בחי' של מושב יסוד אימ' בתוך זעיר. א' בדעת וא' בחזה בטיבורא דלבא והנה עתה שנתעלמו האורות ונסתלק רשימו דנוק' לתוך לב זעיר ואז היתה ישנה שנסתלקו מוחיה שהם בסוד י"ה וכן הוא יו"ד פ' ה"י ש' יפ"ה נ' ועם י"ה הרי יש"נה ואז גברו הדינין שהם סוד י"ה עם שמי שס"ה גי' יש"נה כנודע אצל ולבי ער לנטרא וכו' הוא הנז"ל שהרשימו נכנס לתוך הלב ולכן הוא נעור להאיר לנוקבא היא כנסת ישראל שבה מתכנסות כל נשמות ישראל ובהארה הנמשכת אליה מלב דודה היא שומרת את בניה הם הניצוצות שהיו שקועים בקליפת מצרים ואודיעך ענין נכבד ובו תבין כמה דברים הנז' בס"הכ בדרושי מצרים דע כי בדעת זעיר יש ה' חו"ג דאבא שה"ס י' הוי"ות והם גימט' ס"ר והנה מלובשים תוך ה' חו"ג דאימא שהם י' שמות אה"יה העולי' ר"י ועם ס"ר גי' ע"ת ועם ד' כוללים דחו"ג דא"וא הרי דע"ת ואמנם י' שמות אה"יה מלבושים בי' אהי"ה מרובעים שעולים ד"ה והם לבושי ה' חסדים וגבורות דאימא ובזמן שישראל עושים רש"מ הדמים מובלעים בגופא דזעיר והוא איש ת"ם גי' י' דמים ואין אחיזה לחיצונים באותם הדמים כי אדרבא הדם הוא הנפש ובו תלוי החיות בסוד רביעית דם היינו אה"יה בריבוע אבל כשאין עושים רש"מ אז אותן הדמים יוצאים ומתפשטים בחיצוניות הגוף ואז דמים בדמים נגעו והם סוד ה' דמי טוהר מבחי' החסדים וה' דמי טומאה משל הגבורות ועוד יש בחי' חיצונית אחר והוא מולוי המילוי דאהי"ה ונלע"ד שהוא יותר חיצון משל דם כי הדם נבלע בורידין וכל זה הוא בכלי הבשר בסוד כ"ז אותיות שה"ס הכלים ומילוי זה הם הרוחניות שנבלע בהם והנה

י"פ כ"ז גי' ר"ע וכמ"ש בס"הכ אבל שרש שם אה"יה שבתוך זעיר שהוא בחי' א' דוא"ו שם הדם שיש בלב זך ולכן ולבי ע"ר ו"פ ז"ך בסוד הרשימו שנתעלם בלב זעיר כנז"ל ומשם היה משגיח על הניצוצות שבתוך הר"ע והדם מתגלה לחוץ והיינו גולהוי"פגולה הוא גלות וז"ש דלא ישיצון בגלותא שלא יגבר עליהם קול דודי דופק דא קב"ה דאמר וכו' ידוע מ"ש הרב ז"ל שלהיות גלות מצרים תיקון לאותם ניצוצות שיצאו מאד"הר אותם ק"ל שנים לכן היו מעורבים ט"ור מתחלת רד"ו עד ק"ל שנים ואז התחיל הטוב זה משה והנה אותם ק"ל שנים היו בסוד ה"ג וגם ד"ם ואלהי"ם גי' ק"ל ועל זה נאמר ראה ראיתי את עני עמי ענ"י גי' ק"ל וגם ה"ס מילוי קל"א שהוא יסוד דאימא וגם גי' אחורי מ"ה. אבל שנולד משה אז התחיל להאיר יסוד אבא שבו תלויה הגאולה כמ"ש בכוונת אל עליון גואלם והוא פנימיות של זעיר שהוא דוד כ"י בסוד ב' בחי' ד"ו ד"י ד"ה ראשונה ו"ד דמילוי יו"ד וכמ"ש הרב סוד ד"ו פרצופין ואמנם אין פנימיות אבא מתגלה בתוך זעיר אלא בסוד אחורי יסוד דאיהו פק"ד ומני' י' מיני דפ"ק כנגד י' תיבות דשם פק"ד או י' יוד"ין שיש בו וכמ"ש בסוד ער"ש דו"י דהיינו עש"ר יו"ד וידוע שהחיות הפנימי הוא של הדפ"ק ולזה בהיות שהיה אחיזה לחיצונים בעשרה דמים העולים מ"ת התחיל עתה החיות ואז נצטרכו ע"ג לקס"א שהוא זכ"ור. והיינו ואזכור את בריתי כי עד זמן השעבוד היו הגבורות סוד הנקבה ואח"כ נתגלה כח הזכרות. וענין דפיקא זו ה"ס הכח המושפע מלמעלה לעזרת התחתונים כמבואר בסוד שמע ישראל וכדי שיוכלו התחתונים לעלות ולהעלות מ"ן:

פתחי לי פתחא כחדודא וכו' סוד הדבר הנה ידוע שהנוקבא היא נקודה קטנה מתחלתה. ואפי' בבניינה היא הקטנה שבאצילות וכ"ש יסוד שלה הוא הנקודה היותר קטנה שבקטנות. וה"ס י' של אד"ני כי ד' אותיותיו נחלקות בחו"ב ת"ת יסוד דידה ועוד איתא באוצ"ח בדרוש תלת נקידין שכל יסוד ה"ס נקודה והנה ביסוד הוא סוד החיבור כי היסוד הוא תו"פר ומחבר בן פו"רת גי' ש"מים ואר"ץ בסוד כי כל בשמים וארץ דמתרגמינן דאחיד בשמיא ובארעא. א"נ ידוע סוד ב' דלתות שביסוד הנוקבא הנסתמו' ונעשות סתומה כמ"ש ויסך בדלתים ים והנה הדלת תסוב על צירה כל ד צורתה יד יו"ד שה"ס היסוד הוא המפריד בין ד דאחד. לד דאל אחד כמ"ש בזוהר הרקיע באותיות דרב המנונא וידוע שיש סוד ד וסוד מנצ"פך כמ"ש בדרוש הנוקבא. והד' בצורת יד עולה כ"ב אותיות התורה דהיינו ב' וו"ין ויו"ד של הציר. וה' אותיות מנצ"פך ה"ס מ"ן וידוע שכל א' מהגבורות מנצ"פך סודה שם יו"ד ה"י ו"ו ה"ה הנז' בתפלת ר"ה. והנה חד"וד גי' כ"ב שהוא סוד הדל"ת הנעשה בחדוד הנקודה שאחריה ומח"ט גי' ז"ן שהוא השם הנז':

והרי רמז נפלא להתכוננות יסוד הנוקבא הכלי ומ"ן שלה. והכוונה שתתכונן להעלות מ"ן ביסודה כדי שהוא יפתח לה:

תרעין עילאין הם סוד ה' חו"ג שהוא יתן לה בזיווג שידוע שהחו"ג הם סוד שערי בינה והיינו ממש שערים עליונים. והרי טעם א' לשתפתח הנקודה להנאתה ולטובתה. ועוד טעם שני דהא פתחא לאעלא וכו' הוא לטובת ישראל כי היא כ"י שכל נשמותיהם מתעלות אליה בסוד חדשים לבקרים. וכל ישעם וחפצם להפקיד נשמתם ביסודה ומשם מתעלים כל א' לפי מדרגתו. והמתיק טעמו באומרו דלא יעלון בני וכו' כי כל האומות מושפעים מהאחוריים או מבקיעת צפרני הידים והרגלים. אבל העם הקדוש יבור לו דרך ישרה באמצע והיו בתוך עוד טעם שלישי אנת הוא פתחא וכו' זה הטעם נוגע לו יתב' כי הלא הנוקבא היא הגורמת שיכנס בתוכו אור עליון: כי כש ?תמעטת הנוק' גם הזעיר נאמר עליו כן משחת מאיש מראהו וכמ"ש בתפלת ר"ה כי כאשר המ' נזקפת ומתעלה גורמת זיוג א"וא להשפיע לזעיר כדי שיתקן אותה כראוי וז"ש ואי אנת לא תפתח פתחך פירוש הפתח שאת פותחת למעלה. הא אנא סגיר כי החסדים והאירות נסגרים ונעלמים ולא ישתכחין לי. וכמ"ש הצדיק אבד:

בג"כ פתחי לי ודאי פי' אל תפתחי יסודך אלא לי. כי כשאת למטה בין החיצונים את בתולה ומסוגרת וגם פתחי לי כדי שיכנסו בני אלי וגם פתחי לי להנאתי ולטובתי. ופרט כל ג' הטעמים נרמזים במלת לי ולמיהוי עמך: פי' לא שיסתלקו האורות אחר הזווג אלא להיות עמך תמיד בלי הפסק: בשלם עלמין הוא זווג ישראל ורחל ביסוד האמיתי דהיינו שהיא שוה אליו בכל קומתו ולעומת כן קוראה אחותי רעיתי יונתי תמתי. כנגד ד' מקומו' שהוא אחוזה בו כתר דעת ת"ת יסוד וה"ס ד' פרצופים של ז"ון כמ"ש בס' א'. והרי שלם שהוא יסוד דעלמין ד' פרצופים שהם ד' עולמות אב"ע דז"ון כמ"ש בא"י הנז"ל:

בשעתא דקב"ה הוה קטיל וכו' אציע תחלה מ"ש בסה"כ בסוד י' מכות כי מכת בכורות היתה מכח כתר דנוקבא ששלח דיניו על ראש זעיר דקליפה ולכן לא יכול להרים ראש כי אז נתבטלה אחיזתו שם מכנגד כתר הניקבא ומפני שהיו כמה בחי' של בכורות כנז' בפ' בא דף נ"ז ע"ב לכן אמר כל אינון דקטל וכו': ואחית דרגין רומז לב' עניינים א' הוא הורדת כח אחיזה כח"ב דקליפה שנשפלו למטה והב' והוא העיקר דהיינו כניסת מוחין דא"וא בזעיר שידוע שהם ב' בחי' דגדלות ראשון וב' דנה"י וחג"ת שבאו בפעם אחת כמ"ש בסוד פסח שזהו חדושו שבאו יחד שני המוחין והיינו דרגיין פי' ב' מדרגות ואומרו מעילא לתתא ירצה שאינו כבשבת שזעיר עולה למעלה אנא שירדו לתוכו מדרגות העליונות עאלו ישראל וכו' הוא בסוד ברית אבא דהיינו את קדישא דייקא והוא בבחי' כל מקום

גילוי שלו מהחזה ולמטה ששם ממש שורה דור המדבר קהלת יעקב וכניסתם שם היתה כד אתגזרו דהיינו במילה גרידא בלתי הפריעה וכנז' לקמן ונודע שסוד מילה הוא מ"ל י"ה דהיינו שבכריתת הערלה מתגלים ע' החסדים שהם ב' חסדים וב' שלישים המאירים בתנ"ה דזעיר וכנגדם מתמתקות ב' גבורות ושני שלישים שגם הם ע' אורות והם סוד סף' מן יוסף כמ"ש באוצ"ח. וז"ש מן הדם אשר בסף כי חסרו בחי' י"ו מפני שלא פרעו. ולעומת בחי' אלו של ב' ע' אורות. אמר ואשתתפו בכ"י הוא סוד החסדים המאירים מתנ"ה דזעיר אל כח"ב דנוקבא וכנגד הע' גבורות שנמתקו וירדו ליסוד שהוא כנגד הדעת דרחל כנודע אמר ואתאחדו בה שכן דעתה הוא אחוז ביסיד שלו דצדיק ירית למטרוניתא. ולפי שאין הארת החסדים כל כך פרטי לנוק' כשל הגבו' לכן בחסדים אמר ואשתתפו. ובגבורות ואת אחדו כדין ההוא דמא וכו' זה מבואר כמ"ש בס"הכ כי בתחלה היו עשרה דמים נגלים בחיצוניות הזעיר והיו משפיעים לחיצונים משם היתה גדולת פרעה. ואח"כ בבוא החסדים וגדלות זעיר נבלעו הדמים בו וידוע ששרשם בלב זעיר בסוד רביעית דם שהוא ריבוע שם אהי"ה שה"ס א' של וא"ו. וכשיוצא לחוץ בקטנותו נותן שליטה לחיצונים כמ"ש בס"הכ אבל עתה נכנס אל הפנימיות שהוא יסוד אימא שבחזה זעיר. וע"כ נאמר והיה הדם לכם וארז"ל לכם ולא לאחרים והם החיצונים כי היה נתון מבפנים ולא מבחוץ ולכן אמר דאחזיאו ליה על פתחא הוא יסוד אימא:

ותרי דמי הוו מפורש הוא בסה"כ שהם בסוד ה' דמי טוהר שהם לבושי החסדים והם דם המילה. וה' דמי טומאה הם של הגבורות והוא דם טל"ה גי' ד"ם. וכמ"ש בפ' בא דף ל"ה ע"ב דמילה רחמי דפסחא דינא:

והוה רשים וכו' כבר ידעת מסוד המזוזה שהמשקוף הוא כתר דנוקבא שכנגד החזה ומשקוף הוא לשון חזייה והשקפה כנודע סודו. וב' מזוזות הם נ"ה דזעיר שכנגדם חו"ב שלה. ולפי שהאורות המאירות לנוק' הם האורות לבד לכן אמר שהם רשימא דמהימנותא והא אתמר בפ' בא ונתנו על ב' המזוזות וכו'. ונלע"ד שהוסיף כל זה ליישב מה שקשה בענין זה והוא שה' הקדים המז זות למשקוף ומשה הפך הסדר ואמר והגעתם אל המשקוף וכו'. ויובן בהקדים מה שנתבאר אצלנו כי בתחלה מתקנים חו"ב דנוקבא. ואח"כ נתקן כתרה שהוא מלמטה למעלה. אבל לפי ערך התגלות החסדים בזעיר עצמו בראשונה מאירים בת"ת שלו ואחר כך בנ"ה. והנה שנה לכבוד הקב"ה והקדים המשקוף אל המזוזות לפי הסדר. אבל הש"ית מרוב אהבתו את שכינתי ואת ישראל המושרשים בה כיון לתיקון שלהם וז"ש בגין לאחזאה מהימנותא. פי' להראות הוא ית' נאמנות אהבתי:

מבטלין חמץ ושאור סוד חמץ הוא במוחי' דאו"א מסוד הקטנות כנז' בס"הכ ועיין בפ' בא דף מ' ע"ב. והטעם שביום י"ד נעשה הביעור יתבאר בסמוך לפי שאז כח הקדושה גובר בכל החדשים. ועוד בפרטות לאותו זמן של יציאת מצרים שאז נתעלה כל עצם הקדושה ושם הם נשמות ישראל וגם כל השרשים שלכם שאלו קשים לסלקם לפי שהם העיקרים וע"ד הנז' בכוונת השובבים שאמר שם שעדיין היו לפלוני ע"ח ניצוצות: ולעומת ב' בחינות אלו אמר ואסתלקו מרשיתא אחרא הן נשמות ישראל ואתעקרו מניה אנו הם העיקרים שנעקרו לגמרי:

ואתאחדו במצה וכו' ה"ס השכינה שמוצאה במקום יציאת יסוד אבא מתוך יסוד אימא והוא הוא קישורא קדישא שכל קישור הוא ביסוד ואחר שבטלו חמץ ושאור הנז"ל זכו למצה שעולה ע"ב ס"ג ומפני שמהם מוצא כל הקדושות והם מיוחדים תמיד בעצם הם קישורא קדישא:

דף צה:

בתר דאתגזרו וכו' ידוע מסוד המילה שבפועל המילה בלא פריעה מתגלים הג' חסדים פחות שליש בתנ"ה דזעיר ששם גילוי יסוד אבא ואור אימא ומאירים בכח"ב דידה ולכן מצה גי' ג"פ שם מ"ה שהאירו במ' שהיא הנק' מצה ולפי שעדיין לא עשו הפריעה לכן היא מצה גי' עני"ה והיתה סוד ד' בסוד מצה פרוסה ונראה שעדין לא היה בהם כח לקבל אור הפריעה ולכן לא עשו כי אם המילה שכל עיקרה תיקון לנוקבא. וגם מטעם זה הספיקה להם המצה עד שאכלו המן כי לא רצה ה' שיכנס חמץ לביתם:

רשימא דילהון הוא יסוד ישראל שמזדווג עם לאה:

קשורא באתר עילאה הוא העליון שבקו האמצעי דזעיר היינו הדעת שלו שם הוא קשורא דמהימנותא יסוד או"א במקום הראוי להם להנאת זעיר ושם הוא קשר האצילות בעצם. שהרי ב' יסודות א"וא נכנסים ממש בתוך זעיר וז"ש באתר דכתיב הנני וכו' ופירושו שהמצה היתה מאור המאיר ברחל וכמ"ש בפ' בא דף מ' ע"א לחם מן השמים לאו מן סיהרא בההוא זמנא אלא מן השמים ממש כמה דכתיב ויתן לך האלהים מטל השמים עכ"ל. וה"ס שם יו"ד ה"א וא"ו שעולה ט"ל שהם או"א שהם יו"ד ה"א בתוך זעיר שהוא וא"ו כי על כן נקרא שמים בכללות פרצופו כי י"פ ט"ל גי' שמי"ם האמנם להיותו כולל חו"ג לכן קראו לח"ם שהוא ב"פ ט"ל וכשהיה יורד היה בתוך ב' כוללים ע"ד כי ט"ל אורות טלך ונק' מן בסוד שם יה"ו י"ה מאירים באות ו' י"ה פ' ו' גי' מ"ן וגם עיקרו הי' מט' יו"דין שבד' שמות עס"מב שהוא פנימיות מוחין דזעיר מ' הם ד' יוד"ין דע"ב נ' ה' יו"דין של סמ"ב ולכן היה רק בסוד יו"דין והיה נבלע באיברים כי אחר שמתגלים ומתפשטים

החסדים בזעיר אין אחוזה שם לחיצונים הנהנים מן המותרות ולפי שמוצאו מהדעת נאמר בו אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך כלו' ששום א' לא זכה לאותו שפע אלא אתה: ת"ח בארביסר וכו' עתה נתן טעם למה מבטלין החמץ בי"ד ואמר שהטעם מפני שאז יש זויג שלם לסהר עם השמש ויובן במ"ש בס"הכ על מ"ש בפ' אמור דף ק"ב ע"ב ובכל אתר בעשור מטרוניתא איהו ופי' שם שביום י"ד כבר היא מתעלית עד חכמה שלו וזהו זיוג שלם שתופסת גם מקום לאה וכתרין תתאין וכו' בס' א"י אמר שי"ס דקליפת נוגה נק' ו' כתרין דחרשים ונראה לי שהטעם מפני שנוגה היא בבחי' הכתר לקליפות שהרי סתם כל כתר הוא היותר שלם שבכל הספירות והוא האמצעי בין הפרצוף העליון לתחתון וכן נוגה בין הקדושה והטומאה ואומרו לא משתכחין כל כך ירמוז למ"ש בא צ"ח שבשעת זויג זו"ן הקליפה מתרחקת לבלתי ראות בכבודו של מלך הקדוש ונמצא שישנה בעולם אבל אין מציאותה להרע וזהו הפך זמן המולד:

דהא בחדתותי דסיהרא וכו' הענין הוא שאז מתחלת המ' להתקן וזה דרך החיצונים לקטרג על תיקונה וכמ"ש בס"הכ בענין התגר שמעוררים החיצונים ע"ש וז"ש דזינין בישין משתכחין מתכנשי כולהו לאתר חד הוא נוקבא דתהומא רבא שהיא בינה דקליפה:

וקדושי מלכא אתערו זה דווקא בט"ו לניסן שאז בליל פסח באים כל המוחין העליונים ואמר אתערו ולא מתערין מפני שמדב' דווק' בליל פס' שאז באי' מאליהן כל המוחין וז"ש אתערו מעצמם:

ליל שמורים תרין הענין מבואר היטב בפ' בא דף ל"ח ע"ש ועוד ית' במ"ש שמורים תרין והענין כי זווג א"וא ה"ס הוי"ה אהי"ה ויש בהם ב' בחי' א' הו"יה קודם לאהי"ה וא' אהי"ה קודם להוי"ה והנה הוי"ה פ' אהי"ה גי' שמו"ר ולהיות ב' הבחי' היינו ב"פ דהיינו שמורים ואז רחל שוה לזעיר וז"ש זווגא דסיהרא בשמשא כלו' שהיא שוה לו:

אתאחדו ירצה שבכח השפע שירד באותו הלילה נתייחדו כל נשמות ישראל שהיו פזורות בקליפת מצרים:

ואתקשרו וכו' נראה שהוא יסוד המ' וזהו בזכות המילה שסודה להעביר את הקליפה מהקדושה ולכך נקשרו בכ"י ונפקו וכו' בכח זאת המצוה יצאה מן הערלה כי מאז לקחם ה' לו לעם:

מתקני וכו' נראה דהיינו בטבילה:

ומבערי חמץ ה"ס מוחי הקטנות ד' כסי דההוא לוליא אמאי ידוע מכוונת ליל פסח שבאותו הלילה יש זווג עליון בשלימות וזה דאו"א ויש"ס ותבונה מתייחדים ונעשים ב' פרצופים:

וכן ישראל ויעקב ורחל עם לאה ואינון ד' דרגין סוד כל האצילות ונרמז בכוס מלא כ"ף ו"ו סמ"ך גי' רל"ב שהוא עס"מב וכבר נודע שבכל פרצוף מאלו הד' יש ד' בחי' דעסמ"ב דע"ב. וכן דס"ג וכן דמ"ה וכן דב"ן והרי ד' כוסות מלאים שאז א"וא וז"ון במילואותם. לאפוקי זיווגא דלא שלים שמתחלק כל פרצוף לב' פרצופים כגון אבא ויש"ס לבדו כל א'. וכן בשאר אבל כשהוא זווגא קדישא ושלים אז לא יש פירוד בין הפרצופים וז"ש ולא מתפרשי דא מן דא כד זווגא דא אשתכח ולכן אנו מכוונים שכל פרצוף הוא שלם בד' בחינותיו דעס"מב וז"ש ובעינן למיעבד שמא בכולא. פי' שיש בחי' השם הגדול בין בכל א' מהפרצופים ובין בהתקשרות ארבעתם כי יש זיווגא וחדוותא לעילא בא"וא ותתא בז"ון:

ועוד אמר דארבע אלין ד' גאולות נינהו וכן בתיקונים בדף קמ"ב בפסח דחייבין ביה יש' למשתי ד' כוסות כגוונא דד' גאולות עכ"ל. להטעים טעם לשם גאולות יובן בהקדים על מ"ש בפרשת תרומה דקנ"ו ע"א. ואני דא דוד אתר דאיקרי גאולה וכתיב שם עיר דוד היא ציון והוא מקום כניסת יסוד הקדוש בה ונק' גאולה על שמו שהוא בתוכה ונק' גואל כמ"ש אם יגאלך טוב יגאל. וז"ש בפ' אמור ולא איקרי גואל אלא על דרגא אחרא עילאה דקיימא עלה ונהיר לה. פי' דקיימא עלה למזין ונהיר לה בסוד הזיוג להיות הנשמות עכ"ל הרב ז"ל. וגם בכוונת ומביא גואל לבני בניהם אנו מכוונים לתקן יסוד ליעקב ולרחל. ולפ"ז דרגא בתראה דקאמר הכא היא יסוד דנוקבא. ודרגא אחרא הוא יסוד זעיר. ומ"ש דקיימא עלה פירושו על שם שיסיד זעיר עומד עליה כנגד דעתה וממנו באות לה ה' גבורות ונהיר לה ה"ס הזווג שאז משפיע בה ה' חסדים שהם סוד ה' פעמים אור. אבל צריך שיסוד יקבל כחו משני יסודות שעליו והם יסודי או"א וא"כ הוו להו ד' יסודות והיינו ד' גאולות מכוונת היטב בסוד הד' כוסית שפ' בסוד א"וא וזו"ן. ר' יהודה שאל וכו' אם כוונתו כדמשמע מפשוטן של דברים קשה לישנא דמאי דכתיב. ותו למה לקח פ' דשאור לא ימצא ועוד הו"ל לקצר ולומר מ"ש פסח מסוכות. ונלע"ד דרצה לשאול שני שאלות כא'. א' היא הנגלית מדבריו מענין ההלל והב' הוקשה לו למה יאסר שאור כל ז' וטעמו כמ"ש בפ' תצוה דג' קפ"ג ע"ב דכיון שישראל אכלו מצות בפסח מכאן ואילך אין להם פחד מן החמץ דלא יכיל לנזקא והוא טעם חמץ דבשבועו'. והנה שואל בכאן ר"י שכיון שהם ימי שמחה למה יאסר השאור בכולם. ומזה באה לו קושית ההלל יותר

חזקה. שכיון שיש ב' דברים לטובה ביטול שאור ושמחה כל ז' למה לא ישלימו הלל גמור. ורבי אבא השיבו בכללות דעדיין לא היו אוחזים בקדושה וממילא דיוכלו להיות ניזוקין בכח החמץ ולכן אנחנו מקיימין בשעתא דחדווה חדווה דהיינו שבליל פסח שאז באו כל המוחין וברגע ולא מכח מעשיהם של ישראל אלא ברחמי ה' שהעלם וקשרם בתכלית הקדושה לגאלם לכן יש הלל גמור. אבל סוף סוף מדה"ד תובעת את שלה כי היו חסרי הפריעה ובלי תורה ולכן הוצרכו לישמר משאור כל ז' ולומר הלל בדילוג כי לא היה הנס ע"י זכותינו ולכן נאסר אז הזוג שהזווג הנעשה בליל פסח לא היה מכח מעשנו אלא ברחמי ה'. וכמ"ש בס"ה כ'. וז"ש זווגא אשתכח כל קשורא דכולא אשתכח וכו' פי' הקשר האמיץ שזכרתי לעיל מכל הפרצופים. אבל זה הוא בסטרא דזווגא הוא בסוד אור הישר מלמעלה למטה ולא בסטרא דישראל. פי' לא בכח העלאת מ"ן מלמטה. ומה שקראו סטרא דזווגא יובן במה שידוע דזיווג א"וא הוא תמידי הנק' ריעים דלא מתפרשי לעלמין כמ"ש בפ' ויקרא דף ד' אבל זו"ן נקראים דודים לזמנין ידיען ע"ש. וזהו הזווג הנעשה מסטרא דישראל. אבל העליון הוא סטרא דזווגא שתמיד הם בזיוג תדירי. ואע"ג שלא היה זה בזכותינו סוף סוף הזווג היה שלם מאד בסוד יחוד ד' היסודות הנ"ל דא"וא וז"ון וז"ש משתכחי אלין תרין דרגין הם הנ"ל דא"וא ולס"א מזכיר גם יסוד זעיר והו"ל תלת דרגין. ומ"ש אשתכח בה. ר"ל במלכות:

ועוד יש לפרש מ"ש הכא לא אתקשרו ישראל כל כך בכולא וכו' דאיתא בפ' פנחס דף רנ"ט ע"א שאנו נותנים בשמחה לע' שרים את חלקם כדי שיחיו. וע"כ יחויב לעתיד לעלות בחג הסוכות לירושלים וכמ"ש בנביא ואמרו שם בזוהר שיש שמחה גדולה לשרים באותו חלק שאנו נותנים להם וז"ש לקמן:

חדוותא דכילא יתיר: עד כאן לא זכו כי הגאולה היתה בחסד ה' ובזכות האבות כמ"ש בפ' בשלח דף נ"ג ע"א על פ' ויוציאך בפניו: ולא אשתכח שלימו ביה כל כך כמ"ש במדרש הביאו ב"י סי' ת"ץ שה' לא רצה שמ"ה יאמרו שירה משום שטבעו המצריים בים. אע"ג דאשתכחו כל ז' וכו' ירצה שז' בחי' הם התפשטות מוחין דזעיר והם בחו"ב חו"ג חג"ת כמ"ש בכוונת העומר ואיתא בסה"כ שעיקר אור ליל פסח הוא משל אימא. ושל אבא הוא דרך רמז והיינו מגדלות שני דאבא. וכן אמר לעיל מתעטרי חתן וכלה בעטרוי דאימא עילאה. ולעומת כן אמר כאן לאו הוא באתגלייא. וישראל עד לא אתקשרו בהו. פי' אפי' בבחינת זו הנעלמת לא נקשרו בה כראוי. ובכל זאת אנו אומרים ההלל:

בגין ההוא חולקא וכו' מפני שזה היה להם דבר גדול ומופלא לגבי השפלות שהיו בה קודם וע"ד שאמר בדרוש תיקון הנוקבא שאעפ"י שמשה לא הספיק להעלות המ' אלא

עד החזה. מ"מ היתה גאולה גדולה בערך שפלות מדרגתה בזמן הגלות וכן בכאן נפלא מאד אותו החלק שנקשרו בו:

מ"ט דכיון וכו' פי' ולמה אם לא נקשרו כראוי נגמור את ההלל מתרץ שכיון שהיה זווג עליון בכל קשורא וכנז"ל לכן אומרים הלל גמור. אבל לא נקשרו כראוי לפי שלא היה בסטרא דישראל שלכן נאסר הזווג בליל פסח ומפני כך לא התמיד האור להועיל לכל הז' ימים דכד זווגא אשתכח הוא סיום הטעם לשאנו אומרים הלל גמור ביום א' מפני שבלילה נמצא הזווג העליון:

דף צו.

הא כל גופא אשתכח ה"ס גופא דאריך שמתעלה ומתכסה מא"וא ולמטה: והלאה אשתלים שכן ההלל סודו להאיר במ' סוד אד"ני גי' הל"ל וז"ש אתעטרת סיהרא שאז היא שלימה ומולכת באדנות שלה בכח התלת דרגין שעליה יה"ו ולכן אנו אומרים מוריד הטל גי' יו"ד ה"א וא"ו ומכוונין לחבר יה"ו אל ה' אחרונה וזהו הט"ל ואז היא סוד הוי"ה שלימה העולה כ"ו ועם ט"ל הרי אדנות דכל יומא ויומא. ר"ל שאחר יום א' מתחילין ימי העומר שאז נמצאים המוחין מדי יום ביומו מדה אחת לכל יום ויום ימי דין שעדיין לא זכו ישראל ולכן לא נאמר הלל גמור עד חג השבועות:

ושלימו דחדוותא הוא יום שמחת תורה ואמר זה שלא תאמר שגם חג ח' עצרת הוא יום א' וא"כ גם שבועות יהיה כמוהו. לזה אמר ששמיני עצרת הוא מחובר עם ז' ימים של חג הסוכות שהוא יום השמחה ולכן היה גם הוא תשלומין למי שלא חג בכל ימי חג הסוכות כדתנן פ"ק דחגיגה מי שלא חג וכו':

בשבועות אמאי פי' והלא גם הוא לא יש לו תשלומין ז' ימים כשאר ב' מועדים ולמה יגרע. שהיה נראה שאדרבא בשבועות צריך שיהיו ז' ימים כי כל עצמו הוא מיוסד על השביעיות. ועוד שקדושתו נראה שהיתה יותר עצומה משאר המועדים. שהרי לא היה ולא יהיה יום מקודש יותר ממנו והיה ראוי שלפי התחיל רוב השפע והקדושה. ככה יתפשט אורו בימים הרבה וא"כ למה הוא יום א' לבד. מאי שנא הכא וכו'. כי בכמה מקומות נקר' גוי גדול גוי קדוש גוי צדיק שכולם תוארי שבח שנראה יותר גדולים:

אלא כיון וכו' ר"ל שכוונת דוד היתה להגדיל שבח ישראל בגדולה שהיא יסוד ושרש כל המעלות והיא האחדות העצום שיש בהם וזה לא מכח החומר של גופותם כי סוף סוף הגוף בעל כמות ויש פירוד עצמי בין גוף לגוף אבל שבחם הוא מצד רוחניות נשמותם המשורשות במקור היחוד המופלא והוא שבח נכון לאותו ענין שהיה ברצון דוד לבנות ב"ה לשכינתו ית' ולכן הזכיר שבחם זה להודיע שרק להם יכון להשרות אורו עליהם

אפי' בעולם התחתון וז"ש גוי אחד בארץ כלו' שזוהר גדולה שלא יספיק פירוד הגשמי' להפרידם ולכן ראוי להדבק בהם מ"ט בגין דכל וכו' הוא הטעם ליחודם שנשמותיהם חצובות מתחת כסא הכבוד שהוא בת"ת זעיר מקום שמסתיים יסוד אימא ושם מאיר אורה ומתגל' יסוד אבא והוא ממש:אתר דאיקרי ישראל ת"ת שבת"ת ת"ת ישראל ושם חקוק' צורתו של ישראל אבינו כי שם מדתו כנודע ושם קשירו דעילא ותתא שהרי הוא לב האצילות ומרכזו וכל האצילות מתקשר שם כי כן ר"ת כל העשר ספי' כח"ב גג"ת נהי"ם גי' ישראל שהוא תל שהכל פונים אליו. ועוד דאתקשר וכו' ידוע כי ו' של שם הוי"ה הוא בת"ת וסגולת הוא לקשר כי סתמו ו' החיבור. ועוד דאתקשר ר"ל עוד יש לו קשר בעצמו כי מתקשר עם הדעת למעלה ועם היסוד למטה ו' גדולה וקטנה או ו' עיקרית ומילויה. ולא די שיתקשר מיניה וביה אלא מתקשר בכ"י כידוע שכתר מ' הוא מושרש בת"ת זה:

וע"ד איקרי כולא א' שהכל מיוחד בעצם אח"ד גי' וא"ו שה"ס הג' קשרים ו' דעת א' כתר רחל שסוד אחד זו הוא אהי"ה שהוא בא"ת ב"ש תצ"מץ גי' כת"ר. ו' דמילוי הוא ביסוד: ובאתר דא אשתמודעא וכו' כי בת"ל מתגלה אור הפנימיות שבו כל אומנתנו: וקשירא שלימא כי שם מתקשרים החו"ג ונק' לב השמים. פי' אש ומים נעשו לב א' ביחוד:

ויחודא עילאה קדישא ששם סוד שם הוי"ה בסדר ישר י"ה ב' יסודות דא"וא. ו' הוא ת"ת. ה' שרש מ' ושם היתה נבואתו של מרע"ה גלויה לו שהוא שם הוי"ה הנז' בתורה:

וע"ד יומא דא וכו' כי משם ניתנה תורה מפי הגבורה יסוד בינה והחדש הג' סודו ת"ת. ונאמר ויחן שם ישראל ואמרו רז"ל ישראל סבא והיה ביום ששי שהוא ו' של שם והוא הששי כח"ב חג"ת ושם יסודות א"וא שהם יום הששי. וזהו קושורא דכולי שסתם יסוד נק' קשר. וכתיב עץ חיים וכו' ירצה שעוד יש יחוד מכח התורה שהיא עץ חיים ב' יסודות הנק' חיים כמ"ש כי היא חכמתכם ובינתכם:

אילנא הוא פי' אעפ"י שחיים ל' רבים מ"מ נק' אחד על שם האילן והוא יסוד אימא שבו גנוז יסוד אבא וסודו קס"א גי' עץ:

וע"ד בגין וכו' ר"ל ויתר על זה מפני ששני החיים מתקשרי באתר דא בת"ת הנז' שבו היחוד העלום:

ועץ חיים אחד פי' הכל יחד נקרא עץ חיים אחד דכולא ביה כי משם שרש כל החיים לכל הגוף וכמ"ש כי ממנו תוצאות חיים. שידוע שבלב מקור חיים לב' צדדין ימין ושמאל דכתיב בהו וכנפיהם פרודות שרק בקו האמצעי יש הייחוד העצמיי ושני השרשים מושרשים בו:

אז ירננו עצי היער: פתח בפ' זה ליתן טעם לפי הסוד למה נקרא חג השבועות בשם יום הבכורים והוא מאי דמסיק כל אינון אלני דמבכרי איבייהו וכו' ומפני שזה היה ביום מתן תורה. הקדים ואמר זכאה חולקהון וכו' וכוונתו על אותם שתורתם אומנותם ולומדים כל היום שאם היתה כוונתו על הלומדים לזמנים הו"לל כל יומא ויומא. וגם בלי ספק ירצה על העוסקים בפרד"ס כי היא עסק התורה בשלימות ומפרש בכללות מה טוב חלקם חדא דידעין וכו' כי הם בעלי סודו ויודעים סדרי השתלשלות וסגולת הזמנים בשרשם במדותיו ית' ורזי הזיוגים שבכל יום ובכל זמן. וזה נמצא להם כי הם ידעין אורחוי דקב"ה והם הולכים בדרכים שהוא הולך ובודאי ימצאוהו. משא"כ הבלתי עושים כך כמרז"ל מ"מ ישראל צועקים ואינם נענים שאינם יודעים להתפלל בשם המפורש. זאת ועוד ואתאחדן בשמיה. הוא שמו ית' של עומת ד' אותיותיו רצה ונתן לנו ד' מדרגות פרד"ס כנודע ואמר כל יומא. ירצה שגם בזמן שעוסקים בפשט או ברמז כי הם מחלקים היום לד' בחי' פרד"ס. מ"מ תמיד הם אחוזים בכל שמו בשלימות. וזה בכח כוונתם ליחדא שמיה בכל ד' הדרכים דפרד"ס ויובן במ"ש הרב שא"א להעמיד המוחין הפנימיים דזעיר אלא ג' שעות בכל תפלה אבל המניחים התפילין בכל יום מעמידים הרשימו של התפילין כל היום. ומינה שהעוסק בתורה כל היום מעמיד הרשימו בפנימיות רישא דזעיר. כי הלא התורה היא פנימיות העולמות. ועל בחי' הרשימו הלזה אמר שנאחזים בשמו כל היום:

ווי לאינון וכו' הם בעלי הקצה אחרון דלא אשתדלו באורייתא כלל:

לית לון חולקא וכו' שאין להם חלק לא בעיקר השם שהם המוחין דזעיר הפנימיים וגם לא אתאחדן ביה. כי אפי' בבחי' הרשימו אין להם אחיזה. ובזה ניחא חילוק שבין חולקא לאתאחדן. כי ודאי אחיזה הוא פחות מבחי' חולקא. כי חלק הוא קנין וחזקה בעצם הדבר:

לא בעלמא דין וכו' ירצה שאפי' בעוה"ב שאז יתוקנו העולמות לא היה להם חלק ולא אחיזה בפנימיות שה"ס התורה וישארו בחיצונית העולמות:

מאן דזכי בהאי עלמא וכו' הנה העוה"ז ה"ס המ' ועוה"ב ה"ס הבינה ומי שזוכה לתקן ולהמתיק הגבורה בעוה"ז שמעלה ניצוציו דבחי' ב"ן יזכה לבחי' ס"ג בעו"הב שאז יחזור שם ב"ן לבחי' הראשונה שה"ס שם ס"ג כמ קובל אצלנו שאז יתוקנו כל כחות הגבורה ומביא ראיה:

דהכי תנינן וכו' ידוע כי הגוף הוא מבחי' החיצונות ולכן גוברות עליו הגבור' הקשות שמהן באה המיתה מסוד ה"פ אלהי"ם השולטים על הנפש ועם כ"ה אותיותיהם גי'

מית"ה. וגדול כח התורה למתק קושי אותן הגבור' ולהוריד כח וחיות אפי' על השפתים שהן גבור' קשות כידוע מסוד בו"מף גי' ב"פ די"ן:

ת"ח עד השתא וכו' הרי זו ראיה גדולה למעלת התורה למתק הגבור' ולהוריד החיים לעולם שהרי בתחלה התחילו ישראל להתעסק בגבור' שהוא העומר עד בא קבלת התורה שאז הושפעו החסדים בסוד לחם חטה: אבל השתא מפסח ועד יום הבכורים:

אקריבו תבואת הארץ וס"ל כתנא דמתני' דסבר חטה מין אילן הוא כמ"ש בפ"ק דר"ה בעצרת על פירות האילן. אבל השעורה היא ודאי תבואת הארץ והיינו סוד הגבור' שהן כפולות כנודע ובסוד קס"ת הסופר שעולה ב"פ פ"ר וי' כולליהם שביסוד הרי שע"ר וכשנשפעות במ' שהיא ה' אחרונה הרי שער"ה: ואתעסקו ביה היינו ספירת העומר:

ואתקשרו בההוא קשירא ה"ס יסוד ומ' כי כל קשר הוא בחינת יסוד שהוא הקושר והמייחד:

ואע"ג דדינא אשתכח וכו' אומר כן מפני שבליל פסח ירדו כל המוחין עליונים וגם כי אח"כ חזרו ונתעלו מ"מ אי אפשר שלא נשאר רושם אותו האור ולכן הוא דינא בשלמא. א"נ מפני שכמו שיורדות הגבו' במ' ג"כ מיד חוזרים המוחין והחסדים להתחיל לירד בזעיר. ואינו בבחינת ר"ה שהזעיר ישן והדינין תקיפין וזהו דינא בעלמא. ס"א דעלמא אתנהגא ביה. ירצה שה"ס דינא רפיא דיני המ' שהעולם מתנהג בו:

ואקריבו שעורים בא ליתן טעם למה התחילו בגבו' שהם השעורים ולא בלחם שה"ס החסדים. והשיב בגין דאיהו קדמאה וכמ"ש בפ' ויחי דף רפ"ו ע"ב על פ' ראשית תבואתה תבואת ה' כתיב ולכן בה אחידו קדמאה בסוד ה' אחרונה מלמטה למעלה. וגם ידוע שהגבורה קדמו לחסדים והוא רמוז באומרו ומן קדמאה מתקרבא וכו' מלבד פשוטו של טעם. אנא יהבית וכו' זהו טעם אחר להקרבת שעורים והוא להורות טהרתם במצרים ושנדבקו בסוטה שנמצאת טהורה דכתיב בה ונקתה ונזרעה זרע דהיינו ביסום גבירותיה שהוא הוא בחינת הזיווג. ודיגמתה היה לישראל כי זכו לשפע המן המישפע ממזל נוצר אל הזעיר והוא משפיעו לכנסת ישראל ומשם נהנו ישראל. והוינו דמסיק בתוספתא דשייכא להאי טעמא אמר ורזא דמלה זאת תורת הקנאת חסר שרומז לנוקבא. והוא פסוק שנראה מיותר ולכן אמר שהוא אזהרותא לנשי עלמא. ור"ש לטעמיה דאמר בפ"ג דסוטה אין הזכות תולה במי המרים וזהו ענין אזהרה שלא תבטח שים אשה על איזה זכות שיש לה. כי תדע שבודאי קמח שעורים זמינת לקרבא:

וממלא חדא וכו' ר"ל מיתור התראה זו יובן שהכוונה בו להזהירה שבודאי תלקה מיד ולא יאריך לה ה' בשביל כמה זכיות וז"ש זאת תורת הקנאת כלו' בלי ספק מדה"ד תפגע

בה. זכאה חולקהון דישראל. הכוונה לאפוקי מהמקלל כמ"ש לקמן דף ק"ו ע"א. והענין שדווקא הנוקבא הטמאה בוגדת בבעלה כמש"ה יתפרדו כל פועלי און שה"ס זיוגם שכן הזיוג בקדושה נקרא ראשית אוני אבל בחיצונים פועלי און דסיים בפרודא וטעם שהם מסיימי בפירודא כי הם מצד קושי הדינים ואי אפשר בהם לשום מיתוק. משא"כ בנוקבא הקדושה שגבורותיה רפ?ת והיא מקבלתן ממנו לכן גם שתרד למטה בקליפות. קדושתה קיימת ותמיד היא משתוקקת לבעלה להתבסם בזיווגא. ולכן כ"י תווהא וכו' וגם בזה מובן יתור יתר הפסוק ופי' שהוא תמיהת כ"י המתמהת איך אפשר שבת ישראל האחוזה בקדושה תשטה תחת אישה בג"כ דינא דהאי אתתא מאתרהא. ירצה ממקום שלה שבו היא נאחזת והוא כ"י כמ"ש.

דף צו:

ומאן הוא אתרהא מלבד מ"ש באוצ"ח על תואר אשת חיל שהוא בסוד ב' השלישים של כתר רחל ובסוד ושמתי כדכ"ד שמשותיך: עוד יש לדרשו ע"ש שכל חיל וצבא של ישראל יוצאים ממנה שכן בה מושפעות נשמותיהם ואחוזתם ביסוד שלה כי ע"כ עולים שם בכל לילה כידוע מן כוונת "בידך "אפקיד "רוחי ר"ת בא"ר. וגם חיל לשון כח כענין כחי וראשית אוני והוא הוא ההוא קשורה דאתקשרו ביה וכנז"ל. ואמנם ידוע ששם אלהי"ם כשמתפשט בכל הפרצוף הוא עד"ז א' בכתר ל' בחב"ד ה' בחג"ת נה"י ביסוד מ' במ'. י"מ נוטריקון יסו"ד מלכו"ת. וכתב הרב ז"ל שמצרים נק' חם על שם שאוחזים בשני אותיות י"ם דאלהים כי ק"ך צירופים יש בו הם כ"ד בכל אות וא"כ מן י"ם נעשו ח"ם צירופים והיינו מצרים שנקרא ערות הארץ ועד"ז יש לפרש באלהים קדושים כי י"ם שלה הוא חיל. ולכן אמר וההוא קמח שעורים וכו':

מנחת קנאת וכו' כי ידוע שיסוד זעיר שהוא ו' מתפשט דווקא עד ת"ת שלה ואינו מגיע עד יסודה הנקרא ציון גי' קנא"ה. וגי' יוס"ף. וחסר ו' להיות שאין יוסף מגיע עד שם ולכן גדול הפגם שפוגם הבא על א"א שפוגם בב' מדותיה יסוד ומ' ולכן לוקה במי המרים גי' אל שד"י והמאררים גי' מלכו"ת:

דקנאה הכא אתאחד ה"ס יוסף שנאחז דווקא הכא והבן וגם נוכל לומר כי שם אלהי"ם עם ניקודו גי' קנא"ה כמש"ה אשר קנא לאלהיו כי כח הדין של אלהים מעורר את הקנאים. וכאן רוח קנאה רו"ח מילוי אלהי"ם דיוד"ין. הוא אשר העיר את פנחס גי' יצח"ק: ת"ח האי קמח שעורים וכו' האי עומר וכו'. פי' כמו שקמח שעורים הנקרא מנחת קנאות ה"ס הגבורות שבהן היתה הסוטה נידוני' אם למות אם זנתה. ואם לחיים טובים אם טהורה תתמתקנה הגבורה ויתהפכו לזרע כך היה הסוד בעומר שעיקרו להוריד

הגבו' אל המ' להבנות ולהזדווג עם בעלה וזה בסגולת ספי' העומר. והענין הוא שבמנחת העומר היו מורידין הגבו' עד יסודה ולו יוצדק ליקרא ריחים של גרוסות כמד"א תטחן לאחר אשתי כי שם הגבורות נגרסות ונעשות ניצוצות ניצוצות ריחים גי' ג"פ אלהי"ם בסוד ג' קוים של המ' ועם כללות ה' אותיות אלהי"ם הרי גר"ס:

מפיקין מטה עשרון ה"ס ב"פ מנצ"פך בסוד שע"רה כנז"ל שיש בהם י' אותיות וגם עומר גי' י"פ א"ל והיינו עשרון בסוד אל זועם וגם עשר גי' תק"ע דהיינו ב"פ מנצ"פך. וידוע ששרש הגבו' הנתנות אל הנוקבא הוא מדעת זעיר שהן יורדות עד יסודו שהם ו' מדות ומשם ניתנות אל דעת שלה ויורדת עד יסודה הרי ז' מדות ובין כולם י"ג נפ"ה גי' קל"ה שה"ס ח"ג:

ודא ז' שבתות שבהן היא מקבלת גבורותיה שיש בהן ז' בחינות כנודע ואז היא נבנית וזה מדוייק באומרו שבע שבתות ולא אמר ז' שבועות משים דבזמן העומר יורדים ז' בחי' החסדים לזעיר כנודע והם ז' שבועות בלשון זכר הם החסדים אבל ז' שבתית הן נקבות בסוד הגבו' וכמ"ש בסה"כ שצריך למנין יומין דכורין ויומין נוקבין ואיתא בס"הכ בשל ר"ה במהדורא בתרא שבכל א' מספיק זעיר יש בחינות מ' וא"כ נאה לומר שכאשר יורדות הגבו' מדעת זעיר דרך מדותיו עיקר השתלשלותן הוא דרך המלכות שבכל מדה ומדה וכל בחינות מ' הוא שבת וזהו שבתית תמימות: תמימה עם הכולל גי' מלכו"ת וגם ענין י"ג הוא בסוד י"ג בריתות וי"ג אותיות של אלה"ים מלא לבתר דסלקן וכו' שאז היא נבנית כאשר נשלמו ז' שבתות ואפשר לומר שיכוין במלת דסלקן. סוד עליית הגבורה למעלה עד ראש רחל לתקן את כולה וכמ"ש בדרוש בהעלותך את הנרות:

אתא מלכא קדישא הוא זעיר בבחינת כולו בזיו ג המעולה שהוא ישראל ורחל זיוג של יום שבת מזדויג עמה ביסוד האמיתי שבו יסוד א"וא כנז' בסוד אור הגנוז לצדיקים צדיק וצדק ועיין בסה"כ בסוד קונה הכל. ולכן אז נקרא בעצם כ"י שמקבלת מכל ישראל ואז ניתנה התורה שהוא יסוד אבא. וכדין אתעטר מלכא. הוא מה שנודע שזעיר עולה עד הכתר ומקבל כתר מת"ת אריך וז"ש רז"ל שנדמה להם כזקן הוא אריך. ואז אשתכח אחד לעילא ותתא. שכן הוא מתפשט בכל האצילות מלמעלה עד למטה בסופו:

ת"ח בשעתא וכו' נמשך במ"ש שכל מגמת האור והשפע הוא להשפיע במ' ואמר שיש זמנים שונים שזעיר מתגדל ומושפע במוחין ממקום הקדש שהם א"וא ואז נק' מלך בסוד צ' דצלם שהוא הוא בחי' המוחין המושפעים בו והיינו קדישא. וגם מלך קדוש גי' ת"ק בסוד החו"ג שלו והיינו אשתכח בעטרוי תרין עטרין. והכל חדוותא דכ"י הוא ירצה כל כוונת אור החו"ג הוא להשפיעם בכ"י בין בתיקון גופא ובין בזווג וזהו סדר העולם על

סדר המדרגות של הזמנים. אבל וכד אורייתא וכו' הענין כי שבועות ה"ס שער החמשים שה"ס הכתר ולכן יש כתר אותיות בעשרת הדברות וידוע שהכתר הוא מקור כל המוחין והוא כולל כל המ"ט שערים שה"ס ז' השבועות ובעילוי רב מאד והן הן העטרין עילאין שנתעטרה כ"י ובזה יכון שנקרא חג השבועות שהוא הוא סוד שבעה שבועות העליונים וא"ש נמי שלא נקרא חג השבועות כמ"ש אח"כ חג הסוכות תעשה לך אלא נאמר בסתם ועשית חג שבועות. שאינם השבועות הנז' שספרנו אלא אחרים יותר מעולים לאין קץ והם העטרין העליונים שמתעטר בהם כ"י שמתגדלת כמוהו ונתנה התורה שיש בה מ"ע ומל"ת שהן חו"ג ובגין דכל קשרא וכו' נותן טעם למה הוא יום א' שהיה נראה שלכל הפחות יהיה ז' ימים לעומת כללות ז' חו"ג ולזה אמר שהכוונה על עוצם הייחוד של יום זה שאז נתייחד כל פנימיות של אצילות בקו האמצעי וז"ס מש"ה כי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר ה' אליכם ור"ל שבשאר ימים כתיב ומראה כבוד ה' כאש אוכלת מפני שהיה האור מתלבש במדותיו הן הן לבושיו הנק' כבוד ה' וכמש"ה כבודי מעלי הפשוט אבל באותו היום המופלא ירד אור האצילות הפנימי ואין שם תמונה ח"ו אלא פנים בפנים פי' פנימות בתוך פנימות והוא קשורא דמהימנותא ה"ס ג' יסודות דאריך וא"וא שכל יסוד הוא קשר והמה נקשרו בדעת עליין דזעיר ואז הוא יום א' ועליו נאמר הוא יודע לה' יודע דייקא שבדעת של הוי"ה מסתתר הוא הנעלם ג' היסודות הנז' ואז הוא י"ג גי' אח"ד והרי זה טעם אחד למה שהוא יום אחד שאינו כשאר המועדים שבכל יום יש אור אחד ובחי' אחת אבל בכאן כל האורות והמוחין הפנימיים נתייחדו יחד טעם ב' יום אחד ודאי דכ"י וירצה שבכל שאר הזמנים אנו מיחדים מדת יום ומדת לילה ששניהם יום אחד ככתוב ויהי ערב וכו' אבל ביום זה גם כ"י נק' יום אחד בכח היחוד העצום שלה עם דודה שגבורותיה היו חסדים שהרי היא מתקשרת בקשורא דלעילא וה"ס ב' מלכים משתמשים בכתר א' וע"כ נכתרו ישראל בשני כתרים בייחוד ע"י ס' רבוא מלאכי השרת כל מלאך מב' כתרים ונל"ע שזה היא טעם כפי הסוד למה יש שני טעמים בי' הדברות שידוע שהטעמים הם מן הכתר קשירא דלעיל וכו' עכשיו מבאר טעם מופלא לסוד יום א' והוא מפני הסוד המעולה שנעשה בפנימיות קו האמצעי שבו מושרשים שני הקוים של ימין ושל שמאל ומקום השרשתם הוא בדת"י שיש בכל אחד מהם בחינת יסוד והיינו קשרא ואמנם הראשון הוא רישא וגולגולתא ומוחא וה"ס כח"בד:

רישא הוא פנימיות הכתר גלגולתא הוא סיום חיצוניותו המתפשט ונעשה גלגלתא כמ"ש בא"ר:

ומוחי הם חב"ד וכולם מתקשרים בדעת קשורא אחרא וכו' ה"ס פנימיות גדולה וגבורה שיורד בתוכם כמ"ש באוצ"ח וז"ש דאחידן מחילא דרישא. שנמשכין דרך אור ישר מחו"ב אל ב' הזרועות:

ואוקמה רב המנונא וכו' הם שני הכתפים שהם מחוברים לגוף ומקושרים בו שהם הראשונים לקבל אור המוחין: עוד י"ל כמ"ש בא"י בסוד התכללות ימין בשמאל ושמאל בימין הפנימיות ע"ש והתקשרות של שניהם היא בגופא דהיינו בשליש עליון של ת"ת זעיר ששם בחי' יסוד ישראל וכו' והיינו קשורא אחרא. תרין קיימין וכו' הם נ"ה בבחי' פנימיותם דהיינו תרי ביעי: דאתמשכו בקיומא הוא יסוד ברית קדש: בתרין דרגין בפנימיות: ונל"עד שנכון לומר שכל זאת ההמשכה הפנימיות סודה שם יאא"א שהוא פנימיות שם מ"ה וזכור דרוש הצרעת דאיתא התם דג' אלפ"ין של שם מ"ה הם בדת"י י' בכתר ולהיותו מילוי אנפ"ין כל א' וא' הוא אחד וגם כל ד' אותיות גי' אח"ד שכן שם כל עיקר האחדות והיחוד והרי כמה טעמים לסוד יום א':

אילנא דא וכו' ה"ס וא"ו שהיא גי' אח"ד:

וכד אזדווגת ביה וכו' זהו ייחוד הפנימי דרוחא ברוחא שהוא בסוד כלת משה וכנז' בזוה' הרקיע ריש פ' בראשית ושם יש בחי' י"ג עלין דשושנה וסוד אהבה והכל עולה אח"ד והוא היחוד המיוחד:

דף צז.

מאי קא מיירי אקדים הטעם למה נק' י"ט של פסח בשם שבת והוא משום שמשונה משאר י"ט שכולם מאירים מנ"הי דאימא בסוד י"ט העולה ס"ג עם י' אותיות. אבל בפסח נמשכים אורות גם מא"וא עילאין וידוע מס' א"י שי"ס ות' הם בסוד ה' ראשונה שבשם. אבל או"א הם בסוד אבא יו"ד שבשם וכל שבת מאבא כנודע. ועוד כי ביום ז' דכל ז' ימי העומר מאירים בחינת גדלות שני מאבא לפי בחינת כל שבוע. ולכן כל השבוע נק' שבת. לפי שהכוונה בו להגיע עד הבחינה הגדולה דאבא. ועי"ל שמצינו בתורה שבועות ושבתות והוא כנגד ב' כוונות כללות של העומר אחד היא כי ז' בחינות של מוחין מחכמה עד ת"ת שיש ז' בחינו' למח' החכמה וז' לשל בינה וכו' וכנגדם נק' ז' שבועות זכרים שהם מעלמא דדכורא וזה בין במה שנודע כי עיקרו של זעיר בבחינת עצמו הוא חב"ד חג"ת שהם סוד ו"ק עיקרים דזעיר שנתעלו ובין כי עד מקום סיום יסוד אימא שהוא בחזה נק' דכורא כמ"ש בפ' ויחי אימא בדכורא אסתיימת והיינו שבועות והכוונה הב' היא בחסדים להאיר לגבורות הנוקבא. שלה בדיוק לצורך התיקון וכדבסמוך. ולכן נק' שבתות כנגד הנוקבא. אכן לפי שהכוונה הראשונה שהיא לגדלות הזכר היא העיקר.

ולכן אנו מונים שבועות ולא שבתות כי עיקר מגמתנו לחג שבועות שבו מתעלה זעיר לאריך וגם כי אז מקבל כתרו מאימא ששקול כנגד כל הז' שבועות וכמ"ש בא"י:
ועתה נבאר מאמרנו ששאל ר"ח מאי קא מיירי והוא מה ששואל בס"הכ שאחרי שבליל פסח נכנסו כל המוחין א"כ מה ענין ספירת ימי העומר והשיב לו ר"א ת"ח וכו' הוו ברשותא אחרא. והענין כי ארץ ישראל שהיא הנוקבא קדישתא שרשה בדעת זעיר כנודע. וארץ מצרים הנקרא ערות הארץ היא נכבשת לפרעה שה"ס העורף כשזעיר בבחי' הקטנות ואז אין עליו בחי' נ"ה החדשים דאימא הממתקים דיני לאה הקשים:
ושאז נק' עלמא דאתכסייא להיותה מכוסה ובהסתלקות הנ"הי אז הוא גילוי וזהו ענין פרעה כי פרוע הוא:
והנה נוקביה היא חוה א' לילי"ת ולכן נקרא אדמת בני חם י"פ ח"ם גי' ליל"ית:
כי ממנה החמימות להוליד קרי שהם ניצוצות של אד"הר כידוע והיינו רשותא אחרא שהיו ישראל בתוכה כי אז היתה רחל בחברת בניה בתוך הקליפות. והיתה לאה מתארכת כנגד כל קומות זעיר. ועוד אחדש בענין זה. כי ידוע מכתבי תלמידי הרב ז"ל כי שם יו"ד ה"א וא"ו ה"ה הוא בלאה:
ואמנם אז בגלות מצרים היתה חסרה הארת אימא מן הזעיר שה"ס א' דמילוי וא"ו דהיינו שם אהי"ה. והנה יו"ד ה"א ו"ו גי' ל"ח הוא מצרים ואם תצרפם אל הה' יעלה ח"ם והענין כי ה"ה גי' י' וכשתכה ה"ה זו ביו"ד ה"א ו"ו יעלה מצרים שה"ס שרש שלה כנגד שרש לאה אל מול העורף:
אבל בהתפשטות לפרצוף אז הוא גי' ח"ם השם כולו. ובסוד י"פ ח"ם עולה ת"פ כאמור בסוד התפשטות כנגד שתי הנקבות הק ושות וכנגדם הכריחו את ישראל לבנות ב' ערים פיתום ורעמסס והנה כל זה נקרא רשותא אחרא שהיו ישראל שקועים בה ואז הוו אחידן במסאבות' כי בהסתלקות אור אימא היו הדינים חוקים מאד ומשתלשלים עד מקום הטומאה הגדולה בכח ג' שרי פרעה שר"ת טמ"א טבחים משקה אופים שה"ס הדינים שבגרון ולכן לא היו מניחין את ישראל לצעוק כי נחר גר"ון שלהם בקדושה והיו בתוך הטומאה התחתונה דם נדות השופע מן הערוה ע"ר ו"ה והם ה' דמים בסוד ה' גבו' ושרשם מסיגי אה"יה הידוע העולה ד"ם ומן מילוי מילואו שיש בו כ"ז אותיות:
וה"פ ד"ם כ"ז גי' פרעה גם ד"ם עם י' אותיות גי' נ"ד בסוד דן אנכי ה"פ נ"ד גי' ר"ע והיינו רע דערוה וז"ס נדה נ"ד ה' פי' ה"פ נ"ד והיא היא מסאבותא שהיו ישראל אחוזים בה בהיותם בערות הארץ:

כאתתא דא כד הוא יתבא ביומי דמסאבותא שה' דמים טמאים באשה כנגד ה' גבו' אדום כנגד גבו' הגבורה שחור נגד גבי' הוד. כרכום ת"ת. מימי אדמה גבו' דחסד:
הזווג נצח וסימן משא"כם גי' א"ת. לרמוז לה"פ מנצ"פך אל"ף ת' גבוראן הנז' באידרא רבא דנשא. וכן סתם אשה עומדת בטומאתה עד יום ה'. ואיתא בזוהר חדש שהיה לישראל לישב בגלות מצרים ר"ך שנה אלא שנפחתו י' שנים משום שעשרה שבטי' מתו בארץ טמאה והיה להם צער גדול וז"ס אברך אבר"ך וה"פ ד"ם עולה ר"ך והנה זה כנגד גג"ת נ"ה כנז' ואם תבחין כללות ה"ה בסוד היסוד וכללותם בסוד מ' יעלה כו"ר הברזל:
בתר דאתנגרו עאלו וכו' איתא בס"הכ והוא רמוז בפ' בא שדם פסח הוא כנגד דמי טמא מסטרא דנוקבא ודם מילה כנגד דמי טוהר בסוד לבושי החסדים. מילה גי' ה"פ טו"ב. אמנם ישראל לא פרעו את מילתם וכמש"ל בדף צ"ה ע"ב ובפ' בא דף מ' אמרו דלא אתפרעו עד בואם למרה כי שם שם לו חק. ולכן אמר דאתגזרו שלא עשו רק כריתת הערלה וע"כ לא נכנסו רק בחולקא קדישא דאיקרי ברית ה"ס העטרה חלק מהיסוד ולא בכולו. וידוע ששם סיום העטרה דאבא שמתחלת להתגלות בחזה והיינו חולקא קדישא:
כיון דאתאחדו ביה פסק מסאבותא כי נכרתה ערלה ר"ע לה' וה"פ טומאה גי' ערלה ולכן פסק מסאבותא. כדא אתתא שאחרי פלטה המותרות נשאר דם המקור שלה נקי ומוכנת היא להתעבר בעירוב ב' הדמים דה' חו"ג. טמ"א טה"ור גי' ר"ע ימי ההריון. אבל בכח זווגה וקבלתה חסדי הזכר אז נדחה כח הטמא תסיר טמא מן ר"ע נשאר טהור. כי נסגר רחמה ואין לחיצונים שום הנאה ממנו ואמנם כדי להשיג מעלה זו:
מה כתיב וספרה לה להנאת עצמה כי אין לבעל שום שייכות ועילוי בספירתה ואלו הם הז' נקיים וסודם להתעלות בהם עד הדעת ששם שרשה הא' כנז' בכוונת ר"ה. ומשם ולמטה הוא התפשטות שלם בהתחברה ללאה אחותה שאז הוא סוד מילוי המילוי אדנ"י שיש בו ל"ה אותיות והיינו לה לעצמה. וגם כל מוחין דידה סודם ל"ה דהיינו יו"ד ה"י אג"לא בו"כו כנז' בכוונת אתה גבור וכו' והכל נרמז ברמז ל"ה והוא הוא לצורך עצמה:
ר"מ וספרתם וכו' הא אוקימנא הוא מש"ל בסוד ב' אחיות. והענין נודע ששעורה סודה גבורה בסדר ארץ חטה ושעורה וכו' וידוע שרחל נק' כ"י לטעם שהיא בית כנסיה לכל נשמות ישראל ולכן בשלימותם היא שלימה ואם ח"ו פגומה והגבו' חזקות מאד ואז כתיב איכה היתה לזונה וכו' כי ב"מ בא נחש על חוה ובעלה מתרחק ממנה. והנה במצרים היתה מתבוססת בדמים טהור וטמא גי' ר"ע שלבושי החו"ג היו מעורבים וזהו לשון מתבוססת מלשון דם תבוסה דפ"ג דאהלות. וכנגד זה נצטוו בשני דמים דפסח ומילה לתקן ב' הדמים כידוע ושניהם דפסח ומילה נתערבו בסף והיו לאות למען לא

יקרב מ"ה הוא סימ יצ"הר שטן אל פתח בתיהם הוא תר"עא קדישא ואז פסקו הדמים כי לא היה עוד כח בטומאה ובזה נבין המאמר מ"ש ורזא דא וכו' ה"ס יסוד רחל שהיה דם טוהר ממנה. ישראל אע"ג דאתדכו וכו' הזכיר פסח שהוא היה העיקר כי פסח הוא לתיקון הגבורות שבהן עיקר הפגם והנה על"ה גי' ד"ם והוא האדום והשחור וכו' בזה נפקו ממסאבו הועיל להם לצאת מתחת יד הקליפה אבל לא הוו שלימין במילה מפני שחסרו הפריעה וכמ"ש בזוהר והם דברי ר"ח ולא דכיין שלא הטהרו הדמ ם להתעלות למעלה מפני שמד"הד היתה מקטרגת לומר שכל הקדושה העצומה שהופיעה בליל פסח לא היו בזכות העלותם מ"ן כדין וכהלכה אלא היתה על צד החסד וע"ד לאו הלל גמור פי' כי אם ליל א' ויומו שהיו אותם הארות הגדולים אבל ביום הב' נסתלקו והתחילו ישראל לתקן תיקוניהם בכח עצמם ותחילת התיקון היה בהקרבת העומר שסודו העלאת הגבו' והדינים כמ"ש בכוונת של עומר וקצרוהו מיד בבוא שמש יום הראשון בעת סלוק המוחין די"ט של פסח. לאפוקי הצדוקים שהשטן הכניס בדעתם לאחר בהתחלת התיקון עד לאחר השבת ואנחנו היינו מיד מתחילים התיקון ועושים בעסק גדול לערבב השטן ואח"כ נתנוהו בריחים של גרוסות לעשותו דק דק להקל הבירור כמ"ש בלעיסת האוכל ואח"כ ינפוהו בי"ג נפה לנקותו בכח י"ג מדות של רחמים כעין כוונת השופר ואז יעלוהו לה' ואמנם ידוע שבכל זמן שנתקנים הדינים מתעוררים הגבו' התחתונות להתאחז בה ולכן בשעת תיקון העומר שאמרנו היתה מ' הרשעה רוצה להתקרב אל אחותה הקדושה המבדיל. ומראה עצמה שמחה בתיקונה ורוצה לנשקה וקדושת אמנו נעשה ארס ממית לאותה המרשעת וזהו מאי דמסיק לעיל ואמר דהא בדיקו דאשת חיל סמא דמותא לאשת זנונים ואז בכח התיקון הגדול הזה היו יורדים מ"ן לדעת זעיר ומש' מתפשטים עד הגרון וכל זה בסוד אורות הפנימיים כמ"ש בס"הכ ואח"כ מתחיל התיקון בדיבור שהוא במ' ואולי שלכן יוצא הבל ממ' הקדושה וממיתה לאשת זנונים א"נ מתיקון הפנימיות יצא ההבל הנז' סוף דבר קרבן העומר סודו לתקן הפנימיות. ועניינו גם הוא בבדיקת האשה את עצמה להודיע שנתקן פנימיותה דהיינו דמיה והיינו כאתתא דנפקא ממסאבו דהיינו שפסקו דמיה הפנימיות וכיון דנפקא וכו' וספרה לה לתיקון אור המקיף נפקו ממסאבו ועבדו פסח מכוין למ"ש יונתן בן עוזיאל בפ' ואביא אתכם אלי שהקב"ה הפריח את ישראל בעננים בליל פסח אל המוריה ושם אכלו קרבנם ולכן הקדים ואמר נפקו ממצרים ואח"כ ועבדו פסח למיכל בפתורא דאבוהון הוא מקום בה"מ מתמן ולהלאה וכו' כי נסתלקו המוחין וכו' יומין דעלמא דדכורא בסוד ז' בחי' דח"בד גג"ת שנגד שם ממש

מדריגת זעיר ומשם ולמטה שייך לנוקבא וגם הסוד האחר של חו"ג ה"ס א"מ והבל מפה הזכר ולכן המצוה לאנשים ולא לנשים כמ"ש בס"הכ:

דף צז:

אוף הכא כיון דעאלו וכו' פירוש שאז ביציאת מצרים שנמולו אז פסקה טומאה מהם בכח המילה והאירו החסדים המגולים מהחזה ולמטה: ואח"כ כשבאו למרה ואתפרעו אז נגלו כל הה' חסדים בסוד פריעה גי' ה"פ ע"ג שה"ס חסדי אימא באופן שאז החזירו המוחין במעשה רב ונתקן כל מה שאנו עושים בספירת העומר והיינו חק ומשפט חק הוא ס"ג מ"ה רמז שנתפשטו החסדים דס"ג בזעיר משפט ע"ה גי' ת"ל ה"פ אלהים ה"ג שאז נמתקו הדינים לכן אז ניתנו שבת ודינים אפר הפרה שהכל הוא תיקון לגבורות:

ואמר קב"ה מכאן וכו' פירוש הלא בפעם הראשון תקנתם הכל במעשה אבל מכאן ואילך כל ימי עולם בחשבון וספירה ונל"עד שידוע שהחו"ג הם תרין סטרין לפי שמקומם הוא בעטרות ב' היסודות דא וא כמ"ש בא"י וידוע שכל חשבון הוא במ' וכמ"ש בא"י בדרוש מדרגת השמות. ובזה היא דכוותא שהוא הארת החסדים בגבו' לטהרם והיינו לכם לעצמכם פירוש שכל נפש כלולה מחו"ג וה"ס מ"ט יומין דכורין ומ"ט יומין נוקבין כמ"ש בס"הכ והוא לדעתי סוד מ"ט תיבות דאלהים יחנו ומ"ט אותיות דפי' ישמחו ומלת לכם גי' צ' בסוד צ' צלם וב"פ מ"ה בסוד מלך שהוא ב' פרצופי זעיר ולמה בגין לאתדכאה וכו' ירצה מהו התכלית לכל זה הוא לאתדכאה במיין עילאין קדישין ה"ס חג השבועות שאז מקבל הזעיר הכתר שלו וטובל במקוה העליון יסוד אימא עילאה:

שה"ס ת"ת שלה וכמו שנודע לנו בסוד טבילת האשמורת שאז מטהרת רחל כמ"ש בתיקון ליל שבועות וגם זה רמוז במלת לכם גי' מי"ם ולבתר למיתי לאתחברא הוא ביום שבועות שהיא מתעל' להיות כמוהו והיינו למיתי. ואז מתחברת בבעלה ומקבלת טיפת החסדים ביסוד האמיתי והיינו לקבלא אורייתא תורת חסד. אבל בודאי שגם מקבלת ה"ג זכרים וה"ס מ"ע ומל"ת כתיב וספרה לה נראה דעכשיו רוצה לבאר כיון מספר מ"ט ימי העומר כי למעלה לא הזכיר אלא דרך כללות לדוגמת ספירת הזבה וגם ירצה לפרש למה נק' בשם שבתות במקום מצות הספירה ובמ"א אומר שבעה שבועות והענין שיש ה' דמים טמאים בסוד ה"ג וידוע שגם יש שני כוללים ביסוד ובמ' ולכן קי"ל דמלבד ה' דמים הטמאים השנויים במשנה עוד יש שנים שהם כמימי תלחן וכמימי בשר צלי וק"ל כת"ק שהם ספק והרי הם ז' וזה נודע שבכל א' מז' חסדים או גבו' יש ז' בחינות שהם גג"ת נהי"ם ולכן יש ז' ימים לנדה ולא יותר מפני שלכל אשה ואשה יש לה מסתמא א' ממיני הדמים שה"ס בחינת גבורה אחת האמנם ימי העומר הם ימי כל הדינים והדמים

הכלולים וכמ"ש בסה"כ שבליל פסח בטלו כל הטומאות לפי שעה באור המופלא שירד אז אבל אח"כ נסתלקו כל המוחין וחזרה הטומאה והדינים ואנו חוזרים לאט לאט לתקן את הגבו' מדי יום ביומו בהורידנו בחי' א' מז' בחינות החסדים דהיינו ז' חסדי החסד בשבוע א' למתק שבעה בחינות גבורה שבחסד של הנוקבא וכוונתנו בכמה בחינת של שם מ"ב שכולם דינים וכמו כן המצוה לספור אותם בפה שה"ס אור מקיף שה"ס הגבו' כנזכר בס"הכ על פסוק טובה תוכחה מגולה. וכל דבור הוא גבורה דהיינו בה' מוצאות הפה כנודע והם ז' בחינות ב' שפתים וב' סדרי השניים והלשון והחיך והגרון והרי שהכל בחינת הגבורה ולכך קראם הכתוב בלשון שבתות שסתם שבת הוא מ' שהגבו' הן שלה ושרשן במ' הבינה בסוד עטרין כנודע אבל הן גבו' מתוקות בחסדים הנקראים שבועות שגם כל אחד מהחסדים כלול מז והיינו מ"ט דוכרין הנז"ל. אבל שבתות רומזות לגבו' המתוקות בחסדים ביום שבת שרומז לזו"ן ולכן כללות כל המציאות שסודו אותיות והוי"ות הוי"ה פ' כ"ז אותיות גי' שב"ת:

?**אמאי שבע שבתות פי' למה לא אמר שבועות** בגין למזכי וכו' ידוע שכל הטהרה היא מצד הגבו' שבהם אחוזים החיצונים ובכח המצות נדחית הטומאה ונשארה הקדושה נקייה ומבוררת. שהיא היא כוונת העומר להטהר במי נהר דנגיד ונפיק שהוא יסוד אימא ואיקרי מים חיים שיש מים זכרי' ונקבות דהיינו חו"ג ולכן מים מלואם מ"ם יו"ד מ"ם דהיינו מים בולעים מים וה"ס ט' יוד"ין כנודע חיים ע"ש שני יסודו' דא"וא שכל יסוד נק' חי מים חיים גי' ע"ב אלהי"ם כאמור במספר שבתות שרומז לז' גבו' ממותקות היוצאות מיסוד בינה וע"ד ז' שבתות ודאי שהן סוד שבת שאין בו שום אחיזה לחיצונים ולכן מתחלת המצוה בלילה ע"ד שהאשה שמטהרת בלילה שאף על פי שהוא זמן שליטת הגבו': מ"מ נטהרת במים להיות גבורותיה ברורות ותזדווג עם בעלה. כך כתב וכו' זה כעין דוגמא לענינינו ואומר שבזמן ירידת המן היה יורד הטל בלילה להשפיע טוהר ומיתוק לשכינה שתהיה מוכנת לקבל ולהוריד שפע המן ולא כתיב וברדת וכו' כי מה לנו לפרש מקום ירידת הטל היה די שיאמר וברדת הטל לילה ירד המן עליו פירוש על הטל וכ"ש שעיקר ירידת המן היה חוץ למחנה וכמ"ש ויצא העם ולקטו אלא על המחנה וכו' ירצה שודאי עיקר כוונת הפסוק הוא למעלה והמחנה הנז' ה"ס אינון יומין דאתקראו מחנה נלע"ד שהוא נה"י דזעיר ששם סוד מחנה ישראל שהיה ג' פרסאות כנגד נה"י וידוע שעליהם היא חניית ועמידת מחנה הפרצוף וכמ"ש שוקיו עמודי שש הן חב"ד חג"ת הנקרא ישראל שהם עיקר פרצוף זעיר ול טה משם נקרא יעקב. וידוע שבלילה זווג לאה שקודם חצות נקרא ליל ואחר חצות לילה שאז היא מתפשטת בכל

אורך זעיר והנה לאה סודה קס"ו כי היא אחוריים דבינה שהיא ס"ג כמ"ש בכוונת לעולם ועד. ואמנם עד החזה סודו ס"ג בסוד ששה בני לאה ודינה בתה ואם תסיר ס"ג מקס"ו ישאר ק"ג שהוא המאיר שם בנ"הי ובגי' מחנה

שיר חדש איקרי ירצה שכאשר הקב"ה משנה סדרו של עולם ומחדש בו נסים וכמש"ה כי נפלאות עשה: אז שבחו חדש ממש להיות שהשפע המושפע הוא חדש ממש נמשך מן שער הנ' כמו שיבא. והיינו נפלאות נ' פלאות. וכן היה ביום מתן תורה וכדלקמן:

מנחת קנאות וכו' ר"ל שבתחלת העומר היו מביאים מנחת שעורים שסודה על הגבו' והדינים המתעוררים בימי העומר כנ"ל ולקמן בדברי ר"מ:

ושערה סוד ב"פ פ"ר העולה קס"ת וששה כולליהן בסוד גי' שע"ר וכללות כללותם במ' הרי שער"ה:

וידוע ששרשי הגבי' ה"ס ג' אלפים ב"פ קנ"א א' דאהי"ה. והב' אלהי"ם אד"ני וז"ש התם מנחת קנאות מיעוט רבים שנים:

הכא מנחה חדשה כי עתה נעשו חידושי' נפלאים בכמה בחינות. א' מ"ש בס"הכ וז"ל המוחין שהיו לזעיר בליל פסח ירדו לנ"הי שלו והמוחין שהיו בו בד' שבועות הראשונים אב"גד ירדו בח"גת דידיה ובאו לו מוחין חדשים ונשלמו כל חלקיו וז"ש דחדושא דכולא הכא. כי בכולו ממש היו פנים חדשות כי ביתר הזמנים באים חב"ד חג"ת נה"י של כה"י דא"וא תוך זעיר אבל עכשיו הכל בכל קומת זעיר הם מוחין גמורים וחדשים. וז"ש דחדושא דכולא הכא הכא דייקא. פי' דווקא בכאן יש חדוש גמור בכולא בכל הפרצוף משא"כ בשאר ימים טובים:

קישורא דכולא איתא בס"הכ שבשבועות נכנסי כל המוחין והגדילו ז"ון כל קומת א"וא עילאין ואח"כ בא הכתר שהוא מן ארוך עצמו ע"ש:

והענין שבליל פסח נכנסו מוחין דגדלות א' וב' שהם מנ"הי וחג"ת דא"ואי אבל בשבועות נכנסים גם מח"בד וכתר דא"וא וז"ש קישורא דכולא. כי בליל פסח אינם מתקשרים רק מח"גת ולמטה ונשארו כח"בד למעלה. אבל עכשיו נקשרו כל הפרצופים בכל קומתם לעילא בא"וא. ותתא בז"ון. ואז א"וא ויש"ס ות' וכן ישראל ויעקב ולאה ורחל נקשרים יחד וזהו קישורא דכולא:

קישורא דמהימנותא ה"ס המעלה המעלה כשיש לו כתר באריך ששם יסוד עתיק שהוא ממש קשר הפנימיות של הפנימיות פנים אל פנים:

יעקב שלימא פשוטו הוא זעיר בשלימותו וגדולתו. אבל עוד ירמוז בפנימיות זעיר בסוד קול שנק' יעקב שלם. כמ"ש באוצ"ח שזהו ענין יעקב וכמ"ש בא"ר דף קל"ח ע"א בתראה שלום וכו' וה"ס חשמל פנימאה הנזכר בפרשת יתרו דף ע"ז ע"ב:

אתעטר בעטרוי חו"ג העליונים שביסוד עתיק ואורייתא אתייהבית שהיא מ"ע ומל"ת דהיינו חו"ג ולכן ניתנה בחודש השלישי סוד יעקב וסוד הדעת ומזלו תאומי' כנזכר בפ' יתרו הנז"ל:

וכד מטון בכורים וכו' הבכורים הם פרי האדמה שמוציאה בכח מה שנזרע בתוכה בשפע הגשם שיורד אליה ונל"עד שה"ס מוחין שלה שנקרא ראשית ששם מאיר אבא ביסודו ואיתא בנ"ת בפ' כי תבוא הבכורים הם אורות הנוקבא הניתנים לכהן סוד החסד שלא יתאחזו שם החיצונים ועיין מ"ש בפקודין דבראשית פקודא א' וז"ש וכד מטין. שאז אנו בטוחים מן החיצונים אז היה נעשה כעין יסוד וזה דהזכיר ראש גלגולי יעקב בעלה של ארץ ישראל הוא יעקב שלימא הנז' שסודו בזמן שבועות כאמור ובו היה עיקר תכלית הבאת הבכורים כמ"ש בפ"ק דבכורים ואמר דאשתלים כגוונא וכו'. י"ב תחומין המוחין דחב"ד וסוד י"ב צרפי הוי"ה וי"ב שבטים שבט גי' י"ב הוי"ות וע' ענפין המתפשטים בשבעה תחתונות בסוד ע' נפש. ובעא לאובדא וכו'. לכן היה קליפתו של יעקב ל"ב ן' כנגד י"ב תחומין וע' ענפין שבקש לעקור.

דף צח:

זכאין אינון ישראל כבר נודע כי מחטא אד"הר היתה הסיבה להתערב כל הנשמות בקליפות טו"ר ואח"כ בדור הפלגה ברר לו ה' נשמות ישראל לו לחלקו כי מזה יודע שהן הן הסולת והמובחר שבכולם. וז"ש זכאין אינון ישראל ומבוררים מצד עצמותם. והראיה דקב"ה קריב לון וכו' והוא מ"ש בש"ס שהקב"ה הקדים להיות אלהים ל שראל ואח"כ היו לו לעם. משא"כ באו"ה שצריכים תחלה להיות לו לעם ואח"כ הוא יהיה להם לאלהים ואמר עוד ואתרעי בהו. הענין הוא כי מה שהקב"ה הקריבה לחלקו וחפץ בהם מיד נתעורר כח רצון העליון להשגיח בם. ויתר ע"כ. ומאתר רחיקא קריב וכו' מובן במ"ש בס' הגלגולים שכך דרכה של הקליפה שכשיש בתוכה ניצוצות קדושות מאד היא מתאמצת לעכבם אצלה ומנעצת אותם במקום משוקץ כדי למנוע מהם היכולת להפדות ולצאת מתוכן ולכן מעמיקות אותם בעמקי תחתיות ולכן מתחלה עובדי ע"ז היו אבותינו. שהיו אותן הנשמות שקועות בתכלית הטומאה וז"ש ומאתר רחיקא קריב לון לגביה. הה"ד כה אמר וכו' עד ויעבדו אלהים אחרים. לאחזאה דהא וכו' ירצה שכוונת הכתוב להראות שהיו מרוחקים בתכלית והק"בה בחסדו בחר בם וקרבם. אבל מכל מקום יש

להעיר. וכי כל ישראל לא הוו ידעי דא ועיקר הקישיא היא על אריכות הפסוק דהול"ל בקיצור אבותיכם מתחלה עבדו אלהים אחרים ועתה אתם עם ה' ונחלתו. וכמ"ש התנא בהגדה מתחלה עובדי ע"ז וכו' וכי תימא שאמר כך לגבי הקטנים והבנים אשר לא ידעו קשה אומר ויאמר יהושע אל כל העם שמוכח שדבר לכולם וז"ש וכיכל ישראל וכו' ומה גם יקשה מ"ש כה אמר ה' שנראה שהוא דבר גדול ומחודש אפילו לגבי יהושע עד שצריך שה' יאמרהו וז"ש וכ"ש יהושע:

אלא אורייתא סתים וגלייא ידוע שג' חלקי המקרא שהם תנ"ך הם בסוד תנהי"ם דזעיר והיינו בבחי' צד הנגלה שהוא פשט המקרא כי כן מת"ת הוא גלוי ויש שם כח לשכל לדרוש בפשט כפי שכלו ועייונו שהרי אף לחיצונים שהם מהחיצוניות היותר חיצוני וחומרי יש להם אחיזה משם ואמנם ידוע ששרש התורה הוא בא"וא כמד"א כי היא חכמתכם ובינתכם וידוע כי תנ"הי דאו"א הם נכנסים תוך זעיר שהרי כתרו הוא מת"ת דא"וא וכמו שתנ"הי דזעיר המאירים לנוקבא הם בחינת פשט כל המקרא. כן תנ"הי דאבא ואימא המגדילים את זעיר וכמוסים בתוכו הם בחינת סודות המקרא וז"ש כולא. פי' כל המקרא סתים וגלייא. כמה דשמא קדישא סתים וגלייא. הוא מ"ש בפרשת נשא דף קמ"ו ע"ב דאמר שם דשמא קדישא אתגלייא ואתכסייא והוא שם מ"ה שהוא בזעיר שנק' ההוא דלבר בא"ר דף קכ"ח ע"ב והוא הנגלה ובתוכו נסתם שם של ס"ג ואמר שם עוד שגם ההוא דאתגליא הוא מ"ה אתכסייא באתוון אחרן שה"ס שם אדנ"י. בגין דאורייתא וכו' יתן טעם לשבח כי עצמות התורה הוא הוא פנימיות העולמות שהוא סוד שם הקדוש ולכן כמו שהוא סתום ונגלה כך היא התורה וגם ירמוז למ"ש רז"ל כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה ובאומרם כל התורה ירצה אפי' נביאים וכתובים שמלבד שכל פסיק ופסוק וכל תיבה שבהם שמות היוצאים דרך צירופים כך ג"כ יש שייכות לתורה עם הכתובים בענין השמות. כי שם א' מקורו בתורה וניקודו מן הכתובים ע"ד שם מתמצית היוצא מפסיק קדוש יהיה וניקודו מן פסוק יגלח ה' בתער השכירה בעברי וכגון שם הפרנסה שיוצא מפסוק והריקותי עליכם ברכה ומפ' נסה עלינו אור פניך ה' ועד"ז כל התורה כולה. אי ישראל ויהושע וכו' זה הכרח שיש סוד גדול בענין זה כי מלבד מה שהקדים וכי כל ישראל לא הוו ידעו. שממנו מוכרח שאין הנביא כותב דברים גלוי' עוד יכרחנו שאין הכוונה על השטחיות הפשטי שא"כ מאי קמ"לן שאם ידעוהו א"כ למה אמר כה אמר ה' וכו' שנראה מזה שאפילו ליהושע כוא חידוש שגלהו ה' להם.

דף צט.

אלא ודאי וכו' מז"לן לחקור חקירה א' בענין זה והיא אם האבות היו מושרשים במדות הקדושות בשרש נשמתן מה היא הטובה הזאת שיחסה לחסד עליון הלא בדין הצדק היה מחוייב שיתעלו למעלתם שהיו מושרשים בה ונלע"ד לתרץ במה שנז"ל שכל הניצוצות היו שקועים בקליפה וכ"ש היותר קדושות כשל אאע"ה וכ"ש שנולד בטומאת נדות כמרז"ל: והנה דרך ההבהגה העליונה שהניצוצות אשר בקליפה הולכות ומתעלות לאנו לאט בגלגולים משונים וצריך להם עמל וטורח להתעלות לשרשן ועל הכל חסרון זכות הדור הרע ההוא לשיזכו לצדיקים כאבות. ושאח"כ הוכרחו יוצאי יריכם לגלות מצרים להזדכך. והרי חסד עליון על האבות שיתעלו כ"כ עד שדור המדבר זכו לתורה וזה בכח זכות האבות שהיה בעזרם:

דאיתרעי בהו ירצה סוד גדול והיא כי אע"פי שהאבות סתם שרשם הוא בח"גת מ"מ הופיע עליהם זוהר הרצון העליון המתפשט בשני מזלי נוצר חסד ונקה. כי אברהם בנוצר חסד ויצחק בונקה ויעקב בשניהם וכמו שיבא ועביד להו רתיכא: יובן בהקדים מה שנודע בסוד גדלות זעיר שח"גת מתעלים להיות חב"ד כלי המוחין ושם הם בסוד מרכבה קדושה שה"ס המוחין ששם היא הקדושה: וחב"ד הם חו"ב חו"ג שהוא המרכבה: ועוד נודע שגם בדעת יש סוד חג"ת דהיינו חו"ג והדעת מחבר אותם וכמ"ש בסה"כ והם סוד ג' אבות:

ואפיק לון מגו נהרא וכו' נלע"ד שרומז כאן לכל השתלשלות מוח הדעת מראשיתו ועד יסוד התבונה שהוא הנהר הנכנס בזעיר והיינו כי תחלתו מן יסוד עתיק ומשם מושפע אל ב' מזלות: ומשם לאימא עילאה וממנה לתבונה ומשם יורד ליסודה ונכנס בזעיר: ונסדרו כאן ממטה למעלה דהיינו נהרא יסוד התבונה: יקירא אימא עילאה הנגללת באות יו"ד ששם שורש היוקר כי יק"ר גי' יש'. וגם אימא נקרא כבוד ה' והיינו יקירא קדישא ה"ס הדיקנא ב' מזלות שמשם נוזלים ב' המוחין דחו"ג: בוצינא דכל בוצינין הוא יסוד דנוק' דעתיק שהוא הנהר היותר עליון שבאצילות וידוע ששם בוצינא הוא פרטי לנוקבא שר"ל נר שבו קבול השמן: הרי שמוצא המוחין הוא מנהר. ושופכיו עד הנהר הידוע וכמו שיבא. הה"ד כה אמר ה' אלהי ישראל דייקא אלהי ישראל שה"ס המוח האמצעי.

דאשתמודע ואתידע פי' שסתם בינה ותבונה נק' מ"י דקיימא לשאלא אבל זה בהיותם למעלה במקומם על ראש זעיר אמנם כשנכנסים בתוכו אז אשתמודע והוסיף ואתיידע להיות שהמקום דאשתמודע ביה הוא דעת דזעיר ולכן הנהר גי' ר"ס שהוא גי' י' הוי"ות וגם נהר גי' כ"ו ס"ג קס"ו. ההוא נהר עונם איקרי.. ירצה כי הכתוב נתן סימן להודיע

באיזה נהר מדבר. כי גם יסוד זעיר וכמה יסודות אחרים נקראים נהר ולכן הוסיף שם עולם להורות שמדבר ביסוד תבונה הנק' עולם שהוא עולם ושבו נכלל כל העולם ושהוא מתפשט בכולו וכמש"ה מן העולם ועד העולם לך ה' הגדולה עד וההוד. שהם ב' קצוות העולם. ובגדולה שם הוי"ה בסג"ול ובהוד בקיב"וץ וכל א' מהם נק' עולם ועולה עול"ם וגם ס"ג וג"פ אהי"ה הנודעים גי' עול"ם וכוונת הפסוק שבעבר הנהר ר"ל ממנו ולמעלה ישבו אבותיכם הם המוחין. מעולם פי' מן העולם ולמעלה ישבו אבותוכם. אבל תרח הוא אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים. שאפי' אברהם היה שקוע כל ג' שנותיו הראשונים בקליפה שהן ג' שני ערלה. מאי קא מיירי. פי' כיון דישבו אבותיכם ר"ל המוחין העליונים שהיו למעלה והראש שלהם הוא אברהם א"כ איך יתבאר מה שנמשך ואקח את אביכם וכו' שיהיה לו שייכות והתקשרות עם הפסוק הקודם והשיב אלא אברהם לא אתדבק וכו' וירצה שאברהם סודו בחכמה וגם בחסדים. וכנגדם אמר את אביכם בסוד חכמה אבא. את אברהם בסוד חסד. שכן אביכם גי' חכ"מה אבר"הם גי' רח"ם וח"פ א"ל וגם רי"ו ל"ב כמ"ש הרב. וכיון שכן אין לו התקשרות עם יסוד בינה לכן פי' ואקח את אביכם דוקא מעבר הנהר. שהוא מלמעלה על הנהר:

אע"ג דלאו איהו דינא שהרי הדינין בפנימיות הבינה דינין נפקי מסטריה הוא מ"ש הרב בא"י בסוד שלוח הקו שדוקא מחיצווניות תנ"הי דבינה יש בחי' גינוי לדיני' בסוד שם בו"כו העולה ד"ל וסודו ד' פ' ל' שהם ק"ך בסוד ק"ך צירופי אלה"ים ע"ש ואמר ואתתקפו ביה ירמוז למ"ש שם שבבינה דווקא הוא שמתחילים האלהים מחיצווניות שלה אבל בתבונה מוסיפים להתגלות יותר שמתחילים מגבורה שלה ולכן הם שם יותר חזקים:

יצחק אתתקף בבנוי בדינוי נלע"ד שמלת בבנוי דגריס לה הרב ז"ל תרמוז מ"ש בסוד העקדה שיש דינים חיצונים שהם לבוש אל הגבו' הפנימיות וה"ס האיל שהוקרב ע"ג המזבח שה"ס אהי"ה פשוט ומלא ומלא דמלא שיש בהם מ"א אותיות גי' אי"ל. אבל הגבו' הפנימיות הם בסוד שם ב"ן וע"ש ואינם להיות שבר"ה מתעוררות הגבו' הפנימיות לכן אמר בבנ"ו שכן יצחק גי' ד"פ ב"ן שה"ס הג' כנודע:

כדין עילאין ותתאין הוא מה שאמרנו שגם הגבו' הפנימיות מתעוררות לדון ועי"ל שמכוין למ"ש הרב שעיקר ר"ה הו א לתקן את המ' שעיקרה ובניינה הוא מן הגבו' והכוונה לבנותה וז"ש וכורסייא דדינא אתתקן ה"ס המ' שאז היא כסא דין גמור:

ומלכא קדישא היא אימא שהיא סוד זכר שנק' עלמא דדכורא הוא יושב על כסא דין ה"ס רחל כדין תקעו בחדש. ידוע שהגבו' הן כפולו' וב"פ מנצ"פך עם י' אותיות גי' תק"ע וזהו תקעו כלו' המשיכו סוד תקע הנז' וידוע שיש ד' מילואי אה "ה בד' נקבות שבאצילות

ב' קס"א בבינה ותבונה. וקמ"ג בלאה. וקנ"א ברחל ולכן בר"ה שיושבת אימא על רחל שהיא כסא דין כאמור נמצא שמצטרף קס"א אל קנ"א ושניהם גי' חד"ש לפי שזהו חידוש ממש של ר"ה על שאר החדשים. ואמר בכסה ירמוז שאז רחל היא דבוקה באחורי זעיר והיא נכסית ממש כי כל הזווגי' שמר"ה ועד עצרת הם בלאה ונמצא שהוא משר"זל חדש שהלבנה מתכסית בו ולהיות שעיקר רחל היא חב"ד שלה ובהם ב' יו"ד ה"י בחו"ב וי"ה פשוט בדעת הרי גי' כס"ה:

חגנו גי' בינ"ה שהוא השולטת אז לסלקא כורסייא דדינא וכו' ה"ס הנז' בכוונת השופר שבו חוזרים המוחין אל הזעיר שהוא כסא רחמים בסוד חו"ג כנודע: גם ח"ג נוטריקון "חסדים "גבורות:

שופר מאי קא מיירי נ"ל שלא היה יודע אמיתות רמז השופר מפני שכללות סודותיו הוא שמסתלקים נה"י דאימא מזעיר בר"ה ואח"כ במצות השופר חוזרים לתוכו וא"כ נראה שכל נה"י דאימא הם סוד השופר וגם מריהטא דל' סה"כ נראה כן. והוא קשה להבין כי נה"י הם ג' ושופר הוא אחד ומשמע שרומז למדה א'. ולכן ר' אבא לא התיישב בדבר עד א תו היום והשיב רש"בי שופר ולא קרן. ונקדים שידוע שנ"ה נקראים קרנים כמ"ש בתיקו' דף מ' ע"ב. גם נודע שהם אטומים ואינם כמו היסוד שהוא צינור חלול. ולכן הדינים דבקים בנ"ה ששם האור סתום ואטום והוא ממש הקרן שאין בו זכרות. ומ"ש הפסוק קרן היובל ל"ק מדי כיון דיש לו שם ציווי כמ"ש בפ"ג ד"ה דכל השופרות איקרו קרן ואיקרו שופר ויובל לרמז או ליסוד אבא היוצא חוץ ליסוד אימא הנק' יובל וכדפרישית בויקרא דף כ"ד וגם מהר"ן שפירא ז"ל פי' כן במצת שמורים דף מ"ט ע"א. א"נ לרמוז לנ"ה דיסוד אימא. אבל סתם קרן הוא בנ"ה שהם סתומים ואנן בעינן שופר שהוא ביסוד ששם המוחין העצמיים כולם וכמו שיבא בסמוך. ולכן שופר לשון שפופרת כלי' כלי חלול וצנור גמור ועוד כמה סודות מופלאים שיש ברמז שם שופר. וכללות הכוונות כולם הוא להחזיר מוחין חדשים לזעיר ודינים חדשים ומתוקים לנוקביה להבנת תיקונה ואין לו התייחסות ושייכות כי אם ליסוד אימא ששם בתוכו כל האמור משא"כ בנ"ה שאין האור היוצא מהם אור עצמי אלא הארות. וגם מציאות הדינים בהם הם דינים גמורים:

ולאתדבקא דינא לא בעינא פי' אין הכוונה שיתדבק הדין ויתעצם. ונלע"ד חידוש נחמד והוא שבמקדש היו תוקעים גם בחצוצרות וכמ"ש במשנה. והענין שידוע שיש לנ"ה בפנימיותם מעבר אל היסוד. וחצוצרות הם סוד נ"ה כמ"ש בפרד"ס. גם יש לפרש דקרן הא אתידע ירצה שנ"ה הם משתלשלים עד למטה בקרקע האצילות ויוצאת הארתם לעולמות התחתונים וזהו אתיידע נודע ונגלה ויש בהם אחיזה לדיני' החזקים שבבי"ע

ואין אנו רוצים שיתדבקו הדינים זה בזה רק להפרידם שלא ישתלשלו. וזה במה שנמשיך הדינים מתוקים משורשם ומיוחדים בחסדים שיש ביסוד אימא ובזה מתערבב השטן שחושב שבא יום הדין הגדול שיתעורר ממקורות העליונים של הדינים ממכילן דרחמי ויוכן כסא הרחמים ולכן העיקר הוא השופר שהוא היסוד אלא שבהסתלקו מזעיר וגם בשובו לתוכו גם נ"ה נלוים עמו בהכרח ולזאת נזכרים גם הם:

אבל הא תנינן וכו' האדון רשב"י רוצה עכשיו להודיע לתלמידו הנאמן סוד השופר וא"ל כבר הודעתיך בדרך כלל ענין שופר מהו ולמה א' ולא שלש. וא"ת וכי לא די בכוונה בלא שופר. לז"א שאנו צריכין לב' דברים שהם יותר חמורים מן הכוונה והם דיבור ומעשה שהם כנגד רוח ונפש בסוד זו"ן והוא התפלה והתקיעות. וזה לאחזאה פי' להורות לכל צבא מרום שאנו מקיימים מצות מלכנו. שהרי בין הבל פינו בתפלות ובין של קולות השופר עולות למעלה וכמו שאמר לקמן קלא נפיק סליק רקיעין ועוד יש צרוף הכוונה:

ולאתערא מלין סתימין כי נתעלה למעלה בכח הכוונה עד או"א שמשם הנשמה ואורותיהם הם סתומים ואנו מעוררים אותם ממש להחזיר מוחין חדשים לז"ון שאז הזעיר בסוד הדורמיטא והבל השופר עולה עד או"א והוא דבר נפלא. כי סתם עלייתנו למעלה הוא בהטפלנו לז"ון שמעלים מ"ן. אבל עתה זעיר בסוד השינה שהוא מ"ש כד ההיא שופר עלאה דנהירו דכולא ביה אסתלק ה"ס יסוד אימא המסתלק עם המוחין מזעיר ועמו מתעלין גם נ"ה שלה אלא שהמוחין העיקרים הם ביסוד וזה תבין במ"ש בא"י שער פרטי עיבור פרק ד' וז"ל דתרין מוחין עצמם שהם חו"ב אלו נמשכו וכו' עד אל ב' יסודותיהם. והב' עטרין נמשכו לב' עטרות דיסודות ולכן נק' עטרין על שמם נמצא שביסוד אימא אחר הזדויגה עם אבא יש חו"ב וחו"ג שהן המוחין העצמיים דזעיר וז"ש דנהירו דכולא ביה והבן:

ולא נהיר לבנין היינו כי אחר הסתלק המוחין מזעיר הוא חוזר למדריגת ו"ק ואז מה שהיה חב"ד שה"ס אבהן חזר להיות חג"ת שנק' בנים ולכ"א ולא נהיר לבנין ומשום דאז הזעיר במדריגת יניקה שידאי יש בו לכל הפחות יסיד אימא מבחי' יניקה. משום הכי קאמר דאסתלק שופר עילאה הוא היסוד מבחי' גדלות ודוק:

כדין דינין אתערו הטעם הוא מפני שהגבו' היורדים מאימא שלא ע"י זעיר הן גבורות קשות בני מיתוק וטעם ענין זה הוא מפני שמוח חכמה וחסדים דזעיר נשאר מקיף על ראש זעיר ונתעלו בינה וגבורה עם יסוד אימא ולכן משפיע דינים קשים:

וכרסוון אתתקנו לב"ד הם לאה ורחל שאז ניתנים בהם הדינים דרך חוץ שלא ע"י זעיר כמ"ש בסה"כ: ודא שופר אילו דיצחק ולא דאברהם ועוד נק' דיצחק מפני שכשמסתלק

אין בתוכו בחי' של אברהם ויעקב אלא של יצחק ומפ' אילו לשון אילות וחוזק ותוקף גי' שופ"ר. וידוע ששופר הוא ג' אלהי"ם ש' ר' פ"ו וגם סוד ש"ך ופ"ר דהיינו ש"ו עם י"ד פרקין דיד: ועוד ירמוז למ"ש הר"חו בסוד עקידת יצחק דאיל ה"ס לבוש הגבו' דהיינו אותיות דאהי"ה פשוט ומלא ומלא דמלא גי' אי"ל א"ם. שלא הוצרך להעלות הפנימיות שה"ס שם ב"ן וז"ש אברהם. "אלהים "יראה "לו ר"ת אי"ל באופן שגוף השופר הוא לבוש הגבו' הפנימיות והיינו כלי יסוד דאימא. והיה זכר משום דאימא בדכורא אסתיימת: תושבחתיה דאבהן הוא מפני שהיום גורם שמדתו היא השולטת ועוד שהמוחין מסיד אברהם ויעקב נשארו למטה ושל יצחק נתעלו למעלה והוא משובח מהאבות:

דף צט:

כד אסתלק וכו' יש לדקדק שכבר אמר זה למעלה. ותו לעיל קארי ליה שופר עילאה והכא קארי ליה שופר גדול. ותו דלעיל אמר ולא נהיר וכאן אמר ולא ינקא. ותו לעיל אמר דינין אתערו וכרסוון וכו' וכאן אמר כדין יצחק אתתקף ונ"ל לתרץ הכל בהקדים מ"ש בס"הכ שתקיעות דמיושב הם בתבונה. ושל מעומד בבינה. ועוד אמר שם ששופר סתם הוא בתבונה שופר גדול בבינה. ולפ"ז ינעם מאמרנו כי בתחלה מדבר על תקיעות דמיושב וכאן מדבר על דמעומד שהן בבינה. ולא יקשה לך אומרו אסתלק בכאן אחר שכבר עלה לתבונה. כי כן הדרך שכל עוד שמתעלה הזעיר למדרגה יותר עליונה חוזר לקטנות להתכונן בתיקון נכון לאותה מדרגה והוא הוא הסתלקות השני האמור כאן. ולכן אמר דלא ינקא לבנין ומובן במ"ש בכוונת פסח שפרצוף תבונה ה"ס נה"י דאימא וחג"ת דידה ה"ס הגדלות הב' הנקרא בינה שהוא שופר גדול הנז' ועל בחי' זו מתבאר שם פסוק שדים נכונו. ולעומת כן אמר כאן ולא ינקא:

כדין יצחק אתתקף הטעם הוא שבתקיעות דמעומד עלו לאימא עילאה שהוא מלבשת גבורה דאריך וגם היא תחות דיקנא דאריך שהוא ממוחא סתימאה דאתתקן מגבורה דעתיק ושם שם שורש הגבורות. וכנגד גבורה דאריך אמר אתתקף וכנגד גבו' דדיקנא אמר ואתתקן שכן שם הדינים נתקני' בסוד מכילן דרחמי:

וכד אתער האי שופר וכו' מכאן דייק בס"הכ דף ק"ל ע"ב שנכון להתוודות בלחש בזמן שתוקעים תקיעות דמיושב והטעם שאז השטן מעורבב ודברי וידוי של האדם עולים למעלה ע"י השופר ולא יש קטרוג עליו וכן היא בהדיא בפ' פנחס דף רל"א ע"א ע"ש וז"ש וכד אתער האי שופר שהוא יסוד אימא ששם סוד התשובה. שהנה בזמן הדורמיטא אז מתעלה פנימיות זעיר ובאין לו מוחין יותר עליונים דהיינו מא"וא עילאין כמ"ש בס"הכ. ולכן אמר האי שופר דקאי אמאי דסליק מניה שהוא שופר גדול:

ואע"ג שזה הענין נמשך בכל זמן הדורמיטא מ"מ יצדק לומר שהעיקר הוא בשעה הראויה לתקיעה שהיא ברגע הנץ החמה וכמנהגם של חסידי צפת תו"בב שאז מכוונים לתקוע ואז מתעורר זעיר פי' מתחיל התעוררות מוחיו לבוא בחדוש אורם המופלא. ובהצטרף לזה שבני אדם מכוונים להרהר תשובה בלבם אז מתעצם הכח למעלה לחדש המוחין דזעיר ואז בעיין לנגדא וכו' היינו התקיעה הראשונה שהוא קול משוך וארוך ופשוט ובה נכוין להוריד למטה על רישא דזעיר ב' מוחין שהם בינה וגבורה ומתחברים אל ב' מוחין חכמה וחסד שהם נשארו מקיפין על ראשו וכדבסמוך:

וההוא קלא היוצא מפינו בשופר סליק לעילא פי' למעלה מראשו של זעיר:

ואתער שופרא אחרא ה"ס יסוד תבונה שהוא המשפיע אליו את מוחיו ממותקים וז"ש ואתער רחמי. א"נ והוא יותר מכוון כי בכח התקיעה הראשונה אז החכמה והחסד מעלים מ"ן לא"וא עילאין בסוד תקיעה תק"ע י"ה וזהו ממש ואתער רחמין שחכמה וחסד שהם בעלי רחמים מתעוררים ועולים במ"ן לעורר רחמי א"וא: ואסתלק דינא פי' שאז מתעלה אימא מן הנוק' שכל עוד שהזעיר בשינה אימא משפעת בנוקבא דינים תקיפים שלא ע"י בעלה אבל כשמתעוררים הרחמים אז מסתלק הדין וגם ירמוז למה שאנו מכוונים בת"קע לשני מנצפ"ך הנולדים מא"וא לתיקון הנוקבא. ולפי שאלו מתוקים אמר ואסתלק דינא:

ובעינן לאחזאה וכו' זה סוד אחר שאנו מכוונים לכפות הדין בשרשו עצמו דהיינו בדיקנא שסידה מיסוד ח"ס הנתקנת מגבורה דעתיק כנודע ולכן הדיקנא היא דינים מתיקים בסוד מדות של רחמים וכל מדה היא דין. וע"י הכוונה הוא בתיקון ואמת שהוא בחי' יסוד של חכמה סתימאה בפנימיותה שתיקון זה הוא הז' ולכן ז"פ ס"ג גי' אמ"ת. ולכן נכוין בצורת השופר שהוא קצר בצד שתוקעין בו ורחב בצד האחר והם סוד ב' תיקונים. א' שהוא אל. והששי שהוא ורב חסד וכנז' בסוד פ' מן המצר קראתי יה וז"ש ובעינן לאחזאה עובדא בשופר שמעשהו של השופר עצמו מורה עליו והיינו לאחזאה ולאתערא שופר אחרא. הוא הדיקנא שכולה צנורות ובפרט תיקון ואמת שהוא בחי' יסוד חכמה סתימאה. שלהיותה בחינת נוקבא אל כתרא עילאה. ה"ס שופר ממש:

ולאפקא בהאי שופר אינון קלי: הם ז' קולות הנודעים שהם ז' הבלים מילוי דס"ג היוצאים מתיקון ואמת שהם סוד ק"ל ק"ל לז"ון וכמ"ש בס"הכ. ולכן אמר בהאי שופר הוא דסמוך. לאחזאה דכל אינון קלין וכו' נלע"ד שבא ליישב שהרי אמרנו דעובדא דשופר מורה על ו' תיקונים מאל עד ורב חסד ולפ"ז יקשה שעיקר הכוונה היא בתיקון ואמת וא"כ מהו המורה על זה והתירוץ הוא כמ"ש בסה"כ וז"ל כשהאדם תוקע אז מתאדמים פניו והוא

רמז אל מקורות הקולות האלו שהם ז' הבלים של ז' שמות ס"ג דכתרין תפוחים דעתיקא וכו' וז"ש לאחזאה היינו בהוראת הפנים האדומים דכל אינון קלין דלעילא כולהו כלילן ששם הוא המקור שלהם ואמר שופר עילאה ירמוז סוד נעלם והוא ששם כתרין תפוחין שהם סוד יסוד ח"ס כאמור. שם יסוד נוקבא דעתיק והיינו ב' תפוחין בסוד שפולי מעים ולפי שיסוד זה יורד עד החזה של אריך כנז' בשער אריך שהוא דוגמת יסוד אימא היורד לחזה דזעיר. אבל כשהוא למעלה אז הוא בסוד ב' תפוחין לכן קראו שופר עילאה והבן.
ובהני קלין יהבין וכו'. ר"ל שבכח כוונה זו שהיא קודם התקיעה ממשיכין ישראל כח לחכמה וחסד שהם למטה להעלות מ"ן שאז יורדים אותם הקולות המקורייות עד אימא עילאה וז"ש ואתער שופר גדול לעילא. שאחר שיורדים קולות המקורייות אל פנימיות גרון אימא כי גרון גי' ז"פ הב"ל ואז היא תוקעת בפיה ומוציאה ז' הבלים שהם סוד מוחי ז"ון ועוברים דרך ז' תחתונות שלה שגם שם ז' שמות ס"ג כנודע:
וע"ד בעינן לזמנא שופר כי בההזמנה עודו ביד התוקע הוא שצריך לכוין בצורת השופר בקצר ורחב ולכוונה ביה:
דביה כלילן קלי פי' כל זה קודם שיתחיל לתקוע ואחר הברכה דווקא:
ובגין לאתערא אחרא ר"ל שבסוד תקיעתו כאשר יתקע אז יתעורר השופר אחר הוא של בינה:
ולסדרא קלין בשופר יכוין שהקולות ירדו בסידורם כאשר מתחיל לפרט הסדר ואמר סדרא קדמאה וכו'. בר"מ תב בתיובתא שרי גרמיה בתעניתא עד דאתי יו"הך וכו' בס' ח"י דף קנ"ג ז"ל רבים מהבאים בסוד ה' סמכו עצמם שלא להתענות בימ"ת. ואמרו שהתיקון היפה לימים אלה הוא באכילה בסוד מ"ש הרב ז"ל על כל האוכל ושותה בט' כאלו התענה ט' וי' וז"ל צריכים ביום ההוא להרבות באכילה ובשתיה מרובה. משא"כ בשאר הימים לפי שבכל יום ויום מי"ת אינו ניתקן רק מדרגה א' ועתה ביום הט' אנו צריכים לתקן גם הבחינה הנוגעת ביום הי' שהם יסוד ומ' כי הם מחוברים תמיד ואין להפרידם ונקרא מדרגה א' ונמצא כי ביום הט' מתקן מדריגתו ומדריגת יום הי' וכולם בסוד אכילה חיצוניות. ולכן צריכין לאכול כפי ערך ב' ימים. כי אם לא יעשה כן צריך יום הי' לתקן מדריגת יסוד בסוד אכילה חיצונית ולא תיכל לעלית לאכילה פנימית הרי נמצא כי אכילה בט' גורמת להתענות ביו"הך ליקח מאכילה פנימית ולפיכך האוכל בט' כאלו התענה גם ביו"הך דאילולי אכילה בט' לא היה מתענה בי' עכ"ל ומדברים אלו מסתייעים רבים מבאים בסוד ה' שלא להתענות בי"ת דצריך לתקן מדריגה אחת בסיד חיצוניות יום יום ע"י אכילה ושתיה:

ואני אומר כי לא יתכנו דבריהם שהרי בזוהר בפ' אמור אמרו תב בתיובתא שרי גרמיה בתעניתא עד דאתי יו"הך וכו' וכן אמרו במדרש שתענית ימ"ת מיותר להם שליש אכן המה לא ירדו להבין ולהשכיל גומרן של דברים כי שם ביאר הרב הענין כי יסוד ומ' דניקבא עדיין לא היה להם מציאות. וביום ט' יצאו יסוד ומ' ואנו צריכים להשלים הכלי שלהם כדי שתקבל הפנימיות למחר. שאם לא יגמר בחי' הכלי שלה בשלימות איך תוכל לקבל הפנימיות ולכן אנו אוכלים בט' להשלים יסוד ומ' שלה בחי' הכלי ולכן מעלין עליו כאלו התענה. כי מן האכילה נמשך אליה אח"כ אור העינוי דהיינו הקו"ל כנודע. וגם אז בט' היא מקבלת מאימא ב' בחי' החסדים דאימא דיסוד ודמ' עכ"ל. הנה מבואר שמה שמצוה לאכול ולשתות הוא דווקא בע"כ שאז בט' עוד אחרת היתה שמה כי היא מתחלת לקבל החסדים משא"כ בשאר הימים:

ומצאתי כתוב מכ"י הקודש מהר"חו ז"ל בגליון הזוהר שם בפ' אמור דף ק' על דברי ר"מ שאמר שרי גרמיה בתעניתא עד דאתי יו"הך. כתוב שם וז"ל מצוה להתענות בי' ימים אלו שהם דרגין דתשובה עילאה עה"ב ואין הציווי רק מאכילה ושתיה ביום ולא בלילה. והסוד עה"ב אין בו לא אכילה ולא שתיה. וביו"הך מתגלה אור הבינה לגמרי ולכן אפילו בלילה מתענים ואנו אומרים בשכ"מלו כי לילה כיום יאיר עכ"ל. ומכאן סמכו חכמי אשכנז שכתבו שלא להשלים תעניות אלו ולאכול מב"ע וגם שלא לעשות הפסקה מב"ע להתענות לילה ויום. ונמצא כתוב בשם הרב ז"ל. מי שחוזר בתשובה גמורה ומתענה בי"ת מתכפרים לו כל עונותיו. דרך משל יום א' בשבת מכפרים כל מה שחטא בכל ימות השנה בא' בשבת וכן ע"י תענית יום ב' מכפרים על כל יום ב' בשבת וכן עד"ז כולם:

דף ק:

ויו"הך אוכח אסור וכו' דזווגא לא אשתכח הוקשה להמ"דל דבפ' פנחס דף רי"ד ע"ב אמרו שביו"הך אז הוא זווגא דילה. ותירץ וז"ל ולא פליגו אלא התם ביוסף שהושם בארון והכא בניסוך המים הצלולים דליכא עכ"ל. ולא ירדתי לסוף דעתו אם לא שירצה שביו"הך אז מקבלת חותם הגבורות ביסודהשני חסדים פנימיים דאי' כידוע מס' הכוונות ולא יקרא בשם זיווג אבל אין לשונו מוכיח על זה. ונלע"ד מלבד האמור שידוע דכל סוד זווג הוא ביסום הגבורות וביו"הך בעת הנעילה היא מקבלת ה' גבו' מתיקות ע"י אימא וגם נהנית מסוד ה' קולות פנימיים שה"ס מז"ון או"א עילאין כמ"ש בס"הכ וגם זה נק' זווג שנא' אכלה ומחתה פיה: ולפי שאינו ע"י זעיר אלא בסוד רוחנייות לה לבדה לכן נק' זווגא דילה. אבל בעצרת אז הוא זווג גמור וז"ש שם לקמיה הוא זווגא דגופא פי' דזעיר

שהוא לבוש וגוף של העליונים זווגא דכולא פירו' דחו"ג מה שאין כן קודם דהוא דוקא דילה לגבורות ובסוד הקולות הפנימיות כן נלע"ד:

דף קא.

בעשרה זיני זמרא וכו' אלו עשר מיני זמר הם תיקון לנוקבא להאיר אליה מכל קומת זעיר שהרי יש בכל א' מעשר ספירותיו בחי' מלכות שניתנות לה לבניינה כמ"ש בסה"כ: והנה תהלה ה"ס מלכות ולפי שאלו הן מן הזכר נק' תהלים ולא תהלות ואמנם אל מלא הק"ף. אלה"ים דיוד"ין ש' הרי מנין תהלים שהשני שמות הם כוללי חו"ג ונל"עד שמתחיל מן נה"י דהיינו ניצוח נגון ומשכיל שמשם התחלת בניינה. ואח"כ מכתם ת"ת וכו' מלמטה למעלה עד שהללויה היא העליונה בכתר שלה שמגיע עד אימא. ולכן הללויה גי' אד"ני אהי"ה:

הכא משכיל וכו' איתא בכוונת הלולב שמשכיל הוא יסוד זעיר מפני שהמשיך האור מן הדעת ששם יסוד אימא שהוא המשכיל האמיתי שמאירים בו חו"ב והוא השכל השלם. לכן אמר סבא דמשפטים דף ק"י ע"א משכיל דא נהר יוצא מעדן שפשוטו הוא יסוד בינה ושם היא עליון וסתום. אבל הכא בזעיר הוא ידוע:

מהו משכיל: פי' בשלמא יסוד אימא נק' משכיל לפי שהיא גופה בינה ותבונה ולכן הוא משכיל אבל ביסוד זעיר אין שייך בו סגולת ההשכלה. ותירץ מיא דאחכימו וכו' ירצה איברא שבערך היסוד ועצמותו לא יתכן לקרותו משכיל רק נק' כן ע"ש השפע המושפע על ידו ודרך בו. וקראו בשם מים על פי ההקדמה דבס' א"י בייחוד שם שד"י שבהיות השפע עדיין בסוד אבא נק' אור: ובסוד אימא נקר' מים והנה שפע של אבא אינן מתגלה כלל בתוך הזעיר כי אם דוקא חו"ג והנה חסדים דאימא הם היו גבורות דאבא ולכן אמר מיא דאחכימו מפני שיצאו מחכמה וידוע שט' יו"דין הם בעס"מב ועולים מי"ם. וגם המים עצמן הן טפין בדמיון יו"דין ואמנם באות יו"ד מלא נרמזים א"וא כי י' אבא וד' אימא נמצא שיש בט' יו"דין שני בחי' מים של הט' יו"דין ושל מילואם וה"ס מים זכרים ונקבות וכן מים מלא הוא ב"פ מים ויו"ד פ' יו"ד גי' משכי"ל:

לאינון דשתו להו ירצה ללומדי התורה שנמשלה למים: ולס"א דמשתדלין בההוא אתר יהיה פירושו לאחוזים במדת היסוד בין בצניעות בין בצדקה ושאר מעלות המדות המזכות לאדם לשם צדיק שהוא היסוד ונ"ל שמלת דאיקרי בד' היא לס"א כי לנוסחת הספר צ"ל ההוא אתר איקרי משכיל כלו' שהוא מן ההפעל שמשכיל לאחרים וגם ירצה שאע"פי שאין ההשכלה מיוחסת ליסוד מצד עצמו בכל זאת יתכן לקראו משכיל מפני שהוא מקום לקיבוץ המים המשכילים.

כד"א משכיל וכו' לנוסחת הספר יהיה דבר לשון דיבור הוא לימוד ועיון התורה ולס"א דבר הוא ענין ועסק ועל כל א' מהפירושים יאמר ימצא טוב הוא היסוד: ויובן במ"ש הרב כי מטיפת החסד שהיא ע"ב נהורין לוקח יעקב מנין הכ"ל ונשאר מנין ט"וב הגנוז לצדיקים ולפי שהמצוי תמיד הוא הכל ולא טוב לכן מייחס לו שם מציאה כי הוא דבר חידוש:

ובגין דאיקרי הכי וכו' כי החוטא נכנס בו רוח שטות אבל הבע"ת חוזר להשכלתו וגם שהחוטא מונע השפעת החסדים ומעלימם למעלה לתוך הדעת וכמ"דא ויוסף הורד מצרימה כנודע אף הב"עת מתעלה עד יסוד אימא ששם התשובה וממשיך החסדים עד פום אמה וכדתנן ומ"י מטהר אתכם ומ"י דייקא שנ' וזרקתי עליכם פי' מלמעלה: מים טהורים גי' ש' כמנין ה"פ חסד שכל החמשה חסדים מתקבצים בזה המקום הנק' משכיל וכן נאה לדרוש בסוף המשנה מקוה ישראל וכו' שהוא יסוד אימא גי' קנ"א שבו נקוים הטהורים:

הה"ד אשרי וכו' כל סוד האושר הוא ביסוד אימא שהוא ג"ע העליון וכמ"ש בזוהר בפרש' ויחי על פ' מאשר שמנה לחמו: ולהיות שביסוד אימא אשר בדעת זעיר יש ב' מיני אורות שהם חו"ג אמר אשרי בלשון רבים ולפ"ז ינעם הפסוק לדוד משכיל כאשר נמשך אור המשכיל שהוא היסוד אל דוד אז יש האושר של נשיאות העון:

מאי כסוי חטאה יקשה דנראה שהחוטא מכסה אותו: וזה הפך מנשוי פשע דאם ר"ל שהפשע שהוא הזדון נהפך לו לשוגג דהיינו חטאה א"כ לא יכון לומר לו אשרי שאין זה המאושר האמיתי אלא המהפכו לזכות ותירץ דאוקמוה כסוי חטאה:

מבני נשא וכו' שלא חטא לרעהו אלא לה' לבדו ולא נתחלל ש"ש בפשעו שלא נודע לבני אדם כי זה נקל לו דרך התשובה כדתנן עבירות שבין אדם למקום יוה"ך מכפר אבל כסוי חטאה כלו' זה שאמרתי הוא מה דאוקמוה אבל יש להקשות דלא אתי שפיר כסוי חטאה שנראה שהוא שוגג וזה הוא נגד ראש הפסוק שאומר נשוי פשע שהוא הגדול שבכולם: חטי וחב זמנא וכו' אמר כן משום דקי"ל בפ' בתרא דיומא עבר עבירה פעם א' מוחלין לו וב' וג' מוחלין ד' אין מוחלין לו וזה נראה הפך להא דרב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר וקם לים באין מספיקין בידו לעשות תשובה וא"כ למה ימחלו לו עד ג"פ ותירץ דהא דרב הונא איירי בעשה תשובה בפעם א' ואח"כ תהא על תשובתו וחזר לחטוא וזהו ושנה בה שנזכר שכבר עבר בה אבל ההיא דמוחלין לו איירי בעשה תשובה בין כל עבירה ועבירה אבל כשחזר ועבר לא נזכר שכבר נכשל בה ושעשה תשובה אך מאמרנו הוא בחוטא ג"פ בלי תשובה כלל ובכל א' מהג' פעמים זכר

שכבר חטא ואפ"ה לא נמנע וזהו דיוק אומרו חטי וחב ר"ל שיודע שהוא מתחייב והולך ומתמיד בחובתו משא"כ מי שאינו זוכר בכל פעם שהוא לו בעון א' בכל פעם:
וזהו נשוי פשע כסוי חטאה כי לו הוא שוגג שלא זכר הוא: חובוי באתגלייא אינון ידוע שלכל אדם יש בחינת נר"ן לפי מדרגתו כי אפי' בנפש יש נר"ן של אותה בחינה וגם יש כנגדם ג' צלמים כנודע מס"הכ בכוונת הושענא רבה: והנה אלו הצלמים סובבים ומשמרים את האורות הפנימיות דנ"רן שיש בתוך האדם ובפעם ראשונה כשחוטא פוגם בנפש ומסתלק צלם אחד עד שבפ"ג מסתלקים כל שלשתם ונשאר מגולה לגמרי ומפרסמי ליה היינו בשני ישיבות דקב"ה שבבריאה ודמט"ט שביצירה: וכרוז אזלי קמיה הם מלאכים שבעשיה ומכריזי אל ב' מלאכים השומרים אותו ואל הצדיקים הזוכים לשמוע קול הכרוז וגם אם עושה איזה מצוה ועודו בעונו שלא עשה תשובה ורוצה איזה ניצוץ להתעבר בו הכרוז מזהירו שלא יגש אליו נזיף הוא ממאריה הוא זעיר כי סתם כל אדם הוא בצלמו א"נ מאריה הוא קב"ה דהיינו סוד האצילות והתפשטותו בבי"ע:
נזיף הוא לעילא אפי' מהמלאכים שסודם מהחיצוניות אין לו הארה וכח שגם הם בדלים עמנו נזיף הוא לתתא ממלאכי שמירתו. דיוקנא דמאריה הוא שרש נשמתו אשר למעלה וכמ"ש בתוספתא בפ' נח שלכל ישראלי יש לו תרין רוחין חד לעילא וחד לתתא וא"כ כל הרוחין שיש למעלה הם בסוד פרצוף אחד וזהו דיוקנא דמאריה וז"ש רז"ל ממעט את הדמות:
ליקרא דמאריה ה"ס השכינה הנקרא כבוד ה' וזה מחללה ומשפילה:
קב"ה גלי חובי' הוא זעיר שאעפ"י שהוא בעל הרחמים מגלה חובו ומכריע לכף הדין א"נ ירמוז מ"ש בר"ה גבי מעביר ראשון ראשון דאמר רבא ועון עצמו אינו נמחק ופירשתי בו דראשון ראשון הוא העון א' שעושה פי' כל פעם ראשונה לכל עון ועון נק' ראשון: והוא עומד טמון: אם לא שמרבה עונות על הזכיות שאז גם אותם הראשונים מצטרפים וז"ש דקב"ה מגלה חוביה ובמ"ש מפורש מ"ש וכד בר נש אזיל וכו' שהוא מאותם תמימי דרך שקובעים להם אורח סלולה ומתמידים תמיד בה שאז משימים דרך ממטה למעלה כעין צנור לעלות בו נשמתם ולהוריד דרך בו השפע של ה'. והיינו ארחא דקב"ה ולא די להם קביעות הרגלם בעבודתו ית' אלא אשתדל בפולחניה מחליף כח מדי יום ביומו להשתדל ולהוסיף לעובדו:
ואזדמן ליה חטאה חד וכו' הוא הוא שהקב"ה מעביר לו ראשון ראשון מפני שאעפ"י שיהיה עונו גדול מ"מ נחשב לו כשוגג להיותו כאנוס מיצרו אשר תקפו כשבא לידו

אותו עון וז"ש אשרי נשוי פשע פי' שעשה תשובה על פשע א' עד שנמחל ונמחק והוא היה מתחלתו כסוי חטאה שהכל היו מחפין עליו להיות שפשעו נחשב לשגגה:

לא מטית לעקרא וכו' ירצה מה שאמרת מכיסוי והעלם החטא וגם מ"ש הראשונים הכל נכון. אבל לא ירדת עדיין לסוד כיסוי זה מה ענייני: מכוסה חטאה מב"ל. כי מכוסה הוא מהדגיש מורה על חוזק הפעולה והוא דווקא יוצא. וא"כ הונ"ל מכוסה שר"ל שאחרים מכסים אותו ובפועל כבד שהרי הכל מכסין עליו. מהו כסוי חטאה. עבדין ליה בההוא עלמא לבושא וכו' איתא בס' זוהר הרקיע בפ' ויחי שממעשה המצות נעשים ג' לבושים א' לנפש בהאי עלמא לתתא וא' לרוח בג"ע. וא' לנשמה ג"כ בג"ע של מטה תוך י"ב חדש אבל אח"כ שתעלה למעלה בכסא שהיא בריאה אז יש לה לבוש אחר יותר רוחני שנעשה מכוונת המצות ולע מת כן אמר כאן דממ"ט שאדם עושה בעה"ז עבדין ליה לבושא יקירא שהוא יותר חשוב מאד ממה שיש לו בעוה"ז ולהיותו מכוונת המצות שהוא חלק הנשמה ושהוא היותר עליון אמר עילאה. ואומרו לאתלבשא בהו ירמוז שגם לרוח ונפש יש לבוש יקר אחר כשעולים בשבתות וי"ט ור"ח להתקשר בנשמה כמ"ש בזוהר הרקיע:

אתקין עובדין טבין וכו' איתא בח"א דספ' הגלגולים בדף פ"ו כי מי שנתגלגל ג' פעמים ולא התחיל להתקן שוב אין לו תקנה ועליו נאמר ונכרתה הנפש. ובהא עסקינן כעין זה שפעם א' פגם ובג' גלגוליו אינו מתקן את פגימותיו אשר לכן אם עושה איזה מ"ט ולא נתקון רק שחוזר לעונותיו הראשונים אז הוא בכלל על שלישים וכו' לשונאי. ובזה יובן הפ' שהיה די שיאמר על רביעים שבכללם הם שלישים רומז לג' גלגוליו. ורביעים לכל הד' יחד. והנה איש בזה לא יצדק לומר עליו כמ"ש לקמן בצדיק ואתקין ?לבושוי. אלא אתקין עובדין טבין סתם כי כיון שאינו מתוקן אין מעשיו נתקנים לו למלבוש מפני שרובו ככולו רע וז"ש וגברין עליה עובדין בישין. פי' מצד כל גלגוליו: ואשגח ביה קב"ה כי הוא לבדו זוכר הנשכחות מן הפעמים שעברו:

ועובדוי בישין סגיאין לא לבד עונות ראשונים שגברו עליו כאמור אלא גם מעשיו בפעם האחרונה הם רעים שבזה נראה שצד הרע גובר עליו מאד שהרי הוא רשע יודע כבוד רבונו ומכוין למרוד וז"ש חטאה קמי מאריה כסדום חטאים לה' וכדור המבול ותשחת הארץ לפני האלהים. וכל כך גובר עליו צד הרע עד שתוהה על הראשונות שעליו נאמר לא תזכרנה צדקותיו ונאבד משני עולמות שאז הוא נכרת בנפשו מהע"הז שהיא נוקבא דזעיר שבה שורש הנפש ומעו"הב שאין התקשרות לה עם הנשמה. מה עביד קב"ה מאינון טבין וכו' שהרי העושה מצוה קנה לו פרקליט א' וידענו שאין הקב"ה מקפח

שכר לכל בריה. אפי' לשונאו לא יאחר: וא"כ אותו הרוחניות שנתקן באותה מצוה מה ייעשה בו. אע"ג דההוא רשע אתאביד כי גבר עליו צד הרע ונעשה רע גמור והוא ההולך לאיבוד. אבל כל שהוא מצד הטוב והקדושה לא יאבד: טבאן וזכיין טבאן מן האורות העליונים המתהוים ממ"ט. וזכיין הם הריווחים אשר זוכים בהם מלבד האושר והעונג. כי זוכים להתעלות אחר מותם לגרום זיווגים למעלה:

אית צדיק וכו' הוא איזה בעל תשובה שזוכה בתשובתו להיות מושפע מאימא שנק' מלכא עילאה וזה צריך לו זמן לתקן פגימותיו ואינו יכול לעשות מ"ט די צרכו. או שאין לו שהות כר"א בן דורדייא שזכה בשעה א' לכל מה שעשה יוחנן כ"ג כל פ' שנה שהיה צדיק עד שזכה גם לשם רבי. ואף ענין זה ירמוז במ"ש טבאן הם המ"ט וזכיין הם לזכות אל מה שלא היה ראוי להגיע אליו מצד עצמו:

ואתקין לבושוי דייקא דלא אמר ועביד אלא ואתקין דמיירי בבעל תשובה שמתקן פגימותיו וכרז"ל שהוא מתוקן אפי' מצד עונותיו שנעשים לו כזכיות. ולהיותם כן נק' כולם עובדוי אבל לפי שאין לו שהות וכנז"ל לכך קב"ה אשלים ליה. א"נ במעשים שהצדיק לא יוכל לעשותם כגון צדקה וכיוצא וע"כ ה' משלים חסרונו משל הרשע. ואמר עובדין דעביד ר"ג אותם שעושה מידי פעם בפעם מיד נותנם לצדיק ואפשר לומר שהק"בה נותן בלבו של אותו רשע שיעשה אותם המעשים שאין ביד הצדיק לעשותם ובזה ידוייק הפסוק:

יכין וצדיק ילבש שלא אמר אם יכין אלא יכין לשין חיוב:

ולס"א דאביד נל"עד שהוא ענין אחר וזה כי הרשע ההוא בודאי שהוא שקוע בקליפות ואם ימשיך איזה שפע ואור במעשה טוב זה יושפע בקליפות וכמ"ש הרב ז"ל וזה נק' נאבד:

ואפ"ה הק"בה מסייע לצדיק וחוטפו מיד הקליפה לתיקון מלבושו. לאתתקנא בהו בההוא עלמא דוקא חלק אותו הרוחניות השייך לע"הב כי חלקו הנוגע להשתלם בע"הז זה יתננו לרשע עצמו כמש"ה ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו ודוק הפסוק שאמר לשין רבים לשונאיו. ואמר אל פניו לשין יחיד. אלא שמדבר על המגולגל האחרון שכבר קודמיו הם שונאי ה' וכיון שאין עוד תקוה אז ישלם לאחרון איזה שכר מן הנוגע לעוה"ז. אבל חלק הרוחנייות הוא לאותו צדיק הה"ד יכין וצדיק ילבש ולא אמר יאכל או יקח ולמה נקט ילבש בלי קדימת שום מלבוש אלא ודאי דמיירי במע"ט שהרשע מכין שנעשה מהם בגדי ישע לצדיק לא כתיב מכוסה אלא כסוי. מדלא כתיב מכוסה דאז משמע מכסה שלם אלא כסוי שאינו מכסה כולו ועוד ידייק שפירוש כסוי בכאן פועל עומד ור"ל

שהנשוי פשע הוא מתכסה בשל החוטא וזהו מלה חדא דחכמתא וחד כד אתחפי וכו' והוא פועל יוצא לחטאה שה' מכסה חכיאיו ומשליכו למצולות והרי ב' דברים ברורי הטוב של הרשע מתוך רשעתו והשני ברור הרע של הצדיק מתוך הטוב. שלו ולפי שכל סוד הבירור נעשה מכח המחשבה לכן שניהם נקראו מלי דחכמתא:

מאן מצולות ים כד"א וכו' ירצה איך שייך שישלך העון למצילות ואמר שהוא פ' מלא ואח"כ חזר ושאל סודו:

ואמר רזא יקירא הוא והוא מה שקיבלני ממ"רן זלל"ה בסוד נוצר חסד לאלפים ובסוד ונקה ששניהם בחי' יסידות והיינו רזא שני מזלות ששניהם נוזלים אור:

והנה על מלת כסוי שהיא מן הקל. ומכוסה הוא מהבנין הכבד שמורה חוזק הפעולה. והנה אותו הצדיק הלבוש בלבוש הרשע בודאי שיש לו לבוש שלו שהוא עיקר ועמו טפלה מה שמתלבש בשל הרשע להשלים לבושו. וידוע שמוסוד הנוקבא מתהווה הצלם וחפויי אור לנשמת הצדיק והיינו גימטריא כסו"י שעולה א"ל אדנ"י וגם ידוע דמדרגות העון שהם פשע עון חטא כנגד נר"ן ונמצא חטאה במ': ולהבין הענין יותר דע שדרך הצדיקים וכל תאוותם לברר בירורים מתוך הקליפות שהם עושים לבושיהם כנודע מסוד הצלמים. וז"ס חלוקא דרבנן שהוא נעשה מסוד בני קדם וה"ס ריבוע דההי"ן והיינו חלוק גי' קד"ם וידוע מ"ש בזוהר אין צ"ו אלא ע"ז שהוא בסוד א"ל אד"ני. ולשם יורדים הצדיקים ומעלים מן הבירורים ועושים להם כסוי. והנה ניצוצות שלו הם של איזה רשע שנפלו לתוך החיצונים ואז הצדיק מרווח חד דאינון תרי כחדא. אחד הכסוי שמתלבש בו. ב' שאיזה צד רע שיש בו מתברר ממנו בסוד סגי סיגים ונשאר במקום צא"ה בלי מקום והיינו מצולות ים שהם ז"ון דקליפה צ"ל מות שנעשו מהתוכא דכספא מז' מלכין וה"ס שעיר עזאזל. ונמצא שבפיעל א' נעשו ב' דברים בירור הרע וריבוי הטוב. ולכן בכסוי חטאה נרמזו ב' הדברים כאחד ואינון תרי מלי דחכמתא. א' דצדיק אתחפי. וחד כד אתחפי ההוא חטאה וכדמפרש:

דף קא:

מסטרא תקיפא שרשי הדינים קשים: ואתאחדו בזינין בישין וכו' שנמשך תוקף הדינים עד הקליפה דנוגה ששם הם הכתרין תתאין כגון עזאזל הוא שעי"ר גי' תק"ף והיינו עז והוא כללות עז"א ועזא"ל כנז' בא"י ואמרו ביומא דכפירי נומז מ"ש בסה"כ שיוה"ך הוא בחי' המ' דמ' בסוד י' ימי תשובה כי ר"ה ה"ס כתר שלה. ויום העשור הוא מ' דמ' שאז נגמרת נסירתה וגבו' דינים שלה נדחה תיקף שלהם ובהם מתהוה שעיר המשתלח בכל תקפו:

דאיהו איקרי וכו' מצילות תרי משמע והן ז"ון דנוגה דאיקרון צלמות אותיות מצולות צלמות צל זכר מות נקבה:

בזפטא דכספא פסילת הכסף וצריך ליישב דהול"ל זפטא דדהבא שהרי הדינים החזקים הם מסוד הזהב וי"ל במ"ש בס"הכ כי מצולות ים הנז' בתיקון א' של י"ג תיקונים הנאמרים במי אל כמוך וכנגדו בי"ג מדות לאלפים שאנו מכוונים נוצר חסד לאלפים דהיינו מתיקון נוצר חסד שה"ס החסד העליון נמשך ומאיר בתיקון לאלפים שבו שרשי הדינים קנ"א ואדנ"י אלהי"ם שהם אלפים שכל א' מתחיל בא' ואלו נמתקי' ע"י דנוצר חסד ואה"יה דיו"דין שהוא ונקה כמנין אלפים שהוא ק"ס גי' כס"ף וטעם הדבר כי מיתוק הדינים האלו נעשה ע"י מדת נוצר שהוא בינה בסוד נ' גדולה והיא רמוזה בשם כסף כמ"ש בפ' כי תצא דף רע"ז ע"א. וגם מדת ונקה היא בחסד ומספרה קס"א ונמצאת שמדת לאלפים הגם שבה שרשי הדינים הלא בהמתקה בשני המזלות שסודם חסד נהפכת ללבן כלשון של זהורית ומה שיצא ממנה וירד למצולות יצדק לקוראו פסולת הכסף. והוא מ"ש הגו סיגים מכסף. שלכן לא לאמר הגו סיגים מזהב כך מאינון מצולות. ר"ל האי הוא עזאזל הנ"ל וכמ"ש בא"י וז"ל עזא ועזאל שנותנים לו את השעיר. ונק' מצולות ים בירורי סיגי המלכים עכ"ל:

מצולות מההוא ים קדישא כבר נז"ל שהדינים הרמזים בתיקון לאלפים נמתקים וכו' ועוד אמרנו שעצמו של השעיר נמשך מגבורת מ' דמ' וסתם כל הגבו' מושרשי' בתיקון לאלפים נמצא שמשם נמשכים הדינים למ' ולכך מלת לאלפים באת"בש היא כת"כ ומ"י שעולה מלכות להורות שדיני לאלפים יורדים אליה ומשם נמשכים למטה:

מצילות זוהמא דכספא מפרש מלת מצולות מלשון המשנה נותנים מים ע"ג שמרים בשביל שיצלו כלו' שירידת הזוהמה למטה גורמת שהמים העליונים יהיו צלולים כל חטאין דישראל. שהם זוהמת נפשם ורוחם:

מאי קא מיירי ירצה מה שייכות יש למועדים פסח וסוכות עם מנין זה של ט"ו. וכי תימא משום דהויא סיהרא באשלמותא. והלא בשאר החדשים עיקר הקדושה שבהם היא בראש החודש ולא בט"ו שמזה נראה דליכא רבותא אל הט"ו על שאר הימים ועוד הו"ל ליקרא למתני מלתא בזה ולימא ובמלאת ירח חדש השביעי מה הוא ענין ט"ו יום ולמה תלאו בימים: רזא יקירא הוא. סוד נחמד בסוד ריבוי שפע היסודות כמו שיבוא. כולם מיוחדים יחד: בין לעילא בין לתתא הם ה' פרצופי האצילות אריך וא"וא שהם למעלה וז"ון שהם למטה כל חד וחד בארחיה נטלא. זה כלל גדול בחכמת האמת בענין ההבחנה וההפרש שבו נבחנים כל פרצוף ופרצוף במעלתו וזה בין באור א"ס

המאיר בהם כי באריך הוא בהרחבה גדולה ובא"יא פחות ממנה ובזעיר פחות מהם ובנוקבא יותר צר מכולם. ובין באורך נטילת שפעם זה מזה כי רחל אינה נוטלת רק מחיצוניותו. וזעיר נבנה בצ' דצלם דא"וא מבפנים ולמ' למקיף וא"וא הם מלבשים ח"ג דאריך ומתכוננים מחסדים וגבו' דיסוד עתיק שבחזה זעיר. ומוקפים מדיקנא דאריך. ואריך ניתקן מז' תחתונות דעתיק. וכל זה נכלל באומרו בארחיה נטלא שר"ל שלכל אחד יש דרך ואופן ליטול חיותו ושפעו:

ובארחיה יתבא אריך דכר מימינא ונוק' משמאלא או"א דכר ונוקבא חלוקים אבל בייחוד גדול וקומתם האמתית עד טיבור אריך. זעיר מושבו בנ"הי דאריך ונוקביה אחוזה בראשה בנ"הי דזעיר ושאר גיפה למטה כנודע מסוד ן' דאמ"ן:

ובארחיה אתער ועביד פי' שלכל א' יש דרך לעוררו שיעשה פעולו כגון ההתעוררות לז"ון הוא בנפילת אפי' בקבלת מיתה על קיום המצות ואמנם להעיר את או"א צריך מיתה על קידוש ה' בק"ש באופן שכל פרצוף ומדה יש לה מדתה פרטיית וטבע פרטי וסגולה פרטית. ואחר הקדימו זה אמר:

האי עשור מכ"י מדקאמר האי משמע דמורה באצבע לאיזה פרטי וקאי אדלעיל אך בעשור לחדש שהוא יו"הך. והכוונה מובנת במה שנודע שכל י' ימים שמר"ה ועד יו"הך כולם תיקון רחל וידוע מדברי הרב שזעיר אין לו אלא ט' מדות חב"ד חג"ת נה"י אבל נוקבי' היא בעלת י"ס גמורות כמ"ש בשע' תיקון הנוקבא פ"ב ופ"ג ותמצית הענין כי עיקרה של רחל היא נקודה אחד ונוספות עליה ט' אחוריים דזעיר ונעשו בה י"ס. ובזה תבין בעצם כי מאות א' עד ט' במספר הקדמי הוא גי' מ"ה והיא ה"פ ט' בסוד ה' פרצופים שיש לכל פרצוף כחבת"ם בסוד י"ח נר"ן. אבל מא' עדי' בהכאת אות באות אפ"א בפ"ב וכו' גי' שכינ"ה כמ"ש בתי' ע'. ודע כי עשור הוא תואר. ואינו כמו עשירי שהוא דוקא כינוי ליום העשיר בפרטות אבל עשור הוא כולל כל העשרה וזה אומרו האי עשור מכ"י פי' הכללות שמורה תואר עשור הוא כללות של כל כנסת ישראל פי' של כל יו"ד ספירותיה בכללותה שלכן נק' כנס"ת ישראל שהיא גי' י"פ ב"ן ועשרה כלליות:

אבל ויומא עשיראה בעשיראה קיימא ר"ל כי בזה ישתנה עשור מן עשירי כי עשור כללות כל העשרה אך עשירי הוא דוקא בעשירי. וגם יורה שיש לה מדה עשירית היינו מ' דמ' שהיא ספי' אחת כשאר הספירות שלה. משא"כ בזעיר שאין לו אלא סוד עטרה אדוקה ביסוד ואינה מדה בפני עצמה:

וע"ד בעשור לחדש וכו' זה לעומת עשור דתשרי שגם הוא בסוד הנוקבא כמ"ש בדרוש פסח והוא מהזוהר בפ' בא דף ל"ה. והנה בדרוש בריאת המ' ותיקונה כתיב וז"ל הלא

כל אורך הנוקבא בעשר ספירותיה הוא בתנ"הי של הזכר ועל אלו ה' ספירות ראשונות והרי הם ה' על י' וא"כ כשהיא מתעלית עד למעלה נמצא שהיא יורשת אותם ה' ספירות שהם למעל' משיעור קומת י"ס שלה ואז היא סוד ט"ו. וגם ענין זה היה לה בליל א' של פסח בט"ו בניסן ולכן פסח מצרים מקחו מבעשור והמתינו עד ה' ימים עד ט"ו לחדש ואז אכלוהו להורות כי אז האירו בה עוד ה' ראשונות ונתפשטה עד למעלה ע"כ ובזה תבין מ"ש כאן וגם בדרוש הזה לא יקשה לך משר"זל בשם החנוכי הפלואי שחתם שם י"ה לעדות והקשו המפרשים על קדימת ה' בראש ויו"ד בסוף וכאן תראה שאדרבא ה' קודם ליו"ד:

והאי יומא הוא דילה ר"ל אע"פי שידענו כי עצמו של זעיר הוא ו"ק אשר להגדלתו נתעלו חג"ת אל חב"ד ונה"י אל חג"ת ונמצא כי חב"ד וחג"ת הם עצמו של זעיר מ"מ אין נקרא בחי' זעיר בעצם אלא עד טיבורא דלבא כי משם ולמטה מתחיל בנין המלכות וכמ"ש בשער התפילין פ' י"ד ונמצא לפי זה כי לא יש אל הזעיר בבחינתו לעצמו אלא ה' ספי' שהם כח"ב ח"ג כי שני שלישי הת"ת הם משמשים לכתר רחל ולא נשאר לו לבדו אלא שליש אחד ולכן אמר שזה היום העשירי הוא שלה וה' יומין אחרנין דמלכא הם ה' ראשונות הנז' שהם של הזעיר שעיקר שמו הוא ת"ת מפני שת"ת גדול מכל שאר הקצוות וז"ש הוא ההוא יומא דאתי עלה ר"ל כי מלכא זה שהוא הת"ת הוא אותו היום שבא עליה שממנו סוד הכתר שלה. ונתן טעמו:

דהאי חמישאה וכו' היא ת"ת שהוא חמישי ממטה למעלה בו מסתיים יסוד אימא שהוא סוד פתח כנודע ופשוט אצלי כי מ"ש הוא ההוא יומא וכו' קאי על מ"ש והאי יומא הוא דילה. ואמר שיום זה הוא אותו היום שעולה עליה ועושה כתר שלה ואח"כ נתן טעם משום שבו מסתיים יסוד אימא. ולס"א ההיא יומא דעלה בגין וכו' מחדש ג' דברים ליתן בהם ג' טעמים למה נק' אותי היום שלה. טעם א' הוא ההוא יומא דעלה וכוונתו על יסוד אימא שהוא עליה ממש ומאיר בה וידוע שעיקר בנין המ' הוא מאימא: טעם ב' בגין דדרגא חמישאה היא ת"ת ולהיותה בחינת ה' דהוי"ה יש לה שייכות עם אותה מדרגה חמישית ולפ"ז תשכיל כי ו"ה הם ז"ון כי משליש ת"ת ולמעלה הוא דזעיר והרי ו'. ומשם ולמטה ה'. פי' כח"בד ח"ג ו'. תנה"ים ה'. טעם ג' ביה יתיב מלכא בכרסויא. שהם חג"ת שבהם יושבת אימא והם ג' רגלי המרכבה וכתר רחל אשר שם הוא הרגל הרביעי:

ובכל אתר בעשור דמטרוניתא הוא כפל ענין זה וגם מה ששנ' כי מתחלה אמר מכ"י ועכשיו אמר ממטרוניתא. כל זה מורה באצבע דדבר אחר קמ"לן. וכוונתו לומר שיצדיק

עשיר שהוא תואר מפני שרומז לכתר מלכות והיינו מטרוניתא. וידוע שהכתר כולל כל מה שתחתיו וזהו ממש רמז עשור. כי עשרה ר"ל כל העשרה בפרטות. אבל עשור עניינו כולם כלולים זה בזה בייחוד. ועוד כי שם ייחוד כמה עשירייות דהיינו מ' אימא ששם מסתיים וכתר יעקב וכתר רחל. ויתר על כן שם הוא בחי' כמה יסודות דא"וא ודישראל ולאה וגם דזעיר שהרי נה"י נתעלו לחג"ת. והנה יסוד עם מלכו"ת דהיינו כתר רחל גי' עשו"ר. ועל זה אמר לעיל רזא יקירא. שירצה שהוא יסוד כמה יסידות ומקום סיום יסוד אימא ותחלת גילוי יסוד אבא. ולהיותו מקום גילוי אור היסודות וששם האור גדול מאד לכן אמר רזא יקירא:

חמש עלייהו דמלכא כאן הוסיף מלת עלייהו. כי לעיל לא אמר אלא ה' יומין אחרנין. וגם כי רצה לומר אח"כ בג"כ חמשה יומין מירחא לאורייתא. הוא חג מתן תורה בה' לסיון וכמ"ש בזוהר חדש בפ' יתרו על פ' בה' לחדש דריש יחזקאל אמר יומא דא יומא דשבועות וס"ל בהא כרבנן דפ' ר' עקיבא דבאותה שנה עשו ניסן ואייר מלאים והוו להו מן י"ו בניסן עד סופו ט"ו יום ושלשים דאייר וה' דסיון הרי נ'. ודע כי אז לא היתה השכינה צריכה להתתקן בי' ימים ולהיות סוד עשור ושיבואו עליה ה' ראשונות בפסח וסוכות. מפני שקדם לה תיקון הגדול של פסח. ואח"כ בימי הספירה חזרו בה כל אותם האורות מצד מעשנו כמ"ש בסוד העומר. ועוד דע כי עיקר התורה היא בזעיר וגם חדש סיון שהוא השלישי הוא בת"ת ומתן תורה הוא בו ששם פי' הגבורה יסוד אימא שממנו תורה יוצאה ולכן נתעלת לת"ת בה' ימים וגם ה' העליונים האירו בה. ומכל טעמים האלו היה מתן תורה בה' לחדש:

ואי תימא שביעאה זה ואי תימא הוא כמ"ש בש"ס א"ר פלוני ואי תימא וכו' שהוא כמו ויש אומרים. ויש לומר שיש פרש ג"כ שבת"ת הוא הז וכדמפרש:

בזמנא דתרין אבהן ה"ס חו"ג שבדעת זעיר שהם אברהם ויצחק וכנז"ל בדף צ"ח שיש חו"ת בדעת דהיינו חו"ג הבחינה המחברת ביניהם שה"ס ת"ת. ואינה בחי' נפרדת לעצמה כמו החו"ג וז"ש דהא מלכא בהו. הוא ת"ת שמחבר ונמצא באברהם ויצחק. וכדין מתעטר שיש לו ב' עטרין ואז ת"ת היא שביעי חו"ב חג"ג חג"ת: וחד מלה שביעאה וחמישאה ולכן נק' בשם זה שמורה גילוי וכן הוא ששם תחלת גילוי החסדים וגם הוא ז' וה'. ת"ח חמישאה וכו' בא לתרץ שלעיל קרא את החמישי שלה וכאן נראה שהוא שלו. ולכן אמר שהוא ודאי שלו שהרי עיקרו ו"ק שהם חב"ד חג"ת כי נה"י דוקא נקרא לבר מגופא כידוע:

וכדין נהיר פי' כאשר מתעלים חג"ת לחב"ד ונה"י לחג"ת אז הוא זווג א"וא ונכנסים נ' שערים שה"ס ה' חסדים:

ועיקר כוונתם הוא להאיר בת"ת לבנות את רחל שאינה נבנית אלא בגילוי החסדים. ולכן יוכל להתייחס לה הת"ת מפני שגילוי החסדים שם הוא בשבילה. ואי תימא שביעאה ר"ל אבא שהוא שביעי גם ממטה למעלה. בגין דמלכא בשלימו דאבהן כאשר מתגדל והדעת שהוא נשמת המלך שהוא הת"ת הוא מושלם ומתווך עם האבות חו"ב. אי נמי כשהמלך שהוא זעיר הוא בשלימות האבות הם חב"ד ושנתעלו החסדים למעלה להשלים חב"ד שלו כנודע מדרוש עליית החסדים ממטה למעלה להגדיל את זעיר. ועטרה ירית משביעאה ה"ס הכתר שלו שהוא המאוחר להתקן. ושנעשה מהחסד שבת"ת שהוא השביעי והוא תשלים הנ' שערים כי כתר הוא שער הנ' ונמצא שעיקר הארת החמשים שערים הוא בת"ת. לשיהיה כתר לנוקבא ושבבחינה זו הוא חמישי ממטה למעלה וגם להתעלות משם האור לתיקון כתרו שהוא שביעי ממטה למעלה כשתמנה מת"ת ולהיות שאור חסד זה מתעלה לתיקון הכתר הוא מחוץ ליסוד אימא בדרך גילוי כידוע אצלנו לכן יצדק מאד אומרו צאנה וראנה בנות ציון שהן סוד גבורות של יסוד אימא בעטרה ירמוז שאור העטרה של אימא שהוא בחזה דזעיר הוא מתעלה ונעשה כתר שלו:

וע"ד בשביעאה וכו' ה"ס שבת שידוע מ"ש בא"י ד' בסוד ה' אחרונה דאה"יה שהיא שביעאה לשית פי' שבאה אחרי חב"ד חג"ת שראשה דבוקה בת"ת. וא"כ סוד שבת הוא בת"ת וגם בבחי' האמורה כאן שהוא השביעי וע"ז נתחן מ"ש אומרים כליל תפארת בראשו נתת. פי' הכתר שלו שעולה מת"ת ושהוא ממש הכליל והתשלום שנעשהמן הת"ת: וכדין ירית מלכא לא"וא. הוא הנידע אצלנו שאז מגיע לת"ת דאימא ואח"כ משל אבא ושניהם נעשים לו לכתר.

ואמר דמזדווגין פי' שצריך ודאי זווג דא"וא כחדא לתת לו הכתרים האלו: וע"ד כלא בחד תליא ירצה שהכל תלוי בת"ת בין סוד ט"ו יום שה"ס ה' על י' ובין תיקון הנוקבא משם ובין תשלום תיקון ושכלול זעיר שהוא תיקון כתרו. ולהיות ששל הנוקבא גם היא נעשה משם בין גוף הכתר שהוא מגוף הת"ת. בין האור שלי שהוא מן האור של הת"ת המתחלק לכתרו ולכתרה ושהוא סוד ב' מלכים המשתמשים בכתר אחד וכנז' בס' א"י ומכל הטעמים הנכונים האלה יש לה כח להתעלות ביום ט"ו ולהרויח ה' המעלות שהיו עליונות עליה ולהגיע עד כתרו שוה בשוה:

ג' מתנות עילאין באוצ"ח נתבארו באורך ותמצית הענין הוא שהן ג' הארות מאימא היוצאות מיסודה ע"י יסוד אבא המאיר בה ומוציאן לחוץ ונקראו מתנות ע"ד שאמרו בש"ס דבר הניתן מיד ליד וכדבסמוך. וגם כי כל אורות אלו הם מיסוד שבו שם שד"י שמלואו גי' נת"ן. ועילאין לנגד מ נות אחרות שהן המטות ואורות אחרים שהם מצדדי יעקב ודור המדבר כמ"ש באוצ"ח. אבל אלו הם מזעיר כמש"ל ואמר אזדמנן לפי שאינם אורות תמידים שלא היו רק לאותו זמן בחי' ג' האחים ע"י דג' אחים ששלשתם מיוחדים בסוד א"וא. ולפי שכל א' וא' בחינתו משונה אמר בהם מנין לחלק מן בזכות משה. איתא באוצ"ח שמשה הוא לצד ימין דאבא. אבל כדי שלא יתרוקן הזעיר מכל אורות אימא אשר בתוכו לכן התקין המאציל שהאורות של ימין יצאו דרך צד שמאל. ושל שמאל יצאו דרך צד ימין. ובזה יפגוש אור באור וזה יעכב לזה וזה לזה. ובכן לא יצאו כל האורות ולכן תמצא שמשה היא בנצח והוא ליי. ואהרן הוא כהן והוא בהיד:

באר מרים יבואר לקמן:

וכולהו אחידן לעילא הוא מה שאמרנו שאין כל האורות יוצאות לחוץ אלא שנשאר שרשן ועיקרן למעלה ביסוד אימא ושם הם אחוזים וכלולי' ועי"ל כמ"ש בזוהר הרקיע בפ' ויקרא שיש בת"ת כללות ח"ג נ"ה שהם שרשי ב' הזרועות וב' שוקים ושם הוא מציאות ד' חיות הקדש מג"אר וכמו כן ג' מתנות אלא שהם בנ"הי וכמו שיבואר ושרשן אחוז בת"ת:

ועתה תבין שאלה המתנות תחלת זכות ישראל להם היתה בזכות אברהם עם המלאכים כמרז"ל והם היו מיכ"אל גברי"אל רפ"אל והן הן כנגד ג' האחין הקדושים. כי מיכא"ל וגברי"אל הם ב' הצדדים ימין ושמאל שמשם מן וענינים. והבאר היא כנגד רפ"אל שהוא מסוד השכינה לנגד מרים כמ"ש בס"ד. ולפ"ז יתיישב משרז"ל שבזכות אברהם זכו למתנות ועוד אמרו כמ"ש כאן שהיה בזכות ג' אחים והכל אמת ונכון. כי זכות אברהם גרם שהוא יסוד אבא שיתגלו ג' הארות ההם ששם הושרשו ג' האחים ושמהם ג' המתנות. שאע"פי שכבר קדמה זכות אברהם מ"מ היה מוכרח אמצעיות ג' האחים שבהתגלותם ויציאתם למטה אז נגלו ונראה פעולתם אשר מבחי' נשמתם:

דף קג.

מן השמים דייקא: כיון שממטיר פשיטא שהוא משמים אלא ודאי שאין כח בשמים להשפיע. אבל השמים סודו בדעת ומשה סוד פק"ד קס"א ויש לו בחי' ימין ושמאל שהם שמים אש ומים. והוא מה שנז"ל שאורות ימין יצאו משמאל. ענני כבוד וכו' בשם ענני כבוד נרמזו שרשי אברהם ואהרן. כי אברהם גי' ח"פ א"ל דהיינו ז' חסדים עם שרשיהם

באימא. אל גי' יי"אי ובמילואו עולה ענ"ן עם הכולל. וסוכה סמ"ך וי"ו כ"ף ה"א גי' אבר"הם ושאר ו' אותיות דס"ג גי' כבו"ד וה"פ כבוד עולה אה"רן גם סוכה סמ"ך וי"ו כ"ף ה"י גי' אה"רן: עין בעין היינו נמי התכללות אורות שמאל בימין שהם שני עננים. נראה אותיות אה"רן. אתה הוא החסד. ועננך הוא החסד הכולל כולם כנזכר מעבר לדף:

מה להלן ז' כי קטרת היא מוחין דאימא כמ"ש הרב בפ' שמן וקטרת ישמח לב וידוע שמאימא יוצאים ז' הבלים וז' מקיפים להיותם מקושרים יחד לכן בא בלשון יחיד: ועוד דאהרן וכו' וא"כ ענך ירמוז לחסד א' קשור בשאר:

באר אתקרי כלו' דסתם נקנה היא באר לשפע הזכר ולכך אין צריך ראיה וגם איתא באוצ"ח שבחי' הבאר הוא הורדת כל הד' אורות דימין ושמאל פנים ואחור אל יסוד זעיר ומשם אל דעת שלה עד יסודה בא"ר גי' הוי"ה האלהי"ם שהיא ימין ושמאל. והוי"ה אד"ני שהוא פנים ואחור. ותתצב אחותו וכו' נותן טעם למה ב' בחינות דמן ועננ כבוד הן סמוכות לזעיר ושל באר כ"כ רחוקה: לזה הביא פסוק ותתצב אחותו מרחוק ללמדנו כלל גדול שיש לנו והוא שאין כח בנקבה נקבל אור אבא אלא מרחוק כמ"ש בס"הכ אחותו כ"י מרחוק דא חכמה ע"ש וכן רחו"ק גי' שד"י הוא יסוד אבא:

באר מים חיים פי' מים הוא סוד ט' יודי"ן דעס"מב שהם סוד ד' הארות היורדות אל היסוד דזעיר ומשם אל יסודה והיינו ע"ב ס"ג ימין ושמאל מ"ה פנים ב"ן אחור ואלו באים מיסודות דא"וא ודזעיר שהם סוד החיים:

וכולא קישורא חד פי' שהכל מתייחד ביסוד של זעיר המקבל משל א"וא וניתנים בשלה. וגם ז"ס מי"ס ט' יוד"ין של עס"מב. דיסודות א"וא ע"ב ס"ג ודזעיר מ"ה ושלה ב"ן ושם נקשרים כולם כי כל יסוד סודו קשר. ועי"ל בענין באר מים חיים וזה כי ר' יהודה סתם ואמר דהיא ודאי באר איתקרי ואנן"פי שפירשנוהו בסוד ד' אורות שמהם נעשה הבאר בסוד ד' שמות כנז"ל. מ"מ לספרא דאגדתא לא ניחא ליה בהכי. משום דבאר זו של הד' שמות ה"ס סתם באר של רחל ההוה תמיד ולכן רוצה לפרשו בבחי' פרטית לשל מרים ולפי מדרגת אותו הדור בפרטות שהוא דור דעה שעיקרו היה מאור יסוד אבא בסוד יעקב ונוקביה הנקרא דור דעה. והנה בחי' באר זה היא מאור אבא שהוא דעת הפנימי של זעיר שבתוך יסוד אבא שהוא בחי' משה והוא הנק' דעת עליון כמ"ש באוצ"ח ואמנם אור זה דאבא של אותו הדור היה יוצא חוץ לזעיר בסוד בקיעה כנז' שם יעקב בצירוף יבק"ע: והוא אור מופלא מאד ולכן צריך שיהיה מרחוק מפני עוצם גודלו כמ"ש שם וז"ש ותתצב אחותו מרחוק זו מרים שהיתה אחוזה בנוקבא דיעקב ונל"עד שאחיזתה היתה בדעת אותם הנוקב' שהו' עצמו' הנוקב' ושפי' נקראת אחותו של משה כי כן משה הוא בדעת

הפנימי שבדע' זעיר וזו יוצאה ג"כ מאותה הארה והיינו אחותו ועו' שזה בדעת וזו בדעת אלא שהוא מתרחק כי לא תוכל להתנות מאותו האור הפנימי אלא מרחוק וז"ש לדעה מה יעשה לו כלו' להשכיל מה נעשה מאורי הלוכיו והארותיו ולכן קראה באר מים חיים כי חכמה סוד חיה ואמר החכמה תחיה בעליה וכולא קשורא חד. ר"ל מרים ומשה שניה' מקשר אחד דהיינו יסוד אבא שסודו קשר כנודע ועוד לאנוה מלין בסוד באר זה שאמרנו שהיא מאורות שפע דאבא שממנו נהנו דור דעה. ונפרש הענין בהקדים מ"ש בתיקון דף קל"ג ע"ב וז"ל מי ודאי מדה דנביעו כגוונא דא # ם מי' כנקודא בעגולה מרובעת ורזא דמקוה מ' סאה כגוונא דא # ם ט' נקודין לכל סטר ובנקודה דלגו אשתלימו לעשרה כל ט' עד דאתעבידו ארבעין ואנין אינון ארבעין סאה ואינון ם עילאה מ תתאה דא בריבועא ודא בעיגולא י' נביעו דתרווייהו ורזא דא מים חיים עכ"ל. ונל"עד ם סתומה הוא יסוד אימא הסתום בתוך זעיר ומ פתוחה יסוד נוקבא הפתוח להשפיע בעולמות. והי"וד שבאמצע הוא אור אבא שהוא המקור המבורך שה"ס י' כמ"ש בפ' עקב. דף רע"א ע"א וה"ס ברוך הנובע תמיד וידוע שדעת הנוקבא הוא כנגד יסוד זעיר שבתוכו יסוד אבא ולכן קורא לסתומא עילאה. נמצא ששם מים הוא ממטה למעלה א"נ ע"ד שיצאו האותיות בסוד תשר"ק כנז' בפ' בראשית באותיות דרב המנונא ואמנם מ"ם זו נעשית מאות יו"ד כמ"ש ריש פ' תצוה והוא כזה # יוד ואם תשכיל אותיות כל הריבוע עונים מלכ"ות שה"ס הנקבות בכל מקום וי' זו שבתוך המ' שהוא אור חכמה של יסוד אימא ה"ס י' דהוי"ה שהו' אבא ושל יסוד מלכות ה"ס י' של אדנ"י ובסוד חכמה תתאה וה"ס יסוד שלה כי אד"נ הוא כח"ב ות"ת שלה הרי שהבאר והמקור שלו ה"ס י' וגם מים ה"ס ט' יו"דין דעס"מב כי כל ההוי"ות הן מאבא ושמות אהי"ה מאימא:

אבל ידוע שיש עס"מב דע"ב וכן דס"ג וכו' הרי ד"פ ט' יו"דין סוד ד' מוחין הכלולים זה בזה והם ט' ניקודים שבכל רוח וכל הניקודים הם נ"ו ב"פ ח"י הרי חיי"ם הרי באר מים חיים הכל מסוד אבא:

והנה ל"ו ניקודין הם ש"ס גי' ה"פ חס"ד וגי' בא"ר מי"ם חיי"ם וז"ש וכונא קישורא חדא שכל ג' המלות מיוחדות יחד. בעאת באר אחרא וכו'. הוא שפע של אותה הנוקבא של דור המדבר שרצה להסתלק שהרי בקירוב זמן היתה עומדת להתבטל אבל לא נסתלקה מפני שהיו עדיין העננים שהם אור המקיף אבל כשמת אהרן נסתלקה עם אור המקיף. אתא משה להיותו מסוד יסוד אבא ושרש לכולם והחזיר הכל וכן ר"ת "משה "בן "עמרם מב"ע מן באר ענני כבוד. ומשה ה"ס פק"ד קס"א והמתנות הן הארות היוצאות מיסוד אימא ע"י יסוד אבא המאיר בה ומוציאן לחוץ כנז"ל ואלו הארות יוצאות מאמצעית זעיר

ששם שני היסודות וזהו מתנות באדם. ואחר שחזרו ונתעלמו בתוכו חזר משה ולקחם וזהו לקחת מתנות שנתעלמו באדם ונק' מתנות לפי שהיה להן הפסק. מתנות מיעוט רבים שנים לקחת מתנות פי' אותם שמתחילה היו מתנות להם אתה לקחת אותם בכחך ובכח ייחודיך וכוונותיך. באר ועננים. ודאי שהוא החזיר באר ועננים אבל לא היו מבחי' הראשונה כי אותו באר שהחזיר לא היה מבחי' הא' אלא מבחי' רחל כמ"ש באוצ"ח וכנגד זה אמר שהיה באר דיצחק:

והענין נל"עד שהיה מסוד שרש רחל שבעטרת יסוד זעיר שה"ס יצחק ק"ץ ח"י כנודע והוא נבנה מן ה' אחרונה של שם שהיא שם בעטרה כמ"ש בסו' האתרוג. והנה ה' וג' מילואיו וג' מילוי מילואיו גי' יצ"חק ועליו נאמר ומשם בארה היא הבאר. פי' שהם ג' מילואי ה' שהם ה"ה ה"י ה"א וזהו הי"א הבאר יעליה אמרו שירה לפי שהיא נקודה קיימת עקרת הבית. אבל עננים אלין עננים דאהרן ירצה שלא היה מבחי' אחרת. ולכן שאל רבי יצחק מ"מ זכה אהרן לדא שאפי' אחרי מותו חזרו ענניו ולא היה כן אל הבאר כי נשתנה ממה שהיה והשיב דאיהו קשיר בעננים שידעת בחי' אהרן היתה מחצונייות דיסוד אבא ע"ב קפ"ד וע"ב שהוא הבחי' היותר חיצונה הוא הסמוך וקשור במקיף שהם סוד עבים והרי שבחי' שרשו הוא קשור במקיפים:

ועוד פעולתו התדירה שהיה קושר העננים בכל יום בקטרת כנ"ל ומתברכות על ידו שהיה ממשיך כח מיסוד א"וא שבדעת זעיר ולכן אהר"ן גי' ח"פ אל עם ח' כוללים כי כל שם א"ל הוא אור מקיף והא"פ הוא אחר המקור שלהם שבתוך הדעת. והז' מקיפים של זעיר. וכנגד זו לנוקבא דיליה. וז"ש אח"כ ת"ח על כל חסד וכו' ירצה. הרבה מיני אורות של מיני חסדים היו לישראל. אבל העליון שבכולם היה של אלה המקיפים שעליהם:

וה"ס ז' ענני יקר שהם אותם של זעיר פי' המקיפים את זעיר:

וקשיר לון בכ"י ירצה ויחד עוד את ישראל עם השכינה שהיא היתה עמוד הענן יומם ועמוד אש לילה ובודאי שבאותו עמוד שבתוכו השכינה היה כלול גם הוא מז' מקיפין וכמ"ש וענך עומד עליהם:

ואלו הם סוד מקיפין המ' שנרמזו בח' כוללים של אהרן:

דהא ענגא דיליה וכו' זהו הכרח למה שאמרנו שהיו לה ז' מקיפים אחרים:

דאין לומר שאור מקיף שלה דהיינו עומד הענן שהיה השביעי שבשבעה מקיפי זעיר בבחי' עטרה שלו ששם שרש המ' א"א לומר כן שהרי הענן שלה. פי' זה של העטרה:

אתקשר בשתא אחרנין והוא הפנימי שבכולם ואיך אפשר לומר שנפרד מיחודו שעם הו' אחרים ויצא לחוץ להיות מקיף אל השכינה. אלא ודאי שאותם שהקיפו את ישראל היו כל הז' דזעיר:

ובכולהו ז' אזלו ישראל ונמצא שהתחתון היה מסוד יסוד ועטרה המיוחדים בעצם וישראל זכו להם משום שהם בעצמם קשרא דמהימנותא בסוד המילה שלהם ששם הוא הקשר האמיתי: מאי קא מיירי שואל איך יש שייכות לסוכה עם שני הבחינות הנז' מקופי זעיר וז' דשכינה. והשיב ע"ש מה שאמרה השכינה בצלו חמדתי וישבתי שה"ס ז' מקיפים שלה שהיא מוקפת בהם באופן שהסוכה רמז למקיפי השכינה וז' ימים רמז למקיפים שלו המאירים בשלה והם בחי' ז' הצדיקים הבאי' לישב בסוכה כדלקמן דיתיב תחות צלא דמהימנותא. פי' תחת כל המקיפים דז"ון. אבל ת"ח שישראל במדבר היו דוקא:

בצלא דמהימנותא פי' ולא תחות כל המקיפים מפני שאותם העננים שהיו סובבים אותם היו של זעיר העיקרים וא"כ לא היו תחות כל המקיפים כמונו אלא תחות אלין עננים הידועים:

ימינא דכולא חסד החסדים הכולל כולם כנודע אל תקרי ויראו דאין צריך לאומרו ועוד שלא אמר כן במשה ומרים. אלא השמיענו שראו בעיניהם שאהרן מת וזהי במה שנראו ונתגלו ממחסה העננים מיד וישמע וכו' מדלא קאמר ויבא הכנעני וילחם וכו' אלא מגיד לנו הכתוב שדוקא שמיעתו החזיקה את לבו לבוא להלחם וגם במדרש דרשו האתרים התייר הגדול וכפי' רש"י. וקשה דקרא כתיב האתרים ל' רבים והם דרשוהו על אחד. ובמ"ש כאן יצדק מאד שהרי ענן הימין שנסתלק גרס סילוק כולם דאיהו כליל כולהו. והנה ידוע שבחסד יש שם י"ה דהיינו י"ה בחסד וה' בגבורה ושם י"ה בג' מילואין גי' סו"כה ובריבוי המילויים יו"ד פ' ה"י וכו' גי' תי"יר הרי שבתייר הזה רמוז כל סוד הסוכה. יושב הנגב ודאי כוונתו ללמדנו כיון ההתנגדות שהיה לעמלק באותו פרק ובאותו מעשה ויובן בהקדים מ"ש בזוהר שעמלק מחובר ע"ס דבלעם לק' דבלק. ושניהם מאחורי הדעת מסיגי קין והבל בלעם משל הבל ובר"ת "הנה "ברך "לקחתי. ולכן היה נגדיי למשה ובלק מקין שהרי היה בנו של יתרו כמ"ש בפ' בלק ויתרו הוא חבר הקני נפרד מקין. ועמלק מתווך משניהם נגד הבחי' האמצעית שבקדושה בין החו"ג כמ"ש בכוונת השופר והן הם שור וחמור וכלבא בישא דנפיק מתרווייהו כמ"ש בפ' ויבא עמלק דהיינו ומ"ו שבתוך שיר וחמור העולה כל"ב. ואמנם גם שעמלק באמצע מ"מ ודאי שרובו מצד בלעם שכן הוא חצי שמו הראשון ובלעם להיותו מימין הקליפה לכן היה משמש עם האתון וכן

כלב זה רובו מן החמור דהיינו מ"ו מ"ו פ' ו' גי' עמ"לק. וערד הוא ערוד חמור הבר. ער"ד גי' בל"עם בל"ק. וארז"ל שהיה דומה לערוד וזה שאמרה תורה יושב הנגב שהוא בצד שרשו בס"א. וגם המרגלים אמרו כן לאמר שהיה חזק על מכונו. ובזה יכנעו שהרי בו אתבר חיליהון בקדמיתא כשרפו ידיהם מהתורה שניתנה מימין הקב"ה. ואז היה נכנס תחת העננים שסודם מן החסדים והיה גונב נפשות כדרז"ל וזהו דאתבר חיליהון שיכול לפרוץ חומות הקדושות שהיו מקיפות להם. ולכן עתה שנפטר אהרן איש החסד נתעורר וחשב שאין להם עוד מחסה החסד ושיוכל להם:

א"ר אבא מאי קא מיירי ירצה למה מתחלה נק' עמלק ועתה כנעני מה שייכות יש לשם כנען עם ענין התקוממו עתה נגד ישראל:

אלא כנען וכו' הנראה מפ' אחרי מות דף כ"ב ע"ב ופ' צו דף ל"ז שמדרגת כנען היא היותר תחתונה שבקליפה מלכות שלה. וכן ארץ הכנ"עני גי' מלכ"ות שלהיותה נגדיית למלכות הקדושה היא ארץ ישראל לכן היתה כבושה תחתיו. כנ"ען גי' י"פ י"ט גי' קץ כמ"ש בערכי הכינויים. וכנען פגם ביסוד לכן הורד למדרגה השפלה הזאת. וכן עמלק היה חותך המילות וזרקן כלפי מעלה לכן הורד ממדריגת ראשית גוים והיתה אחריתו עדי אובד שהיא המדריגה היותר אחרונה שבה האבדון המוחלט.

הכא אוליפנא וכו' שהרי זה הרשע הוציא עצמו מכלל כל קדושה לכן אבד כל טוב ולא שלט אלא בעבדי ישראל כמש"ה וישב ממני שבי. וע"ד כתיב כל האזרח וכו' אזר"ח גי' רי"ו ה"ס שם ע"ב דויסע ויבא ויט שה"ס טיפת החסדים ומשם נשמות ישראל. ולכן לא נקלטו הערב רב תחת העננים ואח"כ מביא ראיה מאליעזר שזכה להדבק בראש האזרחים אא"עה איתן האזרחי. שלא לבד יצא מאותו השפלות של עבד עבדים וארור ולא היה די לו שידבק באיזו מדה מעולה של הקליפה בטוב של נוגה וכיוצא אלא כתיב בוא ברוך ה' ושואל מאי קא מיירי כלו' מה מתייחס זה לענייננו ומשיב שתואר ברוך הוא ביסוד כנודע וה"ס יסוד או"א שמשם כל החירות ולהפך כתיב ביה וישב ממנו שבי היא המדרגה של העבדים ואמר בפ' אחרי מות הנז"ל עוברא דכנען פלחין להההוא דאקרי שבי:

דף קג:

חדא דכלהו קשירין ביה אין ספק שיש פשט לתורה אבל עיקר הכוונה הוא אל הסוד כי דוקא בו מיושבים כל העניינים בכיון ויהי לך לדוגמא עניינו זה כי גם בש"ס דרשו מלת סכת חסרה לדיני הדפנות למ"ד ב' כהלכתן וכו' ולמ"ד ג' כהלכתן. אבל מ"מ יקשה כי סכת הוא סמוך ואין לו יישוב אלא בדוחק אבל לפי הסוד הכל נכון שהכונה על מקיף

חסד ראשון שהוא שרש כל שאר החסדים שהרי חג הסוכות הוא לשון רבים חלוקים. ואם יכתוב סוכה היא א' לבדה. השתא דכתב סכת וקרינן סוכות. פירושו א' כולל הרבה. ועוד צא"ל שמלבד שכל החסדים מושרשים בחסד הראשון. עוד גם בהתפשטותם צריכין לו שהוא נותן בהם כח להתפשט כל א' במקומו ולכן נק' יומא דאזיל עם כולהו יומי ולסוד המופלא הזה נכתב סכת בלשון סמיכות לרמוז שהוא סמוך עם כולם ואינו מוכרת משום א' מהם. ומייתי פ' ענן ה' עליהם. שהוא לשון יחיד שהכוונה על החסד העיקרי שהוא הראשון ומ"מ יש רמז נכון במספר שם ענן. כי הנה יש ב' בחי' א' היא של החסד הראשון. וב' של השאר הקשורים בו והנה ב"פ סכה גי' ענ"ן. הרי שרומז לשני מיני חסדים וגם ענן הוא שם יי"אי מלא שעולה ענן ע"ה. ושם זה הוא שורש שם א"ל. אל"ף למ"ד גי' הק"ף שהוא החסד המקיף. ומביא פסוק אחר להורות דלא מבעיא שהיו ו' עננים ושכונם נכללים בראשון באופן שהיו ישראל מוקפים ממש מלמעלה ומלמטה ומד' רוחות שעליהם כתיב כי ענן ה' עליהם אלא גם בעמוד ענן שהיה הולך לפניה' העיקר היה החסד הראשון והשאר היו נכללים עמו. ואם תכה יי"אי באופן זה יפ"י יפ"א אפ"י יעלה ק"ך גי' עמו"ד וזהו ובעמוד ענן. וסוד הענין ירמוז למ"ש בסה"כ כי ב"פ כתיב סכת חסר כנגד בחינת שני מקיפי' א' לזעיר לבדו דהיינו כל מה שהוא גבוה מהנוקבא והוא שיעור ה' ספירות וכנז"ל בדף ק"ב בסוד ה' על י'. והמקיף השני הוא של הנוקבא לבדה ע"ש וכנגד בחי' זו הזכיר פ' ובעמוד ענן. אתה הוא השכינה הנק' אתה ובפרט בהיותה מאירה מאור החסדים דכתיב בחסד אתה כהן לעולם. ויצדק אומרו אתה הולך כי היא כנגד נצח הוד שבהם ההליכה. ועל של זעיר אמר עליהם שהם העליונים ולפי השכלה זו הם שני בחינות. ועוד איתא בסה"כ סכה עם הכולל גי' אלהי"ם שהיא הנקבה הנקרא אלהים המוקפת. א"נ אימא הנקרא אלהי"ם המקפת את זעיר. ונלע"ד שאימא ה"ס הוי"ה בניקוד אלהי"ם העולה עם הנקודות צ"ו. וה"פ צ"ו גימטריא סכ"ת. ולנגד בחי' מקיפי הנקבה סוד א"ל אדנ"י העולה צ"ו ג"כ. ולפי הכלל שיש לנו שכל מקיף הוא דין שלפ"ז יהיו מקיפין אלו מבחי' הגבורה הנכללים בחסדים א"ש מה שכתבנו. עננא דאהרן כתב מהרי"ץ ז"ל שחביריו מפרשים אותו על החסד הראשון הכולל כולם והוא לא ישר בעיניו. חדא דהול"ל נטיל עמיה ד' אחרנין כי היסוד הוא כללות החמשה. וזה ל"ק מדי שהרי ו"ק גמורים הם וששה צירופי יה"ו כמ"ש בסודות הלולב. ואיתא בכללי הר"חו ז"ל סי' ל"ה. שיש בדעת ו"ק שה"ס ו' צירופי יה"ו שבהם נחתם העולם. וגם כי האמת הוא שהיסוד הוא הכללות. מ"מ כאן מדבר על ו' בחי' דשייכי לדוכרא לאפוקי השביעי עמוד אש שהוא מבחי' הנוקבא עוד הקשה כי לא יכון אומרו נטיל עמיה כי

אדרבה הוא הולך עם כולם. ועוד כי החמש הן למטה ואיך אינון עמיה. וגם זה ל"ק מדי כי מ"ש נטיל עמיה קאי אמאי דכתיב ובעמוד ענן אתה הולך שפירושו על החסד הראשון המכליל עמו השאר ונוסע עמהם. וא"נ נטיל ר"ל כשלוקחת מדת הגדולה את החסד שלה ניטלת עמה כל חביריו. גם מ"ש שהם מתפשטים למטה ואיך אינון עמיה זה מבואר עם הנז"ל דאזיל עם כולהו וז"ש ר' אלעזר לקמן דנטלא בחמש אחרנין שר"ל שהיא נוסעת וגם ממשכת כחה בכל הה' תחתונים וסוף דבר אישתמטתיה מ"ש בס"הכ בשל פסח וז"ל וענן הראשון הוא של אהרן כנגד חסד ראשון והוא כולל כולם כמ"ש בזוהר בפ' אמור וה"ס יומם יצווה ה' חסדו ע"ש ומלת יצוה הוא לשון צוות וחברה שהוא מחובר עם כולם. ואע"פי שכל אחד מז' הימים הם בחי' הז' חסדים מ"מ כל א' נקרא יומם ע"ש היוות שיש לחסדו הראשון עם כולם:

ואינין שית אמר זה לאפוקי מפירוש מהרי"ץ ז"ל שלא תאמר שאין היסוד עמהם לכך אמר שאינו כן כי גם הוא יום הששי קצה א' והכוונה כי לכל א' מה' חסדים יש ה' בחי' החסדים חג"ת נ"ה ויש בכל א' כללות הה' ואותה הבחי' של הכלליות היא הנתנת ביסוד והבן:

וענא אחרא וכו' זו משל מלכות דבחי' עצמה וה"ס דין מתוק ולכן נק' לילה וגם הוא משם יי"אי בהכאה יפ"י יפ"י אפ"א יפ"י הרי א"ש אבל אינה אש אוכלת אלא להאיר להם מה שמקבלת מנהירו דאינון שית שכולם אור גמור: אבל בכאן בלילה נהרא מנהירו מהארה. ואמר נהרא לישראל פי' שדוקא לישראל היתה מאירה אבל בחיצונים היתה אש אוכלת כמש"ה ואל זועם בכל יום שר"ל זועם בקליפות: ר"מ דף ק"ג ע"ב ברזא דמהימנותא הוא יסוד אימא שבתוכו יסוד אבא המוציא האורות לחוץ להיותם מקיפים כנז"ל בדבריר' אלעזר. וטעם שר"מ קוראו רזא ור' אלעזר קוראו צלא נ"ל שר"מ מיירי בבחי' המקיפים במקומם באצילת: ושאנו בני רחל נכוין בשרשי נשמותינו שבאמנו וששם נהנים מאור האצילות ממש ור' אלעזר מדבר באור הנמשך לנו למטה בעו"הז שהוא צל מן העליון:

בלא דחילו כלל משא"כ עד החג שהיו נכנסים הפנימיים לאט לאט ולא היה כח באותם החסדים למתק לגמרי והיה איזה חשש לקצת אחיזה לחיצונים ולכן מיו"הך עד סוכות הם ימי חול אבל בסוכות אין שום פחד מפני דהא מקטרגא אתפרש וטעם הדבר שהחיצונים אין בהם כח להתנו' מהמקיפים וכמ"ש הרב ז"ל שהקליפות יושבת בין המקיף לפנימי ופניהם לפנימי. והנה עד הסוכות היתה המ' בבחי' די"ן אבל בחג מאיר בה א' ונעשית אדנ"י וא' זו היא משם אהי"ה כנודע שה"ס אימא. די"ן ואהי"ה גי'

סכ"ה ובענין זה יש לפ' פ' בסכות תשבו וכו' זה לעומת ישראל למטה שנצטוו לישב בצלא דמ הימנותא כאמור ואח"כ מדבר שלא לנוכח כל האזרח וכו' פי' אותם שהם מושרשים למעלה ישבו בסכות אחרות שהם רזא דמהימנותא וז"ש ומזרעא ושרשא וכו'. פיריש זרעא שנזרע מזעיר דאצילות:

ושרשא שנשתרש במ' קדישא לאפוקי בחי' הנק' נפל שאין הנקבה קולטתו כמ"ש בס"הכ בסוד עצרת בזוהר דף הנז':

האי קרא על כ"י וכו' אמר כן מפני שהפסוק אמר וקראת באזני ירושלם ואינו כפשוטו שהרי ירושלים לא היתה במדבר ואם הכוונה על העם שבתוכה כמ"ש המפרשי' יקשה למה יכנה אותו בלשון נקבה: ועוד שמיד תוך כדי דיבור קראו לשון ישראל קדש ישראל לכן אר"א שהכוונה על ירוש"לם העליונה היא נוקבא דזעיר שיש בה בחינת דין כשהיא חסרת י' גי' תו"קף דהיינו כשהיא אחור באחור לכן עולה ב' אלה"ים דאל"פין והה"ין שהם אחורי זעיר ואחורים דידה אבל כשהיא מלאה ביו"ד עולה תק"צו שמקבלת ממילוי הדעת דל"ת עי"ן ת"ו. וכן ששה הויו"ת במילואן בששה קצוות סגו"ל בחסד וכו' וא"ר אלעזר שהפסוק מדבר על זמן המדבר שאז היתה ירושלם זו אחור באחור כמ"ש באוצ"ח: חסד דא עננא וכו' ידוע שהעננים סודם החסדים המקיפים כנז"ל וצריך ליתן טעם למה נתייחסו העננים לאהרן: וכי תימא מפני שע"י זכותו באו לישראל קשה שהרי כבר קדמו אברהם כמרז"ל בזכות והשענו תחת העץ ונל"עד שאמת הוא שעיקרם של החסדים הוא אברהם. אבל בזכותו של אהרן יצאו לחוץ כמ"ש באוצ"ח שאהרן הוא בצד שהאל של יסוד אבא שהרי הוא בהוד ושהאורות שמאליים דאבא מוציאים אורות ימניים דאימא לצד ימין שה"ס החסדים המקיפים והנה כל ענן סודו משם יי"אי שעולה א"ל שבמילואו גי' הק"ף וגם יו"ד יו"ד אלף יו"ד גי' ענ"ן ע"ה ואם תוסיף על א"ל כללות כח אהרן שמוציאו לחוץ יעלה ל"ב וגי' כבו"ד:

וזהו ענן כבוד ואמנם החסדים הם ז' כנגד ז' קצוות ואמנם כללותם היא בדעת כמ"ש בכוונ' הושענ' רבה: וח"פ א"ל גי' אבר"הם ועכח' כללי הכח המוציאי' שהוא ל"ב וח"פ ל"ב גי' אה"רן: הרי ענני כבוד בסוד ב' צדיקים אבל המתפשטים הם ז' ולכן אברהם ואהרן גי' ז"פ חס"ד האמנם לפי שאהרן הוא המוציא אותם לכן נק' על שמו. ואמר חסד בלשון יחיד לרמוז לחסד הגדול של המקיפים שהוא עם כולם כי לכן יום ראשון דסוכות הוא י"ט גמור כמ"ש בס"הכ והוא הנקרא יומם דכליל כולהו יומי. ועוד אתקשרו עלך זהו טעם אחר למה שנאמר חסד בלשון יחיד והוא מפני שכולם קשורים ומיוחדים על הענן השביעי שה"ס המלכות שהוא הפנימי שבמקיפים והוא ממש על המלכות והיינו

עלך כי ירושלים הוא חיצונייו' של המלכות וציון הוא הפנימיות כמ"ש בס"הכ ועוד ידוע שכל א' מן החסדים כלול משש קצוות ופ"ו הם ל"ו וכך הוא ממטה למעלה הרי ב' בחי' ל"ו גי' חס"ד. וכן הוא כמ"ש ונהירו עלך שהרי ע"ב אורות הנז' כולם מאירים בה:

אהבת כלולותיך קורא עוד לחסדים אה"בה לכמה טעמים א' מפני שחסדים אלו הם של אימא שהיא סוד אהבה כנז' בכוונת דחילו ורחימו:

ועוד משום דיש עוד חסדים דזעיר כנודע מסיד הלולב שהם ממילוי שם יאא"א שהוא תוכיות זעיר שהג' אל"פין ה"ס ג' אהי"ה העולים ס"ג כמבואר בהקפות הו"ר וכתבתי בפ' כי תצא דף רע"ו ע"ב ששם ע"ב נכלל בג' שמות שהם וה"ו אני וה"ו שר"ת שלהם וא"ו. ואמרתי שבו רמוזים שני מזלי ולכן וה"ו אנ"י גי' מז"ל וכן אנ"י וה"ו מז"ל. ואמנם מזל נוצר חסד שסודו ע"ב דהיינו הוי"ה גנוז בס"ת ג' השמות דהיינו ב' ווי"ן ויו"ד שבתוכם שהוא עם י"ב תיקונין. ושל ר"ת שהוא יותר נגלה הוא מזל ונקה שסודו אהי"ה דהיינו ב' ווי"ן י"ב תיקונין וא' באמצע אהי"ה. ומשם אחיזת אימא. והנה וא"ו גי' אה"בה שהיא מזל ונקה שסודו אהי"ה מאימא והוא הוא סוד ג' אלפי"ן של שם יאא"א שהוא תוכיות זעיר דאיתמר ביה כונן שמים בתבונה וגם הוא סוד וא"ו שבשם והיינו אהבת כלולותיך שהם ג' השמות שבהם נכלל שם החסד הנז' תחלה בפסוק. ולפי זה ירמוז הפסוק בחסד לחסדי אימא ובאהבה לחסדי זעיר. והנה חס"ד ואה"בה ג" סכ"ה להורות ששני החסדים יחדיו חופפים ומסככים על הנוקבא. גם שם כלו"לות גי' סוכ"ות דהיינו שני הסוכות של שני המקיפין ולהיות שעיקר תיקון המ' הוא ע"י החסדים כמ"ש והיכן בחסד כסא לכך מלת כלולותיך כוללת עניינים שונים הא' דאשתכללו לך ונ"ל שהשלימו אותך מלשון כלילת יופי ויש לדקדק דהו"לל דשכלילו שהוא פועל יוצא ולא אשתכללו שר"ל נשלמו וי"ל שאמת הוא שעיקר הארת החסדים הוא לתשלו' המלכות אבל מ"מ גם הם קונים שלימות בעצמם בהאיר אורם בתוך זעיר ולס"א וכולהו אשתכללו בך. זהו פי' אחר וירצה כולם נשלמו בך שכן הם ז' חסדים ואין מנינם נשלם אלא בך. והענין שלכל א' מן החסדים יש ז' בחינות חג"ת נה"ים באופן שאין להם שלימות לכל א' מהחסדים אלא במ'. ענין ב' ואעטרו לך הוא מלשון כליל שהוא עטרה והענין שעיקר הסיכה הוא הסכך שה"ס הכתר כמ"ש בס"הכ ולכן יש בסכך כמה דינים שאינם בדפנות. והכתר כולל בו כל מה שתחתיו והרי ב' בחי' של פרטיות החסדים ושל הכולל שבכתר. ענין ג' ואתקינו לך ככלה והוא פשט לשון כלולותיך לשון אירוסין. ונלע"ד שהכוונה בזה במה שנכוין בר"ת הבו לה' כבוד ועוז הבו לה' כבוד שמו שהם ב"פ כלה ואיתא בס"הכ שזעיר ואימא מקשטין את המלכות שהיא סוד שם בן ועיקרה כנגד נה"י דזעיר שהם ג' הרי ב"ן וג'

גי' חל"ה. וכנגד זה אמר כלולותיך לשון רבים. ואיתא בשער אריך פ"ה שמתיקון ונקה נמשכים למ' י"ב צירופי אדנ"י הראשונים והם תיקוני רישא ומן י"ב תיקוני דיקנא דזעיר נמשכים לה י"ב צירופים האחרונים ושהם כ"ד קישוטי כלה וא"כ נאמר שהי"ב דרישא דידה הם דאימא. ושל גופא הם מזעיר והם הארות חיצונייות שלה בתכשיטין שאינם תיקוני איברי האשה בעצמן אלא כעין סרק שמעברת הכלה על פניה:

וכ"כ למה פי' וא"ת ומה ענין לכל אלו ההארות והאורות שאינן תדירות והשיב בגין לכתך וכו' ירצה מפני שאז בזמן המדבר היתה רחל אחור באחור עם זעיר והיתה מלאה דינים רבים והוצרכה לכל אלו החסדים המזהירים כדי שתוכל אח"כ להתתקן בגדלותה. ולכן תמצא ששלמה הקהיל את ישראל בחג הסכות ואז נתחנך הבית וקיימא סיהרא באשלמותא:

ת"ח בשעתא וכו' מכל האמור עד עתה למדנו שיש שני מקיפים של חסדים בזמן הסכות הגדולים משל אימא ועוד דשל זעיר שהם מוקפים במקיפי אימא. עכשיו בא להודיע שיש עוד חסדים אחרים פנימיים וכמו שיבוא בסמוך בס"ד וקורא אותו מדור ע"ש תשבו כעין תדורו מפני שאין מקיפין אלו של החג כשאר מקיפי כל השנה שהם לפי שעה אבל אלו קבועים כל זמן הי"ט ולכן קורא לסוכה בשם מדור. צלא דמהימנותא הם המקיפים הסובבים והם מיסוד אימא ובכח יסוד אבא כנז' וידוע שאו"א הם פנימיות האצילות דהיינו המהימנותא ששם כל אמונתנו. וכבר אמרנו שעיקר המקיפים הם משם יי"אי ואם תכה יפ"י יפ"א אפ"י יעלה ק"ך כמספר צ"ל א"ל ולכן שכינתא פרסא גדפהא כנף היינו צ"ל א"ל:

והוא ששולחת אור מקיפיה לסכך על ישראל ואברהם וחמשה וכו' נלע"ד שה"ס החסדים הפנימיים ולכן קראם בשם אחרנין כלו' שהם מסוג אחר ממה שהוא הסיכה שהיא בחי' המקיפים ואלו פנימיים. וע"כ אמר שויין מדוריהון עמה ר"ל שהם מוקפים ובתוך המקיפים וצריך ליתן טעם למה הזכיר אברהם בשמו ולא שאר האבות והצדיקים שהם יצחק ויעקב משה ואהרן ויוסף. אמנם הוא מובן במ"ש בס"הכ שאנו החסדים הפנימיים נכנסים ממטה למעלה והיינו שאחרי הכנס כללות פנימיות הגבו' ביסוד מלכות מגבו' פנימיות דבינה כנודע מסוד יו"הך ואז הוא נעילה וחותם וכו'. אז מיד נכנסים בה יסוד ומ' דחסדים. ואעפ"י שאין בהם הכח למתק הגבו'. מ"מ עושה רושם והתחלת מיתוק. ונלע"ד שז"ס הלבנת לשון של זהורית שהיה של צמר שה"ס זקן התחתון יסוד ומ': ואם היה זכות בדור היה מתגלה להם התחלת המיתוק בפרהסייא ובודאי שלפי גודל התשובה היה מתגלה חוזק הלובן וע"ד שנא' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ועיין בליקוטי

ישעיה שכוונתי לדעתו בפי' של"ג וצמ"ר ששלג ג"פ אל"ף שהם מג' שמות אהי"ה וצמר חסר ג' אלפ"ין. וכל זה הוא ביו"הך בנעילה שנכנסים יסוד ומ' דחסדים. ואח"כ בשאר הימים שבין יו"הך לסיכה נכנס כל יום חסד א' עד שביום א' דסכות נכנס הגדול שבכל הפנימיים וגם הגדול שבמקיפין. ואז הוא י"ט גמור ואין ספק שאז חוזרים ונראים כל החסדים שנכנסו קודם לכן שלא היה כחם יפה למיתוק גמור והיינו אברהם הנודע בשמו שנודעה סגולתו בכח עצום:

וה' צדיקייא אחרנין שהן עד עתה כנסתרים:

ומשום שהשנים דיסוד ומ' נכנסו ביום א' לא סבר ר' אלעזר להחשיבם אלא לאחד. אבל רבי אבא פרט השביעי. ודוד מלכא וטעמא משום דימי הסוכות ז' ובכל א' מהם יש חסד א' עד שיום הז' ה"ס ז' מלכיות של ז' החסדים וסובר שגם שלפי האמת בבחי' התחלת כניסתם יסוד ומ' נכללו יחד מ"מ בבחי' חזרת הארתם מכח יחודם והתנוצצם זה בזה מתגדלת הארתם מאד וכל א' מתבחן ביומו אפי' המלכו' דחסדים וכ"ש שכל כוונת החסדים של אלו הימים היא לתיקון המלכות והיא המולכת וזהו דוד מלכא ובמ"ש לא פליגי ר' אלעזר ורבי אבא דמר אמר חדא וכו' ולפי כל האמור יצא לנו שיש לכוין בסוכה לב' כוונות העיקר למקיפים שהן הן עצמות הסוכה. ועוד יכוין לפנימיים שמאירים בחברת הצדיקים והנה המקיפים סודם א"ל שהוא הקיף והפנימי ה"ס ע"ב קפ"ד גי' אה"רן ע"ה ועליהם נאמר במזמור דויהי בשלם סוכו נאור אתה אדיר כמ"ש בליקוטים שלי הנק' רמ"ז הרמ"ז וכן סוכה מלאה סמ"ך וי"ו כ"ף ה"י גי' ע"ב קפ"ד שבשני שמות אלו היא מלאה ושלימה:

למחדי וכו' שהרי הוא זמן שמחתה בחסדי ה' אשר מאירים מאימא שה"ס שמחה וכמו שתקן הרב לומר בלכה דודי כשחל י"ט להיות בע"ש גם בשמחה ובצהלה. וכן תמצא ששם יאא"א שסודו אורות אימא בתוך זעיר אם תמלאם יעלו שמחה ואומרו באנפין נהירין הוא בסוד שם ע"ב כו"ו בשיבא קמ"ץ שעולה ש"ס ועם י' אותיותיו הרי ש"ע וכמ"ש בכללי הרח"ו ז"ל. ולעומת ואנו אומרים הושענא:

וא"ר אבא כתיב וכו' כוונתו לקיים מ"ש בסוד ז' ימים והרגיש ב' דברים א' הכפל שהיה די יאמר בסוכות תשבו ז' ימים כל האזרח בישראל ב' תחלה לנוכח ואח"כ ישבו נסתר: **אלא קדמאה לאושפיזא וכו' ובזה מיושב הכפל וגם שינוי הלשון** וה"ק בסוכת תשבו תחלה אתם ז' הימים שאלו הם החסדים הפנימיים שנכנסו בסגולת הימים שמיו"הך עד סוכות כמ"ש בס"הכ ולכן קרא' ימים וגם שִׁבְעַת שהוא כנוס כל הז' שבתוך זעיר ובזה יתיישב דיוק אחר שלמה נא נאמר בלשון צווי שבו בסוכות. אך ירמוז למ"ש בס"הכ

שהחסדים הפנימיים נכנסים ממטה למעלה מפני שהמלכות מלאה דיני' הרבה ואם היה נכנס תחלה חסד שבחסד היה מתבטל מתוקו בתוקף הגבו': לכן נכנס תחלה הקטן שגם שאין לו כח להמתיק לגמרי הא מיהא מועיל קצת שעושה איזה רושם וכן מיום ליום מידי הכנס חסד אחד עושה את שלו עד בוא החסד עליון שבהצטרף אליו חביריו נעשית המתקה גמורה ואין ספק אצלי שאז מצא מין את מינו וניעור וכל הז' חסדים מתעוררים בעצם סגולתם בשלימות וזהו תשבו ז' ימים. אל תחשבו שיהיו בטולכם עצמי אלא מובטחים אתם שבזמן חג הסוכות תשבו ז' ימים בשלימותכם ובזה יוכלו כל האזרח לישב בסוכות שהרי ישראל מושרשים בז"ק ואם לא יאירו כל השבעת חסדים בזהרם ימצאו פגומים המושרשים בקצוות התחתונות ולא יאירו בהם שבעת המקיפים של סוד הסוכה:

קדמאה לאושפיזי וכו' זהו ענין אחר שלמדנו רב המנונא שצריך לזמן את הצדיקים ההם ולכן לא אמר שבו אלא תשבו התעתדו לישב שם. הוה חדי להמשיך עליו אור אימא שבה סוד השמחה וכנז"ל וכמ"ש בזיוהר שיר השירים ודפ' ויקרא. וגם לכן היה קאים על פתחא סודו יסוד אימא הנק' פתח האהל ומשם יוצאים המקיפים ואמר נזמין וכו' היה עושה הזמנה בפה כי כן צריך כמ"ש בינוקא דבלק וגם הזמנה במעשה סידור שולחנו להזמנת האורחים ומברך קידוש וברכת הסוכה וכל זה להמשיך שפע וקדושה ואומר בסוכות תשבו. כלומר שלא ימלאנו לבו להזמינם אם לא שכך היא רש"מ שצוה אותם תיבו אישפיזין עילאין טעם הכפל כמ"ש בס"הכ כי סוכה גי' הוי"ה אד"ני שר"ל ז"ון המוקפים במקיף אימא אמנם להיות הזעיר גבוה מן הנוקבא מן החזה ולמעלה נמצא כל צד העליון שהוא המכוסה מוקף לבדו ומשם ולמטה ז"ון ביחד ולעומת ב' בחי' אלה כפל ואמר תיבו אושפיזין עילאין דהיינו הסוכה העליונה:

ואושפיזי מהימנותא הוא בסוד המגולה ששם יחוד לז"ון ארים ידוי:

ס"א אסחי נלע"ד שהיתה כוונתו ללאה להאיר לה ולפ"ז היינו ארים היינו אסחי שסודו נטילת ידים כמ"ש באוצ"ח ולכן חזר וחדי להמשיך גם ללאה משמח' אימא:

זכא' חולקנא של הת"ח וגם חולקהון דישראל ולא אמר וזכא' בו' לרמוז שמועיל לכולל זכות פרטי שהוא ת"ח הגון:

חולקא בעמא ובארעא היינו שני בחינות האמורות של הסוכה המכוסה והנגלה והם הם עוה"ז ועוה"ב כנודע:

ועכ"ד בעי למחדי פי' עם כל העניינים המופלאים שאמר מכוונת הסודות וגם הזמנת האורחים הקדושים צריך לשמח את העניים ולכן שינה הכתוב בשמחת סוכות משל

שבועות. שבשבועות נאמר ושמחת לפני ה' אלהיך אתה וכו' ובסוכות כתיב ושמחת בחגך. כי בשל שבועות לא חייב לשמח את העניים כי אם בשלמי שמחה כמ"ש רש"י ז"ל. אבל בסוכות משל עצמו:

ואח"כ נצטוה על שלמי חגיגה בגין דחולקא דאינון וכו' סוד ענין זה הוא מפני שז' אושפיזין שה"ס ז' חסדים כל מגמתם להאיר לנוקבא לבשם ריבוי הגבי' שקבלה מן ר"ה עד יוה"ך ואז היא עניה דדעתה קל"ה ולכן מה שהעשיר שהוא מושפע מהחסדים נותן לעניים שאחוזים בנוקבא בבחי' גבו' הוא מעין ההארה שמאירים ז' חסדים במלכות וידוע שהעניים מושרשים בה וא"כ אם לא ישמחו אותם נמצאת אותה הבחינה שלהם שאחוזה במלכות בלי שמחה ולכן מה שיתנו לעניים הוא החלק של האושפיזין שבו מרבים השמחה במלכות כי בחי' העניים מאירה בשמחה בהגיע להם החלק של אלו האושפיזין קדושים. דיתיב בצלא דא וכו': כי כל מקיף מורה שפע בלי קצבה שאינו מצומצם בכלי. וזמין אושפיזין שה"ס חסדים שדרכם להשפיעה. לחם רע עין. שעין שלו רע על העני וששני עיניו נכללים בא' דהיינו עין שמאל גובר על עין ימין ופוגם בעולימתא שפירתא דלית לה עיינין תרין אלא א' דדעתא קל"ה. פרש חגיכם. פרש רומז למה שאדם מרבה בתענוגים. ופרש חגיכם אפי' של החגים שיש בהם מצוה:

מ"מ אם חסרה הצדקה אין בהם שום רוחנייות אלא הכל נהפך לפרש:

מעל אהלי כי פגמו במקיפים הקדושים המאהילים עליהם ונכנס שם אדם בליעל ועם בע"הב הו"ל שני אנשים הרשעים. וכן ובטן רשעי' תחסר הרוחניו' והקדוש' פתך אכלת ולא פתו של הקב"ה לכן תקיאנה ע"ד הנ"ז בפרש חגיכם:

כי כל שולחנו' מלאו קיא צואה פי' כי כל שלחנו' יתקן לשבתות וי"ט לא תהיה שם קדושה אלא טינוף:

דוד מלכא וכו' גם הוא נכלל עם שאר הצדיקים בפסוק כי כל שלחנות וכו' אבל נוסף עליכם בפועל השלמת דיניו. פי' שפוקד דין על אותו האיש מפני שהוא החסיר כח מיתוק הגבורה שניתנו במלכות בכל עשרת ימי תשובה:

ובאינון עשרה ימים פי' באותם הדינים שמקבלת באותם י' ימים שחסר מיתוקם בהם יהיה נדון זה הכילי ביום החותם שבו נשלמו הדינים ונמתקו הגבורות:

ביש מנבל כי פגם במדתו בזמן הופעת החסדים המופלאים. ונבל לא חטא כי אם בר"ה כמרז"ל:

בגין כך אורייתא ירצה שלא ימנע אם יחוייב להרבות:

דף קד.

ר"ש פתח כל הנקרא בשמי מלת כל צודקת באדם מפני שיש בו כללות כל העולמות שבכל אחד מהם יש ה' פרצופים וה' אורות יחנר"ן והיינו כל בכללות עשרה וידוע שבחי' י"ח הן מיוחדות. בין לפי שאינן מתלבשות בכלי ובין שרמוזות באות אחת שהיא י' וקוצה. משא"כ נר"ן שהן מתלבשות בג' כלים פנימי תיכון חיצון ורמוזות בגי' אותיות הו"ה. וסוד מלת כ"ל כ' בסוד י"ח ואות ל' כנגד נר"ן. גם האד"ם גי' כ"ל ואם תרבה ג' אותיות הו"ה באותו' ותאמר י"פ הו"ה יעלה צל"ם וז"ש קארי ליה בשמיה וכו' כי נודע שיש בחי' צלם מסוד הוי"ה וה"ס מוחין הפנימיים:

ועוד דאקרי בשמיה בשעתא דאפיק וכו' הכוונה לפרש מ"ש אח"כ בצלם אלהים ברא אותו שהוא כפל ור"ל שגם הבירא ית' נתן לו כח להקרא בשם אלהי"ם ממש והיינו במעשיו כשהוא דיין אמת שאז מתקן הגבורה ואיתא בכוונת פסח שגבירות דגדלות סודם שם אברהם וה"ס אלהי"ם חיים:

ואם תצרף שם דיין עם שם אלהי"ם יעלה ק"ס והיינו צל"ם אלהים ועי"ל שצלם אלהי"ם הוא מה שהאדם מברר מניצונין דתוך נוגה המתייחסות לו וכנז' בס' א"י שזהו דין ממש להציל עשיקים. וז"ש דאפיק קשוט הוא זרע אמת שבתוך הקליפה. שבבחינה זו נקרא כל אדם בשם אלה"ים וכמ"שה אני אמרתי אלהי"ם אתם והשתא א"ש דלא איירי בדיין ממש השופט לאחרים משום דאינו שוה לכל נפש. ואפשר דקשוט הוא לימוד התורה. ודינא היא המעשה שבהם האדם מברר ניצוציו מתוך נוגה ועושה מהם לבוש לנפשו. ואיתא בס' הליקוטים שלכל אדם יש לו שני שמות א' בקדושה שה"ס נשמתו ובה נאמר בעצם ויברא אלהי"ם את האדם בצלמו שהוא שם הוי"ה בסוד ד' מוחין. כי צלם מלא צד"י למ"ד מ"ם עולה רנ"ח דהיינו הוי"ה וד' מילואים עס"מב ועוד יש לו בקליפה שם שה"ס ניצוציו המובלעים בתוכה שצריך האדם לבררם ולעשות מהם מלבוש חיצוני לנפשו והוא צלם אלהי"ם שה"ס מלכין קדמאין וג"פ אלהי"ם גי' חר"ן הנז' ודוק כי מלת נקרא הוא תואר או בינוני ולעומת השם דקדושה שהוא צלם הוי"ה המושפע עליו הוא תואר. ולעומת השם האחר הוא בינוני שכן בכל יום ויום הוא הולך ונקרא השם האחר על פי מה שעושה תמיד וז"ש כל הנקרא בשמי:

ואח"כ חזר ואמר קרא ליה וכו' ושפיר וכו' מוסיף ענין נכון על הנקרא בשמי שהוא על היות האדם נשמתו מושפעת מכללות הוי"ה דהיינו בזיווג או"א אז בזיווג דנשיקין ג"כ שהוא מרו"ב והיינו י"ה שעל זה נאמר נעשה אדם בשעתא דזיווגא אתמר:

פי' זיויג דאו"א שה"ס ויאמר אלהים דאבא אמר לאימא נעשה אדם והוא זיווג א'. וכך

הוא בזיווגא דתרוייהו בצלם ודמות:
י"ל שכמו שהיה זיווג דאו"א כן הוא בזיווג דזו"ן בה"ס צלם ודמות והיינו ו"ה וע"כ נאמר נעשה אדם שרומז לזיווג א"וא בהם י"ה:
בצלמנו כדמותנו הם זו"ן שהם ו"ה וזה פי' עיקרי על מש"ה כל הנקרא בשמי שהוא אדם שיש בו כח כל שם הוי"ה בשלימות. משא"כ בשאר הנמצאים כי אינם באים מכח שני הזווגים כי המלאכים שאין להם גוף הוא מפני שמציאותם מזיווג העליון דנשיקין והתחתוני' שאין להם נשמה שכלית באים מזווג התחתון לבד. והאדם כלול משניהם. וא"ת תינח כל בני אדם בבאו מאדה"ר שיש בהם זכרים ונקבות ויצדק לומר בהם שנעשו בצלם ודמות. אבל אדה"ר נולד הוא לבד. לזה אמר ואדם מדכר ונוקבא נפוק. שגם הוא בא מזכר ונקבה וסוד הענין נזכר בא"י שבזמן בריאת אד"הר היו זו"ן אחור באחור ואי אפשר לזיוגם. שלכן העלו אותם או"א להיכליהם למעלה ושם חזרו פנים בפנים וז"ס זווג אחור באחור הנז' בכ"מ. שר"ל שבבחי' היות זו"ן למטה במקומם הם אחור באחור מפני החיצונים ולכך מתעלים למקום או"א שאין שם פחד מאחיזת החיצונים ושם מזדווגים פנים בפנים. ובזה תבין בדיוק אומרו כדמותנו בכ"ף ולא בבי"ת כמ"ש בצלמני. והענין כי לא היתה הבריאה מצד הנקב' שהיא הדמות כדרכה שהוא בהיותה למטה במקומה אלא כעין זה שבהתעלותה למעלה וחזרתה פנים בפנים נחשב כאלו היתה כן במקומה. משא"כ בבחי' הזכר שמצדו היה יכול להחזיר אחוריו החוצה בלי פחד ולכן אמר בו בצלמנו:

דף קד:
ויברא אלהים את האדם בצלמו הרי זה פי' אחר בפסוק זה שלפי דמסיק כינוי דבצלמו קאי אל האדם עצמו כמו שנבאר: ותחלה נאמר מה שיתיישב בפי' זה והוא חדא דאחר אמרו נעשה אדם וכו' לא היה צריך לומר אח"כ אלא ויעש אלהים כן: ועוד שבאמירה נזכר צלם ודמות ובבריאה לא נזכר הדמות אכן הכוונה שבעת הזויג שמח ה' חד דיוקנא לפרצופא דבר נש. ואין הכוונה כדמות אותו העתיד להוליד. אלא פרצוף אחד כולל. ולא תואי פני אדם וסודו מכללות שם קס"א העולה צלם ועם י' אותיותיו עולה דיו"קן. ואמנם מאותו הצלם הכולל נוגד צלם הפרטי של העובר וכמ"ש בסמוך ומההוא דיוקנא תקינא יקר. שהוא זה הדיוקן הנז' כאן. ממנו נפיק האי צלם. ובזה מדוייק הפסוק ויברא אלהים את האדם בצלמו פי' בצלם הראוי לאותו אדם. והנה זה הצלם נמשך מן הצלם הכולל שעליו נאמר בצלם אלהים ברא אותו. ירצה באותו הצלם ששולח ה' למטה. והיא הכולל שאמרתי. ולפ"ז פסוק זה המיותר מדבר על כללות בריאת כל אדם ומ"ש בסמוך

הה"ד ויברא אלהים את האדם בצלמו ההוא צלם וכו'. אין זה פי' בצלמו. אלא נקט רישא דקרא ודו"ק:

ר"מ שם ליטול לולב בהאי יומא הענין מפני שביום א' דסוכות נכנס הפנימי הגדול של חסדי זעיר שהוא חסד של החסדי'. וידוע דחסד נק' יומם דכליל כל יומ' וכמ"ש בתיקוני' דף כ"ה ביומא קדמאה דסוכות דאיהו קישורא ויחודא דכולא. ולפ"ז מ"ש באינון זינין דיליה. יכול להיות ג"כ מוסב אההוא יומא שכל שאר החסדים הם שלו ולכן אל הד' מינים אינם גדלים כי אם במים זכרים לבד האתרוג שגדל על כל מים מפני שהיא עטרה דזעיר שבה שרש הנוקבא לפי שהם חסדי זעיר. ולפי שזה היום כולל כל הה' לכן ניטל בו הלולב בכל מקום. זולת בשבת שמא יעבירני ברה"ר שהוא סוד החיצונים ויהנו חלילה. וכשהיה בית המקדש קיים שהיו מאירים החסדים בגדולתם היה די שיטלוהו במדינה יום א' כי בשאר הימים היו נהנים כל ישראל בהורדת האור בב"המ. אבל עתה בעו"הר שהאור מועט ואין בה"מ קיים התקונו חז"ל שיהא ניטל כל ז' להוריד רושם החסדים כידוע מסוד הספיחים וזה זכר למקדש:

כמה דקב"ה נטיל וכו' ירצה כיון שחג זה כולו לחסדים של אימא הסובבת בחסדיה על שרשי הנשמות של ישראל המושרשים בז"ון שלכן סוכה גי' ל"א לרמוז שמאירים מקיפי ז"ון וגם נכנסו בהם חסדים גמורים פנימיים דאימא: אוף הכי ישראל ממשיכים פנימיים ומקיפים דזעיר לכ"י שהיא חלק שלהם שלכן נק' כנסת ישראל שכל ישראל כנוסים בה:

ודא הוא רזא דלולב וכו' ידוע שהלולב סודו המשך אור הדעת שהוא תוך יסוד אימא ונמשך עד היסוד והשני מינין הם סוד חסדי חג"ת נ"ה הנשפעים ממנו לכן קשורים כל הגי' יחד אבל האתרוג הוא שרש הנוקבא שתחת היסוד. ולכן להיות שסוף סוף היא נפרדת ונעשית פרצוף לבדה. לכן אינה נקשרת עמהם אבל להיות שאין שפעה ואורה מאיר לכך צריכה להתחבר עמהם. ומעתה תבין שהלולב הוא העיקר לכל ולכן מברכין על נטילת לולב:

ולכן בתיקוני' מפרש פסוק אעלה בתמר על הלולב לפי שבו היא העלייה עד הדעת ורמז שם במלת אע"לה "אתרוג "ערבה לולב "הדס גם אע"לה גי' ק"י סוד קו האמצעי גם סו"ד הוי"ה העול' כ"ו ועוד הוי"ה העולה פ' עז"הד יפ"ה נ' ופ"ה ל' גי' יסו"ד וענין הכא' זו כי יו"ד רמז להדס כי מילוי דמילוי יו"ד דהיינו יו"ד וא"ו דל"ת הם ג' הדסים. ותלתא עלין בחד קינא. ה' ה"ס נ"ה. כי מילוי המילוי שלה דהיינו ה"ה ה"ה הם ב' ערבות ולהיות שהם ב' חסדים וההדס סוד ג' דחג"ת לכן מתרבים זה בזה. ואח"כ ו' הוא הלולב ואתרוג עטרה

ה' מרבים זה את זה. ומפני כך יסוד הכולל את הכל עולה גי' הוי"ה הנז' וגם לולב גימ' חיי"ם שה"ס כל היסודות. וצריך לעשות ח"י נענועים. ולהיות שהם רבים היינו חיים. אבל העיקר ד' נעניעים בהלל כנגד ד' שמות אהי"ה כנודע שהוא שם הדעת וד"פ אהו"ה העולה טו"ב גי' חיי"ם והיינו חיים טובים רזא דיוקנא דאדם. אמרז"ל הדס דומה לעינים וערבה לשפתים וכך איתא בזוהר ובכמה מקומות אמר ג' הדסים תרין דרועין וגופא. וערבה תרין ירכין. והכל אמת כי ידעת שכמו שיש ה' חסדים למטה כך ישנם בראש והם ב' עיי"נין חו"ג שבדעת ובחי' אחת המחברתם הם חג"ת וכמ"ש בכוונת השופר. וכן עין סדו ק"ל. ועוד דעת יורד וגניז בפומא דמלכא. וב' שפוון הם נ"ה כנודע. והרי כל דיוקנא דאדם:

ביום השמיני וכו' פי' ולכן אמר ביום הח' בלא ו' שלא לייחדו עם ע' פרין רק מובדל הוא לה' ומלכא זה הוא זעיר עצמו שהוא בעל הבית המזדווג עם כלתו ומשפיע בה בפנימיותה טפה זרעית כי כל ז' ימי החג שסודם ז' חסדים הכוונה בהם לתקן פרצופה וקומתה שה"ס חיצוניות שלה ולכן נק' אושפיזין שאינו בחי' זווג איש באשתו ועוד שאינם רק לאותם הימים ואח"כ הולכים להם כאורח הולך לדרכו. אבל ענין עצרת ה"ס זווג הנעצר בתוכה עד הפסח וכמ"ש בס"הכ ועכשיו נבין טוב טעם למה מקריבים בז' הימים על ע' אמות והוא מפני שאין לה הארה מן הפנימיות אלא מן החיצונייות שהוא בחי' גבורה והיינו פרים רבים. אך מדי יום ביומו הם הולכים ומתמעטים לפי שהחסדים הולכים ומתרבים ואמנם קרבן עצרת הוא פר א' ה"ס ה"ג חדשות מהזעיר בסוד זווג כמ"ש בס"הכ ואז הוא יום הזווג הפנימי בסוד מוריד הגשם ולפי מ"ש הרב כי גש"ם סוד אבא שבי"ל ע"ה. נבין עוד מעלה גדולה ליום זה כי שאר הימים הם חסדים מבחינת אימא וזעיר. ובעצרת הוא בסוד אבא שיסודו מתקיים ביסוד זעיר ולכן הוא שמחת תורה שעיקרה מיסוד אבא והשכל היטב שאין משל המלך הנז' כאן דומה לשל חז"ל. כי שם הסועדים כל ז' הימים הם ע' אומות. וכאן האושפיזין הם זו הצדיקים שה"ס ז' חסדים המתפשטים בזעיר ולכן אמר אושפיזי מהימנותא במלכא משתכחי תדירא כי א"א לו להתגדל אלא בהם ולכן אמר לעיל אנא ואתון אשתדלנא וכו'. אנא היא זעיר ואתון בסוד נשמותיהם שהם מהפנימיות אבל בע' פרים שהם לנגד ע' אומות אמר וקרבתון קרבנין שהוא לעומת החיצוניות. ומ"ש אח"כ לכם לקרבא קרבנין עליכו מובן כמ"ש במרכבת יחזקאל שהבהמות הטהורות הן מפנימיות קליפה נוגה שהא מעורב מטו"ר ולכן יש בהם חלב ודם אסור והבשר מותר אבל עוד קי"ל שבקליפת נוגה הטוב שלה מתדבק בקדושה ונעשה כולו טוב מחיצוניות הפנימיות. ולכן אמר קרבנין עלייכו מזו הבחי'

הטובה. וע"כ פר א' וכו' שהוא ביחוד עם הקדושה משא"כ פרים רבים שברוב יש עירוב ונוגה משפעת בחיצונים אבל היום כולו לכם בקדושה. יומא דא ממלכא איתא בגליון עצרת ר"ל מלכות. ורומז שהמלך העליון מתחבר להשפיע במלכותו שבה מושרשים ישראל הנק' ממלכת כהנים וכולם בני מלכים וטעם פר א' יתכן עוד לפרש כי פר א' הוא החו"ג של הטפה הזרעית בייחוד גמור כי מנצפ"ך הפשוטים ה"ס ה' חסדים ובחיבורם לה"ג הם פ"ר אחד בג"י:

מתל למלכא נותן טעם למה לא יקדימו ישראל ביום הראשון ואמר שהוא כמלך המזמין האושפיזין לכבודו ולטוב בני ביתו כי מסתמא אורחים נכבדים הראוים להיות מזומנים מן המלך נותנים מתנות לבני היכלו וכן אלו האושפיזי' הם הז' הצדיקים הנז' לעיל אשר להם יאמר ה' בסוכות תשבו ז' ימים והם מברכים את בני היכל המלך ואין הארותם לישראל אלא באותם הימים מכאן ולהלאה הכוונה כי במה שנעשה היום הזה יתמיד האור עד ימי הפסח כמו שאנו אומרים מעתה מוריד הגשם עד הפסח שנתחיל מוריד הטל:

הה"ד ביום השמיני וכו' כמ"ש מדוייק ביום בלא ו' כי אינו קשור בז' הקודמי' וכנז"ל השמיני מפני שבו מתיחדי' כל הז' אושפיזין ועם זעיר הכולל אותם הם ח' כי בתחלה לא נאמר אלא ז' ימים: וא"כ אין הח' פרטי א' מהם שא"כ הו"לל ח' ימים:

עצרת למלכות כנז"ל: תהיה הוי"ה חדשה המתהוה בו שהוא הזווג שהוא ממש הוי"ה ומציאות לכם לקרבא וכו': כי בזה מתיישבים כמה דברים וז"ש הה"ד א' שבכל הימים נאמר בהם וביום וכאן נאמר ביום הח' ב' למה נקרא שמו עצרת שבכל הז' נאמר וחגותם חג לה' ז' ימים וכאן כתוב לכם אלא הענין שכל הז' ימים הם רצופים זה אחר זה בשני בחי' א' בסוד המשכת האורות של הלולב והסוכה לזעיר ולהאיר לנוקבא. והב' בקרבנות ע' פרים וכמ"ש אשתדלנא באושפיזין וקרבתון אבל יום הח' נבדל משאר הז' בב' הבחי' כי עתה הוא לכם לבדכם תיקון שלכם בבחי' הפנימיות של העולמות והכל טוב וקודש: אבל אושפיזי וכו': פי' לענין זה של הקרבן צריכים אתם לעשות תיקון: אבל לענין האשפיזין לא נצטרכו לעשות שום דבר כי אלו האושפיזים הם תושבים אצל זעיר שכבר נתיישבו בז' קצוותיו כל א' במקומו:

וביומא דחדוותא וכו' ירצה ועתה ביום הפ' אין שום חדוש עצמי רק שכל החסדים מתקבצים עמו פי' עם בחי' שלו וכמו שיבא וקיבוץ זה הוא ליסודו:

ומשתכחן דהיינו שנמצאים ומזומנים לצאת ולהנתן לתוך המלכות בצלם עצמם ולא כשאר הימים הז' שהיו לה בסוד אושפיזין:

וע"ד כתיב עצרת וכו': ופי' שאז אין אור חדש אלא דבר גדול הנמשך בעצמו וזהו תהיה: אסיפת כל השפע יחד והנתנו לתוך רחל הנק' כנסת ישראל ע"ש שכונסת לתוכה אורות ישראל בעלה: ודע שעצרת זה דומה לשבועות הנק' עצרת כדרז"ל והטעם שה"ס יום הן' הכונס וכולל כל המ"ט כנודע וכן בכאן ז' חסדים הם סוד מ"ט וזש"ה היתה לי דמעתי לחם וכו' שכל ז' הימים הקרבתי על העמים ולי אין קרבן. ולכן אומרים לי איה אלהיך. ומשיבה כ"י אלה אזכרה כתרגומו אלין נסיא אנא דכיר ואישוד עלי רעיוני נפש' כד אעבר ?טללא. שהיא נאמר בעבור סכות אתחיל ביושריין דצדיקי וכ' וה"ס ז' צדיקים הנז"ל שכולם מתקבצים. ואז אדד"ם גי' מ"ט: עד בית אלהים כנסת ישראל: האי יומא עכשיו מפרש מי הוא המלך הנז' שהיא מולך היום ושעמו מתכנפי האושפיזין: ואמר שהוא יעקב דהיינו ת"ת שבו מתייחדים כל שאר החסדים ולכן עולה ז' הוי"ת ופסוק אשריך ישראל הוא לבחי' יעקב ופסוק אשר בך אתפאר הוא לענין האושפיזי שכולם פארות וסעיפים המסתעפים מן הת"ת: ודע שיש להם ד' בחי' א' בהיותם בשרשם בדעת. ב' בהתפשטם בז' הקצוות. ג' בהתכללם ביסודי ד' בהנתנם לכלה:

דף קו:

מטו לחד טיקלי דמייא וכו' מ"כ שהיה מקטף בחופניו באותו טיקלי דהיינו חריצין של מים והיה רוצה ר' יוסי לקחת משם בחופניו ולתתם לתוך כלי לשתות והיה טורח בדבר ולכן אמר קוטרא דקסטי דמייא פי' קשר מדות המים כלו' שהיה מעט כאלו היו צרורים שם. ולואי דלא שכיח פי' הלוואי שלא יהי' נמצאים מים כאלו בעולם. ור"ש הוכיחו על שקילל אותו המקור הגם שהיה קטן. וכן מצאתי אח"כ בס' קרית ארבע בשם הרח"ו ז"ל. ומה שנרשם על המלות הוא פי' אחר מצאתיו להר"מק עכ"ל הרמ"ז.

דף קז:

והרמ"ז כתב ריש פ' זו: האי קרא בכ"י אוקימנא דק"ל יתור ושבתה הארץ שהיה די לומר כי תבואו אל הארץ שש שנים תזרע וכו'. ולייישב זה פתח וכו' ע"פ הסוד האי קרא בכ"י אוקימנא דהיינו בפ' צו ע"ש מ"ש והנה לפי הפשט יקשה שכיון שאין העולה באה אלא זכר א"כ למה נק' בשם נקבה. דאין לו ענין לא כבהמה הנקרבת שהוא זכר ולא לשם הכולל שהוא קרבן. ולכן אמר שירמוז לכ"י שבסגולתו היא עולה שמי מרומים כמ"ש בפ' צו דף כ"ז שסודה התעלות העולמות עד אין סוף והיא מתעלה עד אבא שה"ס המחשבה שבה מתבררים הבירורים כנודע. וזה לענ"ד מ"ש בתיקונים דף כ"א ע"א בסוד צירוף הוי"ה כזה הי"הו שאמר ודא רזא דקרבנא דצריך לסלקא ה' לגבי י' ולנחתא ה' לגבי ו' וז"ש כאן דהיא סלקא שז"ס היא העולה פי' היא ולא הוא ולכן נק' עולה בשם

נקבה וגם התורה רומזת במלת היא לעניית ה' נגבי י' דהיינו ה"י כי האל"ף נחה. ועוד אם תשכיל תמצא כי ה' אחרונה שהיתה למטה בעולם העשייה עלתה עד האצילות פי' שלשה עולמות אב"י שהם אותיות יה"ו וכן בהגיעה למקומה באצילות עולה גם עד הי' שגם הם ג' מדרגות ואמור ה' פעמים יה"ו גי' ק"ה כמנין על"ה כי כן כתובה בתורה חסר ו' ולפי' שב' בחי' יש כאן א' דעולמות וא' דמדריגות האצילות לכן גם מינוי ענ"ה עי"ן למ"ד ה"א גי' על"ה וז"ס העלה היא העלה פי' עלה בתוך עלה עלייה ע"ג עלייה ואמנם אחר שנעשה הבירור ויורד השפע בסוד ה"ו אימא על ברא והיא נבנית בתיקינה ומתחברא במלכא קדישא בזווגא שלים פי' שהיא מתגדלת בכל ארכו ואז הוא זווג שלים ולא כשל יעקב ורחל שהוא למטה מהחזה וגם לא כשל ישראל ולאה שהוא למעלה מהחזה. ולא כשל יעקב ולאה אפי' אחר חצות שהוא בכל אורך זעיר כי הוא זווג דגבורות וכמ"ש בסמוך. אלא זווג שלים דחו"ג:

היא העולה וכו' ת"ח כיון דעאל ליליא וכו'. ענין זה מובן עם מ"ש בפ' צו הנז"ל שהקרבן הוא בסוד אדם ובהמה כי בו מושפעים פנימיות וחיצונייות העולמות. אבל שפע הפנימיות עיקרו ביום ושל החצוניות עיקרו בלילה כי אז הוא זמן שירת המלאכים וגם אז החיצונים מתעוררים ליקח חלקם מאינון תרבין ושמנונין כנז' שם שהרי ביום נעשה העיכול העיקרי ונשאר ללילה העכירות היותר גס ומן החשוב שלו ניזונין העולמות ומן העכור יזונו החיצונים. ובכלל אמר כי ביום היה הבירור בבחי' אדם ובלילה הבירור בבחי' ב"ן ויש בו פנימיות דהו"יה וחיצונייו' דא"להים בסוד בני הא"להים:

ותרעין סתימין הם דלתות יסוד הנוקבא שיש בו ג' שמות אד"ני כנז' בס' א"י שהם גי' קנ"ה וכל שם אדנ"י מלא עולה תר"עא והיינו תרעין סתימין שאז היא בסוד בתולה ואז דינן תתאין מתערין כי בהסתם התרעין אז יתער דינא דמלכותא והדינין התחתונים שבעשייה מתעוררים ולכן הקליפות יוצאות לעולם נקבל חלקם מהתמצית הראוי להם ואזלין ושאטין וכו'. אין בידי הקדמה מהרב זללה"ה להבין מדריגת אלו הקליפות ונל"עד שנוכל לדעת איזה דבר ממ"ש בפ' בלק דף ר"ז ע"א שאמר שם שיש ב' מדריגת כוללות נחש וקסם ובשל קסם יש עשרה חמורים ועשרה אתונות בבחי' ימין ושמאל ע"ש ובדף רי"א אמר קסם נגד ישראל נחש נגד יעקב כפי סדרם בפסוק וידוע שעד חצות לילה ה"ס יעקב ולאה מן החזה ולמעלה כנגד הבחי' דזעיר הנק' ישראל. ולפ"ז נמצא כי דרגא דקסם הוא מסיגי לאה וכחו מא"להים מרובע העולה ר' גי' קס"ם וכן למ"ד אל"ף ה"י לא"ה והנה חמור הוא זכר דקליפה ז' והוא גי' המל"וי דס"מאל המילוי לבד ואתון היא

הנוקבא שלו. והכלב ה"ס מ"ן דידה כנגד שם ב"ן שה"ס מ"ן דנוקבא קדישא וכמ"ש הרב בסוד בני נכר יבלו:

והנה קליפות אלו אזלין ושאטין פי' עולות משפל עומקן אל עולם זה אבל כת החמורים בראותם כי אין האיש בביתו רוצים למשול אך הנקבה עומדת ומצפה שישתמשו בה החטאים כבלעם וחביריו:

כדין כל בני עלמא ניימין כי הנפשו' עולות למעלה כל א' כפי מדרגתה: ומזבח תתאה וכו' ידוע שמזבח הזהב הוא בלאה ושל הנחשת הוא ברחל ואמנם בחצי הלילה הראשון רחל עומדת באחורי זעיר והולכת ומתמעטת ועומדת לצאת החוצה וז"ש דלבר. ואז היא במדריגת צדק ונער בלי ה' ואיתוקד שהגבו' חזקית בה. בפלגות ליליא וכו' בזוהר הרקיע בפ' ויקרא דף קכ"ב ע"א אמר שרוח צפון ה"ס רוחא דשדי בגווה והן הגבורות שביסוד הנוקבא הבאות מאימא שהיא סוד צפון ואז הוא הזיוג דיעקב ולאה בכל אורך זעיר אבל הוא זווג הגבורות ונל"עד שסוד צפון מורה על היותו צפון וגנוז ביסוד הנוקבא וידוע שרוח זה הוא בסוד ע"ב קדם העולה רי"ו כנז' בברכת המפיל ובסוד חר"בו על ירכו. ועם י' אותיות של י' כללות דריבוע הוי"ה שהוא הע"ב האמור עולה צפון וגם שהוא סוד גבורות נק' ריח כי הוא מזעיר וגבורות ממותקות:

ומההוא מזבח תתאה נפיק וכו': גם כי שבחצות לילה רחל יורדת לבריאה מ"מ ידוע שהוא מלוה כליה ללאה כמ"ש הרב. ודע כי ביסוד אימא יש שם יי"אי כמ"ש בתהלות לאל עליון ולפי שבחצות חוזר יסוד אימא להכנס בזעיר נמצא שיסוד זה הוא בחזה שלו מקום ראש הנוקבא וה"ס תוכיות אורות אימא ואם תכה שם יי"אי בעצמו יפ"י וכו' יעלה גי' א"ש ואם תסיר יי"אי מס"ג ישאר ל"ב שה"ס לב זעיר ואיתא בס"י הלב אש שורף אמנם משם ולמטה הוא בחי' הבל בסוד ב' שלישי ת"ת ונה"י דזעיר וה"ס להב היוצא מן האש: והענין כח גבורות קדושות להכניע החיצונים כנודע מסוד ע"ש והנה אז תרעין אתפתחו הם הנז"ל שנסתמו ועכשיו נפתחו לזווג חצות ואז היא נק' לילה דקבילת דכורא בסוד ה' גבורות ממותקות ואז הדינין תחתונים. אתכנשו בנוקבייהו מפני פחד ה' וידוע שיש נוקבא דתהומא סתם ונוקבא דתהומא רבא ולהן ירמוז בנוקבייהו. וההוא שלהובא וכו' הוא התפשטות ההארה של הזווג ותרעין דג"ע אתפתחו הוא ג"ע העליון שהוא בסוד לאה א"נ סוד הבריאה שהוא גן עדן העליון.

דף קח.

תחות גדפוי דתרנגולא הוא תחת בחי' חסד וגבורה שלו שהוא בחי' הת"ת שמשם ולמטה סוד הלהב הנזכר ולכן אנו אומרים "הנותן "לשכוי "בינה ר"ת הל"ב שמשם מתחיל הלהב

וס"ת הוא ני"ה נוטריקון "נצח "יסוד "הוד שכנגדם הוא חב"ד דידה וידוע שהוא עוקר המלכות כי כל הפרצוף עצמותי בח"בד ושכוי לשון שכייה ר"ל התבוננות שהוא בח"בד שהוא כנגד נה"י דזעיר ולכן שכוי גי' ג' הוי"ות וג' אל"הים בסוד נה"י דזכר וחב"ד דנוקבא כדין קב"ה אשתכח וכו' זה מבואר בס"הכ כי בהיות זווג דחצות בבחי' יעקב ולאה לכן הזעיר הוא השומע קול העוסקים אז בתורה ובו משתעשעים וגם כנסת ישראל משבחת להק"בה הוא סוד הנקודה העצמיות של רחל סוד כתר שלה שהוא היורד בחצות לילה אל הבריאה. אך כיון דאתי צפרא. פי' מיד בהאיר הבקר אז אשתכחו משתעין וכו' היא מ"ש בדרוש התפילין שכתר רחל עולה אל האצילות ונכנס בו הרשימו שנגנז בלבו של זעיר שהוא רשימו של מוח רחל מאתמול והוא רשימו דפרצוף שלה. ולכן יש כח באותה נקודה לעמוד שם עם זעיר פנים בפנים וז"ש משתעין ברזא חדא. ונל"עד דרזא חדא הוא שגם בזעיר חוזר להכנס רשימו דיליה שה"ס תפלה של ראש שקודם התפלה והיינו רזא פי' שניהם בבחי' רשימו והיא מדריגת חיצונייות העולמות כנודע שעד אמירת שמע אנו מכוונים בתפילין שהוא מסוד חיצונייות העולמות ואז נכנס בזעיר יסוד א"וא מאותה בחינה ומגיע עד החזה שלו ומשם מאיר אל רשימו דרחל וא"ש אומרו ברזא חדא וז"ש ואית ליה נייחא בבעלה פי' בהכנס הרשימו באותה נקודה שעלתה. אז אתמר קשה כשאול קנאה שלכן גם הזעיר חוזר ושואב את שלו ואז יש לו מנוחה וגם היא נחה עמו מפני שאותו הרשימו שלו מאיר בשלה כאמור הה"ד על מוקדה על וכו' עד הבקר שעד הבקר היא העולה שה"ס לאה כידוע יושבת על מוקדה בסוד הדינים כל הלילה כי כל המשך הלילה ה"ס לאה. שהרי בקדרותא דצפרא יש עוד זווג אחר וכולו בסוד הגבו' עד הבקר ממש דהא בצפרא וכו' כי כל עוד שיש שליטת לאה יש ממשלה לדינין בבחי' שונות עד עלות השחר שהוא שחרות לאה רצועה שחורה. וכדין אברהם אתער ה"ס הארת יסוד אבא שה"ס השמש ואז בכח התפלות עולות גם ט' ספי' שירדו בשחר כשעלה הכתר דרחל כנודע. ונייחא הוא דכולא. ר"ל לכל פרצוף רחל שאז נבנית בקומתה ומזדווגת עם יעקב בסוד החסדי' וגם אז הגבו' נוחות כי כל חפצן למיתוק בסוד והוא ימשול בך ת"ח כיון דעאלו וכו' פי' שכל הנז' הוא דוגמא ממש אל מה שיאמר כי כמו שבסתם כל לילה רחל עומדת באחור כך היתה כל זמן שהיו ישראל במדבר כמ"ש באוצ"ח וכשנכנסו לארץ אז חזרה פנים אל פנים:

שבת לה' ממש מובן בהקדים מ"ש בדרוש שביעית שהשמיטה היא כעין שבת דהיינו ששבת הוא שביתת כל מלאכה וזה מפני שכל ימי השבוע הם בסוד ו"ק דזעיר שכל אחד שולט ביומו ומוריד כחו למטה לעזור את השכינה ונעשה הבירור בכל יום ויום על

ידו משא"כ ביום שבת שהוא כנגד המלכות ואין לה כח להכנס לבדה בקליפות לעשות הבירור רק מתעלה למעלה להתחבר עם בעלה להוציא כשמות חדשות ממקום עליון ולא ממקום הבירור כי אז עולים כל העולמות כנודע עד שבמנחת שבת עולה זעיר עד מקום הדיקנא והוא עולה עד חג"ת דאבא:

וזהו אצלי סוד שבת ש"ב"ת דהיינו ב"ת גי' ה' פעמים י"ה אד"ני שה"ס השבת כנודע אצלנו והוא עולה ת' ועם ב' כוללי' גי' ב"ת כמ"ש הרב ז"ל וי"ה אד"ני ר"ל שאדנ"י עולה עד י"ה שהוא אביה ולכן נקראת בשם בת כי היא אצל אביה וש' רומז לח"גת שלו שעד שם עולה המלכות בשבת אבל בשמטה אין עלייה כי אם דג' עולמות בי"ע עולים עד מ' דאצילות והכל נחשב עלייה לנקבה כי בי"ע הוא עלמא דנוקבא ואין שום עלייה משם ולמעלה. ולכן לא יש מלאכה בכל עבודת הקרקע כירק בששה שנים פועלים ו' קצוות דוגמת ו' ימי החול וזהו שבת לה' ממש כי כן זעיר שובת מפעולות הפרטיות השייכות לנוקבא וגם שאז היא עולה עמו פנים בפנים והיינו נמי שבת לה' שהיא עומדת פנים בפנים עם נה"י דזעיר וזהו לה' ממש ששבת היא לפני ההוי"ה ולא לצד האחור כי שם השמות בחילופין או במילואין וצירופין:

תו פתח וכו' כוונתו לתת טעם ליציאת העבד בשנה ז' לעבודתו ולא בשיטה הכוללת ע"ד שיוצא ביובל:

ולזה אמר בגין דכל בר ישראל וכו' והענין שהנה כל יהודי מושרש במלכות שלכן נקרא כנסת ישראל שכילם כנוסים בתוכה י ועוד נקדים שסוד המילה היא גילוי העטרה דהיינו מ' דזעיר שהוא מעין וילון שאינו משמש כלום לזעיר אלא לשכינה ששם שרשה באופן שהוא בחי' שמיטה שאין בה פעולה לבחי' זעיר אלא להאיר להמלכות ובפרט בסגולת המילה שהוא גילוי החסדים המאירים בה הנק' חסדי דוד כידוע. ואמנם הארה זו דסגולת המילה היא הארה קיימת לכל יהודי לכל ימי חייו ובפרטות לכל א' ואחד והיא בחי' שביעיות שלו פרטית לו לבדו:

ותבין זה במשל שביעיות ד' רבעי ימי הלבנה או שביעיות ימי החולה שהיא בחי' פרטות אליו ולא לזולתו ולעומת כן העבד אית ליה נייחא בשמטה היא שנה ז' לשנות עבדותו היא חולי נפשו כמו שנבאר. ולפרט כוונתו הוסיף דהא דיליה היא ההיא שמיטה. וירצה הוא שמיטה פרטית שלו שישמט בה מעבודתו וינוח. והענין כי הנמכר לעבד שקנה אדון לעצמו פוגם למעלה שפרק עול מ' שמים וכמ"ש בסמוך שהוציא עצמו מכלל עבד ה' שהוא עובד עבודת ה' בתורה ובמצות ולברר בירוריו הנבררים בו' ימי עולם וכנז"ל ולכן שש שנים יעבוד יטרח לתקן פגימתו וזהו שש שנים יעבוד פי' יתקן את שש השנים

ולכן לא אמר לשש שני'. אבל בשביעי' שאין בה פעולה ולא פגם בה בהמנעו ממלאכת שמים יצא לחפשי חנם. מלכות גי' חפ"שי ח"נם ודא איקרי שבת הארץ כבר פי' כי שבת לה' הוא שבשמיטה הכוללת אז זעיר שובת מבחי' ימי מעשהו בו' ימי קצוותיו אבל עיד יש בחי' שבת הארץ שפי' בה הרב ז"ל בדרוש שביעית שהוא בחי' הארה ומנוחה שיש למלכות בתוספת אור משא"כ לזעיר שאין לו אז שום עלייה ולא שום מעלה. א"כ כמו כן יש לעבד בסגולת מילתו זכות כולל באותו האור שנתוסף למ' בגילוי החסדים והוא העומד לו בשנה הו' להיות לו מנוחה גם הוא בבחי' פרטיותו ולכן לא יצא בשמיטה הכוללת שאין הארתה אז אלא מן הכללות מתיקון ו' שנות עולם ולכן אין השביתה אלא במלאכת הקרקע שהיא פרטית למ' אבל אין שביתה בשאר מלאכות ולא חירות לעבדים כי אין תוספת עילוי לזעיר כמו שיש ביובל וכדבסמוך אבל בשביעית של עבודת עבד עברי שתקן בו' שנים בחי' פגמו באור ו"ק דזעיר המאיר בנוקבא שהוא סוד עול מ' שמים: ונלע"ד שמ' שמים הוא בחזה דזעיר ששם מאירה מ' אימא ויוצאת לגילוי מ' אבא ומשם כתר מ' סוד הצלע בשר מבשרו וכל זה בכללות נק' מ' שמים והראיה שעד שם מגיע אור אימא בק"ש בסוד ו"ק דגדלות וה"ס י"ה דאהי"ה וי"ה עולה ט"ו וג' מילואיו העולים צ"א הרי מנין עו"ל וכל זה היא על ראש רחל אשר שם כתר שלה שסודו גם הוא מג' מילואי י"ה כנודע אצלנו ועוד צ"ל מ"ש בזוהר מילה במלכות ופריעה ביסוד כי יסוד זה הכלול בת"ת זעיר אשר במצות הפריעה מתגלים שם החסדים ונמתקות הגבורות ולכן בשנה הז' שהיא כנגד ראש רחל מתגלית סגולת המילה ומאירה בנוקבא שה"ס שבת הארץ כנז"ל והיא יראת ה' הנז' לקמן וגם תפלה של יד שה"ס כתר רחל העולם בשחר כנודע אצלנו. ודאי חירו' אית בה:

כי נדחה כח החיצונים בכריתת הערלה והפריעה נייחא בה במיתוק הגבורה שהיא ממש עול מ' שמים שהוא נוחה להיות נכבשת מן החסדים ובריש פ' חוקת דורש על לשון על ר"ל עליית הזכר על הנקבה. וכל זה מיירי בבחינת השמיטה הפרטית של העבד ואח"כ חוזר אל סוד השמיטה הכוללת ואמר כמה דשבת נייחא וכו' כידוע שהשבת סודו באצילות ובה יש עילוי לכל האצילות וזהו נייחא דכלא פי' לכל בחי' השבת. ה"נ שמיטה נייחא דכולא. ירצה לכל בחי' השמיטה דהיינו שג' עולמות עולים עדמ' דאצילות וכנז"ל נייחא דרוחא וגופא סוד פנימייות וחיצונייות דבי"ע ת"ח ה' נייחא וכו' הכוונה לומר שבמצות ושבתה הארץ נכללה מצות השמיטה והיובל. ולכן מתחיל להורות שכפי הסוד הן מקבילות זו אל זו וז"ש ה' נייחא. והענין שיש שני מיני שבתות והם בינה ומ' כי עד בינה הוא קצה עולם העליון שה"ס המוחין וה"ס עולם הנעלם ועוד שבעולם התהו

היו ג' העליונות בסוד קוים ושם שבתה בחי' זו ואח"כ התחיל עולם הנגלה וגם שלא בדרך קוים ועוד יש לפ' שידוע שבלילה ה"ס השונה שהיא המנוחה כמש"ה ישנתי אז ינוח לי. והענין כי אז מקבל הזעיר מוחין יותר עליונים מא"וא עילאין כמ"ש בכוונת ר"ה וכמו כן נשמות ישראל עולות בלילה ליסוד המ' ומקבלות שפע חדש ונמצא שבזמן אחד נחים עליונים ותחתוני' וזהו נייחא דעילאי ותתאי:

בג"כ ה' עילאה פי' כי ה' הוא בחי' הנקבות וה"ס הבאר שהוא עיקריות הנקבה וכן צורת ה' היא פתוחה מלמטה לקבל העולם ונכנסים אליה ולכן יש ה' עליונה על הו' לרמוז שהוא תחתיה ועולה לתוכה וה' תחת הו' לרמוז שהיא מקבלת מהו' להטיב לתחתונים העולים אליה נייחא דעילאין וכו' ירצה מלבד מה שאמרנו שסוד ה' הוא מנוחת עליונים ותחתונים בזמן אחד שהיא בלילה כאמור. עוד יש בחי' מנוחה אחרת פרטית לעליונים ופרטית לתחתונים והיא יובל ושמטה כי ביובל עולה זעיר אל הבינה ובשמיטה אינו כי אם עליית עולמות בי"ע שהם התחתונים אל המ' וכנז"ל והדר מפרש כל זה ואמר ה' עילאה שבע שנים וכו' זה מובן במ"ש בדרוש שביעית שענין זה הוא כנז' אצלנו בסוד פסח והעומר והוא ידוע שסודו בז' מדות של זעיר חו"ב וחו"ג וחג"ת שבכל אחד מהם יש ז' בחי' גדלות ראשון דאימא כו' וגם סוד חו"ג המתפשטים בחג"ת נהי"ם דז"ון. ולהיותם ז' מדות הרי זפ"ז שהם מ"ט. וידוע שעד ת"ת ומשם ולמעלה ה"ס זעיר. ולכן בהשתלמו בהם יעלה אל הבינה בשנת הן' שאז מקבל סוד כתרו שהוא מבינה. והוא דוגמת יום שבועות שבו ניתנה תורה דאת קריאת חירות. וכן בשנת היובל קדש מבינה ודרור לעבדים והנה כל שבוע ושבוע מהמ"ט שנים בהשתלמו משפיע כחו במלכו' וה"ס שמיטה ז' שנים בלחודייהו ואז באותו כח היא מולכת המלכות ומתגדלת לקבל בתוכה את בי"ע:

דא שמיטה ודא יובלא פי' שהשמיטה אין בה אלא השמטת עבודת הארץ והכספים שהוא שבות פרטי לערך שביתת יום השבת וגם לערך היובל שמוסיף הוא בהשמטת העבדים והאחוזית ולפי שאין זה נעשה אלא אחר תקיעת השופר לכך נק' יובל אבל יבואר בפי' מ"ש. וכד מסתכלן מילי כולא חד ונפרש מה הפרש יש בין מ"ט ימי העומר ואחריהם שבועות. למ"ט שנים ואחריהם יובל ויובן במ"ש בדרוש שביעית וז"ל סוד הזריעה הן הנשמות דמ"ן הטמונים בתוך הארץ והם עולים ממטה למעלה ומתגלגלים על פני הקרקע וכו' ולפ"ז יצדק אומרו שש שנים תזרע וכו' שמצוה לזרוע ולעבוד את האדמה כדי להעלות אותם הניצוצות. אבל בשמטה נראה שאותם שלא נתקנו בשנה הקודמת עולות מאליהן ונתקנות בכח כללות עליית העולמות עד מלכות דאצילות ושם

מתבררות והוא בחי' הספיח ולכן אין לאדם להחזיק בו כשלו דלאו דידיה הוא ואמנם כל זה לא מסוד הנשמות רק לבחינת פנימיות העולמות. אבל סוד השבת והעומר הוא לנשמות ולכן היא מצוה על כל אדם לספור העומר משא"כ בספירת מ"ט שנות היובל היא מצוה על הב"ד דווקא המפקחים על קיומו של עולם. ויתר ע"כ כל סוד העומר הוא לתיקון זעיר ורחל אבל של היובל הוא בסוד לאה שהיא מתפשטת בכל ז' המדות חו"ב חו"ג חג"ת כידוע ומה שנראה מכ"מ שהיובל הוא באימא היינו בלאה אשת ישראל שהוא ממ' דתבונה ובזה נתרץ מש"ה והעברת שופר וכו' ואח"כ אמר יובל היא ואמרו המפרשים שיובל היא על שם התקיעה. וקשה למה לא יקרא שופר. אבל הענין הוא כי שופר ה"ס יסוד אימא בבחי' עצמה וזה נתקן ביום הכפורים שה"ס בינה בעצמה אבל יובל הוא אור יסוד אימא הנכנס בתוך זעיר. והוא מה שנק' עלמא דאתי וזהו יובל שר"ל יוביל על משקל יוסי"ף ויו"סף והרי ששמטה ויובל מן רחל ולאה המיוחדות זו בזה כנודע והיינו כולא חד:

בג"כ ושבתה הארץ שכולל בשם ארץ הכל כנודע:

דף קח:

עשיה לעילא כי עד בינה נק' מחשבה אבל באימא מתחיל הגילוי וכמ"ש כולם בחכמה עשית ופי' כולם שרשם בחכמה עשית בבינה:

שש שנים תזרע הוא כנז"ל שמצוה לעבוד את האדמה כל ששה השנים שאז פועלים בעצם ו"ק דידיה ודידה ולכן נרמז שש"ת בר"ת וגם תיבת ש"ש הוא שש שנים והם ג' בחינות כנגד ג' בחי' הכלים היורדים למטה והעוסקים במלאכת הבירור. ושדה וכרם נ"ל שהם ב' בחי' שבמלכות א' משלה דבחי' נקודה ואל זו יצדק שם שדה שהוא הקרקע ובה יכון הזריעה כי אין לה מדילה כלום והבחי' השנית היא מה שניתוסף לה מזעיר לעשותה פרצוף ולזה יקרא בשם עץ ואילן ובפרט שם כרם שעושה ענבים ויין שסודם גבו' כנודע ולפיכך בו העיקר הוא לכרות הזמורות היבשות דהיינו הקליפות האחוזות בגבורות:

שבת שבתון וכו' איתא בדרוש שביעית ששני דברים בכללות הם הנעשים לתיקון המ' הא' הוא בניינה דהיינו להעלותה מג' העולמות ולתקנה בתיקון פרצוף אחור באחור והשני להביאה פנים אל פנים והנה על הראשון נאמר שבת שבתון דהיינו שבתון בבחי' חיילות שבבי"ע העולים אליה לשבות עמה. ושבת לה' ה"ס פנים אל פנים. ולפי שהדבר הראשון נעשה מעצמו והשני ע"י מעשינו ותפלותינו כנז' שם לכן לא ערבם יחד אלא בראשון אמר יהיה לארץ פי' מאליו משא"כ בשני ולפיכך לא אמר בו יהיה דכתיב תשמטנה ונטשתה ירצה ששני הדברים האמורים הם נרמזים בשני תיבות אלו ונלע"ד

שמפרש מלת ונטשתה מלשון ואת הנטישות הסיר התז שהם הסעיפים המתפשטים וכמש"ה שלוחותיה נטשו עברו ים ומעין זה תרגם יב"ע ושביעתה תשמטנה ותפקר פירהא שר"ל תפשוט אותם בשוק והוא ענין הביעור שבשביעית ואנן בדידן נאמר כי תשמטנה הוא הדבר הראשון שעליו נק' שמט' היינו ההשמטה מלעובדה כי היא עולה מאליה ומנחת ועוזבת מעבוד עבודותיה ומתעלה למעלה עד שבתה באחורי דודה וזהו תשמטנה הרפה לה ואל תתפסק בעבודתה כי היא שובתת שבת שלה אבל ונטשתה הכוונה על הדבר השני שעושה האדם והוא להביאה פנים אל פנים להזדווג עם דודה לפרות ולרבות ולשלח פארות מן התפארת. זאת ועוד נדרוש סוד נחמד באלו המלות בהקדים מ"ש בס"הכ כי שם בו"כו ה"ס קו המדה של מלכות ובו אנו מכוונים כשנותן צדקה בואתה משל בכל כנודע וכמו כן אנו מכוונים בו באתה גבור לעולם אדנ"י שר"ת עולה לה' גי' שם בו"כו עם הכולל ע"ש ואמנם יש להבין מ"ש שבנתינת הצדקה לא נכוין גם בכולל מהו הטעם ונלע"ד כי בעת נתינת הצדקה היא עדיין נקודה דלה ולנן יאיר בה שם זה העולה ד"ל. אבל באתה גבור שכבר עלו ט' ספירותיה בכח הארת ט"פ דנה"י דזעיר אז נצרף לו הכולל כנגד אותן ההארות הנכללות בה. באופן שבבחי' נקודותה היא בסוד ד"ל ובט' ספירות הנוספות בה היא לה' ואם תרבה ע"פ ל"ה יעלו שט"ו. תצרף להם י"ל של בחי' הנקודה הרי שמ"ט שהוא שרש שמטה. ואמנם בהיותה פנים בפנים אנו חוזרים ומאירים כל פרצוף שלה כנודע מברכת אתה חונן עד ברכת המינים. והיא הארת מאור פנים בפנים שמדריגתה מאור חיה כנודע מסוד עיבור ע"ב רי"ו והיינו אור חכמה שהוא י' ואם תצרפנה עם שמ"ט יעלה שנ"ט והיינו שרש ונטשתה. ואל תשיבני כי בחי' בו"כו עם הכולל הרמוז באתה גבור כבר היו בפנים דידה שאמת היא כך. אבל מ"מ אין ספק שגם בהיותה באחור בהתגדלה כבר יש לה ט' ספירות להגדילה והיינו סוד הכולל. מ"ט ואכלו וכו'. ירצה שזהו הטעם העיקרי ולכן לא וזכרו שם לא הוא ולא בני ביתו אעפ"י שגם המה אוכלים בפירות שביעית וכמ"ש והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך וכו' ואפ"ה לא הזכירה תורה אלא האביונים שהם תכלית מצות השמיטה בעצם וראשונה. וע"כ ארז"ל שפ' והיתה שבת וכו' בא למעט מאי דס"ד דדוקא עניים אוכלים והשאר אסורים ת"ל והיתה וכו' להתירה להם. ולפי הנראה מדלא כתיב לאכול אביוני עמך אלא ואכלו משמע שהוא כעין מצוה להם שיאכלו משלה. אבל בשאר בני אדם נאמר לכם לאכלה. ודוק שכאן נאמר והיתה שבת הארץ וכו' דהיינו מבחי' היותה אחור באחור ולא משל פנים בפנים שזו נק' שבת ה' וכנז"ל. אבל נאמר ואכלו אחר שני הבחי' הנרמזות בתשמטנה ונטשתה כאמור. ולכן אבי"ן גי' ד"ל ל"ה שהן הן שני המדרגות.

בהאי אתר תליין כי הם מקבלים כמו שהיא מקבלת. ויש ב' מדריגות באופן קבלתם הא' אחור באחור דרך צניעות וכמה אופנים סיפרו בגמ' מהם מר עוקבא שם לשכנו ד' זוזי בציר הדלת ה"ס ההארה הניתנת ברחל דרך נקב החזה ששם יסוד אימא הנקרא פתח האהל או ד' אותיות סוד ד' זוזי הבונות תר"עא. וכל עצמה באחור היא סוד ד'. ור' אבא הוה צייר זוזי בסודריה ושדי ליה לאחוריה ויש ג"כ מדריגת פנים בפנים כשנותן דרך הלואה או לעסקא ובסבר פנים יפות:

שביק לון למיכל הוא הספיח בסוד אור זרוע כאמור בדרוש שביעית שמנחת אותו לעניים כשמתעלה למעלה:

דף קי:

לעולם בר נש יהא זהיר וכו' הפך הסדר הנהוג לרמוז לפי עניינו שאדם עשוי בצלם אלהים שאיבריו כול' מכוונים לעליונים ולכן יש לו שייכות והתקבלות לפעול בעולמות של מעלה יותר משאר נמצאים וז"ש לעולם בר נש כלו' להיותו בן אדם נברא בחותמו של אד"הר שע"כ ארז"ל חביב אדם שנברא בצלם ולכן ראוי לו להיות זהיר במאריה הוא זעיר שסתמו שם אדם מ"ה שמו וה"ס התורה הבנוייה בתרי"ג מצות כנגד תרי"ג איברים וגידים ובזה תבין מ"ש לקמן ועשית' אותם. וזהו ענין הזהירות במאריה שיזדרז לגדלו בכל תיקוניו וע"ד אומרם זהיר במצות:

וידבק לביה במהימנותא עילאה שהוא עיקר הכל שהרי אמרו רז"ל אליו ולא למדותיו וכמ"ש הפרדס בשער הכוונה ומר"ן ז"ל למדנו שורש האמת והוא כמ"ש בפי' ספרא דצניעותא והובא בס"הכ שצריך האדם בתפלתו שיעלה מחשבתו עד מקום השקאת עמיקא דבירא דנגיד ונפיק לזעיר ע"י השביל העליון הנכנס בעומק הבינה וכו' וה"ס פנימיות האצילות הנקרא מהימנותא ששם כל אמונתינו ולפי שיסוד אבא שהו' השביל היוצא לחוץ מסתים בלבא דמלכ' ששם הוא הפתח לעמיק' דבירא ואין שם עיקר תכלית הכוונה אלא עד פנימית דעת אבא שהוא ראש היסוד כנז' בסוד הלולב ולכן דקדק ואמר במהימנותא עילאה: כלו' ולא ישאר בתחתונה. אבל אמר וידבק לביה. לפי שבלב הוא תחלת הגילוי: אבל יעלה עד המהימנותא עילאה:

בגין דיהא שלים במאריה לאפוקי אם לא יכוין כאמור לא יהא שלים בו כי יש חסרון גדול בזה. ע"ד תפלה בלא כוונה כגוף בלי נשמה:

דכד יהא שלים ביה כשיגיע למדריגת השלימות בכל פרצופו ובדוגמא של מעלה אזי ישלוט על הכל וישתלם פרצופו וצלמו ויגין עליו מכל סביביו:

מהו ועשה טוב כי לא נמצא כזה בתורה אם לא שיסמוך לו הטוב בעיני ה' בעובדא דלתתאי ירצה שידוע שחלק המעשה מתייחס לגוף הפועלו ולכן גדול כחו כשהוא בעשיית המצוות לתקן כלי הפרצופים העליונים וזהו לעובדא דלעילא שבחי' הכלים היא מצד הנקבה שעניינה עשייה וכמ"ש לעיל בדף מ"ג ע"ב כולם בחכמה עשית בבינה ולכן סוד שיעורו של הקב"ה שהו' על הכלי' הוא משם יו"ד ה"י ו"ו ה"י שהיא בתבונה כנז"ל בריש פ' ויקר' דף ב' ע"א וזהו ועשיתם אותם דהיינו תרי"ג מצות בסוד תרי"ג בחי' האיברים וגם אמרו כאלו עשיתם עצמכם והיינו הך. ר"ל שבהתעלות ניצוצי הבירורים שהיו ישנים בקליפה צד המיתה. וכשיוצאים משם מתעלים למעלה והחלק היותר ברור נעשה לתיקון עובדא דלעילא הם הכלים ושלמטה ממנו צלם האדם וז"ש דבההוא אתערותא דילכון וכו' שדוקא ניצוצי נשמות ישראל שבקליפת נוגה הם המתעוררים משנתם בתוך נוגה לאפוקי של או"ה שהם במקום המיתה האמיתית בקרב הטומאה ממש ולא יקיצו לעולם כי מתים הם ואין להם אחיזה בגופות הקדושים משא"כ עם הנבחר שניעורים וננערים מעכירות הקליפה ועושים התעוררות למעלה שאחר הדורמיטא נעשים פעלים חדשים לבקרים דהיינו כלי הפרצופים מתחדשים לפי ערך נשמת המוחין המושפעת בהם:

וע"ד ועשה טוב ואין טוב כו': ופרט מדת היסוד מפני שבו יש חידוש מופלא בעשייתו וגם בסוד הנודע אצלנו בקונה הכל כי אין חסד כנגדו הוא מתהווה מכח קיבוץ ה' חסדים וזהו בטח בה' שהבטחון הוא בחסדים כמש"ה והבוטח בה' חסד יסובבנו והיינו בטח בה' המשך החסדים וז"ש כיון דאתון עבדין האי פי' הבטחון בה'. וידוע שמקור ההמשכה הוא מן הדעת ששם יסוד אימא דאיהו סוד קו"נה הכל קס"א וכמ"ש כי מעולם קוינו ל"ך פי' מיסוד אימא הנק' עולם אנו ממשיכים דרך הקו אמצעי וזהו קוינו לך נ' חסדים ביסוד:

ולכן נק' טוב בסוד שם אהו"ה העולה טו"ב ולפ"ז יכון אומרו שכון ארץ ארץ עילאה שר"ל רחל בכל קומתה הגדולה עד כנגד הרצון שהוא בדעת שרש הטוב ואז היא מאירה מכל ג' שרשי אחיזתה דהיינו דעת ת"ת יסוד ולכן ארץ גי' ג"פ מ"ה ב"ן כנגד ג' מקומות התדבקות זעיר בנוקבא ואמונה סודו אמון ה' דהיינו אמו"ן מ"ה ב"ן ה' ירמוז ה"פ אמון ה' חו"ג המשפעים מהיסוד אליה. ומפני שב' הדברים ארץ ואמונה סובבים על שמות מ"ה וב"ן דהיינו ארץ גדלות רחל כנגד ג' המקומות ג"פ מ"ה ב"ן. ואמונה קבלתה ה"פ מ"ה ב"ן. לכן אמר וכולא חד ויכון מלת שכון שר"ל עשה משכן את הארץ לכבודו ית'. ורעה מלשון רעיתי מפרנסתי וירצה ז"ון וכלכל. פי' המשך המזון הנרמז באמונה. ולפי שבכל

הלילות יש בחי' לאה המתפשטת בשני בחי' ליל ולילה דהיינו בכל קומת הזעיר. לכן כתיב להגיד בבקר חסדך ואמונתך הלילות ליל ולילה שלכן אמר לשון רבים ולא לשון יחיד כמו שהתחיל להגיד בבקר. עבדין האי. מצות בטח שסודו אור החסדים שמאירים ואז טוב אתער. סודו אור הגנוז לצדיקים שהוא י"ז אורות משם ע"ב כנודע מכוונת קונה הכל כדין שכון פי' שלא נבין שהם שני צוויים א' בטח בה' והב' שכון ארץ אלא שמעשיית הטוב מזה ימשך לך שכון ארץ אז הותר לך לשכון בה ולרעות אמונה וכמו שיבא וע"כ אמר וכולא חד שר"ל מדבר בענין אחד ולא בשנים והדר מפרש מאי רבותא של שכון ארץ ואמר שאינו ר"ל בארץ התחתונה כי אם בעליונה ולכן לא אמר שכון בארץ אלא שכון ארץ ע"ד כי ששת ימים שלא אמר בששת מפני שמעשה בראשית עשה גם את הימים וכן בכאן שכון ארץ שאתה עושה שכונה לשכינה עצמה אז תשכון בתוכה:

לית דיכול למשרי וכו' פי' להיות לה שכן קרוב תמיד עד שיזכה להדבק ביסוד וכמו שיבא: הוא עביד ליה כי התעוררו ה"ס הקמת הברי' כי אז הוא חי וזו היא בחי' עשייתו והבן:

הוי דבר לה וכו' יובן במ"ש בפ' אחרי מות דף נ"ט ע"ב שהצדיק האחוז במדת היסוד יש כח בידו לעורר זיוג פנים בפנים אפי' בחול וכן צריך שנאמר בכל הצדיקים האחוזים בקו האמצעי שעשו כמה פלאות ונסים שבזכותם היה נעשה הזויג העליון להשפיע כח לאותו נס וידוע שב' זווגים הם בכלל הא' רחל כנגד נה"י שאז נק' הדום רגלי שכן רג"לי גי' נצ"ח הו"ד יסו"ד ואז הוא ענין ג"פ מ"ה ב"ן הנז"ל שעולים אר"ץ והב' כשתתעלה רחל עד למעלה שאז מתעלים החו"ג וזהו אמונה אומן ה' ולעומת כן אמר בכל רעותך שזהו תכלית הרצון לצדיקים לזויג הב' כי הא' אינו שלם ואפשר שיפרש מלת רעה גם מלשון רצון ומחשבה כמש"ה בנתה לריעי מרחוק. תתער לקבלה פי' לעשות מצות מקבילות את היסוד לנגדה כגון הרהורים טובים בצניעות וכוונות נכונות שהוא יקבל הארה מהדעת. ולימוד תורה לקבל מן הת"ת וצדקה ראוי' לתקון יסוד ולתקן הצדק כנודע אתרחק מינה שלא תמשיך עליה שפע ביחודים כי ודאי תכשל. לא תקרב בהדה לעשות תפלות פרטיות כגון על חלאים ועצירת גשמים וכיוצא. לא תקרב לגו וכו' לא תעוז להפקיד נשמתך ביסוד שלה שנק' באר מים חיים ר"ת בידך אפקיד רוחי אבל עכשיו הוא אתון נורא יקידתא:

ודע כי כנגד ג' אלו האזהרות הקדים לומר במדה טובה שארי בגווה איכול איבה וכו' טוב מדידיה מהצריך למזונות בשעת דוחקו של בע"ה ויתן הצדקה בצניעות שהוא דרך הלואה או דרך שותפות או שממציא לו מלאכה ויצרף לזה דברי כבוד ופיוס ואז ודאי

יזכה לטוב הגנוז ועליו נאמר טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט שהוא הדברים הרכים וטובים להשביע נפש נענה. וע"ד כתיב וכו' מ"ט בגין הצדקה וכו'. פשט הדברים שהחסדים שהם החיים ממתיקים הדינים ולכן ניצול מהמות ועי"ל במ"ש הרב באותיות דרב המנונא שאותיות ט"ח הם בשני צינורי היסוד ואיתא בזוהר שיר השירים שעד זמן בית המקדש היה ח' על ט' דהיינו חטא אבל כשנבנה הבית נתהפכו לטוב' כמש"ה וישב יהודה וישראל לבטח. ועוד צ"ל כי מדת הבטחון מגברת כח החסדים כמ"ש והבוטח בה' חסד יסובבנו ואז ט' שהוא הצינור הימני גובר וממתיק את השמאלי ע"ד שני חללי הלב א' של רוחוא' של דם ועל הצדיק נאמר ולבי חלל בקרבי וגם ע"ד טוב זה יצה"ט:

מאד זה יצה"ר וזש"ה בטח בה': פי' צריך שתתחזק להמתיק את ח' עד שב' אותיות ט"ח תדבקנה בה' דהיינו בקדושה: ועשה טוב הוא היסוד שיהיה כולו טוב ובגי' ט"ח שאז יגברו החסדים על הדינים ויחדיו יהיו טובים ולכן בה' ועשה טו"ב ר"ת טו"ב אבל הוא להפך בו"ט שר"ל עני כמ"ש בגמ' פרוז בולי ופרוז בוטי: ואתה הפכהו לטוב כשתתן הצדקה לעני. והנה אילנא דחיי הוא ט' טו"ב ואילנא דמותא הוא ח' ובזכות הצדקה יתגבר עץ החיים על אילנא דמותא ונטיל אינון וכו' ארז"ל שהצדקה מצלת ממיתה משונה וממיתת עולם הוא גיהנם ולכן גם ר"ת וצדקה תציל ממות הוא מו"ת אבל בשינוי לרמוז גם למיתה משונה וזה בכח ב"פ טוב הנז"ל ולכן אמר ונטיל אינון דאחידן ביה הוא גיהנם שבו נאחזים הרשעים. ועוד אמר ושזיב לון ממותא היא המיתה משונה מאן גרים להההוא וכו' אמר זה לפרש שמש"ה ועשה טוב העיקר צדקה. שבה נאמר לשון עשייה אף דהו"לל לשון נתינה:

אתער טוב דע שיש ב' בחינות זווג א' של יסוד ומ' וא' של ת"ת ומ' כמ"ש בס"הכ בסוד דודי וגם הובא בפי' השכיבנו והנה הענין שהזווג הקטן הוא שמשפיע היסוד מבחי' עצמו מרושם האורות הנכללו' בו אבל הגדול הוא מיסוד בינה שהוא בת"ת ששם מקור ה' חסדים שה"ס צדקה. ולפ"ז מי שעושה צדקה שלא כהוגן כגון שכפאוהו ליתן וכיוצא מעורר רק בחי' היסוד וה"ס הוי"ה במ"ק. אבל העושה כראוי מעורר השפע מיסוד בינה עד היסוד שמקורו בדעת דתמן אהו"ה העולה טו"ב וגם ז' מדות מת"ת שהרי יסוד בינה בשלישו. ונשארו ב' שלישים שה"ס ז' וי' דיסוד הרי ט"וב ואז אור החסד שלם כי טוב וצדקה גי' רי"ו הוא שם ויס"ע ויב"א וי"ט המושפע ממזל נוצר חסד ותחלתו וה"ו שהוא טו"ב ואז מ' נק' כנסת ישראל שמקבלת מת"ת עכ"ל הרמ"ז:

דף קיב.

והרמ"ז כתב ריש פרשה זו וז"ל ר' חייא כיון דדריש תואר עמי אמאי שבק עמי קדמאה דפ' עמי מה עשיתי לך ודריש לה מעמי תניינא:

וי"ל לפי הפשט דאי מעמי קדמאה הוה אמינא דלגופיה אתא ולא לדרשא ופי' עמי דמעיקרא הויתון ע"ד משר"זל באשר בחרת באברם. אבל עמי השני מיותר ולדרשא אתא להורות דתמיד עמו המה. האמנם לפי הסוד נבאר דרך נכון ויובן במ"ש באוצ"ח על פ' ואמחה את שמם שאמר ה' להרוס ולמחות את בנין רחל שעיקר מקומה מן החזה ולמטה ששם עץ הדעת טו"ר ויש בה אחיזה לחיצונים והיה רוצה לבנות את לאה בבנין שלם כנז' שם ומר"עה התחנן על זה והזכיר זכות אבות שהם בני המלכות כנז' בפסוק באר חפרוה שרים ומאז הקים ה' דבר עבדו הנאמן ושוב לא עלה במחשבה לפני' לעשות עוד כן וכמש"ה ולא דבר ה' למחות את שם ישראל מתחת השמים דייקא מתחת השמים שהוא מקום רחל וכמ"ש באוצ"ח על פ' ואמחה את שמם וכו' וז"ש ר' חייא זכאה חולקיה דעמא דא. פי' עם זה דווקא שלא נשתנה ותמיד עמד ויעמוד וזהו כפל תואר. עמי להורות שב' פעמים נתהוו לעם ה' א' בצאתם ממצרים והשני אחר מעשה העגל שאמר ה' ואמחה את שמם כנז"ל וזה היה קטרוג של בלעם שהיה אומר החליפם באומה אחרת:

וזה מפני העגל שנטו אחר הקליפה. בל"ע בן בעור שעם הכולל עולה עג"ל וש"רזל בל"עם בלע עם שכוונתו היתה שיבולע עם קדש ולכן הוכפל תואר עמי בענין בלעם ובלק עמי זכור נא וכו' ועי"ל כי ב' עמו הנז' כאן הם בסוד לאה ורחל ורצונו בזה לרמוז ששתיהן עומדות וקיימות גם שישראל פגמו בהן אפ"ה לא רצה הקב"ה לעשות מה שגזם למר"עה לבנות את לאה מסוד א"וא בנין חדש ממש שלא יפגמו בו התחתונים וז"ש אע"ג דאתין סטאן וכו': והענין כי שרשי שתי הנקבות הם בקו האמצעי שבו יצדק לשון דרך ממש כי השפע הולך בו ביושר ולעומת כן אמר פסוקינו אם בחקותי תלכו ב' חקות והן הן שתי הנקבות שדווקא בהן יצדק ענין החקיקה בסוד באר ומסיים בסוף כל ההבטחות ואתם תהיו לי לעם דמשמע דווקא אם בחקותי תלכו תהיו לי לעם ותזכו לתואר עמי ואם לאו לא:

ובכל זאת מצינו שהק"בה בחסדו גזים ולא עביד. דלא בעינא וכו' פי' שלא הסכים הרצון הטוב והעליון לעשותו והיינו לא בעינא למיעבד לכו כעובדייכו ירצה גם כי פגמתם באמותיכם הקדושות ושהיה הדין נותן שלא לשיב לתקן אותן ושימחה מקירכם כיון דאתין סטאן מאורחי האמצעיים ותטו לשמאל ואני לא כן חפצתי רבי יצחק אמר זכאה וכו' הנה ר"י רוצה לדרש בשבחי ישראל מבחי' אחרת הגם כי הוא מיוסד על הנז"ל

וזהו כי רק הם מוסיפי' בגבורה של מעלה או להפך חלילה מפני היות שם שרשם ולכן אמר ה' עמי מה עשיתי לך וכו' ופיר' בפ' בלק דף ר"ג ע"א מה עשיתי לך שליטי לך על כל בני היכלי שליטית לך על כל מלכין דעלמא הרי שמפרש מלת מה עשיתי להפנגת החשיבות ע"ד מה רבו מעשיך ה' ולפ"ז יזכיר פסוק זה בין הטובות ובין התלאות שהיו לישראל ועל כולם אמר ה' ענה בי וסוד הענין כי הנה חכמי לב המשכילים ויודעים סדר השתלשלות השפע לפי עניני הפרצופים ומדריגת עמידתו ילמדו העליון מן התחתון וגם התחתון מהעליון כי הנה לפי מדרגת מעלת המצות שיראו שעושים ישראל ישכילו מדריגת העליות שתתעלה השכינה ובאיזו בחי' תתחבר אל דודה אם יעקב ורחל או ישראל ורחל וכיוצא בזה וכמו כן ידיעת ההפכים כי לפי מהות העינות יבינו בחינת הפגם ואיזה הוא מצב העולמות וג"כ אז ישכילו איזה שפע יבוא לעולם וז"ש ענה בי כלו' רק אתה תוכל לענות ולהעיד בי באיזה מצב גדולה אני עומד יען כי ממך הכל ומקרך אשר יקרך יקרני גם אני וכענין משל שני תאומים מותמים כי משלו ישכיל את של אחיו ואין דבר זה קשה להבחן על נאמני הסוד מפני כי מצות התורה מודעת סגולתן כי זו תלויה במדה זו וזו באחרת ובקיומן תלוי הכנת כלי המדות והמשכת השפע עליהם ונמצא כי בהתקיים מצוה א' תתהוה בחי' א' פרטית כנגדה למעלה וע"ד משל נאמר כי בשמירת השבת כתיקונה למטה כמו כן ישמרהו למעלה דהיינו בהתעלות העולמות ולפ"ז ינעם פסוקינו אם בחקותי תלכו שהרי החקים והמצות אשר אני מצוה אתכם הן הן מצותי וחקותי שאני עושה ומקיים וכמר"זל מלך ב"ו גוזר גזרה ואיינו מקיימה אבל הקב"ה אינו כן וכו' ולא עוד אלא ועשיתם אותם מעלה אני עליכם כאלו אתם עשיתם ותקנת את המצות וגם דרשו רז"ל כאלו עשיתם את עצמיכם כי תרי"ג מצות הם כנגד תרי"ג איברי וגידי הגיף ותרי"ג ניצוצות הנשמה ואלו ואלו מושרשים בפרצופים העליונים שהן הם המצות בעצמותן והרי ועשיתם אותם או ועשיתם אתם הכל דבר אחד קרי וכתי' א' הוא אמנם לפי שבין ר' חייא ובין ר' יצחק שניהם על יסוד א' סומכים והיא השתרשות ישראל למעל' ע"פ מה שנז"ל כי ר"ח מדבר על השארות שרש ישראל בשני הנקבו' ור"י על היותם במקום הזכר לכן המתין לפרש פסיוק מה יעץ ג"כ אחרי ר"י אע"ג דלא איירי אלא בפ' מה עשתי לך וזה מפני שהענין שוה לשניהם כי כוונת בלק ובלעם היתה להכחיש פמליא של מעל' והיינו בהמשיך אחורי חסדים זעיר והגבו' דהיינו אחורי מ"ה וב"ן ק"ל קד"ם העולים רע"ד כמנין בל"ק בלע"ם לפגום את ב' הנקבות רחל ולאה העולות ג"כ רע"ד ובזה חשב שיכרית זכר ישראל מן הזכר ומן הנוק' ואמר בכמה מלין ועובדין ירצה שבקש לעקור שני המקורים דברית הלשון בכחו שבפיו ובברית

המעור בעצה שהשיא על העריות והיינו מלין ועובדין ועוד כמה חרשין כי כשראה שלא הועיל בקללותיו פנה אל כל דרכי הכשפים הנכללים בקסמים ונחשים והן ממש כנגד ב' המקורים כמו שפי' בפ' בלק כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל ע"ש:

ארי' א"ל קב"ה לישראל וכו' פי' גם ר' יוסי נמשך בענין הנזכר כמה גדול כח ישראל להוסיף עוז ותעצומות למעלה והענין יובן בהקדים מ"ש הרב ז"ל שכל השכחה בא מבחי' האחורים והזכירה משל אור הפנים ועוד נקדים מה שידוע שמה שאנו זוכרים חסדי ה' ופלאיו אשר פועל בימי קדם אנו חוזרים ומעוררים אותו הכח העליון אשר עשה אותם הנסים ובזה ייטב לנו מאד בכל זמן וזמן ד"מ במצות זכירת יציאת מצרים אנו מכניעים שרש קליפת פרעה ונוסף כח בחסדים להתגלות ולצאת מן הדעת שה"ס יציאת מצרים כנודע ויתר ע"כ נציע שישראל בעולם מונעים אור הפנים מהתגלות ונאחזים באחורים וכמו שהיה ממש בימי מיכה שהיה בימי ישעיה וכתיב נזורו אחור ואולם בעבור זאת אמר ה' לישראל זכור נא כלו' התעורר בתשובה להעיר הכח העליון שעזרך בימי בלק ובלעם שהיו רוצים להמשיך כח האחוריים באופן שאף שהיו אז נזורים לאחור מ"מ ה' העירם שישיבו להאיר אור הפנים אבל עכשיו ווי דאנן צווחין וכו' פי' שאנו מעוררים כח הזכירה בכל כחנו בצווחה שהוא הרמת קול ובצעקה היינו געינן והוא בלב שאינו אומר כלום כנז' בפ' שמות דף ב' ע"א ועוד ובכינן דשערי דמעה לא ננעלו וכל ג' אלו הם פעולות פנימיות הנפש ובהם נעורר האור הפנימי באומרנו זכור ה' מה היה לנו ר"ל מ"ה היה אלהי"ם כמנין לנ"ו מ"ם ה"א וגם זכור לבני אדום שהתחזקה הקליפה מכח האאריים:

ולא בעי וכו' הוא אמר לן וכו' ירצה שכיון שה' בקש ממנו דרך בקשה שנמשיך כח הזכירה ולא שמענו הלא בעבור זה ירדנו כ"כ עד שגם בהעירנו כח עליון:

דלא בעי לאשגחא עלן כלו' שאפילו כח המופלא של הרצון הנעלם לא חפץ להשגיח כי בעונותינו השליכנו אל האחוריים שמשם סוד השכחה. ודאי קב"ה אשגח ענן נלע"ד שר"י שמדתו בחסד כנז' בריש א"ר בא לבסם ולתקן דברי רבי יוסי שמדתו במלכות כנז' שם. וזה כי ר' יוסי אמר שהקב"ה מודד לנו בדין יושר מדה כ"מ במה שאינו מביא הגאולה אבל אין כוונתינו חלילה לומר שה' עזבנו דמאיסה לית סבר ואם זאת היתה דעתו הו"לל לר' יהודה ולהוכיחו ולומר ח"ו אי לא תימא הכי אכן דבר גדול דבר ר' יהודה בהתחילו לומר ודאי. וירצה ודאי כדבריך כן הוא שהגאולה מתעכבת בעונותינו האמנם דע שבכל יום ויום יש כעין ניצוצי גאולה ולכן בקודם העמידה נאמר גואלינו ונסיים גאל ישראל וזה בבירורים הנעשי' בכל יום ויום שהם שרשי הגאולה ובסוד

חדשים לבקרים. אלא שלמיעוט הזכיות הענין מתנהל לאט לאט כי אלו היינו צדיקים היינו יכולים לברר הכל ביום א' וכמ"ש היום אם בקונו תשמעו ואולם לחוסר צדקתינו המלאכה מתרבית והזמן מתארך אבל אין ספק שהקב"ה משגיח עלינו תמיד גם שאנחנו בעמקי הקליפות הוא נותן בנו כח להעלות הבירורים מתוכם ונתקן כמה תיקונים למעלה וידוע שב' מיני שפע הם הא' מה שצריך לקיום העולמות שזה אינו חסר אפי' רגע ועליו אמר אשגח ענן תדיר כי זה אינו נפסק והשפע השני היא המתחדש מסוד הפנימיות בכח התפלות והמצות ולעומתו אמר:

ודכיר ?**לן** וזה במה שמתעלות נשמותינו למעלה ונעשים יחודים וזווגים שהם סוד הזכירה כיודע אצלנו ומפני שזכירה זו היא דוקא בכח המצות והתפלות ונעשית לזמנים שוני' ביום אבל אח"כ חוזרים המוחין ומסתלקים לכן לא כלל יחד אשגח עלן ודכיר לן תדיר. מפני שהשפע הרמוז במלת אשגח הוא תדירי משא"כ השני:

ואי לאו דאיהו אשגח וכו' דוק שהוסיף מלת איהו באשגח כלפי מה שאמרנו שענין שפע ההשגח' אינו תלוי בנו כי אם בו וז"ש דאיהו אשגח. כלו' בטובו וחסדו: ועוד שאפי' בשפע החיצונים הוא לנו מאתו ית'. ועוד דכיר בפנים חדשות מזווג הפנימיות. ונתן טעם לשבח באמרו שאלמלא כן לא יקומון יומא חד בגלותא שלא תאמר שיש די במין השפע הא' דקיום העולמות כי זה די והותר אל או"ה שכל כח אחיזתם הוא מן החיצוניות. אבל ישראל צריכים בכל יום גם לשל הפנימיות שהוא מקורם ושרשם:

הה"ד ואף גם זאת וכו' יכוין לתרץ ב' קושיות בפ' א' שהיה די שיאמר ואף גם זאת לא מאסתים כי מה צורך לומר בהיותם בארץ אויביה' שהרי בזה מדבר כל הענין וקושיא ב' למה צריך לומר להפר בריתי אתם. אלא הכוונ' להבטיח את עמו אפילו שירדו לדיוטא התחתונה של הקליפות שהיא הנק' ארץ אויביהם נוקבא דס"א לא ימאסם מלהשגיח עליהם שפע הקיום בתוספת טובה משל האומות. ולא נעלתם דהיינו להפליטם משרשם הפנימי שהוא בתוך הספירות כמשקים הבלועים בגוף הכלים שבהפליטם מתוכ' נקרא געילה. ולכן חוזר ומפרשו בהדיא באומרו להפר בריתי אתם הוא מניעת הזווג העליון חליל':

קב"ה לא עביד לן זה כלל גדול: וירצה אע"פי שישראל יכעיסו במעשיהם וינזורו אחור ולבושת וירצו להמשיך השפע הקדוש אל החיצונים מ"מ הוא ברחמיו משגיח עלינו. ונתן טעמו כי אני ה' אלהיהם ירצה כי אפי' בגלות יש להם כח לתקן העולמות בפנימיו' ובחיצונייו'. וזהו אני ה' פנימי אלהיהם בחיצוניו' ואמר אלהיה' כלו' שאפי' בחיצוניות

יש להם יתרון על האומות עד שנודע שאני אלהיהם להם בייחוד וחשב מחשבות לבלתי נדח ממנו ומתנהג בחסידות.

ת"ח בלק חכים הוה וכו' הנכון אצלי שהם דברי ר' יצחק שאמר לעיל וכמה חרשין אתער לקבלייכו וע"ז נמשך ואמר ת"ח להודיענו כחם של בלק ובלעם אלא שהפסיק הענין בשל ר' יוסי ור' יהודה. ואח"כ חוזר לענינו. האמנם מ"מ י"ל שגם ממנו ראיה לעוצ' השגחת ה' עלינו כי הנה באותו זמן היו ז"ון אחור באחור ובפרט בכמה עוונות אשר המרוהו במדבר ולכן גדל כח בלעם ובלק שכל עצמם יוצאים מבחינת אחוריים בהיות ז"ון אחור באחור כי בלעם בלק גי' ק"ל קד"ם שהם ממש אחורי זו"ן ואז נכנסים עקבי לאה בכתר רחל שמשם כל אחיזתם בצאת האור ההוא לחיצונים ב"מ. וכתוב בל"ת בפ' בלק כי בלעם שרשו מהבל ובסוד א"מ הבל הפה וסודו משם אה"יה שה"ס א"מ. ובלק שרשו מקין בסוד א"פ וסודו משם הוי"ה אבל הכל מבחי' האחוריים שאז הוא שיש להם אחיזה. משא"כ בבוא רחל פנים בפנים ולפ"ז ינעם אומרו עמי זכו"ר נא שה"ס ע"ב קס"א מסוד הפנים:

וידוע כי כל בחי' דיבור הוא תיקון לא"מ והמעשה לא"פ. ומעתה תבין מעצמך טעם היות אל בלעם כח בפיו להיותו מבחי' א"מ:

ובלק במעשה שהוא מא"פ. וכן בחי' קסם ונחש. ?ומז' לן שגם בחי' ההסתכלות היא בחי' אור מקיף דהיינו האורות היוצאים מהעין. ולכן בבלעם היו שניהם אסתכלותא ומלה. ועוד נלע"ד כי ידיעת בלעם אותו הרגע ה"ס רגע הכנס עקבי לאה תוך כתר רחל ואז יוצאים אל עיניה בסוד ב"פ דמעה וזהו כח לבעלי הדין ולכן הם בסוד ענבים כמ"ש בל"ת בפ' עקב אשר שמע אברהם בקולי ואמנם משם היה נמשך לבלעם כח ההסתכלות הפגום ועוד איתא בדברי הרב שבלעם היה אחוז בסיגי צד ימין מרגל ימין של לאה ולכן היה חגר וסתום עין א' דהא בהא תלייא שמעקב לאה נמשך לעין ימין של רחל ואחר שפירשתי הענין בכללות אפרשהו בפרטות בדברי המאמר:

כל מה דבעי בר נש בהאי עלמא וכו' מובן במ"ש הרב שבמעשה המצות מתקן האדם הנפש שלו מפני שהיא מבחי' עולם העשייה כנודע מסוד ד' חלקי המעשה שאנו עושים בכל בקר שבהם משלימים חנ"רן דנפש. וז"ש דבהאי עלמא דייקא שהוא עיקרו המעשה שבו מעורר המעשה העליון ה"ס בחי' נפש שבכל עולם כגון שבטלית מוריד נפש דיצירה ונעשה רוח לעשייה וכו'.

ועובדא דא בעי וכו' ירצה שלא כל מעשה עושה התעוררות למעלה אלא מעשה קדושה שהיא של המצות שרק הוא מכוין כנגד מדריגות העליונות ועשייתן לבד אפי' בלא כוונה מעוררות העולמות:

ובאתר דלית עובדא אית מלה הוא לחוד אור מקיף שנתקן בהבל הפה כי כשאין כח להמשיך הפנימי נמשיך אור המקיף של הבל הפה כנודע מסוד העומר. והטעם נלע"ד לפי דקי"ל שמושב הקניפה בכל העונמות הוא בין הפנימי למקיף. אבל פניהם אל צד הפנימי ליהנות מחיצוניות הכלי' ולכן כל אור פנימי השייך אל אימא לא יש כח בזמן הגלות להמשיכו. אבל בכוין לאור מקיף שאין כח בקליפה להסתכל בו מגודל אורו שאינו מוגבל בכלי אך מ"מ ובמלה דפומא תלייא עובדא. ר"ל כמ"ש בכוונת העומר שעיקר הכוונה במקיף אבל בכל זאת ניתקן גם הפנימי וטעמו לפי ששרש ההבנים היה תחלה פנימי ואח"כ בקע ויצא ונעשה מקיף דרך הפה. לכן אמר שבדיבור תלוי מעשה שהרי המקיף כונכ בתוכו את הפנימי. וכ"ש שגם בדיבור יש עקימת שפתים דהויא מעשה וז"ש ובמלה דפומא כלו' פועל הפה. ואמרו לאתערא לעינא ירמוז מה שאמרתי למעלה כי הפה שהוא מקור אור ההבנים שם היה פנימי התלוי במעשה והבן. וכמה דבעינן וכו'. פירוש שאין ספק שבהתייחד כאחד הדיבור והמעשה אז מתרבה המשכת השפע וז"ש קדושה עילאה גדולה ומשובחת בעיבדא ובמלה כשהם מיוחדים יחד הכי נמי אינון וכו'. המעשה היא הכישוף. והדיבור הוא ההשבעות ודוק שבקדושה אמר מלה לבד. ובטומאה הוסיף פומא מפני ששל הקדושה היא מפנימיות הרוח בסוד זיוג הפה. ובטומאה הכל מבחי' נפש בלא דעת. וידוע שהפה הוא בחי' מלכות בזווג הנשיקין כמו שבשל המעור מלכות היא התחתונה:

ואע"ג דבלעם חרשא שכן כתיב בלעם הקוסם מ"מ בנק גדול ממנו במעשה שכן כל הנמשך מקין בעל מעשה ומהבל יש לו כח הדיבור:

קסם ונחש תרי דרגין הכל מובן במה שנז"ל לא נחש ביעקב וכו' ידוע שיעקב מבחי' אבא ומבחי' הבל. אבל ישראל הוא מקום שבו נסתם יסוד אבא עד החזה ועיקרו מבינה כמש"ה כונן שמים בתבונה ולכך לא קסם בישראל:

בקדושה עילאה אחידן הוא מש"ל שמושרשים בא"וא שהם ממש הקדושה העליונה כי כל בחי' חו"ב בכל פרצוף ה"ס קדושה אלא שא"וא שהם חו"ב דכללות כל האצילות היא העליונה:

דף קיג:

בשעתא דסליק נהורא דיממא מובן במ"ש בשער התפילין שבחי' ה' אחרונה שה"ס כתר רחל יורדת לבריאה בלילה. ובזכות עסק התור' אחר חצות עולה למקומה באור הבקר דהיינו לבריאה בשעתא דסליק נהורא וכו' ואז מתכונן הכסא בד' רגלין שהם סוד ד' אותיות ההוי"ה והוי שם שלם וז"ש הוא עבד שם. כי תקן השם הקדוש בתיקונו שכן בכח התורה יש כח לכתר זה לעמוד פנים בפנים עם זעיר כנודע:

ודוד היה מסוגל לזה מאד שהוא מושרש שם לכן יסד בעל ההושענו' חתום בכתר מלכותך ואולם המקלל הרשע נקב את השם בבחי' היות ה' באחור זעיר דידוע דנקיב בחדוהי לתיקון רחל ואותו הטמא נקב שם באותו השם להורידה לחיצונים. פי' שאמר שגם בהיות הנקבה הקדושה באחוריים נהנים ממנו החיצונים וכמ"ש ק"ו א' דעביד כן לאגנא על אמרה ע"ש. אבל דוד הע"ה תקן הכל לכן כתיב ויעש דוד שם שלא נאמר ויעש לו דוד שם שאז היה במשמע שעשה שם לתהלה לעצמו ודע שנוכל לדרוש בשם זה כל מה שאנו מכוונים בשמע שם ע' וזה בין בבחי' התיקון העצמי שלה דהיינו רפ"ח ב"ן. פי' שהחזיקה לקבץ רפ"ח ניצוצין שהם הם סוד שם ההו"יה כי ד' בחי' רפ"ח סודם מד' אותיות הוי"ה כנודע. ובסוד חותם שהם סוד הכסא. ואלו הרפ"ח נתקבצו ביסודה שהוא שם ב"ן ובין הכל עולה ש"ם ויכון מאד סוד זה לפי הנז' שם בשמואל ב' ח' שספר מלחמות דוד וכיבושיו וקיבוצו הון מכל הגוים דהוא רמז לניצוצות הפזורות ולכן הקדיש הכל לה' בכח תיקוניו וכוונותיו הקדושות. וגם ירמוז אל המעלה שהעלה אותה דהיינו אל הת"ת ששם הוא שם הוי"ה סתם ושם שורש היסוד שהוא שד"י ועם הוי"ה הרי ש"ם. ועוד אני מוסיף משלי סוד אחר בסוד בניינה שידוע שהוא בשם בו"כו וי"ש שם זה בסוד פרצופה הרי ש"ם:

וע"ד ועשיתם אותם יש לדקדק דכיון דועשיתם אותם הוא מיותר כדאקשי לעיל והוא מיסב אל החוקים ואל המשפעים שסודם ז"ון כמש"ל. א"כ מכח היתור הוה דרשינן דעבדי ומתקני ז"ון. דלעשיית החוקים והמשפטים למטה בעוה"ז לא איצטריך קרא. דא"כ למאי איצטריך דרשא דאתם כתיב וי"ל בדקדוק עוד מאז כבי"כול שאומר והרי הענין ממש כן בפועל שהצדיקים הם המעלים את המלכות והם בונים אותה ממש. ומאי כביכ"ול וי"ל נה"י דהם מעלים מ"ן מ"מ העיקר היא מה שהעליונים עושים דהיינו שז"ון מעלים מ"ן לא"וא וא"וא לאריך אריך לעתיק וכן עד רום המענות עד המשפיע הראשון. ואז כל עליון משפיע לשלמטה ממנו והכל מתחשב אל הצדיק שמעלה עליו הש"ית כאלו הוא המעלה עד המדרגה העליונה וכאלו הוא המשפיע העיקרי. וסוד זה נרמז

במלת אתם. וא"ש כביכול כלומר כאלו אתם עשיתם הכל בלי שום סיוע מאחר וז"ש ואי אתון תשתדלון וכו' וירצה שאין מצדכם אנא ההשתדלות לבד ואפ"ה כל אינון ברכאן דלעילא וכו'. זהו דבר מופלא שאע"פ שאתם למטה בעו"הז אין הארתם במדרגת הארת העשייה כעין נשמת סנד"לפון שהוא שר העשייה. ולא כשל מטטר"רון שר היצירה ולא כשל אכת"ריאל שר הבריאה אלא תזכו למדריגת אצילות אפי' עד יחידה דמסטרא דאריך וכמו שיהיה משיח צדקנו בע"ה:

והיינו דקאמר ישתכחון גבייכו ייחס לו שם מציאה להורות שהוא כעין מציאה כאלו אין דעת האדם מייחלת ומקוה לזה והוסיף עוד בתיקוניהן כדקא יאות. דקושטא דמלתא הכי שאורות עליונים מתלבשים זה בזה שה"ס התיקון כנודע. ועל ריבוי מיני שפע זה ואורות אלו זה בתוך זה נמשך ואמר ונתתי גשמכם בעתם כל חד וחד וכו' ודוק אומרו גשמכם לשון רבים ובעתם לשון יחיד. רמז ששפעי האורות יהיו מלובשים זה בזה בזמן אחד. ודע כי בפסוק זה נרמזו ד' הפרצופים א"וא וז"ון והוא מ"ש ההוא תקונא דעבדתון דהוא שמא קדישא והוא באופן זה. ב' פרצופי א"וא שהם סוד המשפיעים נרמזו במלת גשמכם לשון רבים. והענין מובן במאי דקי"ל בכוונת מוריד הגשם שהיא יסוד אבא הנקרא שביל וע"ה גי' ג"שם וגם שם אהי"ה בסוד ציו"רו גי' רל"ב ופל"א שעולה גש"ם כנז' בכוונת ברכת השחר וברכת הנהנים. וגם ב"פ גשם ע"ה גי' תרפ"ז דהיינו מוחי או"א רל"ב תנ"הי. ואח"כ ונתנה הארץ יבולה שה"ס רחל:

ועץ השדה יתן פריו ה"ס זעיר ומה שמקדים פרי הארץ לפרי העץ יובן היטב בהציע הקדמה מעולה והיא שכל תכלית קיום התורה ומצותיה סובב על קוטב א' והוא לתיקון רפ"ח ניצוצין דמלכין קדמאין כי בכח תומע"ט מתעלים והולכים בסוד מ"ן ומתבררים בסגולת המחשבה העליונה. וכח בירורם הוא בקבלת כח החסדים של מלך הדר ואז מושפעים בכל המדות והעולמות והם בסוד מוחין כפולים בירורי הניצוצות ואורות החדשים שהם מב"ן ומ"ה. וא"כ הו"ל זו אף זו לא מבעיא שתתן הארץ יבולה דהיינו מה שאתה מוביל לה כדברי רז"ל והם הניצוצות שמובילי' לשכינה שהיא תעלה בהם בסוד מ"ן. אלא גם עץ השדה שהוא פרי עץ הדר יתן פריו. והרי שכל השם הקדוש ניתקן ונעשה ע"י הצדיקים. האמנם איכפל ומייתי קרא נמי דושמרו דרך ה' לעשות וכו'. משום דאיכא למדחי דקרא דועשיתם אתם לא קאי אלא אחקותי ודילמא דווקא בבחי' הנוקבא שייך למימר שישראל עושים אותה. אבל לא אדלעיל מינה. קמ"לן לעשות צדקה ומשפט דהיינו נוקבא ודכורא. שידוע שרחל נק' צדקה כשמקבלת מבעלה דקבילת עליה דכורא ואז היא בסוד יו"ד ה"ה וא"ו היה כי א' הוא חותם בעלה. ואם תרבע שם זה יו"ד יו"ד ה"ה

יו"ד ה"ה וא"ו יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה יעלה קמ"ו ועם ג"ן הרי חשבון צדק"ה והוא נק' משפט בסוד ריבוע דמ"ה העולה ק"ל ואם תנקד ריבוע זה בחו"לם יהיו כ"ו נקודות העולים ר"ס בסוד ה' חסדים וה' גבורות. ועם ק"ל הרי שמים א"ש ומי"ם. צרף לו כ"ו אותיות הריבוע וי' תיבותיו וג' כוללי האותיות והתיבות והנקודות הם ט"ל ועם שמם הרי מש"פט. והנה ר"ש הוסיף עוד בחינה פרטית וגדולה שעליה אמר בעצם דעביד שמא קדישא ביתר שאת מן הנז"ל חדא ההיא דלעיל צריך שיקיים חוקה ומשפט. וכאן במצוה א' עושה את השם. ועוד שלא כל יום ויום יזדמנו חוקים ומשפטים אבל הצדקה יש לה מציאות בכל יום ועוד שהוא ממש כשלמעלה שהם בסוד משפיע ומקבל ולעומת כן אמר מאן עביד לאפוקי הנז"ל. שמא קדישא פי' כעין של מעלה שהזכרים נותנים והנקבות מקבלים בכל יומא משא"כ שאר המצות שאינן תדירו' בכל יום ואולם בענין עשיית שמא קדיש' י"ל עוד במה שנודע שאין פגם העונו' עצמי בשני אותיות י"ה דאינהו ריעים דלא מתפרשין אבל הוא בז"ון שהם אותיות ו"ה והנותן צדקה שמשפיע צדקה לצדק כדבסמיך הוא עושה השם שלם וכמ"ש בהדיא בס"הכ שענין הצדקה הוא לייחד י"ה עם ו"ה ויתר ע"כ ידוע שבשם מ"ה נרמזו ז"ון כי השם פשוט היא זעיר והמילוי י"ט גי' חו"ה ואם תכה יו"ד פ' ה"א הוא ק"ך וא"ו פ' ה"א ע"ח סך הכל גי' צד"קה ע"ה:

והני בחי' שמא קדישא האמנם העיקר אצלי הוא בהציע מ"ש הרב ז"ל שסוד צדק מורה בהיות רחל באחור חדא שצדק הוא דין וגם כי אותיות צדק מורות כן כמ"ש בערכי הכינויים ערך צדקה וא"ות ה מורה זווג דקבילת דכורא וה"ס ה' חסדים ובזה מובן מ"ש דמסכנא אחיד ביה בדינא וכו' דאיקרי צדק וכו' והנה עני ודין גי' צד"ק. וידוע שאחורי שם מ"ה גי' ק"ל והוא ענ"י שאז אין לה הארה אלא מן הגבורות שסודן ק"ל דדעת דנוקבא ק"ל איהו וזהו תפלה לעני כי יעטוף שבהיותו בעוניו הוא כפוף ומעונה והוא בהסתר פנים מעוטף ומכוסה והיינו בסוד הגבו' תפלה של יד ביד כהה. וגם סוד פרשיותיה הם מנ"ה דזעיר הנקראים אביונים. והקשר שלה הוא דעתה הנק' ענ"י וה"ס י' נקודה קטנה ושחורה:

ומאן דיהיב צדקה וכו' שהצדקה רומזת לחסדים כנז' שה"ס יד ימין שבה נתינת הצדקה וידוע שנקודת החסד הוא סגו"ל וגם נודע מה שאנו מכוונים במזמור הבו לה' בה' חסדים הרמוזים במילוי של שם מ"ה הנז"ל שה"ס חו"ה היא הנוקבא. ואם תנקד ו' אותיות וד"א א"וא בסגו"ל יעלה צד"קה והרי שבהיות השכינה ענ"י שהוא בסוד אחורי שם מ"ה. הוא מחזירה לפניו ועושה צדקה שנותן לו ממילוי חסדיו וז"ס והיה מעשה הצדקה שיום ר"ת מה"ש שם משמות ע"ב גי' א"ל שד"י שהוא צדיק משפיע בצדק. וגם שם מ"ה כולו

בסג"ול גי' שם זה שממנו סוד הצדקה. והוא אילנא דחיי הם החסדים ונותנים לה ע"י היסוד שעיקרם ה' וה"ס ד"א א"ו העולים ח"י לה' אחרונה והוא יסוד הנק' חי וכולל את כולם וצדקה יהיב לצדק כי לפי שהם ה' לכך נק' צדקה בה' ולא בו': ועוד נראה לומר דמסמוך משמע שקורא צדקה לזעיר כמ"ש צדקה דא קב"ה וקשה איך יקרא בשם נקבה. אך הענין הוא במה שידוע מסוד כמה צדיקים שהיו אחוזים בנוק' ואפ"ה היו זכרים ולא נקבות והסוד הוא שהיו אחוזים בשרשי המלכות המושרשים בזעיר. הנה כי כן הזעיר נק' צדקה בסוד שורש החסדים דשייכי לנוקבא כשהם בזעיר והיינו בסוד העטרה שלו ששם סוד ה' אחרונה שבשם כנודע מד' מינים שבלולב והיינו צדקה צדק ה' ושם הוא קבלת ה' חסדים כי היינו עדיפותא דיליה דיסוד ולכן לא נרמזה בחי' אות ה' אחרונה דמילוי דמ"ה אלא דוקא מה שגורם לו להיות ח"י שה"ס ה' אותיות כאמור אבל כד יהיב לצדק שהוא השפעת כל הי' אותיות בנוקבא. כדין אתחבר דא בדא זעיר בנוקבא ושמא קדישא אשתכח שלים שאז מאירים ומתראים כל י' אותיות של שם מ"ה בשלימות כי אז נבנית חו"ה כי היא היתה אם כל חי פירוש מלת אם הוא לשון חברה כמש"ה בירמיה ט"ו על אם בחור. ומתרגמינן על סיעת עולמיהון ולפ"ז ינעם הפסוק באומרו שאחר שנבנית ונתגלו כל ה' אותיות העולי' י"ט אז קראה חוה כי קודם לכן היא היתה חברת כ"ל שהוא צדיק הנק' ח"י בסוד ה' אותיות כנז' בדף קי"ג ע"א שורה כ"ג על מ"ש בזוהר. ואת משפטי תשמרו. תמהו המפרשים על זה כי הפ' אומר ואת מצותי וכו' ולפי מה שנפרש עליו אין להגיהו ונל"עד שכל מאמר זה נתייסד על פסוק שבפ' בהר סיני והיא ועשיתם את חוקותי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אותם. ובס' קרית ארבע מ"כ בשם הר"חו ז"ל בשטתו הא' כי הוא פ' ביחזקאל סי' ל"ו ועשיתי את אשר בחוקי תלכו וכו' והובא בכאן להתבאר בו פסוק אם בחקותי וכו' אבל קשה לי דהתם כתיב בחוקי לשון זכר וכאן מזכיר תמיד לשון חיקה נקבה ונל"עד דמחוורתא הא דכתיבנא. ולהרחיב הענין נאמר שהכוונה לומר שמצותי הנז' כאן פי' משפטי כנז"ל בפ' בהר סיני וכ"מ שמיישבו בעל אור תורה ומצאתי סיוע גדול לזה מתרגום יב"ע שכאן לא תרגם מצותי פקודי כתרגומו בשאר מקומות. אלא תרגם וית סדרי דינאי באופן שלפי זה הבנת שניהם שוה ועוד יש לזה ראיה שהרי בראש התוכחות נאמר ואם בחוקותי תמאסו ואם את משפטי תגעל וכו' ומסתבר שזה להפך ממדה טובה שבה התחילו הברכות ואם את מצותי דוקא על המצות כבשאר מקומות הו"ל בתוכחות ואם את מצותי תגעל נפשכם אלא ודאי מצותי ומשפטי קאמר וכן אמר בסוף התוכחות יען וביען במשפטי מאסו ואת חקותי געלה נפשם. ולא אמר ואת מצותי געלה נפשם ועוד יש להביא ראיה והוא

שלמעלה בפ' בהר סיני נאמר ועשיתם את חוקותי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אותם וישבתם וכו' ונתנה הארץ פריה וכו' ובכאן הפסוק נמשך ומתנה. אם בחקותי תלכו וכו' כלו' אם תעשו מה שצויתי אתכם למעלה. אקיים לכם מה שהבטחתי אתכם וישבתם וכו' ונתנה וכו'. אלא שבכאן מאריך בפרטות ההצלחות שהן הכלולות למעלה בכלל. ומינה דמשפטי הנז"ל הן הן המצות האמורות כאן דאל"כ למה לא יזכיר בכאן גם משפטי אלא ודאי שמצותי הן הן משפטי ופי' מצותי ר"ל המצות שצויתי אתכם למעלה דהיינו משפטי ודוק ועוד סברא רווחת שמן התוכחות נשמע להבטחות שבתוכחות מסיים בענין השבתות דהיינו שמיטין ויובלות הנז"ל קודם פסוק ועשיתם את חוקותי וא"כ גם ההבטחות מוסבות על קיום השבתות. וכי דוד עביד ליה. פי' והלא ה' אמר לו שיעשה לו שם. בגין דאזיל וכו' שה"ס משפט וחק וזה בכללות בכל צדיקי ישראל. ואנהיג מלכותא וכו' וזה בפרטות הנוגע לו שהגדיל את שרשי היא השכינה בתחלה בשלשים מעלות כמספר יהו"דה וכנגד נה"י ושלשים שנה היו לו כשמלך שאז הגיע לת"ת זעיר. וידוע מסוד ברוך אתה של תחילת העמידה שגם שעולה המלכות עד נה"י לא נק' עלייה כי אם בזקיפה בשם שאז עולה לת"ת וכן היתה עלייה אז לדוד. ועוד מלך בחברון ז' שנים ונתעלה לכתר מלכות. ועלה לדעת ששם לאה והרי כל שרשי המלכות. כבי"כול עשה ש"ם לעילא. שד"י הוי"ה וגם היי"ה אד"ני שסודי ז"ון: עד דסליק שמא קדישא כנז"ל:

מאן דעביד אתערותא שהוא משכיל אל דל ומתעורר להיטיב לו ונותן בזה שכלו כי דל עניינו עני צניע שמתראה כעשיר והיינו דל מלשון דלו עיני למרום וצריך לו דעת לשיקבל צדקה:

שמא קדישא בשלימו ירמוז למש"ל שהצדקה עץ החיים וכו' הענין שאנו מנוונים בנתינת הצדקה לשם בו"כו כנודע ואם תצרפנה לצדקה יענה רג"ל שעולה ע"ב קס"א וגם ענ"י ס"ג מ"ה ב"ן אבל וא"ו של ב"ן יהיה בא"לף וזהו בשלימו שמשתלמים ד' אותיות הוי"ה בשלימותם היינו מילואם ובמינוי שלם.

כגוונא דאיהו עביד וכו' פי' כשם שהוא משפיע לעני כך מעורר ומתקן מדת המשפיע של מעלה הוא הזעיר וזהו רמז נכון שאמרו הקדמונים שאותיות צדקה הן צדקה בא"ת ב"ש אבל הוא מלמטה למעלה בזה האופן הק"דץ ודוק. להורות שצדקתו מתעלת למעלה ונעשית צדקה מלמעלה למטה וז"ש עושה צדקה. שלא אמר נותן צדקה אלא עושה צדקה. היא עביד ליה ונראה שהתחיל בלשון רבים שומרי משפט. ונמשך ביחיד עושה צדקה מפני שבמשפט שנינו אל תהי דן יחידי. והצדקה להפך שסגולתה שתעשה בצנעא היא לבדו ואין איש אתו:

ת"ח מסכנא וכו' רצה ליתן טעם למה שלא נאמר בפ' הכנת המקבל שהיא המ' לזה אמר שהטעם מיבן בהשכיל מהו מקום אחיזת העני למעלה שהוא כלבנה שאין לה אור כי אם מן השמש ולכן כשאנו עושים הצדקה שה"ס זעיר דהיינו שיהיו בו מוחין והחסדים. ממילא תתוקן המלכות משלו.

ת"ח אמאי עני וכו' בא להטעים מה שקרא למעלה צדקה אילנא דחיי ואמר שיובן למה אר"זל עני חשוב כמת מ"ט בשלמא סומא וכו' הטעם מובן אבל העני אדרבה הוא מתנועע יותר מהעשיר ומתעסק להרויח בהשתדלותו כפי כחו ואמר שטעמו מפני שהוא אחוז בעולמות ששם היתה מיתת המלכים ושם התפשטות המ' ושם הוא החסרון והמות והפירוד והצדקה שה"ס ה' חסדים להמתיק ה' גבו' ה"ס עולם התיקון שהאירו אורות האצילות ששם עץ החיים בכללות כל האצלות אורות ע"ב קס"א ולכן וצדקה תציל ממות וכגוונא דעביד וכו' מובן בהקדים מ"ש המקובלים בסוד מ"ש בזוהר פ' ותרא האשה בענין ו"ת שאמר כי ג' אותיות מו"ת הם בבי"ע וב' אותיות ו"ת שהם ביצירה ועשייה היו משתדלות להקיף את המ' ועלה בידם בעוה"ר ובזה נפרדו עולמות בי"ע מאור האצילות אבל הנותן צדקה גורם שאילנא דחיי ידבק נבי"ע ובזה תמחה המיתה וצדקה תציל הוא ר"ת ו"ת ממות אות מ' מופרדת מהאחרות. למעבד שמא קדישא הוא יחוד אבי"ע שבו ד' אותיית הוי"ה:

וזהו לעילא שעלו עולמות בי"ע אל האצילות ויתיחד כל השם באותיותיו למעלה צדקה סליק וכו' אע"פי שגם בתפלה מתיחדים העולמות. מ"מ צריכה זמן קבוע והצדקה בכל שעה גם התפלה צריכה אורך זמן והצדקה עושה ברגע. צדקה לשמה ולא לשם יוהרא וכיוצא אתער צדקה לצדק כנז"נ ששפע הבא בכח הצדקה הוא דווקא השייך למלכות: ואם ב"מ לא יכוין לצדקה לשמה יורד האור לבטלה ולכן צריך כוונת הלב:

ולחברא וכו' לחברא הוא להדביקה באחורי זעיר לתקנה בזווג אחור באחיר ואח"כ ולמהוי כולא הוא זיוג פנים בפנים כמו שמפרש באומרו לא אתתקן פי' גדלותה באחורי זעיר ולא אשתלים היא זווג השלם פנים בפנים: ואמנם ידוע שבהיותה באחור היא ד' ובבואה בפנים היא סוד ה' ואז יהיה השם השלם כראוי:

בצדקה תכונני ולא אמר תכוני לרמוז לב' מיני התכוננות הנזכר וה"ס ד"ה של יהודה ואם תשכיל האותיות צדקה רומזות לנזכר שהרי הן ד"ה וחילופיהן בא"ת ב"ש הן קץ והרי צדקה.

דף קיד.

דא שכינתא לא ס"ל כפירש"י שפי' זה בית המקדש. דביה לא שייך לומר ונתתי שזה לא תלוי בשי"ת אלא בישראל שהם יבנו אותו. ואם הכוונה על הכבוד השוכן שם הו"ל ונתתי שכני בתוכם ע"ד לשכנו תדרשו. אבל משכני הוא המקום ששוכן בו והוא צריך לישראל שיבנו אותו לכן אמר שר"ל השכינה מדת המ' שזעיר שוכן בקרבה. ואח"כ מרגיש לשון משכן שלא נאמר על דבר קיים וכמו שהיה המשכן שבמדבר וגם משכן שילה אבל הו"ל מקדשי ותירץ משכני משכנא וכו' פי' שמשכן סודו דירת עראי כאמור והטעם כי כל הזמן שהיה המשכן היו ז"ון אחור באחור כנז' בדברי הרב ז"ל כי משכן עולה ב"פ ה"ר שה"ס ב' ריבוע אלה"ים עם ה' אותיותיו או ה' חלקי הריבוע. ואז ג' כלי הפרצופים יורדים לבי"ע מלובשים זה בתוך זה ונמצאו ג' הכלים של הנוקב' יותר חיצונים והחיצונים סובבים אותה ונהנים מהם והם בעלי חובות ישראל להפרע מהם מה שחייבים להם:

והענין שהעוונות פוגמים בכלי הנוקבא להיות שנשמות ישראל מושרשות בה לכן החוטאי' פוגמים בשרשים שלהם והחיצונים שולטי' עליהם ליהנות מאור שרשיהם שהוא תשוום חובתם וזהו כענין המשכון שביד הבע"ח להפרע ממנו:

וכללות דבר זה הוא שאם ישראל יזכו ?בתומ"ט תעלה הנוקבא מבי"ע בעילוי העולמות לאצילות כי יתוקנו כל הניצוצות ובלע המות לנצח וזהו ונתתי משכני בתוככם בקדושה ולא תהיה עוד בתוך החיצונים:

משכני ודאי זהו ענין אחר:

אבל לפי שעוד מפרשו מלשון משכון לכך לא אמר ד"א ולעולם משכני סודו במ':

אבל בענין הראשון נק' משכון בדרך תואר לפי שהש"ית ממשכנה לתשלום חובתם של ישראל אמנם בזה הפי' השני שם משכון הוא שם עצמי לה ע"ש עצמותה כי בה יכון מאד משר"זל בש"ס מאי משכנתא דשכונה ביה והוא הוא האמור בס"הכ במהדורא בתרא בכוונת ר"ה שבזעיר יש ט' ספירות והנה להאמיץ אורו בנוקבא תקן המאציל ב"ה שט' מלכיות של ט' ספירותיו תהיינה נתונות לנוקבא לכונן את בניינה כי בזה היא ממושכן לפקח על טובתה ולהאירה ולהזדווג עמה ורמז במ"ש בסמוך ומן המשל נלמוד כמה דברים הא' ללמד שכבר היתה אהבה רבה ביניהם וזהו דהוה רחימא והיינו שנתהוו שניהם במקור האהבה דהיינו בבטן אימא שהוא סוד האהבה. שגם שמתחלה היו כנפרדים זה מזה כידוע מתחלת הוייתם בעולם הנקודות שהיו בבחי' רה"ר וז"ש רחימא לאחרא אחר ממש ואח"כ נעשה לו רחימא בסוד רחימותא עילאה מאימא עילאה

אבל להיות שכאשר הצאו מבטן אמם היא היתה עדין בסוד נקודה היה נראה כא"א שישבו יחד ולכן אמרה לו איך אנדע וכו':
והוא נטל כל כסופא דביתיה ה"ס ט' מלכיותיו ונק' כסופא דיליה מפני שבתחלה בעולם הנקודים היו כל ספירותיו של זעיר בבחי' מלכות שלכן נק' מלכים כנודע והמלכיות היו כל חמדתו א"נ סתם מלכות נק' חמדה מפני שאותה חומד זעיר בעל החסדים להשפיע בה כי זו תשוקתו וה"ה לכל בחי' מלכות שבי"ס זעיר וזהו כל כסופא:
גם חמדה שרשה חמד גי' ב"ן ובסוד י' בנים ה' חסדים וה' גבו' דהיינו י' מלכיות שבי"ס זעיר כתר חכמה חסד ת"ת נצח ה' חסדים בינה גבורה הוד יסוד ומ' ה' גבורות:
כך קב"ה בעא וכו' ירצה שמה שהיה להקב"ה עם המ' כך היה לו ית' עם ישראל שגם הם היו במצרים מתבוססים בבחי' התהו בתוך הקליפה אלהים אחרים וגם היא ית' היה אז בסוד הקטנות. ובכח אימא עילאה בא להם החירות וזה להבנות להיות לו לעם. והוא השרה שכינתו עמהם להיותה לעולם עמהם אפילו בגלות וכמו שגילהו להם בגלות בבל במראות יחזקאל וכנז' בפ' שמות ע"ש זהו כללות הענין אבל פרטיות הדברים:
במה ואיך אנדע שתדור עמי דירת קבע ושלא תזנחני באיזו סיבה שתהיה בעא לדיירא. רצה מחסדו מבלי שזכו בתחלה וכמרז"ל נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. נטל כל כסופא ה"ס שכינתו כלתו קשורתו להשפיע בה לישראל שהם מושרשים בתוכה ונחית להו שהשרה אותה עליהם משכונא דיליה מפני שאי אפשר לזעיר שהוא בעל החסדים מלהשפיע בה תדיר לקיום העולמות וא"א לאומה אחרת שתהיה ראויה לקבל השפע כי אם ישראל וזה המשכון שלו ית' אלינו וז"ש בגין דלא אתפרש וכו' והוא הטעם העצמי לענין קשר השכינה בישראל ולכן אמר בגין כלו' הרי הוא משכון אמיתי מפני שלא אבדל מכם לעולם כל זמן שיהיה העולם קיים במציאותו משכונא שביק גבן וכמש"ז גלו לבבל שכינה עמהם. ואנן נטרין ההוא כסופא דיליה. ירצה אנו מתחזקים להחזיק כח השכינה שתהא מוכנת לקבל שפעו שזהו החשק שלי כאמור כך ונתתי משכני בתוככם משכינא וכו'. כלו' היינו משכוני כלומר סיבת המשכון היא הדירה המשכן כי מפני הדירה אתן המשכון וסיבת המשכן הוא המשכון שנתינת המשכן בתוככם תלויה בנתינת המשכון. ואע"ג דישראל וכו' אין זה כפל ענין כי למעלה אמר דק"בה אתרחק מינן הוא בכל הזמנים שכתוב בנביאים שה' הזניחם ומסרם ביד זדים עודם יושבים בארצם הקדושה אבל בכאן בגלות המר והארוך הזה הוא מדבר ועל זה נאמר רני עקרה לא ילדה וכו'. וארז"ל גדולים צדיקים שבזמן הגלות וכו':

דף קטו.

דא שמיטה קורא לה עתה בשם שמיטה משום דעיקרן של תוכחות אלו באו על ביטול השמיטות כמ"ש אז תרצה הארץ וכו' ואומרו דאיהי שבע דאיקרי שבע מובן במ"ש בדרוש שביעית שלעולם אין המ' תחת נה"י דזעיר אלא כנגד נה"י או מצד אחור או מצד פנים וא"כ היא נק' שבע בערך ו"ק דזעיר לא בבחינת המקום שהרי אינה תחת היסוד שהוא הששי ואמנם ידוע שבתחלת האצילות כשהיו בזה אחר זה אז היתה נקודת המלכות שביעית ממש אבל אחר התיקון היא אחורי נה"י ולכן אמר דאיהי שבע פירוש קודם התיקון דאיקרי שבע אחרי התיקון. ולזה מביא פסוק מקץ שבע שנים דלא מסתייה בפ' כי ששת ימים עשה ה' וכו' וביום הז' וכו' דהא דהתם מיירי לפי ערך ז' נקודות דעולם קדמאה לכן מביא פ' השמיטה שעיקרו בתיקין העולמות וז"ש וע"ד שבע וכו' כלו' שע"כ אמר שבע לשון נקבה ולא שבעה לשון זכר דהוה אמינא שגם היא נק' יום השביעי ואינו ענין לכאן. לכן מביא עוד פ' זה להורות דשבע האמורה הכא איירי דוקא בבחי' השמיטה על הטעם הנז"ל.

ואיקרי שבע ואיקרי בת שבע: ירצה שלא תמצא שתקרא בת שבעה לפי שבחי' שבעם תרמוז למלכות בסוד ימי קדם ואז לא היתה בחי' נוק' אכן אחר התיקון שהיא בסוד נוק' ממשית תקרא שבע ובת שבע. ומפרש ואזיל בחינותיה. אלא שבע בלחודהא וכו' הודיענו בקיצור נפלא כל סוד השמיטה הסובב על ב' קוטבים א' הוא מ"ש בדרוש שביעית שההפרש שיש בין שבת לשביעית הוא שבשבת עולים כל העולמות עד שנמצאת הנוקבא במקום אבא והזעיר עולה לדיקנא. אבל בשביעית אין עלייה רק לעולמות בי"ע שהן עולמות הנוקבא וכל א' בסוד ז' היכלות:

והמ' דאצילות לבדה עולה למקום נה"י (פי' שנה"י מתעלים לחג"ת שאין עלייה זו נחשבת של הזכר כי הוא עיקרו חב"ד חג"ת כנז' בשער התפילין):

ולכן אמר שבע בלחודהא והרי הקוטב הא'. והב' הוא מ"ש עוד בדרוש שביעית כי בהתעלות העולמות בשבת עולים נה"ים במקום חג"ת וחג"ת במקום כח"ב. וכח"ב במקום נהי"ם וכו' אבל בשביעית אינו כך אלא עולים נה"י דעשייה במקום חג"ת ומ' דעשייה במקום נה"י נמצא כי מלכות נפרדת מנ"הי ואינה עולה עמהם במקום חג"ת רק במקום נה"י ושם נשארת לבדה והנה לעומת כן אמר בכאן שבע בלחודהא כי היא נפרדת מנה"י אשר דרכה בשאר עלייות לעלות עמהם ואז יצדק בה שם שבע בעצם כי כן היא השביעית ממש גם בערך המקום:

ואז יש בה כח למיעבד שמיטה דהיינו להעלות אליה ג' עולמו' שלה והיא והם שובתים מבחי' המלאכות השייכות לקרקע דהיינו פעולת הבירורים השייכים לה כי הם נעשים מעצמם בסגולת השביעית וזהו סוד שבת הארץ וגם היא מוכנת למיעבד דינין שכיון שהיא לבדה היא אש אוכלה לעשות דין כי יחסר לה א' דשם אדנ"י הממתקה והם סוד ש"ך דינין ה"פ דין בסוד שם ב"ן בהכאה יו"ד פ' ה"ה ר' ו"ו פ' ה"ה ק"ך הרי ש"ך ועם שם ב"ן עצמו הרי שב"ע וכוונתה בכל מכה ויסירין היא לאפקא חירו. הוא חירות הניצוצות המשועבדות בעון האנשי' ובכח היסורין נפרדת הקליפה ונשאר המוח נקי ומבורר והיינו שבע על חטאתיכם פי' שהיא ממונה ושולטת על החיצונים ובס' קרית ארבע מ"כ בין משם הר"מק ובין משם הר"חו ז"ל בשיטתו הראשונה שפי' לאפקא חירו על סוד עבד עברי היוצא בז' שה"ס מדת המלכות וכנז"ל בפ' בהר סיני דף ק"ח ע"א ונלע"ד דקושטא הכי אבל אין נראה שבכאן יכוין לזה חדא דא"כ הו"ל לאסמוכיה בתר אומרו למעבד שמיטה ועוד דאי הוא מלתא תליתאה הו"ל ולאפקא בו' כמ"ש ולמעבד דינין. ותו דדוקא בשמיטה ודינין כתיב לישנא דשבע אבל בעבד עברי כתיב בשביעית ור' יוסי לא דריש הכא אלא שבע ולא שביעית. ודע כי מלת כלה הכתיבה כאן אין בידי ליישבה אלא נ"א היא הנראית נכונה וה"ג לאפקא חירו דכולא. ובקרית ארבע גריס הר"חו לאפקא חירו כולא בה:

בת שבע איקרי וכו' נראה שהוא כשאייה לבדה אלא מקבלת מיסוד אימא שבחזה דזעיר כי שם שרש כתרה ושם סיום בחי' ס"ג שה"ס אימא המתפשטת בכחב"ד חג"ת דזעיר הרי שגם היא בסוד שבע ורחל היוצאת ממנה נק' בת שבע וז"ש בת שבע איקרי דאתחבר באחרא פי' בשבע אחר. לאנהרא ה"ס כתר שלה שה"ס ב"פ אור ואז היא שולטת בהדרת כתר מלכות והנה ידוע מסוד תפלת שבת כי שם י"ה אדנ"י ה"ס כתר שלה וה"פ י"ה אד"ני עם ב' כוללים גי' ב"ת. כי בהכתרה בשם זה היוצא מן ה' אחרונה דאה"יה המסתיי' שם בחזה ושע"כ בה"פ י"ה אד"ני נק' ב"ת אז היא מאירה ושולטת בכ"ח שבע העליות. ואז היא בסוד י"ד וסודו דוד המלך שסודו מיסוד לאה ושהוא מ' בינה אבל הוא מסוד דכורא משום דקי"ל דבינה נק' דכורא כדאית' בפ' ויחי דף רמ"ז ע"א מכנסת ישראל ולעילא כולא הוא דכר וכו' ואיתא בס"הכ שלאה ה"ס העולה והנה דוד כולל בחי' שבע דלעילא וגם הארת אימא שמשם ולמטה המאיר לבת שבע זוגתו. וגם סוד אותיות שמו רומזות לזה דהיינו ד' על ו' הוא יסוד אימא שעל גוף ת"ת זעיר שה"ס י' ומשם ולמטה ו' זה על ד' היא נוקבא דיליה וכן באר שבע בארא דיצחק גם הוא

ה"ס יסוד אימא ב"ן קנ"א העולים בא"ר ומשם נמשך למ' ונלע"ד שבת שבע הוא בסוד התתקנה בסוד החסדים. ובאר שבע בסוד הגבורות להעלות מ"ן עכ"ל הרמ"ז ז"ל:
תם ונשלם ספר ויקרא שבח לאל גדול ונורא:

דף קיז.

והר"מז כתב ריש פ' זו וז"ל: בשעתא דברא וכו': ירצה להורות מעלה כוללת שבה נשתנה אד"הר בראשיתו מכל שאר בני אדם כי כל הנולדים אחריו ראשיתם מזער ואחריתם ישגה. כידוע מסוד עיבור ויניקה וגדלות משא"כ באד"הר כי מיד בשעתא דברא יתיה קב"ה מיד עבד ליה בדייקניה וכו'. פי' כי אדם הוא דמות איוא ודמות ז"ון כי ידוע שגם אבא ה"ס מ"ה כנודע מסוד פ' מה שמו ומה שם בנו. והיינו חכמה כ"ח מ"ה וכן נק' בתיקונים בשם אדם העליון. וגם אימא היא בסוד חוה. והרי עילאי ותתאי:
והיה כליל מכולא כי לא מבעיא שהוא דיוקן עליון ותחתון. שיש אדם עליון ואדם תחתון. באופן שהוא כולל ורומז לשני הזוגות הקדושים או לזה או לזה. אמנם עוד מעלה אחרת כי בו כלולים יחד בסוד כללות. י"ס האצילות. כי הראש כולל כח"ב והגוף ז"ק. וכן עולה שם מ"ה אשר יו"ד ה"ת סוד א"וא בכמה בחי'. וכן וא"ו ה"א לז"ון. ועוד יש בו ב' בחינות הרומזות אל הזכר והנקבה דהיינו אותיות העיקר שהם כ"ו הוא הזכר. והמילוי גי' חו"ה. וכן חצי השם יו"ד ה"א כ"ו וחציו וא"ו ה"א חו"ה וגם ירמוז לא"וא דכחדא שריין והוא מילוי השם. והבחי' השנית תרמוז לז"ון דנוקבא דידיה נפקא מחציו ולמטה וז"ש והוה כליל מכולא:
והוה נהוריה נהיר וכו' פשוטו הוא שהיה צנור המושך השפע לכל העולמות מראש ועד סוף והא דקארי לב' הקצוות בשם סייפי ירמוז למה שנודע שיש ב' בחי' באורות. אור ישר ואור חוזר. באופן שבבחי' אור ישר העליון הוא ראש. ודשל אור חוזר הוא סוף. ועי"ל כמ"ש בס' הגלגולים פ' ט"ו שבשעה שנולד אד"הר היו העולמות במעלה מעולה ממה שהם עתה והיינו כי זו"ן היו במקו' א"וא. וכל הבריאה וד' ראשונות דיצירה היו באצילות. עד שנמצאו ו' אחרונות דעשייה במקום ו' ראשינות דיצירה. ונמצאו י"ד מדריגות ע"ס העשייה שהוא מקום הקליפות. וה"ס שאמר לעולמו די שהם ד"י מדריגות חלל בין העשיה לקליפו' וכמו כן יש ד"י מדריגות מעולמות הפירוד לתוך האצילות. ואמר עוד שם שראשו של אד"הר היה מעולם הבריאה שבתוך האצילות כנז'. עד המקום שהיו רגליו מגיעות עד סוף העשיה של אז. ונמצא לפי זה שראשו היה מתחיל מסוף מלכות דאצילות פי' רחל דאצילות שהיא ה' אחרונה עשיה דאצילות וכל גופו נמשך

משם עד סוף העשייה של אז שהיא ה' אחרונה של כללות ד' עולמות אב"יע וז"ש מסייפי. עלמא עד סייפי עלמא. וגם בזה יכון בה"בראם שה"ס ה' אחרונה ה' זעירא:

והוו דחלין מניה כולא הוא משר"זל שאפי' מלאכי השרת בקשו לומר לפניו קדוש. כי אין להם השגה באצילות כנודע ששם סוד הקדושה. בסוד אבא מקנן באצילות ובו הוא ענין יראת הרוממות כמ"ש הרב בכוונת דחילו ורחימו. דחילו הוא באבא ורחימו באימא. וז"ש והוו דחלין מניה כולא: מאי בצלה אלהים ברא אותו. כיון שאמר בצלמו למה כפל בצלם אלהים ומהכפל נראה שהוא דבר אחר. ועוד למה חזר לומר ברא אותו ולכולם מתרץ: אלא ודאי תרין דרגין וכו' זה מבואר במאי דקי"ל דשני צלמים הם א' מאבא וא' מאימא ושל אבא גם הוא נק' בשם אהי"ה דיו"דין להיותו מתעלם בשל אימא. ועליו נאמר בצלמו פי' בצלם הנסתר והוא שלו ר"ל שגם הוא סוד קס"א. אבל על של אימא אמר בצלם אלהים לפי שה"ס הגבורות שנכללות עם החסדים בתוך זעיר וז"ש דכלילן דכר ונוקבא. ולפי שעיקר צלם הב' הוא לתיקון הנוקבא הנק' אלהים. וגם אהי"ה אד"ני גי' אלה"ים ועז"א חד לדכר וחד לנוקבא. ובזה מדוייק עוד אומרו ויברא אלהים את האדם בצלמו פי' בצלם של האדם הוא זעיר א"נ בצלם ו':

ועל של הנוקבא אמר בצלם אלהים ומסיים ברא אותו מפני שגם צלם דאימא נכלל בתוך זעיר כנז' ובספר הגלגולים אמר כי צלם אלהים ה"ס ל"ב אלהים דבראשית שהם ביסוד אימא שבדעת זעיר ולכן הנקבה יוצאת מן הלב. ובשם אלהים ה' אותיות ה"פ ל"ב גי' צל"ם והיינו צלם אלהים:

ובג"כ דו פרצופין וכו': דע כי מלת פרצוף עולה תנ"ו גי' ה"פ הוי"ה וה"פ אדנ"י בסוד ה' חסדים וה"ג: וכן מלת ד"ו דל"ת וי"ו גי' פר"צוף: והכוונה כי הית' עדין הנקבה כלולה בו ולכן ד"ו אינו עולה רק פרצוף אחד לרמוז שאע"פי שהם ד"ו בסוד ד"ו מ"מ היו נחשבים לאחד. אלא שודאי באותו צלע היתה בה בחי' נקביות: וסיפא דקרא אוכח וכו' שכיון שקראם בשם זכר ונקבה וגם אמר ברא אותם לשון רבים ש"מ דשנים היו אבל לא איש ואשה ברא אותם מפני שאע"פי שהיו שנים מ"מ היא היתה עדין בסוד נקודה. ונק' נקבה על שם העתיד שעתיד הוא לנקוב נקב בעצמו ולהוציאה לחוץ:

וכליל הוה מכל סטרוי פי' שהוא היה בנוי ומשוכלל בכל צדדיו וחלקיו כנודע ואע"ג דנוקבא וכו' הא נמי וכו'. זהו סיום ביאור הענין וירצה שאע"פי שאחוזה ממש בצדו ואליה שייכות הגבו' בעצם. בכל זאת הוא נמי כלול מתרין סטרין חו"ג להיות שלם בכל. מש"אכ בנוק' דדעת שלה ק"ל איהו שאין בה רק הגבי'. והוה מסתכל בחכמתא וכו'. שהרי הוא דיוקנא דזעיר שידוע שיסוד אבא מבריח בו מלמעלה עד למטה א"נ כיון שהיה

ראשו באצילות כנז"ל היה כח בו להמשיך אור האצילות בכל קומתו דהיינו עד סוף העולמות כיון דסרח אתמעטו פרצופין. זה מבואר במה שגרם חטאו להוריד העולמות עד שהוריד ז"ון למקומם למטה ששם הם קטני הקומה מאד ממה שהיה בתחלה בהיותם למעלה וכן הוריד הבריאה והיצירה לעולמות הפירוד שהם כלים גמורים. ואין בהם מצד עצמם בחי' אלהות שה"ס האצילות וז"ש שנסתלקה ממנו החכמה שה"ס אצילות ולא היה מסתכל אלא בדברים חומרים של הגוף הוא ענין בי"ע. לבתר אוליד בנין וכו' הם קין והבל שהיה בהם סוד נפש דאצילות ומשם ולמטה והיינו עילאי ותתאי אצילות ובי"ע. ולהיותם מעורבים מטו"ר לא אתקיימא דא ודא. פי' לא מיבעיא קין שעיקרו מן הגבורות ושהיה קינא דמסאבותא אלא אפי' הבל שהיה רובו מהחסדים גם הוא לא נתקיים. ובכלל דבריו ירמוז ג"כ לכמה מיני ניצוצות שנפלו ממנו באותם ק"ל שנים וכולם היו לבהלה:

עד דאוליד בר הוא שת שעיקרו מן החסדים והוא מסוד היסוד מלשון וחשופי שת שהוא ענין עטרה דזעיר ומניה אשתלים עלמא ה"ס זעיר.

ומניה אשתלים עלמא ה"ס זעיר שה"ס עולם סתם בעל ו"ק כנודע ואיתא בח"א מס' הגלגולים פ' כ"ה כי שת הוא מסיד כל הה' חסדים והם ודאי המשלימים את הזעיר: ועוד איתא שם בפ' כ"ו ששורש שת הוא בעטרת אבא המתלבשת ביסוד זעיר וכמו שמתחלק שם מ"ה בקו האמצעי דזעיר כנז' בדרוש הנגעים. כך מתפשט שם שם ע"ב שהוא ביסוד אבא יו"ד בכתר ה"י בדעת וי"ו בת"ת ה"י ביסוד שהוא שת וכן ה"י יו"ד אמור ה"י פ' יו"ד ש' יו"ד פ' יו"ד ת' הרי ש"ת:

ועבד עלמא תתאה וכו' זוהי רחל שנפגמה בעון אד"הר וכמ"שה א"י כ"ה וידוע שתיקון פרצופם הוא כנגד תנה"י דזעיר והם ג' מדרגות כנודע מכוונת העמידה ששני עליות עולה בברוך אתה. ואחת בזקיפה בה'. וכנגד אלו הג' אמר לא אשתלים דהיינו בכתרה: ולא הוה שלים בחו"ב שלה ולפי שחו"ב שלה קונים שלימות בהארת החסדים לכן אמר בהם לשון שוה: אבל ולא אשתכח בקיומיה ה"ס דעתה האחוז ביסוד שלו שה"ס הקיום. קי"ום גי יו"סף. ועוד שממנו תוצאות הגבורות שלה שהן הן קיומה והוית פרצופה. א"נ ה"פ עלמא תתאה לא אשתלים אז בלידת שת. וכמו כן משם ואילך אז לא שלים וכו': עד דאתא אברהם. כלו' הגם שהיו כל אותם הנקובים בראשי הדורות כמ"ש הרב שהיו צדיקים גדולים: לא הועילו כלום לתקן המ' עד שבא אברהם:

ואתקיים עלמא ירמוז למ"ש בדרושי תיקון המ' שבעון הדורות הקודמין לאברהם עלתה השכינה לז' רקיעים כדרז"ל והענין שכל ז' תחתונות שלה עלו אל חב"ד שלה ושם נכללו ונתעלמו עד שבא אברהם איש החסד והורידה רקיע אחד הוא חסד שלה

שנתפשט ונתגלה ולפי שסתם חסד נקרא יומא דכליל כולהו יומי לכ"א ואתקיים עלמא כי כבר נתפשט מקור כל שאר הספירות. אבל לא אשתלים. פיר' התפשטות זה החסד. עד דאשתכח וכו' הוא זמן מילתו שאז זכה לה' חסדים ונתעצם להאיר במ' כמש"ה יושב פתח האהל ופירש בזוהר תרעא דצדק. וז"ש אשתכח ביה בעלמא שה"ס המלכות שאז פנה להאיר לה. ואחיד ביה בימינא ר"ל בימין של העולמות הוא חסד שלו והמשיל הענין:

כמאן דאחיד וכו' וירצה שמחזיק בימינו ימין של העומד ליפול שבזה נמצאו יחד בסעדו ימין העוזר וימין העזור ותחזקנה שתיהן זו בזו: בידיה דעלמא בשמאלא היינו גבורה שלה שנתפשטה בכח גבורת יצחק: ולא הוה מתמוטט שבסגולתו של יעקב נתפשט הרקיע הג' הוא הת"ת שלה ואז היתה כסא של ג' רגלים. א"כ ג' ידות חג"ת דנ"הי דזעיר בח"גת שלה:

לא אשתלים בשרשוי שהרי היא מושרשת בקו אמצעי כידוע ועיקר שרשה הוא בת"ת כי משם מוצאה והם ב' יסודות דאימא ודישראל. והיינו אשתלים וכנז"ל. וא"ת ולמה לא אשתיל. למה לא הספיקו ב' היסודות לשתלה. לזה יש טעם לשבח:

כסא אשתלים וטעמו שלא באו עדין לעולם השתלים היוצאים מיעקב. וז"ש עד דאוליד וכו' כי הי"ב שבטים ה"ס י"ב פרקים דח"ג ונ"ה הכלולים בת"ת. וע' נפשאן הם סוד ב' חסדים וב' שלישים המאירים בכ"חב. וכ"ש שבאלו הע' היו לוי וקהת שכל א' הוריד השכינה לרקיע א' וכדר"זל. לוי הרקיע את הנצח. וקהת את ההוד ובזה כבר נתפשטו בשלימות שני צדדיה ימין ושמאל: ואע"ג שחסר עדין יסוד המ': י"ל במ"ש בדרוש אט"בח שנקודת הת"ת שלה ירדה ונעשית יסוד שלה. וא"כ כיון שכבר נתפשט בזכות יעקב רקיע הג' כאמור הלא אחר התפשטות נ"ה יכון לומר שכבר היה מציאות ליסוד שהיה מאיר מת"ת לתווך בין נ"ה ושפיר קרינן ביה אשתיל עלמא שה"ס היסוד. וגם אשתיל בע' אורות שהאירו במוחין דידה:

עד דקבילו אורייתא שאז נתפשטה מלכות שבמלכות ונשלם פרצופה בשלימות ואין לומר כאן אשתיל כנז"ל אלא אשתלים כי כן סתם כל המ' היא המשלמת כל הפרצוף שבה היא י"ס ואז נאמר וישכון כבוד ה' על הר סיני שנתפשט אור מ' דאצילות עד למטה בעו"הז ואז זכו למדריגת פנים שסודו בכללות הוא אור אצילות כנודע שיש ד' מדריגות שהם פנים ימין שמאל אחור וה"ס אבי"ע:

ובענין זה נפרש פ' פנים בפנים דבר ה' עמכם: ובמשה נאמר ודבר ה' אל משה פנים אל פנים. שצריך להשכיל כמה עניינים א' מה הפרש יש בין מדריגות מר"עה לשל ישראל.

ב' מה בין פנים בפנים לפנים אל פנים. ג' כי בישראל כתיב דבר ה' עמכם: ובמשה לא נאמר ודבר ה' עם משה אלא אל משה: ד' מה צ"ל כאשר ידבר איש אל רעהו: ונל"עד שמדריגת ישראל היתה שאור התורה שה"ס אור אבא היה מתלבש בחכמת מלכות הנז'. ומשם בחכמת הבריאה ולחכמת יצירה. עד חכמת העשיה. וכל חכמה ה"ס אצילות וסוד פנים כמשה חכמת אדם תאיר פניו. פי' בחי' הפנים של נר"ן שלו. ולהיות שזה האור היה תחלתו מאבא ומתלבש בחכמת מ' ומשם מתפשט עד למטה בעשיה ממש לכן כתיב פנים בפנים. פי' פנים עם פנים המלבישים זה את זה. והיינו עמכם כאן למטה במקומכם אבל של מר"עה היתה מופלאת לאין חקר והוא שנשמתו היתה מתעלה עד א"וא בת"ת זעיר ששם עיקר התורה והיה מסתכל באותו הפנימיות בהעלמו שם וה"ס פנימיות אימ' המלביש את אחורי אבא וכנז' בסוד פק"ד קנ"א וזה פק"ד נק' פנים אל פנים. פי' שאינו הפנים ממש שה"ס ע"ב כי עליו נאמר ופני לא יראו. אבל היא בחי' פנים ופנימיות אל פנים שהוא קס"א פני הבינה ממש. ולהיות שלא היה זה האור מתפשט למטה לכן לא כתיב ודבר ה' עם משה והסוד הנמרץ משר"זל בפ' וישמע את הקול מדבר אליו שהוא מהתפעל וכפ"רשי והיינו כאשר ידבר איש אל רעהו הם ב' יסודות א"וא הנק' ריעים. וע"ד מ"ש הרב בסוד ומשלות מנות איש לרעהו. ויאמר הפ' שה' היה מדבר אל משם שם למעלה בת"ת זעיר שסתמו שם הוי"ה: וזה הדיבור לא היה יוצא לחוץ אלא בזמן שהיו מדברים ב' היסודות בפנימיות והעלם. ולכן לא היה שום אדם שומעו כי אם משה המושרש שמה. וכל זה התיקון היה בטורא דסיני שהוא בת"ת זעיר: ובמ"ש תבין למה לא יאמר הפסוק והתדבר ה' אל משה מההתפעל כמ"ש מדבר אליו. אלא דכיון דאמר כאשר ידבר וכו' היינו ממש והתדבר ודוק:

ואתקם משכנא ירצה שכל ענין מ"ת היה לתיקון זעיר אבל בהקמת המשכן נתקנה רחל ואז ודאי אתקיימו עלמין כי התורה כבר קבלוה ונתקיי' תיקון זעיר ואח"כ נתקנה נוקבים ואז נאמר וכבוד ה' מלא את המשכן: ואתבסמו כנז' בפ' פקודי דף רל"ו ע"א ומשם ואילך שנמתקו כל הדינים ונכנעו כל החיצונים. בעא קב"ה למפקד חילוי דאורייתא וכו' אלו החיילים של שני מרכבות דק"בה ושכינתיה ונז' בפי' בהעלותך דף רנ"ד שהם ממש כמספר כל הדגלים שהיו סובבים את המשכן ואת התורה שבתוכו משכן העדות וכנגד ב' המחנות נמנו ב' פעמים שהרי הם הם הראשונים והם השניים. אלא שבשני המנינים נשתלמה בחינתם ואחיזתם בז"ון וזה במה דאדכר בפומא שבזה האירו לחוץ המצאיות דגבורות בז"ון:

דף קיז:

אלין גוברין אין ספק שפי' זכרנו מלשון זכרים וכמ"ש הרא"בע בשם ר' משה: ואין שום טעם לטענתו עליו באומרו דה"לל זְכָרֵינו בציי"רי. כיהוא מלשון זכר יחיד ור"ל זכר שלנו והוא שם המין. ואפשר שגם יהיה לשון הזכרה וע"ד שפי' רז"ל זכור בפה וירמוז לזכרים קדמונים אשר העלה השם זכרם בתורתו בשם משפחתם ובמה שנמנו ונודע מספרם וז"ש דהוו עאלין בחושבנא. וסוד הענין מובן במ"ש בח"א מס' הגלגולים פ"ג שכל הנשמות נחלקות לס' רבוא שרשים שהם דור המדבר ושמהם מסתעפים כמה ענפי' וניצוצות וסי' שר"ש ששים רבוא שרשים. ולהיותם שרשים לכן אמר וקב"ה מברך לון וכו' שא"א לענפים שיגדלו אם לא יתברכו שרשיהם והיינו דקאמר ה' זכרנו יברך פי' תמיד יברך שרשינו ויוסף עליהם בכל זמן. והנה הת"ר אלף שרשים הם בסוד ו"ק שבדעת ולפי שהם שם ביחוד גדול לכן הזכירם בלשון יחיד. והנה זכ"ר וברכה שוים במספרם והיינו זכרנו יברך וגם שם סוד הזכירה בסוד זכור שהם יסודות דא"וא אשר שם: וידוע מכוונת מלת ברוך ששם ד' מילואי הוי"ה העולים רל"ב גי' יבר"ך:

וקבלנו מהרמ"בן ז"ל ששם גדול יוצא מפסוק זה ה' זכרנו. והשם היוצא מפסוק ה' זכרנו יברך כתב בס' חמדת ימים דף ס"ט בתפלה לראש חודש סיון שסידורו כך יָנֵן הַרָ וַהָ אַהָ זַתָ כִי רָבָ נַתָרַאָ: כַךְ רַךְ בַכָ יָיְ לִי אַבְשַׁרְ יַא תָת רַבָ כִ הוא צירוף אות ראשונה ואות אחרונה שבפסוק עכ"ל:

והנה תיבת יברך כפולה וסוף הפסוק שלא כסדר זה וכו'. ואות י' יתיר' וסודו לשעת הזווג והוא נאה ומתקבל לפי ענין הפסוק שרומז לשרשי הנשמו' שבדעת:

ת"ח האי מאן דאמר וכו' בא ליתן טעם למה פרט הכתוב את הדור ההוא בפרטות ולומר שה' יברכם ולמה לא אמר בכלל ה' יברך את עמו או את בניו: לכן אמר שהטעם הוא מפני שנמנו מאז ונודע שהיו עם רב וכמה היו וגם כי בזמן המנותם נתברכו פעמים כדבסמוך. מ"מ כיון שבכל זמן וזמן אנו קוראים בתורה ומזכירים מניינם לכן ה' מברכם בכל זמנא וסוד הענין נל"עד כמ"ש בפ' פקודי דף רכ"ה ע"ב כי כל הריבוי הוא מצד הגבור' וכמ"ש הרב על פ' וארבה את זרעו אר"בה גי' יצ"חק: וצריך להקדים כי בחי' הפה היא מכח הגבורות שיורדות מהדעת ובוקעות ונעשים ה' מוצאות כנגד ה' גבורות כנודע ולכן כשאדם מדבר בשבח חבירו על רוב ממונו או רוב בניו: מיד החיצונים מתעוררים להדבק באותו הריבוי ולכן בעי לברכא ליה וכו' ירצה להמשיך לו כח מיסודות א"וא שהם בדעת כי של אימא נק' ברכה ושל אבא נק' ברוך וז"ס וברכות לראש צדיק שהוא הדעת ראשו של יסוד יש בו ב' ברכות:

מנלן ממשה וכו' נראה שהברכה האחד היא מיסוד אימא שה"ס אל"ף דאהי"ה כמ"ש בס"הכ בכוונת הברכה ולכן אמר משה זהו משלי כידוע מסוד משה זכה לבינה והיינו אלף פעמים: והברכה הב' היא מיסוד אבא שאין שם קצבה והוא נקרא פלא בסוד העלמו: פלא אל"ף גי' בר"ך רמז שכל הברכות באות משם: וזהו מ"ש ויברך אתכם. ואי איהו מני שבחא וכו' ונועם מבואר כי הנה חברו טרם הוא ימנה את שבחו היה מתקיים בשלו: וחילו והונו פורה משרשו העליון ואין כח לחיצונים להאחז בו. אבל כשזה מספר בשבחו ורוב קניינו מעורר החיצונים להתקנאות בו ולהמעיטו ואין לו תקנה אלא במגן הברכות ולכן כשאינו מברכו גורם פירוד בין הענפים ובין שרשם ונמצא פוגם למעלה וע"כ מקורו יקדים להשחת תחלה:

ואי איהו מברך ליה וכו' כי אין אדם נותן מה שאין לו ואם הוא משפיע ברכה על חבירו מוכרח הוא שהוא יבורך בראשונה וכמר"זל על פ' ואני אברכם:

וכן אמרו בפי' ואלו נאמרים כל כהן המברך מתברך ושאינו מברך אינו מתברך:

פי' אינו מתברך לגמרי אפי' בברכת כהנים הכוללת לכל המון ישראל לא יהיה לו חלק בה. וברכתא בעי וכו' בעל מ"ש פי' בשם החסיד עין טובה היינו שיסתפק בשלו הן רב הן מעט:

ושל אחרים ימעט בעיניו ויחפוץ שיהיה להם יותר וכו': וז"ש כאן בעינא טבא ולא בעינא בישא כי בהכפל הענין במלות שונות למד דעת שצריך שיברך דוקא בעין טובה שיחפוץ בריבוי הון חבירו ולא יצרף עם זה שמץ עין רעה דהיינו שיחמוד שיהיה גם לו כשל רעהו: רק לא יכוין כי אם לטובת חבירו כי בזה ידמה ליוצרו בהחלט שלא ברא עולמו אלא להיטיב להם ולא להנאת עצמו ואז ידבק בו ית' ויזכה לפתוח צינורות העליונים ובברכתו לא יתערב זר. ובכלא בעי וכו' מלת ובכלא וכו' תרמוז שבין בספור שבח רעהו מתחלה ובין בברכה שיברכה ואח"כ. בכל צריך רחימות' דלבא אהבת חבירו באהבה שאינו תלוים בדבר. באופן שצריך עין טובה ולב טוב:

וסוד הענין לפי דרכנו שהכוונה להמשיך הברכות מן הדעת כאמור:

וידוע ששני העינים הם סוד ה' חו"ג המושפעים מן הדעת וכמ"ש במשה שסודו בדעת ככתוב אצלנו על פ' ויירא ה' כי ס"ר לראות. ומשם יורד לפה כי דעת גניז בפומא דמלכא ומשם יורד עד הלב והרי אם כן כל סוד המשכת הדעת:

ומה מאן דמברך וכו' הרי זה כלל גדול בכל הברכות שמברכים ה' שלא יכוין להנאת עצמו כי אם שיתברכו המאורות העליונים ת"ח הא אוקמוה וכו' כוונתו להוכיח מה שאמר שחייב אדם לגרום ברכות לחבירו מתירוץ הקושיא שמקשה איך צוה ה' למנות

את ישראל אחר שאין הברכה שורה על דברי המנוי. ותירץ דאדרבה ממנין זה נמשכה ברכה גדולה לישראל כמו שיתבאר ולכן מקדים משר"זל שאין הברכה שורה אלא בסמוי מן העין. כי כל מנין מתהוה מפירוד החלקים א' ב' ג' וכל פירוד הוא מכח דין קשה ולכן לא תחול בו ברכה. ועוד נדקדק אומרו לית ברכתא דלעילא:

והוא מסוד א"וא שבהם כח ונהר יוצא מעדן דלא פסיק לעלמין ואין שם פירוד. והנה אימא נק' ברכה עליונה ורחל ברכה תחתונה ועולמות בי"ע בהם בחינת הפירוד כי לא נברא הבריאה אלא מפירוד גמור של עולם התהו ששם נפלו הנקודות אחת לאחת בפירוד גמור ומנין ממש ושם הוא מקום גילוי ולכן נסתלקה מהם הברכה העליונה שהיא אור אימא שנתעלה למעלה ומתו והבן. ועוד דאין הברכה שורה בהם אלא בהתעלותם להתכלל באצילות כמו שהוא ביום שבת קודש. והנה ישראל שרשם בכללות הוא באצילות ובפרטותם בחכמה וכמ"ש בפ' פקודי הנז"ל כי מילוי חכמה תי"ת כא"ף מ"ם ה"י גי' ישר"אל ור"ת כל י"ס כח"ב גג"ת נהי"ם גי' ישר"אל. ולכן שואל איך צוה ה' למנותם כאלו ח"ו היו מבחי' הפירוד ותירץ אלא כופרא וכו' ויובן בהקדים כמה הקדמות:

א' מה שנז' בפ' פקודי דף רכ"ב שסוד שקל הוא מאבא ש"ק הן ד' יוד"ין כל א' מתרבה בעצמו. ש' הם ג' יוד"ין של המילוי דע"ב ק' היא יו"ד העיקרית. ל' היא כ"ו של שם הוי"ה וארבע אותיותיו. ולפי מאי דקי"ל במדרגות שם הוי"ה:

תשכיל כמה גדולות ג' בחי' של רמז שק"ל. הקדמה ב' מה שנודע שיש ב' מדריגות באור אבא שבתוך זעיר דהיינו המכוסה והמגולה הקדמה ג' שלא חייבה תורה בשקלים אלא בן עשרים שהוא יו"ד וגם עשר"ים גי' כת"ר שכן בשנת ך' כבר יש בו ל"מ רצלם והוא בעל צלם שלם והוא מושרש במקום עליון שבקדושה ואז יש בו כח להוריד שפע מ"מ המכוסה אל מקום המגולה שה"ס חצי השקל. וז"ס הפ' זה יתנו מחצית השקל וכו' ואח"כ חזר ואמר מחצית השקל תרומה לה' שרומז לשני החצאין א' שנותן בגילוי וזהו זה יתנו:

ואחד הנמשך עליו מלמעלה ולהיות השקל השלם ש"ך שעורות כמ"ש הרמ"בם בפ"א מהלכות שקלים הלא חצי השקל הוא ק"ס כמנין צל"ם. והענין שעל חומר חצי השקל הגלוי היתה חלה צורת חצי השקל המכוסה. ולסוד זה רז"ל קורין לחצי שקל בשם שקל כדתנן הנותן שקלו סלע ונוטל שקל חייב ב' קולבנות. דוק שלשקל שלם קורין סלע שעולה ק"ס. ואל חצי שקל קורין שקל להורות שמספר סלע שהו' ק"ס נחשב לשקל גמור שכל הכוונה להמשיך ולייחד הקודש הסמוי עם הגלוי שה"ס רחל. ולכן נקרא כפר נפש נפש גי' שק"ל. כפר גי' י"וד פ' ה"י שהוא הקודש העליון המטהר את התחתון מכל

צד אחיזת החיצונים היונקים ממקום המגולה. ובכח הכפר מאיר כל השקל בנפש. והרי זה תיקון גדול לדחות כח החיצונים. ועוד מוסיפים ענין אחר והוא חושבנא לא הוי עד וכו'. ויש בזה כמה תועליות. א' שמתייחד הכל בייחוד גמור והב' שנעשה סמוי מהעין באמת שלא נודע סך אותו הצבור. ועוד שלעולם נשאר סמוי אפי' אחר המנין. שהרי לא נודע מי הם בעלי כל שקל ושקל בפרטות. וז"ש וסליק לחושבנא. פי' אחר הקיבוץ וההתכללות. ותועלת ג' אומרו. ובקדמיתא מברכאן וכו'. וכל ברכה היא מרזא דמקורא עילאה ובזה היה נדחה כח החצונים בראשונה שלא יתעוררו בשעת פרטיות החשבון:
ובאחרונה שלא יתנו עין בסכום החשבון. מוחנא אמאי וכו' אלא בגין וכו' זה מובן כנז"ל בטעם למה אין הברכה שורה על דבר המנוי ועוד דע שכשחסר ב"מ הארת ד' שמות עס"מב ולא יאירו רק ד' המילואים. אז ב"מ יהיה נג"ף שהוא גי' המילו"אים וכוללהם וכמ"ש בס"הכ בסוד המגפה ע"ש וגם כי כן גי' מג"פה. והארה זו היתה של מלכין דמיתו שהיה בהם החילוק והמנין והגילוי. אבל בעולם התיקון האירו עס"מב בעצמם והם גי' הבר"כה וע"כ אר"זל אין הברכה שורה בדבר המנוי וכו' וגם הוא גי' יב"רך הנז' בפסוקים אלו:
הא אוקמוה וכו' איתא בערכי הכינויים ערך מספר שבחי' המספר שנמצא בזוהר שהוא בדעת ושהוא במלכות שהענין הוא בדעת זעיר שביסוד אימא המתפשט עד חזה דזעיר ושם סיומו ויוצא האור למלכות. והנה כללות האור הוא ה' חסדים וה' גבור' שהם עשרה הוי"ות שעיקרם מ' אותיות והיא מ' של מספר ויש בהם במילואיהם ו' אותיות לכל אחת יפ"ו. ס' של מספר. ומילוי המילוי כ"ח אותיות י"פ כ"ח הרי פ"ר של מספר זהו תמצית הדבר נמצא שבפי' המספר הוא מהחזה ולמטה שהוא במקום גילוי האורות וזהו לשון חזה. ששם המחזה והגילוי. משם ולמעלה הוא מקום הסיתום. ולהיות שמן החזה ולמטה נק' עץ הדעת ט"וו ושלכן משם יש כח לחיצונים לינק ע"כ אר"זל אין הברכה שולטת במקום שהעין שולטת. ואין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שהוא מקום הסיתום באופן דמר קאמר המקום שאין הברכה שולטת. ומר קאמר המקום שבו שולטת. ונל"עד שאין ספק שגם למעלה במקום הסיתום ולמעלה ממנו בכל האצילות יש בחי' סכום לאורות אך החילוק הוא שלמעלה הכל בייחוד גמור וע"ד גוף האדם שכלול מרמ"ח אברים אבל הם מיוחדים לגוף אחד וכן התו"ג מיוחדים בייחוד גמור יחוד שורשי דהיינו כללות ח' אותיות של ב' ההוי"ות שהם שרשי החסדים והגבור' וכללות י"ב אותיות של ב' מלואים וכללות נ"ו אותיות של שני מלוי מלואיהם. וה"ס מלת חביון שהוא בעולם הנעלם אבל למטה מהחזה משם מתחיל בחי' המנין שהוא ענין הפירוד

והחילוק ולכן אמר לית ברכת' דלעילא שריי' על מלה דאתמני. פי' על דבר המנוי אב"ג דה"ו וכו' כי יכולים החיצונים להאחז שם כאמור. ולקמן הקשה ואי תימא ישראל איך אתמנון ירצה למה רצה ה' למנותם. ומתרץ אלא כופרא נטלי מנייהו והא אוקמו' ר"ל שכך הוצרך להם להיות כפר נפשם והענין שקודם חטאם לא הוצרכו לכך שהיו אחוזים בעץ החיים. ולכך בצאתם ממצרים לא נצטוה משה למנותם בפרטות אלא אמר בכללות כשש מאות אלף רגלי היו להודיענו כמה מלאכי ה' היו שם עמהם ויצאו עמהם שהיו מכוונים למספר בני ישראל כמ"ש בזוהר שמות בדף ר' ע"ב ודוגמת כן יהיה לעתיד כמש"ה והיה מספר בני ישראל כחול הים וכו'. ואר"זל כאן כשעושין רש"מ וכאן כשאין ער"שמ. דקשה איך פסיק לקרא בתרי פסקי. אלא הכוונה שכשאין ישראל זוכים שאז יורד הדעת עד החזה וכמ"ש ויוסיף דעת יוסיף מכאוב אז יש בהם בחי' המספר והמנין. אבל לעתיד מה שהיה מספר. יהיה שלא ימד ולא יספר. ומזה נשכיל שאחר עון העגל ירדו ממעלתם והיה שולט בהם המספר ולכן צוה ה' להם לתת כפר נפש והוא השקל. והכוונה להמשיך אור אבא עליהם מבחי' חצי יסודו הסתום. שהרי כולו עד למטה הוא שם ע"ב וא"כ חציו הוא יו"ד ה"י. וי"וד פ' ה"י גי' כ"פר וזה ימשך עד חצי התחתון ששם מקום המלכות שה"ס נפש והשקל הוא אור י' שהוא אבא. ועשרים גרה יו"ד נמצא מחצית השקל שנותנים הוא ו"ד ועליו נמשך י' ונק' תרומה לה' וחז"ל קורים לחצי השקל בשם שקל לרמוז לייחוד העליון עם התחתון. וענין ב' הברכות. הא' היא מאימא ומאבא שבתוך יסודה והאחרונה משל המלכות שנתברכה בייחוד נתינת השקלים:

דף קיח.

ישראל מאן אתר מתברכאן כוונתו שהנה בעו"הז הגם שמלא כל הארץ כבודו מ"מ ידענו שיש לו מקום פרטי הנבחר למושב לו. ושם אוצר כל חמדת העולם. וכמו כן ידוע שעולם האצילות הוא מלא אור הא"ס בהדרגות שונות ושם מקור השפע שלכל העולמות. בין המחיה את כולם הנק' אצלנו בחי' העולמות. ובין הנבחר והזך שהוא של הפנימיו' והוא הוא מקור ישראל שנק' ראשית. פי' הראש והמעולה. ושרשם מושרש בכל עשר ספי' וכן ר"ת שלהם כח"ב גג"ת נה"ים גי' ישר"אל. ולכן שאל איזו היא הבחינה או המדה העצמית שממנה תבוא הברכה לישראל. והשיב ווי לעלמא וכו' התמרמר על חסרון הידיעה שהיה בעולם שודאי היה נסיבה מחמת העוונות. שאע"פי שהעולמות הם אבי"ע ד' הלא בסבת הגלות ודלות הזכיות. נעלמה ידיעת שנים העיקרים שהם א"ב. ולא נתפרסם אלא מיצירה ולמטה. ובעבור חסרון הידיעה ג"כ חסרה כוונת המצוה והתפלה ואר"זל למה אין ישראל נענים לפי שאינם יודעים להתפלל בסוד שם המפורש. ולכן גם

כללות העולם נפסד וחסר הרבה. כי הנה בהאיר אור הפנימיות. גם החיצוניות מבהיק מאד:

ולזה אמר אוי לעולם מפני שבני אדם לא משגיחין כלו' אין חוששין ואין להם זכות להתענג במושכלי החכמה האמתית ולחזות בנועם כבוד מלכא עילאה הוא אבא שהוא הוא פנימיות האצילות. יען הוא מלבוש הפנימי של אריך. שסתם סודו הוא הוי"ה בק"מץ העולה מל"ך. ואבא הוא כבוד שלו. ועליו נאמר הראני נא את כבודך כבוד ך':

והיו עלמין שכיחין בחד שבזכות ישראל העולמות מתעלים למעלה עד שכל ג' התחתונים עולים לאצילות: וכמו שהוא לפי שעה בתפלת העמידה דשחרית. ובפרט במדריגת מנחת שבת. אבל כל זה הוא לפי שעה. אבל אם יזכו יהיו שכיחין נמצאים יחד בייחוד גמור ואז ה"ס יהיה ה' אחד. ולגירסת עמיה ירצה שיהיו אדוקים בקדושה ושלא יפוצו ניצוציהם החוצה. וזהו עמיה עמו ית' ואז אילנא עילאה קדישא וכו' ה"ס קו האמצעי הוא דעת דזעיר בסוד דעת העליון שבו הנמשך מדעת א"וא. כמ"ש בס' א"י והיינו עילאה קדישא שהוא מבריח בין חו"ב שלו ונק' אילן כי שם הוא אוצר כל השפע ובדעת חדרי' ימלאו. וז"ש דמזונא דכולא ביה וזה הוה מתברך מאתר וכו' ה"ס יסוד אימא המתמלא מיסוד אבא וב"פ יסיד גי' ע"ץ והם בחי' ח"י והיינו חיים:

וביה אתנטעו וכו' כפל נטע ושתיל הוא על ב' הדיעות ששתיהן ביסוד א"וא וכנז' בס' א"י ובסוד ברכות לראש צדיק. והעליון הוא נטוע והתחתון פרה ורבה בענפיו ועושה שתילים ושרשי אילן זה סוד מוחיו שהם ביסוד אימא כאמור. וישראל לתתא הם מושרשים בדעת התחתון ששם מושפעות כל הברכות ויורדות במרוצה עד למטה. וזהו יברכך ה' מציון שמשם יצא האור ולא יתמעט בירידתו דרך כל המדריגות:

וכתיב כטל וכו' ה"ס כל השרשים של המוחין דהיינו עס"מב שאותיותיהם ט"ל והררי ציון הם סוד נ"ה דא"וא המתקבצים לב' היסודות וזהו חיים. והוא ממש מ"ש בס' א"י בברכות לראש צדיק. ודא איהו נהירו דעלמא ה"ס חיות העולמות ולכן נאמר בו אלהים הופיע שה"ס הבריאה וכד האי נהירו אתער וכו' ז"ס הפנימיות. שאז פנימיות א"וא גם הוא נעור ומתעורר להעלות מ"ן והם ב' הבחי' הנז' בכוונת שמע שיש חיות הבלתי נפסק. ויש מתחדש מדי פעם בפעם לפי זכות ישראל בחברותא שז"ון מסתלקים למקום א"וא ואז יהיה ה' אחד: ברחימותא מיתוק הגבור' בשלימו שרחל נגדלת כמוהו וכדין הוא שלמא דכולא הוא הזווג ביסוד האמיתי וכמו שנכוין בזכר למעשה בראשית. שלמא דעילא ותתא בכל העולמות:

דמילי אורייתא אשתמעו פי' שראוים הם למי שאומרם שפיו ולבו טהורים ולכן ד"ת שלומד מתפשטת קדושתם. ואותו הבל הקודש עולה ובוקע אוירים ורקיעים וידוע משער הנבואה שיש ג' מדרגות בסגולת ד"ת שהם הבל קול ודיבור והן בחינות שונות זו מעולה מזו וסי' מלמטה למעלה הד"ק. והבחי' היותר גבוהה היא הנשמעת מק"בה. והאחרת מכל חילו ובזכות זה הק"בה אתי לדיירא עמיה. הוא השפע המקודש המשתלשל ומתלבש בג' בחינות הדיבור. הה"ד בכל וכו'. דהו"ל אשר תזכיר. אבל מובן במה שקדם שכיון שהיא צדיק וראוי לתורה אז כתיב בו ואשים דברי בפיך שקדושת התורה חלה בתוך פיו והיא היא המדברת בו הפך הנאמר ברשע ותשא בריתי עלי פיך שהכל הוא בחיצוניות מהשפה ולחוץ. ולא עוד וכו' ירצה שאם יעשה איזה חטא אין כח למקטרגים עליו וכמרז"ל דאין עבירה מכבה תורה:

ת"ח פקודי וכו' יביא ראיה למ"ש בעילוי התורה מן מעשה המצות לש"ש ואמר שגם המצות אעפ"י שעיקרן לתיקון הנפש מ"מ עילאין אינון לעילא שגורמין זווג או"א להזדווג זו"ן וכמ"ש בל"ת בפ' שמות בסוד מכום מ"צ הוא י"ה בא"ת ב"ש: ונלע"ד לפרש מרז"ל י"ה עם שמי שס"ה ו"ה עם זכרי רמ"ח דאיפכא הו"ל למהוי. אלא נ"ל ששני שמו' י"ה ו"ה הם דו"ק דגדלות. י"ה מאהי"ה אימא ששם שרש הגבורה. ו"ה מהוי"ה אבא. וידוע שכל כח המ' הוא משם. אתי בר נש וכו' תדע שכל מצוה הנעשית לש"ש מתעלה ניצוץ אור מתוך נוגה ועולה למעלה ונשרשת בבחי' האבר המתוקן באותה מצוה וז"ש אתי בר נש שבא בכוונה לשם יוצרו ולא בדרך מקרה אז ההוא פקודא קיימא וכו' שהוא אותו ניצוץ המתרומם. ומתעטרא קמיה שהב' עטרין הם דחו"ג ואותו הניצוץ מאיר ומתקן בשרשו מצות עשה בעטרא דחסדים. ומל"ת בעטרא דגבו'. ואמר פלנייא עבר לי וכו' איתא בס' א"י שכפי חלק הניצוץ של נפש האדם כן יש מל"ת לסור מרע ומ"ע לעשה טוב. וז"ש ומן פלניאו אנא כלומר מבחי' פרטית שלו. בגין דאיהו אתער ליה לעילא שמעורר השרש של אותה מצוה למעלה. כגוונא דאיהו וכו' כפי הכוונה והאדיקות שיש לו.

ועביד שלמא וכו' הוא ענין ב' הזיווגים הנז"ל ואז נעשים ב' הזווגים ברית הלשון וברית המעור והיינו שני שלומות הנז' בפסוק ואמנם ידוע שאין הדעת ספי' פרטית מעשרה נקודות. אלא שמתהוה מהתחברות ח"וב וז"ש יעשה שלום לי שממש עושה השלום העליון. משא"כ שלום התחתון הוא יסוד שהיא מדה אחת אלא שצריך לכוננו שיהיה ראוי לזווג וז"ש שלום מה שהוא כבר זה יעשה לי והבן:

בגין דאיהו אתער ליה לעילא זולת הכתוב למעלה. עי"ל בסוד הנז' בענין יוסף ובנימין ב' צדיקים עליון ותחתון ואיתא בס"הכ שבנימין ה"ס כלי היסוד של הנוק' המעלה המ"ן

והנה ידוע שהמלכות נק' בתולה על שסוגרת פתחה מפני החיצונים. ולכן צריך תמיד לעשות לה כלי מחדש וכנז' בכוונת ק"ש:

והנה כשאדם עושה מצוה ומעלה ניצוץ צדיק. אוחז אותו הניצוץ ומעליהו למעלה ועושה שלום התחתון שצריך עשיה גמורה שהרי אינו במציאות ואח"כ מעורר צדיק עליון שישנו בהוי"ה: והיינו שלום שהוא במציאותו יעשה לי:

ופי' לעילא שמכונן יסוד המ' שאז מעלה מ"ן לעילא. ולתתא ר"ל שמעורר צדיק עליון להשפיע למטה:

ובהקדמה זו יש שייכות למ"ש אח"כ שמחו את ירושלים להורות שאלו היחודים הקדושים אמיתות מציאותם: אינו כשישראל בגלות: שהרי השכינה גולה עמהם. והיחודים הנעשים בזמן הגלות הם בסוד אור זרוע הנז' בפ' תרומה דף קס"א ע"א שאמר שם ומיומא דאפסיק ההוא גנתא לא עאל בה ההוא גננא. דאין הזווג אלא לקיים ולתקן הנשמות של אד"הר המפוזרות בעולמות. אבל כשישראל בארצם אז שם למעלה ממנה מתחבר' אתתא בבעלה בסיד הפנימיו' שנעש' זווג חדש ממש:

חדוותא דכולא פנימיות הנשמות ופנימיות העולמות דעילא ותתא א"וא וז"ון והענין הוא כי בעת הרצון אז כל העולמות מתעלים להתייחד במקורם באצילות ואז אצילות ובריאה הם עולים לג"ר ויצירה ועשיה לז"ון וזהו יהיה ה' אחד ושמו א': כי ה' א' הוא אור פנימיות האצילות שבשאר הזמנים מתפשט למטה בבי"ע ואז לא יכון לומר שהוי"ה אחד. כי ד' אותיותיה מתפשטים באבי"ע ואין זה יחוד ואחדות: אבל בעילוי העולמות והתכללם באצילות אז כל ד' אותיות באחדות גמור וגם כל העולמות בתכלית היחוד. וידוע כי לבוש האור נק' שם וכמ"ש הר"מק בערכי הכנוים: ומינה שבהתיחד עולמות אבי"ע היא נק' שם כולל וזהו ושמו אחד ולכן לא נאמר יהיה ה' ושמו אחד. כי אין ערך ליחוד הפנימיות. לשל העולמות: ונלע"ד שז"ס קודם שברא הק' ב"ה את עולמו היה הוא ושמו בלבד שר"ל שקודם עולם האצילות בהתיחדות שאר העולמות בתוכו. וע"ד שאמרו שהתורה קדמה. ולכן התורה התחילה בברא שהוא מציאות העולמות מבריאה ולמטה. והנה בהתעלות אצילות ובריאה לג' ראשונות אז נתעלה י"ה אל י"ה. וי"ה פ' י"ה גי' רכ"ה. ויצירה ועשיה לז"ון היינו ו"ה פ' ו"ה שעולים קכ"א ושניהם גי' שמ"ו:

דף קיח:

ד' משריין דכנסת ישראל הן הן המרכבה הנז' בפ' ויחי דף רמ"א ע"א שהם בסוד ח"ג ב"ה דרחל תרין דרועין ותרין ירכין הם ד' ובכל א' מהם ג' קשרים הרי שהד' הם י"ב וז"ש ד' משריין דכ"י דאינון תריסר. ובל"ת בפ' ויגש כתוב שמאירים בהם י"ב צירופי הוי"ה וזהו

נמי ד' משריין סוד ד' אותיות הוי"ה. דאינון תריסר י"ב צירופים וז"ס שם שב"ט שעולה עם הכולל כמנין י"ב הוי"ות שהרי כולם כלולים זה מזה כי כן ברכם יא"עה שנא' איש אשר כברכתו וכו' וכמר"זל. והם בסוד הארת זעיר בנוקבא הוי"ה באד"ני ואז תתמלא בסוד י"ב אותיות אל"ף דל"ת נ"ון יו"ד והיינו נמי ד' דאינון י"ב ואפשר שהשבטים הה בסוד י"ב הוי"ות כאמור שהם ענפי עץ החיים כי שבט לשון ענף וגם דסתם הוי"ה בזעיר דאיהו ו' והיא צורת השבט. וי"ב תחומין הוא בסוד י"ב אותיות אד"ני מלא שכן כל גבול הוא מצד הנוקבא. ובסוד זה נגבל סכום משפחות ישראל לסך ס"ה גי' אד"ני וכמר"זל כי אתם ה' מעט מכל העמים וידוע שכמו שיש ד' מחנות אלו שהם מחנה שכינה:

כן ישנם בזעיר שהוא יעקב אשר ממנו יצאו וז"ש כולא כגוונא דלעילא:

פי' של הנקבה הם דוגמת של הזכר ובזה מובן כפל הפסוק ששם עלו שבטים שבטי י"ה עדות וכו' כדמפרש ואזיל דשבטים סתם הם אותם הנז"ל שמותם. למטה בנוקבא. ולכן לא אמר לתתא בארעא כמ"ש לקמן. ושבטי י"ה. ה"ס שרשם שבת"ת. ואמר שנק' שבטי י"ה ע"ש שהוא מעיד בהם בסוד או"א שבתוך הזעיר. ועוד מלמדנו סוד אחר בענין זה והוא מה שהתחיל ואמר אבל ודאי הכי הוא וכו'. פי' אמת שנק' שבטי י"ה ע"ש העדות. אבל ודאי הענין הוא. דהא אילנא עילאה וכו' ונצטריך לדעת מ"ש הר"חו ז"ל בפי' חיות הקדש שנז' בריש פ' ויקרא ששם כתב שיש ב' בחי' חיות הקדש. א' בסוד י"ב קשרין דדרועין וירכין וכנז"ל ברחל. כן הוא בזעיר. ובחי' ב' היא בסוד התכללות ח"ג נ"ה בת"ת. ששם נשרשים ד' שרשי הזרועות והירכין הקשורים בגוף:

והנה ידוע שבו"ק דזעיר נחתמו ד' צירופי יה"ו שהם ו' ענפי' המסתעפים משרשם שבדעת כמ"ש בכוונת הלולב ולפי סדרם הם יה"ו הו"י בח"ג יו"ם הי"ו בנ"ה והרי הם ד' דאינון תריסר. ור"ת כל א' משני הצירופים הוא י"ה. ולפ"ז מ"ש שבטים שבטי י"ה ירמוז לב' שרשי השבטים בזכר ובנוקבא:

דהיינו שבטים סתם י"ב שבטים דלתתא בנוקבא כאמור ושבטי י"ה הם אותם דלעילא בזכר ובזה מובן מ"ש דהא אילנא עילאה קדישא ה"ס הדעת דזעיר אחתם בחותמוי הם ו' צירופי' הנז' שבהם נחתם העולם הוא זעיר. ומייתי פסוק. ודמות פניהם וכו' שהוא במרכבה שביצירה ששם היתה השגת יחזקאל כמ"ש בליקוטים ביחזקאל. וידוע שיצירה ה"ס זעיר דמקנן תמן וששה הצירופים ה"ס חי העולמים וט"ט דמט"ט כנודע. ואולם פי' הענין במ"ש בפ' נח וז"ל אנפי אדם גליף בכלהו אדם אנפי אריה אדם אנפי נשר אדם אנפי שור אדם כולהו כלילן ביה ובג"כ כתיב ודמות פניהם פני אדם ע"כ. וכך הוא שיעור הכתוב ודמות פניהם פני אדם. פי' שכל י"ו הפנים היו בצורת אדם. אלא

שד' הפנים של צד ימין דהיינו פני כל א' מהד' ראשים שהיו לצד דרומו של עולם היו פני ארי"ה ר"ל צורת פני אדם נוטות ונראות כתואר אריה. וכן כל אחד מהד' פנים של רוח צפונו של עולם היו תואר פני אדם מתראות בפני שור. וכן בכל א' מד' פני נשר. ומינה נשמע שהפני' של כל א' של צד מזרח הם פני אדם כצלמו ממש ובזה אין המקרא חסר כלום וז"ש דיוקנא דאדם אתכליל בכלהו. פי' בכל י"ו הפנים. ואפין הוו לד' סטרין ומתפרשן בדיוקנהון שכן פנים הנראי' מצד המזרח היו פני אדם. ושל דרו' פני אדם כפני אריה ושל צפון פני אדם כפני שור ושל מערב פני אדם כפני נשר ועיין בתזריע דף מ"ח ע"ב:

וכולהון כלילן ביה באדם ירצה שהחיה של צד מזרח שעיקרה פני אדם ממש גם בה היו כלולים ג' פנים האחרים דאריה שור נשר בצורת אדם. באופן שלכל א' וא' היו ד' פנים שוים אלא שהיו נבדלים לפי מראות הפנים כפי הרוח. פי' שהפנים של צד החוץ היו פני אדם אריה שור נשר וזה ציור כולם. #

החיה מזרחית היא : והמערבית והצפונית והדרומית

אדם נשר שור אריה

אריה שור שור אריה אדם נשר נשר אדם

נשר אדם אריה שור

זה נלע"ד בפשיטות ולא הבנתי מ"ש בקרית ארבע משם הר"מק ז"ל וז"ל וא"ת א"כ במה הם נבדלות הפנים זה מזה כי אחר שכל א' כלולה מארבעתם א"כ הן שוות לזה תירץ ואמר ומתפרשן בדיוקניהון שבפנים אלו גובר פני אריה ובפנים אלו גובר פני שור וכן לארבעתם וכו'. ולא ידעתי מה ענין תגבורת זו. אם לא שנאמר שבצד ימין הייתה צורת אריה יותר נכרת ומתוארת. וכן של שור בשמאל. אבל לא ידעתי מנין לו זה כי אין זה במשמעות לשון הזוהר. וכ"ש שאין אנו צריכין לזה כמו שפירשתי ועוד יש הבדל ביניהם במראה הפנים והארתם כדלקמן בדף קנ"ד ע"א ע"ש. מיכ"אל בימינא הא דלא קאמר אריה לימינא שור לשמאלא וכו'. ונקט לה במלאכים יובן במ"ש הרח"ו ז"ל בפ' ויקרא הנז"ל כי יש במרכבה סוד נר"ן דהיינו שכל חיה היא בסוד נפש. ועוד יש מלאכים שהם סוד רוח ואמנם הנשמה היא בסוד כלי ז"ון דאצילות המתלבשים בב"יע כנודע. הפנימים נשמה בבריאה ואמצעיים ביצירה והחיצוניים בעשיה. ועליהם אמר שכינתא עלייהו. וכן פי' במ"ש בפ' ויחי דף רמ"א ע"א וגופא עלייהו שה"ס הנשמה הנז'. ואני בעניי מוסיף עוד מה שלמדתי מדבריו ז"ל בדרוש כסא הכבוד באוצ"ח וגם בס"הכ בכוונת עזרת אבותינו. שם נאמר שכשם שמוחין דזעיר הם תנה"י דאימא ושל רחל הם תנ"הי

דזעיר. כך תנ"הי דרחל הם מוחין דבריאה סוד כח"בד ונשמה שלה ובזה תבין איך כל העולמות בסדר א' וממוצא דבר למדנו סדר הרוחות של חיות המרכבה שהם בצורה זו שהוא ממש סדר תנה"י כזה. #

אוריאל

מיכאל גבריאל

רפאל

ת"ת נשמה לאור"יאל נצח למיכ"אל. הוד לגבריא"ל. יסוד לרפ"אל. גם תשכיל כי מספר האורות הם ל"ז דהיינו ב' שלישי ת"ת הם ז' אורות. וג' אורות נה"י הם ל' והיינו סוד דג"ל. וכפי מ"ש בס' קרית ארבע משם הרמ"ק וזה צייורם כדי שלא תטעה מזרח פני אדם הם הנראים וז"ש אורי"אל לקמייהו פי' לפני מיכ"אל וגבריא"אל שהם נ"ה ואורי"אל בת"ת וכן רפא"ל לאחורייהו שיסוד אחורי נצח הוד:

פני הדרומית הנראים מדרום הם פני אריה:

פני נשר נראים למערב

פני הצפונית הנראים משמאל הם של שור

דוק ותשכח שכל ד' פנים הימיניים של כולם הם פני אריה והשמאליים של כולם הם פני שור והמערביים פני נשר וזש"ה ופני אריה אל הימין לארבעתם וגו'. ועיין בזוהר חדש דף ס"ב ע"ד ותראה שכוונתי במה שציירתי לאמת. וז"ל שם כד מסתכלן לסטר מזרח כולהו אינון בדיוקנא קדא דאדם וכו'. שנל"עד דכולהו דקאמר ר"ל כל הפנים של צד מזרח שיש בכל א' מארבעתם היו אז הנגלים לאותו צד. וכן בשל אריה כד מסתכלן לסטר דרום וכו' ע"ש:

דף קיט:

שכינתא עלייהו ה"ס מלכות החופפת עליהם:

לבתר מה כתיב ונסע וכו' מז"לן שיובן בהקדים מ"ש בל"ת בפ' תרומה שהמשכן היה בסוד רחל שאז היתה אחור באחור כנגד תנה"י דזעיר ולכן היה במדבר ומשכן ב"פ אלהים בריבוע ב"פ ה"ר ע"ש. ועוד נציע מ"ש לעיל דף קי"ח שד' הדגלים היו בסוד תנ"הי שכנגדם החב"ד דנוקבא שהם בסוד תרין רישין דילה וכנז' בכוונת ב' ימים של ר"ה. והנה אז היתה רחל בסוד אהל עראי אהל גי' ל"ו בסוד שם ב"ן כנודע. מועד גי' ק"ך צרופי אל"הים המתחלקים בת"נהי ל' לכל א' כמ"ש בס' א"י בסוד שם בו"כו העולה ד"ל שהוא ד' פעמים ל'. וגם אהל מועד גי' אלהי"ם עם נקודותיו ולכך נק' מחנה הלוים. כי ידוע שלוים מן הגבור' לוים גי' אלהי"ם. לכן לבתר מה כתיב דגל וכו'. ומובן במ"ש

באוצ"ח שער ארון וכפורת שבחי' אפרים היא בסוד הארה היוצאת דרך צדדי דופני העטרה דיסוד זעיר שהוא כולל ה' חסדים וה' גבורות והיינו אפ"ר מ"י. יאפ"ר גבור. מנצ"פך. מ"י ה' חסדים בכללות עשר גי' כ"ל. ונמצא שבחי' אפרים היא הארת גבורות ממותקות הניתנות מיסוד לדעת רחל. וגם תיבות אפרים מורה פריה ורביה כי זהו עצם הזווג ביסוד הגבורי כנז' בפ' ויחי דף ריי"ו ע"א מטרוניתא אתדבקת ביה לאתבסמ' ולזה נק' דינא רפיא. ומכאן סוד שם רפ"אל שהוא במערב וגם רפא"ל ע"ה גי' מע"רב ששם מתערבים חו"ג. ולכן שכינה שרוייה במערב כי שם כל השקה:

וכ"ש ששם בעטרה הוא שרש רחל כידוע מד' ראשי שנים, וע"כ צוה ה' שבנסוע המשכן מיד יסמך לו דגל אפרים. שאליו תשוקת השכינה, ולראיה הביא פסוק ויברכם וכו' בך יברך וכו' וישם וכו'. השכיל להתחיל מראש הפסוק כי ממנו דייוק נכון להורות מעלת אפרים שהרי התחיל בלשון רבים ויברכם ונמשך בלשון יחיד בך. ובזה נדע שאפרים עיקר. וא"ת דילמא מנשה הוא העיקר. לזה מביא סוף הפ' וישם את אפרים לפני מנשה. וכיון שהוא הראשון עליו קאי לשון היחוד כמו ותדבר מרים ואהרן וזולתם. וטעם הקדמת אפרים הצעיר למנשה הוא כי מנשה סודו בנקב היסוד אלא שחציו מים וחציו זרע כנז' בסוד התחלק מטה מנשה לב' חלקים והוא בל"ת בפ' מטות אבל אפרים הוא סוד הארת האורות הבוקעות להאיר לנוק' והיינו בסוד הפריעה שמתגלת העטרה:

ולכן יש כח באורות לבקוע ואל זה כיון יב"ע שכתב יברכון ית' ינוקא ביומא דמהולתא

מפני שאז מסירין עור הערלה המונע. ואז מאיר יסוד אבא יש"ס. שגם עטרת יסוד תגלה בתוך של ישראל נער. ולזה שואל מאי קמ"לן ר"ל מאי משמע. פי' מאיזה מקום מודיענו דהאי ישראל הוא ישראל לעילא ולא לתתא כדמשמע מפשטיה דקרא. לזה אמר דא"כ הו"לל יתברך או יבורך כמ"ש ונברכו בך. ואי הוה אמר יתברך הו"לל ישימני אלהים כאפרים. אלא ודאי מדכתיב יברך שהוא יוצא ר"ל ישראל קדישא וכו'. ומאי דכתיב בתריה לאמר ישימך וכו'. ה"פ מאחר שישראל קדישא לא יברך אלא בך. מזה ישאר חק בישראל למטה לומר ישימך אלהים וכו' ששניהם ביסוד אלא דאפרים עדיף. ושמא גרים כי לכן מביא פ' אני אל שדי פרה ורבה. שהיא בהכנסת העטרה. כי בלתי בחי' זו א"א לפרות ולרבות. ובחי' מנשה היא משונה. אבל מ"מ עיקר מקום אחיזתו מוכרח לפריה ורביה ולכן הזכירו גם הוא והנה ידוע שהו"יה דת"ת או דיסוד היא בנקודת חו"לם או שו"רק והיא גי' ס"ו כנקודת שם אפרים. והוא בסוד הידוע אצלנו כל הנפש הבאה ליעקב ששים ושש. דגם ה"פ ס"ו גי' אפרי"ם בסוד ה' חסדים וה' גבור'. אוליפנא דחמא עמיה שכינתא זה ענין אחר לקיים מ"ש בתחלה. אבל הוא בדרך אחר כי עד עכשו דריש

קרא וסבר שרוח ה' דבר ביעקב ומלתו על לשונו ואולם מה שלמד מרבותיו הוא שראה בעיניו שהשכינה עמו ואז אמר בך יברך:

ועל זה הקשה ואמר והיאך חמא והכתיב וכו': **והר"מק ז"ל תמה ואמר וכי שכינה בעיני בשר היא נראית** והרי שכינה בעיני השכל היא נראית. ותירץ דכיון שאמרו שראה עמו שכינה ולא אמרו שאמר כך במראה הנבואה. משמע שכיוונו לומר שהוא אמר מעצמו בך יברך מפני שראה סי' טהרה ציצותא דנהורא על רישיה או קירון פנים והקב"ה הסכים עמו. זהו תמצית דבריו. ונל"ע שהענין מובן במ"ש בפ' תולדות דף קמ"ב ע"א דהתם מדמ' כבדות עיני יעקב. בקצת לכהיית עיני יצחק. שר"ל ששלט בהם כח הגבורות ע"ש. וא"כ אין לומר שראה בכח נבואה שהרי עיקרה של הנבואה הוא מכח הארת החסדים שבנ"ה דזעיר. וכיון דכתיב ביעקב כבדו מזוקן ופי' לה בפ' תולדות מזקן דיצחק ע"ש א"כ אי אפשר לומר שנפקחו עיני שכלו לראות בנבואה. אלא איזה דבר ממשיי הרגיש ובו ידע:

דף קכ:

מעטר בטוטפי אתכסי בכסויא דציצית וכן בפ' שלח לך דף קע"ה ע"ב מקדים התפלין לציצית וי"ל דאיירי במעלה שלהם ומקדים המעולה. אבל לדין סדר הנחתם הוא להפך דמעלין בקודש ולכן דייק בסמוך להקדים הציצית לתפלין משום דאיירי בדין הסדר וכן הוא בטור וש"ע וגם לפי הסוד אין לשנות. מהו תפילין וכו'. תימא אטו עד כען לא הוינא ידעי מהו תפלין. ותו דהקדים של ראש לשל יד. ותו דלא הזכיר תיקון תפלה של ראש בראש אלא רק דשל יד בשמאלא ועל לבא. ונל"ע דהוקשה לו מה שהקשה הרב ז"ל בדרוש התפלין דאם התפלין נעשים מהמוחין והם אינם נכנסים אלא בתפלה. א"כ איך יצוייר בחי' התפלין קודם התפלה:

וזהו ששואל בכאן מהו תפילין. ירצה כיון שאנו מדברים עתה בתיקונא דעובדא שקודם התפלה א"כ מהו ענין תפלין עכשיו. ותירץ תפלה של ראש וכו'. והוא ממש מ"ש בדרוש התפלין ביישוב קושיא זו והענין בקיצור הוא שאע"פי שאחר התפלה מסתלקים המוחין מזעיר. מ"מ נשאר הרושם שלהם כל היום ולכן הוא זמן תפלין. אבל בהגיע הלילה. אז מסתלק רשימו דזעיר לגמרי ועומד על ראשו. ורשימו דראש רחל נכנס תוך חזה זעיר. והנה בשחרית שאז עולה כתר רחל מן הבריאה ומתעלה בסוד נקודה עד שעומדת בזרוע שמאל דזעיר פנים בפנים. ואז יוצא אותו הרשימו מתוך חזה זעי' ונעשי' תפלין בראשה ובזה חוזר להתייחד עמה כי בלילה היו בפירוד. ונם זעיר חוזר ושואב הרשימו שעל ראשו. נמצינו למדין שעיקר תפלין שקודם התפלה מתחיל מחזרת הארת הרשימו

דנוקבא שיוצא מן החזה ומאיר בנקודה שבשמאלו שבזה יש ב' בחינות שבחי' זעיר הם של יד ובבחי' רחל הם של ראש ועיקרם להאיר ראשה. וז"ש תפלה של ראש ושל יד כלו' אותה תפלה שהיא של ראש ושל יד כאחד שאז חוזרים ונקשרים יחד זו"ן בפעם אחד וקשר אחד:

וז"ש ולאתקנא לון פי' לראש וליד בקישורא חדא בשמאלא ששם עלתה הנוקבא ועל לבא שמשם הארה יוצאת ולזה מביא ב' פסוקים שמאלו תחת לראשי וכו' שימני כחותם וכו' ששניהם נדרשים יחדיו בדרוש התפלין על סוד זה. אלא שלפי הנז' שם צריך להגיה בכאן שמאלו תחת ראשי שהוא הרומז לענין זה. כי פסוק דתחת לראשי נדרש על החיבוק הגמור הנעשה באתה גבור כמ"ש בס"הכ. ואולם לא חשש ר"ש להזכיר תפלין של ראש דזעיר משום דסגי ליה במה שהזכיר תחלה סוד בחי' התפלין קודם התפלה ומה שהוא עיקר והנמשך מזה שהוא שאיבת זעיר הרשימו שעליו הוא מובן מעצמו בדרשת של פ' שימני כחותם. שבמ"ש קשה כשאול קנאה נרמזת תפלה של ראש כמ"ש בדרוש התפלין. ואל זה חזר ואמר והא אוקימנא ודוק. ואולם צריכין אנו ליישב קושיא א' שיש בענין זה שגם הר"חו ז"ל הרגיש בה בסוף פ"ט דדרוש תפלין. והוא שלפי הנז' תפלין אלו הקודמין הכל הוא באצילות. והנה הרב ז"ל מסר לנו בפי' שתפלה של יד היא בבריאה ושל ראש היא באצילות. וכן מוכח מכאן מע"ש בסמוך ולבתר תפלה של יד דאיהי תפלה דמיושב לבתר תפלה דרישא דאיהי תפלה דמעומד וכבר נודע דברכות יוצר בהיכלות הבריאה. והעמידה היא באצילות והרח"ו ז"ל לא תירץ כלום בזה בפי' אלא כתב שפעם אחרת שמע מרבו בענין קדימת תפילה של יד לתפלה ש"ר. כי תחלה נעשים לה מוחין מצד הבריאה. ואח"כ נמשכין לה מצד האצילות. והיינו אחרי הניח זעיר תפלין בראשו יורדות שני הרצועות עד תפלה של יד ואז נעשים אליה מוחין בסוד האצילות ופעם אחרת שמע בטעם קדימת התפלין לתפלה. שאלו התפלין הם בבריאה מהמוחין שירדו לבריאה בלילה. ופעם אחרת שמע שלעולם יש לז"ון תפלין תמיד. אלא שקודם הנחה התפלין יישנם לזעיר בסוד רוח ולנוקבא בסוד נפש. אבל אחר הנחתנו ישנם לזעיר בסוד נשמה ולנוקבא בסוד רוח. הרי לך ד' שמועות חלוקות בענין. והרח"ו ז"ל לא דבר כלום ביישובם. איברא דשמועה ד' יש לומר דלא פליגא על דרוש דשימני כחותם. דיש לאוקומה שהיא שואלת רשימו לסוד הרוח וגם הזעיר שואב בסוד הנשמה. אבל ב' שמועות מציעתי נראה דפליגי על הדרוש הנז'. וכ"ש דלפי השמועה הג' לא יש טעם לקדישת תש"י לשל ראש. ונל"עד שכן הוא המשך הענין שתחלה אותה הנקודה העצמית שירדה לבריאה בלילה הלא באור הבקר מתקשטת ולוקחת תפלין

לראשה מאותם המוחין דבריאה שירדו שם בלילה. ואח"כ עולה לאצילות ושואלת שימני ומושכת הארת הרשימו מן החזה כנז"ל. אבל אותה הארה אינה אלא מצד מוחין דבריאה שבאצילות שכל עולם כלול מאב"יע. ואחר שאיבת זעיר הרשימו שלו שמניח תפלין בראשו:

אז יורדין לנוקבא תפלין מצד אצילות שבאצילות וזה בהארת שני הרצועות כן נל"עד ליישב השמועות. אבל לתירוץ הקושיא שהקשיתי. נוכל לומר דאע"ג דתפלה של יד אינה מאירה באותה נקודה עד היותה באצילות מ"מ כיון דתחלת עלייתה היא מהבריאה מקרי שפיר תיקון הבריאה. שאין ספק שמדי עלותה לאצילות תשים דרך להאיר משם לבריאה שהיתה שם בתחלה. וכ"ש שבלי ספק יורד כח לרחל מן האצילות כדי שתוכל לעלות לאצילות. וזה הכח הוא תיקון גדול לכללות הבריאה: עכ"ל הרמ"ז:

דף קמח:

והרמ"ז כתב ריש פרשה זו וזה לשונו:

זכאה חולקיהון דישראל יובן בהקדים מ"ש הרב שעיקר האצילות נשרש ונמשך מן ב' מזלות שהם נוצר ונקה. שבהם מושרשים א"וא וז"ון ושם התחלת גילוי החסדים והגבורות ושם שרש ישראל. ועל כן התחיל זכאה חולקהון דישראל. חדא כי ישראל סודו ישר"אל שה"ס ק"ו האמצעי ההולך בצינור ישר ואינו כשל ב' קוי ימין ושמאל ההולכים מהידות אל הרגלים. ועוד ישראל שיר אל חו"ג וקדמו הגבורות כמו שעתיד להיות בעו"הב כנודע לנו. ועוד נודע שגי' שם ישר"אל תקמ"א שהו' ר"ת של כח"ב גג"ת נהי"ם שחמש מהם שהם כ"ח ג"תנ הם סוד ה' חסדים: ובגה"ים הם ה' גבורות. וע"כ אמר דק"בה אתרעי בהון ה"ס ב' הרצונות שהם ב' המזלות הנוזלים מרעוא עילאה הוא יסוד עתיק שהוא שורש התורה ומ"ע ומל"ת הם חו"ג שבו ונמשכים חסדים לנוצר חסד. וגבורות אל ונקה. ומשם אורייתא דקשוט:

תורת אמת דהיינו תורת סוד ע"ב כנז' אצלנו בתורת ה' תמימה. אמ"ת סוד אה"יה פ' אה"יה. ומושפעים לב' יסודות דא"וא שה"ס אילנא דחיי כי ע"ץ גי' ב"פ יס"וד. ולהיותם בתכלית היחוד נק' בשם ע"ץ. והם הם סוד חיים ב' יסודות שכל יסוד נק' חי. וגם ע"ץ החיי"ם גי' ע"ב קס"א שנמשכים מנוצר ונק':

דביה אחיד בר נש וכו' שידוע שסתם ישראלי הוא דמות זעיר. ולכן בעוסקו בתורה זוכה לאור א"וא כי היא חכמתכם ובינתכם. ולכך בתורה אחוז האדם בחיים. וס"א ירית רומז למ"ש רז"ל שת"ח זוכה לחיים של אחרים בעוה"ז וכ"ש בעו"הב כמבואר אצל ר"א בן דורדייא שזכה לכל חיי עו"הב של יוחנן כהן גדול. ואמר חיין להאי עלמא וכו'. כי

ידוע שהעו"הז היא המלכות. ועו"הב היא בינה. והנה יסוד אבא יש בו ב' בחינות מכוסה ונגלה. והמכוסה ה"ס חיי עו"הב שהוא בתוך יסוד אימא והנגלה הוא של עו"הז. כי ה' בחכמה יסד ארץ. וע"כ נק' עץ החיים שנים. כי מי שאינו זוכה בשל עו"הב אינו חי. וגם לסוד זה לא נמצא חיים בלשון יחיד. דכל מאן דאשתדל באורייתא וכו' נותן טעם למ"ש וגם יבארהו היטב באומרו שצריך לעסוק בתורה וגם יאחוז בה בכח הזכירה כי אז זוכה למעלת עץ החיים העולה זכ"ור. ואז בלי ספק אות ליה חיים:

ה"ס משר"זל אין עבירה מכבה תורה כי אין כח בקליפה לשלוט באור שלמעלה מן החזה משא"כ במצוה שה"ס המלכות ששם עה"ד טו"ר ויש משם אחיזה לחיצונים. וז"ש אית ליה חיין. פי' בודאי אית ליה חיין. ס"א אחיד בחיין. הוא מה ששנינו סוף קידושין שהתורה משמרתו מכל רע ואינו בא לידי עבירה שמשם המיתה:

והיינו אחיד בחיין אחוז ומוחזק בם ומכלל הן אתה שומע לאו שכל השוכח משנתו מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו מפני שמוכן לעבור עבירות ולא תזכרנה צדקותיו:

וכל מאן דשביק וכו' הוא חידוש אחר והוא שהרי אין הכל זוכים לכתרה של תורה:

כי רוח היא באנוש ומה יעשו מי שלא נגזר עליהם להיות חכמים לזה אמר שיש להם ב' תיקונים אחד לגרוס בעלמא כי גדול כח התורה גם בפטפוט לחוד ואפי' בלגלוג יש לו זכות. והב' יטה אזנו לשמוע תורה:

וכנגד זה אמר כי מי שאינו עושה כן אלא שביק מלי דאורייתא מלי דייקא. ואתפרש מאורייתא שאינו הולך לב"ה כאלו מתפרש מחיין. פי' אע"פי שיעשה מ"ט. בגין דהיא חיין היא מקור החיים ולכן מי ששומע ענייניה. אפי' מפי אחרים זוכה לחיים. וכל מלוי חיין. המלות לבד בקריאה וגירסא בעלמא. למה זה דומה לחולה ששותה משקה רפואה שהוא מועילו בסגולתו אף כי לא ידע חכמת הרפואה. ולכן מביא ב' פסוקים. כי לענין השומע ד"ת מביא פסוק כי חיים הם למוצאיהם וקודם אמר בני לדברי הקשיב' וכו'. וקודם פ' רפאות תהי לשרך כתיב בני תורתי אל תשכח שלא ישכח ד"ת ויש לי ד"א בפי' ענין זה והוא לאסור העוסקים בחכמות חיצוניות והיינו אתפרש מאוריתא. ועוד שלומדים בלשונם והיינו דשביק מלי דאורייתא. ת"ח אילנא דחיי וכו' מביא ראיה לכל מ"ש מסגולת התורה שהיא עיקר חיות העולמות וממנה כל השפע המושפע ויוכיח הכל ע"פ הסוד והוא שידוע שיסודי א"וא הנק' עץ החיי' מכריח ממעלה למטה כי גם במקום התגלות יסוד אבא שהוא מן החזה ולמטה יש כיסוי מיסוד אימא כנז' בדרוש הכפרת:

והוא שמשא וכו' נודע שאור הגנוז הוא פנימיות יסוד אבא דכתיב ביה ופני לא יראו אבל בחינות הארות יסודו שמאירות בתוך זעיר ה"ס השמש. באופן שמה שתמצא בזוהר ובדברי הקדמונים שהת"ת ה"ס השלש ירצה לומר אור הזעיר שמצד אבא. והוא מאיר לכל דכתיב כולם בחכמה עשית: ונהורא דיליה שארי מרישא. מובן במ"ש בס"הכ בסוד תהלות לאל עליון שיסוד אבא להיותו ארוך גם שעדין קודם העמידה לא נכנס כלל מ"מ יש קצת הארה ברישא בסוד הדעת והארה זו נמשכת דרך קו האמצעי עד יסוד דזעיר וז"ש כאן:

ואתפשט בגופא דאילנא באורח מישור בגופא דאילנא קו האמצעי שהוא ממש אורח ישר משא"כ ב' קוי ימין ושמאל שאין אורם נמשך ביושר. שהרי אין צינור ממשיך מן הזרועות אל השוקים: אבל קו האמצעי מתפשט במישור מראשו ועד סופו ולכן אורו הוא עצמי ולא בחי' הארה וכמו שהוא בשפע הנמשך בקו האמצעי שהוא עיקר הפנימייות: תרין סטרין אחידן ביה הם יעקב ורחל דאיהו בנצח ואיהי בהוד. אך ידוע שאין יציאתם לצפון ולדרום כי יעקב יוצא מצד פני זעיר ורחל מאחוריו: לכן חזר ואמר חד ימינא וחד שמאלא כלו' שטעם אומרו שהם לצפון ולדרום. הוא מפני שכל עצמותם זה מחסדים וזה מגבורות. שלכן אח"כ ניתנים הוא בימין והיא בשמאל ונקט ליה הכי משום דקרא כתיב הולך אל דרום וסובב אל צפון. וגם מפני שעיקר כניסת מוחין דא"א הוא לבנין ז"ון: וכתיב ה' בחכמה יסד ארץ:

ואינון בשעתא וכו' ירצה דאין מציאות אל יעקב ורחל הנז' אלא דווקא בשעה שהשמש מאיר הוא אור אבא שבתוך זעיר. ולא כשלא יש כי אם אור אימא. דאז אין בנין ליעקב ורחל כי אם ישראל ולאה מן החזה ולמעלה. כמו שהוא בתפלת המנחה שאין נכנס אז כי אם ו"ק דגדלות דאימא כנז' שם. מההוא גופא דאילנא וכו' דע שיש ביסוד אבא ג' חלוקות. אחד הוא מן החזה ולמטה שכנגדו יעקב ורחל כאמור. והב' כל שאר הגוף עד הראש שלעומתו הזרועות. והוא האמור כאן ואמר אתקיף מפני ששם יש ליסוד אבא כסוי דיסוד אימא. וצריך להתחזק כדי להאיר בימין וגם להיותו צד ימין מצא מין את מינו וניעור בחוזק ואח"כ משם חזר בעין אור חוזר להאיר צד שמאל וז"ש ומתוקפי' נהיר שמאלא. פי' מכחו הימני מאיר צד שמאל בסוד אברהם הוליד את יצחק ונלע"ד שלכן צד שמאל הוא יותר חלוש מטעם זה. וכל ענין זה נכלל במש"ה בכל הארץ יצא קום דהיינו ב' הקוים ימין ושמאל. ואח"כ מדבר בחלק הראשון העליון ואמר והוא כחתן וכו' מאן איהו חופתו וכו' שהוא יוצא מתוך ת"ת דאימא שעליו אנו אומרים עוטר ישראל בתפארה. וז"ש דא איהו רישא דכל נהורא. שכן הוא חופף על זעיר כנודע:

כי כתר דזעיר הוא החופף וסובב על ראשו כי כן כתר הוא לשון סבוב כמש"ה כתרו את בנימין. וידוע כי כת"ר גי' ג"פ או"ר:

וכן חפ"ה ג"פ אל שכל שם אל סודו במקיף אל"ף למ"ד גי' הק"ף והוא נק' קצה השמים. שלא תאמר הואיל שכל כתר זה וכן אורו שבתוכו. הכל מאימא ואם כן אין לו שייכות עם זעיר וכמו שסתם חפ"ה אינה מגוף החתן. לכן הדר מפרש קרא דאבתריה שהוא נק' קצה השמים שהרי נדבק עם זעיר ונעשה כשלו ומשם תחלתו:

וכדין נפיק כחתן שהרי הוא מתווך בין נה"י דאימא שהם סוד ג' מילואי אה"יה שעם כללות ג' מדות נה"י עולה חת"ן וז"ש חת"ן ממש והענין הוא כי תכלית כניסת אבא בכל הזעיר היא כדי שעל ידו יאיר לרחל כדקי"ל בסוד ה' בחכמה יסד ארץ. פי' ה' שהוא זעיר בחכמה מאיר לארץ: וז"ש אזלא שמשא ואתפשט וכו' כי מערב הוא יסוד זעיר ושם שורש בנין הנוקבא כי כן דעתה הוא כנגדו. ובכח אור אבא שמתפשט מן החזה דזעיר עד יסודו ששם קומת רחל. בזה מאירים החסדים בכח"ב שלה וגם הגבורות מתכנסות ומיוחדות ביסוד זעיר להכנס חמשתן בדעת רחל: וז"ש סטר צפון אתער הן הגבו' המתכנסות ביסוד שהוא המערב: וזוויג ליה באתריה: הוא הארת הגבורות בדעת רחל שהוא אתריה דסטר צפון: ר"ל המקום המיוחד לכניסת הגבורות וה"ס פ' שמאלו תחת לראשי כמפורש אצלנו פסוק זה בכמה אופנים:

כדין ישיש כגבור לרוץ אורח ה"ס הקמת הברית בכח הגבור': ורץ בתוך האורח שהוא יסוד הנוקבא כנודע ואפשר שמלת לרוץ היא לשון כי בך ארוץ גדוד: ואורח רומז למקום צר כי תמיד היא בסוד בתולה:

ת"ח בהעלותך וכו' ידוע כי אהרן הוא מיסוד אבא והוא ממתק ומעלה הגבורות הנק' בוצינין: ודרוש וקבל שכר בדרושי הרב ז"ל על פסוק זה: ולקמן בדף קמ"ט סיום דרוש זה יודעי תרועה וכו' הא אוקמוה וכו' לעיל בפ' ויקרא דף י"ח ע"ב ובפ' אמור דף צ"ט ע"ב ששם מפרש יודעי תרועה שיודעים הכוונות: או יודעי שוברי כח הדין כנז' בפ' אמור: אבל כאן מפרשו באופן אחר. כי ידוע שעיקר קול השופר וסודו הא לתיקון מוח הדעת כי שם יש סוד חג"ת כנז' בס"הכ וז"ס יודעי תרועה. פי' מושכין חג"ת שבדעת והיינו מאי דמסיק לקמן אפיק קלא דאיהו כללא כחדא: וכל הענין כולו נמשך בדרושי הדעת כמ"ש בס"ד: וע"כ התחיל זכאין ישראל וכו' וירצה מפני שהם מושרשים ומושפעים מן הדעת: ולכן זכו אל אורייתא קדישא משני יסודות של א"וא שמושבם בדעת זעיר ובהם סוד הקדושה: וגם רמז במלת זכאין למה שכודע שישראל נזדככו במצרים ק"ל שנה שאח"כ היו ברורים. לאפוקי דור נח והפלגה שלא לבד שלא נבררו אלא שהוסיפו עון על הקדום:

וכל אלו הדברים ערוכים בדברי הרב ולעומת כן קרא את ישראל בשם זכאין: והראיה שה' נתן להם תורתו הקדושה והבן:

דף קמט.

ואוליף לון אורחוי וכו' שנאמר עליה' כל אורחות ה' חסד ואמת וכנז"ל בא"ר דף קכ"ט ע"א בסוד ההוא ארחא דפלגותא דשערי דאתפרשא מתרי"ג וכו' ובזה זוכים להדבק בו ממש. כי אין דיבוק אלא בקו האמצעי ששם אורות עצמיים: משא"כ בימין ושמאל כנז"ל: ועוד ולמיטר פיקודי דאורייתא שהם מ"ע ומל"ת בסוד חו"ג לאפוקי א"וה שאין להם אלא מל"ת ז' מצות כנגד ז' מלכין קדמאין שכולם גבורות:

ואין להם חלק בתיקון כמ"ש אדם אתם ולא א"וה ונודע ליודעים כי א"ה בהמה המה וקי"ל דירת גוי דירת בהמה כי מקורם משם ב"ן דאל"הים למזכי להו לעלמא דאתי כי בזכות מצות התורה מתעלות ניצוצות של שם ב"ן ומתתקנות עד שיחזור שם ב"ן לאיתנו הראשון לשוב להיות בסוד ס"ג והיינו עו"הב:

וקריב לון בשעתא וכו' שהוא ית' התחיל להעניקם בחסדיו מבלי שיתעוררו הם וכמש"ה ואביא אתכם אלי והראיה דהא כדין אפיק לון וכו' הוא פרעה האחוז בעורף באחורי הדעת וקראו בשם רשות אחר להורות שהיה שולט עליהם בדין אחרי שאד"הר חטא בע"הד טו"ר:

וגם כי אז היה זעיר בבחינת הקטנות והיה ערפו מגולה כי נסתלק חוורא דקודלא שה"ס נה"י החדשים וזהו ענין פרעה שר"ל מגולה ולכן היה לו רשות לשעבד את ישראל. עד שנגלה כל האור המופלא ברגע אשר הושפע בליל פסח שבו העלם מבירא עמיקתא לאגרא רמא:

והרי הוא חסד וטובה כפולה. כי דרך הניצוצות היוצאות מן הקליפות להתעלות לאט לאט. כי תחלה יוצאות ואח"כ עולות במדרגות העולמות וביציאת מצרים אפיק לון וסליק לין לאתאחדא בשמיה: היינו להשתרש בפנימיות כל ד' עולמות אבי"ע אשר בתוכויותם שם משכן שמו הגדול בד' אותיותיו ובשעת רצון שאין שום כח לחיצונים להפסיק את השם שלם. כי כל ד' עולמות אבי"ע מיוחדים: וזה היה פלא גדול שמיד בצאתם מן רשו אחרא ובהיותם ח"ל זכה ה' אותם למעלה זו ולדעתי בזה יובן פ' כי חלק ה' עמו וכו' מאי חלק ומאי חבל ופתח בעמו וסיים ביעקב:

ויובן בעניינו ובהקדים מ"ש בזוהר בפ' וישלח דף קע"ד ע"א כי כשישראל בח"ל נק' יעקב וכשהם בשלוה בארצם נק' ישראל עוד נודע שבד' עולמות מאירים ד' שמות דהוי"ה באצילות אהי"ה בבריאה הוי"ה ביצירה: אד"ני בעשיה: וז"ש כי חלק הם ד'

שמות שתוכיותם הוי"ה כוללת בד' אותיותיה והיינו חלק ה' עמו. ולא בלבד בהיותו בארץ ישראל שזוכה לשם עמו: אלא אפי' בהיותו יעקב בח"ל היא חבל נחלתו: פי' יש לו סגולה לקשר כל הפנימיות שהוא ממש נחלת ה' אשר אין לשום חיצוני חלק שם: כי כל החיצונים אחוזים בחיצונייו' העולמות דוקא ולא בפנימיו' ח"ו ולזה ירמוז אמרו וכדין איקרון בני ישראל. פי' שאז זכו לשם ישראל: ובזה ידוייק יתיר שם ישראל בכאן שהרי בהם מדבר:

בני חורין מכולא שלא היה שום נמצא שישלוט עליהם:

וזה דלא יתבו וכו' אין כוונת רשותא זו כנז"ל. והיא למד מעניינו. כי למעלה אמר אפיק להון והיינו שהוציאם ממצרים. אבל בכאן אמר דלא יתבו. ור"ל שאחר שהוציאם ממצרים לא נכנעו ולא ישבו תחת רשות מלאך ושרף: שהרי כתיב וה' הולך וכו' ולא עוד אלא:

וסליק לון לאחדא בשמיה: גם זו מעלה אחרת גדולה והיא שניתן להם כח לאחוז בשמו פי' להשתרר בו על כל נמצא כמש"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים הם המלאכים כמר"ז ובפ' ויסע מלאך האלהים וכו':

ואביא אתכם אלי כביכול אני ואתם כרעים ושותפים להשתמש בשמי המיוחד לי הוא דסליק על כולא כי הנה השם שקדם לכל השמות הוא הוי"ה: דאיתיה בא"ס קדמון כנודע: והוא הראשון שנגלה בתחלת הכל כמ"ש בדרושי הרב: ואע"פי שעצום ונורא הוא ממנו נשתלשלו כל ההוי"ת שבכל העולמות: וזהו אומרו ושליט על עילאין ותתאין: לאפוקי דעת אותם אשר יומרוהו למזמה: או סברת פרעה שאמר לא ידעתי את ה' כי האמת הוא ששם הוי"ה הוא השולט וממשיך אור פנימי בכל העולמות בסוד חילוק ד' אותיות כנגד אבי"ע וקוצו של יו"ד הוא בסוד עולם אין סוף: ועוד נלע"ד לחדש ענין נכבד בחשבון הוי"ה והוא כי ה' עולמות הם בכל א' חמשה בחי' ?יחנירן הרי הפ"ה כ"ה ואור אדון היחיד שהוא חוט הא"ס נשמה לכל הרי כ"ו:

ומגו רחימותא דלהון פי' מתוך אהבתו אותם להיותם אדוקים ודבוקים בו קרא לון:

בני וכו' וזה מפני ששרשם בדעת שיש בו פי שנים חו"ג והם רמוזים בשם ב"ן דהיינו הפשוט ה"ס החסדים והמילוי בחי' הגבו' וכנזכר בדרוש הציצית:

ולפי שיש בחי' אחרות דשם ב"ן כגון ב"ן דאלהי"ם. לכן קראה בני המיוחד לי שהוא בסוד הוי"ה דב"ן:

ואם תרבה שם ב"ן הפשוט במילוי י"פ ו"ד ה' פ' ה' ופ"ו הפ"ה יעלה הכל קפ"ו כמנין

מקום וזש"רזל חביבין ישראל שנקרא בנים למקום: גם ידעת מסה"כ כי שם ב"ן בצייור אותיותי' עולה בר"וך והיינו בכ"ור וזהו בכ"ורי:

כגוונא דקדושה עילאה ה"ס זעיר שנקרא ב"ן בכור לאמו:

וע"ד קטל כל בכור הוא ראש הקליפות כמ"ש בסה"כ:

בכר חסר ו' ב' בינה כ' כתר ר' ראשית חכמה וטעם חסרון ו' מפני שאין שם בחי' דעת דאל אחר אסתרס ולהיות אלו ראשי החיצונים. נכנעו שלשתם יחד. ושרא קטירין ואסירין יובן במ"ש במרכבת יחזקאל פ"ד כי כשמתחברת קליפת נוגה לאש מתלקחת אז היא כולה רעה ואז צד הטוב שבה מכחיש פמלייא של מעלה וקורא עצמו אלוה וה"ס צלם דנ"נ שהיה אומר אנכי ה' אלהיך וזה בכח ההשבעות שמשביעים המכשפים שיתקשר הטוב עם הרע וענין כזה בתכלית כח הקליפות היה במצרים להיותה ערות הארץ שהניצוצות דקדוש' דקליפת נוגה ירדו לקליפת מצרים ונתחברה נוגה לאש כי כן ראה משה את מלאך ה' בלבת אש. ובהתחבר נוגה אל אש עולה שט"ן גימטריא פר"עה עם ד' אותיותיו. ואולי שלזה רומז אמו"ן מנ"וא ר"ת "אש "מתלקחת "ונוגה. ולכן פרעה עשה עצמו אלוה:

והוא וכל מכשפיו עמו עשו פעולות רבות והשבעות גדולות לקשר הטוב והרע יחד ואלו הם קטירין ואסירין שעשו לעכב הקדושה בתוכם ונלע"ד שעשו כן בכל עולמות הקליפות. והיינו עילאין ותתאין:

וע"ד לא בעא וכו': מוסב למ"ש ומגו רחימותא וכו' ועל כן לא רצה ע"י מלאך דיצירה ולא שרף דבריאה אלא בכחד מסוד האצילות:

ועוד דהא איהו וכו' כי אין למלאכי הקדושה עסק וידיעה בענייני החיצונים כי קדושים המה ולכן לא ידעו להבחין בין טיפה לטיפה כמרז"ל וגם אין להם כח להתיר קשרי כל עולמות הקליפות רק הוא ית' ומלכותו בכל משלה.

ת"ח בההיא ליליא וכו' גם זה להורות כמה חיבתם של ישראל לפניו יתב' ועילויים על המלאכים ויובן בהקדים הנז' בפ' תרומה דף קע"ג ע"א שבבוא תחלת הלילה שאז יוצאים חיילות החיצונים להתגבר גם הוא זמן שמה"ש משוררים לפניו יתברך ולע"דנ שהטעם לזה הוא מפני שבהעריב הלילה אז יורדים ג' כלי זו"ן לעולמות בי"ע לעשות הבירורים כמ"ש הרב ז"ל והם מבחי' ב"ן שעליו מוטלת מלאכת עבודה זו ולכן אז מתעורר כל צבא מרום הנכללים בשם בני האלהים הקדושים לעבוד את ה' כי הוא זמן מיוחד לעבודתם. ולעומתם צווחי בני נכר כלבים צועקים להאחז גם הם עם המלאכים הטהורים אשר לכן יורדים ששים רבוא של מלאכים עליונים כנגד ו"ק דגדלות המסתלקים אז מזעיר שה"ס

הדורמיטא שלו שלא נשתייר בו אלא קוסטא דחיותא ה"ס ו"ק דיניקה דמצד אימא. ואז מתגברים החיצונים ורוצים ליהנות מן הקדושה. אבל אותם ס' רבוא מלאכים מפילים שינה על בני אדם כדי שהחיצונים אשר כל חשקם הוא על בני אדם יותר מבמלאכים מתפשטים למטה ונפרדים מהמלאכים ובזה הם מתקדשים בשירותם וזר לא יבא ביניהם היא קליפת נוגה הסובבת את הקדושה. ונראה לפי עניות דעתי שגם בזה יש הנאה למלאכים מפני שבזמן ההוא עולות נשמות ישראל למעלה במ"ן באופן שהלילה מיוחד למלאכים שמעלים מ"ן דחיצוניות הוא זווג חיות העולמות וכנזכר בכללי הרח"ו ז"ל כלל ס"ו ואינם יכולים לעשותן עד הפלת קליפת נוגה למטה שלא תדבק בהם. ואמנם בליל מכת בכורות שאז לפי שעה בטל כח שרשי הקליפות דהיינו חב"ד שלהם וכמ"ש בסה"כ. ובאותו זמן כבר נפלה אימת ה' על החיצונים והראיה שארז"ל בפ' למכה מצרים בבכוריהם שהיתה מלחמ' גדולה ביניהם מפני פחד ה'. וזה אות הכות מזלם למעלה ולפי זה לא מלאם לבם של החיצונים להתקרב אל הקדוש' כפעם בפעם ולכן מיד בשעתא דרמש ליליא וכו'. כי לא מצאו שום מקטרג. וקדמה מצות הודעת ה' לקליפת נוגה שתתעתיד לרדת למטה לצורך מכת בכורות כמ"ש בסמוך ושזה יהיה בחצות:

ומפני כך לא יצאה מיד בתחלת הלילה להדבק בקדושה כמשפטה בכל הלילות. ולכן אתו מזמרין לזמרא בלתי מונע. וה' ס"ל לאו עידן הוא דהא וכו' ר"ל אינו זמן עכשו לענין עבודתם לשפע החיצוניות שהרי שיר אחר והעלאת מ"ן אחרים נעשה עתה בכח בני אשר בארץ שהם בניהם מבחי' הפנימיו' וגדול הלילה הזה כי ליל שמורים הוא לה'. פירוש אפילו בחינ' הנקרא ליל שהיא קודם חצות. גם היא לה' ולא לאלהים כשאר הלילות בשעתא דאתפלג ליליא הוא הרמוז בחלק השני הוא הלילה הזה לה' דקבילת דכורא כמ"ש בפרשת בא דף ל"ח ע"ב דאז היא נערה כי ה' זו סודה ה' אל"פין דאהי"ה מסטרא דאימא דאיהי רוח צפון ואיהי ה' אור דמ"ב כמ"ש בתיקונים דף ד' ע"ב דהיינו ה' גבורות קדושו' הממתקות ה"פ דין ולכן אמר שם בפרשת בא דף ל"ח ע"ב שאותו הליל' הי' מאיר כתקופת תמוז ונל"עד שנשתנה אותה הלילה מכל הלילות. שבכל הלילות ה' דהלילה היא מצד תבונה:

אבל בליל פסח הי' מאימה עילאה המלבשת יד חזקה דאריך וגם מושפעת ממזל ונקה: ולכן עבד נוקמין כי בה סוד הגדול דנוצר חסד לאלפים שהוא ביטול מצולות ים ולכן ישראל היו עושים שירתא בקול רם בסוד מקולות מים רבים ר"ת פ"ר והוא מעין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד דיוה"ך כי משם סוד הקולות הפנימיות וכוונת עשיית שיר זה הוא מיתוק הגבור' והכפאת הדינים בשרשם:

ולכן עבד לון בני חורין והכונו להיות חירות ממלכיות וממ"ה ושתי הגרסאות פליגי כמ"ש בפ"י דפסחים אם נאמר הלל במצרים אם לא:

ומלאכין עילאיך וכו' בין דבריאה ויצירה בין דעשייה לרוב הנאתם הודו בגדולת ישראל עליהם כי האירו באור האצילות. שבכל העולמות נתגלה בשפע עצום כמ"ש בסה"כ. בתר דאתגזרו וכו' אחר שאמרנו מעלות ישראל על מחנות הקדוש' של מעלה ושל מטה ושכולם הודו בזה. מוסיף עוד ענין גדול שבו גדלה מעלת ישראל מאד מאד והוא כי אפילו המלאכים הפנימים אין כחם יפה אלא לדחות מעליהם את קליפת נוגה וכמבואר ביתרו דף קע"ג ע"א ועיין מ"ש שם. אבל כחם של ישראל רב להפליא לא לבד להכניע הקליפה. אלא גם לשעבדה לקדושה. ולכן מביא ענין זה של רושם הדמים מאוחר אל השיר שאמרו בלילה. וזה לפי הדרגא קדימת מעלות של ישראל. כי לא לבד שגדל כחם בענין השיר דשייכי ביה המלאכים. אלא גם במה שאין למלאכים שום עסק בו שהוא הנוסף לישראל בסגולת המעשה וכדמסיק. מכאן דבכולא בעי לאחזאה עובדא. כי מדריגתה היא בעשייה ששם עיקר הקליפות. ונלע"ד שיערב לה התמצית שניתן לה כשהקדושה בגודלה. ממה שהיא חוטפת ממנה בעד העון ב"מ. וראיה ממה שידענו מגדולת האומות וגבורתם וחכמתם בזמן בה"מ קיים וכמרז"ל אלמלא היו או"ה יודעים ההנאה שהיתה להם מבית המק' וכן אמרו אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם. כי אם האורות מסתלקים והקליפה נאחזת בקדושה הנאתם מועטת. וזה מבואר לכל בעל שכל ולכן כשקיימו ישראל ב' המצות פסח ומילה שנמתקו י' דמים אז נגלו החסדים בת"נה דזעיר שה"ס המשקוף וב' המזוזות המאירים בראש הנוקבא שה"ס הפתח ונלע"ד לפי שמן החזה ולמטה יש אחיזה לחיצונים. לכן בזמן הרצון נהנים מן התמצית הבא להם משם. ומפני כך חייס עלייהו. פשטם של דברים מחייב לפרשו על מחבלא הנז' וה"ס ופסח ה' על הפתח וכו' דהיינו ולא יתן המשחית. כלו' לא יתן רשות לשום משחית אחר שיבוא אל בתיכם לנגוף ע"ד ולא נתנו אלהים להרע עמדי. והכריח שאין השחתה זו מוסבת אל ה' שא"כ ולא ישחית מ"ל אלא ודאי דאמשחית קאי. וההוא בי דינא הכי אשתכח. ירצה כי ב' בתי דינים יש העליון בבינה. והתחתון במלכות. וצריך לפרשם לפי הענין כי וה' האמור בסדום הוא התחתון שבו פעולת דין גמור חרב נוקמת. אבל כאן הוא הבינה שממנה בא החירות כנודע ולפי שהוא מקור הדין ולא הדין. לכן בהתגלות אורה אפילו הקטיגור נעשה סניגור וז"ש וההוא בי דינא. שהוא העליון כך מציאותו להפוך לב המשחית לטובה ויוה"ך יוכיח. ועוד ירמוז כי בקליפות נוגה ד' פרצופים נגד או"א וזו"ן והם הנז' בוהוא רחום יכפר וכו'. ולפ"ז נמצא משחית כנגד בינה דקדושה שהוא השני

וז"ש וההוא בי דינא הכי אשתכח כשהוא ממציא אורו לעולם ובא לשפוט. כך נמצא שמשרתיו החיצונים הם מבחי' זו. מכאן דבכולא בעי וכו'. פי' אפי' במה שירמוז לבינה. ר"ל במה שהאור נמשך מבינה שגם אליה מתייחס המעשה וכמ"ש בפ' תזריע מ"ג ע"א כולם בחכמה עשית בבינה לפי שהיא סוד ל"ב אלהים ועיין בסה"כ בברכת יוצר:

ע"ג מדבחא מיירי במזבח הזהב שבו נעשה הקטרת שהוא ממוחי דאימא וכמ"ש לקמן ובו הכוונה להעלות הנוובה שבתוך החיצונים וסוד זה נתרצה סמ"אל למוסרו למרע"ה כמרז"ל. והטעם הוא מפני שב"מת פסקה הזוהמא. והיתה קליפת נוגה מוכנת להתמתק וס"מ הנז' הוא מקליפת נוגה. כי כי כמה ס"מ הם וכנז' במרכבת יחזקאל. ואולי שלכן נקרא ס"מ לרמוז לסמי הקטורת והם י"א יו"ד אל"ף גי' סמא"ל:

ובזמנא דלא דאצטריך האי ירצה שבר"ה אין לבטל הדינין כי אדרבה אז הדין צורך גבוה לתיקון הנוקבא דאיהו יומא דדינא שבו ניתנות הגבו' אל רחל ולכן מתעוררים מאריהון דלישנא בישא לומר שאינם כדאים לאותו תיקון ואינם ראוים ליהנות מפנימות השפע. ואשר דיו לעולם שישתמש בשפע חיות העולמות שהוא מבחי' החיצוניות. וכל זה נרמז בפסוק ויבואו בני האלהים להתיצב וכו' ועיין מ"ש ריש פ' בא. בעינן מלין ובעותין שהוא להתגבר בשל גבו' להתעוררות הפנימיות. מלין הם שבחי ה' בתפלתי' מלכיות זכרונות שופרות. ובעותין הם התחנונים שיש בסיום כל א' וא' מהם. וכן להראות בפועל פועל הרוח והנפש שהוא ההבל הממשיי היוצא בכח מתוכייותנו ועולה למעלה ובמה בשופר לאחזאה שופר:

ירצה על הכוונות שנכוין בלקיחת שופר כגון ש"ו עם הי"ד. ופ"ר ה' אצבעות:

ויתר הכוונות שיש בהוראת השופר פה קצר ופה רחב שאין יכולת לכוין בהם בשעת התקיעה. כי אז נכוין אל פנימיות הקולות וזהו ולאתערא שופר וזה בכוונה ובתקיעה. רחמי ודינא כחדא ה"ס ז' הבלים העולים ר"ס ב"פ ק"ל רחמי ודינא נכללים יחד ומיוחדים בתכלית היחוד. כמה דהוה שופר וכו': הכוונה על יום מתן תורה שאז שופר עילאה שהוא יסוד בינה הוציא הז' קולות סוד י' הדברות הכל יחד וכפרש"י בפ' וידבר אלהים ע"ש. ולאתערא רחמי קאזלינן. ירמוז אל מ"ש הרב שבר"ה טוב ליילך אל מעין וכו' לומר י"ג מכולן דרחמי דמי אל כמוך ויכון ותשליך במצולות ים לתברא ממש מאריהון דדינא שהס ס"מ וליליי"ת הנקראים מצולות צ"ל מו"ת. שבאותו הייחוד מתברר הסולת מתוך הפסולות:

וכד רחמי מתערין בכאן כולל ב' העניינים דתקיעות והייחוד הנזכר וזה כי שורש התקיעות הוא בתיקון ואמת שהם ז"פ ס"ג שמהם ר"ס אורות. ואז ישוב ירחמנו והיינו

רחמי מתערין ואז כולהו בוצינין עילאין נהירין לכלול כל האצילות. מהאי גיסא ומהאי גיסא ימין ושמאל פנים ואחור כי אין שום אחיזה לחיצונים. כדין באור פני מלך חיים. ה"ס תרין תפוחין קדישין שהם הפנים והוא התיקון הז' כנודע. וידוע כי י"ג מכולן הנז' הם מסוד עתיק המאירים באריך. ועתיק ה"ס מלכות דאדם קדמון. מלך גימטריא עתי"ק ב"ך דאי"ק:

ת"ח בשעתא וכו' זהו סיום כל הנז"ל בין בכח סגולת המעשה לעורר האור העליון ובין בענין מיתוק הגבו' והארת מדות העליונות. הכל נמצא והיה בהדלקת המנורה. ולהבין הענין בדקדוק היטב אקדים דברי הרב ז"ל שבל"ת ובדרוש תיקון הנוקבא כתב שהמנורה היא סוד רחל. וז' נרות ה"ס ז' קצוות שלה. והאורות המאירות בנרות הן ה' גבו' עם ב' כוללי יסוד ומלכות. ובזה נבין חילוק ב' ההטבות של ה' ושל ב' כי חסדי זעיר הם אורות היום. ושל הגבורות מאירות בלילה. ואמנם עיקר האור המאיר ה"ס מיתוק הגבו' ע"י יסוד אבא שמגיע עד יעוד זעיר בסוד עטרה שלו:

וידוע שה' גבורות יורדים עד יסוד זעיר ומשם ניתנות אל דעת הנוק' והן נמתקות ע"י אור אבא שמאיר ביסוד זעיר. האמנם להבין זה בעצם צריך להאריך קצת ואומר מה שנודע שג' שמות האחרונים דז' מרגאלן היוצאים מג' אותיות יה"ו שהם בנה"י דזעיר הם סוד אל אלהי"ם מצפ"ץ עולים זי"ת שהיסוד נקרא כך שהוא הפרי הששי של פירות הארץ ונקרא יפה פרי תואר שבו היופי והפרי והנה שמנו אגור בתוכו שה"ס שפע אבא האגור וגנוז בתוך הזית הנז' ונלע"ד שהוא מסוד בינה דאבא שד' מוחין שלה הם ד' יה"ו בד' מילואי עס"מב ונמצא שהמילוי הג' הוא יו"ד ה"א וא"ו. והנה חלק דיסוד אבא הגנוז ביסוד דזעיר הוא העטרה שלו שהיא יו"ד אחרונ' של מילוי ע"ב וא"כ להיות שיסוד מבריח כל י"ס דזעיר ושם יו"ד ה"א וא"ו ואז יש בו ח' אותיות אמור יפ"ח גי' יסו"ד. ושם זה עול' ט"ל י"פ ט"ל גי' שמ"ן. והנה שפע זה הניתן לנוקבא הוא ע"י הזעיר שנה"י שלו שבה' ג' אותיות יה"ו כנז' לעיל הוא הבונה את הנוק' בט' פרקים של נה"י אלו. ולהיותם כולם כלולים זה מזה יש ג' אותיות בכל א' מט' פרקין וג"פ ט' הוא ז"ך הרי שמן ז"ך כולם משם יה"ו ושמן ז"ך גי' זי"ת שכלולים בו. כלל העול' ששמן המנור' הוא שפע מאבא הממתיק גבירות הנוקבא שיאירו. וזה ע"י הזעיר שאבא גנוז בתוכו. ומכל אלו הבחינות קי"ל מנורה בדרום. לפי שהאור שלה בא לה מהדרום. אבל עיקר הארת הנרות הוא להגדיל אורן בענין העלתן ועיין בל"ת פ' זו ותמצית הענין שלהיות שיסוד זעיר מגיע עד לת"ת דנוקבא כולו נמצא שהגבו' משם ולמטה מגולות. ומשם ולמעלה מכוסות אבל בכוונת אהרן חוזרות המגולות ומתעלות בחוזק גדול ואור רב. והענין שידוע שאהרן הוא

ע"ב פק"ד שהוא היסוד דאמא המאיר מלב זעיר עד יסודו ולכן בכוונת אהרן מאיר אור יסוד אבא בקו האמצעי דנוק' שדרך בו חוזרות ועולות הגבו' עד כתר רחל שכנגד לבו דזעיר וסוד זה תמצא בשם מנורה שאמצעה נו"ר גימט' אהר"ן והוא בתוך מ"ה דהיינו זעיר שבתוכו יסוד אבא דאיהו אהרן. ובזה תדקדק מלות הזוהר מ"ש. אתכוון לאדלקא. שהעיקר תלוי בכוונה. ואמר כהנא רבא. הגם שההדלקה נעשית בכל כהן. אלא שיצטרך לו בשעת ההדלקה להתייחד בשרשו. ובודאי שאז יאיר בו ניצוץ אהרן. ואמר בבוצינין דלתתא שהם הז"ק של הנוק', והוה קריב קטרת. ידוע מסודות הרב שקטורת ה"ס מוחין דאימא שיורדי' במעשה הקטרת שהוא העלאת י"א אורות דקליפה שירדו מארץ אדום היא בינה והם גי' י"א פ' אדנ"י קטור"ת ומתעלים בסוד הריח עד הדעת כנודע וממשיכין מוחי אימא ואז בוצינין עלאין נהרין או"א. ואתקטר כולא או"א עם זו"ן חדו וחדוותא מב' הבחי' ישמח לב ששם שורש המלכות. וז"ש בהעלותך אל מול וכו' שעולות הגבורות עד כתר רחל. אז מתגלות ומתגדלות כל הגבורות ומתלבשות בכל קומת רחל. וזהו יאירו ז' הנירות:

דף קנ.

בהעלותך ממש באדלקותך איתא בל"ת פ' זו מנורה היא רחל וז' נרותיה ז' גבורות שלה. ובהדלקתן ה"ס הארתן בהארת אבא דכתיב ה' בחכמה יסד ארץ:

ונז' בלשון העלאה לסוד עלייתן בכח הגדלתן ע"ד עליית החסדים. אלא שבזה נשתנו מהחסדים שעלייתן דרך קו האמצעי שהוא מכוון אל יסוד אבא המאיר בקו האמצעי שלה ממש. ונלע"ד שיסוד אבא נקרא פני המנורה. וכללות שם מנורה הוא דעת שלה שבו משתרשות ז' הגבורות. והשתא ניחא אומרו יאירו ז' הנרות שהם חג"ת נהי"ם. ומפני זה היו ב' הטבות. ה' נרות וב' נרות ונר מערבי הוא קו אמצעי שלה הפונה ממש אל יסוד זעיר שבתוכו יסוד אבא וכל יסוד נקרא מערב. והנ' בהדלקת הנרות יש ב' פעולות א' המצאת השלהבת. ב' ההארה שמאיר'. כי יש להב שאינו מאיר. וה"ס הגבורות בלתי מיתוק הנק' חשך. אבל בכח יסוד אבא הן מאירות. ונודע כי אהרן הוא ע"ב פק"ד. וביסוד אבא יכולל ימין ושמאל כנודע מסוד הוא אהרן ומשה באוצ"ח. ולכן היתה בו סגול' לב' הפעולות העלאת הגבורות ומתוקן בהארתו וז"ש בהעלותך ממש באדלקותך ב' העניינים ההעלאה וההדלקה. ונתן טעמו דהא כחדא וכו' ירצה אל תתמה שהיה מסוגל לב' דברים שנראים הפכיים שהרי על ידו היו נעשות שני עבודות שונות שהן בסוד קשר אחד והן שמן וקטורת שה"ס מוחין דאו"א וזה מכח יחודן דכתיב ונהר יוצא מעדן:

פסוק ומייתי להו משני פסוקים המורים ייחוד שלהם דכתיב והקטיר בהטיבו דלא כתיב והקטירו הטיב שאז היה משמע שהם שנים נחלקים אלא והקטיר בהטיבו שר"ל שזה נכלל בזה. וכן בפ' ב' נאמר ובהעלות יקטירנה ולא נאמר והעלה והקטיר ולפי שעיקרו של אהרן הוא מאבא שסודו בשמן לכן בשני הפסוקים הכליל הקטרת בשמן בהטיבו ובהעלות ודוק. ואח"כ שואל מאי שנא הכא וכו' ותירץ ר' יהודה וכו' ר' יוסי אמר וכו' נ"ל שמחלוקתם ז"ל במחלוקת רמב"ם ז"ל עם האחרונים שהם סוברים שבבוקר לא היתה הדלקה אלא דישון הנרות והמלאם בשמן. וז"ש ר' יוסי טובים רווי חמרא. הרי דטובים לשון שבעים מכל. אך ראוי לדקדק למה לא די לו בפ' ונשבע לחם שהוא יותר מבואר שהוא לשון שבע. ונ"ל שכוונתו להודיענו סוד נחמד בפ' דק' רישיה לסיפיה דמתחיל בנסתר ומסיים בנמצא והענין כמ"ש בעץ חיים והובא בסה"כ בכוונת הברכות שמתחילות לנוכח ברוך אתה ומסיימות בנסתר אשר קדשנו. ואמר שם שהוא בסוד ב' בחינות שיש ליסוד אבא מכוסה ונגלה. ועיין מש"ל דף צ"ג ע"ב בפ' לך אמר לבי וכו' שמדברת כ"י למלכא קדישא הוא יסוד אבא המתגלה במקום הבנותה והכוונה להמשיך מאור המכוסה לייחדו עם הנגלה שאז לא תהיה שם אחיזה לחיצונים. וז"ש כאן ישקני מנשיקות פיהו שהוא מעולם הנעלם כידוע כי אז לא תהיה שום מגרעת ח"ו בדודיך הנגלים. אלא ארוה דודיך יותר מיין שה"ס אור אימא הנגלה גם הוא שם. אבל יכול להתהפך ליין המשכר כמו שהיה ענין אדה"ר כדרז"ל סחטה ענבים ונתנ' לו. א"נ ידוע שמן החזה ולמטה ה"ס חסדי דוד הנאמנים שהם אורות גדולים ומעולים להיותם מגולים וכמו כן שם יסוד אבא מגולה פי' יוצא מיסוד אימא דלגבי כל אחד מאלו האורות יצדק לדבר בו לנוכח וז"ש המשנה היאך אתה קורא כי טובים דודיך וכו'. שלפי הפשט קשה מאד שיטעה ר"י בזיל קרי בי רב וגם תשובת ר' יהושע אינה מכוונת. משום דעיקרה מדכתיב ע"כ עלמות אהבוך וכפירש"י. וא"כ לא הו"ל להשיב מרישא דקרא אלא הו"ל לפרושי סיפיה. אבל היא שאלת חכם ותירוץ חכם ואקדים מ"ש הרב ז"ל שאימא עילאה גם שהיא נקבה לגבי אבא שהרי היא מקבלת ממנו. מ"מ היא מעלמא דדכורא. ולפ"ז שאלת ר"י לר' ישמעאל היא לדעת דעתו בפירוש טובים דודיך שהכוונה בו על האורות המגולים ושאל ממנו אם הוא מפרשו על אורות אימא דאיהו נקבה ודאי אלא שלמעלתה יצדק לייחס לה לשון זכר או אם יפרשוהו על אור אחורי יסוד אבא שהוא הזכר הגמור. ור' ישמעאל היה מבינו על אורות אימא המגולים בנ"ה דזעיר ונק' ממש טובים כמ"ש בסה"כ בגומל חסדים טובים. ויין סודו גבורות ממותקות בחסדים כמ"ש בכוונת ברכת היין דמילה. א"נ כפשט יין הוא באימא והוא יין המשומר ביסודה. ויאמר הפ' לגבי

אורות אימא טובים דודיך הנמשכים מגולים מיין הנז' ור"י השיבו שאין הדבר כן שהרי נאמר לריח שמניך טובים. וזה ודאי לאורות אבא הנק' שמן. ואם כן אין לומר שדודיך יהיה לגבי אימא ושמניך לאבא. אלא הכל לאבא:

ומ"ם של מיין ר"ל יותר משל אימא דאיהו יין והטעם משום דאימא עד הוד אתפשטת: ואבא מתפשט עד סוף כל הקו האמצעי וא"כ אורותיה מרובים ומשביעים יותר משל אימא ומכללן של דברים למדנו ר' יוסי שההטבה של הנרות הוא למלאם ולהשביעם מאור אבא בבחי' חסדים לבד. אבל בין הערבים שהוא זמן הדינים אזי ראוי להעלותם ולהאירם ע"ד דאתגלייא מצחא דעתיקא במנחה דשבת. ונמצא שסובר רבי יוסי שבשחרית שהיא מדת זעיר אין להדליק כי אם להמשיך למנורה אור שמניו ע"י קו האמצעי דזעיר. ולכן י"ה שהוא אבא מרבה בהוי"ה אורו. י"ה פ' הוי"ה גי' שמ"ן:

אבל בערב אז תתעורר בחי' שלהבת י"ה כנודע. ויו"ד פ' ה"י גי' מנו"רה ובדרך זה נדייק שבפ' והקטיר מקדים הקטרת לנרות כי כן כתיב כונן שמים בתבונה שהרי עיקרו של זעיר הוא עד סיום יסוד אימא. ובפ' הערב מקדים המנורה ע"ש דכתיב ה' בחכמה יסד ארץ והנה לך שסברת ר' יוסי היא כשל האחרונים. אבל ר' יהודה ס"ל כהרמב"ם ז"ל שתמיד מדליקן בבקר ובערב ומפ' הטבה ממש שהוא המתקת הגבורות שהוא כל שמחת העולמות. אבל יש בהמתקה זו ב' בחי' א' היא קבלת אור אבא המכוון לקו האמצעי כנז"ל וזה נק' בשם הטבה כי אור אבא נק' טוב והבן. ועוד סוד גדול כי שמן בא"ת בי"ש בי"ט אותיות טי"ב והוא גי' יה"ו שה"ס אבא ושניהם נצטרפו במלת בהטיבו:

ובחי' ההמתקת השנית הוא מ"ש בסה"כ בסוד שם משה מ' הוא בחי' רחל הנק' מנורה שה"ס כל פרצופה ומה שאין בה אלא ז' נרות הוא ע"ד מ"ש בפרשת תרועה דף קנ"ח רישא דמנרתא דא בינה. והיינו שבזמן המקדש שהיתה עם זעיר פנים בפנים היתה עולה עמו עד חסד של הבינה:

ולכן נאמר בה ובהעלות דהיינו דאתשקיין ואתרווייין משקיו דנחלין. ה"ס השמן דאבא הגנוז בגו אימא שז"ת שלה נק' נחלי שמן. וגם בי"ט הנז' עולה אהי"ה שהוא אור יה"ו שבתוך שם אהי"ה. וגם אז היו אורותיה מעולים. ומשתכחי עלווין וברכאן:

בית זבול בתמיה דהול"ל בית לך ועוד הול"ל בית מושב כמש"ה אוה למושב לו או בניתי זבול לך. ואגב יפורש כפל בנה בניתי. ומשני בית זבול ודאי וכולי ויובן במ"ש בערכי הכינויים ערך משכן שבימי שלמה גדלה רחל אפילו כנגד מדת לאה ולכן נק' מקדש בסוד ד' אלפי"ן של ד' אהי"ה והיו זו"ן שוים בקומתן. וע"כ עשה י"ד ימי שמחה ז' ללאה וז' לרחל. והנה ידוע שלאה היא כנגד המוחין דזעיר שהם י"ה ורחל כנגד ו"ה.

ולהיותו בזעיר דאלפי"ן וה"ס שם מ"ה. ועוד שאז דעתה מכוון כנגד דעתו ומאירה מחו"ג י"ה חסדים. ו"ה גבורות. ואז אתפקדו בידהא שתי ידות חו"ג. גנזי מלכא הגנוזים בשרשם בדעתו וכל א' מהם בחי' י"ד אותיות במילוי המילוי והיינו בידהא. וז"ס שנקרא שלמה ידידיה פי' כי דוד היה מסוד יד שמאל שהוא וא"ו אל"ף וא"ו ה"א אל"ף. וכן דוד גי' י"ד אבל שלמה זכה שנתייחדו ב' הידות וגדלה מלכות דוד עד סוד הי"ד של י"ה שהיא יו"ד וא"ו דל"ת. ה"א אל"ף וזהו ו"ד י"ד י"ה. ואז נתחברו יחד לאה ורחל שכל אחת נק' עולם כמ"ש ריש פר' וארא בפ' מן העולם ועד העולם וזהו עולמים וגם י"ד פ' י"ד גימטריא קצ"ו והיינו עולמים. וע"כ נאמר מקדש ה' כוננו ידיך. ואף על בחינה זו אמר כל גנזי מלכא שהם האורות המכוסים מן החזה ולמעלה הנקר' עלמא דאתכסייא. ושלכוא בהו היינו ששולטת בשני ידות כאמור שהוא במיתוק מופלא עד שיצדק לומר בה מה שנאמר בבעלה יושב אהלי'. ופי' זה לפי מה שפי' גנזי מלכא על החו"ג. ולפי הפי' ב' שגנזי הם אורות המכוסים אמר שמעולה מדריגת' בהם ממדריגת לאה. כי לאה אע"פ שהיא למעלה כנגד המוחין הם מכוסי' ואין לה הארה גדולה מהם כי ע"כ היא בחי' עור בסוד קשר של תפילין של ראש:

אבל רחל כשמתגדלת ותופסת מקום לאה אז כל האורות מגולים ויסוד אבא מתגלה בכל ו"ק דזעיר ולכן נאמר ותרב חכמת שלמה היא המ' שעליה נאמר ה' בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא. ומאותו האור של חכמה שהאיר אז ברחל. באה לו חכמתו בין בעניינים האלהיים וזה מצד החכמה ובין בארציים וזה מפאת המלכות. ואמנם על גדלות קומתה כתיב ותרב כדין אקרי בית זבול. עניינו בית חדר פנימי שבו אוצר האדם חפציו וכמ"ש ריש פ' בני עיר הני זבולי דחומשי ופרש"י כעין דלוסקמי והוא כלי עור ששם הזקינים מצניעים כלי תשמישם. ובזה יצדק מש"ה הפעם יזבלני אישי שהוא יעשני כלי אוצר חפציו. ועוד. זבול גי' שם מ"ה שמורה תוכיותו של זעיר שה"ס ב' אורות חו"ג בסוד י"ה חסדים ו"ה גבול וכנז"ל. וגם שנודע שעיקר הוי"ה מורה על זעיר. ומילואו גי' חו"ה. והרי ג"כ חו"ג בבחי' אחרת. ורקיע חד אית דאיקרי וכו'. הרי זה עיקר טעם לשם בית זבול ויובן במ"ש הרב ז"ל שז' רקיעים עד מכון הם סוד ז' אחרונות של תבונה. וילון מ' רקיע יסוד. שחקים נ"ה זבול ת"ת מעון גבורה מכון חסד ערבות ג' ראשונות. והנה ידוע שת"ת אימא ה"ס כתר דזעיר והוא רקיע הנק' זבול גימ' ג"פ י"ה שה"ס כתר כזה יו"ד פ' ה"י ש'. יו"ד פ' ה"ה ר' יו"ד פ' ה"א ק"ך הכל גי' כת"ר. ואמנם בהגהת אוצ"ח כתוב שבימי שלמה היה למלכות ב' אורות לכתר שלה משני שלישי חסד שבת"ת זעיר. וידוע מאוצ"ח שהם סוד בית באופן שגם שנתגדלה רחל עד כתר זעיר לא היה לכתרה אלא

בחי' בי"ת אבל לא היו ג' אורות שסוד' ג"פ י"ה גי' זבו"ל וז"ש בית זבול לך פי' עשיתי ב' עניינים ברחל שלקחה מקם לאה והיא בסוד בית:

וגבה בית זה עד המקום שהוא זבול לך ולכן לא אמר בנה בניתי לך בית זבול ודוק שר"ל שנק' בית בערך שלך:

דף קנא:

הא אוקמוה הוא לעיל דף מ"ח ע"ב וצריך להקדים מ"ש בל"ת בפ' נשא שהלוים הם שרש הגבר דעטרא דנוקבא דהיינו אותן השייכות לנוק' שהן עדין בתוך זעיר שאח"כ ניתנות לה ונ"ל שבתחלה היו הלוים כלולים בישראל דוגמת אלו הגבורות שתחילתן נכללות תוך זעיר דאיהו ישראל ולא היו נבדלים וניכרים אמנם אח"כ נבדלו ונמנו מבן חדש שה"ס סיהרא כמ"ש בדף שאחר זה והיו כ"ב אלף לנגד אותיות התורה שהן בחי' הכלים והן מצד הנוקבא. וגם בסוד שם אהו"י שה"ס עטרא דגבורה. והנה כל עוד שהיו נבלעים בישראל לא הוצרכו לשום תיקון דהוו כבטלי ברוב. אך כשנמנו ונבדלו מתוך ישראל אז היה מקום לחוש שיתאחזו בהם החיצונים ולכן באה מצות תיקונם לדחות מהם כל צד אחיזת הס"א שיניקתה מהגבורות. ובפרט מאותן הניתנות לנוקבא לתיקונה ולעשות' כלי וגם בכל זווג וזווג וז"ס שם לוים שהם סיבת הלוי בין זו"ן בתיקונם וכו'. וגם לוים גי' אלהי"ם דהיינו הך לדכאה לון היינו העברת שערם שהיא מותרות הגוף ששם אחוזים השפירים ועשו איש שעיר. ולאמשכא לון הוא הזאת מי חטאת המושפעים עליהם וגם הוא סוד מיתוק הדינים כנודע מסוד אפר הפרה ולס"א דגרסא לדברא לון לא ס"ל שוהעבירו תער הוא מוקדם להזה עליהם וכמ"ש ראב"ע ז"ל ולכן גרס לדברא לון דהיינו מש"ה קח את הלוים שזהו ראשית הכנת תיקונם במה שיקחם משה שסודו בדעת ובקיחה זו יושפע עליהם סיוע מן הדעת. ולגירסא זו ענין הגילוח נז' אח"כ דרך כללות באומרו וכל מאן דאתי וכו' לאתקשרא באתרייהו. כי אחרי דחיית הסיגי' נשאר הזהב טהור ומתדבק בשרשו ברור וזך:

הוא דעת זעיר בעטרא דגבורה בגין דאינון דרועא וכו'. נותן טעם לשבח למה שצריכין לכל הבירורים והוא מפני שהם מושרשים בשני מציאות הגבורות בגלוי ונסתר דהיינו בגופא ובמוחין. יד שמאל גבורה ועטרה דגבורה בדעת:

א"נ סטרא דדינא היא בינה דדינין מתערין מסטרה' כמ"ש בס' א"י וכמ"ש בפ' אחרי מות דף ס"ה ע"א מסטרהא דינין מתערין. והיינו דקאמר וסטרא דדינא ולהיותם מאלו המקורות נתמנו על השיר שסגולתו להעלות למעלה והוא כח הגבורה. והשיר היה במעשה ודיבור. המעשה נגן ביד והוא בבחי' דרועא והדיבור הוא בקול שסודו בדעת

ובכח הבינה ונז' בס' א"י בסוד פתוחי חותם. וכל מאן דאתי וכו'. פי' שהוא מבחי' קין כעין שפי' בל"ת סוף פ' לך לך בענין ר' עקיבא שהיה קרח וריבוי השערות מורה ריבוי הגבורות. שער גימט' תק"ע ב"פ פ"ר עם עשר כוללים ומילויו ת"ל ה"פ אלהי"ם. והנה הלוים של אותו הדור שיצאו מטומאת מצרים הוצרכו להתקן וממילא נתקן כל זרעם. ואין צריכים עוד תיקון אחר שהרי הם מושרשים בגבורות הנוק' שבתוך הזכר זעיר. אבל כל הנשי' הם נקבות והדין אחוז בהם. ולכן צריך שלא יראה שערה החוצה מתוך סריגי כפת ראשה ולחפות כל ראשה בצעיף:

לכס' שערי ואוקימנא בפ' נשא דף קכ"ה ע"ג וכל מאן דאתי וכו'. לאפוקי נזיר שסודו באריך ששערו לבן רחמים אבל שאר בני אדם הם בזעיר שיש בו דינים הרבה ולכן לא ירבה שערו אלא יגלחם כמ"ש בסה"כ ושם אמר שהאשה לא תגלח שהיא בעשיה ויתבטלו כל הדינים וז"ש אתתא כהאי גוונא. פי' היא דוגמא לזה ולא כמוהו ממש שאין לה לגלח אלא שלא יראה שערה. ולכך שערהא הם הקצוות התלויות מן הצדעים:

וכדין אתברכן וכו' הענין שהדינים הם מסטרא דאימא מבחי' חיצוניותה וכשהחצוניות מתוקן אז מאיר בפנימיות וה"ס ברכה שהוא מפנימיות דאימא כנודע מסוד יב"ק יחוד בדעת. ברכה בבינה. קדושה בחכמה והעבירו תער ה"ס שס מצמ"צית הנק' תער השכירה ועולה תע"ר וסגולתו לחתוך כחות הדינים וכחו עצום להציל מכלי זי"ן שמכניע את שוטרי הדין ואחד מן הנקודות של זה השם הוא מפסוק יגלח ה' בתער השכירה בעברי מר"ת הפסוק ועונים פ"ו כמנין אלה"ים ולוי"ם. ואתמר ליואי וכו' זהו הטעם לתנופה שהיה אהרן מניף את הלוים להעלותם למקורם דהיינו אל אימא דדינין מתערין מסטרהא ושם הדינים מתוקים. ולא היה די ללוים במה שנדחו הסיגים שהיו בהם בגילוח השערות. אלא היו צריכים כח הנמשך בהם מלמעלה להדבק בשרשה וזה נעשה בתנופה שהיא בכל הו' רוחות סוד ו"ק בעיטרא דגבורה שבדעת וע"ד שנכוין בנענוע של הלולב. עד דירית לון כהנא שהם נתונים לכהן בתורת ירושה שאין לה הפסק וכיון שהם שלו שוב אין פחד שיתאחזו בהם החיצונים. ולכן לא נצטוו עוד לגלח ולא לעשות שום דבר להכנס לעבודתו ית': מ"ט פרים שואל שכיון שלפי הפשט קרבנות באים לתיקון ע"ז דעגל למה לא הביאו גם השעיר. עד שרש"י כתב שהוראת שעה היתה. אינהו בפרים. פי' הלוים מבחי' הגבו' יד שמאל ובחי' עיטרא דגבורה כנז"ל. והיינו ב' פ"ר הנז' בסוד השופר בס"הכ. ששני מנצ"פך הם לצורך המלכות שכל כחה מהגבורות. וז"ש לקבלא בשמאלא דהיינו בינה וגבורה שלו:

יקבלו להההיא פרה היא רחל כנודע דאתקרי פרה אדומה. פירוש פרה מצד הבינה אדו"מה מצד הגבורות ועולה נ"ז בסוד י"ד ה"י ו"ו ה"ה גי' אדומה וה"פ נ"ז הם פר"ה. הרי ב' פרים א' ממנצ"פך וא' מה"פ נ"ז:

כהנא כל חילא וכו': **להטעים מה ענין הורדת הגבורות ע"י הכהן** ולזה אמר שסוד הכהן סתם בכל מקום הוא להוריד הכח ולתקן הכל בין תיקון הזכר ובין של הנוקבא וכנודע מסוד תקע בשופר גדול שה"ס חכמה המושרשת במוחא חכמה סתימאה כמ"ש בס"הכ:

דף קנב.

דרועא דישראל כולהו שיש לו התייחסות עם כל ישראל בפרט וכלל לתיקונם:

ספורין בעלמא וכו' אמר כן לעומת מה שפי' ר' אבא רזא עילאה במה שנראה שלא היה בו רק סיפור הענין ויהיה בשנה ב' וחדש א' כי מה צורך לאלו הפרטים שלא נמשך ממנו שום דבר לקיום איזו מצוה. תינח סיפור יציאת מצרים למצות פסח שהיה בחדש הא' אבל סיפור זה אין צורך רק שבקיצור יצוה ה' שיתמידו לעשות הפסח. והוסיף עוד מלין דהדיוטי כנז"ל דף קמ"ט ע"ב. דאי הכי אפי וכו' כי כמה סיפורים בספרי דברי הימים כענייני בני חשמונאי ואינם נק' לא ד"ת ולא דברי נביאים:

אלא כל מלין דאורייתא וכו' ירצה כמש"ל ר' אבא סוד גדול במה שלא היה נראה בו אלא ספור בעלמא ת"ח עלמא עילאה וכו' יציע ב' הצעות מופלאות להסביר דבריו. א' שגם שעולם זה התחתון הוא חומרי לא נפלאת ממנו חכמת המדות ורזים עליונים. וזה שב' העולמות שקולים הם וכמר"זל שפעם קדמו שמים לארץ ופעם ארץ קודמת לשמים ללמד ששקולים הם ושווי משקלים הם ישראל לתתא וכו'. שנשמתם חלק אלוה ממעל ולהם יכון לימוד ידיעת החכמות כמו למלאכים העליונים על כל המלאכים. וההצעה ב' טעם להתלבשות התורה בלבוש חומר הפשט. ולזה אמר מלאכי עילאי כתיב בהו וכו' הענין כמ"ש בא"י שהמלאכים אינם באים כי אם מזווג הנשיקין שהוא מא"וא ע"י הדעת. ונשמת בני אדם צריכה גם לזווגא דגופא שהוא ז"ון ולכן הוצרכו להתלבש בגוף וז"ס שם מל"אך גי' ג' מילואי י"ה ואם תרבה אותם יו"ד פ' ה"י וכו' יעלו גימטר' רו"חות. וטעם ב' המספרים הוא למ"ש בא"י הנז"ל שגם שהמלאכים הם מזווג א"וא צריכים עוד לעבור דרך זווג העליון דהיינו חב"ד דיליה ולעומת כן רומזים שני העניינים ויצדק לשון רוחות לפי שזעיר ה"ס רוח:

האי באתר עילאה פי' שזו מדריגתם רוחנית בהיותם במקומם העליון שהוא בהיכל הרצון שג"כ סוד רוח:

אבל בשעתא דנחתין לתתא אע"ג דנחתין ירצה כשיורדים לעו"הז וכמו שבאו לאא"עה ובלי ספק שצריכין הם לירד ממעלתם ולקנו' מציאות חדש ולבוא דרך זווג ז"ון זווגא דגופא וז"כ אע"ג דנחתי מ"מ מתלבשי בלבושא דהאי עלמא ה"ס ד' יסודות דקים המתפשטים דרך הגלגלים והם יסודו' ליסודות התחתונים החומריים וראשית השתלשלותם הוא מחג"תם נלע"ד מחיצוניות של חג"תם דעשייה. וקרוב לכללות דברי אלו כתב בעל חסד לאברהם סוף מעיין א' ועל זה אמר בלבושא דהאי עלמא שאינו חומרי ממש אלא דומה לו להיותו מיסודות העליונים:

ואם לא היו מתלבשין לא יכלין למיקם בהאי עלמא. כי הם במציאות מהותם אין להם מקום גשמי להתקומם בו ולא סביל לון עלמא מחמת עוצם זהרם ועוצם קדושתם. הלא מנוח אמר מות נמות כי אלהים ראינו:

ואי במלאכי' כך שהיותר עליונים הם מהבריאה. אורייתא דברא להו וכו' ה"ס פנימיות א"וא שמהם יצאו המלאכים וכל העולמות כמ"ש כולם בחכמה עשית. ולא היה אפשר להם להבראות אלא כסדר המדרגות. וגם אורם מתעלה בתוכם בסתר המדרגה. אי לאו דאתלבשא וכו' והלא ארז"ל שאפי' שניתנה התורה לעולם בלבושי הפשט. אם ניתנה כסדר היו יכולים לעשות בה נסי נסים:

וכ"ש אם היתה מתגלית ונהגית באחד מסודותיה שכולם שמותיו של הקב"ה בכמה או פני רזים נעלמים אפי' ממ"הש וכידוע כמה נתחבטו בעת נתינתה שתנתן להם בלי לבוש. ולכן אמרו חמדה גנוזה וכו' כאומר גם שיש לאדם נשמה עליונה סוף הוא ילוד אשה ולא יכול להתקיים. עד שאמר משה מה כתיב בה וכו' ירצה דעו שתנתן כמוסה בלבוש חומרי. וע"ד האי ספור דאורייתא לבושא וכו'. פי' שאין ספק שאותו סיפור הוא אמיתי ואין יוצא מדי פשוטו אבל אין כוונת ה' בו בעצ' וכענין פ' ואלה המלכים. שודאי מעשה שהיה כך היה. אבל בה נגנזו סודות עולם התוהו. ונל"עד שאותם המלכים שהיו באדום ממש היה כל א' מסיגי אותו המלך הנרמז בו. ולהיות עצם הכוונה אל הסודות לכן בא הסיפור בפרטים שונים שבקצתם נאמרו שם עירו וקצתם לא. ובששי לא נאמר שם מקומו כלל. ובקצתם נז' שם אבותם וקצתם לא. ובאחרון נז' אשתו ועוד כמה שינויים שלענין הסיפור לא מעלים ולא מורידים. וכפי הסוד רומז עניינים נפלאים הובאו באוצ"ח:

מאן דחשיב וכו' תיפח רוחיה שמבזה כבוד התורה ולא יהיה ליה וכו' שלעתיד תתגלה התורה בזוהר רזיה ומי שאין מאמין בהם לא יזכה להסתכל בהם. גל עיני ואביטה וכו' יתפלל לה' שיזכהו להסיר מסוה הלבוש מנגד עיניו ואביטה ר"ל הסתכלות בכוונה

כפרש"י והביט אל נחש הנחשת. להבין נפלאות מתורתך ר"ל הסודות המכוסים תחת לבושי הפשט ע"ד והוא פלא שר"ל מכוסה. ולא אמר נפלאות תורתך יכוין למ"ש בשל"ה דף ל"ו על מרז"ל במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי. וז"ל מה שניתנו לנו ב' תורות שבכתב ושב"עפ הוא מפני שבחטא אדה"ר חשך אור השכל ולכן הוצרך לייגע בתורה שב"עפ וכולי האי ואולי יבין וישכיל. ואם לא חטא היה שכלו בהיר ומזהיר ומושפע מאור ה' עד שמן התורה שבכתב בלבד היה מבין למשכיל כל ענייני' התורה בכל דרכי עכ"ל. וז"ש נפלאות מתורתך שבלומדי תורתך הכתובה ממנה אביט בעין שכלי כל הנפלאות שבה. ודוגמא לזה שיש אנשים זכי הראות נק' מיראד"ורים שיוכלו להציץ בעובי האדמה ויאמרו כאן יש מעין או קיבוץ מים בעומק כך וכך אמות וכיוצא בזה ואותיות התורה ונקודותיה וטעמיה ותגיה כולם רומזים לאורות עליונים שקדושתם כמוסה בתוכם וסגולתם גנוזה בקרבם והיא נגלית לנפש הקדושה כי מצא מין את מינו. אורייתא אית לה גופא. הענין הזה כולל כל חלקי המצות וההלכות היוצאים לידי מעשה מורגש ועליהם שנינו בפ"א דחגיגיה הדינין והעבודות הטהרות והטומאות וכו' יש להם על מה שיסמוכו והן הן גופי תורה. פי' המעשים בעצמם. עכ"ל הרמ"ז:

דף קנו:

והרמ"ז כתב ריש פרשה זו וז"ל השחר כתיב ה' אתרחקא משחר דקדק כי ה' כתובה אלא שהיא רחוקה מן שחר: לא כמו כתיב באופן אחד וקרי באופן אחר כגון איש ח"י וקרי חי"ל:

ושמשא אתחלש הוא אור אבא שבתוך זעיר מסתלק: כדין שלטא שמאלא ה"ס ו"ק דאימא שהם נכנסים אז כנודע מכוונת העמידה ואיש תכח דינא בעלמא שאז הוא זווג נוטה לגבו' והוא של לאה וישראל. וע"כ אמר. ואתפשט לעילא שהוא ענין לאה מן החזה ולמעלה: וגם רחל מתארכת מצד האחור עד ראש זעיר שלכן נקרא בין הערבים הוא בין ב' נקבות הנקרא ערב ולכן צריך אדם להיות זהיר בתפלה זו שהוא שעת דין: ס"א אצלאה דישכח רעותא. היינו מ"ש באדרות דרעוא דרעוין איתגליא בצלותא דתתאי. דמינה נשמע שבתפלת המנחה שאז שולט מצח דזעיר בדוקא שה"ס דינין יש כח אל המתפלל בכוונה להמשיך כח גילוי מצחא דעתיקא והיינו דישכח רעותא והוא מ"ש דוד ישיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר דמסתמא הוא אחר חצות דשכיחא שכרות והדין גובר. אבל אני תפילתי לך ה' עת רצון פי' באותו הזמן אני ממשיך עת רצון מלמעלה:

כד נטי שמשא וכו' פירש שנוטה לצד מערב הוא הבריאה ששם יורדים המוחין בלילה כנודע בשער התפלין: ולכן מחצות היום ואילך מתחילים לנטות למערב ובודאי שנחלש האור ממה שהיה:

כדין אתפתח ר"ל שאז מתעלה יסוד אבא ומסתלק יותר ממה שהיה קודם חצות. ובזה הוי. כאילו נעשה פתח למעלה בראש זעיר שגם הוא נקרא שמש. ולכן חזר והזכיר ברמשא להורות שאינו מדבר באור אבא שה"ס המוחין הנוטים למערב אשר הוזכר קודם כד נטי שמשא ודו"ק. ושמאלא שליט הוא גבורה דזעיר ולכן הזכירו בלשון זכר. ויצחק כרי וכו' ה"ס יסוד לאה הנכרה ונחפר תחת גבורה כנגד בחי' יסוד של ישראל כנודע והם ה' גבורות הניתנות ביסודה לכוננו. פתקא דקוטפא רומז לזווג זכר הקליפה שהוא שר הטבחים לעומת יוסף ח"י העולמים והוא המנגדי. פסק הגזרה והכריתה באחמתי' שכיח הוא יסוד הנוקבא דקליפה שהיא נקרא חמת ה' וגם מה שניתן לתוכה הוא כזורק אבן לחמת ואז חבילין אזדריקו הם בניה זיקין דאשא דאזדריקו מפני שאין בהם לא תיקון ולא סדר ניצוצות הבאות מן הקדושה ולכן שטאן בערבוביא: צלמות ולא סדרום. וגם ירמוז שמשתנים לכמה צורות משונות וזרו הערבוביא. ואזיל וחייכין לטמאן בקרי כי הערוה נק' שחוק כמ"ש לצחק בי:

מנהו' כדיבן וכו' דברי האמת הוא מצד איזה חלק טוב שיש בהם וגם זה רמוז בערבוביא טוב ורע כדין אתקבלה בחצות אז לאה לווה כל הט' ספי' של רחל ומתפשט עד למטה ונקודה שרשית של רחל יורדת לבריאה. כמ"ש בשער התפלין. ועד חצות היתה באחור. אך בחצות שאז יש התעוררות ה' גבורות רוחא דשדי בגווה והיינו רוח צפון כמ"ש בזוהר הרקיע בפ' ויקרא ואז באה רחל לצד פנים בשמאלו של זעיר כי יעקב בימינו. ואתחברו כחדא. היינו חיבור לאה לרחל שלובשת מלבושיה. וידוע כי עיקרה של לאה הוא בגבורה דזעיר ורחל בהוד שלו ונתחברה רחל עם השמאל של לאה: ושרייא בדרועא באתרה. קורא לשמאל מקומה בין לטעם שבחזרת העמידה היא עולה שם ובין משום ששם נקודת כתר שלה דבחי' פנים שלעולם אינה זזה משם וכנזכר בשער התפילין. וקב"ה אתי וכו' הם סוד זעיר ורחל השומעי' קול העוסקים בתורה ועיין בסה"כ בסוד תיקון חצות והשאר מבואר: רשימין ביממא ר"ל שמקבלים מזווג החסדים של שחרית: ת"ח שמא חדא וכו': מבואר בסוד תיקון חצות ומוצאו מהפסוקים ?ם אוקמוה ה"ס יסוד אימא וכנז' בדרוש בריאת המלכות בסוד ב' דלתות ואימא וברתא כחדא נינהו נ"ם אסתים וכו'. כך כתוב לפני ואין בידי לפרשו והנה מצאתי בזוהר מוגה בארץ ישראל מכ"י מהורר יעקב צמח ז"ל שהיה בירושלים תוב"ב במקום נ' הוגה ב והיא ישרה בעיני.

כי ידוע כמה פעמים אמרו בתקונים ב בינה והיינו יסוד שלה שהוא בית ליסוד אבא והיינו בראשית. ב ראשית. ועוד אמרו ב זו נסתמה עם ו ונעשים ם סתומה שום הוא יסודה כמו שאפרש. ואמר ב ם אסתים להאי ולהאי פי' היא נסתמה לב' בחינות בין לטובה ובין להפך ומתחיל בטובה ואמר כדין כתרין כלילן. זה אחד מסודות רמזי ם סתומה שהיא ד' ווי"ן בסוד ד' מוחין כנז' בשער ארוך פ"ו. וז"ש כדין כתרין הם המוחין שבהם מוכתר ראש הזעיר והם כלולים יחד שד' ווי"ן מתחברים ומתכללים כאחד. ועוד הוא ו' דשמא קדישא אתקין ליה וכו'. הוא מ"ש בתקונים בדף ט"ו ע"א אתפשט מהאי נקודה וכו' בסוד מנצפ"ך ואתעביד מ"ם סתומה ופי' בס' ליקוטים חדשים ו' של ו"ק של זעיר בסוד רוח בתוך הבינה סותמת אור החכמה בתוך הבינה בתר דאולידת וכו' הוא כשיולדת פרצוף המוחין אז נפתח יסודה ואז היא מ' פתוחה בחרישא ר"ל בחקיקה שנחקקה בה והוא פתיחת המ' וס"א בחד רישא היא הי' שבראש מ' פתוחה ונלע"ד שהוא סוד א' מהב' צירין שלה כנודע מכמה מקומות ובפרט מדרוש בריאת המלכות הנז"ל והנה כל אלו הענינים שנכתבו בסוד סתימת המ' הם לטובה כנז"ל. אבל יש ג"כ ענין אחר להפך והוא:

כד אתחריב וכו' שאז נסתמו האותיות והאורות שלא לרדת כלל בעו"הר דא כליל אתוון אחרון וכו' נראה שהמ אחריה ד' אותיות נסע"ף ואינון שבעה: הם כל"ך מצד זה למ' ונסע"ף מצד זה. והנה כל זה בסוד המ' דמנצפ"ך שה"ס יסוד אימא דכר ונוקבא וכו' הרי אלו ב' בנים הי צאים מן מ' דמנצפ"ך ג' כפופה רומזת למלכות והפשוטה לזעיר. והם כלולים יחד בסוד צאתם יחד ממעי אמם. וה"ס ה' חסדים וה' גבורות כל א' כלולה מעשר והיינו השני נונין:

דף קנז.

דאהני לגופא ולנפשא הפשט הוא כי הקרירות מהנה גם לנפש וכמ"ש במדרש שהשותה מים אחר מנחה בשבת גוזל קרוביו מתים וכמ"ש הב"י א"ח סי' ר"ץ ועי"ל כי יש בשלג סגולה לזכירה כנודע שהיא גי' שכח"ה והזכירה היא כח מכחות הנפש ולפי זה יש התייחסות לענין הדרוש. שהרי המרגלים גרמו הסתלקות לשכינה כל זמן דור המדבר שהיו כמנודים ונשכחים מהשם יתברך ולעמותם הטיבו שני הצדיקים להעלות זכר ישראל לפני ה'. מתוך שהצנע ב' הצעות אחד מה שכתב בכוונת ר"ה בסוד מושיע ומגן שעולה ג"פ יי"אי ושמהט' יודי"ן נתקן זעיר. והנוקבא מג' אלפי"ן ואח"כ היא מאירה גם מהט' יודי"ן והנה ג' פעמים אלף עולים של"ג כנז' שם ועוד איתא בספר ליקוטים חדשים שהג' יודי"ן סודם של"ג כי אם תרבה היודי"ן כל אחד בעצמו יפ"י יעלה ש' וגם

ג' יודין ל' וג' כוללים הרי של"ג והשלג האחד הוא לתיקון פרנסה והשני הוא לפנימיותה הרי גופא ונפשא. ואמרו ביום קציר כי מניסן ואילך הם ו' חדשי הנקבה שאליה יהנה השלג. ועי"ל כמ"ש הרב בסוד מחצדי חקלא כי הלידה העליונה ה"ס קצירת השדה והנה אז ה"ס הנחש הנושך בערייתה שהוא רוצה ליהנות משם כי לפתח חטאת רובץ ולכן צריכה להארה ש"ע נהורין בסוד קר"ע שט"ן והם מאירים מתיקון ז' דדיקנא ואמת וכמ"ש ?בג"ת פסוק מה תצעק אלי ע"ש ובזה נדחה כח השטן משם אמנם הצדיקי' בתפלתם הם קוצרים קציר העליון ומכניעים החיצוני' שלא יתאחזו בשפע והיינו מחצדי חקלא: והנה הדיקנא עילאה בכלל נק' תל"ג חוור ובפרט תיקון ואמת שהוא חסד דחכמה סתימאה והוא תרין תפוחין ובכל א' ג' שמות ס"ג שפנימיות' שם יי"אי שסודו שלג כנז"ל וז"ש כצינת שלג הבא מתלג חוור ומתיקון ז' שהוא חסד הלבן ומשם ייא"י שסודו של"ג. וזה מאיר ביום קציר שדה העליון. להכניע חמימו' הנחש שרוצה להתאחז שם. כך הוא ציר נאמן שיש לו כח בכח ואמת. וזהו נאמן שמכניע הקליפות וכמו שעשו כלב ופנחס שכל כחם להכניע אותם תרין בנין מאללי ארעא הנז' בפ' אחרי מות בדף ס' ע"ב והם יונקים מדדי בהמה ולכן נקראים תרין בנין. ולעומת כלב ואליהו ב' בנים קדושים והוו מהימני לגבי יהושע שה"ס פני לבנה ולהיותם מיוחדים בתכלית היחוד ששניהם ממקור אחד לכן כללם בשם א' ציר כאמן. גם צי"ר נא"מן גי' אמ"ת לרמז שבזכותם זכו לעשות מה שנעשה מתיקון ואמת כנז'. ואמר לשולחיו לשון רבים כי ה' הסכים על ידו בזה. ולא כשל משה שאמר ליה שלח לך לדעתך. ונפש אדוניו וכו' פירוש שאחרי הכניעם ב' בנים מאללי ארעא. נתקן שם ב"ן שהוא נפש רחל כנודע מפ' ויהי בצאת נפשה וכו'. ולא אסתלק נראה שר"ל שהם היו הצנור תדירי אל השראת השכינה. ואילין דשדר משה זה יובן במ"ש כי במרגלים נתעברו השבטים כדי לסייעם ונלע"ד שגם זה היה להם לתיקון למכירת יוסף שבה גרמו יציאתם חוץ לארץ ועכשיו יסייעו בחזרתם והחזרת עצמות יסף וכמו שכתב רבינו ז"ל. אך כשהוציאו הדיבה נסתלקו להם ומאז הוכנו להרוגי מלכות שידוע כמה רבה הבכיה במרומים כשנמסרו לממלכות וכמ"ש בזוהר איכה. ועוד דהוצרכו להעמיק עד תהומות דעשייה להציל את הניצוצות כמו שאנו מכוונים באל נקמות והיינו דרין בתראין. ובזה מדוייק מה שהקדים רעה זו לשל מיתת ישראל ולשל הסתלקות השכינה שהיו אז באותו זמן. ובכית הדורות באה אחר כך אלא דלגבי השבטים אמר כן שאלו קדמו להסתלק קודם בואם משליחותם. חמינא באפך וכו' מלבד פשוטו של דבר עי"ל שכח השכל המחדש ד"ת הוא נמשך משפע אור המושפע עליו מלמעלה ועליו נאמר חכמת אדם תאיר פניו. ובפרט לבקיאים בחכמת הפרצוף

ומשכילים בצל"ם האדם וכמו שהיה הרב האר"י ז"ל אין ספק כשהאדם יחדש חדושי תורה יאירו פני צלמו. ולא כן כשהוא נבוך בספיקות כי אז לא תאיר נשמתו ולכן השיבו ר' חזקיה הא ודאי כלומר ענין זה עצמו הוא דקשה לי שאחרי שנראה הבדל האדם מן הבהמה מכח אור נשמתו. א"כ איך אמר שלמה:

כי מקרה בני האדם וכו' ואם הכוונה על מקרה החומר שמותר האדם מהבהמה אין. הא תנינן וכו'. וא"כ ע"כ שמדבר על ענייני הנשמה וזהו מאי דק"ל דהא פתחא וכו' הם המכחישים השארות הנפש ימצאו אילן גדול להתלות בו שנראה משטחיותו שהעולם הפקר ואין השגחה לעליון בו ושהכל נמסר לצבא מרום דרך מקרה זה משפיל וזה מרים ואין מציל וכמ"ש המרגלים ארץ אוכלת יושביה היא:

דף קנז:

חד בר נש דהוה אתי ר' חגי הוה כדמסיק ומשום דקאי על ענין מרגלים. מביא ענין זה כאן. דהוה צחי. כי אחד מן הדברים המפתים למכחישי ההשגחה הוא בראותם כי שוה האדם לבהמה במקרה העולם רעב וצמא וזולתם. ושאלוהו לרמוז שאלו היה תלמוד חכם למדן לא היה מצטער בכך כי השגחת ה' על לומדי התורה. והוא הוכיחם עד דאנא וכו' כלומר אמו הייתם עוסקים בתורה הייתי סובל צער צמאוני לשמוע דברי תורה. אבל כיון דאינו אלא מלין בעלמא טוב לי לעלות להר ולשתות מלהתעכב במלין בעלמא. ומזה הבין ר"י שת"ח הוא ונתן לו מים. במה אתוון פרישן וכו' כוונתו כי החכמים המלומדים מתחלתם בחכמה אמתית לא יפגעום הספקות והכל מתורץ ומיושב בשכלם וכעין שכתב הרמ"ק ז"ל בפרדס על ענין קושית הבחירה והירא' האלהית עד שכתבו אנו אין לנו מזה קושיא כלל ועיקר ע"ש. וכ"ש מי שלומד בחכמת האר"י ז"ל שהכל ברור לפניו ומיוסד על אדני האמת ודרכי יושר ולכן לא יעלה על לבם הספקות שהפלסופי' מסתפקים בהם וז"ש במה אתון פרישו וכו'. כי כוונת שלמה להודיע דברי הפלוסופים ולא כך סברתו וקרא לפלוסופים טפשאי דעלמא כי אין להם אלא שטחיית העולם הזה ומקריו ויכחישו את שאינו מוחש להם. ואפילו בסבות הטבע אין להם ידיעה. אלא אמרי דהאי עלמא אזיל במקרה. ירמוז על הנהגת הטבע המתמיד והולך והוא פי' טבע ענין טבוע ומקוים והוא הנהגת חיצונית העולמות המיוחס לשם אלהים ולכן פרעה לא היה יודע אלא שם אלהי"ם. ובהודיעו משה שם הוי"ה שה"ס הפנימיות וההשגחה השולט על שם אלהי"ם. כחש ואמר לא ידעתי את הוי"ה. וקודש' ב"ה. לא אשגח עלייהו. לא אמר עליה שהיה רצה לומר על העולם אלא עלייהו וכלומר אפילו עליהם שהם בני אדם ומשונים הרבה מהב"ח בשכל ובחירה ויתר המעלות:

וכד שלמה אסתכל וכו' הענין נראה לי ע"ד שאמת הוא שיש הנהגה זו שנקרא הנהגת הטבע ואצלנו נקרא של חיות העולמות והיא מבחי' החיצונות שסודה משם אלהי"ם כאמור. אבל הכל בהשגחה פרטית כי אפילו מדריגת המקרה היא מאתו יתברך כמש"ה והלכתי עמכם בקרי הרי שמיחסה לו יתברך. אבל מ"מ יש חילוק בין השפע הבא לאדם למושפע לבהמה וזה פשוט כי של הבהמה הוא מחיצונית החיצוניות שמדרגתו ב"ן: דאלהי"ם. העולה בהמה. ושל האדם הוא מפנימיות של החיצוניות שהוא בחי' שם מ"ה דהיינו מ"ם ה"א גי' אלהי"ם. והוא נשמת הטבע. ואמנם אותם הטפשים משוים כל המדו' שאומרים מקרה האדם ומקרה הבהמה א' ולכן קרא לון בהמה כי הם בפיהם אומרים שאין הפרש ביניהם לבהמה: על דברת על דיבור גרוע כי דברת כמו דברתי מלכי צדק שפי' על דבורו שלא כהוגן דיבור גרוע לשון נקבה. לברם האלהי"ם. בס' השרשים יש בו ב' פירושם ושניהם צדקי' כאן א' לברם כמו לבררם מתוך הטומאה שהן יוצאות בעל כרחן של החיצונים והב' לברם הבדלם בלחודייהו שלא יתחברו עם בני מהימנותא וסברתם הנפסד' תהא להם לבדם:

דף קנח.

מה כתיב ביה בוא ברוך ה' אפשר שמפני זה לא שלט בו המות ונכנס לג"ע חי שהרי אין לקליפה עוד טענה עליו. וכמ"ש בפרקי ר' אליעזר בענין שרבקה נעשית מוכת עץ. ויצחק חשב שהעבד בא עליה והקב"ה הוכיח האמת ואמר למה"ש מה נעשה לעבד זה שהוא חשוד. הכניסו לג"ע: והענין הוא שיצחק חשדו שעודנו מתבוסס בטומאתו ולעשוק אהב. לכן גזר ה' שיכנס חי לג"ע ובזה יודע שיצא לגמרי מקליפ' ארור והיה ברוך ה' ממש. פירש שנודע שיש בתוך הקליפות צד קדושה. ולפעמים משפיע כח לחיצונים אפי' לעשות נפלאות וכנז' במרכבת יחזקאל. וא"כ היה אפשר לומר שאותו האור שבתוך קליפת לבן הוא שאמר בוא ברוך ה': לזה אמר ברוך ה' ממש ר"ל מן הקדושה הגמורה: וע"ד אכתיב באורייתא וכו' מפני שבאמת נפק מההוא קללה ונתברך בשם הוי"ה השם הגדול. ומפני שקשה הדבר לשמוע לזה אמר:

ואוליפנא וכו' והוא ע"ד בלעם שה' שם הדבר בפיו והרי כמה זכותו גדול שהיה מעות ונתקן הפך המרגלים שהיו מתוקנים ונתעותו: לבד כלב שהיה משורש נשמת אליעזר כמ"ש בל"ת בפ' זו:

ואמר כולהו זכאין ורישי וכו': יכוין לב' מעלות שהיו בהם א' שהיו מושרשים בניצוצות והארות הבוקעות מיסוד אבא וז"ש כולהו זכאין: הפסוק קראם אנשים לרמוז שהם מבחינת זכרים: והב' מ"ש שנתעברו בהם י"ב שבטים וז"ש ורישי דישראל: וכמו שדקדק

הרב ז"ל שלכן לא נאמ' בם כמ"ש בפ' במדבר ראשי אלפי ישראל אלא ראשי בני ישראל שהם השבטים ולזה אמר רישי דישראל. אבל אינון וכו' דוק אומרו לגרמייהו לרמוז מ"ש הרב שכאשר נתייעצו להרע מיד פרחו מהם ניצוצי השבטים שנאמ' וילכו ויבוא ושהלכו להן נשמות השבטים וזהו וילכו: והם נשארו לבדם והיינו לגרמייהו בעצתם הנבערה שאמרו אי יעלון ישראל לארעא וכו': ומובן במ"ש באוצ"א שדור דעה היו מבחינ' פרצוף דור המדבר: אבל רחל שהיא ארץ ישראל היתה אז אחור באחור זולתי בשבתות ומזווג זה של השבתות יצאו הנכנסים לארץ:

וז"ל הרב באוצ"ח לא היה אפשר לרחל להתתקן אז על ידי אלו המרגלים בלבד עכ"ל דוק דבריו דמשמע שאם היו נכנסים כולם יוצאי מצרים ובאי הארץ היתה רחל נתקנת אפי' שדור המדבר יהיה קיים אבל מפני החטא נתבטלה אותה ההארה של דור המדבר. והנה המרגלים חשבו שבין כך ובין כך הם ירדו ממעלתם:

שכתתוקן רחל הלא היא עקרת הבית ובאי הארץ שהם מבחי' יהיו המעולים. וכ"ש אם תתבטל דור המדבר ולכן נטלו עצה רעה לעצמם. והוציאו שם רע על תיקון של רחל כגון שהיא נבנית מגבורות אימא שהם קשים ולכן אוקידת עלמא בשלהובוי אוכלת יושביה היא ושהקליפות העזות נאחזו' בה ושלכן אין להם להסתכן בתיקונה ומוטב להם לחיות במדבר:

דף קנח:

משה אסתכל וכו' איתא בל"ת פ' זו שמאז רמז יוסף לאחיו באומרו להם מרגלים אתם שעתידים להתעבר במרגלים ושה' רצה בכך אולי יסייעו אותם שלא יחטאו ולא הועילו: ונלע"ד שכיון שבתחלת פירעון חטאם של שבטים נודע להם זה. ודאי שכעין עונש היה להם זה:

ולא היה עיבור זה ע"ד שאר עיבורי הצדיקי' שמתעבדי' במי שמתעורר להיטב וז"ס הבא ליטהר מסיעין אותו וכענין נו"א בפנחס וזולת' שאז עיבורם הוא שמחה למתעברים בהם ומתייחדים בייחוד גדול. מה שלא היה כן בכאן:

וזו השכיל מרע"ה וידע שלא יצליחו. כדין צלי וכו'. וזה מכמ' טעמים א' להיותו תלמידו: ב' שנתעבר בו לוי שהוא ראש שבטו כמ"ש בל"ת ג' שכבר נודע מנבואת אלדד ומידד שיהושע מכניסם לארץ. ד' כמ"ש יונתן בן עוזיאל שהיה עניו גדול עד שאעפ"י שכבר קראתו תורה בשם יהושע הוא היה משפיל עצמו וע"ד שרז"ל בפ' האזינו בפ' הוא והושע בן נון. ובענין זה של עיבור השבטים מובן משרז"ל בפ' בסודם אל תבא נפשי אלו המרגלים. שהרי שמעון ולוי הם היו העיק' לצרות יוסף שבעבורו נתעברו במרגלים. ולכן

אלמלא הטעמים הנז' לא היה מרע"ה מתפלל על יהושע מפני לוי אלא שנצטרפו כמה טעמים כנז'. ואיתא בס' הגלגולים ח"ב שכשבאו י' הרוגי מלוכה להתקן אז בא ניצוץ יעקב אבינו ע"ה בר' עקיבא. ויעקב לא התפלל שלא יבוא שם. מפני שהוא לתיקון שלהם ולתיקון העולמות כנודע בפ' אל נקמות ה'. אבל בכאן שלא הצליחו התפלל בסודם אל תבוא נפשי. כדין כלב הוה בדוחקא. כי מתפלת מרע"ה על יהושיע הבין שהמרגלים ירשיעו וחשב שאם ישמע להם תסתכן נפשו ואם לא יאבה להם יהרגוהו ויאמרו שמת בדרך ומעדות יהושע לא יפחדו הגם שיהושע בטוח שלא יוזק כי זכות משה מסייעתו: ואדרבה יאמרו אלו הרגנו לכלב ג"כ היינו הורגים ליהושע וז"ש. מה אעביד להנצל:

הא יהושע וכו' ורוצה אני להתחבר עמו ולהכחיש המרגלים דשדר ביה נהירו דסיהרא. דע שבאותו זמן היתה עדין מלכות בבחינת אחור באחור. וארץ יש' למטה היתה עדין ביד החיצונים והמרגלים הוציאו שם רע עליה לומר שהיא מלאה דינים וגבורות חזקות ואי אפשר להתתקן וז"ש כי חזק הוא ממנו. שלא היה כח בחסדי הזכר להצילה. לכן מה עשה מרע"ה המשיך על יהושע עיקר הכחות הממתקים את רחל. א' הוא הי' שה"ס יסוד אבא המבריח בכל קו האמצעי של זעיר ועליו נאמר ה' בחכמה יסד ארץ וזהו נהירו דסיהרא ממש ואז נתעבר בו לוי כנז' בל"ת וידוע שלוי סודו בדעת כמ"ש הרב ז"ל וכן י' יו' יו"ד גי' ל"וי וה"ס מלוי ע"ב המאיר בנה"י דזעיר כנודע מכוונת אלהי אברהם. והמיתוק הב' מצד הזעיר עצמו שמאיר בה בחסדי' המגולים כנגדה חסדי דוד. וידוע שבנה"י דזעיר יש. שם י"ה כנודע מדרוש רפ"כ ניצוצון וזהו נהירו דסיהרא והוא ה"ס ו'. אנהיר עליה בצלותיה והרי יה"ו ובזה המתיק הדין ונשלמה הוי"ה. וצלי תמן צלותיה והשלים שם ב"ן כמנין ב"פ הוי"ה. ועי"ל והוא אנהיר עליה בצלותיה וא"ל י"ה יושיעך שב' מוחין דידה הם ב' שמות יו"ד ה"י מע"ב וס"ג דחו"ב דזעיר הנמשכי' עד כ"ה דידיה וז"ש בגין דאיהו שמשא. פי' ולכן נוסף על הי' שה"ס חכמה עוד האיר עליו מאור דידיה ובזה רב אור עליון על יהושע להצילו מקטרוג יצ"הר שאין כחו אלא בהמתקת החסדי' שאז נק' טוב מאד וגם בזה לא יוכלו המרגלים להרע לו. וגם בזה יתעצם בלבו לדעת שיש כח לצדיקים למתק את דיני המלכות ולייחדה עם ג' אותיות יה"ו שהם בראש יהושע ואע"פ שמרע"ה לא הזכיר בתפלתו אלא י"ה יושיעך מ"מ איהו שמשא שה"ס ו' ולכן כלב אתחזק גם הוא להתחבר אל ג' אותיות יה"ו שהם ג' אבות ובא למערת המכפלה שסודה שם ב"ן שאותיותיו כולן כפולות. וכלב סודו ב"ן ושם צלי צלותיה וייחד ייחודיו. ולהיות שהליכתו שמה היתה בהחבא וכמ"ש אשתמיט חד מנייהו לכן לא פרסם הכתוב שמו באותה שעה אלא שאחר כך גילה הדבר באומרו אל הארץ אשר בא שמה. והיא ממש

בחי' כתר מלכות שיוצאה מסיום יסוד אימא ולכן בחברון יש פתח לגן עדן ובזכות כלב נתקיים בו עיבור יהודה כמ"ש הרב על פסוק עקב היתה רוח אחרת עמו ויהודה הוא בכתר מלכות כידוע וזכה להארת ג' אותיות יה"ו כיהושע. ארח ארעא נטול וכו' מדהל"ל אל חברון דייק שרצה כל בלהפרד מן האחרים שלא ידעו כוונתו ומעשיו ולכן עקם שבילין מסוכנים עד שהגיע לחברון וזהו דיוק מלת עד חברון. ואסתכן בגרמיה עשה יחודים עצומים להכניע ג' קליפות גסות של ג' נפילים שהיו שולטים אז שם ומבדילים שלא להעלות מ"נ. אבל הוא לא אסתכל מדי פי' שמסר נפשו למיתה ובכח זה העלה מ"נ. וייחד המלכות ביחודים שעשה. הפך עצתם להפרידה מהקדושה העליונה:

וכי לא הוה ידע וכו' הלא מפורסם שסגולת ארץ ישראל כוללת סגולות כל העולם כי ממנה הושתתה כמש"ה לא תחסר כל בה משא"כ שאר ארצות שיש אילנות בזו מה שאין בזו. והול"ל לשון ודאית וראיתם את הארץ כי טובה היא וכי יש בה עץ וכו' וכ"ש שנראה כמסתפק בדברי ה' שא"ל שהיא זבת חלב ודבש ואפי' למרז"ל שהאמוריים בשומעם שישראל באים לרשת ארצם קצצו כל האילנות. מ"מ אין מעצור לה' להצמיחם ברגע וביתר שאת:

איוב וכו' כי איוב עצמו רמז לעץ חדא שהיה כעץ שיבש בחורף וחוזר להפריח ועוד איוב גי' י"ט ועם ק"מ שנים שחיה הכל ק"ס עם הכולל גימטריא עץ:

רמיזא דחכמתא הוא מ"ש בא"ר בדף קכ"ט ע"א ועל האי תאיבו בני ישראל לצרפא בלבהון וכו' ופי' אותו הרב ז"ל לעיל בדף קנ"ז וארחיב הענין והוא שידוע שעיקר השפע הוא מושרש מהדעת וב' דעות הם העיקרים של זעיר שבו ב' יסודי אבא ואמא ושל אריך הנעלם דהיינו רישא תניינא דג' רישין. והוא הנקרא אי"ן כמ"ש בשער אריך. ועוד נודע שב' מיני שפע הם אחד הנמשך מלמעלם ומתפשט והולך לזון את כל העולמות וכל עולם ועולם נוטל חלקו וזה הולך ומתעבה ממדריגה למדריגה. והמין השני הוא האור העובר דרך מעבר ואינו מתמעט אלא מתעבה מראש ועד סוף. ואיתא בספר הכוונות בסוד מאתך היא מנוחתם שרצו להכיר ולידע אם הם נשפעים מהזעיר או מהכתר והענין אם השפע הבא להם מלמעלה דרך זעיר אם היה מהמין הא' או מהב' והיו רוצים להשיג בשכלם הפרש ב' האורות שאם יוכלו להשיג אור הכתר בעצמו בלי עיבוי. כ"ש שישיגו של זעיר. ואמנם היה דרך נסיון. כי נסתפקו שמא אין השגת האריך בעצמה שולטת עליהם כי אם דרך זעיר דוקא וזה עיון גדול מעין אותם שאומרים שהשגחת ה' ית' היא על השמים לבד והשמים שולטים על הארץ. ולכן נענשו בביאת עמלק שהוא כלבא בישא דנפיק משור וחמור. וכנגד הדעת דקדושה. ואז נפגם השם כי חסר ו"ה הוא סוד

זו"ן שכן עלה בדעתם פירוד י"ה מן ו"ה. וגם לזה אמר משה רבינו עליו השלום ליהושע י"ה יושיעך. חשב שי"א מרגלים יפגמו בו"ה דהיינו בהוציאם דבת הארץ ולומר חזק הוא ממנו וכוונתם ח"ו קיצוץ גמור ובלתי יכולת בזעיר חלילה וע"כ אמר משה תמן תחמון וכו' כי ארץ ישראל היא בחי' מלכות ומכוונת לנגד שער השמים ואמר להם אי תחמון וכו' יש בהם עץ. פירוש אין בה אלא שפע דעת זעיר שבתוכו או"א קנ"ה חכמ"ה קנ"ה בינ"ה ב' יסודותיהם וב' פעמים יסוד גימטריא עץ:

ולא מלמעלה מאין ותתאמתו ברוע ספקיכם ותאמרו שאין העליון מתפשט בכל העולמות:

ואי תחמון וכו' נגיד ואתמשך פי' לא בבחי' מיעוט ועיכוב אלא בתוקף סגולתו ודא בעיתו בקדמיתא וכו' וכנז"ל בדף קנ"ז שרצו להרגיש עדן מופלא במעשיהם. וגם שרוחניות אותם המתאכלים יזכך את מוחיהם לבלתי תהיה להם מניעה מהשכיל בחומריות האוכלים בקרבו דייקא. דהול"ל אתנו. כמש"ה וה' אתנו. וע"ד והתחזקתם וכו' פי' חזקו בה' ובאמונתו. והימים אינון דאישתמודען. צריך להקדים שרחל נקרא הדו"ם רגל"י גי' נצח הו"ד יסו"ד שמהם בניינה של מלכות והם ג' ימי בראשית דה"ו. ובזמן הרצון נקרא חסדי דוד וממתיקים חכמה ובינה של מלכות ולהיותם מעלמא דאיתגלייא נקר' הימים אינון דאשתמודען. ועוד נודע שב' רגלי לאה נכנסים בכתר דרחל והם ב' אלהי"ם גי' עק"ב ענבי"ם ומשם ולמטה נקרא עץ הדעת טוב ורע ובזמן תגבורת הגבורות משם נמשכים בו שני בחי' דינים שהם ב' דמעות בעינים של רחל כנזכר בספר הכוונות על פסוק עיני כל אליך ישברו וב' פעמים דמע"ה גימטריא רחל כמ"ש. והנה המרגלים היו רוצים להמשיך דיני הרגלים עד רחל וכנזכר בל"ת פ' זו בר"ת עד "רחוב "לבא "חמת רחל וגם ידוע שהם הלכו בתמוז ואב שהם הם סוד ב' עיני רחל וכענין עיני עיני יורדה מים. ובעון ישראל שקדם בפארן ונוסף עוד עון שילוח המרגלים. אז נתחברו אותם הימים לאילנא דמותא. שהוא אותו השורש שיש לחיצונים באותם האחוריים ששרשם מרגלי לאה כנודע מדרוש התרפים. וז"ש בכורי גימטריא ב' פעמים דמע"ה שהם כחות הדין שהם ענבים ב' פעמים אלהי"ם. ועוד נה"י אלו הם ג' ונתחברו למלכו' והם ד' ימים דהו"ז וכנגדם הלכו מ' יום בשליחותם הרעה. גם נהים גימטריא הימים:

כלב הוא דאתא לצלאה אף על גב שכבר נזכר ענין זה למעלה בפסוק אלה שמות האנשים חזר והזכירו כאן חדא להסמיכו לפסוק ויבא עד חברון כי למעלה לא הזכיר הפסוק כלל. ועוד לרמוז שעשה ממש כסדר הייחודים השתטח על קבר הצדיק וכמ"ש הרב ז"ל וז"ש על קברי. על דייקא ולמעלה אמר לגבי קברייא. עוד למעלה אמר יהושע אזיל בסייעתא

עילאה. וכאן מוסיף קדישא כי למעלה סובר שמ"ש י"ה יושיעך סודו המשכת השפע מחו"ב דזעיר לנ"ה דידיה הנקרא י"ה וכנז"ל:

וכאן הוסיף קדישא שר"ל מאבא ואימא עצמם שמהם המשכת הברכות שהרי יסוד אבא נקר' ברוך ושל אימא ברכה וכמ"ש בפרש' עקב בדף רע"א ע"א והיינו ברכי"ה. אבל לעיל אמר אזיל שהוא סוד נ"ה ב' הרגלים. ויכיל לאשתזבא כלומר מצד זכות עצמו שלא ימיש מתוך האוהל וז"ש יכיל כלומר ידיו רב לו מפני זכיותיו וגם מכח שרשו למעלה שהוא בהבל היוצא מפי יסוד זעיר שהוא אור גדול משא"כ כלב שאחוז בטיבור זעיר שהארתו מועטת כמ"ש באוצ"ח שהטיבור אורו סתים ושל פי היסוד גלוי. ועוד ששם גילוי אור יסוד אבא המשתלם בכל יסוד זעיר. ואף זה סוד שהוסיף עליו אות יו"ד שהוא ממש סוף מילר ע"ב יו"ד ה"י וי"ו ה"י. וגם זה סוד י"ה יושיעך כי סתם חכמה הוא י"ה. ועוד יהושע עולה שצ"א והנה יסוד אבא המבריח בזעיר שהוא הוי"ה וי"ה פי' הוי"ה גי' ש"ץ ועוד נוסף ההבל היוצא ממנו הרי שצ"א. אמנם סוד העיבור הוא מיסוד אימ' וסודו גן עדן כדאיתא שם באוצ"ח. ועוד איתא בספר הכוונו' שביסוד אימא יש שם ב"ן ע"ש. ולכן כלב דאיהו ב"ן אמלך להתפלל במערה ששם פתח הגן עדן ושם יושב אליעזר כמ"ש בגמרא ואיתא בל"ת פ' זו שכלב הוא מבחינת אליעזר. הביטה וראה כמה עמוקה עצתו של אותו צדיק. די ישתזיב וכו' פשוטו שלא יהרגוהו. ועי"ל ע"ד אל תאמן בעצמך עד יום מותך: הנה המרגלים היו חכמים גדולים ובעבור השררה לא רצו שיבואו ישראל לארץ וכנז"ל דברו לגרמייהו עי ?טא בישא. והמה היו י' ניצוצות דיסוד אבא וחכמתם מרובה ולכן נתיירא כלב שיתקפו ממנו והתפלל דישתזיב מרזיהון דייקא מרזיהון שה"ס יסוד:

מאן דהוה רשים וכו' לא ניחא ליה לפרש דויבא עד חברון מוסב על כלב כי למה לא נזכר בפי' ויבא כלב. ולכ"א שרומז לנושא חשוב ורשום שאינו נכלל עם האחרים לרוב חשיבותו והרמז לשכינה וע"ד שנאמר ביחזקאל ויבא אל הגוים אשר באו שם שמוסב אל השי"ת. דביה תליא מלתא כי הוא העיקר לכל להכניע את החיצונים כמש"ה ה' אלהיך אש אוכלה הוא יכניעם וכו' וז"ש ות"ח מאן הוא משאר אחרי וכו'. כי אין עוד מלבדו להושיע מיד העריצים שהיו שם אחימן וכו'. מן הנפילים שלא נקלטו במעי המ' ולא עצרתם אלא הפילתם להיותם דינים קשים מאד וכמ"ש בסה"כ וסימניך נפ"ל אש"ת אחימן שש"י תלמ"י בל חזו שמש לא היה להם תיקון:

דף קנט.

ויבאו עד נחל אשכול בפ' זה מראה מעלת ארץ ישראל מפני הרוחניות הכמוס בתוכה שהוא מעין גן עדן וכמרז"ל בשמות רבה בפ' כ"ה בדף קמ"ה ע"ב שאם היו ישראל זוכים יספיק להם בארץ ישראל מעדני גן עדן ובה יוכלו להתבונן אושר הצדיקים אחר פטירתם וכמ"ש מעבר לדף על פסוק וראיתם את הארץ מה היא. ועל ענין זה פתח פ' בורא השמים וכו'. ואמר הא."ל יהו"ה שהוא המאיר ביצירה שהיא השולטת על ארץ ישראל וידוע שארץ ישראל היא דומה לצבי וכמאמר רז"ל והטעם שבזמן השלימות היא מתרחבת מכח האור הגנוז בקרבה. ובזה גם הרקיע שעליה מתפשט ממה שהיה וז"ס בורא השמים ה"ס היצירה. ונוטיהם למותחם ולהגדילם. וכן בזה רוקע הארץ שהיתה כווצה וצרה רוקעה עם צאצאיה היוצאים ממנה הם פירותיה שגדלים שיעור מופלא ויתר ע"כ נותן נשמה וכו'. כי עולם הבריאה מכוון ומשפיע על בהמ"ק שהוא היותר עליון שבארץ ישראל וזהו עליה שזוכים בו לנשמה מבריאה ורוח מיצירה להולכים בה: בכל התפשטותה. ולא תזכור הנפש מפני שהיא לכל ואפילו גויים: ועוד שלגבי ארץ ישראל אין בה שפע מהעשיה עצמה. כי אם בבחי' התייחד היצירה ואז ברא לאדם כנז"ל. וכל זה בזכות התורה ומצות כמ"ש אחר כך אני ה' קראתיך בצדק ואחזיק בידיך וכו' כי בתורה ומעשים טובים מאיר אור הכמוס בארץ ומתרבה השפע ועל כן אר"י כמה אית להו וכו' כי אין שפע ארץ ישראל כשל חוץ לארץ הבא מהכו"מ שיש להם קצבה ומדה. אבל של א"י אין לו קץ אלא הכל לפי הזכות וא"כ צריך להרבות בתומ"ט וז"ש כמה אית להו. ואמר לאסתכלא בפולחנא הוא ענין עבודת המצות שתהיה בהסתכלות ונוונה לשמה. דכל מאן דאשתדל באורייתא כי גדולה מאד מהמצות שאינם מתקנים כי אם עולם העשייה משא"כ ד' דרכי הלימוד פרד"ס שהם מעלים מעולמות זה לזה עד למעלה ולא עוד אלא וכו':

כמה כרסיין הוא מ"ש לקמן בדף קס"ב ע"א שיש מדריגות אושר שונות לבעלי מקרא ובעלי משנה ולבעלי אגדה מלה חד בעינא וכו'. כי ר"י ידע כמה גדולה מעלת התורה וכמו שקדם. לכך נתקשה למה ישלוט המות במי שלומד תמיד וזו היא עיקר שאלתו אלא שהקדים שאחר שצפוי לפניו ית' שהאדם יחטא וימות למה בראו. וכי תימא שידע אעפ"כ אין ידיעתו מכרחת. לזה אמר דהא אוריי' וכו' וכתיב בהו כו'. מאי קבעי. זוהי שאלתו למה לא תועיל לו התורה להצילו ממיתה אורחוי דמארך וכו' כי זו שאלה עמוקה שנראה שמוכרח להיות הגלוי לפניו יתברך וא"כ בטלה הבחירה. ועל כיוצא בענין זה איתא בתיקוני ז"ח בדף צ"ח ע"ב ששאל רבי יוסי לרשב"י והיא א"ל שאלתא דא

עמיקא ואפליגו בה קדמאי וסגיאין כשלו בה בגין דלא מטו לעומקא דרזא. וגזרי דמארך היינו למ"ש רבי יוסי למה יגזור עליהם המות שנראה שמתחלה נברא האדם למות כיון שבתורה הקדומה כתיב אדם כי ימות באהל וכ"ת נפרשו כדרז"ל אין התורה מתקיימת אלא וכו' הא כתיב איש כי ימות ובין אין לו שפירושו מיתה עצמית. וכ"ת שנוכל לפרש שהאדם נברא בהכנה שיוכל למות אבל אין ראיה להכרח המות הא כתיב וימת ויחי פלוני כנזכר בפ' בראשית שאז היו צדיקים שחיו זמן הרבה ואפ"ה לא ניצולו מהמות וכיון שהוא סיפור התורה ע"כ שכך נגזר והיה אע"ג שיהיה צדיק כמרע"ה:

אבל ת"ח כתיב ויברא וכו' ירצה שאלתיך כבר אמרתי לך שהן מן הנז' בפסוק הנסתרות לה' אלהינו ושלא להוציאך חלק אגלה לך מעלת האדם שאתה מחשיבו לגרוע אחר שהוא מוכרח למות. ראה מה כתיב בבריאתו בצלמו בצלם אלהים וכמו שיבואר בסמוך. ובכלא הוא וכו' וזהו בצלמו של האדם שהוא בצלם אלהים וכמו שיבא. תלת עלמין וכו' הרי זו השכלה מופלאת כוללת לכלל החלל שהיה בשעת הצמצום שבתוכו מתפשט אורו יתברך שמו והבחינו בג' עולמות שכנגדם נאמר ק' ק' ק' ואמר דאיהו גניז בגוון שהוא בכל חלקי החלל שחוט האור מתפשט בו וגנוז בתוכו משא"כ חוץ מהחלל שאין שם לא לבוש ולא גניזה והעלם אלא גילוי גמור לו בעצמו. וענין ג' עולמות א' הוא עולם אין סוף:

עילאה טמירא דכולא שהוא הפנימיו' שאין עוד פנימיות יותר גנוז ממנו וזה הבחי' המתפשטת בעולם האצילות שתחתיו ששם אור עולם אין סוף נגנז ופנימי יותר מכל שאר האורות אבל אותו שמתפשט בעולם אין סוף עצמו אין לומר בו פנימי לאחרים אלא התעלמותו מפני שהוא עילאה על הכל. ועל ב' בחי' אלו אמר דלא אסתכל ביה פי' משום עיליו ורוממותו. ולא אתידע הוא מפני הסתר פנימיותו. גניז בגויה בפנימיות א"ק א"נ אסתכל הוא באור המקיף שאינו נעלם בפנימיות אלא הוא מבחוץ ואפי' הכי אין שום נמצא יכול להציץ ולהסתכל בו. ולא אתיידע הוא באור הפנימי שבתוך א"ק שהוא אינו יודע מה יש בתוכו:

דאיהו קשיר וכו' הוא עולם האצילות שה"ס יו"ד של שם שקשור ממש בעולם א"ס בסוד קוצו של יו"ד וזה מפני דקב"ה אשתמודע מניה. כי האור שבתוכו הוא ממש חלק מאור עולם הא"ס שז"ס אצילות כעין שנאמר ואצלתי מן הרוח וכו' שהוא רוחו ממש וחלק ממנו. ובו יש מדות וספירות שבהן יוכל האדם להסתכל בשכלו בסגולותיו ומעלותיו במילואי שמותיו ומספרם ויתר הבחי" אשר אין להם חקר ותכלית. שכללותם הכולל הוא עשר מדות והיינו י' והוא אדוק וקשור בקוצו כאילן הנאחז בשרשו לעשות

ענף ולעשות פרי. שערי צדק מ' נקרא צדק לפי שהיא מאירה מאחורי שם ע"ב שהוא הפנימיות של האצילות ואחריו פק"ד ועם עשר אותיותיו הרי צדק. ואמר אבא בם אודה י"ה שהוא חכמה המקנן באצילות שבו מתלבש אור א"ס וכמ"ש כולם בחכמה עשית ובו בפרטות יו"ד של שם וקוצו הוא אריך שה"ס כתר ומעולם א"ס יחשב וקי"ל אבא יסד ברתא ולכן נקרא צדק. א"נ אודה י"ה על סוד מאמרנו שהוא עולם הג' שאומר כאן הוא בי"ע הנקרא עולם הפירוד. והבן שעולם האצילות הוא ממוצע בין העליון ובין התחתון כי הוא מקבל מלמעלה והשפיע בשל מטה. ואלו הג' עולמות סודם בכללות שם י"ה. י' וקוצו א"ס ואצילות ה' עולם הבריאה הכולל יצירה ועשייה. ואמנם יו"ד הא' עולה הוי"ה להורות שבהתפשטות של הכללות הנכלל בשם י"ה כשמתפשט להתגלות יותר הוא שם הוי"ה שהוא שכללות ג' העולמות מתרחב בה' עולמות דא"ס ואבי"ע וכמו כן בשם הוי"ה נמצאו ה' פרצופי אצילות כנודע. באופן שלזה הוא עיקר כונתינו וזש"ה בטחו בה' עדי עד תמיד תכוונו לשם הוי"ה וטעמו כי בי"ה ה'. פירוש כללות הראשון של ג' עולמות הוא מתמלא במספר הוי"ה יו"ד ה"א והוא צור עולמים פי' מתרחב להתפשט עוד בשני עולמים שהם סוד יצי"ר עשי"ה וז"ס זה השער לה'. פירוש צדק זה שאני אומר הוא השער לאצילות שבו מתגלה כל ההוי"ה בה' פרצופיו. ודא הוא עלמא תניינא. ירצה אף על פי שה"ס היו"ד הקשור בקוצ"ו והיה נראה לומר שהכל אחד ושיקרא עולם אחד. קמל"ן שהוא עולם שני לגבי עילוי עולם העליון. תתאה מינייהו שהוא ממש למטה מרגלי כל פרצופי האצילות שמשתוים בקרקעו. בי"ה פרודא. כידוע בסוד הפ' ומשם יפרד והיה לד' ראשים. שעד שם הוא אור אצילות ומשם ולמטה האור הנאצל חוזר ומתעלה למעלה. ויש פרסא מבדלת בין שני העולמות. ועוד שידוע שג' כלים שיש לכל ספירה דאצילות פנימי תיכון וחיצון כשהם באצילות הם בייחוד עצום וכמו שכתב בריש התיקונים איהו וחיוה"י בהון. איהו וגרמוהי חד בהון. אבל עיקרם של ג' הכלים אינו לבחינת אצילות. אלא להיות נשמה לבי"ע כי הפנימים הם נשמה לבריאה והתיכונים ליצירה והחיצונים לעשייה ואז יש ביניהם פירוד ולכן שם שורים מלאכי עלאי הם השרפים וחיות ואופנים שהם הכלים של ג' העולמות והם בחינות חיצוניות העולמות דהיינו ההיכלות והמדורין. אשתכח ביה השתא כלומר לפי שעה כשיורד השפע בתוכו. וכשהמלאכים מקבלים מלכות שמים להקדיש ליוצרם כד בעאן לאסתכלא. שבהיות אורו ביניהם רוצים להציץ וליהנות ממנו ולדעת סודו בלבבם. וזהו שאז אומרים אחר ק' ק' ק' שהוא בסוד ג' העולמות. ומסיימים מלא כל הארץ כבודו. שחושבים שיהיה בקבע אז מתנשאים ברעש גדול להגביה שכלם ולהבין אז אסתלק מינייהו שמתעלה למעלה וגם

זהו שאנו אומרים כבודו מלא עולם ונסיים בכ"ה ממקומו שיודעין שהכבוד עולה למעלה למקומו הקבוע לו. ואין ספק שענין זה ההסתלקות הוא מפני מיעוט זכות ישראל שאם זכו היו כל העולמות מתעלים לאצילות כמו שכתב הרב ז"ל. ודוק כי בהשקפה זו יהיה דומה עולם זה הג' למה שיאמר אח"כ בעול' התחתון של האדם. ובזה נדע למה התחיל בפרשה דבראשית. ויברא אלהי"ם את האדם בצלמו. וכאן מסיק בפ' אחר שנאמר אחר המבול כי בצלם אלהים וכו'. אבל הענין כי צלם ענינו לבוש רוחני של הנר"ן והנה ג' עלמין של הקדוש ברוך הוא ה"ס צלם אלהים שבהם מתלבש אורו יתברך כל אחד ואחד לפי מעלתו. ואמנם כשנברא אדם הראשון היו העולמות במעלה גדולה וכנגדם הג' של נר"ן דאדה"ר היו במעלה הראויה להם וז"ש בצלמו דהיינו המתייחס ושייך לאדם שה"ס ג' עולמות והיו דוגמא לצלם אלהים ג' עולמות של אותו זמן. אבל כשחטא אדם ירדו ונתמעטו כל העולמות:

וסד"א שאבד אדם ג' עולמות שלו ושלא היה עוד בצלם אלהים קמ"ל אפי' אחר חטא כללות כל האדם כי בצלם אלהים עשה וכו'. וטעם זה הוא כי דם האדם הוא בעורקים ובדופקים ובגידים שמתפשטים מן המוח והלב והכבד ששם שורין נר"ן והטעם מופלא למבינו:

דף קנט:

עלמא דפירודא שהוא חומרי והרע גובר בו שהוא העושה פירוד ומבטל הייחוד ודוק שלמעלה בעולם הג' שהתחיל מהבריאה אמר דאשתכח ביה פירודא. משום ששם הרע מועט. אבל בכאן אמר עלמא דפירודא מפני שכך בעצם יש בו הפירוד: אשתכח ביה וכו' זו בחי' פירוד אחר והוא ענין השינה שהנשמה מסתלקת מהגוף ונכון לומר שהאדם נמצא ואינו נמצא ר"ל נמצא גופו ולא נמצא רוחו שמסתלקת למעלה ונשאר הגוף כאבן דועם בלי הרגשה. ונמצא לאחרים ולא לעצמו כד בעאן וכו' זהו הפירוד העצמי כי המות יפריד:

דף קס:

כרתו ההוא אשכול לפי מה שנז' שנחל אשכול הוא יסוד אימא וכו' דוק בז' פירות שנשתבחה בהן א"י ותמצא כי חטה ושעורה ה"ס גדולה וגבורה. וגפן הוא ת"ת ועיין בל"ת בפ' עקב ומלבד הנז' שם עיין לעיל שגפן סודה יסוד אימא שהיא פריה ועולה שם כ"ג בנקודת אלהי' וז' הנקודות גי' יין וכוונתם היתה לפגום בראש רחל כח"ב שלה ולכן לקחו גם תאנים ורמונים שהם נ"ה:

אבל באלו לא יוכלו לפגום לפי שלא יוכלו לשאת הגפן ששם שרש נ"ה: אתו לנטל' ליה נראה שתחלה רצו להעלותה כדי לפגום בלאה שדיניה קשים ולא יוכלו ואז רצה להסיתו להטיל מום לפחות ברחל ששם ראשה וכתרה. ולמה שנז"ל שגם רומז לרגלי לאה רצו לסלקם מתוך כתר רחל להוציא היין לחוץ כי שם סוד עה"ד טו"ר. אתו לנטלא ליה לשכשכו שם: אתו כלב ויהושע. הענין שאף על גב שגם הם היו מבחי' דור המדבר מכל מקום עיקרם מאורות אימא כי הם מסוד חיבור ויסוד דזעיר וכנז' באוצ"ח ולכן נכנסו לארץ ישראל היא רחל. ולכן היה להם התייחסות עם הפרי שלה. והם התחילו לנסות כי תחלה נטלו ליה הסיעו אותו ואח"כ העלוהו להעלות הגבירות עד שרשם. ואזדקף על ידייהו. נתעלה עד הדעת שהוא על הידים גדולה וגבורה שה"ס הידים:

הדא הוא דכתיב וישאוהו וכו' דהול"ל יוליכוהו ואם ר"ל לשון נשיאות הו"לל וישאוה דהוה קאי אזמורה כי הוא היתה העיקר. כי האשכול היה תלוי למטה בזמורה והיא היתה הנשאה. אלא שרומז שהאשכול נשא ונזקף על הזמורה שנים יחידאן פירש אותם שהיו שוים בטוב כוונתם כי מלת שנים מורה השווי וכדרז"ל על פ' שני השעירים ההיא דאשתמודע וכו' דכתיב במוט הידוע הוא הזמורה שכרתו הספיקה לבדה לשאת האשכול כי היתה עבה וחזקה. מכאן ידעו וכו' מענין זה שהאשכול הוזקף על ידם הבינו שהיו מושרשים בשרשי רחל וכנז"ל. קאים כלב וכו'. דבר עם ניצוץ הקדושה שבו שראה שהיה חיות בתוכה עד שמעצמו נתעלה על ידיהם. ומה שרק כלב דבר זה היא מפני ששרשו בעיבור דזעיר שהיא ת"ת שלו וכבר אמרנו שגפן סודה בת"ת: מה אנן בחלקך. מה הועיל לנו אם יש לנו חלק בך. כיון שנהרג בעבור קדושתך:

קליל גרמיה שהלכה ממנו הקדושה שלא תתחלל על ידי המרגלים והול"ל כמו בה"מ שנסתלקה ממנו הקדושה ושלטו בו זרים:

ויהבו לון פירש אחר שהם זכו בו אין לחוש בתתו להם ע"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. לא יהבו לאחרי: ר' אבא סבר דמדכתיב וישאוהו נראה דדוקא ההעלאה והנשיאות היתה בשנים שאחרים לא יוכלו להעלותו. אבל כיון שנשאוהו הם נתנוהו לאחרים להוליכו:

ור' אלעזר פליג עליה ומדייק דכתיב וישאוהו במוט וכתיב בשנים. דאי כר' אבא סגי למיכתב וישאוהו שנים שאז נאמר לענין הנשיאות דוקא היו שנים אבל להולכה היו אחרי' ומדכתיב וישאוהו במוט משמע גם ההולכה ע"ד שאי בנך שר"ל הוליכי ולהוליכו היו צריכים למוט ליתנו על כתפיהם. ועוד מלת בשני' מורה שדוקא בהם היתה כל הפעולה. לא הוו שנים כוותייהו זו היא ראיה מסברא כי שני ר"ל שווים כדרז"ל בשני

השעירי'. כי רק יהושע וכלב היו מושרשים ברחל שהיא סוד אר"ץ יש'. מכאן אוליף וכו' ר"ל למד לברור לב' מרגלים כלב ופנחס הוא אליהו ששניה' גי' ב"ן להורות שהם היו מיוחדים וראוים לאותו השליחות להיות שהיתה להם כבר אחיזה פרטית ברחל יותר משאר בני דורם. א"נ כמ"ש בליקוטי יהושע שהיו אחוזי' ביסוד ומלכות דמלכות בבחי' דדי בהמה שסודם ב' שמות ב"ן:

וז"ש הא אוקמוה קדמאי שהוא כמ"ש בליקוטי יהושע:

ואינון אשתארו שלא נכללו בלהקת י' המרגלים:

ועבדו גרמייהו שיריים הגם שהיו חשובים נשיא יהודה ותלמידו של משה עכ"ז נרתעו לאחור להקטין עצמם אי נמי כדי שלא יכוו בגחלת המרגלים. וכדי להזימם דקי"ל ב' מזימים אפילו למאה כמ"ש בפרק קמא דמכות. חוטרא דמשה קמייהו איתא באוצ"ח שמטה משה ה"ס הארה היוצאת מיסוד אבא והיא הארה ארוכה כמין ו' ומלת זה תרמוז ליסוד סתם. וכאן ה"ס יסוד אבא במקו' הגילוי שיוצא מתפארת דזעיר לצד יעקב והיינו ז"ה גימטריא ו"ו. והוא כנגד צד ימין. וידוע שאור אבא הוא המכניע ומבעית החיצונים ולכן בו היו נצולים מדין הקשה של הנפילים דאי תימא הני וכו' בתמיה כלומר מה תאמר שענקים הניחו אותם זה אינו סברא אלא וכו'. ומשתמטי זה יותר נס מן ומשתזבי שהכוונה שכדי לצער את הענקים היה ה' מינח שיהיו כניצודים בידיהם ומשם היה משמיטם שמא קדישא. לבי היה אומר לי שהוא שם של י"ב אותיות ואחר כן מצאתי כן ברבינו בחיי בפרשה זו משם המדרש. ושם זה סודו ג' הוי"ות שבברכת כהנים שעניינה המשכת אור מוח החכמה שהוא השרש של ארץ ישראל דאבא יסד ברתא וארז"ל אוירא דארץ ישראל מחכים. ז"ה גי' י"ב אותיות. וגם סתם נקודתו מל"ך מל"ך מלוך שעולה יב"ק כשם אהי"ה הוי"ה אד"ני שהם י"ב אותיות וגם ר"ת שלהם גי' י"ב והכל נרמז במלת ז"ה. וקראו מסורת שמא שעל זה אמרו בש"ס שהיו מוסרין אותו לצנועין עיין בדף נ"ט בספר בראשית במ"ש בשם הרח"ו זלה"ה ובדף ס"ו מ"ש בשם ספר שבר יוסף אלמלא הוו עיילין וכו' שכל באי הארץ היו מאמינים בשי"ת ולא נשאר בקרב לבם שמץ ערעור מאבותם שמתו במדבר מפני שקבלו לה"ר מהמרגלים:

ואלמלא זה כמו אלמלא נגדוה לחמ"ו שפי' אלו:

דף קס:

ותוכן כוונת המרגלים שבאו עד נחל אשכול היתה לחזק כח הקליפה ולכן באו לנחל אשכול שה"ס יסוד אימא שהכל בו ויכרתו משם זמורה כי יסוד אימא הוא גפן. והוא בגרון זעיר ששם ג' אלהי"ם העולים גרון. והם כרתו ועיקרו משם זמורה גי' ג' אלהים

להמשיך הדינים משם ועוד אשכול ענבים הם רגלי לאה סוד עק"ב ענו"ה גי' ענ"בים. אבל להיות שמתיחדים בכתר רחל נקרא עקב לשון יחיד והיינו ואשכול ענבים אחד והיו רוצים לסחוט אותם הענבים ולנסך יינם כענין חוה. אבל אתו לסלקא ליה וכו' כי גברה הקדושה על הקליפה. ולכן לא זכו בו כי אם כלב שה"ס שם ב"ן ויהושע פני לבנה כי הם יסחטוהו בכשרות ויעשו יחו"ד קדוש במ"ט אותיות דשמע ובשכמל"ו ועיין בפ' שופטים בדין חנק:

דף קסא.

נשמתין הות מול דא מזל"ן דאכתי ק' ליכתוב קרא ושרי אין לה ולד הוה אמינא מדלא כתיב ושרי עקרה. אלא אין לה ולד ש"מ ולד אין לה אבל נשמתין הוא מולדא: וי"ל כמ"ש בל"ת בפ' לך לך בפ' ואת הנפש אשר עשו בחרן אמר שם שהצדיקי' עושים נפשות לגרים בכח תורתם. ושיש מעלים מצד החסד ויש מצד הגבורה כבן עזאי ואעא"ה היה מעלה אותם מצד החסד ולכן לא היה נושא אשה. והקשה וא"ת כבר היה מזדווג עם שרה. והשיב זה אינו נקרא זווג לפי שהיתה עקרה עכ"ל וא"כ הוצרך הכתוב לומר תחלה שהיתה עקרה כי בזה יהיה מציאות למאי דדייקינן מאין לה ולד הא נשמתין הות מולדא וטעמא לפי שאין זווגם נקרא זווג כי היתה עקרה ודוק:

דף קעא:

קרי ואמר קול ה' בכח מזל"ן שהתחיל בקול השני של הז' קולות שסודה בגבורה כנודע מסוד קבלת שבת:

והטעם כי כל זווג הלילה הוא בלאה שעיקרה בגבורה דזעיר כמו שעיקר מלכות בהוד דזעיר ולפי שמחצות ואילך אז היא מתפשטת בכל מקומה של רחל. לכן מתחיל תחלה קול ה' בכח להאיר כח ללאה ממקורה שהוא בגבורה וסמוך ליה קול ה' בהדר שהוא בת"ת ששם מתחיל ראש רחל שעתה לאה מתפשטת שם. ואחר כן קול ה' לעיר יקרא ולא זכר קול ה' שובר ארזים שהוא בנצ"ח. ונראה לי ע"ד משום דזווג דחצות סודו זווג דגבורות ואין להזכיר בחינות נצח בפרטותה א"נ לפי שיעקב גם שהוא מתפשט בכל קומת זעיר עד סוף הנצח שלו. הלא אינו לוקח מה שאינו שלו משא"כ לאה שבהתפשטותה דוחה את רחל עד הבריאה:

ולכן אחר שאמר קול ה' בהדר דתמן שורש רחל מיד עולה זכרונה לפני ה' והיינו קול ה' לעיר יקרא ועי"ל שרומז שאותו קול שהיה לו לילך לנצח הוא נמשך ללאה הנקרא עיר. ואח"כ הב' קולות דשעה ג' וד' הם בסוד הו"ד ויסוד שהם בכללם הגבורות. ואח"כ קול ה' על המים בסוד חסד דמתגלה בפום אמה. וקול ה' יחולל הוא בסוד המלכות. והקול

של אח"כ ה"ס הורדת ט' ספי' לבריאה כאשר עולה כתר רחל לאצילות כמו שכתב הרב א"נ קול זה האחרון שואל מה אקרא. כלומר כבר נשלמו כל המדריגות באצילות. ואומר לכל הבשר חציר וכו' כלומר אוי להם לבריות שאין להם כח להעלות השכינה עליה שלימה שלא תוסיף ליפול עוד. א"נ מתרעם על רוב העולם שאינם קמים בשעה הגונה לגמול חסד עם השכינה. עכ"ל הרמ"ז זלה"ה.

דף קעו.

והרמ"ז כתב ריש פ' זו וז"ל:

ר' יצחק אמר וכו' בא להוסיף עוד מעלה לתורה כי רבי אבא הביא מכח אבא שיסודו הוא פנימיות זעיר וה"ס צ' דצלם ור"י מוסיף גם מכח ל"ם דצלם. אי נמי מסתם אור מקיף. ולכן אמר חירו אית ליה. שידוע שאין כח לקליפה באור מקיף כי פניהם דוקא אל הפנימי והעוסק בתורה חירו שרייא עליה הוא אור מקיף. וז"ש אלו ישראל מתעטרין. דוק מלת מתעטרין שרומזה סוד אור מקיף. אל תקרא חרות וכו' דהול"ל חרות בלוחות שהרי האותיו' היו חקוקות מעבר אל עבר כמשר"זל מ"ס שבלוחות בנס היו עומדים. ותירץ שהכוונה שהושפע והוחקק על הלוחות אותו הכח והסגולה שקבלו האותיות מחמת היותן מעשה ה' כמו ד"מ קמיע הכתוב מאדם כמרע"ה שודאי תהיה בו סגולה. כן מכתב אלהי"ם הוא קמיע מופלא נותנת את האדם בן חורין מכל שעבוד:

וחירות דא אוקמוה כמרז"ל חירות ממ"ה ומשיעבוד מלכיות כי היה צלמם שלם בשלימות. ואולי שגם זה סוד ב' כתרים שנכתרו באותה שעה. באורייתא אשתכח וכו'. יכוין למ"ש בס' א"י שער זו"ן שמתחלה בזמן תיקון או"א היה אבא כולו מבחי' מ"ה. ואימא כולה משם ב"ן. דהיינו חו"ג דמ"ה באבא וחו"ג דב"ן באימא. ואח"כ החליפו של זה בזה והיה אבא כולו חסדים דמ"ה וב"ן ואימא כולה גבו' דמ"ה וב"ן ובזה יש התייחסו' גדול לחיבור או"א וז"ש באורייתא ששרשה באבא אישתכח חילא דימינא: כי כולו חסדים כמד"א מימינו אש דת ימינו סוד חסדים שלו. אש דת הם חסדים דאימא שנעשו גבורו' באבא. ושמאלא שהיא אימא המלבשת שמאל הכולל שבאצילות היא גבורה דאריך. אתכליל בימינא הוא אבא המלבש חסד דאריך שנכללת ואזדווגת עמו. ודוק מלת אשתכח. כלו' אעפ"י שאין כך תחלת הוייתו כי בראשיתו היו בו גבורות דמ"ה ואח"כ נמצא כלו חסדים דמ"ה וב"ן דהיינו חילא דימינא והבן:

מאן דעביד וכו' ורוצה להחזיר הדבר לקדמותו ולהחליף ימינא לשמאלא שהחסדים דב"ן שבאבא ישובו לאימא ושמאלא שה"ס גבורות דמ"ה שיחזרו לאבא הרי הוא

כמחריב העולם. שלא יהיה התקבלות נוקבי גמור באימא להיות מקבלת מאבא. וגם באבא תהי' בחי' נוקבא הן גבורות דמ"ה:

כמה עילאין פתגמי אורייתא וכו' כוונתו להעירנו על פי' הפסוק שאמר הנחמדים מזהב ומפז וכו' כי לא יצדק להמשיל ערך התורה לשום חמדת דבר מעולם השפל. ויובן בהקדים מ"ש בא"י שער אריך שדעת עתיק שה"ס ההוא אוירא דכיא מתגלה בפומא דאריך ועוד צא"ל ששורש מקור התורה הוא דעת דסתמו חו"ג מ"ע ומל"ת גם נודע כי סוד פ"ה ה"ס ס"ג וכ"ב אותיות התורה. ואיתא בדרוש ג' רישין דההוא אוירא סודו ס"ג. ובקיעת הפה תחילתה היא בסוף חכמה דאריך:

וראש בינה שלו שהיא בגרונו מבין שתיהם יוצא הדיבור שהוא התורה דעת עתיק וז"ס משרז"ל שהתורה ניתנה מפי הגבורה. כי חכמה סתימאה ידוע שנתקנה מגבורה דעתיק. ובינה היא בעצמה מקור הגבורות. וע"כ הקדים דוד ואמר משפטי ה' אמת. ועל זה אמר הנחמדים מזהב הוא סוד בינה שכולל הגבורות כולם שהן ז' דזהב. ואח"כ נמשכת בחגת"נה היא ה' דזהב. וב' כוללים ביסוד ומ' הרי ב' דזהב. א"נ ז' הם ז' הבלים דז' מלואי ס"ג היוצאים מן הגרון כמצין גרו"ן ולכן קראם אמ"ת שה"ס ז"פ ס"ג ואם תרבה ז' בה"ב ותאמר ז"פ ה"ב גימ' מ"ט שערי בינה הנודעים ובהצטרפות זה"ב שהוא י"ד הרי "ס"ג או ג"פ אהי"ה דהיינו הך ונמצא כי זהב רומז לבינה דאריך. פ"ז רב סודו בחכמה סתימאה שיש בה שם מ"ה כנז' בדרוש ג' רישין ולהיותה נתקנת בגבורה דעתיק יש בה שם מ"ב הכל כמנין פ"ז שסודו ראשו כתם פ"ז. ולפי שיש פ"ז חיצוני. בסוד הדיקנא כמובא בכוונת ברוך שאמר לכן אמר ומפז רב ומפני ששם שורש בוצינא דקרדינותא לכן אמר גם מזהב. ובזה מובן סוד גדול בפ' שאמר תחלה תורת ה' תמימה וכו' ששה בחינות כנגד ודק של כללות הדעת. ולפ"ז משפטי ה' הוא ביסוד שהוא סוף צינור הדעת והוא המתפשט ובוקע ענין הפה וה"ס ברית הלשון וברית המעור מכוונים באמצע. ואח"כ הנחמדים מזהב שהוא הגרון ומפז רב שהוא חכמה סתימאה. ואמר כן לפי שהם סוד דעת עתיק שהוא יותר עליון מחו"ב דאריך ולעומתו אמר כמה עילאין פתגמי. כי הלא בחי' זו הוא העליונה שבכל האצילות. ואמר פתגמי אורייתא כי הגילוי הראשון שיוצא לחוץ דעת עתיק הוא בפה כאמור. באור מקיף. ואמנם לנגד האור הפנימי אמר. כמה יקירין אינון כי ידוע שהטפה הפנימיות נקרא יקר. תאיבין אינון לעילא וכו': עכשיו אמר מעלה אחרת והיא שידוע שה' בחי' הן לנשמה יחנר"ן והם בסוד ה' פרצופין וכנגדם יש ה' דרכים לתורה שהם פרד"ס והן לנגד חנר"ן. ועוד יש מדרגה פנימית לכולם נגד יחידה. ואמנם נודע ליודעים כי י"ח אינם מתצמצמים בגוף כי אין בפרצוף אלא ג' כלים

לנר"ן וי"ח הן מקיפות ועליהם אמר תאיבין אינון לעילא דהיינו מה שמחדשין הזוכים לסוד ה' תמיד לחדש חידושים ממש בכל ענין. וכמו כן תאיבין אינון לכולא הוא פר"ד שנכלל בכל הגוף כי זהו ענין אומרים ז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים שכן ימצא תמיד חידושים. וזה נמשך מכח הבירורים שכל א' עושה לפי מדרגתו. וגם זה פשט הפסוק הנחמדים מזהב. פי' כי אין חמדה לאדם במה שיש לו כבר בידו מן הזהב. אבל התורה שכבר למד חומד אליה מפני חידושיה בכל יום ובהם שייכא החמדה שתמיד יתחדשו לו בה חידושין. בגין דאינון שמא קדישא מובן שבשם הוי"ה יש ה' בחינת ד' אותיות עם קוץ הי' והנה בכל פרצוף יש ה' בחי' כח"ב ת"מ וכן לכל ניצוץ כגון נפש דנפש יש לה בחי' יחנר"ן וכן לרוח דנפש עד אין קץ והבן:

וכל מאן דאשתדל וכו' אפי' בקריאה לבד ובגמגום הרי הוא כהוגה ומפרש את השם שיש כח בו לעשות נסים אפילו בלא ידיעה וכמ"ש בגמ' שיש כח בפסוקים להגן. וכן זה יהיה נשמר מכל רע מיצה"ר וממקרים רעים בעוה"ז החומרי וגם בעוה"ב הרוחני כי גם שהוא לא ידע סוד הרוחניות. הלא יתעורר להסך עליו ת"ח כל מאן דאשתדל וכו' יתן טעם אחד למעלת התורה והוא ששרשה באבא שיונק מח"ס כנז' בא"ז בדף ר"ץ ע"א האי עדן אתמשך מעדן עילאה וכו'. והוה יסוד אבא מבריח כל הזעיר ונז' שם בא"ז בדף ר"ץ ע"ב ונהר יוצא מעדן. מאן הוא עדן דא חכמה עילאה ודא י' להשקות את הגן דא ו' וכו' לארבעה ראשים דא ד'. ונראה כי נהר זה הוא יסוד אבא ו' עיקרו דזעיר שהוא עד החזה שהם ו' קצותיו שנתעלו: ד' ה"ס יעקב ורחל שמן החזה ולמטה כנגד ד' מדות זעיר. והנה יסוד זה מאיר בזעיר בו בעצמו. וגם יתן בו כח להאיר בנוקביה וא"כ אמור יפ"ו ס' י"פ וד' ק' הכל גי' ע"ץ שה"ס קו האמצעי שהוא גופא דאילנא ונק' חיים מפני שיסודו הנק' חי ממשיך חיים להחיות לזו"ן ונאמר והחכמה תחיה בעליה: וז"ס פרי צדיק שהוא יסוד אבא עץ חיים: וחכ"ם גי' חיים:

דף קעו:

חסר יו"ד אמאי הוקשה לו דודאי הכתוב מתארם בשבח כלומר שהיו אנשים גדולים וא"כ למה יחסר אות שנראה שמגנה אותם. ותירץ מלכותא דארעא היא מלכות הנקבה. ומלכותא דרקיעא היא עטרה דזעיר שבה מסתיימת עטרה דאבא שהיא י' אחרונה דע"ב וכן מלכות רחל היא י' דאדנ"י:

ורזא דא כל רזא הוא ביסוד ובפרט יסוד אבא הנעלם בתכלית ההעלם והוא פנימיות האצילות כידוע דאבא מקנן באצילות שהוא י' של שם בכללות אבי"ע הכולל והוא מחיה כל האצילות בפנימיות היותר פנימי וז"ש כל אינון כתרין וכו' ואיתא בס' א"י שיש בזעיר

ד' בחי' אבי"ע: נה"י עשיה: חג"ת יצירה חב"ד בריאה. כתר אצילות ובודאי שגם ענין זה יש בכל בחי' שיש בה בחי' אבי"ע ונמצא שהיותר פנימיו היא כתר ואצילות. ועוד איתא שם וגם בפ"ז שהיותר פנימי' היא כתר ואצילות. ועוד איתא שם וגם בפ"ז דשער התפלין שנה"י הם פרצוף שלם דקטנות. והכתר שלו הוא בת"ת. וחג"ת יניקה והכתר שלו בדעת. וחב"ד גדלות והכתר שלו כתר הכולל. ולזה ולכל הבחי' שכנגדו שהם סוד אצילות נקרא כתרין עילאין. לאפוקי הכתרים האחרים דיניקה וקטנות. וכבר אמרנו שה"ס אצילות ופנימיות וי' של שם. וגם מטעם אחר שהרי בכל מדה דזעיר יש ג' כלים שבפנימיות ג' אותיות הו"ה בחי' נר"ן ובתוך הפנימי נעלם י' שה"ס נשמה לנשמה. ובתוך הפנימיות מתעלם אור אבא וז"ש כל אינון כתרין עילאין. שהם העליונים כאמור:

דשמא קדישא ה"ס שם ע"ב שהוא תמיד בחי' אצילות כולהו זמינין וכו' הוא אור אבא הנקרא קדש בסוד ד' יודי"ן ברבויים יפ"י ק': וד"פ ק' ת'. ועם כללות ד' השרשים שהם ד' אותיות הרי קד"ש ומשם מיועדין ומקוראים כל הכתרין עילאין. שלהיותם בחי' נשמה לנשמה שרשם בכללות שם. ומשם נאצלים להיות מלבוש של אור הקדש שהוא מזמינם לכך. הה"ד מקראי קדש מובן במ"ש בסה"כ שבי"ט מתלבשת הארת אור אבא בנה"י דאימא והם מזומנים מן הקדש שנמשך להם הארה מן הקדש העליון ע"ש וז"ש ואימתי פי' אימתי נקרא מקרא קדש. בשעתא דמועד וכו'. והענין שבאימא מיועד אור אבא ושם נקבצים ב' האורות שלו ושלה וידוע כי יו"ד ה"ס או"א והוא גי' כ' ובהתרבות אור י' בו"ד יעלה ק' והרי מוע"ד. באופן שהכתרין עילאין שהם בחי' אצילות וכולם בסוד י' מקבלים אור הקדש שהוא י' שורשי דהוי"ה הכוללת כל האצילות. וזה ע"י מועד שה"ס אימא:

ה"נ קדש תתאה היא רחל שמאירה ממקום גילוי יסוד אבא. שבאותו האור הנגלה שם בתוך זעיר מאירה רחל:

ונלע"ד שבחי' זו נקרא רוח הקודש היא הארה המושפעת לרחל מאבא ע"י זעיר שנקרא רוח. אבל עוד יש אחרת גדולה מזו. והיא האור שמקבלת מעטרה דאבא שבתוך יסוד זעיר בשעת הזווג. ומכאן שורש שלמה שנכתב בה' ונקרא בלשון זכר. הה' רומז לעטרת היסוד שהיא ה' אחרונה של שם כנודע מסוד האתרוג. ולהיות ה' זו לשון זכר נקרא שלמה לשון זכר. והנה עטרת אבא הוא י' אחרונה של שם ע"ב. ויסוד הנוקבא היא י' דאדנ"י. והיינו חכמת שלמה וקדש תתאה. שמקבלת מקדש עציון. ועוד כי י' זו יורדת לראש הבריאה הנקרא קדש הקדשים. דהיינו קדש כתר אריך דבריאה. הקדשים חו"ב שלו:

ובזה מאירה לחילהא שהם היכלות הבריאה. וז"ש לאעטרא דייקא שכן היא כתר

הבריאה והיא בחי' העטרה כאמור. והרב ז"ל הוסיף עוד. ולאעלא שר"ל ולהכניס. שה"ס התקשרות בריאה באצילות. שהיכל קה"ק הוא בחי' אצילות. שהרי אותה י' שירדה שם בקעה המסך והיא אצילות ממש. משא"כ האורות הנקרא כסא שהם ד' האורות הנמשכות מאימא ומאירות בד' של המלכות שה"ס תנה"י שלהן ואינם אורות דבחי' אצילות. אלא הארות המאירות דרך המסך ונחשבות למדריגת בחי' אמצעית שבין אצילות לבריאה ובהן מתלבשת ה' דאדנ"י הנזכר והן סוד מועד האמור. בזמנא דמועד שריא בעלמא. שה"ס אורות אימא דמקננת תמן. באופן שכמו שאימא מלבשת לאור קדש עליון. כך פנימיות של ראש הבריאה מלביש לקדש תתאה. ונלע"ד לדקדק דלעיל אמר בשעתא דמועד זמין וכאן אמר בשעתא דמועד שרייא והענין כי המוחין דאצילות הם לפי שעה בעת התפלה וכיוצא. אבל בכאן אמר בזמנא לפי שאחרי הסתלקות המוחין דזעיר שהיו בו לפי שעה. יורדות ההארות לבריאה. ושייך לומר זמנא ושרייא שהוא להמשיך זמן:

וכגוונא דחילהא וכו' מובן במ"ש בסה"כ שי"ב היכלות הם תחת היכל קה"ק דהיינו הששה הנודעים ועוד יש ו' היכלין בהיכל הרצון הרי י"ב. וגם יש שם י"ב מלאכים עליונים הנקרא בזוהר בפ' ויצא בדף קמ"ט קריבין למלכות. וי"ב מרגלאן טבאן והם השרים העליונים ואפשר שמאירים מי"ב אותיות של מילוי המילוי של יו"ד כזה יו"ד יו"ד וי"ו דל"ת שעולים מלכו"ת שהיא היא בקה"ק. ולפי ששם סוד תנה"י הנזכר לעיל שהם ד' רוחות העולם וכן נצייר # ע"ד שנצטיירו בריש פ' תצוה והם ראשי הדגלים. ועוד הראשים שכנגדם נשיאי ישראל נקראים קריאי מועד חסר לפי שמתעלמת הי' במלבושיה. והוא ע"ד שאמר הרב בשם אסתר שהיא סוד נקודה המסתתרת בבריאה שהיא הי' האמורה ועם אסת"ר גי' תרע"א דמילוי אד"ני שגם בו י"ב אותיות:

אבל בשלימו וכו' ר"ל שלא לבד שהם אחוזים בהארות האמורות כשהן בבריאה אלא אפי' באצילות בכל קומת המ' שהיא כנגד תנה"י דזעיר ועיקר יחודה הוא בת"ת ויסוד כידוע מסוד אמ"ן. ובהם שם הוי"ה ושד"י: כתרא דכהנא אתער דוק אומרו אתער ולא אמר שליט מפני שאין מדת החסד שולטת עד נכון היום. אבל בוקר הוא יסוד שאינו מאיר מעצמו כ"כ אלא כדי לבקר דברים ניכרי' שה"ס אור מועט מילואי החסד וה"ס רשימו של החסדים כנז' בפ' מצורע בדף נ"ב ע"ב ובכחו היו עושים עבוד' והוא מעין הנחת התפלין שתחלתה בסוד הרשימו ואחר העמידה הם מוחין חדשים. וכן בכאן. פלחו עבודה דבקר. ואז יתחדשו החו"ג בדעת. ויודע ה' וכו' אז יתחזק אור היסוד

בשלימות החסדים. כי אז יתגלה שם הוי"ה על ד' המילואים ויהיו חסדים שלימים. וזהו ויודע ה':

ולית מאן דאבחין וכו' נודע ענין כללות רוח החסד בתוך הגבורה והנה קרח ידע שהוא אחוז בגבורה. ואמר ממ"נ אם נבחין לפי הפנימיות שהוא חסד לי נאה הכהונה ואם לפי הגבורה לי תאות הנשיאות על משפחות הקרחי. והנה ידוע שיסוד נטיל לשמאלא אבל בבוקר הוא מלא חסדים. וא"כ הוא אחוז בשתי המדות. ואמר משה אני יודע שעיקר כוונתך על הכהונה וכמ"שה ובקשתם גם כהונה. ולפ"ז לא תוכלו להבחין הדבר אלא ע"י היסוד. כי אי תתחזון לאשתארא וכו' אם יהיה לכם כפי מה שראוי לכם שלא תוכלו להדבק בחסד שהוא הפנימי. אלא תשארו בסטר דינא שהוא החיצון. וע"ד שפי' הרב במ"ש הזוהר אימא דינין מתערין מסטרהא. שר"ל מצד החיצון שלה:

וכן בכאן סטר דינא דייקא השמרו לכם שהבוקר לא יסבול אתכם. שהרי אינו זמן להמשיך גבורות. ואי תתחזון וכו' כדבריכם לאשתארא בחסד הפנימי. אתם תשארו אצלו ולא אהרן: שיקבל אתכם לכהנים. אבל הבחנה זו תהיה בקטרת דווקא:

דהא קטרת וכו' שהלא סגולתו לקשור העולמו' ממטה למעלה. וממענה למטה. דוגמת קיטור הקטרת שהיה עולה ממזבח הזהב ומגיע עד גגו של היכל וחוזר ויורד ומתפשט ומבסם את כל הבית והכוונה להעלות אור י"א ניצוצות שבתוך הקליפה שהיא המפסקת ומונעת קשר העולמות. וכן קטור"ת גי' י"א פעמים אדנ"י. ועולה עד אימא שהיא המסבבת על הבנים. ויורד אור נ' שעריה בתוך זעיר שה"ס אהי"ה דאלפי"ן העולה קמ"ג וה"פ קמ"ג גי' קטו"רת. ועל שני הקישורים אמר לאתקטרא ולאתקשרא. שושבינא דא כהנא. ה"ס כהן המשמש. תרין דרגין אינון. אמר כן לתת טעם איך יש כח בהם להעלות ולהמשיך. שהרי קדוש ר"ל מובדל פרוש. אבל טהור הוא דווקא להעלות ולברר את הניצוצין: וע"ד הקדוש כתיב. זה מקיים מה שאמר למעלה אשר לו סתם: שהגבורות סתומו' בו. וכל עצמו החסדים וזהו הקדוש בה' הידיעה. וע"כ במלת שמים סתום ענין אש ונגלה מים והנה נודע כי סוד מי"ם הוא ט' יודי"ן שבעסמ"ב. ואם תשכיל ח' מהם הם של המשפיעים או"א וזעיר. והם מתקבצים ביסוד העולה ח' יודי"ן ושם מכים ד' של ע"ב בד' דס"ג ומ"ה יפ"י ד' פעמים הרי ת' ונשאר יו"ד של ב"ן בלי הכאה הרי קדו"ש:

דף קעז.

האי קרא אליהו אמרו ידוע מרז"ל שאליהו הוא יצחק. ולהיותו שורש הדין לכן נתעורר להוכיח את איוב ולהורות לו צדק דין העליון. וגם הודיעו שהוא ית' רחום בדין ושכל צרותיו היו לטובתו וכדלקמן ולכך נקרא עתה בשם אליהו שרומז לשם אל בסוד החסד

הממזג את הגבורות. וידוע ששם הגבורות הוא ב"ן. וכשמתמתקו' אז יש א' משם מ"ה בתוך וא"ו וגי' אליה"ו ע"ה ולהיותו מושרש בבינה לכן לא קרא נבונים. שהרי הוא הם. אלא קרא חכמים ויודעים חכמה ודעת המתפשטים עמו בפעולת דין הממותק. ולפי שדעת הוא באמצע ויותר קרוב לו לכן אמר האזינו. ולחכמים שמעו. ולעורר לב המשכיל לאלו הסודות אמר שאליהו אמרו. כלו' שע"כ קרא חכמים ויודעים להורות התחברם עמו בבחי' החסד והרחמים. וראיה לזה אמר:

ת"ח מה כתיב וכו' ירצה מה שחרה אפו על ג' ריעיו על שהיו מתאמצים בדברים קשים ובדינים גמורים וקראם רעיו לפי שהיו כולם בעלי דינים מצד השמאל. אבל להיותו דין מתוק ושבו נידון איוב לטובתו. לכן חרה אפו בהם שלא מצאו מענה להתחיל בו בנחמם את איוב באמרם לו אין צדיק בארץ וכו'. וע"פ הסוד ידוע שהקטנות הגדול הוא כשדוממות אותיות י"ה משם אלהי"ם שנשאר אל"ם. וכך היו המה מבלי פתוח פיהם כי חשבו שהיה דין קשה ומכוער בתכלית. ועוד אח"כ וירשיעו את איוב שלא די שלא נחמוהו אלא דנוהו לרשע גמור: והא אינון אמרי מלין מסברת עצמם להרשיעו ואיוב לא היה מתנחם סי' הוא שלא היה רשע כדבריהם. ובזה גרמו לו להטיח דברים כלפי הדין הישר שע"כ הוצרכו לכפרה: ליסדא מלין על אדני האמתכשל אליהו שלא ענהו איוב כלום: הוו אמרי מלי קשוט. כגון האל יעות משפט וכיוצא. אבל לא היו מנחמים אותו שכן השיבם כדעתיכם ידעתי גם אני: יודה עלייהו הגם שהוא צדיק יאמר לו שהם של אהבה או לכפרת הדור או ה' צדיק יבחן: וכדין יקבל עליה דינא ותדבק נפשו ביוצרו ויגרום מיתוק הגבורות:

שלימין בכולא וכו' אמר כן על שקראם אנשי לבב ב' לבבות שהם יודעי טוב ורע ובזה יכולים להבחין המושכלות:

הה"ד ואל זועם ירצה שם אל הנז' בפ' חלילה לאל הוא הנז' בפ' ואל זועם. דא סמוך לקבלא דא. מזל"ן ששם אל שבתחלת הפ' נמשך להסמך לשם שד"י ובזה יכון דהול"ל ולש"די. והשתא א"ש דשם א"ל נסמך לשם שד"י. וסוד ענין זה מובן בהקדים קצת מדרוש ג' עלמין הידוע שסודם מתיקונא קדמאה שהוא א"נ. וה"ס א"ל מאלה"ים ושלשה המה שנמשכו אל ג' עולמות בי"ע אל שד"י בבריאה. אל הוי"ה ביצירה. אל אדנ"י בעשייה. והם כחות דין שבג' היכלי זכות של בי"ע ושם כל סוד המשפט לצרף ולברר סוד נר"ן שבסוד ג' העולמות שהן יכולות להתגלגל לתיקונם. משא"כ חיה ויחידה שאין בהן גלגול כמ"ש בח"א מס' הגלגולים פ"ז. ואולם צריך ליתן טעם לב' ענייניים הא' למה לא נזכרו בפסוק זה שם הוי"ה ואד"ני כמו שם שד"י והב' למה לא כיילינהו כחדא חלילה לאל שד"י

מרשע ומעול. אכן יובן במ"ש בסוף דרוש ג' עלמין וז"ל אם תצרף ב' עולמות אלו שהם יותר דינים כי בבריאה הקליפה מועטת. ואז זה האל דיצירה ועשייה זועם בקליפות כנז' בזוה' בפ' צו בדף ל"א ובפ' במדבר בד' קי"ט ע"ב ולכן אל הוי"ה ואל אד"ני ג' א"ל זו"ע עכ"ל. למדנו מכאן כי ב' שמות דאל הוי"ה ואל אדנ"י שניהם נצרפים ונכללים בשם אל אחד לזעום בקליפות גם למדנו שהבריאה היא חלוקה משני עולמות יצירה ועשיה במה שבהם הדינים רבים ובבריאה מועטים. ולכן לא מחתינהו בחדא מחתא. וגם דיו במה שהזכיר שם אל אחד לנגד ב' עולמות וגם לזאת הזכיר אצלם רשע כלו' שאעפ"י שה"ס הדין לא יתנו כח אל הרשע. רק כל מגמתם ביסורים היא לברור הטוב מהרע ואצל שם שד"י הזכיר עול שהוא פחות מרשע. והענין כי בשני עולמות התחתונים שגוברות שם הקליפות נמצא שם לפעמים ענין נספה בלא משפט כמו בי' הרוגי מלוכה כמ"ש בסוף מדרש איכה על פ' והתעוותו אנשי החיל. וא"כ רשע הוא דלא נמצא שם חלילה להחזיק ידי הקליפה אבל עול מכח תגבורת הקליפה יוכל להיות קצתן. אבל לעולם בעולם אל שד"י לא ימצא אפי' עול כי הטוב גובר שם. והנה איוב היה מתרעם על אלו המדות שאמר ואל הרך לבי ושדי הבהילני. חי אל הסיר משפטי וכו' ושורש כל תלונותיו על דיניו ית' הנידונים בג' היכלי הזכות שבג' העולמות. והיה אומר שגברו עליהם ג' היכלי חובה שכנגדם. ושה' היה חפץ ברעתו. ולעומת כן א"ל אליהו חלילה לאל מרשע וכו' כאמור. אבל האמת הוא כי פועל אדם ישלם לו. כוונתו להעיר לב איוב במה שהתחיל בו כהוגן שאמר לאשתו גם את הטוב נקבל וכו' שמלת גם אין לה הבנה אם לא נאמר שר"ל שכך היא המדה לכל אדם לברר ניצוצי הטוב שלו מתוך הרע בשליטת האדם הרע עליו לרע לו כי בזה יבורר הטוב ויבולע המות מאותם הניצוצות וז"ש גם את הטוב נקבל. פירוש במה שנקבל הרע בסובל היסורין ודאי שגם את הטוב נקבל וא"כ ואת הרע לא נקבל אתמיהא. ועתה הוסיף אליהו מעין זה וע"ד אין צדיק בארץ אשר וכו' שפי' בו הקדמונים שגם במעשה הטוב יש ערבוב קצת חטא וכ"ש בשאר העסקים וז"ש אזיל בהאי עלמא. שהוא כלול מטו"ר ועביד עבידתוי וחטי. פירש בהם עצמם ההוא עובדא וכו' ירצה על אותו המעשה מטיל ה' תשלום הדין שנתחייב בו ד"מ אם יש באותו עסק איזה צד רבית או הונאה וכיוצא שבזה קנה לו קטיגור. הלא אותו המעשה עצמו יהיה לו לפוקה להענישו וממנו ישתרבב לו שום הפסד או מקרה בלתי טהור ובו ישולם לו צד חטאו ויתום וישתלם אותו הרע לגמרי ע"ד שאז"ל שהקטיגור הוא מייסר את עושיהו כדי רשעתו ובזה כלה ואבד. וה"ה בכל עון. ואליהו לא רצה להזכיר לו אלא קל שבקלים שלא יוכל איוב להפטר ולומר שהוא נקי ממנו. ק"ו מר' אליעז"ר הגדו"ל שאמר כך לר'

עקיבא כשאמר בחליו חמה עזה יש בעולם. וזה יהיה לאיוב לנחמת הפך דברי החברים האחרים שחשבו אותו לרשע כי א"ל הלא רעתך רבה וכו' ועכשיו ינוחם בדברי אליהו שמחשיבו בערך הצדיקים שתהיה תכלה ליסוריו ועוד שיש תקוה טובה לשב מאהבה כמ"ש אח"כ אם ישים אליו לבו רוחו וכו'. הה"ד כי פועל אדם וכו' פי' השתא א"ש ודייק קרא. דאי קאי אהקב"ה הול"לכי ישלם לאדם פעולו. או חטאו אלא ה"ק שהפועל בעצמו של האדם שבו נתערב איזה ערעור כאמור. הוא עצמו ישלם לו ויצדק סוף הפ' וכאורח איש ימציאנו שמלבד כפל הפ' הול"ל וכארחו ימציאנו. אלא הכוונה שבענין תשלום החטא שהוא ע"י הקליפה לא יבחיננו ה' בערך הנשמה שהיא מן הנצחיים וכמו שהוא בשכר המצות שהוא בעולם שכולו ארוך. אלא ה' ימציא לו תשלום פעלו הנז' כאורח איש ולא כשל רוחני ונצחי:

ועכ"ד אם ישים וכו' שגם שמובן התשלום מ"מ צריך כוונת הלב לקבל הכל באהבה עד אם תשים אשם נפשו נפשו דייקא שהיא לבד הסובלת היסורין אז רוחו ונשמתו אליו יאסוף שהרוח והנשמה היו נבדלים מן הנפש. ובהטהרם ביסורים נתחברו יחד כולם בצרור החיים שה"ס יסוד המלכות של עולמות בי"ע שבו יאספו נר"ן ויאירו זה בזה ולא שביק לנפשיה. ר"ל שהנפש תנצל מדינה של גהינם שהיא בעשייה חוץ מעולמות הקדושה ששם דינא אחרא אלהי"ם אחרים שכל מגמתם לדין גמור בלי ניצוץ אור הרחמים: בדינין טמירין ה"ס הגלגול המיוסד על סודות עולם התוהו ומלכין קדמאין ותיקונם. ור' יוסי נימוקו עמו כי שרש דברי אליהו שבם השקיט רוגזו של איוב ולא השיב כלום. הוא בסוד הגלגול בכללו וכמ"ש בפי' פעמים ג' עם גבר ובפרט פסוקים אלו שמתבארים על היבום שהוא פרטי לאיוב שהיה בן יבמה כנודע:

לאתדנא בדיניה וכו' ידוע הוא כמה גדולה מצות פריה ורביה וחומר המבטלה וכמ"ש רז"ל שממעט את הדמות שנאמר כי בצלם אלהי"ם וכו' והענין שהנשמות מושרשות באדם העליון. וכל פרצוף בעל י' מדו"ת. דמו"ת גי' י"פ אד"ם. והנה פ' כי פועל אדם וכו' מדבר על המת בלא בנים. שדינו שתחזור נפשו לעוה"ז והוא יבנה ויולד וז"ש כי פועל אדם פי' ענין פריה ורביה שהוא לפועל אדם זה ממש משלם לו. והיינו לאתדנא בדיניה מדה כ"מ הוא לא פעל אדם. ישוב הוא ויתפעל:

ובאינון עובדין ירצה שדבר זה לא ישתלם בכח תומ"ט: כי צריך שיהיה ע"י מעשה הזווג וז"ש וכאורח איש ימציאנו. ירצה ה' יתן מציאות והוי"ה כפי דרך גבר ואורחוי של איש בעולם. והענין מבואר בסמוך שלא ייבם מחמת יופי וכיוצא:

וסליק ליה וכו' הוא פי' יותר פשוט בפסוק. וזה שרוב המתים בלא זרע נראה שהוא מפני שחטאו בעון כרת שהוא וזרעו נכרתים ועריר ימות והיינו כי פועל אדם ישלם לו שמסלקו מן העולם לדונו כפי מעשיו. ויתאביד מעלמא. מהעוה"ז שלא נשאר זכרו בו. ואעפ"י שהפ' אמר ונכרתה הנפש. אין שולט ברוח להכריתו אלא משלם לו כאורח איש שאין כחו אלא לכלות הגוף. וכן הוא יאבד גופו מהעולם. מה כתיב בתריה. שמיד אחרי הזכר עונשו. יסמיך לו תיקונו. ויובן במ"ש בסבא דמשפטים בדף ק' שמי שלא זכה לזרע יורד מעלמא דדכורא לעלמא דנוקבא. שהרי פגם ביסוד המשפיע ומפרה. ונפל לעלמא דנוקבא דלית לה מגרמה וצריך סיוע מאחיו שהוא בעולם הזכר ונעשה אביו. ואשתו נעשית אמו. וז"ש מי פקד עליו שהוא אח שהוא עליו ביסוד. והוא ארצה בארץ. ומי שם תבל כלה. מובן במ"ש בסבא הנ"ל שאותו שלא הניח זרע מורידים אותו לגו אדמה דסמיך לארקא. ולבתר סלקי' ליה להאי תבל וזהו ומי שם תבל כולה. פירוש שאותם שנפלו ממנה לאדמה ה' חוזר ושת אותם לישוב תבל שהוא מסוד מלכות הקדושה המתובלת בו' חסדים של ו' קצוות וגי' תב"ל. א"נ ירמוז לסוד אחר והוא בעון חסרון מצות פריה ורביה נהרס בנין העולמים שהם יסוד ומ' ונפרדו נר"ן של המת. ואמנם במצות היבום נתקן הכל. כי בבא היבם על יבמתו משפיע בה הכלי הידוע שה"ס ע"ב קד"ם וז"ש. דבאני ביתא יסוד הנוקבא וגם מתקן פירוד הנר"ן שהם מסוד הזכר וזה בכח הרי"ו העליון של הזכר וב"פ ריי"ו הרי תב"ל וז"ש ובני בנין עלמא שהוא הבן הנולד בסוד נר"ן שחוזרים להיות מבונים ומקושרים זה בזה ועוד ותיקונא וישובא. ה"ס אותו הרוח דשובק המת באשתו. גם הוא נתקן וישוב להתישב בזמן התחיה שבו יקום הגוף של המת כנז' בסבא הנזכר. ומה כתיב בתריה. ירצה שהכתוב מזהיר מיד איך יעשו תיקון זה. וביאר אם ישים אליו לבו. ס"ת יב"ם בגי'. שצריך כוונת הלב שישים היבם לבו אליו אל אותו אדם הנז"ל והיינו לגבי ההוא מיתא שיכוין בו לתקנו. דהא רעותא ולבא לא אתכוון. מיתור דברים אלו נראה שאם נשתתפו ב' הכוונות של היופי ותיקון המת לא מהני וזהו שחזר ואמר ובג"כ כתיב וכו' דדייק אליו דוקא לבדו. ברעותא דלבא הרצון מיוחד בלב ששם מושב הרוח והנשמה במוח ובלב והיינו לבו ולא לבבו אלא לב א' מיוחד:

אליו יאסוף משמש במקום שניים אליו אל נפש המת הנרמז באליו הראשון וגם ואתמשך גביה אל אותו ששם לבו הוא היבם כי ר"ן אחר שמתקשרים זה בזה. נמשכים ונדבקים ביבם להתתקן על ידו. ואם לא יתבני בהאי עלמא וכו'. כי ב' הפסוקים מנגדים זה לזה כי פ' אם ישים מדבר בתיקון האדם. ופ' יגוע כל בשר מדבר בעונש קלקולו. ולכ"א דע כי דווקא אם ישים אליו לבו יש לו תיקון ומכלל הין אתה שומע לאו הא אם לא ישים

לא יתוקן אלא יגוע כל בשר. כי כך היא המדה שכל אותם שאין להם חלק לעה"ב יכלה כל גופם. ואפילו אותו עצם הלוז. ואותו הגוף כלה לגמרי. והשתא אדם על עפר ישוב: הכוונה שכשהגוף ההוא כלה:

אז חוזר אותו האדם להבנות בגוף אחר. ואמר והשתא. ולא אמר וכדין. לרמוז שאין זה הבנין דווקא לעתיד בזמן התחיה. אלא והשתא שעתה בעוה"ז יחזור להבנות אדם אחר כמלקדמין כמו שהיה בפעם הראשונה כשהתחיל לבוא בעולם. דבניינא דגופא אתרא. ירצה שלא יהיה כאותו המת המתוקן ע"י היבום שבו נאמר רוחו ונשמתו אליו יאסוף שיתוקנו יחד כל נר"ן שלו:

אבל זה ישוב על עפר פי' שיתחיל מחדש כבתחלה שתכנס בו הנפש שהיא מסוד המלכות הנקרא עפר. ויהיה מוכן להבנות בכח תומ"ט וכנזכר אצלנו בסוד נפשי אויתיך בלילה וכו' שהוא ענין בנינו של אדם שיזכה לנר"ן בזכותו ממש. וכל עניינים אלו נמשכים מפרטיות השגחת ה' על נשמות בני אדם שלא יאבדו מעוה"ז ומעוה"ב. וע"כ כשאמר הוא ית' ואכלה אותם כרגע כליון ואבדון ממש. אמר עשה אלה"י הרוחות. כלומר הלא מדת טובך לחשוב מחשבות לבלתי ידח הנידח. וגם רמז במה שלא אמר אלה"י הנשמות. אלא אלה"י הרוחות דייקא. לאסתמרא וכו' דהיינו סור מרע לתיקון הגבורות ולעשות טוב להמשיך החסדים בכל יומא כי לכל יום יש בחי' פרטות להתקן והיינו עבר יומי בטל קרבנו כידוע:

במתקלא ה"ס מאזני צדק שיש בהיכלי זכות שבבי"ע ששם בחי' דין לשפוט וידוע שג' הם שרשי הדין שהם קנ"א אלהי"ם אדנ"י. העולים מאז"ני צד"ק. ושם מתעלים הבירורין. ומשגיחין עלייהו ה"ס עיני ה' אשר שם כנז' בפ' פקודי בדף רנ"ב ע"א שמשגיח על שלימות הכוונה שיש לפועל אותם המעשים לאזדהרא מחובוי. פירוש שאם נכשל באיזה עון שיהיה רשום בזכרונו כמו שהוא רשום למעלה כמש"ה וחטאתי נגדי. וז"ש מחובוי כי בזה יועיל לו התשובה שתגין עליו. דהא כמה זמנין וכו'. ופן יצטרף עונו לעון הדור ויכריעו לחובה ח"ו. סליק רוגזא וכו'. ידוע מסוד נוצרי חסד לאלפי"ם שהם ג' בחי' דין הנז"ל ומדת החסד מורידה הדינים הקשים למצולות. וקנ"א וגם אלהי"ם אדנ"י עולים כע"ס. וכשיש עונות חוזרים אלו הדינים שהם כע"ס לעלות. וזהו סלוק רוגז' קמי מלכא (קע"ז ע"ב) שושבינא דמטרונית'. שהוא המזוג' עם בעלה בהורדת החסדים להמתיק גבורותיה. וכמו כן עיקרו מאבא דיסד ברתא והוא מקור החסדים הממותקים בגבו' שבדעת הנוקבא כנז' באוצ"ח. וקטרת לא סלקא וכו' סוד הקטרת גדול וארוך אבל כללותו לחלק ולהעלות י"א ניצוצין שהם חיות הקליפות שכאשר ב"מ גובר כח

הפסולת מתהווה המגפה שעולה קנ"ח בד' מילואו עסמ"ב מפני שאז מסתלק ב"מ אור ההו"יות ואין מאיר אלא המילואים שהוא שרש עולם התהו. והנה הכהן המשמש ה"ס הדר שמתחבר לאשתו וזהו דאיהו אסגי שלמא. שמתרבה כח היסוד ומתקיים הברית ברית כהונת עולם. א"נ דאיהו אסגי שלמא. קאי אקטרוג שהוא מבטל קטרות החיצונים בהסתלקות י"א ניצוצי חיותם. י"א פעמים אד"ם עולה קטר"ת שהיה מתמר ועולה. מתחתיות עד למעלה ולא נצחה הרוח את עמוד העשן אפי' רוח סערה. כי היה תש כחו בסוד הקטורת. וקטיר קטרא דמהימנותא מייחד העולמות מלמטה למעלה. ומלמעלה למטה בסוד הפנימיות. כי לכן היה במזבח הפנימי שה"ס מלכות בינה וכדלקמן. וזהו שם קטרת שפי' קשר בלשון תרגום שעיקרו העלאת הניצוצות מקליפת נג"ה שה"ס התרגום. ומפרש בקיצור ענין הקשר הזה ואמר חדוותא דעילא ותתא. התבסמות ושמחה באו"א וזו"ן כי לכולם יש שייכות בקטורת שהרי י"א הניצוצות הם מז' בחי' ז"ק ומד' אחוריים דא"וא כנודע. ובקטורת חוזרים הניצוצות לשרשיהם. וזהו קישורא דמהימנותא. ועוד הסתכל ששם קטורת במקרא מלא. ובמסורת חסר ו' ואמנם בזה נרמז שם הוי"ה י"ה ו"ה שסודו קשר ההויו"ת. הנה י"ה שהוא או"א אמור יו"ד פ' יו"ד ת'. יו"ד פ' ה"י ש'. הרי ת"ש ועם י"ה גי' קטו"רת אבל וי"ו ה"י הוא כך וי"ו פ' וי"ו תפ"ד. ה"י פ' ה"י רכ"ה הכל תש"ט גי' קט"רת והרי רמז הוי"ה שלימה בשני בחי' הקטורת. והוא הוא בעצם קשורא דמהימנותא סליקו דרוגזא. פי' התעלות הדינים עד שרשם. והוא בסוד. הידוע בכוונת הריח שסודו עילוי שנעשה ריח. וע"כ נאמר ישימו קטורה באפך כי חוטם סודו ס"ג. שממנו היה הכל ס"ג. וחסרו ממנו י"א בחי' ונעשה ב"ן כמ"ש הרב. והנה יו"ד פ' ה"ה ר' ו"ו פ' ה"ה ק"ך הכל גימטריא ש"ך שהוא ענין ש"ך ניצוצין ותיקונם לחזור למקורם. ה' פעמים ס"ג עם ה' ראשונה סך הכל קטור"ה דהיינו קשור ה' פעמים ס"ג וה' אחרונה. גזעא ושרשא. ידוע שהלוים סודם גבו' הנוק' שיש ג' בחי' להן. א' קיבוץ חמשתן בדעת ב' התפשטותם בחג"ת נ"ה ג' התכללותם ביסודה. והנה קהת סודו בדעת וענייני לשון אסיפה כמ"ש רש"י בפ' ולו יקהת עמים. שכן הוא שבדעת מתקבצות הגבורות. וגם קהת עולה ה' ת"ק. דהיינו ה' גבורות והתכללותם בה' מאות. וגם מילוי דעת דל"ת עי"ן ת"ו המילוי תק"ו דהיינו קה"ת עם הכולל וכמו כן עולה עילוי יסוד יו"ד סמ"ך וי"ו דל"ת שידוע שה"ג הן נכללות ביסוד זעיר שהוא הנותנם אל דעת הנוק'. וכן תמצא שם יג"ל פז"ק שהוא ביסוד שבמילואו עולה קה"ת. וכנגד ב' מקומות קיבוץ הגבורות דהיינו יסוד ודעת אמר גזעא ושרשא דליואי:

דבעי כהנא וכו' איתא באו"צח שטעם קיבוץ וחיבור הגבו' בדעת רחל הוא מפני הארת יסוד אבא המתגלה בחזה דזעיר ולמטה שהוא ממתיק הדינים הקשים שמתאספי' ביסוד זעיר וכיון שמתחברי' בו הלא בצאתם משם לדעת רחל הם מחוברים וזהו ענין תיקון הכהן את בני קהת. דאע"ג דקריבין וכו' שהרי הדעת הוא קרוב ליסוד זעיר שבתוכו יסוד אבא. מ"מ לא ייעלון אלא וכו'. והענין כי אין כח לרחל ליהנות מאור אבא אלא ע"י ריחוק וכמ"ש בסה"כ על פ' מרחוק ה' נראה לי. וע"כ בהכנס בני קהת למקום הקדש שה"ס כח"ב. לא יוכלו להסתכל באותם כלים הקדושים אלא ע"י כיסוי. שאל"כ יתבטל כחם. וזהו הכרת הנז' אל תכריתו. והדין הוא צורך לעולם ובפרט בחי' קהת שהוא שרש הדינים המתפשטי' בתוך הגבורות שבגרשון ומררי דהיינו חג"ת נה"י. וז"ש מתוך הלוים. ולכן היו צריכים לתיקונא דכהנא. דהוא ידע סימנא. ר"ל שהכהן הודיעו מר"עה סי' הגבול המותר ללוים בני קהת להתקרב לארון שלא יגעו בגופו אפי' בכנפי לבושם ויאחזו רק בבדים הקבועים בארון. וענין הרחקה זו הוא כלפי הנז' בסוד פ' מרחוק ה' נראה לי:

וכד מכסיא וכו' ה"ס אור מקיף כעין החש"מל המגין ומכסה האור הפנימי אור גי' ר"ז לפי שהוא נסתר בתוך הפנימיות. והגבורות הן המלבישות אותו מבחוץ. ולכן אסור ללוים להסתכל בכלים הפנימיים: מלה דלהון ה"ס ברכת כהנים שסודה בצלם דאבא כידוע אצלנו שאע"פי שה"ס מקיף. הוא פנימי ונעלם בתוך צלם דאימא. ויתר ע"כ לכוין בברכת כהנים להוריד רחמי י"ג דדיקנא דעתיקא וכנז' בסה"כ. וידוע מל"ת פ' תולדות שיש בי"ג תיקוני דיקנא ב' בחינות. א' פנימיותם שהם רחמים גדולים ושם שרש אבא. והשנית השערות שהם דינים שבהם שרש אימא. והנה הפנימיות נק' שמן משח רבו שאינו משמיע קול. והחיצוניו' נק' מקולות מים רבים. וז"ש ששל הכהנים הוא ברזא ובחשאי. וליואי לארמא קלא. וזהו מקולות מים רבים ר"ת גי' פ"ר גבורות. וס"ת ה' פעמים הוי"ה בנקודת אלהי"ם וכל זה באימא. ומ"ש ועבודה דלהון היא העבודה הפנימית שבהיכל שאין לאחר חלק בה. משא"כ הקרבנות שאפי' ישראל מותר לשחוט:

בג"כ כהני בחשאי וברזא כי הנה הלוים בקולם שה"ס דין בוקעים האוירים ומעלי' פנימיות העולמות לעורר את האהבה והכהני' מורידי' השפע של הזווג הקדוש שנעשה בצניעות וברזא סוד היסוד והאור. ולכן הכהנים אסורים ביין. בג"כ אתמסרו בדינא פי' הלויים שנמסרו לשרת את הכהנים בכח הדין כי מספרם היה כ"ב אלף בסוד אהו"י שהוא עיטרא דגבו' ואותיות התורה כ"ב היוצאות דרך ה' מוצאות הפה לחוץ וז"ש ולפרסמא מלה. וידוע שכל דיבור הוא בחוזק ועניינו סוד מלכות שבה מתגלה האור

והשפע. ועוד הלוים נמסרו בהעברת תער על כל בשרם וכמ"ש בפ' בהעלותך בדף קנ"א ע"ב ע"ש:

אבל כהנא כל מילוי וכו' כי הוא מושרש בחסדים ונמשח בשמן הנז"ל ומכוסה בבגדי קדש לבצים ועוד יש לאלוה מלין בתוכיות מאמר זה דאיתא בספר א"י דא"וא עילאין שניהם נק' אבא. ויש"ס ותבונה שניהם נקרא אימא. כי או"א האמורים סודם יו"ד וי"שס ות' סודם ה'. והנה למעלה בדף ט"ל ע"א בפ' שמיני. אמר שהכהן מושרש במחשבה שה"ס הימין ומעשיו בחשאי בלחישו ע"ש: נמצא שאו"א עילאין ה"ס ימין ועל שניהם כפל בכאן ואמר רזא וחשאי. אבל הלוים הם ביש"ס ות' שסודם ה' כללות השמאל שבו נגלה מעשה בראשית וכמ"ש כולם בחכמה עשית בבינה. ובמה בקטרת. שסודו העליון הוא באימא עילאה. כי אבא עילאה ה"ס שמן אבל דוק אומרו דאיהו בחשאי וכו' כמה: דאיתא בא"י הנז': ומ"ש דאימא טמירא מאבא היא אימא עילאה הנרמזת בו"ד של מילוי היו"ד שהיא בו נסתרת ונעלמת וז"ש ופנימא' מכולא. כי אבא ה"ס פנימיות דאצילות ואימא עילאה טמירא מניה:

כד האי מדבחא וכו' זה מזבח החיצון וסודו במ' ומזבח הפנימי הוא בסוד לאה כנודע בכ"מ וכללו' ענין מאמר זה שכשהמלכות מתחלת להתעורר ולהעלות. אם אין צדיקים כראוי לעוזרה אז בא לה כח וסיוע מאור לאה. וא' מהדרכים שיש לענין זה הוא מ"ש בדרוש התפילין שהמ' שיורדת בלילה לבריאה. מתעוררת בעלות השחר לעלות לאצי' וכמה גדול כחם של הצדיקים הקמים בחצות ועוסקי' בתורה. אבל אם אינם כראוי היא עולה בסיוע אור לאה עד זרוע זעיר בסוד תפלה של יד וידוע שכמו שעיקר המ' היא בהוד דזעיר. כך עיקרה של לאה היא בגבו' שלו שע"כ מוכרח שמשך לה עוז ותעצומות: ולפי ששם שרשה של לאה לכן אמר שמזבח הפנימי. אתער לגביה. דהיינו אור לאה המושפע על מ'. וקאים לקבליה ה"ס זווג לאה בקדרותא דצפרא שגם משם נמשך אור לרחל לעלות ודינים משתככי שאז הוא עת רצון:

דף קעט:

והרמ"ז כתב ריש פרשה זו וז"ל ת"ח מלין דאורייתא וכו' מז"לן שכוונת ר"י ליישב שני שנויים שיש בין פסוק דהכא לפסוק דהתם א' למה הזכיר חוקה כאן ולא שם. ב' למה אמר שם דזאת בתוספ' ו' ולכן הקדים ת"ח וכו' ידוע שכל התורה נחלקה לג' חלקים שהזכירו המדקדקים והם שם פועל מלה. ואחת מגדולת תורתנו היא שלא לבד יש טעם וענין בשמות ובפעלים אלא גם במלות ישנו. וכ"ש ע"פ הסוד. ולכך לא אמר פתגמין

דאורייתא כמ"ש בפ' קרח על פסוק הנחמדים וכו' המובא כאן ואמר דווקא מלין. כי כוונתו לדרוש מלת זאת שיש לה סוד וכמש"ל:
קדישין אינון וכו' הדרך הפשיט לג' תוארים אלו הוא קדישין מצד החכמה ששם סוד הקדושה כמ"ש הרב כי קודש הוא מסוד ע"ב:
עילאין מצד בינה שנק' עליון גי' קס"ו:
מתיקין מצד הדעת כי בו מתחברים החו"ג ונמתקות הגבורות ועי"ל כמ"ש הרב ז"ל שכך היא המדה העליונה בתחלה משפיעים כח מן העליון לתחתון כדי שיהא בו יכולת לעלות ולעומת כן אמר קדישין אינון כי כל אור המושפע נק' קדוש שר"ל מושפע. ואחר היות בו הכח אז עולה ומעלה מ"נ ולנגד זה אמר עילאין. פי' שעולים למעלה. ח"נ שידוע שאור הראשון המושפע הוא מיש"ס ות' ובו יתחזקו זו"ן ויעלו במ"נ עד או"א עילאין. והיינו עילאין ואח"כ נעשה הזווג שהוא ביסום ומיתוק הגבו' ולנגד זה אמר מתיקין אינון וירצה שהוא מיתוק גמור לא כדבש ונופת שה"ס גבורות דאו"א. שגם שהם כבר מתוקות מ"מ אין זה מיתוק לגמרי. שלכן נאסר הדבש מעל המזבח. ורצוני להשכיל ענין זה. כי הלא לסתם כל אדם ה' יתן חכמה והוא הכח והסגולה להחכם ולכח זה תמיד מושפע עליו אור מלמעלה לקיימו ובו תוכל נשמתו לירד לעומק קליפת נוגה ולהעלות משם איזה ניצוץ. וזה נק' יורד לעומקא דדינא. ואז מתעלה אותו הענין לחכמתו ובינתו ממש:
פי' לשני מוחין שבראשו ימני ושמאלי ואז הוא זמן העיון:
וכמו כן אותו הניצוץ שהעלה מנוגה מתעלה בסוד מ"נ לאו"א עילאין. ואז מושפע כח החסדים על אותו הניצוץ ששרשו מרפ"ח ניצוצין ונמתק לגמרי והוא זווג והנעשה בדעת שהוא המוח האמצע המחובר מחו"ב כי דעת לשון חיבור ואז אותו כח הדין נמתק. ונמשך השפע על מח אמצעי של האדם וחורפיה מחליא ליה בהיותו נמתק אותו ניצוץ מן רפ"ח כיצוצות עם כח החסדים הוא יושר ההבנה. ולכן לאדם חכה קורים איש חי נוטריקון "חריף "ישר הם ב' הכחות המזדווגות על ידי יסודי או"א שסודו חי בתוך דעת זעיר הכלול משניהם. ובזה מובן טעם היות ב"ש יותר חריפים מב"ה. כי הם בגבורות וב"ה בחסדים ואי לא גרם העון לא רבו המחלוקות כי יהיו ב"ש נכנעים אל החסדים שהם ב"ה והיה יחוד גמור בין החו"ג בכח המיתוק כי מתוק גי' כ"ו פ' כ"א ה"ס בטישת הוי"ה באהי"ה פי' זווג דאו"א:
מאן דאשתדל באורייתא וכו' זה נמשך מן המוקדם והענין כי במעמד הר סיני נתפשט והאיר יסוד אבא בת"ת זעיר שה"ס הר סיני שסתם הרים הם בחג"ת דתמן אבהן. ופי הגבורה הוא יסוד אימא שממנו יוצא יסוד אבא לחוץ ה"ס התורה ואז נתבטל כח עץ

הדעת טו"ר והיה הכל בסוד עץ החיים. וטעם ביטול זה הוא כי נתרוקנה הקליפה מכל הרפ"ח ניצוצין אשר בקרבה ואז כל הנשמות שבעולם ששרשם באו"א וזו"ן קבלה כל אי חלקה השייך לה מאותן הניצוצות. ואם לא היה עון העגל שמחזיר המיתה לעולם. היו כל דורות הבאים עוסקים בתורה בלתי צער ומניעה והיה יסוד אבא תמיד קבוע בזעיר. אבל בפגם עון העגל נסתלק יסוד אבא בזעיר ונפלו הניצוצות שנית בקליפות וצריך כל א' לתקן את חלקו בצער וטורח. ונמצא שמי שעוסק בתורה כראוי:

גורם התפשטות יסוד אבא בתוך זעיר ומעלה חלק אותו ניצוץ המתוקן ע"י עסק התורה שבכל יום ויום ולגבי דידיה בפרט הוה ליה כאלו עמד בהר סיני:

הה"ד היום הזה נהיית לעם וכו' וירצה היום הזה קנית הוי"ה שלימה להיות עם ה' ולקבל תורתו: והענין מובן בפירוש רש"י ז"ל סוף פ' כי תבא על פ' זה ע"ש. אלא רזא עילאה הוא: לפי כלל שבידנו בכ"מ שאומר רזא הוא היסוד. כי כן הסוד הזה הוא בסוד היסוד כי דוקא הוא המוצנע לאחזאה כילא ביחודא חדא. פירוש כי כאן מדבר בבחי' אורות חו"ב שהם סוד התורה המתגלים בהר סיני הנז"ל שהוא חזה דזעיר: ולפי שה"ס תרין עטרין כללות דחו"ג משני מלכיות דאו"א לכן נקרא התורה בלשון נקבה ונקרא זאת כי הוא עלמא דאתגליא והיינו לאחזאה. נמצא כי התורה ה"ס חו"ב המתגלים בזעיר ומאירים בנוקבא הנקרא זאת ולאכללא כ"י בקב"ה: דריש ה' דהתורה דהול"ל תורה זאת שם משה אלא הוסיף ה' שה"ס כנסת ישראל: להוסיף לה התכללות פרטי בבעלה בייחוד: ועי"ל כי כנסת ישראל זו היא הפנימית הנקרא כלת משה והיא נכללת ממש בתוך זעיר: וא"כ יש ב' יחודים בפסוק. א' הנראה לעין בזאת התורה כי תורה הוא או"א בתוך זעיר: וזאת היא רחל:

והייחוד הב' הוא ה' שהיא כנסת ישראל הפנימית וכמ"ש הרב ז"ל במאמר השושנה ריש הקדמת הזהר. ואז אשתכח כולא חד פירוש או"א וזעיר ברחל וגם שושנה החיצונה עם הפנימית:

אמאי תוספת ו' וכו' פירוש מה ייחוד נוכל עוד למצוא מן האמור: אלא וכו' עד בלא פירודא: זה מובן בדרוש הלולב כמ"ש הרב שהלולב הוא סוד ו' היינו היסוד והאתרוג ה"ס העטרה דזעיר ששם שורש הנוקבא ושלכן צריך שלא להפריד האתרוג מן הגולב ע"ש. וז"ש כי ו' של וזאת הוא לעשות ייחוד אחר דהיינו היסוד עם העטרה לייחד השכינה בשרשה. באופן כי זאת ה"ס מלכות בעצמה אבל וזאת ה"ס יסוד ועטרה דזעיר משפיעים במלכות לבנות אותה כידוע ששרשה בעטרה וגם היסוד מאיר בדעתה:

וז"ש וזאת כלל ופרט כחדא פי' כלל הוא יסוד יעטרה דזעיר שנק' בשם כל והיינו כלל. וגם מפני ששם נכללות ה' גבורות בכלל גדול ומשם מאירות בדעת רחל: ופרט זו רחל שבקומתה מתחלקות בפרטות ה' גבורות בחג"ת נ"ה שלה כידוע. נמצא כי מלת וזאת רומזת לשני עניינים הא' ליסוד ועטרה דזעיר: והב' לב' בחי' אלו משפיעות ברחל. ועי"ל כי כלל הוא יסוד דזעיר הנק' כל שבו נכללים יחד ה' חסדים וה' גבורות: ופרט הוא עטרת זעיר שלהיותה שורש רחל אין בה אלא ה' גבורות וז"ש כלל ופרט כחדא וגם רומז לזו"ן והיינו דכר ונוקבא. ולכן עשה שני חלקים כלל ופרט כחדא. ואח"כ דכר ונוקבא: ובג"כ וזאת התורה ודאי. כי בזה נרמזו כל בחי' הייחודים שיש בין זעיר לנוקבא:

אבל זאת וכו' מבואר עם הנז"ל שהוא על רחל בפני עצמה ולכן נאמר כאן זאת חקת התורה בדין אפר הפרה. שידוע שעיקרה על ה' גבורות ולא מסטרא דרחמי ירצה כמ"ש בכוונת ר"ה שהנוקב' מקבלת הגבורות ראשונה מאימא שלא ע"י זעיר והן גבורות קשות. אבל הגבורות שמקבלת מזעיר הן מתוקות ואמנם הלוים הם מהבאות מאימא שלא ע"י בעלה וז"ש ולא מסטר' דרחמי היא הזעיר:

והא כתיב וזאת וכו' הקשה שאיך אפשר לומר שאין בהם מיתוק. והלא למשה ולאהרן ששניה' מיסוד אבא נאמר וזאת עשו שה"ס הייחוד והמיתוק. וא"א שזה נאמר בבני קהת ושהם משונים מבני גרשון ומררי. זה לא יתכן לאומרו שהרי ודא בליואי אתמר. דמדכתיב אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי מתוך הלוים מזה משמע שהם כלולים בתוך הלוים. וא"כ מזה נראה שהם מדין הרפה והמזוג הבא מסטרא דרחמי דהיינו וזאת. הכי הוא ודאי ירצה מה שאמרתי לך הוא האמת. וקרא מוכח אמיתות דברי שהרי כתיב אל תכריתו וכו' דמינה נשמע שלהיותו מצד הדין הקשה אם לא ישתפו להם כח המיתוק יהיו מסוכנים להכרת ולכן נצטוו משה ואהרן להשתתף עמם ולהחביר הו' לזאת ואז וחיו מכח הו' ולא ימותו מכח זאת. וזאת אצטריך דאל"כ הול"ל זאת עשו להם: דאוקמי עלך לעילא. שהוא שופריה דמרע"ה ששרשו ביסוד הנק' משכיל בסוד הדעת. וזהו דאוקמי עלך לעילא שהרי הוא היסוד שעליו מתקומם הבנין הקדוש והכל פוניה אליו ונסמכים עליו ומלך בא תגליא שהוא היה מקור הי' חסדים כנז' בדרוש קשר הרב עם החברים ולהיותו ראש החסדים לא היה לו פחד לגלות הסודות:

לבר נש אחרא פירוש בזמן הגלות שגברו הקליפות לא היה צינור משפיע ודור מוכן לקבל כרשב"י ותלמידיו: ומאי היא ירצה מה שאלתך בפ' זו דאם תרצה בסוד אפר הפרה בכללות או איזה פרטי ממנה והוא השיב שרוצה לשמוע חידוש חדש ממש על זאת חקת התורה כי ודאי כל מה שנז"ל שדרשו ר' יוסי לא נעלם מר' פנחס אבל חפץ היה בחידוש

אחר וכמ"ש רבי אלעזר לקמן. הא שאר חברייא. לשבח נתכוון לומר שלא לו לבדו ניתנה הרשות להגיד תעלומות אלא גם לכל תלמידיו וקראם חברייא להיות' כולם בחי' חסדים וכמ"ש בריש א"ר אנן בחביבותא תלייא מלתא ע"ש: ומשם תשכיל בבירור מה היתה בחינתם. וטעם נכון למה שקראם תמיד חברייא שכן החסדים הם מיוחדים בתכלית הייחוד. משא"כ לבאים מצד הגבורות שאין בהם אחוה ותלמידי ר' עקיבא יוכיחו: א"נ קראם חברייא לרמוז למ"ש בס' הגלגולי' ח"ב בדף ב' כי שני פ"ח היונקי' משורש א' כל א' רוצה ליינק יותר מחבירו ולכן מקטריגים זה עם זה. אבל אם ישתלמו בצדקתם ויזכו לרוח הקודש אז תתוסף אהבה רבה ביניהם וזהו את והב בסופה כי מדריגת רוח הקודש היא חכמה תתאה סופא דדרגין:

דף קפ.

אלעזר קום בקיומך ר"א הוא מבחינת חכמה של פרצוף דחסדים כמ"ש הרב בסדרן של חברי האידרא בדף קכ"ז ע"ב ולכן א"ל אביו שיתיצב במקום קיומו. וגילה לכל כי לא הקדים את בנו בעבור אהבתו אותו ולכבדו אלא שהוא ראוי לקדימה מפני שזכה להיות ראש לכל החברים. ועוד שהגיע למעלה שלא היה לו עוד פחד לירד ממנה ח"ו. שהרי אין כח ליצה"ר במקום גבוה כזה ובודאי הוא יתקיים תמיד בקיומו וז"ש קום בקיומך: האי קרא אית לאסתכלא. הרב בעל שורש ישי כתב מ"ש בספרו. ואני אומר שההסתכלות הוא שהרי מהפסוק הזה למדנו שני דברים א' הוא לענין דין הקנין. והב' שזה היה לפנים בישראל אבל אח"כ נתבטל ושואל אם זה היה מתקנת ב"ד דוגמת תיקון הקנין אמאי בטלוה. ואם כוונת הפ' להודיע שהוא דין תורה כ"ש דיקשה איך בטלוה:
אלא ודאי בדינא וכו' וכנראה מסיפא דקרא וזאת התעודה בישראל:
ותעודה הוא שם לתורה שבע"פ ולכן כפל לתורה ולתעודה שהן ב' התורות:
ונקרא תעודה על שם שהיא עדות נאמנה על ישראל שהם עם סגולת ה' שכן מסר להם מסתורין שלו ובה נבדלו מאו"ה וכמ"ש רז"ל על פ' אכתוב לו רובי תורתי וכו' וכמ"ש בפירוש בפ' אמור דף צ' תעודה דא תורה שבע"פ:
אמנם מן הדין הקנין נגמר בכל כלי השוה פרוטה. אבל בעלי הסוד היו קונים דווקא בנעל לטעם הנז' בסמוך:
וזה ירמוז ג"כ אומרו וזאת לפנים בישראל כלומר זה היה דבר פנימי ותיכון גנוז בפנימיות חכמי הסודות וז"ש וברזא עילאה אתעבידת מלה:
ויובן בהציע תחלה כמה הצעות הראשונה מ"ש באוצ"ח בדרוש האונאה שכל עליון שהוא משפיע לשלמטה הימנו נקרא מוכר והתחתון המקבל מן המוכר שהוא הקונה

נקרא לוקח:
ומינה תידוק שכל משא ומתן הוא כעין זווג וחיבור בין המוכר והקונה וההצעה הב' היא שכל שפע ואור המושפע יש בו פנימי ומקיף: דהיינו הפנימי ה"ס הויו"ת: והמלבוש המקיף ה"ס שמות אהי"ה: ובסוד נקבה תסובב גבר: והנה ההויו"ת הם י' ה' חסדים וה' גבורות ובגי' מכ"ר וכנגדם י' שמות אהי"ה וכמובא בדרוש פסח בסוד גלות מצרים: והם גי' קנ"ין הרי שהשפע המושפע גי' מכ"ר: והמקבלו שהוא הלבוש המחזיקו גי' ק"נין:
שכל לבוש הוא מצד הנקבה ששרשה שם אהי"ה ומכאן שורש שם דע"ת שהוא לשון זווג והאדם ידע. וידוע ששני יסודות דאו"א הם בדעת זעיר ולכן י"פ הוי"ה בסוד החו"ג מצד אבא גי' ס"ר וי"פ אהי"ה בסוד לבושי ההויו"ת גי' ר"י והכל גי' ע"ת וד' כוללי חו"ג דאו"א הרי דעת. ומכאן תשכיל שם יסוד העולה פ' והוא שמן הדעת יורדים אלו האורות הנז' דהוי"ה ואהי"ה והוא כולל את הכל ויש בהם פ' אותיות כמנין יסו"ד. והנה זעיר נותן כל זה ביסודה של זוגתו ואז נגמר המכר וה"ס משה"ה לקיים כל דבר קיום גי' יוס"ף וגי' ציו"ן. ולכן נקר' תמיד בזוהר את קיימא. ומעתה תבין סוד המחלוקת הנז' בגמ' דמציעא דמ"ד קונין בכליו של מקנה. ס"ל דאזלינן בתר העיקר שהוא זעיר המקנה באות קיומו אל נוקביה. וכיון שהגיע האורות אל יסוד הוה ליה גמר ההשפעה. ומ"ד בכליו של קונה ס"ל שאינו נק' גמר עד רגע הקיבול והכי הלכתא. ועוד צא"ל הצעה ג' והיא כי אפי' יסוד הזכר יכונה בשם רגל וכמש"ה יוצאי ירך יעקב. וכן ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר. והוא יסוד זעיר דבריאה וכמ"ש באוצ"ח בדרוש ההיכלות משם הזוהר דפ' בראשית בדף מ"ה ע"א דבגין יקרא דמלכ' כתיב הכי. וכ"ש יסוד הנוקבא שהרי היא גופה כולה נקר' רגל וכמ"ש בפ' בתרא דעירובין בפ' ואץ ברגלים חוטא. ונאמר באוריה ורחץ רגלך. ומינה שיסודה נק' נעל וכן נקרא מנעול לפי שהיא נועלת וסוגרת את השפע. ונעל גי' אה"יה דההי"ן שהוא המלבוש האחרון כנודע מסוד הצללים בסה"כ ע"ש ועל סוד זה אמר וברזא עילאה איתעבידת כי סתם רזא הוא יסוד. ונקרא רזא עילאה מפני שסודו משם אהי"ה המושפע מיסוד אימא עילאה:
ובגין דהוו קדמאי וכו' איתא בשער הנבואה שהצדיקים הגדולים יש להם כח לעשות ייחוד במעשיהם ותורתם אפי' הגדול שבזווגים דהיינו דזו"ן בשבת שה"ס ישראל ורחל שאפי' בחול יש לאל ידם לעשותו והוא המעולה שבכל הזיווגים ואז בודאי נכנעים כל החיצונים. ואין להם שום אחיזה באותו שפע ולכן הקדמונים שהיו צדיקים גמורים היו קונים בנעל ממש ומכוונים לייחוד זו"ן האמור: וז"ש וזאת לפנים בישראל בייקא והוא הוא סוד אומרו רזא עילאה שהרי היחוד דישראל עם רחל הוא העליון

שבכולם שמקבלת גם מיסוד אבא הגנוז ביסוד ישראל: וכנז' בכוונת מוסף שבת: וגם זהו טעם שקוראים לצדיקים גדולים בשם שבת שיפה כחם בחול כשל שבת: וע"כ מלה דא אתגלייא בינייהו בינייהו דייקא שהרי ייחוד זה לא היה בכללות ישראל אלא בין הצדיקים לבד:

ומדאסגיאו חייבי וכו' ולא היו ראויים להשתמש בתגא זו: ושאין הזווג דרחל אלא מן החזה ולמטה הנקרא עה"ד טו"ר:

אתעבידת ס"א אעברו וכו': כבר ידעת שבשליש העליון דת"ת זעיר שם הוא יסוד אימא ויש שם יסוד המזדווג עם לאה כשהוא זווג דישראל ולאה. ויסוד אימא אשר נקרא כנף כנודע מסוד הציצית. וגם כנף גי' נ"על: ונמצא שהיה ממש כמו הראשון שגם הוא בישראל וגם סודו קנ"א: ואם זכית לסוד הציצית תדע שמן תשנ"ו אורות לוקח יסוד זה לעצמו כמנין קנ"ו גי' יו"סף וגי' קיו"ם שבו קנ"ו קנינים ואמר אתעבידת ירצה שתמיד לא חסר זווג בכל יום: וגירסת אעברו קאי אהחכמים מתקני התקנה: נמצא דאעברו לגיסא אחרא שהוא כנף המלבוש וכדמסיק לקמן משום דאיהי אתעבידת בכל יום לאתכסאה מלין שכן זווג זה דישראל ולאה הוא עלמא דאתכסייא ואין שולטים בו החיצונים:

אמאי נעל הכא ירצה למה נצטווה לחלוץ מנעליו שם שהרי הר חורב לא נתקדש אלא לשעת מתן תורה דכתיב במשוך היובל המה יעלו בהר. וכ"ש עתה שעדיין לא נתקדש דפקיד ליה על אתתא: מובן במה שנז"ל: וא"ת א"כ למה הוצרך אח"כ לצוותו עוד ואתה פה עמוד עמדי ונלע"ד שתחלה עלה למדריגת ישראל להזדווג עם לאה בת זוגו שהיא דנהירו עילאה קדישא. שהרי לאה היא ממלכות בינה והיא בסוד קשר של תפלין והיינו עילאה כנגד הדעת:

ואיהי שכינתא פירוש שגם היא מבחינת מלכות שהרי בעולם התהו אז נפלה מלכות אימא עד מקום המלכות כמ"ש הרב אלא שאח"כ עלתה עד מקום הדעת:

וההוא נעל אוקים וכו' הוא ממש מה שנז"ל שהחליפו הנעל בכנף שהוא יסוד אימא וכאמור וז"ס של נעליך מעל רגלך: פירוש לא תבדל מהם אלא העלם מעל הרגלים והעלם למקום הידים והכנפים. ולזה זכה אז אבל במתן תורה נתעלה לזווג דנשיקין פה אל פה ועליו נאמר ואתה פה עמוד עמדי ואדברה אליך בסוד קול ודיבור אעבר ליה יובן במ"ש הרב בס' א"י והוא מן התיקונים שאז נתפרש משה מקליפת נוג"ה עה"ד טו"ר ונתלבש בחלוקא דרבנן סוד החש"מל שבו מתלבשת הנשמה של הצדיקים בהפרדה מגוף העכור ועולה לעלמא אחרא: מאניה מן ביתא היינו מלבושיו הוא סימן רע:

כגון סנדליה פירוש כל כך הוא רע אם יטול מלבושיו: כמו שהוא רע שיטול את מנעליו: וחילוף הדברים הכריחני לפרש כן חדא שיהיה די שיאמר מאניה שכולל הכל: ועוד דהול"ל מאניה מן ביתא כגון סנדליה ביש ודוק. שודאי נטילת המנעלים סימן רע מאד. ומ"ט זה יותר רע:

ומשני בגין דאעבר וכו' ירצה שאלו יטול משאר מלבושיו לא ירמוז למיתה ממש רק לאיז' חולי או הפס' פרטי אבל נטילת המנעלים רומז' שיעברו רגליו מהעוה"ז. וכניש לון: כענין ויאסוף רגליו ושיתעלו למקום שיש ממנו כח אל המות שהוא נה"י דרחל דכתיב בהו רגליה יורדות מות: וא"ת ולמה לא יבוא כל רמז זה ברגלים עצמם ולא במנעלים: ונראה לתרצו בביאור הפ' שמביא מה יפו פעמיך שנא' בשבח הכלה הקדושה. והול"ל פסוק רגליה יורדות מות. אלא נלע"ד כמ"ש בסה"כ בענין לבישת המנעלי': שהכוונה שאימא מלבשת את זו"ן להגין עליה' מאחיזת החיצונים. והאור המקיף את רגליהם ה"ס נעל. ושל שאר גופם הוא בחי' המלבושים. ולפ"ז זהו יופי פעמי השכינה כשיש להם נעלים. ומינה דאם אין לה מנעלים יש אחיזה למות שם. ולכן בא הרמז בנטילת המנעלים להודיע אל האדם שבחינת אחיזתו הפרטית בשכינה היא חלוצה בלי מנעל. הפך ממש מלבישתם שהכוונה שהוא מוקף במגן אור מקיף. שלכן נותן הודאה שעשה לי כל צרכי וכלפי כל זה אמר ורזא דמלה וכו'. שהרי החכמים מכוונים בו תמיד: ודא כד מיתא נטיל לון. שאז הנעלים רומזים לנ"ה ששם דווקא אוחזים החיצונים והמות כמש"ה רגליה יורדות מות.

אבל בזמנא דחיי וכו': **כי אז הנעל ירמוז ליסוד הנקרא חי העולמים ואז נעשה הקנין כנז"ל** ואולי שלזה כוון באומרו בגזרה דלעילא: שכן היסוד הוא למעלה מנ"ה ושם סוד הגזרות לשפע הנגזר וקצוב אל העולמות:

נעל דחליצה וכו' יובן בהקדים כמה הקדמות א' שסוד היבום למעלה הוא מובן כמ"ש בסה"כ בכוונת רצה והחליצנו: שנתפלל שלא יתנהג העולם בשבת ע"י מט"ט כמו שהוא בחול: רק יהיה חלוץ הנעל וישלוט אז זעיר או בריאה. כי שבת סוד בריאה: באופן שהיבום הוא שמתעלה ומסתלק הזעיר או הבריאה למעלה והשפע בא ע"י יצירה ועשייה. כי גם למעלה באצילות הזווג היותר מובחר שבימות החול שהוא של יעקב ורחל ה"ס יצירה ועשייה שבאצילות:

הקדמה ב' דיצירה ועשייה הם סוד נ"ה דאיהו בנצ"ח ואיהי בהו"ד.

הקדמה ג' דמט"ט וסנד"ל הם בפינת מנעל וסנדל. פירוש זו"ן דיצירה ועיין באוצ"ח בדרוש השמות ור"ת מנעל סנדל הם מט"ט סנדל: אבל החליצה בימין ה"ס יצירה שהוא

בנצח. אבל לא בשמאל היינו כשמלכות דיצירה יורדת לעשייה דאיהי בהוד רק אם תחלוץ בסנדל שהוא מלכות דיצירה יהיה בימין בבחינות היותה ביצירה ששם סוד היבום:

הקדמה ד' מ"ש בספר א"י שבכל הנוקבין שבכל העולמות יש להן שם ב"ן ביסוד שלהם: וה"ס ההוא רוחא דשבק בה בעלה וממנו לוקחים הבנים למלבוש נשמותיהם. כגון זו"ן דאצילות מן ב"ן שביסוד אימא: וזו"נ דבריאה מב"ן דמלכות דאצילות: וממלכות דבריאה לוקחים מט"ט וסנדל הנז': והרי שיש בהם בחי' נעל בשני בחינותיו בין דנ"ה ובין דיסוד. ולזה אמר וכולא אחר חד: ומעתה תבין סוד שם יב"ם העולה ב"ן לפי שזהו סגולתו לתיקון ההוא רוחא שסודו ב"ן. וגם לו וליבמתו נהפך לבן: והנה כשהשכינה בגלות שאז מ"נ בעולמות יצירה ועשייה אז ה"ס היבום: אבל בשבת חולצת ועוזבת המנעל והסנדל ועולה לבריאה ובטלה זיקתה האי בת נדיב לא כניש ליה:

נדיב זה הוא אברהם בסוד החכמה דאבא יסד ברתא והיא בת אברהם ובכ"ל שמה הוא שם ב"ן ר"ת 'בת 'נדיב. ולהיותו מקור השפע נק' נדיב כי רק שם ע"ב שבו הוא המשפיע וזה בשני בחינות דהיינו תחלה וסוף והענין שקודם כל דבר ניתן בה ההוא רוחא לכוננה להיות כלי והוא שם ב"ן הנמשך משם ע"ב עצמו שהב' ההי"ן של מילוי ב"ן הם חצאי ב' יודי"ן של מילואי ההי"ן דע"ב וכנז"ל בכוונת ק"ש שעל המטה. והנה שם בת הוא מדה וכלי מחזיק כמש"ה יעשו בת אחת. וזהו בת היתה לו לאברה' ובכל שמה ולכן דרז"ל לו לבת לאשה. והרי זו הביאה ראשונה שמקורה משם ע"ב כאמור ואח"כ הביאה ב' לעיבור ע"ב רי"ו. ידוע שכשנותן לה הרוח אז נותן בה ס"ג מ"ה ב"ן ג' ע"ב סוד גבורה. אבל בעיבור הב' אז בא הע"ב האמיתי הוא המשפיע הנשמות. שהרי רק החסד הוא הממשיך האור ומייחד כל האורו' ביסוד ותמן אתגלי' חסד בההו' אמה דחורביה רמ"ח עלמין הוא אברהם הנדיב. וידוע שד' מוחין של ע"ב רי"ו שרשם הוי"ה שלימה ואז שם היסוד ח"י יהו"ה ואם תרבה ח"י פ' הוי"ה יעלה ב"ת נדיב וגם במלת נדיב נרמזה כל המרכבה והענין שבעיבור יש בתוכה כל ד' מוחין שסודם המרכבה העליונה ונודע שמהם נמשכים נר"ן ולכן העוסק בפריה ורביה להמשיך נשמות מרבה השפע בשכינה והיא בת נדיב בעצם אבל מי שאינו זוכה לזה נק' ממעט את הדמות שהיא הנוקבא כנודע והוא בסוד ההוא רוחא שהוא ממש דמות בעלה המצוייר באותו הרוח וכמ"ש בנגיד ומצו' בסוד הרוק שרוקקת היבמ' שהקדמוני' היו רואים בו צורת המת ממש. ואם היא מיעט את הדמות גם היא לא תאספנו אליה. ועיין במ"ש בפ' בראשית בדף י"ג ע"א אזעיר דיוקנא דכליל כל דיוקנין וכו' ועוד הוסיף שהנה כל נשמות ישראל מושרשים בה בסוד פרצוף א' כולל.

ולכל א' וא' בחי' פרטית שנשרש בה ע"ד שארז"ל באדה"ר איפה היית. באיזו איפה היית וכמ"ש קלני מראשי קלני מזרועי:

כי כללות הפרצוף הוא מוחין וגופא והיינו ראשי וזרועי. והנה בבוא נשמה א' לעולם וזכתה לבנים. נמצא שלא לבד הגדיל' בחינת' אלא גם סעיפיה נגדלים ומתפשטים. ובמות אותו האב חוזרת נשמתו למקומה ביתרון גדול והיא כבתחלה שורש לסעיפיה שגם הם גדלו והיינו גדלות הדמות בעצם אבל כשלא זכה לבנים למה יחזרו צשמתו למקומה הראשון שהוא שורש לענפים שתחתיה והרי לא הוציאה לפועל הכח המושרש בה וזהו אומרו ואזיל:

לאטרדא בעלמא דלא אשכח אתר ועוד רומז מ"ש בנגיד ומצוה בסוד היבום שמי שלא זכה לבנים נר"ן שלו אינם מיוחדי' אלא נפרדי'. זה מזה כל א' חוץ למקורו נעים ונדים ממקום למקום והיינו טרדתו בעולם וזה משום דלא אשכח אתר. ונלע"ד ללמוד בענין זה ממ"ש בדרוש עליית העולמו' שאין שום חלל נמצא בין המדות העליונות וכשעולה העליון יעלה התחתון במקומו. והנה אין ספק שכל הנשמות הן כולם פרצוף אחד וכנז"ל והנה ברדת נשמה א' לעולם לא ישאר מקומה חלל אלא נשמה של מעלה ממנה תתפשט להאיר לנשמה שלמט' מאותה שבאה לעולם וכשתשוב אותה נשמה שבאה לעולם למקומה הראשון שהיא אז ודאי בתוספת עילוי. צריך שאותה שלמעלה ממנה תתעלה למעלה. ובשמחה גדולה תגלנה כי אותה השבה למקומה. מלאה כל טוב. דכ"ש שאותן שלמטה תעלה. וזהו לענ"ד פנו מקום לבר לוא"י. אבל אותה שלא זכתה לשוב למקומה לית לה אתר. כי לא יחפצו עליונים ותחתונים לפנות לה מקום. וקב"ה חייס עליה וכו' זהו במצות היבום. ומ"ש בעפרא אחרא. רומז למ"ש הסבא שזה יורד ממעלתו אחוה אבוה ?אחתיה אמיה. וא"כ בהכרח הוא ששורש נשמתו שבמלכות. ירד אל תחת נפש אחיו. וידוע שעפר היא מדת המלכות. וגם רומז להוא רוחא עז"ה יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה אמור ופ"י יפ"ו ופ"ד דפ"ה הפ"ה הפ"ו ופ"ו ופ"ה הפ"ה עם ט' אותיות והכולל הכל גי' עפ"ר והרי זה כעין מיעוט הדמו' הנז"ל כי חסר ממנו ריבוי י"פ ו"ד שעול' ק' רמז לכל הדמות במילואה. אבל עכשיו ירד ממדריגת ב"ן דמ"ה אל מדריגת ב"ן דב"ן דאתתיה אמיה. וז"ש ואדם על עפר ישוב. כי לפי הפשט רומז לגלגול שלכן לא אמר אל עפר אלא על עפר שישוב לעוה"ז. ולפי הסוד רוחא זה היה דאדם. פי' מזעיר שלכן דמו"ת גי' י"פ א"דם. ולכן נק' רוחא שהוא מבחי' הרוח. ע"ל עפ"ר גי' דמ"ות. אבל ע"ל שעולה ק' נפרד מדמות ונשאר עפ"ר. אמנם חסד גדול עושה לו הקב"ה והוא שיש ביד היבם לייחד לאחיו כל בחי' נר"ן שלו. וזהו מ"ש אח"כ אם ישים אליו לבו ס"ת גי' יב"ם שיכוין לשם

מצוה. רוחו ונשמתו אליו יאסוף. וזהו החסד הגדול שגם שמצד אחד יורד שמה שהיה אדם שב על עפר מ"מ יאספו אליו רוחו ונשמתו: ובודאי הנפש תעלה עמהם:

בעי למקטר חד נעל צריך להקדים כמה הקדמו' א' מ"ש בס' א"י שיש ביסוד מלכות ג' מלבושים והם ג' מילואי אהי"ה וקנ"א הוא החיצון: ובתוך חותם זה יש מלבוש שני והוא ההיא רוחא דשד"י בגווה: והרי אם כן שאותו הרוח הוא מלובש בנע"ל הוא קנ"א. וצריך לקשרו ברגל היבם שהיה במקום אביו של אותו הרוח: וקי"ל ברא כרעא דאבוה: ובחי' הקשר הוא מבחי' היסוד שהיא הקושר האמיתי:

ואותה האשה תתירנו להורות שגם היא רוצה באותה חליצה ולכן צריכים שניהם כוונה לאותה התרה כי שניהם שולטים על אותו הרוח שהרי יש בידם להקרא אביו ואמו:

ותתירנו בימינה כי חסד היא גומלתו להתירו כדי שיוכל להתקן שבצאת אותו הרוח מקרבה ילך ויתיחד עם נר"ן שם. וז"ש דההוא נעל בגין דמיתא הוא שה"ס אותו הרוח המלובש בנעל כאמור:

ואתייהיב ברגליה הימנית בסוד הנצח דתמן דכורא ההיא מיתא וכו' הול"ל ההוא דמית בלא בנין. אבל הענין הוא שלא כל המת בלא בנים נדחה: שהרי אפשר שבגלגול אחר היו לו בנים:

וחזר להתתקן בתיקון אחר וכמ"ש בס' הגלגולים על אביך במאי הוה זהיר טפי: אבל בכאן מיירי במי שלא היו לובנים כלל בזמן הקודם:

וז"ש ההוא מיתא דאסתלק וכו פירוש בפעמים אחרים שמזה היה מוכרח לו עכשיו לעסוק בפריה ורביה ולא עסק בה:

לכן לא כניש ליה וכו' דוק הדברים דלא סגי ליה למימר לא כניש ליה אלא הוסיף להההוא בר נש: כלומר לאותו הניצוץ שנתגלגל אז באותו הפעם:

לאפוקי מה שכבר קדם להשלים בפעם הראשונה. דאי לת"ה לא שבק חיי לכל בריה ב"מ ואמר לא כניש וכו' פירוש שכל הנשמות של ישראל רואות פני שכינה בעת הפטירה:

והזוכות נאמר בהן כבוד ה' יאספך והולכות עם השכינה למקומן. אבל לזה שמת בלא בנים תתראה השכינה במותו אבל לא תאספנו אליה: מצותה בסגן:

אין ספק שהויית פרה אדומה הוא דבר השגחיי להמציא בעולם פרה כל כך תמימה באדמימות עד שלא תהיינה ב' שערות שחורות או לבנות אפי' א' בראשה וא' בזנבה:

אלא הוא הדבר שכבר נתבאר שסוד פרה אדומה הוא בנוקבא דקליפת נוג"ה שהיא נגדיית למלכות הקדושה וכל יניקתה מדיני גבירתה שה"ס מנצפ"ך ה' דמים טמאים וה' דמי טהרה שמהם טו"ר שבנוגה דבריאה כנז' בס' א"י ובזה יצדקו מ"ש בזוהר שפרה

אדומה היא בבינה ושהיא במלכות. והענין כי מ' מקבלת דיני הבינה ובפגם החטא יורדים לעולם הפירוד שהיא הבריאה ושם היתה מיתת המלכים שכולם היו בחינת מלכיות:

ולכן המיתה היא מנוקבא דקליפה פירוש שתחלת כחה הוא מנוקבא דקליפה דבריאה: וסופה בנוקבא דקליפה דעשייה. וידוע שאימא מקננא בבריאה: ונמצא שפרה בבריאה דהיינו בינה:

ובמלכות שהיא עשיה ומשם המיתה שהכוונה בה מאת ה' לזכך האדם כנודע ולכן מתקוממת נוקבא דעשייה למנוע ?תיקון זה. וזה במה ששולחת מפנימיות שלה רוח הטומאה לשלוט על אותו החומר והוא אבי אבות הטומאה: ולעומת זה צוה ה' מצות פרה אדומה שסודה בנוקבא דקליפה דבריאה שמשם שרש כח המות. והיו שורפים אותה בהמשכת דינים חזקים מהמלכות עליה לברור מתוכה כח רעתה בהעשותה אפר שסודה העלאת הדינים עד שרשם לייחדם. ומה שהיתה פרה שהוא מנצפ"ך מפוזרים נעשה א' פ"ר: ואז בכח ייחוד זה נדחה רוח הטומאה:

אבל מה שמתמיה היא שמטמא את הנושא אפר החטאת וזה לא נודע כי אם למרע"ה שזכה לפנימיות הבינה בסוד פק"ד קס"א: ועליו נאמר מי יתן טהור מטמא ובזה נבין מ"ש מצותה בסגן ואוקמוה: פירוש שארז"ל שדווקא זו של מרע"ה היתה בסגן:

אבל כל שאר הפרות היו אפילו בכ"ג ולכן שואל מ"ט ליה ולא לאהרן פירוש כמו שהיה בשאר הפרות ותירץ אלא אהרן שושבינא דמטרוניתא. נלע"ד שמטרוניתא זו היא כלת משה הפנימית שמשה היה בעלה ואהרן שושבינה ואין לה התיחסות עם הדינים והגבורות המתפשטות בעולמות ועוד לא אתי מסטרא דטהור אלא מסטרא דקדוש. ירצה ששאר הכהנים גם ששרשם בחסדים יש להם אחיזה גם בחסדי אימא שהם גבורות דאבא ואפילו מרע"ה שהיה כ"ג הראשון ששמש בכהונה גדולה. כבר נזכרה מדרגתו. אבל אהרן כולו מאבא ע"ב קפ"ד כידוע. וגם הוא מסוגל להמשיך לה חסדים ולא לעורר גבורותיה:

ובגין דדא אתייא לדכאה וכו' הכוונה מבוארת שכל הקרבנות עיקרם להמשיך השפע בהתקרבות העולמות ולכן נקרא קדשים בסוד מוחין היורדים בכל העולמות:

ולכן היו נעשים בפנים משא"כ פרה אדומה שנעשית בחוץ לשרוף הדינים הקשים שהם בחי' הרע שבקליפה ה' דמים טמאים ולברר הטוב שבה ה' דמים טהורים גם ידוע שכל כ"ג הוא מהחסדים אבל יש הפרש בין אהרן לשאר כהנים גדולים. וזה שאהרן הוא לבדו היה מאבא ושאר כ"ג מחסדי אימא שה"ס גבו' דאבא ולכן היו יכולים לעשות פרה

אדומה. ונלע"ד שבמדריגה זו היה אלעזר סגן ס"ג ן' ושאר הסגנים היו בבריאה. כל מלי דהאי פרה היא בז' וכו' והא אתמר:

הוא באחרי מות דף ע"ו ע"ב ז' פרות וכו' ע"ש והענין שכל עצם מעשה זה הוא לברור ה' דמים טהורים מנצ"פך ולהעלותם להתייחד במלכות בקדושה וידוע שהם ה' וב' כללותם הם ז': וכל א' כלולה מז' כנודע מסוד העומר. דהא ז' שני שמיטה הוא כללות שלה בסוד ז' גבורות שלה ובת שבע אתקריאת בת בינה שהיא אם הז' חו"ג המתפשטים בחג"ת נהי"ם. והנה שם ב"ן בכללות ד' תיבות גי' נ"ו וה"פ נ"ו גי' פ"ר וה"ס פרה אדומה וכנז"ל וגם ה"ס שבע כי ע"ס מ' סודם תשיעיות אבל ב"ן הוא ז'. גם יו"ד פ' ה"ה: ו"ו פ' ה"ה גי' ש"ך ועם שם ב"ן עצמו גי' שב"ע:

ת"ח כל מאי דאתעביד וכו': זה מקיים מ"ש שכל מעשה הפרה הוא מכח המלכות ולכן הוא לדכאה להבריח רוח הטומאה בכח דיני המלכות: ולא לקדשא להמשיך מוחין מן הזכרים: ואע"ג שהסגן הוא המתעסק בה שהוא מהחסדים מ"מ לא שחיט ולא שריף שהן הן פעולות הדין: כיון דאיתעביד אפר שהוא ייחוד הדינין בדעת שלה אז בעי למשדי ביה עץ ארז וכו' שנתבאר בפ' מצורע דף נ"ג ע"ב שסודם דעת יסוד ת"ת. ונלע"ד שסודם ג' מקומות שיש בהם אחיזה למלכות בזעיר והם בחי' ג' אלפין שבש' מ"ה כנז' שם ובכחם מתייחדים הדינים בדעתה וזהו אפר שבכח האל"פין נעשה פר א' וכמ"ש באוצ"ח שאור יסוד אבא המאיר נגד דעת שלה מייחד שם הדינים וסדרם הוא יסוד אבא המבריח מן הקצה דעת: אל הקצה יסוד וזהו ארז ואזוב אבל שני תולעת שהיא בת"ת הוא בסוד יסוד אימא המסתיים בו ומשם מתחיל יסוד אבא להתגלות:

דף קפא.

אל תיקרי שד"י הכריחו דהול"ל שדה ואמר שד"י לרמוז לשם שד"י והכונה על מט"ט דהוא נטיל וכו' היינו ששמו כשם רבו שכן הוא מקבל כל כחו מן ו' זעירא הוא יסוד וה"ס ו' של חיתו שנראה יתיר ו' וכנגד ו' אותיות של שם מט"ט ומפני שעל היצירה נאמר ומשם יפרד:

כי בין י' לה' שה"ס אצילות בריאה לא יש מפרידים כמו שישנם בין י"ה לו"ה לכן נקרא בשם שדה שרומז לחיצוניות אלא שנאמר שד"י לרמוז לשם מט"ט. ישברו פראים:

אלו האופנים של העשייה שהם מסוד סנדל"פון העולה פ"ר והיינו פראים והא' יתירה תרמוז ששם בעשייה מתאספים יחד כל הגבורות ונקרא פראים שהם יותר חיצונים מחיתו שדי כי כן נאמר פרה למוד מדבר ששם החרבה והשממה ולכן יש שם צמא למים

גימטריא ס"מ שהוא מלא עולה גימטריא עשי"ה גם אפן גי' קל"א. אמאי פרשתא דפרה כו': כי מצות הפרה נעשית בר"ח ניסן השני ליציאת מצרים שבו הוקם המשכן:
ומיתת מרים היתה בשנת הארבעים הא אוקמוה כמש"ל כשם שפרה מכפרת כך מיתתן של צדיקים מכפרת:
אלא כיון וכו' קשה דמאי מתרץ והלא דין הפרה נעשה בשנה הב' ומרים מתה בשנת הארבעים:
ויובן במש"ל שגופה של פרה סודו בנוקבא דקליפה שהוא המדריגה האחרונה והקליפה היותר גסה וממנה המיתה וטומאת המת:
וצוה ה' לשרוף חומרה ועכירותה לבטל גסות גבורותיה ולכן כל העוסקים בה מתחלה ועד סוף מטמאים בגדים מפני שמתקוממים נגדו אותם הדינים הטמאים: עד שתיעשה אפר שה"ס גבורות ברורות מזוהמת הטומאה:
וע"ד האדם הנעשה עפר לעכל זוהמת הנחש ואז אותן הגבו' דוחות את טומאת המת כי הן גבורות קדושות ולכן עשו להן חז"ל כמה מעלות של קדושה כחטאת. לפי שה"ס גבורות מעולות ששורשן במלכות הקדושה. ושאחרי התבררן מסיגי הפרה הסוררה מתעלות לשוב ולהאחז במקורן. וידוע שמרים שרשה בגבו' שהיא בסוד המלכות. ולכן ממנה נתייסדה מלכות בית דוד כנז' בפ"ק דסוט' והיא כוללת כל הגבו' דהיינו פ"ר בחגת"נה וכללותם ביסוד דהיינו ה' ועוד כללותם במלכות ה' הכל גי' מרי"ם. ולכן במצרים שהיו הגבורות קשות כשנולדה מרים התחילה המרירות פ"ו שנה בסוד אלהים. אמנם היא בסוד הגבורות הטהורות שבמלכות וששם שרש אפר הפרה שסודו לדחות טומאת המת בעשות שפטים בפרה סוררה כאמור. והנה בפרק מיתת מרים כלו כל מתי מדבר וכמ"ש רש"י ז"ל בפ' כל העדה וכו' ואז נגמר לפי אותה שעה כל הצורך להשתמש באפר הפרה ובלע כח המות והנה לעומת שבבוא מרים לעולם נתעוררו הגבורות הקשות. כך עתה שתם חילם וכוחם וגברו הגבורות הקדושות. אז שלט הדין הקדוש במרים להעלותה למעלה. אסתלק ההוא באר. ה"ס השפע שהינ נשפע להם מהארת דור המדבר כנז' באוצ"ח וז"ש דהוה אזיל עמהון דישראל במדברא וזהו ההוא באר. פי' אותה ההארה:
ואסתלק בירא בכולא ירצה דאז לא היתה עדין רחל מתוקנת וא"כ לא היתה להם שום בחי' באר נובע. כי בחי' דור המדבר נתבטלה. ורחל עדין לא נתכונן פרצופה. ובפרט כריית יסודה להביע. וזהו דסמיך ר' אבא בפ' בתולת ישראל שהיא רחל קודם שהוכן יסודה שהוא סגור. ולכן בין דור המדבר ובין רחל. נק' זאת צור. וזאת סלע להורות שהיו

קשות מלהשפיע: צו"ר הוא מסוד ע"ב בהכאה כזה י"פ ו"ד ק' הפ"י נ' ופי"ו צ"ו הפ"י נ' הכל גי' צו"ר ולכן נצטוה להכו' בצור במטה שלו שהוא מיסוד אבא שהוא צורת ו' כנז' באוצ"ח וידוע שביסוד אבא יש שם ע"ב: והוא המכה ומנוצץ בדור המדבר: ואפשר לומר שבזה טעה משה בסלע שה"ס רח"ל. כי הנה גם סלע הוא מעין צור שנעשה מהכאה עד"ז יפ"ה הפ"י ופ"ה הפ"ו גי' סל"ע. ואיתא באוצ"ח שד' אורות שיש בת"ת זעיר מד' רוחותיו מתערבים ויורדים עד יסוד זעיר ומשם בוקעים ויוצאים אל דעת רחל ואז נק' באר. והנה משה השכיל שה' צוהו ליקח בידו את המטה שהוא יסוד אבא המבריח עד תוך יסוד זעיר. וב"פ יסוד גי' סל"ע. ולפי שהוא דרך הכאה כנז' שם וגם שהד' אורות שבאים בסוד ד' אותיות הוי"ה שהוא בת"ת זעיר הוא בדרך הכאה כאמור:

לכן חשב שצריך להכות ולפי שההכאו' כפולות יפ"ה הפ"י לכן הכה פעמים. ולא כוון יפה. כי בשלמא הצור שהוא יוצא מהכאת העיקר במילוי וגם עיקרה מיסוד אבא וגם כי מוצאה ע"י בקיעת יסוד אבא. שייכה בה ההכאה במטה. אבל הסלע אין בה כי אם ריבוי עיקר בעיקר וגם כי עיקרה מאימא בסוד קס"א והיא נקודה עיקרית מי' נקודות. לא שייכה בה הכאה ומה שלקח המטה. מפני שמוצאה במקום גילוי יסוד אבא:

דף קפא:

בתולת ישראל: **כנז"ל כי סופה כעין תחלתה** דהיינו קודם תיקונה היא ממש בתולה שאין לה שום תיקון אל יסודה. וכן בחרבן היא נקודה וכעין סלע אטום וסתום:

וכי עלה וכו' והלא בכל המדות היה הקלקול והפגם:

דכולא אתבר בגינה שכל אורות השפע מושפעות מלמעלה כדי להשפיע בה ולגדל כל תיקונה. ולכן כשהיא מתמעטת בעו"הר ויורדת עד בריאה בבחי' נקודה. אז אתבר ימינא אבתרה הוא התפשטות של האור של חסד הראשון שחוזר אח"כ להיות חכמה דזעיר בזמן גדלותו והוא המעלה אותה מעט ובסוד והוכן בחסד כסא. כמ"ש בסה"כ והוא המקרב לה גבי גופא עד שחוזרת פנים בפנים וימינו תחבקנה. ואח"כ בזווג החסד יורד ליסוד דאתגלייא בפום אמה:

גופא אתחשך הוא הזעיר דאתמר עליה משחת מאיש מראהו כמ"ש בסה"כ ודא הוא רזא מובן במ"ש בסה"כ שבהיות המלכות בבריאה אנו מכוונים בכריעה הראשונה להוריד י' לגבי ה' שהיא אור הת"ת היורד מסיום היסוד אל ה' שבבריאה להעלות אותה וז"ש רזא שסודו יסוד. הושיעה ימינך. החזק אותה להתפשט. וענני בעת ירידתו. כד נפקו ישראל ממצרים וכו'. מובן במ"ש באוצ"ח דרוש דור המדבר. שאז היה הזווג בסוד יעקב וזוגתו לאה שבחינתה מיסוד אבא המאיר בזעיר שה"ס אור השמש ועל זה אמר

דנהיר שמשא ולא סיהרא. כי באותו הזמן היתה רחל באחורי זעיר והזווג היה בסוד יעקב ולאה ששניהם מאור אבא וזהו וזרח השמש. ואל מקומו שואף. הסמיכו אל וזרח לרמוז מ"ש באוצ"ח שאע"פ שזווג אותו זמן היה בסוד דור המדבר מ"מ בשבתות וי"ט היה זווג לרחל ולכן הסמיך ואל מקומו שואף אל וזרח לרמוז שאפי' בזמן זריחת השמש שה"ס דור דעה גם אז היה שואף למקומו להאיר לירח:

ועוד מדייק שתחלת הפ' מדבר בלשון עבר וסופו לשון הווה ולזה אמר הא כתיב ובא וכו' כלו' טעם שינוי זה הוא משום שקדם לומר ובא השמש שה"ס התעלמות כל אותו הדור שנתעלם אור יסוד אבא שהיה בוקע חלוני רקיע בסוד יעק"ב יב"קע ונתעלה אל הדעת בהעלמו תוך יסוד אימא שהוא מקומו ממש ובסוד מ"ו ק"ס מילוי קס"א כידוע. וכל זה בגין לאנהרא לסיהרא היא רחל שע"כ נאמר ה' בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא. הה"ד שואף זורח הוא שם דאע"ג וכו'. פי' אע"פי שאינו יוצא מנרתיקו ושואף ונסתר במקומו מ"מ זורח הוא שם ודאי וכו'. ירצה שמאיר שם בתוך יסוד אימא כדי לבנות פרצוף רחל ולהיות שזוהי תכלית כוונת המאציל על תיקון רחל ושזהו הסדר ההווה תמיד הכל לפי הזמנים. ושגם בזמן דור המדבר היה זמן לתיקונה. לכן שני קרא לדבר תחלה בלשון עבר משום דכבר עבר בזמן ביאת הארץ אבל בשל רחל דיבר בלשון הווה כי היה הווה ויהיה. דהא לא אנהיר סיהרא וכו' ה"ס הידוע אצלנו שאין רחל נבנית כי אם במקום גילוי. יסוד המאיר בקו האמצעי:

ודא הוא רזא וכו' כי לפי הפשט יקשה אומרו הנך שוכב וקם וכו'. שלא היה כן שהרי כל ימי יהושע והזקנים לא חטאו ישראל. ומפ' זה משמע שתכף לשכיבת משה יקום העם וזנה. עד שלכן פי' רז"ל שרומז לתחיית המתים. ועוד דלישתוק מוקם וליכתוב וזנה העם הזה וכו' אלא רמיז אע"ג דאת תתכניש וכו': ירצה אינך כהאחרים שכיון שנתעלמו במקורם שוב לא יחזרו להאיר ממקומם:

אבל אתה הנך תמיד במצב סגולתך כי גם שתתעלם לבין חג"ת שבדע' שהם אבותיך: שם תהיה שוכב ומיד קם וקיים לאנהרא לסיהרא וזה בין במה שאז נתקנת רח"ל:

ובין במה שבצאת יסוד אבא מתוך יסוד אימא בחזה ניתקן מאורו פרצוף יעקב תמיד כנודע בכוונת התפלות ואז הוא זווג יעקב ורחל. באופן שתמיד קיים מציאות משה להאיר הסהר. אבל ידוע שעיקר הארותיה של רחל היא מאימא וסוד משה הוא פק"ד קס"א וכל אור רחל הוא מהמילוים ומלוי קס"א הוא קם וז"ש שוכב וקם ולכן אמר כך הוא משה ירצ' שז"ס שם משה ועיקריותו כי הלא תכלי' הכוונה הי' לתיקון רחל עקרת הבית. אבל לא נתקנה כראוי אחר פטירת מרע"ה. ועליה כתיב וכו'. כי אדם הוא

משה שהוא כללות כל הזעיר שסודו מ"ה ולא היה לו יתרון. בכל עמלו דא יהושע. שכן התלמידים נק' בנים:

ואת עמלנו אלו הבנים: גם כי עמ"ל גי' ק"מ שה"ס האר' משה בימי יהושע כי גם שאז נגנזה בחי' דור המדבר ונבני' רחל הו' מ"ש דאשתדל לאחסנ' ארעא דישראל. כי כל זמן דור המדבר היתה אחור באחור כנז' באוצ"ח. ובביאת הארץ נבנית ע"י יהושע ודורו שהיו מבחי' רחל. אבל לא זכה לאשלמא סיהרא וכו'. מפני שלא נתקנה אלא מהחזה ולמטה כנז' שם:

דהא איהו אעמל בהו בישראל שהוצרכו להלחם ולטרוח בכיבוש ארץ ישראל ולא עלתה בידו הנחלת כל הארץ כי אם קצתה משום שעמלו היה תחת השמש תחותיה דמשה. פי' מהחזה ולמטה:

ועוד ר"ל שטרח במדרגה התחתונה של משה שה"ס יסוד אבא שבתוך זעיר כי זהו סוד השמש

ווי להההוא כסופא וכו': **הוא הלשון שאר"זל שאמרו הזקנים בימי יהושע אוי לה לאותה בושה וכו'** וטעם הכפל מניני שלא הועיל לא לתיקון זעיר כהוגן ולא לשל רחל כי בימי משה היה תיקון גדול בזעיר שהיו מאירי' ממנו כל אותן הארות דיעקב ודור המדבר והמטות וג' מתנות: וזה מפני שהאיר אור חכמה בחוזק גדול וגם ברחל עשה תיקון מופלא שהוציאה מן הקליפה כנזכר באוצ"ח אבל תיקון של יהושע היה מעט הכמות: בגין דפלח ולא נטל אתריה ממש: צא"ל כמה הקדמות א' מ"ש בזוהר הרקיע בפרשת בשלח שיהושע היה ניצוץ מיוסף ובסוד היסוד ולכן נקרא נער בסוד מט"ט עם ו' אותיות הקדמה ב' מ"ש באוצ"ח בדרוש השמות של הבריאה: ונזכר ג"כ בספר א"י שיש כמה בחינת של מט"ט והגדולה שבהם היא זעיר דבריאה: ויש בחינות אחרות ביצירה ע"ש: והנה יהושע לא זכה דורו שיתעלה למעלת הבריאה: וז"ש שלא נטל מקומו ממש שהוא זעיר דבריאה שהוא שרש לבחינת מט"ט של משה: אלא תחות שמשא הוא זעיר דבריאה הנקרא שמש כמ"ש בסה"כ בסוד ברוך שאמר ולכן לא חיה כי אם ק"י שנה במספר מ"ה ס"ה:

ולא הוה ליה נהירו מדיליה וכו': בכאן ירמוז סוד אחר הוא מ"ש באוצ"ח ששרש יהושע באצילות הוא בהבל היוצא מפי יסוד זעיר וגם בזה מובן מ"ש תחות שמשא תחות ממש: כי ביסוד זעיר נשלם יסוד אבא: וההבל היוצא משם הוא תחתיו. וז"ש שלא היה לו אור משלו דהיינו אור עצמו מסוד הפנימיות:

אלא נהירו דנהיר ליה הוא ההבל המאיר מכח האור הפנימי ולכן נקרא בן נון שכן יסוד ה"ס דג כנודע:
ועוד איתא בספר הכוונות בסוד אמן שאותו ההבל היוצא בחלל שבין נ"ה ה"ס ן' וידוע מכוונת שבת שמיסוד זה יוצאים ז' הבלים שהם בסוד ו' אותיות דמילוי דמ"ה שהם וד"א או"א שעולים י"ט אמור י"ט פעמים י"ט הם שס"א ועם י"ט גימטריא הוש"ע: ולכן הקדים קהלת בתחלה פ' ז' הבלים:
ואח"כ אמר מה יתרון לאדם שהוא שם מ"ה בכל עמלו זה יהושע שהיה אחוז באותם ההבלים שאם תכה אותם עד"ז ו"ד פ' ו"ד ק' אפ"א אפ"א ופ"ו אפ"א גימטריא ע"ה עמ"ל.
גם מילוי הושע ה"י וי"ו שי"ן עי"ן המילוי לבדה גימטריא עמ"לו:
ואמנם משה הוסיף עליו י' וקראו יהושע שהמילוי שלו גימטריא יוס"ף ונתכוון להאיר עליו ממקורו שהוא יסוד:
ונתכוון עוד לסוד אחר ומובן במ"ש בל"ת בפרשת לך לך שא"י נקראת ארץ כנען גי' י"פ י"ט מילוי דמ"ה כמספר כנ"ען וכנגד כן היו י' עממין אבל לא יכלו לכבוש אלא ז' מהם שהם כנגד ז' תחתונות שלה וידוע שחב"ד דמלכות יש להם על מה שיסמוכו משא"כ בז' תחתונות שלה שהן כנגד אותו ההבל הנזכר:
ולכן לא היה כ"כ כח באותם הז' עממים אבל ג' הראשונים שכנגד חב"ד שלה לא יכלו להם:
ודע כי מילוי זה דמ"ה נבחן ב"פ כמ"ש בכוונת ז' קולות של מזמור הבו לי"י: וב"פ ק"ץ גימטריא הוש"ע: ומשה הוסיף לו י' כדי שיהיה לו כח נגד י' עממים:
אבל לא זכינו לזה כי לא אשלים הכא והכא לא מעלה ולא מטה לא בזכר ולא בנקבה:
ולכן כשבא לו שר צבא ה' שהוא מט"ט השתחוה לו יהושע אבל משה דחה אותו ולא חפץ בו כידוע:

דף קפב.

דהא אתגליא: ר"ל בסוד הפרצופים והתלבשותם זה בזה:
אבל אחר שזכה העולם שרש"בי גילה סדר התלבשותם וגם סודות הפרצופים המושרשים זה בזה:
מבואר פסוק זה שידוע שרחל יוצאת מת"ת זעיר ועיקר קומתה נגד נה"י שלי שנקרא מלבר לפי שעיקר הזעיר הוא חב"ד חג"ת כמ"ש בספר מבוא שערים בשער התפלין:
אבל נה"י הם לצורך הנוקבא. וגם נודע שיסוד אבא יוצא משל אימא ומתפשט אורו בכל

הנוקבא. וכמ"ש אבא יסד ברתא:
ולכן היא נקרא חכמה והיה ממש תחת השמש עצמו של זעיר:
לכרסייא מתתקנת ליה שכן דרך הישיבה היא בשוקים דהיינו נה"י דזעיר שבהם מאירים נה"י דנה"י דאבא: וגם שמן החזה ולמטה יש אחיזה לרע שם שהוא מקום רחל:
מ"מ הארת אבא המאיר בה מהפכת הכל לטוב וזהו טובה חכמה עם נחלה וכו' שהלא שרש ישראל העיקרי הוא בחכמה שכן נבררו וקדמו במחשבה:
ואומר קדש ישראל לה': והנה אבא הנחילם לכ"י שאוחזים בה ולכן כשהם ברורים וצדיקים מוסיפים כח במקורם העליון חכמה עילאה להאיר בחכמה תתאה. אבל תושבחתא יתיר לרואי השמש פירוש כשאימא מתעלה עד למעלה מתג"ת וכמו שהוא בחזרת עמידה שהוא בעצמו דזעיר. שאז מתגלה ומתראה מה שהיה מכוסה וזהו לרואי השמש לאינון דזכו בתומ"ט:
לאתחברא ביה כשמתעלים חג"ת דיליה לחב"ד דידיה:
ולאתקשר' ביה היינו שיזכו להתקשר בעולם הזכר בדעת שלו וזוהי מעלת יתרונם:
שלא תאמר שיותר טובה לנו כשאימא בחזה דזעיר שהיא יותר קרובה אלינו קמ"ל שאינו כן כי גדול מאד העילוי לזוכה להתעלות ולהתחבר אל השמש הקדוש:
דהא אחיד באילנא דחיי משא"כ מן החזה ולמטה שסודו אילנא דמותא כידוע:
בחיין דהאי עלמא מן החזה ולמטה ובחיי דעלמא דאתי מהחזה ולמעלה:
א"נ חיין דהאי עלמא: ד' מוחין דעס"מב שאם תמלא וא"ו של שם ב"ן בא' עולים עץ החיים דעלמא דאתי ע"ב קס"א שג"כ עולים עץ החיים. מאי ויתרון דעת שבו מתייחדים ב' יסודות דאו"א הנקרא חיים ויש לפרש פ' כי בצל החכמה בצל הכסף אימא נקרא כסף בסוד חסדיה וגבורותיה הנמתקות ועיין לקמן דף רע"א ע"א סוד נ' כסף ואומר הפסוק שרואי השמש זוכים לחו"ב. חכ"מה כס"ף גי' ע"ץ החיי"ם. אבל יתרון הדעת הוא החכמה שממנה התורה ולכן אמר בפ' בשלח דף ס"ב ע"ב שמזון הת"ח הוא מחכמה. ולהיותה סוד החיה ממנה החיים העיקרים וז"ש תחיה בעליה:

דף קפג:
מ"ש דהכא בארה וכו' שהוא לשון נקבה דבאר לשון זכר ור"ל כאן בה"א לבסוף וא"ת והרי ה' זו היא במקום למ"ד. י"ל כל כהאי גוונא. בא להדרש שהרי אפשר בלאו הכי כמש"ה באו בית לחם באו מדבר סיני. ועוד כי בארה היא לְבָאֵר שהוא בלי ה' הידיעה. ואח"כ אמר היא הבאר וא"כ היה כבר נודע ומתרץ אלא בארה לבתר וכו' הכוונה שה"ס מלכות ה' אחרונה שבה כניסת השפע שה"ס מים זכרים ונקבות חו"ג היוצאים ממנה

דוגמת באר מרים שהיו נמשכים ממנה כמה נהרות כמ"ש בילקוט סוף פרשת פקודי. באר בשעתא וכו' נלע"ד שג' המתנות שנתן ה' לישראל היו מן ג' קוי הפרצוף ענני כבוד חסדים מן הימין המן מן האמצע מן השמים וכתיב ביה למען הודיעך. הבאר מן השמאל ה"ס בינה כנודע והיינו ה' ראשונה ולזה נאמר הבאר ה' בראש. אבל ק"ל איך נז' באר בלשון נקבה היא הבאר. והלא קי"ל בפרשת ויחי דף רמ"ו ע"ב שהבינה נקרא עלמא דדכורא וכנזכר בל"ת בפ' אחרי מות דף י"ז ע"א לזה תירץ הוא כתיב ורזא דא וכו' והענין שטעם הקרא אימא דכורא הוא משום שיסוד שלה גנוז בחזה זעיר וז"ש ורזא דא לרמוז ליסוד הנק' תמיד רז"א ועליו נאמר ועבד הלוי הוא את עבודת אהל מועד שהרי רחל נעשית בה' גבור' הכמוסות ביסוד אימא. ונמצא שהכתיב הוא הבאר ירמוז ליסוד אימא הסתום. אבל הקרי היא הבאר מוסב לאורות אימא אחר שירדו לרחל. ואמנם באר"ה והב"אר גי' יצ"חק כי ה' אחרונה מקבלת מן ה' ראשונה ולכן באר דרחל נעשה ממילוי ההי"ן דהיינו קנ"א וב"ן ולזה קראו לעיל בשם ימא כי הוא נק' מקוה גי' קנ"א. ועוד סוד באר יוצא מאות ה' בג' מילואיו ה"י ה"א ה"ה ומילוי מילואם ה"י יו"ד. ה"א אל"ף. ה"ה ה"ה הכל גי' באר"ר וז"ש היא הבאר ר"ל מלא במילואי אות ה' יא"ה גם ר"ת "ישיר "ישראל "את "השירה "הזאת גי' ל"א "עלי "באר "ענו "לה ר"ת עק"ב הכל גי' באר"ר:

בכל אתר הוא וקרינן היא אין ספק שזה כלל גדול לכל מקו' דכתיב הוא וקרי היא. אבל מ"מ ממנו נלמוד פרט לענייניו. כבר ידוע שב' בחי' יחוד יש בין זי"ן. הא' כשהם שלמים בקומתם ומזדווגים יחד שאז אור המשפיע נכנס למושפע והיינו כתיב הוא שהוא נעלם בתוך היא הנקראת ונגלית. והייחוד הב' הוא במלת הוא והיינו כשז"ון עולים ומתייחדים ונכללים ביסוד אימא שה"ס א' כד"א אל"ף בינ"ה ולכן רשם הרב ז"ל בכאן וילך דף רכ"ה ע"ב ושם נאמר א' עמיקא דבירא. ואם תשכיל ב' הייחודים תמצא שהא' הוא הוי"ה אדנ"י והב' אדנ"י הוי"ה אהי"ה. ושניהם גי' בא"ר וזהו הפרטי שאמרנו. והנה הייחוד כא' הוא מ"ש דכר ונוקבא כחדא. דכתיב הוא וקרינן היא:

הוא הכתיב ה"ס הזכר תור' שבכתב והקרי תורה שבע"פ היא הנקב'. אבל הייחוד הב' הנרמז באומרו ה' נוקב' מלכות. ו' דכר היינו זעיר. א' כללא דכולא. פי' סוד אימא אם הבנים שבה מושרשים וממנה יוצאים ז"ון. א"נ ועיקר. הא' סוד אהי"ה כתר דזעיר שהוא כולל כל מה שתחתיו וזהו בשלימו שריא. שהא"לף שורה במקום השלימות והייחוד והנה צורת א הוא יוי שעולה הוי"ה שבה נשלם כל הפרצוף. והנה גם סוד יאהדו"נהי י' בתחלה י' בסוף ו' אותיות באמצע. וסוד זה נרמז במלת הוא עז"הד הפ"ה כ"ה ופ"ו ל"ו

ובין שניהם ס"א חזור והרב' זה בזה הפ"ו ל' ועם הא' הרי צ"א גי' הוי"ה אדנ"י. דאינון לתתא ששרשם בז"ון:

אחידן בכולא וכו' ה"ס כתר דזעיר שסודו ת"ת דבינה וכידוע מכווכת עוטר ישראל בתפאר' וע"כ נק' עמוסי בטן שהוא ת"ת זה דאימא ושם אחוזים בייחוד שלם. תפא"רה עולה רל"ב תנ"ה שהם כל המוחין הכלולים שם וכמו שאנו מכוונים בחתימת ברכת שים שלום כללא דו"או וכו'. ה"ס וא"ו דס"ג שהוא ממש ת"ת הנז'. ולגבי בינה סודו וא"ו. ולגבי ז"ון סודו א וזהו ול"א ול"ו וב' המלות ל"א ל"ו גי' בי"נה:

רוח דמיא וכו' כוונתו ללמדנו פי' אחר בכל הנז' והקדים ואמר שהרוח הנושב קודם ירידת הגשם הוא רוח הקדש עניינו ההוא רוחא דשדי בגווה וכ"כ בזוהר הרקיע שהוא המחיה אותה ונותן לה כח להעלות המ"ן ולהוריד השפע. ואיתא בליקוטי נביאים פ' ודברתי על הנביאים שרוח הקדש הוא מיסוד זעיר הנק' רוח. וידוע שבפנימיותו נעלמת עטרת יסוד אבא. וגם מצד החיצוניו' שנו מאיר אור יסוד אבא היוצא מיסוד אימא שבחזה זעיר ומתפשט אונו עד למטה וכל עניינו לתועלת הנוקבא: ועל זה נק' רוח הקודש: וזה הרוח קודם להתעורר להעלות מ"ן לעורר הורדת השפע:

הפיחי גני תחילת הפסוק עורי צפון וכו' צפון הוא יסוד הנוקבא שעצמותו סוד הגבורות. ובאי תימן הוא אותו הרוח הנק' בנימין כמ"ש הרב בס' א"י ובכ"מ וזהו תי"מן. כי מצד יעקב הוא בן ימין וזהו גני שה"ס שם ב"ן בא"לף תוך הוא"ו שעולה ג"ן והיינו גני כי מצדי אקרי ג"ן למקום זריעתי:

לבתר נזלין מיא הוא השפע דמ"ד:

הה"ד ישב רוחו וכו' מדקדק דהו"ל ישב רוחו יזיל מים אלא ישיב מן ההפעל ויזלו מן הקל. אבל יודיענו ענין נחמד והוא שאין כח במלכות להעלות מ"ן שהוא נשיבת ההוא רוחא. אם לא בסיוע עליון כנז' בכוונת שמע. וזהו ישיב רוחו שהוא משיב הרוח: ואח"כ יזלו מים כמאליהם כי גדול חשק המשפיע להשפיע:

אבל בכל זאת עד לא נשיב האי רוחא לא נזלין מיא. כלומר אע"ג דקי"ל שא"א לעולם להתקיים אפי' רגע א' אם לא ירד השפע מלמעלה. מ"מ זה יהיה בשפע קודם העולמות. אבל לא בשל הפנימיות. כי זה תלוי בהתעוררות התחתונים בהעלאת מ"ן: ולבאר זה שואל מאי קמל"ן שכיון. שאמר ישלח דברו וימסם שחתיכות הקרח הם נמסים. מה צורך לומר אח"כ ישב רוחו יזלו מים. וכ"ש שאם כל הפסוק בענין א' לא יצדק לומר יזלו מים. כי אותם אשר נמסו הם כבר על הארץ. ויזלו מים הוא מלמעלה: אלא ודאי ב' עניינים הם א' המסת הקרח. והב' נזילת המים. וכאן נרמזו ב' בחי' השפע הא' המוכרח

לקיום העולמות שאע"פי שיש עונות בעולם המקפים את השפע ומגדילים הקור שהוא כח הדין. הוא ברחמיו ישלח דברו וימסם. ואז אינם מים זכים וברורים אלא כמין רקק וטיט. וכל זה מיירי בשפע החיצוניות: והב' שהוא העיקרי ישב רוחו שנותן בו כח לנשוב אז יזלו מים טהורים מן הדעת כאמור. ומכאן משמע:

דבעי בכולא וכו' עד לגבי' דההו רוח' פי' שאע"פ דההו' רוחא דאית בגוה הוא ממוחי זעיר עצמו:

מ"מ לא יזלו מימיהם עד שינשב הרוח לעוררם. היא הבאר קרינן. הרי זו הקדמה למ"ש אח"כ מ"ש בקדמיתא בארה וכו' וירצה מ"ש שאח"כ כלל יחד זכר ונקבה במלה אחת הוא והיא וכתב בארה ובאר בשני שמות שכבר נז"ל שדורש בארה לשון נקבה מפני ה' הנוספת. ותירץ אלא בקדמיתא נוקבא. לזה כשמעלה מ"ן שהוא פועל נקב' נק' כן. והשתא דקאמר הוא וכו': כי בכל התור' באר הוא נקבה. וא"כ למה נכתב הוא. אלא הענין כי בראשונה נאמר בארה נוקבא בלחודהא בהעלו' מ"ן. ובזה בא לה מ"ד שהוא השפע ואז נתייח' יחד מ"ן דמ"ד ועילא' גבר והכל נק' בשם זכר וזה רומז באומרו הוא הבאר ור"ל יסוד דמלכות שהי' בארה נקבה לבדה. נעשה באר שבמה שחסר ה' רומז לזכר שעושה אותה באר נובעת מימי הזכר שבתוכה. ולכן בכל מקום נק' בלשון נקבה מפני שהכלי הוא נקביי אבל חסרון ה' אחרונה מורה שפע הזכר שבתוכה והוא הגובר. וזהו היא הבאר. פי' אע"פי שהיא נקבה. קרויה הבאר לשון זכר. לתליסר נחלין. י"ב אותיות של אד"ני במילואו ומשם שואבים י"ב שבטים. סליקי מימיך מ"ן שלך. לאנפקא מיין. מ"ד ולאשתקאה מינך. כי בך יאספו מ"ד ומ"ן ומהם יזונו העולמות. ולפי משמעות הפ' כך היו אומרים בכל פעם שהיו נוסעים וחונים ובזה מדוייק אז ישיר ע"ד ככה יעשה איוב. מה שא"א לפרש באז ישיר משה וכפירש"י:

מלת קשוט פירוש לפי היסוד דווקא וכמ"ש בפרשת וילך דף רפ"ו ע"א:

כי לפי הפשט לא שייכא חפירה וכרייה בבאר מרים של מטה. אלא בשל מעלה וכמבואר באוצרות חיים: עכ"ל הרמ"ז זל"ה:

דף קפד:

כי דשל ימין הוא עז"א הנק' נופל לטעם שכתב הרב ז"ל באופן שהוא שלח הצפור להתייחד עם עז"אל ולקבל כח משם. אבל הוא אתעכב ולא אתא. וזה אות שהיו מונעים אליו מלמעלה שלכן היה בלק בצער. וכ"ש כאשר ראה שלהוב' דאשא שהוא כח גבורות היוצא מהמלכות קדישא בסוד אש יצאה מחשבון וכו':

ואוקיד גדפוי רמז לו בזה כי לא יהיה כח לצפור השמאלי לעלות לינק בלילה כידוע מדרוש תרין צפרין הנז'.

כדין חמא וכו' ירצה השקיף מחלון חכמתו ואז נתיירא וז"ש וירא בלק בן צפור. פי' נצטרפו יחד ראייתו בחלון וחכמתו בצפור:

גחין קמיה וכו' כוונתו היתה להמשיך כח הדין וגחין להמשיך כח לעלות וקטיר להתעלות עד לאה ששרשה באימא ששם סוד הקטרת וחזר וגחין להמשיך השפע:

איהו אמר העם וכו' הנה תחלה אמר ע' זמנין צפצפו דא ואח"כ לא פירש אלא מלה א' והיא איהו אמר דל וצפרא אמר רב. אך יובן במ"ש הרב בסוד דור המדבר שהיו מבחי' יעקב שמן החזה ולמטה והוא מקומה של רחל אבל דור זה הוא מבאי הארץ כנודע. והנה בלק היה מכוין להגביר כח הדין וחשב שיוכל לעמוד נגד ישראל ולכן התחיל ואמר העם. ושענה הצפור שהיה ישראל לבדם. חזר ואמר מאד. רצה לומר שערב רב היה מרובה מאד על ישראל ויהיה נידון אחר רובו:

וצפרא אתיב רב על שום וכו' הענין מובן במ"ש בל"ת בפ' מקץ יש ערב רב וערב זעיר. והזעיר הוא מן היסוד. והרב הוא מן הדעת וכמספר ערב רב. ומשה רצה לתקנם שהיו ניצוצות קדושות מתערבים בהם וז"ש רב עילאה דאזיל בהו. שכולם ניצוצי משה. אח"כ פירש לו לענין אחר יותר עמוק והוא כי הנה בלק משולשל מרגל לאה ר"ל מעקב השמאלי הנכנס בכתר רחל. וקליפת מואב היא יוצאת מרחל כי רו"ת המואביה היתה ממילוי אדנ"ות וכמ"ש הרב. ודור זה באי הארץ היו אחוזים ברחל והיא בסוד דל דהיינו מילוי המילוי של אדנ"י יש בו ד"ל אותיות וכמו כן יש בה שם אלהי"ם שהוא בהוד ג"כ מילוי מילואו יש בו ד"ל אותיות וב' בחי' ד"ל אלו הם רמוזות בשתי מצות העם מאד. כי עם ענייננו קבוץ המין וכל כנסיה היא ברחל וגם הוא לשון בזיון וכמ"ש בפ' שמות דף י"ז ע"ב ר' אחא אמר בלק ארחא דקלנא נקט הנה עם יצא ממצרים וגם עם במ"ם דאי"ק בכ"ר עולה תר"ע שה"ס שם אד"ני מלא הרי בחי' א' במלת עם. בחי' ב' במלת מאד. חדא כי כל הריבוי הוא מצד הדין כי הוא מבדיל ומחלק כפטיש יפוצץ סלע ולכן א"וה נק' רבים להיותם נמשכים מן הגבורות והדינים גם אמרו בפרשת יתרו דף ס"ח ע"ב מאד דא סטרא דשמאלא כי מצד החסד הוא הייחוד. ועוד מאד גי' מ"ה מ"ם ה"א גי' אלהי"ם וא"כ היתה כוונת בלק לומר כי יש תקוה לשלוט על ישראל אלו להיות שאינם בחי' דור דעה שעיקרם מאבא:

אלא הם בני רחל שהיתה אז בבחי' ד"ל מב' בחי' האמורות ושהיו מואב יכולים להתגבר עליהם ובפרט בהיותו עליהם למלך:

וצפרא אמר מובן בהקדים מ"ש הרב בדרוש בלק ובנעם כי אין מציאות אחיזה להארות שרשי בלק ובלעם אלא כשרחל היא אחור באחור עם זעיר. אבל כשחוזרת פנים בפנים אז מתבטלה אותה האחיזה. וגם איתא בל"ת בפ' תרומה שרחל נק' ד"ל כאשר חסר י' של מילוי ת"ו:

אבל כשישנו אז היא לבנה במילואה ע"ש בסוד יגדל נא כח אדנ"י בי' רבתי וזהו שהשיבה הצפור רב. פי' דל זה גדול ורב בכח החסדים המאירים בה דהיינו ע"ב חסד מאיר בק"ל הוא אחוריים דמ"ה הניתני' אל הנקבה בבואה אל מול פני זעיר כנודע מסוד הנסירה ונודע כי אז מאיר בפני' אור יסוד אבא דאיהו רב. ועוד שאז מאירים בה ע' חסדים כידוע שאין בהם אחיזה לבלק ולא למואב ואם תוסיף על בלק ע' יהיה ר"ב להורות שגודל כח ישראל על בלק הוא מסוד ע' החסדים המאירים ברחל אמם. ולעומת כן ע' זמנין צפצפו דא.

ודא איהו דל וכו' כלו' שהוא היה מקשה עורף להתחזק באותה טענה של דל והצפור משיבתו בשל רב:

כדין דחיל וכו' ואמר בלבו להשתתף עם בלעם שהיה מנגדו של משה ונמצא כי ב' כוונות היו שמלות העם מאד א' לנגד ערב רב והב' לגבי ישראל. ובשתיהן השיבה הצפור במלת רב כאמור. ולכן מזה בא למואב המורא גדול. אבל התשובה הא' שהשיבה הצפור אל טענת העם שאמרה ישראל. זו לא היתה תשובה נצחת כ"כ כי באה אחריה טענת מאד ולכן כתיב רק ויקץ מואב ולא ויגר:

ובזה יתיישב הפ' מכמה קושיות שיש בו א' דהול"ל ויגר מואב מאד מפני העם:

ב' מה צורך לנתינת טעם כי רב הוא דפשיטא דמחמת ריבויין הוא דפחדו:

ג' ויקץ מואב הוא כפל ענין ובמ"ש א"ש כי בתחלה לא נתיירא מחמת ריבויים כי חשב שהיה יכול להמעיטם בחכמתו אבל העיקר היה למגורו כי רב הוא הוא משה רב שלהם ששרשו באבא שהוא המבטל כח מואב שהוא קליפת רחל כנז' בל"ת בענין בנות לוט. דבהא ניחא נמי דפתח בבלק וסיים במואב. והטעם שבלק לא נתיירא כ"כ מחמת עצמו כי הוא היה מסיגי קין שהוא מצד אימא והוא בסוד רגלי לאה. אבל מואב פחדו כשהודיעם בלק כל קורותיו עם הצפיר מפני שבהתגלו' יסוד אבא מהחזה ולמטה. אז מתבטל שורש מואב ויתכן לקרות יסוד אבא בשם רב לאפוקי יסוד דאימא שהוא קצר. ועוד כי ר"ב גי' ע"ב ק"ל שהוא אור יסוד אבא כמ"ש הרב ז"ל בפ' רב לכם וכך הוא שיעור הפ' ויגר מואב מפני העם המאד והמרובה. ולא מפני מאודו אלא כי רב הוא ועוד היה טעם להצר לו והוא שהוא חשב אותו בבחינת העם דהיינו מעורב עם הערב רב

וכמ"ש בפ' בשלח דף מ"ה ע"ב שאז נק' בשם עם. והצפור השיבו ישראל. כי אז לא היו העורבים ומחוברים לערב רב. אלא ישראל שוכן לשבטיו. ולעומת כן אמר ויקץ מואב מפני בני ישראל. ומזה לא אחזתו כ"כ רעדה כי אפשר שיהיו ישראל לבדם ולא תתבטל הארת שרשם. שהרי בימי האבות והשבטים נתקיימה. משא"כ עתה שהיה משה מאיר בהם. ולכן לעיל אמר ויגר שהוא יותר מויקץ. ועוד חזר ואמר. אמר איהו דל ר"ל דלים מהמצות והצפור אמר רב:

דף קפה.

בשעתא דחריבו וכו' יובן במ"ש בל"ת בפ' וירא בדבר עמון ומואב. ותמצית הענין הוא שידוע שב' הי"הין דהוי"ה הן ב' נוקבין לאה ורחל שכל בניינן הוא מהגבורות. ומהן יניקת עמון ומואב. דהיינו עמון מן לאה הנק' נו"עם ה' (היא) [הא'] צירוף אותיות עמ"ון גי' קס"ו וריבוע ס"ג ומואב היא רחל שכל כחה מיסוד אבא כמ"ש אבא יסד ברתא. וגבורות אבא נק' חשבון בסוד מחשבה. והנה מואב גי' יו"ד ה"א וא"ו ה"ה. שה"ס האורות המאירות בה' אחרונה דרך זעיר שסודו יה"ו באל"פין. ודע שאע"פי שנאמר שאלו הגבורות הן דאבא אין הכוונה דאבא לבד. כי גם דאימא באות לתיקון רחל. אבל להיות שאורות אימא טפלים לשל אבא ושל אבא הן בגילוי למטה מן החזה לכן נק' על שמו מואב. ועוד צריך שתדע שיש ב' בחינות לגבורות הבונות את הנקבה. הראשונות הן רק מבחי' התפשטות דהיינו הארה גרידא המאירה למטה מאור הגבורות השרשיות ואלו הן עשרה גבורות מבחי' הארה. ואח"כ חוזרות אלו הי' ועולות למעלה לעורר זווג א"וא ובעלייתן נשאר רושם שלהם והם ג"כ י' הרי כ' גבורות. ואח"כ יורדו' עשרה העצמיות והרי כולן שלשים גבורות. וכשיורדות אלו האחרונות שהו קדושות מאד וגדול כחן. אז נכרתות הקליפות. זהו תמצית הענין ע"ש. ובזה נבאר מאמר זה ונאמר כי סיח"ון גי' קל"ד מנין ריבוע שם הנז' שממנו שרש מואב כזה יו"ד יו"ד ה"א יו"ד ה"א וא"ו יו"ד ה"א וא"ו ה"ה. ועוד תדע שעיקר אחיזת קליפת מואב ברחל הוא בזמן שאין בה גבורות העצמיות. ולא יש בה רק עשרה דהארה ועשרה דרושם. ולכן חשוב ב' פעמים סיחון מואב כנגד ב' בחי' הגבורות ויעלה חש"בון גם נמצא סי"חן חסר שעולה ב"פ די"ן לרמוז לכח אחיזתו בב' בבחי' הדי"ן. ומפני כל זה קראה כאן קרתא דסיחון. ואמר שבשעה שנחרבה כרוזא אתעבר:

במלכו דשמייא סוד כר"וז ידוע שה"ס ע"ב קס"א א"וא שהאירו במלכו דשמייא היא רחל ושבאורם נבנית אז בתיקונה בגבורות הגדולות מפני כך ירדה ההכנעה אל הקליפות ונשמע הקול ביניהם:

אתכנשו גברין וכו' הם שרי ע' אומות שיראו חרבן אותה הקליפה של סיחון שהיתה עצומה. וגם הם יפחדו לעת תמוט רגלים:

ההיא שעתא וכו' הנה ז' ארצות הם כנגד ז' תחתונות דמ' ומואב הוא הוא מבחי' הדעת שהוא השורש שלהם. ולכן היתה קליפת מואב כ"כ חזקה בעבור יניקתה ממקום קיבוץ הגבורות כולם ועלה על דעתם של ז' הממונים שלהיות הגבורות מתפשטות בז"ק שיוכלו להתגבר בהתקבצם ביחד:

לאהדרא מלכו לישנה הענין הוא ידוע שמימי אד"הר נפגמה מלכות קדישא ולא באה לידי יישוב ובנין כי אם בימי משה. ולא היה בה כל אותו הזמן מאדם ועד משה כי אם התפשטות הארת הגבורות לבד. שבזה היה אחיזה למואב והיתה תקיפה. וז"ש לאהדרא לישנה? הוא כח הגבורות הראשונות הקדמוניות:

כיון דחמו וכו' דייקא תקפ"א שה"ס גבורות החזקות של א"וא שמשם משה בסוד פק"ד קס"א כנדוע:

הה"ד על כן וכו' ירצה מיושב יאמרו בלשון עתיד כי לפי הפשט כפרש"י המושלים בלעם ובעור שאמרו כך כשנלחם סיחון וכו'. אמרו מ"ל אבל לפי הסוד יצדק. כי אחרי חרבן חשבון הנז' למעלה מפ' זה. אז התעתדו המושלים לומר כן שר"ל שרים ממוני ז' ארצות. וידוע שבלעם הוא עסיגי הדעת וכמש"ה ויודע דעת עליון. ושלכן הוא נגד משה ששרשו בדעת דקדושה. וזה מן המלך הראשון דז' מלכין קדמאין בלע בן בעור. והנה הז' ממונים אתכנשו ונתקבצו להתייחד בדעת שלהם ורצו להעזר מכח בלעם ואמרו בואו חשבון פי' נמשיך כח הגבורות הראשונות תבנה ותכונן ותהדר: מלכו לישנה ומכח כפל ענין זה ירמוז דמלכו דא היא מלכות דקדושה שרצו להחזירה לישנה כמו שהיתה מימי אדם ועד הזמן ההוא:

כד חמו גבורתא וכו' **כאן** פי' מ"ש לעיל תקפא דמשה. ואמר שהוא כח הגבורות שלו. והוסיף ושלהובא דמלכו שה"ס הגבורות שהאירו במלכות שלהיות הגבורות בעצמן היורדות ליסוד זעיר עצמיות ממש קראן גבורה ועליהן נאמר אש יצאה מחשבון. אבל מה שמאירות ברחל שאינן עצמיות קראן להבה. ולהבין הענין בשלימות הקשה כיון דכתיב וכו' והשיב אלא שלהובא וכו' והקדים הקדמה אמיתית והיא שמב' בחינות יש הוי"ה לקליפה הא' מה שנעשה מקדם בתקון העולמו' בכח בירור המחשבה שביררה כל העולמות עד שנשאר העכירות והפסולת שממנו נתהוה כל עולם הטומאה בהדרגה זו פחותה מזו עד מדריגה התחתונה. ועל זו נגבלה מלמעלה בחי' אור לקיימה בסוד ומלכותו בכל משלה. והב' היא מחמת עונות ישראל שמורידים אור המלכות לתוך

החיצונים וזו נק' סתם. דמסתמא הי' כופלת ולא בכוונת הבורא והנה אמרנו שחשבון ה"ס אור המחשבה:

וקרית סיחון היא מלכות והנה אמר תבנה ותכונן עיר סיחון שהיא הקליפה הנגדיית אל המ' הקדושה:

ואמנם מלות אלו יש להם ב' הבנות. כי פשוטו הוא דתבנה ותכונן קאי אעיר סיחון והיינו סתם דקאמר וכוונתם לפי אותה הבחינה הב' שנפגמה בחטאות ובעונות ולכן לא אמרו חשבון. פי' הגם שאמרו בואו חשבון לא הזכיר' בה ענין בנין והתכוננו' דחשיבו דבג"כ יתבני בכח קטרוגם. ולפי שחפצם להתתקן מבחי' הסתם אז שלהובא נפק וכו' ממלכות שממנה השלהבת וחריב כולא. נראה דאיזה רושם שהיה נשאר. גם זה נחרב:

כדין אתיבו וכו' אז גילו שעוד היה דעתם בתבנה ותכונן להבנה אחרת והיא בואו חשבון תבנה וכו' ר"ל שימשיכו כח הגברות הראשונות שמהם נתן הבורא אחיזה לאותה קליפה ותכונן עיר סיחון היא גם בחי' השנית הקרוא' סתם שהוא ענין הקטרוג. אבל המה ראו כן תמהו ואמרו לא יכילנא משו' כי אי נהדר ונימי ונדבר חשבון דתבנה. דוק היטב שר"ל אם נחזור ונאמר דחשבון תבנה כלומר שמה שאמרנו תבנה קאי אחשבון הא אש יצאה מחשבון ופי' הרב ז"ל שהם כל השלשי' גבורו' הנז"ל שכל עשרה בכללות עשר הוא מאה. וא"כ השלשי' הם א"ש בייחודם כולם שזהו א'. וע"ז אני מוסיף פי' מלת כי הוא מלשון כויה כמש"ה כי תחת יופי גם כ"י גי' שלשי"ם הן הגבורות שנתגדלו עד מספר א"ש. וכיון שיש כל זה מה יעשה:

ואי נהדר ונימא וכו' פי' שנרצה להתגבר בכח הקרוי סתם כאמור הא להבה הוא גבורות המ' ששלחה להכניע קליפתה הנגדיית לה כאמור: מגן עלך הוא סיחון שהיה יונק מאחורי דשם מ"ט הנז"ל והריבוע הוא מד' צדדים. ולכן היה מגן. יתיר ממותא. אין לומר דדריש מאד מות כדר"זל דא"כ תהיה מותא ולא יתיר ממותא. אבל מדקדק דמה צ"ל מאד או הו"לל ויגר מואב מאד מפני העם. וגם מה לנתינת טעם שכבר אמר וירא בלק וכו'. אלא ה"פ ויגר מואב מפני העם שראה שהמית את האמורי ונתיירא שיעשה ג"כ לו. אבל נוספה מגורתו מאד. יותר מן האמורי מפני כי רב הוא:

דהא כדין איהו הוה רב וכו' פי' שראה ששורש ועיקר כל עולמות הקליפה נכנע ונשפל הוא עשו שהוא במדריגת אצילות הקליפת נוגה היותר פנימית שבג' הקליפות שהן כנגד בי"ע וגדולתו היא שיש בו טוב ורע כנודע והיא מאחורי הדעת הכולל חו"ג דמהם הטוב והרע וידוע שצד הטוב שבו הנמשך מהחסדים הוא מבחינת הגדלות שלכן מדת החסד נק' בשם גדולה. והרע נמשך מבחי' הדינים שה"ס הקטנות והנה קט"ון וגד"ול

גי' ר"ב שזהו ריבוי כשחציו קדושה. וכן נוגה מלא נו"ן וא"ו גימ"ל ה"ה גי' ר"ב. אבל זהו כשדבק ויונק מקדושה בצד הטוב אבל כשפונה להתחבר לקליפה אש מתלקחת אז הוא רע ונהפך לרע כולו ואז הוא קטן כי עלם ממנו טוביית הטוב. ואז חסר גד"ול משם ר"ב ונשאר קט"ן ושה"כ קטן נתתיך בגויים פי' כשאתה דבק אל הגויים ששרשם נבג' הקליפות, ואז כל טובו לקח הערב ר"ב שהוא העם הנז' בפסוק. אבל עוד רעה גדולה לעשו שהוא וישראל הוה רב באתר וכו'. ומובן במ"ש באוצ"ח ששורש הראשון דעשו היה בקדושה מצד יעקב השמאלי וזהו יעקב ב"פ אלהי"ם וי' אותיות בסוד מוחין דקטנות חו"ב מא"וא. ולכן מאימא ב' אלהי"ם העולים עק"ב. ומאבא י' אותיות דשני אלהי"ם ושם מאירה בו הארת יסוד אבא שהוא קפ"ד וי' אותיות העולה צד"ק ועם יעקב הרי עשו. ואם היה זוכה היה מושרש שם אבל ברשעו נדח' למטה ויעקב לוקח אורו דהיינו ברכותיו ולכן אמר באמת אנכי עשו ובסוד אותה הארה נק' רב שה"ס ע"ב ק"ל.

מ"ט בגין וכו' כלומר מאיזה טעם הבינו כל זה והשיב בגין דחמו דשלטו וכו' וע"ד כי רב וכו': זהו ענין אחר והוא מ"ש שם באוצ"ח ששורש ערב רב בקדושה הוא מימין יעקב. ולכן הקריבם משה שה"ס יסוד אבא. והנה אין ספק שכשיעקב לוקח ברכות עשו אז מתרבה אורו ומזה נמשך גם גדולה לערב רב שבימינו. מפני שהוא שם במקום יעקב בוכרא קדישא שיוצא מיסוד אבא שהוא נמשך מן הדעת הכולל חו"ג והוא בכור נוטל פי שנים:

ת"ח עשו קליפה הוה וכו' ירצה אמת ששורש עשו המעולה הוא באצילות כאמור אבל מתחלה כשנולד היה בבחינת קליפת נוגה כנז' ואם היה זוכה היה טובו נפרד מצד הרע ואז יהיה מושרש בקדושה העליונה. אבל הוא סטרא אחרא היה. ר"ל פנה לצד הרע של הקליפות האחרות: (דף קפ"ה ע"א)

אם עונות תשמור יה וכו' מז"לן ידוע מיחוד היו"דין והוו"ין שכתב האר"י זל"הה שג' פעמים אהי"ה שנאמרו למר"עה הם א' בבינה דעתיק ובתוכו נסתמה חכמה שלו. ב' במצח דאריך. ג' במצח דא"וא. וידוע שגם באריך וכ"ש בא"וא היה התפעלות בעת מות מלכין קדמאין כמ"ש בעץ חיים (והובא בס' מ"ח דף ז' וז"ל להאיר לז' תחתונות אשר ימותו ולאחורי א"וא אשר יתבטלו. ולאחורי נה"י דכתר אשר יופגמו) אשר על כן יש כח לפגם להעלים אפי' אור אריך כנודע מחטא אד"הר ונז' בשער הקליפות. והנה דה"עה התחיל ממטה למעלה ואמר שאם חס ושלום העונות רבו עד שעלו עד דעת דא"וא דאינון י"ה וגם סוד המוחין שלהם הם סוד י"ט כנודע מדרוש ט"ו אמה קלעים לכתף. (והובא בס' מ"ח דף ק"ז) ואמר שאם אין כח בא"וא לכפות הדינים. הרי אד"ני. שהוא

רחמים וה"ס דיקנא קדישא שזה כחו לכסותם מפני שנעשה מבירורי המלכים ושורשו ממ"ס ששם סוד בוצינא דקרדינותא ואין הדינים נכפים אלא בשרשם ולהיותה מבחינת המלכים נרמזה בשם אד"ני. ועוד כתוב בעץ חיים שי"ב אותיות אד"ני הם בי"ג תיקונין. עוד ידוע מכוונת ויעבר שהדיקנא היא סוד ג' הוי"ת ומכל הוי"ה יוצאים שמות מחולפים. ואין אנו עתה בביאורם. רק לומר שמן ה' אחרונה יוצא אד"ני. ואם תחלק י"ב אותיות הוי"ה כל א' במדתה תמצא שג' ה"ין אחרונים שבג' הוי"ת הם מכוונים למדות ארך נוצר חסד ונקה. שר"ת שלהם גי' אדנ"י. עוד איתא בסוד ג' עלמין בפי' האדרא שדעת דאריך שהוא מצחו שבו נעלם יסוד עתיק. הנה החו"ג שלו הם מתפשטים בדיקניה ואח"כ מתפשטים בגופיה והם סוד אל"ף דהיינו ב"פ ת"ק בסוד ב"פ כתף ב' כתפי"ם ושם שורש חו"ג דא"וא שהם ב"פ י"ה כזה יו"ד ה"י יו"ד ה"ה העולים אד"ני. וז"ס אם עונות תשמור י"ה דהיינו דעת דא"וא אד"ני שהוא הדיקנא שיסודו מדעת אריך:

ואי שמא דא דייקא כלומר בעלמא אד"ני הוא דין. אבל בכאן אי שמא דא דאיהו רחמי יתער בדינא. ולא שיעלו העונות עד שם אלא יתער בדינא דייקא. אז בודאי כל האצילות מסכים בדין וצריך לעלות לעולם א"ס ב"ה וצריך להמשיך אור בינה דעתיק כנז"ל כי אז מאיר במצחא דאריך וימתיק ת' בתי דינין אשר שם שרשם כנז' בא"ר דף קכ"ט ומבואר בשער אריך פ"ז. וז"ש מי יעמוד כי שם מי הוא מיוחד לבינה זו על מעלמה כנז' בס' א"י: ועוד שחכמת עתיק גנוזה בתוכה וה"ס י"ה יפ"ה גי' מ"י. עוד ידוע מכוונת ר"ה בסוד זקיפה בשם שיש בבינה שם אהי"ה שבציור אותיות שלו כזה אהי"ה יו"ד ד"ו יד"ו עולה נ' הרי שאהי"ה עולה מ"י והו' במצח אריך שבתוכו יסוד עתיק ואז מתנהרים ת' בתי דינין וזהו מ"י. מ' פעמים י' גי' ת' ולהיות שבינה זו עומדת מבחוץ ומאורה מאירה במצח אריך לזה אמר מי שהיא בינה דעתיק יעמוד להאיר במצח אריך והסתכל ישרות הסוד הנמרץ הזה כולו בנוי על שם י"ה ועיקרו בהארת המצחים ויסוד של עליון במצח שלמטה ממנו וכן מ"י ר"ת מ"צח י"סוד. ולולא דמסתפינא הייתי מאריך בסוד כמוס בדברי מהר"מ לונזאנו ז"ל שסובר שיסוד שבמצח בא מן הנקבה שלמעלה מן הפרצוף וכתיב מן המצר קראתי יה. ומצר אותיות צמ"ר כמ"ש האר"י זלה"ה:

דף קפו.

רבי יצחק ורבי יהודה מז"לן ששני חכמים אלה להיותם מבחי' חסד וגבורה כנז' בריש האדרא והם בסוד החסדים הסתומים. לכן אין מעלתם כשל הינוקא שהוא משורש יסוד אבא וסתום הוא מאד בין הזרועות. וכל יומא הוה בבי ספרא. זו הוראה על גודל נשמתו

שסתם תינוק בורח מבית הספר. כי להיותו מבחי' הקטנות שולט בו יצר הרע משא"כ בתינוק זה שהי' מסוד הגדלות.
ההוא יומא וכו' נראה דרוח ה' נוססה בו להודיעו מעלת האורחים שבאו לביתו ולכן יצא ובא לביתו: חמא לון ולא חש להם עד שאמרה לו אמו:
קריב לגבייהו וכו' כלו' דע שהם מהיכלו של רשב"י שהם פרצוף החסדים וראויים הם לברכך וכל שכן שהם גדולים בחסידות:
לא קרו ק"ש אבל תפלה לא קאמר מפני שהית' תורתם אומנותם ופטורים מתפלה אך לא מק"ש. ונלע"ד שטעם הדבר הוא מפני שעיקר התפלה הוא באצילות ולהמשיך מוחין דאבא ולכן העוסק בתורה פטור ממנה שהתורה היא באבא. ונראה דגמרא דייק ברשב"י וחביריו דקשה אטו לא היו חכמי ישראל אחרים שהיתה תורתם אומנותם. אלא דלא כ"ע קבלה גמירי וכמו שמצינו כמה חכמים שלא היו חכמים בקבלה. אך רשב"י וחביריו בני ישיבתו כל לימודם היה ע"ד הסוד והוא בתוכיות האצילות שעיקרה באבא. אבל ק"ש היא בו"ק דגדלות אימא וצריך לאומרה. שאם לא ימשיכם לא יועיל בתורתו להמשיך היותר גדולים: בעונתה הוא רביע היום שהוא זמן המסוגל לרוב העולם להמשיך המוחין ואם עבר זמן זה שוב אין לו חלק בקדושה הנמשכת על רמ"ח איברים ולכן נבדל מהקודש והיה לחרם: וינוקא זה ושאר ינוקי הנז' בזוהר סוד חכמתכם הוא מפני שכבר היו פעם א' בעולם וזכו לנר"ן ואחר כך הוצרכו לחזור לאיזו תיקון ואז נכנסו בהם כל הנר"ן יחד בזמן קטנותם ולכן היו חכמים מופלאים וכמ"ש בס' הגלגולים דף י"ז ע"ב וז"ש לקמן דף קצ"א ע"ב שזה הינוקא הוא בדעתא שלים. ור"ל שהיו מוחיו שלימים:
בריחא דלבושייכו מ"כ מתלמידי הרב זלה"ה שיובן במ"ש במדרשות דף נ' ע"ב שאדה"ר מריח בק"ש שהאדם קורא ורואה אם חסר ממנה איזה תיבה. וטעם היותו תלוי בריח הוא כמ"ש בפ' פנחס דף רל"ג ע"ב שה' תיבות של פסוק שמע הם ה' עלין דשושנה שהיא שהעלת הריח. ועוד שרמ"ח מצות יש להן רמ"ח מיני ריח ואמר הינוקא שכל מיני ריח היה מריח בלבושם חוץ משל ק"ש עכ"ל. וסימן לר"יח שמניך גי' רמ"ח. וכן משמע שסגולה זו כוללת לכל המצות כמ"ש הרח"ו ז"ל בס' עץ חיים בענין שבחי הרב ז"ל שהיה מכיר בריח הבגדי' כאותו ינוקא דבלק וכן הביאו מהרי"ץ ז"ל בריש נגיד ומצוה:
דידוי דבר נש וכו' הכוונה שסתם ב' הידים הם מושרשים בבינה בסוד ה' חסדים וה' גבורות שהם ביסודה וידוע שבה סוד מילוי המילוי דהוי"ה כנודע דשם מ"ב ברישא דמלכא דהיינו פשוט בכתר. מלא בחכמה מלוי המילוי בבינה שבו כ"ח אותיות והנה מילוי המילוי של י"ה הוא י"ד אותיות. וכן הוא בשל ו"ה. ולהיות שעיקר מושב יסוד

אימא הוא בדעת זעיר לכן אמר שהן ברומו של עולם. כי דעת רומו של ו"ה שה"ס עולם. ועוד ירמוז מה שנודע מס' אוצ"ח בענין בניינה של לאה בסוד הגבהת ידי זעיר שמשם האור חוזר למוחין לבנות את לאה והוא נק' רומו של עולם וכמ"ש על מרז"ל יעקב משמ' במרום והיא על ראש רחל:

אצבעא חדא וכו' מבואר הוא שהוא הנקרא אמה והוא בסוד הת"ת ומשה הרימו כאשר נלחם עם עמלק שהוא מסוגי הדעת. וכנז' בענין שור וחמור כלבא בישא נפיק מתרוייהו. ועי"ל שהרמתו הוא שייחדו עם הדעת העליון שבזעיר:

כתיב ועשית בריחי וכו' סוד הבריחים ה"ס החו"ג המכוננים והמאזרים את הגוף וארמוז לך סוד דע כי צורת הבית וכמשכן היא בסוד פרצוף אחד עד שמקום קה"ק ה"ס כח"ב הוא הראש. ולפ"ז תשכיל כל המשכן כעין קומת אדם מושכב ארצה. ועתה תבין ענין הבריחים שהם ג' בכל האורך אבל הם ה' כי העליון והתחתון חלוקים לשנים וכפי' רש"י וע"פ סוד מאמרנו העליון ה"ס גדולה נצח. והתחתון גבורה הוד. והאמצעי ת"ת הרי כל הג' קוים ימין ושמאל ואמצע. וידעת מ"ש באוצ"ח בטעם שיש פיסוק בין הזרועות לירכים שאין האור נמשך מחסד אל נצח ומגבורה אל הוד דרך צנור פתוח כמו שהוא בקו האמצעי ע"ש. ולכך פרט הכתוב את התיכון מפני שהוא שלם ומבריח מן הדעת עד סוף היסוד שכל א' מהם הוא קצה אחד וב' פעמים קצ"ה גימט' שמי"ם אש ומים חו"ג שהם הבריחים איתימא דההוא בריח וכו' וא"כ יהיו ששה בריחים ולא ירמוז אל האצבעות.

לאו הכי אלא ההוא בריח וכו' ירצה אם היה בריח זה מן החמשה הול"ל ובריח תיכון בתוך הקרשים ואז הוה משמע שהוא מלבד החמשה. ומדכתיב והבריח התיכון ה' הידיעה מורה אל הבריח שכבר נזכר בכלל החמשה וז"ש לאו הכי אלא שהוא אותו הבריח התיכון הנז' בכלל הה'.

תרין מכאן ותרין מכאן בא ליתן טעם לדבריו שאין בכולם שיהיה מתוך באמצע אלא השלישי הוא התיכון האמיתי:

עמודא דיעקב רזא דמשה זהו הטעם הנעלם לאשר נשתנה בריח זה מכל הבריחים בין במה שהוא שלם ולא עשוי משני חצאין כאחרים. ובין שהוא לבדו מתעלם בתוך הקרשים משא"כ האחרים שהם מבריחים מבחוץ ונכנסים בתוך הטבעות. וזה מפני שהוא נשתנה לטובה מן השאר כי בו מתפשט האור מדעת לת"ת ומשם ליסוד ביושר בלי פירוד. והוא הנקרא עמודא דיעקב שהוא ממש צנור ארוך ועומד מן הדעת עד היסוד ולכן מסתתר בכל הצנור ההוא יסוד אבא והיינו רזא דמשה פי' היסוד שה"ס רזא שבו

שרש של משה. וכל ענין זה הוא מ"ש יעקב מלבר משה מלגו ולהיות זה הינוקא בנו של רב המנונא סבא כמ"ש ר"ש לקמן לכן התחיל בסוד ה' חסדים וה' גבורות כי ידוע שרב המנונא היה ניצוץ מרע"ה. וה' בריחים סודם ה' חסדים וה' גבורות. בריח"ם בגי' י' הויו"ת כי חסר כתיב ועוד הוי"ה בניקוד פ"תח עולה מ"ד וה' פעמים מ"ד עולה ברי"ח. ואלו לצלע א' שהוא יעקב וגם יו"ד ה"א ו"ו ה"א העולה מ"ד הוא ביעקב. וחמשה פעמים אהי"ה מרובע לרחל ג"כ הוא בריח:

דף קפו:

לקבל דא חמש אצבען וכו' יכוין למ"ש לעיל כי האצבע הנק' קמיצה הוא כנגד חסד וסימן וקמץ הכהן והזרת הוא נצח שהוא למטה ממנו והנק' אצבע היא גבורה אצבע אלהי"ם היא. והגודל הוא ההוד שהוא תחתיה. ולפי שמסתמא ההוד הוא לנוקבא דאיהי בהוד לכן הוא שפל מן האחרים. וגם כי בריש פ' יתרו נרמז סוד אחר בסדר האצבעות. הרבה פנים לתורה כי הלא תמצא בשער התפילין פ' י"ד בסוד הרצועות כי עד נצח הוא לבחי' זעיר לבדו וההוד הוא לנקבה ומ"ש בפ' יתרו הוא בבחי' סדר התפשטות החו"ג בחגת"נה מחסד לגבורה וכו'. אבל בכאן עסקינן בבחי עמידתם וקומתם והוא נכון לפי מה שנז"ל שהמשכן כולו הוא בציור אדם מושכב והוא ע"ד מ"ש בספר א"י בדרוש ציור העולמות: רב ועלאה מכולא זהו אמה וה"ס הת"ת שהוא גדול מכל השאר בין באורך. בין ברוחב והוא עליון מכולם שראשו בדעת. ולכן אמר ביה קיימין שאר אחרנין שהרי כולם מושרשים בדעת. א"נ ירמוז לענין אחר והוא מ"ש בזוהר הרקיע ריש פ' ויקרא שיש בת"ת כללות ח"ג נ"ה בסוד ד' חיות הקדש ע"ש והוא מ"ש כאן ביה קיימין שאר אחרנין: **ואינון חמש בריחין וכו'** כתב הרב ז"ל שעץ החיים סוד יסוד בינה ע"ק גי' קס"א החי"ים גי' ג"ע והוא מהלך ת"ק שנה היינו כי ריבוע קס"א הוא תקמ"ד ונמצא בעשרה אותיות העיקריות שהן הן ריבועם הפשוט א' א"ה אה"י אהי"ה גי' מ"ד והמילוי הוא ת"ק דהיינו התפשטות החו"ג בחג"ת נ"ה. והנה השנה הוא שס"ה יום שהם ה' פעמים ע"ג ולפ"ז ההתפשטות הוא משם קס"א. דהיינו ת"ק. והשנים מסוד ע"ג והרי כי המהלך ושיעור זמן המהלך של עץ החיים הוא ממש מן עץ החיים והבן. ושרש ת"ק זה הוא מ"ד הנז' ולכן ה"פ מ"ד גי' ברי"ח. וידוע כי ד"ם זה הוא בסוד האל"פין דשם מ"ה כי א' משלשתם סודו אהי"ה מרובע. א' בגרון הוא הדעת וכנז' בדרוש הצרעת א' זה של ענינו הוא של ה"א ראשונ' שהיא בדעת ששם מקום אמיתי דיסוד דבינה ה' ראשונה. ומשם מתפשט סוד הת"ק:

וברית קדישא אתער ס"א אתגזר וכו' יכוין לפרש ה' בריחים אחרים אשר הם בירכתים ימה. והוא שה' גבורות יורדות ליסוד כנודע והוא צד המערב ואז נאמר ואת בריתי אקים את יצחק היינו אקים היינו אתער והבן וס"א אתגזר ה"ס המילה שאז מתגלים ה' חינודים חסדים ובזה תבין מ"ש לקמן:

שלישית ורביעית לא אמר קרא והכוונה שדווקא אחד. ושנית נאמר מפני שזה חסדים וזה גבורות. אבל בשל המערב לא אמר שלישית. שאינם אורות אחרים אלא או חסדים או גבו' הנכללים ביסוד הנק' כל והיינו י"ם. א"נ אתער או אתגזר שניהם על ענין המילה. וזה שכן הוא הדרך להקשות אבר הקטן כשרוצים למולו כי בזה הערלה נוחה להכרת.

ומלת תימה הוא על מה וכו' פי' זה דבר תמוה כי לא נחוש שמא יצא ממנו טיפת זרע דהא תינוק בן יומו מטמא. ואפשר שהסוד לברור הקליפה בתוקפה ובעיקר טומאתה שהיא הקרי וזה בכח המופלא של המילה:

ברכאן דכהנא וכו' כי ב"כ סודה להכניס תוך זעיר מקיפים דאבא לצורך הזווג כנודע ולכן מיד אנו אומרים שיש שלום.

ומ"ש כל ברכאן דכהנא לאתויי עוד סוד אחר שיש בב"כ והוא תיקון ב' מוחין דלאה חו"ב דידה הנעשי' מהגבהת ידי זעיר וכמ"ש בס' אוצ"ח:

פרישו דידא דמשה שה"ס זעיר שכשהיה הוא מגביה ידיו וגבר ישראל שהיה מתרבה האור ויוצא כולו אל לאה ואל מוח זעיר. ונחלש כח עמלק. שאם היה משפילן היה נהנה מאור בקיעת הצרפנים כמ"ש באוצ"ח:

דבהו ובדוגמא דלהון בהו ה"ס הידים עצמן שהם החו"ג ממש בכל מקום ודוגמא דלהון הוא שרשם שבדעת שאין שם ידים ממש אלא דוגמתן דהיינו ה"ח וה"ג אשר שם. א"נ דוגמא דלהון הוא התפשטות החו"ג בחג"תנה וכנז"ל בסוד הבריחים שאין בהם ה' אצבעות אלא דוגמת החו"ג היוצאים מהן:

וחובא אינון פי' שניתנין ממש לצד הס"א שהיא ממש חובא. א"נ ירמוז לכוונת מים אחרונים שהיא בשם אהי"ה העולה. חוב"ה. ור"ת מי"ם אחרו"נים הוא מ"א בסוד אהי"ה ומילואו ומילוי מילואו:

מה חמא דוד וכו' ירצה בשלמא מ"ש אח"כ גדלו לה' ניחא שקורא אל אחרים שיגדלו ויהללו את השי"ת אבל לא לעצמו והול"ל ברוך ה' בכל עת. ע"ד ברוך ה' לעולם:

אלא חמא וכו' פי' שהוא היה מכוין להזמין ולהכין את שורש נפשו לקיבול השפע העליון: ואמר אברכה ירצה ?להן אמר אברכה בה' לרמוז למדתו שהיה מזמינה לקבל ברכות טוב והנה הזמנה זו היא להוריד כח מלמעלה להיות ראויה לשפע הפנימי. והכנה

זו היא מזווג חיצוניות העולמות כנז' בסוד שמע ישראל. מיש"ס ותבונה והנה רז"ל בפ"ז דמס' ברכות ילפי' זימון בג' מפסוק גדלו לה' אתי. ואין ספק שכל התלאות והטלטולים שעברו על דה"עה היו בהשגחה מופלאת בין לבירור נפשו ובין לתיקון מדתו. כי ידוע מס' הגלגולים פ"ט שאותה הפעם היתה הראשונה ליציאת נפשו מנוקבא דקליפה ששם היתה שקועה בעון אד"הר והדברים ארוכים. ולכן היה צריך להתברר מאד בקיבוץ הרבה ניצוצותיו המפוזרים בכמה מקומות. וע"כ היה מרבה יחודיו ומזמוריו ואמנם הליכתו למקום אבימלך היתה היציאה הראשונה שיצא לבין הגוים ואז השכיל שהיה צריך להוריד כח ההזמנה ושאל אמאי.

והשיב בגין דבשעתא וכו' וא"ל כי לב' דברים תקרא התורה לחימה. הא' מלחמה שעושים עם האויבים כי תלחם אל עיר. וב' המאכל לחמו בלחמי. וגם בשניהם נאמר אכילה ואכלת את כל העמים ואכלת ושבעת. ותוכן הדבר שהניצוצות הם מפוזרים בדומם וצומח וחי ומדבר. ומכולם צריך הבירור. אבל מפני שכל המאכל הוא השוה לכל נפש לכן ייסד עליו הינוקא דבר סודו וגם שעדיין היו אוכלים. וממנו נקיש לבירור האחר שהיה על דוד והתחיל. ואמר שכאשר האדם יושב על השלחן עת מלחמה היא בין הקדושה ובין שכנגדה. ודע שהאכילה סובבת על שני סודות. הא' מה שכתב בס"הכ שמציאות האכילה היא בנוקבא ובעשייה מאותו השפע שמקבלת מהיצירה. ולכן אכילה גימ' אד"ני ועוד א' וגם נקרא אוכל אל הוי"ה. גם מ"אכל גי' הוי"ה אדני ומשלה נוהגת לנו והסוד הב' הנז' שם ניצוצות הפזורים בכל המאכלים ומפני זה כשהאדם אוכל נמצאת שם השכינה כי שלה נותנת לנו. וגם לעוזרנו בבירור הנפשות ולעומת כן מזדמנת שם הקליפה בין להנות משפע מאכלנו ובין לשמא תוכל לעכב תיקון הנפשות. האמנם עיקר מגמת הס"א היא כשאומרים ברכת המזון שסודה על ב' הסודות הנזכר האחד להמשיך לנוקבא מארבע מוחין חו"ב חו"ג כנזכר בסה"כ. ולכן חיוב ברכת המזון בעינים סגורות והב' לברך המזון שבמעים ושיעשה העיכול לברר כל חלקי האכילה ומכל אלו הטעמים מזדמנת שם הקליפה כאמור. ואנו מקדימים לתת לה מתמצי' השפע וזהו במים אחרונים ובכוונה הידועה להם אבל היא ברעב ואינה מסתפקת בזה שאינו כי אם בצמצום המוכרח לקיומה ומצפה היא אם תוכל להאחז בשפע העיקרי ח"ו ולכן כד אזמין בר נש לברכא וכו' שכבר אמרנו שסוד ההזמנה הוא להוריד כח מזיווג העולמות ואז ס"א אתכפייא וזהו שאנו אומרים אברכה את ה' בכל עת שהס"א נקרא בכל עת כנז' בפרשת אחרי מות. מפני שהיא מזומנת תדיר בלי הזמנה רק בדרך קרי ולהבדיל השכינה עת מיוחדת ובהזמנה וזהו ושריך בעת יאכלו וטעם כפיית ס"א בהזמנה הוא

מפני שהכוונה בה להעלות מ"ן ולהתעלות למעלה ובזה נחלש כח החיצונים. כי אדרבה חפצם לעכב המ"ן העולים. ואיהו אתקנת ברכתא לגבי עילא היא השכינה המבורכת המעלה מ"ן ולנגד ד' מוחין העליונים.

וסטרא אחרא לאו איהו בכללא הענין שבעת עליית העולמות רוצה נוגה להדבק ולהתפלל כמ"ש הר"ב בעליית העולמות בערב שבת. אבל כשיש הזמנה אינה נכללת ואי לא אזמין וכו' שרוצה להאחז וליהנות ממוח הגבורות וזהו חולקא בההיא ברכה. שאם תחסר ההזמנה אין יחוד בחו"ג ואדרבא הגבורות מחולקות מהחסדים. וז"ש חולקא בההיא ברכה.

ואי תימא וכו' כלו' הלא בהם יש ניצוצי טהרה וגם בהם נצטרך לקיבול שפע ואיה אפה הזמנתם

ומשני ההוא מלה דברכתא וכו' אותו הדבר של אותה הברכה שמברכין עליה זו הזמנה שלו: פי' הייחוד והפרטיות של סגנון הברכה המיוחדת שמברכין על אותו הדבר כגון בפ"הע או בפה"א שהוא המשכת שפע העולמות פרטי ממדה מיוחדת ואין לקליפה שייכות בפרטיות כי אם דוקא בברכת המזון שהיא על כללות כל המזון וחיות של העולמות ואין הקליפה מתעוררת ליהנות משם כי גם הוא חלק אחד מחלקי העולם. וא"ת סוף סוף אנו צריכים הזמנה בפועל ואיננה כאן לזה אמר ות"ח דהכי הוא וכו' שהענין הוא תלוי בפרטיות שהרי כמו שישנו לייחוד בפרטות הברכה. כך ישנו במעשה שהרי צריך שיהיה הפרי לפניו וללוקחו בימינו וז"ש דהא מברך על פרי שיהיה לפניו או בידו. ולכן ההוא פרי איהו הזמנה ונוסף עוד יחוד הברכה ומברכין עליה. ולזה לית ליה חולקא לס"א? כי אין שייכות בייחוד האמור בין במעשה בין בברכה. משא"כ באכילת קבע המזון שמלבד היותה כוללת האמור גם בתחלה אין לפניו אלא הלחם לבדו והוא פוטר כל מאכל סעודה העתיד לבוא.

וקודם דא דהוה וכו' זהו טעם אחר לכל ברכת הפירות והוא שכולם עברו עליהם ג' שני ערלה כנגד ג' קליפות החיצוניות שהניצוצות הבלועות בפירות קשות לצאת משם ואינם ראויים לברכה. וז"ש לא מבררין עליה וכתיב לא יאכל וכו' וקי"ל בגמ' לא יאכל משמע אפי' איסור הנאה וזה נאמר בגין דלא יברכון וכו'. וכגון ברכת שהחיינו ושל לולבי ניסן דאסור לברך כיון שאסורין בהנאה כל ג' שנים אבל ברביעי הוא בנוגה שהוא קרוב לקדושה ומעלים אותו לעיר הקדש ירושלים ובזה נפרד מהס"א. ואיהו הזמנה לברכתא. משא"כ במזון הקבוע שהוא הלחם שאין עליו דין ערלה. וכן סתם הפרפרת והלפתן.

כסא דברכתא הוה וכו' פי' כשנוטל הכוס לברך זו היא הזמנתו ולמה צריך להקדיש להקדים הב לן ונברך שכן ראינו שהינוקא שבק אותם ואמר יאות אמרתון וכו':
כד הוי שתי וכו' דהיינו כל מה ששתה לצורך עצמו בתוך הסעודה ואז בפ"ה הויה הזמנה לשיתברך בתוך מעיו המשקה ששתה ונהנה ממנו. ובשאר ברכות הנהנין.
והשתא לברכת מזונא וכו' יובן במ"ש בסה"כ בסוד האכילה שיש באו"א שני מיני אכילה ושתייה. הא' פנימית והיא ליוה"ך: והשנית חיצוניות לכל ימות השנה הנמשכת לז"ון. והנה הברכות שנברך קודם אכילתנו הן להמשיך שפע לז"ון ומהם למטה אלינו למזונא. אמנם ברכת המזון סודה למעלה. פי' להמשיך לז"ון מזון וכן הבינה לצורך שלהם:
וז"ש כסא דא לקב"ה וכו' ולכן יש הזמנה אחרא והיא הזמנה דפומא כי כן מזון זה הנמשך לז"ון לצרכם הוא נמשך ובא מפי הבינה כנז' בסה"כ הנז'. ואי תימא נברך כלומר ומה צורך עוד להזמנה דהב ונבריך ומה ענין לברכת ברוך שאכלנו ומשני אבל נברך. ירצה כי יש חילוק בין הזמנה דנברך לשל בפה"ג שנאמר בסוף בה"מ. כי זו שבסוף שנשתה מאותו הכוס היא בשאר ברכות הנהנין. אלא שאין הכוונה בעצם וראשונה להנאתינ' הגופנית דווקא. אלא נכווין להאיר נשמתנו מאותו השפע הכולל שתקבל המלכות לעצמה בכל כללותיה. כי ע"כ נכוין קודם בה"מ לשם אדנ"י [ואותיות] דמילוי מילואו שעולה ק' כנגד כללות ק' ברכות:
הזמנה דבורא פרי הגפן פי' ההזמנה הא' לשתות היא הזמנה לכוס של ברכה סתם ולא צריך יותר. אבל בהאי כוס זה המיוחד לקב"ה צריך הגבהה בפועל ודיבור דנברך לעילא להמשיך משם השפע לכוס דברכה שהוא המתקומם לקבל וזוהי לקבל ההזמנה לגבי מעלה. כי אין בנו כח מצדנו להזדמן לפני עליון כי אור בה"מ הוא לשכינה. וז"ש לכוס דברכה סתם. ה"ס המלכות אחרי שקבלה כל הברכות ממקור העליון:
ובהאי כוס כיון וכו' שזה הכוס המזומן לברכה בכל הזמנים שאנו עושים לו חי מלא שטיפ' הדחה שכולם תיקונם הנעשים במ' שהיא כוס של ברכה ואנו מגביהין אותה עד כנגד יסוד בינה שהוא בחזה דזעיר: ז"ס כו"ס גי' אדנ"י אהי"ה ושם הוא ראשית עולם הסתום והכוס נתון ביד ימין בסוד חסד של או"א שמשם השפע נמשך לזו"ן כמ"ש בסה"כ הנז"ל.
וכיון דאנטיל כאמור שאנו מגביהין הכוס אז אנו עושים בו הזמנה במלה דנברך שרומזת בל' הריבוי לחג"ת ששם הכוס נתון.

עלמא עילאה היא אימא עילאה: דכל מזונין וברכאן מזונין הוא לחיצוניות העולמות. וברכאן לפנימיותם.

באורח סתים דהיינו נברך ולא הזכיר למי וגם שאכלנו משלו הוא לשון נסתר: ולית לגביה הזמנה וכו' שאין הכוונה לנו לעצמנו ואין לנו שייכות להזמנה זו אלא מה שנרמוז בנטילת הכוס והגבהתו כנזכר והכוונ' שמתכוננת להתקבל לשאול ולקבל שפע ואור.

וז"ש ולית לגביה הזמנה אלא דא כוס דברכה פי' שהוא הוא המזומן ומזדמן להתברך ואנו בניה המגביהים אותה עד בין ג' אבות נטפלים אליה גם בדיבור ונאמר נברך. וכל זה נרמז בפ' גדלו לה' אתי שהוא בא אחר פסוק אברכה את ה' שסודו התחלת ההזמנה וכנז"ל ואח"כ אמר גדלו לה' אתי דהיינו כנגד נברך. ונרוממה שמו הוא שם אדנ"י שהוא הכוס. שיחדיו נחבר פועל התרוממות עם דיבור נברך ונאמר נברך סתם. מפני שלא תעלה כי אם בכל מקום הגלוי. אבל כשמזמנים בעשרה נזכיר אלהינו. והטעם מובן במ"ש בבחינת המספר שהאחדים הם במלכות. ולכן בג' שהם במלכות לא יעלו יותר ממדריגת מעלתה עד החזה אמנם העשרות הם בזעיר ולכן נזכיר אלהינו שה"ס אימא המתפשטת בכל פרצוף זעיר בתוכו:

בריחם טובא אע"ג שהידים הם ג' יד גדולה יד חזקה יד רמה מ"מ קשיא ליה דאין לומר שהחמשה השלישים ירמוז ליד רמה דא"כ הו"ל להיות בצד מזרח שה"ס ת"ת וכאן אמר לירכתים ימה ולכ"א איכא הכא הכא דייקא הוא דקשיא ליה:

אשתמודע מאן איהו כי ר' יהודה ור' יצחק הם מושרשים בגדולה וגבורה שהם ב' הידים ולכן היה קשה להם מהו מציאות ידים בצד מערב. דא"כ יהיו ד' ידות:

ולא אשגחתון פי' לא הבינותם מה שכבר רמזתי לכם במ"ש לעיל וברית קדישא אתער. החכם עיניו בראשו רומז לנז"ל בר"מ דף קכ"ב ע"ב שאור זה סוד השכינה שסודה חכמה קטנה כידוע וזהו החכם כי' ה' חכם וכי באן אתר וכו'. מרגיש ב' קושיות פשיטא שעיני כל אדם הם בראשו, ב' שכן ראוי להיות בראש שהוא הגבוה שבגוף. כי דלמא בגופו וכו'. שמא יש סברא לומר שיהיו בגופו או בזרועו. וא"כ שכן הוא וכן ראוי להיות נמה הוציא החכם מכל בני העולם כי אפי' כל בעלי חיים עיניהם בראשם. בגלויה דרישא ד' אמות. תחום זה הוא של השכינה וכמ"ש ד' אמות בארץ ישראל ד' אמות של הלכה. שה"ס בח"בד דידה המאירים מתנ"הי דידיה וששם מאיר יסוד אבא דיסד ברתא. כי ע"כ היא נק' חכמה קטנה או תחתונה ולכן היא שורה על ראש האדם שה"ס חכמה שלו הנק' ראשית. והכובע אשר על הראש ה"ס הכתר כמ"דא עוטר ישראל בתפארה והיא מכתיר

וסובב על הראש להגן עלה ולכן לא ילך בגלוי הראש ד' אמות שמורה על אור חכמה עילאה המאיר ברמשיך תנה"י ומשם ואילך אין לה הגנה אלא הידוק הכובע המגין. ויתר ע"כ ידוע כי נר"ן הם בתוך הגוף. ועל ראשו היא החיה אשר היא בסוד החכמה כידוע. והשכינה היא נפש חיה ה' אחרונה של שם שד' אותיות הוי"ה הם סוד חנר"ן ולכן היא שורה על הראש אשר שם החיה והכל סוד חכמה וז"ס החכם עיניו בראשו ולא אמר הצדיק כי היפך הכסיל הוא הרשע. המשתטה ברשע. ויאמר מי שהוא חכם שיש לו חכמה תחתונה על ראשו וגם אור החיה. עינוי ומלוי בראשו. כל מגמתו להשגיח בראשו לקיים אותו האור ואותה הקדושה השורה על ראשו:

וכד עינוי תמן: שהשם עיניו ולבו על האור שבראשו צריך לדעת שהוא כנר דולק כמש"ה בהלו נרו עלי ראשי וצריך לשמן שהוא אור החכמה שסודו שמן כמ"ש שמן וקטרת ישמח לב להמשיכו תמיד אליה:

איהי פתילה שהיא השואבת השמן ואז יאחז בו האור והענין כי מח החכמה. הוא המחיה את הכל וכמ"ש כולם בחכמה עשית. וכשהנר מאיר בראשו שהוא אור חיה. אז מאירים כל הנר"ן שבתוך הגוף נמצא שאור החכמה מאיר לכל חנר"ן וז"ס י"ה יה"וה צור עולמים י"ה שהוא חכמה מאיר בכל ד' אותיות הוי"ה והנה י"ה פעמים הוי"ה גי' שמן שה"ס שפע החכמה וכן השמש מחכים וכמ"ש הרוצה להחכים ידרים. והוא טבע השמן כמ"ש על עיר תקוע שהיו כולם חכמים:

ושלמה מלכא וכו' דייק מדלא אמד ויהיה שמן על ראשך כמ"ש יהיו בגדיך לבנים אבל הגזים ואמר אל יחסר. ויובן במ"ש הרב והובא בס' נגיד ומצוה בדרוש התשובה. והוא שב' נשמות יש לו לאדם א' מקיף על ראשו והשנית בגופו. ואם האדם עושה רש"מ מאירים ב' האורות מקיף ופנימי. ואותו שעל ראשו הולך ורם כעמוד גדול עד המרומים והשכינה אז מוספת כח גדול לחול עליו כי זה כל ישע האדם לעלות ולהתרומם. אבל הרשע ב"מ מוריד והולך נר"ן שבתוכו למטה לגיהנם. וכשנגמרים לרדת אז אור המקיף מתצמצם ונכנס בו לקיימו. ואז נכרת ב"מ מלהתקשר עם העליונים והיינו צוואת שלמה ושמן על ראשך אל יחסר: פי' לא מבעיא שלא יכלה לגמרי ח"ו אלא לא יחסר.

דהא נהורא דבראשו וכו' צריך להתמדת השמן שלא יחסר המאור:

ואינון עובדין טבאן שהם נק' נר מצוה מ"ע ומל"ת סוד חו"ג ואיתא בס' השרשים נ"ר עיקרו ניר ובמשלי כ"א ניר רשעים חטאת ומתרגמינן שרגא דרששעייא. וכן כי אתה תאיר נירי ה' מלא וגי' ני"ר י"פ הוי"ה סוד חו"ג שהם עשה ול"ת כאמור: גם חכמה חי"ת כ"ף מ"ס ה"י כי' תרי"ג: וע"ד החכם עיניו בראשו: לקיים ולהאיר האור שעל ראשו אבל

הכסיל בחשך הולך. ולא אמר יושב. כי הגם שאור מקיף שלו ירד ונבלע בגוף עד שאין לו אור מ"מ הולך עוד בחשך עד אשר ירד ויחשך הכל א"מ וא"פ: משא"כ החכם שתמיד עיניו משגיחים בראשו ולא במקום אחר שכיון שמתקיים האור שבראש סימן יפה הוא לו שגם אור הפנימי שלם ומעולה: א"נ עיניו ד"ל ענייניו פי' שכל מעשיו שהם בתרי"ג מצות סוד חו"ג שהם ב"פ עי"ן גי' ניר הנז': באופן שבב' עיניו מאיר ני"ר ה' היא השכינה שכל עצמה אור הגבוה ממותקת בחסדים: וא"כ אתון חכימין ודאי ממדרשו של רש"י דאיהו שופריה של מש"ה רבי"נו גי' חכמ"ה מלא"ה כנז"ל.

ושכינתא על רישייכו שהיא ניר דולק:

איך לא אשגחתון וכו' איך לא עלה על דעתיכם הסוד הנז' בענין הבריחי' בריחם כתיב כנז"ל והיינו ב' מינים והיינו ני"ר ואתם יודעים שהב' חו"ג יורדים ליסוד הנקבה ולמלכות הנקרא כלה והיינו לירכתים ימה י' יסוד מ' מלכות שאלו היו בחי' חו"ג אחרים הו"לל שלישית ורביעית. אלא וודאי הוא מ"ש דהא אחד ושנית שהרי הם שנים יותר. ובזה נדייק אומרו האחד לשון זכר ואח"כ השנית ל' נקבה. והסוד כי לעולם החסדים מן הזכר והגבורה בחי' נקבה מקבלות אור החסדים להתמתק:

מאי לרוב שהיה די שיאמר וידגו.

אלא לרבות על העין: פירוש שהעין תרצה לשלוט בהם להמיטם: ברכת הריבוי היא תגבר ותרבה אפי' בקרב הארץ בין בני אדם:

האי קרא אמר יעקב ירצה אעפ"י שאותו פרק נסתלקה ממנו שכינה וכמרז"ל מ"מ כשאמר זה כבר חזר עליו רוח הקדש וכמר"זל וא"כ בודאי יש בו רזא דחכמתא. שהרי יסוד אבא מאיר בגילוי מן החזה ולמטה שהוא מקום רחל. וה"ס ה' בחכמה יסד ארץ. דייקא יסד והיינו רזא ולכן נק' רחל רוח הקדש. שהאור המזהיר בה ויוצא עזעיר הנק' רוח. הוא מאבא שסודו קודש כידוע. הכא אמאי איקרי מלאך שנראה כמוריד בקודש ולא מעלה. שהרי הוא התחיל האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו האלהים הרועה אותי. ואח"כ אמר המלאך. בודאי כוונתו למלאך ממש וח"ו שיכנע לברכת אחר בלתי מן האצילות לבדו אלא שליחא איהו מלעילא. שאינה נק' כך כשהיא משפעת משלה. פי' המגיע לה לחלקה דהיינו חלק השפע הניתן לה בהתחלקות השפע בכל המדות שלכל א' מגיע הראוי לה בהדרגה ע"פ השתלשלות. והחלק של הנוק' היא הנק' נקבה. אבל בכאן כשהי' משפע' מאו' עליון שאינו מתעבה אז היא זכר. וז"ש שליחא איהו ששלוחו של אדם כמותו:

אספקלריא דלעילא היא כשמקבלת מנ"הי דיש"סות שאז היא שוה לבעלה בקומתה וז"ש דכד מתברכין א"וא וכו' שהוא כאשר היא נבנית על ידם שלא ע"י זעיר ומקבלת השפע מהם. ואז היא בת שלהם ממש. וה"פ י"ה אדנ"י גי' ב"ת עם ב' התיבות. וי"ה הם א"וא המשפיעים באד"ני. שגם סוד יו"ד ה"י יו"ד ה"ה הוא אד"ני. ומילוי ב' השמות ביוד"ין וההי"ן דהיינו י"ה:

ברתי זילי פי' בכח שלגו לכי בנ"הי שלך שהם המתפשטים בעולמות בי"ע. וכנגדם אומרים לה ג"פ ביתך:

נטורי ביתיך בריאה שעל היכל לבנת הספיר נאמר לפתח חטאת רובץ וצריך שמירה והוא ראש עולמות הפירוד וממנו מתחיל אבי"ע של הקליפה ולכן צריך שמירה: פקידי לביתיך יצירה ששם עולם המלאכים דכתיב בהם גבורי כח עושי דבריו לשמוע בקול דברו:

הכי עבידי לביתיך פי' גם תצוה אותם של עשייה שנאמר בהם משרתיו עושי רצונו. זילי וזוני לון כל א' לפי מדרגתו ושרשו:

דההוא עלמא דלתתא זהו בבחי' העולמות לכללות העולם. בני ביתיך הם ישראל שמושפעים מן הפנימיות ואינם ניזונים ממזון הנזכר בפ' בשלח דף ס"ב ע"א דאיתא מן שמייא וארעא והוא מזונא דכולא. אבל ישראל מזונם מן הקדושה. וז"ש מזונא מנך: הא לך כל מה וכו' ירצה שיש בחי' שונות למזונם של ישראל כנז' בפ' הנז' והוא ממלכות ומת"ת ומא"וא והוא כללות שם הוי"ה ע"ש. ועל כל אלו הבחי' אומרים הא לך כל מה דתצטרכי למיהב לון שהוא כל מיני המזונות שהיא נותנת לבני ביתה. ועל הבחי' העליונות שאין בידה ליתנם אמר כל מה דתצטרכי. ר"ל אותם שמת"ת ומא"וא:

כדין איהי מלאך וכו' מפני שלכאורה נראה שאמר שנק' מלאך כשהוא זן ומפרנס: לכך הקשה

ואי תימא וכו' ועוד וכו' ומשיב כד שלח מגו א"ו איקרי מלאך ר"ל אין הכוונה לומר שנקראת מלאך על פרטיות המזונות אלא על כללות הכל ושעניינו שליח להוציא לפועל מה ששולח לעשות. מלאך גי' שם י"ה בג' מילואיו שהם א"וא.

וכיון דשארי על דוכתיה ירצה שכאשר מקבלת הכח מא"וא ונבנית ונתקנת על ידם אז נק' מלאך שלוח לעשות מלאכתו אבל אחרי הבנותה והתקן פרצופה ועולה למקומה בשלימות דהיינו בחזה דזעיר שמשם נעשה כתרה כנודע ומתעלה על נ"ה דזעיר שה"ס ב' הכרובי' ואז נקראת הוי"ה שעיקרו בת"ת זעיר ששם הוא ממש מושב א"וא ות"ת וכתר רחל.

למשה כד איתחזי ליה בקדמיתא וכו' היינו מפני שמשה מושרש בא"וא בסוד פק"ד קס"א ואין ספק שאז היה מתחיל תיקון המלכות ולכן נקר' מלאך: ליעקב לא אתחזי אלא בדוגמא מובן במה דקי"ל משה ברוחא. יעקב בגופא ולכן למשה נראה כמלאך שהמלאכים באים מזווג א"וא. אבל יעקב הוא בגופא סוד החיצוניות. וע"כ נראה לו בדוגמא בגופני דוגמת הרוחני. וגם נראה שמשה זכה לפנימית אצילות המתפשט וכמוס בפנימיות העולמות וליעקב נראה בבחינות החיצוניות. ולכן מביא פ' רחל מבכה שהוא בגלות שאין בו אלא החיצוניות. וזש"ה באה עם הצאן כי החיצוניות סודו ב"ן בחי' בה"מה. אשר לאביה ודאי. והוא בסוד ה' בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא.

דף קפח.

משיכו דאבוי מנהרא עלוי זהו מש"ל שהיו בו כל הנר"ן יחד ולא בא אלא לתקן איזה דבר. וגם כי יש עליו אור אביו המשפיע בו. ולא צריך לו להשתהות בעו"הז. ומדקאמר מנהרא עליה ול"א מנהרא ביה. מדקדק מהר"י צמח ז"ל שהיה עליו ניצוץ מאור מקיף דאביו ולא מאור פנימי. יתבין ומתנגחין להבין דקדוק הלשון וגם כיון שהיו שם כל החבירים כמ"ש ושאר חברייא למה פרט את הד' אשר נקבו בשמות. ויובן במ"ש בספרי תלמידי הרב שכאשר הוא ז"ל היה לומד ההלכה ומפלפל היה יגע ומזיע לשבר כח הקליפה והענין הוא כי התלמוד ה"ס שכינה בגלות ולכן עליו נדרש פ' במחשכים הושיבני ואמר"זל מיום שחרב בה"מ אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה דווקא בזמן החרבן על כי ירדו הניצוצות לחיצונים וצריך לשבר כח הקליפה בהחליש כח הגוף החומרי שנמשך ממנה כדי להעלות הניצוצות והוא ע"ד גלות מצרים בחומר ובלבנים ודבר זה מבואר בזוהר ובתיקונים שבתירוץ הקושיות מסיר ומבדיל הקש והתבן מן החטה שנשארו סלת נקייה וה"ס אותם הניצוצות שמתקן ונבדלת הקליפה ממנו:

אם בהלכה צריכה יגיעה כ"ש כשיהיה העסק באיזה קושיא בדבר החיצונים. שכאשר תתורץ יתברר ויסתלק איזה ניצוץ מהם. עד שלכן הם מתעוררים נגד העוסקים בעניינם כמ"ש להלן:

חמינא דעמון ומואב מתגרי בכו וכו' ידוע שי' חברי האדרא הם סוד עשר בחי' פרצוף החסדים ולכן נפרטו ד' מהם שהם העיקרים. מלבד רשב"י שהוא שורשם בפועל הבירור והביסום. כי ר' אלעזר ור' אבא הם בחי' חו"ב ור' חייא ור' יוסי יסוד ומלכות כאשר נזכר כל זה בפי' האדרא ע"ש. אבל שאר החברים שהם בחג"ת נ"ה לא הזכירם בפרטות כי כולם נכללים ביסוד ובמ':

הא כתיב אל תצר וכו' פשט הקושיא מבוארת ואין להקשות דגם משאר אומות יצאו כמה גרים ואעפ"כ לא נצטוו ישראל שלא ללחום עמם. כי אלו הב' פרידות היו יסוד מלכות בית דוד עד מלך המשיח. וכל עוד שלא יזכו ישראל שיצאו מן הקליפה אלו הב' ניצוצות עצמות היה כח הקליפה חזק לעמוד נגדם וגם בזה יתיישב הקושייא דס"ד מעיקרא והוא שלפניו יתברך הכל גלוי ואם כן היה יכול להתיר לישראל להלחם עם עמון ומואב. ויצוה להם שלא להמית אותו האיש או משפחה שעתידה להוליד את אלו השנים אבל הוא מיושב עם הנז' כי היתה הסבה מחמת חסרון זכות ישראל. וכבר נז' למעלה בדף קפ"ה ע"א שב' פרידות אלו הן בסוד לאה ורחל וידוע שקודם בנין בה"מ היתה הנוקבא מן החזה ולמטה שמשם אחיזת מואב ולכן קדמה רות כשנבנה בה"מ דאז קיימא סיהרא באשלמותא בכל אורך זעיר אז מלכה נעמה שהיא מטמון. והמקדש נק' בית עולמים. כלו' בית אחת כלולה מב' עולמים רחל ולאה. ומפני שדוד הכין לבנין בה"מ וקבל בכתב צורתו משמואל הנביא וזכה להכניע קליפת ערפה שהיא אחוריים דלאה. לכן בימיו יצאה נפש נעמה לעולם כנז' לקמן בדף ק"ץ ע"א. אבל לא באה לכלל מלכות עד שנתקנה מלכות שמים בבנין עולמים באופן שכל עוד שהיו אנו הנשמות עצומות בתוך הקליפה היו נשמה לה ובהן היתה יכולה לעמוד ולהתקיים בחזקה. משא"כ אחר צאתן מתוכה וזה רמז ר"ש באומרו לא דמי מאן דזמין וכו'. ודימה ענין זה למלקט תאנים ולא לפרי אחר. מפני שהתאנים נלקטים א' א' ולא כולם יחד כדתנן פ"ק דפאה ולקיטתן כאחת לאפוקי תאנים. וכן הוא הדרך לקיטת הניצוצות היום א' ולמחר אחרת. ור"א השיב דמ"מ שבחא איהו. ר"ל שאף שיצאו ניצוצות הקדושה ה ז' מקליפת מדין נראה שנשאר איזה רשומו של קדושה שמשביחה.

מאן דלא לקיט תאני וכו' כוונת ר"ש להוציא את ר"א מאותה סברא והענין דדווקא כשאור הקדושה שורה במקום מוכן לו כמו שהיא שריית שכינה בב"המ אז נשאר קדושה לעתיד לבוא. וכן הנשמה בגוף אחרי פטירתה נשאר בגוף הבלא דגרמו וכן בכל מקום כיוצא בזה נשאר הרושם. אבל הניצוצות הנופלות בעון האדם וגולות חוץ למקומם ואין להם התייחסות ושום שייכות עם החיצונים והם שם בעל כרחם וצריכות להשגחה פרטית מאת ה' עליהם שלא ישלוט בהם כח הרע והוא דוגמת המצפה ללקוט תאנים מתאנתו ששומרם מכל רע. וכן יש אור ההשגחה על הקליפה כל עוד שיש בה הניצוצות לקיימם שם. אבל כשכבר יצאו הניצוצות מסתלק הכל כאשר לכל עיקר ורושם כי נסתלקה שמירת השפע המושפע על הניצוצות ולא נשאר כי אם בחינת נהירו דקיק המוגבל לחיות הניצוצות. ולכן כשמרבים לפשוע מתמלאה סאתם רק מן הרע. והקדושה

פורחת אפילו הנהירו דקיק ונשאר רק סיגים והיא צאה. ר"ת צרור. את המדינים ולכן בחרו להם בבעל פעור והסודות כמוסים ליודעים מואב אינון שארו. דייק עוד אומרו אל זקני מדין ולא הזכיר זקנים במואב. לפי שדווקא שלמדין היו בבחי' זקנים קרובים למות ושגבר בהם חלק הרע ממלכין קדמאין. אבל מואב היה בבחרותו וקייומו בעבור הניצוצות הנזק ולכן גם שמואב התחיל בעבירה ניצול בשבילם:

לאפקא לעלמא ללמד ענין אמיתי שלא בשביל כל צדיק העתיד לצאת ימלט מולידו וכ"ש עמו. שהרי אין לך אומה שלא יש בקליפתה ניצוץ קדוש. אלא הענין בניצוץ שיוציא תולדה כוללה להיטיב לכללות העולם וכרות ונעמה.

וז"ש לאפקא לעלמא שכיון שיש בו סגולת ההטבה לכללות. יש בו כח להציל כללות עמו:

והוו אמרי מלי דאורייתא פי' בשביל כך לא נזכר ר"א מההוא ינוקא אלא אח"כ ונטו מדרכם ג' פרסי כדבסמוך:

וכתיב וקרבת וכו' שלא נאמר וקרבת במואב ולכן אמר מלה דא כמלה דא שבשניהם נאמר אל תצר ואל תתגר בם ואם כן מה הפרש בין דא לדא שנאמר קריבה דווקא בבני עמון:

אתחזי דשקילי הוו וכנז' שהיו בשניהם ב' פרידות טובות וגם לפי הפשט שקולים היו בקורבה לישראל ובשניהם נאמר כי לבני לוט נתתיה ירושה:

כד הוו מקרבי וכו' ירצה אע"פ שנראים שקולים מ"מ שנינו שנשתנו מאד לגבי ישראל:

ודאי הכי הוא יש להעיר מה יתן ומה יוסיף אותן חציפות להעניש את זרעה. והיא לא נענשה עליו. ונלע"ד שג' בחי' הן קטנות ויניקה וגדלות.

וכל החיצונים והאומות יצאו משני בח ' הראשונות. פירוש מאחוריים שלהם. ואיתא בל"ת בפ' לך לו"ט גי' מ"ה והוא אחוריים דזעיר. ונל"עד שסוד הענין הוא שליט הוא מבחי' הקטנות ג' כלילן בג' גפ"ג הם ט' הוא מספר קטן דמ"ה. ויניקה ופ"ו הם ל"ו והוא מ"ק של יו"ד ה"א וא"ו ה"א הרי לו"ט מבחינת אחוריי' וב' בנותיו ילדו עמון ומואב גי' אחור שהם אחורי רחל ולאה עמ"ון משל לאה קס"ו כמ"ש הרב ז"ל ומואב משל רחל והיא קליפה יותר קשה שלכן יגעה רות לצאת מתוכה בשפלות ועניות. משא"כ נעמה. האמנה ידוע שברחל נאמר ה' בחכמה יסד ארץ שהיא נבנית בכח אור יסוד אבא המתגלה שם. והנת קליפת מואב היונקת מאחורי רחל העיזה פניה לאמר שהיא יותר חשובה מרחל שהרי נזדווגה לאביה מאב הוה ברא דא. מה שלא זכתה רחל ולכן ישראל היו מכוונים להפחידם להורות להם שהם בני רחל ויפה כתם מאד משלהם:

אבל זעירתא וכו' שמלבד שהעליעתו גם בשעת מעשה כסיאת ארחהא
ותשכב עמו עטופא דטלית שהוא מן החזה ולמעלה וגם ידוע שסגולת הציצית היא הצניעית כמש"ה ולא תתורו וכו' כאחין ממש כלו' לטעם צניעות אמם. וז"ש וקרבת מול בני עמון עשו עצמיכם קרובים ממש:
והרמ"ק נתקשה בזה דמאי רבותה דנעמה משאר נשים נכריות שנשא שלמה שאע"פי שגיירן מ"מ נקראו נכריות. ותירץ דודאי נעמה נתגיירה קודם שנשאה שלמה עכ"ל. ולא דק דלא סגי לן בהני דמקרב אחיך בעינן ואיך מלך רחבעם. אבל האמת הוא שאמה נתגיירה. ונעמה היתה הורתה בקדושה וראוי זרעה למלוך. וכן מוכח ממש"ל דף ק"ץ ע"א נעמה בבני עמון ביומוי דדוד נפקא ר"ל שיצאה נשמתה מהקליפה ואמה נשאת לישראל וכיון שאביה מישראל הותר זרעה למלוך וכ"כ הכ"מ פ"א דהלכות מלכים ובשם התוספות וכוונת הקושייא היא דס"ד דההיא דרות ונעמה שהגינו על אומתן הוא ע"ד ברא מזכי אבא דאי כדי שלא תאבדנה. וכמ"ש דוד לאבישי היום יומת איש בישראל. שהכוונה היתה על מרדכי ואמר דוד שאם אז ימית שמעי לא יצא מרדכי לעולם. א"כ הרבה דרכים לפניו ית' לשמור אותם העתידים להוליד רות ונעמה והשאר יאבדו. אלא ודאי דהתם מפני זכות ב' הבנות. ולפ"ז הקשה שגדול זכות הווה מן העתיד וק' ממדין שזכו לציפורה ויתרו. וגם זכותם בגידול משה:
ויתיר אתחזי וכו' שהיה להם זכות היוצאים מהם ושל שלהם דמשה ותי' ר"ש שהטעם הוא שגדול כח הקליפה בעוד הניצוץ בלוע בתוכו דהו"ל כנשמה בה: (דף קפ"ט ע"א)
אעביד תולדין לעלמא בהגהת הרב נמחקה מלת לא ובלתי כך לא היתה הבנה למאמר: כי אי קאי על פסוק פרו ורבו איך יקשה לא יעביד תולדין: ועוד מה ענין לפסוק ויברא אלהים אלא ה"ק הלא נאמר ויברא אלהים את האדם בצלמו שזה מורה שהיה רוחני ומעולה מאד. ואח"כ כתיב פרו ורבו ומלאו את הארץ שר"ל את כל העולם חוץ מג"ע שאז היה יושב בו. וכי תעלה על דעתך שהאדם המעולה היה עושה תולדין לעלמא לכל העולם שודאי יהיו שפלים וגרועים מאד:
או אי לא חאבו וכו' פי' שאז היו ישראל במדרגת אדם כשהיה בג"ע וכמ"ש בפ' ואתחנן דף רס"א ע"ב וא"כ כמו שהיה אפשר לאדם להוליד מעין עו"הז. כך נראה שיהיו ישראל אחר מתן תורה. וא"כ העולם יחרב:
יעביד האדם תולדין מיד פי' שבעוד ב' שעות היה בא יום שבת דיכלה עה"ד טו"ר שלא יהיה שום רע אלא הכל טוב וכמו כן לא יהיה בארץ מוץ ותבן מצד הקליפה. אלא כולו

היה אוכל זך ונקי והיה העולם כולו טוב ושלם וכמר"זל בשמות רבה בפ' בשלח דף כ"ד על פ' טוב הארץ תאכלו אותה שעה אני מספיק לכם מעדני ג"ע ע"ש:

תנינן ז' רקיעין אינון וכו' נודע שג' בחי' רקיעין הם יש רקיע ששם סוד מחיצה לבד. כעין הפרסא שבאמצע הגוף כנז' בפ' בראשית דף ל"ב ע"ב אית קרומא במציעות מעוי דב"ן וכו' ונקר' רקיע ע"ש וכן קרומא דאוירא שהוא התיקון הג' מתיקוני רישא. ועליו נדרש ג"כ פ' יהי רקיע כנז' בשער אריך פ"ז. ויש רקיע חופף על הראש וה"ס היסודות דתבונה וזעיר כנודע. ויש רקיע שהוא גלגל כדורי. ובחי' זו צודקת בכל א' מכלי הספי' שהוא ככלי עגול מחזיק האור בתוכו והנה ידוע שכל בחי' כלי נעשה מכח בוצינא דקרדינותא שהוא שרש הגבורה המגבלת ונותנת מדה לכל ספי' וספי'. ושורש זה הוא במוחא סתימאה המתתקנת מגבורה דעתיק כמ"ש הרב ז"ל. והנה ידוע שבין כתרא ומוחא יש תיקון דקרומא דאוירא שע"י מקבל מ"ס השפע במדה מכתרא. והרי שיש בה בחי' הא' של רקיע. ועוד בחי' השנית שהרי השפע של חכמה סתימאה יורד עד יסודה שה"ס החיך. ונותנו לגרון שהוא בחי' מלכות. הא למדת שאורה של ח"ס יש בה בחי' רקיע בין מצד שרשה ובין מצד שפעה. ובכל א' מב' הבחי' תמצא מספר שביעיות. שידוע שקירומא דאוירא הוא התיקון הג' והוא נעשה מת"ת דעתיק ומת"ת זה יש ד' מדריגות עד הסוף דהיינו נהי"ם דעתיק. ועם ג' דכתרא מוחא וקרומא הרי ז'. וכן בבחי' השנית מחכמה עד יסודה הם ז' מדות בינה חג"ת נה"י ולהיות שעיקר אור ח"ס הוא שורש הגבו' אבל הוא חמר טוב דשקיט על דורדייאה. לכך נאמר וחכך כיין הטוב. שכבר אמרנו שיסודה של ח"ס הוא החך בסוד חכמה ח"ך מ"ה כי בחכמה זו יש שם של מ"ה כנזכר בדרוש תלת רישין:

ולפי שהוא שקיט ומבוסם מאד נקרא יין הטוב. וגם שכל יסוד נקרא טוב. האמנם הגבורות בעצמותן הן בסוד הבחי' הג' שמהן הוויית כל הכלים. ועל בחי' זו אמר בכאן. **ז' רקיעין אינון ואינון היכלין** פי' שאינו עוסק עתה אלא בבחי' עצמותן: ונודע שהן נעשות היכלין לאור הפנימיות. ודווקא לפי בחי' זו צודק מ"ש ושית' אינון וה' אינון שכן בגבורות יש כל אלו הבחי' כי סתמן הן ה' גבורות ובהתכללן ביסוד הן ו' ובכללות כללות במלכות הן ז' והזכיר זה בכאן לפי מה שנמשך ואמר וכלהו נפקי מגו יין עתיקא קדישא עילאה שהוא הוא מוחא סתימאה שהוא באריך הנקרא סתם עתיקא: ולהיות שכל הקדושה היא מחכמה וכן אמר קדישא: ועל שם התתקנה מגבורה דעתיק יומין שהיא הגבורה היותר עליונה המאירה באצילות לכך אמר עילאה: וז"ס שם יין נ' וב' יודין נהורות שה' מהן הן תמיד בייחוד היינו חגת"נה ועוד ב' שהן נפרדים הן דיסוד ומ'.

דף קצה:

בר בצלו ובברכן וכו' הק' המד"ל כי מה תפלה עשה אברהם שם ולא ר"א כאן ששניהם לא עשו אלא שבועה. וי"ל שאמרו כך אבל לא הרימו ידיהם עכ"ל:

ול"נ שאברהם כיון להתפלל לה' שלא ישלוט יצ"הר בא' מבני ביתו שיצניע איזה דבר ולא תתקיים השבועה כראוי א"נ כמ"ש בב"ר עשאן שירה פי' שהרים את ידו לתת שבח לה' על נצחונו. והיינו מ"ש כאן ובברכאן. שכוונת המתפלל על העתיד או משבח על שעבר אחת היא בהאמינו שהכל נהיה בדברו וקרוב לומר שבתוך השירה התפלל לה' שיעזרהו תמיד כמו שאז עזרו. וכן אתה מוצא בשירת הים תביאמו ותטעמו וכו' ותפלת ר"א נראה שהתפלל לפניו ית' שכל מי שיתפלל בתיקונא דא לא תהדר צלותיה בריקנייא. דכל מאן דאלין ארבע יסדר קמי מאריה. מז"ל בכללות ענין זה שאנו בתפלתנו נכוין לג' בחי' בכללות א' להעלות העולמות וזה נעשה מתחלת והבקשות והזמירות. ב' אחר העלותם לאצילות לעשות הזווג בכל תיקוניו שם למעלה. ולזה צריך שיקדים סוד מסירת הנפש בק"ש להמשיך כח לאו"א שנתחברו אח"כ בעמידה. יחוד שלם לתיקון ז"ון. ולכי שכל עולמות בי"ע הם כנקודה קטנה לגבי מ' דאצילות. לכן צריך למשוי גרמיה בהדי מסכני וגם שאנו מכווני בעוזר דלים ליעקב ורחל ולאה העולים מבריאה לאצילות וכמו כן סמיכות גאולה לתפלה שהיא רחל שעדין היא דלה. באופן שהבחי' האחת דעבד וב' היא להעלות לאצילות ולזווג הזווגים. והבחי' הג' הוא המשכת השפע בעולמות. וז"ש לבתר דצלי כל צלותא. והן הן הג"פ שנז' עבד בדוד. הושע עבדך היא העלאת העולמות דבי"ע שכולן בסוד המ' וכל הבירורין מבחי' ב"ן ואמר הושע פי' מהחיצונים שבג' העולמות. ועל הענין הב' שהוא הזווג אמר שמח נפש עבדך ה"ס בחינת ד' אותיו' הוי"ה מבחי' ב"ן שלא נפלו בעת החרבן כנז' בדרוש רפ"ח ניצוצין. ואל בחי' זו מתעלים ומתקבצים נדחים והיא שמחה בזווג. ולפי שצריך להקדים לזה בחי' ק"ש במסירת נפשו לזה אמר כי אליך ה' נפשי אשא. והבחי' הג' שהיא המשכת השפע אמר תנה עוזך לעבדך והוא מבואר. ואמנם להיות שעיקר מעשינו הן הב' בחינות הקודמות שזה תלוי בנו בכוונתנו. ואם נזכה אליהן ממילא תמשך הג' לכן אמר לקמן תרי עבד מאינון תלתא אינון דכללי וכו':

דף קצז:

אר"א תוהנא על וכו' אתיא כמ"ד בן סודר ומורה לא הי' ולא נברא. וא"כ לא אתא אלא לדרשא על גנותן ועונשן של ישראל ולכן בקש משה שלא יכתב מפני שלא ידע עדיין סוד הענין שאדרבה ממנו פנה ממנו יתד לתקנתן של ישראל וכ"מש יופי"אל שר התורה.

ואקדי' מ"ש בדרוש מרכבת יחזקאל וז"ל בן סורר ומורה נמשך מנוגה הנק' פרה סוררה הנז' בפ' בלק דף קצ"ז ע"ב עכ"ל. ועיין מ"ש בפ' חוקת דף ק"פ ע"ב ועוד צא"ל שתואר אדם רומז לזעיר בגדלותו שם מ"ה ולנוקביה בהדיה בסוד מילוי מ"ה שהוא חו"ה. אבל תואר איש רומז לקטנותו ושאין לו בת זוגו והוא לשון אש רמז לגבורות בלי מיתוק כנז' בפ' תזריע דף מ"ח ע"ב ע"ש.

וז"ש כי יהיה לאיש דא קב"ה דכתיב וכו' פי' כשהוא בבחי' דינים מכח עונות ישראל הקרואים ב"ן לפי ששרשם ומשם ב"ן שהוא ההוא רוחא דשבק בה בעלה. והוא נעשה סרר ומורה שהפיל ניצוציו בתוך קליפת נוגה דאיהי פרה סוררה לפי שיסודתו ממנ"צפך וכשמתדבקת ברע נק' סוררה. גי' מ"ם נו"ן צד"י פ"א כ"ף. ומפני שזה בעונו הגביר הדין למעלה עד שנק' איש מלחמה בודאי שאינו חפץ בתיקון הקדושה אלא בשל הס"א והיינו סורר שסר מהדרך. ומורה היתר לעצמו להתיר הרצועה. ואז הוא בלתי שומע בקול א"וא: **דא קב"ה וכנסת ישראל הם ז"ון בתיקונים ואינו חפץ בהם רק בצד החיצו' שדבק בו** אשר לכן לא ישים אזן לאזהרות והעדאות של כל נביא כי גבר צד הרע מאד לכן לא היה כח בנביאים להוציאו מתוך המאסר שנסגר בו. גם שהיו מאירים וממשיכים כח מאימא עילאה שממנה שפע הנבואה עד נצח הוד דזעיר. ואם שם שהחסדים מגולים לא יכלו להטיב ולהכניע צד הקליפה. כ"ש למעלה שהחסדים מכוסים. ונמצא שבזה פגמו גם באו"א ביסודם ואורם בתוך הזעיר. ואז הגיע ישראל למדריגת אם עונות תשמור יה דסליקו חובין לגבי א"וא כנז"ל בדף קפ"ה ע"ב והוצרכו להתעלות עוד למעלה. וז"ש ותפשו בו אביו ואמו. דלא קאי אאביו ואמו הנז' בפסוק ראשון דא"כ היה די שיאמר ותפשו בו ולא יותר דשפיר נשמע דמוסב אל אביו ואמו הנז' ראשונה. אלא טרח וכתביה קרא לרמוז לא"וא עילאין שפגם ישראל בם וזהו רומז איננו שומע בקול אביו ובקול אמו כי למה לא אמר איננו שומע לאביו ולאמו. אלא ב' קולות אלו הם ב' יסודות א"וא. ולכן עליהם להתעלות למקום יותר עליון לדון דינו של בן זה ומשום הכי הוציאוהו אל זקני עירו וכו' ונגלית הסוד היטב הקשה ב' קושיות. הא' אל זקני עירם ולשער מקומם מ"ל. אחרי שהם שנים אביו ואמו. והב' דהול"ל להפך ולהקדים מקום הוצאתו אליו. ואח"כ יזכיר היושבים באותו מקום א"נ הוקשה לו דהיינו זקני עירו היינו שער מקומו כי שם שער נאמר על הב"ד כידוע. ותירץ דעירו ומקומו רומז בכינוי לשון יחיד אל האיש שהתחיל בו שאמרנו שרומז לזעיר בהיותו בבחינת הקטנות דאז אין בו אלא ו"ק והיינו עיר ו'. ולהבין הענין צא"ל ששורש הדינין בדיקנא עילאה כמ"ש הרב ז"ל בפ' מקולו' מים רבים ר"ת של ג' התיבו' עולה פ"ר שהן סוד הדיקנא מברורי המלכין קדמאין אלא

שהן מדות של רחמים ושם הדינים נכפים וכנז' בכוונת השופר. ושם הוא סוד זקני עירו דהיינו הזקנים של עירו של האיש הנז' שבהם שורש גבו' מנצ"פך גי' עי"ר. וא"כ עירו ר"ל הגבו' דפ"ר שלו. ואקדים מ"ש בכוונת השבת שבו עולה הזעיר עד אבא ונוקביה עד אימא. ובמנחת שבת עולה זעיר לדיקנא ונוקביה לאבא נמצא דשפיר מיקרי דיקנא דאריך זקני עירו ומקום שלו הוא אבא שרוב יום השבת שם הוא מקומו אבל במנחה הוא שע' מקומו דא כנסת ישראל. ואולם משום דקשה ליה לשון זקני בלשון רבים חזר ופירש זקני עירו אלין יומין קדמאין וכו' ירצה לג' תחתונות דעתיק שהם מאירים בגלגלתא ומוחא דאריך. וגם נמשכת הארתם אל הדיקנא כנז' בשער אריך בפ' י"א ועליהם רמז בג' תוארים כי להיות שז' תחחונות דאו"א גם הם ימים ראשונים. וז' תחתונות דאריך הנק' עתיקא הן יומין עתיקין לכן הוסיף ואמר סבין דכולא כי הם הקדומים לכל האצילות ושיעור הענין שצריך להעזר בהמשכת השפע מעתיק יומין כמ"ש לעיל בדף קפ"ה ע"ב ועיין מה שפירשתי שם. והשתא א"ש ריבוי דזקינים שהם שבעת הקדומים המאירים בזקן. וכשזעיר עולה עד הדיקנא אז ממילא נוקביה עולה למקום א"וא שהיה מקום הזעיר במוסף וז"ש שער מקומו דא מוסף שבת. וגם מלת מקום גי' מו"סף אבל מ"ש מעליית המ' עד מקום זה אינו ענין לצורך גזר' הדין שהרי גם באבא מגיע הפגם הנ"ל ולא נזכר בכאן אלא להודיע קושטא דמילתא שכן הוא הסדר שבעלות זעיר לדיקנא עולה המ' עד אבא. שזהו תכלית העלייה שלהם ולא נזכר פה לשהיה די באבא לגזור הדין שנזכר לקמן שהוא לעשות בירור הטוב מתוך הרע. והטעם הוא מ"ש.

אע"ג דכולא ידעין דינא וכו' ירצה שאע"פי שסוד הבירור הנעשה בכח הדין נעשה גם ע"י א"וא וז"ון כידוע. מ"מ דין בן סורר הנז' שהוא כללות ישראל אין כח בהם לעשותו. **משום דבי דינא דאימא קריבין וכו' ירצה שהם נוגעים בדבר שכן נאמר ותלכנה שתיהן הן ב' הה"ין** וגם מ"ן דאימא נפלו בין החיצונים. ומינה דגם אבא לא ידין דבעל כאשתו. ולכן נתעלה הדין דווקא אל זקני עירו שהם אריך ועתיק כאמור. ואמרו בננו זה אע"פ שחטא ישראל הוא וגם כי נטמע בקליפת נוגה מ"מ בננו זה:

ולא דשאר עמין פי' אין לחיצונים שייכות וקירוב עם הקדוש' משל אל מרגלית השקועה באשפה ועוד כי תחלתם היה לתיאבון לאכילה ולשתיה בתוך העמים. ולא חפצו בראשונה להשתקע ביניהם ולעזוב אלהיהם אלא עבירה גוררת עבירה. ובתר התחלה אזלינן ואז יצא הדין מפי עליון: ורגמוהו כל אנשי עירו. הן החיצונים בני פרה סוררה שבן זה בתוכה והיינו שיכוהו ויענישוהו ביסורין לברר הטוב מתוך הרע כאשר היה בגלות מצרים דכתיב וכאשר יענו אותו כן ירבה כי לפי עונש היסורין היתה הקדושה

מתגברת. וכך יהיה לבן הסורר. ודיו לכתוב ורגמוהו. אלא הוסיף באבנים לרמוז מ"ש רז"ל שפך חמתו על האבנים. וז"ש וסתרין טורין. ואז יבער הרע מקרבנו ויתברר הטוב וכל ישראל הנשארים ישמעו ויראו מכאן ולהבא כי לא יוכלו הגוים למחות שם ישראל. וז"ש ולא מהני להו כלום:

דף ר:

קל דחמרא דא דנהק תרי זמני וכו' ענין זה יונעם עם מ"ש בח"ב דס' הגלגולים דר"פ ב"י היה ניצוץ של אאמ"ה. וישמעאל נתגלגל בחמורו להתתקן ושלפי שהיה גזלן לכן נשבה והיה ג' ימים בלי אכילה עכ"ל שם ומז"לן שכאן נתקן תיקון בפועל במה שהציל היהודים מהלסטים. ולפי שר"פבי היה מאברהם לכן שמח בזה והודה לאל עליון שעשה כן בעדו:

דף רא:

מעין גנים וכו' איתא בסה"כ בענין ר"ח קצת פירוש למאמר זה. ואקדים תמיצת' בקיצור. דע שבחינ' א' ממלכות יורדות לבי"ע להעשות נשמה אליהם. וברדתה אימא אוזיפת לה מנהא להעשות פרצוף שלם. ובחי' ו' היא סוד ד' של ה' אחרונה. כי ה זו נעשית דו והד' יורדת למטה והו' נשארת למעלה. ואח"כ יורד ומזדווג עם הד'. ומז"לן שה"ס יסוד ומלכות שבמלכות ובסוד ההוא רוחא דשבק בה בעלה. כי יוכל להתהפך לזכר וב' בחי' אלו הם לפי דעתי סוד אותיות תם מאט"בח שכתב הר"חו שלא פי' בו הרב זל"ה כלום. אלא שאמר שהם למטה בסוד המלכות. ונראה שה"ס זה דהיינו בסוד היות יסוד ומ' שבמ' למטה והיינו ד"ו והיינו תם. שהד' נעשית ת' בהעשותה פרצוף והוא היא ס' סתומה העולה ת"ר. והנה אם נחלק ט' אותיות שם ב"ן במדות המל' יהיו יו"ד ה"ה ו"ו ה' בחב"ד גג"ת נ"ה שלה ותשאר ה' אחרונה ליסוד ומ' יסוד ו' מלכות ד'. ולמעלה הוא ו' תוך ד שהוא ה אך ברדתם אז נחלקים לד' וו'. והנה בהיותה למטה אז הם בסוד זכר ונקבה. אכן (ובאחרית) [בשחרית] אנו מעלים ד זו למקומה למעלה ונעשית כולה נקבה לזווג העליון. זהו תמצית הקדמה זו. אבל בפי' דברי הזוהר כתב שם וז"ל ה' גנים אית ליה לק"בה וכו'. פי' הם ה' גנים שעל ידם נבנית המ' ונעשית וגן:

ומעיינא חדא דאשקי לון הוא היסוד המש קה את הגן:

תחות האי גנתא אית גנים אחרנין היא אות ד' שפי' שיורדת למטה ונעשים גנים אחרנים והא גנתא שהיא אות ו' הנשארת למעלה. אתהפך לבחי' זכר. והיסוד שבה נעשה מעין דאשקי לון ומזדווג עמם. ע"כ מה שפי' במאמרנו. וצריך פירוש לפירושו שהרי לא באר כלום במ"ש כאן גנתא אדא אית לתתא מנייהו וכו'. גם מ"ש ומעיינא חדא שהוא היסוד

המשקה את הגן. לא פי' מהו יסוד זה שאם הוא יסוד שלה איך אמר עליו ומעיינא חדא עלייהו. והנל"עד הוא שה' גנים הם חג"ת נ"ה שלה שבהם מתפשטות ה' גבורות. ולכן אמר בס' הכ' שעל ידם נבנית המ'. ומעיינא חדא. הוא הדעת שלה המקבל מיסוד שלו ולכך אמר שמעיין זה עלייהו. ואמנם ידוע שיסוד אבא מסתיים עד סוף יסוד זעיר וכנגד זה אמר דקא אשקי לון ורוי לון טמיר וגניז. ולא הזכיר בכאן חו"ב שלה לפי שאינם מוחין ממשיים רק מהארת נ"ה דזעיר כנודע. וגם כי מעין כתיב ביו"ד אחת. מצינו שהרב ז"ל דורשו בשני יודי"ן. ונראה שהוא מפני הדג"ש שבו. ולפ"ז עולה ק"פ והוא גי' ב"פ יסוד דאבא ודזעיר עם כ' ספי' וגם עולה ע"ב ס"ג מה שהם המשקים את הג"ן שהוא שם ב"ן. ובחי' גן זה הוא על שני דרכים הא' יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה עולה ג"ן. והב' לפי שה' שלה צורתה דו כנז"ל עולה ז"ן ולפי שהד' יורדת למטה. נשאר ג"ן באצילות. ולכן גם הו' היורדת להשפיע ולהזדווג עם הד' נק' ג"ן שלהיותו בחינת יסוד כנז' נכללו בו כל שאר האותיות. ועליו אמר גנתא חדא אית לתתא מנייהו. למטה מהחמש גנים הנז' חג"ת נ"ה ונטיר מכל סטרין דעלמא. הם הקצוות שכן הוא באמצעם שהרי נ"ה יותר ארוכים:

תחות האי גנתא אית גנים אחרנין הוא סוד הד' הנז' בס"הכ והאי גנתא אתהפיך והוי מעין וכו' בס"ע"כ דף מ"ח וז"ל רחל היא ערוגת הגן בסוד כאיל תערוג על אפיקי מים שהם נ"ה ששם החסדים מגולים שהם אפיקי מים. ושני חסדים שבנ"ה הם שני הוי"ות גי' ב"ן ועוד שני שלישי ת"ת שהם י"ח שני חלקי' משם הוי"ה כמ"ש בדרוש האונאה ועם ב' הוי"ות שבנ"ה גי' ע' והם מים בבחי' חסדים וזהו מעין גנים מעין ר"ל מע' חסדים הנז"ל יורד למלכות שהיא הגן וערוגת הבושם שכל האצילות נזרע בה וז"ש מעין חסדים שהם מים דכורין בסוד מעין הנובע יורד לגנים שהוא ר"ת נ' גבורת יסוד מלכות:

כי מכח מימי החסדים המתרבים בה כל הע' חסדים ונעשה בה מעין הנובע עד שהמלכות נהפכת למדרגת דכורא בסוד מ"ש בזוהר בלק והאי גנתא אתהפיך וכו'. ופירושו כי היא סוד ה' אחרונה דהוי"ה והו' שבה' נעשה מדריגת דכור' להשפיע לד' שבה' שהי' מדרגת נוקב'. ונמצא האי גנתא שהיא מ' שהיא נקראת גן לעולם אצילות הוא חכמה שהיא מעין לגן שהוא עולם הבריאה. וכמ"ש בתיקונים מעין גנים דא חכמה שהוא סוד עולם האצילות. משפיע לגן שהוא עולם הבריאה שהיא הגן עדן להנשמות אשר שם בסוד בינה מקננת בבריאה. ובסוד ישקו כל חיתו שדי. ונמצא קרא אותו מעיין מצד החכמה סוד מעיינות החכמה אשר במלכות והוא נעשית סוד הבאר גי' שם ב"ן קנ"א עם מים שבו סוד הט' יו"דין דד' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שכולם מתאספים אל מלכות ונעשית ים שכל הנהרות והנחלים הולכים אל הים חיים גי' אהי"ה הוי"ה אהי"ה

והוא גי' ס"ח גי' בי"נה ע"ה שכל החיים באים משם מחו"ב וזהו ונוזלים מן ל"ב נו"ן ל"ב נתיבות חכמה. נ' שערי בינה. כד אצטריך מעיין. כשיורד לבי"ע להזדווג עם הד'. וכד אצטריך הוי באר בהתעלותו לאצילות ומתחבר עם הו' ונעשה ה שסודה באר כמ"ש על פ' היא הבאר שהוא בג' מילואי הי"א עולה ל"א ואם תמלאם ה"י יו"ד ה"א אל"ף ה"ה ה"ה עולים קב"ע ועם ל"א הרי באר בסוד ה'. אך בהיותו בסוד ד"ו הוא מעין ד"ו פעמים ד"ו הוא ק'. ופ"ד כ"ד ופ"ו ל"ו הרי ס' ועם ק' של ד"ו עצמו וי"ס הרי מעין ושואל מה בין האי להאי. כלומר בין זה וזה הם מים נובעין.

ותירץ לא דמי וכו' פי' אין ספק שמעלת באר היא מעולה מהאמורה פה במעיין במה שהוא זווג שלם. אבל יש בחי' של המעיין מעולה מפני שבהיותה בסוד באר היא מעלה מ"ן ואינה משפעת אז. אבל בחי' המעיין היא השפעה ממילא מנוזלי לבנון ה' חסדים וה' גבורות הבאים מאו"א ל"ב נו"ן ומשיורי ב' הזיווגים שנעשו ביום הקודם של או"א הוי"ה אהי"ה ושל הוי"ה אדנ"י העולה לבנ"ון. ואלו נמשכים לבי"ע שאז נק' המלכות אלהי"ם כנז' שם בסה"כ בזה הענין עצמו. שאמר שם שאין מ' דאצילות נק' אלדי"ם כי אם זאת הבחי' היורדת ובהצפרף ב"ן לאלהים יעלה ג"כ לבנ"ון. וכוונת עילוי ומעלה זו היא ע"ש שהוא בדרך נס שהנקבה תעשה זכר. וכך היה נס זה מאותו מעיין:

דף רב.

אמאי סמיך דא לדא ר"ל מה ענין שכר זה לכאן דזוטר איהו לגבי מאן דבתורת ה' חפצו וכו'. שאין לה מעלה רמה כ"כ והרי זו תאות לבעל מדת הבטחון דכתיב ביה והיה כעץ שתול על מים. אבל לת"ח גדול ועצום אין זה כלום. וכ"ש שכבר קדם ואמר אשרי האיש וכו' ותירץ אלא מאן דאשתדל באורייתא. ור"ל שאין זה שכרו אלא תנאי כולל שצריך שיהיה בו. והוא דבשלמא מי שאין לו אלא חלק בתורה ואינו עוסק בה תמיד. זה יאחוז בחלק א' ממנה או פשטה או מדרשה וכיוצא. אבל מי שאין לו אומנות אחר אלא דאשתדל באורייתא יומם ולילה לא יהיה כגוף האילן היבש. אלא יהיה כאילן השלם בכל הז' דברים:

ורזין טמירין הם סודות האור הפנימי. ורזין סתימין אלין על אלין. הם סוד אור המקיף שהיותר עליו הוא יותר מובחר משל תחתיו המוקף. א"נ רזין טמירין מעולם הניקודים. **ורזין סתימין וכו' עולם הברודים פסול וכשר וכו' ג' עולמות בי"ע שיש שם עירוב טוב ורע לפי מדרגתם** ומסיק שאם אינו לגמרי חכם אלא אם הוא כעץ הנזכר לאו איהו חכם בחכמתא. שאין חכמתו מושפעת אלא מושכלת מכח העיון.

ת"ח כמה חביבין וכו' לפי שאמר שפסוק והיה כעץ שתול אינו מדבר בשכר אלא בתיקון מעלות הת"ח ושלא יכון להחשיבו לגמרי. לכן נמשך בהודע בכללות גדולת מעלת הת"ח דמשתדלי באורייתא והיא פרטיות השגחת ה' עליו להבדילו מיתר בני אדם. לשיוכר ולהפקידו למשחית גם בעת שכחו שלא להבחין. וענין הפסוק הוא שקודם לו יצוה ה' להחרים כל אותם הרשעים למען ילמדו ככל תועבותם וכו' כי אז יצוה ה' לשטן המחטיא הוא יצ"הר הוא מ"ה שיצור אל עיר במגפה והענין כמ"ש הרב ז"ל שכאשר יש בירורים בתוך הפסולת הוא סם המות של המגפה. וזה ודאי יתאוה אם יעשה כתועבות כנען שאז ירדו הניצוצות לדיוטה התחתונה של הקליפה שהוא קץ כל בשר ומעיזה להתעלות למעלה כמש"ה קץ כל בשר בא לפני וז"ש וחטאת לה' אלהיכם שיתחזק החטא לעמוד בכח אל פני עליון ליטול רשות כנז' בפ' נח דף ס"ג ואז יצוה ה' את המשטין:

כי תצור אל עיר בגין חוביהון סגיאין וכו': **מאי רבים תלתא וכו' ע"ד הפשט**: **נאמר שיש במספר זווגים ונפרדים** וראש הזווגים הוא ב' ושל הנפרדים ג' כי א' אינו בכלל מספר. ובמקום הנפרדים שם הוא הריבוי כי הזווגים שוים ומיוחדים וע"ד הסוד ימים שנים ה"ס גדולה גבורה. ושלשה הוא בת"ת הכלול משני קצוותיו ולכן הוא רחמים לשון ריבוי ולעומת כן בקליפה יש ימי רעה הא' והב' הן ב' קליפות רוח סערה ענן גדול. והג' היא אש מתלקחת שמתחברת לנוגה ואז הן ב'. ונמצא כל הד' יחד שהיא תכלית כל הקליפה. וכנגדם יש ד' מלכיות ר"ת שלהם רבי"ם "רומי "בבל "יון מדי:

את עצה דא ת"ח וגם בגמ' דורשים פ' זה על ת"ח אם ת"ח הגון הוא ממני תאכל כנז' בפ"ק דתענית:

דדא איהו במתא פי' רשום ונודע בתוך העיר לעליונים ולתחתונים ובעבורו היתה מתקיימת עד עתה והיה נזכר שמה בשבילו וע"ד שאמרו ברפ"ב דביצה הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהם אדר. ופרש"י אילן חשוב הוא ומפני חשיבותו נודע ונזכר אותו שדה. דאיהו אילנא דחיו מושרש באו"א שאין שם אחיזה לס"א: אילנא דיהיב איבין בתורתו ובמעשיו:

את עצה וכו' הכוונה לתרץ מה שהקשה בזה שהרי ארז"ל שכיון שניתן רשות למשחית לחבל אינו מבחין וכו' ואי איתא שמזהיר למחבל כנז' פה לא יש מציאות למרז"ל הנז' לז"א דהתם מיירי בת"ח דלא מוכח להו במלי דשמיא שזה ודאי לא ינצל מכלל העיר וכההיא דוממקדשי תחלו. אבל בכאן מדבר בההוא דיהיב עיטא וכו' מדלא כתיב לא תשחית עץ מאכל אלא נאמר עצה מלשון עצה ותושיה וכאלו כתיב עצתה מפני מפיק ה"הא. ודרשה זו היא ע"פ הדקדוק שהרי מצינו שעץ נקרא ג"כ עצה בה' הנקבה כמש"ה

בירמיה ו' כרתו עצה ושפכו על ירושלים סוללה. ועצה הוא כמו עץ שאין מפיק בה'. ולפ"ז הספיק בכאן במלת עצה הדגש במקום ת' כמו שמצינו עובר בשוק אצל פנה כמו פנתה. וכן בכאן עצה עצתה:

לנדחא עליה דינא פי' לדחות עליו דין בכללות עון העיר כדרכך בשאר צדיקים שאינך מבחין בין טוב לרע. וזה מפני שהם שותקים מלהוכיח. וכאלו אין מבחינים ומרגישים ברע ואין כחם להאחז בעץ החיים הידוע אלא הם בע"הד טו"ר. פי' שטו"ר מעורבים יחד ולכן החיצונים יונקים משם ויוכלו לשלוט בם מפני שלא השתדלו להתחזק לתקן את הרע במחותם בחטאים: הלא תראה שעיקר רעתינו בא ממעשה העגל על שלא מיחו בעובדיו ולכן חזרו להיות במקום עה"ד טו"ר וחזר המות ושעבוד מלכיו' לעולם והנה הם יונקים משם אדנ"י שצירופו די"נא גי' גרז"ן מפני שכורתים ומפרידים בין זו"ן בד' מדותיה כחב"ד שהם מאירים מתנ"הי שלו. ואז הדין נהפך לגרזן לכרות ולאבד ב"מ:

ולא לאושטא וכו' גם הגיע זמן פטירתם אתה לא תמשול בם להמיתם וטעמא כי ממנו תאכל

ההיא טנרא תקיפא היא מ' קדישא אמן דנשמות ישראל. וזה הת"ח מפרנסה בתורה שלו ומתייחדים הוי"ה אדנ"י ולכן נק' עץ מא"כל גי' צ"א. ת' של מלת תאכל היא כינוי אל הנקבה הנסתרת:

דף רב:

הא איקרי אדם שהוא אדם כת"ר דאשתמודע עילא ותתא. שנודע שמי לאלהים ואנשים. ועוד ירמוז שגדול כחו להיות מושרש במוחין העליוני' שסודם י"ה וג"פ י"ה גי' אד"ם והיינו או"א ודעת המייחדם. וכמו כן מושרש בזעיר שהוא מ"ה ולכן הוא עץ השדה: אילנא וכו' ה"ס כל קו האמצעי שהוא ממש מתפאר בפארותיו. וידוע כי שדה היא רחל וא"כ למה נתייחס אליה. לזה אמר משני טעמים הא' דההוא שדה וכו' כנודע לנו שרק בקו האמצעי הוא היחוד שבו נאחזת הנוקבא בג' שרשיה והם לה ית"ד נאמן יסוד ת"ת דעת שמהם כל חיותה והויתה. והב' אילן דאשתמודע ה"ס השפע הבא לה תדיר בין לזווג הפנימיות ובין לצורך העולמות כי זה לא פסיק לעלמין:

אהדר לרישא פי' לענין הנז"ל שאותו ת"ח נקרא עצה והוא לב' סבות א' ההוא דיהיב ר"ל שלשעבר הוא היה הנותן לה עצה תמיד להתקן. והב' איהו יהיב לון וכו'. ולעתיד ייעצנה להתקן ולחזור בתשובה: ואתקין לון מאני זייניו. ירמוז לג' דברים הצריכים בעצם לעשות תשובה א' הוא התיקון המכוון לעונות שעשה שבהם נאחזה בו הסטרא אחרא ומושלת בו והוא משל לחולה המלא ליחות ועיפושים וכו' ואמנם בכח הסיגופים נכרתה

אחיזת הקליפ' מעליו ע"ד מ"ש בריש פ' שופטים לדון בסייף למאן לס"מ והוא מש"ה רבים מכאובים לרשע וכו'. והדבר הב' הוא הוידוי שבהבל פיו מפני הדרכים והיינו בכח קולות צעקותיו ובכייתו.

הג' יחודים וכוונות להמתיק הדין ולהמשיך השפע שהוא עצם השופר עמוד מכסא דין ושב על כסא רחמים: לבא לקמאי לאעלא. לבא לפני וגם ולהכנס לפני ולפנים: מפניך פני זעם ועברה וירצה אע"פי שכבר ניתנה לך רשות להשחית בכל זאת יש כח בת"ח לעשות תיקונים להעלות שומעי עצתו:

במצור באתר וכו' עילאין מלאכין. ותתאין הצדיקים התחתונים והוה כמ"ד במקום שבעלי תשובה עומדים וכו':

איהו מצור ה"ס הבינה שהיא מגדל עוז והיא ממש מצר הגוף בבחי' הגרון ונל"עד שכאן סודו בבינת אריך שה"ס הגרון שלו. וכבר נמשל המגדל לצואר בשיר השירים ובזה יכין מה שנמצא שהבינה והכתר נקראים מגדל וכמ"ש תפרדס בערך מגדל והוא בסוד בינת הכתר שהיא כתר לאו"א. ונודע שבכח התשובה ביו"הך מעלים עד כתר בינה סוד קה"ק וידוע שכתר אימא ה"ס הושט וקנה בחכמ' והוא ה"פ ס"ג ועם שם אהי"ה שהוא בבינה גי' מצו"ר נמצא פי' הפ' בכללו שה' נותן ב' סיבות למחבל שלא להרע לת"ח אפי' בעת הזעם. א' כי ממנו תאכל. השכינה נהנית מתורתו בשעת חוסר זכות בני עירו וע"ד ישב בדד וידום כנז' בפרקי אבות. והסבה ב' כי האדם הזה עץ השדה וכנז"ל וכחו גדול ליעץ את בני מקומו לבא מפניך במצור. ובפי' זה יתיישב כפל לא תשחית ולא תכרות וגם שינוי פי' ב' תוי"ן של תא"כל ותכרו"ת ונמצאו ב' טעמים להצלת הצדיק מפני העבר ומפני העתיד:

ותגש גם לאה וכו' בנ"א ישנה מ"כ וז"ל פתח ואמר וישא את עיניו וירא את הנשים ואת הילדים ויאמר הילדים וכו' ת"ח ההוא רשע דעשו יהיב עינוי לעיינא על נשין ובגיניה אתקין תקונוי יעקב תרי שפחות בקדמיתא ובנייהו לבתר דחשיבו יתיר. ואת לאה וילדיה אחרונים לאה אבתרייהו ובנהא לבתר רחל ובנה יוסף והוא עבר לפניהם וכו' כד סגידו כלהו מה כתיב ותגשן השפחות הנה וכו' ותגש גם לאה וכו' ע"כ:

תרין עיינין הוה זקיף וכו' כן מצאתי בהגהות הר"ן ז"ל:

דף רג.

ולא טעימו טעמא דחטאה וכו' פי' המד"ל שלפ"ז חנן ר"ל במתנת חנם עכ"ל ואיברא שיש לפרש מלת חנן בכה"ג כמרז"ל בפ' לא תחנם. אבל בכאן קשה לפרשו שהכל בדין

יושר. אם לא שנאמר שלגבי הינוקים נק' חנם שהם לא חטאו באותו גוף. ועי"ל שלגבי ס"א נחשב לצדקה מסירת נשמות בידה כי יש לה הנאה מזה:

דף רג:

במתיבתא דרקיעא מ"כ כי מתיבתא עילאה היא מותיבתא דקב"ה ומתיבתא דרקיעא היא מתיבתא דמט"ט ע"כ ונ"ל ראיה לזה ממ"ש בבראשית דף א' דר"ש ור"א הוו סלקי למתיבתא דרקיעא ואמר שם דחמא למארי דגדפי שהוא מט"ט (ה כולל שם מ"ב דכתיב בו שש כנפים וכו' כנזכר בתיקונים דף ס"ג ע"א עכ"ל הרמ"ז.

דף ריג.

והרמ"ז כתב ריש פ' זו וז"ל מוסר אביך דא קב"ה. אעפ"י דלקמן מסיים בענין פנחס ש"מ צריך לקשר פ' זה עם דבר פנחס ויובן בהקדים מ"ש במעלת נדב ואביהו שטעותם היתה בחושבם שלהיותם מצד אימא שהיא הבונה את רחל בגבורות שיוכלו הם לבדם לתקנה. ולא נשתתפו עם משה ואהרן ואלעזר ואיתמר שהם מצד אבא. ולכן נאחזו עם החיצונים ומתו. מפני שדווקא אור אבא הוא הדוחה את החיצונים. וא"כ יוכל אדם להעלות על לבו שנכון לו להמשיך אור דאבא לבדו להיותו הוא העיקר. לכן אמר שמע בני. מוסר אביך הוא אור אבא. אבל בתנאי שאל תטוש תורת אמך הוא אור אימא הנמשך אל כנסת ישראל. שהרי אפילו למטה מן החזה הגם שנסתיים יסוד אימא מ"מ נמשך חפוי ולבוש מיסוד אימא לחפות על עטרת אבא הנמשכת עד יסוד זעיר וז"ש ואל תטוש תורת אמך בחושבך שכבר כלה יסוד אימא שאינו כן. וכמבואר אצלנו בדרוש הכפורת. וכן היה בכאן בפנחס שהוא בן אלעזר שסתמו מצד אבא. הלא הוצרך שישתתפו אליו נשמות נדב ואביהו שהם מצד אימא. ובזה גבר כחו לדחות החיצונים ותעצר המגפה והנה מג"פה גי' ב"פ די"ן והם נמשכים מב"פ ש"ך כנודע שהם מאו"א. והנה עיקר הדינים הקשים הוא ש"ו כמנין מו"סר וב"פ ש"ו הוא תורה ע"ה וז"ש שמע בני מוסר אביך וכו'. ופינחס פעל פועל הדינים בזכר ונקבה ולכן זכה לברי"ת שהם ב"פ ש"ו ודי בזה לשייכות דרוש הפ' לענין הפרשה. ומכאן ואילך נמשך לדרוש הפסוק בעצמו ולכן שאל מאי מוסר אביך. ירצה מה ראה שלמה לייחס מוסר שהוא דין אל הקב"ה שהוא גדול חסד.

ומתרץ מוסר דא אורייתא וכו' ויובן בהקדים מ"ש הרב שהתורה היא באבא שהוא מושפע מח"ס כמ"ש בא"ז דף ר"ץ ע"א האי עדן אתמשך מעדן עילאה סתימאה וכו'. וידוע שבח ס שורש בוצינא דקרדוניתא שהוא מקור הגבורות שלכן נתקנה מגבורה דעתיק ושם עיקר הבירור לש"ך ניצוצין דאתבריר' במחשבה וזה נעשה ע"י הגבורות כמבואר אצלנו:

והנה משם באין היסורין המצרפים את האדם. ונמצא שהתוכחות שיש בתורה מקורן בכוחות ושרשי הגבורות ולהיות שיש בהן בחי' דוכרין ונוקבין לכן באו בתורה תוכחין ועונשין. וקרוב לומר כי של בחוקותי הן דכורין שכן ס' ויקרא הוא בסוד הת"ת שהוא עיקרו דזעיר. ושל משנה תורה הן נוקבין כי משנה תורה הוא כנגד הוד ששם מושבה של רחל וע"ז נאמר מוסר ה' בני וכו' כי מוסר ה' הוא בבחינות הדכורין וידוע שסתם שם הוי"ה בפרטות הוא בת"ת זעיר. ואל תקוץ בתוכחתו הוא של משנה תורה ותשכיל יפה אומרו מוסר ה' ממרז"ל במ"ר פ' ראה לענין שלא יפסקו בקללות אני כתבתי על כבודי עמו אנכי בצרה. אין שורת הדין שיהיו בני מתקללין ואני מתברך וכו' ומפני כך כתיב מוסר ה' כביכו"ל שהוא מרגיש בו שהרי בהכרח שאותן הגבורות המשלחות המכות תתעוררנה בכח. וממה שאמרו שיהיו בני מתקללין. תבין שקריאת הקללות ביראת ה' על פניו נחשב לו כאלו באו ממש. ועל דא קבלת ד' מיתות בית דין שהורנו מר"ן ז"ל ובזה מתגדל כח הגבורות לסייע בבירור הניצוצות.

וז"ש שמע בני וכו' ר"ל קבל עליך ע"ד וישמעו אחיו וקבילו מניה אחוהי ואמר בני דייקא כי כל הבירורין הם בשם ב"ן כידוע והכלל שבקריאת התורה ביראת ה' דהיינו יראת הרוממות שהוא באבא המושרש בחכמה סתימאה. מעלה ומתקן ניצוציו וז"ש בגין דכל מאן וכו'.

זכי דיפתחון וכו' הכוונה שכיון שנשמתו מתוקנת במה שכבר בררה בירורים בעו"הז אז נפתחים כל יסודות הנוקבין שבכל עולם לקבלה. כגון נפשו בעשייה הרוחנית ורוחו ביצירה ונשמתו בבריאה בג"ע העליון שהוא יסוד אימא ויתר מכן בכל יסוד נוק' שהו' פתח אותו עולם יש ה' גבורות שסודם בכללות עשר נ' שערים וכל שער ושער ה"ס ש"ך כמ"ש בסה"כ בסוד העומר וכל אחד אחוז ומושרש בשער השייך לו ולכך בעת שובו לשרשו לשקוט בשער הראוי לו צריך שיפתחו לו כל השערים הצריכים לו למעברו עד מקומו. ויתר ע"כ:

כמה נהורין וכו' היינו משום שבשעת פטירתו שמתקבצים כל צבאות זכיותיו ומתעלים יחד להעלות מ"ן למעלה ולעשות זווג עליון וממנו יושפעו אורות ישרים אין חקר לפי בחי' העלות מ"ן שלו וזה נק' הלולא דפלוני שהוא זווג ממש. ונל"עד שמזה נמשך תוספות הרוח שבא לבני האדם קודם פטירתם.

היא אקדימת קמיה וכו' מפני ששורש התורה הוא ביסוד אבא בסוד שני אלפים שנה שקדמה לעולם לכן גם עתה מקדמת לפניו והיינו כרו"ז היוצא משם בסוד זכו"ר עץ החיים. וידוע שיסוד אבא הוא המפתח העליון ולכן מכרזת פתחו שערים כפי בחי'

נשמת צדיק זה באותם השערים כאמור למעלה. ויבא גוי צדיק. לפי הפשט קורהו בשם גוי המורה קיבוץ עם והרי הוא יחיד. מפני שכל צדיקי ג"ע מתאספים לשמוע תורתו ולכן כרבים דמי וגם יכוין למחנות הפרקליטין של הצדיק ההולכים עמו לשרתו בי"ש עולמות: ועוד נוכל לדרוש כי בשם גו"י נרמזו כל ג' בחי' דעיבור שהוא ג' גו ג'. ויניקה ו' קצוות. ומוחין י' הפרצוף שלם וגם הוא בסוד נר"ן כידוע ולכן אומרת אתקינו כרסיין וכו'. שהוא כנגד עולם הבריאה ששם הוא מדור אל הנשמות וגם כי שם עולם הכסא. ועוד ירמוז מ"ש בס' א"י כי כל פרצוף הוא נבנה מן כ"ז אותיות התורה ולהיות שכל פרצוף הוא משולש פנימי תיכון חיצון הרי ג"פ כ"ז והם גי' כס"א שהם כס"א ומושב לנ"רן:

דלית חדו וכו' ירצה שכל אלו המעלות הכוללות שהזכיר הן לת"ח. מפני שאמת הוא שהצדיקים בעלי מצות גורמי' יחודים למעלה ומבררים ומעלים ניצוצין. אבל אינו דומה שלהן לשל בעלי תורה. כ"ש ב"ן דאתער בליליא כי אז הוא זווג בסוד הגבורות והשכינה יורדת לבי"ע לעשות הבירור. ועוד דהא כל צדיקייא וכו'. הטעם הוא כי ביום שהוא זמן מעשה התחתונים בתורה ומצות. אז כל צדיק וצדיק אשר בג"ע מתעורר להצטרף ולסייע את בן גילו אשר בעו"הז ונהנה גם הוא מתורתו. אבל בלילה שהוא זמן ייחוד המלאכים. אין לצדיקים שבג"ע התקבלות ושייכות עמם כי המלאכים מבחי' החיצוניות והצדיקם מהפנימיות ולכן חושקים הרבה לשמוע קול הת"ח הלומד אז בתורה. והעיקר הוא וקב"ה אשתכח בינייהו הוא זעיר שאין לו אז זווג והוא השומע אז בקול אותו הלומד וכמו שכתב בס"הכ בכוונת הקימה בחצות. ונל"עד שאינו גוף הזעיר חלילה שירד לבריאה. אלא פרצוף הארה שלו וע"ד מ"ש בס"הכ בסוד עזרת אבותינו:

כמ"ד היושבת וכו' מדבר על הנשמה שהיא בעו"הז ששולחה הנה לרעות בגנים שהוא העו"הז א"נ גנים קורא אל בתי מדרשות כמ"ש רש"י בפ' במה אשה שבהם נטועים אמירי עץ החיים:

רש"א האי קרא רזא וכו' כבר ידעת כי מלת רזא תמיד רומזת לסוד יסוד באיזו בחי' שתהיה ולפי שאותה בחי' יסוד שיש בפסוק זה בדרך מעט רחוק לכן אמר רזא דחכמתא אית ביה. והענין יובן במ"ש בס"הכ כי יש בחי' של ה' אחרונה הנעשית ד"ו והד"לת יורדת בלילה וז"ס מלכות שבמלכות שלה. ואח"כ יורד הו' שהוא בחי' יסוד שלה ומזדווג עמה. ונודע כי ו' זה ה"ס ההוא רוחא דיהיב בה בעלה. ומי שיודע שרשו יבין שנק' בכאן רזא דחכמתא שהוא מסוד אבא. וכשנכנס ו' בתוך ד' נעשית ה' וצירוף שלהם דו"ה והנה בחי' זו ה"ס הנז"ל בפירוש גנים ואם תשכיל שם תמצא שיש י' גנים וי"פ ג"ן גי' תק"ל וז"ש דא כנסת יש' כנס"ת גי' י' גני"ם והוא בסוד ד"ו הנז' העולה עשרה. וגם ג"ן

הוא בסוד דפ"ד י"ו ופ"ו ל"ו וע"ה גי' ג"ן. גם שם ב"ן עם חותם בעלה דהיינו א' שבתוך וא"ו כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א עולה ג"ן. ולכך נקרא היטב כנסת ישראל כי היא כוונת מישראל. לכן כנס"ת עם עשרה אותיות השם עולה ישרא"ל. ואמנם דע שיש ג"ן ה' ויש ג"ן אלהי"ם. וזה הנז' הוא ג"ן יהו"ה ושל אלהי"ם הוא בסוד בנ"י אלה"ים הנודעים וע"ה הוא ג"ן. א"נ שבמילוי המילוי של אות ה' דאלהי"ם תוסיף א' כזה הי"א ואז יהיו ל"ה אותיות במילוי המילוי. וי"ג אותיות המילוי וה' של הפשוט הרי ג"ן אלהי"ם. ואיתא בס"הכ שדל"ת זו היורדת לבריאה נק' אלהי"ם ולכן מילוי דל"ת הוא ת"ל ה"פ אלהי"ם ודל"ת עם ה' כוללים דה' אלהי"ם עולה גלו"ת וז"ש דאיהי בגלותא עם ישרא"ל. כי היא נשמה לבי"ע והיא מגנה על ישרא"ל:

ואזלת עמהון בעקתייהו מצטרפת בדלותם כי לכן נק' דל"ת ויורדת עמהם אל עמקי הקליפה ומגביהה ומדלת עמהם הניצוצות והיא עולה בד' מדרגות התפלה מן הברכות עד ברוך שאמר ומשם עד יוצר וממנו עד העמידה:

משריין עילאין כולהו צייתין לקולך מובן במ"ש הרב שברדת רחל להיכל ק"ק דבריאה אחר חצות לילה ושם עומדת וצועקת ומשבחת לפני האצילות בסוד אלהי"ם אל דמי לך ואז כל מאורות עליונים שבבריאה שהם סוד חיצונייות והיכל קה"ק והם היותר גבוהים מכל מחנות מלאכים ושרפים הנה הם מקשיבים לקולך ולא אמר מקשיבים את קולך שר"ל הקול האמיתי היוצא מפנימיות הקורא. רק לקולך שה"ס החיצוניות וכעין בת קול. א"נ ועיקר שכבי"כול אין אותו קול קולה של השכינה שהרי בכח הדינים הנחרים בגרו"ן הוא נח"ר וז"ש לקול תושבחתך בגלותא. פי' לאותו מין קול שיש לך בגלות שאינו קולך הנעים והפנימי וזהו אשר החבירים מקשיבים ומכוונים להתחנן בלבבם שתקובל צעקתך ותושבחתך אבל מה שאני חושק ותאב הוא השמיעיני דבר השייך לי לבד ושאין חלק לכל מחנו' המרומים בו כד"א הראיני וכו' כי פסוק זה נדרש בתיקון דף כ"ט ע"ב שהיה דורש מאת השכינה הראיני את מראיך הם הצדיקים ילדים אשר אין בהם כל מום וטובי מראה בכל עובדיהון. השמיעיני את קולך ולא אמר לקולך כדלעיל משום דאיירי בקול העיקרי והפנימי שהוא של התורה.

השמיעני קלא וכו' ירצה שהיא בעצמה סוד תורה שבע"פ כידוע וא"כ נמצא שקול החכמים המתעסקים בתורה הוא הוא הקול שלה:

דהא לית תושבחתא קמאי כאינון וכו' אשר על כן קי"ל דמי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה וזה לאות שהתורה גדולה מהתפלה ודווקא על קול התורה ירמוז הכתוב כי הוא פנימיות של כל הפנימיות:

אר"ש כבי"כול וכו' אחר שגדלה מעלת התורה בא להפליא גודל אושר הלומדים אותה כראוי ובזמן הראוי דהיינו כל אינון דזכאן וכו' ור"ל שצדקתם וטוהר מחשבותם מזכים אותם להתעסק בתורה לשמה וזהו תנאי ראשון והב' ומכד פליג ליליא שהוא זמן הראוי והנבחר. הן מפני שאז הוא זמן הארת אריך. הן מפני שאז הוא זווג יעקב ולאה בכל אורך זעיר. כי אז תאב זעיר לשמוע ד"ת וכל צדיקי ג"ע חושקים לקולו. והתנאי הג' ואתיין במטרוניתא וכו' היינו שמייחד מדת לילה ביום וקאים להתפלל כד נהיר יממא כי אז הוא זמן עליית כתר רחל אל האצילות וזוהי בחי' מטרוניתא כתר מלכות והיא עולה עד זרועו לקבלא אנפי מלכא כי אז היא עומדת עמו פנים בפנים וה"ס תפלה של יד כנודע. ומ"ש אינון דזכאן מוסב לכל הג' דברים שהזכיר דיזכו לתורה ושיהיה בחצות ושיבואו עם המטרוניתא. שלכל א' מג' דברים הללו צריך זכות גדול ואז כבי"כול אתקין ואחסין במטרוניתא. פי' מוחזק ואחוז בשכינה היא רחל כשנבנית בכל עשר ספירותיה שאז היא בסוד עשרה אותיות מן אל"ף ועד יו"ד כנז' בתיקונים דף ע'. והענין שנשמתו מוחזקת בפנימיות השכינה ובזה זוכה לקבל עונג המופלא בזווג זעיר בנוקבא שמקבלת טיפת מ"ד שהוא השעשוע הגדול.

ולא עוד אלא וכו' זו מעלה גדולה שבגדולות והיא כי אחר היותו בן השכינה ומושרש בה כאמור עוד יוסיף להתעלות במעלת בעל וכנז' בפ' תרומה בעובדא דבריה דרב ספרא בסוד אור זרוע לצדיק פי' כי טיפת החסד שה"ס אור זרוע מיסוד זעיר בשל נוקביה ונתון לצדיק שהוא ישפיע משלו. והוא משרז"ל הקב"ה מושך עליו חוט של חסד. חו"ט רומז למילוי המילוי דשם ב"ן כנז' בסוד הציצית:

ת"ח כל מאן דזכי וכו' אחר שהפליג במעלת ברית הלשון נמשך לברית המעור ואמר שלא יחשוב האדם כיון שזכה למעלה הנז' בסגולת התורה. דאין עבירה מכבה אותה לכן אמר שאינו כן כי צריך לו להשמר מאד מבת אל נכר מפני שהיא מנגדת לשכינה. ואיפשר דלאו על בעילה עצמה אלא אף מהרהור שלה ותשוקה אליה ולזה מביא לסיוע מ"ש ר"ש אתחזיין ישראל וכו' דקשה מק"מל מקרא מלא הוא. אלא בא להשיב על מה חרי האף הגדול הזה מה שלא היה לא בעגל ולא במרגלים. ומתרץ שישראל היו ראויים מצד עצמם מפני שהיו מלאים הרהורים רעים רבים. כי לכן לא נמצא שם מי שקנא לשם ה' בעון זמרי שהיה בפרהסיא:

לאשלמא אובדא פשוט הוא שמדבר על נדב ואביהו וכמ"ש לקמן דף רט"ו ע"ב דלא אשתציאו מההוא עלמא עיין מ"ש בפ' וארא דף כ"ו ע"ב ותדע פגמם וא"כ שפיר קרי להו בשם אובדא. ולפי שנתעברו בפנחס קראו בן אהרן כי להיותם מנ"ה דאימא כמ"ש

הרב לכן קראם בלשון יחיד דתרי פלגי גופא כחד חשיבי. וגם ידוע מדרוש הארבה כי ב' גבורות דנ"ה הם סוד ב"ן אחד. פי' ב' הוי"ות. וגם כי כאן זכה פנחס לשם אליהו שה"ס ב"ן ור"ת "אליהו "נדב "אביהו גי' ב"ן. ומ"ש למעלה וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן. ר"ל שראה פנחס את נדב ואביהו שהם סוד בן אהרן הכהן שהיו מוכנים להתעבר בו. ואחר שנתעברו בו נקרא הוא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וזהו שבחו שזכה לתקן אותן שתי נשמות.

הפך מאן דנטיל וכו' כאלו משקר וכו' ידוע שמקו האמצעי דזעיר יוצאות הנשמות ששם עיקר יסוד אימא שהוא חותמו של הקב"ה. וג' אותיות אמת הן בד"תי דזעיר. והנה הנשמה שכבר קדמה לבוא לעולם ואח"כ הוצרכה להתגלגל. הנה יוצאת אז מהזעיר כמו שהיה בפעם הראשונה ולכן לא אמר דמשקר בקושטא דמלכא שאז לא יצדק אלא באותה הבאה מתחלה. אבל אמר כאלו משקר שכיון שחוזרת לבוא לעולם הוה כאלו אז מתחלת. ועוד כי הגלגול הוא חסד של אמת: ואנא קרינ' וכו'. בס' הגלגולים ח"א פ' י"ב פירש הרב בפ' וכן תעשה לכל אבידת אחיך על נשמה שבאה לעולם. ובבואה מוצאת נשמה אחרת הצריכה להתגלגל ומשתתפת עמה והי' נק' אבידת אחיך. ואם לא תקן אותה. אז נאמר על נשמתו העיקרית לא תוכל להתעלם פי' שגם שנשמתו העיקרית נתקנה. ר"ל חלק נפשו לא יוכל להתלבש בו חלק הרוח וימות הוא רק בחלק הנפש: ולכן טב ליה דלא יתברי. שהרי כל עוד שלא נברא היו כל בחי' נר"ן שלו בג' עולמותיהן מכוונות זו לזו וגם משפיעות זו בזו בייחוד. ועתה שהלכה לה נפשו בלי תקוה. יוכל להיות שאף אחר התגלגלה ובואה פעם אחרת לעולם לא תזכה להתייחד ברוח שלה וכדלקמן:

מאן הוא צדיק גמור דקי"ל שצריך האדם להשתלם בעיון בפר"דס ובמעשה בכל התרי"ג מצות כנגד תרי"ג ניצוצות הנשמה. וא"כ מי זה יזכה לכל זה שא"א לקיים מצות כהונה ולויה ומלכות וכיוצא וא"ת שקורא צדיק גמור למרובה בזכיות וכדכתבו התוספות פ"ק דר"ה. א"כ קשיא מאן צדיק שאינו גמור. וא"ת הבינוני נק' כן יקשה וכי מאן דלא שלים וכו' כי באמת תואר צדיק נגזר מצדק ור"ל שיתמיד פועל צדק ומום אין בו.

דלא נטיל גלגולין עקימין וכו' יובן בהקדים מ"ש בס' הגלגולים ח"א פ"ח ופ"ט שכל נשמות המגולגלות נחלקות לג' חלוקות א' נשמות חדשות. ב' מחלק קין והבל וכל א' מאלו הב' יכול לקבל כל נר"ן שלו בפעם א' ואלו נק' גלגולים ישרים. אך יש חלוקה ג' שהם גלגולים עקומים והם כשבאו ראשונה נר"ן לעולם ונפגמו שלשתם הלא כשיחזרו להתגלגל להתקן באים בדרך לא ישר וכדבסמוך ולפ"ז יקרא צדיק גמור כל א' משני החלוקות מפני שגומר להצטדק ולתקן את כל בחינותיו דהיינו ובאחסנתיה שכל הנ"רן

הם של חלקו ושרשו: בני בנין. ה"ס כל נר"ן שהם בנין א' ופרצוף שלם כי הנשמה היא בראש והרוח בלב והנפש בכבד הם מג' עולמות בי"ע שבהן ג' שמות אהי"ה הוי"ה אד"ני שעולים בני"ן:

ואתקין שורין נודע שיש לנשמה ב' בחי' אור פנימי ואור מקיף. והמקיף מג' אהי"ה קס"א קמ"ג קנ"א העולים חות"ם שחותמים הנר"ן ומקיפים אותם וכן הוא חו"מת והיינו שורין. וחצב בירין. דע דאיתא שם בס' הגלגולים כי זהו הדרך הנכון למי שזוכה לנר"ן שלו בפעם א' ר"ל בגוף א' בתחלה יש לו הנפש. ואח"כ כשהוא חכם ויודע שכבר תקן הנפש יאמר "בידך "אפקיד "רוחי ר"ת בא"ר שהוא יסוד הנוקבא שמפקיד נפשו בסוד פקדון שתשוב אליו בבוקר. אבל כשיודע שכבר נתקנה נפשו אז יאמר פסוק נפשי איויתך בלילה אף רוחי וכו' ויכוין שהנפש תשאר למעלה ויעלה את רוחו מעמקי הקליפות כדי לתקנו ויעלה בסוד מ"ן לבאר העליון והוא ר"ת "בידך "אפקיד "רוחי. וכן יעשה גם לנשמה בדרך זה ע"ש וז"ש. וחצב בירין שהוא ההתכוננות שעושה בכוונותיו בבאר העליון לקבלו ואין ספק שיש מעלות שונות בבאר הנוקב' למכון הנר"ן כי של הנפש הו' התחתון ושל הרוח האמצעי. ושל הנשמה העליון. אבל לא ידעתי כוונת השמות בפרטות אך זה אמיתי לענ"ד שג' מעלות בבאר שהרי ג' חומות הן דג' אה"יה והיינו בירי"ן. ונטע אילנין ה"ס הייחודים שעושה בהתעלותו המ"נ לקבל מ"ד וזהו אי"לן גי' הוי"ה אדנ"י וכמו שאנו מכוונים בפסוק "פדית "אותי יהו"ה שר"ת פא"י העולה צ"א. והרי זה צדיק גמור שגמר בצדקו לתקן את שלו כולו. צדיק שאינו גמור וכו' זוהי החלוקה השלישית שהתחלתי להזכיר ופירשה מר"ן זלה"ה בס' הגלגולים הנז"ל והיינו כאשר באו תחלה נר"ן ונפגמו. בשובם להתגלגל לא יבואו שלשתם בגוף א' אלא תחלה תבוא הנפש ואח"כ יוכלו לבוא הרוח והנשמה אבל כל א' בגוף מוחלק אשר על כן נק' אחסנתא אחרא שאין לזה התייחסות עם זה כיון שאינם יכולים להתייחד שלשתם כמשפט:

חפר בה זה משל נאה למ"ש הרב. כי בין בעל הרוח ובין בעל הנשמה צריכין לבוש נפש הגר שהיא מקליפת נוגה כלולה מטו"ר. כי אי אפשר לרוח לבוא לעולם אסלא ע"י התלבשותו בנפש. והנה הנפש של זה הרוח אי אפשר לה להלביש את רוחה כי כל א' בגוף א' וז"ס החפירה שמעמיק עד התהום להוציא נפש הגר:

הא אתקין אבני יסודה הוא הגוף שנכנס בו שהוא התחתון וכמו יסוד אל הנפש והרוח. ואמר כמלקדמין. מפני שזה הגוף יתכונן באותם איברים שהיו אל גוף הראשון אם שלם אם חסר וכענין רב ששת שהיה סגי נהור להיותו גלגול בבא בן בוטא שסמא אותו הורודוס וז"ש אבני יסודא. ואעמל בה ולא ידע. מובן במ"ש בפ"ט מספר הגלגולים

שכיון שיש בעולם הנפש בגוף אחד ורוח בגוף אחר הדבר עומד בשיקול שאם הנפש תקדים להתתקן קודם הרוח הנה בתחיה תזכה שהרוח יתייחד עמה בגוף אחד העומד אז בתחיה ואם הרוח יקדים להשתלם יזכה גם לנפש בתחיה וז"ש שאף על פי שהוא עמל אינו יודע אם ישאר הרוח אליו. וגם אפשר שהרוח ישתלם והנפש תחזור להפגם. ואז מסטרא דיליה טב וצדיק איקרי. כי הוא עשה את שלו בשלימות.

אבל מסטרא דאחסנתא וכו' לאו הכי שהי' נשארה בפגימותה ולכן צריכה עוד למות ולחזור לעולם וזהו ענין המשל שמביא שצריך לחזור ולסתור הכל. ואין ספק אצלי שאח"כ בשוב הנפש לעולם ותשתלם שאז יתייחד עמה הרוח שלה שהרי קדם להשתלם. והו"ל כמי שנפגמה רק הנפש בתחלה בפעם הראשונה. אבל לא הרוח והנשמה שכך היא המדה העליונה שיתייחדו כל הנר"ן יחד כשתחזור הנפש פעם ב' ותשתלם ומ"ש שהיסוד שקוע ועקימ'. הוא מפני שהנפש שלו עתה היא נפש הגר שהיא שפלה וגם הנפש האמתית דשייכא לאותו רוח הי' עקומה מכל צד. פי' בין מפעם הראשונה ובין מזאת השנייה ולכן חזר ואמר טב ושפיר טב שאינו כלול מטו"ר כנפשו נפש הגר. ושפיר מפני שניתקן ולהפך היסוד ביש ועקים מצד ב' הנפשות:

דף ריג:

ובג"כ לא איקרי שאינו מעשה שלם כי חסר תיקון הנפש שהמעשה הוא תיקון שלה. כי לרוח שייך לימוד התורה והעיון לנשמה ואינו בנין שלם. שנפשו נפש הגר ואין לה דביקות גמור עם הרוח. שהרי בין הרוח לנפש הגר מתמצעת נפש האמיתית וזו בלתי מתוקנת. ולכן נקרא צדיק שעשה את שלו בכל כחו אבל אינו גמור כי חסרה לו תיקון נפשו. ונדחה מפני נפש הגר שיש בה אחיזה לחיצונים. ולכן צריכה לסיגופין כי סתם גרים מעינים הם ולכן כבלע רשע צדיק ממנו אבל צדיק גמור אינו בולע וכמ"ש בגמרא: **ת"ח מאן דמקנא וכו'** אחר שהקדים שני מיני הגלגולים הכוללים ואמר שיש גלגולים עקומים שהם אותם שאינם זוכים לייחוד נר"ן יחד. נמשך ואמר שיש זכות אחד והוא המקנא לש"ש שאפילו אין בו זכות לעלות לגדולה וגם שלא יהיה ראוי לה שאינו חשוב מצד עצמו: מ"מ רווח ליה שעתא ונטיל לה וזה בכח קנאתו לש"ש. וטעמו כי קנאה היא ביסוד כמ"ש הרב ז"ל קנא"ה גי' יו"סף. ונלע"ד כי הקנאה שהיא התעוררות הרצון בחמימות קדוש. מעוררת כח עצמיות החו"ג שבדעת ובפרט במוסרו נפשו לש"ש. ואז נגדל כח היסוד באור שרשי ו"ק שבדעת הנשפעים עליו. ולכן באותו האור המופלא באה גדולה לצדיק המקנא באותה שעה:

פנחס לא אתחזי ליה והראיה שלא מצינו שניתנה לו שום שררה להיות ממונה על שום פקידות ישראל במדבר. וגם לא נתכהן בזמן שנמשח אהרן וארבעת בניו. שמכל זה נדין שלא היה ראוי לשום גדולה אלא כאחד מבני לוי הלוים:

ובגין דקנא וכו' נלע"ד שפנחס מתחלתו היה מבחינ' קטנו' שה"ס הקטנות דזעיר שהוא ב' אלהי"ם העולים עק"ב ועם ב"פ י"ג דמילוי אלהי"ם גי' קצ"ח וכנזכר בל"ת בפ' צחוק עשה לי אלהי"ם ומה שיש שני בחינות. אלהים האחד של ב' השמות דאלהי"ם. והב' של ב"פ י"ג אותיות. הוא מפני שבקטנות זעיר אין לו כי אם ב' מוחין חו"ב והם כפולים מאו"א. ואפשר שהפשוטים הם מצד אבא. ושל אותיות המילוי הם מצד אימא. ואמנם דעת אין בו. ומזו הבחינה היה פנח"ס העולה קצ"ח. אבל כשנתעורר רצונו בקנאת ה' אז נתעלה לגדולה מופלאת ואומרו לשמא דמאריה הוא כי אחיזתו היתה במלכות דעשיה שבה בחי' הקטנות כי יצירה בחינת יניקה ו"ק והנה עין בעילת הגויה פוגם במלכות וכנזכר בפ' בשלח על פ' אם שמוע תשמע. לכן דייק כאן דקנא לשמא דמאריה. ובזה נתעלה לכמה מעלות א' רווח לכולא כבר נז"ל שיש ב' בחי' לנשמה א' דאור פנימי וב' דאור מקיף ובסוד אתקין שורין כנז"ל. וידוע שתחלה האור מקיף ואח"כ נעשה פנימי ובודאי המקיף יותר משובח. אבל כל זה הוא בהמשך זמן אבל פנחס בפעם א' הרויח הכל והרי מעלה א'. והב' וסליק לכולא מבואר במ"ש בס' הגלגולים ח"א מפרק י"ט ואילך שקודם חטא אדה"ר היו לו עד נר"ן דאצילות. ובחטאו נתמעט ואבר נשמה ורוח דאצילות והנפש דאצילות נתנה לבניו קין והבל. וכל אלו הבחי' דנר"ן נקרא זיהרא עילאה ובאדם נשארו בחינות אצילות שיש בבי"ע הנקרא חלתו של עולם כנזכר שם והנה נפש אדם באה בנדב ואביהו בסוד אנחנו טמאים לנפש אדם. ובזה תבין משרז"ל שאמר משה לאהרן סבור הייתי או בי או בך שמסיני נאמר לי שהבית עתיד להתקדש באדם גדול וכו'. דקשו ביה קמאי חדא איך אמר באדם גדול ולבסוף היו שנים. ועוד איך אמר גדולים ממני וממך שמא הם שהיו שנים. גדולים ממשה ואהרן כל אחד לבדו אבל לא משניהם ובמ"ש הענין מובן. נדב ואביהו היו בסוד נפש אדם דזיהרא עילאה. ולכן נקרא אדם גדול כמשמעו. ונקרא בשם יחיד חדא שהם מנ"ה דאצילות וכל נ"ה הם תרי פלגי דחשיבי כחד ועוד שהיו גדולים יותר ממשה ואהרן להיות שלקחו נפש כוללת דאדה"ר דההוא זיהרא. והנה כל מי שהוא מסטרא דקין יש לו כת להתתקן ולעלות מנפש דעשייה עד נפש דאצילות וזה בהמשך כל ימי חיו.

אבל פנחס זכה וסליק לכולא פי' לכל ד' בחי' אבי"ע דהיינו נפש דאצילות וכל חלקי נפש דאצילות שבבי"ע. ולכן פנחס עולה ד"פ ב"ן שכל נפש סודה מב"ן וכענין ד' בנים

דהגדה. אלא דאלו כולם קדושים ובסוד אצילות ולכן נתייחדו ארבעתם בשם פנחס. וגם סוד י' שנתוספה בו ה"ס אצילות כנודע:

ואתתקן ביה כולא ירצה למ"ש בל"ת בפ' וארא על מרז"ל אליהו בארבע שמלבד מ"ש בספר הגלגולים דיש ארבע בחינות אליהו שהם גי' פנ"חס. עוד פי' שם בל"ת שבפנחס נתקנו איזה ניצוצות מאבות אמו שהם יוסף ויתרו. דהיינו קצת תיקון לעשרה טיפין שיצאו מבין צפרניו. וכן תיקון ליתרו שפטם עגלים לע"ז. ואלו נתקנו בשני קנאות שקנא על דבר פעור וכזבי דהיינו ע"ז וגילוי ערות כנגד ענין יוסף וחטא יתרו. וגם נדב ואביהו נתקנו בו וכדבסמוך. ולעומת זה אמר ואתתקן ביה כולא והרי המעלה הג'.

והאחרון הכביד וזכה לאשתמשא וכו' יכוין למ"ש בדרוש הגלגולים דף ט"ו כי אליהו זכה לנשמות נדב ואביהו שהם סוד נפש דאצילות מיד בשעת מעשהו שנתעברו בו וסייעוהו. אבל אחר כך ניתן לו בזכותו גם הרוח דזיהרא עילאה שהו' מסוד יסוד ות"ת דאצילות וזהו הנני נותן לו את בריתי שלום שהם יסוד ות"ת ששניהם נק' שלום וכענין שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב עכ"ל. והנה כל כהן הוא בסוד החסדים דהיינו זעיר ששם קיבוץ כל החסדים. ויש כהן הדיוט והוא בזעיר דיצירה וכנז' בר"מ בפ' נשא דף קכ"א ע"ב וסגן הוא בבריאה ס"ג נ'. וכ"ג באצילות וז"ש וזכה לאשתמשא בכהונא גדולה דהיינו עילאה.

מההיא שעתא וכו' ירצה הרי אמרנו שניתקן בו הכל שהם הד' ניצוצות הנז' אבל יש חילוק בזה. כי הב' דיוסף ויתרו היו בו קודם לכן מצד יחוסו. אבל מההיא שעתא דווקא. שאז נתעברו בו נדב ואביהו ואז זכה לכהונה לכן יכון לקוראו בן אהרן הכהן.

דאשלים לתרין שהשלים את שני בני אהרן שנתעבר' בו ובשביל כך נק' הוא בן אהרן וגם לכן זכה להיות כהן מצד נשמתם. והם גם הם אע"פי שהיו שנים נחשבו לאחד. להיותם מבחי' נ"ה שנחשבים לאחד. וכן מפני שהיתה בהם נפש אחת היינו דשל אד"הר כנז"ל. נותן טעם להשלמתם ואמר בגין דקנא לשמא דמאריה וכו'. כתב הרב שעון נדב ואביהו היה שלהיותם מנ"ה דאימא שבתוך זעיר. חשבו שגדול כוחם לתקן המלכות הם לבדם בסוד הקטרת שהוא מוחי דאימ' ופגמו בה ע"ש. עוד אמר באוצ"ח שנ"ה דזעיר בבחי' עצמן הם שנים נפרדים כמו שהם שני שוקי האדם. אבל בבחינת הארתם לגוף המלכות הם חשובים כאחד. ע"ש. והנה נדב ואביהו הם ב' בני אהרן בבחינת הזכר והיו רוצים להמשיך האור למלכות שאז היו נחשבים לאחד. אבל לא עלה בידם ונשארו בבחינת שנים וכמש"ה אחרי מות שני בני אהרן.

אבל עכשיו פינחס אשלים לתרין פי' הקלקול שנעשה בדבר השנים עתה נשתלם ונתקן האור שנתעקם מהאיר במ' ולכן נאמר בן אהרן שהשנים נעשו אחד:

הבוטח בך מבעי ליה וכו' אבטח ליה וכו' ואע"ג דהבוטח הוא מהקל המבטיח מ"ל דכיון שנמצא כי בך בטוח. נוכל לפרש בוטח יוצא:

להודות לך בסוד הכנור שהוא בהוד כמ"ש בזוהר הרקיע בפ' ויקרא: להההוא חולקא דייקא בסוד עטרת זעיר שהיא סוד ה' כנז' בכוונת הלולב. ובה אחיזת המ' שהיא סוד הנפש. והיה מתפלל לאותו מקום ששם אחוזה נשמתו שהרי הוא זכר. ולכן לא אמר שמרי נפשי.

ונתן טעמו דכד נפשא וכו' ירצה שאין הכוונה על השמירה בעו"הז אלא על זמן יציאתה ממנו כי אז הוא מזומנת לירש עולמה שהוא בג"ע התחתון סוד המלכות. וענין ירושתה זאת הי' בסוד הבעל יורש את אשתו וכדלקמן וזהו הזוכה להדבק בעטרת זעיר שבה שרש המ':

ולכן אי זכי כמה וכו' הם מלאכי רחמים מלאכי שלום והם מעלים אותה:

במדורא דדוכתהא מדור הראוי לה במקומה הוא ג"ע התחתון.

והאי ה' וכו' שהוא שורש המלכות ומלבד פשט הענין. נל"עד דבר נחמד והוא מ"ש בדרוש ציור העולמות שבחי' עוה"ז וא"י וג"ע הם כולם מדריגות המלכות ושעליה הט' רקיעים כל אחד לפי מדריגתו והם בחי' יסודות ע"ש היטב ולפ"ז יובן מ"ש שזו הה' נטיר לה לאתאחד' הוא אור היסוד המושפע על הנפש שבג"ע התחתון להתעלות בשבתות ור"ח למעלה ולהתקשר עם הרוח ושניהם עולים להתקשר עם הנשמה. דלא ידחון לה איתא בזוהר חדש בפ' לך לך דף מ' ע"ד שכשנפטר דה"עה לא הניחוהו מלאכי השרת לעבור שערי ירושלים של מעלה (שהוא לענ"ד היכל הספיר המכוון כנגד ירושלים של מטה וכמ"ש הרב ז"ל) אבל כשנבנה בה"מ צוה הקב"ה למיכ"אל קדישא שהוא וששים קדישין עילאין למיעל לדוד מלכא וכו' עד לאתקנא ליה עם אבהתא רתיכא עילאה קדישא ע"ש. ומיכ"אל זה הוא שבהיכל הרצון. כי יש מיכ"אל בנצח ויש בחסד והוא רברבא. ויש בהיכל הרצון וזהו קדישא. ואח"כ נעשים רתיכא עילאה קדישא. פי' נהי"ם רתיכא חג"תם עילאה חב"ד קדישא. וזש"ה היתה לראש פנה ע"ש. והנה דה"עה נודע לו הכל ברוח הקדש. ולכן בקש מהש"ית שכל אותו זמן שיהיה דחוי שלא ישלטו בו זרים ח"ו לדחותו לחוץ ממש ולשוב ח"ו לקליפה כמו שהיתה נפשו קודם בואה לעולם וכמ"ש בח"א דס' הגלגולים פ"ט:

כד מטיא לקבלך וכו' פי' כשיבוא הזמן הכניסני לקדושה שאז אלך לי סמוך ללבנת הספיר ואעמוד תחתיו ואז הוא ממש לקבלך שהרי אור הדעת יורד עד שם כנודע בכוונת המרומם לבדו מאז: יפתחון לה פתחין הם שערי צדק לבנת וספיר יסוד ועטרה. ויעלוני עם אבותי העליוני' שבחב"ד. והיינו לקמך הוא הדעת דאסהיד באנפוי דמלכא.

וכי חסיד איקרי פי' והלא הוא מצד הגבורות ותירץ וכו'. ומ"ש ר' יצחק עיין בזוהר הרקיע מ"ש עליו ואמנם ר' יהודה מפרש שמרה נפשי בבחי' שורש המלכות בת"ת. ולכן פי' חסיד בבחי' תנ"ה חסדים המגולים. ואמר דלא תשבוק נפשי למהך לבר כי הנה בכתר רחל שם הם רגלי לאה. ובעידן ריתחא ב"מ משם יוצאת הארה לחיצונים כנודע בסוד סחטה ענבים ומדרושי בלק ובלעם. אבל ר' יצחק מפרשו בכל ג' שרשי הנקבה שהם בד"תי וכולם נק' צדיק כמבואר בסוד הלולב. ולכן אמר לאתקשרא בך דרך כלל בכל הקשרים. וסיים הפסוק הושע עבדך שהוא ע"ד מ"ש בח"א מספר הגלגולים פ"ט על פ' רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו ר"ל לדוד וכו' שחשבו שדוד לא יקום בתחיית המתים ושנפשו יקחנה בעל הרוח שלו ע"ש. ולכן אחר שביקש על נפשו שמרה נפשי שתתייחד בשרשה כאמור. סיים הושע עבדך הוא הגוף לעת התחייה. וזהו ג"כ שמרה נפשי שתתקיים תמיד בבחי' נפשי ולא בבחי' אדם אחר. ונתן טעמו מפני שהוא היה משונה מכל בני אדם בקימת חצות ואין ראוי שיעשה בו הדין הנעשה בשאר בני אדם. ועי"ל כמש"ל דף נ"ט שכל מי שאחוז ביסוד יכול לעשות זווג פנים בפנים אפי' בחול שהיא אז רגליה יורדות מות. ואז זה הצדיק בסוד בעל יורש את אשתו שזוכ' להמשיך השפ' הראוי לה וחוזר ומעלה אותה למקום החיים ואז מולכ' על הכל שאז נכנס בר"חם שלה היסוד דאורכ"יה רמ"ח עלמין. וגם הטיפה עצמה סוד רמ"ח כנז' בזוהר הרקיע ושניהם סוד רחמים וז"ס וה' בי"רך שעולה רח"ם. את אברהם הוא היסוד את בכל:

ועמך כולם צדיקים זהו מר"זל ישראל קדושים הם. פי' כולם בחזקת קדושים וממילא כולם אחוזים ביסוד בין ת"ח בין שאר ישראל. וא"כ לעולם ירשו ארץ בכל זמן יש להם כח לירש את הארץ:

והאי צדיק חסיד איקרי הוא בסוד חסד דאתגלייא בפום אמה כנז' בא"ר דף קמ"ב ע"א אורכיה דההוא אמה רמ"ח עלמין וכולהו תליין בפומא דאמה דאתקרי יו"ד:

וכיון דאתגליי' יו"ד בפומיה דאמה אתגלייא חסד עילאה והאי אמה חסד הוא דאתקרי ותלי בהאי פום אמה וכו' ע"ש ונל"עד שיו"ד זה היא של שד"י שה"ס שליש היסוד המתגלה במילה העולה פ"ה והוא יפ"ו ס' ופ"ד כ"ד וע"ה פ"ה. וגם י' י"ו יו"ד גי' אמ"ה הרי פ"ה אמ"ה. וחסד עילאה הוא אור יסוד אבא שמסתיים ביסוד זעיר וה"ס י' אחרונה

דשם ע"ב שהוא היסוד דאבא הנז' והוא מקבל אור ט' אותיות שעליו והרי יש בו ע"ב אורות וזהו חסיד חסר י'. וז"ש והאי צדיק שהיא יסוד זעיר חסיד איקרי. אמר דוד בתר דבהאי וכו' מובן במ"ש בפ' בלק דף רכ"ב אתא דוד ואתקן חופאה האי בוקר וכו'. והרב ז"ל ציין שם דף רי"ג שהוא הכי וגם בא"ר דף קמ"ב ע"ב נק' תיקונא דכסותא דכייא. ונל"עד שכסות זה ה"ס ג' שמות תנ"ה שהוא המלבוש היותר פנימי שבתוך יסוד רחל. ועניינה לענ"ד לקבל אור יסוד אבא שהוא אור הגנוז לצדיק וצדק. ודה"עה תקנו כראוי במזמוריו ולכן חתם ראש ספרו וסופו בשם אהי"ה אשרי האיש יה הללויה. ועשה ק"ן מזמורים שהוא ריבוי שם אהי"ה א' הפ"ה יפ"י הפ"ה הכל ק"ן והוא גי' כנ"ף שהוא בחי' יסוד מכנף הארץ זמירות שמענו וגי' מעי"ל שהוא ענין כסות. וז"ש בתר דבהאי אתר אחידנא חסיד אני. כי שם מושפעת טיפת החסד. ובג"כ שמרה נפשי לאתקשרא בך. אמר שמרה בה' כנז"ל שהיא ה' אחרונה של שם עטרת זעיר ושאל מאת ה' שכמו שהוא זכה לתקן אותו החפוי כן יזכה להיות משומר וקשור בו שידוע שכל קשר הוא בחי' יסוד. ע' פתקין ולשון הקדש יתיר צריך לתת טעם לשם פתקין מה עניינו לע' לשון אכן צריך להקדים כמה הקדמות. הא' שידוע שברית הלשון ה"ס הדעת דגניז בפומא דמלכא. ובפנימיותו יסוד אימא ה' של שם שממנה פתוחי חותם הם ה' המוצאות וה' ההברות. הקדמה ב' הוא מ"ש בחסד לאברהם שעד דור הפלגה היה אוצר הנשמות הכשרות פתוח לכל הנולדים. ובדור הפלגה חלק הקב"ה האומות לשרים ומהיום ההוא והלאו' יש נשמות מיוחדות מס"מ ולי"לית ומשם הם נשמות אומות העולם ובזה נבין בעצם מ"ש הרב ז"ל שבדור המבול ודור הפלגה היו נשמות עצומות ושאח"כ נצרפו בגלות מצרים וחזרו לקדושה. וגם מרז"ל שהק"בה היה רוצה לתת התורה בימי נח וזה מפני שהיו נשמות מאוצר הקדושה ונח היה השרש שלהם שהוא מהיסוד המושרש בדעת. הקדמ' ג' היא מ"ש בזוה' בפ' בראשי' דף ע"ה דממנא חד אית ברקיעא וביה קיימין כל מפתחן דעובדי עלמ' וכו' ושאנשי הפלגה בו היו מצליחין בעובדיהון במימרא דפומהון ע"ש וממונה זה הוא מט"ט שהוא הדעת שביצירה והוא ברית הלשון ולכן עודם שפה א' לשון הקדש היה כח בידם להשביע ולהמשיך הדברים לרצונם כי שם צנור השפע העצמי ופנימי. ושם הפה האמיתי שנבקע באור העצום דיסוד אימא. אבל הם נאמר בם ויהי בנסעם מקדם הוא צד הפנים והדעת הוא המזרח. וימצאו בקעה הוא בחי' הקליפה העקומה הנמצאת לכל הנוסע מהקדושה. ושורש חיותה נמשך לה מאחורי הדעת. והוא ניצוץ היוצא דרך בקיעה ולא דרך פה וצנור פתוח והיינו בקע"ה. והם הרשעים היו רוצים להמשיך אור הפנים לשון הקדש לצד האחור ולתקן ז"ון דקליפה ח"ו. ואם יעשו

כך מוכרח העולם ליחרב ולכן הוצרך להסיר מהם לשון הקדש ולמסור להם ע' לשונות להיותם תחת הע' שרים החיצונים הסובבים את הקדושה וכוחם דווקא בעשייה. ואמנם צריכים הם לחיותם אור מהקדושה אבל הוא נהירו דקיק יוצא דרך בקיעה דקה מאד והוא מתגלגל ויורד עד מקום השרים. וה"ס צירופים רבים וחילופים משונים עד שמרוב הצירופים והחילופים משתנות הלשונות לפי שנוי השפע. ולכן קראם ע' פתקין מלשון פותקין מים לגינה מן המעיין מע"ש במ' שבת דף י"ח ופירוש נקעי"ם דקים הניגרים לשדה וידוע שפרעה מושפע מן הער"ף ולכן היה שולט על ע' אומות כמרז"ל ולכן היה מחוייב להבין כל ע' לשון לשלוט על כולם. מלבד לשון הקודש שאין לו אחיזה בו כי בזה היה יתרון ליוסף עליו. וז"ש ולשון הקודש יתיר.

אבל עדות ת"ח וכו' הכוונה כשהיתה מדברת לו בענין זנות היה עושה שאינו מבין אותם הדברים שלה הגם שיוסף היה מדבר בבית תמיד עם כולם. ותמיה לי דהא כתיב וימאן ויאמר אל אשת אדוניו הרי שהשיב לה טענות גדולות. אם לא שנאמר דס"ל לר' חייא דפסוק וימאן ושלאחריו הם מאוחרים. כמו ובא הכהן של פ' מצורע ופסוק והניחם שם שהוקדם וצריך להיות מאוחר. ופ' וימת תרח בחרן וכיוצא וביום האחרון שהעיזה פניה ותתפשהו. הוכרח להשיב לה אמרים. הן אדוני וכו' וכשלא רפתה ממנו אז הוכרח לעזוב בגדו בידה. ובדרך זה יכון מ"ש וחטאתי לאלהים נשבע ליצרו. שאין דרך הצדיקים להשבע אלא בשעה שיצרם תוקפם כבועז וכו'. אבל בתחלה אין צורך להם להשבע כי כחם יפה נגד יצרם. ורוח הקדש צווח לקבליה לשמרך וכו'. אין ספק שס"מ ולי"ת נתלבשו בכל תקפם בפוטיפר ואשתו להחטיא את יוסף כי פוטיפר עולה גי' סמ"אל מלא. וממילא אשתו לי"לית ואם ח"ו ינצחוהו יחרב העולם וכמרז"ל הובא בילקוט נטל הקב"ה אבן שתיה ואמר לו אם תגע בה הריני משליכה ואחריב את העולם. ואבן שתיה היא מלכות בת זוגו של יוסף. ולכך אין תמה שיצוח לנגדו רה"ק שסודו במלכות מצד אבא. שע"כ נקרא היא שת"יה ש"ת י"ה כמ"ש בזוהר הרקיע בפ' ויחי:

מאשה רעה היא ל"ילית אשתו של אד"הר שנעשית רעה והיא נתלבשה באשת פוטיפר וז"ש מנכריה.

מאן דנטיר גרמיה וכו' אתקשר פי' יש לו חלק ביסוד שהוא הנקשר עם השכינה ויש לו אחיזה בכל הקו האמצעי עד הדעת. כי דעת ת"ת יסוד נק' עדות על שם שבהם נעשה הייעוד והחיבור בשני המוחין שבהם חו"ג והרי הם שני עדים:

ומאי הוא ה' דאתוסף ביה כבר אמרנו שה"ס יסוד אימא שמאירה בדעת זעיר עד סוף כל קו האמצעי. אבל עיקר מושבה הוא בדעת. שהרי ג' אלפ"ין שבשם מ"ה הם ג' אהייה

הנעשים מג' מילואי ה' דהיינו יה"א ועם ה' הרי אהי"ה. והג' הם קס"א בדעת וכו'. גי' יהו"סף. והענין שכל ישראל שרשם בכל קו האמצעי. ולכן הנשמר מהזונה נקשר בשכינה כאמור ומאיר לו אור הדעת. והנה יוסף שהוא הכולל הגדול שביסוד עד שכל ישראל קרואים בניו לכך נתעלה עד הדעת בעצם ובסוד הלולב: אבל בפנחס נוסף י' והיא דאד"ני שה"ס יסודה. מפני שתקן מה שפגם זמרי בו. וידוע מ"ש בזוהר בפ' ויצא דף קנ"א אליהו לתתא מהאי באר הוא שה"ס מ"ן שלה וכמ"ש בזוהר הרקיע:

ר"ח פתח על נהרות וכו' גם הוא נמשך בענין הנז' אבל מקדים להודיענו גודל חשיבות מדת יסוד דמ' הנק' ציון כמו שנפרש ושעיקר הצרות באו על שהוא נפגם בעונות. וממילא יובן גודל זכות הזהיר מהעריות שבכל זמן יש לו כח לייחד ז"ון פנים בפנים וכנז"ל. וקשיא ליה דהו"לל בזכרינו את ירושלים כדמסיים אם אשכחך ירושלים. והיא היתה עיקר מושבם ועוד בזכרינו את ציון משמע שנשכחה ולפרקים אנו זוכרים אותה וזה לא יכון שעדין היתה שעת חימום. והו"לל בכינו על ציון. ומתרץ שאין הכוונה כפשט הכתוב. כי מדבר על העליוני'. ולזה מקדם משל ההיכל שנשרף שהצער הוא של בעל ההיכל. ודוק דלא אמר למלך אלא לב"ן מפני שיסוד נק' דל והדיוט לגבי הת"ת וכמ"ש בפ' כי תשא והדל דא צדיק שהוא יתום מאמו אין לו טובה כי אם בזווג שאז כל האורות עוברות דרך בו ולכן כשיגברו הדינים בלי מיתוק אז ההיכל נשרף ועיקר הצער להההוא ב"ן בעל ההיכל. ואיתא בל"ת בפ' ויצא שיש ג' ב"ן ביסודו נר"ן דמ"ד וג' ביסודה נר"ן דמ"ן ע"ש ולכן יוס"ף וצי"ון שוים. וכנגד ג' אורות אלו אמר היכלא יא"ה ושפירא. אף הכא שכינתא בגלותא שרייא וכו' ונהרס בניינה למעלה במקומה. והענין שהנה ביסוד אימא שבחזה זעיר יש ריבוע אהי"ה העולה ד"ם וה"ס רביעית ד"ם שבלב והיא חיותו. ובשעת רצון שמתפשטים בזעיר ה' חו"ג. אז נמתקים ה' דמים ונעשה יל"ד. אבל אם ב"מ אימא מסתלקת אז שולטים הדינים והדמים והוא חילוק בין גאולה לגולה. כמ"ש הרב כי מסתלק הא' וכו' והנה כשישראל עושים רש"מ שיש אורות החמשה חו"ג ושנמתקים הי' דמים אז אין אחיזה בהם לחיצונים ואז יסודה סגור באור היסוד הנקרא מפתחא דכליל שית. וז"ס יוס"ף דוכרא ציו"ן נוקבא. ואז יש ביסודה ההוא רוחא דשדי ביה שהוא צדיק דנפיק הוא בנימין (העולה יו"סף עם ד' כוללים) אבל כשאין ישראל עושין רש"מ נהרס בניינה ויורדת לבריאה והיינו גלות שהיא מתגלת ונאמר כל מכבדיה הזילוה כי וכו' ואז שולטים הי' דמים גי' גלו"ת ומסתלק ההוא רוחא וזהו הצדיק אבד אבד ממש שנאבד ממנה והוא פועל עומד. וממילא יש צער ליסוד הזכר בין על שנהרס בנין היכלו היא מלכות ואין לו במה להשפיע. ובין שנסתלק מיסוד ההוא רוחא דיליה.

וז"ש בכינו בזכרינו הוא יסוד זעיר שבו הזכירה מכח הדעת. ושנאמר בו ויזכור אלהי"ם את רחל. שר"ל בכייותינו להמשך יסוד הזכור לציון. ולא הועלנו והוא ע"ד מקנך תזכר שהוא פועל זכרות. ועל ב' בחי' הצער כפל ב"פ צערא דיליה על זווג הא' שהוא על חוסר הכנתה להזדווג. ועוד אמר צערא דיליה הוא על הסתלקות ההוא רוחא ולא היה אז בו כח להחזירו בתוכה ולפי דרך זה נבאר כל פ' על נהרות וכו' ואקדים מ"ש באוצ"ח בסוד עקב ענוה שה"ס ב' שמות אלהי"ם של נ"ה דלאה הנכנסים בכתר רחל שנבלעים בתוכה ומהם יורדות ב' דמעות שהם כוחות הדין ויוצאים דרך עיניה ונמתקים בים הגדול הוא אור ב' יסודות דאו"א וכמ"ש בסה"כ בכוונת פותח את ידיך. ויסוד אימא נקרא ים הגדול. הקדמה ב' שאמר בדרוש תיקון הנוקבא שבגלות בבל נתמעטה הנוקבא עד החזה והוא בב"ל גי' ד"ל והוא שם בו"כו ובבל להפך לב"ב שאז היא כנגד הל"ב. הקדמה ג' שמאותו המקום יוצא הארה לחיצונים דרך האחוריים בזמן העון. ואז הנקבה שהיא כנגד תנה"י יורדת להיכל ק"ק שבאחוריו הוא ראש עולם הקליפה כנזכר בפ"ו דשער הקליפות. וראש זה הוא בבל רישא דדהבא. וששך גי' כר"ת שמקבל ממקום כתר רחל. ולכן נקרא נבוכדנאצר הכורת. וכתר הקליפה הוא כרתיא"ל גי' נהר"ות שהם ב' כוחות הדינים דנ"ה דלאה. ואמרו ישראל שיצאו בגלות שכנגדם למעלה אמנו דקדושה. בהגיעם למקום הנקרא נהרות בבל. שם ישבנו שכל ישיבה הוא בנ"ה שהם הירכים גם בכינו שירדו ב' דמעות. וגם כי היינו מכוונים לאורות ב' היסודות דאו"א שה"ס זכו"ר לא הועלנו כלום. וזכו"ר מ"ש הרב ז"ל על עד אנה בכיה בציון בכי"ה גי' ל"ז והוא תנה"י:

מאן דאוקיר שמא דמאריה כראוי ונטיר וכו' אחר שהציע גודל הפגם אם מגיע ליסוד ח"ו. נמשך להודיע גודל זכות המתחזק לתקנו ואמר שמי שמייקר שם שד"י שביסוד בטהרת צניעותו שאז משתלם בו השם שהוא שמתגלה י' שבו שה"ס השליש שלו כנז"ל: **ונל"עד שהוא ע"ד הזרועות שהידים הן השליש העליון בסוד ההתנשאות** והבן זה שעיקרו כשהוא ח"י העולמים ולכן נקרא עטרה וה"ס י' של שד"י כאמור. ואם ח"ו מתכסה בערלה אז הוא ש"ד כי אז תסר אורו שה"ס חב"ד ונשאר בבחי' קטנות ואז בר מינן ערלה חופהו ולכן ש"ד ע"ה גי' ערל"ה:

ובסוד שמירת המילה מתגלה הי' בחינות הטיפה כנז"ל והיא נקרא בשם יק"ר ולעומתו הפכו קר"י והנה י' דיק"ר היא י' דשד"י. וכשהוא יתרבה להשפיע אז מקבל כח מן י' אחרונה דע"ב שה"ס עטרת אבא ויפ"י הוא ק' של יק"ר ואז מתרבה אור כל א' מהשני יו"דין וכל אחת מהם בסוד מאה הם מאתים והיא ר' דיק"ר ולרמוז זה הסוד אמר מאן דאוקיר פירוש שמקיים אור היקר הנזכר. ונטיר הוא מ"ש בס' חסד לאברהם בהבחינו

המדות שיאחז בהם האדם להיות מרכבה אל כל העשר ספי' ואמר שהמדות הנוגעות ליסוד הן השמירה מן ההרהור ובפרט מדיבור שיכול להביא לידי הרהור ע"ש. והוא נכון. כי ההרהור הוא בדעת במוחין. והדיבור הוא בברית הלשון וכשיהיה האדם נשמר בשניהם אז יהיה אור היקר שמור. ולכן מצינו שמירה בשלשתם בהרהור כתיב ונשמרת מכל דבר רע וארז"ל שלא יהרהר וכו'. בדיבור שומר פיו ולשונו. בברית ואתה את בריתי תשמור ולעומת כל זה א"ר יסא ונטיר האי ואז זכי דיוקיר ליה מאריה על כולא. פי' שיתן לוכח להחזיר ז"ון פנים בפנים וכנז"ל ויזכה להמשיך אור היקר אל המלכות מן הדעת. ומייתי לה מיוסף דכתיב ביה וירכב אותו במרכבת המשנה וכו' ומובן במ"ש בפרשת מקץ דף קצ"ו ע"ב וז"ל וקב"ה אית ליה רתיכא עילאה ואית ליה רתיכא תתאה.

איהי מרכבת המשנה וכו' עד אומרו אשר לו לקב"ה והנה רתיכא עילאה היא לאה ותתאה היא רחל ובודאי האי אשר לו הוא מיותר דודאי שלו היתה. אלא הענין שבין באימא ובין בזעיר יש בחינת נה"י חדשים כמבואר אצלנו. ונה"י נקרא משנה שעניינו כפל כמו לחם משנה כסף משנה. והנה לאה היא בעד נה"י חדשים דאימא: ורחל כנגד נה"י חדשים דזעיר. ולכן אשר לו שה"ס סתם הוי"ה שבתורה דהיינו זעיר. הרי שזכה להיות משפיע במלכות. ולא אמר על מרכבת אלא במרכבת כעין הרכבת אילן באילן רמז לזווג גמור. וכתיב:

ונתון אותו בפ' זה הודיע לנו שנתעלה עד עליונות הדעת כי ידוע הוא שמצרים סודו באחורי הדעת. אמנם יוסף שזכה לפנים. ולפנימיות נאמר בו שנתעלה למעלה מבחי' מצרים ואז זכה שניתוסף בו ה' שנאמר עדות סוד דעת. ביהוסף שמו וידוע כי יה"ו הוא בדעת כמ"ש בסוד הלולב שסופו ביסוד ותחלתו בדעת ולכן נתון גי' תק"ו הוא מילוי דע"ת דל"ת עי"ן ת"ו. וגם מילוי יסוד יו"ד סמ"ך ו"ו דל"ת:

דף ריד.

ולא עוד אלא וכו' ירצה לא די שזכה להתעלות בפרטותו וזן את כל העולם אלא בעת רוגז וחמום ושעת סכנה עצומה שהיתה לישראל על הים. ושלא היה יוסף חי אלא בבחי' הבלא דגרמי שה"ס קטנות. וגם זעיר היה בבחי' קטנות כנודע מסה"כ. וכ"ש שהמלכות היתה בבחי' גבורות קשות. שלכן לא היה מציאות לקרוע ים סוף שה"ס רחם הנוקבא כנזכר שם בס"הכ. ואיתא עוד שם שבחי' הקטנות ה"ס מטה שנהפך לנחש שלכן כתיב וינס משה מפניו. ושאז היתה בחי' זו של נחש עילאה דהיינו יסוד מבחי' הקטנות. והאיר כח עתיקא בתיקון ואמת כמ"ש בל"ת בפ' בשלח ומשם נמשך היופי ליוסף מתרין תפוחין. ובפרט כשזכה לשם י"הו העולה כ"א כ"א פ' כ"א עולה אמ"ת. כי הוא נתקיים

בזרע אמת. והנחש נהפך למטה. ובזה תשכיל איך רמז ה' למשה שזכות יוסף יעמוד. וזה שאמר הרם את מטך. וצריך לדעת מ"ש בל"ת בפרשת שופטים בדרוש י"ח נשים שאשת פוטיפר היתה מבחינות הקטנות מצד אימא. נמצא שבמשה כתיב וינס וביוסף כתיב וינס. אבל דשל יוסף היתה ניסה לכבוד ה' ולכן זכה שאפי' בהיותו מת שהוא הקטנות הגמור. תקן את ישראל. שהיו אז בבחי' הקטנות. כי הים נתפייס ממנו שזכה להושיב באיתן קשתו ולא פגם בה. ולפי ששם יה"ו יש בו ששה צירופים שהם בסוד הדעת לכן וינס עולה כן:

זכה ליקרא בחיוהי וכו' בחייו אמאי פי' ולמה לא נשמר כל שכרו לאחר מותו כי כן הוא דרך הצדיקים. וגם שואל במאי זכה לשני שלחנות שהם סוד ב' ההי"ן שבשם. ותירץ בגין ההוא זמן וכו' שכל אותו הענין היה כעין שטחיות. ולא היה פועל עצמי אלא כעין גדרות וסייגים שכולם תיקון למלכות שהיא נק' עלמא הדין. ולכן זכה לכל אותן השררות על החיצונים שהרי במלכות נאמר ומלכותו בכל משלה אבל כתיב ותתפשהו בבגדו. הענין בקיצור שיוסף כשנסתכל בה בא לידי חימום ומיד נתעורר בו כח יצ"הר ואז היה כח לאותה הרשעה לתפוש בבגדו לשון בגד בוגדים. והוא ע"ה נתאמץ בייחודים וכוונות עד שגבר והחזיר הטיפה לאחור וזהו וינס. אבל כיון שעקרה מן הדעת בחימום היצ"הר לא יוכל להחזירה לשרשה. אלא ויצא החוצה דרך צפרני ידיו. ואותם האורות לקחם בנימין כנז' בס' הגלגולים ח"ב דף כ"ג. וזו היתה גבורה מופלאת ותשובה מעולה. ולכן זכה דעאל לגו פרוכתא עילאה הוא מקום העליון הנק' עץ החיים שהוא בפנימיות יסוד אימא שה"ס הפרוכת המבדיל בין הקודש למטה מן החזה. ובין קודש הקדשים למעלה הימנו ושם הוא ג"ע העליון. כי יסוד מלכות ה"ס ג"ע תחתון ומסך תחתון. ובזה תדקדק הים ראה וינס כתיב. אבל לא ראה ויצא החוצה והבן.

והכי אתחזי ליה וכו' הוא הנודע אצלנו שיש ב' יסודות בזעיר א' למטה וא' במקום החזה יסוד ישראל ושם נתעלה בזכות התאמצו לבלתי תורק הטיפה באותה זונה. ולהיות שגם שם הוא יסוד אימא כנודע לכן ניתוסף בו ה' בשמו ונק' יהו"סף גי' קס"א.

וזהו עלמא אחרא פי' גם הוא של זעיר אלא שהוא במקום אחר:

פנחס זכה וכו' פשוטו שלמד תורה בעו"הז זמן ארוך וילמדנה לעו"הב כי הוא לא מת וקיים תלמודו כמו שלמד ממר"עה ולכן הוא יהיה הרב להשיב לכל ספקות התורה כי תי"קו תש"בי יתרץ קושיות ובעיות ואני אומר שר"ל תקום ותתקיים שאלה ובעייא זו בתירוצה לע"ל וע"ד הסוד זכה בעול' העשייה שנעשה המלאך סנ"דל שהוא ראש העשיה וזכה בעלמא דאתי הוא ג"ע העליון דהיינו הבריאה דאימא מקננא תמן ולפי מ"ש בזוהר

הרקיע בפ' בשלח דף נ"ח ע"א שם בבינה דבריא' יש סנ"דל עילאה ונל"עד ליתן טעם למה מזכירין אליהו במוצאי שבת. והוא מה שאנו מכוונים בפ' ויהי נועם שיש בו ה"פ נ"ו גי' פ"ר וסנד"לפון ובמלת כוננהו נכוין כונן ה"ו דהיינו שעולה העשייה על היצירה. והיינו ה"ו ה' על ו'. וה"ס חיבור עשיה לבריאה לקבל כח לרושם הקדושה. ואליהו עולה ב"ן ונבי"א ס"ג ובסוף סוטה איתא אלי"הו הנבי"א זכו"ר לטו"ב דהיינו ב"ן וס"ג:

זכה לקיימא יתיר וכו' ידוע שפגם הזנות פוגם ביסוד בעצם וכש"חו בועל גויה גורם להשפיע בנוקבא טמאה והיא נק' חמה שהיא הקליפה הד' שבפסוק והוא רחום. והנה אליהו לבש קנ"אה גי' יוס"ף ויקח רמ"ח בידו ה"ס היסוד שבו נתקשרו כל הרמ"ח איברים. וגם אורכיה דאמה קדישא רמ"ח עלמין כנז' בא"ר דף קמ"ב ע"א ואז השיב את החמה ונדבק במדת היסוד מתוקן ונכון. וזה בהשקטת הדינים ולכן זכה לברית שלום כי השלים הדין עם החסד בתוך יסוד ח"י עלמין. ולזה חיה יותר מכל יוצאי מצרים שהיו בהם זקינים שהאריכו ימים הרבה אחרי יהושע וא' מהם היה אחיהו וכל אותו הדור היו מיסוד אבא וע"כ חיו זמן ארוך. אבל פנחס שהיה סבה לשלא כלו כולם זכה להתקיים יותר מהם וזכה לכהנא וכו' ידוע ששם אל הוא בחכמה שכן אמר בזוהר בפ' לך לך דף צ"ד ע"ב אל נהירו דחכמתא. וממנו עד היסוד ח' מדריגות. וח"פ א"ל הוא אברה"ם שהוא הכהן הגדול והוא רמ"ח שזכה להוריד שורש החסד ליסוד וזהו ח"י חס"ד יסו"ד.

ואי תימא דהא זכה וכו' הכוונה להודיע עוצם כח התיקון שגדל כ"כ זכותו שאע"פי שנפגם מקורו לא די שחזר ונתקן אלא שנתעלה מאד וז"ש ואיתימא וכו' ירצה שלא יחשב לדבר גדול מה שהובטח בכהונת גדולה שהרי כבר היה כהן. לזה אמר אמת הוא שהיה כהן קודם לכן ולא כמ"ד בפ' טבול יום לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי ורב אשי אמר עד ששם שלום בין השבטים בזמן יהושע:

אלא ודאי היה כהן אבל ת"ח כל כהן וכו' וכ"כ הרמב"ם ז"ל אפילו עשה תשובה אבל בגין דקנא וכו' איתא בס"הכ ביו"הך שיש ביסוד אימא ב"ן וקנ"א בסוד החסד ובסוד אל קנ"א וכתבנו שם ששם יי"אי בסג"ול עולה קנ"א וזהו אל קנ"א וזהו קנא לאלהיו ה"ס החסד מדת הכהני'. באופן שלא זזה מחשבתו ממקורו. א"נ כשמסר נפשו על ק"ה בזה נתעלה עד א"וא ונעשה הייחוד של נוצר חס"ד לאל"פים ונק"ה. והמשיך ע"ב לאבא ונקה לאימא וז"ס זכו"ר ע"ב קס"א הוי"ה אהי"ה. ובכח הקנאה הרג את זמרי. ובכח יחודו כפר על בני ישראל. רשים לעילא ה"ס מ"ש הרב בפ' אשר עמדתי לפניו. ורשים לתתא עודנו למעלה קודם שנולד שאביו לקח מבנות יתרו והוא עדיין לא נתגייר כשנכתב ותלד לו את פנחס. ואיתא בגמ' דאבוהי דאימיה ואימא דאימיה היו מבני יוסף ויתרו. ובודאי

שזה החיתון לא נעשה עד שנתגייר יתרו ובא אצל ישראל. ומה לו לשבט יוסף לקחת משל יתרו עודנו במדין אלא ודאי שאחר יציאת מצרים היה ועדין לא נולד פנחס. ואפ"ה נרשם ונזכר בתורה. ובזה מובן מ"ש בפ' וירא דף כ"ד ע"ב על פ' ותלד לו את פנחס אמאי אדכר הכא פנחס. וקשה אם כבר היה בעולם למה לא יזכר. ובמ"ש מיושב. וסוד רושם זה הוא שכבר היה רשום ונודע למעלה שכבר ירדה נשמתו ממ' דאצילות ועמדה בבריאה ונרשמה בין המלאכים. ורשום למטה שנרמז זכותו שם להגן על אהרן כנז' שם בפ' וארא ע"ש. כי מאז הועילה זכותו ונאמר הוא אהרן ומשה. שאע"פי שבשביל נדב ואביהו קטרגה מד"הד על אהרן שלא יהיה לראש מ"מ בזכות פנחס שעדיין לא נולד. חזר אהרן למדריגת צדקתו. שלום ממלאך המות. כי נדבק במדת היסוד שהוא ח"י העולמים. ועוד שזכה לכהונה גדולה מסוד חכמה דאתמר בה והחכמה תחיה ואית' לקמן דף רט"ו ע"ב יו"ד זעירא איהו וכו'. ונראה שיו"ד זעירא קרי ליו"ד של מילוי ה' אחרונה של שם ע"ב שהיא סוד עטרת אבא המסתתרת ביסוד זעיר. ויו"ד עילאה היא יו"ד ראשונה של יו"ד. ויש בין היודי"ן ח' אותיות ו"ד ה"י ו"יו ה' גי' ב"ן עולה אלהי"ו. דלכן היה לו שלם ממ"ה דלא שליט ביה לעלמין שידוע הוא שטן הוא יצ"הר הוא מ"ה דהיינו כולל ד' קליפות נ"א ר"ע רשעים. ורוח וענן ר"ע ועם ש' של א"ש הרי יצר ר"ע. ונג"ה וא"ש הוא שטן המשטין ומקטרג להרע לאדם:

ואמר שלא שליט בו יצ"הר ולא אתדין ביסורים הבאים מחמת הקטרוג:

ואי תימא וכו' כיון שלא שלט בו מ"ט. בגין דבהאי ברית וכו' הוא אור יסוד אבא:

בתיאובתא עילאה דע שאמרו בפ' ויגש דף ר"ט שיש ג' בחיצות בזווג העליון א' תיאובתא דנוקבי' דלגבי דכורא. ב' תיאובתא דתרוייהו. ג' תיאובתא דדכורא נפק' ברעותא וכו' עד אומרו ואליהו מההו' רעותא יתיר מבר נש אחרא אתקיים ופי' בס' הגלגולים ח"א דף מ"א שכשהמחשבה מתחלת מן הזכר נמצא שמחשבתו היא המתחלת לפעול. ואז הטיפה יוצאה מן המוח העליון מבחי' דעת עצמו שבראש ואע"פי שעוברת דרך ו"ק הוא דרך מעבר לבד ולכן מתקיימת ולא תמות. וז"ש בכאן שנסתלק באותו הכח המופלא שהושפע על נפשו בבואה לעולם:

ובדביקותיה שפירא וכו' אמר כן לרמוז שפרידתו מן העולם לא היתה כשאר בני אדם ויובן במ"ש בפ' ויקהל דף קצ"ו ע"א וז"ל ובההוא גופא יסתלק וישתכלל גופיה וישתאר בסערה וגופא דנהורא אחרא יזדמן ליה למהוי גו מלאכי. וכד יחות יתלבש בההוא גופא דישתאר בסערה ובההוא גופא יתחזי לתתא ובגופא אחרא יתחזי לעילא עכ"ל. והענין הוא שסתם בני אדם גופם כלה לעפר ואפי' הצדיקים שעה א' קודם ת"ה ונשאר שם

הבלא דגרמי. ואליהו ברכב אש וסוסי אש נצרף חומרו ונהפך לבחי' הבל דגרמי פי' דק ורוחני כהבל דגרמי ולכן נתעלה למעלה אותו הגוף יותר זך מן הגלגלים. ונשאר בסערה. ונל"עד שהיא תחת מ' דעשייה ונפשו נתלבשה בלבוש האור ונהיה כמלאך סנדל"פון בפנימיות בחינות העולמות. ואז גופו לא נרקב אלא נראה דבק וקרוב אל נפשו וזה שכתוב ובדביקותיה שפירא:

דף ריד:

בעינא למיקם עלייהו הייתי רוצה לעמוד על בוריים ולהשכיל סוד ההנהגות שבהם:

הא אתמר וכו' ר"ל לא חדשים המה שכבר נאמר סודם והחברים השכילו אותם א"נ מכוונים הם בזמניהם:

ודאי הכי הוא שהדברים צריכים קבלה ואלו לא ידעתי שכבר נאמרו לחברים לא הייתי שואל עניינם:

אנא שמענא וכו' מלה זו נלע"ד שהוא כללות הדבר הכמוס בשם ראש השנה שבו נרמז בכללות כללות הענין כי ראש סודו ג' מוחין דאלהי"ם כנודע בסוד שופר. וכל א' משם אלהי"ם מצטרף לק"ך צירופים. וג"פ ק"ך גי' השנ"ה. והרי רמז שהוא זמן הגבורות. וגם ראש השנ"ה גי' י"פ אלה"ים רמז לעשרה אחוריים הננסרים להנתן לנוקבא. ואמנם ידוע סוד אתא חסד ופריש לון. שכשהגבורות נפרדות מן הזכר וניתנות לנוקבא אז באתרהא שקיע רחמי וחסד. הוא אור חסד הבינה הנמשך לתוכו באופן שגם בר"ה יש ענין החסדים הניתנים לזעיר. פי' התחלת ראשית התפשטותם בזעיר הנק' שנה כנודע. וה' פעמים חסד גי' השנ"ה.

אבל ר' חייא אמר עד לא קאמינא ביה פי' שהיה יודע כללות הדבר אבל עדין לא עמד בו לדעת סדרו בפרטות המשכו באלו הימים.

ור"א א"ל אע"ג דחברייא וכו' פי' העמידו ביניהם רמז זה שנכון הוא: אבל סדורא. מה שאתה חפץ לדעת פרטות הסדר באמיתות:

רזא דחכמתא הוא אפשר שירמוז לסוד חכמה סתימאה שה"ס גרון אריך בפרטות ובינה דאריך בכללות כידוע ליודעים ומשם כתר דאימא שכל זה ה"ס שרשי הגבורות שהם העיקר לימים האלו. וגם מיסוד אימא יוצאים החסדים שמקבלת מכתרא. שהרי כתר ומוחא סתימ' הם שרשי א"וא. באופן שיסוד ההוא ה"ס חו"ג. אבל הגבורות שהן שלה הן קודמות לפעול עד מוצאי יוה"ך כנודע:

מחצדי חקלא אית' בדרוש שביעית שהם החכמים הצדיקים החורשים שדה העליון וגם קוצרים פירותיו. ואין צורך לנחש הקורע רחם האילה כי בתפלותיהם ובמעשיהם

נעשה הכל: והנה בר"ה מתחלת התכוננות השדה ועד שמיני עצרת הוא זמן לקיטת הפרי שהוא חג האסיף:

סדרא דיחודא כולא וכו' ה"ס זווג ישראל ורחל שהוא המעולה שבכל הזווגים וכדלקמן גבי וכדין כולא איקרי אחד: והא אתמר נראה שאמר ב"פ והא אתמר. משום שסוד זה מתפרש בשני חלוקות. חלוקה א' הוא ההקדמות הכוללות הצריכות לדעת סדר התיקון העליון בקדימות הורדת הגבורות בכל פרטותן. ואח"כ התפשטות החסדים והזווג והוא הנכלל מראשית דברי ר' אלעזר עד אומרו מה דלא אשתכח הכי בשאר זמני.

ובאומרו כגוונא האי וכו' עד הסוף היא החלוקה השנית ללמד מה שהזכיר בהקדמותיו לסדר זמני ההתפשטות:

דרועא חדא הוא זרוע אריך גבורה שלו ולפיכך נק' זרוע קדשו. כי אריך הוא קדש קדשים. והוא מקור הגבורות המתפשטות באצילות. ולכן אימא דדינין מתערין מינה היא מתלבשת הזרוע הקדוש ההו'. ולא עוד אלא שממנו בנין חו"ב. דהיינו חכמה שלה נתקנת מפרק ראשון שהוא היד. ובינה שלה מפרק הזרוע. וזהו לע"נד סוד יד חזקה וזרוע נטויה: דביה תלייא ישועה הוא ביסום הגבורו' בשרשם להושיעם מאחיזת הקליפות והחיצונים:

תלייא נוקמא שכיון שהגבורות מתבסמות הקליפה נבלעת ונכרתת שאין לה חיות: תלייא פורקנא שאז הניצוצות דקדושה נפרדות מתחת יד הס"א שהן שבויות וגולות שמה:

ולמה למיקם וכו' ירצה מהו תכלית כוונת חשיפת זרוע הקדושה וגילויה ואמר שהוא להקים כ"י מעפרא ה"ס עולם הבריאה ששם מקום השפלתה. וסגולת הדין הוא להעלות התחתון לעליון ובבריאה מקננת אימא עילאה שהיא מלבשת גבורה דאריך: ולכן בהגלות זרוע זה להאיר למ' וכנז"ל. אז תעלה לאצילות: ולקבלא לה לגביה נלע"ד שהוא קבלתה הגבורות מאימא. שזה נעשה מן ר"ה עד יוה"ך שאז תעלה למקום הזרוע הקדוש תוכיות אימא כמה דקי"לן כפורים תרי משמע וזהו לאזדווגא כחדא שמקבלת ה"ג דאימא כידוע מסוד ה' עינויים וה' תפלות:

וכד האי אתער זהו בתחלת השנה שאז היא אחור באחור. הגבורות מתעוררות לדון העולם כמ"ש בס"הכ:

דינא ההוא ה"ס מיתוק ומנוחת כל הגבורות שמתפשטות בכל גופה שהוא תחת ראשה ומתחברות ביסוד בסוד הנעילה כמ"ש בס"הכ:

שמאלו תחת לראשי ר"ת ג' מלות אלו תש"ל וסודו השם שאנו מכוונים בו בתקיע' שופר למתק הדין קר"ע שט"ן. וגם שם אלהי"ם ביו"דין או מצפ"ץ שממתקים ה' פעמים אלהי"ם גי' ת"ל ועם ש' הרי תש"ל:

וכדין ניחא דינא היינו בנעילה שהגבורות נמתקות ולכן יש כפרת עונות ביומא קדמאה וכו' נודע מ"ש בס"הכ שאחר יו"הך מתפשטים ה' חסדים הפנימיים ממטה למעלה מן ההוד עד החסד שהוא הגדול שבכולם וגם נכנס החסד הגדול של המקיפים ובזה עצם כח החסדים להתגבר על הגבורות ולהמתיקן בעצם. כי הד' חסדים דמיו"הך עד סכות אין כחם יפה אלא להתחלת מיחוק קצת והיו חלושי חיל לעמוד נגד הגבורות המרובות. אבל ביום הראשון של סכות אז מתעורר ממש ימין ה' והכוונה לקבלה פי' לעומת רחל שכבר היא פנים בפנים עמו והתעוררות הימין הוא. בגין לחבקא וכו' והיינו באורות העקיפין כנודע ולכן נק' י"ט זה בשם חג ר"ל סיבוב כמ"שה חוק ח"ג על פני מים. כי החסדים המקיפים הם סובבים סביב הפנימיים. וגם ע"ד הפשט וחג האסיף תקופת השנה שהוא לשון סיבוב. ועל ענין זה נאמר וימינו תחבקני. כי תחלה היא סוד שמאלו תחת לראשי דהיינו הגבורות כנז"ל ואח"כ וימינו תחבקני וגם לענין זה ירמוז שם ח"ג שה"ס חסדים גבורות רמז שהחסדים גוברים על הגבורות ואמנם הבן ימין מלא כזה יו"ד מ"ם י"וד נ"ון תראה שהעיקר ימין והמילוי אותיות ימינו. והם ב' מיני חסדים. העיקר הוא הפנימים והמילוי המקיפים שכל מקיף בחי' דין לגבי הפנימי. ואותיות ימינו גי' חבו"ק:

כל חדוא בחסדים הפנימיים וכל אנפין נהירין במקיפים ולזה רומז המזמור נא"ור אתה וכו' שהוא גי' א"ל מל"א העולה הק"ף ועם חס"ד הפנימי הכל גי' נאו"ר. וחדוא דמים צליל וכו' ה"ס גבורות אבא הנעשות חסדים דאימ' כנודע. וידוע שיש כמה בחי'. מים המתוקים הם מצד אבא כמבואר בס"הכ בשתיה של יו"הך. וסוד חסד ניקוד סגו"ל. והוי"ה בשלשה סגו"ל גי' חבו"ק. שגם הניסוך הוא כעין חבוק שהמים הולכים וסובבים ע"ג המזבח. וניסוך היין סוד הגבורות והרי כאן בחי' אחרת לשם ח"ג שהוא חו"ג. והנה ג' סגו"ל גי' מי"ם והוי"ה בניקוד אלהי"ם הנקודות גי' יי"ן:

ימינא גרים שכל שמחה הוא התפשטות הרוח החייוני שעניינו חסד הפך העצבון שהוא התקמטות וקוצר הרוח לבתר ביומא תמינאה וכו'. ידוע שהתורה שרשה באבא חי"ת כ"ף מ"ם הי' גי' תרי"ג וכן מש"ה רבי"נו. ולכן קורין בעצרת וזאת הברכה שבה נזכרה מעלת מר"עה ומתחילין התורה בראשית זו חכמה. ונתן טעם לשמחת התורה באומרו: דהא כדין וכו' והענין שעד עצרת היה זווג ת"ת עם קשר של תפלין כמ"ש בס"הכ ועכשיו זווגא דגופ' דהיינו ישראל ורחל בכל קומת גדולתם. ואז מקבלת רחל אור יסוד אבא

הגנוז ביסוד זעיר וזוהי שמחת התורה הנזכרת למהוי כולא חד. פי' יעקב וישראל נעשים אחד וגם רחל ולאה:

ודא הוא שלימו דכולא הוא סיום ושלימות הכל שכל האצילות מתייחד בזווג זה יומא דישראל שהוא זווג הפנימיות ובייחוד וכן עצרת לשון קהלה הוא. והוא יום ח' בסוד ח' אותיות דהוי"ה אדנ"י בשילוב שה"ס הזווג.

ועדבא דידהו בלחודייהו שכן הזווג הוא שלם בתכלית השלימוא והזרע הקדוש נקלט ונעצר ברחם המלכות משא"כ בחינת הנפילים:

תמן תנינן וכו' כוונת ר' יהודה היא שעיקר קיום העולם אינו מחמת סגולת הקשת אלא מפני השבועה שנשבע ה' והקשת הוא אות לזכר השבועה. וע"ד הפשט הוא מעין מ"ש רמב"ן ז"ל בפי' התורה שהקשת כבר קדמה להיות קודם המבול אלא שהש"ית הניחה לאות ע"ד עד הגל הזה. ולכן מקדים ענין הברכה שממנה נראה שהכל להזכיר הברית שכרת ה' עם הארץ שלא יהיה עוד המים למבול. ולהבין סוד הנחמד נקדים מ"ש הרב שסוד הדעת יש לו ג' בחי' א' נעלמת והיא בתחלת הדעת דהיינו כח הזכירה. ב' בהוצאת ההבלים בבקיעת הפה נק' ברית הלשון. ג' בהשפעת הטיפה דרך היסוד והוא ברית המעור. ושלשתם נרמזים במלת זכר. דהיינו זכירה או הזכרה בפה וכמר"זל זכור בפה וכן פי' ראב"ע ולא זכר שר המשקים וכו' או לשון זכרות כמד"א מקנך תזכר. ולפי שפנימיות הדעת הוא יסודות דא"וא לכן זו"כר גי' ע"ב קס"א. ואמנם מג' בחי' של הדעת הנז' לא נמשך השפע לחוץ אלא מהלשון והמעור לזה מסיימת הברכה נאמן בבריתו הוא המעור. וקיים במאמרו הו' הלשון. ושלשתם יש לכוין במלת זוכר הברית. וז"ש דדא איהו ברית קיימא קדישא ה"ס ברית הלשון ולפי שמקורו מן המוח קראו קדוש. אבל סופו הוא ביסוד המכוון כנגד דעת הנוקב' וז"ש דשוי קב"ה בארעא. ומשם כל כח קיומה כידוע.

ומ"ש דלא ייתי עלה מי טופנא ירצה שהקב"ה הבטיח לנח שבשעת סכנת העולם להאבד. הוא ית' ברחמיו יקיימהו. וזה בהשפיעו כח וקיום אל הנוקבא שבקיומה יתקיימו כל התחתונים. וזה במה שיזכור:

האי אומאה דאומי לארעא והסוד הוא שסוד שבועת אמת הוא להקיף ז' תחתונות של הנוקבא בז' הבלים היוצאים מפי הזעיר ומקיפים אותה שלא יתאחזו בה החיצונים והמקטריגים כלל. ולהבין הדבר בעומק דע דאיתא בס' א"י שבח"גת שבדעת מאירים ג' נהורין המאירים בג' גווני הקשת. וגם ידוע שכל הבל היוצא מהפה הוא מן הדעת דגניז בפומא וה"ס אמ"ר "אש "מים "רוח שהן הן בחי' חג"ת והם הג' נהורין שמהם מתהוים

ההבל והקול. ולכן אחר שהזכיר דוד ז' קולות אמר ה' למבול ישב באופן שהקשת שרשו בחג"ת שבדעת שמשם שבעה הקולות גם מלת קשת תרמוז הקשת הקול. וגם ביסוד סוד הבטישה. וגם מרז"ל אין קישוי אלא לדעת. וה"ס הקמת הברית. וידוע שגם ממנו יוצאים ז' קולות כנז' בכוונת שבת ולכן הוכפלה השבועה: וב"פ ל"א. מובן במ"ש בל"ת שבשבועת אמת מאירים ש"ע נהורין ובסוד ב"פ אל מליאים ע"ש. כי ידוע כי אל למעלה. ולא ברחל כלל העולה שר' יהודה סובר שהקשת היה לזכור השבועה. פי' שעיקר קיום המלכות הוא בכח המקיפין שה"ס השבועה. והקשת הוא מזכיר אותה דממנו יצאה.

אבל ר' יוסי אמר קשת אתא לאגנא על וכו' פי' אמת שה' נשבע כנז' וסודו לקיום המלכות. אבל אין הכוונה לבד לזה שהרי אין צורך לשבועה לדבר אחר להזכירה כמ"ש רבי יהודה. שהרי לאבותינו נשבע ה' ודברו קיים לעולם. אך סוד הקשת הוא דבר גדול ונוסף לטובת העולמות והמשיל לזה משל המטרונא וכו' שידוע שאותם מלבושי מלכות עשאם לה המלך להדרה ולהיותה נאה לפניו לשמוח בה ולעורר ידידותיו. וכענין אסתר שלבשה מלכות וגדל כח יופיה להשקיט חמת המלך על שלא שאלה רשות להכנס והמלך שמח בה ונתעלס באהביה. וכמרז"ל ששלחה למרדכי עד עכשיו היה באונס ועכשיו ברצון. ודוגמת כך משל המטרונא שלא די שהשיבה קצף המלך מעל בנו בהעלותו על לבו שהוא בן אהובתו שאם הבור חביב גם מימיה חביבין. וחדי בה כי יופי קישוטיה העיר את לבו. ולכוין המשל לנמשל זכור מה שנז"ל שאותם הז' הבלים המלבישים את המלכות הם יוצאים מחג"ת שבדעת שבו ג' נהורין בסוד אמ"ר כנז"ל ודע שבתיקון ל"ב אמר שג' גווני הקשת הם בסוד תקיעה שברים תרועה שידוע שהם ממש חג"ת שבדעת דהיינו חו"ג ובחי' המחברת אותם הנק' ת"ת כנז' בכוונת השופר ונלע"ד ששברים ותרועה נתגלו ממש בקשת אבל תקיעה לא נראה אלא אות השנייה היא ק' שכן מים של מלת אמ"ר אינו חסד גמור אלא בחי' גבורה שבחסד. שכל דיבור הוא קושי וכח דין. באופן שכח הקשת הוא לשבר כח הקליפה ולמתק הדין. והוא ממש שכיך החמה מעל העולם. וכיון שהגבורות מתמתקות אז מתעורר כח המעורר לזווג שהוא הורדת חו"ג שבדעת אל היסוד שה"ס הקשת בעצם. וידוע שחג"ת הם סוד ע"ב ס"ג מ"ה שבהם ח' יו"דין וכל יו"ד הוא ק' בריבוי עצמו. ק' של קשת היא י' דמ"ה. ש' ג' יוד"ין דס"ג ת' ד' יודי"ן דע"ב. והקשת הוא היסוד כמש"ה ותשב באיתן קשתו. וז"ש וחדי בה דכתיב וראיתיה וכו' ראש הפסוק והיתה הקשת בענן ה"ס המלבוש היקר המקיף שהוא מג' גווני הקשת המאירים מחג"ת הנז'. ואח"כ וראיתיה לזכור ברית עולם פי' להמשיך כח הזכרות אל הברית. ולכן הקשת אז לבוש מלכות. ובשעתא דאית צדיק וכו'

זו ראיה לדברי ר' יוסי שהעיקר הוא הקשת ולא השבועה. שהרי כשיש צדיק הוא ברית שאחוז ביסוד.

ולא לבד לזכור ברית אלא למיקם ברית ולזווג זווג עליון ואגין על עלמא פי' שיש לו זכות להוריד שפע לכללות העולם לא אתלבש וכו'. כוונתו לפרש בפרטות סוד ג' הזווגים שעד עתה לא דברו בהם הגם שרמזתים לעיל דרך כלל. ואמנם ע"ד הפשנו הכוונה להזכיר זכות האבות אפי' קודם בואם לעולם. וע"ד בהבראם באברה' וז"ש קדמאי ר"ל הראשונים טרם באו. אבל בסדר הגוונים וטיבם יש להקשות מ"ש ירוקא דא לבושא דאברהם. ופי' הרמ"ק ז"ל שאינו חולק על שגוון אברהם דמקומו למעלה הוא לבן. אלא שר"ל שבהשתלשלות היתוך הכסף למטה להוציא את ישמעאל. אצטבע ונעשה ירוק. ונלע"ד שכשהוליד את ישמעאל עדיין היה נק' אברם דהיינו בסוד החסדים הסתומים ואז אין הלבנינות שלהם כ"כ חוור אלא בינוני. כי אימא הסותמתם היא סוד קו ירוק. ועוד הבן שאלו הגוונים קראם לבושים שה"ס החיצוניות. והם מבחי' ראשונות של האבות שידוע שכל הנשמות יש להם קטנות בתחלה. ולכן קראם אבהן קדמאי שר"ל מבחינותם הראשונות. ודוק שבאברהם אמר אצטבע לבושא דא וכו' משום שבהולידו את ישמעאל היה עדין בבחי' דין ובן פ"ו שנה הולידו אבל ביצחק אמר דא גוון יצחק דאתיא סומקא דהיינו שכאשר נולד יצחק מיד נולד גוון האדום והיה בעולם. אבל אח"כ אצטבע ואתחשך כשיצא עשו שהוא הגורם ולא יצחק. כי אז היה כבר מקודש בעקידה. אמנם צריך לדעת שיש בקשת בחינות פנימיות וחיצוניות וז"ש אתלבש קשת. הרי שהקשת הוא הפנימי המתלבש באלו הלבושים שהם חיצונים והם בסוד נה"י וכענין שאנו מכוונים בסוד אילו של יצחק שה"ס הלבושים דנה"י אי"ל נוטריקון "אדו"ם "ירוק "לבן. אלא ששם היה לבוש לפנימיות הנשמות. וכאן לבוש לפנימיות העולמות. והנה בח"ל או אפי' בא"י בזמן הגלות אז הלבושים הוא העיקר. אבל בא"י בזמן ההצלחה אז מתנוצצים זוהרי הפנימיות והוו גווני נהירין. וגם הוא סימן לביאת משיח ב"ב. ותחלה נפרש מה בין ר' אלעזר ובין ר' אבא. ואומר שידוע שאחד מעיקרי סודות הקשת הוא לסוד המתקת ג' גבורות חג"ת בג' חסדי נה"י. וכתבנו בפ' נח דף ע"א שהמבול בא מחמת חסרון המיתוק של ג' הגבורות וסודו מג' פעמים כ"ו של ג' ריבועי פק"ד קס"ו ק"ל וה"ס מבו"ל והנה רבי אלעזר מדבר בבחי' נה"י הממתיקים והתחיל ממטה למעלה. וא"ר אבא יאות הוא. שהסוד אמת. אבל שרש"בי אמר שסודו כנגד ג' הגבורות הנמתקות שהן חג"ת ולכן פי' הלבן בלבנינות האש שהוא חסד של הגבורות וניחא שם שלכן יצא ממנו ישמעאל שהוא צד ימין החיצוני'. והיינו חסד דגבור'. ולכן מסיק ולא עתה פניו יחוורו

מאברהם וגם בסנהדרין פ' כ"ג דף י"ט דרשו פסוק זה עד"ז לא עתה יבוש יעקב מאביו. ולא עתה פניו יחורו מאבי אביו. וענין מיתוק ג' הגבורות בג' החסדים נעשה ביסוד כנודע אצלנו בסוד יוס"ף ציו"ן לח"ם מל"ח. והנה המבול אמרנו שנמשך מאחורי עס"מ. וידוע שעיקר פנימיות ג' מילואים אלה הוא ח' יודי"ן העולים יסו"ד ואם יתרבו כל א' בעצמו יעלו ת"ת גי' קש"ת ובסדר ממטה למעלה ק' היא יו"ד ראשונה דמ"ה. ש' ג' יוד"ין דס"ג. ת' ד' יוד"ין דע"ב:

דף רטו.

ר"מ בגין דאליהו וכו' פי' ששני פעמים קנ"א לה' א' כשנקרא פינחס וא' כשנקרא אליהו ולכן צריך לחדש דברים שאתה לא הודעתם. וה"ס ב' בחי' שד"י וב' מיני קשתות כמ"ש לקמן והכל לכבוד אליהו וזכותו.

דהאי פרשתא וכו' פי' שלפי הנראה פרשה זו היא סיומה של הקודמת ואפ"ה נכתבה בפני עצמה והיא פתוחה שמזה נראה שרצון ה' להרבות בכבודו:

דעליה איתמר וכו': **שמלבד מה שראינו שעשה אז בימי משה** עוד נתחבר לו זכות העתיד. שעל שניהם נאמר קנא קנאתי תרי קנאות. כי בזמן אחאב פגמו ביסוד שביטלו המילה לגמרי. וכאן בשטים פגמו ביסוד דמלכות. וז"ש בשד"י דלעילא שהוא יסוד זעיר המושפע מדעת שלו. וה"ס אל שד"י כנודע מכוונת האל הגדול וידוע ששם בדעת יסוד אימא שהוא אהי"ה דההי"ן העולה קנ"א. ובשד"י דלתתא. יסוד רח"ל שב"ן שלה הוא מט"ט העולה שד"י. וקנ"א שלה הוא אלהי"ם אד"ני. עביד שבועות בתרין לא לא ה"ג הרב ז"ל. שלפי גירסת הספרים לא יכון חדא מ"ש ב' שבועות בתרוייהו וב' זמנין משמע שבועות)נ(ועוד ועוד תרין זמנין ואין לו הבנה. וגם אמרו ב' שבועות בתרוייהו נראה שר"ל שבכל א' יש ב' שבועות. אבל לגירסת הרב ז"ל בא להוסיף על מ"ש ר"י לעיל אומאה דאומי לארעא וכו'. וכתיב תרי זמנין לא לא נראה. שלא היתה כי אם שבועה אחת. ור"מ הוסיף שהן ב' שבועות. הא' הם כי לא אוסיף. והב' עוד ב' לא לא שאמר אח"כ ולא יכרת כל בשר ולא יהיה עוד מבול. דמהכא נפקא לן בשלהי שבועת העדות שהאומר לא אעשה ב"פ הויא שבועה. והרי ב' שבועות א' בבחי' דעת זעיר למלכות. וזוהי הראשונה ויאמר ה' אל לבו והשנית בבחי' מט"ט שהוא דעת דיצירה. אבל ר' יהודה אמר וכו' הכוונה שר"מ אמר שיש ב' בחי' שד"י עליון ותחתון דז"ון דבה כתיב ותקש בלדתה אותיות קש"ת כמ"ש בל"ת בפ' נח. וא"כ ב' בחי' שם שד"י הם ב' בחינות קש"ת. אך אין בנו ידיעה להבחין ביניהם. אבל ר' יהודה נותן לנו סימנים באומרו. דחמי קשת בגווני נהירין. זהו סימן שהוא מאור העליון דזעיר שמאירים בו חג"ת דדעת שלו. ומז"לן

שבזה מתיישב מ"ש שני פסוקים שנראים שוים שניהם בענין הקש"ת. א' את קשתי נתתי בענן והיה בעננ ענן. וזכרתי את בריתי. והב' מ"ש אח"כ והיתה הקשת בענן וכו' כי הפ' הראשון אומר על זעיר ולכ"א את קשתי המיוחד לי. קשת"י עם ד' אותיות תת"יד שד"י מלא. ומה יקרו דברי יב"ע שתרגם בזה ויהי כד אפרוס ענני יקרא על ארעא שה"ס המקיפים שמקיפים את המלכות אז ונראתה הקשת בענן ה"ס ג' גווני הקשת שהם נה"י יאירו במלכות ולכן כתב כאן ביני ובין הארץ היא הארץ העליונה. ועוד נאמר וזכרתי את בריתי המיוחד לי אשר ביני וביניכם שמדבר עם הצדיקים. אבל הפסוק השני שמדבר בקשת התחתון דמט"ט כתיב והיתה הקשת סתם ולא קשתי. לזכור ברית עולם בסתם ולא בריתי. בין אלהי"ם. ולא ביני ובין כל נפש חיה.

ולא וביניכם ובגלותא דלאו איהו נהיר וכו' ולזה נאמר והיתה הקשת כלומר והיתה כמו שיזדמן. פעם לא נהיר בגוונוי כדקא יאות אלא כמעורבים זה בזה. ופעם נהיר זעיר שאין אורו מזהיר הרבה בעולם ופעם לא נהיר כלל אלא אורו כמוס בתוכו ופעם נראה כל הקשת מן הקצה אל הקצה. ופעם שהוא קצר: ומסיק בטעמו: דקשת קא רמיז וכו'. שג' גוונים הם מסוד חג"ת שבדעת כנז"ל שהם כהנים לויים וישראלים.

ואם כן כד אינון שפירן וכו' אז הוא רמז שכולם כשרים ואז אומר ונראתה הקשת כולה בתוקפה ורמז אל זכויות ישראל. וה"ס אור שד"י העליון וזהו ביני וביניכם שאתם דבוקים בי ואין שום מסך מבדיל בינינו באופן שאז לא תצטרך הקשת להגין על העולם. ואדרבה הוא סימן טוב לעולם אבל בגלות או אפילו בזמן הבית ולא יהיו כשרים אזי היא בסוד שד"י התחתון בין אלהי"ם מדה"ד וכמרז"ל ולא יקשה לך דרוש זה עם מרז"ל לדר"ת עולם חסר כתיב להורות שיש דורות שלא הוצרכו לאות כי היו צדיקים כדורו של רשב"י ושל חזקיה וכו' שלא נראתה הקשת בימיהם. די"ל שלא היה כל הדור שלם ולא היתה יכולה הקשת להזהיר גווניה. אלא העיקר היה ראשי הדור שבזכותם לא היתה נגלה הקשת. ממוצא דבר למדנו כוונה אחרת בדברי רבי יהודה. ממ"ש בחבורא קדמאה וכו' ותכלית הענין שכשישראל עושים רצונו של מקום כראוי אז להודיע זכותם תראה הקשת באור שלם ואם לאו נראית בחסרון והיא באה לקיים העולם:

קום אנת ר' יוסי וכו' מכללות הקדמה זו נראה שר"מ קלס סברת ר' יוסי ואמר שנראים דבריו שגזר ואמר דקשת לא אתא וכו' לאפוקי מר' יהודה דס"ל שלפעמים אין צורך בה להגין וכנז"ל. דקשת לא אתייא וכו' ואינו רק להורות זכותם של ישראל כסברת ר' יהודה האמנם הוא מבחין ב' בחי' הקשת מזהיר ולא מזהיר. והענין הוא שכשישראל הם בא"י אז הדבר נמשל למלך עם בנו וכו' ודוק שבכאן נשתנה המשל ממ"ש ר' יוסי בעצמו

שלא נאמר כאן אתא מלכא לאלקאה ליה. משום דהכא מירי בשד"י דלעילא שהוא יסוד של זעיר דאצילות המאיר בנוקבא שהיא מטרוניתא לגבי עולמות בי"ע שהם אמה ועבד ושפחה. ואור האצילות מתנוצץ בהיכל לבנת הספיר הפתוח על בה"מ ואין פירוד ח"ו עד שנאמר שהמלך בא להלקות בנו אלא הכל ברגע ובייחוד:

דכל זמנא דבריה חב ומלכא חזי למטרוניתא סליק רוגזא דבריה פי' הרוגז שהיה בדין שיהיה בעולם בשביל עון בנו:

דכתיב וראיתיה וכו' פי' שלא תהיה להודיע זכיות כהנים לוים וישראלים כנזכר בדברי ר' יהודה אלא דווקא לזכור ברית עולם לקיימו. וע"ד לא אתחזי קשת אלא לאגנא על עלמא. לסלק הרוגז המתהוה מחמת עון הבן:

ולא אתגלייא וכו' שאלו האורות מושפעות בה בסגולת הראיה מן העינים שה"ס הדעת שהוא קו האמצעי המבריח מן האצילות עד לבנת הספיר כאמור שהוא על ראש המקדש: צדיק בארעא ר"ל בארץ ישראל: ולכן שינה מדברי ר' יוסי שהוא אמר צדיק בעלמא איהו ברית וכו' שכן תורתו ומ"ט שהוא עושה מאירים במלכות הקדושה שה"ס א"י ולכן לא יצטרך לברית הקשת שהוא על צד החסד כי בזכיותיו הוא מקיים את הברית העליונה שתשב באיתן. וימתיקו החסדים את הגבורות. וגם זה נרמז בתורה. שקודם שה' הבטיח את נח על הקשת הקדים ואמר והקימותי את בריתי אתכם ולא יכרת כל בשר וכו' כי זה נאמר על ברית הצדיקים. ואח"כ הבטיח על הקשת וסיים ולא יהיה עוד המים למבו:

וכ"י בגלותא וכו' הכוונה לפרש שהנז"ל מלביש המלכות הוא דווקא בזמן בה"מ שאור העליון מתפשט למטה דרך לבנת הספיר אבל בגלות לבושה קדרות. ה"ס החיצונים הסובבים לבנת הספיר וכשתרד השכינה מלובשת בהם אורה יחשך כמ"ש הרב ז"ל.

ואיהי אמרת וכו' איפשר שעל בחי' זו שנינו וכל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם ואמרינן בגמרא מאי היא ופליגי בה אמוראי חד אמר זה המסתכל בקשת שנאמר כמראה הקשת וכו' וחד אמר זה העובר עבירה בסתר ואיפשר דלא פליגי אלא דאיסור המסתכל בקשת מירי בזמן הגלות שנאמר כמראה הקשת וכו' כן מראה הנגה סביב והוא פשוט שהנגה הוא לבוש הקדרות ואז היא אומרת אל תראוני שאני שחרחורת.

ואמרו ודאי ר"ל שאמרה כן בסוד לבוש הקשת בגלות וז"ש ששזפתני השמש. פי' שניצוצי השמש המתנוצצים כי הוא בדרך שזיפה. דהיינו הבטה מרחוק:

ההוא קשת דאתגלייא וכו' פי' בכל הזמנים הקשת הנראה בח"ל אינו אלא מט"ט שד"י דלתתא שאורו מתנוצץ בעשייה:

ואיהו עבדו וכו' הענין הוא שמט"ט מתעלה לפעמים עד זעיר דבריאה כמ"ש באוצ"ח ולז"א נער הייתי וכו' זה הפ' שרו של עולם אמרו. כי הוא נע"ר ביצירה מטטרו"ן עם ו' אותיותיו. וכן שד"י בששה צירופיו עולה נע"ר אבל זק"ן הוא חצי שד"י. שכן זעיר דבריאה הוא חצי אותו העולם ונקרא זקן ביתו שכן שכינת הבריאה שהיא בית ה' מתלבשת בו ברדתה ליצירה להשגיח בגלותה על ארץ ישראל וזהו המושל בכל אשר לו וזה בגלות שכל ממשלתו אז אינה כי אם הנהגת מלכות דבריאה בהתלבשותה במט"ט. ודוגמתו אליעזר יצא ח"ל להביא את רבקה.

ובנוי איקרון עבדים וכו' כמ"ש באוצ"ח שאור זעיר דאצילות ירד ובקע המסך שבין אצילות לבריאה אבל כשירד ביצירה נחלש כחו. ולא בקע רק הכה ונתנולץ אורו ביצירה וממנו מפנימיותו היה סוד רישא דאריך דיצירה ראשו המגולה עד כאן לשונו ובזה נבין מה שנקרא עבדים המושפעים מן היצירה לפי שאין ליצירה קורבה ממש עם האצילות ולכן הם עבדים. אבל המושפעים מן המטרוניתא שבתוכו הם קרובים לאב העליון שה"ס חכמה דמקנן באצילות ולכן אומרים אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים. אם כעבדים עינינו לך תלויות ולא למטה. כי סוף סוף אתה אדון הכל:

דעבדים חפו ראשם ידוע שגירסת הגמ' בני חורין אבל התימא איך לא מצאנוה בהגהות הרב ז"ל. אבל נלע"ד שיובן עם מ"ש שם באוצ"ח דיצירה היא מגולה. ואיתא בס' א"י שבשביל הפגם ג"ר דיצירה כבי"כול מכוסים בחשך והנה בני חורין ה"ס ג"ר דיצירה רצוני אותה הרישא המגולה שמאירה מפנימיות התנוצצות הבריאה. שגם שהם מבחי' העבדים נקראים בני חורין שאין להם שעבוד היצירה בעצם. ולכן ר"מ קראם עבדים שכן הם באמת. אלא שהם משוחררים אבל בחרבן חפו ראשם דווקא כי חשך אור הראש והיו עבדים ממש.

ונדלדלו אנשי מעשה וכו' איתא בזוהר והביאו בפרדס בערך מעשה שסתם מעשה הוא באימא וכמ"ש כולם בחכמה עשית בבינה וידוע דאימא מקננא בבריאה. ולכן מעשה בריאת העולם נעשה בבריאה בראשית ברא וכו'. וזהו כמו כן פי' פ' כולם בחכמה אצילות. עשית בריאה ולפ"ז גם מטרונית' הנזכר יתכן להקרא בשם מעשה. וכ"ש שגם סתם מלכות נקר' מעשה. וגם בה יש לפרש כולם בחכמה בסוד ה' בחכמה יסד ארץ. וע"כ חזק הדבר ואמר ודאי אנשי מעשה אתקריאו ע"ש מטרוניתא. כלו' מכמה טעמים שהיא מעשה וממילא נק' בניה אנשי מעשה שהם בניה שבונים אותה וכמ"ש יבעלוך בניך וזהו אנשי מעשה:

רבות בנות וכו' הענין מובן במ"ש הרב שבבריאה יש היכלות רבים דאריך וא"וא וז"ון והם מזדווגים זה עם זה לקיום העולמות אבל של המטרונית' הוא בסוד הפנימיות. ומלבד שגם של ההיכלות אינו כי אם בכח המטרונית' וז"ש רבות בנות שהן ההיכלו' דבי"ע שכולם נקראים עלמא דנוקב' והם בחי' חיצוניות. כעין הכפרים שנקראים בנות לערי המבצר וכולן עשו חיל כל חיילות צבא מרום. אבל ואת עלית על כלנה שאינן יכולות לעשות חיל כי אם בכח המלכות שהיא על גביהן. ועוד שהן בחינת נערות ונקבות. והיא יש לה כח זכר וזהו עלית כי יש לה שם ב"ן דפנים דהוי"ה. ושל ההיכלות הוא משם אלהי"ם. והנה בזמן החרבן נתדלדלו אנשי מעשה שנתמעט הכח הגדול שלהם שלכן נק' בנים כנז' ובחרבן ירדו למדריגת דלי"ם בין משם אלהי"ם ואד"ני שמילוי מילואם הוא ד"ל. ובין מבחי' ב"ן בסוד מדוע אתה ככה ד"ל ב"ן המלך כנז' בס' הליקוטים דף כ"ב. ועל כל בחי' הדליס שנינו בברייתא ונדל"דלו:

אבל אי אית צדיק וכו' אפי' בזמן החרבן שבתורתו ובמ"ט יוריד כח לאנהרא שתוכל לעלות: ולמפשט מינה לבושי קדרותא שבהם מתלבשת בהתפשטה בבי"ע ונק' לבושי קדרות. וע"ד דאמרי' במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי.

ולקשטא לה וכו' שיש לו כח לחדש סודות החכמה כרש"בי אז וראיתיה בעצמותה בלתי מלבוש וה"ס האצילות דאיהו וחיוהוי וגרמוהי חד בהון: דאור רז סוד הפנימיות הנעלם ביסוד יסוד י' סוד.

ובאלין רזין וכו' פי' אפי' בזמן הגלות גדול כח איש צדיק וז"שה והיתה הקשת בענן הם לבושי הקדרות המעננים ומונעים האור אפי' אז יהיה מציאות אל וראיתיה לזכור ונל"עד שכשיהיה ענן זה לא תגלה הקשת למעה בעו"הז. אלא סוד הדבר שגדול כח הצדיק וזכותו להמציא סוד הקשת במרומים בעילוי מטרוניתא לאצילות וזש"רז"ל שבימי רש"בי לא נראתה הקשת.. דייקא נראתה. אבל היא נמצאת באצילות. ובההוא זמנא סליק וכו'. כי אין כח במקטרגים לקטרג. וחמת המלך היא ממש המנגדת למטרונית' בהיותה בגלות אבל בהתעלותה היא שככ"ה גי' אל שד"י שהוא בבריאה. וענין זה נאמר באסתר שהיא ממש המטרוניתא המסתתרת בבריאה וכנז' בכוונז פורים: בצלותא דעמידה כי אז היא עולה לאצילות כנודע. וענין זה נעשה בכל יום בכח התפלות. ולפעמים בכח הצדיק נעשה אפי' בכל היום וכמ"ש בפ' אחרי מות דף נ"ט ע"ב ע"ש:

אבל קשת דאתחזיי' וכו' חזר ואמר זה להורות מש"ל שבזמן הגלות אם ימצא צדיק כרש"בי תמצא הקשת בעליונים ולא תתגלה כלל. אך אם תראה אינה אלא מבחי' העבד. וגם בה יהיה איזה שינוי לכי מצב זכויות ישראל. נמצינו למדין מכללות זה שאין הקשת

בא אלא להגין על העולם ולזה נמשך ואמר ואי לאו בגין וכו' כי י' של שד"י הוא ממש שרש הקשת וכנז' בזוהר עמוד הנכחי ופנחס בקנאתו גרם שצדיק העליון אלביש קנא"ה גי' יוס"ף ונתעורר להזדווג בנוקביה וכעין מ"ש הזוהר בפ' ויקהל דף רי"א ע"א אלביש קנ"אה ופי' בל"ת בפ' לך לך דף כ"ד ע"ב שה"ס הזווג שאז נכרתה הערלה שהמשיכו החוטאים בזנות: ובזה נתגלה הברית הקדוש ונתגדל ונראה י' של שד"י ונתבטל קושי של גבורות שבט שמעון שהוא הבן השני ליעקב ומושרש בגבורה ואז נאמר השיב את חמתי: **ואובדין ליה מעלמא** משא"כ בפנחס שהגין עליו י' של שד"י כי זכה לברית שלם ולהיותו חי וקיים:

דף רטו:

ובאלין לבושין שהם אורות המקיפים מגווני יעקב דהיינו מחג"ת שבדעת ומאירים ביסוד ששם המתקת החו"ג כנז"ל שז"ס הקשת הנראית בענן שהוא סוד המלכות. שבבואה אל פני המלך שהוא בעלה מתקשטת באותם האורות שכולם מתנוצצים בפניה שה"ס כח"ב דידה המאירים מחסדי תנ"ה המגולים. ואלו החסדים הם ממתיקים ג' הגבורות בתוך היסוד ומיתוק זה איהו שרש לג' גווי הקשת. והנה בשעתא דאתחזי קמי מלכא. פנים בפנים להזדווג עמו וכמש"ה וראיתיה לזכור ברית עולם. אז מתעורר היסוד שה"ס מערב ואורות הקשת מאירים במזרח דהיינו כח"ב דידה שככגד תנ"ה: גם בזה תשכיל צורת הקשת כזה # ונל"עד שגם אור הדעת מאיר שם בת"ת וממנו מתפשטי' ג' גווני חג"ת שבדעת שהוא קצה המזרח. ואין ספק שהיסוד מתגדל ומתקומם בו' אורות של החו"ג וה"ס יוס"ף גי' ו' הוי"ות. והם ג' בנ"י נח ג"פ ב"ן דהיינו יו"סף שבהם הוא גדול ונוסף ואז פרצופו שלם י"פ יסוד גי' קש"ת:

ת"ח רזא דברית וכו' זהו תשלום כל הענין של פנחס שהגין על העולם בקשתו והשיב את החמה המושרשת בנקודת הפעור ותקן הניקודים הקדושים יוסף וציון בלוקחו רמ"ח בידו ה"ס היסוד דאורכיה רמ"ח עלמין. ובפומא דאמה סוד י"וד כמ"ש בא"ר דף קמ"ב ע"א והוא רזא דברית סוד הכמוס וגנוז בתוך הברית. וגם סתם יסוד הוא י' כדאמרי' בסוד יו"ד של תפלה של י"ד. דמתעטרא ברשימו עילאה. הוא ראש היסוד שה"ס העטרה ורישומה דהיינו ציורה הוא י' ובפרט בסוד הקמת הברית שאז הראש למעלה וזהו רשימו עילאה ובסוד ותשב באיתן קשתו והא איהי דאתרשים וכו' אפילו כשאינו מוקם הלא תמיד זאת הי' שהיא העטרה רישומה קיים. ולס"א ודא הוא לפרש שדווקא זאת הבחינה של י' שהיא העטרה היא תמיד בברית. לאפוקי מה שנז' בסוד פומא דאמה שזו אינה תדירה בכל זמן:

ובגין דקני פנחס וכו' י' זעירא ה"ס י' של שם שד"י והוא מוקף ומסובב ביסוד דאבא ה"ס עטרה שלו היוצאת בחזה זעיר ומתפשט עד למטה כנודע. והיא י' עילאה קדישא י' אחרונה של שם ע"ב. ונמצאו א"כ ב"פ יו"ד ואם תרבה זו בזווזו בזו יעלה קש"ת כזה יו"ד פ' יו"ד. יו"ד פ' יו"ד:

קאים בקיומא שלים שהוא חי וקיים. שייחד החכמה תחיה עם חי העולמים:

דלא אתאביד מגו עלמא פי' כשאר מתים שגופם כלה אבל גוף אליהו מוכן תמיד לבוא לעולם אם יהיה צורך לעולם בו ולא יתכן לומר עליו כבשאר צדיקים הצדיק אבד. והכי הוא נקי וכו' ירצה שבעון פעור נתלכלכו כל ישראל וכמ"שה המעט לנו עון פעור אשר לא הטהרנו ממנו. ואין לומר כך בפנחס. כי הוא קיים בעצם מצות הערבות בקנאו קנאת ה'. ואל זה ירמוז הפסוק באומרו נקי בלשון יחיד כלו' שהוא לבדו היה נקי באותו זמן. וע"כ זכה להתקיים. ולא אתאביד תדיר וכו'. פי' שהוא מושרש בתוך היסוד דזעיר המתהוה ממזל ונק"ה כידוע בכוונת קונ"ה הכל ולטעם זה יכון לקוראו נק"י:

ואיפה ישרים מיעוט רבים שנים והם נדב ואביהו שהיו מנ"ה דאימא שהיא. שורש הגבורות הנקראות ישרים כנודע. וידוע שהם פגמו במלכות שרצו לתקנה בכח הגבורות ישרים ב"פ פ"ר ונתקנו ע"י פנחס כנודע. לפי שכוונתם לא היתה ח"ו לעבירה אלא שטעו בסברתם כמפורש במקומו:

דף רטז:

איהו גרים קודם דחרב ק"ב מן י' פי' הרב ז"ל בדרוש ג' עלמין בסוד מלך בל"ע שה"ס ג' מילואים של עס"מ מ"ו ל"ז י"ט עולים ק"ב כי משם מזון החיצונים ור"ח חטא בגלגול שקדם לו בזה שהמשיך זה הק"ב אל המלכים דמיתו. ובפי' מאמר הפסיעות של אא"עה כתב הר"חו זל"הה כי חטאו הקודם היה שלא זכה לבנים כי עם זה החריב סוד קדושה ברכה ה"ס הטפה הנמשכת מאבא שה"ס קדושה. ליסוד שה"ס ברכה. ומז"לן שזה נרמז במספר בני"ם שעולים ק"ב:

דף ריז.

מצמיח חציר וכו' אמ"ז ידוע מדברי האר"י ז"ל כי ה"ס ריבוע אלהי"ם דההי"ן העולה אל"ף וא'. והנה עם מ"א אותיות הריבוע גי' אל"ף ומ"ב וכן עולה חצי"ר מלא כזה חי"ת צד"י יו"ד ר"ש. והיינו מצמיח חציר לבהמה סוד שם ב"ן גם אלהי"ם דההי"ן שעולה רצ"ה ועם י"ג אותיות עולה חצי"ר. הרי סוד אלהי"ם דההי"ן רמוז במלת חציר בין מלאה ובין פשוטה:

דף ריט:

כמה חביבין וכו' ר"ל כמה חביבין שהם מסטרא וכו' דחדוה דילהון וכו' כלו' כמה חביבין וכו' שלהיותם מסטרא דישראל וכו' לכן החדוה שלהם אינה אלא לשתף וכו'. דישראל דלעילא הוא. זעיר בגדולתו לאפוקי ישראל שעד החזה ואז כשהוא גדול ממש יש בו עשרה מדות שלמות כל אחת כלולה מעשר שהם כח"ב וג"ת נהי"ם ר"ת גי' ישר"אל. וגם אז רחל גדולה בכל קומתו וז"ש דאיהו שותפו דקב"ה ושכינתיה. ועוד ישראל שסודם עשר ספירות הנחלקות לה' חו"ג "כתר חכ"מה "חסד נצ"ח ת"ת ה' חסדים. והשאר ה' גבורות והיינו שותפו וכו':

ותושבחתא דלהון זהו השבח שלהם כדשתיב אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' וז"ש לשתפא לקב"ה ושכינתיה בהו. שלא יכוונו בכל מעשיהם להנאת גופם. כ"א לתקן המדות העליונות והשתלשלות השפע בכל העולמות כי אז כל מעשיהם הנעשים בעו"הז החומרי יזדככו ויהיו רוחניים:

דלא משתתפי נ"א משתפי. וטעם גירסא זו היא משום דקאי אמאי דאמר לשתפא וכו' אבל הרב ז"ל לא הגיה והניחו ככתוב בספר משתתפי. ונלע"ד שרומז ענין אחר והוא שבכל התורה והמצות שנעשה אנו אומרים ליחדא שמא דקב"ה ושכינתיה ומסיימים בשם כל ישראל שהוא כללות כל הנשמות במקורם העליון שבזה מתיחד עם השי"ת ועם כל ישראל ופעולתו היא נחשבת זכות רבים אדוקים ביוצרם ולכל א' יש חלק באותה פעולה. וז"ש משתתפי לקב"ה ושכינתיה. וכל שלא יהיה נעשה בסדר זה:

לאו איהו חדוה שהרי סופה שלא להתקיים מפני שהעושה כן נפרד מה' ומובדל מעמו ומזומן מיד ס"מ וכו' שחלקם בחומריות ומקטרג עליו כמ"ש על איוב החנם ירא איוב אלהי"ם כלו' שכל מחשבותיו היו לתועלת עצמו. ואתחזר לצערא וכו'. פי' שההצלחה עצמה נהפכה לרעה דהיינו זכירת טובותיו היתה מצירה אותו כמ"ש מי יתנני כירחי קדם וכו' כי שם מזכיר קצת הצלחותיו ומתמרר על ירידתו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא:

וקב"ה לא משתתף וכו' ליתן לו כח לסבול צרותיו ולכן צועק ובוכה ואינו סובל היסורים כי אינם גזורים מאתו ית' אלא מחמת קרי. ונלע"ד שאין יסוריו ממתיקים עונותיו אלא הם לעונש. שלא שתף ה' ביום שמחתו: אבל מאן דאשתתף וכו' כנז"ל. גם עיקר גדול שישמח את העניים עמו וע"כ צוונו ה' לשמח הדלים במועדים והיא שמחת ה' וכמ"שה ושלחו מנות לאין נכון לו כי חדות ה' היא מעוזכם:

אי יתי מקטרגא וכו' כלו' אם תהיה למקטרג איזו טענה עליו מצד איזה עון שיש לו וירצה לגבות חובו ממנו ולבלבל שמחתו ולצערו. ונמצא שהמקטרג מעיז פניו כלפי מעלה.

שהרי יש לו ית' חלק יפה באותה שמחה שהוא משותף בה. ולכן הוא יתב משתתף בההוא צערא כבי"כול כב' שותפי' הנושאים משא כבד והשי"ת מיקל ממנו הצער. ונותן בו כח לסבול הצער כדי שיתקן אותו הפגם שעליו קטרג המקטרג וכדבסמוך:

ובמאי בגין דעמו אנכי בצרה פי' במה דבר הכתוב בכל צרתם לו צר. באיזו בחינה ייחס לוצר. ומשני בגין דעמו אנכי בצרה והוא ממש סוד שכינה בגלות שהיא מתפשטת בין הקליפה שנק' צרה שהיא צרה לשכינה כאשה צרה לאחרת וידוע שעיקר התיקון הוא להעלות הניצוצות מתוך החיצונים וזה נעשה בעזר השכינה והיינו עמו אנכי בצרה אנכי יורד לתוך הצרה עם האדם המתקן את נפשו ואחלצהו משם ואכבדהו להעלותו למקום הכבוד והקדושה למעלה:

אעקר להו מג"ע ענין עקירה יפורש במ"ש בס' הגלגולים ח"א על תוספתא דריש נח דאית לכל צדיק ב' רוחין א' לעוה"ז שהוא הבא לעולם. וא' לעוה"ב ע"ש. והנה בהיות הצדיק בג"ע מצטרפים הב' לפרצוף א' וכשהקב"ה רוצה שאב ואם של אותו הצדיק יגילו בשמחת בניהם שני הרוחות באים ולא נשאר למעלה חלק מהם. וזהו אעקר שגם השרש העיקרי נעקר משם לפי אותה שעה: ד"א בעושיו בעושו מ"ל כד"א העושו וכו' ולא הקשה בעושהו מ"ל כי הפסוק יאחז לשון היותר קצר וכמ"ש התוס' ביבמות גבי עמוני ולא עמונית ע"ש:

ועל רזא דא וכו' יפורש במסקנא ושם יפורש מה יש בין זה ד"א לפי' ראשון שמייא ומייא וארעא סודם ג' קוים ימין שמאל אמצע. חג"ת נה"י שהם ו' ימי בראשית שנרמזים בשם אי"ש "אמצע "ימין "שמאל וכן "ארץ "ים "שמים יום א' סודו בחסד שהוא הא' לו"ק של זעיר שעיקרו חסד והוא האור ולכן אמר אומנותא דיליה. פי' אותה הראויה לו. הוא גוף השמים בלתי הככבים והוא האור הראשון שקדם ונגנז ונשאר רושם שלו בשמים. אפיקו מיא אומנותא לעבידתא. היא ההבדלה שהיא ממש אומנות הגבורה להבדיל ולתת גבול לנמצאים וסימן ויהי מבד"יל גי' אלהי"ם ובהבדלה זו נתקיים העולם. ופי' אומנותא לעבידתא כלי ואומנות להעשות מעשה של יום ב' והוא הרקיע שהוא מבדיל בין מים העליונים זכרים. למים תחתונים נקבות וביניהם נהיה הרקיע ודוק לקמן דף רכ"ג ע"ב שאמר שזה הרקיע ה"ס שם הוי"ה אדנ"י בהכאה יפ"א הפ"ד יפ"נ הפ"י הכל גי' רקי"ע שנרקע בין ב' מיני מים זכרים ונקבות חו"ג הוי"ה אדנ"י: שאלמלא כך כו' כי היו מעורבים וכענין אד"הר שהיו זכר ונקבה יחד ולא היו ראוים להזדווג לקיום העולם:

עבידת ארעא זהו גילוי היבשה:

ואפיקת כמה דאתפקדת כי מתחלה הוציאה הכל בבחי' דשא וכשבא אד"הר גדלו והיו עשב. ולכך מביא ב' פסוקים א' מן המצוה והב' מן קיומה. וטעם זה היה כפשוטו שבתחלה היה בקטנות כי לא המטיר עד שבא אד"הר והתפלל וירדו גשמים שסודם מוחין דגדלות:

ביומא רביעאה אתפקד וכו' בג' ימים הראשונים לא נאמר לשון מצוה מפני שכל א' מהם נתן והוציא מה שהיה כלול בתוכו אבל בג' האחרונים הוצרך זירוז וצווי מפני שהראשונים מצוים להם והם סוד חג"ת הפועלים בנ"הי דאינון לבר. ובזה יובן כפל הפ' כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד. כי בג"ר אמר הוא אמר כי אומנותם היתה קלה להם. ולא כן של האחרונים. אומנא דיליה. ול"נ לע"ד נ"א שהרי אומנתא דיליה הוא האור הראשון ואומנא הוא השמש שמקבל מן האור של מעלה ומאיר לככבי השמים. והיינו שמים ירצה שזה שנאמר ברקיע השמים אינו הרקיע הנז"ל המבדיל בין מים למים אלא אותו הנק' שמים דאיהו אומנא אחרא שהוא יום ב' שאומנותו היה במים. אבל דוק אומרו ואיהו. גם שהם המים. אבל נראה שרומז למ"ש בפ' בראשית שאלו המים הם התחתונים. ולכן אמר דאיהו שהוא חלק א' מן המים. והנה למעלה אמר עבידת ארעא ואינו מזכיר ענין יקוו המים. מפני שזה היה גמר מעשה יום ב' וגם היא בחי' הבדלה להבדיל המים מעל הארץ שלזה היה ענין מקוה המים כדי שתראה היבשה. ואל זה קורא עבודת הארץ. ועוד ואפיקת וכו' באופן שרוב מעשה יום ג' היה של הארץ ולכן מייחסו לארץ. ולפי הסוד ידוע שעיקר ת"ת דהיינו מן החזה ולמטה הוא לכתר רחל:

עד הכא כל אומנא וכו' מפני שאלו הג' הם עיקרים לכן סיים בהם הענין כי הג' האחרים הם ענפי הראשונים והם נה"י. וצריך לתת טעם למה מייחס מעשה יום ו' אל הארץ שהרי סודו ביסוד ונראה שהטעם הוא בסוד העטרה שממנה מוצא הטיפה והי' בחי' מלכות של זעיר וגם שם שרש הא' של המלכות מג' שרשים שיש לה בקו האמצעי שהם דת"י:

אתחברו כחדא התערבו זה בזה לגבל עיסת החומר ואנא עמכון וכו' לתת בהם כח להתבוננות היצירה: גופא דילהון ירמוז למ"ש בס' א"י שליצירת האדם צריכים ב' זווגים א' הוא הרוחני דנשיקין שהם מחב"ד. ב' זווג גופני מז' קצוות ולכן יאמר גופא דלכון שהוא מהו"ק ו' ימי בראשית הנז':

ואנא אהא בשותפו עמכון ה"ס זווג הנשיקין שהוא מחב"ד. ומה שלא אמר ואנא בנשמת' כמ"ש בגמ'. ילמדנו מ"ש בס' א"י שלנפש יש לבוש שמתלבשת בו וזה נעשה כפי זכות האב ואם. ולהיות שזה הלבוש הוא כעין גוף אל הנפש. לכן אמר גופא דילכון ואנא בשותפו עמכון שגם הם משתתפים בבחי' אותו גוף הנפש:

כמה דבקדמית' וכו' בזה הרווחנו פשט נאה בפ' נעשה אדם שהשי"ת הגיד מראשית והוא שכמו שהיתה יצירת אד"הר כן תמשך משיתוף ה' אל שמים וארץ ומים כמו שאמר בפי' עבידת' דשמיא וכו' עבודת שמים הוא האור כנז"ל והוא אור העינים וכו' כנראה מר"מ דבסמוך. ועבודת המים הם המוחין שהם לחים:

ועל רזא דא וכו' מפני שיצירת האדם הוא בסוד היסודות לכן אמר רזא: ובעושיו דייק' שהעובר הנוצר הוא מבחי' עשייה בין בבחי' קטנות ובין שאין בו אלא הנפש ועל רזא דא כתיב בעושיו. זה מפרש בעושיו אפילו בהיותם בעו"הז בבחינת החלק שיש בצדיק מאביו ואמו. וכמו כן שמים וארץ שגם הם בכלל עושיו שכל עושיו יהיה להם חלק רוחני בשמחת הצדיק. וכעין שנאמר ישמחו השמים ותגל הארץ:

דף רכ.

ואעקד מתמן וכו' כנז"ל וכמרז"ל הביאו רש"י בפ' ואתחנ' על פ' ויוציאך בפניו בפני אבותיו כמ"ש נגד אבותם עשה פלא. ואל תתמה על שהזכירם בלשון יחיד שהרי כתבם לשון יחיד ויבחר בזרעו אחריו עכ"ל. וקשה שהרי זה כמתרץ קושיא בקושי'. וי"ל כמרז"ל על פ' אשר התהלכו אבותי לפניו משל לנשיא שהזקנים הולכים לפניו. ולכן נק' האבות פני ה' שמאירים מאור פני מלך ב"ה. ונוכל לישב גם מ"ש ויבחר בזרעו דקאי אהקב"ה כי הוא זרעם בעולם כמ"ש ואנכי נטעתיך שורק וכו' וכמ"ש וזרעתיה לי בארץ. ומ"ש אחריו ר"ל שזה הזרע המבורך מיוחס אחרי ה'. באופן שאומר הכתוב שהש"ית הוצי' את האבות מג"ע להראותם ישועת בניהם וכן הוא במאמרנו: ובני נשא לא ידעין ר"ל שאע"פי שהאבות באים לעו"הז לא נחשוב שהוא כירידת המלאכים שמתלבשים בלבוש ד' יסודות העליונים שיוכלו להראות לבני אדם. שזה יהיה להם קצת צער. לז"א שאינו כן אלא שהם עומדים ברוחניותם ממש כמו שהם בג"ע שדבקים בהק"בה שהוא בכבודו בא לג"ע ולא קראם ע"י שליח.

אבל בעקו דב"נ וכו' קשה שהרי ארז"ל על פ' וירעו לנו מצרים ולאבותי' מכאן שהאבו' מצטערים בקבר. וי"ל שהמתים ההולכים מעו"הז הם המודיעים לאבות צער בניהם. ועדין קשה שהחרבן נודע לאבות בזמנו מיד. וי"ל שירמיה הודיעם כנז' באיכה רבתי א"נ שאני חרבן ב"ה דאפי' מלאכי שלום בכו. אבל צרת יחיד לא ידעו אם לא יהיה מי שיודיעם: דתרין א"ב רשימין. ב' א"ב במקרא א' של אותיות גדולות כנז' במסורה בפ' בראשית וא' של אותיות קטנות כנז' בפ' בריתי שלום. דעלמא דאתי. יסוד תבונה שנמשך ובא תוך זעיר כמ"ש בס' א"י: דעלמא תתאה. יסוד מלכות: ברית קיימא קדיש' נק' כן בסוד אור יסוד זעיר אשר בתוך יסודה ולפי שגם אור יסוד אבא נמשך בפנימיותה. לכן

הוסיף תואר קדיש'. וגם על זה נאמר ה' בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא. כיון דקני פנחס וכו' ידוע: שהחוטא בגויה פוגם במ' ביסוד שלה וביסוד זעיר סוד יוס"ף וצי"ון כל א' עולה ג"פ ב"ן דהיינו נר"ן דמ"ד ונר"ן דמ"ן כנז' בל"ת בפ' ויצא ובכוונת נפילת אפים. וכל א' עולה קנ"אה. וכנגדם נאמר בקנאו את קנאתי כשהרג הנואף והנואפת בתוך זכרות שלו ובתוך נקבות שלה הכה אותם:

י' זעירא וכו' היא י' של שם אדנ"י שהוא יסוד שלה נקודת ציון ששם נסתר אור יסוד אבא שה"ס י' אחרונה של שם ע"ב וכנז"ל דף רט"ו ע"ב יו"ד זעיר' איהי יו"ד דאיהי ברית ודאי דנפיק מגו יו"ד עילאה. ואמר מגו. מפני שי"וד זו היא מילוי. א"נ ירמוז לאור אבא שהוא יו"ד עילאה. וזו האחרונה היא האור היוצא ממנו לתוך הנוקב'. ועל כל אלו הבחי' אמר רזא דברית דא. פי' נקודת ציון שה"ס יסוד של יסודה שבו סוד מ"ד ומ"נ וז"ש רזא דברית ר"ל פנימיותו שה"ס טפת האור שסודה י' כמ"ש בא"ר י' דאתגליא בפום אמה. ולפי שנכנס בתוך יסוד המלכות נק' י' זעיר' כי רחל הקטנה:

ואמנם אור זה סודו שם ב"ן וה"ס אליהו העולה ב"ן פינ"חס גי' ד"פ ב"ן בסוד אליהו בארבע כמ"ש בס' הגלגולי' מה נעביד עם משה. אין ספק שגלוי לפניו ית' טוב לבו של משה שהיה טוב עין. אלא כל ענין זה הוא לגבי ישראל שלא יאמרו שנתקנא בפנחס שזכה לזכור ההלכה דקנאין פוגעין בו שנתעלמה ממשה ושלא יאמרו שהומעט כחו חלילה. ואם יעלה פנחס לגדולה בלתי דעתו ורשותו. יאמרו שאין משה צנור ומקור לכל השפע שיושפע. וזה אינו שהרי ברית דא ממשה וכו'. וסוד הדבר כי משה מושרש ביסוד אבא שבדעת זעיר ומשם מושפע מ"ד ומ"ן הנזכר בסוד שם ע"ב שב' יודי"ן של ב' ההי"ן נחלקים לד' הה"ין ונשאר לו ב"ן ולה ב"ן. וא"כ בזכותו זכה פנחס לברית האמור ולמלכות צריך שיהיה בכח משה. וגם להרבות כחו של פנחס שיבורך מפי משה. רבש"ע מהו. כלומר למה אתה מייחסו אחר אבותיו. בשלמ' לשבטי' צריך שלא יאמרו הראיתם בן פוטי זה. אבל לפני משה מה צורך לזה וא"ל הקב"ה שהכוונה שמלבד שפנחס יש לו זכות אבות ודומה להם בצדקו. עוד הוא דומה למשה שכל עצמו היה למסור נפשו להציל את ישראל. ובודאי ששמח לבו במעשהו שעשה. והוא שתיקן את המלכות במה שהכניע החמה שהיא ממש מנגדתה כי היא הרביעית בפ' והו' רחום והיא מ"ן דקליפה ונק' כל"ב גי' ב"ן אבל בעון המזנה שהיא קשורה בו ככלב וממנו מקבלת כח דוגמת המ' הברוכה שבקבלה כח הזכר אז היא סוד יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה גי' ג"ן והוא מספר חמ"ה. ולכן ראוי שאתה תחזקנו ותאמר לו שיהיה בטוח שהכלה שלך תשרה בתוכו. וא"ל שיאמר כן בפיו שידוע דדעת גניז בפומא דמלכא ובזה יושפע עליו כח קדושה

עצומה באמור אליו הנני נותן לו. ל"ו גי' חצי ע"ב בהתחלקו לשני חלקים. בריתי שלום ו' קטיעא סוד ההוא רוח' שהוא ו' ונחלק לב': אימא ברעות'. סוד הדעת שהוא הנמשך לפה ואיתימא וכו' ר"ל שכיון שזה האור זכה לו פנחס בצדקו ונוסף עוד שמשה נתנו לו בעין יפה. א"כ סד"א שנעשה פינחס צנור לעצמו מבלי שיצטרך לשל משה. שהרי מציאות חדש שנתחדש למעלה ביפוי כח המלכות:

כבוצינא דא שאע"פי שהנר הב' הוא אור חדש ממש מ"מ לא חסר כלום מן הראשון: **ודא לא אתגרע מניה** פי' וזה הדולק מחדש לא נחסר מן המדליק שהוא נשאר בזיוו ואורו. וזה נרא' בעצם בנר החומרי אבל ברוחני יש יתרון מופל' שתמיד נשאר התייחסו' עצמי בין המאציל ונאצל כי שורש הנאצל מושרש במאציל כי כך היא המדה בקדושה שבכל מקום שתהיה לה שרייה גם שתעתק ממנו לא תעתק לגמרי כי נשאר שם הרשימו והוא הטעם לגניזת תשמישי קדושה וכו' ועל הקדמה זו מיוסדות כמה פנות חכמה. ומזה נמשך ענין ההו' טולא ה"ס חלוקא דרבנן לבוש הנפש ועליו נאמר ומעיל קטן תעשה לו אמו שהיתה מושרשת בבינה שבה ג' אהי"ה העולים חנ"ה. אמו כד"א כי אם לבינה תקר' ואהי"ה הג' דההי"ן עולה מעי"ל ואמרו בילקוט המעי"ל בו גדל בו נקבר בו עלה. שהוא הוא לבוש הנפש והוא נק' צ"ל א"ל גי' קנ"א וז"ס טולא ולבוש זה הו' הנשאר על הקבר ונק' הבל דגרמי כמ"ש בשער הנבואה ונל"עד שמה שלא דבר רפ"בי כדרך הצדיקים המתגלים בין החיים ומדברים עמהם הטעם הוא כי אז יורדת הנפש עצמה ומתלבשת בחלוקה ואז יכול לדבר אבל בכאן לא ירדה הנפש אלא הלבוש שהוא הבל דגרמי ואין לו כח לדבר רק א' מן המלאכים המלוים את קדושת החלוק ההו' הוא אמר פנון אתר לרפ"בי שהו' יושב ביניהם וז"ש דאיהו גבייכו בשוה לכם לכן הזהירם שיפנו לו מקום מיוחד:

אתחדש ביה במקום שישב וחדש ד"ת ונשאר בו רושם הקדושה ולכן כד איהו בההוא עלמ' שהוא שרוי שם כראוי אז פקיד להההו' אתר:

והענין מובן כמ"ש בשער הנבואה שהצדיקים החיים מוסיפים בכל יום שפע חדש ממש למעלה בתו"מט שעושי' בכל יום בפועל האמנם אחר פטירתם הם מייחדים כאשר כבר עשוהו. ולכן הם פוקדים כל המקומות שנשאר שם אור קדושתם לעורר אותו הרשימו ולהאיר בו והוא לענ"ד סוד הספיחים הנז' בפרשת תרומה בפ' אור זרוע לצדיק. אמר שם דף קס"ז ע"א דמגרמיה אזדרע. כי סוד שמיטה הוא עולם המנוחה ועל זה נאמר אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה דסיפא דקרא הוא האמור כאן.

וכ"ש כד שראן וכו' שאז מתחברים יחד עליונים ותחתונים וגדל השפע שם ודוק אומרו בההו' אתר דאמרי שמלת דאמרי שהגיה הרב נראית מיותרת אבל ירמוז למש"רזל כמה גדול שכר הקובע מקום לתפילתו. וטעמו מפני שבייחוד אותו המקום הקבוע שורה שם הקדושה. וכ"ש בד"ת שגדול בה"מ קבוע מקדושת בה"כ וז"ש שנים שיושבים ויש ביניהם ד"ת. ובגמ' יתיב וקאמר שרומז להכנת המקום.

וז"ש בההוא אתר דאמרי כו' כלו' שאומרים נלמוד במקום הזה ותחלה אמר כד שראן בגויה ר"ל חונים בקבע.

ואתחדש כמדלקדמין וכו' ר"ל שבכח התורה החדשה שהיו לומדים נתחדשה תורתו של רפ"בי שחידש באותו מקום והאירה בשל אותו היום שהיא חדשה ושמח בה עד שנשקו לר' יוסי שאמרה. ונתחדש חדוש אחר באותה מלה והוא מ"ש ר"א שלכן לא נאמר אמור לו. אלא אמור סתם שהוא כמצוה לעליונים שיחזיקו את פנחס באותה מדה:

אוף הוא פתח ואמר כללות ענין זה ללמד ייחוד התחתוני' עם העליונים והשתלשלות העליונים להשפיע בתחתונים שהם אחוזים ומושרשים למעלה במקוריהם. ודווקא לעוה"ז ולא למטה בעולמות הקליפה. להוציא מלבן של כסילים שלא יחשבו לומר דכיון דכתיב מלא כל הארץ כבודו. ועוד שהנשמות שהן ניצוצות של מעלה יורדות שמה וסד"א שיוכלו להמשיך השפע עד שם. ולהיות שהוא מדרושי השתלשלות השפע מעין הנז"ל מהשפעת הצדיקים המאירים את הרשימו התחתון לכן אמר אף הוא פתח וכו':

דבוצינא דליק היא הנשמה הנק' נר ה' והוא דולק באור הנז' לקמן:

ושרייא על רישיה מובן במ"ש הרב בנגיד ומצוה בדרושי התשובה שהאדם יש לו ב' נשמות א' מקפת על ראשו בסוד אור מקיף והב' בפנימיות וכשהאדם חוטא ב"מ נשמתו הפנימית יורדת למטה בגיהנם בעודו חי והמקיף נכנס בתוכו. ולכן הרשע קרוי מת כי אין נשמתו בו. ואז כל המ"ט שעושה מוסיף כח בקליפה ששם נשמתו. אבל הצדיק מקיים נשמתו בתוכו והמקיף על ראשו ושואב לו חיים ממקורו שהוא אחוז בו הפך הרשע שנכרת משרשו:

בגין דההוא נהורא וכו' אור זה ה"ס חיה יחידה שהם מקיפים לנר"ן שבפנימיות האדם ובזה נבין מ"ש שבעוד נר דולק על ראשו אז יאות לו להזדרז בכח לתו"מט ולעשות רצון יוצרו. שהרי הוא מגיע עד כתר שה"ס היחידה ששם ה"ס הרצון:

וע"ד כתיב יגדל וכו' פ' זה כתוב בתפלת משה בענין המרגלים כשא"ל ה' עד אנה ינאצוני שלא אמר עד מתי כמש"ה עד מתי לעדה וכו' שמורה על אורך זמן אבל אמר עד אנה. שהוא על המשך התרחבות מקום. וסוד הדבר כי כבר שלמו עשרה עברות כמ"ש וינסו

אותי זה עשר פעמים. והוא מפני שבי' עונות פגמו בעשרה ספי' המלכות. ולכן אמר עד אנה ינאצוני עד איזה מקום יגיע פגמו. וע"כ אמר מר"עה ועתה יגדל נא כח ה'. והענין כי בחי' נר"ן הם בתוך הפרצוף ויכולים להפגם. אבל יחידה חיה הם מקיפים ועליהם התפלל משה שיגדל כ"ח של כתר חכמה להאיר בשם אד"ני. ולפי שחיה יחידה שהן מכתר חכמה הם י' וקוצו לכך נכתב י' גדולה:

כח ה' דא הוא כח דשריא שאותם אורות העליונים הנק' כח ה' הם השורים על ראש הצדיקים וכל המשתדלים לעשות רצונו כל א' וא' לפי מדרגתו שאין לך בר ישראל שלא יהיו לו יחנר"ן לפי בחינתו אם של נפש או של רוח. והוא הדין לבחי' ל"מ דצלם:

יהא שמיה רבא מברך שיש בו כ"ח אותיות ה' תיבות כנגד ל"מ כי סתם הקדישים להמתיק הדינים ולהאיר המוחין בכל הבחינות הנרמזות בלעלם לעלמי עלמיא שהם עיבור יניקה וגדלות:

לאתערא כל שייפוי וכו' הוא פשט בכל כחו שר"ל כח של האדם והיינו התעוררות והזדרזות כל חיות הגוף דהיינו נר"ן המתפשטים בכולו כדי לעורר ההוא כח קדישא עילאה הוא המקיף מלמעלה. ומה נעים אומרם במס' ברכות שכשישראל עונים אי"שר הקב"ה מנענע ראשו וכו'. שנענוע הראש הוא התעוררו' המקיפי' להאיר בתוך אורות הפנימיים ובכח זה הכח מזהיר ומתחזק גם למטה כח המקיף:

ואסתלק גו קודשא ירצה שזה הכח הקדוש אשר על ראשו הוא אור המקיף מתגדל ומתעלה בתוך העמוד הכולל שיש בתוך העולמות ובין כל עולם ועולם ושובר ומכניע הקליפה ועולה דרך ישר. והוא עמוד האור המתגלה לפעמים על ראש הצדיק. וע"י כן יכולים לפרש מאמר זה כמ"ש בל"ת בפ' שלח לך בג' שמות עס"מ כל א' יש בו סוד מ"ב פשוט ומלא ומלא דמלא. ואמר שזה המלא דמלא שהוא כ"ח אותיות הוא כ"ח אדנ"י. כי ממנו נמשך כח אל המלכות ע"ש ולפי מאי דקי"לן דמ"ב הוא בכח"ב כדאיתא בס' א"י הנה הכ"ח הוא בבינה שממנה כח המלכות. וכל בחי' הצלם היא מאימא. שכן עולה קס"א ואמן יש"ר הוא כ"ח אתוון אלו. ויכון אומרו דבההוא כח אית מעשה וכמ"ש כולם בחכמה עשית בבינה. וממנה הכח למלכות שהיא עלמא דעובדא עשייה ממש. והיא סופא דמחשבה כי ה' בחכמה יסד ארץ. ועד הארץ מתפשט סוף המחשבה. עד י' דאד"ני שה"ס סוף המלכות:

דף רכא.

במתיבתא דרקיעא ידוע שהיא בעולם היצירה: קמיה דקב"ה הוא בבריאה דאימא מקננא תמן באופן שהדבר נסדר בשתי ישיבות של מעלה. מתיבתא דרקיעא ביצירה

ומתיבתא דקב"ה בבריאה. וטעם הענין שיצירה שולטת על א"י בכללה ובריאה על בה"מ:

דכד נפקו ישראל שאז היו מוכנים וקרובים להתקן ולתקן עולם מפגמו של אדה"ר ולהחזירו לאיתנו הראשון וזה בקבלת התורה וכמרז"ל חירות ממ"ה וכו' ולכן בעא קב"ה למעבד וכו' כי אז בקבלת התורה היו מתתקנים העולמות וא"י היתה מושפעת מפנימיות היצירה וישראל יהיו כמלאכין קדישין לעילא ירצה שידוע שעל מט"ט נאמר נער הייתי ביצירה. גם זקנתי שמתעלה לבריאה. וסתם מלאכים הם ביצירה. אלא שאותם שהם מסוד המוחין נק' מלאכין קדישין. ובבחי' עלייתם לבריאה. אמר לעילא. א"נ אם תשכיל מצב העולמות קודם חטא אד"ה תמצא שעולם העשייה היה שד' ראשונות שלו היו בד' אחרונות דבריאה ושש קצוות דעשייה היו בו' עליונות דיצירה. וה' היה חפץ לעשות את ישראל במדרגת ד"ר דעשייה בד' אחרונות דבריאה. וזהו מלאכין קדישין לעילא:

ובעא למבני וכו' מכלים פנימיים דלאה ורחל דבריאה

וז"ש מגו שמי רקיעין דהיינו רקיעין ביצירה. ושמי רקיעין מן הבריאה. ומגו הפנימיות שלהם וזה ירד למטה ממש בלי התעבות בהשתלשלות העולמות כמו שהיה מקדם.

נציבו קדישא היינו שלא תהיה קליפה ועלין אלא כולו פרי קודש הילולים. ושיהו כולם מושרשים באילן קדוש שהוא הדיוקן העליון ואז ישתלמו לגמרי כל הניצוצות ויושרשו בקדושה. ונוסף על זה הנשמות החדשות שתבאנה לעולם ובכלל זה שיולידו בכל יום כדר"ז הה"ד תביאמו. דקשה בפסוק דכיון שאמר עד יעבור ב"פ ואר"ז שהן בזמן יהושע ועזר'. וא"כ מה ר"ל תביאמו והרי כבר באו לארץ. ומהו ותטעמו והלא נותצו מן הארץ בעו"הר. ומהו פעלת וכוננו. הו"לל תפעל ותכונן ידיך. אבל הכל מיושב בענינינו ששני ההעברות היו בזמן יהושע ועזרא שעליהם בקש מרע"ה תפול עליהם אימתה ופחד וכו' שכן כתיב וכי נפלה אימתכם עלינו. ובעזרא אומר ויד אלהינו היתה עלינו ויצילנו מכף כל אויב ואורב בדרך. ואח"כ אמר תביאמו וכו' הוא על הגאולה האחרונה שאז ה' הוא יביאנו בכבודו כמו שכתב והביאותים אל הר קדשי:

באן אתר כי ודאי צריך לפרש לאיזה מקום יביאם ויטעם כי סתם הר אינו למושב. ומפרש במכון לשבתך. ב' של בהר מושך עלמו ואחר עמו:

אנת ה' ולא אחרא בית ראשון זו לאה שתתעלה עד המוחין דזעיר ששם חב"ד דנה"י דאו"א וה"ס הפרקים העליונים שבהם עיקר הישיבה וזהו לשבתך ושם מקום הישוב האמתי לאורות או"א וזה יהיה מכון קבוע ומכוון שלא תוסיף עוד אימא להוריד עצמה עד החזה. אלא תשב במקומה הנכון שהוא בדעת זעיר וידוע שהיחוד של חב"ד הוא

הוי"ה אהי"ה. אמנם הם בריבוע עולים מכו"ן דהיינו ע"ב דריבוע הוי"ה ומ"ד דאהי"ה. ואמר פעלת. מפני שאין לאה מי' ניקודין קדמאין וצריכה לפועל גמור לבניינה. אבל בית שני שה"ס רחל אמר כוננו. שלהיותה נקודה עצמית די לה בהתכוננות:

דא בית שני וקראו מקדש ע"ש שמקבלת מיסוד אבא כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ. וכשאימא היא מתעלית לדעת זעיר אז יוצא שם יסוד אבא בין חג"ת. וזהו כוננו ידיך ג' ידות: ותרווייהו אומנותא דקב"ה. ולכן נזכר שם הוי"ה. ובשניהם אמר לשון עבר שפעל מיום יציאת ישראל ממצרים. ומסיים בשבח ה' ימלוך כי לא ישוב עוד גלות. וה' ימלוך במלכות שלו שסודה לאה ורחל הנקרא לעולם ועד כמ"ש בסה"כ בפ' בשכמל"ו. ודע כי על זה נאמר נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים שה"ס חב"ד שההרים הם חג"ת וראש ההרים הוא חב"ד ונשא מגבעות הוא בית ב' רחל שבזמן הקודם היתה נבנית מנה"י שהן הגבעות. אבל לעתיד ינשא מגבעות עד ההרים שהם חג"ת וכמ"ש כוננו ידיך. "שוא "עמלו בוניו בו ר"ת שלמה עזרא.

ביומוי דעזרא וכו' ובנין זה היה ראוי להם כשעלו מן הגולה וגאולת עולם אלא שגרם החטא וכו' והוא האמור כאן:

ואיצעריכו אינון למבני פי' שלא זכו אפי' למה שזכו בבית א' שיד ה' היתה עמהם וכמרז"ל והבית בהבנותו:

ועד כען בניינא וכו' מכאן שאותו בה"מ בנוי ומשוכלל ברום חביון ולא חסר לו אלא להיות בעולם וכמש"ה בונה ירושלים ה' ולא אמר יבנה לעתיד כמ"ש נדחי ישראל יכנס שזה יתחדש לעתיד:

ובניינא דא אנן מחכאן וכו' והוא דיוקי נכון בפסוק גדול יהיה כבוד וכו' לאפוקי סברת המין שאמר בית שלישי לא תשכח באורייתא. כי לא יתקן לקוראו שלישי שאז היה נראה שוה לב' הבתים הקודמים. ואינו כן. ולכן קרא אחרון לבית שני שהיה האחרון שנבנה ע"י אדם.

כחדא מלעילא כל ב' הפרצופים דלאה ורחל מיוחדות כאחד והם עלמא דאתגלייא ועלמא דאתכסייא.

ההוא בית ליהוי באתגלייא הכוונה ללמד דבר גדול והוא שאין ספק שבזמן הגאולה שיהיה אור הלבנה כאור החמה יהיה זווג ישראל ורחל תדירי ובכל קומתם בשלימות ואז לאה תתעלה להיכלי הבינה כנזכר בסה"כ בענין זווג אחר חצות דליל שבת והטעם שכשזו"ן שוים בכל אדרם אז אימא מסתלקת למעלה על ראשם ואז רחל תופסת כל אורך זעיר שכולו גלוי.

וז"ש ההוא בית ליהוי באתגליא פי' כולו בכל גובהו ואמר דאתקרי בית שני. ר"ל שקודם לו באים אורות בית א' היא לאה המכוסה ואח"כ לבית שני היא רחל המגולה. וזה ענין בית א' וב' פי' מכוסה ונגלה ולכך תהיה רחל אז מגולה כלה:

דיתחזי וכו' כי אז נתקנה רחל ע"י אימא והיא מאירה מאור יש"ס ותבונה. והזעיר מאו"א:

בכל קיומא פי' בכל אורך קו האמצעי שבו עולה ויורד היסוד להמשיך הטפה מן הדעת:

אסתלק לעילא היא לאה שמתעלה לבינה וחופפת על בית שני:

דף רכא:

לבא דכל עלמא להורות שישראל קודמים לא"ה בקדימת זמן וקדימת מעלה. הקדימה ראשונה היא שהלב הוא קודם לכל שאר האיברים להיותו נוצר תחלה. כך נשמות ישראל קדמו לכל הנמצאים שבעולמות ולכן נקראו ראשית תבואתה וכן הם מושגחים תחלה וכמ"ש בסה"כ שב' ימי ר"ה יום א' הוא לפנימיות ויום ב' לחיצוניות וז"ש לבא דכל עלמא ר"ל פנימיות לכל העולמות אפילו לגבי המלאכים כנודע:

והכי אינון ישראל וכו' וזה שבזמן הפלגה שבו נחלקו ע' לשונות תחלה ברר ה' את אברהם לגורלו כדי שיהיה יסוד עולם. וגם מאז נאמר בהנחל עליון גוים יצב גבולות עמים וכו'. וקודם הפלגה היה כל העולם א' ואוצר הנשמות היה משפיע כראוי. אבל אחר התפרדם והיותם לע' אומות תחת ע' שרים השוררים למעלה מעולם הגלגלים. תכף בחר באברהם להעמיד העולם כמו שהלב הוא מקיים את הגוף ומאז והלאה לא נמצא העולם בלתי מציאות ישראל אפילו רגע א': וע"ד הוו באמצעיתא זהו ענין קדימת המעלה. ששרש ישראל למעלה בספירות הוא בקו האמצעי הוא העצמי והישר וה"ס שם ישראל ואור זה ה"ס חו"ג שיר אל והם ב' חללי דאבא שבת"ת זעיר שהוא אמצע הספירות והעולמות. וזוהי מעלה רמה שבה עצם החיים ומשם ישאבו כל העולמות שהם איבריו וסעיפיו כענין שם תפארת המתפאר בפארותיו ומקומו בין הזרועות שאליהם ישלח חיותם דרך הורידם. וידוע שאו"ה הם כלולים בישמעאל ועשו בני אברהם ויצחק ואין להם אור עצמי כי אם הארה המתמצת ויוצאת מבין הצפרנים של הידים וישראל מתנהגן וכו' פי' שכך הוא מנהגו של הלב שמשפיע הכח אל איברי הגוף לפי מדרגת קרבתם. אליו או התרחקם ממנו וכן יש לישראל עם האומות כל המתקרב לישראל מחבבים אותו ומטיבים לו בהשפיע בהם רוח דעת את ה' וכמעשה אא"עה עם הנפש שעשו בחרן שאותה הנפש היא בתוכיו' מבחר קליפת נוגה היותר קרובה אל הקדושה.

לבא איהו רכיך וחלש כי חומרו מזוכך מכל איברי הגוף ולכן תשש כח עכירותו כי בו משכן הרוח החיוני והרוח הרוחני וז"ש ואיהו קיומא וכו' ר"ל קיום הגוף וחיותו: שייפין לא ידעין וכו' פי' הם מבחי' עצמם אין בהם הרגשת צער ויגון שהוא הרגשה תיכונית ופנימית אלא דווקא בלב:

דביה קיומא דביה סכלתנו פי' בו התיצבות מציאות האדם ובו רוח הרוחני שבו ההבנה כי הלב מבין:

לא קריבין למלכא ה"ס הנשמה שבה שרש ההשכלה שמושבה במח והענין שידוע שג' חללי גלגולתא הם שהם חב"ד ובסוד ע"ב ס"ג מ"ה ועיקרם הם ד' יודי"ן דע"ב וג' יודי"ן וא' דס"ג. וי' וג' אלפי"ן ממ"ה ואלו מושבם במוח והנשאר מכל א' מהם הוא ל"ב. ואלו הם המאירים בלב. באופן שבחי' המוח והלב הם מיוחדים זה בזה בשם הוי"ה העיקר והענף: למלכא קדישא קריבין ה"ס זעיר בגדלותו שאז נק' מלך הקדוש וישראל מושרשי' בו וכמש"ה ישראל אשר בך אתפאר פי' בך אני שולח פארותי וסעיפי.

שאלתא אחרא וכו' החבר אמר למלך כוזר בסימן ל"ו. וז"ל ישראל באומות כמו הלב באיברים הוא רב חליים מכלם עכ"ל ופי' דבריו באומרו בסי' ל"ח שהוא נפגע מדאגות ויגונות ופחד וכו'. ובסימן מ' אמר שהוא רב הבריאות שאין בו מורסא או תבלול וכו' והרי שכיון לדעת הזוהר בב' השאלות כי בשאלה הנז"ל אמר שהלב מוכן לצער ויגון מכל שאר האיברים. ובשאלה שלפנינו יורה שהוא רב הבריאות וכדלקמן ואמר שלכן ישראל שהם לב העולם ולב האומות לא אכלי נבלות וכו'. דע שמלבד הנפש הרוחניות שיש לישראל עוד יש להם נפש אחרת גרועה והיא המתעסקת בכל עניני הגוף והיא הנפש המתאוה של הבהמות הטהורות שהיא מחיצוניות נוגה ולכן נפש בהמית של ישראל ניזונית מן הבהמה הטהורה אלא שלהיותה מן החיצוניות צריכה תיקון ובירור וזה נעשה בשחיטה שיוצא דמה שהוא דין עכור שבה ולכן בה ה' דברים המפסידים השחיטה שהייה דרסה וכו' כנגד ה' גבורות ולפי שיש ב' כוללים עוד לגבורות שהם יסוד ומלכות כנגדן יש ב' פגימות בסכין אוגרת ומסוכסכת. ואם יש א' מאלו הדברים נק' נבלה דהיינו מתה. ודמה נעשה קליפה קשה וגסה מאש מתלקחת הדבוקה לנוגה. והוא הדין לטריפה שסופה למות וטנופא ולכלוכא הוא מהב' קליפות האחרות:

לבא דאיהו רכיך וחלש כנז"ל שהוא רך למושב הרוח החיוני וחלש שכח החומריות בו רפוי כדי לקבל רוח החיוני וכמ"ש בזוהר בפ' וישב דף ק"ף ע"ב דקב"ה בעי גופא חלש ונפשא תקיפא והנה הלב מכון למוח שבו החכמה. ומקור לנפש שהיא קיום כל הגוף וז"ש ומלכא מצד המוח וכנז"ל.

ומזוניה נקי וכו' שיש כמה בחי' מזון כנז' בפ' בשלח דף ס"א ע"ב שסתם מזונות בני העולם הוא מהשמים והארץ והוא מזונא גס ועב ומזון ב' הוא מן המלכות והוא לעניי ישראל. ומזון ג' מזעיר. והוא לחולי ישראל. ומזון ד' לחברייא ובא מחכמה. ולפי זה מזון הלב שניזון מחכמה כנז' הוא זך ונקי וברירא שאין בו סיגים כלל: כמה דאתחזי לון כי צריכים כח לעמוד וליזון במזון גם כפי הראוי להם. וכל זה הוא כעין הבירורים הנעשים בעולמות:

דף רכב.

ר"מ ותרעין דג"ע דאיהו עייניו דלבא מזל"ן שג"ע הוא יסוד אימא שהוא גן ליסוד אבא שהו' עדן. והנה בלילה מסתלקים כל מוחין דזעיר ואפי' הרשימו שלהם כנז' בדרושי התפילין וידוע שעיקר פתיחת יסוד אימא הוא בחזה דזעיר בלב שלו שה"ס מ"ש ריש פ' לך לך כי אם תסלק מע"ב ד' יו"דין שהוא עיקריותו ישאר לב. וכן יי"אי מס"ג. וכן יא"אא מן מ"ה. והנה בין היודי"ן ובין האלפי"ן רמוזים בעינים כנז' בברכת המפיל חבלי שינה על עיני שה"ס היוד"ין ועפעפי סוד האל"פין. וא"כ שפיר קרי עייניו דלבא:

דף רלא.

ויהי איהו צער יובן בהקדים מ"ש באוצ"ח בדרוש הנגעים שעיקר אחיזת החיצונים בקדושה הוא כשמתעלם ונסתר אור אבא ע"ש וה"ס הוה על הוה דהיינו שחסר יו"ד מהוי"ה שד' מוחין הם ד' אותיות הוי"ה ופרצוף זעיר הוא הוי"ה ואם ב"מ חסר אור הי' גם חכמה דזעיר לא תאיר וזהו הוה על הוה. וכן כשחסר יו"ד משם ב"ן אז נשאר ה"ה ו"ו ה"ה שהוא הוה על הוה. וזהו ענין וי' דהיינו שאור אבא המייסד ברתא נסתלק לו' דהיינו ו"ק "זעיר העליונים חב"ד חג"ת. אבל מ"מ עדין אור הי' בתוך הזעיר. ולכן עדין ניכרת הברת והזכרת הי'. אך אם חוזר ומסתלק מן זעיר לגמרי ומתעלם באימא אז הוא הי' כי נעלמה הזכרת הי' והיינו וי' ה"י שתי לשונות של צער על ב' ההעלמות והנה בזה בחי' שונות כי יוכל להיות שיתעלם האור לשעה וכיוצא ע"ד כמו שהיה בזמן קריעת ים סוף שהיו יש' נתונים בדין בשעת עברם את הים כמרז"ל על והמים להם חומה. וע"כ נאמר עזי וזמרת יה שהוא חכמה אבל ויהי לי לישועה כי אותו הדין נמתק והושיעם. ולעומת זה אר"ש ויהי איהו צער כלו' בחי' דין ע"ד עראי. אבל בימי ודאי צער והוא קשה יותר. כי בימי רבים הם והוא דין קבוע וכולל בכל המדות שהן מושלות בזמנים ההם וזהו ויהי בימי פלוני והוא רמז לימי שנותינו ע' שנה. והכל לפי מדרגת ההנהגה שבימי אותו הנז':

ויהי היום וכו' זו היא הבחינה האמצעית והניחה לסוף לפי שבה עיקר מאמרנו ור"ל שבחלק אותו יום יש דין דאית ביה דינא קשיא. ולא אמר דאיהו דינא קשיא. אלא דאית ביה פי' שבקצתו והוא עד תקיעת שופר וז"ש ודא איהו: ר"ה גם ע"ד הפשט יכון חדא שהיה ממש נודע בכל ימי עולם במה שלא חשך אורו רק היה יום עד מוצאי שבת וכמרז"ל בילקוט תהלים רמ"ז תת"פח וזהו היום הנודע בשינוי שלו ולכן הוא יומא אריכתא. ועוד שאותו היום היה העולם מתוקן בתכלית התיקון עד שחטא אדם וזהו היום משונה ויחיד בלי חבר. ועד"ה דאית ביה דינא קשיא זהו הצער האמור וה"ס הדיני' הנוסרים וניתנים לנוקבא ולכן אז מתעוררי' המקטרגים למנוע תיקון הנוקבא בשביל עונות ישראל וזהו דינא קשיא על עלמא. ואיתא בס"הכ שכל אלו הדינים הם שם אלהי"ם ולכן ראש השנה גי' י"פ אלהי"ם גם החדש נקרא תשר"י הוא אותיות רש"ית השנה הנאמר בפסוק והוא גי' י"פ אלהי"ם ונ' אותיות הם בסוד תל"תלים.

ויעבור אלישע וכו' שאז נולד חבק"וק העולה גבו"רה ולכן נגזרה עליו מיתה וחזר וחיה במיתוק הגבורות:

ובכל אתר וכו' ירצה ששם באותו ענין יש עוד ויהי היום ויבא שמה ועוד ויהי היום ויצא אל אביו אל הקוצרים שהיו זמנים שונים ואמר שכולם היו בראש השנה. והוא כלל גדול שכן אמר ובכל אתר וכו' כגון ויהי היום דאלקנה שי"א זה פסח וי"א עצרת וי"א סוכות אבל רשב"י ס"ל ר"ה הוה. וכן הוא בתרגום ביומא דדינא דריש שתא. וכן ויהי היום דיונתן שבו נתן ה' תשועה לישראל על ידו יום ר"ה הוה ירצה יום ראשון דר"ה כי תרי יומין ה"ס דינא קשיא ודינא רפיא דמתחבבן כחדא וסודו לאה ורחל כנז"ל:

בגין דלהוי יצחק זכו' יצחק הם הגבו' ורצה הקב"ה שיוכללו יחד כי דיני לאה קשים הם. ושל רחל רפים מפני שהיא במקום החסדים המגולים. ולסוד זה תמצא ששם הוי"ה בנקודת אלהי"ם עולה צ"ו והוי"ה אלהי"ם שה"ס ההוי"ה והנקודות עולה יב"ק הכל גי' יצח"ק. והנה יום מלא יו"ד ו"ו מ"ם תוכו כברו. ועל זה נדרש דבר יום ביומו על ראש השנה שהוא יום בתוך יום ואין לך יום שיכון לבחינה זו כי אם ר"ה ולכן סתם ויהי היום הוא ר"ה.

ב"ד רברבא הם בהיכל זכות דבריאה. וקראם רברבא בין לגבי שאר היכלי זכות שביצירה ועשיה. ובין להיותם מושפעים מבינה דמקננא בבריאה והיא סוד ב"ד הגדול. בני האלהי"ם ודאי כי דינין מתערין מינה והם ממש בניה. ואיתא בס' א"י וז"ל באחוריים דתבונה מתחילים הגבורות להתגלות בכל ה' תחתונות שבה שהוא מהגבורה שלה ולמטה וכו' ואומר ששם בחי' ק"ך צירופי אלהי"ם. ומסיק ונמצא שהם ה' שמות אלהי"ם.

ולפ"ז בני ה' אלהי"ם ר"ל ה' אלהי"ם. בנוי דמלכא היא תבונה הנקרא מלך העולם שהוא זו"ן וכנודע מסוד תבונה בן בת ו"ה וידוע ששם אלהי"ם פשוט ומלא ומלא דמלא יש בו נ"ב אותיות וזהו בנ"י האלהי"ם. ואיתא בפ' פקודי דף ר"ז ע"א שבתוך היכל זה מאירים ב' שמות והם א"ל יה"ו שעליהם אמר דה"עה ואלהי לצור מחסי שהוא צירוף ב' שמות א"ל יה"ו והם גי' ב"ן שמאירים בבני האלהי"ם:

קרבין לגביה בא ליישב מה שיש להקשות והלא כל כללות הבריאה סודה שם אלה"ים גי' הכ"סא וא"כ מאי אולמייהו דהני להקרא בני האלהים. ואמר שלהיותם במדת הגבורה שה"ס היכל זה. וראש הדינים המתגלים בתבונה הוא בגבורה. א"כ אלו דווקא יאות להקרא בני האלהים שהם קרובים לו ממש ועתה אם תצרף גבורה עליונה דתבונה לזו שבכאן בהתכללם יעלו זכ"ות ואם תמלא זי"ן כ"ף וי"ו תי"ו יעלה הר"ת וזהו היום הר"ת עולם.

ואינון ע' וכו' סודם: ע' ממנן רמוזים בז' נקודות אלהי"ם ולכן קראם בפ' פקודי ע' נצוצין וכל ניצוץ הוא י' ולפי שיש נקודות אלו למעלה ולמטה לזה אמר דסחרן תדירא: למלכא הוא אור תבונה הנק' מלך העולם:

ואינון רתיכין וכו' ר"ל שהם גוזרים על כל ע' אומות שאין להם סגולת התשובה שה"ס הוידוי בלחש הנז' לקמן ודוי גי' הוי"ה שבח גדול להשפט ע"י הקב"ה לבדו. אבל או"ה נידונים ע"פ ע' סנהדרי היכל זכות ולזה אנו אומרים כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב וסמיך ליה ועל המדינות בו יאמר וכו' כלו' שלישראל יש משפט אלהיהם ב"ה. אבל על שאר המדינות בו יאמר ע"י אחרים. וכי על ה' קיימי. וכי יש כח לעלות על זעיר שהוא עד אימא. והלא נודע כי אדרבה אור אימא במקומו וגם כשהוא מושפע ממנה ממש. גדול כחה לבטל כל החיצונים כי רק בהתפשטות הדינים והתרחקם ממקורם הוא שיש יניקה להם. ובשלמא גבי חנ"ה על ה' הוא כפשוטו משא"כ כאן:

אלא בשעתא וכו' ולא אמר דאתו כי לא בא מאיזה מקום אלא שנתעוררו לדון וע"ד כי בא לשפוט את הארץ:

דינא קדמאה דכולא ביה לאפוקי החקירות על פרטי העונות אבל זה הוא כלל גדול ושורש הכל:

מאן הוא וכו' ידוע ששם הוי"ה הנקרא שם העצם אינו מורה חלילה לא"ס ב"ה בבחינת עצמותו הקדומה דהא בכ"מ בזוהר אמרו וגם בר"מ שקודם הוי"ת העולמות אין יודע מה שמו. ואינו נק' הוי"ה אלא אורו הנאצל בתוך הספי' ועיקר סוד זה הוא בזוהר פ' בא דף מ"ג באופן שכל תכלית כוונתינו הוא לירא ולכבד שמו יתברך ואמנם מכחו

מסתעפים שאר ההוי"ות והשמות והמילואים שה"ס המוחין של עולם האצילות ובי"ע וכן הם סוד התורה והמצות שהכל נק' ג"כ שמותיו ית' ומהמוחין יוצאים נשמות עמו כולם צדיקים שגם הם נק' בשמו כמ"ש כל הנקרא בשמי. ואיתא בפ"ה דבתרא עתידים צדיקים שיקראו בשמו של הקב"ה ע"ש פירש"י. וכנגד ג' עניינים אלה כלל ואמר שמא דקב"ה ואורייתא ועבדוהי:

אוף הכא וכו' ירצה שגם בעל ה' נכלל שלא יגרום ח"ו פגם באור ה' דלא יתחלל בארעא כי ענין חלול ה' גורם השפלת ניצוצי קדושה בתוך החללים שהם הקליפות ובזה מתגאות על הקדושה ויחרפוה ומזה נמשך רוח עועים בגוים לחרף תורתינו ושם יוצרנו:

דלא חייש ליקריה זה המרבה כבודו וממעט כבוד שמים כי בזה מחזיק כח החיצונים:

דלא שוי יקר זה שאינו מכוין בברכות או שמזכיר ש"ש לבטלה כי בזה מלביש הבל הקדושה בהבל רע ורעות רוח:

גם לרבות וכו' ה"ס אצילות דקליפה שלא נתקנו בו אלא ז"ון שלו והוא עשו ואשתו כנז' בס' א"י ראש דרוש הקליפות. ולפי שהוא המדרגה היותר עליונה שבס"א ויש בה רוחניות כנודע כי ציד בפיו לכן יש לו מבוא בין גבורי הגבורה בני האלהים. כי צי"ד גי' ב"פ ב"ן כמ"ש בל"ת בפ' תולדות. וראשו הוא במערת המכפלה אצל יצחק אביו:

חייש נמי וכו' כמרז"ל דלא מפיק ש"ש לבטלה ומעין עניינים אלו קטרג על איוב באומרו החנם ירא איוב אלהי"ם. כלו' שהיה פונה להנאתו ולא לכבוד יוצרו. ולהיות שכפי האמת היה צדיק גמור וכמ"ש בסוטה שעבד מאהבה א"כ יקשה למה לקה ולזה מתרץ כמ"ש:

דף רלא:

הכא אפליגו קדמאין וכו': יללותא דאיהו וכו' אל תחשוב שזה סותר למאי דקי"ל שהתרועה היא ברחל דינא רפייא. אלא הכוונה לומר שנסירת רחל צריכה כח גדול יותר משל לאה וז"ש דינא תקיפא. ולא אמר דינא קשיא והענין שנסירת לאה נעשית יותר בנקל כמו שירמזו ענין השברים שהם גנוחי גנח.

רפיא פי' פועל יותר רפיא. וידוע שהיא ננסרת תחלה בברכת אבות שזווג אלו הימים הוא בלאה. אבל של רחל בר"ה הוא מעט מעט בכל יום מעשרת הימים. וזה לעוצם דיבוק אחוריה בשל זעיר ואמנם קודם התקיע' שמסתלקים מוחי זעיר חוזרת לאה לאחור ורחל מתעלה עד כתר זעיר באחור כנזכר בס' א"י וגם בסוף סה"כ. ולפי שעיקר השופר הוא לרחל לכן הקדים פועל היללותא לג' תבירין וכל זה דרשה דורש ולא כונה שעיקרה

בפ' אמור וכנז' בסה"כ בדף רמ"א בר"מ והתקדשתם אלו מים ראשונים. והייתם קדושים אלו מים אחרונים. כי קדוש זה שמן ערב. אני ה' זו ברכה ואמצעיים בין גבינה לבשר:
בח"י דף פ"א מכאן תתבונן כי מ"ש בזוהר משפטים דף קכ"ה כל מאן דאכיל האי מיכלא דאתחבר כחדא או בשעתא חדא או בסעודתא חדא מ' יומין וכו' אינו אלא בגבינה אחר בשר. שהרי לבשר אחר גבינה בפי' אתמר בר"מ מים אמצעיים בין גבינה לבשר. וכן כתב הרח"ו ז"ל עצמו מורי ז"ל לא היה אוכל גבינה ביום שהיה אוכל בו בשר אפי' זה בתחלת היום וזה בסוף היום עכ"ל וגורי האר"י ז"ל הוסיפו מוסיפין שלא כהלכתן ואין לנו אלא דברי הרח"ו שמוסכמים עם דברי ר"מ הנז'. ואב הוא דלא להוסיף עליה כי סמך את ידיו עליו. ואף לפי סודן של דברים עין המשכיל תשלילהו דקי"ל גבי משקה של איסור שנפל במשקה של היתר דתתאה גבר ואם התחתון חם הוא אסור ואם התחתון הוא קר מותר. מעתה קם דינא לאוכל בתחלה חלב שהיא בחי' החסדים ואחריו בשר בחינת הגבורות תתאה גבר ובחי' הגבורות מתמתקים בחסדים של מטה והוא תיקון נפלא. אכן גבינה אחר בשר אסור דתתאה גבר ויגביר הגבורות על החסדים ח"ו. ואחר אכול הגבינה יש להדיח פיו במים וכו' וכשהרצתי הדברים לפני רבותי אמרו יישר אבל שמעתי מפי זקני הרב ז"ל שקיבל מפי מגידי אמת שראו לרבינו האר"י ז"ל שלא היה אוכל בשר אחר גבינה קשה. וירא שמים יצא את כולם. נקוט מהא שלא יתבטל מעונג שבת ויאכל מאכל חלב ואח"כ ידיח פיו ויאכל בשר:

דף רמט:

דא איהו חדש וכו' איתא בסה"כ בכונת ר"ה בסוד סדר החדשים שחדש ניסן הוא בגלגולתא דנוק' והיינו אתגלייא ביה. כי הכתר הוא הראש והראשון שהיה כמוס בתוך ת"ת זעיר ואמר ואתתקפת ביה. היינו משום שיש לה כח בהבל הפה דזעיר שבו מתהוה הגלגלת דמלכות:

דף רנ:

אימרא דאיהו פסחא אמאי כי ה' הכה כל בכור בהמה לפי שהיו עובדים כל הבהמות כמ"ש במכילתא וכתרגום יב"ע וכל בכור בהמה דמצראי פלחין להון וא"כ למה דווקא שה:
אלא בגין וכו' שהשה מיוחד להם מדכתיב הן נזבח את תועבת מצרים:
ואלהא דילהון דהיינו טלה שבמרום היה להם לאלוה גמור מפני שמצרים תחת ממשלתו והוא ראש לי"ב מזלות לכן היה הראש של אלילים ולפי הסוד ידוע שבכל החיצונים יש ניצוץ קדושה להחיותם. ולפי שאין אחיזה לאומות אלא באותו החלק המועט שנק'

תמצית של הקודש לכן חלק אותם ה' לכל העמים. ועובדים אותם ע"י שתוף דהיינו שמודים בשי"ת ובעולמות הקדושה השולטים ומשפיעים בהם ויש לאומות ז' מצות ולא יותר לפי שמקורם מן ז' מלכים דמתו שלא היו אלא ז' נקודות. אבל ישראל אחוזים בעולם התיקון שסודו פרצוף אדם מיוחד בכל איבריו וגידיו שהם תרי"ג ואותו ניצוץ שבקליפ' שהוא בסוד ז' נקודות הם ז' יו"דין דהיינו ע' אומות והצלחתם כשמתייחדים אורות חיותם בשרשם העליון וגם זה הוא רצון הבורא. שאז אותם ניצוצות הם בקדושתם. אבל אם מכחישים פמליא של מעלה. מקצצים ומפרידים האורות ממקורם הרי הם הנפשות החוטאות שנופלות לקליפה ונכרתות ממקורם ונק' טמאות. וזהו ענין תועבת מצרים. תועבות הגוים שמתעבים צד הקדושה שבהם בפירוד עבודתם. ומפרש תועבת מצרים כל רועה צאן שאמר יוסף עה"ד הנז':

אוליף לאחוי וכו' כי היה שליט אב למלך ומה לו להכניע אחיו כ"כ.

גם ועביד לאחוי דישנאון להון כמו שנראה מפשט הפסוק כי תועבות וכו' וגם לא יחשבון להון וכו' ותמיהת על יוסף שראה שהשכינה היתה עמו לברר בירורי ק"ל שני אד"הר שהוליד שדין ולי"לין והיו כלם אסורים בערות הארץ. ויצא מן הבור אל באר מים חיים. וכל זה היה תיקון כולל לטיפות הקרי ואח"כ נעשה בפרטות ע"י אחיו ובניהם. וגם שיוסף היה מעלמא דדכורא ואחיו מעלמא דנוקבא ולכן יוסף עשה תיקון מיוחד וכולל בכח מדתו יסוד ששם היה פגם אד"הר ועצתו ית' להורידם מצרימה לעשות הבירור והתיקון כנזכר והשגחתו ית' עליו ועל אחיו וא"כ תגדל התימה למה היה משפיל את אחיו:

ר"מ שם כגון לישנא דאין לומר מקל ממש. כי הרדייה היא בלשון שבה ב"ה מכניע בני ביתו. אבל העיקר של מקל זה ה"ס ו' שה"ס הדעת שהוא שורש הו"ק וידוע שפרעה מלך מצרים אחוז בעורף שהוא אחורי הדעת וכנגד חג"ת היו לו ג' שרים שר"ת שלהם טמ"א ולכן הכנעתם במקל שה"ס ברית הלשון וס"ת "אברהם "יצחק "ישראל "שהם חג"ת בתחתוניות שלהם יכנע שר מצרים:

ואיהו מטה דביה עשרה אותיות לכאורה נראה שהן י' אותיות של עשר מכות. אבל יותר נכון שה"ס ה' חסדים וה' גבורות י' שמות אהו"ה שעולים גי' מק"ל. והם הם י' אצבעות שכל אצבע גי' אהו"ה ביו"דין. וזהו דיוק אומרו וביה מחא קב"ה על ידוי. ר"ל שהחו"ג שבדעת ירדו לב' הידות שבהם י' אצבעות. וא"ת איך אפשר שבאו ה' מכות מה' חסדים לזה נאמר שיובן במ"ש בסה"כ שי' מיני דמים הם ה' דמי טוהר וה' דמי טומאה. והטהורים הם אחורי החסדים וכשנתערב ט"ור בחטא אד"הר אז נאחזו החיצוני' בכל

הי' דמי' והיו דיני' ואז אדם מ"ת גי' י"פ ד"ם וידוע שגלות מצרי' היה תיקון לעון אד"הר ולכן אמר הרב ז"ל שישבו שם רד"ו שנה כמנין י"פ אהי"ה שבסיגופי הגלות חברו שם אהי"ה לריבוע שהוא דם ונמתקו הדינים והכניעו הקליפה. כי אהי"ה וד"ם גי' מכ"ה והרי י' מכות:

ובגין דכל מחאן וכו' ה"ס בינה ומלכות ולכך תמצא שהי' מכות נחלקו לה' ה' כי בה' ראשונות כתיב ויחזק לב פרעה ובה' אחרונות ויחזק ה'. כי דווקא מאימא ולמעלה יש שליטה על הבחירה. אבל כל הי' מכות היו על ידי המלכות כנז' בסה"כ וה' ראשונות היו מצד גבורות שלה מבחינת עצמה וה' אחרונות בכח אימא שהשפיעה בה ה' שרשי גבורות מלכות שישנן בתוכה. באופן שכל מכה היתה של חמש מכות דהיינו כלולה מכל ה' גבורות להיותה מצד ה' ראשונה ואחרונה כאמור את ה' סלקא באת י' ירצה שמילואה של ה' ראשונה הוא ה"י ומלוי ה' אחרונה היא ה"ה ואחר שפעלו ב' ההי"ן במצרים נתעוררו ונתקבצו כל הן' באות י' שנתרבתה בה' שלה ואז נתעתדו נ' מחאן וכנגד נ' שערי בינה. ואלו הושפעו בה' של מילוי ה' אחרונה ונתרבו לנ"ר דהיינו נ' גבורות של בינה הכ"י ירדו למלכות לה' גבורות שלה ונתרבו הפ"נ וז"ס מי הי"ם. דהיינו מ"י גדלו ונעשו ה"פ י"ם. ואולי שלסוד זה רומזים ב' שמות של גבורה היוצאים מר"ת פ' ויושע ה' ומר"ת פ' וירא ישראל שר"ת ויושע עולה תקפ"ו גי' נעורירן ובנ"א נעורירון וגי' ש"ר פחד ומצרף עוד ו' שלסוף הפ' הקודם שמסיים ומשמאלם. והשם הב' מר"ח וירא שעולה רי"ו גימטריא רוט"א גבו"רה ור"ת ב' השמות נ"ר לרמוז לב' הגבורות דאימא וברתא כאמור:

דף רנא.

אמר יוסף וכו' כי ברעמסס שם היה הקיבוץ הרב של הניצוצות שגלו לשם משעה שנגזר גלות מצרים בין הבתרים שעליו נאמר ומושב בני ישראל וגו' שהן הן הניצוצות שהם בני ישראל העליון והם ת"ל שנה כמנין רעמ"סס ולכן היתה דשנה ומלאה:

ולכן אפרישו לדחלא וכו' וזה להבליע אותם הניצוצות בקליפה שלהם גם רעמ"סס גי' ה' אלהי"ם שמשם אחיזת החיצונים כנודע:

אעביד לאחי וכו' כדי שיהיה נוח להם לקבץ הניצוצות שנתקבצו שם וזהו ענין הירושה שירשו אותו המיטב שהוא צד הטוב. ושל הרע יכלה וימס וזהו ר"ע מס"ס:

וכי יוסף עביד וכו' דווקא על יוסף תמה כי הוא החושב כך וכמ"ש אעביד לאחי דירתון וכו' שהוא היה השליט ומפני מוראו יכבדו את אחיו בלי אותה המצאה וכנז"ל כעין זה וכי מלכא וכו'.

לא עביד וכו' כלומר לא מבעיא שלא כיון יוסף לשיהנו אחיו מע"ז אלא אדרבה היתה כוונתו ומחשבתו שישלטו הם עליה. כי בהגלות קדושה אל הס"א היא תכנע לפניה כשפחה לפני גבירתה: אמר יוסף יתן טעם להודיע למה לו ליוסף כל זה. ואמר שכוין לטובת אחיו הצדיקים שלא ינוח עליהם שבט הרשע ושיהיו המצריים כפופים להם בכניעת לבבם הגאה ורם ולכן אותיב לון במיטב כי מסתמא שם היה עיקר שפע מזלם:

וע"ד אימרא דאיהו פסחא לומר כי מפני ההשתדלות של יוסף לש"ש לכן נצטוו בשעת גאולתם לעשות הפסח בטלה להשלים עצת עבדו יוסף. וע"כ אמר קב"ה מבעשור וכו'. איתא בסה"כ שבי"ב חדשים מתפשטים י"ב אותיות של ג' הויו"ת י' בניסן וכו' ושמאז והלאה גדל כח הקדושה ולכן צוה ה' בעשור לחדש שיקחו השה:

דחלא דילהון איתא בספר חסידים וז"ל סימן תתש"סב המצרים היו מלחשים באוזן הטלה והשד עולה מתוך האזן ומדבר עתידות. לכך ציווה הקב"ה משכו לבזיונן צאן לשחיטת פסחים עכ"ל. ולכן יצדק לקוראו דחלא דמצראי ר"מ דף רנ"א:

ממנא דיליה רב וכו' ידוע שד' קליפות הן ונוגה היא העליונה הקרובה אל הקדושה כי ה"ס עץ הדעת טו"ר והיא אשר גדלה בעון אדם ולכן בה נפלו הנשמות וגם שם נופלים נגעי בני אדם טיפות קרי ושם נמצאו שם היו כל אותן שהוליד אדם בק"ל שנים והיא היתה קליפת מצרים שנקרא ערות הארץ. יסוד נוקבא דנוגה שהיתה הרה מכל אותם הניצוצות ולכן קדם יוסף הצדיק להיות שם ועמד חזק בנסיון הערוה והיא היתה עזר והכנה גדולה בישראל שגלו שם להיות תיקון אדם וכל הניצוצות. ויעקב בא לשם בן ק"ל שנה ומשה נולד אחר ק"ל שנים. ולהיות שם כל אותו האור לכן גדל מאד מלך מצרים שהוא פרעה היונק מסיגי הדעת שנפגם בחטא אדם והוא בחינת העורף כי היה פרוע ומגולה כי נסתלק החש"מל. וצא"ל כי טלה השולט בניסן שה"ס כתר רחל היוצא במקום החזה ששם א' של וא"ו משם מ"ה והוא בחי' רביעית דם שבלב דהיינו אהי"ה מרובע י וטל"ה גימ' ד"ם. ואמנם הממונה הוא רה"ב היונק ממקום הגלוי והחוזק הוא העורף. ועולה נוגה מלא נו"ן ו"ו גי"מל ה"א גי' רה"ב:

מני קב"ה לישראל וכו' ולא אמר טלה אלא שה לרמוז שהטלה גדל כחו ונעשה שה: וה"ס שם אהי"ה מרובע העולה טלה כאמור. וזה בריבוי אפ"א הפ"ה יפ"י הפ"ה הכל גי' ש"ה:

ואשליט לון שנוגה ורהב נכנעו לישראל. ונלקח בשבת שאז נגה פונה לצד הקדושה ונכנעה:

ותפשי לה ירצה אמת שבשבת נכנעה לקדושה אבל אחר השבת מיד חוזרת לקליפה ומתחברת עם ג' חברותיה. אבל ישראל גברו עליה ותפשוה נגד רצונה.
יומא ותרין וכו' פי' כי כל א' מג' ימי השבוע אב"ג היא הולכת ומתחזקת עם הטומאה יום א' עם אש מתלקחת הקרובה. ויום ב' עם ענן גדול. יום ג' עם היותר קשה היא רוח סערה שלכן שולט בו מאדים:
ולבתר דא וכו' אחר שנתחברה עם כל בחינותיה הוציאוה לדין לשחטה דהיינו להוציא ממנה דמה לחוץ דהיינו כל הכח שינקה מדם הנז"ל וראו כי גדל כח ישראל על נוגה ונכנעה להם שעשו בה דין ונא מבעיא שנכנעה אלא שהכריחו אותה להדבק בקדושה עד שנהנו ממנה ואכלוה. ואפילו דמה נהפך להם לטובה. כי אותו נתנו על המשקוף ועל שתי המזוזות להיות להם אות לשמירתם:
בג"ד אל תאכלו ממנו נא וכו' כי נא הוא שנצלה קצת ועדיין יש בו דם האיברים ואינו ראוי לאכילה. וכן מבושל אפילו שימלחו אותו ובטל כחו ומותר באכילה. החמיר בו ה' מן שאר הבשר ורצה שיהיה דווקא צלי אש דנורא משאיב שאיב וגם להשליט בו כח ה"ג כי צל"י גי' ה"פ הוי"ה. א"ש ה' אותיות אלהי"ם במילוי היותר גדול כזה אל"ף למ"ד הי"א יו"ד מ"ם שעולה א"ש. כי הדינים הקדושים כופים את החיצונים: ראשו על כרעיו להשפיל ראשו עד הקטנות הגמור שהוא נה"י בחי' הכרעים ולכן נותנם על ראשו כפי' רש"י בפסחים. ומש"ה על כרעיו פי' עם כרעיו וכתב רמב"ן בחומש ואני אומר עמ"ש התוספות בפסחים שהיה בית השחיטה וקא דייב דמא פי' שהיו תולין אותו כדתנן משלשלין את הפסח בתנור וכרעיו וקרבו היו כרוכין על ראשו כדמות כובע ונמצא ראשו ממש היה על כרעיו ועל קרבו והיה תלוי והפוך ובית נקובתו למעלה במקום ראשו והוי כעין מ"ש הזוהר לעיל דף קי"ט ע"ב זנבא שליט. והוא תכלית השפלות.
לזרקא לגרמי וכו' פי' אפי' רבים שיכולים להאכיל וכמ"ש הרמב"ם בפ"י מהלכות פסחים שהאוכל עצמות רכים לוקה משום ועצם לא תשברו בו שאכילה כזו נעשית בדבר חשוב שמוצצים אפילו העצמות וכאן הכוונה לבזיונו וכדלקמן דלא למיכל יתיה בתיאובתא. ליומא רביעאה. שה"ס נוגה כי הג' ימים היה תפוש לנגד הקליפות הרעות המשחיתות העולם משא"כ בנוגה שיש בה אופן להדבק בקדושה ועליה נאמר והנה טוב מאד. ולכן נאכל על השבע כי עיקר מזון ישראל הוא מן הקדושה האמתית ולא מן הטפל שלא הותר אלא אחר היותו בטל בכל המזון שאכלו קודם.
ודא קשיא לון שהיו מצטערים על השפלת אלהיהם: ע"י דר"מ אע"ג דרעייא מהימנא הוא המדבר והו"לל על ידאי. י"ל במאי דק"ל בשער הנבואה שהצדיק המתגלה בעו"הז

ללמדם הסודות הוא מתלבש בחלוקא דרבנן שבו מתלבש נפש שלו. אך עיקר הרוח והנשמה נשארים למעלה להיות מרכבה לקוניהם ולכן אמר בכאן ע"י דר"מ ה"ס העיקר הנשאר למעלה והבן:

דלא למיכל ליה בתיאובתא הפך אכילת מצה שמצותה לתיאבון וכנז"ל ובגין דאיהו בכור וכו' כי הטלה בכור המזלות למעלה ובכורי מצרים למטה והשתא ניחא שנאמרה מכת בכורות קודם אעשה שפטים. ואנן קי"לן על צבא המרום תחלה ואח"כ על מלכי האדמה. אבל השתא ניחא שבמלת כל בכור נכלל ראש ועיקר כל דחלן דמצראי. שמפני זה נצטוו ישראל דווקא לשחוט הטלה ולא שאר בהמות שהם אותן שהיו עובדים המצרים כמ"ש יונתן ב"ע על פ' וכל בכור בהמה:

דף רנא:

ר"ש פתח גער חית קנה וכו' חיה דאתאחד בה עשו ה"ס מלכות דאצילות דקליפה שאין שם אלא בחי' זו"ן לבד ולא יתר הפרצופים וכמ"ש בס' א"י בדרוש הקליפות שאין שם אלא עשו ואשתו וז"ש דאתאחד בה עשו שהוא וחיתו אחדים בה. כי שם אדו"ם במ' רבתי דאי"ק בכ"ר עולה ס"מ לי"לית עוד ירומז כי חיה זו היא רו"מי כמ"ש בר"מ ומילוי רו"מ"י רי"ש ו"יו מ"ם יו"ד גי' עש"ו כי הזכר המשפיע בה וממלאה ונק' חיה שהיא מדריגת אצילות דקליפה וסוד אצילות הוא חיה כי בי"ע סודו נר"ן. גם מילוי המילוי של שם ב"ן כזה יו"ד וי"ו דל"ת ה"ה ה"ה וא"ו וא"ו ה"ה ה"ה יש בו כ"ג אותיות כמנין חי"ה כמ"ש בל"ת בפ' שמיני. בסוד חי"ה בכלל בהמ' דהיינו ב"ן. ולזה נגלו לדניאל ד' מלכיות ברמז ד' חיות. שכח שלהן מן המלכות והיינו ד' מלכיות ור"ת ג' ראשונות שהן אריה דוב נמר הוא אד"נ ולזאת הרביעית היו קרנין י' לרמוז אל י' דאדנ"י. ונל"עד כי י' זו סודה ביסוד מלכות ה"ס ימא רבא שבה נעוץ הקנה י"ם סודו יסוד מלכות:

מאי קנה פי' מהו ענייני ורמזו. דא דכורא. וזהו חית קנה. שחיות שלה הוא מזה הקנה. לעומת צדיק יסוד עולם. ולזה כיוונו רז"ל בשמות רבה פ' ל"ה וז"ל גער חית קנה שכולה חיה מן הקנה. ולפי הסוד הנז' כאן הוא מבואר שכן הזכר הוא הזן ומחיה את הנקבה. דהאי חיה בישא. בתחלה לא קראה אלא חיה ולא בישא. והטעם כי זהו דרך הס"א שכל שלא יש לה שפע יותר מהמוכרח לקיומה היא שפלה ואינה מתאוה. אבל כשיש לה שפע נוסף מחמת העונות אז מעיזה פניה להתקומם נגד הקדושה. ולפ"ז נלע"ד שמ"ש כאן סטרא זעירא אין הכוונה מל ההוא נהירו דקיק שיש לחיצונים לקיומם כנז' בפ' יתרו דף ס"ט חדא שגם לחיה בעצמה יש לה בחי' זו. ועוד שהיא חלק נפרד מן הקדש ולא יצדק בו שם אחדותא דקדושה. וגם שם סטרא לא דייק. אבל הכוונה על מ"ש.

ודא איהו קנה וכו' והענין מובן במ"ש בס"הכ כי אות ריש"ש היא בקליפה לעומת ד' שהיא בקדושה. כשתמלכות נגד תנה"י דזעיר באחור וכשחוזרת היא פנים בפנים נעשית ה כי הוא"ו רומזת לעיבור שבתוכה וכשח"ו גורמים העונות הר' שהיא הקליפה גונבת אותו העיבור ומכניסהו בתוכה. ולא עוד אלא שמושכתו בהתפשטות למטה אל הקליפה ק' שהיא כקו"ף בפני אדם. והנה זאת ההמשכה הוא ממש הקנה והיא זכר של הקליפה שבא מן ו' שבתוך ה' כאמור שהוא מזעיר. והיותו נעוץ בים הגדול ה"ס מלכות שבאצילות ה' אחרונה שבשם: והיינו סטרא זעירא העודפת באות ק' ובאחדותא דקדושה. ה"ס ו' שהוא מן הקדושה:

דף רנב.

איהי שלטא כי כחה מן המלכות שבכל משלה:

קנה וסוף נלע"ד כמ"ש בר"מ קנה שולטנותא דר"ומי וסוף לכל מלכין. קנה שולטנותא כי הוא דמות שבט מושלים. וזהו ראש לכל מלכוון שהם כסעיפים הגדילים ומתפשטים ממנו. דזמין קב"ה באופן שמאז שהתחיל נרמז בו שברו. איהי שלטא כי מצרים היתה ראש לכל הס"א וכנז"ל דף רנ"א ע"א והיא היתה כוללת כל הקליפות ולכן נאמר וגם את הגוי אשר יעבודו וכו'. וארז"ל לרבות ד' מלכיות ולכן מינה נפקו שכולם היו כלולים בה:

וכלא ברזא דחמץ הכוונה שהיתה מושפעת מגבורות אבא שרמוזות בחמץ כי שאר הוא גבורות דאימא כמ"ש בסה"כ שלהיותה מדריגת אצילות הקליפה לכן היתה בסוד חמץ ואמנם אומרו ברזא דחמץ ירמוז הסוד הסתום והוא כי ביסוד יש ב' צנורות שמאלי לדחות המותרות וימיני לזרע הקדוש וכתב הרב כי בצנור השמאלי יש אות ח' ובימיני אות ט' ויש שם קליפה דקה כשל השום מפסקת שהיא קליפת נוגה וז"ס ח' של חמץ דהיינו ביסוד והיינו רזא דחמץ כי כל רזא הוא ביסוד ואמנם מ"ץ הם י"ה בא"ת ב"ש וירמוז לדיני אבא שהוא י"ה וזו הח' קדמא ושלטא על מ"ץ ק"ל שנה גי' מ"ץ עד שבא מר"עה כי טוב הוא סוד ט' ומיד התחילה קליפת נוגה להמתק שה"ס בתי"ה בת י"ה שהצילה את משה כמ"ש בס' א"י וזו הקליפה היתה הולכת ומתמעטת מלידת משה עד יציאת מצרים פ' שנה כמנין יסו"ד ואז האיר האור. וז"ש כיון דתבר לה ביציאת מצרים שהיתה בכח אור אצילות:

אפיק חמץ מצד השמאלי ואעיל מצה מצה ה"ס מוחין דאבא כמ"ש בסה"כ וזהו אפיק חמץ שה"ס קטנות דגבורות אבא:

ואעיל מצה מוחין דגדלות בחוטא זעירא מכולא ה"ס אותו החוט הדק הנוגע בגגה של ח כי בזה גבר אור הצנור הימיני וקדש את השמאלי כי נתרבה הזרע שם ביסוד כי הקליפה מכסה את האור וכמ"ש בל"ת בפ' לך לך:

ואתעביד מצה אינון אתוון כי מקום ח' גם הוא נתקדש וגברו אותיות מ"ץ ונעשה ה' במקום ח': אלא דתבר ח' שלא נשתנו ב' אותיות מ"ץ ואמר ח' דהאי רומז דהיינו חיה היינו חמץ כי מ"ץ הוא י"ה כאמור והנה מתחלה היתה נק' חיה. אבל כשעשקה ניצוצות בעון אדם נק' חמץ שהחמיצה בגאותה: וע"ד איקרי חי"ת קרי ביה חי"ת:

במה אתבר וכו' הענין כי אחר שנהפכה לחמץ באת לכלל של"ט אדם באדם לרע לו כי הקדושה העשוקה בתוכה מתחזקת להמלט ממנה. ואז אתעבר מאתנה. כי נסתלק ממנה אור החיות שלה ונצטרף לצד הטוב והוה מצה שמורה וטובה.

גער בה קודשא בריך הוא כי הדבר צריך סיוע וחוזק מהשם יתברך גער לשון השחתה כמו הנני גוער לכם את הזרע וכמו שכתב רד"ק בשרשיו ונתפלל לשי"ת שישחית איכות ומהות ח' ותיעשה מצה שהיא מורה שפלות וענוה ע"ד כל בני בשר יקראו בשמך.

וזמין קב"ה לתברא וכו' זהו מש"ל דנוח לתברא כקנה שנוח לשבור רגלו הוא התפשטות הקודש הגנוב כנז"ל ואז יעשה דן כשתכרית רגל ק מן קנה ישאר הנה מורה תוקף הקדושה והיותה מזומנת לגלות כבודו כי זה טבע מלת הנה. דא פועל דההיא ק' יובן במש"ל דף קע"ג ע"ב על פ' זה וז"ל ופעולתו כמד"א מה רב טובך וכו' דא הוא ופעולתו ועניינו על ג"ע שהוא סוד יסוד שנק' טוב הנרמז בט' המאיר ביסוד הנוקבא והוא מתרבה כשתוסר הקליפה המפסקת. ודבר זה יתייחס להש"ית כמרז"ל בב"ר בפ' י"א ששכרן של צדיקים נק' מלאכת ה'. ס"א פעולה דההוא חמץ ור"ל יסוד הנקבה שסודה לחם ומצה. ואמנם שני הגירסאות רומזות לשכרן של צדיקים אלא שהראשונה רומזת לעדן והב' לגן והיא יותר נכונה כי בה בא הכל בפ'. הנה שכרו נרמזת שבירת הקנה. ופעולתו לפניו חסרון ח' דחמץ:

דף רנג.

מאן יום דא נהר הוקשה לו ב' דברים א' מהו יום הביכורים וכי באותו יום היו מבכרים הפירות. ואם הוא מפני שאז היו מביאים בכורים הו"לל וביום הבאת הביכורים ב' למה נק' כן שאם כפרש"י שהוא על שתי הלחם הבאים מהחדש כבר נאמר מנחה חדשה ולמה קראו יום הו"לל ובחג הביכורים כמ"ש חג האסיף וז"ש מאן יום כלומר מה נשתנה יום זה מכל המועדים ומה היא מעלתו מחביריו והשיב דא נהר וגו' הוא יסוד דאימא עילאה הרמוז בו"ד של מילוי היו"ד דהיינו ו' היא בינה עד ת"ת שלה. וד' היא התבונ' וזהו כאשר

אימא נכללת עם התבונה. אבל בבחי' אימא לבד אז אותו הת"ת הוא יסוד אימא עילאה. וה"ס נהר היוצא מעדן שהוא אבא המשפיע. והנה ידוע ששפע אבא ה"ס אור וכשמושפע באימא נק' מים ולכן השפע היוצא מיסודה יצדק בו בעצם שם נהר שמושך מים וגם הוא לשון נהורא לרמוז למשפיע בו ולכן נק' יום. וגם הוא ים עם ו' שבתוכו שהוא השפע. וכ"ת מה ענין יסוד אימא לכאן לכ"א דאיהו יומא וכו' ולהבינו היטב נקדים מ"ש בס"הכ שאמת שבליל פסח נכנסו בזעיר כל המוחין דגדלות שני בין משל אבא ובין משל אימא אבל העיקר היו של אימא. ואח"כ בסוד ספירת העומר אעפ"י שנכנסים גם של אימא העיקר הוא לשל אבא. ולכן בשבועות נתנה תורה שהיא אבא ע"י יסוד אימא ובזה נבין שבפסח הקריבו מנחת שעורים שה"ס אימא שאפי' חסדיה הם גבורות דאבא ולכן נאסר השאור והחמץ דכיון דדינין מתערין מנה יכולים להתעורר. אבל בשבועות שתי הלחם שהם סוד חו"ג דאבא שכולו חסדים ומשם התורה נק' תורת חסד לכן הותר החמץ אפי' בבה"מ. מפני שאפי' חמץ שהוא קליפה היונקת מדיני אבא מתבטלת ולכן אר"זל שאז נעקר יצה"ר מישראל. וחטה מלבד שעולה כ"ב אותיות התורה. לפי שרשו היא חנ"טה שעולה ע"ב חס"ד חכמ"ה חי"ת כ"ף מ"ם ה"י תרי"ג מ"ע ומל"ת. ואקדים מ"ש בסוד ליל שבועות שבקריאת התורה נעשה כתר לז"ון וכתר זה הוא דאימא שמכתרת בנה בת"ת שלה ועליו נמשך אור מאריך וכמ"ש במקומו וידוע שכתר הוא שער הנ' שכולל בו כל מ"ט שערים שהם ז' שבועות בסוד ז' חו"ג. אבל ביום עולה ומוכתר בת"ת אריך שבתוכו יסוד. דעתיק כנז' בס' א"י. וכל אלה נק' בוכרין עילאין מיסוד אימא עילאה ולמעלה. שכולם משפיעים בו. וכלל גדול בידינו שכשהאורות נכנסים ביסוד אימא כולם נק' על שמה. ולכן ארז"ל שהתורה ניתנה מפי הגבורה שה"ס פה התבונה כנז' בסוד פ"ה ס"ח וז"ש ודא איהו דאוריי' תלייא ביה. דייקא תלייא שהוא מה שאמרנו שכל האורות המושפעים ביסוד בינה קונים שם נשמה וזהו תלייא ביה. וכולם נחתמים בשם אהי"ה ולכן ר"ת כל ה' חומשי תורה עולים אהי"ה שה"ס כתר זעיר ואהי"ה בא"ת ב"ש שם קדוש תצמ"ץ גי' כת"ר וכנגדו כת"ר אותיות בי' דברות:

ואיהו אפיק וכו' ה"ס כל היסודות העליונים דעתיק ואריך ואבא ולכן ארז"ל שפתח להם כל הרקיעים שהם בחינות יסודות והראה להם שהוא יחיד בעולמו שבאריך סוד היחידה:

ובגין דאיהו אילנא וכו' עיין מ"ש בזה בפי' ר"מ דף זה ואומר דלא מבעיא אליבא דר' יהודה דסבר חטה מין אילן הוא כמ"ש בר"ה. אלא אפי' לדידן דמברכינן בורא פרי האדמה על החטים. מ"מ יש לה שייכות עם האילנות שהרי כל פירות האדמה גדלים

במים נקבות. חוץ מהחטה שהיא גדלה במים זכרים וכמ"ש בטוב הארץ דף ס"ג. ולהיות שסוף סוף פרי אדמה היא לכך הפריש הכתוב ואמר וביום הביכורים ממש שזמנם בעצרת. ועל החטה אמר בהקריבכם "מנחה "חדשה "לה' ר"ת לח"ם. גם אילנא עץ חיים ב' חיים שני יסודות דאו"א וב"פ יסוד גי' ע"ץ ולכן התורה ניתנה ביום ששי יסוד:

ר"מ שם אינון בכורין עילאין מפרש היטב דברי ר' אבא: וזה שר"מ אמר יומא דאינון בוכרין דמשמע שגם הוא נכלל עמהם כלומר אחד מאינון בוכרין:

לכן ר"מ אמר יום הביכורים אינון וכו' ר"ל שאלו הביכורים לא נכללו עמהם של אימא אלא הם בכורין עילאין דאורייתא חו"ג של חכמה שבה מקור התורה. ירצה יום שבו האירו חו"ג דאבא. ובזה הוסיף ואמר הה"ד ראשית וכו'. דקשה הכפל שהרי הביכורים נקראים בשם ראשית אבל הענין מובן כדר' אבא שאמרנו שיש ביכורים דאימא והם נקראים בכורי אדמתך כי אדמה היא בינה בסוד נ' שערים העולים אדמה. וראשית ביכורים הם משל אבא שנקראי' ראשית בעצם לפי שהוא מבריח בכל עולם האצילות עד עטרת זעיר כנודע. וא"כ הוא הראשית בין מלמעלה למטה ובין מלמטה למעלה. ולכן שם ע"ב שבו יו"ד בראשו ויו"ד בסופו שהיא אות ראשונה של שם. והכוונה להמשיך אותו האור דחכמה עד הנוקבא.

וז"ש ובגין דאיהו אילנא דחיי וכו' והענין שפירות האילן הם מבחינת הזכר כנז' בפי' דברי ר' אבא ולרמוז לסוד אבא לכן היו קדש שהוא בחכמה. ועי"ל במ"ש בס' הכוונו' שהמוחין שהיו לזעיר בפסח בראשו יורדים בשבועות לנה"י שלו. ומאירים לנוקבא. ויש לו מוחין אחרים מעולים בין מה שנכנס בו בז' שבועות בין משל הכתרים שנכנסים בו ביום זה לכן נק' חג שבועות לבחי' כמה שביעיות שבו בחג זה מלבד שכל בחי' כתר הוא מת"ת שהוא שביעי. וכנגד כל זה אמר אינון ביכורין עילאין דאורייתא שהוא זעיר ואחר כך אמר הה"ד ירצה עתה נבין פסוק ראשית ביכורי וכו' דקשה כנז"ל. אך יובן במה שאמרנו שהמוחין העליונים דפסח שנק' ראשית שהיו בראשו. עכשיו נעשו בכורי אדמתך שאמרו בתיקו' כ"ו שהם תרי ירכי קשוט והם ממש בכורים לחו"ב דאינון ראשית דידה וז"ש תביא בית ה' אלהיך שהיא הנוקבא המקבלת חו"ג מזעיר והיינו ה' אלהיך. ואמנם זהו לתיקון הפרצוף שידוע שהוא ענין הארה מבחוץ דהיינו נה"י מאירים בחב"ד דידה. אבל ביום אז הוא סוד הזווג הנבחר מכל האורות הגדולים שבזעיר. ולכן איתא בס"הכ שבליל שבועות אסור הזווג לדידן כי למעלה אין זווג בלילה. אלא הכנה והורדת כח להשלמת ז"ון. וכן הוא ממש בשמחת תורה שגם באותה הלילה אסור הזיווג. וטעם נכון שנק' עצרת כפי הסוד שכל האורות שהושפעו מפסח עד שבועות ושבועות בכלל

כולם נקבצים ומושפעים יחדיו במלכות שנק' עצרת מלשון זה יעצור בעמי וכן עצרת לשון אסיפה כמו קראו עצרה. והוא ממש בשמיני חג עצרת שאז מושפעות כל בחי' האורות של הלולב והסוכה כולם במלכות. באופן ששני מיני אורות ניתנות לנוקבא חיצונית לתיקון פרצופה והשנית פנימית הוא הזיווג. וכנגד זה תמצא ב"פ "תביא "בית "יהו"ה "אלהיך בפסוק א' הוא ר"ת שהוא רמז לנגד הארה החיצונית והשנית עצם הוא האמור בפירוש תביא.

כגוונא דבכורים לאמהון הענין נל"עד שידוע שהאיש שדי רוחא בגווה דנוקבא שה"ס פרצוף א' דעשר ספירות והוא מתחלק לכל הבנים שהוא משם ב"ן בסוד החו"ג שכן נבחנים הי"ס ה' לחסדי' וה' לגבורה כנודע וה"ס מעשרה בנים ועליהם כתיב שכ"ר פרי הבטן שעולה י"פ ב"ן והנה הבכור נוטל י' של שם זה הכולל ועליהם כתיב העשרה ולכן כבד את אביך ואת אמך לרבות אחיך הגדול ולכן נוטל פי שנים לחדש שה"ס ב' השלישים העליונים. ואולי שלזה ירמוז ג"כ שם ארט שהוא ארר ט' כי אותו השליש התחתון הוא דבחי' ט' אורות שעם י"ז העליונים הוא כ"ו שהוא הוי"ה ואע"ג דבעלמא יהבינן לב' השלישים העליונים י"ח ונשאר לתחתון רק ח'. אפשר שבכאן יש לחיצונים קצת אחיזה בתחתוניות של השליש האמצעי שהוא סוף ת"ת של כללות החסד שבת"ת זעיר כי ידעת שכל חסד הוא פרצוף שלם חב"ד גג"ת נה"י ונמצא גג"ת האמצעי ולפ"ז אותו העודף על הח' ונעשה ט' הוא בחי' התחתונה של השליש הב' והוא סוף אותו הת"ת. וא"כ יהיה שם קצת בחי' תנה"י:

ר"מ דבג"ד אתמר בהון תביא וכו' ירצה שלהיות שהביכורים דומים לישראל. לכן ראוי לכל ישראלי שיביאם הוא בעצמו וכמ"ש אפי' אגריפס המלך נוטל הסל בכתיפו:

כל אוכליו יאשמו כי אפי' זר שאינו כהן האוכל ביכורים חייב מיתה וכ"ש גוי:

אוף הכי ו' דכליל וכו' פירש הדעת שכולל בו הו"ק שבו נשרשו כולם כנודע ואיהו ב"ן י"ה אתקרי בכ"ר דהיינו ו"פ מילוי דשם ס"ג שעולים בכ"ר וז"ס שם בכור בכר ו'. ואמר ואיהו ב"ן י"ה יראה דבר גדול והוא מ"ש בס' א"י שאו"א עילאין סודם יו"ד י' אבא ו"ד בינה ואות ה סודה יש"ס ותבונה. ואמנם ו' של היו"ד יש לה ראש שמקבל מי' דהיינו אבא ולא כן ו"ד ד"ה וטעמו מפורש בדברי הרב ובשער התפלין פ"ג ע"ש. ודע שזעיר מושרש באות ו' דיו"ד ולרמוז לזה השרש העליון אמר ו' ב"ן י"ה דהיינו בינה. באופן שד' היא דעת זעיר בסוד ו' העליון האמור וכולל והוא בכ"ור:

וכל ענפין וכו' הם הו"ק של הדעת בבחי' העליונים שהיא ו' של היו"ד כנז' ולפי שיש לו ראש לכ"א דאית בהון רישין. וסוד הציור של המנורה הוא. קו האמצעית הוא הדעת

עצמו. ושש הקנים הם חסד ת"ת נצח מן הימין. גבורה הוד יסוד מן השמאל כי יסוד הוא נוטה לשמאל כידוע מסוד יצ"חק ק"ץ ח"י ולפי ששרש אלו הו"ק הוא מן היו"ד לכ"א שנק' ביכורים ועי"ל שקו האמצעי של הציור ה"ס הבינה עצמה שה"ס ו' של היו"ד וששת הקנים הם הו"ק שבדעת. ולכ"א: ו' איהו נהר וכו'. ויתכן שה"ס יסוד של בינה העליונה והוא נה"ר של הביכורים העליונים י' שהוא אבא ו' בינה. וגם י"ל שגם הכתר בכלל הביכורים שהרי בשבועות מאיר אור אריך וכנז' בזוהר בדברי ר' אבא:

וההוא נהר נפיק מעדן עדן ה"ס חכמה דהיינו יו"ד ואם תרבה העיקר שהוא י' עם המילוי שהוא ו"ד י"פ ו"ד הוא ק'. ואח"כ תרבה המילוי בו בעצמו. ופ"ד כ"ד הכל גי' קכ"ד גי' עד"ן: ודא איהו דאורייתא תלייא ביה כמ"ש בדברי ר' אבא:

נפקי כל רזין הם אורות אבא ר"ז גי' או"ר: אורייתא חדא היא כי יסוד א"וא נק' עץ החיים ששם כל סוד הייחוד ולמטה ממנו עה"ד עו"ר שעליו נאמר ומשם יפרד וכו': דמיון לאיבא. כי המצות פרות ורבות כמר"זל פ"ק דקידושין דף מ' שהמצות יש להן פירות:

דף רנד.

אי תימא דדרשינן לה מנהון כתב המד"ל דמכאן ראיה שאין לסמוך וכו':

וכתב בגליון הזוהר אי תימא וכו' כל זה בתמיה עד אלא על אלין תיבין ור"ל וא"ת שאנו דורשים כן כשקבלנו שהם בחילופי א"ב ולא מעצם אין זה במלת כלות. שאין פירושו מא"ב כגון מ"ה דבאת"בש הוא י"ץ העולה מאה וכן ושננתם נ' ראשונה מתחלפת בל' באותיות דטל"נת. וב' מתחלפת בט' בא"ב דאח"ס בט"ע וכו'. וידוע שאפי' בדרך הפשט כך היא דרכה של תורה מ"מ נל"עד שבכל מקום שדורשים בגי' או בחילופי א"ב יהיה איזה הרגש בדרך הפשט כגון מה ה' שואל מעמך דמלת מה נראית מיותרת וכגון ושננתם שלא אמר ולמדתם וכיוצא דרוש וקבל שכר.

הא כתיב כלות וכו' הרי בפירוש דאין המדרש מכחיש הכתוב בס"ת שהרי אמר בהדיא שכתוב כלות מלא וא"כ מ"ש לעיל דף ג' כלת כתיב חסר ו' אין הדבר כמשמעו. אלא לפי דעתי הוא ממש ע"ד שאומרים דבר זה תיקון סופרים.

לא אית מלה וכו' פי' אין במלת כלות שום אות שמתחלפת בא"ב שבזה גם המדקדקים הפשטנים משתמשים כגון לשכה נשכה. ברק בזק. אך ח"ץ באח"ס בט"ע כמ"ש באט"בח דר' חייא שנראה שהיה דרכו להשתמש בא"ב זו לחדש חדושי תורתו. ובלי ספק שעניינים אלו מיוסדים על שרשי הנשמה. ואנן קי"לן דא"ב דאט"בח הוא על תיקון המלכות. ור' חייא היה מושרש ביסוד כנז"ל ברישׁ א"ר ולכן היה רגיל בו כי כל חפץ היסוד לתקן המלכות. באופן שעזרת המ' הוא כך:

אי תימא שאנו דורשים כן מהם כיצד מאל"פא בית"א שבהם לימדונו כמה מיני א"ב וכמ"ש בפ' הבונה. אבל אינו מעצמם ומשכלם. א"כ קשה כלות שכתוב מלא ואין שם ענין חילוף א"ב ומי הרשה אותם לגרוע:

ותקינו לתקוע ביו"הך לסלקא קול דאיהו ו' לחירות דאיתמר ביה בכל צרתם לו צר באל"ף ובו"או קרי וכתיב:

בח"י דף ר"ל תבין טעם תקיעת שופר במוצאי יו"הך כמ"ש בזוהר ותקינו לתקוע ביו"הך לסלקא קול וכו': והדבר מובן כי עתה עולה למקום החירות. ואילו למטה לו צר שמתאחזים הדינים ממנו כי נגע בכף ירך יעקב. ובעלותו ז' רקיעי' לחירו' דיובלא. אין עוד צרה והוא בן חורין. ולסוד זה רמזו ז"ל תוקעים זכר לתקיעת היובל שהיא ביוה"ך. ולפי פשוטו יפלא כי למה תוקעים בכל שנה ושנה. וכי היה היובל בכל שנה ושנה. אך לפי האמת בא הרמז לעליית סטרא דיובלא כאמור:

דף רנה:

אלא על אילין תיבין וכו' נראה דדווקא במלאים וחסרים אינם צריכים להתנהג במדות שהתורה נדרשת כגון חלופי א"ב וכיוצא. אלא יכולין לדרוש חסרים המליאים ומלאים בחסרים. והטעם לפי שאותיות יהו"א נחים נסתרים ואינם נרגשים במבטא:

דף רנח:

ובחדש הז' כמה דאתמר יומא דר"ה ירמוז מה שנזכר בדברי רז"ל על פ' בכסא ליום חגנו שהחדש מתכסה בו. ור"ל שאינו נק' ר"ח תשרי. אלא ר"ה והטעם כי בכל ראשי חדשים מאירים חו"ב דידה ב' רישין מנ"ה דידיה. משא"כ בר"ה שהיא דבוקה בו אחור באחור. ונה"י דאימא מסתלקין מזעיר שלכן אינו יכול להאיר לה. וא"ת וא"כ איך הלבנה מתראה בו למטה אם לא יש חדוש למעלה. י"ל דמה שמתגלה בעו"הז היא בחינת חיצוניות דחיצוניות העולמות הנק' הנהגת הטבע שהוא מוטבע להתנהג בסדר א' כל ימי עולם. אבל אנו כוונתינו העיקרית במעשינו הוא לבחינת הפנימיות הנקראת הנשמות. וגם על פנימות החיצוניות שהם המלאכים. וז"ש רז"ל אני ואתם נלך לב"ד של מטה. דוק כי אני רומז לפנימיות. ואתם לשל המלאכים ששתי בחינות תלויות בישריאל.

ולכ"א דינא דכל עלמא וכו' כי במלת כל כולל ב' הבחי' ולכך מפרש דינא תקיפא וכו' וכנז' בס"הכ שדין הנשמות הוא דינא קשיא מהטעם האמור שם שעדיין אין העולמות מתכללים להתקן. ועוד נל"עד שדין הנשמות הוא בדיוק נמרץ. כי האדם הוא העיקר והוא הגורם דין ומשפט. משא"כ בחי' המלאכים שאינם בני חטא אלא שתלוים במעשה בני האדם. ונוכל לומר שלכן ביום א' קורין פ' לידת יצחק שאז נולדים ומתהוים הדינים.

וביום ב' העקידה שאז נעקדו הדינים ונמתקו: ואמנם נקרא ראש השנה כי שנה עיקרה בזעיר שב י"ב צירופי הוי"ה שעולים שי"ב ועם מ"ח אותיותהם גי' הש"נה. וחידוש כל חדש הוא בנוקבא. זאת ועוד קי"ל ממ"רן האר"י ז"ל שבר"ה ננסרין כל הדינים מכתר זעיר עד כתר רחל שהם ז' מדרגות. ולכן נקרא חדש שביעי. וגם זו הוא בחי' אחרת לדינא קשיא ורפיא כי דינין דדכורא. קשין ברישא ודינין דנוקבא נחין ברישא. והיינו נמי דינא דכל עלמא דהיינו זו"ן. ויתר ע"כ ננסרת כל לאה שהיא דינא קשיא. וראש רחל דינא רפיא:

ועשיתם עולה והקרבתם מ"ל וכו' ב' קושיות א' למה שינה משאר הימים שבכולם כתיב והקרבתם ועוד מאי ועשיתם הול"ל והעליתם עולה. אלא ביומא דא ועשה לי תימא דלכ"ע אותו היום זמן פסח היה ומה עניינו ליום ר"ה. איברא דבפ' תולדות דף קמ"ב ע"ב א"ר יהודה שהיה רמז לב' שעירי יו"הכ. אבל התם גופיה יקשה לו מה ענין פסח אל יו"הך ונל"עד לישבו במ"ש בס"הכ בכוונת ר"ה שכל בחי' ראשי חדשים הם בבחי' הרא"ש. כי מתשרי עד ניסן הוא בראש זעיר בסוד גולגולתא וב' אודנין וב' עיינין וחוטמא. ומניסן עד אלול הוא בראש הנוקבא עד"ז. באופן שתשרי הוא בכתר זעיר וניסן בכתר רחל והנה בתשרי נעשית הנסירה מכתר זעיר עד כתר רחל. ובזה יפורש מחלוקת ר"א ור"י דמ"ס בתשרי נברא העולם ומ"ס בניסן. וידוע מ"ש בס"הכ. ונלע"ד דלכ"ע בר"ה נברא העולם כמרגל' בפומ' דאינשי אלא שבזה נחלקו שהרי נודע שהעולם נברא במד"הד ואז נעשית הנסירה. וכבר אמרנו דדינין דדכורא תקיפין ברישא ושל נוקבא נייחין. וזהו שורש מחלוקתם אם העולם נברא בדינא רפייא או בקשייא. ואנן קי"ל כר"י דבניסן נברא פי' בדין רפה ולכן הוקבע ראש לחדשים כי כל חדש הוא דינא רפיא שמאירין ראשי דסיהרא אבל האידנא מצלינן כר"א כי עתה שבעו"הר רבו העונות צריך לנו להתפלל בר"ה כי מד"הד היא הגוברות. ולכן בחדש ניסן שהוא בראש רחל שתחילת גילויה היא בתשרי והדינים שיש לה בכתרה קבלתם בתשרי. ולכך אז חוזר וניעור מציאות השורש הראשון ולכן אמר כאן ביומא דא. והענין שבכל שאר המועדות לא יש קטרוג כמו שיש בר"ה וע"כ נאמר בם והקרבתם לרמוז שמוכנות אותם הבחינות שבכולם להתקן ואין צריך רק הקרבה ויחוד. אבל בר"ה צריך עשיה וטורח לכפית כח ס"מ שבמילוי עולה עשיה. ורוצה להאחז בשכינה שעולה ג"כ עשיה.

כמה מטעמי וכו' אמר בהני יומא שר"ל מר"ה עד יו"הך ונרא' שמטעמי' הוא תיקון הפנימיות שהוא היותר מוטעם וערב להקב"ה. ותבשילין הוא תיקון העולמות:

בעוד דמקטרגא וכו' שכיון שהנוקבא היא אחור ומקבלת דינים חזקים מאימא חוץ לזעיר אז מתעורר המקטרג להתחזק בכח עונות העולם לקטרג בשע' סכנה שלא תתוקן המלכות שחושב כהמן ישן הוא אלהיהם:

וע"ד לא כתיב והקרבתם וכו' כבשאר המועדים שבשאר מועדים המלכות מוכנת להתקרב לה' ואנו מזווגים אותם: אבל בר"ה אין זווג כלל לרחל אלא צריכה עשיה ותיקון להבנות: ולא אשה עולה שאין אנו נותנים שום אחיזה לחיצונים בעולם היא הנוקבא. וכן בכל שאר יומין. ה"ס שבועות כנז"ל. וטעמו שבו אילן עץ החיים. וביו"הך שבו מקבלת הדינין מפנימיות אימא כידוע מסוד כפורים תרי משמע אימא וברתא וטעם ס"א קרבנין. הוא מפני שבפרשת אמור כתיב אשה בכל המועדות והענין מפני ששם נאמר בלשון כולל על כל הקרבנות שבכל חג וחג ולא נפרטו כבפרשה זו וידוע שבכלל כל קרבנות של כל חג וחג יש שעיר חטאת שהוא שוחד לס"מ כמ"ש לקמן. ולכן שם בפ' אמור שנאמרו הקרבנות בכלל ושבהם יש החטאת צריך שיאמר אשה. אבל בפרשה זו נפרטו העולה לבד והחטאת לבד ולכן נתמעט אשה מן העולות וז"ש וכן שאר קרבנין כלומר הדומין לזה שהיא העולה:

כ"ש בהאי יומא וכו' דכתיב ביה עשיה שהוא תיקון המלכות בלא דעתא דס"א כי הוא חושב שכיון שחזק כח הדין לא יסכים לתקן את הנוקבא: ואדרבה עולה בדעתו להתגבר אותו היום שכל המדות מגבורות דאריך ולמטה נכללות בקו הגבורות.

דהא יצחק וכו' זהו הטעם לשלא עולה בדעתו שיעשה תיקון שרואה שאז הוא זמן שליטת יצחק ומסתמא מצוה היא עליו לחפש אחרי עוונות ישראל. ויש לפרש ענין זה פרטי ליום ר"ה ונבארו עם מ"ש בל"ת על פסוק ויאהב יצחק את עשו ותמצית הענין הוא שבנ"ה דזעיר יש בם בחי' אלהי"ם בסוד ב"ן אותיות ועולים צי"ד ובתוכם ב' אורות דב' הויו"ת דב"ן. וכשהוא עת קטרוג ב"מ יש לו כח לעלות עד נ"ה דעשיה הקדושה ולהלשין משם על ישראל וקול קטרוגו נשמע בקדש. וזה צא"ל שכל בחי' גבורה ודין היא מדת יצחק בכל מקום שהיא. והנה יצחק עולה ד' פ' ב"ן כנגד ב' בחי' דב' בני"ם דאלהי"ם והוי"ה ונ"ה הם לבר מגופא. לכן שם יש אחיזה ומשם נתן לו כח לצוד צי"ד ב' מיני ציד הנזכ'. שאם ימצא עונות יצודם להתגבר בהם. ואמנם בר"ה גדל כחו לזה להיות דאתכסו רישי דסיהרא כנז"ל והדין מתחזק שם. ובעוד דאיהו אזיל שהולך למקום הקליפות לפשפש כמה ניצוצי קדושה יש בתוכם וכמה מקטרגים נבראו אתה שנה מעונות ישראל נטיל עיטא וכו' היא אימא בסוד פנימיות שלה שמשם הכפאת הדינים כי מחיצוניותה הוא דדינין מתערין. וז"ש עלי קללתך בני כלומר גם בחיצוניות דהיינו עלי. יש אחיזה

לחיצונים. אך שמע בקולי הוא הפנימיות. פולחנין לחיצוניות העולמות צלותין לפנימיות מזמני שופר לענ"ד שהוא מה שנכוין בלקיחת השופר כמ"ש בסה"כ. ואח"כ תוקעין ליה שהוא הורדת המוחין מתוקים לזעיר וזה התעוררות הרחמים כי אז ניתנות הגבורות ממותקות לנוקבא והיינו רחמים גבורות ממותקות בחסדים. דאתי מרחיק ה"ס מוחא סתימאה דאיהו חמר טב דשקיט על דורדייהו ונראה שהוא רמז לשופר שעיקר תחלת הכוונה היא במ"ס:

יומא דיבבא שה"ס שברים ותרועה הנכללים ביום תרועה ולא נזכרה התקיעה שהיא בחסד. כי עיקר היום לתת גבורות פנימיות וממותקות ללאה ורחל דאינון שברים ותרועה:

בגין אילו דיצחק ה"ס הגבורות החיצוניות כנודע מסוד העקידה שאותן כפה אברהם. ושעיר עזים וכו' ה"ס נתינת החיות המוכרח לקליפה כל עוד שלא יתום השפע ויבולע המות. שכן ס"מ מתרעם שמצא עונות רבים ולמה לא יחיה גם הוא ולכן ניתן לו שוחד לעור עיניו שבכה בהם.

ת"ח כל הני יומין אזלת אימא וכו' הכוונה כל חדש תשרי שסודו ב"פ תנ"ה דהיינו ג' מילואי אהי"ה שהם באימא החופפת על זו"ן שה"ס ה"פ הוי"ה אדנ"י העולים תנ"ה והם מתפשטים בז' קצוות שה"ס זו"ן כידוע מן התיקונים הוי"ה בחסד אד"ני בגבורה וגו' כמ"ש בסה"כ בסוד ה' אמנים של הקדיש ובעמידת ר"ה. והנה אימא חופפת על בניה בר"ה בסוד השופר. בגין דלא ישלוט עלייהו אחרא כי על ר"ה כתיב ויבואו בני האלהים להתיצב וכו'. ובגין לשזבא לון היינו ביוה"ך. ומשם ואילך נכנסים חסדים הפנימיים עד כי ביום הראשון של חג:

מתנטרין וכו' כי אז נכנסים כל החסדים הגדולים דהיינו פנימי ומקיף של חסד דאימא וכמו כן פנימי ומקיף דזעיר בלולב: וידוע שכל א' מהם סודו יומם דכליל כולהו יומי:

ויומא תניינא וגו' כנז"ל וסובר ר"א שדוקא מניסוך המים דיום ראשון לפי שה"ס כל החסדים הגדולים כאמור לכן אין לאו"ה חלק מאותו השפע אבל מיום ב' ואילך סובר שיש להם חלק בו. אך בחילוק זה כי מיומא תליתאה ואילך וכנז"ל שאז מתחיל בחי' עץ הדעת טו"ר אבל התחלת חנייתה על הרי אררט הנז"ל הוא דווקא בי"ז לחדש שכבר הוכחנו שה"ס ת"ת. וידוע שיש בו ג' שלישים הא' עד הלב והב' עד הטיבור. והג' שהוא התחתון הוא מן הטיבור עד סיומא דגופא. ושליש זה הוא של רחל לבדה כי העליון של לאה. והאמצעי הוא של שתיהן כמ"ש בדרוש עקב ענוה. הילכך ראשית חניית אימא על הרי אררט הוא מבחי' השליש התחתון אחרי שעברו י"ז אלהיי"ם שתמייד אותיותיהם

מחוברות להורות שהן עולות ומתחברות זו עם זו עד שמתחברות עם שרשן עכ"ל: ובזה תבין מה שנז"ל בפי' אזלין ואסתלקו וכו'. ובזה יצדק שרק אותיות ה"ה יו"ד מ"ם הולכות ומתמעטות בז' הימים. אבל שם א"ל שהוא השורש שאין בו מיעוט והוא הולך עם כל הז' לכן ב' אלים בכל יום וכאמור. וכל זה הוא בחי' מנצ"פך סוד פ"ר והנה אותיות מנצ"פך במ"ק עולות כ"ח שהוא חלק עשירי ממספר פ"ר. וסוד הענין כי מלכין קדמאין לא היו רק בחי' מלכיות וכן בריבוע אותיות ה"ה יו"ד מ"ם תמצא כ"ח אותיות וגם שם א"ל במ"ק ד' וז"פ ד' בסוד ז' הימים הרי כ"ח ועוד תשכיל כי פ"ר הוא ד"פ ע' ומובן עם מה שידעת שסוד רפ"ח הוא ד' ע"ב דע"ס מ"ב כידוע ונמצא כי ע' פרים הוא כללות שרשי כל האומות. ופר הוא כללות הפרטי שיש לכל א' וא': אמרין בני שנה מניינא דילהון ח"ץ עד עתה דברנו בגבורת פ"ר. ועכשיו בדיני ש"ך ולהיותם כפולים כנודע מסוד שמש לכן כבש הוא ב' ש"ך. ולזאת הוא בן שנה בסוד שס"ה ימות השמש וכמ"ש הרב בעל הטורים בר"ת פסוק "שנים "ליו' "תמיד שהוא תש"ל ב"פ שס"ה כנגד ב' כבשי התמיד וידוע כי ס"ג ה"פ הוא שט"ו ועם ה' הכוללים או עם ה' ראשונה של שם הוא ש"ך. ועוד נודע מדברי הרב שגם בנוקבא יש בחי' ב' ש"ך בסוד תמר ולכן "כבש "בן "שנה ר"ת כב"ש וס"ת ש"נה וב' אותיות אמצעיו' דכבש ושנה הוא ב"ן הרי פ"ב כבש בן שנה ולעוררנו לסוד הזה אמר ר"ש אמרין בני שנה והנה הם צ"ח י"ד בכל יום. והענין כי עיקר חוזק הש"ך דינים הוא ש"ו מהם אבל הי"ד הם י"ד אותיות של הוי"ה הממתיקים את הש"ו וכמ"ש בזוהר הרקיע בפי' מאמר דפ' ויצא דף קנ"א אליהו לתתא מהאי באר. ופירשתי בזה דב"ש מצאת שהוא ש"ו אכול דיך תחבר לו בחי' ד"י כי בלתי המיתוק תקיאנו באופן שמספר י"ד מורה אל מיתוק ש"ך דינים וגם כי בכלל הכבש שהוא ב' ש"ך נזכר ויש הי"ד. מ"מ נפרט במנין הכבשים להורות שעיקר כוונתינו הוא להמתיק הדינים וזהו עיקר הכנעת החיצונים והרי הוא ח"ץ הנכנס בלבבם:

ואי תימא אי הכי וכו' פי' אא"ב כדס"ד מעיקרא שדוקא ע' פרים היו לאו"ה והוא לטובתם וכמ"ש בילקוט בפ' פנחס ע' פרים שהם מקריבים בחג כנגד ע' אומות שישבו בשלוה ניחא. אבל השתא דאמרת שכוונת אלים וכבשים הוא לי"ד וח"ץ א"כ אנחנו רעי עין אליהם:

אלא בחדוותא ירצה אמת כי אנו רעי עין לגביהם במה שלא יהנה ולא יערב להם חלקם לפי מה שחשבו כשמקבלים אותו. כי הם יחשבו להשתוות אלינו וליהנות תמיד מעולם הקדושה ולא יהיה כן כמו שיפורש. ועוד יש בחי' אחרת שאין כוונתינו להחיותם כמו שנעשה אל עמיתנו דכתיב בו וחי אחיך עמך. אלא הטעם כדי שלא יצדה העולם ויהיו

נכנעים אל הקדושה. וכל זה נרמז בפ' כי גחלים אתה חותה על ראשו וכדלקמן. אבל אנחנו מרוב שמחתינו נותנים להם בעין טוב והענין הוא דליה ביומי שתא חדוותא כאלין יומין. וטעמו כי שאר הימים בין שבתות וימים טובים אנו מכוונים לתיקון זעיר וממנו ימשך תיקון נוקביה ועתה בסוכות כל הכוונה לתקן את רחל. ועיקר סוכות הוא מאימא עצמה כנודע שהיא סוד השמחה כנודע. ועוד ידוע שכאשר אורות אימא מתוקנים להשפיע גדל כחם משלאבא ובסוד עטרותיהם בראשיהם. וכ"ש ששבתות ופסח ושבועות אינם רק יום א' כי ביום ב' דפסח מתחלת הספירה ונסתלקו המוחין כנודע. ועתה אין לך יום שאין ברכתו מרובה מחבירו. עד שביום הושענא רבה מלכות קדישא מוקפת מז' מקיפים דאימא ומפנימיים ומקיפים דזעיר בסוד הלולב וגם מכללות שרשי החסדים המקיפים שבדעת אימא וזעיר כי בכל יום ויום אנו נכוין אל בחי' חסד א' הכלול מכולם בסוד ו"ק שכל א' כלול מכל חביריו והנה ו"פ חסד גי' הושע"נא. אבל ביום ז' נקרא ה"ר לטעם התכללו' האורו' הנז' באופן שכל הימים הולכים ומתרבים. וז"ש כאילין יומין ולכן כיון שהמלכות היא בתכלית התיקון. עצם אורה בעולמות ואין כילות במקום עשירות:

ובגין דאנן יהבין בטוב לבא ובחדוותא דרעותא וכו' הענין כי בשאר ימות השנה אנו נותנים להם חלקם כדי שלא יקטרגו עלינו וזה בעל כרחנו. א"נ נשפיע אליהם בלי כוונה כבפורי' וכו'. אבל השת' אין לנו פחד מקטרוגא ולא ניתן להם בע"כ אלא בטוב לבא. וגם אינו כבפורים. אלא ברוותא ובחדוותא. וזה אתהפך גחלים על רישיהן. דוגמת מלכין קדמאין שרוב האור גרם שבירתם. כן בכאן הם מלהטן כי הם אורות אימא בלתי סיגים אלא מבוררים ואין להם כח לסובלם כי אדרבא כחם נכנע. ועוד ירמוז מ"ש הרב בסוד שלהבת י"ה שה"ס שם י"ה שהוא כח גבורה בפנימותה המושפע מן הבינה וכנז' באוצ"ח בשער השמות. שאין ספק שהכח הניתן לע' שרים הוא דין טהור המכניע אותם שזהו כל ענין זה שנקרא רע להם שמבטל רעתם כי ממילא מתעלות מביניהם הניצוצות שנעשקו שזוהי רשעתם. אבל בהנתן להם כדי חיותם נכנעים לקדושה ונאמר ועמדו זרים ורעו וכו' והיו מלכים אומניך. ובהצעה זו לא יחלוק מאמרנו זה עם הנזכר בגמ' אוי להם לאו"ה שאבדו וכו' וכן תמצא בילקוט בפ' פנחס ע"ש. והוא מ"ש הנביא שיבואו הגוים להשתחוות לה' בחג הסוכות שישמחו במה שניתן להם מאתו יתב'. והנה שם י"ה בג' מילואיו גי' גחלי"ם ולהיות שגם ממנו נעשתה השלהבת כנודע לכן אמר גומרין מלהטן:

דחדוותא דילן עביד לון בישא וטעמו מפני שעיקר השמחה שלנו שהוא הזווג הפנימי הוא המתקת הגבו' הפנימות וכענין יין המשמח וזהו רע להם פי' למציאות הקליפה שתתבטל מהיות קליפה רעה.

יד ה' וח"ץ בך וכו' ירצה שהגחלים הנז' שהם המכניעים את הקליפה מניינם י"ד וח"ץ שהם האילים והכבשים שאמרנו שהוא השפע המושפע עליהם להכניעם. ועוד יש רמז מופלא כי בז' מעדכות הנז' יש ז' פעמים אל"ף למ"ד פ"א. למ"ד מ"ם דל"ת. ובהם קי"ב אותיות דהיינו גי' י"ד ח"ץ ולכן חזר והזכירם והבן:

וכל דא איתימא וכו' מבואר לעיל:

אינון אילים דייקא שזה ערב להם מפני שהוא שפע מן הראש דהיינו מאותיות א"ל וכנז"ל בסוד אל"ם חסר ועכ"ד ירצה עם כל זה שנתן להם זה השפע הטוב איין כוונתינו לזה בעצם. כי כל כוונתינו ומגמתינו לתיקון העולמות ולטובתה של ארץ ישראל כי הלא כל פירות הארץ ושאר מעדנים החומרים מושפעים מן החיצוניות. פירוש מפנימות של החיצוניות המחובר אל החיצוניות של הפנימיות. ולכן אנו נקריב הכל לשם הקדושה. ובראות החיצונית רוב הקדושה בעולמות הקודש מתהפכי' מטבעם ותחת היותם מכחישים פמליא של מעלה ומחשיבים עצמם לעיקר הלא עתה נכנעים והם כעני דופקי על הפתחי'. ואז ה' נותן להם חלק הנוגע להם מחיצוניות החיצוניות של הקדושה:

וע"ד כתיב אם רעב שונאך וכו' פשוטו של הסוד בהגיע הזמן שהשונא רעב ותאב לשאול שהוא בחג הסוכות אז האכילהו וכו'. ולעומתכן יצוה ה' לעתיד לאומות שיעלו לירושלים להורות שצריכים הם לשאול מאתו ית'. אמנם בפ' אומר להשתחוות למלך ה' צבאות שה"ס נה"י כי משם עיקר חיותם. אבל נודע שדווקא חו"ב דקליפה הוא המתעלה ליינק כנזכר במרכבת יחזקאל והוא כנגד שם י"ה בקדושה: ואיתא בכוונת פורים שסוד אכילה ושתיה הוא בחו"ב דמלכות שהם כנגד כ"ה דא"וא וזעיר וגם שם יש י"ה פי' בנ"ה כנז' בדרוש רפ"א ניצוצין ולכן נאמר שאכילה היא מצד נצח. ושתיה מצד הוד אכל י"ה כנז' בכוונת פורים ולהיות דאיהו בנצח ואיהי בהוד נאה לדרוש הא דתנן אנו לי"ה ולי"ה עינינו פירוש מושרשים במלכות דאיהי י"ה. ולי"ה עינינו לזעיר. באופן שהקרבנות שנקרא לחם הם מצד הנצח. דתמן זעיר והוא מילוי שם יו"ד ה"א ולהיות שהם ג' קרבנות פרים אלי כבשי ג"פ יו"ד. ה"א עולה לח"ם. אבל סוד השתיה שהיא מהוד דאיהי תמן ונתנים המים בג' ימים שסימנם בו"ז כדלקמן גי' י"ה וג"פ יו"ד ה"ה גי' מי"ם ולהיות ששם נ"ה דאו"א דאינון יו"ד ה"י א"ש במ"ש כי גחלים אתה חותה וכנז"ל דאינון בכללם גי' ג' מילואי י"ה העולים גחלי"ם ועוד צרף ע' פרים לי"ד אילים וצ"ח כבשים יעלו כולם

קפ"ב גי' יעק"ב. שידוע שסודו בפי' הקטנות. ונאמר ויעקב נס"ע סוכותה וכך ב"פ גחלים עולה כן וזהו כי גחלים אתה חותה על ראשו דייקא דהיינו חו"ב שלו.

וסלקין וכו' נראה שכולם עולים ביום א' והיינו מפני שאין להם הנאה אלא מאור פנימי כידוע. והנה ביום א' נכנס החסד הא' דכליל כולהו ולכן עולים כולם ליהנות. אבל אין נותנין להם אלא חלק החיצוניות שהוא אחוריים של שם ע"ב והוא אלה"ים דיודי"ן והולכים ומתמעטים: והנה כתוב לעיל שעיקר אחיזת הע' שרים הוא באותיות הי"ם שה"ס ז"ק שהם ז' אותיות ה"י יו"ד מ"ם ובהתפשטות ריבועם יש עוד כ"א אותיות ג"פ ז' והרי ד"פ ז' כנגד אבי"ע דקליפה. ז"ד יהי"ר. ובקיבוץ ארבעתם בעשיה הם כ"ח. ובהיו' העשייה מדה הי' לכללות כל העולמות י"פ כ"ח הוא פ"ר ושם שולט השר הקדוש סנדלפו"ן שר הי"ער שבו הפרים. ועו"ד הנה אלו האותיות של הריבוע אם תמלאם כזה הרי הם ע' אותיות ה"י. לנגד שבעים שרים ודע כי מדרגה זו של מילוי הריבוע הוא ה"י יו"ד: מדריגה העשירית כמ"ש בדרוש. רפ"ח ניצוצין והיא ה"י יו"ד ו"ו: כ"ח תיבות ויש בתיבות אלו ע' אותיות כנגד ע' ה"י יו"ד יו"ד יו"ד:

שרים אות א' לכל שר שהיא ג"כ בחי' ה"י יו"ד יו"ד ו"ו דל"ת:

עשיריות שהרי עיקרן של אלו הע' ה"י יו"ד יו"ד ו"ו דל"ת מ"ם:

אותיות הוא ז' אותיות ה"י יו"ד ה"י יו"ד יו"ד ו"ו דל"ת מ"ם מ"ם:

מ"ם שה"ס בחי' ז' מלכין קדמאין ובגי' ס"ג ב"ן שהוא ממש סוד עולם התוהו שהוא ב"ן של ס"ג בסוד התפשטות שלהם בי' מדות. דכללות אבי"ע נעשו עשיריות. נמצא שכל אחד מהע' היא מדריגת עשיריות לגבי ז' אותיות דז"ק. וכמו כן כ"ח התיבות היא בחי' עשיריות לגבי מנצפ"ך שה"ס פ"ר דהיינו שכל שר מקבל מכללות כל ההתפשטות ואז נעשה פר. ובהתכלל בו כלל כל הע' אותיות אז גדל כחו ונולד לו קר"ן גי' פ"ר ע' ונעשה פר מנוח גם אם תצרף ע' אותיות אל כ"ח תיבות יעלה ח"ץ שהוא מספר הכבשי'. כי של האילים לא יתרבה ולא יעבור יותר מב' בכל יום שלא להרבות להם שפע מהראש והבן. גם יותר מרווח יהיה דרוש זה אם יבנה על מילוי אלהי"ם דאלפי"ן העולה אר"ץ גי' פ"ר ח"ג שאז הע' אותיות יעלו במספר קטן פר כי הקטנות הוא הגדלות שלהם. וכל א' מהע' אותיות בהצטרפה כל הס"ט תעלה פ"ר והרי ע' פרים. ויש עוד בחי' ע' יותר גדולה והיא כי בז' המערכות יש ז"פ שם א"ל כזה אל"ף למ"ד פ"א. למ"ד מ"ם דל"ת והם מ"ב תיבות. ועם כ"ח תיבות שיש מן הה' ולמטה הרי ע'. באופן שיש ע' תיבות בהבחן כל שם אלהי"ם כולו. ויש ע' אותיות מן הה' ולמטה והסוד נלע"ד במה שנודע ששבירת הכלים לא היה רק בז"ק. אבל מ"מ היה נכלל בהם גם מאורות הראש ע"ב וס"ג באופן

שע' תיבות סודן ע' אורות ולכן עלו גם אורות הראש עמהן דהיינו של שם א"ל. אבל הע' אותיות הם בחי' הז"ק בעצמן שמהם נתהוו הע' שרים ולכן הט' אותיות במספר קטן פ"ר כאמור שהוא השורש העצמי שלהם למציאות הוייתן ואינו בחי' שפע המושפע עליהם וכן אמר לעיל ע' פרים אינון לקבל ע' ממנן וכו' וע"כ אין המיעוט ניכר אלא בהם. שכן כשמלך חסד היה כלול בו כל שלמטה ממנו ושהיו ז' אורות. ואח"כ ביום הב' לא היו כי אם ו' ובג' ה' וכו': אמנם האילים והכבשים ה"ס האור המושפע עליהם אחר מציאות הוייתן והוא המכניע אותם והמשנה טבע עזותם ותוקפם שנעשים כאילים וכבשים. ולכן תמצא במילוי שם א"ל מ"ב תיבות שבהתחברן אל פר הנעש' מע' אותיות יהיה כב"ש. ואם תצרף אל הע' אותיות כ"ח תיבותן יעלו ח"ן. ונמצא שבין מציאות הכבשים ובין חשבונם נעשה מאותיות ומהתיבות שה"ס הכלים ואורותיהם. אבל האלהים חסר כתיב ור"ל האל שלהם הוא העיקר להיות משם א"ל פשוט. וקראם י"ד ה' סימן לכל הי"ד אבל שם זה בכל יום פירושו כ"ח כמו ואין לאל ידיך וז"ש ידא דשליטא וכו'. כח השולט בכל יום ויום מז' הימים שהרי תמיד הוא מתחבר עמהם: השכל דבר גדול דאיתא בל"ת פ' זו שמכל הע' אומות יש מהם י' אומות שלא הרעו לישראל. ובזה תמצא שביום ד' נאמר מנחתם בלא ו' שלא לחברם עם חביריהם שאלו הם י' פרים. ולכן הבט המערכה הרביעית שהיא ה"י יו"ד יו"ד ו"ו ותמצא שיש בה י' אותיות ממש כנגד הפרים. משא"כ בשאר המערכות שאין אותיותיהם מכוונות נגד פרים שלהם. ועוד הבט שמלבד שבסוף ד'. המערכות מא' עד ד' תמצא ד' תיבות של יו"ד ד' שהן ה"י יו"ד יו"ד ו"ו. עוד משם ואילך ראה ריבוע הנעשה מאלו הד' תיבות המתחילות בה"י ומסיימות בו"ו ותמצא שכל ד' המערכות שוות וכמו כן באלכסון אם תתחיל בה"י של המערכה ד' ותסיים בו' של המערכה ז'. וגם מלמטה למעלה באלכסון תתחיל מה"י של הז' ותסיים בו"ו של הד'. הרי כמה נשתנו לשבח משאר הששים אומות:

דף רנט.

א"ר אלעזר וכו' פליג אר' אבא וסובר דאין לא"וה שום חלק בניסוך המים אלא רק בע' פרים וטעמו כי המים הם חסד אימא וכדלקמן. א"נ הם סוד הגבורות בפנימיות בסוד גבו' גשמים ועיקרם ממ"נ שביסוד אימא שקבלתם מאבא דאיהו סוד שביל שעם הכולל גי' גש"ם כמ"ש בס"הכ בברכת הנהנים. ולכן חושב רבי אלעזר שעיקרם וכולם לישראל אבל הפרים ה"ס חיצוניות ולבושי הגבו' ושמשם בא השפע לאומות ואפי' זה אין להם אחיזה בו ל"מ יום א' דפשיטא הוא. אלא אפי' יומא תנינא שה"ס גבורה. והטעם להיותם מעלמא דאתכסייא:

אלא יומא תליתאה דאוסיף וכו' מפני ששם מתחיל הגילוי כנודע אצלנו וענין דאוסיף הוא פשוט שבמקום אומרו אחד עשר אמר עשתי עשר שיש בו תוספת אותיות וגם במספרם רבות כי אותיות אחד מן האחדים. ושל עשתי מהמאות והעשרות וענין גריעות הקרבנות קשה שהרי בכל יום ויום הולכים וגורעים וי"ל שהגריעות הוא בעצם המנין של י"א שידוע שהוא בסוד י"א יריעות עזים ובסוד י"א ארורים של פ' כי תבא. יו"ד אל"ף גי' קל"א ס"מ. ועוד י"ל והוא עיקר כי בהקרבנות של שני הימים של ח"ג דהיינו חסד גבורה כתיב פרים בני בקר. אבל מיום ג' ואילך לא נזכר עוד בני בקר. אלא פרים עשתי עשר פרים עשרה פרים ט' וכו' וסוד הענין כי שם בקר רומז לנקבה הקדושה. בסוד ג' שרשי הגבו' כנזכר אנלינו בסוד נוצר חסד לאלפים דהיינו קנ"א ואלהי"ם אדנ"י ששלשתם גי' בקר. א"נ כי אותיות א"ב הם כ"ב ועם פ"ר דמנצפ"ך הרי בק"ר. וידוע כי הכ"ב אותיות הן יותר רחמים מן החמשה דמנצפ"ך וע"כ במלת את"ה בא הרמז לאותיות א"ב מן א' עד ת'. אבל הגבו' נרמזו במספר ה' ונמצא לפ"ז כי בקר ירמוז לגבו' הכוללת עם כ"ב אותיות. וא"כ הפרים של ב' ימים של חג אינם דינים כ"כ קשים שלכן ישראל אין נותנים להם חלקם מהם כדלקמן. ובן בקר משמע קטן ורך: אבל מיום הג' ואילך אז נקרא בשם פרים לבד להורות כי הם פרים מנגחים וקשים בריבוי הדינים על סיבת אור אימא. המתגלה שם וגורם חסרון וגירעון להם:

חדווה דבנהא כי שם האורות מכוסים ואין שם אחיזה לחיצונים שהרי מן החזה ולמעלה ה"ס עץ החיים גם יתכן כי שם בקר ירמוז לאימא בסודות האמורים. ולכן פרי ב' הימים נקרא פרים בני בקר והיינו חדווה דבנהא. וגם חב"ד כקרא אבות וחג"ת נקרא בנים ונה"י בני בנים ולפ"ז יצדק יפה חדווה דבנהא. שהרי בחג"ת דזעיר שם הוא מקום חג"ת דנה"י דאימא:

ואינון מפלגי עד כאן אולי רמז במלת עד"אן לשם אכד"טם שהוא חיצוניות דחג"ת כמ"ש בדרוש פסח. כי לפי הענין נראה שפרים של יום א' ושני הם יותר חשובים משל שאר הימים. מיומא תליתאה וכו' גם בזה פליג רבי אלעזר אר' אבא שר' אבא אמר שביום ג' שרייא עלייהו ויש להם יותר אחיזה וכח. אבל רבי אלעזר סובר שאדרבה כיון שמתגלים החסדים ביום הג' דתמן יסוד אימא: אז מתמעט כוחם שה"ס גריעות הקרבנות הנז'. וידוע מ"ש הרב על פ' לעו"ת אדם בריבו שה"ס י"א אד"ם דקליפה ע"ש בדברי הרב. ואם תשכיל מיום הג' עד הסוף הם מ"ה פרים גי' אד"ם בליעל דגרע כחו:

אלין קרבנין דאזלין וכו' אינו מפרש המים על של הניסוך דחשב שאין להם משם הנאה כאמור אלא מפרשו על גבו' מנצ"פך שה"ס מים דיום ב' דבראשית. וידעת מ"ש הרב בפ' מקולות מים רבים שר"ת עולה פ"ר.

אר"ש אלעזר ת"ח וכו' ר"ש בא להכריע כר' אבא אבל לא כשטתיה וזה דסבר כוותיה דיש הנאה לאומות מניסוך המים.

אבל לא מטעמיה דאיהו סבר דמיומא תליתאה ואילך הוא עיקר שריית אימא עליהם להשפיע בם. ור"ש הוכיח שאינו כן. אלא כי מיום ב' ניתן חלקם להם וכמ"ש ר' אבא בזה. אבל שמיום ג' עד ה' פוסק השפע מלהנתן להם: ואח"כ ביום ו' וז' חוזר להשפיע להם איזה חלק וכדלקמן בסי' בו"ז. ולכן הקדים ואמר לר' אלעזר מיומא תניינא וכו' ירצה וכיון שבו נבראו המים וה"ס גבורה ובו נברא גהינם לא נוכל לומר שאין להם כח בו. וגם מלת מים אין להוציאה מפשוטה שר"ל מים ממש ולא דכותך שפירשת אותה על הפרים:

אבל מיומא תליתאה וכו' כלו' בהא סברנא כותך ולא כשיטתך דהיינו שהשראת אימא הוא לגרוע כחם וכמו שצדקת בדבריך בעניין הפרים. אבל יש חילוק בין הפרים לימי הניסוך. כי הפרים היו בכל הימים אבל מיום ג' התחיל גרעונם כמו שיפה אמרת אבל בענין ניסוך המים כשנתגלה יסוד אימא גם שניתן להם ביום הב' הלא חסרו בג"דה. וטעמו כי שם דווקא בתנ"ה הוא עיקר גילוי אורות יסוד אימא. אבל ביום ו' וז' שהם יסוד ומ' שאין בהם חסדים פרטים שהרי אימא עד הוד אתפשטת. וגם ששניהם נוטים לשמאל כידוע לכן גם בהם היה להם חלק:

לא הוו ידעי בבלאי וכו' פירוש שהם היו סוברים שניסוך המים הוא שפע כולו לישראל. והיו תמהים על ב' דברים א' למה באה מצוה זו ברמוז בג' מלות ונסכיהם ונסכיה כמשפטם כנודע. ועוד למה רמוזים דווקא בג' ימי בו"ז ועיקר טעם לתמיהתם הוא שהיו אומרים מה שהוא אמת:

דהא טובא דישראל לא הוי ולכן יתמהו שכיון שהיא מצוה והיא נוהגת כל החג. למה באה ברשימו דהיינו ברמז. ולמה דווקא בג' ימים הנז':

ובגין דאלין מיין וכו' ירצה שהכתוב בפ' נח גילה טעם לדבר הזה. ויובן בהקדים מה שנודע שמי המבול היו דינים גמורים וכמ"ש הרב שבאו מאחוריים דעס"מ. דהיינו שיש בפ"קד כ"ו אותיות וכן בקס"ו וכן בק"ל וג"פ כ"ו גי' מבו"ל. והוא לדידי סוד מים שבמילואם מ"ם יו"ד מ"ם עולים ק"ף כמנין ע"ב ס"ג מ"ה להורות שמהם יצאו אלה המים וגם מנ"צ ממנצ"פך שהם ג' גבו' הקשות גי' מי"ם מליאים. כי העיקר של מים גי' מ"ן

והמילוי צ'. והנה ידוע שמאז נשחת העולם גזר ה' שלא יוסיף להכות עוד כל חי ומינה שיגרע ברחמין כח הדין שלא יתאנף כאשר עשה.
וז"ש והמים אינון וכו' פי' אותם הדינים שמוכנים ליסר העולם שהן הם ממש אינון דרשימין שלשה קרבנין דאינון וכו' שהם הפנימיות של הפרים וז"ש גו קרבנין מאז היו הלוך וחסור שכן גזרו רחמי עליון: ולכן כשיותן להם כח להעמדתם יהיה באופן חסר שיחסר כחם.
ונגידו דאנגיד עלייהו וכו' ירצה שגם שהמים נוהגים כל ז' מ"מ אותו השפע שהושפע עליהם אור מועט לכן לא אתחברן אתוון. שתהיה מלת מים מלה אחת או בר"ת ג' מלות רצופות כדי שלא יהיה שפעם רצוף ויורד זה על זה רק זעיר זעיר ב' מיעוטים א' מחמת דילוגים:
וא' מחמת שהגבורה היא מכוסה ויסוד ומ' הם מיעוטי השפע לגבי מדות שעליהם.
ובדרוש זה תמצא טעם נכון ופשוט למה שיחוייבו או"ה לעתיד לבוא לחוג את חג הסוכות דווקא ולא פסח ושבועות וזה מפני שאין להם שייכות עם יציאת מצרים או מתן תורה: אבל בסוכות גם שלא נקלטו הגרים תחת ענני כבוד וכמ"ש בפ' כי תשא מ"מ יתחייבו לבוא לירושלים להודות שוק ישראל הם נזונים ולהשתחוות בכניעה אל הקדושה. ואפשר שבבואם שם ירויחו חלק יפה משל ימי קדם כי יבולע הרע כבר ואם לא יבואו לא יזכו לגשם המתעור' בסוד ניסוך המים:
דאינון מקב"ה שהם ממקום החסדים המגולים שהם ע' אורות בסוד ע' נפש ב"ן ח"י בה כתיב לא יחסרו כל טוב: וכדי שיובן כי פסוק זה מדבר דווקא על ענין זה לכ"א. רישיה דקרא וכו'. כי כפירים ר"ל קצינים ושרים כמ"ש ביחזקאל ל"ח סוחרי תרשיש וכל כפיריה. ועליהם אמר רשו ורעבו על המיעוטים לא יחסרו כל טוב שכל ז' ימים היה הניסוך להם ועוד שלא יהיה תמצית כשל הגוים. אלא טוב ושפע נבחר:
איליו אזלין ואסתלקו שאלו ע' ממונים שרשם מז' מלכין ואחיזתם משם אלהי"ם כנודע. והוא במילואו י"ג אותיות אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם ולכן מתחילים ביום א' י"ג פרים ואח"כ הולכים ומתמעטים ע"ד הריבוע ממטה למעל' כי נודע שהריבוע מתחיל מאות א' והולך ומתרב' מלמעל' למטה על דרך זה ? יום א' אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם: יום ב' אלף למ"ד ה"י יו"ד מ'. יום ג' אל"ף למ"ד ה"י יו"ד. יום ד' אל"ף למ"ד ה"י י"ו. יום ה' אל"ף למ"ד ה"י י'. יום ו' אל"ף למ"ד ה"י. יום ז' אל"ף למ"ד ה'. ? דוק ותמצא כי אין להם השגה רק עד ה"י יו"ד מ' שהם ז' אותיות. אבל ליום שמיני נשאר אל"ף למ"ד שהוא שם אל וז"ס הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם ועוד צא"ל כי שם אלהי"ם מתחלק בכל

חיצוניות הפרצוף א' בכתר. ל' בחב"ד ה' בחג"תנה י' יסוד מ' מלכות. ולפי זה אותיות הי"מ הם בז' תחתונות ומשם השפע לחיצונים ואל זה הוא המשפיע בם. וזהו ולבקש מאל אכלם ובזה תבין אומרו אזלין ואסתלקו שהוא מה שהולכים ומתמעטי' ממטה למעלה לפי סדר הריבוע. לעומת מיעוט אותיות אחיזתם מתמעט כח שפעם. דאטבת דהא וכו' איתא בס"הכ ריש כוונת ר"ה שו' חדשים מניסן עד תשרי הם בו"ק דנוקבא דזעיר. ומתשרי עד ניסן הם בו"ק דידיה ולפ"ז תמצא שתמוז ואב הם בנ"ה דידה. וטבת ושבט נ"ה דידיה. והנה בזמן הרצון אז מאירים חסדי דוד שהם בנ"ה שלו בח"ב שלה ומתפשט אורם עד נ"ה דידה. אבל בזמן החטא ב"מ אז במקום ימים טובים הוו ימי הרעה שהם ז"ון דקליפה ששת ימים. ואיתערת ההיא רעה היא נוקבא דקליפה העלתה מ"ן שלה ואתתקפת בזווגא. וכלה קדישא שנק' כן מפני שהיא שם ב"ן ובאור נה"י דבעלה היא כלה כמ"ש הרב ז"ל:

לא אנהירת וכו' פי' אע"פי שיש איזה זווג אינו מגו שמשא מן הפנימיות אלא. מחיצוניות נ"ה שלו: ולכן אז מתחזקים החיצונים מפני ששם עיקר עה"ד טו"ר ואם יש זכות אז גובר הטוב שם ונאמר לא יחסרו כל טוב: וחסר כח הרע בהמנע ממנו ג"פ מים בג' ימים וג"פ מים גי' ר"ע וזה חסור ואז נאמר הלוך וחסור אבל כשחטאו אז נתעוררו ימי ר"ע ובעו"הר יש להם שליטה. ונראו ראשי ההרים כי נסתלקה אימא קדישא מחג"ת הקדושים וחזר הזעיר לקטנותו ולעומת כן נגלו ו"ק דקליפה כי ראשי ההרים הם חג"ת שלה הרי חשוכא כי חש"ך הוא "חמור "שור "כלב. וטור דלווטין הם נה"י ההפכיים אל הררי ציון כי שם צוה ה' את הברכה. ואין ספק שבחי' טו"ר הוא יותר דין משל ה"ר כי יש בה מספר הריבוע ואותיות הריבוע: משא"כ הר שאין בו אלא סך הריבוע וה' אותיות השורש:

אתחזון ואתתקפו דריש נראו מלשון ראיה: וגם מלשון ושמתיך כרואי דכתיב בנחום שהוא לשון טומאה וטינוף וכמ"ש הוי מוראה ונגאלה. ותוספת הטומאה הוא חזוק הקליפה. ועבדין בישין מזווגם יוצאים מזיקים לעולם וע"כ נמשך ענין הרמז בפסוקי המבול: ואח"כ חזר לסוד ענין ההנאה שיש לחיצונים בימי החג ועד עתה דבר בבחי' המים שהם חסדים דאימא שהיו גבי' דאבא. ועכשיו מדבר בעצמם של פרים שהם גבו' אימא. ועל ב' הבחי' נק' מועד סוכות בשם ח"ג נוטריקון "חסד "גבורה שעם הכולל עולים טר"ף. וז"ס הכפירים שהם ע' ממונים שואגים לטרף. ולבקש מאל אכלם. כי אל הוא חסד. וגם יש אל דאלהי"ם אשר ממנו שואלים אכלם וב"פ אל מלא גי' של"ם וזהו ויהי בשלם סוכו וגם פ"ר ומ"ים עולים של"ם:

ביומין אלין אשה ו' הוא הנז"ל כי בחג השבועות לא נזכר אשה כלל אלא והקרבתם עולה לה' לפי שאין בו שום חלק לחיצונים אבל בפסח וסוכות כתיב אשה כי בפסח עדין לא הטהרה אשה לבעלה:

ובסוכות הכוונה בעצם ליתן להם חלק להכניעם אל הקדושה:

ונדייק שני שנויים שיש בין פסח לסוכות א' כי בפסח קודם אשה לעולה ובסוכות קדמה עולה לאשה. והב' כי בסוכות נאמר ריח ניחוח ולא בפסח: והענין כי בפסח הכוונה תחלה להפריד הרע האחוז עדין בקדושה. שבזה תעלה הקדושה נקיה וברה. ת"ש והקרבתם אשה שהוא חלק האישים הם הדינים ואחר זה עולה לה'. אבל בסוכות העיקר בעצם וראשונה הוא להעלות ולהשפיע בקדושה. ואז היא אשר מלכותו בכל משלה תחלק חלק מז"ון לחיות החיצונים מחלק הגבו'. אך בתנאי שיכוונו להמתיק הגבו' בשרשן כדי להכניע החיצונים אל הקדושה. וידוע מס"הכ בשל שבת בסוד הריח שכוונת המתקת הדינים היא בד' מלות ריח ניחוח אשה לה'. והענין בקיצור כי רי"ח ריבוע דאלהי"ם וי"ג אותיות המילוי וה' אותיות הפשוט והכל עולה רי"ח ונל"עד שיש בג' חלוקות אלו רמז בכל בחי' אלהי"ם פשוט ומלא ומרובע. ואח"כ כשנכנסים בחוטם מתחילים להתמתק והם ב' הבלים שבשני נקבי האף. כי חוטם סודו ס"ג ומילואו הב"ל וב' הבלים הם סוד דיני רחל ולאה כנז' בסוד תיקונא דפרדשקא. ואפשר שז"ס מתניתין דאהלות שני פרדשקין זה בצד זה. וה"ס ניחוח כי הבל ע"ה גי' ל"ח וב"פ ל"ח הוא ני"חוח:

ונל"עד שמלת ניחוח מורה נח כפול דהיינו ב' הבלים המתחילים לנוח ולהמתק כי הריח נחלק לב' חלקים שהם שני ההבלים וזהו ראשית המיתוק. וגם העלותו והכנסו בתוך החוטם הפך חרי האף שהוא יוצא לחוץ. ואח"כ עולה הריח באמצע עד פנימיות המצח ואז הוא אשה. ושם הוא שרש הדינים בסוד שם אלהי"ם במילוי יודי"ן. ומשם עולה למוחין שהם סוד שם הוי"ה וז"ש והקרבתם עולה לצד הקדושה. ואח"כ אשה לאישים. אבל בתנאי שתמתיקו כח הדינים ואפשר שגם זה הוא משנז"ל אזלין ומסתלקן לעילא לעילא שהוא מיעוט דריבוע דאלהי"ם דיו"דין שסודו הוא א"ש כאמור. וגם ז' אותיות שהם העיקרים להשפיע לע' השרים גם אם תשכיל ריבועם כזה עולה א"ש: א' ה'.ב' ה"י. ג' הי"י. ד' הי"י ו'.ה' ה"י יו"ד. ו' ה"י י"וד מ'.ז' ה"י יו"ד מ"ם. גם הוא. ועם ה' המצטרף עם כולם אשה. וכל א' מז' הבחינות מקושרות עם א"ל שהוא במוחין ע' פרים אלין ששרשם משם אלה"ים שהם ה' גבו' מנצ"פך שהם פ"ר והם ע' אותיותיה כנז"ל בז' בחי' ריבוע אלהי"ם. וסלקין ביומא קדמאה. שאז כל שם אלה"ים בכל י"ג אותיות ולכן רק ביום א' נאמר אשה שהוא שם אלה"ים הנז' אבל משם ואילך:

נחתי בכל יומא ויומא שהולכים ונחלשים:
ואקרון פרים מנגחים וכו' כי אחזו מעשה אבותיהם הם מלכין קדמאי שכל א' וא' הגם שהיה כחו מתמעט היה מתנשא לאמר אני אמלוך:
אל"ם חסר היא בחי' דין אחר והם מוחין דקטנות שהם ב' ובסוד נאלמתי דומיה והם י"ד כי שם אלהי"ם במ"ק עולה י"ד. וסתם יד היא השמאלית ידא דשליטא כי משם הוא הנהירו דקיק שניתן להם תמיד. כי אין לך מדרגה מעוטה מזו. ובאו אלים שנים חסר כנגד ב' אותיות א"ל ולפי שהוא שם א"ל א' לכן נכתב חסר ר"ל א"ל שלהם פירש של הפרי'. ושם א"ל זה הוא הזועם בקליפות בכל יום והם ז' ימים וא"ל ב' אותיות ב"פ ז' הוא י"ד השולטת עליהם תמיד. ונמצא כי בחי' הפרים היא מז' אותיות ה"ה יו"ד מ"ם. ואל הוא שרשם להכניעם. וז"ל ס' א"י בדרוש פנים ואחור. אור החוזר הוא בסוד ריבוע כזה א' א"ל אל"ה אלה"י ואמר ר"מ שכמו שהם הבכורות לאמותם בסוד הרוח שבקרבם:
אוף הכי וכו' שידוע שיש פנימיות דנשמות ואלו הם הבנים ויש פנימיות דעולמות אלו הספיחים של א"י כי של ח"ל הם דחיצוניות העולמות ולכן מברכים על פירותיה שהם מובדלים בעצם משל ח"ל. והנה הביכורים הם מהמעולים ע"ד הבכורות:
הכי ישראל קדמונים וכו' פירש קדמונים במחשבתו ית' שנשמותיהם קדמו לעולם ובכורים מכל האומות שהרי ב' אלפים היו קודם מתן תורה. ומשם ואילך הושתת העולם וזהו קודש במחשבה עליונה ראשית תבואתה. אבל קשה לי דשאני הבכורות והבכורים שהם ראשים לנמשכי' אח"כ ויש להם שייכות זה עם זה. משא"כ ישראל לאומות. ונראה לתרץ במ"ש בספר חסד לאברהם מעיין ו' נהר ה' שעד זמן הפלגה היה אוצר הנשמות פתוח לכל הנולדים. ומשם ואילך שנפרדו ע' אומות לע' שרים. אז נשמות או"ה מס"א באופן שקודם לדור הפלגה היו כל בני עולם כלולים בקדושה. ובבחי' זו היו אז ישראל בנשמותיהם המעולים. כביכורים לגבי שאר הפירות:

דף רס.

והרמ"ז כתב ריש פ' זו וז"ל רוח צפון ה"ס הגבורות כנז' בס' זוהר הרקיע פרשת ויקרא שהם רוחא דשדי בגווה. ובהתעוררותם זה נעשה הזווג דאו"א שבבחינת כללות האצילות הם חו"ב ולכן זווגם בסוד קול ודיבור ולכן כרוזא נפיק הוא אורם המתפשט ונקר' כרו"ז גי' ע"ב קס"א כידוע. ואז אתער קב"ה הוא זעיר שבאים לו מוחין דיליה. כי עד חצות הוא בבחי' שינה שגם אז מתעורר סוד ישראל שבק"ק דבריאה שהוא הנקרא חיזו דאילנא דחיי כמ"ש בס' א"י בדרוש הקליפות ושם הוא ג"ע העליון: ובני מטרוניתא הם הצדיקים. וקראה מטרוניתא בסוד כתר שלה שהוא היורד לבריאה עד עלות השחר ואז

בכח תורתם הוא עולה. וט' ספירות אחרונות שלה יורדות אז והן העולות בכח התפלה. אבל בני היכלא הם המלאכים העליונים הנק' עומדים כדבסמוך: למלכא קדישא הוא זעיר בהיות בו המוחין הנק' קודש ולכן קוראו תחלה מלכא סתם כמ"ש אתער מלכא שעדיין לא היו בו המוחין. ואז בהתפשט אותם האורות אחר שנעשה הזווג הנז' אז.

כל אינון פקדונין וכו' מפני שסוד השינה אל בני אדם הוא להתעלות ולהיות מ"נ לעורר הזווג ומפני זה אחר שנשלם הזווג חוזרות למטה שכבר עשו את שלהן והיה להן חלק אור באותו הזווג שסודו מהגבורות כנזכר בזוהר הרקיע הנז"ל. ואז ברדתן יש להן להתעורר להכין תיקון לזווג היום בכח התורה וז"ס חדשים לבקרים שלא אמר חדשים בבקרים כי אין החידוש בעת הבוקר. רק מחצות ואילך לצורך זווג הבקרים:

כולהו לגבייהו רמז למ"ש בפ' ויקהל דף רט"ו שאין הנשמה מתיישבת במקומה עד אחר התפלה. וע"ד דייק לגבייהו ר"ל אצלם אבל לא בתוכם במקומם עד דנהיר יממא:

ומשתתפי בכנסת ישראל דוק אומרו בכ"י כי כשמאיר היום אז מתחיל תיקון ט' ספירות שלה.

כי בחי' מטרוניתא כבר נתקנה ר"ל עלתה והיא סוד תפלה של יד:

לנקאה גרמיה בכולא יפנה ויטול ידיו והוא ניקוי פנימי וחיצון והכל כנגד העשיה דתמן מקננא מלכות. ושם גדול כח החיצונים ולכן צריך נקיון. ולמיזן זיוניה הוא ציצית ותפלין שהכל תיקון על שלשה עולמות אב"י שהם בחי' זכרים לגבי עשיה:

עם מלכא קדישא ירמוז למ"ש בסוד הנחת התפלין קודם התפלה שהוא להמשיך על זעיר הרשימו שהיה על ראשו בסוד שימני כחותם כנז' בשער תפלין ובבחי' אותו הרשימו שחוזר בו מן המוחין.

קוראו מלכא קדישא: דהא בליליא אשתדל במטרוניתא ירצה שכל תיקון חצות הוא לתקן כתר רחל עד שבעלות השאר עולה ונקבעת בזרוע שמאל דידיה בסוד תפלה של יד שאז יוצא הרשימו שבתוך לבו ונעשה מוחין לנקודת כתר זו ואז הוא מושך הרשימו שעל ראשו לתוך ראשו ולכן נקרא מלכא קדישא כאמור:

השתא אתייא וכו' פי' שאז צריך לעשות תיקון אחר שהוא להגדיל את זעיר ולהוריד לו מוחין חדשים ואז יש זווג גמור למטרוניתא שהוא מעולה מאד מאותו האור שהיה לה תחלה בהיותה בזרוע זעיר ודוק שכאן אמר עם מלכא ולא הוסיף תואר קדישא לפי שהמוחין שיש לו מיד בבוקר שהם מן הרשימו לא נחשבו לערך מה שעתידין להתחדש לו וכנגד זה נקרא עתה מלכא סתם:

אתי לבי כנישתא שאז באותו זמן יצדק לקרוא לרחל בשם בית הכנסת. מפני שבתחלה מתעלין ספירותיה האחרונות שירדו בשחר. ובמקום היותה נקודה נבנית ונעשית פרצוף שלם בי' ספירות ולכן נקרא כנסת שמכנסת כל שלה אליה וכנס"ת גי' י"פ ב"ן ועם י' כוללים וכמ"ש הרב ז"ל. ונלע"ד שגם כן י"פ שם יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה עולים כנס"ת שאז מכנסת שפע מבעלה שסודו מילוי אלפי"ן והיינו א' שבתוך וא"ו. ונכון הוא מאד כי כן יסוד זעיר מגיע עד ת"ת שלה שהוא ו' והוא ע"ד שיש לו א' בוא"ו שלו שה"ס יסוד אימא המגיע עד שם:

מדכי גרמיה בקרבנין כבר ידעת כי אנו מתקנים העולמות ממטה למעלה תחלה במעשה ואח"כ בדיבור. וכשאנו אומרים הקרבנות אנו בעשייה ששם הגבורות וקליפות הקשות. וז"ס צו את בני ישראל וכמרז"ל אין צו אלא ע"ז כי שם א"ל אדנ"י העולה צ"ו צריך לכוין בו לשרוף חומריות הקליפות שסודן הבהמה הנשרפת במזבח ובזה מדכי גרמיה מן הקליפות:

משבח בתושבחתיה דדוד זהו בסוד היצירה כנודע כי מן ברוך שאמר עד יוצר אנו ביצירה:

אחיד תפלין וכו' אמר כן מפני שלכתחלה צריך להקדים הנחת תפלין וציצית קודם ברוך שאמר שלא להפסיק בין ישתבח ליוצר. והזכיר תפלין של ראש מפני שהם המגולים ועליהם נאמר וראו כל עמי הארץ וכו'. ועוד נוכל לומר כי הציצית הוא לתיקון הנוקבא אור מקיף שלה:

דף רס:

דצלותא קיימא וכו' חילוק ב' הגירסאות יובן במ"ש הרב שלא די שבשעה שמתפללים ממשיכים השפע. אלא אפי' אחר שכבר התפלל המוחין מתקיימים בזעיר עד ג' שעות. וזהו רמז ב' הנוסחאות.

כי סיימא פי' אחר סיומא שכבר נגמרה בתיקונה וקיימא ר"ל כל זמן קיומה: כל אינון מלין וכו' האריך כ"כ ולא קצר לומר סלקא לעילא ובקעה. ללמד ב' ענינים א' שצריך לומר כל תפלתו בלי דילוג. ב' שצריך לחתוך המלות ולא לבולען. והוא בסוד קול ודיבור שה"ס הזווג הפנימי: ובקעי רקיעין הם יסודות עולמות אבי"ע. כי כולן עולות דרך שער השמים הוא לבנת הספיר המכוון לנגד בה"מ ומשם עולות דרך ישר עד דמעו וכו' הוא יסוד או"א הנק' עמיקא דבירא ששם הוא עיקר הכוונה כנז' בסה"כ: ומתעערי ברישא. ה"ס קול ודיבור ששם חו"ג ב' עטרין. ובתחלה הם בבחי' מקיף שאז הם חלוקים לשנים ואח"כ נכנסים בדעת ונעשים עטרה אחת.

והא אוקמוה וכו' זה נמשך ממ"ש שצריך לכוין בעמיקא דבירא ולכן צריך שתהא תפלתו תחנונים שהוא שם כי אין כח מעשינו אלא עד זו"ן ומשם ולמעלה הוא מתנת חנם וכמרז"ל מיום שחרב ב"ה דיו לעולם שישתמש בשני אותיותי וע"כ ואתחנן גי' תפלה. וכל ענין התפלה הוסד על שם י"ה. שהנה הקול יוצא מחיך וגרון שה"ס חו"ב. ואיתא בס' עץ חיים שהמלאכים המעלים התפלה הוא בכח שם י"ה שבו צייר הקב"ה עולמו. ושעל אלה המלאכים נאמר ורגליהם רגל ישרה גי' תפל"ה. וגם המקום שמגיע שם הקול שהוא בירא עמיקא הוא י"ה. ותרין עטרין. שהם חו"ג המושפעים הם סוד י"ה כנודע מסוד ט"ו אמה קלעים לכתף דהיינו חמש עשרה הם י"ה וכתף ת"ק. ולזה נמשך לכוונה רגלוי שהוא מה שנז' בדרך ישר"ה שרי"ה. ועוד נלע"ד דקי"ל איהו בנצח ואיהי בהוד. וידוע מדרוש רפ"ח ניצוצין שנ"ה הם בסוד י"ה ושלו יו"ד ה"י ושלה יו"ד ה"ה. ולפי שבזווג מתחברים יחדיו לכן רגליהם רגל ישרה. ומלבד זה ידוע שמנ"ה נעשים חו"ב שלה שהם ב"פ י"ה. ונודע לבקי בחכמת הרב טעם היות תפלה של יד בית א' ואותו טעם צודק בכאן:

ובעי לחפייא רישיה הוא כסוי ראשו בטלית שהוא אור המקיף הגדול של זעיר וכל אור מקיף נק' מורא שמים:

דלא יסתכל בשכינתא הוא מעין הצצת הבל שהענין הוא שהשכינה מתלבשת בכמה מלבושים ובפרט בזמן הגלות מתלבשת בקליפת נוגה ואסור להסתכל דוגמת הקשת האמור בתיקו' דף ל"ב. ולכן המסתכל ממשיך לעצמו כח הקליפה. ולכן אמר בספר' דרב המנונא מאן דפקח או שלפחות אינו משפיל עיניו הלא בשעת פטירתו מקדים קודם מותו לראות מ"ה שהוא מלא עינים מפני שנהנה מן הקליפה. ועוד שברגע יציאת נשמתו שבהכרח צריכה שכינה להראות לה וכמרז"ל אין הנשמה יוצאה מהגוף עד שתראה פני שכינה. ואז לפי זכותו זוכה לאור הפנימי. אבל זה לא יסתכל בנהירו דשכינתא. לא אמר בשכינתא כמש"ל אלא בנהירו שהוא אור הפנימי שלה. ולא ימות בנשיקה שהוא התדבקות רוחא ברוחא אלא ע"י חרב מ"ה היא לילי"ת צרת אמנו הקדושה:

מאן דמזלזל וכו' כי זלזול גדול הוא להסתכל בה חוץ למקומה כמש"ה ויסתר משה פניו וכו' דייקא מהביט שההבטה מלמעלה למטה. שנראית לו מתוך הסנה הנמוך והשפל. ולכן זכה אל ותמונת ה' יביט. דהיינו שזכה לאספקלריא המאירה שהיא למעלה משאינה מאירה והיינו יביט:

מאי שירותא הכא ומה ענייננו לתפלתו שיעבור לא"י ולפי' רש"י אתה הראיתני מלחמת סיחון ועוג הראיני ל"א מלכים קשה שרש"י ז"ל עצמו פי' ד"ה בעת ההיא וכו' דמיתי

שמא הותר הנדר וא"כ כיון שהדבר היה בספק אצלו שמא לא הותר לא היה לו לייסד תפלתו עליו. ועוד לא יכון לפרש את גדלך וכו' כל השבח האמור בפסוק על נצחון ב' מלכי גוים דכלא חשיבין. ועוד כי בפ' לא נזכר נצחון המלכים אלא לעבור את הירדן לראות את הארץ. ועוד למה לא ישבח לו ית' בפלאי מצרים ומעמד הר סיני ולכל זה כיון באומרו מאי שירותא הכא. ותמצית התשובה היא שכיון שמרע"ה היה הראשון והמתחיל להיות שלם בכל וכדבסמוך לכן היה רוצה לסיים שלימותו בהכנסו לארץ לבנות פרצוף רחל שעד אז היתה אחור באחור כנודע. ואמנם שלימות משה היתה כי היה מיסוד אבא ולכן נקרא ראשית כמרז"ל בראשית בזכות משה שנקרא ראשית שנאמר וירא ראשית לו. וידוע שראשית תוא אבא שהוא ראשית האצילות כי אריך שהוא כתר האצילות נחשב משל עולם העליון כמ"ש הרב ז"ל בכל בחי' הכתרים וכן חי"ת כ"ף מ"ם ה"י גי' מש"ה ר"בינו. והענין שהוא מיסוד אבא כולו שבכל אורך זעיר:

ואי תימא יעקב שלים וכו' שגם הוא זכה לכל קו האמצעי כי על כן נקרא ישראל מן החזה ולמעלה כי קודם לכן שנקרא יעקב היה בסוד מהחזה ולמטה.

ואילנא אשתלים לתתא וכו' ירצה שידוע שבזעיר ב' בחי' עץ דהיינו עה"ד טו"ר שהוא מהחזה ולמטה וז"ס יעקב שלכן כל עוד שנק' יעקב היה נרדף מעשו ומלבן ששם אחיזתם. והב' עץ החיים שהוא מן החזה ולמעלה ואולם כשנקרא ישראל אז נשלם עץ התחתון באותו של מעלה והיה הכל בסוד טוב וחיים כי לכך היתה מטתו שלימה:

אבל מה דהוה במשה וכו' הכוונה כי כל שלימות יעאע"ה היתה מבחי' זעיר בעצמו וז"ש אילנא אשתלים וכו' פי' גוף האילן שהיא זעיר. אבל משה היה מבחי' או"א שבתוך זעיר כנודע אצלנו בסוד פק"ד קס"א. ועוד שידוע שיש ב' בחינות דעת בזעיר כמש"ה כי אל דעות ה'. הא' הוא שבין בחי' חו"ב שבנ"ה דאו"א הנכנסים בחו"ב דזעיר וזו נקרא אחסנתא דאו"א שאינה מתפשטת בגוף זעיר רק נשאר נעלם ומאיר בראש זעיר. וסודו מתרין תפוחין דאריך תיקון ז' שה"ס ז"פ ס"ג. וממנו נמשכים ז' הבלים שעולים ס"ר ולהיות שאינם מתפשטים בזעיר לכן לא יש שייכות לאדם תחתון בהם רק למרע"ה וז"ש לא הוה לבר נש אחרא. אבל יעקב היה בסוד הדעת התחתון המתפשט בגוף האילן והוא בסוד י' הויו"ת שהם ה' חסדים וה"ג העולות ס"ר ולפי שמשה היה כולל לשניהם לכן נק' בשם סרס"ר. ועל זה נדרש וירא ה' כי סר לראות. וכלפי כן אמר אתה החלות להראות. וידוע מ"ש בתיקונים דף קכ"ו ע"ב וגבותם מליאות עינים כגוונא דא יהו"ה שישבה ע"ב תגין וכ"ד עיגולין (הציור תמצא בסוף הספר) וה"ס עייני"ן שכל כחם מאבא וז"ש את עבדך ע"ב ד"ך:

דהא אתעטר בשלימו יתיר וכו' זו הוראה על תכלית שלימותו כי נודע ליודעים שכתר זעיר יש בו ג' בחינות א' מאימא. וב' מלמעלה הימנה מאבא. וג' שהיא הגדולה שבגדולות היא מאריך. וגם ידוע כי ה' בחי' במספר אחדים במלכות עשיריות בזעיר מאות באימא. אלפים באבא רבבות באריך. והנה מפשוטה של תורה לא נראה שיעקב ראה ריבוי זרעו כי אם איזה מאות. והוא בסוד היות לו כתר משל אימא. אבל מרע"ה זכה לאלף ורבבה דהיינו המשכת כתר שלם לזעיר כת"ר ג' ג"פ אור. ואל זה רמז באומרו.

אתעטר בשלימות יתיר בכמה אלף וכו' והעיקר שירמוז למ"ש בס' הגלגולים ח"א פ' ט"ו שמשה זכה לב' מעלות מעולות על יעקב חוץ מאדה"ר והוא כי אדם לא זכה כי אם לק' כתרים. וקודם חטאו היו בבחי' כתר ממש ואח"כ נשארו הכתרים כשיעור אור מלכות לבד. אבל משה זכה לכל ק"ך כתרים ובבחי' המעולה דהיינו כתר שבכתר וכתר חכמה וכו' המעולה שבמעולים. וכל שאר הבחינות שתחתיהם לקחום ישראל שנים עשר שבטים כנגד י"ב פרצופים דבי"ע וז"ש אתעטר בשלימו יתיר בכמה אלף ורבבן. פי' כיון שכולם היו מתוקנים וזכו לשלהם לכן משה שהיה על גביהם זכה ליותר שלימים ועוד הוסיף שלימיות אחרות שזכה להשפיע אור התורה שהוא מאבא. לבנות משכן היא לאה מיסוד אימא. ותיקן מוחין דזעיר כהנים לויים וישראלים עם ראשיהם. היינו סוד חו"ג והדעת שביניהם. עוד הוא אשתלים בגופא שלים אהרן וכו' יכוין לשלימותו בג' קוי זעיר. אהרן בחכמת זעיר. נחשון בבינתו:

הוא בינייהו פי' הוא מאיר בתוכם. ועי"ל שירמוז שזכה לגדלות שני דזעיר כמו שהוא בפסח והיינו אומרו אשתלים בגופא כי זכה לגדל גופו דזעיר עד תכלית גדולתו. אהרן לימינא היינו אסד דאו"א נחשון לשמאלא גבורה דאו"א. איהו בינייהו בקו הימין שהוא עיקר ושממנו הכח והעוז אל הזרועות. כי הן מושרשות בת"ת: בג"כ משה הוה שירותא שכל כחו מראשית חכמה והיה מוקדם לאדם וליעקב מאן הוא סיומא נלע"ד ששואל הרי עד עתה לא הגיע אדם בעולם אלא למדרגת י' שהוא בחי' חיה ומוכרח שיהיה מי שיזכה לשל יחידה שה"ס קונו של יו"ד. כי לא תוהו בראה חלילה. וקורא סיומא ליחידה מפני שעיקרה מפנימיות עתיק שבתוך זעיר. וידוע שבחי' עתיק הוא סוף עולם א"ס. ואמר שהוא המשיח שכתובים בו ה' מעלות ישכיל ירום ונשא וגבה מאד. וזה אצלי סוד יבא שילה כי שילה זה משה שהוא מסוד אבא. אבל היינו מחיצונייותו כנודע מסוד פק"ד קס"א. אך פנימיותו של אבא חשוב כאור עתיק שבתוך אריך כמ"ש בסה"כ בסוד ק"ש. באופן שאז יזכה להעלות זעיר עד אריך. כמו שהיה במ"ת שאז נדמה לזקן ויהיו לו י"ג תיקוני דיקנא בשלימות. והיינו יב"א גי' י"ג שיל"ה מש"ה:

ויהון עלמין בזיווגא חדא שכל בי"ע יתכלל בתוך האצילות כמו שהוא במנחת שבת. אלא שעכשיו אין עולה כי אם הפנימיות ואז יתעלה גם החיצוניות וז"ש שיהיו כל העולמות בזווג אחד כלו מסוד אצילות.

וזהו יהיה ה' אחד ושמו אחד פי' הוי"ה הוא הפנימיות ושמו החיצוניות שלא יקרא עוד עולם הפירוד. א"נ ידוע שיש בי"ג מדות פנימי וחיצון כמ"ש בל"ת בפרשת תולדות ע"ש. ואז יהיה ה' אח"ד גי' י"ג בסוד הפנימיות של כל האצילות שיאיר מפנימיות הדיקנא. ושמו הוא עולם האצילות הכולל אז כל בי"ע גם זה יהיה אחד ליהנות מחיצוניות י"ג. והבן כי קורא הוי"ה בפי' לתוכיות האצילות שכן הוא הוי"ה שלימה באחדות עצמי. וקורא שמו לד' חלוקי אבי"ע מפני שבהם אין עתה הוי"ה שלימה. אלא ד' אותיות שבשם מחולקות. ואז יהיה הכל אחד: אמר הקב"ה למשה וכו' לגודל זכותו לא הניחו בפחי נפש אלא אמר לו מאמר נפרד מהראשון מאמר של ניחומין.

רב לך דאזדווגת בשכינתי ואקדים לפרש מ"ש בזוהר בראשית דף כ"ב ע"א וז"ל משה אתפרש מאתתיה ושמש כד איהו בגופא בההוא רוחא קדישא. לבתר אתדבק רוחא ברוחא עילאה עמירא דלעילא עכ"ל. וכללות הענין מבואר בס' א"י והוא שיש שני דיעות בזעיר א' עליון המכריע בין חו"ב שלו. והב' תחתון מכריע בין תרין עטרין חו"ג וזה התחתון הוא המתפשט בענפיו בגופא דמלכא. ובו מושרש יעקב כי כל עצמו להוליד ולהמשיך נשמות לבני ישראל. וזה ע"י זווג תחתון של ברית המעור ברחל עקרת הבית היא המלכות. אבל מרע"ה זכה לדעת העליון שהוא רוחא ונשמה לתחתון ואינו מתפשט למטה בגופא דזעיר רק שרשו בתיקון ז' דדיקנא דאריך שני תפוחין סוד ואמת שה"ס ז"פ ס"ג ומשם נמשכים ז' הבלים עד אימא ועד יסודה ונכנס בין חו"ב דזעיר ושם הוא זווג הנשיקין רוחא ברוחא קול ודיבור. והנה יעקב נזדווג בנשיו למטה שהן דוגמת רחל ולאה העליונים להוריד נשמות לבני אדם. אבל משה הסכים מדעת עצמו שהוא הדעת הנעלם ופירש מאשתו התחתונה. ושמש עודנו בבחי' גוף שהוא הנמשך מדעת התחתון בההוא רוחא קדישא הוא הנק' רוח פיו שהיה מעלה נשמתו עד שרשו הפנימי שהוא כח הזכר הנקרא קול וממשיכו על כח הנוק' הנק' דבור. ובזיווג זה יצאה תורת אמת מפי הגבורה הוא יסוד אימא שבדעת זעיר. וז"ס וישמע את הקול מדבר אליו וארז"ל שהיה מדבר בינו לבין עצמו שמשה היה שומע הקול בפנימיות וא"כ היה הדיבור יוצא לחוץ להמשיכו לישראל. וז"ש בתחלה מדבר אליו שהוא מתפעל וה"ס הפנימי ואח"כ נאמר וידבר אליו שהיא היציאה לחוץ. ולכן נאמר להם במ"ת אמור להם שובו לכם לאהליכם. פי' כשהיו מוכנים לקבל התורה פנים בפנים היו כולם ראויים לייחד יחוד

הנשיקין לכך נאסר להם הזיווג התחתון. אבל עכשיו שאמרו קרב אתה ושמע התיר להם זיווג האנושי. ואתה פה עמוד עמדי ואדברה אליך בחי' הדיבור ולכן ארז"ל שהסכים ה' לדעתו לפרוש מן האשה כי היה בו כח וזכות להמשיך אור לייחוד הפנימי שלא ע"י כלי הדיבור רק בפנימיות הפנימי. וזהו פה עמוד עמדי כלו' בייחוד שלי ובזה אדברה אליך את החוקים וכו'. וז"ש שם בפ' בראשית ושמש כד איהו בגופא בההיא רוחא קדישא הוא שורש הדיבור בפנימיותו. אבל לבתר אתדבק רוחא ברוחא עילאה טמירא דלעילא פי' שבעה"ז זכה לבינה ה"ס הדיבור. שהרי דעת הנעלם מכריע בין חו"ב כנז"ל וחכמה הוא הקול ובינה הדיבור. ואם זכו ישראל היה משה מוכן לזכות אל הפנימיות הקול בעצמו אלא מפני שלא זכו נאמר ואת תדבר אלינו וארז"ל התשתם כחי שלא זכה אלא לאחורי חכמה בבחי' פק"ד. אכן בפטירתו נאמר וירא ראשית לו שזכה לחכמה. והטעם כי שם חלקת מחוקק ספון ששם שרשו ואז נדבק רוחא ברוחא עילאה הוא דעת העליון שכל דעת בחי' רוח אלא שזהו עליון על דעת התחתון:

והוא טמירא פי' לא בבחי' הדיבור המתגלה אלא בתוכיות הפנימי דלעילא שנמשך מן תיקון דיקנא עילאה הוא ואמת. ובזה נפרש מאמרנו שה' ניחם לב עבדו באמור לו רב לך דאזדווגת בשכינתי: לא כיעקב דאזדווג בנשיו להמשיך שמות אלא אתה יש לך הדעת הגדול והרב שבו הורדת התורה. וגם שסודו מכללות שם ס"ג של ואמת שממנו סוד הב"ל הרי ק' ואור זה יורד לאימא דאיהי ס"ג. ומילוי שלו נכנס בדעת העליון הרי עוד ק'. ונחלק לקול ודיבור ב' בחי' הרי רב:

מכאן ולהלאה אל תוסף פי' אין לך צורך עוד להמשיך בבחי' זו של הדיבור כי אתה מוכן לעליון שבעליונים הוא רוחא ברוחא וזהו רמז אל תוסף דבר אלי וכו' כלומר איני חפץ להמשיך עוד עמך במדריגה זו של דבור אלא שתתעלה לשל הקול:

רב לך בנהירו דשמשא ר' יצחק מוסיף טעם אחר והוא לתיקון רחל קדישא והענין יובן בהקדים מ"ש באוצ"ח שדור המדבר היה מצד אבא. ואז היתה ההנהגה ע"י יעקב ולאה בת זוגו ואז היתה רחל בבחי' אחור באחור כי אינה יכולה לקבל אור אבא אלא ברחוק כמ"ש על פ' מרחוק ה' נראה לי. וריחוק זה הוא כשעומדים ג' אחרונות דאבא בחג"ת דזעיר כמ"ש בסה"כ. ועוד צ"ל שאור הגנוז הוא אור פנימי דאבא.

ואור השמש הוא מה שמאיר אבא לזעיר פי' בתוך גופא דזעיר לתיקון פרצופו והוא בחי' האחוריים. ע"ב דריבוע הוי"ה. וגם ריבוע שם ע"ב דיודי"ן פק"ד ושניהם נרא"ה כנז' בסה"כ אבל הגנוז בתוכו הוא הנקרא רב טובך והוא שם יו"ד ה"י וי"ו ה"י מלובש בריבוע. י' י"ו יו"ד. ה' ה"י. ו' ו"י וי"ו. ה' ה"י גי' ק"ל ע"ב ק"ל גי' ר"ב וז"ש רב לך בנהירו

דשמשא דהוה גבך פי' יש לך עתה כח לקבל אור ר"ב. א"נ ועיקר שדור המדבר שמשה רב שלהם נאמר עליהם כורתי בריתי וכו' שיעקב אותיות יבק"ע ומתוך הבקיעות היו מאירות ניצוצי אור הגנוז. וז"ש יש לך ר"ב בתוך נהירו דשמשא דהוה גבך פי' בתוך בחי' פק"ד שהוא שלך לכן אל תוסף:

דהא זמנא דסיהרא מטא היא מ' בהיותה בבחי' לבנה שאין בה כח אלא לקבל מן השמש. הוא אור אבא המאיר בזעיר:

וסיהרא לא יכיל לאנהרא עד דיתכניש שמשא שהאור שהיה מאיר אבא ביעקב שהוא כנגד נה"י דזעיר צריך שיסתלק לחג"ת והוא מ"ש בזוהר בראשית דף כ"ב ע"א בענין פטירת מרע"ה ותמן אתדבק באינון ס' רבוא דהוו דיליה. והוא הסתלקות אותה הארה לעולם הסתום. דהיינו חב"ד חג"ת ומשם יאיר לסיהרא. אבל צו את יהושע. ואיתא באוצ"ח שיהושע הוא מבחי' אורות אימא המתרבות בזעיר והוא מבחי' ההבל היוצא מיסוד זעיר ולהיותו מבחי' אור אימא לכן היה נכנס לארץ לתקנה בכל פרצופה. דהיינו תיקון גופא שהוא ממש המאיר בז"ק שלה והנה הרב ז"ל רשם על וצו רפ"ד א'. ששם נראה שמפרש ואצוונו לשון צוות כמ"ש שם וזהו נמי וצו שתתחבר אל יהושע. וידוע מכוונת האל הגדול שיש בחב"ד דזעיר אל הוי"ה בחכמה ואל שד"י בדעת ואל אדנ"י בבינה וזהו צו אל אדנ"י. כי משה היה בו פני בינה ומשם יאיר למלכות וזהו וחזקהו ואמצהו.

אנת דהוא שמשא וכו' פי' המשך לה מרחוק בחי' ע"ב פק"ד בסוד נראה כנזכר וכנגד ב' ההארות אמר חזק ואמץ גי' ע"ב פק"ד. ולכן חזר ואמר אנת דהוא שמשא בעי לאנהרא לסיהרא. כלומר משלך:

ואתם הדבקים רבי יוסי אמר וכו' ולא אמר ר"י פתח וכו' כדרכו בכל ס' הזוהר ונלע"ד שיובן עם מה שציין הרב ז"ל בכאן בראשית נ"א שכונתו זלה"ה לפתוח פתח לביאור הענין. וכאן הוא א' מהם שהרי פ' ואתם הדבקים הובא בזוהר בכ"מ ומכולם לא ציין כי אם אותו דבראשית שבמ"ש מבואר בעצמו פ' אשרי העם. ותמצית הענין הוא שהשכינה נק' אש אוכלת מפני שאוכלת וקודחת בדיניה כל הסיגים. ואפ"ה ישראל שאדוקים בה חיים וקיימים והיא נק' ה' אלהיך ולא אלהינו מפני שמשה מושרש למעלה ממנה דהיינו באו"א שבתוך זעיר וכשהוא נכלל עם ישראל אומר ה' אלהינו. אבל כשמדבר עם ישראל לבדם אומר ה' אלהיך או אלהיכם. ואמר שם הטעם הוא מפני שהשכינה בלי חיבור בבעלה היא נק' ד' לשון דלות. אבל כשמקבלת מדכורא היא ה שהו' שבתוך הד' הוא אור זעיר שאז הוא מוכנת לקבל. וה"ס נער ונערה והענין שבתחלה היא בבחי' דינים חזקים

וה"פ דין הוא גי' ש"ך ונער. אבל בכח תומ"ט של ישראל ממשיכים לה ה' אלפי"ן של ה' שמות אהי"ה ואז היא אדנ"י גברת ושולטת בכל וה"ס שם שכינה ש"ך ינ"ה גי' אדנ"י ר"ל ש"ך נעשה אדנ"י. וידוע שה"ס שם יהודה יה"ו או"א שבזעיר. ד"ה דל"ת נעשית ה'. ולכן בזמן הגלות שהיא באחוריים נק' ישראל יהו"ד כמ"ש בני גלותא ד"י יהו"ד. מפני שאין זכות לעשותה ה כלל העולה שהשכינה אש אוכלת את הרשעים ואפ"ה ישראל מושרשים בה והיא נק' אלהיכם וזש"ה כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו ה' אלהיך מקרבך בכח גבורותיו הקשות. ובכל זאת ואתם הדבקים חיים. והתחיל בלשון יחיד כלפי שבט שמעון שממנו היו אותם החוטאים. ואתם בכללות הדבקים ומושרשים בה שיש בהם כח למתק גבורותיה שבזה היא מקבלת אתכם בתוך ה"ה שהמשכתם לה. שבעונות החוטאים היתה באחור ובפרט בעון פעור והבן. אבל אתם גרמתם נסירה גי' שכ"ה. ובאה לאור פני מלך. ולכן חיים כולכם. וכל סוד זה נרמז בפ' אשרי העם שככה לו פי' שגברה זכותם עד שמה שהיה ש"ך המשיכו לו ה'. שאז היא ה"פ אדנ"י שיש בהם כ' אותיות הרי שככה. ואז גורמים שמה שהיה אלהי"ם נעשה הוי"ה וזהו אשרי העם שה' אלהיו. ולכן ר' יוסי שהתחיל בפ' ואתם הדבקים אמר אשרי וכו'. כלומר הסוד הנרמז בפסוק ואתם הדבקים הוא כמוס באשרי העם שככה לו. ואח"כ נמשך לדבר בפרטות סגולת ישראל להוסיף כח בגבורה של מעלה ואמר זכאה עמא וכו' ירצה שבדור הפלגה שהיו כל העולם עע"ז בחר ה' בבית תרח הגם שאף הוא היה עע"ז ובקליפה שלו היו טמונים הניצוצות של שרשי ישראל:

וסליק לון לעדביה פי' שכל יתר ניצוצות קדושה שהיו בקליפות אחרות לא לקחם לגורלו ולכן גם שמתעלים ונכללים בקדושה ומתייחדים אינם עולות ממדרגת גירי צדק. שאין כחם אלא כמ"ש בפיקודיך דבראשית י"ג וכולהו עאלין תחות גדפוי דשכינתא ולא יתיר ע"ש.

אבל ישראל בריך לון בברכתא דיליה פי' שיש בהם כח וסגולה ושייכות עם כל פנימיות קדושת העולמות העליונים שמעלים מ"נ מנשמותם ומורידים מ"ד אור ישר לברך את כל המדות. ומאותה הברכה מתברכים גם הם:

בברכתא דשמיה פי' ששמו הגדול מתברך בזכותם וכנז"ל שמד' נעשית ה ואז השם שלם וזהו זרע בירך ה' ברך ה' ממש דאי הוה קאי אזרע הול"ל זרע ברכו ה'. אבל ברך ה' ר"ל שהוא מברך את ה':

ת"ח כל שאר עמין וכו' מוסיף במעלת ישראל מצד התנגדות ע"ד כיתרון האור מן החשך. ואמר שיתר האומות סלק הוא. יתב' פרטיות השגחתו מהם אשר היתה עליהם

קודם מעשה הפלגה ונתנה לשרים שנתמנו במינוי חדש לפי טבע המקום שאמר להם ה' להנהיגו וזהו רברבי ממנן:

דשלטין עלייהו שכל אומה נכנעת וכפופה תחת שר שלה ולעומת כל זה וישראל אחיד לון וכו' גם שיהיו בח"ל הם חלק ה' שהוא ית' אוחז בהם שלא יפסיקו החיצונים ביניהם והם אחוזים בו כחלק בכל. ובכל מקום שגלו שכינה עמהם וזה היה אפילו קודם מ"ת כמש"ה אנכי ארד עמך מצרימה. ואחר שזכו למ"ת נתייחדו בשמו הגדול הכולל כל העולמות בפנימיותם וזש"ה ואתם הדבקים בה'. פי' ב' מעלות מופלאות א' דבקים ולא כפופים כאומות. ב' בה' ולא בשרים הממונים:

דף רסא.

כולהון קולות אשתכחו הכוונה שאז האירו כל האורות של קו האמצעי של כל האצילות מה שלא היה כן מעולם ולא יהיה עד ביאת המשיח שאז יאיר אפי' פנימיות עתיק. והענין מובן במאי דקי"ל שבמ"ת נתעלה זעיר עד או"א ונעשה כתרו מכל התפארות שעליו דהיינו ל"מ דאימא שזהו ההוו"ה תמיד וכמ"ש עוטר ישראל בתפארה. אלא גם מת"ת דאבא ומת"ת דאריך שבו יסוד עתיק. ולכן נראה כזקן. וידוע מכ"מ שת"ת בכל מקום הוא נקרא קול מפני שכולל גם ח"ג עמו וה"ס הקול הנעשה מאשא ומיא ורוחא ר"ת אמר וה"ס ג' שמות ע"ב בחסד מ"ב בגבורה. כ"ב בת"ת. הכל גי' קו"ל ולפי שכל אלו הת"ת הם אורות רמים ונעלמים אמר אשתכחו ולא אמר אשתמעו כי אין עצמותם מתגלה אלא אורם מאיר ומזהיר: וקב"ה יתיב על כורסייא. ה"ס אימא שיסודה היה בתוך דעת זעיר שה"ס כסא הכבוד. ומשם יוצאים הקולות הנשמעים לישראל:

ודא מגו דדא אתחזי פי' שהפנימי היה מתראה מתוך החיצון דהיינו אור אימא מתוך דעת דזעיר והוא אמרה אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך וכו' שיציאת מצרים היתה ע"י הבינה כנודע:

ומלולא דדא וכו' איתא בכללי הרח"ו ז"ל סי' ל"ד שתיקון הזו' דדיקנא הנקרא ואמת שה"ס תרין תפוחין קדישין ב' שבילי יסוד ח"ס והוה כולל ו' התיקונים הקודמים והוא גי' ז"פ ס"ג והם נמשכים עד דעת דאימא ומשם יוצאים ז' אורות מקיפים לז' תחתונות שלה והם ז' הבלים דקהלת ע"ש ועליהם נאמר ישקני מנשיקות פיהו שלא אמר פיו והוא ע"ד מ"ש בכללים תורת אמת היתה בפי ה"י וי"ו דהיינו הב"ל. ויש בפסוק ישקני ז' תיבות בסוד ז' ההבלים. ור"ת כל הפסוק גי' קול בינה. וג' תיבות הראשונות בלשון נסתר מפני שהם כנגד חג"ת. וד' אחרונות לנכח שהם נהי"ם. והם נכנסים בתוך זעיר כשנכנסה אימא בתוכו והוא מבואר. באופן שז' ההבלים הם נמשכים מתיקון ואמת ונמשכים לאימא

ומשם יוצאים לז' תחתונות שלה. ואח"כ נכנסים ביסוד שלה. והוא בדעת עליון דזעיר שבין חו"ב דידיה.

וז"ש ומלולא דדא שהוא פי' ה' דעתו העליון דשם יסוד אימא נפיק מגו עילאה דעליה דהיינו מתוך ז' ס"ג שהם מילואיהם דעליה על אימא. ואתה תחזה סוד קול בפרטות כי הנה כל העושה הפה הוא יסוד בינה ששם שם אהי"ה דההי"ן שמילואו ק"ל ועם ו' אותיות המילוי הוא קו"ל. והמקום שבו יסוד הנז' הוא דעת זעיר שסתמו שם אהו"ה שבמילוי אלפי"ן עולה קו"ל. והז' הבלים ה"ס ז' הויות קול יעקב ונודע שחגתנ"ה הם העיקרים דהיינו ק"ל וכללותם חמשה ביסוד וכללות כללותם אחד הרי קול:

ודא הוא רזא שהכל בחינת יסודות דהיינו רזא:

פנים בפנים וגו' פירוש פנים של מעלה דהיינו תרין תפוחין בפנים דעת זעיר דאסהיד באנפוי. ור"ל שהפנים העליונים נתלבשו בפנים דזעיר לדבר עם ישראל. אבל במשה כתיב פנים אל פנים דהיינו שנשמת משה שרשה בדעת זה העליון ושם היה נמשך לו הפנים דאמת וזהו משה אמת.

ופנים אל פנים פי' הדעת עליון שהוא פנים אל פנים שהוא הדעת התחתון

וז"ס אשר ידעו ה' פי' נתן בו דעת בב' בחינות הפנים ומלת ידעו כמו הודיעו ע"ד עתה ידעתי ודרז"ל הודעתי והוא כמו וכנען ילד ומצרים ילד וכו' שפי' הוליד ולזה ארז"ל שהקול היה מתדבר בינו לבין עצמו ומשה מבין:

דמלולא נפקא וכו' ידוע שהגרון הוא המוציא את הקול וגרון ז"פ הב"ל וכל הב"ל הוא מילוי ס"ג שהוא ז' אותיות. וז"פ ו' הוא מ"ב ועם גרון הרי א"ש ולה"ב הוא ההבל ורוחא הוא ברית הלשון. ומייא הוא החיך:

דיהבין חילא וכו' ירצה שאלו ג' כלי הדיבור והקול נותנין כח בקול לצאת בכח חג"ת שבתוך יסוד אימא כנודע מכוונת השופר והמשכיל ישכיל שיש כאן חב"ד דהיינו חיך וגרון ולשון שהם ג' יסודות של חכמה ובינה ודעת דזעיר. וגם יש חג"ת ביסוד דאימא. ויוכל לדרוש קול נעים דהיינו ג' י"ה בחב"ד ובג' מילואים בחג"ת הרי קו"ל:

אתרחקו מדחילו דא שהוא יראת הרוממות ולא רצו רק באתר דנוקבא ולא יתיר שהוא בהורדת הדעת עד חזה ששם מוצא הנוקבא.

וזהו ואת תדבר אלינו פי' הנקבה שהיא את היא תדבר באופן שירדו מעץ החיים למקום עה"ד והוא שארז"ל שבתחלה נעקר יצה"ר מלבבם והיה להם חירות מכל עול דתמן אימא עילאה שמשם החירות שידוע שבמקום הזה החזה ה"ס ב' לבבות:

לא בעינן בתוקפא וכו' שלא מצינו במ"ת לשון חוזק אלא בשופר וקול שופר חזק מאד מכלל דאיכא שופר אחר חזק ולא מאד. והענין שיש שופר גדול והוא בבינה ויש שופר קטן בתבונה ואמנם ז' שמות ס"ג שבתרין תפוחין משפיעים ז' הבלים לבינה והיא מוציאתם מפיה וזהו שופר גדול ונמשכים ומקיפים שבעה תחתונות שלה ואח"כ נכנסים בתבונה והוא שופר קטן. ואמנם ישראל לא רצו בתוקפא עילאה דלעילא הוא שופ"ר גדול גי' תוק"ף ששם היה שרש מרע"ה וכמש"ה והאלהים יעננו בקול וארז"ל בקולו של משה. אלא ויעמדו מרחוק הוא ממש מקום רחל המושפעת מיסוד תבונה שופר קטן. ואמרו ולא יתיר. שלא רצו אפי' בשרש רחל שבחזה. אלא דוקא בבחי' האור אחר שכבר הוא ברחל. וזהו ואת תדבר אלינו. דהול"ל קרב אתה ושמע את ותדבר אלינו. אלא רצו לפרש כוונתם. שאלו אמרו ותדבר. הוה משמע שישפיע להם משורש הנקבה שבתוך הזכר. לכן פירשו שאינם רוצים במדרגה זו אלא ואת תדבר אלינו דהיינו בבחינת הנקבה מעצמה. והנה הם אמרו קרב אתה וידוע שיש חילוק בין את לאתה כי אתה סוד הזכר הכולל חו"ג דהיינו כ"ב אותיות מא' ועד ת' וה' כפולות דמנצפ"ך ולכן אמרו למשה קרב אתה. פי' זכה והתקיים בשלך ולגבי דידך קבל כל עשר ספירות בכחך. אבל לגבי דידן ואת היינו נוקבא ולא יתיר. כי אין מדרגה זו אלא במלכות שבה נמצאו הגבור' לבד. משא"כ ממנה ולמעלה שהכל בחינת זכר שה"ס חו"ג יחד ואין עיכוב לשפע שיבא בריוח גדול. משא"כ בחי' רחל הקטנה מכלם והשפע בא ממנה במדה:

חלשתון חילא דילי כי ואת תדבר פשוטו לזכר לנכח. ואע"ג שהקדמתם לומר קרב אתה. חלשתון עתה. ולפי הסוד את היא מלכות. תדבר לנקבה נסתרת. ובזה חלשתם כח של המשפיעים וכח של מלכות המושפעת. שאמרתם שאתם רוצים מאתר דנוקבא ולא יתיר. ור"ל דוקא באותה המדרגה של המלכות אספקלריא שאינה מאירה:

דאלמלא לא אתרחקו ישראל כמ"ש ויעמדו מרחוק וכנז"ל כי זוהי מדרגת המלכות כשהוא למטה כנגד נה"י שאז אינה יכולה לקבל אור החכמה אלא מרחוק וכמש"ה מרחוק ה' נראה לי כמ"ש בסה"כ ודוק מלת ויעמדו שאין עמידה אלא ברגלים שה"ס נה"י. וגם אין מדריגה יותר רחוקה בבנין קומת המלכות כמדרגה זו כי אם תרד יותר למטה כנגד היסוד.

וכ"ש למטה ממנו אז אין לה בנין וקומת פרצוף. אלא היא סוד נקודה בלבד וכמ"ש השליך משמים ארץ תפארת ישראל. כי ישראל בתחלת אותו המעשה נתעלו למעלה ממדריגת הנוקבא וכמש"ה ותמונה אינכם רואים זולתי קול כי נתעלו ממדריגת רחל של

עתה שהיא הנק' תמונה. ולא היו משתמשים כי אם בעולם העליון פנים בפנים שהוא זווג הנשיקין:
לא הוה יכיל עלמא וכו' כי כל העולמות נתעלו והיו זו"ן במקום או"א עילאין ואפי' עולם העשיה היה מזדכך בבחי' עוה"ב:
בשעתא קדמיתא מיתו ובאותו רגע נזדכך חומרם והעלו כל הניצוצות שנפלו בחטא אדה"ר מתוך הקליפה וה"ס כל הדורות שעמדו בהר סיני:
אילנא דמותא גרים הוא עה"ד טו"ר היונק מרחל למטה מן החזה ואילנא דחיי. סוד או"א. עץ החיים גי' ע"ב קס"א. כי אין שם כח הס"א כלל. ועיקר:
דחיו וקמו פי' שעמדו על דעתם היטב והיו מתעלים במחשבתם וכוונתם ועלו עד סמוך לאילנא דחיי שהוא למעלה מן החזה והוא ממש על עה"ד טו"ר. ונראה שכיון שהגיעו לאותו מקום ששם אחיזת החיצונים חזרו וניעורו עליהם ונתחרטו מהיות רוחניים וחזרו ונתרחקו מעץ החיים וירדו למקום נ"ה ונתאוו לחומריות העוה"ז. וכן מוכח מה שיראו מהמות:
כל חד יהך לנוקביה ואע"ג דאמרו בפ"ק דביצה דהוצרך להתיר להם הזיווג משום דכל דבר שנאסר במנין צריך מנין אחר להתירו. איכא התם סברא אחרינא דבא להזהירם על מצות עונה:
והיה לבבם זה כי בחרו במקום ב' הלבבות ששם מתקלת ראש רחל כמ"ש הרב ז"ל:

דף רסג:

ר"מ פקודא למקבע ב"ן מזוזה וכו' מז"לן שסוד קביעות האמור במזוזה הוא ללמדנו דבר גדול. והוא שהרי סוד המזוזה היא המשכת אור חו"ג שה"ס ב' פרשיות שביסודו' א"וא שה"ס שם שד"י. אל המזוזה שהוא שרש רחל אשר שם בחזה ומשם מגין על כל הדלת שהוא כל קומתה של רחל וכנז' לקמן דף רס"ו ע"א באריכות ע"ש. והנה ידוע שאין יסודות דא"וא תמיד בתוך זעיר אלא בזמן התפלה וא"כ היה נראה שלא יהיה מציאות לסוד המזוזה. לכך אמר למקבע וכן אנו מברכין לקבוע מזווה להורות שבסגולת המזוזה תשאר קבועה תמיד שם אותה הבחינה בין ביום ובין בלילה. וגם כאשר לא יהיה מציאות סתימת הדלת דהיינו כד נפיק וכד עייל שאז יש בחינת פתיחה בין כצאת השפע משם ולמטה בין כשנכנסים בסוד מ"ן. ועל ב' הבחי' אמר הפסוק ה' ישמור צאתך ובואך. דנפיק ועייל וצריך שמירה שלא יתאחזו החיצונים וכן האדם דוגמתו בצאתו ובבואו. ועוד בחי' אחרת:

מעתה ועד עולם פי' מעת קביעתך המזוזה עד עולם בין ביום ובין בלילה. ונתן טעמו באומרו:

בגין דרזא דמזוזה פי' אדתה הבחי' של היסוד שממנו אור המזוזה כי כל רזא סודו ביסוד: איהו קאים תדיר לפתחא. ר"ל שבפתח התחתון עומדת תמיד המזוזה:

ודא איהו פתחא דלעילא ירצה שזה ממש מ"ש ג"כ בפתח של מעלה היא הנוקבא:

ודא איהו דרגא וכו' פי' ענין זה שאמרתי לך שתמיד יש למעלה בכל זמן. היא המדרגה והבחי' שנק' שומר ה"ס הארת א"וא העומדת קיימת תמיד והוא בסוד ייחוד ב' יסודותם אהי"ה פ' הוי"ה גי' שו"מר. א"נ מ"ו מילוי ע"ב ת"ק מן תקמ"ד או מן מילוי שד"י הרי גי' שו"מר:

לאשתכח בנטירו שזה נמצא תמיד קיים ונאמן בשמירה. והיה טעמו דבר נש לאו איהו נטיר בר נטירו דקב"ה. יבאר למה לא יהיה די לאדם שיעמוד מלאך קדוש לפתחו לעומת השד שבצד האחר:

כדבסמוך לכן אמר דאין שמירה אמתית אלא שמירת ה' דאיהו נטיר תדיר משא"כ המלאך שהרי בעון האדם הוא נבדל משמירתו וכמרז"ל על פ' ואשלם ניחומים לו וכו' אבל שומר ישראל הוא עומד תמיד. וזה נמשך מזווג א"וא דאינון שו"מר רצוני לומר מזיווג התדירי המוכרח לקיום העולם אשר לא יחסר רגע כמימריה ויתר ע"כ:

וקאים לפתחא וב"ן לגו שכחו ית' גדול לשמור בחוץ ולשמור בפנים מכמה מקרים. משא"כ כח מלאך ותו דלא ינשי ב"נ וכו' נוסף עוד טעם פשוט מובן מעצמו וגם בדרך הסוד ירצה שאע"פי שזיווג קיום העולמות הוא תדירי מ"מ רצה הקב"ה שגם האדם יזכה בו בתת לו מצוה תמידית ויזכו לעשות שישארו שיורי רשימו מאור הפנימיות תמיד להאיר בשל זווג העולמות שהוא מסוד החיצוניות מבחי' פק"ד ותקמ"ד שהם אחורי או"א שמשם זווג קיום העולמות והם גי' תשכ"ח וחש"כת. ושל הפנימיות הוא מסוד ע"ב קס"א שעולים זכ"ור נמצא שבזכות מצות המזוזה שסודה מן הפנימיות לא ינשי ב"ן דוכרנא וכו' שלא ישלוט כח השכחה להעביר זכרו של הקב"ה לעלמין:

ודא איהו כגוונא דציצית וכו' יביא משל דומה לענייננו הגם שאינם מבחינה אחת כי הציצית יוצא מאור המקיף והמזוזה מן הפנימי. אבל גם ממנו נלמוד שמצותו כל היום אפי' שלא בזמן התפלה וגם בו נאמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' כי סוד הראייה הוא בלב ועינים שסודם חו"ג כנודע שעיקרם משני יסודות דא"וא סו"ד זכו"ר ולכן אר"זל שקולה ציצית כתרי"ג מצות וכן מזוזה מילוי בריבוע כזה מ"ם מ"ם ז"ין. מ"ם

זי"ן וי"ו. מ"ם זי"ן וי"ו זי"ן. מ"ם זי"ן וי"ו זיין ה"ה. המילוי לבד גי' תרי"ג כיון דחמי ב"ן להאי דוכרנא. היא המזוזה שה"ס העמדת אור הפנימיות כאמור:

אדכר בגרמיה למיעבד וכו' ר"ל שבראותו סוד המזוזה שהוא אור המושרש בחזה זעיר. יזכור ג"כ לעשות מצות ציצית שגם כל סודה הוא באור המאיר מן החזה אל הנוקבא כנודע אלא שזו בבית וזו בלבוש והענין יובן במ"ש בדרוש אבי"ע שבסוף ס' א"י שד' עולמות אבי"ע בכללם עומדים בבחי' ד' דברים שיש לאדם נשמה גוף לבוש ובית. נמצא הלבוש נגד יצירה ושם הוא סוד הציצית כנז' בכוונת ד' תיקוני המעשה שנעשה בשחרית והבית הוא כנגד העשייה דתמן מקננא רחל ולפי שהציצית הוא כמלבוש הדבק באדם. אמר אדכר בגרמיה. א"נ י"ל שהוא כעין נתינת טעם לסגולת המזוזה שאמרנו שקובעת קיום אותה ההארה שלא תתבטל וזה במה שכשרואה אותה האדם מכוין לעשות מצות בוראו וזו הכוונה והמחשבה מצטרפת ונחשבת למעשה כאלו היה קובעה תמיד בכל עת ובזה מאיר אותו השיור והרשימו העליון.

ורזא דמהימנותא וכו' קראו כך מפני שכל עצמה של מזוזה וסודה היא במקום גילוי יסוד אבא שה"ס האצילות הנק' מהימנותא מפני ששם עיקר אמונתנו ביוצר הכל שכולו סוד אלהות:

סמיך לפתחא לקבל ב' דרגין נמצא בכתבי הרב ז"ל שיש ב' דרגין יצ"הט ויצה"ר ימין ושמאל ולקבל ב' אלין אית ב' דרגין אחרנין חד שידא לשמאל הפתח ומזוזה בימין עכ"ל ובזה מובן אומרו לקבל ב' דרגין ועוד נלע"ד במ"ש הרב ז"ל שיש ב' בחי' עה"ד ט"ור. א' מחזה זעיר ולמטה. ב' מטיבורא דנוקבא ולמטה כי עד שם מגיע יסוד זעיר. והנה זעיר דקליפה יונק מרזא דזעיר ונוקבא דקליפה: מדנוקבא קדישתא: וכבר אמר ר"מ שמזוזה כללא דזו"ן ופירשנו שכחה מתחיל מחדוי דמלכא ומגיע עד כל שיעור קומת רחל והנה זו"ן דקליפה מוליכים שד זה מביניהם להתחזק ולהאחז בכל שיעור הפתח והיינו ב' דרגין שהוא כנגד ב' בחי' עה"ד טו"ר. וגם ידוע מ"ש הרב ז"ל בפי' שם שדי שהש' הוא כנגד נה"י דזכר. וד' כנגד נוקבא שבאחוריו ולכן נק' ש"ד שהוא עומד כנגד שני דרגין אלו ש"ד:

ודא אית ליה רשו לחבלא שהרי מקורו מב' בחינות רע:

ואיהו קאים לסטר שמאלא שמאל הנכנס דהיינו הנוק' הנכנסת ממטה למעלה:

זקיף ב"ן עינוי שהם בסוד נ"ה להמשיך אור לעיני ההיא עולימתא שפירתא ע"ד וראיתם אותו שהוא דוגמתו אלא דהתם הכוונה להמשיך מעיני זעיר וכאן בסוד עיני כל אליך

ישברו. כעין אליך נשאתי את עיני היושבי. שה"ס י' יתירה וכדלקמן דף רס"ה ע"ב ששם פי' שה"ס יסוד אבא י' אחרונה של שם ע"ב.

והוא אומרו חמי ליה לרזא דשמיה דמאריה פי' היסוד של שמו הגדול. וג"כ שם מתגלה י' דס"ג שהרי שם סיום יסוד אימא. ועוד אדכר ליה. חדא לבטא בפיו שם שד"י שלא יהיה לשון שדה. ועוד לעורר כל בחי' זכו"ר דהיינו בלב כשרואהו וזכור בפה כשמזכירו ואז לא יכיל לאבאשא. כי באור י' האמור נשלם שם שד"י ומכניע את ש"ד הנז':

וכי תימא וכו' עד אי איהו שד"י לשמאלא פי' אם המזוזה היא לשמאלו והש"ד עומד לימינו. א"כ אין לו מי שיעמוד נגדו באותו צד כך נראה פשוטן של דברים. מיהו מלת איהו אינה מתיישבת דהול"ל איהי כי מזוזה היא נקבה. ויש ליישבו דה"ק בשלמא אם המזוזה היתה לשמאל וגם הש"ד היה תחתיה היה נכון שבזה יכנע תחת הקדושה ולא יהיה לו כח להדבק בשמאל האדם ששם כל כחו אבל כיון שהוא מצד ימין ואין שם כח המזוזה להכניעו. א"כ אח"כ שיצא האדם איך ישתמר גם הוא יתהפך לעמוד לצד שמאלו כדרכו. כי מימינו לא יוכל לעמוד כי שם חניית המלאך הטוב. ותירץ שאותו שד בראותו יצה"ר לשמאלו מיד מתדבק עמו ונעקר מן הימין ואז ברגע היציאה הוא נכנע ולא יוכל לקרב אליו. ונמצא שבצד שמאלו שכנגד המזוזה משתתפים יצה"ר ואותו שד ושניהם נכנעים בכח המזוזה. ואם תחשוב כל ריבוע מזוזה הנז"ל העיקר והמילוי יעלו תתע"ט ע"ה ובגי' יצה"ר וש"ד. וסוד ב' הכפיות הוא בכח שד"י מלבר והיה מלגאו כמש"ל דף רס"ו ואשתזיב מיניה. וגם זה סוד לקבוע מזוזה. שר"ל שכח המזוזה הוא קבוע ביד שמאל כשיצא האדם מפתחו. וז"ס ה' צלך על יד ימינך כי סתם יד היא השמאלית ולא אמר צלך על ימינך. לרמוז לענינינו וימינך היא המזוזה הקבועה בימין. ויאמר הפסוק שצל ה' שהוא אור המושפע מן המזוזה ועושה צלו על השמאלית. כללא דדכר ונוקבא מזל"ן שסודו שזעיר מקורו מאבא בסוד מילוי ע"ב דהיינו מ"ו ורחל עיקרה ממילוי שם מ"ה בסוד חו"ה דהיינו י"ט. ומ"ו וי"ט גי' מזוזה. א"נ אפשר דקאמר על ב' פרשיות דמזוזה שמע והיה שסודם חו"ג והיינו כללא דדכר ונוקבא ששם ביסוד אימא כלולים יחד חו"ג א"נ ירמוז למה שכתבתי לקמן דף רס"ו ע"ב בשם הרב ז"ל בסוד והיה ו' דכר הי"ה נוקבא ע"ש:

דף רסד.

איהו יחודא חד פי' זה הובא בפ' תרומה דף קס"א ע"ב בשינוי קצת מלות אבל העיקר הוא מיסד ענין זה על פ' ה' אחד ושמו אחד ואומר כי יחוד שמע ה"ס ה' אחד. ויחוד בשכמל"ו ה"ס ושמו א'. ובזה מובן הענין כפשוטו יחודא חד ויחודא אחרא. ור"ל שייחוד

שמע סודו ה' אחד. ויחוד בשכמל"ו סודו ושמו אחד. וענין הדרוש הוא מ"ש בסה"כ שיחוד ק"ש הוא לייחד או"א שיזדווגו לתת מוחין לזו"ן להגדילם ויחוד תפלת י"ח הוא לזווג זו"ן שישפיעו אורם לעולמות. ושמור הקדמה זו. האמנם בתחלה אמר כי שמע הוא יחוד הנרמז בה' אחד דהיינו לייחד זעיר באו"א שה"ס ה' אלהינו ה' ובאחד מתיחד עם ב' נקבותיו לאה ורחל וזהו יחוד חד. אבל בשכמל"ו הוא תיקון לאה ורחל להמשיך שפע לשתהיינה ראויות להתקן ועיין בפרטות הדברים ותמצאם מכוונים. ודע שיש לנו הקדמה אמיתית שכשזו"ן מתגדלים בגדלותם האמתית. אז זעיר מושפע מן או"א עילאין. ונוק' מיש"ס ותבונה וז"ס ה' אחד ושמו אחד כלומר שכל אחד מהם יש לו יחוד אחד בשווי וז"ש למיהוי:

שמיה רזא חד דהיינו מ"ש ושמו אחד כי אז כל אחד בשיווי וזה כי זעיר מושפע מנה"י דאו"א עילאין ולו עשר ספירו' הרי י"ג גי' אחד. וכן נוקביה בנה"י דיש"סו"ת הרי גי' אח"ד. וב"פ אחד הם גי' הוי"ה. הרי ששניהם נעשים הוי"ה אחת. וכמו כן א שהוא אח"ד ציורו יו"י גי' הוי"ה. ועוד ירמוז ענין גדול והוא דאית' בזוהר ויקרא דף ז' ע"א שלא נקרא אחד אלא דכר ונוקבא והיינו חו"ג כי אין שלימות החסדים לבדם אם לא יתיחדו עם הגבורות וכדקי"ל אברהם אברהם קדמאה לא שלים בתראה שלים אחר העקידה וע"כ נאמר אחד היה אברהם. וכמ"ש שאין שלימות לגבורות אם לא תתיחדנה עם החסדים. והנה בזמן הגדלות האמיתי של זו"ן שאז יש בו נה"י דאו"א עילאין ובה נה"י דיש"ס ו"ת אז יש לכל א' יסוד בפני עצמו שבו חו"ג ויתכן לקרוא אחד לכל אחד מהם. ודע כי שם הוי"ה סודו י"ה חסדים ו"ה גבורות ואמנם י"ה פעמים י"ה גי' רכ"ה. ו"ה פעמים ו"ה גי' קכ"א הכל עולה שמו וזהו יהיה ה' אחד ושמו אחד וז"ש למיהוי שמיה רזא חד. וכל רזא סודו יסוד והבן:

ורזא דא ה' הוא האלהים כלומר שזה היסוד ה"ס ה' הוא האלהים חו"ג האמנם אמר דא כתיב וכו' וכמו שיבאר בסמוך:

אי הכי כגוונא וכו' ירצה א"כ שאתה משוה המדות שסוד ב' הפסוקים הכל אחד אני רואה שאין שניהם בסגנון א'. כי ה' אחד ושמו אחד אינו כמו ה' הוא האלהים. שאם היה אומר ה' ושמו הוא אחד היה דומה אל ה' הוא האלהים. אבל אינו כן אלא אמר ה' אחד ושמו אחד:

ואצטריך לומר וכו' הול"ל ה' הוא האלהי"ם הוא ופי' הוא שהשי"ת הוא הוי"ה והוא האלהי"ם: ואתחזי ה' ושמו אחד ר"ל אז היה נראה ממש דומה אל פ' ה' אחד ב"פ אחד וב"פ הוא אלא כולא חד. ב' הפסוקים מיוחדים זה בזה לענין א' ופירוש הדבר ואמר

וכד אתאחדן תרין שמהן אלין הרמוזים בה' אחד ושמו אחד והיינו ביחודא חד דשמע ישראל. וחד ביחודא דא בשכמל"ו כנז' שכל אחד נבנה ביחודו הפרטי הנכון לו. אז תרין שמהן אלין ה' אלהים אתעבידו חד והוא בסוד הזווג:

ואתכליל דא בדא מ"ד במ"נ ומ"נ במ"ד ששניהם מתיחדים ביסוד הנוקבא והיינו החו"ג. ועל זה אמר שמא שלים ביחודא הם שם ה' אלהי"ם משולבים זה בזה אילההו"יהם כמ"ש בסה"כ דשם זה נקרא שם שלם העולה יב"ק וכולל כל העולמות:

דף רסד:

אלין רזא דתפלין דרישא שה"ס חו"ב חו"ג כנודע ואיתא בס' א"י ששני מוחין חו"ב יורדים ממוחי או"א אל ב' יסודותיהם. וחו"ג נמשכים מתרין כתפין דאריך אל ב' עטרות של יסודות או"א ולכן נקרא תרין עטרין. ולפי זה נמצאו שכל הד' מוחין נכנסים בד' יסודות או"א ולכך אמר רזא דתפלין שכל רזא הוא יסוד:

והכא ברזא דא באותו היסוד הנז': יחודא דא של ד' המוחין אבל הוא תלת שמהן עילאין. והטעם כי התפלין סודם אור מקיף היוצא ובולט לחוץ במצח זעיר והם ד' מוחין בד' בתים כנודע. אבל יחוד שמע הוא בג' מוחין דזעיר בפנימיות וקראם עילאין לפ' שהם אורות יותר מעולים כי של תפלין היא בבחי' השנית והיותר טפלה כידוע והם בחי' הארה. אבל של היחוד אור פנימי ממש ולכן הוא בסוד שמות ושל התפלין הוא בבחינ' פרטיו' (פרשיות):

כגוונא דאינון ד' פרשיין ירצה שכמו שהתפלין ד' פרשיות נפרשות ומובדלות כן ג' הפנימיים הם ד' אלא שהאמצעי שהוא הדעת בו מיוחדים חו"ג:

נקודה עילאה ראשיתא דכולא ולעיל בשל תפלין לא אמר ראשית דכולא י ומזל"ן שה"ס חכמה דאריך שאנו מכוונים אליה בהוי"ה קדמאה והיינו ראשית דכולא:

כללא דימינא ושמאלא כחדא חו"ג נכללים יחד בדעת ונרמזים בהוי"ה י"ה חסדים ו"ה גבורות. ומ"ש כללא דימינא ושמאלא הוא מפני שבין ה' חסדים ובין ה"ג סודם בחגתנ"ה כנודע. וזה כשמתפשטים בגופא. א"נ בחי' ה' אצבעות. אבל בדעת הם כלולים יחד במדה אחת והוסיף עוד ואמר בכללא חדא. רומז למ"ש בכוונת השופר שיש בין החסדים והגבורות שבדעת בחי' ת"ת המיחדם והיינו בכללא חדא ששניהם נכללים בת"ת שסתמו שם הוי"ה:

ואלין אינון תפלה דרישא כי מזה מתנוצצים ד' אורות שבד' הבתים ולכן יש בהם ב' שיני"ן של ד' ושל ג' ראשים לרמוז לג' הפנימיים שנעשים ד' חיצונים: תפלין דדרועא כללא זו הגירסא נכונה כי הרב ז"ל לא שינה אותה. אבל גירסת א"י קשה לי לפרשה

דגרסי תפלין דרישא גו תפלין דדרועא. ואין הדבר כן דשאני טובא תפלין דרישא שהם חו"ב חו"ג הבולטים מחב"ד דזעיר ושל הזרוע הם מחו"ב דאבא ומחו"ב דאימא המתפשטים עד נ"ה דזעיר ובכח הכאת קוצא דשערי דזעיר יוצאת הארת שני החו"ב ונעשית תפלין של רחל. האמנם לפי גרסת הספר הכי פירושו שתש"ר הם ד' בתים אבל תפלה של יד הם נכללים בבית א' והטעם מפני שנ"ה שמהם יוצאים תפלין לרחל הם תרי פלגי. ומצד האחור הם דבקים יחד והיו לאחד כנז' בשער התפלין כללא כל הני הם ד' הפרשיות:

דף רסה:

בכל ריש ירחי ושבתי כתב הרב ז"ל כי אפי' בר"ח יש הארת נפש יתירה ואם יקבל פני רבו יושפע לו מכח רבו עכ"ל פי' שיושפע אור נשמה יתירה משל רבו וידוע שסתם כל רב בבחינת חכמה. ולכן נק' בשם אב ובזה יכון הק"ו מאד שהרי הרשב"י היה משרשו של מרע"ה שכל עצמו בעצם היה מאבא והנה רבי אבא היה מסוד בינה כנז' בריש א"ר וע"כ אמר ר"י גבר דאתדבק בנורא וכו' שה"ס בינה הנקרא אש תמיד כמ"ש בפ' צו דף כ"ז ע"א והוא בסוד שם ייא"י כל אות מוכה בעצמה ולהיות שזיווגה תדירי כמ"ש ונהר יוצא מעדן. לכן היא אש תמיד דתמיד יש בה כח התעוררות החיבור וע"כ נהורא עמיה שרי דהיינו אור החכמה דלא פסיק. ואמנם ר' יצחק היה מסוד גבורה ככתוב שם בא"ר ומפני זה א"ל אהדרנא עמך כי כן ר"א ראש הקו השמאלי ומשפיע בבחינת ר"י והיתה כוונתו שעל ידו יועיל לו לקבל אור הרשב"י וגם בלכתם בדרך ישפיע לו ממה שלמד קודם לפני רשב"י שהיה בו ניצוץ מרע"ה. ולכן פתח ר"א בסוד היושבי בשמים שסודו באבא וכמ"ש לקמן ורמז בזה שכשם שעיקר השפע בא מחכמה כך היה רשב"י מקור החכמה. והקדים ואמר בכל אתר דאיהו סתם וכו'. והיא מכוונת מאד לענין שיגלה מסוד י' יתירה. וזה דקי"ל שרוח הקדש סודו ברחל היוצאה במקום גילוי יסוד אבא דאיהו קודש ודאי. ואז יש לה עינים בהארת האורות המתגלות שם בנ"ה שמהם סוד העינים ואז אומרת אליך נשאתי. ולאביה תתחנן בלשון נגלה כי כן שם מתגלה אור יסודו. וזה דוקא בגלותא שאז היא באחור ולית לה עיינין לאפוקי בזמן הגאולה שאז תשתוה לבעלה ותפקחנה עיניה:

היושב מ"ל אלא אוקימנא וכו' סוד זה נזכר בהרבה מקומות בזוהר והזכירם הרב ז"ל בפי' ספר' דצניעותא והעיקרי מ"ש בפ' ויחי דף רכ"ט. וסוד הדבר בקיצור הוא שידוע שד' אותיות ההוי"ה מאירות באבי"ע ופנימיות האצילו' הוא אבא ה"ס י' של שם שה"ס העצמות המתפשט בתוכיות האצילות ולכן תכלית הכוונה הוא בפנימיות אבא שהוא

עמיקתא דכולא. פי' היותר פנימי שבאצילות והיינו דוקא בקו האמצעי שלו שדרך בו נמשך אור עצמי מסוד דעתו עד יסודו. ונלע"ד ה"ס ג' בחי' הרמוזות באות י' שהם רישא וגזעא ושבילא שהם ג' קוצות של יו"ד ובסוד דת"י כי כן אמר הרב ז"ל שסוד שבילא ה"ס היסוד הנקרא שביל והוא מתעלם בנקודת ציון העליונה הוא יסוד אימא ושני היסודות ההם דאו"אאמר בפי' ס' דצניעותא שנק' מעמקים שהם שני עמקים. עמיקא דבירא הוא יסוד אימא. ועמיקא דכולא יסוד אבא. וא"ת תינח דאימא שהוא מקבל יתכן לו שם עומק. אבל דאבא איך שייך לו שם עומק. וי"ל חדא שהוא היותר פנימי שבאצילות כנז"ל. ועוד כמ"ש בא"ז דף ר"ץ ע"א האי עדן פי' אבא. אתמשך מעדן עילאה סתימאה שהוא חכמה סתימאה שהיא נוק' דכתרא עילאה. ועי"ל שכלפי התחתונים נקרא עמיקא שהרי הם עולים ממטה למעלה. ונמצא היותר עליון יותר תחתון. אבל צריך שתדע שעיקר הכל הוא בסוד זווג או"א עילאין שמפנימיות יסודם צריך להמשיך הטיפה בסוד זווג מוחין ונשמות כי לשל קיום העולמות אין צורך לתפלות שזה נעשה תדיר מעצמו כנודע ולזה אמר מאן דבעי לצלאה דוקא שרוצה להתפלל קמי מלכא קדישא הוא הזעיר בסוד היותו כבר מלא ברכות אור יש"ס ו"ת שמהם נמשך לו שפע קיום העולמות תמיד ואז הוא מלכא קדישא בקדושת או"א:

בעי למבעי מעמיקא דכולא ה"ס אבא עילאה:

לארקא ברכאן לתתא שהרי הוא ראש האצילות בכלל גדול שבידינו שתחלת הספירות' להמנות בכל פרצוף הוא מחכמה ולמטה. כי הוא המוח הראשון המשפיע למטה. אבל כל כתר נחשב לשל עולם עליון ממנו וא"כ הרקת השפע העצמי הוא מאבא עילאה ואומרו ברכאן ירמוז לחו"ג שהם עצמות האור הנשפע ועליהם כתיב ברכות לראש צדיק שה"ס התקבצותם בעטרת היסוד הנקרא ראש צדיק. ואומרו לתתא הוא לזעיר שלעולם הוא למטה מאבא עילאה. משא"כ ביש"ס ו"ת שדרכן להכנס בתוכו שלכן נק' מלכא קדישא. וגם ירמוז באומרו ברכאן לב' יסודות דאו"א שנק' ברוך וברכה. ועליהם נאמר ממעמקים קראתיך ה' פי' משני מעמקים הזמנתיך ועוררתי שרשך ה' שהוא מלכא קדישא. ובזה יכון מ"ש אומרים תתקבל צלותהון וכו' קדם אבוהון דבשמיא הוא יש"ס השוכן בשמים והתפלה תתקבל לפניו ר"ל למעלה ממנו ודוק אומרנו דכל ישראל מפני שעיקר המשכת השפע הוא בהתעלות זעיר למעלה במ"ן לאבא. וגם אנו מדביקין עצמנו בו והרי כל ישראל עליון ותחתונים. ואז בהיותו שם למעלה בעמקי ב' היסודות אנו ממשיכים אותו למטה למקומו והיינו ממעמקים קראתיך ה' ר"ל המשכתיך משם:

והנה ב' היסודות הם בסוד יו"ד ה"י. אמור יו"ד פ' ה"י יעלה ממעמקי"ם ובסוד זה

נאמר פשט נאה בפ' והוא כי בזמן גלותינו דביה קיימינן בהאי מזמור אין ה' שלם. אבל כשהזעיר מושפע מאו"א דאינון י"ה אז שמו שלם וז"ש ממעמקים קראתיך ה' פי' קראתי שמך ה'. כי בלא זאת אתה בסוד ו"ה. אכן צ"ל דאו"א אלו הם דוקא העליונים. כי בלתם אין ה' שלם שהרי יש"סות' הם רמוזים בה' של שם כנז' בשער התפלין בסדר כתיבת שם הוי"ה. אבל או"א עילאין הם רמוזים באות יו"ד כנז' שם ולכן אמר והאי יו"ד יתיר כתב יו"ד מלא לרמוז לאו"א עילאין אבא רמוז באות י' ואימא בו"ד:

ולעומת כן אמר עמיקתא דכולא היא ירצה עמיקא דבירא ועמיקא דכולא הנז"ל ששניהם רומזים ביו"ד ואמר אח"כ והאי בעי לארקא ברכאן וכו' יכוין לסוד אחר והוא ששם ע"ב שהוא באבא מתחיל ומסיים באות י' ולפי סדר התחלקות י' אותיות בי' ספי' אבא תמצא שה' אחרונה היא סוד העטרה דהיינו ראש צדיק הנז"ל. וי' זו היא המריקה ברכאן שהם חו"ג. להוא אתר דאיקרי שמים הוא זעיר שסודו אש ומים להיותו כולל חסדים וגבורות יחד: לאתזנא מניה כולא זכרים ונקבות זכרים מהחסדים ונקבות מהגבורות שזה כללות כולל לכל העולמות: וע"ד היושבי בשמים ירצה שלכן נאמר ביו"ד יתירה ובלשון ישיבה משום שדווקא בשמים אוה למושב לו:

בשמים ממש אין זה כפל ענין אלא יודיענו עוד דבר אחר והוא המקום הפרטי שבו מתגלה יסוד אבא שהוא ת"ת זעיר שה"ס שמים ממש כנודע שהוא הוא הכולל אש ומים ושם גילוי אור אבא ששמו הכולל הוא י"ה. אמור י"ה פ' הוי"ה שהוא ת"ת. יעלה שמים והרי שמי"ם ממש.

דכד אינון ברכאן יתן טעם נכון למה שיש להבין שכיון שלפי האמת עיקר הכוונה היא בשני העמקים למה לא נרמז גם עמיקא דבירא. ולזה השיב שהרצון הוא להתחיל מראש ושרש השפע שהוא עומקא דכולא. הוא יסוד אבא עילאה. הממשיך מדעת שלו והוא נמשך עד ת"ת דזעיר. ושם מתגלית עטרת יסודו ומתפשט עד סוף כל קו האמצעי דזעיר ואז ברכאן משתכחי וכו' דהיינו מראש האצילות עד סופו:

הנה כעיני עבדים הנה עיקר מזמור זה נאמר על זמן הגלות שאז רחל מתחלת מן החזה ולמטה וידוע ששם הוא סוד עה"ד טו"ר כי מצד הטוב ניזונת סטרא דקדושה ומשל הרע נמשך לחיצונים שהם ע' שרים כנגד ע' נפשות של יורדי מצרים בסוד ע' החסדים אשר שם וגם משיוריהם ניזונים ע' שרי או"ה. וגם נודע שכל שליטתם היא מיצירה ולמטה בסוד ב' ט"ט דמט"ט שהוא הוא עיקרו של עה"ד טו"ר והוא נקרא עבד ה'. וידוע כי שרש עה"ד טו"ר בא מז' מלכי אדום ומשם נמשכו ע' שרים. וטוב ורע ע"ה גי' רפ"ח שה"ס ד"פ ע"ב והיינו עבד ע"ב ד' באופן שעבדים ה"ס קליפת נוגה שכנגד יצירה דתמן

מקנן זעיר. ולכן עבד הוא בסוד ד' מילואי הוי"ה. אינם שפחה היא נוגה דעשיה שהיא הנהנית מתמצית ארץ ישראל. חדא משום דארץ ישראל מושפעת מהיצירה שכן נראה מט"ט ליהושע בבואו שמה. ומה שמתמצה משם יורד למטה לעשייה. ועוד דרחל מקננא בעשייה ומתמצית אחוריה ניזונת נוגה שכנגדה. ושפחה גי' ג' מלואי אהי"ה ק"ס קכ"ב ק"ל שמשם באה ההארה לרחל ונמצא לפי זה שהעבדים והשפחה הכתובים בפסוק הם סוד נוגה דיצירה ועשיה שמושפעים מזו"ן מן החזה ולמטה ששם עה"ד טו"ר ומשם דווקא יניקת החיצונים בעצם כי בבריאה רובו טוב. וכ"ש בנוגה דאצילות. וסודם למעלה מן החזה הנק' עץ החיים כנודע. וענין הפסוק הוא שכאשר העבדים והשפחה יש להם מציאות להיות מקבלים משיורי עה"ד דהיינו בהסתיים יסוד אימא. וגילוי יסוד אבא בחזה. כן אנו מצפים לקבל מאור ה' אלהינו או"א הנמצאים שמה. וזה בזמן הגלות. כי בזמן הגאולה מתעלים ב' היסודות. ואז מתבטל עה"ד ט"ור והבן. ודוק שבעבדים אמר אדוניהם לשון רבים שה"ס ו"ק דזעיר המקנן ביצירה. אבל בשפחה אמר גבירתה שהיא מלכות היחידה הגוברת בשבת. ודע שגם ירמוז לסוד גדול הנודע אצלנו והוא כי מלכות היצירה היא נדבקת תמיד עם העשייה והיא גברתה איקרי מפני שהי' מתגברת על קליפת העשיה לאפוקי מלכות העשייה שהיא שקועה בקליפות וכמ"ש בזוהר פ' ויקהל דף רט"ז על פ' ויראת מאלהיך וע"כ אמר מאן ארץ דא ארץ ישראל דהיינו ממש מלכות דיצירה שמשם ניזונית ארץ ישראל הגשמית ועוד שהיא נבנית מנה"י דזעיר המקנן ביצירה. וג"פ מ"ה וב"ן כנגד נה"י גי' ארץ והיא רוגזת תחת עבד כי ימלוך ירצה כאשר מתחבר נוגה דיצירה הנקרא טבד עם של העשייה וזהו כי ימלוך. ובזה מיושב מש"ה מבית עבדים. דקשה שהרי ייחס את השפחה למצרים:

אלא בית עבדים דייקא ביתו זו אשתו:

שפחה כי תירש גבירתה היינו שנהנית נוגה דעשייה ממלכות דיצירה שהוא כאשר באו גוים ושלטו בארץ ישראל:

מסטרא דהאי שפחה וכו' מכאן נראה שהמזיקים הממונים בשמאל הפתח כמש"ל בר"מ דף רס"ג ע"ב וגם לקמן מעבר לדף הם באים משפחה זו שהיא ממש כנגד רחל דקדושה שסודה סוד המזוזה. ונקדים דברי הר"חו ז"ל וז"ל מזוזה גי' אד"ני והיא בחי' רחל שהיא בחינת ד' כנודע כי היא מכסה על אחורי זעיר שלא יתאחזו באחוריו החיצוני' כי הנה אין אחיזה לחיצונים לעולם אלא באחוריים כי אור הפנים אינם יכולים להתאחז בו ודוחה אותם ולכן יצאה רחל עמו אחור באחור כדי לכסות עליו כדלת הזאת שהוא כסות וסתימת הפתח הרי שנק' דל"ת על בחי' זו שהיא סותמת ומכסה כמו הדל"ת.

ועוד נק' ד' על שהיא כנגד ד' מדות תנה"י. והנה נ"ה שלו הם ב' מזוזות שהם עומדים ופתוחים בין זה לזה כשני מזוזות הפתח ולפי שרחל יוצאת בשליש העליון דת"ת אחר סיום יסוד אימא כנודע לכן המזוזה ג"כ מקומה בשליש העליון של הפתח. והנה הת"ת שלו הוא סוד המשקוף כי שם הו"יה הוא שם בת"ת שבו כנודע. ושם הוי"ה בסוד הכאה יפ"י הפ"ה ופ"ו הפ"ה עולה מקו"ם שהוא קו"ף הרי משקוף אותיות ש"ם קו"ף שהוא מקו"ם עכ"ל ודברים אלו צריכים ביאור והר"ן ז"ל בעל מצת שמורים החליט המאמר ואמר שאינם דברי הרח"ו אלא מא' משאר תלמידים והרבה להציב קושיות עליהם והלך לו בדרכים אחרים לפרש המזוזה. ומז"לן שהדברים חיים ונאמנים ובמה שאפרש בהם יסתלק כל קושי. ידוע שאחד מן השרשים שיש לרחל בזעיר הוא בחזה שלו והיא היא בחינת רחל הנז"ל. שהרי באיתו השורש יש בכח כל שיעור קומתה. שאח"כ כשיוצאת משם היא נבנית ומתפשטת עד כנגד תנה"י שלו מאחוריו וכעין חוה שהיתה תחלה צלע נכללת עמו ואח"כ נבנית בקומתה. והנה אותה הבחי' נק' אד"ני כי כן קי"ל שיש בת"ת הוי"ה אד"ני. הי"ה לדידיה או ליעקב. ואד"ני לדידה. והנה שם על המזוזה מאיר שם שד"י שהוא יסוד א"וא שבהם חו"ג וה"ס ב' פרשיות שבמזוזה ושני פרשיות אלו נכתבות בכ"ב שורות שהוא בסוד שם אה"וי הכולל יחד חו"ג כנזכר בכוונת שמע וע"כ אמר לעיל דף רס"ג ע"ב כללא דדכר ונוקבא. דוק אומרו כחדא שר"ל שהחו"ג הם מיוחדים שם יחדיו. א"נ על ב' השמות וכמו שכתבתי שם והנה אותו השורש אשר שם המוזהר באורות ב' היסודות והוא שם אד"ני. הלא כאשר מתפשטת רחל בקומתה באחור זעיר כנגד ד' מדותיו שאז היא ד' לכמה טעמים א' שאז היא דלה שאין לה אור פני מלך. ב' כי ד' במספר הקודמי אב"גד היא י' לרמוז שמה שהוא ד' בזכר הוא י' בנוקבא. ג' כצורת אות ד דיש להבין שכיון שכל דל"ת יש לה ב' מזוזות וגם הם בסוד נ"ה א"כ למה לא יש לד"לת אלא רגל א' אלא הענין מובן במ"ש באוצ"ח בדרוש השמות שנ"ה מצד האחוריים נחשבים לאחד וז"ש דקרינן מזוזות וכתיב מזוזת כי הרי ב' הם אלא שנחשבו לאחד. טעם רביעי כי בהתפשטה היא מתמלאת ונעשית דל"ת הסותמת. וגם שמה מתמלא אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד העולה תרע"א שהוא תרגום של שער כי כן התרגום ה"ס האחורים כידוע. ועוד צא"ל דקי"ל מקבלת ר"י סגי נהור והובא באוצ"ח שאין תחלת מספר עשר ספירות שבכל פרצוף ופרצוף אלא מחכמה. כי הכתר נחשב לשל מעלה דכתר זעיר נחשב לאימא וכו' גם ידוע שכמו שד' אותיות הוי"ה מתחלקות בחב"ם דזעיר. כן ארבע אותיות אד"ני מחולקות בחב"ם דמלכות. והנה להיות שתחלתה מחכמה לכן המזוזה ניתנה בצד ימין הנכנס והיינו ראש קו הימני שלה ששם אל"ף דאד"ני העולה קי"א וכן עולה מזו"זה

עם נקודותיה ותוכן הענין הוא ששורש מזוזה הוא ששורש המ' שבשליש העליון דת"ת שהוא שם אד"ני מאיר בכח אור א"וא שהם וסודותיהם ובכח הפרשיות כנז"ל ומשם מגין ומאיר על כל התרע"א וזה בהאירו בעצם בחכמת הנוקבא שהוא ראש קומתה. ועוד יש טעם אחר שהרי ראש הנוקבא פי' כתר שלה דבוק ממש בגופא דזעיר כנודע מסוד תפלה של יד ולכן אינה צריכה שמירה שם וע"כ לא ניתנה המזוזה במשקוף שהוא ת"ת שבו. אלא צריך לכוין שאור השורש אשר שם ימשיך הארתו אל ראש מוחותיה שהם חו"ב שלה שהם פרודים ונחלקים מנ"ה דזעיר ויכולים החיצונים לקבל כח משם. אך בכל זאת יש רמז גם במשקוף עצמו לבחינת המזוזה. פי' לאורות המאירים שהם שד"י בסוד יסודות א"וא שהם מאירים בכח והיה שה"ס הגבו' הרי שד"י הוי"ה גי' מ"ש מן משקוף והנה שם הוא ת"ת דזעיר שבו שם הוי"ה כידוע מכוונת זקיפות העמידה והוי"ה זו מאירה בנוקבא בסוד הכאות והיינו קו"ף ממשקוף. ולכן נאמר וכתבתם על מזוזות. פי' כשתכתבם תכוין אל השורש המושרש על המזוזות ר"ל נ"ה שהם המזוזות. והיינו בשליש העליון שהוא האמצעי בסוד החזה ששם סוד ב' אורות שסדם בי"ת ב"פ אור ב' השלישים כנודע אצלינו ומשם תמשיכם לשעריך הוא כל קומת רחל שער בסוד תר"עא כנז'. ולכן לא נאמר ותתנם במזוזות. אלא וכתבתם לכוין בעת הכתיבה וגם ידוע שסוד הכתיבה היא בחג"ת כנז' בכוונת כתבנו לחיים וה"ס ת"ת יד רמה הניתנת בין ב' הידות. ועוד נל"עד לחדש שידוע שבהיות רחל באחור אז קו ימינה הוא כנגד הוד זעיר דהיינו שמאל היוצא ממעלה למטה שהוא כח הזעיר המוציא שפעו מאצילות לבי"ע. וימין הנכנס ממטה למעלה שה"ס הנוקב' שהיא העולה ממטה למעלה. ואיתא באוצ"ח בדרוש השמות שבפנימיות הוד דזעיר יש שם אד"ני. ונמצא שהנוקבא העומדת באחור קו ימין שלה הוא כנגד הוד שלו ומאי' בה שם אד"ני אשר שם. והכל סוד מזוזה. וגם היינו סוד מזוזת דהיינו סוד הזכר וקו ימין דנוקבא שהם שנים ומאירים כאחד. והבן כל הכתוב ותמצא מרגוע לנפשך. ועתה נבאר דברי הזוהר. בשעתא דאינוך זינין בישין הם הנז"ל שיוצאים מאותה שפחה בישא שכנגד נוקבא קדישא. קרבין לפתחא. היינו משום דשס"ה מקטרגים הם המתגברים לשלוט בפתח האדם א' בכל יום כנז' בראש הדף האחר ולכך אמר קרבין שמדי יום ביומו יש א' מהם הקרב לשער האדם. זקפין רישא נל"עד שמזיקים אלו הם כצורת נחשים כי נחש היא נוקבא דס"א ואלו נמשרים ממנה כאמור. ועוד שאמרו בתיקון דף ס"ה ששם הוי"ה שד"י שולט על שט"ן חויא בישא. ומובן במ"ש האר"י ז"ל הוי"ה דאלפין מ"ה ועם שד"י גי' שט"ן שהוא נח"ש. ולכן אמר זקפן רישא שהולכים זוחלי ראש על הארץ. ומסתכלן ברשימא קדישא. לא קאמר

בשמא אלא ברשימא ה"ס ההארה הנרשמת ומאירה מן השורש המושרש בחזה זעיר ומופיע אורו לחוץ להגין על הדלת:

שמא דא שליט על כולהו הטעם הוא מפני שאין להם אחיזה אלא בימין ושמאל ולא באמצע כי שם האור ממשיי נמשך מהדעת. וקיל"ן דאל אחר אסתרס. ולכן אמרו בס"הכ קס"א קמ"ג גי' ש"ד ששני שמות אלו הם בנ"ה דאימא שאין שם אור גמור היוצא מהרגלים אלא הארה מועטת. אבל ביסודה הוא שם קנ"א המתקנא על החיצונים. ובהמשך עליו שם אהו"ה דיו"דין העולה קס"ג שה"ס הדעת הכל גי' שד"י ולכן דחילין ועקין וכו' ר"ל שעומדים מנגד מרחוק ולא קרבין דווקא:

אי הכי ירשום בר נש וכו' פי' לדידי שעיקרה של מזוזה הן הפרשיות ניחא דיצוה ה' לכותבן אלא לדידך דאמרת כי כח השם של שד"י הוא השומר היה די בכתיבת שד"י. ולא יותר. ועוד אמאי כל פרשת' למה יכתוב כל ב' הפרשיות ליסגי בפ' שמע שיש בה ייחוד השם וכו'. שמא דא לא אתעטר אלא וכו' כפל אלו הדברים. ועוד בתחלה אמר דאתעטר באינון אתוון. ואח"כ אמר בעטרוי כל זה דוחקני לפרש שב' טעמים אמר בתשובתו א' הוא דקי"ל בכ"מ ובפרט בשער התפלין שעיקרו של זעיר הוא ו"ק שמהם נעשים לו חב"ד גג"ת. אבל נה"י שלו מתחדשין לו לצורך הנוקבא ובאים לו מכח הבינה כמ"ש הרב ז"ל בנוטריקון שם בינה שהם יסוד נצח הוד. ונלע"ד בזה סוד חדש בשם ס"ג שפירשו הרב על סוד ו' בני לאה ודינה. ואני אומר דגם רומז לסוד האמור כי הס' רומזת לו"ק הזעיר והג' לנה"י שלו. ועוד צא"ל שאנו מכווניה בפ' שמע ושל והיה עד סופה בחב"ד חג"ת דזעיר דאינון רישא וגופא. אבל בפ' ציצית נכוין לנה"י דידיה כי בזה נשלמו רמ"ח איבריו. ודבר זה ידוע שאין כח לרחל לקבל אור או"א ובפרט בהיותה באחור דבהא קיימינן. אלא על ידי זעיר וא"כ אי אפשר לכתוב שם שד"י לבדו כדהקשה ר"י. דאיך תאיר המזוזה להגין על הדלת אם לא ע"י זעיר. ולזה כיון במה שאמר שמא דא לא אתעטר פי' אינו יכול להיות בסוד עטרת ת"ת שהוא כתר רחל ששם עיקר שורש המזוזה:

אלא באינון אתוון וכו' שכולן נרשמות ברושם איברי המלך דאין ספק שכל שני פרשיות אלו כולן שמותיו של הקב"ה רצוני לומר שבצירופי אותיותיהם שלכך אמר אתוון יתחברו ויהיו שמות המיוחדים לכל אבר ואבר של זעיר. ועי"ל דמה שהקשה ר"י אמאי כל פרשתא יכוין לקושיא אחרת והיא דהרי בק"ש יש ד' חלקים פ' שמע סוד רישא דמלכ' והיה עד ושמתם חג"ת עד טיבורא דלבא ומשם עד פרשת ציצית סוד מהחזה ולמטה. וע"כ הקשה תינח עד ושמתם שהוא השייך לזעיר נכתבהו במזוזה להמשיך עליה שפע מבעלה. אבל ושמתם שהות במקום בחי' המזוזה עצמה למה צונו ה' לכותבו. והשיב

ר"א דאע"ג דתמן מתחלת רחל מ"מ הלא כל הגוף עד סיומו דהיינו כל הת"ת הוא השייך לזעיר לשלימות גופו.

וז"ש כולהו רשימין פי' כולם עד סיומן. וכ"ש דצריך להתפשט הארת שם שד"י שבחזה דזעיר בכל שני שלישי תפארתו שכנגדם כתר רחל ואז ההוא שמא אתעטר להאיר בחכמה ובינה דנוקבא המתחלת בפ' א' דנ"ה כנז"ל ששם הוא עיקר הדלת. ועוד הוסיף טעם אחר באומרו:

וכד אכתב כל פרשתא וכו' יכוין לכוונה אחרת שיש לנו בשני פרשיות בכללן שהוא בסוד חו"ג כנודע אצלנו וחו"ג אלו הם בפנימיות שם שד"י פי' בתוך היסוד. ולכן אמר מתעטר בעטרוי שידוע הוא שחו"ג הם סוד תרין עטרין.

ונפיק מלכא בכל חילוי היינו כל חיל איבריו בשלימות ובפרט מוחיו הפנימיים ועיקריים שלו דהיינו חו"ג שניהם יחד כי היא דעתה ק"ל כנודע אבל הוא שלם בכל. ולכן תשלם המזוזה בכימי השמים על הארץ שהם ת"ק שנה וה"ס ה' חסדים שבסוד כת"ף הימיני כנודע שבו יש יתרון לשמ"ים אש ומים חו"ג. על האר"ץ גי' אלהי"ם דאלפי"ן בסוד הגבו' וידוע שמילוי שד"י עולה ת"ק שנה. ואולי שכאן רמזה תורה לכתיבת שם שד"י במזוזה. אבל עיקק מצות כתיבתו נמסר לתורה שבע"פ דהיינו הארת גופם של היסודות המאירים בגלוי אל הנוקבא שהיא סוד תורה שבע"פ:

ת"ח והיה שמא קדישא וכו' מביא ראיה לדבריו למ"ש מתעטר בעטרוי שה"ס חו"ג ולכן אמר כי והיה שבראש פ' שנייה שה"ס גבורה הוא שם קדוש צירוף הוי"ה שביעית שהיא הנוק' היוצאת בת"ת שלו אחר חב"ד גנ"ת שלו והיא הז' ועוד ו' צירופי הוי"ה הראשונה הם סוד ה' חסדים וכללותם שבו"ק זעיר. וששה האחרונים ה"ס ה' גבורות וכללותם שבו"ק הנוקב'. וראשון הוא צירוף והי"ה. ואם תכה אותו בדרך זה ופ"ה ל' הפ"י נ' יפ"ה נ' הכל גי' ק"ל שהם הגבו' ומה שקרא אותו מתתא לעילא הוא מפני שהוא ו"ה על י"ה כי השם ישר הוא י"ה על ו"ה. ועי"ל בדרך נעים והוא דקי"ל בכוונת העמידה כי י"ה דאהי"ה ה"ס ו"ק דאימא. וכמו כן ו"ה של הוי"ה ו"ק דאבא ושני הו"ק מצטרפים לשם והיה. והנה לפי ערך הכנסם וסגולתם בזעיר ה"ס יהו"ה דהיינו י"ה על ו"ה. ונלע"ד שהוא ו"ק דאימא קודמים להתחיל להתגלות בחג"ת. ואח"כ מתחיל להתגלות ו"ק דאבא בחזה והרי בחי' ו"ה היא אחרי י"ה. והיא הוי"ה ישרה. אבל לפי ערך הנוק' דכתיב בה ה' בחכמה יסד ארץ. נמצא דעיקרה ו"ה על י"ה והיינו מתתא לעילא. והרב ז"ל כתב בפ' והיה וז"ל וכבר הודעתיך סוד המזוזה וז"ס ד' אותיות והיה כי אות ו' הוא חזה זעיר ששם ת"ת שהוא ו' של והיה כנודע ושם יוצאת המלכות הנק' היה פי' כי המלכות היא ה'

אחרונה של הוי"ה ולכן הכתר שלה נק' ה' וזהו ו"ה של והיה כי ו' הת"ת דזעיר ששם יוצאה ה' שהוא כתר הנוק' הנק' ה' ואח"כ י"ה שהוא שני מוחותיה חו"ב שלה וז"ס והיה ולכן פ' זו היא עטרה דגבורה שהוא בגין הנוקבא עכ"ל הרב זל"הה. ובתחלה שמחתי בדברים אלו כי מתוכם הבנתי שכיוונתי לאמת כמש"ל בדברי הר"חו ז"ל שהרי הקדים לומר שסוד המזוזה כמוס בשם והיה. ואח"כ פירש שהוא סוד הארת ו' בכתר רחל ומשם לשני מוחותיה והרי א"כ מה שפירשתי ששורש רחל שה"ס כתרה מאיר במוחי הנוקב' שכנגד נ"ה שלו שנחשבים כאחד בסוד רגל הד' וכנז'. ועתה תוסיף להבין כי אותם השני מוחין דנוקבא סודם י"ה ובמילואם יו"ד ה"י יו"ד ה"ה גי' מזו"זה. אבל צריך לכוין דברי הרב ז"ל עם מ"ש כאן מתתא לעילא שלפי' הר"ב הוא מלמעלה למטה. אך י"ל שידוע שתחלה נעשים מוחי הנוקבא וכל קומתה התלויה בהם. ואח"כ נעשה הכתר כידוע אצלנו בכ"מ ובברכת השנים. ולפי זה הסדר הישר הוא ויה"ה דהיינו שמזעיר שהוא ו' נעשה י"ה חו"ב ואח"כ ה' הוא הכתר. וא"כ כאן שהפך הסדר והקדים ה' אל י"ה קרי ליה מתתא לעילא. סוף דבר לכל הפירושים פ' והיה ושם והיה סודם בעטרא דגבורה ולכן והיה בריבוע ו' ו"ה וה"י והיה גי' דין וע"ה עולה מזו"זה:

וע"ד שד"י אתרשים מלבר לקבלי שמא דא הענין הוא שאע"פי שהיה נראה שיכתב שם זה של שד"י בין ב' הפרשיות לרמוז ששד"י זה שהוא היסוד כולל בתוכו חו"ג. למה נכתב על תחלת פרשה הב' אלא הטעם הוא שעיקר המזוזה הוא לשמירת רחל שהיא הנבנית מן הגבו' ולכן מכוון שם שד"י כנגד ראש פ' הב' נגד והיה שבראשה שסודו סוד עטרא דגבו' להורות ששם שד"י מקבל כח מפרשת הגבורה לשלוח הארותיו על הנוקבא לשומרה והיה מלגו שד"י מלבר חזר לומר ענין זה להוסיף עוד טעם למה שנכתבו ב' השמות מכוונים זה לעומת זה. ואמר שמלבד מה שאמר שש"די מתגבר בקבלו כח מוהיה. עוד יש סוד אחר והוא כי שם זה מתפשט בתוכיות המלכות בפנימיותה.

ושם שדי בחיצוניותה להגין על האדם מבית ומחוץ פי' בנפשו מיצ"הר אויבו הפנימי. ולגופו מכל מקרה העולם ובזה יתקיים שם ה' נקרא עליך: שד"י והיה גי' ש"ם. ובזה ינעם מה שדרש ר"מ לעיל דף רס"ג ע"ב ה' ישמור צאתך ובואך על המזוזה ישמור צאתך מן השד העומד בפתח להזיקך בצאתך. ובואך מיצ"הר הניצב אצלך תמיד בביתך:

דף רסו.

אותי עזבו דהל"ל עזבוני. אלא אותי ר"ל האות שלי הוא הברית שהוא היסוד ואיתא בכללי הרח"ו ז"ל סי' ה' ששם שד"י מלא הוא ביסוד אבא שבתוך זעיר. והנה היסוד אין בו אלא שני פרקים. ונמצא שחציו שהוא פרק הא' הוא היוצא מן החזה ולמטה. וה"ס

העטרה שבה המילה והיינו אות חצי תתי"ד שהוא רשימא קדישא. ואמר דמשקר מפני שיסוד הקדוש כולו זרע אמת שאין בו טיפה של סיג ח"ו אלא כולו זרע מזריע פרה ורבה. משא"כ הקליפה שאינה עושה פרי דאל אחר אסתרס:

ובמה משקר שמהפך האמת לשקר:

דעייל ליה וכו' הוא הבא על הגויה שאז ממשיך הקדושה אל הטומאה והיינו שק"ר שאות ש' סוד קדושה וכנז' בפ' בראשית ב' ש' את קשוט. אבל ק' ור' רומזת לקליפה וה"ס שארי בחבורא שהוא ש' סוד נה"י דקדושה. וסיים בפרודא ק"ר שעולים ש' ונפרדים זה מזה דהיינו שאין לנוק' שהוא יסוד. חיבור עם נ"ה הם ר' ונלע"ד שה"ס תרי בעי שנפרדים מן ק' שאין להם מה להשפיע שאין בהם דעת שהוא מקור הזרע:

דאקרי בורות שהם חפירות לקבל מי הגשמים בם ואינם נובעים כמ"ש בסוד באר. והנה כל כח הקליפה הוא מהקטנות שאין שם דעת אלא ב' מוחין דחו"ב שהם ד' אלהים גי' שמ"ד ועיקרם מן הנוק' בני האלהי"ם שה"ס אלהי"ם פשוט ומלא ומלא דמלא. ועליהם נוק' הנק' בו"ר גי' ד"פ ב"ן שעליהם נאמר בני נכר יבולו ור"ת בנ"י הרי ד' בנים שהוא כח הזכר המוציא שפעו מאצילות לבי"ע. ודוק שהכתיב הוא בארות וקרינן בורות. והסוד שכיון שהם שקרו באות ברית קודש ורצו להמשיך בו את השפע ח"ו חשבו שהבור יעשה בא"ר. וז"ש שתים רעות וכו' לחצוב להם בורות במקום באר ועוד הם בורות נשברים שאין בהם התבוננות לקבל השפע וכמ"ש דהא עע"ז וכו' ירצה הם עמים נפרדים ועע"ז כל א' אל נכר לפי סברתו ולפי הכוכב השולט עליו והם ז' ושרשם מז' מלכין דמיתו. נשברים גי' בת"ר ז"פ אלהים שהכל מורה על הפירוד שבהם:

ודישראל איקרי באר אחד שהוא מיוחד דוקא לישראל והוא מושפע מד' מוחין דגדלות הוי"ה אלהי"ם הוי"ה אדנ"י חו"ב חו"ג שהם ד' מבועי דמייא הנובעים לתוכה. ולפי שהיא כלי מחזיק אותם שע"כ נקראת עצרת שעוצרת וקולטת את הזרע מ"ד ומ"ן וזה ונפקין ונזלין מינה. ועל שניהם מביא שני פסוקים:

ונוזלין מן לבנון מ"ד ל"ב נו"ן וגי' י"ה בג' מילואים והוי"ה ואהי"ה ונוזלים מתוך בארך ה"ס מ"ן ואמנם מים מבורך ה"ס שפע העולמות המכונס במ' דמלכות. אבל נוזלים ה"ס שפע הפנימי שבתוך יסוד ומלכות שהם מים זכים וצלולים שהם בפנימיות יסודה ובשניהם אמר ונוזלים מפני שמקורם משני מזלות:

וכתיב מעין גנים וכו' ירצה בפסוק א' באו שניהם מעין גנים הוא מ"ד גי' עס"מ וכנזכ' בסה"כ ביוה"כ. באר מים חיים ה"ס מ"נ שבתוך הבאר. ואמנם ידוע שמים סודם ט' יודי"ן שבעסמ"ב וכל י' תוכו כברו י' בקרבו והיינו מי"ם מ"ם יו"ד מ"ם גם המילוי גימטריא

מי"ם ונקרא מים חיים שהם מב' יסודות דזו"ן ב' חיים וכו' ח"י ח"פ י' עולה יסו"ד והרי כמה משונה באר של ישראל מבורות נשברים דאו"ה עע"ז:
אשר לא יכילו וכו' מהו ירצה שכל זה נראה מיותר שהנשברים ודאי לא יכילו המים: אלא ההוא נהרא דנגיד ונפיק שיוצא משם לחוץ:
אשקי לכל גנתא ה"ס רחל שקומתה מתפשטת בכל מקום הגילוי ששם יסוד אבא המאיר בנה"י דזעיר שכנגדם כחב"ד דרחל שמתוקנים מן החסדים המגולים וה"ג הן ביסוד דידיה ונותנם לדעת שלה ומשם מתפשטת לחג"ת שלה. ודע שגם הגבורות נקרא מים שמגדלות את רחל וכנזכר בדרוש תיקון הנוקבא ועל כל אלו הבחינות אמר ורוי לכל אתר ואתר הא כדאיתא מי חסדים. והא כדאיתא מי גבורות. ואז כל המים נגרים ליסוד שלה ונקרא באר מים חיים. והנה כיון דקי"ל כולם בחכמה עשית וגם מלכותו בכל משלה. סד"א שגם סטר שמאלא יקח חלקו מאלו המים קמ"ל לא יכילו המים כי אין להם אלא מה שמתמצה מב' צדדים אבל לא מקו האמצעי.
ולא עיילי לתמן ר"ל אפי' דרך מעבר מפני שאין שום שייכות לחיצונים עם פנימיות הקדושה ולפי זה לא יכילו המים יאמר לב' כוונות א' שאין להם התייחסות עם השפע הקדוש להיותם בורות מס"א ואיך יחזיקו המים הקדושים והב' שהם בורות נשברים שנשפך כל המים שבתוכם דרך השברים וזהו טעם למ"ש לא יכילו:
וההוא דזכי לנטרא ליה ירצה שעושה זכיות בגדר ערוה בצניעות וקדושת הפה והרחקת ההרהורים כדי שמזה יושפע עליו כח לשמור בריתו:
מההוא נביעו דנחלא הוא אור היסוד מקור מים חיים. ור"ל שלא יקבל השפע ע"י הנוק' אלא מן הדכורא כמו שהנוקבא מקבלת ממנו וזה יהיה בין בעלמא דין. אור המושפע למ' מיסוד זעיר. ובין בעלמא דאתי המושפע מיסוד אבא ליסוד אימא וזהו והיית כגן רווה. מלכות המתרווה מיסוד. וכמוצא מים אימא דאתמר בה ונהר יוצא מעדן יוצא תמיד שאינו פוסק.
וזכי דאתמלי ההוא באר עילאה פי' מלבד מה שזוכה לעצמו בפרטותו עוד זוכה לכללות העולמות וזה שיסוד אימא מתמלא מאור מופלא לבד מהשפע המושפע בה תדיר. אלא גם מאור הגנוז שבזה יסוד אימא מלא על כל גדותיו דוק שלמעלה אמר ומניה אתזנו וכו' וכאן אמר לנגדא ברכאן כי למעלה מדבר בשפע ההווה תמיד למזון העולמות וכאן מדבר ביותר מובחר ומעולה. ועוד למעלה מדבר בבחי' הניתן לעולמות במדרגתם שהולך ומתפשט ומתעבה וכאן ירצה אור שאינו מתעבה והיינו לנגדא בשמא עילאה. ה"ס אימא

הנק' שמך הגדול כמ"ש באוצ"ח. והענין כי בסוד הפריעה מתעלה יסוד אימ' למעלה ומתגלים החסדים. אבל המטמא ברית ו מחזיר הערלה והסיתום וממעט אור אימא:

דלא אתברכא שבשוב הערלה להתדבק שם נפגמים גם הע' אורות שבת"נה דזעיר הידועים בסוד כריתת הערלה:

הוציא שם רע דאיתא בס' אוצ"ח כי בינה לאה ורחל נקרא שם טוב. אבל הקליפה נקרא שם רע והיינו ערלה רע לה:

דף רע:

והרמ"ז כתב וזה לשונו אי לא בריך איקרי גזלן מז"לן ידוע שבכל מה שנהנה האדם יש בחי' בירורי מלכין קדמאין שעיקרם מד' אותיות הוי"ה כנודע מסוד רפ"ח. ושמה סוד ד' החושים. והנה הבירורים נפרצי' בד' נמצאי העולם. אדם חי צומח דומם שגם הם בסוד ד' אותיות הוי"ה ועל כל זה כתיב לה' הארץ ומלואה כי כל עולם התהו היה מבחי' הארץ בסוד מלכים ונודע שהם ז' וסודם ו"ה כנגד ז' נקודות וד' אחוריים שנפלו למקום הז' והנה ז"פ ו"ה גי' מלו"א וזהו ומלואה ולכן דרז"ל פ' זה קודם הברכה שעדיין אותו המילוי הוא נבלע בארץ אבל אחר הברכה כתיב והארץ נתן לבני אדם כי בה מוריד כח בז"ון להשפיע בעולם מ"ד לתקן המ"נ של הניצוצות והיינו בני אדם פי' בני הם הניצוצות מ"ן. ואדם הם המ"ד. וע"כ אי לא בריך איקרי גזלן ויובן בהקדים מ"ש בס"הכ כי ברו"ך הוא יסוד אבא הנעלם בתוך יסוד אימא. ומשם נמשך כח לחג"ת שיעלו לאימא הנק' מלך העולם.

וז"ש לאמשכא חיין ממקור דחיי וכו' פי' שאין לזו"ן כח לעלות לקבל השפע אלא במה שאנו נקדים להמשיכו להם כי בלתו קצר כח חייהם. ואומרו לשמיה דקב"ה ה"ס חג"ת שבהם ג' אותיות יה"ו כמבואר בכוונת הלולב וה' אחרונה היא בחזה כנז' שם ואחרי עלותם לאימא אז מקבלים השפע האמיתי. ועיין היטב בס"הכ. וכנגד זה אמר ולארקא עליה מההוא משחא. ועוד נקדים מ"ש באוצ"ח שיש חילוק בין גניבה לגזילה. כי הגנב שהוא בסתר פוגם באורות המכוסים וגזלן שהוא בגילוי פוגם בנגלי'. והנה המברך גורם הורדת השפע בגילוי בכל הזעיר. ונמצא שמי שאינו מברך נק' ממש גזלן. ולכן גזלה גי' מ"ה. שכאשר הזעיר בגדלו נק' אדם ונודע שמילוי אדם הוא חו"ה נמצא ממש גוזל אביו ואמו הקב"ה וכנסת ישראל כמ"ש בגמ'. והנה ברכות הנאות כל החושים ראיה שמיעה ריח טעם הם בסוד ד' אותיות הוי"ה שסודם רל"ב ונרמזים במלת ברו"ך עם ד' אותיות כמ"ש בס"הכ אע"ג דלפי גמ' דידן פסוק ואכלת נאמר על ברכת המזון לבד. הנה ר"מ דרש על הארץ הטובה על כללות כל הנאות שבעולם:

דף רעא.

אריך ב"ן וכו' פי' כי הנה ברית הלשון ה"ס הדעת המתווך בין גרון וחיך שהם חו"ב ושם הוא עיקר מושב ב' יסודות דאו"א ולכן באותם הדברים מעוררים ב' היסודות שכללותם נקרא מקורא עילאה דהיינו השביל והנתיב וכדלקמן:

דרגין ומקורין פירוש דרגין הם הספירות בעצמן שיש בהם מעלות ומדריגות זו למעלה מזו. ומקורין ה"ס הפנימיו' א"נ דרגין הם הקוין ימין ושמאל שאין להם התפשטות והמשכה. שהרי אין הזרועות שופכות וממשיכות לירכים אבל מקורין הוא בקו האמצעי ששם כל בחי' היסודות שהם ממש מקורין והם מעיינות ונהרות נמשכים מזה לזה וזה שופך ממש לזה:

ואתמלייא לארקא וכו' אמר כן מפני שיש מיני שפע שאינם מתהפכים להמשך למטה וכמ"ש בסה"כ בסוד אסרו חג שיש עיבור שמתעכב למעלה ו' חדשים ויש לבו ביום. ועד"ז של ברכת הנהנין יהיה לאותה שעה שמיד נמשיך אותו על כל העולמות ולא עוד אלא ואתברכן כולהו כחדא. כי בענין התפלות מתתקן הפנימיות. ואך בברכות מתוקן גם החיצוניות יחדיו אבל אין ספק שכל זה הוא בבחי' פרטית לפי אותה מצוה שמברך עליה או לפי אותה ההנאה שהוא תיקן איזה מדה פרטית וכדבסמוך:

רעותיה ברזא דברכאן וכו' פי' שישים רצונו ומחשבתו בסוד הברכות הם ב' יסודות דאו"א המיוחדים בזעיר עד שנחשבים כאחד בסוד ברוך וברכה:

דיתברכון אבהן ובנין הוא מה שאנו מכוונים בברוך ג' מ"ב שהם בחג"ת וג' מילואי עס"מ שהם בנה"י העולים ק"ב ועם ג' מ"ב העולים קכ"ו הכל גי' ברוך. ולפי שכל הששה חג"ת ונה"י הם נכללים במלת ברוך לכן אמר כחדא. והיינו דקאמר אבהן ובנין כחדא שכולם מתברכים יחד מיסודות או"א אשר בדעת זעיר:

ומאן דמברך לקב"ה שהוא זעיר בסוד ו' קצותיו אמנם צריך לשים לב לכפל הדברים. וירמוז לסוד אחר והוא כי גם אנו מכוונים בברוך שעם ד' אותיות הוא רל"ב וה"ס השפע האמיתי היורד בברכה ונמצא כי יש ב' כוונות בברוך א' להעלות חגת"ם לבינה וזה ע"י הכח המושפע עליהם. והב' השפע שממשיכים עמהם ברדתם משם וה"ס רל"ב והנה על הבחי' הא' אמר ומאן דמברך לקב"ה שה"ס הברכה הא' ועל השניה אמר כיון דשמא וכו' שהיא הבחי' השנית הנעשית ממילא אחר שקדמה עלייתם. ולכן אמר מתברך כלומר מעצמו. ואמר שמא שה"ס רל"ב דהיינו ד' אותיות הוי"ה כנודע והם אבהן ע"ב ס"ג ובנין מ"ה וב"ן הנז"ל:

הא אוקימנא לעיל דף רל"ט ע"א דבכל מקום פירושו בכל מדה ומדה וכן הוא בברכות הנהנין. כי פרי האדמה הוא במלכות. ופרי העץ בזעיר וכיוצא. ויצדק מאד לשון מקום שרומז למדות שהן סוד כלים והיינו מקום ממש. כי באור הפנימי לא יצדק שם מקום לרוב ייחודו מראש ועד סוף האצילות:

חולקא קדמאה נלע"ד שהוא בחי' הכתרים של אותו השפע היורד. וזהו רמז מלת וברכתיך שהוא צירוף ובכתריך:

כד"א יזכור כל מנחותיך הוא לשון ביסום ויכוין אל השפע העיקרי שיכון לייחד אותו אל ה'. כי השפע האחד הוא מיוחד לאדם שהוא הגורם העלייה. ולפ"ז הו"לל אשר תזכיר וכמו שהקשה לעיל דף רל"ט ע"א אבל אזכיר הוא הקב"ה שהוא המבסם ומייחד שמו וה"ס רל"ב ודו"ק כי וברכתיך יוכל להיות עבר כנודע מן הדקדוק ולפ"ז יש בפ' רמז לשני מיני שפע שהזכרתי והקדים העיקרי שהוא רמוז במלת אזכיר כאמור. ואח"כ אבוא אליך בשמי זה המבוסם וכבר ברכתיך עוד ברכה קודמת. כיון דההיא ברכה זו היא מעלה אחרת וגדולה היא שכל האור המושפע שורה על ראשו והוא המקור שממנו מתפשט לכל העולם:

בשעתא דאינון ברכאן וכו' מז"לן שכאן רומז למ"ש הרב בהמשך פי' הברכות שהרי לקמן פי' ר"מ הברכה מן ברוך עד מלך העולם ולא יותר. וכאן רומז לשאר אשר קדשנו במצותיו בת"ת ובנ"ה וצונו ביסוד וסוף הברכה במלכות וכבר ידעת שרחל נק' חקל תפוחין קדישין כשהיא מקבלת מתנ"הי דזעיר שה"ס וכל שיח השדה כמ"ש הרב. וז"ש מתעטרן גו חקל וכו'.

ופגעי בהו וכו' אחרי צאתם ממלכות דאצילות בכל העולמות: מאן אתר נחתי לבתר דנחתי מאתר דרישא דצדיקי אחר שפירש מעלת המברך כנז' חזר לפרש תוכן הסוד בעיקר הברכות ופירש מאיזה מקום יורד השפע האמיתי ואמר לבתר דנחתי וכו' ירצה שתחלה צריך להעלות חג"ת אל יסוד הבינה וכמו שיבאר אח"כ בכוונת מלות הברכה. ואמנם העלאה זו היא בהורדת הכח מיסודות א"וא בסוד ברוך והם בראש קו האמצעי שנק' אתר דרישא דצדיק כי ראש צדיק הוא הדעת שהוא במקום הכתר וב' היסודות אשר שם נק' מקור של ראש הצדיק וה"ס נקודת ברוך. קמ"ץ ראש זעיר. ושו"רק יסוד. ולפי שאין העלאה קודמת להורדה שהוא בברוך. וגם שאין ההורדה הזאת אל השפע האמיתי רק אל הכח המושפע בתחתון שיעלו ליסוד אימא. לכן הזכיר הענין בדרך כללות ואמר שלאחר שיורדות הברכות מראש צדיק שה"ס הורדת האור מברוך:

אז תמן סלקין מתערי וכו' פי' שם לראש צדיק עולין מתעוררים בכח מ"נ:

לנחתא אחרנין מלעילא הוא השפע האמיתי שבא מן הפנים. כי הראשון בא מחיצוניות של העולמות כנודע מק"ש שכל שפע הנשפע ליתן כח להעלות הוא מזווג החיצוניות. והשפע האמיתי הוא מהפנימיות. וז"ש מלעילא שגם א"וא מקבלים אותו מאריך ואריך מעתיק וכו': ואתמליא מעילא ומתתא מ"ד ומ"ן. והקדים העליונים מפני שגם להעלות התחתונים צריך להקדים כח העליון במלת ברוך כאמור:

הה"ד ברכות לראש צדיק ר"ל שב' מיני שפע וברכה ניתנים ונמשכים לראש צדיק שה"ס הדעת והבן שהאותיות הקודמות בא"ב לשם צדיק שהן פג"טץ עולות ז"פ הוי"ה כשם יעקב שה"ס הדעת המתפשט כנז' בס' א"י על פ' כי אחי אביה הוא כיון דהאי דרגא אתמלייא. שהוא בהתעלות חג"ת במלות אתה ה' אלהינו. ושאז מושפע השפע האמיתי מהפנימיות. אז אריך להאי כלה ומתמן וכו'. וזהו מה שנאמר בא"י בפה"ג וכיוצא שהוא השפע הניתן לכ"י ומשם לכל העולמות:

ומתמן נגדין וכו' זה יורה מה שנז"ל כי בין בסגולת אותה המצוה וברכתה ובין בברכת הנהנין יורד ונמשך אותו השפע מיד ובפרט בברכת הנהנין דבה קיימינן עד השתא כי צריך שירד השפע מיד לתקן אותו הניצוץ אשר באותו האוכל. וגם להוריד הכח והחיות לזון גם את הנפש והכל נכלל בסוד על כל מוצא פי ה' יחיה האדם ומז"לן שזו היתה אחד מכוונת ר' ייסא סבא הנז' בפ' בשלח דף מ"ב ע"ב דלא אתקין סעודתא בכל יומא עד דבעא בעותיה וכו'. שהיה מתכלל שיזדמן לו ניצוץ קדוש ושימשך שפע לתקנו ולהחיות את נפשו:

כד סלקין אינון ברכאן הוא אותו הניצוץ הנעקר מקליפת נוגה ומתעלה בהבל הברכה. וכן הוא ג"כ בעשיית איזו מצוה. וכנז' במרכבת יחזקאל דף פ"ה ע"ש:

לית פתחא וכו' כבר אמרנו שמלמעלה נמשך כח להעלות התחתוני' למעלה וא"נ כשעולה אותו הניצוץ שהוא מבחי' הפנימיות עולה עמו האור שהורו עליו שהוא מבחי' חיצוניות. ולכן הפתחים נפתחים להכניס הניצוץ וזה ע"י המלאכים הממונים שכחם מהחיצוניות. ואומרו פתחא ופתחא הוא בסוד ב' היסודות דא"וא שבהם עיקר הכוונה בברוך. ולכן מיד יוצא קול הנולד מביניהם והוא כרו"ז גי' ע"ב קס"א המכריז דא איהו דורונא דמלכא. שהרי כל הניצוצות העולות מתוך נוגה הן משל רפ"ח ניצוצין שהם משל זעיר וראוים לו: בקיומא כדקא יאות היינו מפני שסוד אמן כולו מיוסד על הקו האמצעי ובפרט על בחי' יסודות דאו"א וזעיר הנק' ברית קיימא קיו"ם גי' יוסף וזו בחי' מעולה מאד משל הברכה וכמו שיבואר. וכיון דהאי ברכתא סלקא ובכח עניית אמן. כל דרגין

דא"וא ודזעיר כולם מוכנים להאיר לרחל בחינתה שבאחורי זעיר שאז היא נהורא דלא נהיר משא"כ בהיותה פנים בפנים עם בעלה שאז היא מאירה: וכ"ש אי היא ברכתא. דסגיאן וכו' שאז הוי דבר שבקדושה ויש לה סגולה פרטית ומעולה מהארות אבא דאיהו י' ונאה לדרוש כי ביסוד דאבא המבריח בקו האמצעי יש שם ע"ב וכשהם עשרה זוכים להארת כל היסוד שמאיר ברחל והיא מן החזה ולמטה בסוד וא"ו ה"א ועם ע"ב גי' אמ"ן. וזה לדרש ולא לכוונה. כי עיקר כוונת אמן קיבלנו ממרן האר"י זל"ה והוא מ"ש אמן הא רזא דקשרין וכו' ואציע בקיצור דברי סה"כ. דע כי עיקר ייחוד ז"ון הוא באמצעם כי כנפיהם ופניהם פרודות והנה רחל מקומה מהחזה ולמטה וקשורה בג' מקומות בזעיר דהיינו בת"ת וביסוד שבהם שורש כתרה ודעתה. ועוד יש בחי' הבל היוצא מפי האמה דזעיר ומשל אבא שמגיע עד שם. והבל זה לבנין וחיזוק גופה. וגם צריך שתדע מ"ש בתיקונים שיש הוי"ה בחסד ואד"ני בגבורה ושניהם בת"ת. וכן יש שני השמות בנ"ה ושניהם ביסוד ואמנם יש בחי' פרטית לג' אותיות אמן שהם א' בחזה מקום סיום יסוד אימא. ותחלת גילוי עטרת אבא ומ' הוא ביסוד. ון' באותו הבל וידוע שהן ג' בחי' של משה שת הבל כנז' שם. וע"ז דרז"ל איש אמונות רב ברכות על מרע"ה ופשוטו של מקרא כי מי שעונה אמן הוא רב וגדול בברכות שגדול העונה אמן וכו' וז"ש רזא דקשרין שהם ג' המקומות שבהם קשורה רחל עם זעיר. ואמר דכל ייחודא מפני שבכאן הוא כל הייחוד שיש ביניהם. וגם שדווקא בג' מקומות מתייחדים שני השמות והיינו כל ייחודא. ואמר וקדושה דמאריה ירמוז גם לאור אבא המאיר בה. בין הארת כל העטרה שמהחזה ולמטה ובין ההבל היוצא מהיסוד שסתמו של אבא יש בו הקדושה:

ומעטר להההיא ברכתא וכו' ה"ס הארת עטרת אימא המסתיימת בחזה ומשפעת אור ברחל כנז' בס"הכ ונמצאת למד שבהצטרף אמן לברכה ישנם לג' ייחודי יב"ק יחוד בקו האמצעי ברכה כפשוטה. קדושה מצד אבא ולעומת כן אמר ברזא דמאריה. שכל בחי' אמן הן בסוד היסוד:

וקב"ה אתרעי וכו' ר"ל שהם נקראים בעצם עושים רצונו של מקום כיון שהשפע האמיתי המושפע בברכות הוא מפנימיות יסוד אבא. הלא נודע שאבא מושרש ברצון עליון נוצר חסד והיינו אתרעי בהו:

ותיאובתיה בברכתא דלתתא פי' עיקר חשקו להטיב לרחל וכדמפרש ואומר דההיא ברכתא סלקא וכו' וכמו שיתבאר דבפירוש אתמר בס"הכ וז"ל זו היא כוונת הברכות והוא להעלות המלכות אל הבינה ע"י חג"ת וכו' וכמו שיתבאר יותר בפרטות מלות ברוך אתה ה' דבסמוך: והענין שבהתעלות חג"ת אל הבינה מתעלה עמהן מלכות שהיא

דבוקה בת"ת. וז"ש אנהיר בוצינא דלא נהיר שה"ס כתר רחל הדבוקה תמיד באחורי ת"ת כמובא בסוד המשכת הלולב כנגד הלב:
ואתקיף לה בתוקפא וכו' הוא שמייחד אותה עם חג"ת שיש בהם ג' אותיות יה"ו והיא ה' וכשמעלים אותה בעלותם יש לה כח גדול. א"נ ירמוז אל ג' שמות מ"ב שעולים קכ"ו כמספר שם אד"ני בריבוע שכל כוונת הברכות והעליות היא לתיקון רחל. ואמר תוקפא תקיפא. לרמוז אל ג' שמות מ"ב שהם ג' ידות בחי' גבורה וכח וגם שעיקר מ"ב הוא כ"ח דהיינו מילוי המילוי דהוי"ה:
ועל רזא דא כתיב וכו' לפי הדרך הא' שכתבתי מייחוד שם הוי"ה רמוז שפיר מכבדי כי כב"ד גי' הוי"ה וגם לפי הדרך הב' יכון רמז המספר. כי שמות של מ"ב האמורים הם משם הוי"ה. וגם לשון מכבדי רמז לברכה כי לשון ברכה היינו ריבוי ותוספת. וכן מכבדי מלשון באין מעיינות נכבדי מים:
ובוזי יקלו אינון אלין וכו' שאין לפ' בזיון זה כמשמעו שמבזה בדברי חריפין או כמו כי דבר ה' בזה. דא"כ לא הוה סגי במ"ש יקלו מעצמם אלא פירושו על העושים ענין שממנו יומשך צד בזיון לגבי מעלה. והוא שאין נותנים שבח לה' על הנאתם. כאלו לא יאמינו בטובו ית':
ברכתא מפומייהו ירצה שאין הפ' מדבר במי שאינו יודע לברך או ששוכח לפעמים אלא במונע הברכה מפיו:
רזא דרזין וכו' ירמוז לעיקר סוד ברכת הנהנים שהוא להמשיך שפע ורב טוב מב' יסודות א"וא פי' מן השביל המסתתר ומיוחד תמיד בנתיב ברוך בברכה והיינו רזא דרזין:
לאינון דידעי חכמתא למנדע וכו' כי עיקר תואר ברוך של ברכת הנהנין והמצות הוא ביסוד חכמה ואציע דברי סה"כ וז"ל דע כי כל הברכות הן מלמעלה למטה כדי להמשיך השפע חוץ מי"ח ברכות העמידה שהן להעלות ממטה למעלה וכו' עד והנה ברוך זה צריך לכוין בו ביסוד עליון דחכמה הנק' שביל דקיק להמשיך בו השפע ולחברו עם יסוד הבינה הנק' נתיב וזה נק' ברוך וזאת ברכה והכל ענין אחד עכ"ל ובזה יובן מאמרנו שאמר שברכת המצות וסל הנהנין הם לארקא ברכאן מעילא לתתא וכנז"ל שהכוונ' בהם להשפיע השפע מיד כדי לתקן אותו הניצוץ שיש במאכלים ולהוסיף חיות רוחני בו לבד מברכות העמידה דאינון תיקונא דמאריהון. דוק מלת דמאריהון שר"ל מאריהון של אותן ברכות דעמידה שהן ז"ון ואין הכוונה בהם לא"וא כשל שאר הברכות. וברכות העמיד' מבוארת כוונתם ליודעים שכולם בז"ון ולתקן את המלכות תחלה מתתא לעילא כמו

שהוא בברוך שתחלה לכוין בו אל ו"ה בכריעת הגוף להוריד ו' לגבי ה'. ואח"כ באתה י' לגבי ה' וכמו כן בהוי"ה לכווין בו להעלות ה' לגבי ו' ואח"כ ה' לגבי י' והכל בת"ת זעיר.
והרי הכל מתתא לעילא ואמנם משם ואילך הוא מעילא לתתא אלהינו ואלהי אבותינו וכו' עד סוף הברכה שנכנסים בזעיר המוחין ונבנית המלכות וכן כל הברכות דעמידה מן הראשונה ואילך כולם לתיקונה. ואין השפע יורד מיד כי יש זווג דישראל ולאה בויעבר ושל יעקב ורחל בנ"א והשפע יורד בעלינו לשבח:
סלקין מתתא לעילא ה"ס אור חוזר העולה מלמטה דהיינו ניצוצות מתוך הקליפה דמתעלין בכח האור הראשון המושפע להעלותם ולכן עולים עד נהורא דלא נהיר הנז"ל ומתערי לעילא בכח שקבל ההוא נהורא דלא נהיר באותה הברכה ומתעלים עד כרסייא היא הבינה:
ואז יוצאות ברכות אחרות ממקור עליון הוא השביל הנז' והוא השפע האמיתי ואז פוגע אור זה עם האור אשר עלה. ויחדיו שורות בראש צדיק הוא דעת זעיר להמשיך שניהם למטה. וגם שהם נמשכים דרך קו האמצעי. מ"מ מתברכן אבהן ובנין שבשני הקוים דימין ושמאל. וכל שרגין דלהון לאתויי לאה ורחל. רזא דמקורא עילאה מז"לן איתא בפ' בלק שאות י' יש לה ג' בחי' גזעא רישא ושבילא ולפי הנל"עד ה"ס חב"ד דאבא וה"ס הקוץ התחתון של י' והוא בסוד דעת העולה בנקודת ציון העליונה דאימא עילאה וכמ"ש בפי' בספרא דצניעותא ואיתא בבראשית דף י"ג ע"ב פטר כל רחם בההוא שביל דקיק דנחת מן י' דאיהו אפתח רחמה. ופירשתי בס' יודעי בינה שלי שה"ס המשכת דעת עליון דאבא עד נקודת ציון בסוד הפנימיות א"כ מקורא עילאה ה"ס דעת אבא. ורזא דמקורא הוא הנכנס בנקודת ציון שה"ס יסוד והיינו רזא. לארקא מן השביל לנתיב ולאמשכא בהמשך האור בתוך זעיר. ולאנהרא כל בוצינין בכל קוי זעיר וגם בשתי נשיו:
ואיהו בריך תדיר כי ע"כ נק' שביל דלא אתיידע לעילא ולתתא לפי שלעולם הוא בסוד זווג ולא יש היכר אם הוא למעלה בחכמה או למטה בבינה וכדפי' בס"הכ:
ומתמן שירותא וכו' ה"ס יסוד אימא הנק' עלמא דאתי שנמשך ובא והוא בדעת זעיר שבו התחלת מקור החו"ג שה"ס שמים אש ומים הם והם שני שמות אהו"ה ואה"וי העולי' ט"ל וה"פ ט"ל גי' קצ"ה ואח"כ הם נכללים ביסוד שהוא קצה דלתתא שגם הוא ברוך כנודע. שר"ל מושפע בתוספת אור. ואם הוא בברכות הנהנין הוא לארקא לתתא שמקבל מברוך העליון אשר הוא בסוד הדעת. ואם הוא בתפלה הוא לאתערא מתתא לעילא כי כל כוונת הורדת השפע במלת ברוך בעמידה הוא לתת כח במלכות וכל העולמות

והבירורים שיעלו למעלה: ברזא דחכמתא ידוע שיסוד אבא מתפשט עד יסוד זעיר ונמצא כי כל סוד ברוך הוא ביסוד אבא. אלא ששל התפלות הוא בבחי' היותר למטה.

אבל ברוך קדמאה שהו' של הברכות הוא ברזא דחכמתא עילאה פי' בחינת היסוד דאבא העליון הנק' שביל אתה לבתר דשארי לאתגלייא. כל המשך ענין זה מבואר במ"ש בס"הכ בסוד הברכות וכבר הזכרתיו למעלה כי ב' מיני שפע הם א' המשפיע כח בתחתון להתעלות אל העליון. ואחר שנתעלו שם מקבלים השפע האמיתי למזון העולמות. והנה בברוך שם היא כוונת קיבול השפע הראשון ואח"כ אומרים אתה ה' אלהינו שהם חסד ת"ת וגבורה שעולים אל הבינה שהיא מלך העולם ושם מקבלים השפע והוא גמר הברכה וכמו שיתבאר לק' בפרטות. ונמצא כי אתה הוא חסד שמשם תחלת הגילוי:

האי בריך סתים ירצה בהיותו למעלה בדעת ששם סתום לגמרי לאפוקי כשמסתיים יסוד אימא שאז אינו סתום כ"כ באורח סתים. שלא נאמר תתברך אתה. ועוד מקורא עילאה דלא אתגלייא. ז"ס נפלא בעיני על שלא נאמר מברך אתה ה' הטעם שעיקר כוונתינו הוא באותו השביל שהוא ברוך ונברך בנתיב העליון וזה בלי הפסק אפי' רגע. וכן תמיד מושפע בשפע הבא לו מלמעלה. וזהו ברוך שתמיד הוא מושפע. אבל מה שמתפשט למטה הוא מברך דהיינו אם יש כלי שיקבל להיות מבורך:

אתה שירותא לאתגלייא לבר יש לדקדק דהול"ל שירותא דגילווייא ונלע"ד שירמוז למ"ש בס' א"י שב' מיני חסד הם הא' הוא חסד עליון אחר הבינה מיד אחריה ברישי כתפין קודם התחלקות הזרועות והוא נק' יומא דכלהו. ואח"כ יורד אל הגדולה שהוא החסד הב' ואע"פ ששם בס' א"י כתוב כך בא"א. אין ספק אצלי שבכל פרצוף של הזכרים יש בחי' זו ועליה אמר שירותא לאתגלייא מפני שמשם מתחיל כח ראשית הגילוי ולא יצדק לקוראו לגמרי בשם גילוי עד הגיעו אל זרוע ימין ממש ששם הוא הגילוי הגמור ולכן נקרא אתה לנכח על שני בחי' החסד. הראשון שהוא העומד ומתחיל להתגלות והב' הוא הגדולה יד ימין כנז'. אבל העיקר הוא החסד הראשון וז"ש ומאן איהו דא רזא דימינא. דוק אומרו רזא דימינא ולא ימינא סתם. ואמנם לפי כלל שבידינו כי רזא תמיד סודו ביסוד. נ"ל לומר שידוע שיש ביסוד אימא אשר בדעת זעיר ה' חסדים ועוד בחי' ששית שהיא היסוד דחסדים הכולל כל החמשה וכמ"ש בדרוש הלולב וזוהי התחתונה ולכן אותו החסד הא' המתחיל להגלות כנז"ל הוא ממש יסוד החסדים.

וז"ש רזא דימינא ולכן נק' יומא דכליל כלהו:

ואיהו כהן לגבי ההוא אתר שכן הוא משמש אל האור שביסוד אימא להגלות. ודייקא כהן משמש כי התשמיש הוא ביסוד ולכן עולה ה"פ י"ה שסודו ביסוד אימא. מלבד שבו

יסוד אבא ושניהם י"ה. עוד אמר בשער התפלין כי ביסוד דאימא יש החו"ג שלה וגם ה' חסדים דאבא ושע"כ נק' י"ה. וזהו רמז ואברהם בן ע"ה גי' כה"ן שנה בצאתו מחר"ן גי' גרו"ן שה"ס אותו החסד המתחיל לצאת בין הכתפים. ורזא דא אתה כהן לעולם הנאמר באברהם: וההוא עולם הוא עלמא דאתי. יסוד אימא שבו שם קס"א שמילואו ק"ם ועם ו' אותיותיו גי' עולם וגם שם הוי"ה דחסדים שנקודה סגו"ל עולה עול"ם:

ודא הוא ימינא עילאה פי' גם שבחי' חסד זה הוא באמצע מ"מ הוא ימין עליון שכל חסד נקרא ימין ונלע"ד שז"ס אל עליון הנז' שם כשאברהם זכה לכהונה: אשתכח לאתגליא שהוא נמצא להגלות ולכן נקרא אתה: רזא דאמצעיתא מבואר הוא דהיינו ת"ת שסתמו נקרא בשם הוי"ה כי שם נקבצו ד' יסודות ושורש ח"ג נ"ה כנזכר בזוהר הרקיע פ' ויקרא בסוד ד' חיות הקדש מגא"ר שבהם מתחלקות ד' אותיות הוי"ה. וטעמו מפני שבת"ת מושב פתח יסוד אימא וגילוי דשל אבא. וזהו רזא דאמצעיתא היסוד שהוא שם באמצע.

ועוד רזא דמהימנותא וכו' הוא ממש ד' יסודות שיש בכאן שהם כוללות כל האצילות והם דאו"א ויש"ס ולאה והרי הם ד' אותיות ממש וכולל כל סטרין:

אלהינו דא סטרא וכו' פשוט הוא דהיינו גבורה. אבל למדנו כלל גדול דמדלא נאמר בא"י אלהים אלא אלהינו. ש"מ שכוונתינו להתכללות גדול והוא הנז' בס' א"י שרוח החסד הוא בתוך כלי הגבורה ורוח הגבורה בתוך כלי החסד וז"ס התכללות ימינא בשמאלא הנזכר בכל הזוהר. והנה שם אלהינו נגזר משני שמות משם אלוה שהוא בחסד ומשם אלהים שהוא הגבורה. ועוד אלהינו גי' מ"ו מילוי ע"ב דהיינו חסד נ"ו הוא שם הגבורה ה"פ נ"ו הוא פ"ר והרי ב' התכללות בשם זה שמאלא בימינא וימינא בשמאלא. ועד הכא אתקשרו ברכאן ה"ס השפע הנמשך מברוך שהוא יסוד אבא שביסוד אימא. וכל יסוד סודו קשר: שכן הוא הקושר והמיחד. וגם בו נתקשרו כל האורות. ולכן אתה הוא התקשרות זרוע ימין בחסד עליון. יהו"ה קשר כולל ובאלהינו התכוללות הנזכר. וכל זה הוא הכנה לשיתקשרו יחדיו ויעלו אח"כ כדלקמן. וא"ת כיון שחג"ת יעלה ודאי שגם נ"ה יתעלו לחג"ת כי אין ריקות נמצא וא"כ למה תאמר דעד הכא דהיינו חג"ת. תבאנה הברכות: לכ"א דכיון דאלין מתברכאן כולהו דלתתא אתברכן. כי מכח אבהן מתברכין הבנים וכנז"ל דאתברכן אבהן ובנין. שבמלת ברוך אנו מכוונים לג' מ"ב וג' מילוי עס"מ:

לבתר דאינון אתברכאן ואעלי וכו' הוא האמור למעלה שבתחלה נוטלים השפע לצורך עצמם והיינו לגרמייהו אז אתהדרו כלילן כחד וכו' והענין הוא כי בשלמא אם היתה העליה חג"ת לחב"ד. לא יצטרך ייחוד התכללותם כי ג' קוים עולים לג' קוים. אבל כאן

העליה ליסוד אימא שבדעת זעיר ששם יש בחי' חג"ת ביחוד גדול וכנזכר בסה"כ בסודות השופר. ולכן צריכים חג"ת העולים שם להתכלל כאחד.

וז"ש דאינון לא יכלין וכו' פי' שהרי כמו שהם חלוקים לג' קוים לא יוכלו לחזור שם ואע"פ שמשם יצאו וזהו לאתהדרא. ואמר לגבי ההוא אתר. משום דפשיטא שאינם נכנסים בפנימיות והם יסודות א"וא שביל ונתיב אלא שעולים לדעת וליסוד אימא לעטרא שלו:

כיון דאתברכאן בקדמיתא כפל אלו הדברים נראה שבא ליתן טעם למה לא יש איזה מלות לרמוז לנה"י שהרי כשעולים חג"ת אל הדעת בודאי שגם נ"ה יעלו לחג"ת וא"כ למה לא יש רמז לזה. לכ"א שאין לנו לכוין אלא בחג"ת מפני שהם כיון שקודמים להתברך מיד אתהדרו ועאלין וכו' ומיד מתחילין לקבל השפע השני המושפע למטה. ולכן אין מקום להשפיע בנ"הי השפע הראשון בפרטות אלא שמקבלים ממה שהושפע לחג"ת.

ועד דאינון אתברכאן וכו' זהו טעם ב' לקודם שלא תאמר שכשהחסד מקבל שפעו מיד עולה. וא"כ כשיבוא השפע לאחדים יגיע לנה"י. דאינו כך אלא כל עוד שהם שלשתם מתברכין לא עולים עד שיתברכו שלשתם ואז עולים יחד. ועאלין ר"ל ליסוד אימא. ותאבין הוא חזרתם לדעת וזו אף זו קתני:

וכד תאבין לגבי וכו' וזהו טעם ג' כי מיד שחוזרים לדעת ונכנסים שם ביסוד מיד נק' אימא מלך. ולכן צריך להסמיך מיד חג"ת דהיינו אתה ה' אלהינו אל מלך ומלך לא אתקרי וכו'. כיון שעליתם הוא לעטרה דאימא היא מלכותה וחג"ת עולים שם כל אחד כלול מחבירו. דנמצאו גפ"ג ובכללות עשר גי' מל"ך וזו היא גדולתם. ועי"ל במה שכבר נז"ל שבעלות חג"ת למעלה. עולה גם מלכות שבחזה זעיר עמהם ואז עולים שרי המרכבה חג"תם מיוחדים ורמוזים בשם מלך מלמטה למעלה כי ך' רומז למלכות ות"ת. ול' לגבורה ות"ת ומלכות ומ' לחג"תם והיינו מלך שכולם מיוחדי' במלכות.

עתירין מסתפקן וכו' עתירין משלהם באור חוזר דמ"ן. מסתפקן באור ישר הבא עליהם בברוך בלא חסרונא כי כולם מיוחדים ושל זה ניתן בזה ואז הוא מלך. כי אין מלך אלא שיש תחתיו שרים וגדולים. אבל השולט רק על דלת העם אינו אלא שר או דוכוס וכיוצא:

מלך לתתא וכו' גם זה טעם להקרא אימא עכשיו מלך הוא כי כוונת עליית חג"ת למעלה הוא לקבל שפע ולהשפיע למטה דרך המלכות שאז היא שולטת על התחתונים ומשפעת בהם ולכן גם מתחלה נקרא יסוד אימא בשם מלך על שהכוונה על מלך התחתון:

ומאן איהו העולם אשר וכו' צריך להקדים מה שידוע שעולם האצילות נבחן בשני מעלות דהיינו עולם הנעלם שהוא מאו"א ולמעלה. ועולם הגלוי שהוא מזו"ן ולמטה והנה אמר

שאימא נקרא מלך כשעולים אצלה גדוליה חגת"ם. ומזה נמשך בהכרח שאין לפרש מלך העולם כנראה משטחיות פשוטו של סוד שר"ל מלך התחתונים הנשארים שלא עלו דהיינו נה"י ועולמות בי"ע שהרי אין בהם חשיבות לשתקרא בעדם מלך כי אם שר או דוכוס כנז"ל. ואם נאמר שהעולם הם חגת"ם שעלו אצלה מפני שהם העיקרים זה אינו שהרי זה אמור בכח בשם מלך ואין צורך למלת העולם. ועוד השכיל שאמר שהמלכות נקרא מלך כד מעטרן אלין לה וכו' באופן שיש ב' בחי' בשם מלך א' כשגדוליו אצלו והב' כשיש לו כח להשפיע ולכן אמר ומאן איהו וכו' ר"ל לא תחשוב שאימא נקר' מלך מפני טעם גדולים שעלו אצלה לבד. אלא העיקר הוא מפני שנתן לה כח ושפע והענין שכבר אמרנו שחגת"ם עולים למלכות אימא ואז בעלותם שם ממשיכים בה הכח מחג"ת שלה שה"ס ל' דצלם וכמו כן מכל פרצוף שלה. ונמצא כי מלכות אימא היא מלך בעליית עבדים ושרים שאז מקבלת משל מעלה. ולפי זה תמיד שם מלך סמוך אל העולם. אלא שאינו כנראה מפשוטו שמלך על התחתונים. שאין זו מלכות אלא מלך מן העולם העליון שמשם בא השפע.

וזהו אשר קדשנו וכו' ופי' בס"הכ אשר בבינה קדשנו בת"ת במצותיו נ"ה וצונו ביסוד. וגמר הברכה במלכות. וראה כי עיקר המשכת השפע מתחיל מת"ת דזעיר. ושם גילוי יסוד אבא שהוא שורש כל קדושה.

וזהו קדשנו בת"ת וכו' והבן שד' מקומות אלו הנז' הם תנה"י שהם ראשי תיקון המלכות שהיא סוד מצוה. וכוונתינו לתיקון שלה בדווקא ומינה לתיקון אותו הניצוץ שעולה מקליפת נוגה לפי בחי' המצוה. אבל הכל לצורך גבוה דשכר מצות בהאי עלמא ליכא אבל בברכת הנהנין הכוונה להוריד אלינו אותו השפע ולכן מיד נאמר בפה"ג וכיוצא שהוא הורדת כח אותה המדה הפרטית שממנה שורש אותה ההנאה בפ"הא בנוקבא בפ"הע בדכורא וכיוצא ומשם יורד למטה.

עלמא דלא אתגלייא לבד וכו' יתן טעמים לתקנת הברכה בדרך העלם דהו"לל בלשון לנכח כיון שהוא הורדת שפע בגופא דזעיר. ואמר חדא כי אותו השפע הוא מתפשט בפנימיות זעיר ואינו יוצא אל המלכות אלא ע"י הארה לבד כנודע אצלנו. שנית שעיקר השפע הוא מאבא דאיהו ברוך והוא סתום אפי' בתוך זעיר כידוע מדרוש ארון וכפורת. וז"ש ואיהו סתים:

וע"ד לא איקרי וכו' ירצה זה הטעם השני שהוא העיקרי והראשין הוא סניף לו ובזה תמצא טוב טעם למה שאומרים מלך העולם בה' הידיעה. והענין שבחי' ה' ראשונה שבשם היא נק' עולם הבא מפני שהוא בא ונמשך בתוך זעיר ולזה נוכל לקרותה בה'

הידיעה: משא"כ שם לעתיד לבא שה"ס ו"ד שביו"ד ועדיין הוא טמיר וגניז והבן. ולעולם ימינא אתה. וזה מפני שסודו בבחי' זעיר גופו. ולא בסוד מה שמתפשט בתוכו. וזעיר נק' לבר כנז' בריש א"ר דף קכ"ח ע"ב ההוא דאיהו דלבר. והוא זעיר כמ"ש במקומו. וע"ד כהן שה"ס זרוע ימין דזעיר כפוף לגבי יברוך שהוא יסוד אבא בתוך אימא לקבל משם ולהמשיך אל המלכות וזהו ברישא ובסופא. בראש הברכה לקבל הוא ובסופה להמשיך למלכות והיינו דקאמר ועלמא תתאה וכו' היא הנוקבא שיש לה ב' בחינות זיווגים א' לעשותה כלי ולזה קורא בשם קשר שבו יש לה קשר והתייחסות עם בעלה זעיר בעל החסד. והזיווג השני הוא להולדה. וזה נק' בשם דיבוק שהוא ייחוד עצמי שאז נדבקים יחד מ"ד ומ"ן ואז נק' יסודה ברוך מלמטה למעלה בסוד אין טיפה יורדת מלמעלה שאין טיפיים עולות כנגדה מלמטה:

ולא אקרי ברוך בר וכו' ה"ס ההוא רוחא דשדי בגווה ששרשו משם רי"ו כנז' בק"ש שעל המטה וכמו כן בזווג הב' שידוע שיסוד אבא מגיע עד סוף יסוד זעיר והוא רזא דמקורא: **ואמלי ליה אתה** ה"ס טיפת החסדים המושפעים בה דרך היסוד דאורכיה רמ"ח עלמין סוד אברה"ם כידוע. באופן שבבחי' אלו יצדק להקרא יסוד הנוקבא בשם ברוך אתה של סוף הברכות שהרי היא החותמת ומסיימת הכל. וכל זה הוא עניין לכוונת הכהן.

וע"ד בר נש וכו' הכוונה לכללות בני אדם שכורעים בראש וסוף העמידה בלבד והיינו להוריד כח בדעתה שהוא שורש יסודה ועיקר הכוונה בשם אהי"ה כנז' בס"הכ. עלמא תתאה כפוף:

לגבי עילא בכאן לא אמר להההוא אתר. כי הוא מקבלת מאור אימא ע"י זעיר:

ודא איהו שנוייא וכו' כי ברוך של הברכות הוא ביסוד אימא. ושל העמידה ביסוד רחל וכ"כ בס"הכ:

וכולא ברזא וכו' הוא יסוד אבא שבתוך הנתיב דאימא או ביסוד רחל בהתקשרו בסוד הימין כאמור. כורע ביה בברכוי והוא עצמו לשון ברוך. והסוד אל היסוד שהוא בין הברכים וכמ"ש בס' א"י:

וברכות לראש צדיק ואז עולה רחל שהיא עדיין נקודה אבל מתחלקת לי"ס ועולה עד היסוד שלו ששם שרשה. כנז' בכוונה שנייה של העמידה ועוד אמר שם שלפי העיקר בנין המלכות הוא על ידי החסד לכ"א אתה שהוא החסד והוא האמור כאן. ואומרו דאתה איקרי ראש. מובן במה שידוע שעדיין זעיר בעל ו"ק וראשו הוא בסוד החסד כמ"ש בס"הכ ולכן לא אמר איהו ראש. אלא איקרי ראש כלו' בבחינה מן הבחי'. א"נ במה שנז"ל כי מזעיר הוא תחלת הגילוי ואמר שראשו דזעיר שהוא חכמה נק' אתה

שהוא לשון גילוי. ועוד שהוא ראש לחסדים שסודם אתה ע"ד הנאמר באל"ף ות"ה גבוראן בבחי' מנצ"פך הנתונים בסוף והם הכפולים וה' חסדים הם במנצ"פך הפשוטים שהם ה' חסדים: וע"ד כ"ג עייל בראש. לפי שחכמה דזעיר היא הראשון שמקבל השפע ואיהו ראש תדיר. זה מבואר בהקדמת הרב כי ב' בחי' לזעיר א' דיניקה. והוא ההווה. ואין לפחות ממנה והיינו שהוא בעל ו"ק. ואז החסד הוא הראשון. והבחי' השנית היא הגדלות שידוע לנו שעניינו עליית חג"ת להעשו' חב"ד ואז חסד נעשה חכמה באופן שהו' ראש תמיד.

ובג"כ כריעה בברוך וכו' חוזר לומר כך גם שכבר אמר כורע בברכוי וירצה ללמדנו ענין יפה נמשך ממאי דסליק והוא שתמיד הכריעה והגחינא הם בבחי' אחד ואם הוא כשיש בזעיר רק ו"ק כמו שהוא בתחלת העמידה אז הכריעה בנ"הי וגחינא דרישא בחג"ת וכשהוא בבחי' הגדלות גם הוא כך כי חג"ת הוא נה"י שעלו לחג"ת וחב"ד הוא חג"ת שנתעלו לראש.

אמר עוד וכהן בכל אתר וכו' איתא בפ' אין עומדין שכל אדם שוחה באבות תחלה וסוף ובהודאה תחלה וסוף וכ"ג בכל ברכה וברכה תחלה וסוף. ומלך כיון שכורע שוב אינו זוקף. והענין נלע"ד שכל א' מוריד השפע לפי בחי' נשמתו. ולכן סתם כל ישראלי שהוא בן אברהם יש לו שורש בכללות החסד ולכן שוחה בברכה ראשונה שהיא חסד שמתעלה לחכמה. שחייה ראשונה בחסד:

ושנייה בחכמה אמנם כ"ג שהו' איש החסד בכל כללותו וקי"ל דחסד איקרי יומם דאזיל בכל ה' יומי ובלעדה א"א לשפע שיתפשט. ע"כ בכל ברכה וברכה שהוא לתקן תיקון פרטי במדה פרטית כגון השיבנו בבינה דנוקבא אתה חונן בחכמה דנוקב' וכו' הוא שוחה תחלה וסוף. שה"ס ראש אותה מדה דהיינו חכמה שלה. וסוף אותה מדה שה"ס חכמה תתאה של אותה מדה. וידוע שאתה הוא בחסד וגם במלכות כשמקבלת מן החסד שהכהן שושבינא דמטרוניתא וכתיב והוכן בחסד כסא. וזהו בכל אתר דאיקרי אתה דהיינו תחלה וסוף.

מלך בתר דגחין וכו' טעם זה הו' כי כל מלכי בית דוד הם במלכות ולכן צריכים הם דווקא לשחייה ולא לזקפא כי הזקיפה סודה להעלות למעלה כנודע. ואמנם מיעוט הירח גרם מיעוט לכל בחי' מלכות שבכל העולמות. וגם כי היו לישראל שנות ההצלחה בימי שלמה דקיימא סיהרא באשלמות'. מ"מ לא היתה בשלימות אלא שנתעלתה עד חב"ד דזעיר. ולא זכתה למעלת ב' מלכים בכתר אחד כי לעולם היא נבנית על ידי זעיר וטפלה אליו ולכן היתה מתפללת אליו תמיד: ודוק שלא הודיענו הפסוק דין זה של שחיית המלך

אלא בימי שלמה. להודיע שאפילו בזמן בה"מק הוצרך לכרוע בכל תפילתו ולא זקף ראשו מפני שאין למלכות זקיפה אמתית עד יבא זמן שיהיה אור הלבנה כאור החמה:

ובג"ד ברכתא וכו' מפני שעתה הוא ממשלת זעיר והוא עיקר להמשיך הברכות לכן הברכה שמברך האדם שהיא לשם הוי"ה היינו זעיר אז הוא מתעורר בה דהיינו מוחיו. ונמשך ממנו השפע לכל העולמות ממה שמקבל מלעילא הם או"א הרמוזים בשם ברו"ך וכנז"ל:

זכאין אינון ישראל וכו' הכוונה שישראל מושרשים בדעת שבו חסדים וגבורות והנה בעוה"ז ידוע שהמשכת השפע הוא בחסדים. אבל בעוה"ב אז ישלוט שם ס"ג שהוא שורש הגבורות ואז יומשך השפע משם גם ע"י ישראל ולכן בשם ישרא"ל קודם מלת שי"ר לשל א"ל. ולרמוז לסוד זה מביא ענין הנמשך:

כתיב כי אתה אבינו וכו' ירצה היינו זכותם וכחם של ישראל שאמרתי לעוה"ב והוא מרז"ל וכו' שהכל תמהים איך אפשר שיצחק הוא מדה"ד יהיה מליץ אבל הטעם הוא בגין דשמאלא אתכליל בימינא. והענין נלע"ד כמ"ש בס' א"י שרוח הגבורה הוא בתוך החסד ושל החסד הוא בגבורה. והנה יש לנו הקדמה שבעוה"ז שהגבורות טפלות לחסדים יש אחיזה לקליפות בגבורה. ומינה שלעוה"ב שהחסדים טפלים יוכלו החסדים ליראה שיתאחזו בהם החיצונים ולכן כשה' יאמר לאברהם וליעקב בניך חטאו שהוא ביום הדין הגדול יחושו שלא יתאחזו החיצונים בהם כמו שהיה בזמן העגל שכבר פסקה זוהמת הנחש ואפ"ה שבה בעון העגל הקליפה.

לכן אמרו ימחו על קדושת שמך פירוש שיתבטל מציאותם ושרשם ב"מ. ע"ד מ"ש ואמחה את שמם אבל יצחק שהוא הגבורה שכבר תהיינה מתוקנות יליץ בעדם. ובחינת פנימיותו שבתוך החסד תגבר ולכן הוא השולט לעתיד ואליו יאמרו ישראל כי אתם אבינו. הכינויים את"ה וא"ב הם של החסד. ואז יהיו הלויים כהנים וראשי השפע וכמו כן במלכות: ולכן מסיים הפסוק אתה ה' אבינו ונמצאו כל ד' אבות המרכבה בפסוק והוא מבואר. ויצחק ומלכות אז נקרא אתה כי הם הנמצאים אז לנוכח. ואע"ג דלעילא איקרי אב חכמה מכל מקום גם בחסד יתכן וכמו שנזכר לעיל שהוא הראש ביניקה:

דף רעא:

אדהכי סבא אזדמן לגבי אקדים איזה הקדמות האחד ששפע הפנימיות הנשפע לעולמות בכח זכות האדם מתבחן לכמה בחי' א' אור פנימי עצמו. ב' מקיף של פנימי זה. ג' פנימיות הפנימי. וכדי שתבין היטב עיין מ"ש בפ' ואתחנן דף ר"ס ע"ב בסופה שב' דעות הם בזעיר האחד הוא מה שאנו מדברים בו תמיד הכולל ומייחד חו"ג שהם

הפנימיות המתפשט בתוך זעיר. השני הוא המכריע בין חו"ב והוא נשמה ופנימיות לשני' וגם מזה יוצאים ההבלים המקיפים בסוד תורת אמת היתה בפיהו. הקדמה ב' מה שנז"ל בסוד הברכות שהם המשכת אור פנימי מיסודות או"א. ג' שהדיבור בסודות התורה בכללה ממשיך שפע מדעת הנעלם. וכ"ש בדיבור בסוד הברכות ולכן בלי ספק שעושה רושם מה שדבר עד עתה ר"מ בסוד הברכות. ופעל המשכת האור הנעלם בשני יסודות שהם בסוד עץ החיים דהיינו עד החזה דזעיר ומיד נמשך השפע משם ס"ג אל שורש הדעת הנעלם וזה מתפשט בכל פנימיות כחב"ד ח"ג ושליש ת"ת שסודו ס"ג כנודע. ועל כן מיד אזדמן ליה סב"א שסודו ס"ג כנז' בייחוד ג' ס"ג בעלינו לשבח. ואז סבא זה אמר לר"מ שהוא אחוז בפנימיות כל קו אמצעי דזעיר:

תקין פתורא למארך וכו' הכוונה כמו שעשה תיקון בפנימיות הפנימי ימשיכו ג"כ בפנימיות העולמות ולזה יצטרך לתקן המלכות ולהביאה פנים בפנים עם זעיר דודה. וכל ענין זה יקל עליך להבינו כשתזכור מ"ש בשער הנבואה שצדיקי ישראל הנקראי' חיים במיתתם הם עושים תמיד ייחודים למעלה ע"ש היטב. וק"ו ר"מ שהיה מתייחד עם רשב"י ושכל הכוונה היתה לעשות תיקון לעולמות ולכן העיר אותו הסבא כח ר"מ שכיון שכבר עשה התיקון של הברכות מעתה צריך תיקון השלחן שיש בעניינו ב' דברים הא' תיקון השלחן בעצמו לבנות השלחן דהיינו פרצוף הנוקבא. והב' לסדר עליו מעדני עולם ולעומת כן אמר תקין פתורא למארך שהוא עשיית השלחן. ואח"כ ליה ולמטרוניתא מכל עידונין שבעולם שיהנו שניהם יחד מהם ובכללותם הם ב' מינים הנקרא לחם דהיינו הקרבנות כמ"ש קרבני לחמי. והב' לחם הפנים והוא יותר פנימי וכדבסמוך:

לקיימא ביה זה השלחן פי' הפ' מתחיל במזבח כמ"ש המזבח עץ ומסיים זה השלחן וכמ"ש בגמ'. ולפי עניינו שיסדר ב' מיני המאכלים יחד נמצא שיקיים זה השלחן שר"ל המזבח והשלחן שניהם כא' שיתייחדו יחד האחורי' והפני' שהסב' מיני הלחם:

והא עד כען כולהו מתענגי מפתורא דמלכ' זהו שאמרנו שכוונת הסבא לומר שראוי לר"מ שיתקן התיקון התחתון אחר שכבר עשה העליון. וז"ש שעד עכשיו היו כל הפרצופים מתענגים בשפע העליון של התורה ופנימיות שלה שה"ס א"וא שבהם רל"ב ותנ"ה בסוד ברוך אתה כי אתה סודו ר"ת "אשר "תנה "הודך כנז' בס"הכ. תנ"ה ורל"ב גי' פתו"רא. ועליו אר"זל האומר ד"ת על השלחן כאלו אוכל משלחנו של מקום מקום הוא מ"ו ק"ם כמ"ש הר"ב ז"ל והם ב' יסודות דא"וא:

הה"ד לכו לחמו בלחמי מורה שיש שני לחמים וכמ"ש בפ' פנחס דף רכ"ז על פ' זה נהמא דאורייתא ונהמא דגופא ולכן לא אמר אכלו בלחמי. אלא ר"ל עשו לחם אחר עם לחמי

וכבר אמרנו שאור הפנימי הוא עד ת"ת דהיינו פנימיות הפנימי. אבל השני הוא בשלחן התחתון הוא הנוקבא דזעיר. ולהיות כנגד נה"י לכן אמר לשון הליכה. והדר מפרש ודא נהמא דאורייתא שבכתב שהוא אור דאבא שאינה משתנה שמאיר מסוף העולם ועד סופו. ויינא דאורית' דבע"פ הוא אור דאימ' ולפי שהוא סוד גבורות לא אמר ושתו ביני אלא ביין מסכתי שהוא המתקת הגבורה. וגם כי תורה שבע"פ יש בה פשט וסוד שהוא מים ויין שהסוד מלובש בפשט וז"ש ותמן כמה טעמי תורה שה"ס פר"דס דמתיקין מכל מאכלין דמלכא התחתונים שנערכים על השלחן התחתון:

אהרן כהנא קום משנתך קרא לאהרן שהו' שושבינא דמטרוניתא. וטעמו מפני שאין אור אבא מאיר בנוקבא אלא מרחוק שהוא ע"י אחוריו וכמ"ש באוצ"ח ובסוד מרחוק ה' נראה לי שעולה ע"ב פק"ד שהם אחורים דאבא וגי' אה"רן. ועוד שאהרן הוא איש החסד שהוא המאיר ומכין הנוקבא כמד"א והוכן בחסד כסא. ולעומת ב' הבחי' אמר אהרן כהנא ואמרו קום משינתך נל"עד שענין זה הוא ענין הייחודים שנעשים על הצדיקים שמורידים עליהם אור מלמעלה על נר"ן שלהם ובזה הם קמים ומתעוררים כנודע מייחודי הרב זל"הה. ואפשר שלזה קם ר"מ להמשך על אהרן אור עליון לתקן ב' מיני האכילות הנז"ל. ואקדים מ"ש בל"ת בפ' העקידה ותמצית הענין הוא שהית' הכוונה בעקידת אברהם את יצחק למתק ג' הגבורות. ואברהם חשב שהיה צריך להכניע הפנימיות ולשחוט את יצחק ממש. וא"ל השי"ת שהיה די בתיקון לבושי הגבורות שהוא אי"ל וסב"ך כמ"ש הרב ז"ל. ומזה נלמוד שיש בח' מיתוק בפנימיות ולבושי הגבורות ואלו הם ב' מינים שאמרנו קרבני לחמ"י. ולחם הפנים. זה במזבח החיצון וזה בהיכל הפנימי. ונק' לחם ע"ש שהוא כעין מלחמתה של תורה את וה"ב בסופה דהיינו תגבורת החסדים על הגבורות עד שמתמתקות ומתייחדות עם החסדים. ואפשר לדרוש שלחם הפנים החיצון הוא מג"פ כ"ו אותיות שיש בג' ריבועי פק"ד קס"ז ק"ל שהם סוד אחוריים וחיצוניות של הפנימיות. אבל לחם הפנים שהוא פנימי הוא מג' הויו"ת הפנימיות ע"ב ס"ג מ"ה גי' פני"ם. ואמר דאינון לקבל תרי לוחי דאורייתא דמזה ומזה הם כתובים:

הלוחות הם ז"ון שעומדים בנ"ה דא"וא ונ"ה נק' ווי העומדים וכנגד זה היו שתי מערכות כנגד ב' הלוחות ובכל א' ו' לחמים:

וכדי להבין הדבר על בוריו נקדים מ"ש בס"הכ בענין י"ב לחמי שבת והענין הוא שחג"ת דעתיק נעשים ג' תיקונים ברישא דאריך ומהם יוצאים י"ב נימין י"ב חוורתי. י"ב תיקוני דיקנ'. וכל א' מאלו הם ג' הוי"ות שבהם י"ב אותיות העולות לח"ם. ואלו יורדות ליסוד וממתקות ג' גבורות. זהו תמצית סוד זה.

ועתה תבין אומרו זה תריסר אנפין וכו' הם י"ב אותיות של ג' החסדים הנק' תמיד פנים גם נודע מדרוש ג' רישין שהחוורתי הו"יות דע"ב. והנימין דס"ג והתיקוני דיקנא דמ"ה. ומלבד מ"ש בס"הכ שג' הוי"ות דברכת כהנים הם עס"מ. עוד נוכל לומר שרומז לג' הנז' שהם גי' פני"ם וזהו לחם פנ"ים. ויתר ע"כ נק' פנים ע"ש שעתיק הוא כולו פנים כנז' אצלנו. זה תניינא אד"ני אד"ני אד"ני. אלו הן ג' הגבורות שמתמתקות וידוע מדרוש ירידת החסדים שג' גבורות אלו הם חג"ת שהם מנ"צ לפי סדר מנצ"פך וגם הם גי' פני"ם וכשאינם מתוקות הם פנים של זעם. אבל בהמתקן הם פנים סתם שה"ס החסדים וזהו העיקר בכאן ולכן גם שיש כ"ד פנים בי"ב הלחם לא נרמזו אלא י"ב לבד שזהו חידושו להפוך האחוריים לפנים שהן ג' גבורות חג"ת שלה.

אריה אל הימין וגו' שה"ס ד' פני ארי"ה ד' פני שו"ר ד' פני נש"ר שהם י"ב אותיות ג"פ אד"ני. ודע שנשר הוא בת"ת שלה כמ"ש במאמר הפסיעות דף ו' ויחזקאל ראה מ' דבריאה מתוך נ"ה דיצירה וכמ"ש בזוהר הרקיע האמנם יש ליישב דלפי זה אינם אלא ג' חיות וחיה הנק' אדם ונלע"ד שה"ס הדעת שלה הקרוב ליסוד זעיר ומקבל הארת שם מ"ה. וכן מוכח מזוהר חדש דף נ"ג ע"א שמכונן ג' חיות אלו לימין ושמאל ואמצע ואח"כ אמר וז"ל אדם חטא לעילא ושרייא בדיוקנא דאנפין.

עד ואתלבש בכולהו ואחזי דיוקנא בהו הה"ד ודמות פניהם פני אדם ופני וכו' שלפי הפשט נראה שכל הג' צורות אדם להם אלא דשל הימין הם כפני ב"א הדומי' לאריה וכו' וכמ"ש ג"כ בפ' במדבר דף קי"ח ע"ב ובתיקונים דף י"ד ע"א מצייר ג' החיות כנז' ואח"כ אמר מלכא דכולהו חיון דא אדם. דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א כחושבן חד. וכדרכי זה יתישב מה שהיה תמיד קשה אצלי איך קרא הכתוב חיה לאדם ומתוכה דמות ד' חיות. אלא נלע"ד שד' חיות הם ד' אריה ד' שו"ר ד' נש"ר. וכן אר"יה שו"ר נש"ר גי' אל"ף ומאתים וע"ב והוא רמז אר"בע. והן הן הי"ב חיות הנרמזים במאמרנו שהן בסוד ג"פ אד"ני. ולפי שהן נמשכות מן המ' בחי' החיצונות בסוד בהמ"ה לכן נקר' חיה כמרז"ל חיה בכלל בהמה שהוא כ"ג מילוי המילוי דב"ן עולה חי"ה. ולפי מה שכתבתי אינם כי אם ג' חיות אלא שיש ארבע מכל אחת כאמור:

וג"פ חיות גי' אל"ף רע"ב הנז"ל וזהו אר"בע חיו"ת גם בזה שכתבתי תבין מ"ש בפ' וירא בס"ת מיכ"אל לימינא גבריי"אל לשמאלא רפ"אל לקמא אורי"אל לאחורא ע"ש דף צ"ז ע"ב. כלל העולה שהי"ב חיות הנז' הן נמשכות מחג"ת דנוקבא מג' שמות אד"ני. ואור ד' פניהם שהם זיו פני אדם הוא מהשלשה הוי"ות ולפי שהם אור חסדים נק' בשם מ"ה ואתמר עלייהו וארבעה פנים ה"ס אור שם ההוי"ה המאיר בהנה. ולפי שהוא סוד

שם מ"ה המאיר בד' פני כל חיה וחיה. אמור ד"פ מ"ה יעלה פני"ם. והאי איהו וקרא זה וכו'. הענין שהקדושה הוא עליית חג"ת לחב"ד ששם מקור הקדושה וכל כוונת הקדושה היא להאיר במלכות ולכן י"ב אותיות אד"ני קוראים וממשיכים עליהם אור י"ב אותיות הוי"ה ואז יש לה כח להנשא למעלה. וע"כ נרמז ונשא בם את השלחן נש"א נוטריקון נש"ר שו"ר ארי"ה שהרי חג"ת ה"ס ג' ידות והיינו ונשא ב"ם:

והאי איהו זה השלחן וגו' שיש ב' זה בפסוק א' הכתוב והב' הרמוז בר"ת "זה "השלחן שה"ס הגבורות הנכללות בחסדים וזהו אשר לפני ה' שר"ל שמקבל מאור פניו:

מאני דפתורא המאכילים את המלך הם מארי מתניתין העוסקים בפנימיות ומארי צלותין שהם כנגד הקרבנות שסודם הקרבת העולמות והעלותם:

מארי דסעודתא דמלכא איתא בסה"כ כי כל אכילה היא בעשייה כי אכילה גי' אדנ"י. ובתחלה עולה העשיה ע"י ג' ידות שהם ביצירה ומקבלת שפע משם ואז הוא אוכ"ל גי' א"ל הוי"ה שהוא ביצירה ושם כתבתי ששם מאכל רומז שני העולמות גי' הוי"ה אדנ"י ונלע"ד דהכא מיירי בסעודת מצוה דמסתמא אותם החכמים לא היו מתקבצים לאכול בחבורה כי אם בשל מצוה ולכן היתה כוונתם להמשיך שפע למלכות וכנודע מסוד אכילת סעודת פורים ולכן היו מכוונים לאחזאה דאינון מבני פתורא דמלכא. ומלבד מ"ש בפ' תרומה בסוד שלחן עי"ל כפשוטו שה"ס ד' מדותיה כחב"ד שהן כנגד תנה"י שלו וד"פ מ"ה ב"ן גי' שלחן וגם בזה תבין א' יתירה שבשם אכילה שה"ס הכתר שלה. אבל נה"י הוא גי' אדנ"י בסוד ומקום רגלי אכבד ושם הוא עיקרה של מלכות. כי לכך אנו מתחילין באתה חונן שהוא בחכמה חד ר"ל אחד מהמנהגים היפים:

רברבא מבני סעודתא נטיל שהגדול שבהם היה נוטל תחלה כי נט"י סודו לגרש הקליפה מהידים בכח מימי החסד ועוד להגביה ידיו לקבל ברכה כדאמר ר"ח אנא מלאי חפנאי מיא. ומנהג זה הוא לאפוקי מאותם החכמים שרוצים להיות אחרונים בנט"י. אבל בכאן הגדול היה הראשון אך היה מכוין שיהיה בזמן שנכנסים להסב שלא להפסיק בין נטילה לאכילה ושלא יסיח דעתו גדול מסב בראש. וא"ת שזה נגד הגמרא דפ' שלשה שאכלו איתא דגדול מיסב באמצע וכו' י"ל דהתם איירי בסתם כללות סדרו של עולם בסוד חג"ת שת"ת הוא הגדול שמתעלה עד הדעת יושב אוהלים וכולל חו"ג. ובכללות ג' הידות יד רמה רמה כמשמעה. וגם שכללות כוונת לחם ה"ס ג' הויות בסוד ג' האבות. אבל בכאן היו מכוונים בעצם להשפיע במלכות. לכן היו יושבים בבחי' חב"ד דידה זה למטה מזה שידוע שדעתה קלה הוא בגופא כנודע:

ואלין אתקריאו ג' מטות דייקא שהיו בבחי' הנוקבא שהיא סוד המטה

ואמר לקבל ג' אבהן וכו' משום דקשה ליה דאנן קי"ל דלית בה אלא נהירו דתרין מוחין וכמ"ש בסודות פורים וא"כ למה ג' לזה אמר שהיו מכוונים להמשיך השפע מו"ק דזעיר שהם בג' קוים חג"ת אבהן וכהנים לוויים וישראלים סוד נה"י. שהרי ו"ק מקננן ביצירה: מכאן ואילך וכו' שהשאר הם בסוד המלכות שאין לה יתרון מחברתה רק הקדימה ולזה כל הקודם זכה:

תניינא ב"ה בוצע מלבד הסוד הנז' לקמן. הכוונה פשוטה היתה להמשיך ברכת ה' על הלחם ולכן משלים ברכתא והוא מבואר. ולהיותו צנור הממשיך השפע לכן הוא יטעום תחלה:

דף רעב.

וארח רזא ידוע שכל בחי' אכילה הוא סוד זווג מניה וביה. וזהו ענין רזא:

ב"ה בוצע דא וכו' שכן זעיר הוא המחלק השפע שהוא קו האמצעי שבו אוצרות השפע בשני יסודות א"וא שבפנימיותו ואמצעו. וגם הוא מתמצע בין ב' ההי"ן שאנו מכוונים בה' של המוציא כמ"ש בס"הכ. ואמנם צריך שנבאר כדוגמתו למעלה. התינח שבעל הבית שהוא זעיר בוצע לאחרים אבל מה הוא הסוד באכילתו וכי מה הנאה יש לו ונראה שכיון שיש לו כח לחלק. סי' הוא שהגבורות נמתקו ואז הוא יותר שלם. ע"ד אברהם אברהם קדמאה לא שלים וכו' כנודע בכוונת העקידה. ויתר ע"כ תחלה ניזון זעיר ממזון הבינה ואח"כ מחלק משלו. ולכן הבוצע טועם תחלה שרומז להקדמת אכילת זעיר. שאע"פי שיש לו רשות לחלק מ"מ הוא יהיה הקודם לטעום:

ובשבת צריך וכו' הלא בפרשת אמור דף צ"ח אמר ב' נהמי דשבת אינון תרי שכינתי עילא ותתא ואתחברן כחדא וכו' עד אומרו בגין דשבת איהו רזא דלעילא ותתא. ובפ' פנחס יותר מפורש שבדף רמ"ד אמר שה"ס רחל ולאה. ור"ל בסוד הפנימיות האור המושפע בתוכן שהוא המתחלק לכל העולמות שהוא חמשה חו"ג. ואמנם בחול שאין הזווג בב' האחיות בחיבור לכן לחם א'. אבל בשבת מתחברות שתיהן. באופן שסוד הלחם הוא השפע שבתוך הנוקבא. כי השלחן סודו גופא דילה וכנז"ל ושפע זה הוא בין של זעיר ובין של נוקבא שהיא מקבלת הכל ומשפיעתו לתחתונים. ולכן תמצא ב' סודות ללחם שהרי סודו ה' עז"ה ה' וג' מילואים ה"י ה"א ה"ה עולה ל"ו וג' ציוריו ד"ו ד"י וג' וו"ין מ"ב הכל גי' לח"ם. וזהו משלה. ועוד יש משלו שהרי הוא וא"ו והוא מתמצע בין ה"א ה"א. אמור ה"א פ' וא"ו גי' לחם וכן וא"ו פ' ה"א גי' לחם. ובדרך זה יתישב מ"ש בפנחס דף רמ"ד ע"ב דאמר ההוא סבא לר"מ דלחם ה"ס ו' וגם סודו ב' ככרות ה"ה. שכן ככרות של הלחם פרורות שלו ואמר עוד שהוא סודו בעל הבית ע"ש ונל"עד שה"ס ב' בחינת לחם

הנז'. והיותו ג' הו"יות נאמר שהוא בסוד הדעת שהוא מקור החו"ג שהם מזון העולמות. וידוע שכללות הדעת הוא חו"ג כנז' בכוונת השופר. וכנגד כללות זה הם ג' הוי"ות כמספר לח"ם:

בעל הבית דא ו' וכו' השתא מפרש אומרו דאיהו קו האמצעי ורוצה לבארו בפרטות. ידוע שזעיר ה"ס ו' שבשם בערך כל האצילות אבל עוד יש ו' אחר' שהוא ת"ת דזעיר שהוא בערך פרטות פרצופו והנה שם עיקר המזון ב' יסודו' או"א כנז' וגם שם הם סוד ב' אורות כ"ד כ"ד שהוא בי"ת כאמור באוצ"ח ושם חיבור לשני ההי"ן ולכן קראו בעצם בעל הבית. והנה שם ב' בחי' ווי"ן ואם תשכיל ו' עם ג' מילואיו וי"ו וא"ו ו"ו יעלה ג"ן וכן אמרו בא"ז דף ר"ץ ע"ב להשקות את הגן דא ו' וב"פ ג"ן הוא ק"ו האמצעי:

ובגין דלא לאחזאה וכו' בש"ע כתב שלא יבצע פרוסה יותר מכביצה מפני שנראה כרעבתן והענין כי רע"ב כולו דין דהיינו רבוע אלהי"ם וריבוע הוי"ה ושב"ע כולו רחמים ש' אלהים דיו"דין. ע"ב הוי"ה דיוד"ין. ולכן כביצה צורת י'. ועוד כבר נז"ל ששלחן ה"ס כחב"ד דידה שהם כנגד תנ"הי דידיה וידוע ששם יוצאת ומאירה עטרת אבא שהיא י' אחרונה של ע"ב ולכן היא י' גדולה.

וי' אינון נקודין וכו' פי' יש עוד י' אחרת שהו' כזית שגם הוא צורת יו"ד: ואמר שהיא רומזת לנקודת שם הוי"ה שכל סוד נקודות הוא מחכמה וה"ס הארת הי' הגדולה בכל נה"י דזעיר והארה זו סודה מילוי דשם ע"ב שהוא אבא המאיר כאן ועולה מ"ו כידוע מסוד אלהי אברהם וכו'. וכן י' י"ו יו"ד עולה מ"ו שאלו הג' חלקים מאירים בנ"הי וידוע בסוד המרגלא שנה"י דזעיר בשבת מאירים בם אל אלהים מצפ"ץ העולים זי"ת ונקודין דשמא קדישא שב"א חו"לם קמ"ץ עולים מ"ו כמנין רבוע י' הנז':

ינוקא חדא הוא הינוקא דבלק ועיין דף קפ"ח ע"ב וצ"ל שגם רשב"י נתאכסן שם פעם אחרת והינוקא היה ניצוץ אביו רב המנונא סבא ככתוב שם וע"כ אמר צעיר אני לימים. כלו' אני בבחינתי צעיר לימים אבל בבחי' נפשי איני צעיר:

לחם תפנוקי קשה וכי דרכם של אותם הקדושים לאכול למעדנים אבל יש לפרשו כמ"ש בפ' בשלח דף ס"א ע"ב שיש הרבה מיני מזונות זה רוחני מזה וארש"בי שעד היום יש צדיקים חכמים שניזונים מן רוחניות מזון דור דעה ואפשר שזה שארש"בי גופיה במדרש לא ניתנה תורה להדרש אלא לאוכלי המן. והענין שידוע שיש כח בקדושה להשלי' את החומר ולעשותו רוחני ובזה יתפרד מאותו החומר כל סיג וקליפה וכן הוא במזון הצדיקים שהוא מבורר מעצמו והוא הוא לחם תפנוקי בלא קרבא. כי בהיותו רוחני הוא מענג ומדשן את אוכליו. וגם אינם צריכים ללחום את הקליפות וסיגים המעורבים

בסתם מזונות העולם. או לחם בקרבא זו היא מלחמתה של תורה הנק' גם היא לחם והיא במדרגה יותר עליונה בכמה בחי' פרד"ס. כי תירוץ הקושיות ויישוב הספיקות הרי הוא כעין לעיסת המאכלים ועיכולם שסודו הוא פירוד סיגים המונעים השתלשלות והמשך השפע ועל הכל הייחודים והכוונות שבהם מפנים דרך ה' ומסקלים אותה מכל אבן וכמ"ש לקמן. ועד כען זריקנא האי אבנא וכמו שיתבאר שעת אכילה היא כשעת מלחמה.

הא כדאיתיה והא כדאיתיה אלו בלעיסת המאכל הידק היטב. שכמו שהגוף מברר בעיכול חלקי המזון ללב ולמוח וזולתם ודוחה את המותרות. כך הנפש נהנית וניזונית ממש מניצוצי הקדושה אשר שם. ואילו במלחמתה של תורה וכנז':

ואי בעיתו וכו' כלו' בוודאי אין אתם מאותם שעושים המלחמה באכילה ממש כי אתם בלי ספק זוכים תמיד ללחם תפנוקי האמור. אבל לפי שאתם באים עתה מן הדרך ואולי אין דעתכם מיושבת לכן אשאל מכם מה רצונכם בי אם תרצו להלחם על הלחם טרם תאכלו. א"כ לית חד אכיל. אין להתחיל כמדרגת סתם בני אדם הלוחמים באכילתם.

אלא מאן דנצח קרבא שהוא אשר יתגבר מחביריו בגילוי סודות וכוונות שהוא ראוי להקרא בשם בעל הבית העליון כמעלת זעיר המשפיע ומחלק מזון לכל:

ברי אנת זעיר ואינך בקי בסדר מלחמת התורה ובמיני כלי קרב שלה שמי שאינו בקי כראוי ודאי יסתכן מהחיצונים המתעוררים למנוע גילוי אותו האור ונאחזים בבא להלחם נגדם וכענין ג' שנכנסו לפרדס. אל יתהלל חוגר כלי מלחמה והולך להלחם. כמי שכבר נלחם ונצח ומתירם מעליו. וקרא עצמו מפתח כלפי מש"ל שכבר נצח ס"מ והשפילו. ולרש"בי קראו חוגר מפני שעדיין היה בחיים חיותו והיה תמיד חוגר כלי מלחמתו להלחם. כלו' שאותו תינוק שהיה ניצוץ אביו כבר השלים תיקונו:

אבל הם עדיין נקראים תוגרים וז"ש דהא ודאי בק"ש אוקמוה וכו'. באופן שבכל לילה ישראל חוגרים חרב להרוג החיצונים ומייתי לה מפסוק רוממות וכו' שבו נרמזים רוב הייחודים של ק"ש שעל המטה ומתחיל בעיקר שהיא שם ההוי"ה המצטייר בצורת החרב. ונל"עד שהיא היתה אחת מהכוונות שהיו מכווני' גבורי ישראל שעליהם נאמר כולם אחוזי חרב דהל"ל אוחזי חרב. אלא שר"ל שהם לא היו הפועלים בחרב. אלא שהחרב היא הפועלת בם ומניעה אותם ולכן לא אמר אחוזי חרבות אלא חרב שה"ס הוי"ה אחד. ונענועא דחרבא מתחיל בסוד ו' שכן ס"ל להאי תינוק כרבנן ולא כרשב"י. וכמ"ש בפ' שופטים ולרבנן דסייף הוא ג' והוא ממש ו' דהוי"ה. וגם להיות העיקר בפועל ההריגה למעלה בשמי' כד"א כי רותה בשמים חרבי וכן בכל שאר הקצוות כי בהתפשט

אורו ומלכותו יאבדו רשעים. ועוד שבזמן ק"ש זעיר הוא בעל ו"ק ואנו ממשיכים לו מוחין מן הדעת שבו ה' חו"ג מיוחדים והוא י' ראש החרב. ואח"כ ברדתם לו"ק מתחלקים ה"ה כי תחלה באים החסדים ואח"כ הגבורות והם ב' פיות ימין ושמאל ומקורם משני יסודות דא"וא שהם ממש שני פיות. נרתקא ה"ס ד' דאחד שהכל נגנז בתוכה ודוק כי דרך הלוחמים לשלוף חרבם להרוג. אבל ישראל עיקר נצחונם בייחוד קב"ה ושכינתיה. וגם למטה היו נוצחים רק בכוונתם מבלי שישלפו חרבותם:

רומחא וכו' בס"הכ איתא כי רמ"ח סודו ד' מילואי הוי"ה עסמ"ב שהם רל"ב ועם י"ו אותיוח גי' רמ"ח

ושית תיבין היה נ"ל שהם ו"ק דגדלות אלא ששם כתוב שה"ס ו' אלהי"ם דמוחין דקטנות ע"ש. וקשה לי שאלו נק' תיבין דיחודא אלא י"ל שהכוונה שבכללות פ' שמע עם רמ"ח דק"ש הוא רומ"ח. ושבכלל רומח זה נכללין ו' מוחין דקטנות. ונלע"ד שהם ו"פ שם אלהי"ם בק"ש אלהינו דפ' שמע. אלהיך דואהבת אלהיכם דוהיה אם שמוע וג' בפ' אחרון:

מגן עם חרבא הוא היחוד שאנו עושים בפ' פדית אותי ה' שנכוין בג' רי"ו המצויירים בשם הוי"ה וכל א' עולה וחר"ב דהיינו רי"ו ואמר בסה"כ שג' רי"ו אלו סודם מג' שמות א"ל העולים מג"ן וכל אחד פשוט ומלא גי' רי"ו וזהו רוממות אל בגרונם וחרב וכו' ולעומת כן אמר מגן עם חרבא. כלו' אותו המגן המצורף למלת וח"רב הנז' בפ' הנ"זל. והוסיף עוד שלשה המלאכים היונקים מחב"ד שהם ג' אבהן ושם ג' שמות א"ל האמור אל שד"י וחביריו. ובכחם יגינו אלה הג' מלאכים את הנשמה העולה למעלה. והמתחזקת להמית החיצונים. ודו"ק שהינוקא צרף ג' יחודים אלו דשייכים כולם בק"ש שעל המטה: ועליהם כתיב מגן אם ירא"ה ורומח ע"ש בס"הכ מכאן ואילך יחודים אחרים. קשת דזריק חצים. ה"ס הייחוד שעשה יהונתן לזרוק ג' חצים שהן ג' הגבורות הממותקות בג' חסדים ועיין בליקוטים דשמואל. ח"ץ סודו הוי"ה דע"ב ופשוטה שהיא הנותנת כח להיות יורה קירטא דא ק"ש. זהו ייחוד להוריד ה' הגבורות בדעת השכינה לייחדם שם באור אבא המאיר שם:

מרווח נהמא היינו לעשות בירור ולהוציא לחם קדוש ראוי לאכילה.

והיה באכלכם וכו' מדקדק שאם הפ' לא בא אלא לפשוטו שירימו החלה אין הפסוק מדוייק שהרי החלה היא קודמת להנטל קודם האכילה. והפ' אומר באכלכם מלחם הארץ. אלא ודאי רומז לתרומה המורמת בזמן האכילה שמברכים המוציא לחם מן הארץ וזהו רמז מלחם הארץ. ולכ"א במאי אתרימת ירצה שהפ' רומז להרמת השכינה מתוך

הקליפה בהיא רמוזה בה' דהמוציא והוא אחד מסודות תרומה תרום ה' ובאיזה כח תרום שהרי אמרו רז"ל שצריך לדקדק בה' שבכוונת דקדוק ה' תרומה ה':

אלא ודאי וכו' מוץ ותבן הם קליפות יצירה ועשייה דכר ונוקבא דקליפת נוגה שבעוה"ז יונקים מלבנת הספיר כנז' בס' א"י ואז מלכות דאצילות גולה לבריאה וזנה את החיצונים זו"ן דנוגה והיא בבי"ת האסורי"ם כי גם אור אימא המקנן בבריאה נסתר ואינו נותן חירות למלכות להתעלות: לארמא לגביה מ' סוד תנה"י דזעיר מאירים בה להרים ראשה כחב"ד דילה ואז נבנית וגדלה ובכח העלאתה מ"ן נתקן גם יעקב שכנגד תנה"י הנז' ואז הוא מ"ה הפשוט העיקר הוא הוי"ה והמילוי גי' חו"ה וזהו תרומה תרום מ"ה. א"נ ע"ד תרי מ"ה פי' ב' אותיות מ"ה. א"נ תרימו תרומה ב' תרומות תרום ו' תרום ד'.

והאי איהו וכו' רוצה לרמוז בפרטות את הזכר והיינו ה' חומשי תורה גגת"נה כנז' בס"הכ בסוד משנה תורה:

בהר מ' יום ה"ס מוחין דיליה חו"ב חו"ג והרי שבמלת תרומה נרמזו ז"ון שהרי כשהם בגלות נאמר עליו משחת מאיש מראהו. ובפרט יעקב שגם הוא יורד למטה וכנז' בסוד עוזר דלים.

ובמוץ ותבן דחטה וכו' השתא מפרש מ"ש שבמוץ ותבן היא בבית האסורים שידוע שעיקר עה"ד טו"ר הוא ביצירה ועשייה וה"ס ח"ט ח' רע ט' טו"ב כנז' באותיו' דרב המנונא. ואד"הר העלם עד הה' שה"ס לבנת הספיר וינקו משם מאור המלכות שגלתה ונתפשטה בכל הבריאה.

ואסתלק מניה יו"ד וכו' נלע"ד שרומז לסוד הנז' בס' הגלגולים ח"א כמרז"ל שאד"הר היה חלתו של עולם ושייך שפיר לענייננו בסוד החלה. והדבר בקיצור הוא שבחטא אדה"ר נסתלקו ממנו נר"ן דאצילות ונר"ן דבי"ע נפגמו ונפלו לקליפות ונשאר בבחי' ק' דהיינו שכל פרצופים שהם מחו"ב מז"ון דבריאה עד מלכות דעשייה כולם נפלו לחיצונים וידוע שבל ספי' כלולה מי' וכולם נפלו רק בחי' הכתרים פי' י' כתרים מי"ס דפרצוף זעיר דבריאה וכן ממלכות דבריאה וכו' שהם ק' כתרים הנק' חלתו של עולם וע"ש. האמנם באלו הכתרים לא נשאר אור כי אם אור השייך למלכות ובודאי דאינו נחשב לכלום לגבי אור עצמי שבכתר השייך לו בבחי' עצמו וז"ש ואסתלק מיני' פי' מיניה מאד"הר נתעלה ממנו י' דהיינו עישור דיליה דהיינו אור המלכות שהוא עישור שלה השייך לה בהתבחנה כשהיא בעלת י"ס. א"נ דווקא עישור של הה': ערלה ופריעה סוד ב' קליפות דיצירה ועשייה היונקות מלבנת הספיר שהם ה' כנ"ל. ולבנת הספיר סוד חש"מל כמ"ש

בס' א"י וז"ש ח"ט שהוא בשני צנורות היסוד כדאיתא באותיות דרב המנונא. ואלו נפגמו בערלה ופריעה:
ולית רשו לאתחברא י' עם ה' נלע"ד שהוא אצילות עם בריאה כי לכן פרחה זיהרא דאצילות:

דף רעב:
לדקדק בה' כי בביטיית ה' בכח מרים ה' אחרונה שהיא מלכות דאצילות שירדה לבריאה. לכן צריך שידקדק בביטוי ה' זו כאלו הן ב' ההי"ן כמ"ש בס"הכ:
וצריך למבצע וכו' שבעל הבית הוא הזעיר כנז"ל וגמר פרי הוא כחו שהשפיע בלח"ם שה"ס המלכות כי נתחבר ה' בו' וה"א פ' וא"ו גי' לח"ם ונפרד המוץ ותבן ונתקנה יצירה ועשייה:
חד נטילת וכו' ידי' מזוהמות וכו' ידוע שאחיזת החיצונים ל"מ ברגלים אלא אפי' בידים וכמ"ש באוצ"ח שעיקר אחיזתם הוא בקצוות שהם האצבעות וגם מפני שיש שם בקיעו' שמהן יוצא הבל דק והראיה מן ויפוזו זרועי ידיו ולכן יש שם הצפרנים שמה שעודף על בשר האצבעות הוא כעין עדיפות הערלה ומכאן מוסר גדול למגדלי הצפרנים. כי אם דווקא של גודל לחתוך הפריעה והטעם שיש לקליפה אחיזה ויש אותה בקיעה שם מפני שהיצירה היא בסוד חג"ת כנודע שה"ס הידים ושם ה"ס עה"ד טו"ר שהם ב' טיתי"ן שלמט"ט טהור טמא ושם ה"ס המשנה כנודע אצלנו ולכן בדבר זה אמרו רבנן דמתני' וכו' מלבד כי אוכל גי' א"ל הוי"ה דהיינו ביצירה וע"כ כשהסיח דעתו מן הידים הם בחזקת מזוהמות ופסולות לברכה פן יוסיף כח חלילה בטומאה ונתן טעם למה דווקא הידים ולא שאר איברים ואמר בגין דאינון שניות ויובן במ"ש בריש סה"כ שד' מדרגות הטומאה הן בבחי' ד' עולמות מלמטה למעלה העשייה ראשון לטומאה והיצירה שני וכו' וידוע שביצירה כתיב סביב רשעים יתהלכון וגם ידוע שיש ג' כלים "פ"ת"ח והטומאה נדבקת בחיצון שה"ס העשייה ואז היצירה שבחינתה כלי תיכון היא שנייה לטומאה. והתיקון שלהם הם המים סתם מ"ד ומ"ן חו"ג כי במילוי מי"ם מ"ם יו"ד מ"ם הוא מי"ם ג"כ ולזה תמצא פעם מי ופעם מימי כי מי רומז לבחי' א' מי המרי' מי מריבה דהיינו גבו' לבד. וסוד כפל זה של ב' מיני מים מושרש בשורש מים שעולה ט' יודי"ן וכל יו"ד גם הוא תוכו כברו. ואמנם ידוע שצריך לערות ב"פ ומים הא' הם טמאים והשניים טהורים כמ"ש במסכת ידים פרק ב' משנה ב' והענין כי הא' הם מכח המילוי שהוא גבו' הדוחות את הטומאה למט' ונותני' לה חיותה משם. אבל כשנותן המים השניים שהם חסדים. אז ממשיכים הברכה בפנימיות מן הבריאה וגם מאור אצילות. ואז היצירה שהיא האמצעית

וששם בחי' הידים אינון שניות לברכה. וכל סוד זה נרמז במלת נטילה שר"ל לקיחה והגבהה ופי' שלוקח ונוטל את הידים מן הטומאה. ואח"כ מגביה מעלתן לקבל כח משל מעלה. וזהו כד אינון טהורות שאז הם שנייות לברכה:

אבל כשהן מזוהמות הם שנייות לטומאה כי הידים הם חג"ת סוד יצירה וכשמתחברת לו העשיה ששם אב הטומאה אז ה"ס מילוי דמילוי ו"ה. אבל הפעם השנייה סודה מילוי דמילוי י"ה וסודה גי' בר"כה דהיינו י"ה פ' י"ה עולה רכ"ה ועם כללות יצירה ועשייה שנתקנים אז הוא ברכ"ה:

דאיהו ראשון כד אינון מסואבות ירצה שכאשר יש אחיזה לטומאה שהוא מן העשייה ביצירה אז הטומאה נקראת ראשון כי מורה שיש שני. אבל כשנפרדת למטה ואין לה כח להוליד ולד. אז היא לבדה ואין לה הצטרפות עם אחר:

דברכה לא שרייא אלא וכו' ירמוז שאין הברכה שורה על המים ראשוני' אלא על השניים שכבר נתבררו הסיגים וירדו למטה ומכאן נלע"ד לומר שמי שאין לו אלא שיעור רביעית ונוטל ב"פ שישפיל הידים בפעם הא' ויגביה אותם בשניה. אבל כשמשליך כל הרביעית דמן הדין דיו בפעם אחת היינו משום דרביעית רומזת לשם ע"ב שהוא שם הד' מלמטה למעלה ויש בו ד' יוד"ין והיינו רביעית. וזהו לפי הדין הפשוט אבל מדברי הר"ב ז"ל נראה דאין חילוק בין מים רבים למועטים שתמיד צריך לשפוך ב"פ לכוין בשתיהן.

יד כהנא וכו' ירצה שהכהן יש בו מעלה יתירה שאין בו שום אחיזה לקליפה שהרי נצטווה לקדש ידיו ורגליו דהיינו יצירה ועשיה וא"כ הוא איש טהור בלי שום סיג. ואיש חסד מבחי' מדתו לכך בו בייחוד שורה הברכה הפנימית שעליה נאמר כשמן הטוב על הראש שה"ס אור ח"ס באור כתרא עילאה וכמ"ש בפ' אמור דף פ"ט ע"א ועל השמן נאמר וכשמן בעצמותיו שהוא היותר חשוב שבאדם דהיינו המוח.

ובג"ד דבר אל אהרן וגו' פי' לכך נבחר להיות אמצעי לשפע העליון בנשיאת ידיו מעין נט"י ומגביהן כנגד ראשו להמשיך האור מן ראשה ולסוד זה כתבו הקדמונים שמלת תברכו בצירוף בכתרו רמז שמוריד האור מן הכתר עד המלכות הנק' כ"ה שכשהברכה בה היא חלה על ישראל המושרשים שמה:

כל כהן המברך וכו' ירצה שלא תאמר שהוא כצנור שהמים עוברים בו ואין נשארים שם ושכן הכהן יתברך בכלל ישראל. שאינו כך אלא יש להם מנה יפה מיוחדת להם בפני עצמן מחלק האור המושפע למלכות לה לעצמה וז"ש ואני אברכם פי' משלי:

ושאינו מברך וכו' ר"ל שאין לו אפי' מחלק הכללות המושפע לישראל אע"פי שמעלתו גדולה משלהם ומעלין בקודש ואין מורידין ובמ"ש מובן מרז"ל מי מברך את ישראל.

הכהנים. כלו' אע"פ שישראל מעולים מ"מ הכהנים גדולים מהם לברכם ומי מברך הכהנים הקב"ה פי' משלו מאור של השכינה שאליו כל הברכות מושפעים ואין ברכה זולתי כן. וע"כ אמרו שכל ברכה צריכה הזכרה שהוא זעיר המשפיע:

מלכות אד"ני פי' לא בחי' העטרה שנק' מלכות וגם לא בבחי' ה' אחרונה שגם היא מלכות אבל עדין דבוקה בו: אלא בחי' אדנ"י שמורה היותה גדולה ומתוקנת ומולכת באד"ני.

עד פרקא דגזרו עליה מכאן סייעתא להרא"ש ז"ל שפי' מ"ש עד הפרק היינו עד מקום חבור האצבעות עם הכף ובזה מדוייקים דברי רז"ל שבברכת כהנים נאמר נשיאות כפים מפני שגם הכף נכללת ונשאת עם האצבעות ואז הם ט"ו איברים כנגד ט"ו תיבות של ברכת כהנים אבל בנטילה אמרו נטילת ידים שהעיקר הוא י"ד פרקי האצבעות: י"ד ה' ידוע שה"ס ד' אותיות הוי"ה וי' אותיות המילוי והם ג' ידות דעס"מ גדולה חזקה רמה ושלשתם מליאים עולים ק"ף כמספר מי"ם מליאים:

יד דברכה מסטרא וכו' הוא מילוי ע"ב אבל צריך להבין שבכ"מ סוד יב"ק יחוד ברכה קדושה שהוא בדעת בינה חכמה. וכאן בסדר סי' בק"י. ונל"עד שהוא ע"ד שלשה פסיעות שאחר העמידה שנותנים שלום לשמאל תחלה בבחי' שויתי ה' לנגדי תמיד. ולפי הסוד בעת הזווג דז"ון פנים בפנים הם ממש בבחי' זו כי חו"ב דזעיר מקבילים אל בינה וחכמה דנוקבא וז"ס מ"ש ר"מ בפ' פנחס דף רנ"ג ר' אלעי גי' יב"ק בק"י במלכות. ירצה שמשפיע אור במוחי הנוק' שה"ס ההלכ"ה גי' אד"ני שהוא בחי' בק"י ואמנם ישראל בני מלכים שרשם במ' כי היא האם הברוכה שע"כ הוא א' מהטעמים שנק' כנסת ישראל שכולנו מכונסים בה. וע"כ נכוין בקבלתנו אור העליון על הדרך שהיא מקבלתו כי כן נהנות נשמותינו שבקרבה ונלע"ד שהוא טעם הפניות שאנו פונים בב"כ וכנז' בז"ח בפ' נשא שגם ברכת כהנים כסדרה על סדר בק"י כידוע. וז"ש ואיהי יד דברכה. פי' בינה של הנוק' מסטרא דחסד וכו' היינו חסד שלו: ואיהי יד דקדושה חכמה שלה מסטרא דגבורה שלו: **ושרייא בדינא** מצד בינה שלו יד דיחודא. בה יש יחוד גמור בין מצד שלה שהיא אמצע דידה כנגד אמצע דידיה:

ובין מצד שלו שהרי ת"ת הוא שורש ב' הידות ח"ג וגם נ"וה ובחינת יד זו היא עשיות איזה פועל בשני הידות ובכח כל הגוף שמסייע לעשות ונק' יד רמה מפני שת"ת מקבל ה' חו"ג בעצם מן הדעת שהוא למעלה מחו"ג וע"ז נאמר ימינך ה' נאדרי בכח כי ידוע שמדת הת"ת מה' חסדים שהם כתר חכמה חסד ת"ת נצח. והנה בת"ת יחוד הידות דח"ג.

ולכ"א נאדרי בכח שיש בו כ"ח פרקין ואז החסד גובר וכובש הדין. אבל לפעמים נוטה לשמאל בכח הגבו' שבה ואז תרעץ אויב. ואמר בלשון נקבה כי ממנה הדינין:
ותלת זמנין וכו' נראה שזהו בסוד הגבהת הידים עד כנגד הראש וכנז"ל שגם שם יש שם מ"ב כידוע אבל הוא בסוד הוי"ה פשוט ומלא ומלא דמלא. אמנם עכשיו מדבר באופן אחר והוא מז"ון יחד והענין כי הגבהת הידים סודה התעלו חג"ת לחב"ד ונה"י לחג"ת כמ"ש בס"הכ ואז מלכות שכנגד נה"י מקבלת אור מן הפנים ולהיו' שחכמת אדם תאיר פניו לכן נרמז אור זה בג' יוד"ין של יברכך יאר ישא המקבלים מג' יו"דין של ג' הוי"ות. וא"כ ג' יו"דין של ג' המלות הם האור היורד לחג"ת מג' יוד"ין דג' הוי"ות שבח"בד דהיינו ג' חכמות. ואלו הג' מאירים בבינתה כי חב"ד דמלכות כשהיא בבחי' פנים בפנים בינה שלה כנגד חכמה שלו וכנז"ל ובינה שלה היא הד'. היכל ה': פי' המפרשים לפי התרגום שהיו אומרים שה' לא יחריב מקדשו מפני עונותם. שהוא היכל תפארתו שבאים לו ג' פעמים בשנה. וידוע שמ"שה ג' רגלים תחוג לי בשנה שסודו נה"י וכנז' במאמר הפסיעות שנה"י מקבלים הארה מחג"ת. וכן פירשתי במלת תח"ג שהוא ת"ת חסד גבורה והוא ממש ענייננו פה דנה"י שהם חב"ד דנוקבא מקבלים מחג"ת. ועם היות שפירשנו ג' ידות בבחינת ההוי"ות. גם יש לפרשו בסוד הוי"ה אלה"ים הוי"ה וחילופם כידוע:
אינון רמיזין באד"ני אדנ"י אדנ"י ה"ס ג' שמות אדנ"ות שבפ' אד"ני שמעה וכו' שיש לדורשם בחב"ד דנוקבא כנגד ג' הוי"ות דברכת כהנים שהם בחב"ד דזעיר ואפשר עוד לומר שג' אד"ני הם של ג' הוי"ות עצמן שכל הוי"ה נאמרת בשם אדנ"י ומלובשת בו וזהו ממש היכל ה':
והאי נטילה שהוא שפיכת המים.
וכל סטר וכו' כבר הקדמנו שכל נט"י הוא ביצירה ששם החיות וג' אנפין שהוא חב"ד שלהם הרמוזים בג' הוי"ות הנז"ל וכמ"ש בפ' פנחס דף רמ"ה ע"א גדפי חיון הם סוד חג"ת ששם חב"ד דנוקבא. והכנפים סודם מבינה כי כנף גי' קנ"א כנודע. וכללות הכוונה שבין הערת המים ובין ההגבהה הכל בכח אדם שהוא השם השולט ביצירה והוא המאיר בכל החיות וכמש"ה ודמות אדם להנה:

דף רעג.

ומטרוניתא לא שרייא ה"ס כתר רחל המושרש בחג"ת דזעיר ששם ג' הידות. וכן כללות' עולם העשייה שכולו סוד נוקבא דיצירה כשהוא מתעלה עולה עד חג"ת דיצירה ואינה שורה בכח דילה שהוא מילוי מילואה לבד כזה אל"ף למ"ד פ"ה דל"ת למ"ד ת"ו. נו"ן ו"ו נו"ן. יו"ד ו"ו דל"ת שיש בו ל"ב אותיות ואם תסיר ד' אותיות השורש נשאר כ"ח:

שפחה בישא היא קליפת העשייה שידוע שעשיה נקרא שפחה כנודע ומנה שהקליפה שלה היא שפחה בישא והוסיף אנתו דפסול ללמד שבכח נט"י כראוי מתעברת הקליפה דנוגה אפילו הכח שקבלה מבעלה שנכנע לכח האדם הקדוש וזהו אנתו דפסול. פי' הגם שיהיה כח בעלה הפסול:

מים לדכאה יד נראה שרומז כי יד י"פ ד' הוא מ' ומים בכנוי הוא מימך מימנו שרומז מ"ם וגם יד ה' עולה מ' להורות ששורה שם יד ה' וגם ב' ידים הם וכל אחד עולה מ' הרי מ"ם מלא ועם כללות הריבוי שהוא י' הרי מי"ם. וז"ש יד הוי"ה דא מים וכו' ירמוז שיד ה' הוא מים כאמור:

והוסיף דאורייתא להודיע סוד המים שהוא חסדים דאימא שהם מסוד גבו' דאבא כידוע. ולכן יש במים ב' סגולות שהמים הראשונים דוחים את הטומאה והוא פעולת הגבו'. והשניים חסדים להמשיך החסד וע"כ נק' יד ה' שסתמו יד שמאל דהיינו שמאלי דחכמה שה"ס אור התורה שעיקרה אור אבא כשנמשך אל הבינה. אור הוא גשם דהיינו מים והבן:

בגזל דברכאן ב' מיני גזל א' כמשמעו שנטלו וגזלו מה שאינו שלהם. והב' שאינם מברכים שנק' גוזל אביו ואמו כמ"ש בגמ' ואז דוחים יד ה' העולה מ' כנ"ל "ממכון "שבתו "השגיח ר"ת מש"ה. ואע"פ שנז"ל שזה הינוקא היה בנו של רב המנונא סבא. כבר נודע דשופריה דר"ה משופריה דמר"עה הוא:

תניינא למבצע על ב' ככרות בשבת דאינון רמיזין בתרין לוחין דאורייתא ואיתיהיבו בשבת זוגות דביום ג' נחתו דאתמר ביה תרי זמני טוב ובשבת אתיהיבת וכו' ותרין ככרות בשבת רמיזין לתרין יו"דין יאהדו"נהי דאד"ני היא יחידה מבעלה בשית יומי דחול ובשבת נחית לגבה. ובג"ד בשבת כל נשמתין ורוחין ונפשין נפקין זוגות ואין מזיק וכו'. בח"י דף ע"ט ישים ב' הלחם שבידו כנגד הב' התחתוני' שהם נקבות להשפיע בהם. ושם כנגדם יבצע מלחם הימני כזית סוד י' דהוי"ה. ויבצע עוד ממנו כביצה סוד י' של אד"ני ויתן לפני אשתו ויכוין לשילוב יאהדו"נהי יו"ד בראש ויו"ד בסוף ובזוה' בפ' עקב תניינא וכו' הנה משם יתבאר טעם כוונת הב' שמו' אלו בשעת הבציעה והרמז בהם לב' יודי"ן שהם מתחברים שניהם. ואל תחשוב שכונת המאמר שהככרות הם בסוד יו"דין. שהנה נתבאר בזוהר כי הלחם הוא סוד הוא"ו כנודע וב' ככרות היינו ב' ווי"ן דאינון שלמא דכולא. ומ"ש במאמר הנז' כי הם סוד ב' יו"דין ר"ל שע"י מתחברים ב' יוד"ין של הוי"ה אדנ"י. ונתן הטעם מפני דאד"ני היא יחידה מבעלה בשית יומין דחול. ובשבת נחית לגבה. ולסוד זה צריך לאחוז ב' הלחם בב' הידים ימין ושמאל כי לעולם הזכר בימין

והנקבה נקשרת בשמאל וגם להעיר הימין והשמאל ולאחוז הכלה בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני עכ"ל:

למבצע על שתי ככרות אין זה חולק על מ"ש בתיקונים דף פ"ז ע"א שהמצוה הנבחרת היא לסדר י"ב ככרות וכמ"ש האר"י ז"ל. כי גם כשהם י"ב לוקחים ב' מהם בידם ובוצעים עליהם וז"ש דאינון רמיזין וכו' כי הלוחות ארכן ו' וסודם נ"ה וו"י העמודים וידוע שהתור' נק' לחם ולכן הדברות רומזות לב' לוחות שהם נ"ה דאימא כמ"ש הרב ז"ל ונלע"ד שה"ס נ"ה דאימא הנמשכות ליסודה כמ"ש בספר א"י וידוע שבתוכם נ"ה דאבא דהיינו התורה החקוקה בלוחות ולכ"א:

דאתיהיבת בשבתא ר"ל למשה שה"ס פק"ד קס"א או"א ניתנו בשבת בהיותו למעלה וזהו שאנו אומרים בתפלת שבת שני לוחות אבנים הוריד בידו מפני שאז ניתנו לו והיה מעותד להורידם לישראל. ואומרו זוגות לשון רבים והם לא היו אלא זוג אחד נרא' דס"ל כרשב"י במ' שקלים בירושלמי שבכל לוח היו ב"פ י' דברות כמ"שה כתובים משני עבריהם שבזה היו בסוד פנים בלי אחור וכנגד זה היה משה בהר מ' יום:

דביומא תליתאה וכו' פי' שהיו זוגות על שם ב"פ טוב שביום ג' שבו ירדו הלוחות למטה וב"פ אלו ה"ס שני יסודות דא"וא שמתגלים בת"ת דזעיר שהוא יום ג' וכבר אמרנו שב' הלוחות סודם בנ"ה דא"וא הנמשכים ליסודות שלהם:

ובשבת אתיהיבת נר' שרומז למ"ש בהקדמת התיקונים ד' ה' ה' איהי רביעאה לכל תלת שה"ס כתר רחל הכלול בת"ת זעיר שהוא יום ג' וזהו ענין ב' מאמרות שביום ג'. והנה בשבת אז מאירה מדה זו ובסוד ה' אחרונה דאהי"ה כנז' בענין המרגלא וא"כ כשניתנו הלוחות למשה בשבת אז היה כתר רחל מאיר בתוקפו. וכשהורידן ביום הג' שהמאמר שבו הוא כתר דרחל הנז' חזר ונאור באור שבת ואז היו ב' בחי' טוב דהיינו תרין נוקבין כתרין טבין: תרין טבין הם ב' יסודות דא"וא כאמור: ותרין נוקבין הם לאה ורחל כי שרש לאה הוא ביסוד אימא. ושורש רחל ביסוד אבא: ממונים על הזוגות. שאין בקליפה אלא ב' מוחין בלי הכרע. דהיינו מוחין דקטנות בלי דעת. שלוחי מצוה בת"ת דזעיר ב' יסודות דא"וא מ"צ. ות"ת וכתר מלכות ו"ה:

אין מתחילין בב' וכו' המפרשים פירשו מפני שמזלם רע ולא ידעתי למה לא נזכר גם ביום ג' שמזלו מאדים. אבל לפי עניינו הטעם לפי שהם זוגות. ולא מונה גם יום א' כי קדושת שבת מאירה בו. ואמנם לקמן דף רפ"א ע"ב איתא דחמה ומאדים סומקו דגיהנם נברא ביום ב'. ולבנה ושבתאי ביום ד' וא"כ הרי הם זוגות בב"ד:

תליתאה וכו' ראוי להעיר שלמעלה כשהזכיר כל הי' דברים הוסיף בזה הג' של ג' סעודות ולאוספא מחול על הקדש וכאן שבא לפרש הדבר לא דבר מזה כלום. וגם מה ענין ג' סעודות לתוספת מחול על הקודש. ונר' שירמוז למ"ש בס"הכ דאיתא התם שיש ב' מיני תוספת בשבת א' של התפלות וא' של הסעודות ומכל א' מהם יש לכוין לשייר רושם ברכתם לשבוע. כי בסוד ויהי נועם נשייר תוספת אבל לתוספת הסעודות אמר שיש לעשות סעודה רביעית במ"ש כדי להמשיך מקדושת סעודות שבת על כל סעודות החול וזהו ענין התוספת הזה שסעודות החול נעשות קודש והבן. אמנם אין שייכות לזה עם סוד ג' סעודות שהן מיוסדות על סוד ענג כנז'. והנכון לכוין ביחודם בכל סעודה כי לכן הקדים להזהיר על שלשתן כלומר שיכוין שיעשה ג' סעודות ולהיות שאין להם שייכות עם סעודת התוספת לכן די לו במה שקדם למעלה לדבר בה:

גומרי ג' סעודות מכאן נראה דל"ג אוכלי כמ"ש בגמ' דידן אלא גומרי ודייק גומרי: דאינון שלימו וכו' ואתי כמ"ש בפ' יתרו דף כ"ח ע"ב שג' סעודות הן כנגד ג' אבות שה"ס חב"ד וז' ברכות הן בסוד ז' תחתונות כנודע דהיינו ז' אותיות אהי"ה יה"ו שהם בחי' שבת בעצם. וגם נתבאר אצלנו שב' שמות אלו במילוי דמ"ה גי' יעק"ב. ואהי"ה דיו"דין ויה"ו דס"ג גי' יצח"ק. והכל ביו"דין כנגד אברהם. באופן שג' סעודות שהן בסוד חב"ד בבחי' ב' השמות הן מכוונות לז' ברכות העמידה שהן ב' השמות בפשיטותן:

ורזא דענג כוונה סוד זה הוא מ"ש בא"ז דף רפ"ח ע"ב שג' סעודות א' היא דמטרוניתא. ב' דמלכא קדישא ג' סעודתא דעתיקא. ע"ש ופירשתיו שבלילה מזדווגת המ' מינה ובה בסוד ברית הלשון. ובשחרית זעיר ובמנחה עתיקא. ואם תשכיל אלו הם ג' פרצופים הנגלים באצילות כי א"וא מכוסים בדיקנא דאריך כידוע:

והם סוד ענ"ג והכי ממטה למעלה גן נהר עדן והנה עדן ה"ס הדיקנא היוצא מח"ס והיא מגעת עד רישא דזעיר ועליה נאמר מקולות מים רבים. וממה שנוטף על ראש זעיר נעשה נהר. וגם ס"ת עדן נהר עדן הוא נר"ן כי בלילה כללותיו הוא נפש ובשחרית רוח. ובמנחה נשמה. ואמנם להיות שכל סעודה ה"ס זווג הפה כנז' דהיינו חב"ד נמצא שבכל סעודה נעשה שלימו דעשר דהיינו ז' של כל תפלה וחב"ד עליהם. וכל בחי' י' ה"ס אצילות שהוא ענין שבת ולכן מי שלא מקיימן בהיות לאל ידו לעשותו. אתהפך ליה לנגע צרעת הוא מ"ש בפ' פקודי דף רס"ה ע"ב שבהיכל חובה המנגד להיכל הזכות שבקדושה יש רוח טמא הממונה על פתורא דלא אתסדר בעינוגא דשבתא ונק' נגע ומקללין ב"מ. וזה מובן במ"ש הרב בדרוש הצרעת שנמשך מרמת חסרון אור אבא כמ"ש שם ע"ע. וא"כ מדה כנגד מדה היא שאם פגם בי' שיהיה בו נגע. ולפי שיש מיני נגעים הרבה לכן פירש

שהוא צרעת ואמר אתהפך וכו' עניינו הוא כי הבלתי מקיים ג' סעודות ודאי שאוכל בלילה ובשחרית שהם סוד נהר גן. אבל בהחסירו הג' שהיא בזמן שאנו אומרים אתה אחד שה"ס הדיקנא שהוא העדן כנז' אז החיסרון הוא בע' של סוד ענ"ג ומורידים אותו מקדושתו:

ובגין דלא ליתי להאי פי' כדי שלא יבוא האדם לידי עניות שלא יוכל לקיים ענג שבת. אמר הקב"ה לוו עלי. דייק מלת עלי דהו"לל לוו ואני פורע. אלא הכוונה כמו אז תתענג על ה' על דייקא והכוונה שיכוונו לאור העדן ששם השפע בלתי קצבה והכל רחמים ואף שלא יהיה לו זכות גדול כח השבת ליתן לו בריוח מה שהוציא לשבת וי"ט ופ"ב דביצה אמרינן לשון זה לוו עלי וקדשו היום והאמינו בי ואני פורע. ושמעתי שיש מדרש דסמיך ליה אקרא כי פועל אדם ישלם לו. פועל למפרע לוו עלי ואני פורע. והשתא נלע"ד לפרש פסוק אז תתענג שהתחיל בזה שרומז לסעודת המנחה מפני שזהו חדושו של יום השבת שהרי בכל יום אדם אוכל ערבית ושחרית. אבל הג' היא לפרטות שבת. ועוד כמ"ש בנגיד ומצוה ששפע הבא אל מלכות בליל שבת והוא הדין בשל שחרית לזעיר. מקבלים מעתיק' וז"ש אז תתענג על ה' וכבר והרכבתיך על במתי ארץ בלילה. וגם האכלתיך נחלת יעקב אביך בשחרית.

לאנהרא פתורא במנרתא אין הכוונה על ההדלקה שהרי כבר מדבר על הסעוד' שאז הוא שבת. אכן ירצ' לרמוז על מה שירמוז ויכוין קוד' לקידוש ולכן הקדים אותו לקידוש שכך איתא בס"הכ שצריך להסתכל בנר קודם ובתוך הקידוש. והענין נראה ששלחן ומנורה שניהם ברחל. מנורה בחכמתה שבה מאיר מוח אבא שסודו שמן כנודע: ושלחן סוד בינתה שהמזון בא מצד הגבו' וכמ"ש לקמן. ועיין מ"ש בס' בראשית דף צ"ד ע"א נהירו דחכמתא. ולכן סוד נר שבת הוא אל אדנ"י דהיינו אלמלא העולה קפ"ה ועם אדנ"י הרי נ"ר להורות שהמ' מאירה בחכמתה מאור החכמה ולכן שם א"ל מלא.

כמה דאוקימנא וכו' ומכללות דבריהם נשמע ששלחן ומנורה סודם בחו"ב שהם ראשי ב' הקוים ימין ושמאל ויתר ע"כ רצו לרמוז שצריך להאיר את השלחן באור המנורה ולכן אמרו שלחן בצפון ומנורה בדרום כי תחלה. יוכן השלחן שרומז לבינה שהיא ראש הגבו'. ואח"כ מנורה בדרום להמתקן וע"כ נק' נר שבת שלום וכמר"זל ע"פ ותזנח משלום נפשי דהיינו שלום היינו מיתוק ופתורא דקב"ה וכו' כלו' שלכן תמצא בתורה שמצוה תחלה על עשיית השלחן ואח"כ על המנורה:

חמישאה כוס וכו' הוא תיקון הדעת של רחל שידוע שבו קיבוץ ה' גבו' שסודן ה' אותיות אלהי"ם ולפי ששם הם מחוברים יחד לכך נרמז בכללות החשבון:

ויכולו ע"ב וכו' יובן במ"ש באוצ"ח שהה"ג יורדות אל יסוד זעיר ושם מקבלות הארה מיסוד אבא הנגלה והוא מחברם יחד וממתיק הדינים הקשים שבהם וניתנות אלו הגבו' הנז' בדעת הנוקבא. וז"ס ע"ב דויכלו סוד אור אבא. ואז אל"הים וע"ב כליל לון כלה קדישא היא רחל המאירה באור אבא שהוא מקור הקדושה. ולפי שכוללת הכל לכן היא כלה:

דבהאי כוס מלא וכו' ידוע ששם אלה"ים צירופו מל"א י"ה ואז מתעורר כח הדיבור הפך נאלמתי דומיה והנה אנו מכוונים בסוד הקידוש ב' י"ה מליאים ביוד"ין ועם י"ה פשוט עולים פ"ה כלומר שיש לנו פתחון פה. ועם הכולל עולה כו"ס. ואמנם יין שבתוכו סודו ז' יו"דין דע"ב ס"ג שיורדין מחו"ב דזעיר לחו"ב דנוקבא ומאירים בכוס שה"ס הדעת וכנגדן ע' אותיות בקידוש וה"ס יינא דאורייתא' שהגבו' של הכוס שה"ס היין מתמתקות ע"י ע' אורות דחו"ב שה"ס התורה כי היא חכמתכם ובינתכם ובהאירם בתוך הכוס הו"ל ב' עדים. וכל עדות הוא בדעת לכן אנו מעידים בע' תיבות של מעשה בראשית שנברא בשם אלהי"ם והכוס רומז גם לזה. וגם כי ג' שמות י"ה הנז' סודם ג' ידות כנז' בס"הכ ושבהם נעשה (" מעשה ") בראשית ר"ת מ"ב:

מלא יינא דאורייתא כוס מלא סודו אלהי"ם י"ה מל"א וי"ה אנו מכוונים בו במילוי יו"ד ה"י ב"פ מע"ב וס"ג בסוד חו"ב דזעיר המאירים בחו"ב דרחל ושניהם גי' יי"ן והיינו יינא דאורייתא סוד זעיר הנק' תורה שבכתב שיש בו חו"ג מ"ע ומל"ת ואלו מתכנסים ביסודו וניתנים בדעת רחל ושנים נק' י"ה. ובפרט בדעת רחל המתמצע בין חו"ב שלה שסודן י"ה ונאמר שבטי י"ה עדות. ולכן צריך לאסהדא על מעשה בראשית הם חג"ת נהי"ם המקבלים מן הדעת וב' העדים ב' אותיו' י"ה ומהם נמשכים ע' אורות דשני מילואי י"ה מליאים וע' תיבות של הקידוש בסוד מקיף היין והדיבור. ועי"ל כי יין מלא יו"ד יו"ד נו"ן עולה קמ"ו. ומילוי כוס כ"ף ו"ו סמ"ך עולה קמ"ו. וחכמה ובינה גי' קמ"ו וסוד היין הוא ז' יודי"ן דע"ב ס"ג שהם נשמה לז' נקודין של שם אלהי"ם והיינו יינא דאורייתא.

שתיתאה למהוי וכו' קשה דמאי אירייא בשבת אפי' בחול נמי צריך שיהיו ד"ת על השלחן וי"ל דאה"נ אלא דתנייה הכא להשלמת י' דברים א"נ משום דסד"א כיון דסעודת שבת מצוה העוסק במצוה פטור מהמצוה קמ"ל. א"נ משום סיפא דקא' שצריך לזמן עמו אחר לדבר ד"ת. וזה ודאי דווקא בשבת. שבחול כמעט לא יוכל לעמוד בזה דמסתמא אין לאדם מעדנים בחול לכבד האורחים.

דהכי אוקימנא וכו' תימא דתנא לא קתני אלא ג' ומנלן לב' או לאחד ורשב"ם פירוש דנקט שלשה משום דבסתם שלחנות איכא ג' לזימון: ולפי דרכו אני אומר דתנא הכי

קאמר אפילו שלשה שאכלו על שולחן אחד דחייבים בזימון שהוא דבר גדול בקדושה. מ"מ אם לא אמרו עליו ד"ת לא ינקו מן העונש וע"כ נאמר לכו לחמי בלחמי. ירצה אכלו לחמכם אבל יהיה בלחמי כך אומרת התורה.

ורזא דמלה וכו' וז"ש ולא אמרו עליו עליו דייקא שכן השלחן סודו מן הגבורה וכנז"ל לכן צריך להגביר עליו התורה שה"ס החסד הזכר וחסד זה הוא מחכמה שבה כח הבירור ושורשו דבמחשבה אתבריר כולא. ואע"ג דבירור אסור בשבת וכדאיתא סודו בדרוש שביעית. וא"כ מה ענין הבירור שנעשה בסעודת שבת שכל אכילה היא בירור כמ"ש בסה"כ. י"ל כמ"ש בס' נגיד ומצוה בתחלת סוד האכילה שרוב המאכל הנאכל בחול הולך לחיצונים וכו' אבל מה שאוכל בשבתות וי"ט הכל הוא רוחני ונבלע באיברים וכו' ונלע"ד שהטעם הוא שבחול נוגה מעורב טו"ר והרע גובר. אבל שבת כולו טוב ובאכילה נעשה הבירור בחיצוניות ונבלע באיברים. ובד"ת נעשה הבירור בפנימיות לתת כח ותוספת לנר"ן שלו וע"כ אם ח"ו יחסרו ד"ת נפגם הפנימיות וכ"ש החיצונות והכל הולך לקיא צואה כי אחר שנתעכל המזון שהוא הזמן לחלק חלק המוחין למוח לב וכבד הכל יוצא לקיא של צואה ובזה נטמא הפה שלא עסק בתורה ואז"ל אין צו אלא ע"ז והיינו ממש זבחי מתים ואם יש תורה על השלחן מתמתקים הדינים בתכלית וה"ס הזווג הנק' אכילה וז"ש ורזא דמלה שכל רזא סודו ביסוד בכל מיני זווג. והדר מפרש הזווג שלחן בצפון שהוא מקור הגבורות וכדלעיל. ואני המסדר נ"ל ליישב מ"ש הרב ז"ל כי ו' ימים הם ו"ק דזעיר ובהם נעשית מלאכת הבירור כי הזכר דרכו להלחם ומוציא שלל מן החיצונים בירור ניצוצות הקדושה. משא"כ ביום הז' שהוא כנגד מ' שהאשה אין דרכה להלחם ולכן בשבת שובתת מלאכת הבירור. וכאן נראה שבשבת ג"כ נעשה הבירור. והתירוץ שדווקא הבירור שע"י האכילה נעשה גם בשבת שכן מצינו להרב ז"ל שכתב כוונת אכילה וברכותיה וסידור שלחן של שבת משא"כ בשאר דברים הנוהגים בשבת בק"ש וכיוצא שכתב הרב בסידור שאין לכוין שום כוונה בשבת בק"ש וכו' וידוע שהבירור נעשה ע"י הכוונה ולפי שבשבת אין בירור הנעשה בשאר דברים לכן אין לעשות בהם שום כוונה אבל ענייני האכילה שהבירור הנעשה על ידה ישנו גם בשבת: **לכן כתב הרב ז"ל כוונותיה בשבת** ובזה עולה כהוגן מאמרנו בג' סעודות. ולזה הסכים שליחא קדישא דירושלים תו"בב ה"ה החכם השלם כמוהר"ר אברהם בן אשר נר"ו בעוברו דרך מחננו פה לונדריש יע"א כי דברי טעם הם. עכ"ל המסדר:

ואורייתא אתיהיבת מימינא ולא אמר בימינא. ויובן בהקדים מ"ש בפ' יתרו דף פ"א ע"א וז"ל בסטר גבורה אורייתא אתיהיבת א"ר יוסי אי הכי בסטר שמאלא הוי א"ל

אתהדר לימינא דכתיב מימינו אש דת למו וכתיב ימינך ה' נאדרי בכח אשכחן שמאלא דאתהדר לימינא וימינא לשמאלא הא גבורה לשמאלא עכ"ל. ונראה שר"ל שר"י תמה על ר"י שאמר שהתורה היא מן השמאל וזה הפך ממה שמורגל בפה העולם כי התורה היא מימין. והוא השיבו אתהדר לימינא. והענין ששרש התורה הוא בחכמה סתימאה שנתקנה מגבורה דעתיק שה"ס בוצינא דקרדינותא דהיינו הכח העליון הנותן מדה וקצבה לכל נמצא. והוא הוא עצם התורה את זה תעשה וזה לא תעשה. ולכן נקרא כלי אומנתו של הקב"ה במעשה בראשית. אבל אחר כך משפעת בחכמת האצילות דאיהו אבא. וזשרז"ל אש שחורה ח"ס. ע"ג אש לבנה הוא אבא כשנכתבה בו התורה. והיינו אתהדר לימינא דכתיב מימינו שהוא אבא דאיהו ממש מיד ימין דאריך. אש דת ולא אמר אש תורה אלא דת שמורה חוק וגזרה כמ"ש ואת דתי המלך והוא הוא סוד בוצינא דקרדינותא כאמור והורדה לאבא שהוא ימין כדי שתוכל להתפשט בעולם כי על כן אתהדרת לימינא ועוד כתיב ימינך ה' נאדרי בכח. והוא שאח"כ אבא נכנס בתוך אימא וידוע שאז הוא בבחינת אימא וכמ"ש בענין צלם דאבא שסודו משם אהי"ה מפני שהוא בתוך אימא ולכן אמר בפ' בשלח דף נ"ח ע"א ימינך ה' נאדרי בכח דא אורייתא. וא"כ התורה נכללת שמאל בימין דהיינו ח"ס באבא. וימינא לשמאלא אבא באימא.

הא גבורה לשמאלא פי' שצריך שנאמר שמקור התורה הראשון שהוא ח"ס הוא ודאי לשמאלא וכמ"ש בפ' פנחס דף רמ"ז ע"א במלת כב"ר כ' כתר ב' בינה ר' ראשית. ולכ"א ר' יהודה בסטר שמאלא אורייתא אתייהיבת. שהשרש העליון הוא גבורה דעתיק והגילוי האחרון הוא באימא שה"ס גבורה דאריך. אבל מאמרנו מבחי' הגילוי הראשון שהוא אבא ולכ"א אורייתא אתיהיבת מימינא שהוא חסד דאריך שבו תלוי אבא כידוע וגם לכך אמר לחברא ימינא דאיהו וכו'. ור"ל שכיון שהתורה שרשה גבורה וגילויה בימין שהוא חסד נמצאו חסד ודין יחד והיא מדת רחמים מדתו של זעיר שהוא המזדווג עם נוקבא שהוא דין ושמאל:

דאורייתא איהי מימינא וכו' כי נודע בסוד כוונת העמידה ששם הוי"ה בימין ואדנ"י בשמאל. ויתר ע"כ איהו בנצח דאריך ואיהי בהוד. ושם הוי"ה בצירוף יפ"ה נ' הפ"ו ל' ופ"ה ל' הרי ימ"ין שה"ס זעיר שסתמו הוא הוי"ה. פתורא אדנ"י בשמאלא. אדנ"י במי לוי עולה תרע"א ועם ד' אותיות והמילוי י"ב עולה פתו"רא:

וצריך לחברא לון היינו באכילתו כי מאכ"ל גי' הוי"ה אדנ"י. וגם אם תרבה הוי"ה באדנ"י כזה יפ"א הפ"ד ופ"ן הפ"י הרי ש"פ ועם ח' אותיות גימטריא שלח"ן.

דבגין דפתורא משמאלא וכו' דבקריעת ים סוף נתעוררו הדינים וכמרז"ל שהיו ישראל אז נתונים בצרה והוצרכו לאור עתיקא וכנז' בפ' בשלח. וכן השלחן שהוא בשמאל צריך שיהיו בו ד"ת להמתקם:

דף רעג:

פתורא דאיהי ד' בפ' תרומה דף קנ"ד ע"ב פי' שם כי שלח"ן גי' ד"פ מ"ה ב"ן דהיינו כחב"ד דידה שהם ד' נגד תנה"י דידיה והם ד' רגלין דפתורא והם ד' אותיות הוי"ה המאירים בד' אותיות אד"ני ואם תכה ד' אותיות הוי"ה באד"ני יעלו שלח"ן כנז"ל:

ובגין יקרא דאת דא שרומז לב' השמות צריך להאריך על השלחן ליתן מא"כל שעולה הוי"ה אד"ני אל העניים ומי שאוהב העניים חולק כבוד למלכות שהם בניה ממש. ואקשו עלה וכו' כי חשבון תוצאות מכוון עם מ"ש בל"ת על פ' פרש רש"ת לרגלי שג' אותיות רש"ת יוצאות לקליפות ורש"ת עם ג' אותיות גי' תוצ"אות. ודע כי ג' היכלי הזכות שבבי"ע אשר מהם נמשכים ג' נהרי דינור וג"פ א"ש עולה תוצאו"ת. והנה ג' היכלות הנז' נמשכי' מג' גבורות. בינה בבריאה גבורה ביצירה מלכות בעשיה. וידוע שהוי"ה בנקוד אלהי"ם מתייחס לבינה ולגבורה. ובמלכות שם אדנ"י וז"ש וליהוה אדנ"י למות תוצאות שמהם יוצאות כוחות דין חזק אשר ממציאות ומהוות המות:

וחסרון כיס קשה מכולם כי במיתה יש תקוה לחיי עוה"ב. אבל חסרון כיס בדרך טבע אין לו מנוחה:

דכל עמא ולישנא וכו' והטעם שהם מוצאם מן הנקבה הטמאה הנק' אשת מדנים וכעס ומתגברת על בעלה כמ"ש בפ' פנחס דף רל"א ע"ב אבל ישראל שרשם במלכות הקדושה שבכל דלותה ועונייה היא בוטחת בבעלה הקדוש והבטחון הוא מאור החסדים והוא המקיים אותה. וכן ישראל וז"ש מדה יפה לישראל לישראל ולא לגוים: הה"ד בנים אתם והבנים חייבים ללכת בדרכי אביהם כי מעשה אבות יעשו בנים. אבל צריך להבין דבשלמא והתקדשתם והייתם קדושים שהם לשון צווי לישראל. יצדק לפרשם על ב' המים אבל כי קדוש מוסב אל השי"ת ואיך יפרשהו למצות שמן ערב. ונראה שהטעם הוא מפני שב' הנטילות שרומזות לחו"ב צריכות צווי וזרוז מפני שהם ראשי ב' הקוים צדדי ימין ושמאל שיש מהן המשך כח לחיצונים מן הצפרנים כנודע. אבל שמן ערב שהוא מן הדעת שאין בו חלק לס"א די ברמיזה דממילא הוא נמשך עלינו כי כן מהתחברות חכמה לבינה נתהווה הדעת וז"ש והתקדשתם והייתם קדושים כלומר תקנו חו"ב. כי ממילא מזה ימשך כי קדוש אני:

כוס ע"ד החכמה וכו' נלע"ד שזה הוא ממדרש הנעלם ולכן הוא בלה"ק ולפי דעתי כל אלו הי' דברים הם תיקון רחל במקומה מן החזה ולמטה ששם גילוי אור עטרת יסוד אבא. וז"ש ע"ד החכמה הוא אלהי"ם כי עיקר מלכות הוא גבו' ששרשן ח"ס המתתקנת מגבורה דעתיק ולכן מילוי אלהי"ם הוא י"ה שסתמו בכל מקום בחכמה וכן אלהים צירופו מל"א י"ה: כוס בלא ו' בהיות רח"ל באחור היא ד'. ובפנים היא ה' שהד' מלאה בו' ואז היא כוס מלא אור זעיר וכשחסר ו' היא כס המוכן לישיבת אחוריים דנה"י ואז אין השם שלם כי יש חסרון בו"ה שהם אחור באחור: וכן כסא חסר א' הוא א' דשם אהי"ה שבחזה דזעיר כידוע מסוד ד"ם האד"ם ושם הוא סוד ו' שבשם נמצא חסרון ו' דכוס כחסרון א' דכסא. אמנם כשזו"ן פנים בפנים אז זעיר כולו חסדים ואין בו אחוריים ואז מ' כסא מלא כי אפי' באחורי נה"י יש אור אהי"ה ואז רחל ה' שהד' מלאה בו' ולכן הכסא כן עולה כו"ס דוק מלת כן. שרומז שמילוי ו דכוס הוא ממש מילוי הכסא כי הא' והו' שניהם ממקור אחד דהיינו אור א' דאהי"ה המאיר בו' של כוס:

כוס היא הא' מובן במ"ש שהוא אור פני מלך: וצריך עשרה דברים כי הוא באור יסוד חכמה שהוא ממש י' אחרונה דשם ע"ב כידוע. וגם ירמוז לי"ה שממלא שם אלהי"ם כנז"ל והיינו ה' י' ואמנם כל אלה הי' דברים הם תיקון למ' כמ"ש והיינו בבחינתה למטה מן החזה:

עטור בסוד העטרה וכו' ה"ס כתר רחל שהוא בת"ת זעיר וזהו עטרת תפארת ואמנם ידוע שהארת יסוד אבא היוצאת מן החזה דזעיר מאירה הרבה בכח"ב דרחל שהם כנגד תנ"ה וידוע שנ"ה נק' תלמידים לימודי ה' ולכן סוד העיטור אל הכוס הוא לעטרו בתלמידים: והיא עטרת הברית הוא יסוד אבא המתגלה להזהיר בכח"ב שלה המכוונים לתנ"ה דזעיר. עטוף תפלה לעני ה"ס הדעת שלה הנק' ק"ל גי' ענ"י ה' גבורות. ולפי שהעני מושרש בעצמיות המ' לכן תפלתו קודמת לכל התפלות כי היא העיקר הגדול להעלות מ"ן וב' בחינות אלו עיטור ועטוף הם בסוד ב' שרשים שיש לרחל בזעיר דהיינו לת"ת וביסוד:

הדחה ושטיפה וכו' נראה שה"ס חו"ב שלה שמקבלים מנ"ה שלו: ולפי שיש שם אחיזה לחיצונים לכן צריך טהרה וקדושה וידוע ששתיהן נעשות במים שסודן גבורה דאבא וחסדי אימא וכל הטהרה היא מן הגבורה ולהיותן מגבורות אבא שהוא ראש החסדים לכן טהרה מימין החסדים וקדושה משמאל הגבורות וכלומר מצד אבא היא טהרה שהמים משמאלו. ומצד אימא קדושה שהמים מימינה.

כוס דברכה מלכות פירוש מקור מלכות הוא בחזה דזעיר מקום פתיחת יסוד אימא. וגם שם הוא שורש הכתר שלה הנעשה משליש חסד כמבואר בדברי הרב. ואלו הב' בחי' הם טעם לשבח לטהרה מימין החסד. הדחה מבחוץ כי הכתר הוא אור מקיף. ושטיפה מבפנים כי הו' בית קיבול לשפע וה"ס כרייה וחקיקה בפנימיות חי מצד יסוד הנקרא וכו'. ומצד זה צריך שיהיה הכוס שלם. א"נ שהחו"ג משתלמים בו בייחוד ושלום:

מאריכין ימיו ושנותיו שיפטר מכרת דיומי ומכרת דשני. ולכן בפ' וצדקה תציל ממות גם ר"ת מו"ת כרמוז שינצל משני מיתות.

ועוד באורח רזא פי' שאם לא יהיו עניים נוהגים לחזר על הפתחים לשאול אוכל. מ"מ יש טעם הסוד שע"כ אין אדם יכול להפטר. וסודו הוא כמ"ש בסה"כ כי האכילה היא בעולם העשייה שהוא מקבל השפע מעולם היצירה. דהיינו נוקבא מקבלת מדכורא. אם לא ישפיע בה היא ד דלה שאז היא באחוריו כנגד ד' מדותיו תנ"הי ואז מאיר בה רק בריבוע דמ"ה שהוא ק"ל גי' ענ"י. ובריבוע יש ד' מדרגות פשוט כפול משולש ומרובע והרי ד גם הוא רומז לעני. וכשהיא באה לפניו אז היא ד' בסוד ה' אחרונה של שם ומתחברת עם ג' אותיות ראשונות וזהו דלותי ולי יהושיע:

ואות ד' דאחד וכו' ידוע שאחת מכוונות ד' דאחד היא בד' אותיות אדנ"י ונכוין למלאתו בשפע המושפע עליו. וזהו א' מהטעמים שמאריכין בד' דאחד. להאריך שם אדנ"י במילואו גם אכיל"ה גי' אדנ"י וא' יותר ה"ס שם הוי"ה דאל"פין שממנו בא השפע לנוקבא:

הה"ד למען יאריך ימים וכו' שכל מלכי בית דוד מושרשים במלכות ואמרה תורה שבהיות במלך מדת ההכנעה לבלתי רום לבבו בזה יאריך ימים הוא. וגם מדתו תארך גדולתה. ודוק מ"ש ממלכתו ולא מלכותו. כי ממלכה הוא שם מההפעיל. כלו' שלא יחשוב עצמו בלתי תלוי באחר. רק יאמין שיש לו עילה ית"ש שהוא הממליך אותו כמדתו: גם ממלכ"ה גי' עני"ה שהיא מדתו הנק' דלה ועני"ה וידוע מרז"ל שהשלחן של ב"ה רומז לכתר מלכות. וסודו שהשלחן הוא המוכן לקבל העושר וכל טוב:

פתורא דאיהי ד' עיין מ"ש בפ' תרומה דף קנ"ד ע"ב כי שם פירשתי:

באורח רזא ה"ס יסוד אימא שבחזה זעיר שמשם יוצא אור שם בו"כו לנוקבא והוא גי' ד"ל שהוא מאיר לרחל כשהיא דלה. כל בחי' עניים כדאמר לקמן ענוי ועני הדעת. ה"ס ה' גבורות שלה דדעתה ק"ל שאין לה מיתוק החסדים:

והאי לית ליה חובין וכו' כי אין לו כח לפגום וע"ד שארז"ל או"ה אע"פי שחוטאים אין חטאם חטא והטעם לפי שאין להם אחיזה בקו האמצעי ששם האורות עצמיים ושם הוא

הפגם ב"מ. וכ"ש פגם הדיבור דדעת בפומא דמלכא אשתכח: מלח סדומית בל"ת בפ' וירא שסדום היא נוקבא דקליפה שנק' כ"ל ע"ת היא העומדת אצל האדם בזמן האכילה כנז' בפ' בלק דף קפ"ז ע"ב.

ואמאי איקרון חובה ירצה מ"ש דבר זה מכמה דברים שגזרו בהם חז"ל משום סכנה ולא קראום חובה כגון נטילה בין בשר לדגים וכיוצא דקשה לדבר אחר.

אלא בארח רזא וכו' נקדים מה שידוע שבעונות האדם נופלים ניצוצות אל תוך הקליפות אבל יש בזה מדריגות שונות כי לפי גודל העון כך היא ירידת השכינה והקדושה לקליפה יש נופלת אל ג"ר דקליפה ואז אין הפגם כל כך גדול וכו' עד שהיותר רע ומר הוא אם יפול ניצוץ לדיוטה התחתונה דקליפה הנק' קיא צואה. והוא מעין מ"ש בס"הכ וז"ל וכשתוך הבירורים יש פסולת שלא הוברר זהו סם המות הממית את האדם בעת המגפה וכמו כן הוא בענייננו שנודע שבעת האכילה עומדת שם הקליפה וכנז' בפ' בלק דף קפ"ז ע"ב והנה היא מתדבקת בזוהמת הידים שה"ס הפסולת האחרון שאין בו מועיל ולכן אם ב"מ יברכו בידים מזוהמות יתאחז שם הפסולת ויהיה ממש ס"א:

ועל כוס דמברכי פי' שאם אין מברכין עליו אע"פי שנגעו בו בידים אפי' טמאות לא נק' טמא שהרי מותר להשתמש בכוס שאחוריו טמאים כמ"ש בפ"ז דברכות בפלוגתא דנוטלין את הכוס. אבל אם מברכין עליו כך בלי טהרה נק' טמא מפני שנותן חיות לטומאה הדבקה בו שאין לה שום קיום שהרי פסולת היא. ובברכה חוזרת ונעורת:

ומה כוס וכו' כלו' הכוס של ברכה הוא מלא יין ולא שייך בו שום שירים ופסולת שהרי מלא הוא ועתיד האדם לשתותו. ואפ"ה נק' טמא עד שיודח מבית ומחוץ משום שיורים של לחלוחית שבו אחר ששתו בו. וגם שאין כל כך חשק לחיצונים לשרות על כלי דומם. כ"ש ידיו של אדם הנרדף בטבע מכחות הטומאה וכל עצם אחיזתם בו הוא בידים כנודע מנט"י דשחרית שאסור ליגע בהם בלי נטילה. משא"כ בשאר אברי האדם אפי' הרגלים ונוסף עוד שהם מזוהמות משיורי האוכל דהיינו פסולת גמור:

ובג"ד מים אחרונים חובה פי' שהם לצד החובה שהיא הקליפה. דהיינו שאנו דוחין אותה מעל ידינו באותו החלק שנתן לה דהיינו אותן המים ולכן אין נוטלים אלא בכלי מפני רוח רעה ששורה עליהם וכמ"ש בפ' כל הבשר:

ורזא דמלה וכו' פי' סוד מלת חובה תבין במ"ש רז"ל והתקדשתם אלו וכו' שפסוק זה נאמר בפ' שמיני אחר מצות דיני המאכלות וחותם בפ' זה להודיע שעיקר גדולת הקדושה תלוי בזהירו' האוכל כראוי. והזכיר ג' קדושות כנגד חב"ד להודיע שמשם כל השפע והקדושה. וגם נודע שענין האכילה עצמה היא סוד זווג הנעשה בחב"ד דהיינו

בירור כנודע אצלנו ואמנם גם ג' דברים אלו דהיינו מים ראשונים ואחרונים ושמן ערב הן תיקוני המ' לתוספת טובה מג' המוחין שהנה מים ראשונים תכלית כוונתם להמשיך השפע מהחסד אחר הרחקת הס"א משם וכמ"ש בגמ' אנא משאי מלא חפנאי מיא ויהבו לי מלא חפנאי טיבותא. והנה שרש החסד היא בחכמ' שהוא י' של שם והוא מקור כל ט' היוד"ין שיש בע"ב ס"ג מ"ה ב"ן העולים מי"ם וידוע שמלוי יו"ד הוא בבינה וא"כ בט' יוד"ין יש ב"פ מי"ם. והנה מים ראשונים הם מעיקרי היוד"ין מצד חכמה שבה שורש החסד וידוע שח' יוד"ין דעס"מ הם המשפיעים ולכן מתנוצצים זה בזה הא' בשני יפ"י ק' וכן הג' בד' ק' והה' בו' ק' והז' בח' ק' הם ת' וכולם משפיעים בי' דב"ן הרי ת"י גי' קדו"ש וזהו והתקדשתם אתם תמשיכו על עצמיכם הקדושה. ומים אחרונים הוא כח בינה הדוחה את הקליפה ונותן לה תמצית האוכל למזונה ובזה היא מתרחקת משם וקדושת הברכה שורה במקום הקדושה וז"ש והייתם קדושים:

פי' אינו כמו הראשונים שכתוב בהם והתקדשתם שר"ל שבאותה נטילה אתם מקבלי' הקדושה אך אלו האחרונים הם להיות אח"כ קדושים. והרי ב"פ מים נגד חו"ב. אח"כ היו מביאים שמן ערב כנגד מוח הדעת שידוע שכל ריח הוא המתקת הגבורות בעלותם עד הדעת בסו"ד ריי"ח ניחוח אשה לה'. והנה שם יו"ד ה"א וא"ו הוא בדעת שהוא סוד ו' ומקבל מחו"ב הרי יו"ד ה"א וא"ו שעולה ט"ל וי"פ ט"ל גי' שמ"ן ועשרים אותיות של י"פ ט"ל הרי קדו"ש לקבל ק"ק"ק שידוע שהם בחב"ד:

לאשתמודעא וכו' פי' שאתם מתקדשים בקדושות שאני מתקדש

פני אדם אלין לאו אינון וכו' פי' אינון כרובים הם אשר ראה במראה השנית הכתובה שם ביחזקאל י' ונאמר בסופה ואדע כי כרובים המה שהם מעולם היצירה. אבל ודמות פניהם פני אדם.

אינון אנפי רברבין מסוד עולם הבריאה ששם בחי' הזקנה וכנודע בפ' נער הייתי גם זקנתי שאמרו שר העונם הוא מט"ט שבהיותו ביצירה אז הוא בסוד אנפי זוטרי כרביא והוא נער. אבל כשעולה לבריאה הוא זקן כאדם שלם ושם אנפי רברבי. ואמר בפ' בראשית דף י"ט שהם בדיקנא חתימא ר"ל חתומי זקן. וסוד פני אדם כי הדיקנא נעשית מאור ח"ס כידוע ובה שם הוי"ה דאלפי"ן חכמה כ"ח מ"ה וכנז' בדרוש ג' רישין וגם באור הפנים נאמר חכמת אדם תאיר פניו. ואיתא בכוונת י"ג מדות שבדיקנא יש ב"פ א"ל משני צדדים וא"ל מלא גי' פניה"ם וגי' פנ"י אד"ם שהם ב"פ א"ל שבשני הפנים:

כל הדיוקנין כלילן בהו עיין מ"ש בפ' במדבר דף קי"ח ע"ב:

דאינון אנפי וכו' שיש בהם הדרת פנים זקן יגדול כחם להאיר בכל הדיוקנין.

ומתציירן בהו ציורין הוא ציורי כל הי"א פנים וכנז' בפ' במדבר הנז"ל משא"כ במראה השני דכתיב שם פני האחד פני הכרוב וגומר שר"ל שכל א' מהד' היה שומר תמונתו בד' פניו. ומ"ש אח"כ ודמות פניהם המה הפנים אשר ראיתי על נהר כבר. אמר כן ללמד שאעפ"י שיש שם פני כרוב מה שלא יש במראה הא'. דע שבין כאן ובין שם כל אפיא שוין אלא שיחזקאל בעא רחמי והפך פני שור לפני כרוב וצ"ל שזאת המראה הב' היתה בחי' יצירה שלעומתה בקליפה היה העגל שהיה בחי' זעיר דקליפה כמ"ש בפרשת כי תשא וידוע שזעיר מקנן ביצירה ולכן נתאמץ יחזקאל בתפלותיו והמתיק דיני הגבורה דהיינו פני שור. ונהפך לפני נער על שם כי נער ישראל ואוהבהו. ובזה הגדיל כח מט"ט נער להנצל ממלך זקן וכסיל. ואיתא בזוהר הרקיע בפ' ויקרא שד' חיות הקדושה הן מהיכל הרצון שה"ס הדעת שלסוד זה רמוז בר"ת אלהי האלהים ואדוני האדונים שם אהו"ה שהוא בדעת:

דף רעד.

תנינן ודמות פניהם וכו' לשון זה הובא בפ' בראשית דף י"ח ע"ב ושם פירשנוהו ותיקון הלשון כך הוא: ה"ג דכל אנפין מסתכלן לגביה וכו'. ה"ג אתהדר לאחורא וכרסייא וכו'. ה"ג סליק לאתנהגא וכו'. ול"ג וסליק:

דף רעד:

ופירוש הרמ"ז דא מני שופטים ושוטרים קשה למה לא אמר במצוה זו כמ"ש בכל השאר פקודא דא למנאה שופטים ושוטרים כדרכו של ר"מ. ועוד מקמ"לן שלא פי' בזה כלום. ועוד דקאמר בתר הכי נראה שהוא ענין אחר. ונראה שכיון למרז"ל שהמשפט לאלהים הוא. ומרוב אהבתו את עמו הפקיד ונתן הדין בידם וז"ש בפקודא דא מני וכו' ירצה ראה פלא זה שבמצוה זו שצוה את ישראל. בה מנה הקב"ה שופטים ושוטרים שיהיו הם ממלאים מקומו ית' מה שלא עשה כן לכל גוי דאע"פ שמצווים על הדינים. משפטים לא ידעום ואין דיניהם דין:

ועוד כי אלהים שופט נראה דג' מלי רמיז. הא' שאע"פי שה' נתן כח ביד עמו לשפוט מ"מ הוא יושב ביניהם כנודע ובזה יפה כחם לעשות משפט בס"מ כדמסיק. והג' והוא עיקר הכל שגורמים תיקון ובנין לרחל שנבנית בגבורות ועז"א כי י' מניה יו"ד דחושבניה כ' כתר. ופשוטן של דברים הוא שמלת כ"י יש בה כ' י' דהיינו שאות י' מתמלאת יו"ד גי' כ' שרומז כתר וגם מספרו עשרי"ם שעולה כת"ר. אמנם להבין סוד הדבר צריך להקדים א' מה שידוע שב' עקבי לאה נכנסים בכתר רחל ואז מתחברים צדק צדק עליון ותחתון לאה ורחל. וב"פ צדק עם כללותם גי' שפ"ט. הקדמה ב' שעקב סודו ב"פ אלהי"ם והם

מסוד נ"ה דלאה ועל זה נאמר אלה"ים נצב שה"ס לאה ברגליה בעדת א"ל שהיא רחל. וכן לעתיד כתיב ועלו מושיעים "לשפט "את "הר ר"ת לא"ה:

הקדמה ג' היא הכתובה בסוד התרפים באוצ"ח שעניינו אורות היוצאים מיסוד אימא לעשות כתר רחל ונבלעים בשני עקבי לאה שהם בתוך כתר רחל ונמצא לפ"ז שבתחילה יש עקב ענוה ביראת ה' היא רחל שהם ב' אלהי"ם שבהם י' אותיות. ואח"כ נתוסף בהם אור התורה ובזה מוסיפים אורם כפלים ונעשים יו"ד וה"ס מלת כ"י וחושבניה עשרים הרומז לכתר והוא כתר רחל. וגם כל עקב ב"פ אלהי"ם הרי בשניהם ד"פ אלהי"ם שבהם כ' אותיות רמז לכת"ר.

הכא כי אלהי"ם שופט פי' בכאן שהוא הכתר הנז' ה"ס כי אלהי"ם שופט דהיינו שמסוד שמות אל"הים הרמוזים במלת כי משם בא הכח לשפוט ושם עיקר הדין. ואולם אם תשכיל בדבר זה ב' בחי' שונות. אחת בחי' ב' הנקבות שמתחברות. וב' שרשיהם שבזעיר שהם דעת שורש לאה ות"ת שרש רחל. ולכן היו בב"ד מזכין ומחייבין דהיינו זה ישפיל ה"א ה"א. כי מלת זה גי' ה"א ה"א שהן שתי הנקבות המתחברות. לכן עולה ישפיל ת"ל כמספר ה"פ אלהי"ם בסוד ה' גבו' אבל וזה ירים. דא ו"ו. שהם בסוד שני השרשים שהם של הזכר בעל הרחמים וזה ירי"ם לר"חם גי' ס"ר. וב' וו"ין הם דעת ות"ת. וקרוב לומר שבכאן סוד סנהדרי קטנה שהם כ"ג גי' ה"א ה"א וא"ו שנמצאו גם שם ב' סופרי הדיינים ועם כ"ג הרי כ"ה. עי"ל דרך אחרת בהקדים מ"ש בדרוש עמון ומואב שיש ג' בחינות של גבורות דא"וא המכוונות לתיקון הנוקבא יש התפשטותי' גבו' המתפשטות בזעיר עד שלא נכנסו בו השלשה אחרונות של א"וא ואח"כ מעלות מ"ן ונשאר הרשימו של י' ובאות י' אחרות מתוקות שבין כולם הם ל' וכולן מכוונות לתיקון רחל שעיקרה מאבא עד שלכן הקליפה שכנגדה נק' מואב ע"ש והרי אם כן שתחלה היו י' גבורות ואלו גרמו שתהיינה עוד כ' דהיינו י' דרשימו שהניחו וי' מתוקות שהמשיכו. והכל לתיקון רחל שהיא נבנית מאבא ר"ל מעטרת יסודו דאיהי צורת י' וגם סוד י' אחרונה דע"ב. ובצאתה מיסוד אימא היא מתגדלת כי יש לה מקום להתפשט ולהאיר באותן הגבו' לתקן המלכות בשלימות המיתוק. וז"ש כי י' מניה יו"ד בין בסוד י' גבו' הראשונות המתמלאות לסוד יו"ד שהם הכ' האחרות ובין בסוד עטרת אבא שהיא י' ומתרחבת. לסוד יו"ד וגם בסוד הנז' ונהר יוצא מעדן י' וגו' שמילוי יו"ד רומז ליסוד אבא שהוא י' המאיר בו' שהוא זעיר ומשם לנוקבא ד' והרי בכל זה מתחבר להיות כתר רחל וז"ש כי כתר הכא כי אלהים שופט. פי' כי פעמים אל"הים שהן הל' גבו' הוא השופט והנה ידוע שהכתר כולל בו גם החב"ד והכל נרמז בפסוק זה שהרי כתר כבר נרמז ביו"ד. ואח"כ ב'

מוחי חו"ב הרי ה וזה ירים הוא ו' היינו הדעת ודע שכל דעת רחל הוא מסוד יסוד זעיר. וכאן דקיימינן דווקא בכתר מלכות. הנה דעת הנכלל בו הוא בסוד בחי' היסוד שבת"ת זעיר כידוע מזווג ישראל ולאה. ודווקא ביסוד זה שייכי ב' וי"ן דהיינו היסוד בעצמו הוא ו' ומקום ישיבתו שהוא בת"ת הרי ו"ו ונמצא שכל הפסוק סודו בכתר רחל ובמוחין דאבא הכלולים בו היסוד דאבא דאיהו חכמה המאיר בדינים וה"ס ב"ד של ישראל הנק' עיני העדה מסוד החכמה כנז' באוצ"ח בדרוש הנקודות ולכן תמצא שסוד צירוף הוי"ה הנז' בזה הוא יהה"ו שהיא בסוד אבא כנודע מסוד תפילין דר"ת ומכאן סוד ד' מיתות ב"ד. ובזה תבין טעם לסדר שסדר בתיקונים דף נ"ז ע"ב את הד' מיתות דהיינו שריפה סקילה הרג וחנק דאליבא דרש"בי תמצא שסדר התיקונים הוא בסוד יהה"ו. וכ"ש שלפי הנז' מדרוש מואב הגבו' קודמות לחסדים והיינו ה' על ו' וע"ש. וכל זה בסוד ד' מוחין הכלולים בכתר ונל"עד שה"ס שופטים ומצאתי כתוב כי שופטי"ם גי' ת"מר שה"ס לאה והיינו בסוד כתר רחל שלאה מתחברת שם. אבל שוטרים הוא ברחל שהיא הפועלת הדין ולכן בתיקונים הנז' מפרש ושחטתם בזה על י"ב אותיות אדנ"י שה"ס פרצופה הנכלל בד' מדות חב"תם שבהם ד' אותיות אד"ני וז"ש כאן:

פקודא בתר דא לדון וכו' כלו' אחר הנז' שהוא מקום המשפט מצוה לדון וכו':

ו' גופא דחרבא וכו' אמ"ז מצאתי כתוב לשון זה יו"ד בראש ה' ראשונה מימין ה' אחרונה משמאל ו' באמצע וזהו שהובא בס"ה רישא דחרבא יו"ד תרין פיות ב' ההי"ן גופא דחרבא ו' ומז"לן שה"ס הנז' בס"הכ בק"ש שעל המטה שהוא בסוד שם הוי"ה דמילוי ההי"ן. וידוע שד' מיתות הן בסוד ד' אותיות הוי"ה ולפי סברת רש"בי מיתת הר"ג היא אחרונה כמ"ש בגליון הנכחי. וכשתשכיל תמצא שציור החרב המצוייר בכאן הוא בסוד צירוף יו"הה וזה לשני טעמים א' שהרי קומתה של רחל היא כנגד תנה"י דזעיר ועיקר הארתה היא מקו האמצעי כנודע. מסוד אמ"ן ולכן עיקרו של חרב הוא י' ו' בסוד ת"ת ויסוד כנז' בסוד המילה בשם יוסף ולכן הברית נק' חרב כמד"א חגור חרבך על ירך גבור והה"הין הם בסוד נ"ה והרי א"כ סוד כחב"ד דנוקבא העומדים נגד תנה"י. ודעתה שכנגד היסוד הוא בגופא כנודע. וממנו בנין גופא אבל ב' הה"ין. שהם בסוד חו"ב שלה שאין לה בהם אלא הארה וכח לחתוך הילך והילך. והרי טעם א' לסוד סדר צירוף זה והב' הוא כי סוד חרב זה הוא בציורי ההה"ן שכל א' מארבעתן היא בג' ציוריה דו די ווו וכל א' מהם גי' מ"ב וד"פ מ"ב של ב' ההי"ן ומילואם גי' ב"פ פ"ד וע"ה פ"ה והיינו פיפיות דילה. ולפי שהכל בסוד שם מ"ב שה"ס ג' ידות לכן נאמר וחרב פיפיות בידם:

ודע כי כן נסדרו ד' מיתות אליבא דרשב"י בריש פ' ד' מיתות שריפה סקילה הרג וחנק ומ"ש לדון לס"מ נלע"ד שהכוונה שהדין הנעשה בחייבי מיתות הוא להכניע צד החומר שבו ישלוט ס"מ המחטיא שאז נפרדת הנשמה ועולה למעלה שכל מומתי ב"ד מתודין ונשא השעיר את חטאתם. ונשאר רק בלי הארת אור הנשמה ובזה נכנע כחו. והכא נקט לד' מיתות מתתא לעילא בסוד צירוף הוה"י שהוא שורש הדין. וגם לפי ערך החטאים כי בודאי יותר קל לתקן עון של חיוב הרג משל חנק וכו'. ועוד לפי מה שנודע שבחי' פעולת הדין היא בנקבה ולכן דידה גבר. אבל בחי' גזרות הדין והמשפט הוא בסוד הגבורות דאינון בדכורא ולכן כתיב ושפטו את העם משפט. זה הוא בת"ת זעיר המאיר בכתר שלה במקום גילוי יסוד אבא ולכן כתיב ושפטו את העם מש"פט צד"ק כי משפט הם גבורות זעיר השופט צד"ק היא הנוק' שיוצאת במקום יסוד אבא דהיינו פק"ד עם י' אותיות. ואמרנו שה"ס צירוף יהה"ו וידוע שכל הארות המאירות לנקב' הם בבחי' ריבוע ואם תרבע צירוף זה י' י"ה יה"ה יהה"ו יעלה ע"א שהוא ב"ד הגדול. וגם ה"ס מקום המשפט שהוא ת"ת זעיר בסוד מ"ה והוי"ה וכנז' בסוד אלהינו אל ה"ינו. וכאן תמצא סוד סנהדרי גדולה וקטנה כי הנה בהיות יסוד אימא בדעת זעיר אז מאיר כל ת"ת שלו בסוד יסוד אבא ואז היא סוד ע"א דהיינו כל בחי' מ"ה וכ"ו דהוי"ה שבת"ת. והוא גם הוא החסד שבת"ת שידוע שסודו ע"א. וגם ידעת שחסדי זעיר דמצד אימא הם גבורות דאבא ולכן הוא נק' משפט ואז מאיר כל הע"א בכתר רחל. אבל כשאין לה אלא שליש א' אז הוא כ"ג כי ב' השלישים הם סוד כ"ד כ"ד: ועוד יש לפ' כי ירמוז לכל ד' בחי' דא"וא וז"ון הנמצאים כנגד קומתה של רחל י' יסוד אבא. ו' קו אמצעי דזעיר מהחזה ולמטה. ואלו הם עיקר החרב. וידוע שהארת אבא המתגלה בתוך זעיר היא בסוד פק"ד שה"ס אחורי ע"ב ויש בו י' תיבות וגם כ"ו אותיות הרי חר"ב. א"נ פק"ד אבא הוי"ה זעיר וז"ס יפקוד ה' בחרבו הקשה. ה' ה' תרין פיפיות. ה' ראשונה יסוד אימא המסתיים שם. ה' אחרונה שורש רחל אשר שם והיינו צדק צדק עליון ותחתון ב"ד עליון ותחתון. וכאן יצדק לקראן בשם צדק שה"ס פק"ד עם י' תיבותיו עולה צד"ק. והוא אחורי יסוד אבא המתגלה במקום ב' ההי"ן הנז' ב' פיות החותכות כל דין ומשפט:

ומהכא אשתמודע' וכו' פי' מכללות ענין זה שאנו בו שהדינים והגזרות הבאות על האדם כל מגמתן להכניע כח ס"מ מכאן מובן יפה מר"ז אין אדם נוקף אצבעו וכו' שאפי' נקיפה שהוא צער מועט וידוע שכל המכאובי' והיסורים באים ע"י ס"מ וכוחותיו. אבל אין לו כח לעשותו עד שתנתן לו רשות מן הדין העליון המשגיח:

נרתקא דחרבא אדנ"י ה"ס רחל בהיותה לבדה ברשות עצמה בנויה בתיקונה ואז היא מלבשת את אור הזעיר מהחזה ולמטה כל הבחינות הרמוזות בחרב הנז"ל והיינו נרתק שלה.

תמן אשתכח דינא ירצה שכאשר אין החרב מתלבש בה שם הוא בחי' דין וכמש"ה והריקותי אחריכם חרב וזש"נזל משם התיקונים ושחטתם בזה שהם י"ב אותיות אדנ"י. כי לבד בפעולת הרקת החרב מנרתקה בזה נעשה הדין ואז אדנ"י הוא בצירוף דינא. פי' שלפי סדר התחלקות ד' אותיות אד"ני בפרצוף רחל הם א' בחכמה ד' בבינה נ' בת"ת י' במלכותה ולפ"ז צירוף דינא הוא התגברות ב' הנקבות על ת"ת וחכמה ולכן פועלת דין אבל כשנעשית נדן להלביש ההוי"ה וה"ס הזווג אז הוא השם ביושר ומשולב עם ד' אותיות ההוי"ה וכמו שאנו מכוונים בקבלת ד' מיתות:

בק"ש יהו"ה חרבא דקב"ה מלמדנו כי יש כח בישראל להרוג את ס"מ תמיד והוא בק"ש ובזה תבין כי עצות רז"ל להכניע יצה"ר א' שיקרא ק"ש שה"ס חרב ה' וכמו שנפרש. ב' שיזכור לו יום המיתה כי כן עד שם כחו של ס"מ הוא מ"ה. וממילא כשמת האדם מיתתו כפרתו ונחלש כח סמ"אל ממשול בו והיינו מיתתו שלו בבחי' אותו הניצוץ שהיה בקרבו ובמיתה תנצל ממנו ודוק. ואמנם צריך שנפר' איך הק"ש סודה הוי"ה. ובתחלה נראה לומר כי ידוע שבק"ש נכנסים בזעיר ו"ק דאימא והם בב' בחי' הא' י"ה מאה"יה והב' ו"ה מהוי"ה כי נודע ששם ס"ג הוא בתבונה והרי הוי"ה שלימה א"נ יותר בפשיטות כי ידוע שזעיר בעת ק"ש הוא בעל ו"ק דהיינו ו"ה ועם י"ה דאהי"ה הרי הוי"ה:

אבל איך הוא בחי' חרב ויובן בסוד הייחוד שאנו מייחדים בק"ש והוא הוי"ה כנודע אצלנו והוא סוד שם יי"אי שבו אנו מעלים מ"ן והוא גי' א"ל וז"ש רוממות א"ל בגרונם שמתרוממים למעלה בכח שם א"ל ומעלין מ"ן ואז מורידין מוחין מצד אימא משם אהי"ה דיודי"ן שעיקרו הוא אי"י העולה גם הוא א"ל. אך ב' אותיות א"י הן נשארות עדין על ראשו שה"ס ג"ר דנ"הי דאימא. וב' אותיות י"י שהן ממילוי יו"ד ה'. הן נכנסות בחב"ד חג"ת דזעיר. והנה אם תכה א' בי' הרי י' כי ב' אותיות אלו עדיין ביחודן בסוד מקיפי זעיר וב' היו"דין נחלקו בחב"ד וחג"ת ולכן תכה כל א' בעצמה יפ"י יפ"י הרי חר"ב. ולפי שמגיע עד חג"ת שה"ס הידים לכן נאמר בידם. ומלת פיפיות תרמוז לב' החלקים שנבחן שם זה חציו על ראש זעיר וחציו בתוכו. כי כן מלת פי תאמר על שיעור הדברים וכמ"ש בס' השרשים ולפ"ז פיפיות ר"ל שני שיעורי' אי נמי יותר בפשיטות כי אותיות י"ה נכנסות בזעיר עד ת"ת שלו שהם ז' מדות ועדין הוא בעל ו"ק ואין בכל מדה שלו רק ו"ק דהיינו שני שלישים לגבי גודלו והרי הוא י"ד שלישים שבהם מאיר שם י"ה אמור

מעתה י"ד פ' י"ה גי' חר"ב וז"ש וחרב פיפיות בידם ופיפיות ר"ל ב' שיעורים היינו שני שלישים הרי בכמה בחי' יש שם הוי"ה בק"ש ושה"ס חר"ב:

בצדיק חי עלמין וכו' ירצה הלא ראינו כי ק"ש הוא חרב ה' להרוג את החיצוני בל יקרב אל הקודש והנה אחר זה שכבר נתגרש החיצוני אנו עסוקים לבנות נוקבא דזעיר ולזווגם וזה כי מתפשטים האורות למטה לנה"י דידיה שמהם כל בניינה בסוד שי"ח השדה ש' ח"י ר"ל שג' הוו"ין שהם סוד נה"י מתקבצים ביסוד וזהו ח"י והוא חי עלמין בסוד החו"ג שבו וגם אורות נ"ה שהם ליעקב ורחל דאיהו בנצח ואיהי בהוד וח"י ברכאן ששם מקור הברכים כמ"ש הר"ב על פסוק ברכות לראש צדיק ולכן העמידה על הרגלים ולפי שכל תכלית העמידה הוא לבנין רחל ולסוד הזווג לכן מתחלת בשם אד"ני. וגם ר"ת אדנ"י שפ"תי תפ"תח ופ"י. הוא אשת"ו שהוא תכלית העמידה ואז נכנס החרב הנז"ל לנרתקו כי כשנכנסים כל המוחין אז מוחי ו"ק דגדלות הם לצורך רחל והבן היטב ומתמתקים הדינים ונעשה החיבור כראוי:

זר"קא תמן קו וכו' הנה לפי הסדר הנז' חנק הוא בסוד ו' של הוי"ה ועיקרו בת"ת דזעיר ששם יוצא כתר רחל מבין דרועהי דמלכא והוא הנק' זר"קא מפני שהוא העולה בעת תיקון רחל עד הכתר שלו כנז' בסה"כ והוא עטרת תפארת. ואמר שצורת הזר"קא היא קו וי' כרוכה בו:

וקו ו' וכו' נלע"ד שהכוונה שהזרק"א תמונתה נעשית משני אותיות ו"י ונודע שזרק"א צורתה שני יוד"ין עם ו' כזה #יִי. ועולה כ"ו גי' הוי"ה החונק את ס"מ כמ"ש בס"ד. והסוד הוא כי י' הא' היא הנקוד' הפנימית שהוא שורש הכתר דהיינו בכמה בחינות. בין ששם מסתיים נקודת יסוד בינה. בין ששם מתגלה יסוד אבא דאיהו י' בין ששם בחי' לב זעיר שהוא כמין י' אמנם משם מתפשט האור לרחל בכעין צינור שה"ס הקו של הזרק"א. והיו"ד השנית הפונה למטה ה"ס כתר רחל שבו שורש כל הי"ס. וגם יו"ד גי' עשרי"ם כת"ר כ'. ואומרו וקו ו' דאתפשטא מניה. ר"ל שהו' מתפשט לחוץ מן הו' עצמו שהוא ת"ת וגם ירמוז מניה מאות י' האמור י' כריכא ביה. והכוונה על היו"ד הראשונה שהוא השורשי. אבל לא גלהו יותר בפי' משום שעיקר עניינו הוא באור היוצא לרחל שהוא הקו והיו"ד דשייכי בה ביה תפיס לס"מ. כבר ידעת כי מבחי' זו מתחיל עה"ד טו"ר וממנו אחיזה לחיצונים אבל זה הוא כשלא יש ייחוד מחמת העונות ב"מ. אבל כשישראל עושים רש"מ וממשיכים האור מלמעלה. אז הוא חיים לישראל ומיתה לסמא"ל כדמסיק לקמן. אמנם להרחיב הדרוש יפה חוזר ומפרשו היטב באומרו וישאוהו במוט בשנים. ודע כי סברת הזוהר הוא שנושאי אותו אשכול היו יהושע וכלב וכמ"ש בפ' שלח לך

ושבתחלה הכורתים היו המרגלים אלא שלא יכלו אפי' להגביהו מהקרקע ובאו יהושע וכלב ונשאוהו. והענין נלע"ד שידוע מסוד התרפים שהוא יציאת האור מיסוד אימא שבחזה זעיר לעומת כתר רחל. אבל תוך כתר רחל יש רגלי לאה שהם דינים גמורים וכשאין זכות בישראל אז אלו הדינים מפסיקים שלא יאירו פני רחל והחיצונים יונקים מאותם הדינים וזו היתה כוונת המרגלים שרצו להמשיך דינים קשים להאחז הקליפות ברחל שלא תוכל להבנות וממילא לא יזכו ישראל להכנס לארץ שלא יוכלו לכבוש הגוים. והיתה כוונתם זו הרעה מפני שידעו שבבואם לארץ יתמנו אחרים כנז' בפ' שלח לך דף קנ"ח ע"א ולכן כרתו זמו"רה גי' חר"ן ג' אלהי"ם שהורידו הג' דינין שבגרון זעיר אל יסוד אימא שאז יצאה משם לחוץ ויתערבו עם רגלי לאה. ולכן נקראו מרגלים שרצו להמשיך דיני הרגלים לחיצונים בהיותם בתוך כתר רחל שאז נחשבים לא' כמ"ש הר"ב על פ' עקב ענוה. וז"ש ואשכול הוא יסוד אימא שהכל בה:

ענבי"ם ב' אלהי"ם אבל א' שהוא בתוך כתר רחל דווקא: אבל השני הכשיל כחם שלא יכלו להגביהו שהיו רוצים לסחוט הענבים ולנסך יינם: מה עשו יהושע שהוא פני לבנה וכלב שעולה ב"ן נתחברו שניהם שהם מושרשים בזו"ן והכניעו כח הדין החיצון והגביהו הדינים לשרשם למתקם שישארו בקדושה ובזה נתנו מוט ועול על צוארי ס"מ ולכן שאל מאי מוט דההוא רשע.

והשיב אדם וכו' פי' שידוע שבפרצוף ישראל אין שליטה לחיצונים שה"ס עץ החיים

ואמנם ידעו שישראל זה הוא בעל ו' מדות חב"ד גג"ת שה"ס ו' וגם המוט הוא צורת ו' אבל כשבאין לו המוחין דק"ש שהם מנה"י דאימא ואז הוא אד"ם שלם שם מ"ה משם בא האור לכתר רחל שסודו ד' אותיות הוי"ה כידוע מדרוש רפ"ח ניצוצין שכל בחי' פני כל כתר ה"ס ד' אותיות הוי"ה שהאחוריים שלו הוא מספר ההוי"ה דהיינו כ"ו ומ"ה ו"ד הוא מ"ט. ונמצאו פני רחל מאירים שזהו תכלית הכנעת ס"מ והבן היטב. ואח"כ מפרש עוד בחי' מ"ט ואמר שהם מ"ט אתוון וכו' וגם בו סוד ו' דהיינו צורת המוט שהוא ו' אותיות דשמע ו' דבשכמ"לו שיהושע וכלב העלו נשמתם על קידוש השם ועשו ייחוד שמע כמ"ש בס"ד ובכח ייחוד זה הורידו אור לישראל ולכתר רחל ובזה נתנו מוט על צוארי ס"מ וניקביה והעלו הדינים לשרשם שלא יצאו לחוץ ולא יתפשטו לחיצונים כאשר היתה המחשבה של המרגלים. ונבאר כוונת הייחוד שעשו והוא בשית תיבין דייחודא עילאה. ה"ס ו"ק דגדלות דאימא שבאים לישראל והם מושפעים ע"י יחוד או"א כנודע בכוונ' א:

ובשית תיבין דיחודא תתאה הוא הארת האור מזעיר לו"ק של רחל וכמ"ש בסה"כ. דאינון ו' ו' וה"ס המוט וצורתו כנז"ל.
ודא איהו וישאוהו במוט בשנים ירצה שכיון שנעשה הייחוד העליון בשני בחי' הו' כאמור זה גרס פירוד לס"מ ונוקביה הפך כוונת המרגלים שרצו להאיר מאשכול ענבים אחד הנז"ל ולהפריד בתגבורת הדינין לרחל מבעלה. אבל יהושע וכלב המושרשים בזעיר ונוקביה נתייחדו יחד ועשו הייחוד העליון והפרידו זעיר ונוקביה דקליפה:
וזהו וישאוהו פירוש את אותו האחד שנתייחדו בו ב' ענבים ובכח ייחוד במוט כמ"ש חלקוהו לשנים שחלקו כ"כ אחיזתם בכתר רחל והעלו הדינים למקורם שהם ב' רגלי לאה שגם הם ב' וי"ן בסוד ווי העמודים ובזה נפרדו זה מזה בפרודא:
מנייהו בלא א' באמצע ו"ו ירצה שהפירוד הוא בא מהם מעצמם ששרשם מעולם התהו שלא היה בו אחדות וזהו טעם א' לפירודם. ועוד טעם ב' שאין להם אחיזה רק מב' קוי ימין ושמאל ולא באמצע ששם א' דיסוד אימא שאז הוא וא"ו גי' אח"ד בכח א' שהוא אח"ד. וטעמו דלית יחודא לס"א:
כי היחוד הוא השלמת הנגדיים כמו שהוא החו"ג שהחסדים החפצים להיטב ממתיקים את הגבורות עד שתהיינה להם לעזר להשפיע שפע מוגבל ומתוקן. אבל בס"א כולו גבורות קשות ואין קשה מתייחד בקשה. א"נ שז"ן דאצילות יש בהם ייחוד עצמי מפני שהם מיוחדים בשורשם בא"וא ולכן גם שיוצאים למטה במקומם מתייחדים מכח ייחודם העליון באור ישר הבא עליהם משא"כ בס"א. ואקדים מ"ש בס' א"י בדרוש הקליפות שאבי"ע דקליפה בחינתם ממטה למעלה. ר"ל שבעשייה דקליפה יש בה כל הפרצופים אפי' דעתיק וביצירה שלו חסר עתיק ולא יש כי אם מאריך ולמטה ובבריאה שלו חסר אריך ולא יש כי אם מא"וא ולמטה ובאצילות שלו אין בו כי אם ז"ון ושם עשו ואשתו. ולפ"ד גם בזה יבואר מ"ש הסבא שארי ביחודא ומסיי' בפרודא כי תחלתו הוא ממטה ואז יש בו כל הפרצופים שהוא ענין ייחוד שהעליון משפיע בתחתון. ומדי עלותו עד סופו הולך ומתמעט עד שבסיום שלו לא יש ענין ליחוד שאין שם רק זו"ן ובמי יתייחדו וז"ש דלית יחודא לס"א אלא וישאוהו במוט בשנים ס"מ ובת זוגיה עולם הנפרדים שבזכות מ"ט אותיות הייחוד דק"ש שהוא בז"ון דאצילות הכניעו את ז"ון דקליפה דאצילות ששם ממש עולם הנפרדי' שנהם. דזה הפך הקדושה ממש:
שבאצילות הקדוש הוא עצמות הייחוד ומשם יפרד ומכללם של דברים למדנו שכשיש זכות בישראל אז יגבר כח אותו הייחוד שיש באותה הבחינה הנק' זר"קא שהוא יציאת אור דרך אותו קו מזעיר אל כתר רחל שהוא י' וכאמור. ואם יש עונות ב"מ יינקו משם

החיצונים ואמנם עונות אלו הם אותם שחייבים עליהם חנק כי אז פוגמים בכתר מלכות דנפקא מבין דרועו"י דמלכא. ולכן מתעוררות הגבורות הקדושות לטהר אותו פגם. וידוע שיש בגרון זעיר ג' אלה"ים ובעת הכעס ב"מ גוברים ונאמר נח"ר גרוני שמעכבים הנשפת הרוח שבקנה. ולכן משם פי' מגרון זעיר מתעוררים הדינים לחייב החוטא באות ו' שבשם שהוא מושרש בדעת. ואלו הג' דינים ברדתם מתפשטים בחג"ת שבהם תיקון המלכות לעולם דהיינו שמן הת"ת יוצא האור למ' כנז' וח"ג הם מאירים על ראשה וכמ"ש בס' א"י בשער טנ"תא בסוד שב"א סגו"ל. ובזה תבין מ"ש כאן:

אחידן ה"א ה"א וכו' והגיה הרב ז"ל דיד ימינא ויד שמאלא. מפני שאין הכוונה עכשיו בה' חו"ג המיוחדים בדעת ובת"ת רק בשני הידים ממש ח"ג ואלו מחזיקים באות ו' שהוא החבל המאיר מת"ת למ'. וכתר שלה הוא י' שבו נגמר הדין כי כך היא המדה שהמ' היא הפועלת והמוציאה מן הכח אל הפועל ונמצא כללות הענין שמגרון זעיר מתעוררים הדינים ומשפיעים כח גבורה במ' ע"י חג"ת לפעול גזרת החנק בגרון החוטא. ובחרטתו ווידויו וקבלת עונשו כלה ואבד ממנו צלם שהיה מלביש נשמתו והיא מזדככת ויוצאה לחירות והקליפה נפסד' וז"ש שמא דהוי"ה מיתה לס"מ וכו' פי' בפועל אחד נעשות ב' הפעולות מיתה לס"מ וחיים לישראל וזהו שאמר הכתוב אחרי הודעת היסורין שעתידין לבא על ישראל בעונותם פן יחשבו שהיסורין לנקמה ח"ו אלא ראו עתה כי אני אני הוא ירצה אין שום שינוי בעצמי ואין אלהי"ם עמדי. פי' אם בעונותיכם אתם נותנים כח לס"א להאחז בקדושתי. אין אחיזה זו דיבוק בעצמי ולא תאמרו שכיון שאין ישראל מוכנים לקבל שפע אורי שדעתי נוחה להשפיע בחיצונים ח"ו ולקיימם זה אינו. כי אין אל"הים שהוא הס"א אינו עמדי במקום קרי. אלא הכח המושפע אליו הוא בריחוק מקום אחרי התפשטות כל ק"ך צירופי אלהי"ם ואינו יונק ח"ו ממקום גבוה מקרוב והראיה כי אני אמית ואחיה בפעם אחת. מיתה לס"מ וחיים לישראל ולכן לא אמר אני אמית ואני אחיה:

בסקילה לס"מ באבן וכו' הנה לפי הסדר שכתבנו לפי דעת רש"בי בד' מיתות זו הסקיל' היא כנגד ה' ראשונה של שם בסדר הו"הי כנז"ל והחייב בה פוגם בבינה ולפיכך דיניה מתעוררי' ומתפשטי' עד מלכות שהיא המתקנאת לנקום עלבונה. ולמחות הס"א המתלבשת באותו חוטא שפגם במ"ן שלה. וצריך להקדים תחלה שידוע שד' הם כללי הנמצאים חי מדבר חי מרגיש וצומח ודומם שהם כנגד ד' אותיות הוי"ה ובסדר התחלקותם נמצא הדומם כנגד ה' אחרונה והרי שהמלכות היא אבן. ועוד נודע שבדעת מלכות יש שם ב"ן וזה מצד בעלה אבל כשמאיר בה אור אימא בשם אהי"ה או שם

אלהי"ם אז היא יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה והיינו אבן א' ב"ן. ואמנם אל"ף זו ציורה א יו"ד והרי אבן יו"ד. ולפי שיש בחי' שונות שהן א' דאהי"ה או דאלהי"ם או דאדנ"י שהן ג' שרשי הדינים כנודע מכוונת נוצר חסד לאלפים לכן כתיב וסקלתו באבנים וכתיב באבן ירגמו אותם. ויתר ע"כ דעת דנוקבא הוא סוד י' של תש"י כנודע שהוא של עור להיותו סוד גבורות שמקבלתן מיסוד זעיר שהוא כנגד דעתה וז"ש זריק לה צדיק לגביה. פי' שיסוד מציע ומחזיק היו"ד הנז' לזרק"ה לגביה והמ' יען כי היא לבדה אין בה כח שמפני העון נאחזים בה החיצונים וצריכה לסיוע מן הגבורות העליונות. ותחלה הצדיק מקבץ כל הה"ג לעורר דעת המלכות וגבורותיה. וה' גבורות הך סוד ה' ראשונה ממש שמתפשטת בחגתנ"ה דזעיר. דאימא עד הוד אתפשטת וה"כף הוא הצדיק הכופל את ה' אצבעות ובקנה דדרועא דאיהו ו' הרי זו מעלה יתר עליונה להמשיך ממנה הגבורות והיא מאימא והענין מובן במה שנודע שח"ג דאריך מתלבשים באו"א וא"כ זרוע זה הוא גבורה דאריך המתלבש באימא. ואיתא בס' א"י שאו"א המלבישים ח"ג דאריך היינו שח"ב שלהם נעשים מב' פרקי זרועות דאריך. מן הידים חכמה שלהם ומן קנה הזרוע בינה שלהם. וב' כתפין הם חו"ג הנק' ב' עטרין באופן שקנה זרוע האמצעי של גבורה דאריך ה"ס בינה שבבינה והוא קנה גי' ה"פ א"ל בסוד א"ל זועם והוא ו' בצורתה דהיינו בינה דאימא המתפשט' בה' מדות שלה חגת"נה:

ובכתף דתמן ה' זהו כתף השמאלי דאריך סוד הגבורות והוא הסוד הנזכר אצלנו בסוד חמש עשרה אמה קלעים לכתף שהם ב' שמות י"ה דיו"דין וההי"ן יו"ד פ' ה"י ש' יו"ד פ' ה"ה ר' הרי כת"ף והוא ה' גבורות בכללות מאה והם ה' זוגות של ב' אותיות כזה יי וו דד הה הי וגם בכתף זה גובר מילוי הה"ין על של יודי"ן והרי עד כאן נשלמה ההוי"ה ממטה למעלה בסוד הדין שנתייחדו הגבורות הקדושות להחזיק את השכינה שתכניע ותמחה את סמ"אל האחוז ומתלבש באותו החוטא וזה בכח ייחוד הגבורות עד מקום ראש שרשן הנגלה ומתפשט שהוא הכתף השמאלי כאמור ועל זה רומז שם סקילה דהיינו ק"ל של הנקודות שבשני שמות י"ה הנז' וס"ה של מספרם במילוי יו"דין וההי"ן וי' אותיותיהם (הרי ס"ה וק"ל) הרי הכל סקי"לה שבכח התפשטות שרש הגבורות על האבן נעשה פועל הסקילה. האמנם עוד צריך דבר אחר והו' כח המחשבה לחשוב ולכוין אל המקום הוא ראש האויב שאליו תזרק האבן. ועומק הסוד הוא שצריך לעשות בירור גמור דהיינו לכלות הפשע ולקיים ניצוץ הפושע אין זה נעשה אלא בכח המחשבה וז"ש וזריק לה לגביה פי' לגביה דסמ"אל דווקא ולא לגבי הניצוץ העשוק וזהו ענין כפל אומרו וזריק לה לגביה אחר אשר כבר הקדים ואמר זריק לה צדיק וכו'. אלא שזריקה ראשונה לתת כח

באבן שתזרק ע"י ה' אצבעות והזרוע והכתף וכשתשכיל היטב תראה שפעולה זו סודה הו"הי שהוא כשנלקחה האבן להזרק אז הזרוע נשפל ונמתח למטה ונמצא שהעליון הוא הכתף והוא ה' אחרונה ותחתיו הזרוע היא ו' ותחתיה ה' חמש אצבעות. ותחתיהם האבן היא י' והרי זה פועל דין גמור. אבל אח"כ צריך להגביה היד עם האבן ואז ה"ס הוי"ה ביושר והענין שצריך להמשיך כח ממוחא סתימאה שהוא שמא מפרש יו"ד ה"א וא"ו ה"א שידוע מדרוש תלת רישין שבמוחא סתימאה יש שם מ"ה שהיא חכמה כ"ח מ"ה ושם הוא שורש הדין במיתוק גמור ולכן בכחו נעשה הבירור להשליך הקליפה האחוזה במוח דהיינו שסובבת את הניצוץ שבתוכה. וגם מחיה את הניצוץ בט"ל שב"מה המחיה את המתים. והבט נא שיש בכאן בחי' ב' הוי"ות הפוכה וישרה. ההפוכה לפעול דין בסמ"אל בכח הגבו' הנז' והישרה להציל את הנשמה השקועה בידו וזה בכח המחשבה העליונה. ואם תשלוט הישרה על ההפוכה כזה יה"וה ותכה י' בה' ה' בו' ו' בה' ה' בי' יעלה ק"ס גי' ע"ץ שכל הנסקלין נתלין על הו"הו העץ. ואם תצרף לעץ מ"ה שהוא המחשבה הנז' יעלה הכל גי' סקי"לה. והנה ידעת שאימא מושרשת במוחא סתימאה ולפי זה תשכיל כל ענין זה ביושר שהכל מיוסד על גבורות דאימא מתחלה ועד סוף:

לדון בשריפה לס"מ בתיקונים דף נ"ז דורש גם ענין השריפה בסוד ד' אותיות הוי"ה י' גחלת. להב ו'. וב' גווני הלהב ב' ההי"ן. וי"ל במ"ש הרמ"ק ז"ל בערכי הכינויים שגחלת ה"ס המלכות כשמקבלת גבורה מן החכמה והענין יתברר לך בדעתך דרוש כי אש יצאה מחשבון שהוא בל"ת בפ' וירא. ולפי דרכנו מיתת שריפה היא בחכמה וכנז"ל ורמז הי' נכון כי הוא י' עילאה המשפעת בחכמה תתאה שהיא י' תחתונה. והנה יו"ד משפיע ביו"ד הרי ת' וב"פ יו"ד והתכללותם הרי גחלת. הלהב ו' ה"ס הגבו' המתפשטים בגופה כי בדעתה הן קבוצות. ודעתה סודו י' כדאיתא בכוונת קשר של תפלה של יד ומשם מתפשעות בו"ק שלה ופ"ו ע"ה גי' לה"ב. וכשתעיין בדרוש הנז' של פ' וירא תראה שבהכנס הגבו' בתוך זעיר בונות תחלה את לאה ואח"כ את רחל רומזים ב' הגוונים ב' ההי"ן גוון גי' אדנ"י שכן בו נקראים ב' הנקבות. באופן כי י' מורה שורש הגבור' וה' התפשטותן. והב' ההי"ן ב' מקומות מושב שלהן. וכל זה מן הגבו' של אבא שבתוכו בוצינא דקרדינותא שמושפע עליו מח"ס כנודע ודוק שכל ג' המיתות הם בחיצוניות הגוף ושל השריפה בתוכייותו ושורפת איברי הנשמה והחיות שכללותם בסוד החכמה תחיה בעליה. והא דלא אמר כאן בפרשתנו ציור ההוי"ה בדין השריפה. אפשר דכיון שזה הרמז הוא פשוט ואחר שכבר קדם לדרוש בג' מיתות הקודמות מהם יש ללמוד בנקל לשל שריפה. כי כבר אמר בשקילה שהאבן רומזת לאות י' ומינה דגם הגחלת

כך וממה שהקדים בדין ההרג לומר שגוף החרב היינו הלהב שלו ה"ס ו'. וממנו נלמוד לגוף הלהב דשריפה. וכמו כן שרומז ב' פיפות לב' ההי"ן. וכן לב' גווני האש אבל שם בתיקונים מקדים השריפה לכל האחרות וכיון שהוא הקודמת צריך לפ' הרמז שלה כי מיד בתחלה אמר והא כולהו באתוון ולכן צריך לפרש של השריפה אבל כאן אין צורך לזה כאמור ולא הזכירו אלא בכללות לדון בשריפה לס"מ כדי להקיש אליו מה שנמשך שכמו שה' תקן שריפה לשרוף טומאת תוכיות החוטא. כך היטיב לעמו בסגולת מצותיו שבה יבער אש קדושה בפנימיותו שישרוף הכח הכולל שיש לס"מ על כל אדם בין מצד עון אדה"ר שבו נפלו זרעיותיו ביד החיצונים. ובין מצד סתם חומר האנושי הנוטה למותרות. והתחיל ואמר עצים לאדלקא בהון נורא וכו' ירצה שכמו שהאש שהוא היסוד העליון יש לו התייחסות להדבק בעץ הצומח מן היסוד התחתון שהוא הארץ. כך ישנו לאדם הצדיק שתחול ותאיר בו אש רוחניות וקדושה מפני ששורש גוף הצדיק אחוז בקדושה ומושפע ממנה. ולכן יש כח ברמ"ח מצות לזכך חמ"ר שלו מן הסיגים הדביקים בו הוא כח ס"מ כנ"זל ולחול בו אש הקדושה ע"ד חום טבעי הדוחה את המותרות ומקיים את הגוף בבריאותו. ומפני זה דורש הענין במציאות חום נר מצוה. ולא דרשו בפשיטות בסגולת התורה הנמשלת לאש. כי אין הכוונה על לימוד ועיון התורה שהוא חלק הנשמה. אלא בשל המצות הנעשות ע"י הגוף ואיבריו בעוה"ז שבו גוברים הקליפות המתאוות להאחז בגוף האדם. ובאש המצות שורף אותו ומתקיים וז"ש גופא דאיהו עץ וכו' ירצה שיש לאדם ב' מיני שלימיות. הא' כולל את כולו בכלליות כל רמ"ח איבריו המתחברים להעשות גוף שלם. והב' פרטיות כל אבר ואבר בפני עצמו וכן הוא כח כללות כל המצות ושל פרטיות כל מצוה ומצוה. והיינו דקאמר גופא ואיברים לאוקדא בהון אשא וכו' כי מלבד כללות כל הגוף שיש לו רמ"ח נרות וירבה הלהב לשרוף את ס"מ. אף כל אבר ואבר שכל מצוה ומצוה היא מיוחדת לו בפרטיות ונרה דולק ושורף. ואם תצרף מצו"ה לע"ץ יעלה א"ש להורות שהתחברות המצוה לאבר שהוא עץ תתלהב א"ש הרוחניות ומקודשת לאוקדא לס"מ וא"ת ומאין תתהוה האש הזאת כי המצוה היא פועל גשמי והיא בבחינת הנפש שעיקרו של ס"מ אחוז בה וכמ"ש נפש כי תחטא. לזה אמר בשכינתא עילאה בעץ:

וירצה שבכח המצוה מתעוררת אימא ויורדת לתוך זעיר ועיקרה דווקא אל ת"ת שלו דהיינו חדוהי דמלכא ות"ת לשון פארות וענפים על שם שממנו מסתבכים שאר קצוותיו והיינו גופא ואיברים:

והנה שכינתא עילאה היא בינה שסודה שם קס"א שפנימיותו הוא אי"י כנודע ואל"ף ה"י יו"ד ה"י אם תחשוב האל"ף לאל"ף יעלו אל"ף ונ' ובהצטרף לו אי"י יעלה הכל תפאר"ת. וגם לכך נקרא ע"ץ שה"ס קס"א חסר א' הוא שורשו המושרש בבינה. ואמנם סוד הפנימיות אי"י הוא א"ש. אפ"א יפ"י יפ"י יפ"י וידוע שיסוד בינה מסתיים בת"ת זעיר ושם הוא תחלת היניקה לחיצונים ושם סוד ראש מלכות שהיא מצוה. והנה אם תסיר אי"י משם קס"א ישאר ק"ל דהיינו מ"ץ המאיר בו"ה יעקב ורחל. והנה כשמתגלה שם האש הזאת הקדושה בכח המצוה אז ישרף כח החיצונים והוא ממש דוגמת הקרבנות:

דבזמנא דאש של גבוה וכו' שגם אותה האש היתה מג' יודי"ן וא' דשם ס"ג העולה א"ל ולכן שמו אורי"אל ובו היה נשרף החיצוני שעליו רומז הפסוק והזר הקרב יומת שלא אמר וזר אלא והזר רמז לאל זר הנודע העומד תמיד להקרב אל הקודש:

הה"ד והאש על המזבח וכו' דדייק כמה דברים א' הכפל שבפסוק והאש על המזבח ואח"כ אש תמיד ועוד דאיפכא מבעי ליה בפ' א' ואש על המזבח. ואח"כ והאש. ובפ' א' נאמר תוקד בו ולא כן בשני. אך הכוונה בפ' א' לאש גבוה שהוא היה נמצא תדיר וגם נגלה לעין בצורת אריה. שע"כ תצדק בו ה' הידיעה. משא"כ באש של פ' הב' שהוא המתחדש בכל יום מחדש. ולפ"ז יאמר הפ' והאש הידיעה תוקד בו במזבח באופן שהיה כל המזבח רותח באש הקדושה ולכן הקרב אליו יומת ונשרף:

זכאה איהו מאן דאחיד וכו' עד עתה דבר בסגולת פועל המצוה שסודה ברחל מן החזה דזעיר ולמטה ושם סוד עה"ד טו"ר ובסוד שני לבבות אשר שם. ועכשיו ידבר במי שזוכה לכוין בעשיית המצוה בכוונה הראויה שזה מתעלה לעץ החיים שה"ס חב"ד ששם עיקר שני יסודות דא"וא ע"ב קס"א שהוא עץ החיים ואז יש ייחוד מוחין וגופא ג' היחודים הנודעי'. והנה שנים מהם דהיינו הוי"ה אלהי"ם הוי"ה אדנ"י שה"ס גופא בגי' אב"ר. וכשמשפיע בם הוי"ה אהי"ה אז הוא נ"ר:

כל ענפא שכל ענף מעץ החיים מסתעף בכל מצוה פרטית בכח הכוונה מאיר בייחוד נ"ר. ויתר על כן נר מצוה ברמ"ח פקודין וכו' פי' פקודין של עץ החיים המאיר בר"מח איברי' ובהצטרף כללות הכוונה אל כללות המעשה יעלה רמ"ח נ"ר ואז ישתלמו הגוף והנפש ויתקיים הגוף לעולם כי כח ס"מ ישרף לגמרי וז"ש כד אחידן ביה וכו' פי' ב' הנרות שיתאחזו באדם הצדיק מן הפועל והכוונה אז יתקיים וירא והנה הסנה וכו' שלא אמר בוער באש ואיננו אוכל שאז היה נשמע הכל במקום אחד. אלא חזר ואמר והסנה להורות שר"ל ב' חלקי הסנה א' המזיק שהם הקוצים. וא' המועיל שהוא הענפים והפרי

והעלין וזה הראה ה' שם למשה והודיעו שישראל הנמשלים לסנה כמרז"ל ישרפו ויכלו מהם הקוצים והם ישארו קיימים וזה בזכות התורה שיקבלו בהר סיני שהסנה שלו דוגמא לישראל. ומזה נקח המשל שגם הגוף והנפש יתקיימו לעולם: ובדרוש ד' מיתות ראיתי להקדים ענין כולל ובו יובן כל הנז"ל:

איתא בתיקונים דף נ"ז ע"ג וז"ל יהו"ה איהו דין בתוהו ובהו וחשך ותהום ודן בהון ד' מיתו' ב"ד ע"כ ומז"ל שפי' ענין זה מובן במה שידוע שרפ"ח ניצוצין נשארו בתוך הקליפה והם מבחי' ז' מלכין דמיתו. מרחפת מ"ח רפ"ח דאתלבישו בתוך ד' קליפות הקודמות בפסוק והן מבחי' עס"מב כי בחי' ע"ב ס"ג דשייכי לחו"ב דנקודות ירדו אל חסד וגבו' וכנז' באוצ"ח וז"ש לעיל בב' מיתות סקילה ושריפה לדון בדין סקילה וכו' מה שלא אמר בדין הרג וחנק שהן מסוד ז"ון ממש שבהם היתה השבירה בעצם. משא"כ בשנים האחרות שהן בסוד הדין המשתלשל בהם בבחי' התלבשותן בז"ון:

והנה החוטא בא' מד' מיתות פוגם באותם הניצוצות שמובלעות באותה הקליפה המיוחדת להן כגון העובר עון הרג פוגם בניצוצות שבתוך הקליפה הרביעית שהיא תהום ואותם הניצוצות הם מבחי' ע"ב האחרון של רפ"ח שהוא דשם ב"ן וכן בכל השאר. ואמנם לתיקונה מושפע בה מבחי' גבו' ב"ן לתת רשות לאותה הקליפה לשלוט על החוטא להורגו ולכלות סיגי אותו פגם וזוהי ההוי"ה הדנה ע"י תהום וכן בכולם והוא ממש ע"ד הוא שטן הוא מ"ה שנמצא שבהמיתו את האדם הוא ממית את עצמו שכן בכלות אותו החומר כלה כנגדו כח הניצוץ שבלע ממנו והוא ממש ע"ד שאז"ל שבהיות האדם בגיהנם באים אותם הקטיגורים שקנה בעוניו ונפרעים ממנו כדי רשעתו ומיד נמסים וכלים. וכל זה הוא בכלל שלט האדם באדם לרע לו. ובזה מובן מ"ש לדון למאן לס"מ כי הוא כנגד זעיר דקדושה שנוקביה הקדושה כלולה בסוד מילוי מ"ה וכן מאדם בליעל יצאה חוה ראשונה היא לילי"ת וזהו ששאל לדון למאן כלו' לא תחשוב שכוונת הדין תהיה על היהודי החוטא בעצם וראשונה. אלא על ס"מ שנתלבש באותו החוטא וכל כוונתו לבלוע את נשמתו הה"ד כי רותה וגו' שהפסוק מתחיל בלשון עבר ומסיים בלשון עתיד על אדום תרד אלא הכוונה שכמו שלשעבר בכל דיני מיתה רותה בשמים בשמי תהו ששם ס"מ ולילי"ת ששניהם עולים תרי"א גי' רות"ה שבדמם היתה רוה חרב ה' כן לעתיד על אדום תרד. גם אדום במ' רבתי דאי"ק בכ"ר גי' תרי"א מפני שאדום הוא ב"ן ס"מ ולי"לית. ובענין זה תבין מ"ש בירושלמי פי"ו דמסכת שבת שרבינו הקדוש אם היה נוקף אצבעו היה אומר רבים מכאובים לרשע ר"ל לס"מ שהוא הנכאב בעצם. שעל הבוטח בה' שהוא הנדון ובוטח בה' בין בכללות ד' אותיות שבהם דן בד' קליפות

ובין בפרטות הוי"ה שבכל מיתה כנז' כאן י זה חסד יסובבנו שהרי נפשט מצלם צלמות ומתלבש בחסד אלהי"ם:

דף רעה.

פקודא דא להעיד וכו' דייק מדפתח באיסור דלא יקום. וסיים יקום דבר משמע שהוא צווי מאתו ית' שיקום אותו דבר ומזה נשמע החיוב על העדים שאל"כ הו"לל לא יקום עד אחד ודי ומדכת' יקום דבר ש"מ למצוה ולית סהדותא פחות מתרין וכו' פי' ידוע שכל עצמות השפע המקיים העולם הוא המושפע מהדעת וה"ס חו"ג ולכן עדות שהוא אותיות דעו"ת שנים. ואנן קי"ל דעת גניז בפומא דמלכא באופן שייחוד חו"ג בפה ה"ס ההבלים וידוע מסוד רוחא ברוחא שהם ד' הבלים א' של הזכר עצמו. ב' מה שמשפיע בנקבה. וכן מן הנקבה א' שלה. ב' מה שמשפעת בזכר. והנה חו"ג של הפה הם שורש ז"ון כנודע ולכן ע"ד גי' ב"פ הב"ל וב' עדים הם ד' הבלים האמורי' ואמר עד אחד ר"ל שני הבחי' של אחד מהם א' שלו וא' שמשפיע בחבירו. הא למדת שב' העדים רומזים לחו"ג. עדים צירוף ד"עים וכמ"שה תמים דעים ולפי ששניהם מתייחדים כנודע לכן נאמר על פי ולא אמר על פיות וז"ש הה"ד על פי. אמנם מפני שהם ב' מיני אורות לכן כתיב שני עדים ובזה יובן מרז"ל כל מקום שנא' עד שנים עד שיפרש הכתוב עד אחד וכפי' רש"י על פסוק לא יקום עד א'. והסוד שפעמים קוראם שנים ע"ש חילוק האורות ופעמים קוראו עד וכמש"ה ועד אין בה וזהו בבחי' יחודם. קירות ביתו מפ' קירות לבו כדחזקיה שפשוטו אל הקיר קירות ביתו ומפ' בירושלמי ורבנן אמרי קירות לבו נשא עינו ואמר לפניו רבש"לע חזרתי על רמ"ח איברים ולא מצאתי שהכעסתיך בא' מהם הרי שמפרשים קירות הבית על קירות הלב. אבל תימא הלא לא קיים פ"ו ופגם באיברי ההולדה. ויובן במ"ש בזוהר שבחלל ימיני של הלב יש רוח ובשמאלי יש דם ובהם מושך ב' היצרים ואלו הם שני בית"ין דבלב והצדיקים אין להם אלא לב א' בי"ת א' כי לבם חלל בקרבם ואין שם דם משכן יצ"הר כי נזדכך ונעשה כרוח וכאלו הורסים הקיר האמצעי שבין שני הבתים. והנה חזקיהו צדיק גמור שם פניו אל הקיר שהיה מפסיק בין ב' החללים ומצא שהכל היה חלל א' כי הכניע יצ"הר ליצה"ט והגם שלא קיים פ"ו כוונתו היתה לשמים כדק"ל והנה כוחות הלב מתפשטי' בכל איברי הגוף ולו שייכות עם כל רמ"ח איברים ולכ"א אל הקיר לשון יחיד קיר האמצעי שבו תלוי שלימות כל רמ"ח איברים. ויובן מאמרנו כי ב' קירות הלב הם ב' היצרים כי אותו שלא הכניע יצ"הר ליצ"הט הם מעידים נגדו ולפי הסוד איתא בס' א"י שב' היצרים הם ב' מלאכים הנמשכים מחו"ג והם ממש ב' עדים נמשכים מהדעת:

אנשי ביתו אינון רמ"ח וכו' ע"ד עיר קטנה ואנשים בה כי יקראו האיברים אנשים שיש איברים שהם בסוד פרצוף דהיינו ג' שלישים בסוד חב"ד חג"ת נה"י. הזרועות והשוקיים: והכי אוקמוה דקי"ל כל א' מרמ"ח איברים יש לו עצם וכדכתב הרב בפ"ק דאהלות ולכן לא הכניס את שס"ה גידים בכלל אנשי ביתו לפי שהחקיקה בעצמות ואינם כי אם ברמ"ח איברים.

ובג"ד אמר דוד וכו' כי כל גופו מנוקה וכמ"ש כל עצמותי וכו' שכולן נכנעות לו ית' ואין אחר שולט עליהם ואמר כל בקמ"ץ רחב לרמוז לא דווקא בכללות אלא כל אבר ועצם בפ"ע וכדחזקיה. וע"ד כל אחי רש שפי' כולם וכל א' לבדו. כל מעיני בך ג"כ:

ובגינה אתמר נמי מעידין וכו' כי ליהם משענת הגוף והם ממש קורות הבית שיעמדוהו וגם יש בתוכן המוח שהוא עצמות הגוף שלכן נק' עצם והוא עצמות חיות האדם.

מוחא דאיהו מייא מובן במ"ש בייחוד שם שד"י שיש אור מים רקיע שה"ס עס"מ והיינו חיה נשמה רוח. ונמצא שהעצמות שהם לבושי המוח שה"ס הנשמה הם כנויים שלמים: ועלייהו קא רמיז וכו' אפי' העליות שהן עליונות ה"ס חב"ד הם מקורות כמים שהוא המוח שעליו שורה הנשמה וממנו מתפשט המוח בכל העצמות שהם פנימיות הגוף ועיקרו:

ואמאי גרמין כי ידוע שכל משך דין האדם בקבר ועיקרו הוא כל זמן שלא נתעכל הבשר. בגין דגרמין אינון וכו' דע שיש ב' בחינות שחרות וחשך ושתיהן בנקבות העליונות א' באימא וב' בברתא ושל אימא הוא בבחי' העלם והסתר וגם בחי' קיבוץ ואסיפה שכן השחור מקיף את הראות. ואית' בתיקונים דף צ"ג ע"ב חוורו ואוכמו תרווייהו אשתכחו מכתרא עילאה אוכמו מלבד וחוורו מלגאו וכו' עד אומרו ואורייתא מתמן חיהו חוורו מלגאו אוכמו מלבר. ופירשו הרב ז"ל שה"ס שם ע"ב וס"ג שבשני רישין דאריך כתרא ואוירא שמהם נאצלו חו"ב חוור ואוכם זכר ונקבה ע"ס. וע"כ על התורה נאמר כי היא חכמתכ' ובינתכם ולפי שחו"ב הם בתחילת הייחוד לכן חזר ואמר אוכם וחוור חשך ואור שהוא דין ורחמים בייחוד בזכר בנקבה ונמצא לפי זה שלהיות שהעצמות ומה שבתוכן נמשך מן המוחין שבראש לכן נחקקו בהן אותיות שחורות על הלבן. אך ענין זה יצדק בזכיות החקוקות בעצמות צדיק. אך מעשה הרשעים נחקקים בבחי' הב' של השחרות שהיא במלכות הקרובה לחיצונים. וז"ש ואית חשך תכלת וכו' שהיא המשפעת בחיצונים שהם קץ החשך כנודע. ומצד דיניה נחקקים עונות הרשעים על הלבן שמהפכים לדין מד"הר והרי זה בכלל ב' עדים הדין והרחמים וידוע ששם ע"ב

ומ"ה הם שמות החסדים ויש שם הכוללם והוא יו"ד הי"א וי"ו הי"א העולה ע"ד וכן שם אכד"טם שהוא שם גבורה חילוף אלהי"ם עולה ע"ד דהיינו שני עדים:

על גרמין עתיד וכו' כי גם שביציר' האדם קודמים העור והבשר להתהוות הנה בזמן התחייה יקדמו העצמות כנראה מנבואת יחזקאל ל"ז שנאמר ותקרבו עצמות. ונועם לקדימה זאת הוא שד' חלקי הגוף הם עצמות וגידים ובשר ועור והם נגד חנר"ן ולכן יצירת האדם היא מלמטה למעלה. אבל התחיה מלמעלה למטה והמעולה קודם והוא הראשון לחיות וכמ"שה והחכמה תחיה. וכמו שבחכמה בה מצטיירים רישומי ההו"יות הראשונות כך נרשמים בעצמות ציורי מעשה האדם ואם הם רעים עצמותיו נרקבים ואפילו הלוז. ואם מעשיו טובים מח עצמותיו ישוקה בטל התחיה:

עין רואה וכו' ה"ס חו"ב כנודע וב"ד סופר ה"ס הדעת שה"ס חג"ת ב"ד מוכרע. ועל זה שנינו מה למעלה ממך שהוא על ו"ק עין רואה ואזן שומעת וכל וכו':

שמשא וסיהרא ז"ון מאי בכסה. כי בחדש שופר סתמו ר"ה. ומה כוונתו בלשון כסה:

למתבע דינא כי אז זמן שליטת גבורות בינה. ואז ס"מ תובע דין על בניה שהם הפוגמים בעולמות וב"ד הצדק אומר לו שיביא עדים על מה שפגמו:

והוא ייתי לשמשא עמיה פי' כי כל מה שפוגם בזעיר מחזיק כנגדו בס"מ שהוא זכר הקליפות וזהו עמיה. אבל להראות הפגמים של מלכות אזיל למייתי וכו' וענין זה צריך הבנה מה היא סתירה זו. ויובן במ"ש בס' מב"ש ש"ב ח"ב על פ' זה שו"ק דזעיר יצאו קודם התיקון ואח"כ בעולם התיקון נתוספו לו ד' ראשונות. אבל במלכו' לא יצאה כי אם נקודה אחת ובתיקונה נוספות לה ט' אחרונות מחכמה ולמטה. ולכן כשמתרבים העונות מסתלקות ממנה ט' אחרונות.

וד' ראשונות מזעיר והטעם לזה מפני שזעיר זכר ומבחי' חסד ולכן אף שיתאחזו החיצונים בו"ק אין אחיזתם ופגימתם חזקה ואינו דבר מצוי. ובזה יש סבה אמיתית למה שאו"ה מונים לשנות החמה כי השמש נמצא תמיד בסוד ו"ק ואין חשש אם יתאחזו בו. כי אחיזתם בו מעוטה וגם היא קרובה להתקן משא"כ מלכות שהפגם שלההוא גדול ולכן מסתלקות ממנה ט' תחתונות שלה בעת העון ומתעלות למעלה לאימא שהיא שרשן ושם מקבלות כח לתיקון וזהו לפייסא ליה על בנהא. והוא מענין הסתלקות מוחין דזעיר בזמן הדורמיטא דאיתא בליקוטים ובס"הכ שבהסתלקו למעלה בשינה אז קונה מוחין עליונים ע"ש. וכן המלכות בהתעלותה מתחדש בה כח להתקן מחדש וזהו תקעו בחדש שופר בזמן שהי' מתחדשת חידוש כולל לכל השנה. סייעוה בתקיעת שופר שכחו למתק הדינים בט' קולות תר"ת תר"ת תר"ת כנגד ט' אחרונות שלה חב"ד חג"ת נה"י.

שמתחדשות וגם כנגדן ט' ברכות במוסף ומפ' איזה חדש הוא. ואמר בכסה כשהיא מתכסה דהיינו עת המולד שאז מתתקנת ליום חגנו חג הסכות שהוא זמן הניגוד וכל הט"ו יום אנו משתדלים בתיקונה עד שהיא מתוקנת בזמן החג לקבל החסדים כנודע. ומציאות תיקון זה מתחיל מזמן הנעילה שאז היא עולה לדיקנא דאריך כנז' בס"הכ והוא המקום המכוסה שאמר כאן. ולפי שתחלת המחשבה הוא סוף המעשה לכ"א שתחלת התכסותה בר"ה הוא להתעלות במקום העליון ביו"הך שאז הוא גמר העלמה. ואפשר שב' הזמנים נרמזים בפסוק:

כי בחדש הוא ר"ה ובכסה הוא יוה"ך בזמן הנעילה שאז היא נעולה ונעלמת למעלה ואז מתחילים ליכנס במנעולה שהוא יסוד ומלכות שלה ב' חסדים הפנימיים דיסוד ומלכות דאימא. וז"ש בכסה הסמוך ליום חגנו:

לדרוש ולחקור וכו' אתא לאפוקי דיני ממונות דאמרי' פ"ד דסנהדרין דיני ממונות לא בעו דרישה וחקירה וז"ש בעונשא דמותא וכ"כ הרמב"ם פ"ג מהלכות עדות אין עדי ממון צריכים דרישה וחקירה והטעם כדי שלא תנעול דלת בפני לווין ולהגביר כח החסד. ואם יקרה שיטעו בדין לחייב את הזכאי הלא המשפט לאלהים הוא שיחזיר לו מה שהפסיד וכדר"זל. ועוד סברא רווחת שאם יעשה מצוה או צדקה באותו ממון שנטל שלא כדין שיחשבו לזכות בעליהן הזכאי בדינו.

שבע לקבל וכו' הם הנז' בפ' פקודי דף רנ"ב ע"א וז"ל כולהו נטלי אשגחות' וכו' ע"ש ז' חקירות ר"ל שנרמזו בפ' ודרשו השופטים הי"טב בריבוע עולה ע' הי"טב גי' הוי"ה והיינו עיני ה':

בהון ויסרתי וכו' כי בם מתפשטות ז' גבורות דמלכות שלכן היא נק' שבע:

ותרין סהדי שקר הם ז"ון דקליפה המנגדי' לז"ון דקדושה שהם עדי אמת וכנז"ל שמעידים על ישראל עדות נאמנה. ואל יקשה דכיון דסתם רשע פסול לעדות איך נמצא בכ"מ שס"מ מתעצם להעיד על שראל. כי הענין הוא שהעדות המקובלת לפני המקום הוא של כוחות הקדושה הנז"ל. אבל ס"מ הוא קטיגור שעולה ומסטין לעורר הדין. אבל אין עדותו מקובלת. כי סתם עדות הוא דעות ודעת ה"ס אמת הנמשך מתיקון מדת ואמת תרין תפוחין קדישין שה"ס תרין שפולי דיסוד דחכמה סתימאה נ"ה שלו. והם מיוחדים בתכלית היחוד ולכן סתם עד שבתורה פירושו ב' עדים שבהיותם מכוונים נק' עד א' לאפוקי ולהבדיל עדות ס"מ ולי"לית שאין להם דעת וכל כחם מאחורי נ"ה וכוונתם להמשיך עליהם אור נה"י דקדושה שה"ס ש דשקר מלה דקשוט בקדמיתא כמ"ש בזוהר בפ' שלח בענין המרגלים. אבל להיות שאין בהם יחוד ואין בהם דעת. שארי ביחודא

וסיים בפירודא דהיינו ק"ר גי' ש'. והס"א נסתרס ונתקרר כי אין לו חום גבורות הקדושות שמגמתן לעורר הזווג. אבל ס"מ כל כוונתו להפריד ולהבדיל המלכות הקדושה מיחודה. ולכן נגזר עליהם יתפרדו כל פועלי און וכמ"ש בסוף המאמר שהוא סיומא דמילתא:

אי ייתון לאסהדא וכו' שישר' גרמו הפירוד במעשה העגל יהיה דינם ועשיתם לו כאשר זמם. זהו הלוך המאמר. ועתה נבארהו בפרטות ונקדים תחלה מ"ש בפ' כי תשא שתכלית כוונת מעשה העגל היה לתקן ז"ון דקליפה על"ה שו"ר גי' סמ"אל ולי"לית ועוד שעושי העגל היו ערב רב בנייהו דס"מ ולי"לית. ואפי' הג' אלפים שמתו היו מע"ר ע"ש היטב. והנה ידוע שיש' בני ז"ון וקי"לן איהו בנצח ואיהי בהוד. ולכן ס"מ ונחש שהם ז"ון דקליפה יהיו מתחזקים בעדות שק"ר שאחיזתן מנ"ה וירצו להעיד על ישראל בני ז"ון שהסכימו לדעת החיצונים לחזק כח הס"א ולהפריד חלילה. דטעו בין ו' לשבע כמר"זל בשש משה בא שש ועדין לא הביא ב' לוחות שסודם מנ"ה. ואמנם ו' ה"ס זעיר שכל עצמו הוא ו' מדות חב"ד חג"ת שסודם מחג"ת נה"י שנתעלו לחב"ד חג"ת. וז' סודו ברחל שהיא השביעית אחר הו' וה"ס כתר שלה המושרש בת"ת זעיר. ואמרו בתיקונים שצורתה י' על ו' עטרה בראש צדיק והוא יסוד העליון יסוד ישראל. ונל"ע שז"ס זיין לשון עדי כי כן הכתרים שקבלו ישראל בסיני כשאבדום כתיב ויתנצלו בני ישראל את עדים. ות"א ויונתן ית זייניהון וכן קראם בתיקונים בלשון תג"א:

גם זיי"ן הוא לשון כלי זיין להלחם עם החיצונים שמשם שרש אחיזתם וע"כ נק' חרב לה' מלאה דם. וכמ"ש בפ' בשלח בפ' אז ישיר ולפי דעתי כי קטרוג אלה המקטרגים הוא מפני שעון העגל הוא עון השרשי שבו חזר המות לעולם וזה היה עון אדה"ר ובראות ס"מ ונחש שהיה מרכבו של ס"מ בחטא אדה"ר שחזר לשלוט על ישראל שכבר היו בני חורין ממנו לכן גמר בדעתו שישראל עשו פירוד למעלה. ולא היה כן כי עונם היה שלא מיחו בע"ר כדאיתא בזוהר בשלח. אבל ישראל לא הפרידו ח"ו וע"כ נקראים עם ז"ו יצרתי לי שמתחברים ז' לז' לכן הקדים לכתוב ז' לו' דהיינו לרמוז ממטה למעלה שמעלים המלכות לשרשה הוא הת"ת. ואח"כ בכחם זה תהלתי יספרו. פי' אורי והלי ימשיכו למטה. וא"כ ס"מ ונחש עדי שקר. שהרי ה' אלהים אמת מעיד על קדושת יושר ישראל שלא עשו פירוד בין ו' לז' קיימוהו בייחודו. ולכן נק' עם ז"ו גי' אח"ד שהוא מיוחד עם הו' ומגין בל ישלוט החיצוני:

ובזה מובן ענין נחמד ששמעתי על פסו' ה' הצילה נפשי משפת שקר:

והוא כי שקר מלא שי"ן קו"ף רי"ש המילוי הוא יו"י נפ"ש והנה יו"י גי' הוי"ה שהוא כח זעיר. ונפש היא מלכות והנה השקר רוצה להאחז בנפ"ש וז"ש ה' הצילה נפשי משפת

שקר פי' שהשפה הוא שקר הנבטא ולא המילוי והיינו משפת שקר. וגם ידוע שנ"ה ה"ס השפתים שבהם אוחזים החיצונים וכרמוז באותיות שקר כנז"ל.

ולא יתיחד וכו' בכאן ילמדנו שרש הפגם הגדול שנעשה בעונות המבדילים בין ז"ון באותה בחי' שבין ו' לז' והוא כי שם שורש העיקרי שיש למלכות בתוך הזעיר כי משם לוקחה ושם ב' יסודות דא"וא כנודע ומגבורות של שניהם בבחינת הקטנות יוצאת כח האחיזה שיש שם לחיצונים והיא רמוזה בחמץ של גבורות אבא. ושאור גבורות אימא. וכמ"ש בפ' בא דף מ' ובפ' פנחס דף רנ"ב ע"א ולכן תקנה החכמה האלהית שבחדש הראשון לחדשי השנה יקדימו תיקון כולל לכל השנה לבער הרע מהעולם לשרוף החמץ ולכלותו מכל וכל לכלות אותו הכח הרוצה לעשות הבדלה במקום הייחוד הקדוש. ולפ"ד גדול כח תיקון זה יותר משל ר"ה בתקיעת השופר שהיא להמתיק הדינים ולא לבערם שזה כבר נעשה בביעור חמץ ושאור בניסן ועיין בז' בזוהר בפ' תצוה דף קפ"ג ע"ב. אבל תיקון ר"ה הוא למתק הדינים וגם בתשובה. ואינו בדין לכלות החיצונים. כי ה' צדיק בדין ושמא ב"מ יצא איש חייב בדינו. צריך הקוסטינר לעשות בו דין:

ואע"ג דמדאורייתא איהו עד סוף שית כמש"ה אך ביום הא' תשביתו וכו' ונקרא ראשון לביטול החמץ א"ך ח"ץ בא"ב דאח"ס בט"ע: וגזרו רבנן אוכלין כל ד' ותולין כל ה' והטעם שהת"ת הוא ממוצע בין חו"ג וכלול משניהם ולכן רצו להוסיף לתת כח בתיקונו. לכן בשעה הד' שהוא חסד לא חשו שיאכלו בו חמץ כי אין כח לחיצונים בו. אך בגבורה שממנה שרשי הדין אמרו ותולין: ולא אסרוהו אלא באכילה כי סוף סוף אין משם אחיזה לחיצונים כי עיקרה להכניעם ובקו האמצעי לכן אמרו ושורפין בתחלת שש:

ואולפו מארי מתני' וכו' וטעמו דשריפת החמץ הוא לכלות כחו שלא להפריד בין ו' לז': וכן ההורג את הנפש ושופך דם פוגם בנפש היא המלכות המושרשת בלב זעיר שבו רביעית הדם כנודע מסוד שופך דם האדם באדם. וכיון שנפגמה הנפש העליונה. ממילא נפרדה ז' מן ו' והוא הדין בעדים כדתנן אליבא דכ"ע זה אומר בו' שעות וזה אומר בז' עדותן בטלה וכלו' וכיון שודאי יש שקר בעדותם הפרידו בין ו' לז' והרי הם כס"מ ונחש שכיוונו להפרידם ולכן ויקיים בהון וכו' דחשיבו מצראי למידן וכו' וכן נגזר על ס"מ ונחש יתפרדו כל פועלי און. והאי איהו ועשיתם לו כאשר זמם והיינו עד זומם ז"ו מ"ם שהעידו על ישראל שהפרידו בין שבעה לששה באותם ארבעים יום שהיה משה בהר:

דף רעה:

בינה מסטרא דגדולה וכו' איתא בס' א"י שאימא יוצאה בין דרועי אבא שהם שב"א סגו"ל ע"ש ואמנם ידוע שעיקר שרשה הוא בגבורה דאבא. ולכן נקרא אלהי"ם ב"ד ומצורף לזה תאר גדול שמדת גדולה ממתקתה וזהו ב"ד הגדול:

ועוד רב בדינוי ורב בזכווי שכל הגבורות והחסדים מתייחסים לה אפילו חו"ג דאבא נקרא על שמה. כי לא יתגלו אורות אבא בעצמותם באצילות כי אם בהתלבשותם באימא. והקדים רב בדינוי לרב בזכווי מפני שעיקר הדינים וכן באות א' של אלהי"ם קודם השו"א אל הסגו"ל שהוא הממתק וז"ס אל יחסר המזג שפסוק זה רומז לסנהדרי גדולה כנז' במדרש חזית. וכבר ידעת שנקודת הטיבור הוא מסוד אימא כמ"ש באוצ"ח דרוש ג' נקודין. ואמרה שררך אגן הסהר ה"ס טיבור דזעיר שממנו מאיר למ' כשהיא קטנה שנקרא סהר והענין יובן במ"ש בסה"כ שע' גדולה דשמע ה"ס ז' תחתונות דבינה שנכנסים בזעיר אמנם מ' אימא יוצאת חוץ לזעיר לתיקון לאה ולכן אינה מגעת אימא אלא עד טיבור זעיר והיינו ו' מדות שלו וב' שלישים כחב"ד ח"ג וב' שלישי ת"ת וז"ס שם בינה שעולה ס"ז בסוד ו' מדות וב' שלישים. ואומרו שדרך ירצה הטבור המיוחד לך להאיר לך:

ואפשר שנקרא אגן הסהר שהוא חצי גורן עגולה שהוא התחלת אור הסהר בחדושה ששם סיום עטרת יסוד אימא ואיתא בסה"כ שבר"ח יש תוספת אור מלכות בינה שממנה מתחיל אור למלכות וזהו אגן הסהר. אל יחסר המזג המזגת הדין בחסדים וזה בסוד א' דאלהי"ם שנקודו שב"א סגו"ל כנז"ל ועולה נ' כמנין מז"ג ובזה יובן מ"ש במדרש חזית המזג הוא המופלא שבסנהדרין כי הראש כמו א' לאותיות. ועוד ירמוז מזג לג' נקודות דשם אלהי"ם סגו"ל חול"ם קמ"ץ שכולם רחמים ועולים המז"ג:

תשים עליך מלך בפקודא למעט סברת האומרים שהוא רשות אומר שהיא מצוה גמורה וכמרז"ל ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ למנות עליהם מלך שום לעילא וכו' שאין סברא לומר שום תשים הרבה פעמים כמו שלח תשלח. והענין כי ב' מלכיות הן לאה המושרשת במלכות אימא. ורחל מלכות עקרת הבית. ולפי שבחי' לאה אינה חסרה לעולם שהוא סוד קשר של תפלין וגם שהוא מעלמא דאתכסייא לכך אמר שום שהוא מן המקור תמידי וסתום:

הכי לקבל וכו' כנז' במינוי המלך שיש ב' מדרגות עליונה ותחתונה כן הוא בדבר המשפט ונל"עד ששורש המלך והב"ד הם חלוקים כי בחי' המלך הן בשרשי לאה ורחל שמושרשים בזעיר ועיקרם בת"ת זעיר מקום סיום רגלי לאה הנכנסים בראש רחל וכמו

שרמז בעל ההושענות דוד איש ידיד חתום בכתר מלכותך. אבל הסנהדרין ה"ס אור אימא המתפשט בזעיר כנז"ל ע' רבתי דשמע והיינו סנהדרי גדולה וע"כ נק' עיני העדה כי הם מסוד עי"ן:

ב"ד זעירא ב"ד וכו' ה"ס תנ"ה דזעיר המאירים בכח"ב דמלכות מאור אימא שיש שם ע"י זעיר ונק' קטנים לעומת המלכות שהיא קטנה. וידוע מסוד החשבון שהאחדים הם במ' והעשרות בזעיר ולכן כח"בד חג"ת שלו סודם ע' וכח"ב דמ' הם ג'. ומ"ש אע"ג דקביל עליה ב"ד זעירא. בא למענו שלא תאמר שאין אנו צריכים להשתדל בתיקון זעיר הואיל שאין בו אחיזה לחיצונים שגדול כח אורות אימא נהר יוצא מעדן דלא פסיק וא"כ מעצמו הוא יתוקן. משא"כ ברחל שהיא במקום אורות הנגלים ושם עיקר אחיזה לחיצונים. ולפי זה דיו שישתדל בתיקונה. לכ"א שאינו כן דאע"ג דקבל עליה ב"ד זעירא מ"מ צריך לקבל ב"ד רברבא. ואח"כ מפרש שב"ד זעירא של ג' הוא מסטרא דשכינתא תתאה. ור"ל שאינה ג' מבחי' תנ"ה עצמם בסוד זעיר אלא מבחי' הארתם במלכות הקטנה. ואח"כ אמר ב"ד רברבא מאלין סנהדרי גדולה. מיישב מה שקשה בדבריו והוא למה לא הזכיר כלום מסנהדרי קטנה שהם כ"ג לכ"א שגם הכ"ג נק' רברבא לגבי הזעירא של הג' והם סוד שליש הת"ת וב' מדות שלימות של נ"ה שבהם מתפשט אור אימא ממש. וז"ש שיש ב"ד רברבא שהוא מאלין סנהדרי גדולה הנז"ל שסודם אורות אימא. ועי"ל כמ"ש האר"י ז"ל והובא בערך הכינויים שסנהדרי קטנה הם ממילוי דמילוי אהי"ה דאלפי"ן שהוא כ"ז אותיות הסר מהם ד' של עיקר שם אהי"ה ישארו כ"ג. והנה נודע שאימא נכנסת בזעיר בג' קוים שלה שהם ג' אהי"ה ולהיות שמילוי סתם דזעיר הוא באלפי"ן העולה קמ"ג וג' קמ"ג גי' משפ"ט ה"ס דינים דזעיר המתוקים. ואמנם ג' שמות אהי"ה הפשוטים עולים ס"ג ועם כללות ז' תחתונות דאימא הרי ע' ועם כללות הכללות הרי ע"א שהא' הוא כולל הכל וכנגד ג' המילואים היו ג' שורות של כ"ג כמ"ש במתני' כנגד ג' הקוים והם היו דווקא של כ"ג בבחינות סנהדרי קטנה. ולפי שהכל מאימא לכן נקרא כולם בי"ד רברבא ובמה שכתבתי מובנים דברי בוצינא קדישא:

ואנת רברבא על כלהו שהע' הם ז' תחתונות דאימא והכולל הוא מרע"ה שסודו בדעת הכולל כל הז' וזהו כל הדבר הגדול יביאו אליך שהדעת הוא כולל גדול ולכן ר"ת הדבר הגדול יביאו אליך הוא צירוף שם אהי"ה והיינו סנהדרי גדולה מסטרא דשכינתא עילאה. היא אימא וכנז' שאורות אימא בתוך זעיר ה"ס סנהדרי גדולה.

אבל סנהדרי קטנה וכו' הם אורות אימא שמאירים בחב"ד דזעיר מאור עצמה דבינה ומ"ש אלו הם סנהדרי וכו' ירצה שנקרא גדולה וקטנה ע"ש הנזכר בפסוק דבר גדול ודבר קטן. ולפי ששרשם באימא וברתא לכך נקרא בלשון נקבה:

ופי' הרמ"ז פקודא דא לדון בדין מוציא שם רע נותן טעם לעונש זה למה הוא מאה כסף ומובן במ"ש באוצ"ח בסוד הצרעת שפגם לה"ר הוא שגורם להסתלק אור אבא לבדו ונשאר אור אימא ואז יוצאים ג' מיני אורות משונים בלאה וברחל שנקראות תמיד בשם שם טוב. ואז נעשה שם רע שמשם יונקים החיצונים והיינו ענין מוציא שם רע. ונמצא עיקר הפגם באור אבא והסתלקות החסדים ולכן עונשו מאה כסף שהוא לבן מצד החסד ושלכן הנגעים הם לבנים ומזה הוא יפ"י דהיינו אבא ומפני כך ונתנו לאבי הנערה דווקא והטעם כי הוציא שם רע על בתולת ישראל היא השכינה בת ישראל סבא הוא אבא דכתיב ביה ה' בחכמה יסד ארץ. וגם ידוע שבהבחן ד' סוגי נמצאי העולם דצח"ם שהם כנגד ד' אותיות הוי"ה נמצא הדיבור נגד היו"ד:

וכמו כן פגם ביו"ד דאד"ני שה"ס נקודת ציון שהרי ד' אותיות אדנ"י הם כנגד חב"תם דמלכות ואפשר שמשום זה לוקה ומשלם כנגד ב' הפגימות שפגם שמאה כסף הוא כנגד היו"ד כנז'. ועוד ששם רע נמשך מהסתלקות י' מן הו"ה. ולכן בעונש זה של הכסף יחזור לובן חסדי אבא להתייחד עם אימא וז"ון שהם הו"ה ואם תרבה כל ג' אותיות הו"ה עם י' ותאמר י"פ הו"ה. יעלה כ"סף. וכן פגם בשכינה והפריד ה' אחרונה מחברותיה ובעבור זה סופג מ' להחזיר יו"ד ה"א וא"ו אל ה"א אחרונה. ולעומת כן אמר רבנן האי איהו בתר נישואין דאמר וכו' כלו' הבינו שטעם דין זה של מוציא שם רע הלזה הוא מפני שפגמה בבואו עליה. וגם פגם בההוא רוחא דשדי בגווה. וכל זה פגם בשכינה הוא ועוד דאמר לא מצאתי לבתך בתולים שהעיז פניו נגד אביה לומר לו כן בפניו:

ולאו כל שם רע שקיל פי' שיש בחינות הרבה בשם רע כמו שישנו בצרעת עצמה מראות נגעים ב' שהן ד'. וכמו כן פגם השם עלילות דברים הוא בחי' פרטית. ושל מרגלים היא כללית ולכן החמיר עליהם העונש בג' דברים. א' אתענשו בגינה בהשתרבבות לשונם ותולעים יוצאים מגופם ואח"כ מתו ולא זכו לה להורישה לנשיהם כי ניתנה אחוזתם ליהושע וכלב כמרז"ל על פ' חיו מן האנשים ההם וכל זה מפני שאמרו שהחיצונים היו שולטים לגמרי על ארץ ישראל ושעבדו כח השכינה ביניהם בלי מקום לפדותה והוא מר"זל אין בעל הבית יכול וכו' שהוא זעיר:

להוציא כליו משם הם שברי כלים דמלכין קדמאין ושכמו ששלטו על צד הקדושה ישלטו עליהם:

ואתתא קרקע וכו' פי' היא בחי' בית קיבול לפרטיות בעלה כמו הארץ העליונה היא רחל שהיא בית קיבול כולל לכל האצילות שכולם משפיעים בה וכמו שהיא זכה וטהורה בבחי' עצמיותה. שהרי אין כח חלילה לשום חיצוני אלא בחיצוניית חיצוניותה. ר"ל במדרגה היותר חיצונה. וכל בחינותיה קדושות ומשומרות בסוד בתולת ישראל. כן הוא בכל בת ישראל הצנועה דומה לאמה הקדושה. והפוגם בכבוד הבת פוגם בשל אמה. וזה שרמזו רז"ל אסתר קרקע עולם היתה. לפי שהיתה מרכבה מצד נשמתה אל השכינה בבחי' פנימיותה ולכן קראוה קרקע עולם בדרך כללות מפני רוח הקודש שבקרבה וידוע ששרשי כל השמות הם אהי"ה הוי"ה העולים מ"ז וי"פ מ"ז עולה קר"קע. ורצו בזה שכיון שזכתה למדרגה זו בודאי לא משל בה אחשורוש ולכן ואי תימרון וכו'.

הא אמר וכו' אני ה"ס השכינה בפנימיות בסוד שם ב"ן וט' אותיות העולה אנ"י וז"ש הוא שמי שהוא שם הוי"ה ממש:

וכבודי ה"ס פרצופה וכל קומת י' ספירותיה שהם מלבוש אל הפנימיות וכמ"ש דר"י הוה קרי למאניה מכבדותא ותהלתי לפסילים. תהלה לשון הארה. שרק היא הנתנת לצד החיצונים לחיותם בסוד ההוא נהירו דקיק דכתיב ומלכותו בכל משלה. דאיהי שם דאתלבשת באסתר פי'. הפנימיו' הנק' שם ממש כאמור הוא אשר התלבש בה בסוד הנקוד' הפנימית המתלבשת בבריאה כנז' בס"הכ.

אבל רבנן אי וכו' שסוברים שאסתר ממש נבעלה ונמצא מתחלל השם שהיה בקרבה:

ולא ודעי וכו' דוק מינה כי אינו ממעט העסק בפשטי התורה. רק אותם שלא יודעים ג"כ בסתרי תורה כי עסק הפשט הוא נתינ' כח בנציצות להחיותם אבל אין בהם כח גמור לעלות עד האצילות להברר ולהתקן כראוי ולכן נק' תבן דאורייתא שהוא ערבוב קודש וחול וממדרגת יצירה ולמטה ששם עיקר הערבובייא ורוב הרע כמ"ש הרב וגם טבל הוא טב לא טוב ורע כנז' בס' א"י במרכבת יחזקאל אלו שאינם חפצים אלא בפשט תמיד הם בערבובייא כי אין להם כח לברר הרע מן הטוב לגמרי וז"ש שאינן יודעים אלא קלין וחמורין דאורייתא. ור"ל שאלו צריכים תמיד לעסוק בסברות וחקירות בכח השכל ההיולאני שהוא מעורב מאמת ושקר ומכח עיונם מולידים סברות רעות ע"ד החטה שמתגדלת עם התבן. וז"ש חטה חט ה' אילנא דטו"ר. פי' חט הוא צד השקר. ה' הוא צד האמת ונמצא שהוא מקליפת נוגה המערבב לאפוקי סודות התורה שהם ממש כדלעתיד שתוציא ארץ ישראל גלוסקאות בלי תבן וסובין. כמו שהוא בחטה כי ח"ט הוא הסובין ה' הוא הדגן הנקי והנה תב"ן וחט"ה גי' ד"עת בסוד עץ הדעת טו"ר וז"ס משר"זל עץ שאכל ממנו אד"הר חטה היה ותנן כותיה בפ"ק דר"ה דף י"ט ע"ב. ועי"ל

דקלין וחמורין כגון מצות שילוח הקן וכיבוד אב ואם וכיוצא והוא שקל בעלי הפשט. והתבן הוא מאכל הבהמה שהיא בחי' העשייה. וחטה מאכל אדם היא היצירה ששם מט"ט עה"ד טו"ר ונמצא כי בהעשות מצוה קלה בכוונה פשטית מתקיים עולם העשייה ובקיום מצוה חמורה מתקיים עולם היצירה אבל כשישקול בשקל קדש חכמת האמת. אפי' מצוה קלה הנזכר יסודה במרומים בסוד זווג א"וא וגם מצות כיבוד אב ואם מיוסדת שם. ונמצאו קלה וחמורה שוות ודומות וכמרז"ל אורח חיים פן תפלס על ב' מצות אלו גם זוהי כוונת רבי הוי זהיר במצוה קלה וכו' כלום מדעת עצמך אין אתה יודע ומשיג מתן שכרן של מצות. אבל בידיעת רזי תורה ידוע שהקלה כחמורה:

לית דרכא דמלכא צא"ל מאי דקי"ל זעיר מקנן ביצירה מ' בעשייה. והוא כי מחיצוניות זעיר דאצילות מתנוצץ האור דרך ב' מסכים דבין אצילות ובריאה ובין בריאה ויצירה. וממנו נעשה עולם היצירה סוד מט"ט. ומשל מ' דאצילות יורד עד העשייה דרך ג' מסכים ונעשה עולם העשייה. וכמו כן ידעת שג' כלים דז"ון יורדים לבי"ע בסוד עצמות פנימי ונשארו באצילות ז"ון בבחי' חיה יחידה(ואצילות). והם נק' מלכא ומטרוניתא:

ואמנם קה"ק דבריאה הוא בחי' אצילות ממש כמ"ש באוצ"ח ולכן יורדים ג' אורות ממלכות דאצילות אל היכל קה"ק דבריאה והם מנה"י שלה כמ"ש שם באוצ"ח והנה היכל קה"ק הוא בחי' סוס למטרוניתא וטעמו כי בכללות הבריאה מאיר שם ס"ג וג' שמות אהי"ה והם גי' סו"ס ודוק כי עיקר הרכיבה היא ברגלים וה"ס אורות נה"י הנז'. א"נ י"ל כי קה"ק ה"ס רישא דבריאה בסוד כח"ב וכל רישא סודו מ"ב וג"פ מ"ב גי' סו"ס. ועי"ל שה"ס שם אהי"ה בצירופיו העולים ב"פ סו"ס וכן סוס מלא סמ"ך ו"ו סמ"ך ב"פ סו"ס. וע"ז נאמר כי תרכב על סוסיך כי כל סוס הוא כפול והרי כאמור סוסיך לשון רבים. ואמר מרכבותיך על גוף היכל קה"ק שהוא כמו הרכב המתנהג ע"י הסוסים כן היכל זה הנהגתו ע"י הסוסים הקדושים ונק' בלשון רבים מרכבותיך כנגד כח"ב אשר שם. מרכ"בת גי' אכתרי"אל אשר שם וענין הפסוק מעין מ"ש באוצ"ח כי לפעמים היכל זה הוא מכלל הבריאה ואז בודאי שאינו מתייחד עם האצילות אבל לפעמים הוא נעשה אצילות ממש וז"ש כאשר תרכב על סוסיך כנז"ל. אז מרכבותיך ישועה:

דאין מזלזלין במלכותא וכו' פי' אע"פי דקי"ל מלכות לית לה מגרמה כלום ועוד שבעוה"ר היא נפרדת בגלות. כל זה מיירי בבחי' חצוניות שלה. אך לא בבחי' הפנימיות הנק' מטרוניתא שאינה יורדת מהיכל קה"ק ואינה מתפשטת עד מלכות הבריאה המתייחדת עם היכל העליון דיצירה ששם משכן העבד הרוכב על החמור כדלקמן:

לית דין אתר הדיוט מובן במ"ש כי מחזה כן בסכלותו אין עונשו אלא בסקילה סתם והרי כמה מדרגות במוציא ש"ר. ומה דרבנן דמתניתין וכו'. יקשה בכח: דא"כ ששידה ניתנה במקום אסתר איך אר"זל דאסתר הותרה למרדכי מפני שהיתה אנוסה:

ודאי איסור והתר וכו' פי' המה דברו לפי הדין הכולל בענייני האדם כאן למטה לפי הפשט לפי מראה עיני האדם ולכך קראם רבנן דמתניתין הם התנאים ואמוראים שמדברים בפשטן של דברים אבל בעלי הסוד קראו מארי דמתניתין. ולא ח"ו שהתנאים לא ידעו הסודות. אלא קראם כן על פי מה ששנו במשנה וגמרא לסדר הדינים על דרך הפשט לקיים מצות ה' ולא פנו אז לגלות רזים וסודות גם שלפי האמת בודאי אין דבר נעלם מהם ע"ה. צדיק וטוב לו. הוא מש"ל שמי שהוא מן האצילות אין שום רע כנגדו וזהו צדיק בפנימיות וטוב לו בחיצוניות: כל און בענין הזדווגות החיצונים אליו כי זווג הקליפה נק' און:

ולא לבת זוגו מפני שמן הסתם נשמות האצילות שאין בהם פירוד באים לעולם בייחוד ומזדווגים יחד ולא כאותם שאינם פוגעים בבת זוגם: ומאן דאיהו צדיק ורע לו הוא מעול' הבריאה שמשם מתחיל ענין הרע. אבל הטוב מרובה על הרע ועל זה נאמר אדם אין צדיק בארץ. כי מעולם הבריאה ולמטה הכל בחי' עלמין דנוקבא וזהו בארץ. רשע ורע לו הוא מן היצירה לפי ששם הטוב והרע שוים בסוד ט"ט דמט"ט והכל תלוי בהכרעו אם מכריע לטוב אז ודאי הוא צדיק ורע לו על בחי' מעט הרע שיש לו. אבל אם מתגבר יצ"הר על יצ"הט. אז הוא רשע וטוב לו כדמפרש ואזיל. רשע ורע לו זהו מן העשיה ששם הרע מרובה על הטוב:

דף רעו:

לגדלא לה נל"עד דהיינו בסוד הפנימיות שלה כי החיצוניות שהוא לחיות העולמות ודאי שלא חסר ממנה כל קומתה. דאל"תה איך היה נמשך השפע לעולם שצריך לבוא דרך בה.

דאיהו נטיר לה פי' שאמת הוא שקודם לזמנו היו צדיקים אחרים כשם ועבר שגם הם עשו ייחודים למעלה. אבל היה לפי שעה לא בקיום. אבל ייחוד אברהם היה קיים כי גדל כחו לשמרה תמיד שלא תחזור אותה הבחינה של חסד להבטל. לכן נק' בתו שגדולו אותה גרם לה שתנשא למשה להיות שהוא שומר אותה שלא יתאחזו בה החיצונים:

ובה קיים וכו' מפני שחסד כליל כולהו יומי וכמו שבתרי"ג מצות נתקנים ז"ון בכללם כך אברהם קיים כולם בבחי' הכללות. שנכללים במדה זו כל המדות וכוין בזה לגדלה בכל האופנים ואפי' עירובי תבשילין דאיתא בסה"כ דענין התר אוכל נפש בי"ט ולא

בשבת. הוא מפני שבי"ט לא יש עלייה גמורה לכל העולמות ויש קצת אחיזה לחיצונים ביצירה ועשייה ולכן אם יעשו מלאכה יתירה בי"ט שאין שייכות בה לי"ט שאינו נאכל בו ביום נמצאת מרבה לחיצוני' כח יותר מדאי לכן עושין עירוב שהוא עירוב והמשכ' באותה הכנה מקדוש' שבת על י"ט כדי שכל מה שיבשלו בי"ט לשבת לא תהיה ממנו הנאה לחיצונים:

ואיהו הוה וכו' עד עתה דבר בכללות הענין לפי ערך שלימותו שמפני ששמרה נק' בתו: וזה היה בודאי אחרי השלימו אותה המדה דחסד שלה. אבל מעתה מתחיל פרטיות הענין מתחלתו ואמר שאברהם היה לה בערך אומן וכמרדכי להדסה דהיינו שהשתדל בגידולה אבל זה היה בעזרתו ית' וז"ש קב"ה בריך ליה וכו' שהשפיע בו שפע רב כדי שיגמור שלימותה:

הה"ד וה' בירך וכו' פי' עם אברהם בירך ה' את הכל שעל ידו נתברכה ולרמוז זה תמצא כי ברך ה' גי' אברה"ם. ואברהם עם ברך ה' גי' מל"כות רמז כי בעבורה נתברך אברהם. וגדיל לה וכו' בכח השפע שהושפע עליו המשיך לגדלותה אור מכל מדות טובות שכל כוונתו היתה להמשיך עליה כח החסדים כדי לקיים מדת חסד שלה הוא הרקיע הא' הנז"ל. וידוע שהחסד בהיותו גנוז נקרא טוב ובצאתו לחוץ נק' חסד כידוע אצלנו בפ' אך טוב וחסד וזהו אצלי סוד פסוק הודו לה' כי טוב בהיות אורו נגנז. כל"ח סופו להגלות ולזה רמז בכאן שבתחלה גדלה מכל מדות טבין ר"ל שהמשיך לה כח מבחי' הטוב. ואח"כ גמיל לה חסד ואז יש בה חסדים טובים.

וסליק לה בגדולה ירצה שאח"כ העלה שרשה לקשרה בגדולה ולא בתחתון של זעיר אלא במדת חסד דאברהם הוא חסד דאברהם המלביש את חסד דאריך ומושרש במזל עליון נוצר חסד. באופן שהרבה להשפיע עליה חסד ולחזקה ולדבקה עם החסד העליון והוה ביתיה בגינה וכו'. פי' רצה להודיע שבחה אפי' לאו"ה לקיים בה ומלכותו בכל משלה.

ובגין דאיהו גמיל וכו' פי' כיון שהוא זכה להאיר לה מאור החסדים לכן כשהיו בניו במצרים שהיו כולם ניצוצות של החסדים שנפגמו בעון אדה"ר וכמש"ה גר יהיה זרעך דייקא:

לכן אמר קב"ה לך וכו' כלומר המשך חסד משרשך לגאול בני אברהם שהם ניצוצי חסדיו שהרי אין מעצור לעשותו מפני שכבר נתקנה מדת המלכות בכח וזכות התחלת מעשה אברהם שהוא היה העיקר בתיקונה במדת חסדה דכליל כולהו יומי וכוונתו היתה לגדלה אליך שאתה תהיה לה לבעל ולא הוא. כי גם לסוד זה נקרא בתו ולא אשתו. וז"ש

דהא כלה דילך וכו' שאתה מוצאה מתוקנת להיות לך לכלה. וזהו לדעתי מש"ה ועתה לכה. וירצה שקודם התפשטותה היו מדותיה אחוזות בנה"י שלך ולא היית כביכ"ול יכול לילך אנה ואנה. משא"כ עתה שאין שום אחיזה ברגליך לכה. ובה מלא בה' שהוא צירוף כלה להורות שכבר היא מוכנת להיות לו לכלה:

ואיהו גדיל לה בתליסר וכו' כבר נז"ל פי' ענין זה ועתה אוסיף ענין נחמד והוא בהקשות קושיא גדולה והיא שכל הדרוש הזה שאמרנו עד עתה צודק במלכות נוקבא דזעיר. אבל לפי האמת אין זו כלתו של משה. כי כלה שלו היא פנימית בתוך זעיר וזווגו עמה הוא זווג הנשיקין פה אל פה. אבל זה יתיישב במ"ש בזוהר הרקיע על פ' הניצנים נראו בארץ שאם העון גורם פגם ומיעוט במ' החיצונה. גם ימשך ממנו פגם במלכות הפנימית. ומזה נלמוד שבהתקן החיצונה תתוקן גם הפנימית ומתיקון שלה ייטב גם לחיצונה. ועוד צא"ל מ"ש שם בסוד י"ל עלין דסחרין לשושנה שהיא כלת משה שהם י"ג מכילן דרחמי שהזכיר משה והנה ע"כ כיון אברהם להמשיך לכלתו משם אור מי"ג מדות של רחמים דהיינו משני מז"לי נוצר חסד ונקה. שאם ידעת סודם תמצא ששניהם בסוד חסד. כי נוצר חסד הוא חסד דכתרא עילאה בבחי' פנימיות. ונקה הוא חסד דכתרא עילאה בבחי' המקיפים. ואמר דרמיזין בתלת תיבין וכו' שהם כללות שם ע"ב. וידוע שבכל מזל מאירים הי"ב תיקונים ועמו הוא י"ג ור"ת ג' השמות הוא וא"ו וה"ו אנ"י וה"ו "גי' י"ג. ועוד וה"ו אנ"י גי' מז"לא וכן אנ"י וה"ו דכליל בהון שם ע"ב בג' שמות אלו נכלל שם ע"ב. שהיה מתגבר בו על ע"ב אומין. וא"ת הא קי"לן ע' אומות בעולם י"ל כמ"ש הקדמונים שהם ל"ה מעשו ול"ה מישמעאל ר"ל שכל ע' אומות נכללים בימין ובשמאל ל"ה מכל צד. ובכללות שני שריהם עשו וישמעאל הם ע"ב. ולהיות שאין הכנעת הדין אלא בשורשו לכן היה מכניעם בכח מזל ונקה:

ובכלה דילך וכו' נלע"ד כי אברהם היה מתגבר בכח ג' שמות הכוללים כל הע"ב ורומזים לתרי מזלי כנז"ל והיה מסגל ומשפיע במלכות ע"ב שמות הפרטים וה"ו יל"י וכו' וזהו סגולה. ועי"ל בדרך אחר כי קי"לן שיש שני מיני צירופים לשם ע"ב אחד הנודע כפשוטו שהוא ישר הפוך ישר שהוא בחג"ת. והשני כולו ישר וו"ו יי"י וכו' שהוא בנה"י ואמנם מסוד עליית זעיר בדיקנא במנחת שבת נבין שתחלה עולה בנה"י דדיקנא שהם תיקון ופשע וחטאה ונקה. ואח"כ בחזרת עמידה עולה בחג"ת דדיקנא שהם נוצר חסד. לאלפים. נושא עון. ולפ"ז נאה לדרוש ששם ע"ב ישר הפוך ישר הוא בחג"ת דדיקנא. וכולו ישר בנ"הי דדיקנא והם הם ב' חסד הנז' לעיל שהם ב' המזלות שבכל אחד יש שם העולה חס"ד. והנה ידעת כי אב שורשו בנוצר חסד והוא מלבוש זרוע ימין דאריך.

ואימא המלבשת זרוע שמאלו שרשה בונקה. נמצא שע"ב הראשון הוא בחסד וע"ב השני בגבורה. ומינה תשכיל שמלכות אשר שרשה בנ"הי ומושבה בקו שמאל דאריך יש בה הע"ב השני ולעומת כן אמר שאברהם מצד עצמו היה לו הע"ב הראשון ובו היה מתגבר על ע"ב אומין שכן חסד גובר על גבורה. אבל בכלה דמשה היה לו סגולה הע"ב השני ובו היה מנצח כל אומה ולשון. ובג"ד מוליך לימין. שבזמן יציאת מצרים נתייחדה השמאל בימין שזהו מוליך לימין משה זרוע תפארתו היא הגבורה שהוליכה אל צד ימין ונעשה הכל ימין כמד"א ימינך ה' נאדרי ככח הוא של אברהם מדידיה. ימינך ה' תרעץ אויב הוא הסמאל שנכלל בימין וענין זה היה רב ועצום מאד בימי משה שגם שהוא כלול מא"וא בסוד פק"ד קס"א מ"מ כל הארותיו היו לימין וכמ"ש באוצ"ח בענין דור דעה שאמר בזוהר דאתו מסטרא דיובלא. וקי"לן דעיקרם מאבא אלא שגם הארות אימא נכללו שם. ולכן מילוי שם משה מ"ם שי"ן ה"י הם אותיות י"מין ולכן נשתמש בשם ע"ב שהמשיך משרשו שהוא נוצ"ר גי' מש"ה עד ונקה. וחסד דנוצר חסד הוא שורש אבא:

ונקה הוא שורש אימא ומשה כלול משניהם ועליהם אמר הפ' "אדירים "משברי "ים וכו' ר"ת אמ"י "אדיר "במרום "ה' ר"ת אב"י ולכן נתאמץ בכח שהתחיל בו אברהם וקרע את הים קדם בנוי בי"ג קרעין. שהמשיך כח י"ב שכולם סוד וו"ין עם תיקון י"ג הכוללם. ובכחם נקרע דין הים שהיה מעכב לפניהם ונעשו י"ב שבילין שצורתם דמות וו"ין ולכן כל אחד ו' הרי הם י"ב וו"ן ו"פ י"ב הוא ע"ב. אבל עיקר הכוונה לתיקון האלפים כנז"ל ובזכות תיקון הא' נעשה סוד ונקה כנז':

ובה טובעו וכו' כי בכח הא' שה"ס אהי"ה דוקא מושלכים הסיגים למצולות ובהיות בניו ממושכנים בכמה חובין של הדורות הקודמים לכן נגלה ה' למש' בתחלת שליחותו בשם אהי"ה שבו נגמר סוף המעשה. וכבר נודע שסוד א' דאהי"ה הוא משל העתיקא מז"ל הי"ג שהוא דעת דא"וא כנז' בס"הכ והנה א' הוא אחד גי' י"ג שהוא וא"ו שסודו הדעת דא"וא הכולל כל הי"ג:

ובגין דאיהו גמיל חסד עמה זהו טעם לשבח לתרץ קושיא גדולה והיא דאיתא בל"ת בפ' שמות שאותם ניצוצות דקרי דאד"הר שהיו נשמות גדולות נתגלגלו בכמה דורות עד שירדו למצרים ונבררו ע"ש. וקשה למה איחר ה' תיקונם עד אותו הזמן והתירוץ נזכר גם שם בל"ת שראשי אותם הדורות מעולים ביותר ולא היו פונים לעזר דורם. אבל אברהם שם מגמתו לתיקון העולם כאמור וז"ש ובגין דאיהו וכו' כלו' הוא ולא קודמיו גמיל חסד קיים העולם:

כימי צאתך וכו' אחר שדבר בסודות גאולת מצרים ידבר בגאולה עתידה ולפי שהפסוק מדמה זו לזו הנה מחדש ענין נחמד בפי' הפ' שהתחיל לנוכח ומסיים בנסתר אראנו נפלאות וזה רמז במ"ש זרעא דאברהם. והסוד יתבאר במ"ש בס"הכ ובכללי הרח"ו סי' ס"ג שא"א להמשיך אור מפנימיות עתיק עד שיבוא המשיח. ואמר עוד שם דהכי נמי א"א להמשיך מפנימיות דאבא. שהוא חשוב כפנימיות דעתיק וז"ש כאן זרעא דאברהם הוא פנימיות אבא. כי לפי שעדיין לא נודע ולא נתגלה יצדק לומר עליו אראנו בלשון נסתר. לפי שאותו הדור שיזכה לימות המשיח מוכרח הוא שיהיה לו שורש ושייכות באור הפנימי שאז יתגלה. וזהו אראנו כלו' מה שהיה נעלם עד עתה יראה לאותו הדור המושרש שם.

דאנת מוליך וכו' ידוע שסוד מר"עה הוא ביסוד אבא מצד ימין וממנו בוקע יעקב ודור המדבר במקום הגילוי מהחזה ולמטה ואותו הדור הוא ממש זרעו של אברהם וכמש"ה גר יהיה זרעך ולכן קבלו התורה שהיא מאבא כנודע מפ' תורה צוה לנו משה. וה"ס בקיעת מים דאורייתא קדמיהון. כי כן יעקב לצד הפנים לצד פני זעיר. ונלע"ד שהמשיל אותו האור למים לסוד הכמוס אצלנו באור מים רקיע. כי אור הוא מאבא מים מבינה. ונודע שמר"עה היה מפנימיות בינה המלביש אחורי אבא ומשם שורש דור המדבר וכמ"ש הרב באוצ"ח בסוד מ"ש בזוהר בראשית דף כ"ב ע"ב שאותו הדור היה מסטרא דיובלא. ולכן התורה היתה מפי הגבורה שנאמר בה כי היא חכמתם ובינתכם. למהוי לך שם עולם. ה"ס כלת משה תורה שבע"פ:

ותמן תרווח כלה דילך פי' כי כל האמור עד עתה הוא עד זמן המשיח שהכל הוא מבחי' אחורי אבא ופני אימא ולכן דבר בלשון נוכח כימי צאתך וכו' אבל כשיבוא שי"לה מש"ה. ועם יב"א גי' משי"ח אז יתגלה אור הסתום וכמרז"ל תורה חדש' שעתיד הקב"ה ליתן למלך המשיח ואז תהיה רווחה גדולה לכלת משה. ולי המסדר נראה דקשה אמאי דקי"ל תורה לא תשונה וכו'. וי"ל כמר"זל על פ' ותחסרהו מעט מאלהים ששער הנ' לא נמסר למשה עדין והוא סוד כמוס כי הוא פירוש חדש בכל התורה על פי הסוד חדש ממש שלא שמעתו אזן מעולם ובביאת המשיח שיגלה אור פנימיות דעתיק אז תרבה הדעת וישיגו בדעתם זה הפירוש החדש בכל התורה ע"פ סוד שער הנ' שאז יודיעהו הקב"ה למר"עה והנה תורתינו אז היא תורתינו עתה כי לא תשונה. אלא שלהיות אז פירושה חדש נקראת חדשה על שמו. ולגירסת עתיד הק"בה לדרוש תורה חדשה למלך המשיח דייק שפיר תירוץ זה כי הדרשה שידרוש הקב"ה היא החדשה. ע"כ ממני אני המסדר:

דבחוביה דירבעם וכו' נותן טעם להריגת משיח ן' יוסף ובויקרא י"ד דיגין על חובי ירבעם וכו' ע"ש שמאז הוכן התיקון לחטא ירבעם:

דף רעז.

כי ימצא איש נערה וכו' קרי וכתיב נער וע"ד הסוד ירמוז לישראל ולשכינה ותכלית הכוונה שכאשר ימצא איש שהוא הקב"ה נער שהוא ישראל האובד בעולם. או ימצא נערה היא השכינה שגם היא אובדת כמוהו. ולפי' הא' נער ישראל שהוא של השכינה שהיא בתולה כדבסמוך. ולפי' הב' נערה בתולה כפשטה שהיא השכינה: ואמנם לפי' הא' יאמר נער מסטרא דמט"ט כי בו נאמר נער הייתי גם זקנתי וארז"ל פסוק זה שר העולם אמרו וכפי' הנודע אצלנו שבעלותו לבריאה נק' זקן וידוע הוא שמט"ט הוא שר היצירה שמשם מושגחת ארץ ישראל והוא שר צבא ה' שנראה ליהושע בכניסתו לארץ ומט"ט גי' שד"י ועם ו' צירופיו וגם עם ו' אותיות מט"ט גי' נע"ר:

ואין איש אלא קב"ה הוא בסוד ו"ק דזעיר המקננים ביצירה כי בגדלותו נק' אדם וכמ"ש בפ' תזריע דף מ"ת ע"א:

בתולת ישראל דאתמר וכו' ירצה ז"ש כי ימצא דמשמע שהיתה אבודה הוא מפני שנפלה לבירא עמיקתא עד שלא תוסיף מעצמה לקום. כי אין כח בבניה להעלותה. ולכן האיש הנז' ידרוש אחריה וימצאנה בקדושתה והטעם לפי שהיא בתולה ואגדה פתחה לבל ימשול זר בה. וסיבת נפילתה נרמז בפסוק הנה אנכי מפתיה וכו' שעניינו שדבר לה בפיוסים עד שתחפוץ לצאת המדבר לקבץ משם הניצוצות הנידחות בין אותם הנחשים ותעמיק לרדת עד דמטו רגלין ברגלין וזהו רמז והולכתיה כי ההליכה ברגלים היא למדבר השמם ואח"כ ודברתי על לבה. הוא הנז' בפ' ויקרא דף ו' ע"ב וז"ל קב"ה אחיד בידהא ויוקים לה וכו' ע"ש והוא הרמוז בפסוקנו ותפשה דהיינו אחיד בידהא. ושכב עמה היינו ויתפיס בהדה כי פיוס אותיות יוסף שבו מזדווג ושוכב עמה. ונמצאו פי' צדיק וצדק שנקר' אובדים אז יהיו נמצאים במקומם:

אפתח לון לנער ולנערה כי לא יראה עוד דין ורמז דין ובלע המות לנצח וזהו חירות עולם: תרעין דרחמי הם ה' חסדים של חסד עליון וכמ"ש בסמוך:

ונתן לאבי וכו' משל אבי הנערה כמו שאני נהנה לך שפי' משלך ג"כ משל אבי הכערה הוא אברהם כי בת היתה לו לאברהם ובכל שמה.

מסטרא דדינא דשמאלא ה"ס ה' גבורות דאימא שהיא סטרא דדינא דדינין ומתערין מינה ומשמאל שלה שנא' ביד חזקה ישלחם וכו' וזה היה במפקנו דמצרים. פי' בשעת היציאה. אך אח"כ ראינו גם חסדיה ששרשם מגבורות אבא. א"נ ממדת ינקה שסודו

חסד. וג"כ ממדת ואמת וכמ"ש הרח"ו ז"ל בפ' "מה "תצעק "אלי ר"ת אמ"ת. ולכן נאמר וירא "ישראל "את "היד "הגדולה ור"ת יאה"ה שהוא בונקה. ובואמת. ואומרו. דאיהו אד"ני. היא בינה הנק' אד"ני כנז' בדרוש מטי ולא מטי:

וברחמים גדולי' פי' בשעת הקיבוץ כדמסיים קרא אקבצך ולכן טפלה יציאת מצרים לגאולה העתידה וחסדים אלו הם מחסד עליון הנק' יומא דכלהו יומי שהוא בריש כתפין דאריך בסוף גרונו קודם התחלקותו לזרועות. וזהו מסטרא דאברהם. שסתם כל חסד סודו אברהם: וגדולה דרגא דאברהם ולכן נאמר וברחמים גדולים אקבצך:

דבינה תמן איהי וכו' זהו עיקר הסוד ומובן במ"ש בס' א"י שגרון אריך ה"ס בינתו ואור גרון זה מתלבש בחסד עליון שהזכרתי.

וז"ש דבינה תמן איהי פי' בחסד הנז' ברחמים גדולים איהו יד הגדולה מפני שלבושה הוא חסד יד הגדולה גי' בי"נה: ונלע"ד שלזה לא אמר ובחסד גדול אקבצך. משום דסתם בינה דין. וזו מתלבשת בחסד ולכן נק' רחמים שהם יחוד חסד ודין. א"נ להיות בינה זו בקו האמצעי דאריך וכל קו אמצעי הוא רחמים. תמן איהי נ' כסף שם ה"ס ה' חסדים בהתלבשם בחסד הנז'. אבל לא במקומו למעלה הימנו ואז ישמע שופר הגדול שהוא הוא גרונו דאריך. תהיה לאשה הויה חדשה אירוסי' חדשי' שסודם אור מקיף. בעילה חדשה שסודה אור פנימי והיינו שני הפסוקים וארשתיך ובועליך.

לא יאמר לך עוד וכו' פי' שעכשיו אומרים כן החיצונים עליה שה' עזבה ולא תוסיף להצליח אבל בימי המשיח שיראו גדולתה יאמרו ששקר היה דבריהם לקרותה עזובה שאז ישכילו למפרע ששם עזובה לא צדק בה כי אע"פי שהיא בגלות לא זז הקב"ה מלהחזיק בה ומחבבה: ומ"ש לדון במפתה הגם שעיקר הפסוק הוא לאנוסה הנה בפ' אלו נערות ילפי לה מג"ש דאשר לא אורשה ללמד למפתה ומייתי קרא דהנה אנכי מפתיה דדריש ליה בפיתוי דווקא. ואמר כי ימצא איש אלין ישראל. נותן טעם למה יתן הקנס לאביה ולא לה. והוא לפי שהאב הוא הנקלה והענין שידוע דאבא יסד ברתא ושם י"ה הוא בחכמה ויפ"ה עולה נ' כסף ונודע סוד ב"ת שהוא ה"פ י"ה אד"ני עם ב' הכוללים. כי היא מדילה נק' נערה ה"פ אד"ני. ואבא ה"פ י"ה שכן מאיר בה בה' מקומות תנהי"ם דזעיר וה"ס ב"ת כאמור ועניינו שנבחנת כבת שיש לה אב ולכן פיוסו כשמו י"ה יפ"ה נ' כסף. אמנם פיוס שלה ולו תהיה לאשה. האמנם נדקדק במאמר זה כי מסמיך אחר איש ותפשה. ואח"כ מזכיר אשר לא אורשה. ועוד שמפרש ושכב עמה על השכיבנו. ואח"כ מפרש ייחוד ק"ש כ"ה כ"ה. ונלע"ד שעד עתה פי' הפסוק בסוד פשוטו ונתן טעם לקנס נ' כסף מפני שסתם עם ישראל בכללו נק' בת מצד השכינה אבל עכשיו רוצה

לפרשו בעומק הסוד שהוא על תיקונו של עולם. כי למעלה במתיבתא דקב"ה שהיא בבריאה ששם ג"ע העליון ושם הנשמות. אין שם לא איסור ולא דבר רע כאונס ופתוי וזולתם. והנה כבר הקדים שישראל נק' בת מצד השכינה. ועתה הוסיף איש אלין ישראל שגם יש להם בחי' איש להשפיע ולתקן השכינה אבל בכאן לא נק' אדם שה"ס הגדלות דזעיר דהשתא לא קיימינן במדרגה זו אלא במדרגת איש שה"ס היניקה דהיינו הו"ק והיא מדרגות עולמות בי"ע שכולם במדרגת ז' היכלות ובהם ג' שמות אל אד"ני אל הוי"ה אל שד"י ר"ת אי"ש ממטה למעלה והנה כל ענין זה מפורש בכללות תיקון השכינה כי ידוע הוא שהיא יורדת לעולמות התחתונים ולהיות לעזר לבניה בענין הבירורים כי שלה הם והיא חוזרת על אבידתה וכבי"כול הוא כאיש אובד חוץ ממקומו ועז"נ כי ימצא איש זה ישראל. נערה בתולה היא השכינה שסוגרת פתחה ברדתה למטה לבל יהנה זר מאור קודשה:

מה יעשה זה האיש ותפשה בקישורא וכו' מתחיל מהתיקונים הנעשים לה בבוקר שהם הראשון ענין התפילין שידוע שבזכות הזריזים לעסוק בתורה אחר חצות נותנים כח לכתר שלה שבעלות השחר תעלה לאצילות ותתקשר בזרוע בעלה בסוד תש"י בסוד כחותם על זרועך ועכשיו אינו מדבר בתש"ר שהיא נמשכת מאליה על זעיר בסוד כי עזה כמות אהבה. אבל עיקר הדבר הוא בקישורא דתפלין שהוא תש"י שנקשרת בזרועו ויש שם ז' כריכות שה"ס אור מקיף ושמשם יורד האור לז' היכלותיה שבבריאה. ומעתה מתחלת היא להתתקן ולהיות דבוקה בבעלה ומוקפת אור מקיף. וגם יש לה בחי' הקידושין שה"ס אותן הכריכות שבאצבע שהן הם אור מקיף לה לעצמה וכנז' בשע' התפילין ובמצת שמורים והרי זה ראשית תיקון השכינה ועוד יש לה תיקון אחר הנעשה כשהאיר השחר דהיינו הטלית שכל עצם מעשינו הוא מפני הציציות שהם אור מקיף שלה על ראשה באותו השרש שלה בלבו דזעיר. ור"ל שהטלית גופו הוא אור מקיף דזעיר. אבל הציצית הוא מקיף על כתרה שכנגד לבו ולכן אנו מכוונים להשים הציצית כנגד הלב:

ואור מקיף זה יוצא מיסוד אימא אשר שם ואיתא בס"הכ שה"ס קנ"א כנ"ף וד"פ כנ"ף כנגד חו"ב וח"וג גי' ציצי"ת. ולכן אמר כאן וכנפי מצוה לרמוז לאור מקיף של המצוה היא מלכות והנה תפילין וכנ"פים גי' תפ"ש שכן אור מקיף הוא התופש ומחזיק ולזה אמר ב"פ ותפשה לרמוז שבמלה זו רמוזים ב' אורות מקיפים הלא הקודם הוא הנעשה למעלה קודם שעת הציצית ולכן מקדים תפלין לציצית ועוד כי אפי' בעוד לילה לוקחת לעצמה תפלין מבחי' הבריאה. ועיין מ"ש סוף פ' במדבר דף ק"ב ע"ב. והרי ב' בחי'

שעושה איש ישראל דווקא הזכרים ושניהם ראש התיקון לנערה בתולה שירדה לבריאה ונבדלה מבעלה ואנו מתחילים בתחלת היום ונותנים לה קדושין בתפלין ומכניסין אותה תחת טלית בעלה והרי כבר שלימה בזה שהיה חסר לה דהיינו אשר לא אורשה ותפשה בקישורא וכו'. והוא נתינת טעם לב' תיקונים שנעשה לה בעלותה מבריאה לאצילות ואלו נעשים דווקא ע"י ישראל איש זכר כאמור. האמנם יש ענין אחר שנעשה לה תיקון שתחלתו הוכן על ידינו בק"ש שעל המטה כאן למטה. ועיקרו נגמר ע"י נשמותינו בחצות בהיותן עדיין למעלה שם בג"ע העליון ולכן מציע:

בת יחידה דא נשמה פי' שנקרא כך מסטרא דשכינתא וכנז"ל והשכינה נקרא בת יחידה כנז' ריש פרשת משפטים:

ושכב עמה בצלותא וכו' הוא ק"ש שעל המטה שעניינה הורדת מוחין לזעיר כדי שישפיע במוחי נוקביה הכח להיעשות כלי ולקבל שפעו בזווג הגמור. וק"ש זו היא צלותא דשכיבה וכללותה להוריד לה רי"ו דהיינו ג' ע"ב אליו: אמנם אליה ע"ב קד"ם כמ"ש בס"הכ ודקדק לומר בהשכיבנו משום דבו אנו מכוונים השכיבנו אבינו לשלום שהוא קודם חצות. והעמידנו מלכנו אחר חצות דהיינו אחר שנעשה הזווג בפועל ע"י נשמותינו. ואז נאמר ונתן לאבי הנערה הוא זעיר. שהרי אז היא באצילות מקום אבא המקנן באצילות והיא למטה בבחי' בת וכמ"ש בועז הצדיק ברוכה את לה' בתי.

ואז ונתן האיש השוכב עמה פי' אותו האיש הראוי לכך נ' כסף הם בחי' הרי"ו דהיינו השורש הנק' אוירא דכייא ונחלק לה' חסדים. וכמו כן אשא דכיא לה' גבורות שה"ס המ"נ עצמם. ולפי שהגבורות נמתקו' בהתייחדם בחסדים לפיכך נק' כולם כסף וז"ש כ"ה כ"ה אתוון דיחודא כלו' שבייחודן נעשים כולם כסף:

נשמתא אית דמטרוניתא היא נפש דאצילות בין הנק' זיהרא עילאה שהיא מאצילו' ובין המתפשטת בתוכיות בי"ע והוא מאצילות:

דאיהי אמה ידוע שהיא מן הבריאה בבחי' בריאה כגון וכי ימכור לא אמר דאתמר בה. שאין ענין אותו הפ' אלא להורות שהבריאה נק' אמה. אבל עיקר הפ' נאמר בשל אצילות היורדת למטה לבריאה:

דאיהי שפחה וכו' ירמוז למ"ש מכוונים במש"ק במלת כוננהו שעולת העשייה אל הבריאה כונן ה"ו וידוע מהסבא דמשפטים דתלת אינון אמה עבד ושפחה שה"ס נר"ן דבי"ע ונמצא ששפחה היא עשייה וע"י האדם היא עולה למדרגת נשמה גם שהיא שפחה הדיוטא:

אוף הכי וכו' הן ר"ן דיצירה ועשייה:

ולזמנין נשמתא אזלא וכו' ירצה ידוע שבבריאה כח הרע מועט ולכן אין אחיזה ליצ"הר להתגרות בנשמה. אבל כשהיא יורדת ובאה בגלגול בסוד ולא מצאה היונה מנוח הנדרש על הגלגול בתיקוני' בדף י"ט ע"ב אז היצ"הר רודף אחריה ומתחזק:

לאעלא בגופא וכו' ר"ל שהגוף שהוא חומרי ונעשה לגשמיות הוא כשפחה כלפי היצ"הר לשרתו אבל איהו שד יהודי. הענין ידוע שיש שדים יהודים וגוים. והסוד שיצ"הר כחו מהתפשטות הגבורות של עולמות הקדושה דיש בו הכנה להמתק עם כח התורה והחסדים. משא"כ באו"ה שכולם רע. ועיקר ענין זה מבואר בפ' וארא דף כ"ו ע"ב על פ' וידעת עם לבבך כי ה' וכו' שפי' שמייחוד ב' לבבך לאהוב את ה' מזה תדע כי ה' הוא האלהים כולא חד. וזהו פשט שמע ישראל וכו'. שהכל אחדות שלם. ולכן תוכל לאהבו בכל לבבך:

ונשמתא י' אמה קרא י' לנשמה כי ניצוץ אור ה' דוגמת אות י'. ועי"ל כי כחב"ד דבריאה ה"ס והיה לד' ראשים כי כתר ראש כולל למקיף. וחב"ד ג' ראשי הקוים ימין אמצע ושמאל והיינו ד' ראשים. והנה בהם מאיר אור תנה"י דמלכות דאצילות ד' אותיות אד"ני. נמצא שבדעת מאיר אות י' דאדנ"י וגם הוא ראש יסוד וידוע שהנשמה נמשכת מן הדעת והעיקר הוא מ"ש בסוד עיבור ע"ב רי"ו שהרי"ו הוא סמ"ב והזרע היא מהחיה חכמה שה"ס י' ואמה י' יו' יו"ד גי' אמ"ה ועבריה כי הדעת נק' עבר הנהר ומז"לן הנה י' י"ו י"וד גי' אמ"ה ויצר מלא כזה יו"ד צד"י רי"ש האותיות אמצעיות וד"י הרי יו"ד והאחרונו' שד"י הרי שהיצר הוא ש"ד ועם הנשמה שהיא י' אתהדר שד"י ע"כ:

אתהדר שד"י שנמתק בקדושת הנשמה וכבר כתבנו שביצר רמוז יצר יו"ד שד"י יודוע שדעת סודו שד"י ויסוד דמלכות ג"כ וגם בבריאה מאיר אל שד"י כמ"ש ונשמת שד"י תבינם ועוד הבן שאות יו"ד וש"די שיש במילואי יצ"ר הלא הם בצירוף וד"י די"ש והסוד שבין יו"ד ובין שד"י יש להם ו' צירופים וזה סדרם שד"י שי"ד די"ש דש"י יש"ד יד"ש. ועז"הד יו"ד יד"ו וד"י וי"ד די"ו דו"י. ותמצא שב' הצירופים שבמילוי יצר הם השלישים וכשתשכיל בו"ק שבדעת הם באמצע ו"ק ת"ת שבדעת. דנטיר לה הוא מ"ש הרב שכשנמתק יצ"הר חזר לטוב כי מלאכיו יצוה לך:

ותב בה בתיובתא היינו מרז"ל זדונות נעשות כזכיות:

ומברך בה וכו' ה"ס יחוד היכל הרצון בק"הק וברכה בינה וקדושה חכמה ויחוד בכתר. מלאך דידיה מט"ט הוא היכל הרצון ת"ת של בריאה כנז' באוצ"ח שה"ס גוף זעיר דבריאה ושד"י מבפנים המאיר בו. ולו תהיה לאשה. כי קה"ק סוד מט"תו שלשלמה גי'

תנ"ה ת"ת נ"ה דמלכות המאירים שם וזהו ענין הקדושה וברכה הנז"ל כי תהיה הנשמה נשואה לעולמים עם הגוף ההוא בתחיה.
ועי"ל מה שכתב ואיהו לא בעאת וכו' פי' שאינה חפצה להבעל ממנו אם תשאר הדיוטה ושפלה לפניו דהיינו אם תתייחד אליו בלא קידושין שתתבזה בעיניו כאחת המזנות באופן שאם הוא יבעלנה ודאי אנוסה היא ולכן ולו תהיה לאשה בהוי"ה דהיינו קידושין כדי להפיס דעתה שהרי היא חושקת בו לטובתה כי היא הנז' לקמן שהיא המגולגלת שמוכרח לה לחזור לגוף להשתלם. משא"כ הנשמה החדשה שאינה רוצה לירד מעולמה כמ"ש בסבא דמשפטים:
וזוהי האנוסה האחה דלא רחימת ליה אבל זו השניה אוהבת את האדם אך שתזכה להשתלם בו. להמשיל משל ענין ב' מיני אנוסה שאמרתי הוא הקדמה ומשל לב' עניני הנשמה החדשה היא הא' והמגולגלת היא הב': איהו שד יהודי עי"ל בו כי סתם יצה"ר הוא מן הגבורות הקשות שהם פ"ר ושליטתו י"ג שנה כנגד י"ג אותיות דאלהי"ם דההי"ן שעולה צר"ה ועם פ"ר הרי יצ"ר הר"ע:
אבל זה באו"ה שהם בעשייה ששם סמא"ל מלא בכחו העולה עשי"ה אכן של ישראל הוא בסוד י"ג אותיות דמילוי יודי"ן שהוא בבריאה ומן הרע שבה שהוא מעט משם יצה"ר של ישראל שהם מרובים בטוב ונוחים להטיב ולהמתק ויצה"ר שלהם גי' אלהי"ם דיודי"ן העולה יצ"ר ומתוקו מבחי' פנימיות מוחי היניקה דהיינו ה"י מאלהי"ם. וענין שד יהודי כמ"ש במעשה ירושלמי וכענין אסתר ריש פ' זו. ומ"ש ויצה"ר רדיף אבתרהא לאעלא בגופא דאיהו שפחה לגביה גרסינין. ופי' שכשהנשמה נעה ונדה בקליפת נוגה ומזומנת ליכנס בגוף אדם ואז יצה"ר רודפה להכניסה בגוף חומרי שסוף סוף איהו היצה"ר סופו להיות שפחה משועבדת לאותו בן אדם. אעפ"י שהיצה"ר אין זה דעתו תחלה. אלא אדרבה חושב שכשתשוב אותה הנשמה לחומר תוסיף לחטא ותהיה תמיד נכנעת אליו תחת רשותו אבל לא יהיה כן אלא הוא יכנע אליה מפני שהוא קרוב להמתק הגם שעכשיו הוא שד ומזיק הלא הוא שד יהודי וכנזכר:
ונשמתא י' אמה העבריה פי' שורשה מקדושת האצילות שה"ס י' של שם שנשתרבבה לתוך פנימיות הבריאה והוא שם אמה משרתת לקדושה ובסוד י' כנז"ל י' יו' יו"ד גי' אמ"ה. וזה היצה"ר שרודפה להכנסה בגוף חומרי יש לו התייחסות עמה ודאי שהוא מבחינתה הכמוסה בקליפת נוגה. והנשמה יש לה כח משרשה להתגבר על השד ולקרבו לקדושה לצל שד"י ונעשה שומר לאדם כי כך היא המדה שהגבורות הנמתקות הן הן המגינות ומושיעות.

ותב בה בתיובתא פי' שב עמה למקורה שהוא הבריאה ששם היא התשובה דאימא מקננת בה. ומברך בה כנז"ל שה"ס ראש הבריאה. אבל לא הזכיר עיקר התפילה שהיא העמידה. מפני שזה מיוחד לנשמה שהיא מפנימיות הבריאה ועולה לאצילות ואין כח למלאכים שלה להכנס שם אלא נכללים בכללות העולמות בסוד כנפים לאצילות וכמ"ש בסה"כ ע"ש ותראה שיש זווג לאו"א דבריאה ביחוד ק"ש וכן הוא בפ' שלח לך דף קס"ב:

מה דהוה איהו שד ר"ל שבפעם הא' שבאה זאת הנשמה לעולם היה זה היצר מלאך של גבורות. ואח"כ בעוונות שעשתה נתהוה לשד גמור. ואח"כ שנתגלגלה ועשתה תשובה כאמור אז אתהדר מלאך דידיה מט"ט פי' שהמלאך הממונה עליו הוא מט"ט. ובזוהר מוגה העביר קולמוס על מה שכתוב רוחא מניה ואני נלע"ד שיובן במ"ש בליקוטי נביאים פ' והחיות רצוא ושוב. כי לפעמים ר"ץ ונ"ד ח"י ממט"ט שהם ב' טיתי"ן וז"ס ו' צירופי יה"ו כמ"ש באוצ"ח ואז נשאר ממט"ט רק רמו"ן והיינו ר"צוא גי' נורי"אל ואז תוכל להיות אחיזה בו לחיצונים אבל כששבים אותיות ט"ט לתוכיותו שאין בו אחיזה לחיצונים אז הוא ושו"ב גי' שד"י מספר מטטרון וזהו דייק אומרו אתהדר מלאך דידיה מט"ט רוחא מיניה שהוא הפנימי ואתהדר שד"י שהוא אור יסוד הנקרא שד"י ובו ו' צירופי יה"ו הנזכר. דהכי סליק פי' שכשהוא כן ברוחו הפנימי עולה שד"י וז"ש דהכי סליק ומיד יתקיים ביה ולו תהיה לאשה. ירצה גם שמתחלה אנסה להכנס באותו גוף כמעט באונס שלא ידעה אם תזכה בו ואם לאו. הלא עתה שעשה תשובה ויחוד ברכה וקדושה. אז דעתה מתפייסת כי תהיה לו לאשה בהויה חדשה ותתקשר בו לעולם:

לא יוכל שלחה וכו' אפי' לע"הב וע"ד שנינו כל ימי חייך להביא לימות המשיח וטעמו שכיון שנתעלתה למקום התשובה היא אימא עילאה. שוב אין בו אחיזה לחיצונים:

בחובין דעבדת ר"ל שעשתה בפעם הא' שעליהם נתגלגלה כנז"ל כי לזה התקינו לומר חטאנו אנחנו ואבותינו אז נקרא רשע בן רשע כמ"ש הרב ז"ל:

ויתקיים ביה האשה אשר כו' תימה מה ענין פ' זה לכאן וי"ל שאין ספק שהעובר עבירה משליט בעצמו היצה"ר שלו שהוא יהודי כנז"ל. והנה הגנב נמכר לתיקון עונו ונקרא עבד עברי שנשתעבד לקליפת נוגה ואם אינו חוזר בתשובה יורד למדרגה שפלה שנשמתו נשפלת להדבק בשפחה כנענית וזהו אם אדוניו יתן לו אשה. דוק שלא אמר אם תתן לו אשה האשה וילדיה יהיו לך וכמו שהתחיל בלשון נוכח כי תקנה. והטעם שרומז שזהו פועל הנוגה שנשתעבד לו והוא המגלגל להשפיל העבד עברי האמור לדיוטא התחתונה להוליד בכנענית וזהו סי' שזה העבד לא עשה תשובה. ולכן האשה העלובה היא נשמתו

הירידה וילדיה מלאכיה המשחיתים תהיה לאדוניה האמור. והוא הע"ע הנז' יצא בגפו כמו שהיה ש"ד ולא מלאך:

והאי שד איהו וכו' דע שמדרגת משההיתה בתחלה שלמט"ט דאתמרביהוהנהנערבוכה וכן מש"ה נוטריקון מט"ט שר הפנים ובמדרגתו עשה המופתים במצרים ומטהו היה מסודו ולהיות ששם ביצירה הוא ממש עה"ד טו"ר לכן פעם הטוב גובר וזהו מטה שמטה הרע לטוב ונחש נעשה מטה ופעם להפך. ואם תחבר ש"ד למטה שמורה התגברות הרע אז יהיה נח"ש ואם תסיר שד מנחש ישאר מטה. וסוד הענין שמשה חשב שישראל היו שקועים בקליפות הגסות והרעות שהן ממש ערות הארץ ולכן תמה איך יוכל להוציאם משם וה' הודיעו שלא ירדו למדרגות התחתונו' כי אם לקליפת נוגה שהוא עה"ד טו"ר שבו חטא אדה"ר. ולכן היו נשמות ישראל שבמצרים משוקעות בקליפת נוגה המתהפכת מרע לטוב ורמז נכון רמז למשה לאמר שאם ישליכהו ארצה דהיינו שיתירו לו הרצועה תהיה נחש ואם יחזיקו בו ויעמידוהו ברסן ההנהגה יהיה למטה. ועוד כפי הסוד שאם ישליכהו ארצה לשישפל למקום הקליפה התחתונה יהיה נחש. ואם יחזיקו בו יהיה למטה ויתמתק. כמו שהוא פנימיות נוגה שקרוב להמתק ולהדבק בקדושה:

הכי האי שד אתהפך וכו' כתב הרב בש' קליפת נוגה וזה לשונו בפרק א'. נפש הצדיק נותנים לה יצ"הט שהוא מלאך א' מפנימיות חיצוניות דקדושה ויצ"הר שד א' חיצונ' דקליפה. עכ"ל באופן שב' היצרים הם מבחי' א' הרע בקליפה. והטוב בקדושה. ושקולים הם או מב' הפנימיות או מב' החיצוניות ולכן הם זה לעומת זה וכשזה קם זה נופל:

ואם האדם זוכה אז פנימיות חיצוניות נוגה נדבק לקדושה ומשד נעשה מלאך ונוכל לומר ששם שד כולל כמה בחי' גבו' אלהי"ם פ"ו וה' אותיותיו צ"א וריבוע אלהי"ם ר' הרי רצ"א וי"ג אותיות המילוי הרי ש"ד הסר ממנו הריבוע והאותיות דמילוי שהם דינים קשים נשארו ב' הראשונים גי' מלא"ך. והו' מלאך אלהי"ם גבורה נמתקת:

ומהכא אשתמודע יוסף שידא וכו' שהוא היה מצד הרע של רב יוסף שנהפך להכלל בצד הטוב:

דאית מנהון כמלאכי השרת ולפ"ז משר"זל ו' דברים נאמרו בשדים. אין הכוונה שכל הו' הם בכל השדים אלא בכללותם כלו' ג' דברים הטובים הם באלו השדים הטובים שנהפכים למלאכים אבל מ"מ אין להם חלק בפנימיות הקדושה אלא בחכמות חיצוניות וכדמסיק שיודעים העתידות מתוך האצטגנינות. ולא בר"הק באור הפנימיות. אלא בחכמת הטבע שהיא בחיצוניות העולמות שנבראו בשם אלהי"ם. כי אחר שבא אדם נודע שם הוי"ה שסודו הפנימיות:

ואית מנהון כבהמה הם השדים של עמי הארץ שהם חיצוניות דחיצוניות דקליפה כנז"ל:

דף רעז:

מארי סתרי תורה סודות פנימיות הספירות. מארי מדות בקיאים בבנייני הפרצופים שבהם בחי' המדות והשיעורין ולכן הם יורשים נשמתין מסטרא דמלכות כי היא כוללת כל האצילות. ובתוכה מושפעים כל המוחין. דמאן דירית לה. פי' שמושרש בה בקביעות בתורת ירושה שאין לה הפסק: וזכי לה. שיש בו כח להאירה ולהשפיע לה אור מלמעלה בכח תורתו ומעשיו. א"נ יש לפ' סתרי תורה וכו' במה שנודע שבעולם התיקון כל הספי' כלולות ממ"ה ומב"ן. וסתרי תורה ה"ס מ"ה ומארי מדות ה"ס שם ב"ן כי בו נבנו כל הפרצופים. ובכללם הם סתרי תורה בעיון הסודות. ומארי מדות במ"ט שבהם נבנו הכלים והפרצופים. והשתא א"ש אומרו דמאן דירית לה שהוא בבחי' עצמה שהוא במ"ט דבחי' עשייה הוא במלכות ובעל מעשים טובים הוא יורש ממש של המלכות שיורש סגולתה לבנות הכלים. וזכי לה הוא בלימוד סתרי תורה שמוסיף לה אור הפנימיות. ולכן זכי לעשר ספיראן וכו' איתא בס' א"י שהמלכות תחלתה נקודה אחת ואח"כ נעשית ספירה שלימה מאבי"ע וז"ש עשר ספיראן שכל א' כלולה מאבי"ע. בלא פירודא דהיינו קשורות בסוד פרצוף דהיינו י' ולא ט':

דאי הוו ירתין וכו' ר"ל מבחי' העצמית שהיא שם ב"ן שהיא היא הצריכה תיקון ועליה כל כוונתינו כי בחי' מ"ה אינן צריכות שום תיקון כנודע. הוו ט' בפירודא מינה. יובן במאי דקי"ל שבעת תיקין העולמות נתוספו בזעיר ג' ראשונות שהוא היה בעל ו' נקודות. ובמלכות ששרשה נקודה א' נתוספו בה ט' מדות. ובעת העון ב"מ מסתלקות ממנה: וז"ש ואי הוו ט' בפירוד' מינה והיא נשארת יחידית ובגין דלית תמן פירודא אמר וכו'. הכוונה שאלו הצדיקים הם בעלי ס"ת ומדות יש להם שייכות ואחיזה במ"ה וב"ן מסוד תיקון העולמות. וה"ס מהטבאל אשת הדר ושם הוא הייחוד שעליו אמר ס' יצירה שכל סודותיו על עולם התיקון ולכן הזכירו בשמו וע"כ אמר י"ס בלימה. מפני שעולם התוהו סודו מעשרה נקודות ממשיים שיצאו מעיני אד"ק אבל עולם התיקון שהוא מהארת המצח ה"ס הארה. שלגבי הנקודות נק' בלימה. וגם כמ"ש מהר"י צמח והובא בס' א"י שרמז בלי"מה בל"י סודו מ"ב דהיינו כ"ב אותיות וי"ס דנפש וי"ס דרוח דהיינו בל"י. ומ"ה הוא ממש שם מ"ה שהוא פנימיות התיקון. וגם בלי"מה פי' בלי מהות כי הוא רק הארה כנז':

ואי תימא דסליקת וכו' וכלו' שהרי מ"ה וב"ן הם עשרים י' ממ"ה וי' מב"ן:

שמא מפרש וכו' ר"ל לעולם כי אם עשר שה"ס שם מ"ה המיוחד בשם ב"ן כזה יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה שהוא נכלל ומיוחד בשם מ"ה כי במקום הזכר אין נחשבת הנקבה כאמור בכ"מ בזוהר:

ובג"ד י' ולא י"א פי' שאפי' שרשה העצמי שהוא רק נקודה א' אינה נזכרת בשם לבד מן העשר:

ואינון י"ב ירחין אינון מדילה מז"ל שמובן כללות ענין זה במ"ש בס' הכ' ריש תפלת ר"ה כי כל החדשים הם במלכות אלא שיש בזה ב' בחינות כי ו' חדשים בחי' עצמה ו"ק שלה וששה בחינות הזכר המאיר בה. וז"ש ואינון י"ב ירחין אינון מדילה. ר"ל שכולם שייכין לה. וזה בבחי' חדש שעניינו חידוש ואין זה אלא בנוקבא ולכן כתוב אשה חדשה לרמוז לשם חדש: דהא שנה איהי כלה. כי שנה מלשון משנה תורה: והיא גם היא לשון שינוי והוא הנעשה בה מדי חדש בחדשו. ויתר ע"כ שנת החמה דאיהו זעיר הוא שס"ה בסוד ה"פ ע"ג שמקבל מאימא. אבל שנת הלבנה ימיה שנ"ה ימים וגם הוא ה"פ ע"א שמקבלת מזעיר וידוע שע"א זה הוא מסוד מ"ה כמ"ש בס"הכ והנה מ"ה עם עשרי: אותיותיו גי' נ"ה כשם כל"ה וזה ירמוז דהא שנה איהי כלה. וגם בשנה אחת נכללות כל ההשפעות המושפעות בה והיינו כלה כלולה.

ולית כלה בר בי"ב ירחין וכו' זה ענין אחר ויובן במ"ש בס"הכ בסוד השכיבנו שהיכל ק"ק דבריאה הוא סוד המפה העליונה. ונל"עד שאפי' בזווג היום הוא כך שהרי ראש הבריאה דהיינו היכל זה עולה ונכלל באצילות. והנה על היכל זה נאמר שהים עומד על י"ב בקר שה"ס ו' היכלי הבריאה מלבנת הספיר עד היכל הרצון ועוד ו' היכלות שבהיכל הרצון עצמו הרי י"ב. הרי א"כ שסוד המטה עומד על י"ב וז"ש ולית כלה בר בי"ב וכו' שסוד הכלולות דהיינו הזווג נעשה בי"ב:

ולית תיקונא לכלה בר בי"ב זה ענין סוד אחר והוא כי סוד י"ב חדש הוא בסוד י"ב צירופי ההוי"ה העולים שי"ב כמנין חד"ש ואלו מאירים בי"ב צירופי אהי"ה העולים רנ"ב כמנין איברי הנקבה שידוע שכל תיקונה משם אהי"ה ומשם בוכ"ו כנז' בס' א"י וב' שמות אלו עולים כל"ה שהם המתקנים אותה. לכן אצטריך חתן למחדי. החתן הוא בסוד זעיר המאיר בג' מילואי אהי"ה העולים תנ"ה והם בנה"י דאימא הרי חת"ן ועליו להמשיך השמחה שהיא מצד אימא שלכן בשבת שחל להיות בי"ט אנו אומרים גם בשמחה ובצהלה. ועוד כבר ידעת שג' אל"פין שבשם מ"ה סודם ג' שמות אהי"ה המאירים לחתן ומהם עיקר בנין הנקבה כנזכר בכוונת תפלת ר"ה בסוד של"ג שהוא ג"פ אל"ף. ויתר ע"כ כמו שד' יודין דע"ב וגם ייא"י דס"ג הם התוכייות שבהם. כך י"א א"א דשם מ"ה

הוא עיקרו וה"ס הטיפה הכלולה מד' מוחי חו"ב חו"ג והנה יו"ד אל"ף אל"ף אל"ף גי' שמ"חה שהוא ממש אור אימא המשמח את רחל ע"י בעלה וגם יש בו י"ב אותיות כנגד י"ב חדשי השמחה הנשפעים לה ולביתה. לה י"ב אותיות אדנ"י. ביתה י"ב בקר הנזכר וזה בסוד החיצוניות. ועוד לה ולתיקונה בסוד הפנימיות י"ב צירופי אהי"ה המתקנים אותה בכח י"ב צירופי הוי"ה ולכן ס"ת נק"י יהי"ה לבית"ו שנ"ה הוא שם הוי"ה שהוא העיקר בצירופיו לשמחה זו. ועוד כי גם ד' אותיות הוי"ה שולטים בד' תקופות וע"ד כתיב ביעקב ויקח וכו' שאז היה הולך ליקח את רחל ועשה שם ייחוד גדול.

דף רעח.

ובזה מובן מ"ש כאן ועולמתאן י"ב הוו שהן י"ב מלאכים משמשי השכינה ונחלקים תחת ממשלת מג"אר ושמותם תמצא בפ' ויצא דף קמ"ט ע"ב בסתרי תורה. ולפי שהם מעולם הבריאה ומשמשי השכינה לכן נקראו בסוד נערות:

וכולא איהו רזא דשנה כי ד' מלאכים הראשים משמשים בד' חלקי השנה ניסן תמוז תשרי טבת. והח' האחרים אשר תחתיהם בח' חדשים אחרים: בג"כ וכו'. חזר לשנות דברים אלו ללמד שלכן כתיב שנה אחת. ולא סגי ליה אומרו נקי יהיה לביתו שנה. משום דמצינו שנים בתורה שהולכים בהם אחרי שנות עולם כשני ערלה וכיוצא. לכן טרח וכתב שנה אחת להורות שתהיה מיום ליום שנ"ה ימים דהיינו שנים עשר חודש. מכל הטעמים האמורים:

דחדוה דא וכו' הענין שיש ב' מיני שפע א' שיורד בכל המדות והן מסתפקות כל א' חלקה הראוי והנותר על הצריך לכל אחת תשפיענה בחברתה שלמטה ממנה. וכן האור מתמעט ומתעבה ממדרגה למדרגה. ויש שפע אחר שעובר דרך מעבר לבד ואינו מתמעט וזו היא המעלה הנזכר כאן. כי השמחה המושפעת לכלה מאת אימא ע"י זעיר בעלה. אין הכוונה על זעיר לצורך עצמו אלא לכלה לה לשמה כי אליה מושפע האור מאימא ע"י בעלה. וישמח את אשתו וכו' שאז היה פועל עומד וירצה לומר שהוא ישמח ויעלוז עמה והיא תהיה תלויה בו אבל ושמח הוא פועל יוצא והכוונה שהיא תהיה העיקר:

כגוונא דא כלומר כיון שהוא באופן זה העיקרית בשמחה. א"כ צריך שתהיה השמחה שלימה. כמו שהוא ענין פועל הדגוש שהוא פועל חזק כנודע לבעלי הדקדוק. והיא גילה אחר גילה מבית ומחוץ:

וזהו בגופא ותיקונה בגופא בכל מיני ידידות חיבוק ונישוק וזווג וכן במלבושיה ותכשיטיה:

ומאן חדי לון צדיק הוא יסוד עולם שבו נתקנת גופה ופרצופה כידוע כי הוא כנגד דעתה ליתן לה ה' גבורות ממותקות לבניינה. ואח"כ משפיע בה השפע בפנימיות בסוד הזווג. ולכן נאמר במרדכי הצדיק לקחה מרדכי לו לבת וארז"ל לבית. וכולא ביה כי תחלה הוא בתו ואח"כ ביתו:

וע"ד נקי יהיה לביתו רמז ליסוד שתיקונו תלוי במדת ונקה כנזכר בכוונת קונה הכל וגימטריא יהו"סף והבן. ונק' נק"י על שם שזרעו בו נקי וברור מכל סיג. ולעומתו הבעל התחתון יהיה נקי מכל עמל ויגיעה:

לית ליה מדיליה פי' שא"א שלא יהיה לו שפע להתקיים אבל אין לו מחלק הפנימיות הנוגע לו משלו מעולם האצילות:

אלא מאי דיהבין ליה בצלותא שאז כל העולמות של בי"ע נתעלו ראשיהם לאצילות ואז מאיר במט"ט אור משורשו. בהתעלות שמה פנימיות שלו: צלותא תפלה דיליה: כי שם נפשו מתפללת בעטיפת ציצית. שסודה אור היוצא מיסוד אימא שבחזה מכנגד הלב ושמשם אור העינים כמד"א וראיתם אותו ואז יש עי"ן לענ"י וזאת התפלה הנזכר בפסוק זה:

תפלה של יד איהי שסודה מוחין דנוקבא מנ"ה דבעלה כנודע שהיא נקרא יד כהה וזה מחמת מיעוט אורה כנודע: ועי"ל שידוע שהציצית סודה במט"ט וכנזכר בדרוש השמות ולכן עטיפת הציצית הוא תיקון ליצירה כמ"ש בסה"כ ותפלה של יד הוא תיקון לבריאה ומט"ט נקרא נער וזקן כמש"ה נער הייתי גם זקנתי ולכן ציצית ותפלה של יד שניהם תיקון לנוקבא:

תפלת ערבית דאיהי וכו' כי מדת יום חכמה זעיר סוד הרוח ומדת לילה ה"ס הנפש זו הנוקבא ואיתא בפ' תרומה דף קמ"א ע"א איברים ופדרים דמתאכלן בליליא לאתזנא זינין אחרנין וכו' בגין דלא תשלוט ס"א כי בזה הם מסתפקים ואין מזיקין וז"ש שירי מצוה מעכבין וכו' שמעכבים ממש את החיצונים שלא יצאו ויזיקו. וכן בפרט הכרם והפאה שנעשים הפקר שממנו נהנים השדים. וכמ"ש התוס' פ"ק דתענית דף מ' על מעשה של אותו השד דפרק כל הבשר שחייבו רב אשי לשלם אותה החבית שהפקיע.

ועי"ל שמ"ש דעלייהו אתמר קאי אשיורי קרבנין. ומ"ש כגון פרט הכרם מפורש בסמוך במ"ש לעני ולגר וכו'. וכללות הכוונה שגם הם תיקון להגן בזמן הגלות כשזעיר משפיע דרך מט"ט הנקרא אז עני כנז"ל ואז הזעיר נקרא גר שהוא חוץ ממקומו והוא בקטנות בבחי' יניקה דהיינו ו"ק המקננן ביצירה וחסר ממנו סוד המוחין. וידוע שכשהוא בגדלותו יש לו ג' היחודים הוי"ה אהי"ה. הוי"ה אלהי"ם הוי"ה אד"ני. אבל בגלות אין לו

הוי"ה אהי"ה. והנשאר עולה ג"ר הייתי בארץ נכריה. דק' והלא כל ישראל היו אז גרים במצרים בחיוב. אלא שיכוין לפרטות מדתו שהוא זעיר שאז היה בבחינות הקטנות:
דאיהו בגלותא וכו' פירש עמודא דאמצעיתא הוא גר בגלותא רביעאה בשביל ישראל שנצטוו מצות הפרט והפאה:
מקיימין ישראל וכו' וא"כ מאי אירייא לגלות בעודם בארצם:
על אינון דמתרבי הם היהודים שהיו בזמן הבית יוצאים לח"ל וכההוא דשנינו סוף פ"ק דמכות סנהדרין נוהגת בארץ ובח"ל שכל הדרים בח"ל נכנעים תחת ממשלת הע' שרים ונקרא גרים וצריכים רחמים כ"ש על נשמתין וכו' שהן גולות ממקומם העליון לחזור לעוה"ז:
בגינייהו ר"ל שיש נשמות הגולות ג"כ לצורך הדוד ואלו אינן צריכות לסיוע שלנו כי רב חילן אבל הנשמות החוזרות לעוה"ז בעבור עצמן שהן ערטילאין מן המלבושים הנתונים לנשמות בג"ע לחזות בנועם ה' וחוזרת לתקן להם בגדי ישע. והן כפרט הכרם הנושר והמתפזרות בפאות העולם ועליהן היו מגינות מצות הפרט והפאה הניתנים לעניים שבזה נותנים כח לשכינה להגן עליהם ולעוזרן לצאת מגלותן מתוך הקליפה. וענין זה היה נוהג גם בהיות כרם ה' צבאות במקומו שהנשמות החוטאות היו כפרט הכרם הנושר ממנו. ואם תשכיל תמצא שבענין אלו הגולין יש מציאות גלות שכינה ובעלה שצריכין לצאת חוץ למקומם להגין על הגולין וז"ש דהאי איהו דאמר קרא וכו' שלא נאמר יוצאת מקינה אלא נודדת ע"ד דאמרינן בב"ב המדדה אין מדדה יותר מנ' אמה כן הנשמה שהולכת גולה בעונותיה היא ממש כניפול הנז' בפ"ב דב"ב שבעוונותיה חוזרת לקטנות ואינה רחוקה מקינה היא השכינה לפי דלא זזה מינה וכמ"שה לא מאסתים ולא געלתים. ולערך נדודה כן איש נודד שהוא זעיר שבקטנותו נק' איש ולא אדם כמ"ש בפ' תזריע דף מ"ח ע"א ואפשר שדורש נודר נדוד כפול נע מאתריה ונד וכו' וכן הוא בנשמה:
הה"ד ביומו תתן שכרו דלפי הפשט הפסוק מדבר בשכיר לילה כמ"ש בפ' המקבל וא"כ הו"לל ביום תתן שכרו אלא רומז למ"ש בפ' קדושים דף פ"ה ע"א לית לך יומא ויומא דלא שלטא ביה יומא אחרא עילאה וכו' והיינו ביומו. פי' ביום שלו שהשפיע עליו כח לפעול ובזה יכון סודו על עבודה שבלב זו תפלה שבכל יום בא השפע מאחד מו"ק. וה' מזהיר לא תעשוק וכו' הוא מט"ט כדבסמוך.
מארי מתיבתאן וכו' ידוע שיש ב' ישיבות למעלה כנז' בפ' בלק דף ר"ג ע"ב והן מתיבתא דקב"ה והיא בבריאה ששם ג"ע העליון. ומתיבתא דרקיעא שהיא ביצירה. וגם נודע שמט"ט נקרא שר הפנים שיש לו ב' פנים שנק' נער וזקן כמש"ה נער הייתי גם זקנתי

ואר"זל זה הפסוק שר העולם אמרו. ולכן להיות שעכשיו מדבר על מט"ט לכן קרא לראשי ב' הישיבות ויתר ע"כ גם מרע"ה בתחלתו היה בבחינת נער שהוא מט"ט עם ו' אותיותיו ומשה נוטריקון מט"ט שר הפנים. אבל אחר כך זכה לבינה ה"ס בריאה גימטריא א"ל שד"י השולט בה:

מט"ט איהו שכר שכיר וכו' אקדים מ"ש בס"הכ בסוד ישמח משה שהוא זעיר במתנת חלקו שהם המוחין שקונה בשבת ואמנם בחול אינם כך אלא בסוד עבד מט"ט כי ע"י מזדווגים בחול וזהו כי עבד נאמן קראת לו ע"כ. ור"ל עתה ישמח באורותיו בשבת קודש ולא ביום אחר מפני שבשאר הימים קראת לו עבד נאמן. וגם איתא בס"הכ בסוד רצה והחליצנו בשבת ה"ס בריאה פי' שהשפע הנשפע בשבת ה"ס אור הבריאה כי משם תוספת הנשמה. ואמנם ידוע שו' ימי החול נק' ימי המעשה וכנז' בדרוש שביעית שהוא לסוד בירור הרפ"ח ניצוצין שבעשייה. ולכן נק' מט"ט עבד שעובד עבודה ובכחו מתבררים ד' ע"ב וזהו עב"ד ע"ב ד' שהם רפ"ח. וכל זה עושה בקבלו כח מו"ק דמקנני ביצירה וכנגד ו' אותיותיו. והנה עיקר פועל זה הוא או בקרבנות הנק' עבודה. או בתפלה הנק' עבודה שבלב ולזה כוין באומרו מח"י עלמין שכנגדו מיוחדת תפלתנו על ח"י ברכות בשחרית וח"י הוי"ות בפרשת יהי כבוד וכן בשירת הים וח"י ברכות העמידה. והם ד"פ ח"י גי' ע"ב. וגם ז"ס עב"ד ע"ב ד' פי' ע"ב הנעשה מד' בחי' ח"י בכל ד' עולמות אבי"ע אבל בודאי שהעיקר הן של העמידה שאז נעשה הזווג ומתקבצי' אורות של כל הו"ק ביסוד חי עולמים. והוא שם ש"די רבו של מט"ט וז"ס יוסף ב"ן י"ז שנה יוס"ף גי' ו' הוי"ות בסוד ו"ק אבל אז היה בן י"ז גי' הוי"ה במ"ק וזהו נע"ר ר"ל שבחינה זו של י"ז הוא בחי' נער שהוא מקבל מח"י עולמים וז"ש שליח דיליה לקבלא וכו'. פי' שמיסוד האצילות מושפעים הי"ח אורות שנזכיר לקמן. וכבר ידעת שיש ב' מיני שפע א' שאינו מתעבה ולא מתמעט בעוברו דרך הצינורות. והב' שמתעכב במקום קיבולו ומתעבה לפי בחי' המקום. וזוהי הבחי' הנז' כאן שלכן לא אמר לאשפעא או לאחתא. שאז היתה הכוונה לבחי' הא' והיא היא של זמן ההצלחה שאור אצילות היורד דרך בי"ע אינו משתנה וכעין שהיה בימי אד"הר שבאותו האור היה צופה מסוף העולם וע"ס. משא"כ בזמן הגלות שהאור נזער ונעלם במדרגת יצירה ולזה אמר לקבלא ח"י ברכאן וה"ס ט"ט ממט"ט שפירש עליו בליקוטי יחזקאל פ' והחיות רצוא ושוב. ואמר שבשם מט"ט יש שני מדרגות דהיינו ט"ט העולה ח"י ושהוא הפנימיות שלו שאין בו אחיזה לקליפות כלל. והנשאר הוא מר"ון גי' נורי"אל והוא בחי' טו"ר ועליו אר"זל רמ"ון מצא תוכו אכל קליפתו זרק. ונל"עד שנק' מלאכי היצירה חיות לפי שתוכיות פנימיותם הוא

מן ח"י הנז"ל. ולפעמים מתעלמות ב' אותיות ט"ט שהוא ח"י ונשאר רמו"ן כמנין ר"צוא. אבל כשבא השפע חוזרות להתגלות ואז הוא ושוב גי' מט"ט:

והנה סוד ט"ט שהוא הפנימיות כתוב באו"צח שהוא ח"י אותיות ו' צירופי יה"ו ושהם ט' מלמעלה למטה וט' ממטה למעלה וגם לענ"ד שה"ס ב' המדרגות בח"גת ט' אותיות ובנה"י ט' אותיות. והנה הם במילוי עס"מ עולים ב"פ קד"ם דהיינו רפ"ח ובסוד עב"ד הנז"ל. וידוע שכל עיקר הכוונה היא לחברם אל ה' אחרונה כנז' בסוד הלולב באופן הסוד הוא לעשות הוי"ה שלימה ולכן רפ"ח והוי"ה גי' שד"י שממנו מקבל מט"ט ח"י ברכאן דצלותא.

דצלותא דווקא לאפוקי ח"י ברכות של שחרית מן נט"י עד ברכת התורה מפני שאלה הברכות הן על סדר תיקון העולה אבל של העמידה הן בסוד אור המושפע בזווגים העליונים המושפעים ע"י ח"י העולמים:

תלת זמנין שהם בסוד ג' אבות שתקנו התפלות. ושרשם בחו"ג שבדעת ובבחי' ת"ת שביניהם כנז' בכוונת השופר. וידוע ששורש ו' צירופי יה"ו הם בדעת ומהם מסתעפים ששה הענפים בחג"ת נה"י:

ביומו תתן שכרו דא וכו' מפני שהיא בעיקרו של יום ושזה היא תפלת אברהם בעל החסד מדתו של יום לכן נרמזה ונאמרה במצות עשה שהיא בחסד:

ושל יצחק בלא תעשה כידוע ודוק דבשל שחרית שהיא עיקר השפע אמר תתן שכרו שהוא הניתן ממש בעצם אבל במנחה שהוא מרושם של אורות הבקר הוסיף לומר ולא תבוא עליו ירצה שיעשנו קודם שקיעת החמה ומלת עליו מדוייק שהרי אור הבקר אינו מתקיים בפני זעיר אלא עד ג' שעות. ואח"כ מתעלה להקיף עליו כל היום דאי עבר יומו בטל קרבנו כי זה נאמר דווקא על קרבן המנחה כי בשל הבקר תנן לא הקריבו בבקר יקריבו בין הערבים ובודאי דאיירי במזיד דאז הוי מעוות לא יוכל לתקון ואין לו תשלומין שעשה פגם ממש באותה בחי' של אותה תפלה. אבל אם שגג או נאנס לא נפגמה בעצם אותה הבחי' ומקבלת תיקון קצת בזמן תפל' הסמוכה לה דווקא ולכן חייב להתפלל תחלה לשם תפלת אותו הזמן והב' לתשלומין. כי מקבלת הארה מן העיקרית הקודמת לה. כי נל"עד שהמנחה היא מן הרשימו הנשאר מן השחרית. ולכך עבר יומו בטל קרבנו פי' היחוד שעשה ביום היינו כי אור דשחרית הוא מתקיים ברשימו שלו עד הלילה. והמתפלל מנחה נותן בו כח לעמוד ג' שעות ומתייחד עם של הלילה הבא. ואז מתייחדת מדת יום במדת לילה. ואם אינו מתפלל מנחה בטלה אותה הבחינה:

עני הוא עני ודאי בגלותא כי בגלותא מתלבשת בו השכינה ואין לה אלא בחי' אחוריים של מ"ה העולים ענ"י וגם מט"ט ה"ס נעל של השכינה שם אהי"ה דהה"ין. ובגלות אין לה אלא המילוי של קנ"א העולה ענ"י. אבל בזמן המקדש מט"ט מתעלה עד ת"ת דבריאה. וסתם כל ת"ת נקרא עשיר וכמ"ש בזוהר בפ' כי תשא. ואיתא באוצ"ח שגוף שש קצוות דזעיר דבריאה נק' מט"ט לית ליה מדיליה וכו':

דף רפ.

כשמשא דנהיר בסיהרא ובכל כוכבייא ומזלי כן משה וכו' בח"י דף קע"ט ואברהם זקן בא בימים וכו' בפ"ק דב"ב אר"א אצטגנינות גדולה היתה לו לאברהם בלבו שכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו רשב"י אומר מרגלית טובה היתה לאברהם תלויה בצוארו שכל חולה שראה אותו מיד נתרפא. וכשנפטר מן העולם נטלה הקב"ה ותלאה בגלגל חמה והיינו דאמרי אינשי אדני יומא וכו'. וסודו כי הנה בזוהר בפ' תולדות פ' ברחובות תתן קולה ביארו על בינה הנקרא רחובות והיא רקיע שכל כוכבים ומזלות קבועים בו. ואע"ג דבזוהר בפ' וארא קאמר שהם קבועים ביסוד ונראים במלכות. הכל סוד אחד כי כל האורות שורשיהם למעלה בבינה. ומשם כולם מקבלים אורות שלהם. וע"י החמה נהירין כולם כשהחתן יוצא מחופתו דלעילא ומקבל שם האור וזה רמזו בגמ' דחמה סומקא בצפרא דחלפא אוורדי דג"ע:

ועל דרך שאמרו בפ' כי תצא כשמשא דנהיר בסיהרא וכו' כי אין אור ללבנה וכוכבים ומזלות אלא מן החמה והחמה סוד הזעיר מקבל מאימא והכל בעשייה כעין חותם דוגמא עליונה. נמצא הבינה היא מקור לכל אצטגנינות ושורשיהן. ומטעם זה נאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ששורשיהן היה בבינה ודעת. ולכן ידעו להבין בחכמה זו וזה ג"כ טעם רז"ל שדרשו כי היא חכמתכם ובינתכם על הידיעה הזאת. והנה בינה נק' לב מבין. וגם מלכות נקרא לב כי שם ב' חללים ב' ההי"ן כמ"ש בתיקונים דף ס"ב. והסוד הוא כי ממקום שסיים יסוד בינה משם מתחלת מלכות כנודע. וכלפי זה אמר ואברהם זקן שזכה לזקנה ממש סוד הבינה הנק' עתיקא גם היא. בא בימים עילאין דבינה וה' בירך את וכו' ובא ר"א לפרש מהו בכל ואמר אצטגנינות גדולה כי ע"י שזכה לבינה זכה לאצטגנינות גדולה דייקא. לפי כי אצטגנינות הוא נמי ביסוד ומלכות שבהם כוכבים ומזלות קבועים. אכן אברהם זכה לאצטגנינות גדולה סוד הבינה הנק' גדול בסוד שבת הגדול. והוא היתה לו בלב"ו דייקא ומה היא שכל מלכי מזרח ומערב וכו' כי הנה נודע דמזרח סוד ו' מערב סוד ה' שבהם ג"כ קבועים אצטגנינות כוכבים ומזלות. אך כולם מצפים ומייחלים לחסד עליון דבינה אשר מרחובות תתן קולה

להאיר לכולם. ולפתח זו כל המלאכים והמזלות משכימין בבקר כשהשמש יוצא משם ומקבל אז האור כחתן יוצא מחופתו מלובש בעטרה שעטרה לו אמו ומשם מאירים כולם. וכאור בוקר זה יזרח שמש לכולם ונמצא כולם משכימים לפתח זה שהכל מצפים לראותו בסוד צאנה וראנה וכו' ואז כצאת השמש בגבורתו לרוץ אורח לזווג. כן מזדווגים ג"כ היכלי ומלאכי ת"ת ומלכות וכל האורות ומזלות דדכורא עם נוקבא כי הכל כדוגמא עליונה. ונמצא כולם משכימים לפתחו. ורשב"י ס"ל דזה כבר רמוז באומרו בא בימים. בימים עליונים ומאי בכל. ולז"א מרגלית טובה וכו' והכוונה ע"פ מ"ש בז"ח בפ' חקת דף צ"ב כשמן הטוב על הראש וכו'. שמניך נקרא מסטרא דאימא ומסטרא דאברהם וכדין שמניך טובים. מ"ט נגיד האי משחא טבא לאברהם משום דפשיט ימינא לאנהרא לסיהרא על דא כתיב וכו' ובס' תיקונים אמרו מלכות מרגלית כלילא מכל גוונין. וכן מרגלית גי' מ"ם למ"ד כ"ף וא"ו תי"ו. וכשהבינה מאירה אליה בסוד מי' סלקא בזאת והיא עטרת תפארת וכדין כאימה בתה. ואמרו עוד שם ה' אור דבינה דנהירין למלכות ובבינה שם ס"ג במילוי גי' מרג"לית. ולכן אז נק' מרגלית. שהעלה אברהם מלכות בסוד עטרת תפארת ואברהם הוא האדם הגדול בענקים כנודע. והיינו בא בימים כל הספירות. ובתיקונים דף קל"ג דצואר אתמר על אימא עילאה. ובזוהר האזינו י' עילאה י' תתאה. ה' **עילאה** ה' **תתאה** כל אילין עילאין בעתיקא תליין ותתאין בזעיר אנפין אינון. ולאו תליין אלא אינון ממש ובע"ק תליין דהא שמא דעתיקא אתכסייא מכולא וכו'. ולכן כשהעלה אברהם המלכות בסוד מרגלית כלילא מכל גוונין שהיא כתר הכולל כל גוונין היתה תלויה בצוא"רו דייקא. בבינה שנק' עתיקא. באופן שהעלה המלכות לעילא בסוד שמניך טובים. כי שם גמלתהו טוב ולא רע ולא כמו שהיא למטה. ולכן אמר מרגלית טובה. וגם רמז שהאיר לה האו"ר הט"וב דבינה. טובה דייקא. ובימיו היתה מלכות עולה לשם ואתנהירת סיהרא. ובכח הה' אור חסדים גמורים סילק כל כחות הדינים דשלטין והיתה רפואה לחולים. אבל כשמת תלאה הקב"ה בגלגל חמה. כי ו' נקרא גלגל כמ"ש בתיקונים דף ס"ט ובינה נקרא חמה כנזכר שם דף י"ו ותלאה בגלגל חמה שתאיר המלכות ע"י ו שהוא גלגל דנהיר מן חמה והוא מקבל ה' אור מבינה ומאיר למלכות:

דף רפב:

גופיה איהו נטיר לתתא ונשמתיה לעילא בח"י דף ט' וז"ל משם בארה כאשר קיבלנו מפי גבורת אור המופלא האר"י זל"ה כי כל האיש השומר פסח כהלכתו אין שולט בו יצר הרע וז"ש ר"מ כולהו צריכי למהוי שמורים ונטורים מחמץ ושאור בכל שהוא וכל

מאכלין ומשקין כולהו נטורין ומאן דנטיר להון מחמץ ושאור גופיה נטיר איהו לתתא. ונשמתיה לעילא ואתמר ביה לא יגורך רע וכו'. ואיתמר ביצ"הר וכל זר וכו':

דף רפג:

ונהיר סיהרא וכו' בהיות יסוד אבא בת"ת תעלה רחל להתחיל להתתקן וכמש"ל בסוד מרחוק ה' נראה לי וכמ"ש בס"הכ בסוד העמידה. ועל זה חתם רשב"י ואמר היינו דכתיב ויש נספה בלא וכו' פירוש יסוד אבא שה"ס י"ס הוא נספה ונאסף למעלה בלא משפט ר"ל שאין הזעיר מתעלה. רק בחי' יש הוא המתעלה עד ת"ת זעיר. ובפירוש זה מדוייק הפ' רב אוכל ניר ראשים ר"ל עניים וכתוב בא' שעניינו ראשי עם והם דור המדבר שתחלה היו רשים במצרים ואח"כ היו לראש. והם ת"ר אלף נשמות שרשיות לכל ישראל כמ"ש בס' הגלגולים ח"א וגם ז"ה בעולם העליון שרשם הם בחי' רשים שבחי' נגד רגלי לאה והמה ראשים מופלאים שעיקרם מאבא שה"ס י' ר"אש שם הוי"ה. והנה ר"ב גי' ע"ב ק"ל אוכל גי' א"ל הוי"ה שה"ס חכמה כמ"ש בכוונת האל הגדול בעמידה וזהו ר"ב או"כל ניר ראשים. ואח"כ ויש נספה וכו' ולכן אמר רשב"י ודאי הכי הוא כי פי' זה הוא מדוייק: והא אתערו חברייא. פי' העירו פי' אחר בפ' זה: ואנן נוקים ליה לקרא וכו' פי' אני ובני מקיימים הפסוק על קיום סודו:

אבל על מה וכו' כלו' מ"מ התעוררות החברים גם הוא מצטרך לגלות שאין כוונת הפסוק כמשמעו שיעשה השי"ת דבר בלא דינא שהרי הענין הוא לתועלתא דבר נש המת בקצרות שנים והתועלת הוא הנז' למטה דא הוא תועלתא דבר נש וכו':

אתרעי בהו שעליית מ"ן ממחשבתן של ישראל סליק ברעותא למברי עלמא. א"נ שנשמותם מושפעות מדעת עתיק סוד הרצון אל מול נוצר ומשם דרך צנור גמור משא"כ באו"ה שכולם מבחינת הארה ולעומת כן קרא לון בנין בוכריו. מפני שיוצאים מיסודו. בנין רמז אל שם ב"ן שבו סוד חו"ג דהיינו ד' אותיות שורש הוי"ה הם החסדים. יה"ו חג"ת. ה' אחרונה נ"ה שעיקרם לנוקבא ולכך נחשבים לב' פלגי גופא ואינון חד. וה' אותיות המילוי הם ה' גבורות כי לעולם מילו"י גי' אלהים והיינו בנין בוכרין שיש לבכור פי שנים חו"ג וגם איתא בסה"כ בברכת הנהנין ששם ב"ן מצטייר בציורין שסודו ברו"ך והוא בכו"ר והיינו בנין בוכרין וכנגד בחינת נוצר קראם קדישין כי שם בנוצר הוא התחלת גילוי המוחין. וכנגד רצון אמר אחין כביכול מפני ששם שורש המוחין המושפעים לזעיר ודווקא בחו"ג היא האחוה. אבל אינה באחדות וייחוד המופלא כמו שהוא בעתיק. כי משם ולמטה אפילו באריך הדכורא מימין והנוקבא משמאל כמ"ש הרב ז"ל ולכן נקרא אחין בסוד הרצון. ונוצר הוא למפרע רצון והוא הנז' בסה"כ בכוונת

י"ג מדות שסודן מכתר חכמה דאריך אבל הם ממטה למעלה בב' בחי' א' כי אל הוא במ' רחום ביסוד וכו' והשני כי של חכמה הוא מלמעלה עד נוצר שהם סוד בינה דחכמה זו ושם מתחיל גם יסוד דכתר. עד שמדת ונקה הוא חסד דכתר אריך. וא"כ נמצא שבבוא השפע מן הרצון ושמתגלה בנוצר הוא שם ממטה למעלה. והיינו סוד למפרע. וגם לפי זה תמצא שמן הרצון עד נוצר הם ח' מדות. ולכן יכון לייחס לו שם א"ח א' על ח': כביכ"ול נחת לדיירא עמהון. והענין כי זה טבעם של החו"ג משונה משני מוחין חו"ב כי חו"ב אין יורד למטה אלא הארתם. אבל תרין עטרין יורד עצמותם בלי השתנות וכמ"ש בס' א"י. ולכן להיות שנשמות ישראל הן מן החו"ג על כן יש להם התקרבות נפלא אל זעיר ויורד ממש לדור עמהם:

הה"ד ועשו לי וכו' ירצה אעפ"י שהם בעולם התחתון בעשייה כמ"ש ועשו. מ"מ יכולים לבנות לי מקדש שיהיה מושפע מן האצילות דתמן אבא שהוא שרש כל קדושה. וא"ת ואיך אפשר זה והלא ידוע ומוסכם שהשפע המשתלשל ממעלה למטה הוא הולך ומתגשם ואיך יבנו לך מקדש. לז"א ושכנתי בתוכם ולא אמר עמהם או עליהם אלא בתוכם בתוכיות היותר פנימי שבהם שה"ס הנשמה שהיא מבינה דאיהי ממש מקדש אל י' שהיא אבא. ואגב תבין מש"ה השוכן אתם בתוך טומאותם והטעם שאין הטומאה שורה על התוכיות שהיא הנשמה:

ובעא לאתקנא להו וכו' הוא ענין ד' הדגלים שה"ס תיקון פנימיות זעיר ולבנין גופו שעיקרו מת"נהי דאימא שה"ס ל"ז אורות מעין מש"ל דף קי"ח ע"ב. ועי"ל שידוע שעיקר הארת אימא בזעיר הוא בסוד ו' אותיות מילוי ס"ג שעולים ל"ז. ונ"ל שו' אותיות אלו הן בסוד ו"ק שבהם מאירים ו' אורות דאימא. ולהיות שהם בחי' אור ישר ואור חוזר כמ"ש בל"ת בפ' במדבר לכן הם י"ב. ואחר כך ושארי עלייהו וכו' הוא מבחי' אחרת יותר חשובה והוא אור מקיף. שנודע שהיא גדולה מן הפנימי וע"כ עיקרה משם יי"אי שהוא שם אל אל"ף למ"ד גי' הק"ף ועוד יי"אי גי' א"ל ובמילואו יו"ד יו"ד אל"ף יו"ד גי' קע"א הכל כמנין ענ"ן. גם ענני הכבו"ד גי' ז"פ א"ל:

שכינתיה אזלת קמייהו היינו הענן ההולך לפניהם להגביה הנמוך וכו' כי בה כתוב ומלכותו בכל משלה והי' היתה מסתתרת באותם ב' עמודים עמוד ענן כאמור. וגם עמוד אש יוצא מן שם יי"אי כזה יפ"י יפ"י אפ"א יפ"י הרי א"ש וידוע שהי' נקרא אל זועם בקליפות. וא"כ ז' עננים הם מקיפי ז' תחתונות שהוא גופא דזעיר הרמוז בדגלים כנז"ל.

תלת אחין וכו' אמר שהיו מוקפים ז' עננים שהם סוד ו"ה וג' האחים הם בסוד י"ה. כי אהרן בסוד חכמה. משה בדעת מרים בסוד בינה. ולפ"ז היה שם הויה שלם בהם:

וישמע הכנעני וכו' הוא עמלק המושרש בבלעם ובלק גי' ער"ד והוא הרע של הבל וזוהמא של קין וידוע שבלעם מול משה סוד הזכר. וקין מגבו' נוקבא והיינו ו"ה כנגד ז' עננים דז' קצוות: למדר נדר. סוד נדרי"ם חג"ת נ"ה וכללותם ביסוד וכללות כללותם במ' הם ז':

וילך בנופא וכו' קשה אמאי נטריה עד הכא. וי"ל שאותו היום נסתמו ממשה מקורות עליונים ואז הרגיש חסרון:

דא"ר אלעזר מ' שנין וכו' ידוע שסוד יו"ד הוא א"וא. והנה ע"ב יש בו ד' יודי"ן וד"פ יו"ד הם פ' דהיינו בבחי' המדרגה המכוסה. שיסוד אבא נעלם בשל אימא. אבל מקום גילוי בתנה"י ה"ס ד"פ י' דהיינו מ' ולכן לא יכלה רחל להתקן מפני האור הרב. אבל אם זכו ישראל שבשנה ראשונה שיצאו ממצרים יכנסו לארץ שעדין לא נתפשט אור החכמה היתה יכולה רחל להתקן דעדין הוי קרינן בה מרחוק ה' נראה לי והבן. אבל כיון שחטאו עכבו את רחל מהתתקן. והיא בחי' מדבר ובלתי יכולה להיות שדה הראוי לזריעה. והזווג היה דיעקב ונוקביה כנודע. ובזה תבין עומק מחשבותיו ית' שמאז קצר הדרך למרגלים וכפירש"י בחומש שלא יתעכבו יותר ממ' יום לכוין עד תשלום ימי משה והתפשטותו בכל תנה"י ודוק:

דכל רוחין דנפקין וכו' זה כלל גדול נוהג בכל הנשמות שיוצאות מזווג זוו"ן ולכן הם זכר ונקבה יחד מן החסדים והגבורות. וברדתם לבריאה דכתיב בה ומשם יפרד אז מתפרשן זה בהיכלי הזכר וזאת בהיכלי הנקבה. ולכן גם ברדתם לעו"הז יוצאות נפרדים זאת במזרח וזה במערב וכיוצא אבל לזמנין תפוק וכו'. הוא מ"ש בדרוש קשר החברים שיש נשמות שמיד בעת צאתן מלעילא מזווג ז"ון מיד יורדות לעוה"ז להכנס בגופות. ויש שמתעכבות בבריאה לשמש במרום בסוד חי ה' אשר עמדתי כמ"ש שם. וא"כ אפשר שגם שתצאנה ב' נשמות מיסוד מלכות דאצילות אל הבריאה תתעכב אחת מהנה בבריאה. והנה עיכוב זה הוא בודאי מחמת איזה מונע שיש לאותה הנשמה מלירד. ואין זה מצד גדר הנשמה בעצמה שלימה או פחותה. רק שיש שצריכים לאיזה זכות ומצוה של איזה אדם הקרוב להם בנשמתו כנז' בדרוש הנז"ל. ונלע"ד שהוא לתיקון איזה ניצוץ שיש לה בקליפת נוגה. או לתקן לה המלבוש והצלם הצריך והוא נעשה מבירורי מלכין קדמאין וכמ"ש בזוהר הרקיע. ונמצא לפ"ז שגם שהנשמות של זכר ונקבה יוצאות יחד מהאצילות מ"מ אינו מוכרח שתבאנה כאחד לעו"הז. ובזה יש טעם למה שכל אדם ואשתו אינם שוים בשנות חייהם כי רובא דרובא זה גדול מזה. וטוב הוא שיהיה האיש גדול מאשתו וכמו שמצינו באבות ע"ה כי זו הוראת תגבורת החסדים על הגבורות. ואם

אינו כן הוא להפך ולכן אפשר שיהיה מה שנז' כאן שלפעמים קודמת נשמת הנקבה לרדת ותזדווג לשאינו בן זוגה אמיתי הגם שגם הוא קרוב לשרשה למעלה וכנז' בס' הגלגולים ח"א פי"ג. אבל מ"מ אינו בן זוג המיוחד אליה דאין זווגם עולה יפה. ולבי אומר לי שיש דוגמתו בעליונים שהרי לחסרון זכיות ישראל יש כמה זווגים שאינ' אמיתיים שאינו מעולה רק דישראל ורחל בכל קומתו והוא המובחר. וכשישנו לזה מתבטלים כל השאר והבן זה:

כיון דמטא זמניה וכו' שבזמן התעוררות צדק לבדה אז הדין קשה מאד וכנז' בא"ז דף רצ"א ורצ"ב דאז מדקדקים הרבה בדיני בני אדם ולכן כניש ליה להאי וכו' והטעם כדבסמוך:

וע"ד קשיא וכו' יפורש מעין מ"ש בס' הגלגולים בפ' הנז' שכאשר האדם זוכה לבת זוגו האמיתית שהא בפעם הראשונה שבא לעולם אז זווגו נעשה ברגע ובהצלחה והוא הנק' זווג ראשון. אבל אם חטא והוצרך להתגלגל וזכה שגם בת זוגו חזרה לעולם בעבורו בסוד ויצאה אשתו עמו. ושהוא הנק' זווג שני. אז קשה לזווגם. שיש מקטרגים רבים הרוצים לעכבו: וכן היה בנדון דידן שאין ספק שתיקון גדול הוא לעולמות שיזדווגו הזכרים עם נקבותיה' כי מזה נמשך ביסום עצמי לבחינת אותן הגבורות המתייחסות לבחי' אותם החסדים של הזכרים. ולכן המקטריגים רוצים למנוע. שאז יש להם כח לקטרג מפני שהעולם נידון בצדק. והמונעים טוענים שכיון שהיה לו מונע מתחלה שלא זכה לבת זוגו ובא אחר ולקחה הואיל ואידחי לידחי. וגם זה נק' זווג ב' לגבי האשה שעליו אז"ל קשה זוגו של אדם:

וכל דא בגין דסרח וכו' שאם לא היו בו חטאים ירבה זכותו לתקן ביסום אותה הבחי' של הגבו':

ואע"ג דלא סרח וכו' שיהיה בן מות בחטאיו הפרטים בכל זאת יאסף באותו זמן:

דלא עביד הכי במשפט הפשט הוא מפני שסוף סוף משתמש בשאינו שלו. אבל הסוד הוא מבואר כמ"ש בא"ר דף רצ"ב ע"א כד מתבסמא האי צדק ממשפט כדין איקרי צדקה ועלמא אתבסמא בחסד ונ"ל שזה פירושו כי צדק ה"ס גבו' נוקביות שהן חזקות ובלי מיתוק דהיינו מה שמקבלת מגבו' אימא שלא ע"י זעיר. ומשפט הן גבורות זכריות שלו וכמ"ש בל"ת על פ' ציון במשפט תפדה. וב' בחי' אלו נודעות בסוד השופר שבהסתלק אימא מזעיר אז מקבלת גבו' חזקות והם נק' צדק. וכשמקבלת גבו' ממשפט שהן מתוקות נק' צדקה דקבילת עליה דכורא. משא"כ בהקראה צדק כי אז מקבל מצדק עילאה. והיינו אתער צדק משום דמשפט אז בסוד השינה. ודוגמא לזה נוקבא דלא מתבסמא מפרטיות

משפט דילה. אלא מאחר דאינו בן זוגה: א"נ י"ל דקאי אמאי דקאמר שמת עד לא מטן יומוי.

וע"ז אמר דלא עביד הכי במשפט פי' שאין מדת צדק עושה כן לאסוף אדם קודם זמנו כשיש לו חיבור במשפט שהוא זעיר שבו סוד ע' שנה:

ועליה כתיב ויש נספה וכו' ונראה לפרש בענין זה ראש הפסוק רב אוכל ניר ראשים כמ"ש שהאשה נק' אוכל כמ"ש הלחם אשר הוא אוכל אכלה ומחתה פיה. או"כל גי' יו"ד ה"י ו"ו ה"ה שהוא שם הגבורות. ואמנם כשהנקבות קודמות לבוא לעולם הוא לאות חוסר הזכות וכמש"ה ובנות יולדו להם. אבל לנח הצדיק לא היו כי אם זכרים. וז"ש רב אוכל זהו סימן שבני אדם הם רשים בחרישתם וזריעת מעשיהם. כי רבו כוחות הגבו' ומזה נמשך עוד שנית וכמו שהעיד ר"ש על עצמו שם דף רצ"ב ע"א אסהידנא עלי וכו' ע"ש. וזה מפני שהיה כחו יפה להחזיר ז"ון פנים בפנים כמ"ש באחרי מות דף נ"ט ע"ב וע"ש מה שכתבנו: ולכן זה האיש מת בעונו גם שלא יהיה חוטא גדול:

בגין דמטא וכו' בלא דינא שהרי הענין הוא לתועלתא דב"ן המת בקצרות שנים והתועלת הוא הנז' למטה דא הוא תועלתא דבר נש. ולכן מדקדק הצדק וגם לתיקון עולם שאולי בהתחבר מין במינו יעשה ייחוד עליון. וכ"ש שצריך שזה השני יהיה צדיק כדבסמוך:

ואמאי יפריש לון וכו' למה ימות הראשון יתן ה' בלבו לגרשה ויקחנה בן זוגה:

תועלתא דבר נש פי' מיתתו של זה הוא מעין ימות זכאי וכו'.

ועוד וטיבו דעביד עמיה וכו' שאם היה מסבב סיבה שיגרשנה לסיבה מקרית לאותה שעה ואח"כ יתחרט ותתחזק בלבו אהבת חשתו וקשה כשאול קנאתו: א"כ המות טוב לו. נמצינו למדין כמה הוא ית' נורא עלילות להיטיב לאדם וז"ש הפסוק אלהים מושיב יחידים הם איש ואשתו שהיו נפרדים וכל א' יחיד מבן זוגו ה' מושיבם בבית אחת יחד: וא"ת ולמה היו יחידים מתחלה שהיא באה לעו"הז והוא נשאר למעלה כל א' יחיד לעצמו. לז"א מוציא אסירים הן אותם ניצוצות שלו האסורי' בכושרות שהיא קליפת נוגה וז"ש כושרות כ"ף במקום ק' לפי שיש בה צד כשר וטוב הדבוק לקדושה. משא"כ ג' קליפות האחרות. ובהדבק נוגה בקודש הם נשארים בלי כח וז"ש אך סוררים שכנו צחיחה. א"נ בצאת הניצוצות שהם בחי' הטוב מתוך הקליפה שכשהיו בתוכה היו משקים כוחות הקליפה ועתה בצאתם נתעלו למעלה. ונשאר הסוררים הקליפה לצמא וצחיחה:

דף רפד.

תבעי לאחדשא וכו' הרי זה פי' אחר בפ' ויש נספה שידוע שעד זמן התחייה יתעלו החסדים על הגבורות וכוחא דדכורא עדיף מדנוקבא. ולעתיד יהיה להפך וכנז"ל דף קע"ו. והנה עתה הגיע עת רחל להבנות ואמר ה' למשה תבעי לאחדשא וכו' פי' אי אפשר שתבנה רחל אם שרשך קיים כמו שהיה עד עתה. וכי יעלה על דעתך לחדש מעתה מה שעתיד להעשות בתחייה כי זה נמנע לזמן הזה. ולס"א לא אכחשא ר"ל שיהיה מכחיש חלילה פמליא של מעלה וז"ש חמית מן יומך שמשא וכו'. פי' האם יכול להיות שבימיך שהחסדים גוברים שיהפך התיקון ויגבר כח הלבנה על השמש. וזה א"א עתה. שעדיין סיגי הגבורות רבו כמו רבו ואם יגבר כחם ישחת העולם.

א"נ חמית מן יומך דישלוט וכו' פי' הלא ראית שכל זמן קיומך היתה רחל אחור באחור ואין זה כי אם מחמת חסרון העולם שלא נבררו בירורי מלכין קדמאין שלכן צריך עוד להמשך שלטון החסדים למתק הדינים: ומאי קאמר הנ"ך וכו'. ב' קושיות. א' הנך שוכב וכו' אין מזה שום ענין נוגע ליהושע. קושיא ב' ולא אשכחנא וכו' שאפי' בכל המשך הדברים אין שום מצוה ליהושע אלא למשה: אי הכי מאי ואצונו. הוא קיום הקושיא הב': **אלא קרא אמר וכו' כלו' דוק לשון הפסוק כי קודם לכן א"ל הן קרבו ימיך** ואח"כ הנך שוכב בשינוי לשון אלא הענין הוא כמ"ש בס"הכ כי אין כח לרחל לקבל אור נה"י דאבא כי אם בהיותם בחג"ת דזעיר שהם רחוק ממנה מדרגה א' ואע"פי שנה"י דנה"י דאבא מתפשטים בנה"י דזעיר. מ"מ הי' אינה מקבלת מנה"י אלא מחג"ת דנה"י דאבא וז"ס ותתצב אחותו מרחוק. אחותו כ"י. מרחוק חכמה כמש"ה מרחוק ה' נראה לי נר"אה גי' ע"ב פק"ד וכו'. ובזה נפרש מאמר בש"ר פ"א וז"ל רבנין אמרי כל הפסוק הזה ע"ש רוח הקדש נאמר. ובילקוט גריס ע"ש שכינה נאמר. ותתצב ע"ש ויבא ה' ויתיצב. אחותו ע"ש אמור לחכמה אחותי את. מרחוק ע"ש מרחוק ה' נראה לי:

לדעת מה יעשה לו ע"ש כי אל דעות ה' ומובן בענייננו וצריך להקדים עוד שמשה מושרש בג' מקומות בקו האמצעי. א' במקום המכוסה מן החזה ולמעלה. וכא"א ע"ה עודנו נק' אברם. והב' במקום הנגלה מן החזה ולמטה. והג' מקום יציאת הבל היסוד. ואלו הב' האחרונים יותר מעולים ששם החסדים מגולים. ולאלו זכה בסנה וכמ"ש הרב ז"ל שמשה סודו מש"ה ש"ת הב"ל. שת הוא היסוד כי ממנו הושתת העולם והבל היוצא מן היסוד ושם נאמר וירא מלאך ה' אליו בל"בת אש שה"ס מה שחסר למשה משני השמות וזה מלמטה למעלה. כי יש לו ה' מהבל וחסר לו ל"ב מהבל ות' משת. באופן שקודם למראה הסנה היה מן החזה ולמעלה. והנה מרים שהיא במלכות היתה במקומה

שהוא בנה"י דזעיר וזה ענין ותתצב ע"ש ויתיצב ה' הנאמר בשמואל שנבואתו היתה מנ"ה דזעיר שהיה שקול כמשה ואהרן:

וידוע שנ"ה הם שוקיו עמודי שש שעליהם התיצבות הפרצוף אחותו ע"ש אמור לחכמה שכן משה הוא מחכמה עליונה וזו חכמה תתאה. מרחוק הוא הוא עניינו כשיסוד דאבא הוא בחג"ת כנז"ל. ודע ששם סוד שם שד"י בין ביסוד אבא אשר הוא שם ובין בבחי' חג"ת כמ"ש בסוד ויעבור ה' ע"ב חסד רי"ו גבורה. ה' ת"ת והכל שד"י גי' רח"וק. לדעה ע"ש כי אל דעות ה'. פי' שבזעיר יש ב' דעות של החסדים ושל הגבו' ולנוקבא אין לה אלא דעת א' של הגבו'. ואחותו הסתכלה ונאורה בדעתה מאור אבא שעליה. להמתיק דעתה ולהמשיכו למטה להציל את משה מן הגבו'. ולפי מ"ש החכ' לומברוזו ז"ל בפ' וידע אלהים שר"ל וירחם. יבוא על נכון לדעת מה יעשה לו. העולה מכל זה כי כשיסוד אבא הוא בחג"ת אז הוא נאה לשכינה ולא באופן אחר והנה כל ימי דור המדבר היו נה"י דנה"י דאבא בנה"י דזעיר ומשם היה שרש יעקב ודור המדבר. והודיע עכשיו ה' למשה שהגיע זמן תיקון רחל ושהוא היה צריך להתעלות ולהתעלם ושלא יחוש שח"ו יגיע מזה שום חסרון למלכות וז"ש אע"ג דאנת תשכוב וכו' שתתעלה בנה"י דנה"י שלך אל האבות:

הא אנת קיימא וכו' פי' ברית קיימא שלך קיים שם ושם יעמוד להאיר כמ' והביא משל מהשמש התחתון שכשהוא מאיר אז הלבנה היא שרגא בטיהרא. ואין אורה מזהיר אלא כשהשמש מתעלם מן העולם.

וכדין אנהיר לסיהר' וכו' פי' דווקא כך היא המדה שבהיותו רחוק מהלבנה. וע"ד הנך שוכב ירצה זוהי מדתך בעצם בעת ילדתך אמך שהיית בבחינה זו ולכן לא נאמר תשכב וכו' אלא זהו תואר שלך שוכב עם האבות במקום המכוסה. ודע שג"ע העליון יסוד אימא מלביש ליסוד אבא והיא ארץ החיים ב' חיים.

ודא הוא ואצונו לשון צוות וחיבור שיעשה ה' ליהושע שיאיר מאור משה וידוע מכוונת העמידה באלהי אברהם שנ"הי דנ"הי דאבא ה"ס מ"ו ואם תוסיף מ"ו על משה תמצא יהו"שע וזהו ענין הצוות והחיבור וז"ש וכדין אתקשר יהושע לאנהרא. ירצה נתקשר אל משה ויכול לאור באורו.

וע"ד הנך שוכב וכו' ירצה לכך נאמר בו לשון שוכב לרמוז שתתקיים שם עם אבותיך שה"ס חג"ת:

ויצו את יהושע לאנהרא כי ע"כ א"ל חז"ק וא"מץ גי' ע"ב פק"ד. וב' מיני חיזוק כנגד ב' האורות של ע"ב פק"ד:

ולבתר תביא מה בין וכו' שתים הנה קושיותיו א' דהו"ל להקדים תביא לתבא שכן של הכולל קודם לשל היחיד וז"ש ולבתר תביא. והב' מה בין האי להאי למה שינה:
אלא חד וכו' ירצה שלא יהיה שום עון גורם למנוע מלבא שמה ולא יארע לו כמו שאירע למשה. וחד תביא שיהיה הוא המוציא והמביא בשליטתו על ישראל:
ואתבשר וכו' פי' ועוד נתבשר שיתקיים תמיד בשרשו העליון שהוא ביסוד זעיר בהבל היוצא ממנו כמ"ש באוצ"ח וזהו קיומא דהיינו הברית.
ואתבשר וכו' ר"ל שלא ירד מגדולתו ואם ח"ו יחטאו ישראל אלא תמיד יהיה מנהיגם מכנף הארץ וכו' בסוף הדרוש מפרשו על זמן ביאת ישראל לא"י ושהיה נשמע שבח מהללי מרע"ה שכל זה מעין הנז' עד עתה:
דא כסותא וכו' ה"ס יסוד הנוקבא כסות אל יסוד הזכר כמ"ש בא"ר דף קמ"ב ע"א ואמר בס"הכ שכנף הארץ היא בחי' אחרונה דנוק' הנק' כנ"ף שהוא אהי"ה דההי"ן. וג"כ כתוב בדרוש הנוקב' שיש ביסוד דמלכות ג' מילואי אהי"ה בסוד חו"תם העולה תנ"ה וביסוד שלה יש אהי"ה דההי"ן שנמשך לה מיסוד אימא דאוזיפת מנהא לברתא ולכן קראו כסותא עילאה קדישא ולא סגי ליה לומר כסותא עילאה דהוה אמינא יסוד לאה:
לכן הוסיף קדישא לרמוז ליסוד אימ' שהוא כסות ליסוד אבא שהוא שורש הקדושה. ועוד איתא בס"הכ כי ה' אחרונה יש בה בחי' עשר דהיינו ד"ו והד' יורדת בלילה לבריאה ונעשית פרצוף שלם. והיא נשמה לבי"ע ולזה היא ד' שהיא דלה כשיורדת למטה וכשיוצאות לחוץ אימ' אוזיפת לה מנהא לברת' וכו'. ונלע"ד שגם ד' זו נק' שפיר כסותא שהרי ה' זו סוד יסוד ומ' דנוק' וסתם כל דל"ת היא סותמת וסוגרת והוא כנף הארץ ר"ל הקצה האחרון שלה. זמירות שמענו אנו בני ישראל שנשמותינו עולו' למעלה ושומעות זמירות כנסת ישר'. ובתחלה מפרשו על הגלות שנמשל ללילה שהיא מתחננת לפני בעלה. ועוד בלילה בזמנא דאיהי אזדמנא. ר"ל שאז היא נמצאת מפני שאז הוא זמן שליטתה. ואז היא מצוייה לשבח להקב"ה. וס"א אזדווג' דשכיח' ירצה ללמד מה שמסיים בסה"כ דאיתא התם שהו' של ה שירדה ממנה הד' לבריאה שהוא באצילות ונעשה זכר אליה שיורד ומזדווג עמה וז"ש אזדווגא ולא פי' למי היא מזדווגת. והכוונה שהיא מזדווגת מינה ובה זכר ונקבה הכל משלה. ולכן שכיחא לשבחא לקב"ה שאינה מזדווגת אז עמו ומתחננת לפניו שיתחבר עמה כראוי ולא תסתפק באותו הזווג. ולכן אמר ועוד בלילה בזמנא וכו' כי אז היא מקבלת כח זכר בזווגה ומשתעשעת דהיינו משפעת אור בנשמות הצדיקים שבבריאה. ולכן שואל ואימתי ומשיב מפלגות ליליא שאז היא נק' לילה בה' ואז קבילת דכורא הוא הו' ומשתלמת ה ואז יש שני מיני זמירות

א' זמרת הצדיקי' וממנה נמשך השני והוא זמיר עריצים. כי קודם חצות היא רק בסוד ד' והיא דלה. ולעומת כך מתחזקים החיצונים:

רוחא חדא היא ו' שבתוך ה שה"ס ההוא רוחא דשדי בגווה שלהיותו מכח הזכר לכן מזדווג עם הד' כנז'. ונלע"ד שאין לפרשו על ה' גבורות שנק' ג"כ רוחא חדא כדאית' בפ' ויקרא דף כ"א וכ"ג וכמ"ש שם בזוהר הרקיע שהרי שם אמר רוחא חדא מסטרא דצפון. מה שלא אמר בכאן ואפשר דהא בהא תלייא. שבזמן התעוררות הגבו' שאז מסתיימת לאה להתפשט עד סוף האצילות אז יורד ו' למטה ומזדווג עם ד'. ובזה הענין נאה לדרוש שם חצות לילה. כי סתם לילה היא מלכות. והחצי הראשון הוא בבחי' הד' והחצי השני הוא בחי' הו' שמתחבר אל הד' ובכח אותו הזווג נעקרים החיצונים ממקומם הוא מקום יניקתם מדדי בהמה כנודע בדרוש הקליפות גבי תרין צפרין. ולפי שנשקעים בנוקבא דתהומא רבא כנז' שם. לכן אמר שמעביר אותם שלא ישלטו עוד.

זמירות שמענו תושבחן וכו' חזר לומר זה להמשיך הפי' בכל הפסוק וליישב למה לא נזכר בפסוק הזמן של אלו הזמירות. ולזה אמר שאין צורך להזכירו שהרי ידוע שכך היא המדה שהמלכות מזמרת בלילה שאז הוא זמן שליטתה לתת טרף לביתה וחק לנערותיה. ועל דא למה. בנ"א כתוב וכל דא למה. ולבי מהסס חדא דלא מצאתיה בזוהר שהיה בידי מהרא"ש זל"ה שממנו הגהתי זוהר שלי והוא מוגה מזוהר של הרח"ו זל"ה ועוד שלא יכון לומר וכל דא למה. דמשמע שכל הזמירות הן לאזדווגא וכו'. ואינו כן שהרי כוונת הזמירות היא גם להתפלל על הגלות וכו'. אלא נלע"ד דה"פ ידוע שתושבחות כ"י הן בלילה לכמה כוונות וסבות הנז' בכ"מ ומוסף על זה למה וז"ש וע"ד למה צבי לצדיק וכו' שלא תאמר שהזמירות הן צבי ות"ת שנותנת לצדיק אלא כדי לתת כח וחפץ לצדיק לעוררו להזדווג:

בזווגא חדא דקב"ה הוא הזווג הנז' שאינו הזווג הנודע דז"ון. אלא מין א' של זווג של הקב"ה. שכן ה' הנז' הוא רוחא דיליה כנז' והסתכל כי מילוי צבי צד"י בי"ת יו"ד הוא ממש כמלוי ארץ הנז"ל דהיינו דל"ת בגי'. להורות שהרצון הכמוס של צבי זה הוא להתחבר אל ד' ולמלאה:

דף רפה.

ובוזי יקלו מאן וכו' שודאי אין הפ' מדבר ברשעים גמורים שאם כן לא יהיה די לעונשם בשיקלו. אלא ענין הכתוב במי שאינו זריז בכבודו ית' דוגמת מה שנז"ל דף ר"ס במי שאינו מאיך עיניו בשעת עמידה שבזה מורה שאינו חש על כבוד קונו. וכמו כן מתעצל בלימוד התורה וסודותיה עד שאינו יודע לאוקיר שמא דמאריה. כי לא ישמר מצות דע

את אלהי אביך ועבדהו. וכן מי שאינו מתכוין באמן כי דבר קל הוא להבינו ולכוין בו דהיינו הפשוט שבמלת אמ"ן עולה הוי"ה אדנ"י וע"ד שכתב הש"ע א"ח סי' ה' שיכוין בהזכרת ה' באדנ"י והוי"ה. אבל מ"מ גדול העונה אמן וטעמו כי במלת אמן מיוחדים יחד ב' השמות הקדושים משא"כ בברכה שאינו מזכיר כי אם אדנ"י ומכוין בהוי"ה. וע"כ מי שאינו מכוין באמן עליו נאמר ובוזי יקלו ומובן במ"ש בסה"כ על פ' מלא" פניהם" קלון" ס"ת אמ"ן שר"ל על מי שמבזה בעניית אמן ובכוונתו דאמן משיך ברכאן ור"ל שבאמן נרמזו ג' מקומות הורדת השפע כסדר המדרגות דהיינו מא"וא לזעיר ומזעיר לנוקביה וזה ג' מילואי י"ה גי' אמ"ן והוא המבועא יסוד אבא בתוך יסוד אימא ומשם למלכא הוא ת"ת זעיר ששם מריקים ב' היסודות. וידוע שעיקר זעיר הוא מאבא חכמה כ"ח מ"ה שה"ס מילוי ע"ב דהיינו מ"ו וזה משפיע במ"ה ושניהם גי' אמ"ן. וממלכא למטרונית' ה"ס כתר הנוק' אשר שם בת"ת זעיר והיינו מטרוניתא. פי' הכתר שלה והוא שם הוי"ה דזעיר מאיר באד"ני. ואמר דא כנסת ישראל. לפי שבכל קו האמצעי שכנגד מקום רחל דהיינו בת"ת ויסוד ועטרה יש ג' שמות יאהדו"נהי כנז' בכוונת אמן בבחי' ג' אותיותיו. וגם בתפלת ר"ה. אבל בכאן אמר דאמן משיך ברכאן וס"ל שכל מלת אמן מושכת הברכות ממדרגה למדרגה ובה ב' שמות יאהדו"נהי:

ובאתוון גליפן הוא ספר שחיבר רבי אלעזר על סודות האותיות וכנז' בפ' חוקת דף ק"ף ע"ב מאל"ף למ"ם הוא מיסוד חכמה שממנו האור נשפע לאימא שה"ס מ' וכנז' בהדיא בפי' אמ"ן יתומה כי א"מ מאמן הוא א"וא:

וממ"ם לנו"ן מיסוד אימא לזו"ן שסודם בן' פשוטה וכנז' שם ועיקרו בת"ת זעיר ששם תחלת ייחוד זעיר לנוקבא. ואמנם לפי שמשם ולמטה יש ג"פ יאהדו"ני כאמור המאירים בקומת רחל. חשוב ג"פ צ"א גי' רע"ג ועם כ"ד אותיות בסוד הארתם לנוקבא הרי רצ"ז וכן עולה אמ"ן במילואו. ואפשר עוד לומר שרומז למ"ש הר"ב בכוונת אמ"ן שיש בו סוד ב' השמו' דהוי"ה אד"ני בג' אותיות אמ"ן וז"ש מאל"ף למ"ם וכו' כלו' דהיינו א' והיינו מ' והיינו ן' דכלהו כחדא נינהו.

כיון דמטו ברכאן וכו' בין לפי' הא' דר' יהודה בין לשל ר"א עיקר הכוונה הוא במקום שמתחילין יחודי הקו האמצעי דהיינו בת"ת ששם שם יאהדונה"י הראשון של הג' שיש שם דת"ת ויסוד ועטרה. וידוע ששם גילוי האורות המושפעים לז"ון דהיינו חסדים וגבו' שהוא הוא סוד הוי"ה אדנ"י ששם מיוחדים. וה"ס נו"ן ב' בחי' נ' שערי בינה חו"ג אבל למעלה מזה הוא חסד גבורה שיש בהם שני השמות הוי"ה בחסד אדנ"י בגבורה. והוא לדעתי מה שאנו מכוונים בברוך הוא וברוך שמו. ברוך הוא הוי"ה. וברוך שמו אדנ"י כנז'

אצלנו. אכן בעניית אמן נכוין למקום ייחודם. כי בחסד וגבורה כתיב וכנפיהם פרודות. אבל בת"ת מתייחדים בין בבחי' ב' השמות דחסד וגבורה. ובין העיקרים שבת"ת עצמו וז"ס אמן ואמן ב"פ גי' יעק"ב המושרש בת"ת. ומבואר אצלנו שבהגלות האורות בת"ת אז מאירים ליעקב ורחל. ומתפשטים האורות עד יסוד וחוזרות להאיר למעלה להגדיל את זעיר. וז"ש נגדין ונפקין פי' נגדין הם האורות הנמשכים בזעיר עצמו להגדלתו ונפקין ליעקב ורחל שהם עילאי ותתאי דאיהו בנצח ואיהי בהוד ב' שחקים רחים ורכב. ומתפשטי בכולא. הוא למטה בתנהי"ם דזעיר:

דף רפה:

וקלא נפיק וכו' ה"ס האור היוצא מן היסוד שה"ס ז' קולות כנודע אצלנו:

אשתקיין וכו' כי צ' אמנים צריך לענות גי' מי"ם שה"ס אור המתפשט בזעיר בסוד צ' דצלם הנקרא מים כמ"ש בס' א"י ועם כללות הכל גי' אמ"ן. ולהיותו בחי' מים לכ"א משתקיין משקיותא. ואיתא עוד בס' א"י שכשיש בזעיר צ' דצלם אז נק' מלך וז"ש עבדא דמלכא קדישא. שכל בחי' מוחין נק' קודש כידוע:

משמרין לאתבא אמן ידוע שענין המברך הוא להמשיך השפע בכל הפרצוף כנודע מסוד הברכה. ואמנם ע"י עניית אמן השפע מתפשט ומתקבץ אל קו האמצעי ששם סוד יאהדו"נהי כנז' והיינו שמשמרין שיגמור הברכה ומיד משיבין:

ולכוונא לביי"הו דייקא לבייהו בחזה דזעיר ששם ב' הלבבות. כמה פתחין הם היסודות שבסוף כל קו אמצעי ובפרט יסוד אימא דמקננא בהיכלי הבריאה: כמה טבאן יסוד זעיר הנק' צדיק טוב המקנן ביצירה:

כמה חדו ביסוד דמלכות המקננת בעשייה והן הן א' מ' ן'. א"נ פתחין דברכאן לעילא באצילות שכל היסודות נובעים ומזילים. ולפי שעיקר סוד אמן הוא ייחוד א"וא וז"ון לכן חזר ואמר כמה טבאן:

בכולהו עלמין שהרי א"וא וז"ון מאירים באבי"ע אבא באצילות וכו' ויש לכל עולם השפע הראוי לו. ונוסף עוד שפע אצילות המתפשט בכללות כל העולמות ומיחדם. וזהו חדו בכולא. ר"ל דרך יחוד והתכללות והבן שג' מיני הטבות נזכרו בכאן והם ברכה טובה גילה והם גי' אל"ף מ"ם נו"ן:

מאי אגר וכו' שאין לומר ששכרם מה שיכינו מהשפע הנמשך לעולם שהרי גם אחרים שלא יוכלו לענות כחולים והולכי דרכים יקחו חלקם וכן כל העולמות כאמור ולכן שואל מהו השכר הפרטי מיוחד ומכוון לגורמים אלו הטובות. והשיב שישנו מתוקן להם בשני עולמות:

בעלמא דין וכו' ירצה שמזומן להם לענין גדול והוא לשעה דחוקה שגוברים החיצונים ב"מ ונסתמים שערי שמים. הלא זכות האמן מושרש ביסודות עליונים שהם המפתחות של מעלה כנודע ואור שלהם יתפשט בכל העולמות והוא הקול הנשמע ואומר פתחו שערים וכו' שה"ס יסודות מלכיות העולמות הסגורים מפני החיצונים:

כמה דישראל פתחין וכו': **זוהי מדה כ"מ כמו שהם פותחים מלמעלה למטה להריק ברכות** כך יפתחו להם ממעלה למטה להעלות תפילותם כי הלא פיהם נתקדש בעניית אמ"ן ובכוונתה ולכן הבל שלהם עולה ובוקע כל המסכים ולפי זה פי' שומר אמונים ר"ל מקיים מצות עניית אמן עם כוונתה: ואמר האי בעלמא דין ירצה שמתקדש הבל פיו ומתעלה בכח עקימת שפתיו דהויא מעשה. והכוונה שהיא נשמת המעשה כידוע. ולכן מתקיים וניצול בע"הז גופו.

ונשמתו בעלמא דאתי וכו' ששם לא יש כח גוף אלא נשמה בלבד. מהו שכרם המכוון ביושר דהוה שומר וכו'. נראה שזה שכר אחר והוא התלוי דוקא בנשמה ולא בגוף דהיינו מה שמכוין בשמיעת הברכה וממתין ומיחל לענות אמן בסופה ובזה לא יכשל בעונש אמן יתומה ר"ל שאין בו הארת א"וא בתיקונה. ונמצאו הבנים הברוכים ז"ון ח"ו כיתומים. והרי כל ענין זה של הכוונה בברכה ששומע וגם ההמתנה שממתין הכל תלוי בכוונה גרידא שה"ס הנשמה לבדה חוץ מגופה. ולכן שכרו בשעת עליית נשמתו שאז עולה לעו"הב שה"ס א"וא שהוא כוין להמשיך אורם בהמתנתו כאמור ולכן מפרש בכאן שומר נטיר. ולא כדלעיל שר"ל מקיים:

כד הוה וכו' כי שומר הוא תואר והווה לזה למעלה שמדבר בעו"הז יבאר שומר הווה שכן עודו חי תמיד שומר אמונים. אבל הכא דאיירי בע"הב יהיה פי' שומר תואר:

מאי אמן ירצה לדעת פי' מלת אמן כמשמעותה:

אמך אקרי מבועא וכו' ה"ס אבא עילאה כי שפעו ומימיו נאמנים ובו שרש כל אמונתינו ולשם כוונתינו ותפלותינו וזהו אמן כי בו עיקר מהימנותא. דהיינו בפנימיות דעתו העליון המשפיע בנתיב העליון בתוכיות דעת הבינה שסודו. ההוא נחלא. ה"ס הידוע בג' קוצי היו"ד רישא וגזעא ושבילא. והקוץ התחתון הוא השביל שבו שורש הבינה:

דף רפו.

והרמ"ז כתב וז"ל בריש פ' זו: רבי יהודה פתח וכו' כוונתו לישב מה שדבר מרע"ה לשמים בלשון האזנה ולארץ בשמיעה. ולשמים בלשון צווי לנוכח ולארץ בדרך נסתר ולכן פתח בפסוקי דשיר השירים לתרץ הכל. אבל עיקר התירוץ הוא מפסוק פתחתי אני וכמו שיבוא ולזה פתח בו. ונבאר הענין אמר מה כתיב לעיל:

אני ישנה אמרה כ"י וכו' ידוע מכמ' דרושים מה היא מדריגת דור המדבר ושאז היתה רחל באחורי זעיר וכמ"דא לכתך אחרי במדבר. ואמנם אני היא רחל שהיא בעלמא דאתגלייא ונמצאת. וגם כי היא נקודה עצמית מעשר נקודות הראשונות שלעולם יש לה מציאות גם שישתנו אופני מציאותה פעם קטנה פעם גדולה תמיד תוכל לומר אני היא משא"כ שאר הנקבות שהן פרצופי הארה ויש זמן שמתבטלות. אני במילויו גי' ע"ה רח"ל. ויתר ע"כ ראשיתה מתחלת אחר ג' חסדים ושליש שהם סוד ב' הוי"ות נ"ב ושליש ט' הרי מספר אנ"י. גם שם ב"ן וט' אותיותיו גי' אנ"י. וידוע שנק' בשם כנסת שסודו י' פ' ב"ן עם י' כוללים כמ"ש הר"ב. ואם תשים א' בו"או שלה שהוא כשמקבלת מדודה שסודו באלפי"ן תמצא ע"ה עולה ישר"אל והרי כנסת ישרא"ל: אני ישנה מפקודי אורייתא ידוע שסוד השינ' הוא הסתלקות המוחין שהם סוד הנשמה למעלה וכך היתה רחל במדבר שחסרו ממנה אורות אבא שהם פקודי אורייתא ושהם מכוננים אותה כמ"ש בפ' ה' בחכמה אבא יסד ברתא:

לבי ער לאעלא וכו' פי' שמר"עה העלה אותה מהקליפות וסלקה עד אחורי זעיר וכנז' בדרוש תיקון הנוקבא. והיתה מוכנת לשאם יזכו ישראל להכנס מיד לארץ שתבנה ותכונן וכמו שהיתה בעת פטירת מרע"ה וזהו ולבי ער. הוא שורשה שבלב זעיר שהיה אז מושפע במוחין דידיה ומוכן להכינה וזהו התעוררתו לשיכנס לארץ ישראל שהיא רחל הקדשה ושאז היא תבא לפני זעיר בעלה ותשתלם בכל אורותיה בשלימות.

דהא כל פקודי וכו' זה רמוז יפה במלת ע"ר ויובן במ"ש בא"ר דף קכ"ט ע"א בפלוגתא דשערי אזל חד ארחא דנהיר למאתן ושבעין עלמין וכו' עד וההוא ארחא אתפרשא לתרי"ג אורחין וכו' וסודו שאותו אורח ה"ס יסוד עתיק ששם החו"ג שסודם י' הוי"ות העולות ר"ס ועם י' כוללים שביסוד הם ע"ר והם ב"פ קל"ה ומשם כל התורה תרי"ג מ"ע ומל"ת דכולהו משתכחין דווקא בארעא דישראל היא רחל שהיה אז זווגה עם דודה בשלימות הוא השלם שמקבלת החו"ג בשלימות אז קול דודי דופק דא משה. פי' שבהגיע זמן כניסתם לארץ אז היה תחלת הבאת אור דעת זעיר היוצא מפי הגבורה היא אימא שיסודה נפתח בחזה ויוצא לחוץ יסוד אבא המאיר ברחל בסוד הדפ"קה היא ענין אחורי ע"ב שהם בחי' דין לגבי הפנים והוא ממש סוד דפ"ק והוא משה שסודו פק"ד קס"א. והנה ע"ב ס"ג שהם א"וא סודם קול ושם אהו"ה שבדעת זעיר באלפי"ן עולה קו"ל. והארת אותם האורות היא בין חג"ת דזעיר ששם שם ע"ב מ"ב כ"ב העולים קו"ל. והיינו אמר אש מים רוח וז"ס אל אלהי"ם ה' דבר ויקרא ארץ. ואמנם משם מאירה כל בחי' משה דהיינו פק"ד קס"א ולעומת כן אמר בכמה ויכוחין:

בכמה קטטין והיינו דפיקת אור דפ"ק והארת גבורות אימא כי כל בחינת גבורות ודינים נקראים תוכחה. וכל מי שמוכח לש"ש עושה תיקון גדול אל הגבורות הקדושות שהרי מעורר לב מקבל התוכחת לתשובה היא אימא עילאה וסותם פה המקטרג שלא יכול לקטרג ובזה מגרשו מלהתאחז בגבו' והעיקר שהשכינה מתתקנת יפה:

וזו היתה כוות דפק קול משה. לכונן צדק שהוא דפק עם י' תיבותיו ואיפשר עוד שמצינו ב' מיני תוכחות שהוכיח משה את ישראל. א' בדרך נסתר וברמז. והב' בפירוש וגילוי:

כתיב אלה הדברים וכו' הוא הדרך הא' וכמרז"ל והזכירו רש"י בחומש שרמז להם שמות כל המקומות שחטאו בהם ע"ש. והדרך הב' היא ממרים הייתם וכו' שהיא תוכחת מגולה. וכנגד ב' הדרכים האלה אמר בכמה ויכוחין שהוא ענין מה שהוכיח לפניהם בהעלם. ובכמה קטעין היא הדרך הב' קטטות ממש. ונל"עד שכוין בזה לתיקון גבו' א"וא שאין בהם פגימה בעצם להיותם נעלמים וקטטין כוין לתיקון של זו"ן שהם מגולים וגם שהפגם בהם הוא עצמי ומפורסם. והנה פ' ממרים נאמר בעון המרגלים שאז פגמו ברחל היא ארץ ישראל שהוציאו עליה שם רע וכנז' ריש פ' כי תצא. ובחורב הקצפתם הוא עון העגל שפגמו בזעיר כנז' באוצ"ח. ולפ"ז נקט להו ממטה למעלה לפי סדר הפגם כי ודאי פגם המרגלים שברחל בא מאוחר בכתוב. והכא נקט להו ממטה למעלה. א"נ אפשר שאיחר מעשה העגל מפני שהוא חוזר וניעור אחר מעשה המרגלים וכמ"ש רש"י על פ' ובניכם יהיו רועים במדבר מ' שנה ע"ש:

הה"ד דופק פי' בזה תבין בעצם מלת דופק דלפי הפשט אין הקול דופק אבל בדידן א"ש שהיה מכה על לב השומעים וגם לרמוז לסוד דו"פק הנז'. ברחימותא הוי כל מילוי ועל כן קראו בשם דודי להורות שכוונת תוכחותיו היו לבסם הגבו' להכין תיקון גדול לבנין רחל. ולכן אמר בכל משנה תורה ה' אלהיך ה' אלהיכם ולא אמר אלהינו וכמ"ש באוצ"ח שהיה מדבר כך לבאי הארץ שהיו מושרשים בז"ון ולא בדור המדבר. ובזה הורה להם שהם יזכו להכנס לארץ ישראל ולתקנה. ונוכל לדרוש ד' פסוקי' שנכתבו כאן על ד' מקומות שבהם מפורשת רחל בזעיר דהיינו בכתר ולנגדו אמר כי עם קדוש אתה שכתר הוא מקור הקדושה בנים אתם כנגד הדעת שממנו מקור טיפת הולדת הבנים כמש"ה וידע אדם. ושם ב"ן שהוא ב' הוי"ות ה"ס חו"ג שבדעת ואתם הדבקים בת"ת ששם עיקר הצלע שהיתה דבוקה בגוף האדם וע"ד ושמעת בקול כי שם סוד פי הגבורה. כי מאהבת ה'. בסוד היסוד ששם עיקר אהבת הזיווג וי"ג בריתות גי' אה"בה. ואורכיה דיסוד רח"ם עלמין מלשון ארחמך. ולעומתם יש לכוין ד' תואר אחותי רעיתי יונתי תמתי. ולזה

כיון באמרו. הה"ד פתחי לי וכו' כלו' כנגד ד' הפסוקים. וגם כי משם נשמע שהדפיקה היתה ברחימותא:
אמרו ישראל וכו' כי הם חשבו שהש"ית יתרצה לתפלת מרע"ה ושירשהו ליכנס לארץ ואז יושפע שפע חדש לתיקון רחל וזהו ענין לקבלא פקודי אורייתא ע"י דמשה. אבל ודודי חמק עבר ונתבטלה הארתו וגם שנתקנה רחל שהרי נכנסו לארץ:
לא הוה דרא וכו' כי אם היה משה נכנס היה מתקנה בתיקון העתיד ע"י המשיח וממילא שמענו שכוונת משה לתקן השכינה בסוד הנז"ל בקול דודי דופק שאמר קו"ל רומז לאו"א שבתוך דעת זעיר: ולכן דבר לשמים בלשון האזנה כלו' שיכולים הם להתקרב לתיקון רחל בזכות וכח דיבורו בדפיקה וממילא תשמע הארץ שהיתה באחור שזהו ריחוקה והבן:
רבי יצחק אמר וכו' הנה ר' יצחק לא פליג אר' יהודה בפי' הפ' דקול דודי דופק כי אם על פ' קמתי אני לפתוח לדודי ודודי וכו' דהו"ל לפתוח אליו והוא חמק עבר. דהכל קאי למשה לפירוש רבי יהודה. לכן פי' שמעולם לא חשבו ישראל שתתוקן רחל ע"י בחי' הדפק שבמשה. כי אין אור אבא מאיר ברחל בהיותה באחור אלא הארות יסוד אימא הן הנוקבות ויוצאות לאחור חשבו שתתוקן ע"י בחי' קס"א שבמשה וז"ש דא קב"ה הוא יסוד אימא שמשה זכה אל פנימיותו ולכן לא חפץ במט"ט שהוא ביצירה והקב"ה אסתכם לרעותא דמשה. שהרי מט"ט גם הוא עולה לבריאה בסוד נער הייתי גם זקנתי. אבל יהושע שהוא מסטרא דסיהרא קבלו:
משה הוו שמע וכו' הוא בסוד הפנימיות שעליו נאמר וישמע את הקול מדבר אליו שהוא מההתפעל מתדבר וכפירש"י בינו לבין עצמו שהוא בסוד אור פנימי דיסוד אימא המאיר בפנימיות זעיר בההוא זמנא בעו ישראל וכו' הוא הוא מ"ש קמתי אני לפתוח לדודי הוא אור אימא שיוצא מפתח נקב החזה אבל ודודי הוא משה הנז' בפסוק קול דודי. חמק עבר דלא אזדמן להו הכי ביומוי דמשה: זכאה חולקיה דמשה. כי נבואתו היתה מפרקין קדמאין דנ"ה דזעיר מבחי' פנים מה שלא זכה שום אדם. והנה ידוע שיש בנ"ה כמה בחינות והפנימיות שבהם הם תרי ביעי שמהם נעשות ב' אזנים דיעקב ורחל. ולכן אמר האזינו השמים שה"ס יעקב. ותשמע הארץ היא רחל שהאור חוזר מיעקב והולך אצל רחל כידוע מסוד תפלה של יד. ולכן צוה לשמים להאזין ולהארץ אמר ותשמע כלומר ממילא ילך האור לאזניהם:
ת"ח כתיב שמעו בא לקיים מ"ש מגדולת משה מבחי' אחרת והוא כי האזנה הוא לשון הקשבה מקרוב ולזה הקדים דישעיה שהפך הסדר ואמר שמעו שמים:

דהוה יתיר רחיקא ממלכא והענין יובן במ"ש בליקוטי נביאים שהשגת ישעיה היתה עד מלכות דבריאה וכמ"ש וארא את אדנ"י וע"כ כתוב שראה שרפים שמדריגתם בבריאה. ואמר ממעל לו דייקא שעל מדריגה זו יושבים השרפים: ולפי שלא השיג אפי' בזעיר דבריאה אמר דהוה יתיר רחיק. פי' רחוק ביותר. שידוע שכלי תיכון דזעיר דאצילות הוא נשמה אל זעיר דבריאה. ואלו השיג ישעיה עד שם לא יכון לומר עליו יתיר רחיק. אלא רחיק ממלכא הוא זעיר דאצילות.

משה דהוה יתיר קריב וכו' היינו משום דהשיג עד זעיר דאצילות. וזהו יתיר קריב. קרוב בצד היותר אפשרי שיוכל בן אדם להשיג כתוב בו האזינו שהוא לשון קורבה. כי שמיעה היא מרחוק ועניינה לשון קיבוץ כמד"א וישמע שאול והטעם כי האזנה שהוא דיבור קרוב לאזן מיד נכנס הקול ובייחוד בתוך אזן השומע. אבל שמיעה שהיא מרחוק הלא הקול מתפזר וצריך חוש השמע לטרוח לקבץ כל ההברות. ואפשר עוד לרמוז שהנה סוד האזן הוא מהבינה כנודע מדרוש א"ק. וידוע דאימא עד הוד אתפשטת. ולכן משה שהשיג לבינה שבתוך זעיר אמר האזינו. אבל שמי"עה גי' תכ"ה כמ"ש בדרוש מטי ולא מטי בסוד ר"ת "כל "הנשמה "תהלל. וס"ת לל"ה גי' אדנ"י והכל הוא בנוקבא:

תאנא בההוא זמנא וכו' בא לתרץ מה שהקשה מהרי"א והרא"בע על פשט ענין זה שגם הובא בילקוט שישעי' היה רחוק מן השמים ואמר שמעו והוקש' להם שהרי ישעיה דבר בשם ה' כמ"ש כי ה' וא"כ איך נכתבה שמיעה בשמים: ולכן פירשו הפסוק כנז' שם והוא זר בעיני איך ערבו אל לבם לפרש נגד מה שפירשו רז"ל בלי שום חולק שבודאי רבותינו ז"ל היו בקיאים הרבה בטיב לשון הקדש. אבל כאן מתורץ בעצם והוא שקמו נגדו כמה שוטרי הדין לרצץ את מוחו באומרם מאן הוא דין דבעי וכו' כלו' כיון שמדרגתו כ"כ שפלה איך מלאו לבו להרגיש שמים וארץ כי ידוע שכל מעשה בראשית הם מתעוררים לקול קריאת האדם וכמ"ש הרב באיסור הזכרת מלאכים מלבד הרמוזים בארג"מן משום דדשו בהו רבים וגם באו בכתובים ואז הוכרח ישעיה להשיבם:

לאו אנא ולאו דידי ירצה אין אני כדאי להעיר העולמות ואינה שלי מעלת הקריאה אל השמים. אלא כי ה' דבר הוא צוני לקרוא אותם ואני צריך לקוראם לפי מדריגת השגתי שאני רחיק ממלכא:

במשה מה כתיב וכו' ילמדנו ב' עניינים א' שאמר ואדברה אנא ולא אחרא אני הוא המדבר בלי ציווי והב' דלא קאמר האזינו השמים דברי כמ"ש בארץ אמרי פי משמע שר"ל ואדברה בודאי כי אין לי פחד שיהיה מי שיעכב על ידי. והנה ידוע ששורש היראה האמיתית הוא באבא כנז' אצלנו בכוונת דחילו ודחימו. ולכן משה שאחוז באבא אמר

שלא היה הדחילו עליו ממי שיפחידהו. כי הלא שרשו הוא המטיל דחילו על הכל שהרי נודע שאין שום אחיזה לחיצונים באור החכמה אמרי פי ולא מאחרא. ידוע שעיקר בנין המלכות הוא מאימא שיסודה כלה בחדוהי דמלכא ונק' פי הגבורה שמשם יוצאת התורה הוא יסוד אבא ולהיות כי מש"ה הוא פק"ד קס"א שזכה לפנימיות אור אימא. לכן אמר אמרי פי ולא מאחרא כי אין לו שום מפסיק בינו לבין אימא. ומה גם שידוע שאור אימא יוצא ממש מחזה זעיר דרך הנקב לבנות הנוקבא. מה שאין כן אור אבא שאינו מתגלה בתוך זעיר בסוד וראית את אחורי ופני לא יראו:

באתוון גליפן הוא ס' שחיבר ר"א נק' כן על שעניינו על סודות צירופי השמות:

הכא אתרמז וכו' בנוסחת ארץ ישראל שבאה לידי ע"י החסיד כמהר"ר בנימין הלוי זלה"ה מ"כ ששם זה הוא ה"ה ו"ו מר"ת "האזינו "השמים "ואדברה "ותשמע. ואם קבלה נקבל כי לא מצאתי כלום בזה בדברי מר"ן הרב ז"ל ולבי אומר לי שיש לפרשו על שם שכתוב בס' ברית מנוחה שידעת כמה שבחו הרב. והזכירו שם בדרך הד' שקראו דרך התפארת. ויכון לדרשו בזעיר והוא הה"ה ואמר שהוא שם גדול מאד ומוצאו משני הה"ין של האזינו השמים ומס"ת ואדברה. ונל"עד לפרשו בהקדמה אמיתית שיש לנו והובאה בס' א"י ובדרוש מטי ולא מטי והוא שיש שם ס"ג כולל כללות בנה עיקרית דאצילות שהוא פרצוף אימא הכולל ואמנם ה' אחרונה שלו ה"ס התבונה. וה' זו מתחלקת לג' ההי"ן והה' השלישית היא הנכנסת בזעיר שה"ס מה שנאמר בכל מקום שנה"י דתבונ' נכנסים בתוך זעיר ואם תסיר ה' מס"ג נשאר נ"ח מספר אז"ן שהוא שורש מלת האזינו. וגם תמצא שמלת האזינו היא אז"ן יה"ו. כי שם יה"ו היא הנק' בילה ואמנם ה' אחרונה ה"ס תבונה. ולהיות ששני ההי"ן ראשונות אינן מתפשטות בזעיר לכן מצטרפות עם יו"ד ה"י וא"ו שהוא שם יה"ו ונעשה הכל מספר אז"ן ולפי ששני ההי"ן ראשונות נשארו למעלה לכן באו רמוזות בשני אותיו' ראשונות של האזינו השמים. אבל ה' אחרונה שהיא הנכנסת בזעיר ויורדת. ממדריגתה בסוד מ"י שממית עצמו לכן באה בסוף מלת ואדברה ועל כן קראו שמא קדישא עילאה. קדישא בבחינת שהוא פנימיות זעיר. ועילאה שתתייחד עם ב' ההי"ן העליונות:

האמנם צריך שנפרש למה הזכיר ר' אבא גם שני תיבות של ותשמע הארץ וגם לשל נוסחת א"י קשה מלת הארץ. ונלע"ד שיובן במ"ש בדרוש מטי ולא מטי שה' שנכנסת בזעיר סודה ד"ו כנגד ו' ספירות דזעיר העליונות שכנגדם לאה שה"ס ד'. ואמנם יש אל ו' פסיעה לבר שהוא שורש רחל כנודע. ונמצא לפ"ז כל הפסוק כמין חומר. האזינו השמים שה"ס ו' עליונות זעיר שהם עיקרו כמבואר אצלנו בשער התפלין. ואדברה סוד הדיבור

הוא בלאה וכ"כ הרב בכ"מ שזווג לאה נק' בשם דיבור שעיקרו מן הדעת וכל זה הוא עצמי ולכן האזינו הוא מקרוב. אולם ממילא תשמע הארץ ה"ס הפסיעה. ומשום שעדיין לא נבנית באה בלשון שמיעה שהוא עניין ריחוק. ותשמע הארץ ר"ת ו"ה רמז שמפסיעת הו' יש אור אל ה"ה וגם ד"ו של ה' הם י' ועם בחינת הפסיעה הוא י"א כמנין ר"ת ותשמע הארץ: ונל"עד לי אני המסדר כי מ"ש גם תיבות ותשמע הארץ כוונתו כמו וכו' ור"ל השם היוצא מכל ג' פסוקים של האזינו יערוף. כי שם ה' וכו' ושם זה הובא ג"כ בספ' ברית מנוחה דף ל"ח עמוד ג' וז"ל ומאור אחד יוצא מן המרכבה ומגיע עד מקום גלגל ראשון והוא שם לדרוש אין כמותו בכל האמורים למעלה כלול באלו הג' פסוקים שהם האזינו השמים וכו' יערוף כמטר וכו' כי שם ה' אקרא וגו' וזה סידורו ה"י א"ף ז"י י"ר נ"ם ו"א ה"ץ ש"ר מ"א י"ה מ"ע ו"ם א"ש ד"ת ב"ו ר"ה. י"י ע"ת ר"ר פ"ם כ"א מ"ל ט"ט ר"כ ל"ל ק"ז חי"ת כ"ב ש"ש ע"ע י"י ר"ל מ"ע ע"ם ל"י י"ב ד"י ש"ב א"ר ז"ך. כ"ו י"נ ש"י מ"ה י"ל ה"א ו"ל ה"ל א"ד ק"ג ר"ו אה"ב. ומצאתי בספר ישן כתוב כך כל צירופי השם הזה מכוון חוץ מן פסוק השלישי ובין כל פסוק ופסוק היה כתוב ובשם וכו' וזה צירופו של פסוק הג' שהוא כי שם וכו' כ"ו י"נ ש"י מ"ה י"ה ו"ה א"ל קנ"א ר"ל א"ל ה"ד בג"ו. וצירוף זה נראה עיקר. זהו השם בניקודו כפי תנועתו כלול בו שם יה"וה בניקוד הראשון אין כמוהו לדרוש ובהשבעה למלאך ששמו פתחי"אל פעם אחת באלו השמות ואין כמוהו רק אם תצרפנו ע"ד האמת שני אותיות בכל שם ושם. כי זה שסידרתי אינו מן הנכוחים. ומפני שלא הייתי בקי בצירופו ע"ד האמת. אבל מי שהוא בקי להוציא השמות מן הפסוק יוציא השם הזה לאורו. עכ"ל ס' ברית מנוחה ואני המסדר תיקנתי טעות הדפוס והוצאתיו לאור כי הולך על סדר הפסוק אות ראשונה מכל שם עד שם חי"ת וחוזר למעלה אות ת' של תיבת תז"ל והגם שכל שם הוא שני אותיות לבד הנה נותרה אות אחת לבדה וצריך לצרפה בשם חי"ת שמשם חוזר למפרע. ומסיים באות יו"ד של אמרתי ואח"כ אחר שם חי"ת מתחיל כשעירים וכו' על הסדר הנז' אבל שם קנ"א שמצא בספר ישן ודאי אות נ' הוא טעות כי אין בפסוק רק נ' אחת שהיא בשם י"נ ושינוי הסדר נמשך בו לעשות ד' אותיות יה"וה מחוברים עכ"ל המסד' ולפי מה שפירשתי בג' הה"ין שהוא ממש פנימיות זעיר ומקיפו. בא כל זה בכאן להודיע גדולת מר"עה שזכה לכל בחי' האורות שבאות מתבונה אל זעיר. כי משה זכה לבינה. ודע כי ג' הה"ין אלו הם חב"ד חג"ת נה"י וכשיורדת ה' אחרונה שהוא נה"י היא גדלות ראשון:

אמנם גדלות שני הוא כשעולה זעיר אל ה' שנייה שהוא חג"ת. וידוע שבעון העגל ירד משה מבחי' בינה שמשם לוחות ראשונות ולא זכה אלא לתבונה. ואמנם שני ההי"ן

מילואם ה"א ה"ה שהם חג"ת נה"י ולכן משה חיה ק"ך שנה ה"א פ' ה"ה ה"ה פ' ה"א אך ה' ראשונה היא ה"י והיא למעלה. ותרבנה בעצמה ה"י פ' ה"י גי' רכ"ה ועם ק"ך גי' מש"ה ולכן ר"ת פסוקי האזינו עד ה' גדולה של הלה' גי' מש"ה:

רי"א תו מה בין משה וכו' ארבי חייא קאי שחילק בין ישעיה למשה ואמר ר"י שלפי דרך ר"ח מדוייק עוד שמשה הזכיר השמים והארץ בה' הידיעה להיות שז"ון דאצילות הם הנז' בכל מקום בתורה בשם השמים והארץ. והם הראשונים שנתגלו ונודעו וראויים להקרא בה' הידיעה ואמרו דאקרון שמא דקב"ה מפני שאפי' כלי האצילות הם בחי' אלהות דאיהו וגרמוי חד בהון. באופן שהשמים הם נק' ממש שם הקב"ה:

בישעיה וכו' ולא השמים ירצה שידוע שכלי זעיר יורדים לבי"ע והם בחי' האלהות שבתוך ג' פרצופי זעיר שיש בבי"ע. ואין ספק שיותר מעלתה מעול' בהיותם באצילות במקומם. ומ"מ משה זכה לקרותם שם במקומ' העליון וישעיה לא קרא רק שמים סתם ה"ס זעיר דבריאה. ולא כלי תיכון דזעיר דאצילות שבתוכם וז"ש שמים ולא השמים. פי' סתם שמים דבריאה ולא השמים אשר בתוכם. וזה יוכרח מדקאמר האזיני ארץ שודאי היא מלכות דבריאה. ולא הארץ פי' בלי תיכון דנוקבא דאצילות שהוא נשמה לנוקבא דבריאה שאילו היה משיג עד בחי' זו דאצילות שבתוך מלכות דבריאה ושאליה יוכל לומר האזיני מקרוב. כ"ש שיהיה קרוב לשמים דבריאה. שאין ספק שיותר מעולה כלי פנימי דמלכות דאצילות מכל פרצוף זעיר דבריאה ועוד דא"כ הו"ל להקדים ארץ לשמים: ועכ"ד בעו וכו' כי העליונים מתרגזים כשמתעוררים מן התחתונים אם לא יהיה להועילם באיזה יחוד ולכן התנצל ישעיה באומרו אליהם כי ה' דבר שמזה ודאי יש להם שכר טוב כמצווים ועושים לשמוע בקול דברו ואפשר שזהו רמז יהו"ה דב"ר שעולה רל"ב ובייחוד זה שמחו וישתוקו. ומשה אמר כולי האי וכו'. זה ענין אחר אריכות דברי משה ולא קצר ואמר האזינו השמים ותשמע הארץ דברי שמכל זה נראה גדולתו של משה:

רבי יצחק פתח כוונתו לפרש פסוק כי חלק ה' עמו כדבסמוך ופתח תחלה בפסוק כתפוח שממנו נלמד ההבדל העצום שיש בין ה' ית' לשאר כל הכוחות. והוא ממש ע"ד פשוטו של מקרא. ומזה נמשך אושר חלק ישראל והפרשם מאו"ה עע"ז:

דהא כל שאר עמימין וכו' ירמוז ענין יפה והוא מה שפי' רש"י בפ' אשר חלק ה' אלהיך אותם וכו' וכתב רש"י לא מנעם מלטעות אחריהם. וק' שהרי האומות נצטוו על עבודה זרה. וי"ל כמו שכתב הרב בהגהה ש"ע א"ח סי' קנ"ו דאין הגוים מוזהרים על השיתוף. ומזה נמשכים אח"כ לעבוד עבודה זרה גמורה וכמ"ש הרמב"ם בה' עכו"ם. ונמצא שה' לא מנעם מלטעות מדלא אסר להם השיתוף. וא"ת ולמה התירו להם זה מתורץ כמ"ש

אתיהיבו לרברבן הם הע' שרים שהרי כל הס"א עיקרה בעולם העשייה וכל נפשות האומות מושפעות משם ומושרשות שם ואין שם אלא ההוא נהירו דקיק מאור הקדושה שניתן שם מימי מלכי קדם. ולכן הם חייבים להאמין בבורא ית'. אבל השפע הבא להם הוא מבחי' האחוריים שהוא נשמת הממונים שלהם. ולהיות שמשם יוצאות נשמותם לכן מותרים להכנע להם. וז"ש בשולטנותא עלייהו. שכן הם מושלים על האומות. ומפני כך מאותות השמים יחתו. אבל ישראל קדישין פי' הם מן המוחין הפנימיים הנק' קודש וראויים הם לקבל שפעם פנים בפנים בלתי שום אמצעי ומפני זה אסור להם השיתוף שכן כתיב לא יהיה לך אלהים אחרים על פני.

זכאה חולקהון וכו' פי' בעו"הז שהעולמות ירדו אפ"ה נר"ן שלהם הוא מן הפנימיות של העולמות ואע"פי שהעולמות יעלו כולם לאצילות מ"מ לא יתבטל מציאותם כמו שיתבטל מציאות בי"ע וטעם גדולתם זו דלא יהיב לון וכו' לא למלאך מן היצירה. ולא לשליט אחר הם מאורות הבריאה שהם השרפים. אלא הוא אחיד וכו' בכל מקום הם אחוזים בו בין בבי"ע וכ"ש באצילות כי חלק ה' הם ד' אותיות הוי"ה שהם נשמת ד' עולמות לכל א' יש לו חלק בפנימיות שלהם:

א"נ ידוע שד' אותיות הוי"ה הם באבי"ע אבל קוצו של יו"ד הוא עולם אין סוף. גם ידוע כי אבי"ע הוא בבחי' ו"ה דא"ק שמתחילים מכתרא דאריך דאצילות והיינו חלק ה'. ואיתא בדרוש ג' רישין ששם בכתרא דאריך יש שם הוי"ה דיו"דין שניקודו הוא יו"ד ה"י וי"ו ה"י ועם הנקודות עולה חלק. ואפי' יעקב שרומז לזמן שיש' בירידה ובעולמות בי"ע מ"מ הם חבל נחלתו. וכתיב כי יעקב וכו'. פי' זהו הטעם לגדולתם מפני שבעולם התוהו שירדו הניקודים לבי"ע שהוא בעקב דא"ק. מ"מ נשמות ישראל שהם מהניצוצות שירדו שם בחר לו י"ה ס"א וא שעשו הבירורין. וזהו בחר שידוע שהניצוצות אתברירו במחשבה ואז נזרקו החיצונים לחוץ ונתעלה הקודש. וגם ירמוז י"ה לע"ב ס"ג דאד"ק שעל ידם נעשית הברירה הראשונה מבחי' עתיק בכח שם מ"ה שהאיר אז כנודע:

כתפוח בעצי וכו' אחר שפירש הפרש ישראל מא"וה מפני שהם חלק ה' נמשך לפרש כמה הבדלות יש בין שורש חלקם לשל א"וה. ואמר שהוא כתפוח שהוא פרי יפה ומתוק והוא יושב בין עצי שהוא מן הקצה אל הקצה שאין לו פרי דאל אחר אסתרס ולא עביד פירין משום דאין לו אחיזה אלא מבחי' הנוק' לבדה הוא עולם הנקודות שה"ס ב"ן וז"ש כן דודי בין הבנים הם אילני חקלא שהם בעולמות החיצונים שכנגד בי"ע כי אין קליפה סביב האצילות חלילה. וכמו כן עולמות בי"ע בעצמם מבחי' הרוחין הם חיצוניות. והיינו חילין עילאין ותתאין מאורות בריאה ומלאכי יצירה ועשיה.

אות הוא בכל וכו' הנה זעיר בזמן גודלו שאז הוא אילן שלם יצדק לקוראו ה' צבאות ע"ש נה"י דאימא הנכנסים בתוכו ומתהוים לכלים פנימיים שלו ואז הוא אדם שלם שהוא מ"ה. ואיתא בס"הכ בסוד ז' קולות דהבו לה' בני אלים שו' אותיות מילוי שם מ"ה הם ז' הבלים שבז' קצוותיו. ושרשם הוא אותיות ההוי"ה שהם כ"ו ואם תכה כ"ו עם י"ט שהוא המילוי יעלה ת"פוח. והנה כאשר אור זה יורד למטה בבי"ע שאינו כי אם רושם היוצא מאורו העצמי עצום מאד לכל צבא בי"ע שבהם ג' שמות שהם אל שד"י אל הוי"ה אל אד"ני העולים צב"אות. וגם אור מילוי זה הוא יוצא דרך יסודו אל בי"ע וסתם אות הוא ביסוד. ואמנם גם שפירשנו התייחסות מספר שם תפוח אל הזעיר. מ"מ עוד רוצה לפרשו בענין עצמות התפוח ולכן אמר ת"ח קב"ה כתפוח וכו'. שמתפאר בג' גוונים שלו לבן ירוק אדום שהם כנגד שלשה קוים. של קו הימין חסד. והשמאלי גבורה והאמצעי משותף משניהם פתוך מלבן ואדום שהוא הנק' רחמים. ובלשון רבים לרמוז לפיתוך שני הגוונים:

דף רפו:

כ"י כשושנה שיש בה ב' גוונים וכדבסמוך אכן מפני שיש כמה בחינות במלכות לפי ג' שרשים שיש לה בזעיר שהם בדת"י שלו כנודע לכן שאל מאן שושנה. פי' מי מג' בחינותיה יצדק בה שם שושנה ואמר שושנה סוגה. וכוונתו על בחינתה מבין חדוי שהיא מסוייגת ומסוככת מכל הו' קצוות. וכ"ת למה לא כתוב כך לומר כשושנה סוגה לזה אמר סתם שושנה וכו'. וירצה שאין צריך הפסוק לפרש כי סתם אותה שושנה היא כלולה בשית טרפי שה"ס התכללות ו"ק במלכות:

שושנה דא גווניה וכו' ירצה שאין הפסוק מדבר בשושנים הנמצאים בינינו שהן או לבנים או אדומים ויש להם עלי' רבים: אבל זה הכלול מו' עלים לבד יש בה ב' הגוונים הנז' בעלים שלה שהם כנגד הארתם מו"ק שיש בם ג' מדות חסד דהיינו גדולה ת"ת נצח. וג' הגבורות שהן גבורה הוד יסוד. ויתר על כן וכולא הוא תרין גווני וכו' ירצה על השרביטים שיש באמצעות השושנה בתוך התפוח שלה גם הם לבנים ואדומים. והסוד הוא חסדים וגבורות שבשרשה שהוא בחזה זעיר דהיינו בלבו ששם מסתיים יסוד אימא: והנה תפוח של השושנה היא י' וכמ"ש בתיקונים והיא נקודת ציון שבלב זעיר. ובזה תבין גם מספר שו"שנה שהוא תרס"א ועם י' של התפוח הזה הרי תרע"א כמנין אד"ני מלא אמר עוד קב"ה כתפוח כ"י

כשושנה דהכי וכו' כלומר עוד יש התייחסות יפה לשני שמות אנו דז"ון והוא רמז למ"ש כ"י תחת התפוח. וקשה ליה באן אתר ירצה כיון שאמרת עד עתה שתפוח הוא זעיר.

א"כ איזה מקום הוא שיקרא תחת התפוח. שהרי הוא עצמו נק' תפוח וא"כ נו"לל תחת מקומך. או תחתיך עוררתיך אבל תחת התפוח באיזה מקום הוא. והשיב אלין אבהאן דאמרן. פי' כי עיקר המקום שקרוי תפוח הוא בחג"ת שהם שרשי הג' גווני דלעיל שעל שמם נק' כל פרצוף זעיר בשם תפוח כנז'. והשתא א"ש שושנה שתפוח שלה הוא תחת ג' אבות. וגם בזה יכון מאד מ"ש לעיל ה' צבאות שמו שידוע שבגדולתו דזעיר חב"ד נעשים מח"גת. וחג"ת מנה"י ואז כשהיא תחת חג"ת זה שנעשה מנ"הי אז אומרת תחת התפוח עוררתיך. התפו"ח גי' צבא"ות שהם נ"ה הנז' והענין מובן בהבנת ראשי הפסוק. מי זאת עולה מן המדבר שהפסוק מדבר בעניית רחל באצילות שידוע כוונתינו בברוך אתה. שבכח שם אהי"ה עולה עד נ"ה שלו דהיינו תחלת עולה ליסודו בהארת י"ה מאה"יה וזה במלת ברוך ואח"כ עולה אל נ"ה שלו בהארת א"ה מאהי"ה וזהו מי זאת פי' זאת עולה בחיבור הארות מ"י שהוא בינה שבה שם אה"יה שבציורו עולה וו"י דהיינו א יו"ד וב' ההי"ן הם ד"ו ד"ו עם י' הם נ' כמספר מ"י. וגם שזאת עולה מן הבריאה דתמן מקננא אימא. ואמר מן המדבר שהיא עולה דרך אחוריו שהוא סוד מדבר כמ"ש בפסוק לכתך אחרי במדבר. ועוד מתרפקת על דודה וגם הו' בזקיפה שאז מתחברת לת"ת שלו שהוא דודה האמתי. ואז היא משיבה תחת התפוח עוררתיך שכן אחרי היותה שם בין חדוהי מיד באים לו מוחין דראשו שהוא סוד אלהי אברהם וכו'. ועוד יש לפרש מי זאת עולה על נקודת רחל העולה מלמטה באור הבוקר מן הבריאה שודאי היא מדבר לגבי אצילות. מתרפקת על דודה שכוונתה להתחבר אליו והיא אומרת תחת התפוח וכו' דהיינו שהיא מושכת אליה אותו הרשימו שלה שנכנס בלילה בלבה ואז הוא מתעורר ומושך רשימו שלו שהיה מקיף על ראשו ומושכו למוחין שלו וה"ס שימני כחותם על לבך וכמבואר אצלנו בכוונת התפלין:

דף רפז.

דא יובלא ניחא ליה לר' יוסי לפרש כן משום דאם נפרש תחת חג"ת אינו כן שהרי השורש שלה הוא בת"ת באמצעיתו ולא תחתיו. וגם אינו מכוון תחת ח"ג ממש אבל הוא מפרשו על יסוד אימא שהוא ממש על ראש שרשה. ויובל זה הוא מלשון ועל יובל ישלח שרשיו סוד יסוד אימא שבו מימי השפע קבוצים וצבורים כתפוח שהיה ע"ג המזבח. וגם יסוד הנוקבא נקרא בשם תפוח:

כלא שפיר מזכי לבי תרי שהרי דעת זעיר הוא בתוך יסוד אימא ויש שם חו"ג ובחינה אחת המתווכח ביניהם והם סוד חג"ת כנזכר בכוונת השופר. וז"ש שאלו האבות

האמורים אינם חג"ת דפרצוף זעיר זרועיו וגופו אלא הם ג' הגוונים שסודם חסד דין רחמים דהיינו חג"ת שבדעת המחוברים בתפוח שהוא יסוד אימא:

באן אתר אתכלילת כוונתו שלפי מ"ש ר' אבא לעיל ששושנה היא הסוגה וכנז"ל לפי זה נמשך ר' יצחק ואמר שתחת התפוח הוא באבות חג"ת דזעיר. אבל השתא דפירש ר' יוסי שהוא יסוד אימא. וגם ר' אבא פירש כן. אלא שהוסיף סוד ג' גווני שהם חג"ת שבדעת וכאמור. לכן בא ר' יצחק וחידש עליו ענין אחר יותר עמוק בסוד השושנה והוא דקי"ל דעת גניז בפומא דמלכא והוא ידוע ששרשן ונשמתן של ו"ק הוא בדעת כמבואר בדרוש הלולב ולעומת כן אמר ר"י שכ"י נכללה בשושנה דהיינו התכללות בו' עלין באינון נשיקין שה"ס אה"בה כמובא בפ' תרומה דף קמ"ו. והיינו ברחימותא. והוא דבקותא דרוחא ברוחא. ומלכא עילאה ה"ס פנימיות הדעת נשמת זעיר הנקרא מלכא סתם. נטלא תרי שושנים ה"ס ב' הנשיקים שהיא נוטלת מן הזכר כנודע. וזהו מנשיקות פיהו דווקא משלו והם תוכיות מזונה בסוד על כל מצא פי ה' יחיה האדם והוא מלשון ישק כל עמי ששרשו נשק:

קב"ה שמים איקרי ר"י יחזור לפירוש הראשון האזינו השמים ומפרש שמשה קרא לזעיר שיאזין דבריו כעין שנאמר ואתה תשמע השמים וסודו אש ומים כידוע וקדם האש למים כמו שמד"הד קדמה למד"הר בבריאת העולם דהיינו זעיר של עולם התהו אל זעיר של עולם התיקון:

ובגין דאקרי שמים כד וכו' נראה כי שמים לשון רבים מפני שהוא שם כולל לכל ז' הרקיעים עכ"ל הרמ"ז זלה"ה:

תם ונשלם ס' אלה הדברים שבח לאל יוצר הרים